396

N. Inv. 396

Roffredi

de Actionibus et Ordine Iudiciorum

C III.
6.

Incipit libellus de ordine iudiciorum compositus a R[offredo] de Benevento [illegible] civilis professore. In quo opere continetur qualiter [illegible] libelli fiant, confessiones [illegible] natura [illegible] actionum [illegible] inveniendi [illegible] proemium.

Considerans ingenii et scientie parvitatem non ignorabam tam grande opus assumere, cum sim insufficiens et imperitus simplex et labiis circumcisus, sed ille qui et practice consilium [illegible] linguas infantium fecit disertas, quidam cunctis affluenter et non improperat, qui ait, cum steteritis ante reges et presides, nolite cogitare quid loquamini, non enim vos estis qui loquimini, sed ipse spiritus sanctus qui habitat in vobis. Ipse os meum tetigit fortasse quatinus [illegible] ut per me tamquam per organum materia libellorum panderetur, et qualis sit ordo solutus, qui in iudiciis servetur, exponeretur. Et sic rem non novam aggredior, cum multi iam de ista re actenus agitata, quorum non sum dignus corrigiam calciamentorum solvere: verum quia natura cotidie multis novitatibus [illegible] de novo nova cotidie proferuntur, ut in auth. de resignatione [illegible] coll. vi. [illegible] supplicio reperiendo aliqua de predictis nadiverent egregie novum sit cullandum reddiderit [illegible] novum. Nec dicat aliquis tractare non expedit quam multis iam et a sapientibus est tractatum, sed quid [illegible] varietate [illegible] non facile ad culpam veniunt si varietate rerum examinet, et eaque ex [illegible] emergunt. Nonne alii [illegible] perfectum plenis opusculum non [illegible] ut in auth. coll. v. ut diffinitum [illegible] et sepius est alibi. Omne artificium suscipit augmentum ut [illegible] adhuc addiscere possunt. ut ff. [illegible] l. [illegible] suis. [illegible] ornaticibus [illegible] in pupillaribus tenere: tamen addiscere velle et plenum. ut ff. de [illegible] lib. [illegible] Verum quia credidi quandam summulam [illegible] de libellis [illegible] sufficientem esse ad hoc ut sciret quis libellum componere super actionibus proponendis. quam summulam [illegible] non autem est quasita [illegible] in legibus que sit sibi specialis competens actio. et ideo difficile sciret formare libellum. aut ignorat actionem sibi competere et tunc per illud opus non potest instrui qualiter sit concipiendus libellus cum actionem ignoret. quia ignorat [illegible] curat [illegible] non intelligi[illegible] nulla est cunctatio mihi nec et difficiles libelli cotidie de novo emergentes sunt in predicto opere punctati. [illegible] quodammodo est difficile ut sciat libellos difficiles bene componere et ordinem iudiciorum punctare. et si alii sit [illegible] in legibus [illegible] exercitati [illegible] versentur. [illegible] ego Roffredus Beneventanus [illegible] iuris professor, et de sociis et instantia [illegible] nobilium de partibus [illegible] cum [illegible] [illegible] nobili [illegible] opus de libellis et ordine iudiciorum componere non consideres [illegible] de [illegible] sola [illegible] cuius nomen [illegible] invocato [illegible] principium et medium, et petam plenum opusculum fine laudabili concludatur. Plurima quoque plenius opus incipit ex commentariis antiquorum, et precipue ex commentariis domini Io[hannis] et domini Py[lii] [illegible] quia in libellus disputatorius reliquerunt. [illegible] quoque livor et invidia repellantur poterit enim in hoc opere in[illegible] artem iudicia [illegible] errantes et dubitantes [illegible] libelli plene [illegible] qualiter sit concipiendus libellus et que actio competat. scietur [illegible] iudicium punctare.

[illegible] qui [illegible] [illegible]

Tractaturus quoque de libellis et ordine iudiciario quia libelli dantur ut inquisitionis et coram iudice vel arbitro. [illegible] videndum occurrit. [illegible] sit iudicium. [illegible] iudices ordinarii vel delegati. [illegible] delegari. utrum recusetur ordinarius. utrum recusetur delegatus. utrum [illegible] sit inserenda. [illegible] concipiatur libellus [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] litigantium. [illegible] [illegible] agere et quando. [illegible] agere et [illegible]

[illegible] [illegible] iudicium declinetur. [illegible] forum [illegible] [illegible] [illegible] iudicium. Et [illegible] libellorum. [illegible] libellus. [illegible] modis concipiatur libellus. [illegible] offeratur libellus. [illegible] debeat offerri libellus. [illegible] debeat omnis libellus. Et [illegible] de actione eterna [illegible] [illegible] debeat in libello [illegible] [illegible] [illegible] libellus [illegible] [illegible] de effectu libelli [illegible] qualiter libellus sit concipiendus super qualibus actionibus. Et qualiter iudicium [illegible] terminetur. [illegible] qualiter [illegible] agat. Et qualiter reus defendatur. [illegible] qualiter iudex debeat iudicare. Et qualiter appelletur. Et quando non appelletur. Et qualiter sit [illegible] mandanda [illegible]

Iudicium est actus trium personarum [illegible] et rei et iudicis. licet enim testes ut necessarii aliquando [illegible] et etiam [illegible] ff. de [illegible] l. [illegible] [illegible] quia iudicium [illegible] [illegible] explicentur [illegible] [illegible] [illegible] subiudice [illegible] et sic concluditur [illegible] testes. hec enim [illegible] placet. solus enim actor [illegible] testes enim non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legitimi [illegible] super pecuniaria [illegible] [illegible] cum iudex [illegible] [illegible] actor [illegible] [illegible] [illegible] absolvitur [illegible] [illegible] iudicium est [illegible] iudice [illegible] [illegible] [illegible] et iudices. et hec [illegible] [illegible] ad arbitrium pertinere.

Iudices plures esse [illegible] in legibus reperitur [illegible] enim [illegible] ut ff. de iudiciis l. [illegible] et notatur plene de [illegible] de iudic. [illegible]. [illegible] iudices quidam sunt clarissimi. quidam spectabiles. quidam illustres. quidam ordinarii. quidam delegati. clarissimi sunt quos minores iudices appellamus [illegible] ut in auth. coll. [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] magnitus [illegible] est. [illegible] ordinarii clarissimi appellantur ut [illegible] de episc. et cler. l. raptores. Spectabiles sunt quos medios appellamus [illegible] comites [illegible] comites orientis [illegible] illos enim clarissimos reputo. [illegible] [illegible] [illegible] et duces [illegible] et sic minor est dux quam comes. eadem [illegible] spectabiles. comites clarissimi [illegible] hec. c. de episc. et cler. l. raptores. ff. de offic. [illegible] l. [illegible]. Illustres sunt quos maximos iudices appellamus. [illegible] urbis. [illegible] [illegible] palatii. [illegible] sive orientis [illegible] [illegible] senatoris [illegible] l. c. de ap. [illegible] c. de episc. et c. l. raptores. ff. [illegible] l. ult. [illegible] de ap. et [illegible] [illegible] super illustres [illegible] imperator [illegible] [illegible] l. xii. de [illegible] l. [illegible] in auth. coll. v. ut illustribus et qui super [illegible] dignitate [illegible] c. de episc. et cler. l. [illegible] omnes [illegible] dicti [illegible] clarissimi ut [illegible] ff. de senatoribus. femine [illegible] omnes predicti ordinarii sunt et omnes habent merum imperium, exceptis defensoribus civitatum et magistratibus municipalibus. ut ff. de offic. [illegible] ut l. [illegible] ff. de offic. [illegible] et leg. l. observare [illegible] [illegible] sequentibus et ff. de [illegible] l. magistratus municipales [illegible] [illegible] tractat defensores civitatum. ut in auth. de [illegible] [illegible] coll. iii. et [illegible] coll. [illegible] [illegible] quoque potestates [illegible] merum imperium sibi usurpant [illegible] capita et [illegible] membri abscisiones. [illegible] quoque predicti sunt ordinarii et illi [illegible] qui [illegible] vel [illegible] sunt ordinarii et [illegible] [illegible] [illegible] sive [illegible] [illegible] delegatus [illegible]

[illegible] super illustres [illegible] [illegible]. Et

ordinari. s; delegatus. s; qui uel dn̄i eligit. et uel dn̄i elect confirmat. l. et imperator. pplis. et dat ordinaria iur. dict. ut C. de adno. di. iudi. l. siquis de rogatis. et C. de defen. ci. l. defensores. ita et in aut. de defenso. ci. coll. iii. § decerno. et C. de mā. l. i. Iu iudices electos hodie de consuetudine sin quam in ciuitatibus eliguntur in ciuitatibus tuscie et lonbardie potestates ordinarios esse. § hic qui dicitur ordinari quam iuris dict. hīt a pp ul ab imperatore. l. principe. l. alege. l. aconsuetudine. ut ff. de iur. dict. o. i. l. rone maior. et l. quia. ¶ delegat autem est is cui causa committitur cognoscendi. non refert a quo committat. utrum a principe. l. ab alio quam iur. dic. hīt ut ff. de offo. ei cui mā. ē. l. i. ptoris. et C. de iud. audiutore. et ff. de iur. dict. o. i. solet ptor. et C. quip sua iur. dict. iudices dari. debent. p. l. in ea. Ita demum delegato ualet sicut illa que delegatur et qui eum delegatur. adiuris dict. ptinet delegantis. ut in ponitur. l. C. quip sua iur. in fine legis. et ē rō quia excercitatorium iur. dicentis impune non parētur. ut ff. de iur. dict. o. i. l. ult. Ita demum tenetur iussio ut creditores mittantur in bonis. sile de debet fieri iussio adiuuente ptineat. ut ff. de bonis. au. i. p. l. cū unus. § siqui. Refert tamen utrum delegatum a principe et delegatum ab alio. nam delegatus a principe delegat. ab alio delegat. non. ut C. de iudic. audiutore. Iudicans causa suale in delegato. posiit in una lectura. in qua dec. [illegible] ut ff. de offo. posiit. et legat. l. legatus mandata. sed oīs delegatus ab alio dr̄ pedaneus preter delegatum a principe. ut C. de pedā. iudi. l. i. et in aut. coll. v. ut desine. seu sit. non ipe. filiud ē. et quē unltaē rō. [...]do enim oīs delegatus dr̄ pedaneus. quia nullam iur. dict. hīt a se. ut delegare non pōt. At delegatus a principe hīt aliquam iur. dict. ut et delegare pōt. sic dictum ē. l. pōt distingui an delegat. faciat litem contestari coram se et ut a quolibet sit delegat. ut ne delegat. ante litem. uisit delegat. a principe. ad instar petentur qui ante litem non dat petiur. s; post litem sic. ut C. de peti. l. nesquis et l. peiur. et sic consueuit hec distinctio fieri quotiens moritur delegans utrum sit finita iur. dict. delegati. sic contingit morū o. pp. innoc. nam ut finita cum mandatum re integra morte finiatur. ut C. mā. l. mandatum. et res dr̄ integra ante litem con. ut in aut. de litig. coll. viii. § sine apud iudicē. licet in delegato a pp. l. ab imperatore pp; dicit quia sca delegatione. ex sola delegatione hīt iur. dict. p. a. sic dictum ē. hec ē quod differentia inter ordinarium et delegatum. quia ordinari delegat. delegat non. nisi a principe delegetur. ut ff. de offo. ei cui man ē. l. l. ult. et ff. de iur. dict. o. iii. l. more. et C. de iudic. l. audiutore. et ff. de iudic. l. cum ptor. § i. Licet quidam dicunt et male quod l. illa. audiutore. C. de iudic. corrigantur p aut. ut desine. seu fit. coll. v. et ē sigita in l. illa. que sic incipit. ad hec. s; male dicunt. quia aut. loquitur quod delegatus nolebat oīa iudicia delegare sibi uolebat suas reseruare. hoc phibetur iur. nouo. s; simul ex toto delegare pōt. et ita non corrigit l. antiqua. que enim non mutatur quod stare phibetur. ut C. de testis. l. testi. Utrum autem ab alio delegat possit delegare. quidam distingunt utrumsit delegat. administratione causarum. et tunc unam delegare pōt. non tamen totam iur. dict. quam hīt demandatam. an administrationem sit delegatus. et tunc illam non delegat. et sic intelligunt. l. ff. de iudic. l. cum ptor. et ff. de offo. posiit. l. legatus. sin utrumque lectum. et ff. de offo. ei cui man. ē. l. l. ult. et ff. de iur. o. i. l. ipiz. in fine. et l. more. et l. solet. § hic delegari uniuersitas causarum tota. l. pars. sic de facto contingit. eligit aliquis in potestate aretina ipe non pōt super esse committit aliis iudices suas sic et fit sepe in lonbardia et tuscia. hic talis cum committunt iudices potestatis recte iudicē delegat ad alicuius causam. quia nullam iur. dict. commendatam tē et iur. dict.

-L. iudices dandi licentia. ut ar. ff. de iu. o. i. l. iii. in fin. delegat pars iur. dict. uerbi gratia ē in oīs arec potestas antiana delegat. potestate committatum aretinum quedam potestas siu. et aliū iudice delegat. delegatur singularis. potestas dn̄s potestas hīt causam coram se hac delegat alter doctori hic delegatus aliū non delegabit. sic dictum ē. Sciendum ē tamen ē quod nec delegatus nec ordinari erit quis in causa sua sui siue abiuto siue expresso. ut C. nequis in sua causa. iu. l. i. fiat. et ff. de iud. Julianus ait fiat hic [...] iudex in qua ē assessor. ut C. de assessorib. l. neassit non erit iudex sicut ad uocatus in ea illa. ut ff. de iur. dict. oīm. in. ptor. hic illi non erunt iudices quorum societas hītur. ut ff. de iudic. l. cum ptor. Quid s; an possit quis esse iudex in causa filii. l. ex filius in causa patris. quod dn̄s pill. distinguit utrum sit delegatus et tunc pōt. ut ff. de iudic. in pp uatis. an sit ordinari et tunc non erit iudex nisi filius nisi quos sede hīt. ut ff. de iur. dict. o. iii. l. qui iur. dict. nisi usque adeo lmis. ut ff. de offo. psi. l. sentū consulto. s; que ē rō. Ro. delegatus fungitur munere delegantis et non suo. ut ff. de offo. ei. cui mā. ē. l. l. ult. et ideo ē plus pro quod iudicet delegat. sic et delegans. ar. ff. de offo. pp. l. i. at ordinari fungitur munere suo. ut ff. de iur. dict. o. iii. l. more. et ideo ē plus pro quod bn̄ iudicaret. alii distingunt utrum sit causa criminal. et tunc nec filii patri nisi ex nisi affinis suus. ut ff. de iur. lex cornelia. et in eo casu intelligunt. l. ff. de iur. o. i. quam iuris dict. sine sit causa ciuilis pōt. ut ff. de iudic. l. in pp uatis. s; que ē rō. Ro. in pp uatis quia in causa criminal. maius periculum et ideo maius consilium. ut. ar. ff. de curbo. l. i. in ea enim sanguinis plerumque ē patris consilium cap plubeis. ut ff. de iul. l. si in ea. l. et ideo remouetur pater et filii et etiam adfines. Dn̄o autem meo R. ut sine non distinctione causarum quod pater filio et ex possit esse iudex. ut ff. de iur. o. i. l. qui iur. dict. et de iur. l. cornelia. sed et recusatur qui iudex esse pōt. nisi intē utrum sit ordinari. l. non. quia quantum ad ius publicum non sequitur filii potestatis l. ut ff. ad trebell. na q. et ff. quaecumque uni. no. l. sed eorum autem ut distinguendum utrum iur. dict. sit competens. et tunc pōt esse iudex et recusatur. ut ff. adtre. nā q. et ff. quaecumque uni. no. l. sed eorum. Que cause possint delegari. et que non.

Quia diximus de iudice delegato. et crederet aliquis forte quod oēs cause p[...] delegari. ideo uideamus que cause possint delegari. nam si [...] sciremus que cause non possint delegari consequentia sciremus que cause delegari possunt. nam si sciueri mus qui sint in potestate consequentiam sciremus qui sint sui iuris. ut inst. de his qui sui l. alieni iur. sunt. et ff. de his qui sui. l. ali. iuris. sunt. l. i. natura ē contrariorum hec quod probato uno restat probatum reliquum. nam si primitiuum reticuit esse consequentiam primitiuatur re in ea non ē. ut ff. de pecul. l. p. Sz. Causa ē non delegatur causa liberal. ut C. de pedane. iudi. l. placet. sed nec causa criminal. quia cum contineat admentum in perium. quod non delegatur. nisi quam contingat presidem pficiscisci. ut ff. de offo. ei cui. mā. ē. l. i. l. [...] ff. admini. l. ea. questiit meri impi. Uni et propea arbitr. de causa crimina li non cognoscet. ut ff. de arbi. non distinguendum. Cognitio autem suspecti tutoris demandatur et transit cum generali iur. dict. demandata. et hoc propter utilitatem pupillorum. ut ff. de offo. ei. cui mā. ē. iur. dict. l. cognitio. Uerum delegatus licet cognoscat. non tamen primitiuabit sed iudex ordinari tantum. ut ff. ad turpill. l. i. § suspecti. et idem puto in criminali. quam contingit presidem proficisci quod delegatus cognoscet non tamen primitiuabit. ut ff. de offo. posiit. l. solet. et in aut. de coll. § prohibemus coll.

.viii. nisi uocari dicet de aut principis in loco presidis ille
eum cognoscat ut presides. ut c. de offic. ei cui man. est. iu. l. fug
gerere. Licet quidam dicant q. l. illa loquitur in uicario
uel dicunt quidam quod maioris auctoritatis est quam delegatus. Sed
in cognitione suspecti legatus presidis potest pronuntiare. ut inst. de
suspec. tu. quod dicunt quidam speciale in legato presidis quibus multa
specialia. quia et iudex est ordinarius et de omnibus cognoscit
et specialiter intitulatur de eo legato presidis quam de alio. Et sic. no. regula
in generali quod ea questio meri imperii non delegatur. ut.
ff. de offic. ei cui man. est. l. i. ut ff. de offic. presidis. l. nequaquam
quam. § omnia et ff. de reg. iuris. l. omnia et l. ueluti que. Sed
regula ista hodie fallit in tribus. Primo quod presides necessitate a
liqua impediti mittere potest aliquem ad punitionem sibi decretam
quia omnia potest explicare et omnia sunt commissa. puta in ... absci
sionem et ultimum supplicium. ut in aut. de coll. § ad hec coll. viii.
quia aut quidam male uoluerit trahere et postquam presides impuni
tia ueniret. quod lata illa non punitur. nam loquitur quando presides
impunitas illa nondum uenerat. Secundo quia demandare
potest presidis ea questio de mero imperio quantum ad cognitionem
ut ff. de offic. presidis. solet. Tertio quia si iudex fuit in
locum mortui subrogatus potest omnia expedire. ut c. de offic. ei qui
uicem alicui obtinet. l. subgerente. Sed ille nondum habere de
legatam iurisdictionem dicitur sed potius commendatam. Sunt autem ista me
ri imperii que delegari non possunt. animaduertere in facinorosos
homines. Item cogere delinquentes et incarcerare et uincula.
Item ... ut in aut. de defensoribus ci. § audientiam. impr. Item ne
tempore sui magistratus possit agere uel conueniri. ut ff. de in ius uo
l. ii. ff. de iudic. pars litis. minores uero magistratus recte
conueniuntur tempore sui magistratus. ut ff. de iniur. l. nec magistra
tibus. Item contra eos fieri uenditio potius minorum et
transactio alimentorum. ut ff. de reb. eorum qui sub. l. cum. l. et
ff. de transact. l. cum. Item insinuationes
inquisitiones testium o
lim. licet hodie non sit meri imperii quia possunt insinu
ari coram defensore. ut in aut. de defensoribus. ci. coll. iii. § non
habentes. Item iubere caueri pretoria stipulatione et in possessio
nem mittere ipsa. ut ff. de iur. om. iu. l. iubere. licet illorum
cognitio possit demandari. ut ff. de offic. ei cui man. est. l. i.
cognitio. Item non delegantur ea questio mixti imperii. ut.
ff. de adminis. l. ea questio imperii. Sed huic regule de
rogatur in duobus casibus. Primo circa dationem tutoris. ut. ff. de
tu. et cu. da. ab his. l. i. quandoque et insti. de attil. tu. et ff. de
adm. tu. l. tuti. § cum imperi. sed contra. ff. de tu. et cu. da. ab his
l. nec mandare. Respondeo quod ibi dicitur quod alius dari non potest. subau
di quin non sit de iure dicere presidis demandantis. sicut sit de iure
dicere demandatur. et hoc propter utilitatem pupillorum. sed hodie de
fensores dant tutores secundum sollempnitatem. ut inst. de attil.
tu. Secundo derogatur in causa restitutionis. et hoc propter utilitatem
minorum. quod et olim poterat generaliter delegari et hodie et spe
cialiter et generaliter delegatur. ut c. ubi et apud quem ea. in integrum restit.
agi. l. ult. infra. Sic ergo delegatur. quod habet eam magistratus mu
nicipalis. sed contra. ut ff. ad municip. l. ea. Respondeo est mixti im
perii. sed tamen magistratus municipalis eam non habet nisi ex delegatione
ut c. ubi et apud quem. l. ult. infra. Sic ergo questio que dicta sunt pa
tet aperte quod dicatur res esse meri imperii. ubi tractatur de iu
dicio sanguinis uel puniri delicta que delegari non possunt.
Res dicitur mixti imperii quod delegari non potest. sed habet a mero
imperio. quia ibi uenit cognitio pecuniaria et hoc est ut
dixi et ideo res tales sic singulis dixi dicuntur mixti imperii.
Res dicitur iuris dicendi que delegari potest indifferenter et agitur ibi
de pecuniario commodo. et questio ille. Respondeo. omnes alie excep
tis predictis quia supra in . . . Questio. Sed quid de liberali iure sit mix
ti imperii. quidam dixerunt quod sit meri imperii. et quod de causa adiu
dicatione tractatur puta de seruitute. quod sunt mortalitati comparatur.

ut ff. de reg. iur. l. seruitutem et in aut. de nupt. coll. iiii. §
sin uero iudiciale. Sed puto quod sit mixti imperii questionem.
quod de causa restitutionis aut sit mixti imperii. Respondeo quod sic et quasi
delegatur ut ff. ad munic. ea. § sed quia desideratur in propria
causa cognitio ut ff. de in int. re. l. omnes sed hodie derogatur
per l. iustinianam sic dictum est. et intelligas omnia que excel
lentia cause presidibus per l. aliquam committuntur et demanda
ri non possunt. et non continent aliud nisi ea sunt mixti imperii
ut datio tutoris. et talia sic supra dixi. licet est illa habent
aliquid a mero imperio. sunt tamen mixti imperii. et quia delegari
non possunt. et quia ibi est commodum pecuniarium. Sed utrumque
bonorum possessionis possit delegari. distinguere. aut queritur de illa bonorum
possessione que tribuitur. sic sunt .vi. bonorum possessiones. tam contra tab. tam secundum tab. unde liberi. unde a
gnati. unde cognati. unde uir et uxor. et est .vii. ex ordina
ria. sic notatur in summula de bonorum possessione que est illa bonorum possessio que tri
buitur. ius habet. ff. de bonorum possessione. l. iii. § bonorum possessio. et tunc ille non
delegantur quia maxima desideratur sollempnitas. impetrande
uero bonorum possessionis hodie imperat. diui. b. quod delegari possunt. nam
nulla desideratur sollempnitas. ut c. qui admitti ad bonorum possessionem possunt. l. ult.
et c. de cur. fu. l. ult. Si uero sit bonorum possessio que specialis est ut car
boniana. et illa que datur legatario nomine legati sub condicione
relicti. illa est uiri ueti et hodie delegatur. ut ff. de offic.
ei cui man. i. l. cognitio. sicut in damni infecti notatur cau
tione. et quia demandari potest. et quod habet eam magistratus mu
nicipalis. et re ipsa ut mittat in possessionem ex primo decreto. et
hoc propter elicitur ut ff. de damno infec. l. i. § sed opponitur
namque quod nulla causa possit delegari. nam omnia que cause cogni
tionem desiderant non possunt per libellum expediri. l. demandari. ut
ff. de offic. presidis. nec quisquam. et de reg. iur. omnia. at non
est aliqua causa cognitionis in qua cause cognitio non desideratur
ergo nulla causa delegabitur. Respondeo utrumque desideratur cause co
gnitio. aut desideratur plena aut semi plena. Sed an illa co
gnitio possit expediri per officium aut iure actionis. Si desidera
tur plena cause cognitio et expeditur per solum officium. ut
bonorum possessio que iure tribuitur. ut ff. de bonorum pos. l. iii. § plt. Item
restitutio in integrum in qua desideratur maxima cause cognitio. ut ff.
de in int. re. omnes querelis uentio habet expedi solum in officium.
i. ut ff. de min. quod si minor. § ult. Item transactio alimentorum
ut ff. de trans. l. cum hii. Ista talia non demandantur. licet
fallant in datione tutoris et circa restitutionis ut dictum est. Si uero
desideratur semiplena cause cognitio et expeditur res illa
solo officio. i. ut in carboniana bonorum possessione. ut ff. de carbo.
l. iii. et potest demandari. Si uero petatur aliquid iure ac
tionis licet in omnibus actionibus desideretur cause cognitio tamen
demandari possunt. Sed licet ea que sunt meri imperii uel
mixti non possunt delegari. ea tamen questio coherentis i
psi. uel iuris dicti. transeunt et delegantur. sic modica
coertio. ut ff. de offic. ei cui man. est. iu. l. ult. et de iur. o.
i. l. ii. et l. magistratibus. Item de eo habenti imperio habet ut
puniret aliquem ipse mittendo sed non mittit. sic eorum
die de officio iudicis. et hoc dicit. l. c. de iudic. et l. pro
priand. § sicut. Item ut exequatur sententias arbitrorum
et iudicum delegatorum. ut ff. de re iudi. l. a diuo pio.
i. Respondeo et de bonis. auc. l. p. cum unus. § his qui. Item ut
possit citare preses. quod citatio qualiter fiat. hoc opere no
tabo. Utrum recusetur ordinarius.
Dictum est supra de iudicibus ordinariis et delegatis uerum
quia iudices aliquando suspecti habentur et ideo ... recusantur.
Nunc uideamus de recusatione ordinarii utrumque
sit recusari et super ista notatur discordia inter doctores
nostros. sicut est mar. mea sententia quod iudex ordinarius ita
cum uir ueniente possit recusari. certe est recusatur preses
quam ordinarius quod non est iudex in causa illorum qui secum habent ut ff.

de iur. o. i. l. quintur dig. Item et affinitas repellit iudicem or ut ff. de iur. l. sex cer. Item inimicitie. ut ff. de lib. cu separit. nec dicat aliquis. q. l. illa loquitur in iudici ce delegato. non est nec. nam ibi tractabatur cum libellus qua p. or. solum agitatur. ut c. de pedan iudi. l. placet. Item si fuit advocatus in ca preterea fiet iudex ordinari ut ff. de iur. dict. o. iii. l. preter. Item sic assessor recusetur sicut iudex ordinari. ut c. de assessor. l. ult. Item ordinari recusatur sicut cepit ad eum pertinere. ut ff. de iudic. l. iiii. ut fiat. Item si arguuntur. ar. actio serviana. l. c. de iur. dic. o. iii. l. nemo plus. et aut lite, pot. nam locus est actio serviana legis ut ff. de offi. ei cui. mā. e. iura dict. l. i. et ff. de re fu. exeo. et ff. man. si percunctet. Et in ignorantes. Item et argumenta ista suadent quod iudex possit recusari et iste ordinari. ff. de arbi. l. non distinguemus. Et aliquid. ff. de re pecar. aut ad similitudinem et c. de ex. cu. tu. l. humanitatis. Item recusatur ordinari. ut in aut. de exhibe. et intro. reis coll. v. Et etiam quod et est posita. c. de lit. co. aut offerat. et in aut. de executorib. et qui conveniuntur. et recon. coll. vii. Et illud quoque et est posita. c. de sente. et int. aut. et consequit. et hanc summam sequitur dominus et p. ceptor in. R. Contra. aut. b. et io. et domino az. dicitur ut iudex ordinari recusari non possit. et habeat omnibus. l. nam os locuntur in iudicib; delegatis qui quidem recusari possunt ut statim notabo. non obstat. l. ff. de lib. ca. si pariter. nam iudex erat delegatus a principe. in de libali cum cognoscet. vel melius quod est iudex qui reus ibi non recusabat iudicem. sed actor quod debebat adire iudicem iniuria cui eo quia agebat per ius. ut verbi gratia. ego peto te in statum liberum officiale quem ibi iudex ordinarius. alii quod dicitur fe fructuarium iure revocare sub alio consi le quesi est iudex ordinarius non potest. [illegible] meum iudicem recusare. sed si sedis consul mittet fructuarium ad eum consule sub quo ego litigo. ii iste iniune. fructuari quod non sum sed tum recuset iudicem. et sic eam. l. posito non probatur. p. l. illa. si pariter. quod iudex ordinari possit recusari. Quod autem non possit iudex ordi. recusari. iudex de est speciali privilegio concedit miserabilib personis quod iudicem ordinarium recusent. ut c. qui inpp. ut pu. et iu. et iu. p. l. i. sed de speciali privilegio conceditur quibus da personis quod possunt recusat ut c. si quacumque. pot. po. l. i. Et enim hoc conceditur specialib; personis de privilegio quia iudex ordinari recuset. ergo contra est de iur. coi. nam nullum est privilegium quod nulli sumpte competat. ut ff. ad municipales. l. ix. ff. de leg. i. l. si quis ordine. ergo et iur. com. si quis ht suspectum ordinarium iudicem pot petere dnm. episcopum assotiari. ut in aut. coll. viii. ut diffe. iu. Et iterum et est posita. c. de iudic. aut. si contingerit. Item obstat ar. contra. l. a dno. co. inducat. nemo pot litem et e. nam et in eadem. l. datur instantia. si quis vult arguiri actio serviana. legi. nam. l. illa dicit neque pot litem ordinare. sed iudicis declinare ex aut. ergo non ordinare declinare pot. per litem. falsum est. ut ff. de iudi. l. ii. quod est recusari non possit or. dic. l. c. de iur. o. i. l. ult. et C. de quis de curialis eam. l. ult. Et ult. Sed si quis aut vellet [illegible] sua dicendo. l. a dno. b. iudicatis ita potius dicere. nam. l. illa. c. si quacumque. p. po. ita cum ut venit. quod pares quem ordi recusat. s. quod volebat. nunc contra. eius subiecta et sic potius. p. m. q. contrariet. Item. l. illa. c. qui iure ut pupillo. et te non obstat quia illa fuit missa per ipsum auctorem adversarium. Item non obstat. aut ut diffe iudic. nam ibi sibi ipso ex qua dico. ordi. suspectum adiungit alius ergo multo fortius removetur. si ita cum suspectionis removeatur. Item non obstat. l. c. de quis decuri vel eam. nam illud est casuale per fuerit. p. sic et aliud quod ibi fertur sua diffinitiva aut lite vel ibi non subeant iusta cum recusationis et sic Ro. ad l. c. de iur. dict. o. i. l. ult.

Utrum recuset iudex delegatus.

Sed iudice delegato certum est quod recusari pot. quia cordi nobis est dicit imperator omnes lites sine suspicione procedere. ut c. de iu dic. apertissimi. et l. consul. et extra. Sed quod delegatus a papa vel a principe non possit recusari ut suspectus. nam delegatus funguntur vice et munere delegantis. ut ff. de offi. ei cui. ma. e. iu. l. et suspicor. sic fungitur vice illius merito recusari non pot. sicut non recusatur princeps. vel papa. Ro. delegati et si funguntur vice et munere delegantis. non tamen per omnia sic dicimus. ar. qui possunt esse iudices vel non. contra est adhoc ut iudicare possit fungitur vice delegantis. non tamen quod adhoc ut recusari per non possit. Item opponitur quod recusari non pot. delegatus. nam et in munere sacrilegium committit qui disputat an sit dignus quem imperator elegerit. ut c. de crim. sac. l. disputari. imperator est qui elegit eum vel ei permisit approbare. ut ff. de re. iu. l. quidam. Ro. committitur enim sacrilegium si aliquis disputare velit. an imperator aliquem potuit eligere in iudicem cum omnia sint possibilia principi aut committat sacrilegium qui dicit quod delegatus sit suspectus maxime cum ad petitionem partium iudices delegentur. et propter verecundiam petere iudices. ut ff. de iudic. observandum. et in aut. de re. iii. contra si Ro. quia ibi ex quo imperator aliquem elegit iudicem ordinarium. omnia que sunt iudici. et sine quibus iudicium exerceri non pot. videtur commisisse. ut ff. de iur. o. i. l. ii. non tamen. l. illa dicit nec de dicit ut iudex possit recusari ut suspectus. Item adhuc obicitur iudex delegatus non est edictus qualiter iudicet quam imperator iudicaret. ut ff. de offi. pp. l. i. Ro. lex illa loquitur in ipsis in quibus sunt specialia multa. cum ab eo appellari non possit. ut c. de pre. impa. of. aut quod supplicatio. sed iudex delegatus recusari pot. si aliqua partium illum aliquem petierit. sive consensus fuit sive non. ut in aut. offeratur. sicut ille in testib. ut c. de testib; si quis testib. Debet aut causa probabilis allegari quare iudex debeat recusari. que aut sint ille cause. s. dixi de recusatione iudicis ordinarii.

Utrum causa suspicionis sit

Utrum aut causa suspicionis sit insinuanda. vel sufficit si dicat recuso quaeritur. quidam fuerunt in ea oppinione quod causa suspicionis non sit insinuanda. nam sufficit hereditatem hereditate recuset et dicat nolo adire. nec quaeritur ut adsignet causam quare noluit adire. ut ff. adire; quia potenti. sed et ei qui appellat satis est si dicat appello. ut ff. de ap. l. ii. sed et ei qui recusat satis est si dicat recuso. ut in aut. et consequit. c. de sinis. et int. o. iii. Item sufficit mulieri si dicat non placet; hunc accipere in virum. ut c. de inupt. l. iudue. Item eo ipso quod puto iudicem suspectum inconvenienti eligo arbitros nec causam allego. ut c. de iudic. apertissimi. Melius aut. ut f. l. et sic canones quod causa probabilis suspicionis allegatur coram delegato. nam si ipsa sua obtineret illud sequeretur absurdum. quod in potestate esset cuilibet rei iudicium recusare. quod esse non debet. ut ar. ff. de arbi. si quis rem. et iudicia non debent esse delusoria. ut ff. de iudic. l. si prætor. et ff. nequid. in loco pub. fi. l. ult. unde. Item ar. quod exprimatur causa. ff. de lib. ca. si apparet. Item ar. c. de trans. ut Resi et ff. ex quib. ca. inp. eatur. et ff. ex quib. ca. ma. in int. re. et c. de edicto. divi. adri. tol. l. ult. Item cum iudex remittit militem ab exercitu debet dicere quam de causa remittit. ut ff. de his qui no. infa. l. ii. sive causa est transgressionis nemine audiret, preterea ut ff. de trans. cum his. Et in hac iudice aut delegato recusato ut suspecto illico. i. s. triduum eliguntur arbitri. coram quibus causa suspicionis probabitur. et sic causa suspicionis probabilis allegatur coram delegato. ut si sit iusta eligantur arbitri coram quib; probabitur. si probabit causa ipsi arbitri electi de causa principali cognoscent. sicut ipsi fuissent a principali delegati. et ipse iudex delegatus licet recusetur ut suspectus compellet partes ad arbitros eligendos tamquam executor mandati tamen presidis vel rectoris provincie. ut c. de iudic. apertissimi.

⁊ l. cũ spalis. ¶ quid aũt si cã suspitiõis non pbatur. credo iudi
cem delegatũ iudicẽ remanẽ ⁊ arbitros electos non pro
inceã procedẽ. ⁊ q̃ dic̃. l. illa. aptissimi tãquã si eẽt ab impe
riali culmine delegati. intellige q̃n cã suspitiõis sunt alle
gata ⁊ pbata. ¶ iuxta nõ canonico. sin aũt delegatus re
cusatur cã suspitiõis debet corã illo eodẽ allegari suspec
to iudice pbari u̾ debet corã arbitris ⁊ debet certũ t̃ps assig
nari iudice quidẽ suspectus de assensu ptiũ necessitas
alii cõmittẽ. al cã ad superiorẽ remittatur. sed ⁊. p̃fixum t̃ps
corã arbitris precessu; l̾ pbatũ nõ fuit iudex qui dicebatur su
spectus. uũ dict̃ sua utetur. ⁊ h̾ oĩa sunt statuta in nouissi
mo lateran̄. concilio. in illo. caplo. ⁊ cũ spali. ⁊ fere eadẽ dici
tur. ex. ii. de ap. so. requiris. ¶ iuxta canonũ. ordinari
recusatur ⁊ arbitri eliguntur corã quib; qõ t̾minabitur. ut
ex. de iudic̃. c. uos. in eminenti. l. i. ⁊ xi. q. i. peruenit ⁊ ex
de foro. competenti. siquis cũ clerico. ⁊ imo si recusabitur ordina
rius cã suspectiõis non assignabit l̾ licet in delegato cõmũ sit. ⁊
pbatur tali arg̃. sin cã assignata ap. ab ordinario. ut ex.
ua. de ap. cum teraña. l̾. i. g̾ sin cã assignata recusatur.
qr ap. ⁊ recusatõ dispari compendiũ. nã u̾ admittitur unũ
⁊ reliquũ. ut ex de ap. super eo. ⁊ c. consuluit. ⁊ de elect. quia di
ligentia. s; g̃. c. de elect. ⁊ inf. l. ult. s; h̾ oĩa plat. c. quia
cã suspectiõis debet inserta in iudice ordinario. q̃ in delega
to. ut s. dict̃ ẽ

Qualiter libellus concipiatur super recusatione utriusque.

S; quia recusatõ iudicũ. tã ordinariũ quã delegati h̾t
fieri p libellũ iõ ita concipies libellũ. quia res tristis ẽ ⁊ cri
tis solet sortiri euentus sub suspecto iudice litigare. iõ
dñe. p. audientiã tuã in te me ⁊ ttiũ recuso. quia h̾eo
te suspectũ cãs in mũc̃ mis. ⁊ sic concipies libellũ. si ostẽd̃
iudici q̃ recusas suspectũ. sin ostẽdis aliũ pone delegantũ. ⁊
ita concipias. libellũ sic dixi. dũ in ista ulla mutas. iõ au
dientiã illi. ⁊ sic concipies libellũ insta cã. si es in ea sũa
ut cã suspectiõis inseratur. remoueas illud quia h̾eo ⁊ ce
tera. ⁊ alia põe in libello. ut dictũ ẽ. ⁊ q̃ ita sit concipie
d libellus. ⁊ iudici sipsis ẽ. l̾ si ab [illegible] p̃sidi offendi [illegible]
ẽ. l. c. de iudic̃. cũ spalis. qõ. S; qr an si imperator cã
reserbat. l̾. pp̃. remota ap. an p̃sit iudex recusari. ut q̃
sic. ut. c. de sent. ⁊ int̾ lo. l. ult. nã ap. solet int̾poni
p̾ diffinitiuã sniã. an̄t lite. ut c. de ap. au. l. ii. ⁊ c. de
iudic̃. aptissimi. Jt ẽtia ap. int̾ dr̃ s̃ tñ iudice recuso
ut c. ne in ua. c. eadẽq; cã l. ali. t. puo. l. i. s; alex
pp̃. iii. constituit statuit in canonib;. ut ex. de ap. consuluit nos
tra si nitas qõ Jt qr̃ si sedeẽt p̾ncepes. l. pp̃. iudicẽ sin
remedio applõis ad uniã re. ⁊ p hoc recusatiõis s̃m
canones. quia de illa qõ sola erit ⁊ p̾ea subic̃ uilitas u̾
iudex de qualib; peticiõe actiõis cognoscat. l̾ de reb; aliis.
ñ abieẽ sine remedio. ap. ap̃sit in aliis capitulis iudex
recusari. s; abei sũa ap. q̃ p̃sit pbatur. nam in minore
mouetur ⁊ in aliis conceditur. ut. ar. ff. de fundo. instruc
to legato. l. cũ de lanionis. ¶ idẽ dedit. ⁊ l. cũ de lanionis
¶ seu fundũ. ⁊ de auro. ⁊ ar. le. l. i. ⁊ ff. de iudic̃. emptor. ⁊
c. de procurat. l. maritus. eõ pot allegari quia q̃ in uno su
it conspisũ. intellig̃ in alio repertũ quia cũ p̾cedẽs septẽ
determinat sequentẽ. ut. ff. de h̾edi. ista quo non militabat.
¶ iuxta. ⁊ c. semel h̾ẽ. quot. inẽ ẽ cõmone uinũ ubi
tacita repeticio. ut inst̾ ad l. aquil. ¶ hoc aũt capite.
⁊ ff. de condic̃. indebit. l. que sub condic̃. ⁊ totũ g̾nale de repe
ticiõe pot allegari. facit ad hoc. c. de diuis. re. l. i. pot idẽ
allegari. qd in constantia recusatur. ar. de procurat. l. q̃oĩa.
p̃ssimo g̾ dic̃. iõ. q̃ in nullo possit recusari de tal̾ tñ pp̃
dñi alex̃. iii. an ẽ si principal̾ cã fuit sin ap. cõmissa ⁊
de alia exceptiõe qõ suboritur ⁊ ex in ap. fieri contingat

si principal̾ cã sine illa determinare non pot ⁊ erit princi
pali suggestiõe. q̃ intellig̃ sniã data. ex hoc datur intelli
gi. p̃ssimũ. ar. q̃ si principal̾ poterit sin illa finiri q̃ ẽ locus
ap. si aũt de falsi suggestiõe in applĩe prupit non p̾pea
differtur sũa. s; inlitas in quib; ẽ inhibutõ applõis ob
staculũ. ñ iudex noluit pbatiões de falsi suggestiõe admit
tẽ. ut inex. c. in eminenti. S; miror quã de hoc oĩs leges
consentiunt. ut. c. si cõ. l. l̾. utili. p. l. ii. ⁊ l. iiii. ⁊ c. de diui. re
script. l. ult. ⁊ quia pot actam determinẽ s̃li. ut ff. ad l. cor
de fal. l. siquis obrepserit. nã ⁊ s̃uitatẽ tacuit non p̾derit ei
receptũ. ut ff. de ri. nu. l. s; si hoc. ¶ patronũ qõ. qr̃ an
cã sin ap. cõmissa p̃sit suggestiõe s̃li q̃ri. Rñ. non pot. u̾
inex. de ap. si eo. ⁊ c. in eminenti specio qõ Jt qr̃. an ali
a principe p̃sit ita delegare ne delegatus recusetur. uũ q̃ sic.
nã cũ ipsẽ recusari non p̃sit uũ dict̃ sũa cũ eodẽ uũ pot
aliẽ demandare. s; hoc non placeret nã ⁊ app. non appllatur
⁊ tñ ipsẽ non pot delegare. ne ap. a delegato. ut ff. de aq.
bus. ap. ñ. li. l. tractandũ. in fin. ⁊ c. de sent. pp̃. l. i.
Jt si cã cõmissa sin ap. p̃sit litigator aliquo cãu delega
ti audientiã declinare pot quidẽ in cãu. dic̃ ẽ. id alex
si p̾ citatiõẽ statim ad uersari appellet ut faciẽs ad uos non ẽ
audiendus. sed si aũt citatiõẽ statim ut accipet. ut in illo. c. i
eminenti specio qõ Jt qr̃ an si is a quo applatũ ẽ excõica
uerit. ap. an teneat excõmunicatõ. ⁊ ẽre non tenet. quia
h̾ı iudicis desinet ẽẽ iuris dicto qõ. Jt qr̃ si duob; sit
cã cõmissa. an p̃sit unus sin alio procedẽ. l̾ absente alio. ul
mortuo iudicare. uũ q̃ sic. ut ff. de pcu q̃ p̾o. ¶ ult. s̃ tñ ẽ
ut in p̾deo. c. in eminenti. ⁊ p̾pea opponitur in litt̾is illa clau
sula q̃ si duo uestrũ int̾ ẽẽ non poterunt alt̾ uestrũ eãm
nichilominus exequatur ¶ Qui non possunt esse aduocati.
~~ue p̃sint ẽẽ aduocati ⁊ q̃ n̄ leg̃ ff. d.~~ cu l. sequntib;. ⁊ iõ
in his non insisto. uex unũ ẽ notandũ circa aduocatũ qd
debet ẽẽ peritus in legib;. nã turpe ẽ patricio ⁊ strenuũ
ci. i in quo u̾satur ignorare. ut ff. de origi. iuris. l. ii. ¶ p̾
hoc quia multi. nã leges ab oĩb; sciri debet. ut. c. de leg. ⁊
const̾. leges. debet enim pcunqmuni saltẽ audire leges.
ut c. de aduo. di. iu. l. nemũ. ⁊ inst̾. dig. omnes rei pu
blicõ. ¶ disciplĩ debet moderate agẽ ⁊ honeste tractare
q̃ cã discãt. n̄ sup̾bis inuidia ẽtẽt. ut. c. de p̃tu quisquis.
stare debet non sedẽ non faciat pact. cũ clientulo de certa
parte litis h̾nda. quia si hoc faciat ẽ redemptor litis ⁊ infa
mis. ut. c. de p̃tu. siquis aduo. ⁊ l. quisquis. fructũ debet
p̾o ppone. quia fcã sũt optima fundamenta. ut c. sup
iii. ul̾ alios. l. ult. ⁊ p̾ea de iure perdẽt. non allegẽt. ar. re
motissima s; que ad cam faciat. Jt non al̾ cãs trac
tabunt. ni sacramentũ p̃stitẽ q̃ oĩ ope ⁊ uirtute sua. q̃ iuxt
⁊ uera sunt suis clientulis insinuare pcurẽt. ⁊ si cognouẽ
rit q̃ cã sit improba l̾ desperata l̾ c̃ iura. ul̾ mendacib; alle
gationib; composita ab ea recedat. ⁊ h̾ sũ ab initio sui exp̾sito
sibi cognita fuit. ut. c. de iud. l. rẽ ñ nouã. uũ imperator.
f. diu quer. aduõ. b. uũ debeat aduocatũ iurare hodie
sic dic̃. l. illa. Re. b. q̃ iuretur. l. cauetur. s; in consuetudi
ne nõ h̾etur. l̾ intelligas de ill̾ aduocatis qui habebant sa
laria. ap. ¶ dignũ ẽ eẽt ut prnũe salario q̃ recipit
aduocatus a clientulo q̃ debeat iurare. Jt non ultra
c. marc. nõie salariũ s; stipuletur p̃sũ facundia. l̾
qualitate cãe ⁊ consuetudine fori ⁊ ñ ultra. c. aure
os. ut. ff. de uari. ⁊ ex. or. cognitiõib;. l. ii. ¶ Jt non sit
p̃uaricator aduocatus sit legal̾ ⁊ fidel̾. ut. c. de aduo
di. iu. l. i. aliquã infamia notabitur. ut. ff. de his. qui. no.
infa. l. i. ¶ Jt non instruat p̃tes in confessionib; defecõ li
cet sit cõmũ. ar. c. de iuieiro. ut. clar. ⁊ ff. de iureiu. ac.
l. qui iuiur. ñ eo faciat detur. subornet testes in

suspecto iudici vel ff. vtatur. Debet autem intelligi ut in opponendo non erret. alioquin si erraret clientulus errore illius non reuocabitur. nisi infra triduum. ut C. de errore aduo. l. ult. licet plures possit reuocare. usque ad sententiam. et hoc secundum antiquos doctores. ut C. de iuris et facti igno. error facti; sed nos dicimus quod errorem aduocati licet et meum usque ad sententiam reuocare. maxime cum illud quod dicit aduocatus pro meo habetur. ac si ego proposuissem. ut C. de erro. aduo. l. i. et ff. de pro suo. l. ult. insti. et magis debet mihi subueniri in errore alterius non obstat l. de errore. aduo. quia ibi ita dicendo euenit quod aduocatus errauit et infra triduum sunt data sententia. unde ubi ibi recitatur. et non absente ponitur. Item non sit aduocatus minor. xvii. annis. ut ff. de postu. l. i. § initium. licet impedire ... minor. xxv. annis. quod est ratio. Ideo talis quia pupillus obligatur actione mandati. preterea pupillus comdempnatur. ut ff. manda. si remu. § i. et ff. de neg. ge. l. libero l. amico. unde quia pupilla p... sed pupillus licet minor restituitur. ideo pupillus non debet esse minor. quod omnia in aduocato non cadunt. Item pro salario non tenetur aduocatus tractare causam ap. sed tamen principale. ut ar. ff. de procurat. l. inuitus. Item quis fuit aduocatus in ea prima non sit in ea ap. maxime scienti in ea sententia ut eam ap. sit eadem ea pa. licet dominus meus aliter notauit et totum contrarium. ut ff. de postu. l. plt. res enim mali exempli. ille est in capitula ... omnia et ea mea. debeat contra me aduocare licet ea ap. si alia. Item petat salarium aduocatus et tamen quia in eum non petitur ut ff. man. l. salarium. faciat sibi cauere per pignora. quia tunc est pignori incumbere quam in personam agere. ut ff. de superficiebus l. i. Quod petet aduocatus salarium in principio cause puto equius et utilius. ut C. de suffragiis. l. i. § fi. l. iur. ille: quod insti. ut C. de iudic. proprietas insti. lex autem alia iur. argumentari quod in medio cause. ut C. de aduoca. di. iudicum. l. plt. in ultima columpna. Quo. qua actione petet salarium. Et si interessit stipulatio aget ex stipulatu. et formabit ita libellum. Libell. Deo et uobis. G. est R. de O. quia mihi promisit centum salarium pro decem. et mihi dare recusat cum pro me non steterit quominus sibi patrocinium prestem vel prestiti patrocinium appone in libello. cum sibi patrocinium prestiterim. unde illa. x. in promissa ea conditione oritur ex stipulatione peto. ar. insti. de uerborum o. § ea propter. Si uero stipulatio non interuenit sed nudum pactum agetur conditione ex l. illa est. Si uero nec stipulatio nec pactum interuenit sed pollicitatione petetur officio iudicis. ut ff. de uari. et extraor. cog. l. i. in fine. Item precepto salario aduocatus non exibit prouinciam. ut ff. de procur. § hec. Item non solum item si non habet clientulus salarium propter actoritate. ut in aut. de manda. prin. coll. iii. Item esse quod catholicus. Item sit aduocatus catholicus. ut C. de ad uo. diu. iud. l. i. Item quod aliquis ydiota possit esse aduocatus sicut est in pluribus partibus. Videtur quod non. immo debet esse litteratus. ut ago sensu. l. ii. C. de postulando. licitum est enim argumentari a contrario sensu. ut ff. de re iu. exceo. et de offi. ei. cui man. est. i. l. i. § sed uidetur contra. ut C. de iudic. l. cum. Dum in hac capitula experientiam. ut in aut. vi. colla. de iudicibus. in prin. et ff. de uariis et extraor. cognitionibus l. i. § aduocati sed ratio potest; quia l. ille locantur in iudice. et non in aduocato. et est ratio quia iudices per assessores et consiliarios possunt recte iudicare. Aduocati autem per alios non possunt instrui. et quia forte instruerentur sed cito traderent obliuioni ea que addidicerunt cum memoria hominis labilis sit. ut ff. de pro. su. l. arbit. et ff. de acquirenda pos. l. peregre. in prin. et quia proferret uerba sua leges barbarizando sicut de quodam aduocato uidi qui proponebat ita domine peto. prestitui in expoliato. per l. illa sig... tam. Item et alium aduocatum laycum uidi premobilia ablata proponentem in decem. vii. iii. quod locum non habet. ut ff. de ui et ui ar. l. i. § si quis de. et pretera turpiter patrocinio

et causa ignorare. i. in quo usatur ignorare. ut ff. de ori gi. iur. l. ii. in plt. columpna in prin. Item culpe est immiscere se rei ad se non pertinenti. ut ff. de reg. iur. l. culpa. Item nec intromittat se aliquis de illo officio quod sciat alius periculosum. ut ff. ad l. aquil. idem iuris est. § si. hodie uero de consuetudine sunt aduocati et imperiti litterati. quia edictum de pretori prohibitorium est. et cum non prohibeantur admittuntur. ut ff. de preto. l. i. omnia que sunt admissa. nisi expressim inueniantur prohibita. ut ff. ex quibus causis ma. in int. res. l. i. § ait. et ff. de plt. abea pre. § sed meo consilio aduocati litterati loquuntur semper litteraliter iudici. quia loqui aliter non tenentur ut notatum. ff. in illa. Ideo dictum a grandi. et ita huiusmodi laycos cum uerecundia remouebunt.

De personis litigantium. et qui per se possunt agere. et qui non.

Vidimus supra de personis iudicum et aduocatorum. Restat ut de personis litigantium uideamus. uerum quia quidam per se et quidam per alios non possunt in iudicio intervenire. de illis uideamus. ecce enim seruus nec per se nec per alios in iudicio potest interuenire. ut C. de iu dic. seruus. Fallit tamen in causis que notantur. ff. de iudic. ix. Item agit seruus pro certis criminibus. ut l. iul. ma. et fraudati census. et actoris annone. et de stablis. et libertas sunt sibi relicta. et de crimine adulterii. et in his causis admittitur et contra patronum. ut in p... l. de iudic. et C. de quo. l. i. Item agit de possessione domini turbata. i. si seruus fuit dereictus. ut C. si per ui. l. alio m. l. i. et hoc contingit propter utilitatem rei. tamquam qui liber admittitur. ut C. qui leg. pers. stan. in iu. l. momentario. et C. si de p. et ei mo. su. ap. l. i. In predictis autem causis propter immanitatem criminum. Seruus tamen imperatoris et agere et conueniri potest. et ciuiliter et criminaliter. ut C. ubi causa fi. l. ult. Sed liber seruus non potest agere nec ciuiliter nec criminaliter. nisi secundum quod dictum est. conueniri potest tamen ciuiliter et accusari criminaliter. pro l. iul. de ui. p. et tractatores sui omnia fuatur sic mangonum liber. ut ff. de accusatoribus. hos. § si seruus. et de omnibus. sed hec dicta. quod si uolo ciuiliter agere. concipiam libellum contra dominum in hunc modum. Deo et uobis domine A. G. est R. de O. dominus talis seruus. a quo peto. x. per actionem de pecu lio. vel de in rem uerso. uel quod iussu. quia cum suo illi contraxi emendo aliquam rem. vel in rem eius illa. x. uersa sunt. vel quia ipse iussit. Si uero criminaliter uis tractare accusare contra ipsum seruum. concipies libellum. ut dicitur l. illa. libellorum. domino autem conceditur ipsum defendere. ut C. ad l. iul. diui. pre. l. si eminus. et C. de accusat. l. ii. de hoc autem libello plenius infra notabo. Que autem est ratio quare seruus non agat vel non accuset. quod ratio talis est. actiones omnes de iure ciuili sunt. ut ff. de orig. iur. l. ii. insti. pe columpne. et seruus de iure ciuili pro mortuo reputatur. ut ff. de reg. iur. seruitutem. et in aut. de nupt. coll. iiii. § sed uero dictum non habet communionem ciuilis ... edicti. ut ff. que res a. fac. p. l. quicumque. § si seruus. Si queras quare in criminibus non accusat sed accusari potest. Respondeo. ideo instantiam in excommunicato. excommunicatus sine actiones non agit sed tamen conueniri potest. ut in ex. pro. de iudic. et est alia ratio quia interest rei publice quod maleficia puniantur. ut ff. de fid. ins. si arreo. § ult. et ff. de sol. stichum aut paphylum. est ea pa. ff. ad l. aquil. ita uulneratus. insti. in fine. si seruus delinquat puniendus est. at si dolo delinquit. licet seruus non accusetur nec tamen cum eo alio accusante punietur delinquens. Item pupillus non stabit in iudicio solus. nec per se nec per alium. nisi in momentanea possessione. ut C. qui leg. per. vel momentanea. et C. si per ui. vel alio m. l. i. et in interdicto de libero ho. ex. ut ff. de libe. ho. ex. l. iii. § ait. pretor. Item nec minor. xxv. annis. nisi sicut pupillus. ut C. qui dare. tu. pos. l. in uniuersis. et C. de aucte. prestanda. l. clarum. uero si egerit sine tutore vel curatore obtinere non tenet sententia. ut C. de procurat. l. non eo minus neque fauo

re ipso& inducimus & eos retorquamur. ut c. de
leg. & q. q. fauore. sitam& eos indicetur. non ualet.
ut c. si adiuus. re. i. l. cum minores. fallit tamen in casi
bus. Certe agit minor pro suo thoro uiolato. ut ad l. iu
l. de adult. similiter. § lex iulia. Item si impetrauit ue
niam etatis agit solus. non in hiis que detrahit impositio. &
siderant. ut c. de hiis. qui ue. e. impetrauerint. l. ult. Item
solus accusat tutorem suspectum cum consilio non concilium pro&.
ut inst. de suspec. tu. § pubes. quia ciuiale est. cum nullo
crimine puniatur tutor suspectus & sine accusatore.
ut ff. de suspec. tu. l. i. § quid ergo faciam si nolo conuenire
pupillum. l. minorem conueniam ipsum pupillum sic maior
septennio cum auct. sui. tu. sic minor septennio &
ueniam tutorem solum. & hoc si habet tutorem. sin autem peto
tutorem dari sibi. si minori autem sibi curatorem & est
presens minor ipsum minorem conueniam & iussu pro forma
bo libellum auctoritate curatoris. sic absens concipiam libellum. in persona
nam curatoris. si autem non habet curatorem peta aliquis sibi
dari & dabitur ei inuito etiam. & hoc uia sunt & si pupillus
l. minor agere uoluerit. hec omnia leguntur. ar. c. de iure deli
berandi. & l. si infanti. & ff. ad tre. l. restituta. § i. &
c. qui legi. pro m. ge. l. i. & ii. & c. qui peti. l. cum. l. i. &
ff. de tutel. l. qui habet. § idem cassius. & ff. de administra
tu. l. i. Cum sunus agere contra pupillum maiorem l. contra mino
rem presentem & habentes tutores & curatores ita concipies
libellum **Libellus. contra pupillum & maiorem.**
Deo & uobis domine. a. conqueritur. R. de. G. pupillo & de t. suo
tutore. a quibus peto. c. & c. Si autem pupillus sit minor
septem annis l. minor sit absens contra curatorem l. tutorem
solum concipiam ita libellum. **Libellus.**
Deo & uobis domine. a. conqueritur. R. de. G. tali tutore l. cura
tore tal. pupilli l. minoris a quo peto nomine ipsi
us codicem & c. Si autem pupillus uult agere. l. minor ita
concipias libellum. **libellus.** Deo & uobis domine
a. conqueritur. R. cum auct. tutoris mei uel curatoris. de. G. a
quo peto. c. & c. Sed si solus tutor uel curator uult
agere minore absente. l. minore septem. a. concipiet
talem libellum. **Libellus.** Deo & uobis domine
a. conqueritur. R. tutorio. l. curatorio nomine & nomine pu
pilli mei. l. adulti. de. G. a quo peto. c. quod ipse. G. de
bet pupillo l. adulto meo & c. Item furiosus non per se non
per alium. quia non sentit. ut ff. de acq. ... leg. sit. § uni. &
ff. de codicill. l. ii. sed gaudeat ille qui furioso sua ne
gotia curanda commisit. Item & in interdicto de prodigo
aut ante qua interdicatur sibi bonis & per se & per alium in
tuenire potest in iudicio. non est tamen interdicitur eis bonorum ad
ministratio ipso iure. sed per iudicem in muliere luxuriosa.
ut ff. de curat. fu. l. i. & inst. qui testam. fa. pos. §
idem prodigus. & § mulieri **quo.** quid ergo erit ne in
minore dixim. ita & institutis. sed contra ar. ff. de minimo. pat.
imp. & inst. de curat. furi. § furioso. sed contra Ro. licet
habeat legitimos non tamen interdicitur ei ipso iure administratio.
Utrum luxurioso masculo dentur curatores. in e le
gisse non memini. sed que ratio quod luxuriose mulie
ri datur. Ro. quia in ea magis ardet stimulus & ma
gis est uerecundum ergo si mulier fornicetur quam si masculus
Item non debil. non mutus. non fatuus agit. sed curatorem habet.
ut ff. de pub. l. l. dabimus. cum l. sequentibus. Item tutor
accusat. suspect. inugum agere ut tutor. licet admini
stratio non sit ei interdicta audire. ut ff. de solut. qui si
forte. § sunt quidam contra ar. c. de suspec. tu. l. cum. Item

excommunicatus non agit ante absolutionem. quia separatus est non
solum a corpore xpisti sed a communione fidelium. ut in aut. de pub. l. &
mulieribus. hereticis. non presta. coll. viii. & in ex. pro. de iu
dic. licet excommunicatus possit conueniri. ut ar. ff. de inofficioso. te
le. l. relegatorum. § ult. Item sic separatus a corpore xpisti qui est
excommunicatus. puta quia est in mortali peccato licet in
famis tamen agere potest. quia non est separatus a communione fidelium
i. quia non est per sententiam denuntiatus excommunicatus. ut in ex. pro mus
de iudic. § in ex. Item illustris persona non agetur nisi per procuratorem
ut c. de procurat. l. quicumque & in aut. ut ab illustribus & q
super eos sunt coll. v. Item filius fa. non agit nec conuenitur per se
sine patris auct. ut c. de anna. except. l. i. in fi. & de bonis
ma. l. i. & c. de bonis q. li. l. cum non solum. § i. et si pater nichil
conuenit compellitur pater agere filio consentire. & sic formabitur
libellum sic diximus in persona minoris & pupilli. sed est fallit
autem in castrensibus. l. quasi. in filius agit & conuenitur sine pa
tris auct. ut ff. ad mac. l. ii. & c. de inoffi. te. l. ult. Item
& fallit in alio casu ut in aut. de agli. doct. § illud. coll. vii
ut filia agit sine patris uoluntate. Item si pater sit ab
sens. & ei procurator filius agit pro uianclo. pro furto. pro iniuria
sibi illata. ut ff. de iudic. l. si longi. & ff. de iniuriis
sed si uni. § filio. Item agit filius ut puto sine auct. patris in
illis actionibus que ... ff. de actionibus & o. l. filius fa. &
l. instim. Item non agit pater contra filium. ut ff. de iudic. l. lis
nulla. non in casibus qui notantur in illa. l. per diuum. in eu. a cono
& hoc si ciuiliter. criminaliter autem agit latius per suam uolun
tate sua. ut c. de pat. po. l. iii. sed quero ...
est non agit. criminaliter. sic. Ro. quia ... consi
lium cap. ... patris per filius. ut ff. de adult. l. ...
filius contra patrem. ut c. de ini. ... l. qui in potestate. Item
monachus & canonicus regularis non agit sine ab
batis l. prepositi. ut in ex. § in ex. § ... non nubet
de iure longobardo. sine mundualdo. ut in lombarda qua
lis muli. ... l. a. ... ergo omnis sic per se ita & per alium
repelluntur. fallit in filio. fa. ut ff. de peculio l. filius fa.
nec deportatus agit. non conuenitur suo nomine. cum fiscus hoc
faciat suo nomine. qui in omnia bona succedit illius. ut ff. de fi
de i. si debitor. & ff. de nouat. quis & c. de bonis dampna. §
Idem est & si quolibet modo quis ... ff.
de capi. mi. l. i. licet bona dampnatorum hodie non publicentur
sed reseruantur ... usque ad tertium gradum in ascendentibus & de
scendentibus. ut in aut. ut nulli iudi. § ult. coll. viii.
& in aut. de manda. prin. coll. iii. § oportet. licet ergo monachus
non agat nec conueniatur. si tamen delinquat conuenitur sic
& deportatus. ut ff. de penis. aut dampnum. § ult. co. & l. in
suor. § q. e. & l. capitalium. § in exulib. & ff. de accus. l. si
cui. § ult. & in aut. de sanctissimis. epis. § si monachus. & in aut.
coll. iiii. de nupt. § sed cum actionem. sed numquid de ante omnis
sit conueniretur. in ciuilibus conuenietur monasterium. ut instit.
de acquisi. per ar. ... mini. aut contra credo. cum crimina mona
chatione sit extincta. sicut & peccata. ut in aut. de mona
chis. impr. coll. i. **Qui per alios possunt agere & in quibus casibus.**
Omnia supradicta de personis. que per se intuenire non possunt. Re
stat ut de illis qui per alios agere possunt uideamus & stare tam ad
agendum quam ad defendendum. Et quidem stare possunt per alios tu
tores. & curatores ita tamen si iurauerint se cum legalitate bona
pupilli & adulti tractare & omnia eorum utilitate agere. ut
in aut. coll. vi. ut hii qui ob. proferes. § ult. si iniuentari
um fecerint. ut c. arbit. tu. l. ult. si satis dederint legitime.
s. l. dati. sine inquisitione rem pupilli saluam fore. ut c.
de admini. tu. l. ult. & c. qui sat. non dederint. l. indubium.

Nota contra tutorem accusatum de suspecto quod non potest agere.

Nota quod tutor iurat legibus cautum non invenitur.

c. decreatoribus.

c. coll. vi.

c. que ... curatore

et l. non omnes et l. ult. Item datur autem cum inquisitione vel
de testamentarii non satis dat. ut inst. de sat. dat. ti. au.
§ i. si in tribus duobus satis dat. Datur autem cum inquisitione
si facultates pupilli sint ultra quingentos aureos et
in alio casu. ut inst. de atti. tu. § pen. et c. de epi. au.
de curatoribus. Sed quod iuret tutor cautum legibus non inve
nitur sed tamen de curatore. ut in p. decr. aut. ut hii quibus.
Sed quia eadem ratio est in tutore et maior. cum plurimi sibi
committantur. ideo dicimus tutorem iurare debere. ut ar. c.
de consi. pe. l. ult. et ff. de fideiussoribus tuto. l. si fideiussores. infi.
Preterea cavetur in aut. de curatore § ide in tutore. quia
nomen curatoris equivoce ponitur et aliquando pro tutore.
ut in aut. ii. sim. phil. matres et cetera. in prin. coll. vii. et
ff. de tu. et ro. di. l. si tutor. in prin. et hoc expressim cavetur in
novellis. § Item procurator interuenire potest dato in mo. consilio
dato. presertim curatore de rato si sit coniuncta persona. ut ff.
de procuratoribus. l. i. et l. sed hec persona. et l. pop. infi. et notatur plene
de hoc in summa de procuratoribus. § Item actor procuratore vel
curatore consilatur. ante litem contestatam. curatore vel procurator recte a
git. ut inst. de curat. infi. et c. de procurat. neque. § Item actor
pro universitate recte agit et convenitur. si sit a duabus partibus
electus. ut ff. quod cuiusque universitatis nomine. § Item recte agit pro
nomine pro episcopo vel universitate canonicorum. ut c. de sacro
sanct. ec. l. iubemus. § Item sindicus recte agit pro quibus universi
tate et sine tractatu episcopi. ut ff. quod cuiusque universitatis nomine. l.
... § Item decuriones quem sindicum defensorem appel
lant. ut ff. de muni. et ho. l. munerum. § defen
sores et sic differunt iure se yconomi. sindici actores et
procuratores. Sed yconomi super ecclesiasticis rebus tantum interpo
nuntur. ut c. de sac. sa. ec. iubemus. eligitur cum tractatu episcopi
ut c. de episcopis et c. iubemus. et l. des. et potest yconomus tamen
in iudiciis quam in aliis intervenire. Sindici autem tamen ad
iudicia et ordinatur in causis ecclesiasticis et absentibus in
nullis et sine episcopi tractatu. et ordinatur in civitati
bus et scolaribus et ab aliqua universitate. ut dictum est. Item
persone muneri. ut in p. decr. l. munera. et ho. et sic datur
invitus. quod in procuratore non est. quia non datur invitus.
ut ff. de procurat. fil. § invitus. § Item differt procurator
ab actore. quia actor datur invitus ex quo cum
decreto constituitur. ut inst. de curat. infi. § Item constituitur
ab universitate. ut ff. de quod cuiusque universitatis nomine. l. § Item econtra quod in procura
tore non est. quia universitas non est dominus. § Item actori mu
nicipii fit constitutio. et stipulatio ipsi municipio procurator fit in
persona ipsi. ut ff. de consti. pe. eum qui. § ult. § Item pater pro filio quem habet in
potestate. ut c. de bonis. ma. l. i. § Item nego. ge. si talis sit qui
admittatur sine mandato. ut ff. de nego. ge. si in aut. § Item or
phano tutor admittitur. ut c. de epi. et c. l. orphano tutor. § Hii
tamen omnes ita demum admittuntur in causis ... aliorum si sint a
biles quod suis negotiis presunt intendere. et sciant tractare. absur
dum est enim ut alios velint regere. qui se regere non noverunt. et a
lios salvos facere qui se salvare non possunt. et si hec fecerint et
novum consilio. ut c. de legi. tutela. l. ult. § Hii omnes supi
ores recte agunt et conveniuntur pariter et iurant de calumpnia
pro qua in procuratoris. in fallit hodie. ut in aut. principalia. c. de iur. iur.
propter calumpniam. principales. et est posita in corpore aut. coll. viii.
ut litig. iurent non autem erunt procuratores. item mulier. mi
lex. minor xxv. annis. et qui rei publice cura assumptus est. aut qui
est in magistratu constitutus. qui iudicium invitus pati non potest. ut

dictum

§

Item actor ante litem datum pro curatore post litem. ut ... de ... rat. ... al. curator.

c. dap. aut.

ff. de procu. licet. et l. femine. et l. neque. non agat miles pro
suo munere. ut ff. de procu. filius. § Item ecclesie. ut c. de episcopis et
cle. reperitur. et in aut. de ecc. coll. viii. § deo amabiles.
et hoc in causis secularibus. in ecclesiasticis tamen potest clericus intervenire
ut ar. c. de procurat. l. quisquis. § Item nec procurabit ali
quis in causa criminali non in agendo non in defendendo. ut ff.
de pu. iudi. l. pen. § ad crimen. non ut alleget causam absentie non
causam cause. ut ff. de procu. l. filium. § pen. Sed quero quod in causa cri
minali procurator non intervenit. Respondeo procurator sunt venit quod re
presentatur ipse. ut ff. de neg. ge. libro. vel amico. unde si representaret ipse
in criminali procurator duo inconvenientia sequerentur. et qui
a se puniretur quando aliquid et quia illud quod admitteret nun
quam preter consequi raciones mandati sua. licet in civilibus presit. § Item nec
in causa populari non intervenirent procuratores. ut ff. de procur. licet.
et quero ideo. Respondeo procurator est quam mandato domini et cetera. ut ff. de procu. l. i. at
actio popularis non magis est mea quam tua. unde in ea aliquis fide
iussor non accedit. ut ff. de fideiussoribus. l. siquis pro eo. § ult. ante est lite
contestationem in bonis nostris. ut ff. de verbo sig. l. sicut. § Item non in causa
ne suspecti intervenient procuratores. non in tribus de liberis exibendis
et deducendis. in speciale mandatum intervenias. ut ff. de procu. non
solum. § ult. et l. pop. in prin. et in eodem diximus ubi signatum. § Siquis
autem vult agere nomine alieno. ut ff. ut dictum est. debet dominum de
fendere pro quo agit. aliquin denegatur ei actio. ut ff. de procu. l. mu
tus. § penultima. et debet nomine omnium actionum defendere quod competebant tempore
suscepte procurationis. non supra competere cepit. ut ff. de procu. l.
omnium. et de dampno infecto. l. dampni infecti. § fi. siquis. et de arbitris. l.
de his. Hec de procuratore simpliciter. Si autem sit in re sua. utrum teneatur defen
dere. distingue. aut sit ex causa lucrativa et tenetur. si vero ex causa
necessitatis. non. ut ff. de procur. filium. § ult. et l. siquis. et l. par.
et de reg. iur. ex qua persona. **Qualiter declinatur iudi**
cium. ratione feriarum et loci fori.
Dictum est de personis per quas ordinatur iudicium. verum quia iu
dicium declinatur et ratione feriarum et aliis de causis. ideo indicimus
causas quibus forum seu iudicium declinatur. et iudicium primo de feriis. Sci
endum est quod tempore iudiciorum vel messium non vocatur quis ad
iudicium. et si vocatur venire non cogitur. et sententia lata fuerit non te
nebit. nisi fiat de consensu partium. ut ff. de ferris. l. i. § indicuntur
iste ferie geminis mensibus. duabus in estate pro messibus. et duobus in autumno
pro vindemiis. ut c. de feriis. l. publicas. in quibus dum tamen pro
veniunt menses isti aliquando citius aliquando tardius indicuntur singu
lis et tardius habet fieri ibi vindemia. et menses. unde potestas vel preses
potest indicere illas ferias secundum consuetudinem regionum. ut ff.
de offi. presid. l. si in aliqua. § de novo autem non indicere. ut c. de feri
is. l. a nullo. § quid quod scolaris vel miles habet causam in quo
declinabit iudicium tempore feriarum. § utrum quod non quia cessat ratio legis
ne occupati et cetera. ut ff. de feriis. l. i. § contra est. et induci potest illud
generale. cessante causa non cessat effectus. maxime quia causa illa
fuit impulsiva. ut ff. de postu. l. i. § sexum. et quia generalitati
standum est aliud generale. ut ff. de fur. in pr. l. si fur. § Item cum
autem repetio quod in tempore feriarum agitur. in quibus casibus notantur. ff.
de feriis. l. i. inst. et l. ii. et iii. et c. de feriis. pro intimo. § Sunt enim
certi dies feriati sicut dicit. l. c. de feriis. l. publicas. et l. omnes.
et l. dies. et has ferias omnes vocamus sollempnes. § Sunt et alie repen
tine si quas potestas vel preses indicit. et illis diebus non redditur ius. ut
c. de feriis. l. i. et ff. ex quibus causis ma. l. sed et si pro pretore. § Siste
rie. § Item declinatur iudicium ratione fori si non sit de illo foro
unde iudex est. ut ff. de iur. om. iu. l. ult. et ff. si quis in ius
vo. non i. l. i. et ii. et ff. de iudi. si quis ex aliena. verum tamen for

actio

§

Item

dictum

c. vetera

c. utrum

in autumno

no suum nom sortitur aliquis et fecit suum multis de causis et ratione delicti et ratione contractus sic plene notatur in summa de iur. dic. o. iii et de foro compe. § ite sortitur. et notatur in distinctione jo. que sic incipit sortitur quis forum ratione accusationis. v. c. ubi in cri. acto. l. ult. § Ratione contractus. ut ff. de iudi. hiis. § si quis. tu et dicitur ibi quis contraxisse ubi quis solutionem suam constituit ut ff. de obli. et ac. l. contraxisse. l. iii. Ratione domicilii. ut c. ubi de re militari. agi oportet. l. i. et ff. de obli. et ac. l. p. l. i. et ubi ibi quis dicitur habere domicilium ubi constituit summam omnem fortunarum suarum et unde non sit discessurus si nichil aliud aduocet. ut c. de incol. l. x. l. cives. et ff. ad municipalem. l. domicilium. sic solam domum possidet in ciuitate. vel in illa non operari dicitur habere domicilium. ut ff. ad municipalem. l. libertus. § sola non habitauit ibi per x. an. et custodi. ut c. de incol. l. x. l. ii. unde multi scolares facti sunt cives bononie qui ultra x. an. ibi morati traxerunt. et fere in etate decrepita uoluerunt consumare dies suos. et ut illud contingeret artificium hodie est uiget in ludum tractus lat. potest autem quis habere duo domicilia. et tamen non et sine domicilio potest quis esse. ut ff. de ad municipalem l. eius qui. § i. et ii. et l. assumpto. § iuris. ver si quis habet domicilium ratione originis illud mutare non potest. ut ff. ad muni. l. assumpto. in prin. nec eximatur privilegio dignitatis. ut ff. ad muni. filii. § senatores. et l. municipes domicilium autem quod habet quis ratione incolatus mutare potest cum enim ex sola uoluntate constituatur contraria uoluntate tolli potest. ut ar. ff. de reg. iur. l. nichil. tam naturale sed ut quod est originale domicilium possit quis mutare. ut ff. ad muni. l. plac; et l. non utique. et l. libertus. § patris. sed intelligendum est quando ciuitas patris passa fuit capitis diminutionem ut troia. ita quis autem habet duo domicilia similiter duobus equaliter consedetur. equaliter colit dies festiuos. si autem plus in uno quam in alio loco in eo loco in quo plus habet ibi domicilium in alio est incola. ut ff. ad muni. l. labeo. in tercio. et l. eius qui. § i. et iii. ratione delicti. ut c. ubi de crimine agi oportet. l. i. et autem qua in prouincia. Ratione possessionis. ut c. ubi in rem actio l. ii. Ratione consensus. ut ff. de iudi. l. i. et ii. Ratione conuentionis ut ff. de fide. et ut lo. cum pos. Ratione negotiationis. ut ff. de iudi. heres. § si quis. item. Ratione ult. uoluntatis. ut ff. de iudi. heres. in prin. et l. si quis rome. Ratione administrationis. ut ff. de iudi. heres. § si quis. item. Ratione professionis. ut in aut. ut clerici ap. pos. e. coll. vi. Ratione constitutionis. ut ff. ad mun. l. non utique. Ratione originis. ut ff. ad municipalem. assumpto. § filius. Ratione manumissionis. ut ff. ad municipalem. si quis. § nichil. Ratione milicie. ut ff. ad municipalem. l. municipes. § miles. Ratione temporis. ut c. de incol. l. x. l. ii. Ratione dignitatis ut ff. ad municipalem. l. filii. Ratione matrimonii. ut ff. ad municipalem. de iur. § ult. et l. ea que desponsata. et ff. de iur. dic. o. iii. l. cum quedam. Et hec que diximus locum habent de reclamatione fori est in aliis ciuitatibus. vel locus in roma cessat. quia roma est communis patria. ut ff. ad municipalem. Roma sunt et alie cause per quas quis declinare potest forum. multis de causis per quas non potest quis inuitus uocari ut notatur in summa. c. de in ius uo. **Qualiter incipiatur iudicium. et Summulam Libellorum.**

Quia ea que supra diximus sunt quedam preparatoria iudiciorum. ideo ulterius uisis uidamus qualiter iudicium incipiatur. uerum quia in inceptione libellus porrigitur. ideo de libellorum materia tractaturi. primo uidamus quid sit libellus et quibus modis accipiatur, et ubi offeratur, quanto est et apud quos et in quibus causis. Item quid debeat continere libellus. Item si libellus oblatus possit emendari. vel mutari. Item quis sit effectus libelli oblati. Item qualiter debeat concipi libellus super actione quelibet. **Quid sit Libellus.**

libellus est breuitas cartule petitionem et causam eius actionem continens proponentis. vel aliter libellus est explanatio uoluntatis in certa sede inscriptis reducta cum actione. et eius actione et eius accidentiis. vel aliter. libellus est breuis petitio habita in scriptis uoluntatem legitimam proponentis ostendens. vel aliter. libellus est breuis petitio. in qua quis aduersarium suum quod sibi obligatum legitime coram iudice in scriptis habita. ubi singula in distinctionibus porta pondus habent. sic patebit infra. tercia illa. quod debeat continere libellus. Dicitur autem libellus a libro. quia est eius liber nomen diminutiuum et pro paruitate: sic dicitur quando recitas meus est quem recitas libellus. sed male cum recitas incipit esse tuus. sic codicill. i. paruus codex quidem nominatur a codice. ethimologizatur libellus ita quasi est elucidans liber. Dicitur autem libellus a libro quod est codex. nam liber id est codex. vel dicitur sine compede natus. sic enim sub cortice continetur medulla ita sub libello continetur intentio proponentis. vel dicitur libellus a libra. sic est in libra ponderatur iusticia. ita ponderatur in libello et queritur iusticia proponentis. vel dicitur libellus. a liberando. quia in eo deliberat reus utrum cedat an contendat **Quibus modis accipiatur libellus.**

accipitur autem libellus multis modis. ponitur enim pro paruo libello ut supra dixi. in rubrica proxima. ponitur libellus aliquando pro pane sub cinericio. ut c. de epi. an. l. iudices. ponitur libellus pro codicillo. ut ff. de tabul. exhibendis. l. i. in prin. ponitur et libellus pro supplicatione facta principi. ut c. quando li. prin. da. et contra tercia et in nigro. ut ff. de adi. non distinguemus. § cum quidam ponitur et libellus pro apostol. i. pro litteris dimissoriis. ut dicit tercia. ff. de libell. dimis. in tercia. ponitur et libellus pro quadam breui petitione in scriptis reducta in qua est obligatio et actio continetur ut in superiori. tercia distinctione. et iste talis libellus appellatur quodam breuis cartula que cartula a lege uocatur libellus conuentionalis ut in aut. coll. v. de exhi. et intro. re. § sancimus. In ecclesia autem criminalis dicitur libellus inscriptionis. ut ff. de accus. libellorum. et c. qui accu. non pos. l. quem ini. pu. § in ecclesia dicitur conuentionalis. ut in aut. coll. ix. § illud. In quibusdam autem locis dicitur huiusmodi libellus petitio sicut rome. In quibusdam sic bononie dicitur reclamatio. In quibusdam sic aretii dicitur libellus. ponitur et libellus pro libello appellatorius quod mittitur iudici a quo appellatur ut ff. de ap. l. i. § libelli. et c. de ap. l. si quis libellos. ponitur et libellus pro sepulcris sic in quibusdam prouinciis et ciuitatibus dicitur hic est libellus. i. sepulcrum talis. **In quo loco offeratur libellus.**

Offertur autem libellus in iudicio. i. in loco ubi ius redditur. ut ff. de iusticia. et iur. l. plt. offertur tamen libellus per totam ytaliam fere et in curia et tamen fere ideo dixi propter apuliam. que licet in ytalia contineatur. ut ff. de ver. sig. l. notione. § i. tamen libellus ibi non offertur. nisi in sola fecundissima et nobilissima ciuitate beneuentana. unde mihi origo est. in aliis autem prouinciis libellus non offertur. sic a doctoribus prouincialibus intellexi. Sed secundum iura debet libellus semper libellus offerri. sed per consuetudinem contrariam in multis prouinciis et ciuitatibus derogatur. sic dictum est. **Apud quos debeat offerri libellus.**

Apud quos autem offeratur libellus sciendum est. et certe offerrur apud iudices. et in iudicio. ut c. de lit. con. autem offeratur. et siue sint iudices ordinarii siue delegati. siue maiores siue minores. sicut supra diximus de iudicibus minoribus et maioribus. ut c. de litig. aut. litigiosa res est. Item et coram arbitris offertur libellus. ut c. de arbi. l. plt. tercia sum. nam si offertur in iudicium et in arbitris. cum arbitria redacta sint ad instar

iudicior. ut ff. de arbitr. l. i. et ar. c. de iudic. l. rem non
novam. i. si ubi parificantur arbitri et iudices. sed ut h. ut
c. de epis. et cle. aut generaliter infra. ubi non cum moveantur ex
consensu utriusque partis. quam lecturam exponit plique. i. ubi
cum moveantur coram arbitris. qui hic sit in initio est offerre
de libellus et alia facienda. verum est in iudicio ordina
rio non autem coram arbitris. sed hec expositio non placet. immo
ita expone. ubi causa moveantur ... cautio quam de
prestandi. aut illa generaliter remittitur ex consilio utriusque
partis. i. quod neutra pars iubet alteri prestare predictam
cautionem, nusquam autem generaliter facit mentionem quod debeat offer
ri libellus. sed dicitur quod libellus non datur antequam cautiones
interponantur. s. de edicta protelius prestanda. post eum quili
bet per pactum in suum consbitue datum. ut ff. de minor. sicut
dexit. ff. de pact. pact. et ff. de edili. edi. l. i. querimur. similiter
datur quod eadem non sit libellus dandus coram arbitro. probatur
tamen quod libellus datur ad hoc ut deliberet reus cedat an
contendat. ut c. de litis con. aut offeratur. ff. de edendo. l. i.
hec enim est causa quare datur libellus ut sciam similiter cedere
an contendere. at in arbitrio certum est quod partes contendere voluit
ex quo arbitrum elegerunt. unde amota incertas non est locus
contentis. ut in aut. de reelig. et ea que pa. in xi. mense.
coll. iiii. ff. de verbor. ob. l. continuus. et sic libellus non
est dandus, nam remota causa removetur effectus. ut ff. de
adopt. le. l. i. in omni fere. et dicit hec generale. sed credatur quod
non est sola causa quare libellus detur. s. ut cedat an contendat
sed datur et propter illud. ut si venerit ad contendendum qualiter possit
esse instructus ad respondendum. ut ff. de edn. l. i. item fit
libellus ut sciatur utrum competens actio sit proposita. ut
si competens actio condempnetur reus. si non competens absol
vatur. ut ff. si ag. mens. fal. modum di. l. i. **A quo of
fertur libellus.**
Offertur autem libellus ab actore in causa civili. ab accusa
tore in causa criminali. sed cui offertur. utrum reo vel iudi
ci quaeritur. et in aut. ut velle quod ipsi reo, ut in aut. offeratur ei
et hoc servatur in pluribus civitatibus. tamen credo quod libel
lus offeratur iudici et postea iudex faciat copiam partis
aut. de litigiosis. quod est posita. c. de litig. aut litigiosa res
est principaliter et libellus datur iudici. et secundario datur
parti vel reo. non ne ita concepit libellum. **Libellus.**
... p. ... c. R. d. r. d. tali. et c. et sic. et si actor intendat
petat officium. i. tamquam mercennarius quod de servit.
actiones. ut c. de po. l. iiii. ut compellat adversarium adim
plere illa competit. sive petat officium iudicis tamquam princi
pale, ut in restitutionibus. ut ff. de minor. quod si minor. item
ult. semper petat per officium iudicis adversarium compelli ad solven
ne. parum est esse obligationis vinculum nisi proderit ac
tio ex obligatione descendens. nisi iudicis officium esset interim.
et sic videmus de facto utique fieri utique potius libellus quod
iudici datur. et iudex inquirens conventus facit scribi. et libel
lum retinet apud se et facit copiam iudex reo vel accusato quod de
beat explanare. et est ratio. si enim daretur libellus reo et non
iudici. illud sequeretur absurdum quod reus forte mutaret
libellum, ut aliquid adderet vel mutaret vel detraheret.
et sic posset esse dubium. verum si iudex habeat libellum apud
se. licet reus vellet committere maliciam non posset iudice
ostendente libellum originale. sic sepe de facto iudi
cii vinditur agitari. **In quibus causis offeratur libellus.**

Sed quia forte aliquis crederet quod in omnibus litibus dari
tur libellus. ideo videamus in quibus causis libellus debeat da
ri, et in quibus non. secundum ius veteri non erat libellus in
causis. ut probatur subtiliter. ff. de edendo. l. i. item edere. et item
eiusque. vel in conventione illustrium personarum. tunc est libellus necces
sarius. ut c. de dignitat. l. xii. l. quotiens. et idem erat in
causis civilibus. in criminalibus est ius veterum scriptura erat ne
cessaria. sive enim erat privatum sive publicum. et hodie
usus optinet generaliter. ut ff. de privat. delic. l. ult. et ff.
de furtis. l. ult. et ff. de accusat. l. libellorum. et c. qui accusa
re non possunt. l. quoniam. et locum habet hodie in civilibus. regulariter
generaliter. ut offeratur semper libellus. ut c. de litis con. aut
offeratur. verum item quod fallit. quia et in civilibus et in crimi
nalibus quibusdam non desideratur libellus. et est si breves sunt
lites et maxime vilium causarum tractantur sine libello. ut in
aut. de mandatis prin. coll. iii. item sit et quodque studium. et est posita in
c. de sent. ex per. l. ult. viles autem causas intellige mi
nores duobus aureis. ut ff. de dolo. si quis oleum. in fi. et l
sequenti. vel committatur hec arbitrio iudicis. ut ar. ff. de
iur. de libera. l. i. inspiciet enim iudex qualitatem personarum et cause
quantitatem. ar. ff. de transac. l. cum hi. item si; et personarum et ff. de iu
ri. et ha. l. plenum. i. si. item fallit. secundum quod episcopus co
gnoscit inter sibi subiectos clericos. ut in aut. coll. vii,
ut clerici. ap. pro. c. co. si. item fallit quod episcopus comprehendit
presidem fugientem. accusatores est convenit ex non scripto audiun
tur. ut in aut. coll. ii. ut. iii. si in h. q. suf. in necessita
te. item secundum quosdam fallit si partes velint consentire. ut in
aut. generaliter. infra. licet autem illa aliter intelligantur.
item adducunt quidam aliam causam. c. l. xi. de naufragiis.
l. de submissis. sed illa non facit ad eam. nam ibi iudex debet
cognoscere sine libello tamen interpellatur. et illud est testimoni
ale. sive plenaria interpellatione vel contestatione facta et causa
plene examinata. item fallit in quibusdam criminibus. ut
in crimine abigeatus. ut c. de abigeis. l. una. item fal
lit in crimine suspecti. ut ff. de suspec. tu. l. ii. item tutum.
item fallit in criminibus notoriis. ut c. de accusat. l. eaq
dem. item fallit secundum quosdam in levibus criminibus. ut ff. de
accusat. l. levia. sed licet illa non faciat plus. quod dicit in tali
bus de plano cognoscendo. et est de plano intelligendo. i. sine
magna. i. sine magna inquisitione vel aliter de plano. i. iu
dice non sedente pro tribunali. nam licet de plano iudex ad
eat. tamen libellus datur. ut ff. ad l. iul. de adult. l.
miles. item lx. item fallit in omnibus criminibus. ut quis sine ac
cusatore dampnatur. ut in crimine lenocinii. ut ff. ad l.
iul. de adult. l. i. item si quis impune. sed plus sed respondet quod
non erat ibi immodo exceptionis appositum. unde libellus non
fuit necessarius. licet fuisset pena imposita. sic contingit in
crimine calumpnie. nam et ibi iudex sine accusatore ex of
ficio. potest penam imponere. ut c. de calump. l. i. idem est in cau
sa falsa et teste falso producto coram iudice. nam et iudex
punit sine accusatore. ut c. de probat. l. ult. et c. de testibus.
nullam. unde dicebat dominus b. in crimine falsi. ut et incidenter
mota quod punitur. ut c. de fal. vel licet dominus p.
visum fuit contrarium. nam in lege illa non incidenter sed prin
cipaliter falsi quod movebatur. sed domino meo videtur quod in omni
bus predictis criminibus possit iudex ex officio suo dampnare
et si accusator aliquis accedit necessarius est libellus
sic videtur michi. iudex si liquet sibi aliquid tamquam iudici

Marginalia: et ci. i. — om. — s. ult. — h. — Nota remota causa removetur effectus — et ... illud — ... ur — i — explanare — ... — et hec — regulariter — utrumque — i. licet — ita ... de plano

pot ipe iudicare. ut dic̄ iuui gnale. z ar. ff. si .re. l. si iurisp̄ tioē. s; tñ si aliquis uellet pete q̄ re. ꝯdep̄na retur deo quo liquebat iudici pbare. z sic ē inea sña dn̄s m̄s. q̄ sep̄ libellus sit offerend̄ incrimīb;. p̄t quā in c̄mine abigeatus. z incrimine suspecti. z incrimine no torio. z incrimine apostatar;. z p̄t quā incasu quo por. c. d iudic. l. nequis. s; suadet iuxoris; q̄ cū solus iudex p̄sit ex offō suo ꝯdep̄nare. multo forti pot cū accatore. nā fa ciūt duo q̄ nequid unū. z q̄ non p̄sūt singla multa iuuat. ut c. d testib̄. scim̄. z c. d trāsac. siquis maior. Et fallit ħ ca. ū cūq; mulier admitti ad accusand̄ q̄ libellus non ē ne ccius. ut. c. qui accare. nō p̄. l. de crimine. lic; illa lex p̄ sit intelligi q̄ mulier d̄beat insc̄be. ver; non tn̄ subsc̄ be. s. se subitura penā calūpnie sim̄ p bacoē defecit. sic subsc̄but accusantes. ut c. d accat. l. ult. sic uides inma rito quasi accat. nāl marit tnr insc̄be. ver; ñ tnr sub sc̄be. ut c. ad l. iul̄ d adult. nā marit. z l. quā uis.

S; illud q̄r aut p̄ sit d pacto z uoluntate parciū p̄ sim re mitte ne daretur libellus. ut q̄ nō quia nō p̄p utilitate p tuū. s; d iur pu. ē inductū. vñ non remittitur. ut i iuramto calū p q̄ non pot remitti. ut. c. d iur. iu. p̄p ca l. i. ff; quia. z sic in multe. ut ff. d pcur. filius. f. z h di xer plicq; prudentes. s; tñ dn̄o meo uī. ꝯ. ut. ar. c. d epis z c. aut gnalit. inst. z legū austeritas. pactis litigan tiū mitigatur. ut. c. d p̄ti. ap. l. ult. inst. ñ eni tm̄ p iclm̄ ē inremissioē libelli quātū ē inremissioē sacm̄ ti. si e sacm̄tum remitteretur. uidet plene uitate indi gare non p̄s; at si ñ sc̄ptura act̄ bñ p̄ supponē. z plene pot instrui reus. ut ubi gnā. peto. x. actoē exempto q̄ equū t uendidi. cū q̄ sit stadiū q̄ p̄sit libelli sc̄ptura p pactū remitti. sequitur & q̄ p ꝯsuetudinē remitti p̄sit. nāq; ē p pactū aliquid remitti pot. z illud p ꝯsuetudinē tolli pot. ut notatur. c. q̄ sit. lo. ꝯsu. l. ꝯsuetudinis. z sic ñ peccāt multi quedā puintie inquib; libellus non datur

Que debeat ꝯtinere libellus:

Ad eo ceptoē libelli faciendū sciend̄ ē q̄ debeat ꝯtinere libellus. ū libellus sit formatus legitime. vñ nota q̄ oīs libellus qui porrigit incaus cuiulib; tā ꝯtinē debet ut scim̄ bñ recitetur q̄ ap. cā. It obliḡo. z actō ex obli gatoē descendens. inqualib; eni actoē illa tā ꝯuenit. p̄ scim̄. s. uede eme. z ista eni talia sci sūt. ut. ff. d eu rat. fu. l. ꝯsilio. sedō obliḡo que ex illo scō descendit. nā obligatō ē iuris uinculū quo necessitate astringim̄ ali cui rei soluede. cā. ut inst. d obliḡat. inp̄n. tercio debet ꝯtinē actoē ex obligatoē descendens tanquā ex matre filia. nā actō ē ius p̄sequndi iniudicio. quod q̄ tibi debetur ut inst. d act. inp̄n. d bet ꝯtinē rē. l quantitate quā pe tim̄. sic. j. notabo. It debet ꝯtinē diē dati libelli. ut p̄ hoc sciamus. utrū. xx. dies sunt lapsi. l nō. ut c. d lit. ꝯtaut. offratur. d bet ē ꝯtineri annus. z mēsis z nom̄ ē imparoīs. l pp. sicut illa tube pp. ut ar. c. l. x. d ap. ph l. i. ut p hoc sciam̄ utrū triennīū sit transactū. quo pe rit instantia iudicij incriminalib;. ut. c. ut. j. certū tp̄s ē in. acc. l. ult. l ut transactū sit. xl. dies inquib; sīn sta tuta ciuitatū d bet cā finiri. sic statutū dic̄ incuita te nobili aretina. d bet ē ꝯtineri nom̄ iudicis corā q̄ p ponitur. vñ itarecte ꝯcipies libellū. **Libellus.**

Vob. dn̄e. a. aretine potas. ꝯ. e. R. d ꝯ. a quo peto. x. actoē exempto quia sibi equū uendidi. anno. dn̄i M. cc. vii. m̄se nouēbris. t̄cio die exeunte. hōn. pp. l federico residente iperatore. It debet anni dn̄i. appōi in p̄o libello s; tabellioēs nrī tp̄is quā oīa reddigūt in sc̄ptas quāstatū ex quo datur libellus. z si anni dn̄i nō ap ponantur ipi tn̄ sc̄būt. anno. m̄se. z diē. inquatnus comu nitatis sic tota die quilibet p tota lonbardiā z p tota tusciā unde pot. jō anni dn̄i. z nom̄ pp. l imparoīs obmit tunt. s; impatib; illis ii. sūt tabellioēs quisc̄bat ita in actis ꝯtratuū. sicut ꝯtingit incivitate mea beneuētana, ꝯcipitur libellus. ut d cm̄ est. **D. actoē. z de. causa.**

Q̄a diximus q̄ libellus d bear ꝯtinē actoē. z cām agen di. l scim̄. quia cā act̄ p ponēdā ē diuisitas. uit. p. z su os seqces. z uir dnm̄ jo z suos seqces. jō de hoc p̄ breuit dicem̄. ar. z leges. p. que utraq; sña inuetur. z quid hodie ē obtineat [illegible] sunt eni dn̄s. pla. inea sña ut nom̄ ac toīs nomex [illegible] p̄ponatur. s; tm̄ cā. ū bigra. peto. a te x. q̄ t mutuaui. peto a te. x. quia t uendidi equū. z sic sīn eū uidebatur. q̄ actō z cā agendi idē eēt. fac̄ p. p q̄ cā sola pponatur. qd̄ dicitur. instit. d act. ꝯi. inst. nā qui re suā eē dic̄. iure ē actō. z sic sc̄ptū reliquid insiūna sua t. d act. z sic sīn eū quilibet rusticus sciret face libellū. z ꝯpetente actoē ppone. z sic nūquā inꝯpetens actō ppoi p̄s;. quid & ē q̄ l. dn̄t q̄ si actō inꝯpetens pponatur q̄ sequi de beat absolutō. ut. ff. si ag̃ uisor. fal mo. di. l. i. It ali bi legitur q̄ debet aduocatus ꝯpetente z apta actoē negō ppone. ut. c. d formul z inpe. silla. sub. l. ii. s; sīn eū non eēt necciū istud op̄ cuiquilib; sciret formare libellū. Ꝯ uodē. p. p se iudic̄ ita intellige. iure ē actō. sub au di pponenda. puta rei uendi cacō. z silia uba inuenies sūt. tnr hac actoē. sparet eū dare face apte. ut insti. d act. Sic itaq; nomina illa uba sūnt. actō. nec nom̄ d no tat actōis. It z alibi ꝯ ducta pecunia nūata petit uti tur illa actō e sic impetratur. ut ff. d reuer. l. i. nō tñ illa uerba sūt actō. vñ p̄p p dca. sinat. pla. non placuit. ū dn̄o z p ceptori meo. R. nec dn̄o. jo. nec dn̄o. ac. Sunt eni illi inea sña q̄ sp̄ale nom̄ actois libello pponatur. ut ff. de edendo. l. i. inp̄n. z c. d ede. l. edita. z c. d in iūre. l. ult. z ff. d admi. tu. l. quot. It sp̄ali. z ff. d reg. g̃ si pupilli. infin. It dic̄. l. aliqñ inꝯpetente actoē ppoui. ut inst. ui. boz. rap. z hac sña sua. jo. z elegans ci uitas pisanor. pandectar. iuris fidelissima gubernatrix. Si ē pla. sña obtineret. iā nēo ꝯpelleretur ad actoē elige dū. s; ium ꝯ dn̄t qd̄ ꝯpellitur quis actoē elige. ut ff. d leg. i. cū g̃. filius. Suarus z ff. d tributo. l. qd̄ inhi de. J elige q̄d sep̄ quis face d bet. insti d iur suo inc̄tus. ut ff. quor. le l. i. inp̄o ħo. z d hoc dic̄ plene ut dn̄s m̄s notat inp̄ deo. t. J elige. sedm̄ eni pla. sufficeet tal libellus. peto fundū quisiut legatus in intell̄o tali. Ite peto a te. x. quia t̄ cumpsi cū suo tuo. q̄ dice eēt absurdū. fuer aut plicq; prudentes inea sña ut dicāt refere. utrū ex uno scō ori antur plures actoēs. an una sipleē. ut ex incisioē arbor ex qua oritur int d nt q̄ ui aut clam. Itē actō. l. aql. Itē arbor furtiū cesar. ut ff. arbor. fu. ce. si colon. z l. plt. z ff. q̄ ui. aut clam. si inmatura. It si in societate si furtū ꝯmittatur z p socio furti locū ht. ut ff. p socio. l.

ut c. d iudic. ꝯperand̄ uel sic transactū bi ennū quo perit instācia iudicij.

rei communis nomine. tunc actio est proponenda ut certifice-
tur reus. ut ff. de actionibus et obligationibus l. pla. item ff. de act. et obl.
l. quicumque et ff. de pign. act. de lac. l. numquam. et sic concordant
sententie. Quando vero unica actio ex contractu descendat. puta
vendidi tibi equum una sola oritur. scilicet ex vendito. sufficit
si hoc tantum proponatur. et sic concordant sententie. Sed si aliquis
voluerit distinguere utrum tales actiones descendant ex contractu
quarum eventus dubius est. ut C. de fur. l. i. et C. si servus ex
se. man. l. i. et ff. famil. herc. l. et puto. § ult. tunc actio
est eligenda alias non. et ita intelligitur l. ff. de eden. l. i. infra
Sed horum sententia michi displicet. sive enim diverse sint actiones et non concurre-
nt in libello. et in electione tributoria. debet qui agit exprime-
re actionem. sive sint concurrentes. licet debet tamen exprimere actionem. Quando
autem meo iudicio aliter de novo dicendum. ut si factum bene propona-
tur. sufficit quantum ad editionem actionis ... gratia. peto
x. quia vendidi equum. non est dicendum ut ... p. quod certum vel
factum sit actio. sed dico quod sufficit factum bene proponere. et si actio non
proponatur. actio enim ideo debet edi ut reus possit esse instruc-
tus. ut ff. de eden. l. i. at ita bene instruitur reus si di-
co peto x. quia equum vendidi. vel peto x. actione ex emp-
to. vel in utroque quod exequi possentur fiat. ut ff.
de v. o. l. cum stipulatus. et ff. de pet. her. l. § item ne. et aquo. et C.
de instit. sub. con. fact. l. similiter. Summa est pro. plate non presidet de-
lam ideo esset mater et filia et C. nam ex facto scilicet causa sequitur
obligatio. ex obligatione sequitur actio. sicut de hoc plene notavit do-
minus meus in summa de edendo. **De causa agendi.**

Sed quia edita actio non sufficit. nisi causa edatur. ideo di-
cimus causam debere proponi in libello. quod sit proponenda. dic. l.
C. de edicto divi adri. tol. l. ult. et ff. de transac. l. cum hi.
§ in l. et C. et ar. C. l. x. l. i. de qui. ... s. C. de anna.
ii. ex l. ult. Sed ibi libellus fuit de voluntate receptus quia
continebat de iure. sicut. sed quia diximus causam edendam esse utrum gene-
raliter in actionibus personalibus. in realibus. aut sufficit si actio proponatur.
puta peto rem talem rei vindicatione. ... plenius notabimus. at in
pluribus vel sonaret libellus iste. peto x. actione ex empto. immo
certo causa est inserenda ut reus possit instrui sicut dictum est. Sed aliquan-
do quo formatur et multotiens dubitatur. utrum advocatus de-
beat ita proponere sermone litteraliter. pone quod talia parte sunt ali-
laycus et ydiote et quod talia est aliquis litteratus. utrum debeat proponere
litteraliter ita quod intelligatur ab idiota. videtur quod sic. nam ad hoc ut
invicem contrahatur obligatio debent se intelligere contrahentes. ut ff. de
v. o. l. i. § item. ita debet edi actio ut reus intelligat et possit esse
instructus. ut ff. de eden. l. i. et qui obscure proponit puniendus est ac
si vel proponeret. ut ff. de instit. act. l. de etate. § vel. in contrarium
videtur quod non debeat proponere vulgariter sed litteraliter. si iudex qui in
medio sit litteratus. et illud credo verius advocatus litteratus. ut la-
yci et ydiote ab advocationibus repellantur. si autem iudex sit
ydiota sicut in multis partibus. ut iudicant comites et barones et mi-
lites. quod quidem possit. C. de iudic. l. cum. et in act. de iudic. coll.
vi. in prin. tunc vulgariter necesse est quod advocatus proponat. iudicia
enim soli est facienda fides. ut C. si adv. C. l. i. et C. de condit. ob
t. C. l. i. et C. qui dies. leg. ced. l. i. et ff. de prob. ... quinquagin-
ta. et iure. siquis alteri vel sibi l. i. et preterea iudex interpretabi-
tur advocato idiote. ut ar. in aut. de litig. et est posita C. de
litig. aut. litigiosa. et sic iudices fatigabuntur interpretando vn.

necesse erit ut advocatus ydiotam ... faciat re-
moveri. **De rebus petitis utrum debeat in libello comprehendi.**

Item edita actione et causa agendi non sufficit nisi et res in libel-
lo ponatur. ideo dicamus de re petita. vel petenda debere in libello com-
prehendi. sed vario modo in responsione reperimus. propter varietatem ac-
tionum. ideo distinguere quod aut agitur actione universali. puta pet.
her. famil. herc. aut generali. puta tutele aut singulari. vel speci-
ali. puta rei vin. depositi. vel commodati. vel similibus. quod ita distingua-
ntur actiones. dic l. ff. de precario. l. precario arbitrium. ff. de rei vin.
l. i. **De actione universali.**

Si quidem agatur actione universali debet exprimi actio et causa agen-
di res autem exprimuntur universaliter non singulariter vel specialiter. verbi
gratia. contra te C. R. vos d. a. ... po. de tali. a quo pe-
to bona que fuerunt olim patris mei et hoc peto. pet. her. quia dico
me institutum. vel ab intestato illa bona ad me pertinere. et sic
recte concipies libellum. si te in solidum dicas heredem. si autem pro par-
te designa quotam partem petas. ut dicas peto bona olim patris
mei pro dimidia. quia pro dimidia dico bona ad me pertinere vel ab
intestato vel ex testamento. et hoc quando certus sum de certa parte. si autem incer-
tus. tunc incerte partis petitio datur. quod ita intelligas rationem certam.
quia potest pars petita augeri vel minui. ut ff. de solut. si pat.
et ff. si pars. her. pe. l. antiqui. non intelligas ratione petitionis
quia certam debet petere. puta quartam. ut ff. si pars. her. pe. l. i.
infi. quod enim causa apponatur in libello probatur. l. ff. de pet. her.
l. i. et ii. et iii. quod res generaliter debeant ita peti ut dictum est proba-
tur. ar. tali. l. dicit quod si intendo. pet. her. et preterea possessor in-
veniatur plures res possidere. quas possideat tempore litis con. quod nullus de-
bet condempnari. ut ff. de pet. her. l. iiii. et l. sed quod tempore se-
quitur. quod res generaliter petite fuerint. nam specialiter in aliis rebus
preterea non esset condempnandus possessor. non enim debet possessor in plus
condempnari. quam in contractum est in libello. verum est in rebus prin-
cipalibus. non autem in accessoriis. puta fructibus. vel usuris. in
illis enim condempnantur et si non petantur. quia pluraliter continentur
usure. in bonis. scilicet fructus. et in bonis. scilicet et in usuris. ut ff.
de usur. videamus. et C. de pet. her. l. i. item quia incerta forma-
tur petitio et incerta datur sententia. puta condempno te in quarta
parte bonorum pro indiviso. ut ff. si pars. her. petatur. l. non possum.
Sed quando dubitatur incerta sententia cum iura dicant. C. institut. de act.
§ curare. et C. de sent. que sine certa quantitate. l. ple. et ult. Respondeo.
secundum naturam actionis sic dictum est. sed quid prodest in talis sententia.
Respondeo multum. nam aut probavi res illas possessas fuisse in bonis
patris mei. et sic condempnabitur possessor ad restitutionem illarum rerum
quia mandabitur sententia executioni. aut non probavi et sic me-
ne proinde oportebit. quod res ille fuerint in bonis. ut ff. de pet.
her. l. et non tantum. et l. sed venit. et probatio ista fiet. non
iure ordinario sed quasi extra ordinario. verbi gratia. petam sententiam
latam in petitione hereditatis mandari executioni. et dicam in re-
bus illis. quia res ille fuerunt in hereditate. ille excipiet
et dicet quod non. ego probabo quod res ille fuerunt in bonis. et sic man-
dabitur executioni sententia. Sunt autem actiones universales. iiii.
petitio hereditatis. familie herciscunde. actio ex testamento. que datur pro
universitate. pro rebell. restituenda. actio ex empto. que datur
quotiens tota hereditas emitur. Et sic concipies libellum in distincte
distinctione sicut dixi in petitione hereditatis. Convenio te familie
herciscunde pro illis bonis dividendis que fuerunt olim ... que bona ad me

ꝑtinet ex testo̊ l' ab intesto̊. Conueĉio de actōe ex testo̊
pbōis tatu. in exe͞cu fidi cōmissi restituendi. Conuentio
cōuētio de actōe ē exceptio ꝑbōis tatu que in uendidisti
un peto. l' bona assignai l' ut eē ꝑstari secdm cōdn̄s me
us notat in summa. c. de h'r. l' act. ue. l. ⁊ in summa. ⁊ in sh
t. de actōib; in xi. diuisione **De actōe gn̄ali.**
Vidim̄ de uniūsalib; uideam̄ de gn̄alib;. gn̄ales sūt tu
tele ꝓ socio. si facta ē societas oīm bonoꝝ. l' maiorꝫ ꝑtis. (pro socio)
negꝫ. ḡ si oīa negotia gesta sūt. l' plā. ut ff. ꝓ socio. l. ar
bitrꝫ. **qō.** S; in ꝑmis queritur. que sit differē
tia in nōie. nonne idē sonat uniūsal' q gn̄al'. Rō
nō. uniūsal' enī dr̄ actō illa q ꝑ h'reditate cōpetit. q ap.
uniūsū ī q de funct' huit. ut ff. de v. s. l. h'reditas. oēs
enī actōes uniūsales grā h'reditatis cōpetūt. sic in supi
ori. Rca. dc̄m̄ ē. at gn̄alis dr̄ actō q plā sub se capla
cōtinet. ꝓ socio ē ⁊ tutele. ⁊ negꝫ. ḡ. ista enī plā capla cō
tinet administratōeꝫ s. uini ⁊ olei ⁊ panis. ⁊ silr̄. non
tn̄ cōtinet ius uniūsū qd defunctus huit. nā multotiens
euenit. qd oīa patna ad filios non deueniunt. In his gn̄ali
b; ē exprimēda actō ⁊ cāres aūt exprimuntur gn̄alr̄. s; i
cāe pcessu specialr̄ exprimuntur. ut arguitur. c. de iu
dic. l. lic;. ḡ uniuersalib; nonē sic. s. dixim̄. un̄ ita ꝯci
pies libellū. **Libellus.**
Conqueror uob' dn̄e. Guillielmo ianuen. potestati. ego
R. de O. a quo peto rōne tutele m̄ reddi. de bōis ab eo
administratis. quia tutor m̄s fuit testamentari'. legiti
m'. l' datus. ⁊ peto rōeꝫ m̄ libertatis reddi ꝑ actōeꝫ tute
le. ut ff. de tutel'. ⁊ raci. dis. l. i. ⁊ sic ꝯcipies. in negꝫ. ḡ.
peto rōne administratōeꝫ negoꝫ reddi. ⁊ hoc peto ꝑ
actōeꝫ negoꝫ ḡ. quia bōa mea administrauit. Itē in
actōe ꝓ socio peto a tali. quia socii fuim'. rōeꝫ societa
tis reddi de bōis cōib;. ⁊ hoc peto actōe ꝓ socio. **De actōe spali. ii.**
Supꝛ ut de spalib;. uideamus. si q̄ agatur actōe sin
gulari sic de rei uin. l' publi. l' silib;. res spalr̄ exprimēda
ē. utrū tota an pte petā. ⁊ si pte debet dicē quotā
(utrū) l' tciā. l' quartā. ⁊ dicē ⁊ fines debet. ut ff. de rei uin. cū
int. in ꝑn. ⁊ ff. de cēsib;. forma. in ꝑn. ⁊ qd cōfines sīt
dicendi. ar. ff. de cohen. ept. l. qd sepe. Iulr̄. ⁊ l. cū seruo
Iulr̄. It ar. alio ꝓbatur q fines sīt dicendi. nonne res
cta debet peti in rei uin. uidetur qd sic. ḡ designandi sūt
cōfines. nā si petere fundū incertū petere. cū supplo fundi
l'. ⁊ legatū fundū nullū sit. ut ff. de iur. dot. l. cū p̄di
uoꝝ. § gener. ⁊ q̄re incertū. ideo quia fundi cōstituuntur
de limitatōe pars f. ut ff. de leg. iii. l. qd inter. § ult
⁊ io minimū forte gleba petita uideretur. In rē (una)
mobili cta sūt signa dicenda. un̄ ita formatur libel (libell.)
lus. peto fundū talē. s. ꝑ uiā̄ positū in tali loco. iuxta
uall. anbre. ex una pte ꝓuidet ... ex alia septianus.
⁊ ex alia ga... ex alia ē uia publica. debet ⁊ dicē utꝝ
sit uinea. cāp'. l' pratū. ut c. de bōis ꝓscrip. l. si quis. Si
aūt matiā ul' specie petā. puta argentū ⁊ ex illo ar
gento nichil sit in sēm spale. puta. cuppa. l' scutella (libell.)
l' sciphus. s; tm̄ cōsistit in marcha. debeo petē illud ar
gentū ⁊ addicē pond'. ut ita dicā peto ego a tali tot (delbo)
marchas argenti. quas apud eum deposui l' quas mar (marchas)
chas peto reuendicatōe. Si aūt ex argento factū sit petā

uia ⁊ signata. ita petā. peto ego a tali. c. sol'. uenetoꝝ (libell.)
quos rei uin ul' publicianā. peto. Si aūt non ē signata non
pōt uindicari. incertū eēt quod extaret illud nam quia
ex quo pecūa ad inuicē cōfunditur ut usus pecunie cōcessus.
ut ff. de pōita. l. die sponsalioꝝ. Iulr̄. Si aūt ex argento
factā sit cuppa. l' sciphus ite debet ita formari libellus. pe (libell.)
to unū sciphū tanti ponderis. s. ii. marchaꝝ. qui sciph'
ē celatus. l' simplex ⁊ hūc sciphū peto. rei uin l' publicia
nā. qd species debeat. poni in libello ⁊ celatura dic. l. ff.
de rei uin l. cū in rē. qd debeat poni pond' dic. l. ff. de pōi
ta. l. i. § si quis argentū. ueꝝ lex ut cōdicē q pond' nō
debeat dici. ut ff. de furtis. actōe. l. si **qō** S; illud for
te cōtingit rōne odii ꝑ stru. l' ibi cōstabat de uald. ueꝝ (furē)
si ignorant pond' iuranti succurritur. ut ff. de pōita. l. si q̄s
argentū. Si aūt uolo petē uestimēta. debeo designare co
lorē ⁊ spēm. non aūt teneris dicē utrū trita sit an no
ua. ueꝝ si colorē nescis iuranti ⁊ succurritur. ut ff.
de rei uin. cū in rē. ⁊ ff. de fur. l. actōe. ⁊ ff. de pōita. l. i.
§ si quis argentū. ⁊ hoc ueꝝ ē quantū ad petitōeꝫ. s; aūt sīaꝝ (designandus)
distinguend' ē color. cuiꝰ colore uaria fiat cōdēpnatō. **qō.**
Quid si non designauit. ꝓbauit tn̄ de uestimentis. quid faci (libell.)
et iudex. Rō in minimis uestimtis cōdēpnabit reū. un̄
ita ꝯcipies libellū. peto ego a tali unā tunicā de scarla
to l' de uirid'. quam tunicā rei uin. l' publicianā. peto. Idē ē
si aliā rē mobilē uis petē. puta bouē. l' asinū l' equū. pe
to talē talis coloris. ⁊ c. Si aūt uolo petē hoīeꝫ adiciam
in libello nomē ip̄i. ⁊ utꝝ sit puer l' senex l' adolescens. ⁊
hoc sci... as nomē. Si aūt ignores dicas puerū peto qui ex (libell.)
tali ancilla natus fuit l' ex tali h'reditate. un̄ ꝯcipies ita
libellū. peto ego a tali puerū stichū l' natū ex tali ancilla
l' qui ē in tali h'reditate m̄ relictū qui puer ē. l' adolescēs
l' senex ⁊ istū peto rei uin. l' publicianā. qd ita sit ꝯcipiend'
libellus dic. l. ff. de rei uin. si in rē. Iulr̄. Si aūt uolo pe
tē domū. petā domū sitā in tali loco ⁊ dicā fines. ut
supi in fundo dixim̄. Si aūt uolo petē quātitatē debeo
ipām in libello designare. ut in aūt de litig. coll. viii. § ad (excludendas)
explandas. ⁊ c. de epis ⁊ cleric. aūt gn̄alr̄. un̄ ꝯcipies (libell.)
ita libellū. peto a te. x. sol'. pisanoꝝ. quos tibi mutuaui. un̄
cta cōdicē cōpetitur ex mutuo intentio. s; lic; diuerti succur
ri ignoranti. si doleat ⁊ iuret se nescire colorē. ueꝝ ē ad
hoc ut recipiatur libellus. ueꝝ in pcessu cāe certū colo
rē. ctū pond' debeo ꝓbare. aliquin sīa nulla eēt. quia cō
tinet quantitatē incertā l' incertū. ⁊ sic non ualet. ut c.
de sīis q sine cta quantitate ꝓ. l. ple. ⁊ ult. quid enī ua
leret sīa si dicēt restituere sibi stichū l' restitue sibi
sciphū unū de argento. n̄ dicēt n̄ dicēt tanti ponderis.
Itē quid ualeret si dicē restitue sibi unā tunicā. nec di
cētur de tali colore scarlato l' uiridi. fiet tn̄ quādā in
cāsā ut nō admittatur libellus ⁊ si uelit iurare se
nescire colorē. l' pond'. n̄ dicat colorē l' pond'. quod enī (habēt)
hr̄. ff. de pōita. l. i. § si quis argentū. q sō pondē dubita
tur q iuranti succurritur. ita intelligit' de pondē. i.
de ponderis estimatōe. qui h' sit intellectus quia constabat de pon
dē. s; de ponderis extimatōe dubitabatur. cū forte res de
pōita nō restitueretur. s; ei estimatio. un̄ quia depositor
plene ꝓbare non potat debet deferri sacramentū ei a iudice.

indefectu probonis. ut C. de reb. cre. l. in oib. ul' pt' intel
ligi in iuramento uolite cum dolus non restituitur.
pot enim uolite iurari. in act. depositi sic in aliis bone fi.
l. i. § in deposito t. c. et ff. como. l. iii. § in. Quiq' aut al
derie ho magne auctoritatis dixit. non ee necce res
in libello certificare a principio. s; gnalit' et de reb; in eius
potit actor siua petitoe; ocipe et p actoe edita quia ipe
in libello non ee edendam dicebat actoem res quas petit et
cam petitois debere certificare. et ita intelligebat ipe
os leges predictas. s; h' constat euident' falsu. iam enim no
ps; reus instrui. cu' gsceptum debeat instrui. utru cedat
an contendat. qd non ps; face reus. si in sceptura libor eet
gnalitas. ita gnalitas induc' obscuritate. ut ff. de iur.
fisci. in fi. qo. S; obicitur ga in iuditiis sic anbi
guitas id intelligitur in iudicio uenire de quo actor
sensit. ut ff. de iudic. l. siquis inte... anbigua.
et ff. de u. o. in' stipulante. Ro ibi contingit. quia e qi
puteatur reo quare non petit rem certam designari set
si obicitur. ff. de iudit. l. solemus. uidet oia uenire in iu
ditio pt id de quo actum e. ne ueniat. Ro. quia l. illa
intellig' de ill' q'dam psunt sub petitoe actois. puta de
usuris in bone fidei. l' et fructib;. non aut intelligas
de prorsus diuisis. ar. ff. ad exhib. l. iiii. § quantum. sic
greplura sua aldericus dicunt rem et cam spalit' in
libello designari. sic dictum e; n' contingat odio furis q'
tut res non specificentur in libello. ut C. un. ui. siqu.
unne pbabit res iuramento suo. si constat de uiolentia. ut
l. predicta. et in lonbar. de dip. iniuria. l. i. l' qui ibi di
e q' pbat singula suo iuramento. l' singlor' extimatoes.
constabit enim de reb; ablatis. hodie furum sunt induc
ta sic et alia. ut ff. de condit. fur. l. si p fure et ff. usuf.
q ad ea. l. ult. ff. de condit. tritica. l. ii. Sui querit a
in singlarib; actoib; sit ca exprimenda. sub distinguo.
na aut acto illa qua agitur e psonal. aut realis. si
real' non e necce exprimere cam. quia eo solo quod
uendicatur res. constat de ca. na rei uendicatois ca
non e alia n' dominium. na ei soli competit que dns de iur
e. l' quasi. ut ff. de rei. uen. l. in re. J. Re. ex quo enim
re uindico et ita dico. peto re tale re uendicatoe q'
dico meam ee. non enim pot alia ca adici n' dominium ex qua
cumq; ca. et no n' ex una ca dominium hre plurim. ut ff.
de acq. pos. l. possidi. § ex plurim. et de consilio meo stult
eet reus l' ei aduocatus si postularet ab actore cam e
di un eet factus dns. et uidas qd malum contingeret inde.
actor enim qui simplr rei uendicatoe proponit ca n
adiecta. si absoluatur reus nunquam actor actoem
poterit intemptare exquia re areo ps; aduocare q
uincumq; et quale cumq; dominium hunt in iuditium in pa
uindicatoe deduxit. ut ff. de ex. re. iudi. l. si mat. §
eande. in fine. Si aut ca exprimet actor ex qua eet
dns puta re tale rei uendicatoe quia dico me dnm
ex ca donatois qua fac in titius succumbet actor
nichilominus ps; ex alia ca uendicare. puta peto re
tale rei uendicatoe quia dico me dnm ex ca ep
tois. ut ff. de ex. rei. iu. l. si mat. § siquis aut. et C. de
petit. he. l. hereditatis matere. Si uo agatur actoe
psl. et ca exprimat q exprimenda e ut dixim;. s; de ca agendi.
ca enim e exprimenda quia si non exprimeretur nullum
mod' inea eet. na si absoluatur reus et ca expssa. l'
non nichilominus ex alia ca conueniri pot. ut ff. de
ex. rei iu. et eandem. § actoes. S; illud queritur que di
fferentia e. int' actoes psles et reales. sic ut assigna
re. § ille actoes. na pbo apte q nulla e differentia
na si ago ita gnalit' ul' indistincte peto re istam
actoe in re nullus eet iste libellus. ide e et si dicat
re: peto. x. actoe psl. s; silit' nullus eet iste libellus.
nec reus reciperet nec iudex admitteret si ita oppo
nas. de l. c. de an. ex. l. siquis ex. Re. ibi recipitur q'
ad int'ruptioe; l' stultus fuit reus qui recep. sic. ff. de
iudic. l. siquis intemptoe. qo. Set si opponas. de iu
dic. solemus. dico q oia ueniunt in iuditium subau
di certe illam. Et si ca exprimatur in actoe reali pu
ta peto re istam rei uin. quia dico me dnm ex ca emp
tois et succubuit actor proponens ponit rei uindicatoe;
adhuc ex alia ca. puta q dicat peto re istam rei uin
dicatoe quia dico me dnm ex ca donatois. ut ff. de
ex. rei. iu. l. si mat. § siquis aut. idem e et in actoe
psl. ut si cam exprimat. et succubuit q potit ex alia ca
age. quae e g' diffa int' reales et psles. Ro duplex. pa
e quia si dico peto re istam rei uendicatoe et si cam no
aditio. omem; dominium cam unicuiq; et qualit'cumq; hui i
iuditio deduxi cum non n' ex una ca dominium potuit ad nos
ptinere. sic s. dictum e. un ita intellige. actoes i
re differunt et c. subaudi quib; dominium petitur. subau
di directum. non aut intelligas de utili. puta publica
ana. si uelis age quia re admittes. ut ff. de eue
minor. § si sinus. n' obstat lex si mat. § eade. in fin.
qualecumq; s. ciuile. puta publiciane. l' nale. J. de iur. gn
tiu. puta p tradicitoe; l' aliis modis omnes; institutis
de rer' diuisioe. ut ff. de rei uin. l. in re. acto. de di
xi ita intelligendum e quib; petitur dominium quia si pso
re peti rei uindicatoe et succubui. psum postea age y
potecharia que in re e. ut C. de pig. l. pignoris at
si ag' ex actoe psl et ita dicat. peto re istam actoe de
positi. non iudis aliam cam in iuditium deduxisse n'
depositi. unde alia cam bn intemptabis. l' alia ro assi
gnatur e differentia int' reales actoes et psles quo
ad condempnatoe; non quo ad absolutoe;. Verbi gra proposui
gnalit' et indistincte in libello ita peto re istam actoe
in re. In iudicio simu unam cam psecutus. puta quia
dixi me dnm ex emptoe; obtinui. nunquam petare
illam ex alia ca. si ueli dice me dnm ex ca donatois
quia q meum e amplius meum fieri no pot. n' de
signat meum ee. ut instit. de leg. § s; si re at in ac
toe psl sec. quia si ego concepi libellum. peto. x. actoe
psl et in iudicio una cam fuit psecut. s. depositi
et obtineo. psum postea illa. x. petere ex alia ca pu
ta actoe ex testo et h' diffa quia fac ille § actoes.
quare eade non pot ee ura n' ex una ca de ber
aut nob pot ex plib; cais et e ar. ff. de leg. i. l. plan.
si et ff. de act. ep. et ue l. non e nouum. at in abso
lutoe nulla e diffa. quia si ege cam adiecta. puta.

rem illam rei uendicatione quia emi et fuit absolutus postea
recte agam ex alia causa. ut ff. de ex. rei iudi. l. si mater.
§ si quis autem sedem in actione personali. Item differt in absolutione quia
siego personali actione a iunio et in libello nullam causam expressi et
si in iudicio expressi unam causam et succubuo possum aliam intem
ptare. ut ff. de ex. rei iudi. l. si ex testamento. ibi enim petebatur
argentum actione personali ex testamento. Si autem ago actione reali iudi
distinctio, ita quod concipiatur libellum. peto rem istam actione reali
et per unam causam prosequar in processu cause. quia dico me dominum
ex causa emptionis et si fuit absolutus amodo contra te non agam nisi
in causam in quo succubuerim. mater. et si uelim agere ex no
ua causa de nouo accedenti. quaquesitum dominium si enim uel
le agere ex aliqua causa qua competebat mihi dominium tempore formati
libelli obstaret exceptio rei iudicate. ex. ut ff. de ex. rei iudi. si mater.
§ in personali. § denique. Refert ergo inter personales et reales. ut si generaliter
concipiatur libellus ut dominium est. et causam unam prosequatur ac
tor in processu cause uel et si specialiter. puta in rei uen. peto rem
illam causam tamen in libello non dixit sed in cause processu si absol
uatur postea nunquam actor aget. nisi ut dictum est. supra se
cus. hoc dicit. l. ff. ex rei iudi. l. si mater. § denique. Si autem in li
bello causam expressit puta peto rem istam rei uindicatione ex
ea quia dico me dominum ex causa emptionis. poterit ex alia causa
agere et hoc in reali et personali. ut ff. de ex rei iu. l. si mater. § si
quis autem consilio et meo pretio quod quisque rei uendicant
proponit adiciat causam. uniuersitas dicit. ut si in una succubu
erit. in alia non succubuit. **Utrum libellus ualeat mu tari.**

Cum ualeat libellus in singulis actionibus formetur et hoc supra
calibet uidimus. Restat ut uideamus an libellus datus pos
sit mutari, et certe mutari potest indistincte secundum uarie
tatem ante litem. post litem autem litem contestatam non licebat
mutari quia de qua recognouit iudex de ea pronuntiare
compellitur. ut c. de edendo. l. edita. hodie autem et ante
litem contestatam non licet alicui mutare libellum. iuxta in autenti.
de litig. coll. viii. § ad excludendas. et est posita in c[...] intelligimus
modo. et quando iudex aut quis semel. quia aut. [...]
reo instante ut actor libellum non [...] et mutari potest
uelit et patiatur quod libellus mu[...] ad si reus non uult mu
et ante litem et post litem **quo.** Sed qu[...] Ro. sic. et ante litem et post litem
tare nunquid potest inuito [...] iudex absoluat eum a uetiae
Sed reus poterit potest quod [...] illam. ff. de iudic. de quare. si quid post
tione intemptata. p. l. [...] contestatam. duo ar. pro sunt in duci ff.
sit mutari post litem [...] § si de tincta. nam ibi ante litem agebat
de nox. iudex licet equaliter poteris post litem contestatam age
contra dominum [...]dum. sicut in desciencia. in c. te arguere. Ro.
te in solon mutatur actio. sed qualitas condempnationis. et i
ibi non hoc. quia scilicet. sicut alibi. non mutatur actio. set
de qualitas rationem mandati. ut ff. de fide iusso. si
dubitetur. Item aliud ar. adducitur. ff. de ui. et ui.
ar. l. cum functus. § ult. Ro. ibi non mutatur actio
sed aliud petitur. quod licet secundum p. qui dixit et pe
titorium et possessorium posse simul intentari. Ho. Io. Ro.
quod ibi fuit pro iudicio renuntiatum. uel reus uoluit
sic dictum est. Sed quando dicatur mutari libellus. Ro.
dupliciter mutatur libellus. pro quando rem petebam actione
aliqua et modo muto libellum. quia rem eandem peto. sed a

lia actione. Item mutatur et alio modo quando pro petii sticum
et modo peto pamphylum alia actione. et de hac ultima mu
tatione hic non tractamus. quia tunc non mutatur libellus
sed aliud iudicium instruitur. quod quidem licitum est secundum omnes.
Sed tamen ista mutatione. ut c. de furt. l. ult. et c. de codicill.
l. ult. c. si singulus ex sententia. l. unica. c. de pact. inter empt. et
uen. conuiss. § Idem est et fuerint diuerse actiones. Ita quod non
cum. ut ff. de tributo. quod in hic dicit. § e lige. et ff. de leg. i. l.
cum filius. § uarius locum habet ergo mutatio quando ad idem competunt
actiones. puta intemptaui pro actionem ex empto. uolo intemp
tare certi condictionem ad illam eandem rem petendam possum.
Sed illud queritur an mutato nouo libello. noue debe
ant dari indutie. Ro. p. admisit indistincte quod sic. et
ita intellexit legem. c. de edendo. edita. initium. pro ut edicti
perpetui et c. i. ut beneficium deliberationis saluum sit reo. In
quo deliberet cedat an contendat. dominus b. uisum fuit contrarium
quia dentur noue indutie. et quod dicit. l. illa edita pro ut
edicti et c. ita intelligebat. s. quia reus poterit agere
contra actorem. actione inficiatum ad inter esse quatenus inter est sua
quod actio mutatur et deliberare non potest et ita fatiga
tur. ut ar. ff. de edendo. l. aliud uidetur quod rem habet utrum
que beneficium uelit de nouo deliberare. uelit agere ad
inter esse. domino et preceptori meo. R. uidetur aliter distin
guendum. Refert quot. mutatur libellus. aut mutatur
actio et causa retinetur. ubi gratia. peto sticum actione depositi
ti et per ea ex eadem causa quia deposui. peto certi condictionem. In hoc
casu non gaudet reus nouis indutiis quia ita potest esse
instructus in actione mutata. sic et instit. de exemplum
egi. iii. bo. raptor ex eadem rapina ago furti. [...]
infecti. si uero causa [...] uerbi gratia. petii sticum
ex [...] peto sticum certi condictionem tunc reus gaudet deliber
non[...] indutiis. **Utrum libellus possit eme ndari.**

Sed quia libellus non semper mutatur. sed aliquando emendatur
id de emendatione uideamus. emendatur autem ita libellus
puta petii ab initio minus in plus peto. illud quidem possum
facere et ante litem et post litem usque ad ius iurandum de
calumpnia. nam post quam iuraui de calumpnia. possum emendare
ut petii decem. xx. modo peto. xv. uel econtra. et propterea cauti
aduocati apponunt in libellis infra. reseruata mihi po
testate addendi et minuendi. et hoc tota die nos
qui in iudiciis conuersamur uidemus fieri. post litem autem
contestatam et ius iurandum de calumpnia prestitum. si actor dicat suo
sacramento tantum peto postea non mutabit si uelit
plus petere. Sed similius potest hodie hoc iudices seruant in
iudicando consuetudinem. unde ad cautelam in sacramen
to calumpnie iudices iurare pres [...] dicit
iudex actori quod amodo per calumpniam illud a reo
non petis. § Sed secundum uita. si stricte procedimus emenda
tio habet locum ante litem contestatam et post. ante tamen quam iu
ret. Sicut enim iurat amodo non mutabit. tale est
enim sacramentum. nam iudex dicit actori iuramus lite ista
calumpniandi animo non mouisse. ut c. de iur. iur. propter
calumpniam. l. ii. non moue. ut ff famul. hercis. int
coheredes. § qui familie. non mouerunt. ut in autenti. de hus. g.
mag. ad appll. coll. v. et est posita in c. de iureiur. propter

Marginal notes:

ita domini locus est quando actores in sunt quando ... enim tunc est locus mutationi

s. de hac que

q°

q° libellus mutetur. actor autem uult

actoris s.

q°

ar.

sic puta petii ab initio xx. modo peto xx. uel econtra.

calumpniam. in isto quidam tamen indistincte dicunt quod licet e-
mendare libellum usque ad sententiam per .l. ut instit. de actionibus. § mi-
nus. Sed respondemus ille quia. § intelligitur in iudiciis ciuilibus ubi
generalibus in quibus ab initio res non exprimitur. ut supra dictum
est. et ita intelligendum .l. c. de ap. ampliorem. in fine. Sed aliquis
dicit ille: § nos minime ita intelligitur in eodem iudicio .l. apud
eundem iudicem. non intelligatur in eodem iudicio .l. in eadem
instantia iudicii. in iudiciis enim singularibus post litem contestatam iu-
ramentum de calumpnia exactum non est locus emendationi. quia
alia res est. et ideo alia interpellatione opus est. ut ff. de exc.
rei iu. .l. cum. quaeritur. et ff. de iudic. non potest. § item adicitur
aliud ar. ff. de noxe .l. in delictis. § si de tercia. Ro. ibi non
emendatur parua sed qualitas quedam adicitur. sicut in super-
iori. Rem dixi. § sed si minus uelit petere actor quam pe-
tierit potest quandocumque uoluerit. quia in maiori quantitate et
minor continetur. ut ff. de reg. iur. l. in eo. et ff. de v. ob.
l. 1. § an plus. Sed si uero fuerint dolo ab initio maiorem quan-
titatem petierit tenetur enim sed et petat et cautionem exegit cau-
dit actum. ut c. de plus. petit. l. unica. Sed si autem cautionem non ex-
egit tenetur puniri in quadruplum. ut inst. de actionibus. § tripli.

De effectu libelli oblati.

Cum libellus oblatus multa operetur. ideo de effectu oblati libel-
li uideamus. Sciendum est quod libelli effectus duplex est. scilicet specialis
et communis. specialis in quibusdam actionibus. quia libellus interrumpit prescrip-
tionem. Sed breuiter ex libelli oblatione perpetuatur contestatione. hoc contingit in
actionibus temporalibus et annalibus. Sed etiam actiones non transitoriam ad
heredes transitoriam. ut c. quando libel. prin. da. l. 1. et ii. et intel-
ligatur de libello dato principi et quando princeps ad libellum rescrip-
sit. non autem intelligatur de libello dato cuilibet iudici aut
leges ille loquuntur. et ita intelligitur .l. ff. de act. et obl. l. com-
munibus. alias autem per solum libellum non fit interruptio. sed fit in-
terruptio. uel litis contestatione uel executoris conuentione. ut c. de p. xxx
[illegible] l. cum notissimi. § in specialibus. autem iiii casibus fit
interruptio per solam [illegible] actionibus. qui enim sic
notantur. c. de anal. ex. l. ut [illegible] alius effectus
libelli specialis quia libello principi oblato et per iudicem
nuato res fit litigiosa. ut c. de litig. aut. litigiosa. communis
effectus in omnibus actionibus quod per libellum oblatum datur reo facul-
tas deliberandi cedat an contendat. ut ff. de edendo. l. 1.
et c. de litis. contestatione autem offeratur est et alius effectus quia si li-
bellus non datur et in alia non fiat contestatio. aut offeratur
litis contestatio. et sistat pro nichilo est. ut in fine illius autem quod
ubi intelligitur. d. ins. cy. et ei assentit. et d. ins. b. quod sit pro nichilo
quantum ad sententiandum quia iudex non potest ferre sententiam et
si tulerit non ualet quia solum ordo iudiciorum dimissus. ut
c. de sent. l. prolatam. non tamen est pro nichilo quantum ad interrup-
tionem faciendam quia interrumpitur prescriptio. ut c. de p. xxx
an. l. sicut. et l. cum notissimi. et potest adduci illud generale
per. utile per inutile non uitiatur. ut ff. de sicut. p. l. cum
dixit. § quam. et ff. de v. ob. l. 1. § potest dici tamen in eo iudicatur
quod sit pro nichilo et quo ad sententiam et quo ad interruptionem pre-
scriptionis. cum enim illud uerbum sit indistincte prolatum generaliter est
accipiendum. ut c. de usuf. antiquitas. et de alend. l. 1. et de r.
iur. per. § fi. statutus. § nec enim sequitur sententia. cy. quia l. indu-
cte non loquuntur quod unquam fiat interruptio per solam libel-
li dationem. uel si aliqua l. hoc dicit intelligitur in annalibus et tempo-
ralis. leges enim inducte dicuntur fieri interruptionem
per executoris conuentionem solam. non dicunt de libello quam tempore
illarum legum non fiebat conuentio per libellum. item in illustri
persona. ut c. de dignitatibus. l. xii. quot. § sed si dicatur li-
bellus non facit interruptionem libellus sed tamen executoris conue-
tio quem precessit. § si tu queras que sit ratio quare libel-
lus solus non interrumpit, sola tamen executoris conuentio
interrumpit. ut dictum est. Ro. ideo libellus non facit inter-
ruptionem in ciuilibus quia cum tamen interruptionis sit hoc induc-
tum quod in ciuilibus. secus. ut ar. ff. de iudic. l. cum pretor. est
et alia ratio quia libellus quando offertur iudici offertur. ut
s. dixi cui offertur libellus in reus uel conuentus iudicii
sit de conuentione factam. at executor quando mittitur uadit ad
eum et dicit ueniatis ad curiam quia talis conqueritur de uobis
de tali uel de mutuat familiaribus uel domum qui familia
res remittat ei tal' executor uenit et dicit quod uadat ad cu-
riam quia talis conqueritur de uobis. ut c. de an. ex. l. si perfec. et ff.
de cap. in fec. dies. § habet. iste autem due leges intelligun-
tur stricte in .iiii. casibus. ut dicit lex illa. ut perfecti. ut c.
de epis. audi. si ipse. et l. ult. § cum hodie semper post mittatur
executor antequam detur libellus sicut tota die uides de fac-
to fieri quod executor uadit et sollicitat reum quod ueniat re-
dere. frustra queritur an sine libello sistat contestatio an
fiat interruptio. cum factum sit. quod est etiam amplius in factum fieri
non potest. ut ff. de cap. et p. l. in bello. § factam. § sed si per solum
executorem inducatur interruptio quod operatur contestatio litis
ad interruptionem faciendam. Ro. quia potest contingere quod executor
non sit missus et litis contestatio fiat. puta inueniat coram
iudice libellum dedi. tu. Re dixi. et sic non fit interruptio
per executorem. fit per litis contestationem. Item romana hec uia
ut per uiri [illegible] aliud de puta per etatem narrationem
suam p de tamen et quo ad alium. quia si fiat interruptio per li-
tis contestationem actio fit perpetua. usque ad xl. annos. ut c. de p. sept.
xxx an. l. ult. et de annali. l. ex. l. 1.

Qualiter libellus sit concipiendus. super qualibus actione.

Plurimis his conuenit tamquam introductoriis premissis flori-
bus necessarium est ut ueniamus ad fructus. nam cum arbo-
res incipiunt pullulare prope est estas et proximi fructus.
Uideamus igitur qualiter libelli formantur in singulis actionibus. no-
tatas in arbore domini Io. qui omnes actiones que sunt in mundo
ibi inueniuntur notate. Uideamus et in quibus actiones competant a-
lii ut sciat super actione competenti per ea formare libellum et
legum [illegible]. Rem per quas quilibet et tabellio et et simplex
[illegible] et per ea [illegible] in quibus sibi competat actio et sciet et formare libel-
lum. [illegible] apponemus quosdam libellos qui de facto diffi-
ciles notantur [illegible] in uario et diuerso [illegible] iudiciis examinatur. uerum tamen libel-
li in lombardia et in bononia concipiuntur in diuersis partibus. in a-
bili aretina concipiuntur ita. [illegible] et in tuscia et in ciuitate no-
do et uobis. a. domino areti potestati [illegible] libelli.

Libellus.

Peto .x. etiam condictione que oritur ex mutuo [illegible] ta c. ego. R. de m. ac-
dito et ita in [illegible] libus. § in realibus ita dicitur [illegible] uel ex locato uel ex emp-
to aretina. c. ego. R. de c. quamuis [illegible] et uobis domino. a. pote-
state ad omne pertinente exceptionis. uerum illum fundum de fundo ta-
le uenditione. uel quasi rome concipiuntur. libelli ita. peto rei
mania domino pp hoc in. § supplicat sanctitati uestre pater sancte curia ro-
mana humilis et deuota. R. quod talis extorsit ab eo etiam summa pecunie
x. per usurariam prauitatem. unde petit illa. x. sibi restitui condic-
tione ex canone. sed ita concipitur libellus si uelles coram domino
pp agere. uel ita concipitur in aretio. unde ut illi .x. petit in minorem ex-
hiberi. § si tamen uelles quod causa committeretur alicui conciperetur
ita. § supplicat sanctitati uestre sancte pater. R. quod talis possessiones
ad eum pertinentes uiolenter inuasit. unde ut iustitiam conse-
quatur petit uicem illa iudici delegari. uel petit ut in
causa illa iudicem dignemini delegare. et hoc tal' libellus uo-
catur rome petitio et petitio illa porrigitur in audientia

rome. in apulia. aut non datur libellus in civitate nobili
beneventana. unde est origo in qua formatur libellus seu con
cipitur ita. Si vult agere hac actione personali dicet ita. Ego R. ago contra
M. a quo peto .x. quos mihi debet ex causa mutui. unde ad hoc etiam condictionem
que ex mutuo oritur propono. Si vult agere reali dicet ita ego R.
peto a M. fundum talem per tales fines quem fundum possidet predictus M.
et illum dico ad me pertinere ex causa emptionis. unde dico me dominum et ad
hoc rei vendicationem propono. ita concipitur libellus ubi uno excepto
quod non apponitur ubi nomen actionis. sed sufficit factum recitare. ut contra
mus. supra. de actione edenda. Si formem quis libellum in singulis actionibus
secundum ordinem arboris. domini Jo. et post super publiciana quia ipsa post
occurrit in arbore. et ideo ipsam sepius occurrit in cotidi
ano causarum iudicio. et sic in multis libellis contractio quinsiter in ac
tionibus singulis invenies libellos brevi positio et positiones et confessio
nes actoris et rei quesiunt de eo inveniunt. sed in confessionibus ita
adtendendum quod si sit advocatus ex parte rei et posit rem salvo sacramento
negare neget. nisi forte sit aliqua implicata confessio ex parte ac
toris et sic cautela advocati. Caveant iudices ne aliqua im
plicata confessio vel posito fiat. Si iudex in confessionibus sit ut non
debet dilatione reo si viderit quod reus presit perito hodie. Si autem
presit dubitare rem debet sibi inducias. ut ff. de int. act. l. qui
interrogatur. sed numquid faciet inter esse advocatus in confessionibus.
Dico non quia faceret de facili advocatus parte dictare. quod
periurium esset evitandum ut C. de iudic. iudic. l. sin. sed arguma
tur contra quod advocatus debeat inter esse in confessionibus. C. de auct. prest.
l. clar.

Si aliquis rem possidet quam dicis ad te perti nere quia a non domino emisti vel habuisti ex certa causa. potes ab eo vindicare. per actionem publicianam. Rubrica de publiciana.

Si quis aliquis possidet rem ad te pertinentem vel ex causa dotis vel legati
vel emptionis vel cuiuslibet. v. du m. re illam accepisti aliquo. v. et bo
na fide credendo rem fore tradentis cum in rei veritate non erat
dominus et eam vis petere publiciana proponere. Sed ad hoc ut actio ista compe
tat. v. sunt necessaria quorum si aliquod desit publiciana non
habet locum. primum desideratur bona fides in principio. sed tempore emptionis et
tempore traditionis rei. nec enim sufficit alterius tempore habere malam fidem et
alterius bonam. ut ff. de publiciana. l. eum qui. Si agit pretor. Si pu
bliciana. et Si vult sebit traditione rei. et ff. pro soluto. l. iii. et ff. pro
empto. l. ii. i. Rubrica quidam tamen dicunt quod et adhuc debet habere bonam
fidem cum experitur. ut ff. de publiciana. l. si ego. Si pretorium. quod non
approbo. quia quod ibi dicitur quod debet quis habere bonam fidem cum ex
perit. sub audi inpatie sicut et alibi dicitur impetor. C. de resa
un. l. i. Si vult ibi est casuale sicut et alia specialia ibi notantur. Si enim
deberet quis habere bonam fidem tempore quo experitur nulli competeret pu
bli. quia quicumque publicianam proponit tempore dati libelli habet malam
fidem. sed quia dicit se a non domino emisse. sicut statim in libello ap
parebit. ac bonam fidem habere nichil aliud est nisi credere quod res sit
tradentis. ut ff. de publi. l. i. Secundum quod res sit talis que possit usu
capi. vel prescribi. nam unde est. Rubrica in publi. quod quecumque res non potest
usu capi. vel prescribi non petitur per publi. et e contra quod quecumque potest u
sucapi vel prescribi petitur publi. si res illa traditur a non domino.
et est locus actionis accidentibus. ut ff. de publi. eumque a furioso.
Si vult et l. i. Si h actio fallit tamen. Rubrica in multis usucapi
o cessat. et tamen publi. datur. est si suus heres emit usuca
pio cessat quia ante aditam hereditatem non sumit initium.
ut ff. de usuca. l. ult. Si vult. et tamen datur publi. ut ff. de publi. l.
sin aut. Si suus heres dixit. item fallit in usufructu tradito. nam ibi
cessat usu capio quia statim cum proprietate redit. ut C. de
usuf. corruptione. et instit. de usuf. Si finitur. et tamen datur publi.
pro usuf. ut ff. de publi. l. si ego. Si sed usuf. Item fallit in servitu
tibus que non habent continuam causam. et sic non usu capiuntur. quia
l. scribonia. usuca. sustulit. ut ff. de usuca. sequitur. Item
et tamen in servitutibus sine traditione competit publi. ut ff. de servitu-
bus. publi. si ego. Si de. servitutibus. Item fallit in
vectigalibus et superficiariis prediis. que quidem non possunt
usu capi. ut C. de pr. xxx. an. male. et tamen predictis datur
publi. ut ff. de publi. l. cum sponsus. Si in vectigalibus. Tertium
ut cum intercedat causa iusta transferendi dominium. de quibus
cumque titulis transfertur dominium si res traditur a domino ex eis
de datur publiciana si res traditur a non domino. ut ff. de pu
bli. l. quecumque. inpriu. Quartum quod res sit talis quod alienari possit
ut ff. de publi. l. cum sponsus. Si si res sit talis fallit iure fur
tiva que alienari potest. item non datur publi. ut ff. de
publi. sin. Si h actio. Quintum. quod res tradatur. pretor enim ita
dictionis facit mentionem. ut ff. de publi. l. i. sic est sine traditione
non transfertur verum dominium. ut C. de pac. tradic. nisi in casibus
notatis per dominium. ut ff. de rei. vin. si ag. ita si quis dominium trans
fertur sine traditione nisi in casibus. ut ff. de publi. l. i. et ii et
iii. impri. licet littera illa multis modis exponatur. sicut ibi
notavi. Sextum hodie multum derogatur publiciane. nam iure
digestorum sufficiebat accipientem habere bonam fidem. licet qui
tradiderat haberet malam. ut ff. de publi. l. cumque. Si at pretor. ho
die autem ad hoc ut publi. detur. necesse est quod ille qui tradit
habuit bonam fidem. nam si haberet malam res non possit prescribi. ut C. de
pr. x. vel xx. an. aut. male fidei. et sic nec publi. locum haberet
nisi quando verus dominus sciret contractum et alienationem factam. item quia
res possit prescribi ut in predicta aut. bene competeret publi. et sic
predicta que dixi caute advocati in casibus facere debent posi
tiones tales. dicit reus ad hoc ut excludat actorem a publi
ciana

Positiones actoris et rei.

Ego dico meo sacramento. vel credo vel pono quod tu scivisti rem illam
non fore tradentis. item quod tu scivisti non fore tradentis tempore
contractus. vel tempore traditionis. item quod res illa est furtiva. vel vi possessa.
vel fuit minoris. vel pupilli. vel fisci. vel fuit ecclesie. vel fe
udum. vel res fuit concessa in perpetuum. item quod habuisti meam precario
vel meam pignoris. item quod tu emisti sed non fuit tradita tibi. et sic
si in aliquo confiteatur actor cadit a publi. Actor autem ita
faceret et positiones suas. Ego dico sacramento meo quod istam rem e
mi a tali. vel fuit in dote mihi data. vel ex alio titulo. item quod
ipse tradidit mihi rem istam. item dico ipsum bona fide tradidisse
se et me bona fide accepisse. Item quod res est talis que potest
usu capi. item credo quod ille non fuit dominus qui mihi tradidit.
quod si reus faciat tales positiones. Ego dico quod tu precium
numerasti nunquid excluditur actor a publi. nec dico
licet enim non habeat actor necesse est probare precium solutum
ut ff. de publi. l. de precio. tamen si probat vel confitetur non mu
tatur propterea natura actionis quia quod precium non probet dictum est in
favorem actoris. Item quod est tu dominus rei illius. et si hoc confitetur non
dabitur publi. contra me. et quia numquam datur publi. contra dominum
ut ff. de publi. l. exceptio. nisi domini. preter quam in vi. casibus
primum ff. de rei. vin. si actio. ff. de ex. rei. vin. et tradite.
si actio. si res. ff. de ex rei. vin. l. si quis rem. item ff. de no
xalib. l. generaliter. quatus. ff. de ex. rei. vin. l. ex sellan
te. Quintus. ff. de aqu. unde. l. dampni. Si non solum. Sextus.
ff. de rei. vin. si culpa. et sic predicta que dicta sunt et pro alia
quandoque in iudicio sepe contingunt potest quilibet advocatus
esse cautus qualiter debeat facere positiones

Libellus.

In hac actione formatur libellus pluribus modis. et post sic
formatur. K. p. do. et vob. domine M. potestati. Contra ego R.
de C. qui in civitate detinet domum quandam sitam in civi
tate aret. in porta sancti andree. ex una parte est domus
raynerii. ex alia parte est domus communis. ex alia cohere
ecclesie. et ex alia est via publica. et si ignoras confines nomina
unum. vel duos et dicas in libello et si qui alii sunt confi
nes. ad maiorem cautelam et potius confinibus ponere et si quando

alii sunt confines. quam domum dico meam esse quia ego emi
eam a titio non domino / et eam usucepi. unde peto eam mihi restitui
per actionem publi. et super hoc supplico vestrum officium exhiberi. Sed
libellus iste nullo modo stare potest et ita ratio obicit. actor in
libello proponit rem suam esse et usucepisse. ergo dicit se dominum cum
usucapio sit acquisitio dominii. ut ff. de usuc. l. iii. Item si
ergo est dominus ergo publi. non habet. sed rei vin. ut inst. de actionibus. quia
alie. cuicumque datur rei vin. non datur publi. et econtra. sic
in expositionem. Item preterea si usucepit in continenti factus est dominus. unde
sibi rei vin. datur. ut ff. de rei vin. l. in rem actio. § ergo pu
bli. cessat. Item si preter preterea reddat publi. quando non est usucap
ta. sicut esset usucapta. dicit pretor quare voluit honora
riam. i. publi. cum sufficiat dicta civilis. i. rei vin. ut ff. de
publi. l. i. publi. est in subsidium sunt inventa. ut inst. de
actionibus. § alie. Item si in libello isto proponuntur duo contraria quia
per libellum dicit se dominum non esse dominum. nam in eo quod dicit se usucepisse
et suam esse dicit se dominum. in eo quod dicit se a non domino emisse / dicit
se non dominum. unde ita sunt contraria. esse dominum et non esse dominum
eiusdem rei. et sic non debet audiri eo quod proponit duo contraria. ut
C. de furtis. l. i. et C. si. exce. vna eum. l. i. C. de codicill.
l. ult. in auth. de his qui ingrediuntur ad appll. § illud coll. v. et ponne
ttur contraria puniatur. ut ar. ff. de inst. et relig. relegatorum. insi
et ff. de neg. ge. si. in hereditate. § quod autem libellus predictus sit
recte conceptus ita defendit actor. § primum quod l. dicit quod
qui publi. intendit recte proponit. ita ego dico istam esse
mearum. et me rem illam usucepisse. ut inst. de act. § alie.
non obstat allegatio tua si dico me usucepisse. ergo sum dominus
unde rei vin. debeam proponere. Responsio per. po quidem quod in hoc
casu. l. permittit nobis mentiri quia permittit me dicere usu
cepisse quod non usucepi ut dicit § alie. et sic per mendacium
non est rei veritas sed preter veritatem accedit. nam omne men
dacium falsum / et falsum est immutatio veritatis. ut ff. de act. l.
cor. de fal. i. et alibi non quodcumque poscat tua fabula credi.
ficta voluntatis cum sit proxima veri. unde si preter veritatem
accedit non opponam rei vin. sed publi. et in aliis similia de
leges permittuntur mentiri. ut inst. de act. § rursus. sed
nullum mendacium quia illud contingit per beneficium recursorie.
item alibi lex permittit mentiri. C. de bonis. mat. l. i. ubi
pater docet esse rem sui iuris. et est sed subaudi sic quod admini
stratorem sibi commissam. ut C. de bo. qui li. l. cum oporteat. Sed huic
responsioni non ultimo quia numquam lex permittit mentiri. cum l.
periuria puniat. ut C. de indic. iudic. l. ii. et ar. C. vii
in menumit. unde Rescr. sic dicit dominus meus et preceptor. R.
qui publi. proponit. dicit rem se usucepisse. i. ex ea causa cepis
se ex qua usucapio sequitur quia ad hoc ut competat pu
bli. necesse est quod processerit usucapi. sic dixi. vel aliter quod legi
inst. de act. § alie. qui proponit. publi. dicit se usucepisse re
pete quod sic dixit dominus Jo. quod qui ponitur in principio illi. § ita
est dicit quod pretor permittit actori dicere se qui usucepisse.
quod non usucep. i. sic fuerit usucepisset daretur direc
ta vindicatio. ut ff. de rei vin. l. in rem. ita iusto titulo et bona
fide precedente datur util. rei vindi. unde illud quod intel
ligas repetitum in verbis inferioribus. i. qui usucepisse. et
quod quis rem suam vindicet. sic et alibi. verbum plurimum similiter
dictum est intelligitur tacite repetitum. ut inst. ad l. a
quili. et alibi repetitur verbum semel positum ex ui repe
titionis. ut ar. ff. de verbo. ob. titia. ff. de edendo si quis
ex ar gumenta. § initium et ff. de condit. et damna et ff. de con
dit. institu. l. quod sub condicione ius iurandi. § equaliter ergo con
cipitur libellus sicut predictus libellus. dominus p. replicatur. § et
certe in primis autem quam aliquis proponat libellum in publi. con
siderare debet utrum sit dominus annon. si est dominus non intentet
publi. sed rei vin. si non est dominus publi. intentet. Sed dubitet
utrum
utrum sit dominus. vel non. puta quia habet ab eo cum de quo non est cer
tum fuit dominus vel non de consilio sapientis procedit quod proponit publi
et tutius est. quia in publi. oportet eum probare contractum precessisse
et rem traditam fuisse de precio etiam vel probare debet. ut ff. de
publi. l. de precio. quod ita attende. quod licet non probet de precio probare
tamen debet quod fides sit habita de precio vel sit alias satis
factum. quia aliquando non haberet bonam fidem. et sic non publicia
na quia sciret rem alterius esse. non forte erraret in iure quia
crederet eo ipso competere sibi publiciana quod sit res tradita quod
non credo quod propter iuris errorem tale daretur sibi publiciana.
et sic istud intelligas licet multa hic errarent. In rei autem
vendicatione oporteret te iiii probare si agas contra tertium pos
sessorem. primo te emisse. secundo uniuacuam possessionem inductum
fuisse. tertium precium numerasse. ut C. de probat. cum res. ff. de tri
buto. l. procuratoris. quarto consideri. ff. de cohe. empt. quod vendidi
quarto quod venditor fuisset dominus. sic ait dominus Jo. sic de hac
materia ad plenum notabo dante domino. In hoc libel
lo eidem rei vindicatione tractabo. In publiciana autem presu
mitur semper bona fides ex quo non probatur contrarium quia ergo dicit
emptorem malam fidem habuisse probet. ut C. quibus ni. non per.
super servis. ff. de fideicommiss. liber. sicut fiunt. § placuit. et ff.
de probat. quod. § quod dolum et l. veri. domino meo. p. videbatur
quod magis expedit proponere rei vin. quam publicianam. ideo quod di
cebat ipse ex hac actore probat se vel actorem suum possedisse presu
mitur fuisse. v. ar. C. de probat. l. ii. et l. sui possidentis. et magis
expedit proponere rei vin. quia in ea permittatur rei petitori
esse. ut ff. de petitio. l. pomponi. § i. insi. vere mihi sic non. p. impa
te placet et inspecte non. quod enim dicit quod magis expedit rei vin.
proponere istud placet supposita illa. iiii. probari que suppositur de pa
rem. Illud autem non placet ut eo ipso quod possidet quod preterea pre
sumatur dominus. nam istud non sequitur possido ego ergo sum dominus
non possido ergo non sum dominus. nam qua ratione sua presumitur dominus
ille qui possidet ergo eadem ratione deberet presumi dominus immo ma
iori ille qui innuit possidet. non obstat l. ii. C. de probat. qui
a ibi ponitur dominum proposito. sic et al. ff. de verbo. sig. inter dum.
et ff. de iudi. si dum et per. **Libellus.**
Concipitur autem in hac actione libellus hoc modo. Vo
bis domine. A. Aretinus. potestati. coram ego. R. biiuetani. de con.
qui iniuste detinet domum quandam positam in civitate A
retina in porta sancti andree. ex una parte est domus ray
nerii ex alia domus girardini ex alia ecclesia ex alia via
publica et si qui alii sunt confines. quam domum peto mihi re
stitui cum fructibus perceptis ad quos propono condicionem sine ca
usa extantibus; ad quas similiter propono publicianam cum percepi
endis. quos peto vestro officio domine iudex quia illam do
mum a. Jo. forte non domino emi et bona fide. unde restitu
tionem predicte domus vale vendicationem. s. publicianam propo
no. et super hoc peto mihi iustitiam exhiberi reservata potestate
addendi et minuendi. vel sic ad restitutionem predicte domus
publicianam intendo. § quod recte sic concipiatur libel
lus et numquam possit reprobari ita probo. certum est quia publi
ciana est in rem et per eam quicumque habet rem a non domino iusta
de causa et bona fide potest in iudicio rem persequi. ut in
stit. de actio. § alie. et ff. de publiciana. l. i. et l. cum qui
§ publicia. et sic consistit in rem recte petitur rei restitutio
per publicianam. item quod res debeat poni in libello et designa
ri fines. dicit. l. ff. de rei vin. l. cum in rem. et notatur ple
ne. s. de singulari actione. sic et si res designatur in rei
vin. ita et in publiciana omnia enim que veniunt in rei ven.
veniunt in publiciana ut l. specialiter aliud dicatur. ut.
ff. de publiciana. cum qui. item quod fructus veniat in hac
actione probo quia veniunt in rei vin. ut ff. de rei vin. l. ex
diverso. § petitor quod et in publiciana veniet ut probatur.

p l. poictam. eum qui ff. c. It oia que p lite 9. 9ti
gut ualde ptinet ad officium iudicis. ut ff. de edilitio
edicto. l. ediles. 9 plr. et ff. de usur. partum. Sed uir q li
bellus iste sit male 9ceptus. na in libello isto pponis duo
9ria. s. te emisse mala fide dum dicis te a non dno e
misse. Ite et dicis te bona fide emisse qntit 9ria. unde non
deberes audiri. ut c. de furt. l. i. et c. sic. exactor. se uia e
m. l. unica. c. de codicill. l. ult. Et uidetur male 9cep
tus. na eo ipso qd dicis te a non dno emisse hes mala fi
de quia hes scientia rei aliene. et sic usucape non potest.
usu capione longa ul breui. ut c. coia. de usuc. l. sima
la fide. et ibi. diuulga. et c. de p scrip. longi. te. x. ul xx.
an. l. ult. si non potes usucape ppt tua mala fide. quo
modo ergo intendes publiciana. cum oes res que non pot u
su capi p publiciana peti non pot. ut ff. de publiciana. l.
sed si res. et ei qui a furioso. l. Re. Hqui dic se a non dno emis
se et bona fide. no sunt ista 9ria. si allegat mala fide dicen
do se a no dno emisse. na in principio 9tus et tradictois
9sidatur bona fides. ut supius in hac actoe notaui. unde si
a principio huit bona fide quia credidit re fore tradentis
9petit sibi publi. et ea duit intentar licet e exp tito. s.
non pt dati libelli hat ipe scientia rei aliene. no impedi
ppea usucapio nec minus publiciana datur. ut c. de usu
tra s for. l. unica. circa fine. et ff. p soluto. l. plr. et ff. pe
to. l. ii. in p n. qo. Sed illud queritur utrum ac
tor qui dic se bona fide emisse debeat pbare sua bona
fide. ul aduisari debeat pbare ipm huisse mala fide. Reo
sep p sumo alqd hre bona fide nisi pbetur o q huit mala. ut
ar. ff. de fidi. 9. lib. l. sicut huum. 9 alte. et ar. ff. de admi
ni. tutor. l. hoc aut. et ff. de pbat. ei qui. et l. ueri. et l. q
uot. 9 qui dolu. Sed cu hodie duru sit pponere libellum in
rei ui. sic. j. de rei. ue. dicemus. so. et in ciuitate bononie
q ut uidi et 9 posuit de fco libellos in cais et et in ciuita
te nobili aretina aduocati cum hac cautela libellos 9ci
piunt. Libellus. Vob dno. accaret. pota 9
ego. R. bnuentanus legis doctor. de 9. qui iniuste re
tale potita in tali loco. cui fines sut tales. qua re dico ad
me ptinere iure dnii. ul qi iure illa peto m restitui
t. re iun. ul qi. ita 9cipitur libellus. ut p illud q dr iure
dnii et rei ui. uideatur pposita publi. Sed libellus iste de
fco recipitur. et faciunt iudices actore eligere actione intru
uelit actor rei ui. l publiciana pponere in cause p ces
su. qo. Et libellus iste duit non posset recipi. na aut
sut actoes iste diuse aut 9rie. si 9rie non possut ppoi ut
supi diximus. si diuse debet eligere. quia illar una ualet
ut ff. de tributo. qd in hi de. 9 eligere. ff. ii. de l. ciuile. 9
uarus. Ite alia roe pbatur talis libellus. na qui ac
toes pponit certu et unica actoes debet ede ut p inde
psit reus pleni instrui. ut ff. de edendo. l. i. na dic
qua actoe et e. non dix quib; actoib;. quoniam enim re
us posset instrui qualit Responderet. vez s m. p. ps;
in hoc dubio duit formari libellus. Libellus.
9 vob dne. a. 9. e. R. de 9. qui p sider re m tale. ad me
ptinere iure dnii. et io re illa rei uen. peto m restitui.
s; si forte dnii meu pbare non possu. ppono publicia
na. ul sic. re ista peto directa rei uen et publiciana rei
ui. vn ppono publiciana protestor. qd ita recte 9ci
pitur libellus. dic. l. na quot in ctus su que acto m 9
petat duas actoes psu pponere. vna pponedo alia p
testando. ptestari exalta nos uelle 9sequi g nos 9tinget.
quia p fessor non dimitteret interrogante certu. Imo uns
9sultus argumntatur postea exilla regla taqua gna
li na ita dic. ut a gnalit quot in cti sum. et e. et sic sunt
ista sua. p. que place debet qd si actor e certus q acto 9
petat. illa actoe pponat. si aut dubitat duas poterit
reptare. sicut dictum e. nec obstat si opponas. p. nonne
actor debet ee certus de iure suo. sic. ut ff. ad uell. quia uis.
ff. p suo. l. ult. Re. Hnon pot ee certus de iure suo immo
e ingnorantia tu alieni ut ille qui uendiderit fuit
dns annon. et io admittitur ingnorantia ut in p dca
l. ff. p suo. l. ult. in fine. questio.
9 due qoes sut in hac actoe de quib; sepi querit ad
uocati et iudices. pa. vn oriatur ista acto et ansit p u
nom actois quida Rnt qd acto ista datiua et no
natiua. datur enim a ptore. sic et al. c. de trans. cu mota
et dicut qd sit p u nom actois. veri puto q acto ista
sit natiua et oriatur ex utili dnio sic rei ui. oritur
ex directo. et q non e p u nom actois s; e util. vn
que dr publiciana, questio.
It sedo qr. an publiciana. et rei ui. sint 9rie. p hac
que hoc uidetur reprobari libellus qui tota die offer
tur in iudiciis cu natura 9riar actionu sit illa q ille
que non intemptantur simul. n et una intemptata pot quis
ad altam. quis redire. ut c. de furt. l. manifestissimi. na
l. quor. legitor loquitur non in his actoib;. s; duise. vi
detur e q sit 9rie. na qui pponit publi. dic se a non dno
emisse. qui ppoit rei ui. dic se emisse a dno. non ne
ista sut 9ria. dicere me emisse a n dno et emisse a dno.
Sigo sut 9rie non possut simul ppoi. ut c. de furt. l. i. c
si sfuus ex tero. se. uia. em. l. unica. It et si una in
tentatur non pot ad alia redire. ut c. de fur. l. ult.
s; 9. ff. de ui ct. l. minor. 9 si suus. na ibi una inte
tata ad alia reditur. Reo actoes istas non iudico e
9rias s; duisas. na actoes ille dicuntur 9rie q hut 9rios
euentus ul effectus. non q sut 9rie roe originis. na
madati et furti sut 9rie. quia duisos hut effectus.
quia p una hetur rat 9ctus s. p actoe mandati p
alia reprobatur 9ctus. s. p furti. ut c. de furt. l. i. 9 at
effectus publiciane et rei ui idem e. rei ui enim pre
datur in dicanda. et publiciana silit. vn sut duise
qua diuisos hnt auctores. qr una ciuil. s. rei ui.
alia ptoria. s. publiciana. sic uidet in simili dice
testm. falsu et inofficiosum. ista sut 9ria roe originis
quia quidic falsu. dic nullu. ut ff. que adm. te
agitantur. et de. l. i. et ff. de v. sig. l. paulus. Reit q
dic inofficiosu. dic testm fuisse. s; ruptu ee et tn q
roe exitus ad ide tendut. io si ipso dpei falsu psu di
ce pea inofficiosu. et ch. ut c. de inoffi. te. l. eum
qui ad ide enim tendut. na si dico. falsu uolo qd uo
luntas illa irritet que de facto e. Ite si inofficiosu
simulit. q a sep putanqi una ad irritandu testm
pcedo. Si res tuas sit usucapta ul p scripta ab aliquo
presente. du ees absens potes ea repetere. uez tn pe
te pote rescissoria p q usucapio rescindit. Re. de act. i re rescissoria.
Et qua loco sequenti acto rescisoria in arbore do
mini jo. ponitur io de rescisoria dicamus. Sigo res
tua sit usucapta ab aliquo p sidente l quia fuisti
absens cora ea rei pub ul ca studiorum ul necessitate
capti uitatis poteris re tua recupare p inde ac
si res usucapta non eet. ut inst. de act. 9 rursus
It si absens usucapiat re presentis simulit presenti
succurritur 9 absente p actoe rescisoria. s; diuiso
modo. ut j. notabo. no e debet qd cucurrit me
dio tpr absenti. l presenti p dee ul obee. ut ff. ex
quib; caus. ma. inst. re. l. i. et l. It aut ptor 9 ista
rescisoria co petat sui sit lesus absens. l presens in
actoib; cuilib; ul et in delictis. ut ff ex quib; caus

Et alio modo no ualet libellus. na dicedo
qr no intellig mag de public. que e util rei
ui g de illa utili que datur suphiciario. na
et illa fet utilis. ut ff. si ag. uec. ul ephyipe.
l. 9.

ma. l. si qua actio (actio) in hac actione principaliter queritur
an sit proprium nomen actionis. Item quibus dicatur. Item quando competat
vel detur. Et unde nascatur. Et quanto tempore duret. Est enim sci
endum quod rescissoria secundum quosdam est proprium nomen actionis. domino
Az. et domino Ac. et domino preceptori meo. Ka. videtur quod non
sit proprium nomen actionis, set est nomen adiectivum quod ab effectu
dicitur (dicta) quia usucapionem vel prescriptionem rescindit que secuta sunt.
sic actio dicitur confessoria que datur contra confessos et tamen non est proprium no
men actionis. ut ff. ad l. aquil. l. inde. § ii. nichil enim aliud
sonat illud nomen rescissoria nisi actio primitiva est restituta et
sanata medicina et electuario pretoris que fuerat infir
(utrum) ma vel elisa per usucapionem vel prescriptionem. Sed queritur utrum illa
(90) actio rescissoria sit in rem vel in personam vel mixta. Item utrum sit ea
(90) dem cum ipsa. Resp. actio rescissoria est in rem si actio primitiva est
in rem. Verbi gratia competit michi rei vindicatio que sublata per usuca
pionem restituitur michi illa rei vindicatio beneficio pretoris et sic
vocatur rei vendicatio rescissoria. Item est rescissoria in personam
si prima actio fuit in personam. Verbi gratia competebat michi contra te condictio ex
mutuo prescriptum. competit michi contra te condictio rescissoria. Item si ipsa
actio fuit mixta. sic petitio hereditatis. ut C. de pet. hereditatis
l. hereditatis. petitionem rescissoria erit mixta. et dicetur
petitio hereditatis rescissoria. Item si prima fuit perpetua et rescis
soria i. actio restituta et erit perpetua. si prima temporalis et actio
(tue) rescissoria temporalis. ut in redibitoria et quanto minoris que anno vel
vi. mensibus tolluntur. ut ff. de edilicio edicto l. sciendum.
§ ult. et l. cum sex. Item una et eadem est cum ipsa. Sed opponitur
nonne actio primitiva fuit sublata per usucapionem quia
(possois) usucapione acquisitum dominium per continuationem temporis. l. diffi
nitur. ut ff. de usuc. l. usucapio. Sed licet sublata quoniam
(c. est) potuit per pretorem renasci. Videtur quod non. ut ff. de solut. qui
res § aream. Respondeo. fictione aliquando pro iudicatur uivata sic
hic. pretor enim fingit non esse usucaptum quod erat usucap
tum removendo usucapionem de medio. ut inst. de ac
(No. q. fictoe ...) § rursus. sicut et in alia fictione. s. per liminium quia
(prima) fingitur captus semper in civitate fuisse. Item in fictione le
gis cornelie quia fingitur captum mori tunc hora captivitatis. ut
ff. de captivis. et post l. postliminium. et l. pat. § ult. et l. quod si
(tu compet. pe.) filius. Sed videamus quando competat et cui competat. Sed cui fuit ab
sens causa necessaria et probabili. puta rei publice. sive causa pro
babili ut studiorum. sive necessaria ut captivitatis. Si autem
ex voluntaria causa aliquis fuit absens non dabitur ei
rescissoria. ut ff. ex quibus causis ma. inst. r. l. i. et l. si
non. in prin. Sed predictis personis aliter et aliter datur rescissoria.
Certe enim adhoc ut absenti causa rei publice detur rescissoria
ista sunt consideranda. s. quod fuit absens. Item quod non affecta
vit quod esset ambassator pro re publica. sic multi faciunt que
rogant officiales quod debet mitti aliquis ambassator pro re
publica quod ipse mittatur. Item quod vicerit tantum pro comodo
rei publice. et non pro suo comodo. Item quod non fuit absens pro le
sione alterius. Item quod non fuit absens causa vitande litis. Item quod
non vadit maturius et ante tempus quam ei iniungatur. Item
(No. xx. miliaria dari pro dieta.) quod potuit redire et non fuit reversus. Et xx. milia dantur
per diem ad revertendum. quod omnia requirantur dicunt iura
ff. ex quibus causis ma. l. item hii. et l. et quidam. et l. rei
(absens causa probabili et necessaria.) publice. et l. abesse. et l. miles commeatu. Unde adhoc ut rescis
soria non competat ei qui fuit causa rei publice **positiones rei quando quis abest probabili et necessaria causa.**
Reus in iudicio faciat tales positiones. Ego dico sacramento meo vel pono quod tu dixisti copiam et affectasti quod esses
ambassator pro re publica aretina. Item ego dico quod tu causa tue
utilitatis et tui comodi ivisti. Item ego dico quod tu fuisti
absens ad hoc ut alium lederes. Item ego dico quod tu fuisti
(tuit.) absens causa vitande utilitatis. quia litem tales inferebat.

(Item ego dico quod tali die accepisti iter. et sic)
(finitum dimis) tibi. Item ego dico quod tu maturius fuisti absens quam debueras. Item
egodico quod cum esset tempus forte misisti quod tu potuisti reddire et non es
(accepisti) reversus. ~~Item ego dico quod tali die accepisti iter.~~ Item egodico
quod post quam reddisti tantum tempus cucurrit quanto tempore fuisti absens et
sic non dabitur rescissoria. ut ff ex quibus causis ma. inst. re. l.
ab hostibus. § si quod simpliciter. Sciatis iste confessiones in hac rescis
soria varium effectum inducunt. quia in prima et secunda. tertia et quar
ta confessione si respondebit actor verum est. omnino denegatur
(ut debuit) rescissoria. In aliis autem confessionibus denegatur rescissoria pro il
lo tempore quo maturius ivit vel pro illo tempore quo potuit redire. nam il
la tempora non restituentur. Actor autem adhoc ut optineat
in rescissoria tales faciat positiones. **positiones actoris. quando quis abest causa probabili necessaria**
(postea) Ego dico sacramento meo quod rem meam possedisti in mea absen
tia anno vel biennio vel triennio. Item dico quod rem illam usuce
pisti computato tempore absentie ad usucapionem. Item dico quod fui
absens causa rei publice, ubi s. aretine civitatis. Item dico quod in
vitus fui missus ut per hanc positionem excludatur illa positio
quod data opera fuit absens. Item dico quod per talem absentiam fui
dampnificatus iniuste ut per hanc positionem excludatur positio
rei. quod non gratia utilitatis proprie fuit absens. Item dico quod in ista
(ambasciata) die fuit michi iniuncta in ambasciata et eodie ivi
vel sequenti ut per hanc confessionem excludatur positio rei quod ma
turius iverit actor. Item dico quod pessimum fuit tempus. post sere
num. vel maxima guerra postquam ivi ambassator et sic cito
redire non potui. ut ff. ex quibus causis ma. inst. re. l. sicut
et sic tollitur positio rei que est quod tu potuisti reddire et non redisti.
Item dico quod quam reddire non potui habere advocatum sine potui
in conducere hospitium. Item non potui componere sarcinulas meas. ut
ff ex quibus causis ma. l. ab hostibus. § si quod pretor. Item dico quod in
mitia non redde debatur et sic per istam confessionem tollitur rei
positio que est, in multum tempus preterit postquam reddisti. licet enim pre
tereat tempus post reversionem tamen si ymaginatum stat quod non reddit
nichilominus competit rescissoria. ut ff ex quibus causis ma. l. s.
et si per pretorem. Et hec sunt positiones generales. verum si velit petere
rescissoriam ratione iudicii reus faciat tales positiones.
(ad appellandum) Ego dico sacramento. quia tu fuisti legitime defensus. si illud
confitebitur actor non restituetur nec ad probandum. ut ff.
de inst. re. l. ult. Actor vero faciat tales positiones
ego dico quod non fui legitime defensus. Item ego dico quod
nullo modo fui defensus. Si enim confitebitur reus restituetur
ad totam causam. ut C. de procur. l. quia te absente. ff ex qui
bus causis ma. l. si ab hostibus. et C. ex quibus causis ma. inst. re. l. i.
Item in rescissoria que intentatur hiis qui fuit absens causa pro
babili puta studiorum tales faciat reus positiones. **positiones rei in rescissoria quando quis abest causa probabili.**
Ego dico sacramento meo quod in scolis tota die erat cum
ganeis. videbas ad aleas. libros pignori semper habuisti. si illud
confitebitur actor ergo non poterit petere restitutionem quia ex cau
(ex causa probabili actor fuisse absens non ... fuit) babili. licet esset causa probabilis et ea cessante ea cessat effectus
s. restitutionis. nam clericus et monachus ita gaudet privilegio
clericali. sicut faciunt que spectant ad monachos et clericos. ut
C. de epis. et cleric. l. de nimium. et l. generaliter. et l. quecumque. sub
presbiteri. Item ego dico sacramento meo quod quando ivisti causa studium
bonorum vel artium. vel partis sui quod potuisti relinquere procura
(pos.) torem et non reliquisti. Sed si confitebitur illud non habebit rescisso
(positiones) ria. ut ff. ex quibus causis ma. l. si in principio. hee sunt positiones
(actor) generales. Verum si de iudicio quod non fuit defensus tales fa
ciat reus confessiones. Ego dico quod tu fuisti defensus legiti
me. si illud confitebitur illud non habebit rescissoriam ut
ff. qui appell. sit. l. i. § ult. Actor vero faciat tales posi
tiones. ego dico quod minus legitime fui defensus. Item ego dico
quod nullo modo fui defensus. et sic habet appellandi suo iure. et

sine non restitutio ut ff. de mi. re. l. ult. Si autem dicat sacerdoti suo ego non potui relinquere procuratorem. uel reliqui et mortuus est. item restitutio habet quia appellando. ut. ff. ex quib. ca. ma. mi. re. l. si non impleta. Actor uero absens ex causa probabili tales faciat positiones. **Positiones actoris absens causa probabili.**

Ego dico quod fui bononie ~~fui~~ uel aretii. uel parisius causa studii. item ego dico quia semper et continue studui. item ego dico quod non potui relinquere procuratorem. ~~item ego dico quod reliqui procuratorem~~. s. titium. item ego dico quod ille titius mortuus est. item dico quod rem meam possedisti. item dico quod usuce pisti. item dico quod illud tempus computas ad prescriptionem uel usuca pionem. hec sunt positiones quas aliquis facit tunc quando res ali cuius est usucapta seu prescripta. Si autem uelit. in restitutionem intentare quod fuit forte dampnificatus quia fuit condempna tus dicat actori. Ego dico quia nullo modo fui defensus. item ego dico quod fui minus legitime defensus et si sic fite bitur reus restituetur ad appellandum non restitutionis be neficio s. suo iure. ut. c. quomodo et quando iudex. uel ab eo. item in restitutionem quam intentat quis absens causa neces saria sicut captiuitatis. uel relegationis. reus faciet tales positiones. **Positiones rei absens causa necessaria.**

Ego dico quod tu fuisti captus a latrunculis et non ab hosti bus. si hoc confitebitur actor non dabitur sibi restitutio. captus enim a latrunculis statum non mutat. ut ff. qui te. sta. fa. p. l. qui a latronib. nam preter agere contra illos non datur restitutio. sic non datur excepto pene promisse si aliquis fuit detentus a priuato. ut ff. si quis caut. l. ii. in fi. s. hanc confessionem non multum approbo. quia et si a latronibus aliquis impeditur habet restitutionem. ut ff. ex quib. ca. ma. l. succurritur. item ego dico quod tu aufugisti ad hostes. item ego dico quod tu potuisti relinquere procuratorem et non reliqui sti. item ego dico quod uoluisti adire pretorem per tuum procuratorem. uel adire tu potuisti presidem ubi eras. sic confitetur actor non datur sibi restitutio. ut ff. ex quib. ca. ma. l. sed et si. et l. ad hostib. et ff. de minor. l. exul. reuiso. item ego dico quod tu potuisti rediuisse a captiuitate. uel relegatione iam est in me et non rediuisti. unde illius temporis denegatur restitutio. ut ar. ff. ex quib. ca. ma. mi. re. l. sed hi. item ego dico quod eo anno rediuisti quod ad hostes uel latrunculos redires. et si hoc confitetur non habet restitutionem quia non indiget reuersus. ut ff. de captiuis. et post li. l. et ar. ff. de edil. edi. quid si fit fu gitiuus. Actor uero absens ex causa necessaria. s. captiuitatis uel relegationis. tales faciat positiones. **Positiones actoris absens causa necessaria.**

Ego dico quod fuisti captus a talibus latronibus uel hostibus. item ego dico quod fuisti relegatus. item ego dico quod tanto tempore fuisti captus uel fui relegatus. item dico quod illo tempore usu cepisti. item ego dico quod illud tempus computas tu ad lesionem meam. de restitutione autem quedatur alicui absentia ex causa uoluntaria non tracto quia non datur ei nisi restitutur iudice sedente pro tribunali sine sit ubi contumax sine sit presumptum. ut quod ci tatus per preconem non uenit ut ff. de mi. r. l. diuus. **Quod** S; numquid mercatori datur restitutio. cum sit absens causa probabili puta mercature. uel quando non. ut ff. ex quib. ca. ma. l. rei pu. et l. sed hi. s. Ro. l. ille loquitur qui quasi sub occasione rei pu. sui commodi exequitur. quod non licet sine iura. lic. conficiat abbreuiatores nostri temporis. ut ff. de legatis. l. eum qui legato. § ult. Porro si principaliter causa mer cature sit absens uel quis absens causa probabili sic scola res causa studiorum. ut ff. ex quib. ca. ma. l. si ii. § ph. et quod ibi dicitur. quod datur restitutio huiusmodi absentibus causa probabili sicut a pl.

dicit. causa studiorum gratia exempli ponit. quod et in aliis causis probabilibus. nam iuris consulta aliqua cum numerus habun dat exemplis. unum gratia exempli ponit. ut ff. de iu. et iu. ar. l. i. contra uulgo. et ff. ad l. cor. de fal. si quis obrep serit. et ff. ad l. aquil. ita uulneratus. nam cum initium l. illius. non sit generale quia adiecit dari restitutionem absen tibus ex causa probabili licet prosequatur in uno exemplo in tello minus. l. erit generalis. ut ff. de iur. et facti igno. l. regula. Simpliciter quod enim detur eis restitutio. ar. est. ff. de militari. testo. l. ult. et predictis. istud notare potestis quia uadunt causa orationis uel ultra mare. uel ad sanctum pe. uel ad sanctum iacobum. uel ad sanctum angelum. uel ad sanctum nicolaum. uel ad sanctum marcum. nam cum conceda tur restitutio absentibus causa mundi. multo fortius de bet dari absentibus causa anime. cum sit dignior anima omnibus rebus. ut. c. de sacro sanctis ecc. l. sancimus. nec obstat. si dicitur ab senti causa uoluntaria non datur restitutio. Redi tali uo luntaria conceditur in nomine contumacie. uera uel presump ta. et ita intelligitur. de mi. re. l. diuus. Actor uero ab sens causa mercature. uel orationis. tales confessiones. Ego dico quod sum mercator. item ego dico quod tali mercatura utor. puta quod uado in franciam. emo pannos et reuen do et alia mercatura. item dico quod hoc anno uel hoc mense fui in prestali mercato bononie. uel aretii in festo sancti do nati. uel bononie in foro rerum. uel ferrarie in festo diei dominice oliuarum. item ego dico quod iui et mercatum feci. item dico quod tot mensibus fui absens. item dico quod illos menses computas in usucapione. item dico quod tu usucepisti. item dico quod res quam usucepisti est mea. item ego dico quod ego fui causa orationis ultra mare pannum. uel ad sanctum iacobum. item dico quod illum annum computas ad prescriptionem rei mee. item ego dico quia tu usucepisti. **Positiones rei.**

Reus uero tales faciat positiones. Ego dico te aleatorem esse. ut per hoc excludatur positio illa quod sit mercator. item ego dico quod cum iuisti non per mercato iuisti s. in foro rem eras. cum ganeis. et lusoribus uiuendo luxuriose et to tam pecuniam amisisti. item ego dico quod tu uerecundia motus tardasti uenire. item dico quod tot menses sunt quod potuisti uenire. item dico te non iuisse ultra ma re. sed iuisti ad quendam amicum tuum uidendum. item di co quod licet illo tempore fuit rumor quod iueris ultra ma re inclusus fuisti cum tua domicella quam uolebas latenter cognoscere. et sic cum deceptus dominum et homines in dignus es restitutione. item dico quod talia signa in se pulcro domini sunt. ita est formata illa ecclesia. ut si ig rer tibi datur apte intelligi quod non fuisti ibi. **Positiones absentium quibus usucepere contra presentes.**

hec sunt positiones quas faciunt presentes contra absentes quia uolunt intentare restitutionem; sed absentes contra pre sentes qui presentes usuceperunt tales faciunt confessio nes. Ego dico quod procuratorem reliqui. s. talem qui te po tuisti conuenire. unde cum non conuenisti non habes restitutionem; ut ff. ex quib. ca. ma. l. si quis rei publice. item ego dico quod talem habui defensorem. quod habui multos consangui neos et amicos quos non requisiuisti. qui me defen disent. unde non datur tibi restitutio. ut ff. ex qui bus. ca. ma. l. sed et si pretor. cum. l. sequenti. item ego di co quod tu potuisti dare libellum potenti et interrumpere tempus quod contra currebat quod est ius ordinarium. ut. c. de damna li. ex. l. ut perfectius. Sed restitutio non habet locum. quia ubi ibi locum habet ordinarium auxilium extra ordinarium non habet locum. ut ff. de mino. l. in causae. et ff. de den

ad · ipos. · hoc · alatrunculis · cum · relegatus. potuisti · papiniani · uel latrunculos · nil. · bas i lesiones · ad hue

in multis · Ho. pro pecunia · l. ff. non · faciat positiones · **positiones actoris ... probabili mercatura uel orationis** · tu eras · sunt · intentare · res · positiones · item dico · uibi

l. argentarius. § in fine. et ex quibus causis maiores. in eo quod dicit de restitutione perpetuam contra absentes nulla parte capitis de rectione. per l. illam. ut praetermiss. sed in quodam licet aliis videatur contra. ut notatur dominus noster in praedicto titulo ex quibus causis maiores. l. sed et ait praetor. Quaestio. sed illud quaeritur an procedere statuto contra absentibus. causa rei publicae alicuius castri vel villae vel burgi. Respondeo sic. quia idem ius habet villa et burgus vel castrum sicut civitas. ut ff. de leg. l. sihi. § iuris. ff. ad treb. l. omnibus. C. de fundis rei privatae. l. x. l. cum qui. Sed fuit autem ille portiones qui impetratur rescissoria. unde ad hoc sciendum est quod quis absens vel praesens dicitur se laesum vadit ad iudicem et impetrat ab eo quod illa usucapio tollatur de medio. quod sibi non obstet in hac tali petitione concedenda sit restitutio. vel non pro decem portiones. Sed quia autem restitutio conceditur ad iudice datur actio primitiva resuscitata. portiones iste non fuit. sed fuit portiones ille quae ille actioni primitive convenit. ut sicut publiciana actio prima. facta portiones quae in publiciana convenit. sic de ista convertit. simul habeat portiones. actioni competenter. Quaestio. Quaeritur. aut competat haec rescissoria. dicit p. et ja. quod tunc datur rescissoria quando a praetore actio ceditur. quando dicit praetor est tunc restitutio et dico te esse in statu primitivo usucapione de medio. currit rescissoria. an est contradictio. videtur nulla est rescissoria. sic est evidens. p. p. et ja. cum enim actio primitiva sit sublata per usucapionem quo potest dici quod nunquam duret cum extincto de iure civili deserviunt te prima. actio ut ar. ff. de rei vin. l. iure. actio. Sed jo. de. et R. dicunt quod ab initio competit haec rescissoria sed sine effectu. mortua enim est. unde est ut praetor sufficit in eam spiritum vitae. unde inspirata per praetorem fit efficax. cum enim semel concessa sit a praetore initio. non est necesse iterum eam concedi. ut ar. ff. de condit. et demonst. quae sub condit. § ult. sicut videtur in bonorum. possessione illa competit in tantum non petitu bonorum pos. intentare non ad eam praetore. ut C. qui ad mitti. ad bonorum pos. l. ult. et C. de curat. furio. l. ult. quidem ab initio competit dicitur. l. quia haec actio anno tollitur. ut C. ex quibus causis maiores. l. ult. et C. de cap. et post. liminium reversis. l. ab hostibus redemptus. et ff. de act. et ob. l. in honorariis. tollitur praescriptione. sed competit. actioni est non competenti non currit praescriptio. ut C. de an. ex. l. i. inst. et l. ult. Sed R. p. currit praescriptio actionis rescissoriae vel impetrationi rescissoriae. cum est sit sublata. pulsio. quo posset resuscitari. ut ar. ff. de solut. quirites. § careant. sed et ar. p. jo. quod rescissoria competit ab initio. non enim praetor restitueret absentes. si ergo non videretur re exclusi. quod praetor in integrum re pollicetur. unde ff. de in integrum re. l. non videtur. licet est de iure civili res per usucapionem discessit de dominio primitivo tamen bonitatio per torem remansit in bonis illius. ut in act. quod metus causa inquares maneo in bonis metu passi de iure pretorio. licet de iure civili sit dominium translatum. ut ff. quod metus causa. l. metum. § licet. et ar. ff. de cap. et p. li. re. in bello. § si quis servum. Quaeritur unde nascatur haec rescissoria. utrum ex contractu. vel quasi. vel ex maleficio vel quasi. vel ex variis figuris causarum. ut ff. de act. et ob. l. i. Responsio. Quidam dicunt quod non nascitur sed datur et est dativa et non nativa. ut C. de trans. sic. l. cum mota. Immo actio ista oritur ex persona domino et eius

actio ista utilis. si postea est restituitur vel oritur. ex persona eius. quod dominium vel quasi remansit in bonis suis. de aequitate praetoris. Sed et quaeritur. quanto tempore duret rescissoria. quidam dicunt quod olim utili anno tollebatur. hodie quadriennio. ut C. de temporibus. in integrum re. l. ult. Sed ado dicit. tolli quod et lite contestata non perpetuetur rescissoria. quia infra praedictum tempus debet lis contestari et finiri. ut l. praedicta. Dominus tamen jo. et dominus meus. verius est quod rescissoria durat quadriennio hodie et non ultra. si quadriennio laesus sit. si est ultra ledatur. ulterius sibi tempus non restituitur. Sed si minor ledatur quadriennio illo solo minori solo tempore restituitur. et sunt. ut ff. ex quibus causis maiores. in integrum re. l. sed si praetore. § quot. et l. sequenti. § si quis saepius. Verum si lis contestata sit super rescissoria. sicut et aliae temporales perpetuatur contestatione litis. ut ff. de fid. uniso. tuto. l. ult. et ar. ff. de iur. iura. l. nam postea. § sive quis temporali. nam omnis actio perpetuatur usque ad xl. an. post contesta. litis. ut C. de praescript. xxx. an. l. ult. excepta actione de dolo. ut C. de dolo. l. ult. Sed non obstat. l. C. de temporibus. in integrum re. l. ult. quod ibi dicitur. quod infra illud tempus debet incipi causa et finiri. sub audi. causa. in integrum re. i. causa illa. per quam petitur utrum restitutio sit danda vel non. sed si conceditur postea rescissoria. infra illud tempus finitur. quod restat de quadriennio. sicut lis contestata. postea perpetuatur. nam pone quod similis infra quadriennium aut absentiam non esset lis contestaretur. nulla veteri actione perpetuaretur. et tunc sic. ergo et iure. quia non debet prodesse vel obesse quod obvenit. ut ff. ex quibus causis maiores. in integrum re. l. i. Qualiter autem in hac actione fiat libellus. Quaestio. Quaeritur. et est sciendum quod sunt quo modo quando petitur rescissoria. i. ut iudex det restitutionem non porrigitur libellus. nam omnia illa quae procedunt officio iudicis non porrigitur libellus. nam ibi porrigitur libellus vel adversarium dico tamen obnoxium iure actionis. ut cum restitutio vel rescissoria petatur officio iudicis et non actione proposita. ut ff. de minor. quod si minor. § ult. jo. libellus non proponitur. Alii dicunt quod semper debet libellus proponi et si intentatur officio iudicis. nam licet officium iudicis non sit actio. tamen quia officium iudicis idem operatur quod actio debet dari libellus. ex quo est petens officium iudicis vel subvenire in praeiudicium. aliter debet libellus porrigi. ad hoc ut reus deliberet cedat an contendat. ut dicit. aut offeratur. Sed et est. unde quod sic etiam restitutio petitur. faciet potestas vel iudex adversario intervenire. ut C. si se. abhi. absti. aut. sed et ar. et ff. de minor. l. verum. § ex facto. Est autem in hac parte ita distinguo. quotiens propono aliquid iudici quod spectet ad officium suum. aut in modum denuntiationis. ut ita dicam. domine iudex. talia sunt intra. ad officium pertinet. ista punire. tunc sine libello ista audiuntur. ut C. de accusat. l. ea quae per officium. sicut petatur officium iudicis in modum actionis. ad hoc ut ibi subveniat in praeiudicium. aliter. tunc necessarius est libellus. unde impetranda restitutione quia impetrata competat rescissoria. ita concipitur libellus. Libellus petendo rescissoria.

Vobis domine G. alx. potestati supplico ego R. quia cum fuerim absens. causa rei publicae. vel causa studiorum vel causa mercaturae. unde quia sum laesus per talem absentiam. quia titius rem meam usu cepit. vel quia titius ab actione mihi competente

p usu capione liberatus est. et sic condictio mea lesa est ratione
absentie mee. Ideo peto domine iudex, in officio vestro re
stitui, scilicet quod tempus cucurrit in medio in mea absentia
a qua removeatur. Ad illud propono officium vestrum domine
iudex. Quidem tamen iste libellus debeat dari quod peta
tur restitutio officio iudicis probo. officium iudicis illud opera
tur quod actio. nam actio prosequitur et iudicis officium proseq
tur. sed officium iudicis. vel per restitutionem leditur vel alteri
ut dictum est. ergo debet dari libellus. ut sit instructus contra
dicat et cedat. ut restitutio est concedatur. Concessa ta
li restitutione competit est rescissoria. id est actio primitiva re
scisa. usucapione de medio in qua actio est concipietur
ista libellus. scilicet per. Libellus.
Vobis domine a. potestati aretii. ego R. de c. quod possidet
rem meam sitam in tali loco. cui tales sunt fines. quia re
publicae causa non usucepit. nec alioquesiuit. unde rem illam
peto mihi restitui per rei vendicationem rescissoriam. si dominus
fui. sin per actionem publicianam rescissoriam et hec in realibus actio
nibus conceduntur utrum domini. vel qui sicut esset ratione pigno
ris. diceret rem peto per actionem ypothecariam quia rem dico ipsum
non usucepisse. vel alio modo acquisivisse. Sicut in
actione pauliana. ita peto. x. actionem esse condictionem rescissoriam quam
sibi mutuavi. quia dico ipsum huic actioni non prescrip
sisse. et sic admittebat. per talem libellum quia dicebat
quod in hac actione permittitur alienum mutari. illud non ad
mittamus. sicut diximus supra in publiciana. unde ita concipe li
bellum in hac actione. Libellus.
Vobis domine a. potestati aretii. ego R. de c. a quo peto
rem talem sitam in tali loco. cui fines sunt tales. et illam rem
peto mihi restitui rei vindicatione rescissoria. si sum dominus. quia
dico rem illam utrum domini ad me pertinere. vel peto mihi re
stitui publicianam rescissoriam quia dico me a non domino emis
se. vel aliter cepisse rem meam sitam in tali loco in mea ab
sentia usucepisti. scilicet quia pretor rescindit usucapionem
ideo rei vindicationem vel publicianam rescissoriam peto rem illam mihi re
stitui. vel aliter rem quam meam possides. unde quia pretor me
restituit. ideo rem illam peto mihi restitui. utili rei vindicatione vel pu
bliciana. vel aliter rem meam possides. hanc peto mihi restitui re
i vindicatione rescissoria. vel publiciana rescissoria per me esse usucapionem non
usu cepisses. quod his modis possit formari libellus legi
mus de actionibus. Et rursus. Sed videtur quod libelli isti non sunt recte
concepti. non est quod rescissoria possit locum habere. nonne possessor
factus est dominus de iure civili per usucapionem. ergo primus
dominus desinit esse dominus. quia duo in solidum eiusdem rei domini
esse non possunt. ut ff. commodati. sicut certo. quod si duobus. et ff.
de acquirenda possessione. possideri. et expliciunt. ergo quomodo potest intemptari
actio primitiva. nam si intentat actionem aut primam aut
aliam supra non potest. quia sublata est. ut dixi. sic sub
lata non potest resuscitari. ut ff. de solutionibus. qui res. et ac
cum. Si aliam actionem intentas. ita. R. in nulla nostra
obligatur. non ex contractu. vel quasi. non ex maleficio. vel quasi. et ita non
tenetur. ut inst. de actionibus. in principio. Si dicas quod sit data ex
equitate pretoris ut quod prima restituatur exequitur pretor
res. ut mirum etiam est. quia par in parem non habet impe
rium. ut ff. de arbitris. l. nam et magistratus. et ff. ad trebel
lianum. ille aquo. et tempestivum. non minor in maiorem est. ut ff.
de minoribus. l. minor magistratus. quomodo ergo in pretorium consultum

nus vim civili. vel equale tollit ius civile. Respondeo primi
tiva. actio competit restituta de iure pretorio. et eadem
est cum prima. et eo eodem iure. licet statuit utilis quod pro sit
ut directa. potest etiam pretor tollere ius civile. ut instit. et ff.
de iustitia et iure. l. ius pretorium. Formantur etiam isti li
belli vere. et bene de iure pretorio. non autem de iure civi
li. quia licet de iure civili res sit ammissa. tamen de iure
pretorio sunt in bonis et remansit in bonis meis. ut ff.
quod metus causa. metum. ille. et ff. de captivis et postliminio. l. re. l.
in bello. et si quis servum. Sed queritur an possit in eodem libel
lo peti restitutio et proponi rescissoria. quidam negave
runt. quia separata debet esse ista iudicia. ut ar. ff.
de peti. l. qui pro. et maxime cum pro petitur officium iu
dicis. Alii interpretantur. utramque actionem dominus m. Io. ad
misit quod utraque in eodem libello possit peti. et hoc causa
minuendarum litium pertinet enim ad pretorem lites mi
nuere. ut ff. sicut tu. pe. quidam. et in autem de litig. col
la. viii. et ad excludendam. nam et causa minuendarum li
tium una actio fit. hic. l. he. des. et de plibus. et ff.
pro socio. l. societatem. non posse. et si plures. hoc et ad
misit. dominus Io. in actione ad exhibendum. et rei vindicationem quod possit
in eodem libello utramque proponi. ut ita dicam. peto rem
exhiberi et exhibitam vendico rei vindicatione. ut ar. ff
commo. l. ii. Unde secundum dominum Io. ita concipitur libellus
super utraque hoc modo. Libellus.
Vobis domine a. potestati aretii. supplico ego. R. quod cum
absens fui causa rei publice. ut causa studiorum vel mercatu
re et per talem absentiam lesus sum. quia talis res mea
usu cepit. Ideo ut usucapio removeatur de medio
officium vestrum imploro. et peto per officium vestrum restitui
et usucapione rescissa propono contra c. qui rem meam possidet
sitam in tali loco rei vindicationem rescissoriam. vel publicianam. et per
illam peto rem illam mihi restitui cum causa.
Sed videtur quod libellus iste ex parte est. quia proponitur re
scissoria que nondum competit sit male conceptus. nam
certum est quod ante restitutionem non concessa rescissoria non
datur. sed ergo non est nata quomodo eam possum intentare.
cum actio sit ius prosequendi in iudicio quod nobis debetur.
ut inst. de actionibus. in principio. non quod nobis futurum est deberi.
non est iudicium de futuris esse potest. ut ar. ff. de iudiciis. non
quemadmodum. Respondeo. dominus Io. bene. nam et actio ab initio
non competit et intemptatur de facto. et tamen super ea cepit com
petere. de iure vim ab initio intemptata. ut in pignora
ticia. ut ff. de pign. act. si rem alienam. et ult. hoc et in
actione de peculio quod ab initio non competit ubi bene intemp
tatur. at tamen ex post facto. bene videtur intemptata. ut.
ff. de peculio. quesitum. hoc idem in rei vindicatione. ut ff. de
rei vindicatione. sin. autem. Si tu sic. et in rescissoria. ut licet
adhuc non competat tamen quia competitura est in proximo
et ante sententiam de iure intemptatur. et hec de rescissoria ut ubi
in alioria tractavi. alia quere. in summa domini mei. ut
c. de rest. militum. et in summa mea quam notavi
de actionibus. Si colonus vel inquilinus dom
um vel fundum. vina sunt est obligata invecta et i
llata. pro pensione et dampno. unde potest illa bona obliga
ta advocare a quibuscumque per actionem servianam. R. de actione serviana.
Si colonus. vel inquilinus tuus conducat per dominum. vel

domū oīa sūt obligata ꝑ ꝑpensiōe. ut C. locati. ꝛ cōti. C. inquib; ca. pi. t. ḡ. nū l. ff. inquib; ca. pīta. ḡ. l. i. ii. ꝛ iii. unū si aliquo casū posīto reiꝑ ueniat ad aliquē. poī aduocare ꝑ actōez ꝑuia nā. Quartū adhoc ut ꝯpetat. tot sūt necc̄ia. pō quod ꝯtr̄ locatōis ꝑcessit. Scd̄o qd̄ res sīt inuecte ꝛ illate. ꝛ in p̄diū. l' indomū. h̄ duo ꝓban tur. ff. inquib; ca. pi. t. ḡ. l. si horreū. ff. d pactis. It quia. Tertiū qd̄ inurbanis non c̄si deratur scientia l' ignorantia. sciat dn̄s. l' igno ret. illa illata ēē. inrusticis aūt c̄sideratur scien tia dn̄i. i. qd̄ dn̄s illa illata sciat adhoc ut teneātur pignori. ut. ff. inquib; ca. pi. ta. l. eo iur. C. lo cati. ꝛ ꝯducti. l. ēt aiuris. ꝑ ē ro q̄re aliud inur banis inquib; non c̄sidatur scientia. inrusticis sic. quia turpe ē pompā patere diuitias ꝛ rei fami liaris c̄tegere paupertatē. ut C. l. x. q̄n ꝛ aqui. q̄ta pars. deur̄d. l. ii. s; inrusticis ꝯo exigitur scientia. quia rusticoꝝ scā simplicitas nonouit nisi ligones ꝛ aratra. unū merito talia ꝑsunt sin turpitudine uideri. ut notauit dn̄s meus C. locati. ꝛ ꝯ. l. ēti. It ē q̄rtū necc̄ū. s. q res inuecte sīt eo aīo ibi inuecte ut ꝑpetuo ēēt ibi. i. don colonus l' inquilinus moraretur ipdi o. al' si ad tps sūt illate ut usq; ad nūdinas ēēt ibi. sicut forte faciūt mercatores qui merces infer ut reuendāt nonꝯpetit ꝑ ill' suiana. ut. ff. d pig. l. d bitor. It qntū ē necessariū. q ressīt tal' illa ta cui rei inquilin sit dn̄s l' saltē noīe illi' rei hāt publicā. alioqn non daretur suiana. nā ea quis obligare pōt. q quis d bōis suis fac obnoxia. ut. C. que res. pig. ob. ꝑsūt. l. quifilios. infi. ꝛ ff. d pig. si abeo. ꝛ qd̄ res illa saltē fuit in bonis ꝯductōis. ut ff. d pig. ꝛ q ndū. l. qd̄ noīe illi' rei hūit actōē l' retentōē. ut. ff. d aegr. r. do. l. rē. in bōis Sex tū qd̄ sint tales res. q ꝑsīt obligari. nā si res tal' ē cui ꝯmerciū quis nonpōt hr̄e. sic inreb; sacris. illa res nonpsīt ēē pignori. ut ff quę res. pig. ob. ꝑ. l. i. ꝯ sacre. Septimū qd̄ ille res intelligā tur obligate. q quis spalit' ēēt obligaturus. nec braccē. nō ꝯcubina. nō talia. ut ff. d pig. l. obliga tōe gnali. ꝛ ar. ff. d peculio. quib; Octauū qd̄ ꝑ tā tū nuoꝝ tū fuit ꝑlocatōe ꝯdīi. l' loca tōe dom. al' locatō ēēt nulla nō ēēt aliqua ob ligatō sin p̄tō. ut ff. locati. ꝛ ꝯducti. l. ii. ꝛ ff. d pōti. l. i. ꝯ si quis suū custodiend. Nonū qd̄ res ꝑ sidatur areo. nā cū sit in re actō illa. ut C. d pig. l. pignoris. necc̄e ē q reus ꝑ sidat. ar. C. d al'. iu. mu. l. i. It ē ꝛ dcimū necessariū. qd̄ sit maior. xxv. ān. colon' l' inquilin'. adhoc ut res ei tacite obligantur. minoris enī res taci te nonobligantur. q sic ꝓbo. res tutoꝝ tacite obligantur. ut. ff. d admini. tutoꝝ. ꝑ ꝯ. s; minor tutor ēē nonpōt. quia hū dmū tuto res ēē ꝑ sūt quoꝝ res obligari ꝑsūt. ut. C. d le

ḡ. tu. l. ult. s; res minoꝝ nonpōt sūt obligari. ut. ff. d reb; eoꝝ qui sub tu. sūt. l. i. ꝛ C. d admi. tu. lex. si ḡ expssī non obligant' ut legib; ꝑdictis ḡ nō tacite. quia non dberet plus ꝑsē tacita q̄ā ex pressa. ut. ff. d v. ob. quicqd ꝛ ff. d arbitris. l. cel sus. Quid ḡ dicis d scolarib; qui sūt artiū. l' boni ue. qui ꝑ maiori ꝑte sūt minores. nū quid tacite obligantur eoꝝ bōa. sūt qd̄ sic. nā macedoniani in sco lis filio. s. sit mutuata pecunia. ut ff. ad mac. l. s; ꝛ ul' ꝯ si filio. s; nō puto. potī enī h̄etur ro eta tis q̄ā macedoniani. ut ff. d minorib;. l. uerū. ꝯ ult. qd̄ ḡ erit. r bōa non obligabuntur. s; ipo tenebitur ex ꝯdictōe nō implorabit restitutōez qui a socēs ꝛ plato fecisset idē. unū inhac actōe tales pōitōes faciet actor.

Positiones actoris.

Ego dico sacrmto meo q ea que inlibello ꝑposiu reus m̄ redde dbet. It ego dico qd̄ talē domū meā ul' talē fundū meū ē locaui tibi. ꝑ. x. l'. It ego di co qd̄ res ista q̄ā peto fuit inducta a tito. l' illa ta. in domū. l' in fundū ex mea scientia in fund fuit illata. It ē dico qd̄ ista fuit illata. l' inducta in fund. adhoc ut ēēt ibi, don colonus. l' inquilin ēēt in domo ul' in fundo. It ego dico. qd̄ res ē ta lis que pōt obligari. It ego dico qd̄ res ista fuit titii quia fuit dn̄s rei illi. l' ius h̄ebat in re illa. It ē dico qd̄ rem. istā tu ꝑ sides. It ego dico q rē istā ti tius ēēt spalit' obligaturus. It ego dico q titius fuit ma ior tpr̄ ꝯductōis.

Positiones rei.

S; aūt q̄ā ponat, sēꝑ sit cautus reus qd̄ si pōt cū securitate, sacrm̄ti negare maxīe quia pōitōes pen dent ex facto alīi. unū pōt hr̄e ēdulitatē suā. adsic ul' nō neget. si pōt oīa pōita. ꝛ ita actōi incūbet hon' ꝓbandi. S; ipe reus tales faciat pōitōes. Ego dico qd̄ tu p̄diū l' domū locasti meuio ꝑ isto anno. si illud ꝯfitebitur. actor excluditur ab intēptōe sua ex to to q si locatō ē ul' anni scā titio tpr̄ aget. ꝛ ꝯfi teatur se locasse meuio ex toto tollitur sua intētō i. quia si locauit uni ꝑ isto. anno inꝑssibile ē qd̄ alīi insolid locasset. quia duo insolid eidē rei locatores ēē non ꝑ sūt. ut. ar. ff. ꝯmoda. si ut ēto. ꝯ si duobus. It ego dico. q tu dbeas recipe a titio frumtū ꝑ ista domo q̄ā sibi tradidisti fruendā ꝑ hoc. ꝛ sic illud ꝯfitebitur non erit locatio. quia sin p̄tō locatō nul la. ut. s. dixi. S; erit quidā ꝯtrus innoīatus l' facio ut des. ul' do. ut des. ꝛ sic oīa inuecta non erūt obligata ꝑ illo frumto. quia hoc cautū legi b; nō inuenim. It ego dico qd̄ res iste eo anno q̄n hūi ate domū ꝯductā ꝑ totū illū annū fuer apd̄ sēpiuū. ꝛ sic si illud ꝯfitebit' nonpōt dicē ac tor qd̄ ista fuerit inuecta. l' illata. It ego dico q tu, in fundo. que ꝯduxi sciuisti tales res tm̄ fore illatas. si illud ꝯfitebit'. sequit' q ꝑ alius ꝑ sit dari suiana ex q non fuer' illate. It ego dico qd̄ res illa illata a titio erat merces q̄ās titi' uolebat uendē. ꝛ to ta die ex illa mercede uendebat. It ego dico. q titius

illam, l(icet) h(ab)uit in eam c(on)modum l(icet) d(e)p(osi)tum. (et) sic si (con)cedit sequitur q(uo)d nullu(m) i(us) habebit in re. unde non potuit obligari. Item ego dico q(uo)d rem illam non possido. Item ego dico q(uod) res talis e(st) que obligari non pot(est). Item ego dico q(uo)d tu tunc fuit minor .xxv. an(nis). Item ego dico q(uo)d tu ti(bi) rem istam nulli d(e) m(un)do p(ro) aliquo obligasti. In hac aut(em) actio(n)e ita co(n)cipi tur libellus. **Libellus.**

Vobis d(omi)ne .b. potestati .ar. (con)queror ego .Rof. d(e) .c. qui iniuste rem talem detinet. quam rem dico m(ihi) restitue(n)dam l(icet) restitui debere. cum sit m(ihi) obligata p(ro) pensione do mus l(icet) fundi. debita m(ihi) a colono meo / ul(tra) inquilino q(uorum) p(re)tio e(st) .x. lib. l(icet) p(ro) da(m)pnum datum in domo locata / q(uo)d da(m)p num e(st) .x. sol. ad quam rem restituendam s(er)uiana act(ione) p(ro)po no. Et quod recte sit (con)ceptus iste libellus p(ro)bo. quia actio ista (con)petit p(ro) reb(us) obligatis p(ro) mercede l(icet) p(ro) pensione l(icet) p(ro) da(m)pno. ut s(upra). in p(ri)n(cipio). h(uius) actio(n)is. dixi. (et) dic(itur) i(n) inst(itutionibus) d(e) act(ionibus). §. s(er)uiana. q(uo)d u(ero) int(er) intenetur (con)tra possessorem rei petet. q(uia) e(st) in rem p(er)secutoria. ut .c. d(e) pig(noribus). l. pignoris. (et) inst(itutionibus) d(e) act(ionibus). §. seque(n)s. s(cilicet) in rem p(er)secutoria / (et) tu p(ro) sides / recte intenta tur (con)tra te. ut quia possessor p(ar)te l(icet) pariter aduersario actio(n)e(m) inst(ituit). ut .c. d(e) ali(enatione) iudi(cii) mu(tandi) ca(usa) fac(ta). l. unica. Set u(idetur) q(uod) iste libellus male (con)cipitur. (et) hoc p(ro)bo etiam e(st) quia s(er)uiana possessione nudam (ad)uocat. ut ff. de uict. l. sicut uendi tor ammonuit; q(uod) si p(re)s(ses) aduocat nudam que(st)io(n)em q(uod) m(ihi) int(en)ditur ut res illa restituatur. non potes aliquo m(odo) int(en)dere. (et) (ma) deberes pet(er)e possessionem. rei debere tibi restitui. cum aliud sit p(ro)p(ri)um rei aliud p(ro)p(ri)um possessionis. ut ff. uti p(ossidetis). l. si duo. § ult. Item (et) al(io) uidetur male (con)cep(tus) libellus. q(uia) p(er) libellum intentatur petitoriu(m). cum dico peto rem / (et) ex natura actionis uidetur q(uo)d sit possessoriu(m). sic dixi / Ro. in mob(ilibus) (con)ci pitur libellus / (ut) obstat .l. p(re)d(ic)ta. sicut uenditor. q(uia) q(uo)d ibi dic(itur). nudam poss(essionem) (ad)uocet / ita intellige .i. (ad)uocat rem r(ati)one possessionis. non r(ati)one d(omi)nii. (et) t(amen) e(st) eum sua posside(re) rem illam ut cautum sit sibi p(ro) debita pensione. ut ar. inst(itutionibus). quib(us) mo(dis) re(contrahitur) (obligatio). § ult. (et) q(uo)d h(ab)es ita necesse expone(re). in d(e) leges. nam in hac s(er)uiana habeo necesse p(ro)bare (et) t(a)m(en) me in p(rin)c(ipio) fuisse (et) d(e)ictum fuisse. Item ideo d(icitu)r nudam p(ossessionem) (ad)uocat quia si possessor queuis sit uult offerre (et) solue(re) t(ibi) debitum repellit te creditorem agentem. (et) sic (con)firmat sibi possessione(m) illius rei. ut ff. quib(us) mo(dis) pig(nus) l(icet) ypo(theca) sol(vitur). l. paulus. Rec(itat) quidam t(amen) metu q(uo)d h(ab)eat ibi (con)cipiunt ita libellum. **Libellus.**

Do (et) uob(is) d(omi)ne .ar. potestati (con)queror ego .Rof. d(e) .c. qui rem talem p(os)sidet obligatam m(ihi) p(ro) pensione dom(us) l(icet) fundi l(icet) p(ro) da(m)pno ip(s)i(us) dom(us) q(ue) pensio l(icet) q(uo)d da(m)pnum e(st) .x. lib. a tali colono / l(icet) inquilino (con). unde peto possessionem rei illi(us) m(ihi) restitui / l(icet) peto rem m(ihi) r(ati)one possessionis restitui. (et) hoc p(er) actio(n)e(m) s(er)uianam. (et) sic melius e(st) istam clausulam appone(re). rem peto r(ati)one p(ossessionis). restitui .i. q(uia) res illa est in poss(essione) tua. (et) sic quocu(m)q(ue) m(odo) (con)cipiatur libellus recte (con) cipitur. **q(uo)d.** Cum queritur q(uare) actio ista s(er)uiana fuit inducta. cum sufficeret int(er)dictum saluianum. q(uia) loco h(ab)etur adinueniendi bona inquilini l(icet) coloni. ut ff. d(e) saluiano int(er)dicto. l. i. Re(spondeo) quidam saluianum (con)petit (contra) (con)ductorem p(ro) p(ar)te (contra) (con)duc torem. licet re(m) r(ati)one p(ossessionis) (ad)uocet. tamen illud possessoriu(m). ista pe titoriu(m) s(e)c(un)d(u)m al(ios). in s(er)uiana debet p(ro)bare locator rem fuisse in bonis coloni. ut ff. d(e) pig(noribus). l. (et) q(uo)d non d(ic)tu(m). § q(uo)d d(icitu)r. at in salui ano. hoc non e(st) necesse p(ro)bare. Item saluianum (con)petit (contra) (con) ductorem. (et) ei(us) h(er)edes t(antu)m. ut .c. d(e) int(er)dicto saluiano. l. i. s(er)uiana (contra) o(mn)es possessores (con)ceditur. ut ff. d(e) saluiano int(er)dicto. l. ult. (et) hoc quidam. licet l. illa. al(ite)r intel ligatur. (et) si admitto (secun)d(u)m dicentes q(uo)d h(ec) actio sit an nalis. immo p(er)petua quia lic(et) p(re)toria e(st) t(ame)n rei p(er)secuto ria. unde p(er)petua. ut ff. d(e) act(ionibus) (et) ob(ligationibus). l. in honorariis.

Si aliquis possideat re(m) t(ib)i obligatam pig(no)ri potes ab eo rem illam petere. p(er) actio(n)e(m) q(uasi) s(er)uianam que ypothecaria d(icitu)r. R(ubrica). de actio(n)e ypothecaria que datur creditori.

Si aliquis p(os)sidat re(m) mobile(m) l(icet) inmobile(m) t(ibi) pigno ri obligatam. siue sit debitor siue alius potes ab eo re(m) illam aduocare. (et) hoc potes face(re) p(ro)ponendo actio(n)e(m) q(uasi) s(er)uianam q(ue) appellatur ypothecaria. q(ue) actio ad hoc ut (con)petat tot sunt necessaria. Inprimus q(uo)d debitu(m) subsit .i. in rei ueritate m(u)tuaueris sibi pecuniam. l(icet) aliud q(uo)d (con)tinetur pondere nu(mer)o l(icet) mensura ut inst(itutionibus) quib(us) mo(dis) re (contrahitur) (obligatio). § ult. (et) ff. q(uae) res pig(nori) ob(ligari) p(ossunt). l. ult. (et) sic fie(n)t quen(da)m (con)tra(h)itur ypoteca in reb(us) talib(us). l(icet) q(uo)d si res ali qua sit uendita / (et) p(ro) defensione illi(us) rei sit t(ibi) res illa obligata. ut ff. qui potiores in pig(nore) ha(beantur). l. creditor. § p(ost) diuisione(m). / ul(tra) si aliquid tibi p(ro)mitto solue(re) l(icet) (con)stituo me debitorem p(ro) alio / (et) obligo pignus. ut ff. d(e) (con)sti(tuta) pecu(nia). l. quamuis. (et) ff. d(e) pi(gneraticia) act(ione). l. i. § (con)tracto. (et) sic breuit(er) no to. necesse e(st) q(uo)d aliqua obligatio p(re)cedat ad hoc ut q(uasi) s(er) uiana .i. ypothecaria locum h(ab)eat. Secundum e(st) neces sarium q(uo)d res sit obligata l(icet) (con)sensu solo sine tradi tione q(uo)d sufficit. (con)sensum dico debitoris. sic faciunt tota die debitores. quia dicunt sit illud sub ypoteca re(rum) mea(rum). ut ff. d(e) pig(neraticia) act(ione). l. i. l(icet) traditione rei int(er)ueniente. ut inst(itutionibus) quib(us) mo(dis) re (contrahitur) (obligatio). § creditor (et) sic q(uan)tum ad actio(n)e(m) ypotecariam non e(st) differentia (con)trahatur ypoteca solo (con)sensu. l(icet) rei traditione. ut inst(itutionibus) d(e) ac t(ionibus). § i(tem) s(er)uiana. pignus e(st) t(ame)n differentia q(uan)tum ad pigneraticiam actio(n)em. quia actio pigneraticia nu(m)quam datur debito ri p(ro) pignore. nisi q(ua)n(do) rei traditio int(er)cessit. (et) ita intel ligit(ur) q(uo)d h(ab)es inst(itutionibus). quib(us) mo(dis) re (contrahitur) (obligatio). § creditor re ob ligatur. s(cilicet) pigneraticia ad rem restituendam. s(cilicet) q(uia) in traditio(n)e int(er)uenit. Tertium e(st) necessarium q(uo)d res sit talis q(ue) possit obligari. ut in superiori act(ione) dixi. Quartum q(uo)d ille qui obligat rem sit d(omi)n(u)s rei. l(icet) h(ab)eat i(us) in re illa. ut in superiori actio(n)e e(st) notatum. l(icet) lic(et) si res aliena fuit obligata uoluntate d(omi)ni / l(icet) eo ratu(m) h(ab)en te. ut ff. d(e) pi(gneraticia) act(ione). l. aliena res. (et) ar(gumentum) ff. (con)modati. l. sicut certo. § nec i(n)mondum. Quintum q(uo)d si maior .xxv. a(nnis). q(ui) rem illam obligauit. ut in superiori actio(n)e notaui. Sextum q(uo)d res fuit in bonis illi(us) q(ui) fuit sp(eci)alit(er) obligata / no(n) sig(na)lit(er) debitoris. ut ff. d(e) pig(noribus). l. (et) q(uo)d non d(ic)tu(m). § q(uo)d d(icitu)r. (et) d(icitu)r res e(ss)e in bonis cui(us) rei no(m)i(n)e actio(ne)m habemus l(icet) retentione(m). ut ff. d(e) acq(ui)r(enda) r(erum) do(minio). l. rem in bonis. Septimum q(uo)d g(e)n(er)alit(er) fu erunt obligata bona q(uo)d sit res talis illa q(ue) n(on) sp(eci)alit(er) e(ss)et quis obligaturus. ut s(upra). notaui. Octauum q(uo)d debitum sit in rebus debitum. s(ed) si f(a)c(tu)m e(ss)et pactum d(e) non pe-

et non illam. p(er). peto m(ihi) restitui. q(uia) si appone(re)s te(m)p(or)is exaudires. cum possessor rei nunq(uam) h(ab)uisti. s(ed) si petis rem tibi restitui r(ati)one p(ossessio)nis.

tendo. tolli. ypothecaria. aliquando ipso iure aliquando per exceptionem ut ff. de pact. l. sic. C. de pignore. et in hoc notat dominus meus. Novum quod talis fuit forte qui persona obligari non potest sicut furiosus. non sciens bonis interdictum. ut ff. de v. ob. is cui. et ar. ff. commo. l. si furiosum. Item nec filius familias minor xxv. annis. ut ff. ad mac. l. si. et uile. sed inter mac. ult. et plc. Cod. de ulli. l. si. et uil. de deceptione. Demum quod reus possideat rem qua hypothecaria movetur. ut in superiori actione notavi. Unde in actione actor tales faciat positiones pro generale.

Positiones actoris.

Ego dico quod ea que in libello petii debuerunt petere persone. Item ego dico quod tibi mutuavi x. lib. vel tibi vendidisti in talem rem. Item dico quod pro illis denariis obligasti michi bona tua. specialiter vel universaliter. Item ego dico quod per eius voluntatem illius venditionis obligasti michi talem rem. Item dico quod tu constituisti te debitorem pro tuo et obligasti rem talem. Item dico quod cum mutuavi tibi denarios tu obligasti michi omnia bona tua. et per tuum consensum obligata fuerit. vel michi tradita. Item dico quod res illa est talis que obligari potest. Item ego dico quod tu es dominus rei illius. vel habes in iure illa. vel si fuit aliena res. dicens. Ego dico quod talis quis est dominus rei consensit ut obligaretur. vel ratum habuit. vel ei successisti ut ff. de act. pign. sine re aliena. et l. rem alienam. Item ego dico quod tempore illo quo michi obligasti fuisti maior. xxv. an. vel si fuit minor tempore obligationis. dicens ego dico quod tu complevisti iam xxviii. annos. Item dico quod res illa erat in bonis tuis. quando fuit specialiter obligata. Item dico quod tu es debitor meus qui michi obligavit rem istam nomine illius rei habebatur. actionem vel exceptionem tempore illo quo michi obligavit. Item dico quod est talis que obligari potest. Item quod in debes. cum effectu debes. vel ego dico quod tu es michi obligatus civiliter et naturaliter et adhuc teneris michi cum effectu pro meo debito tu obligasti michi bona tua. Item dico quod tu es homo qui recte cognosces et bene administras negotia tua. ut per hoc excludatur quod non sit furiosus. vel non sit ei bonis interdictum. Item dico quod tu es talis persona qui de iure obligari potest. Reus autem ita se defendet. si potest negare. in primis neget.

Positiones rei.

Ego dico quod tu creditor meus denarios quos michi convenisti mutuare. mutuasti separatim. Item ego dico quod tu convenisti michi mutuare denarios die tali et post ea numerasti michi per mensem. et tempore numerationis res illa non erat in bonis meis. si illud confitebitur actor non habebit ypotechariam pro re illa. ut ff. qui res pign. ob. pos. l. tutor. Item ego dico quod rem tibi vendidi tantum. vel constitui me debitorem tantum. si hoc confitebitur actor per istud verbum tantum excluditur quod non potest proponere ypotecariam. Item ego dico quod tu numerasti michi denarios tantum. et si hoc confitebitur actor erit cyrographarius creditor solum michi et non ypothecarius. Item ego dico quod res illa est aliena. non aliquid habeo iure illa. Item ego dico quod res illa est talis que obligari non potest. Item ego sum talis persona que de iure obligari non possum. Item ego dico quod tu fecisti michi pactum de non petendo. Item quod sum liberatus tempore. Item ego dico quod tu sciebas rem illam fore alienam quando obligavi. si illud confitebitur actor non habebit per ea contra pignoraticiam et cessat et est crimen stellionatus. ut ff. de pign. act. l. tutor. Contra si fuerit creditor. Est autem notandum in hac actione quod ita demum competit hec actio postquam fuerit excussus principalis. ut in aut. de fid. et sorib. coll. l. licet. aut. de litig. sit contra. ut ibi notatur. In hac autem actione concipit ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine b. potestati. alx. c. ego. R. de c. qui iniuste detinet rem michi obligatam a tito debitore meo pro x. lib. pisanorum quas sibi mutuavi. unde peto rem illam michi restitui. et adhuc propono ypotecariam actionem vel quamcumque sententiam quod ita recte concipiatur libellus probatur. certum est quod actio ista est in rem. ut c. de pign. l. pignoris. et datur contra quemlibet possessorem. in re sit obligata pro debito. ut probatur. in inst. de act. C. item quod sententia contra opponitur quia videtur male conceptus libellus. nam ponitur in libello iniuste. quod enim si ille possidet iuste et forte quia habet titulum a domino. quomodo ergo dico illum iniuste. Responsio. preter sine verbo illo recte concipi libellus et si apponatur non vitiatur libellus. licet enim iuste possidat quia habet titulum tamen quantum ad me iniuste possidet. quia licet res transiverit ad te tamen fuit cum suo honore ut ff. de aeq. re. do. l. tamdiu. Item alio modo opponitur ypothecaria minime possessionem avocat. quomodo ergo intentatur. adversus dic ut in superiori actione. in simili quod notavi. **Si conduxisti solum et imposuisti ibi superficiem. et modo illud solum cum illa superficie ab alio possidetur potes ab eo vindicare per utilem rei vindicationem. Responsio. de utili rei vindicatione que datur superficiario.**

Conduxit aliquis aream vel solum et imponit ibi superficiem. sit tota die. de facto contingit sicut dicit a possessione illi rei potest actionem adversus illam petendam que vocatur utilis rei vindicatio. ut ff. de superficieb. l. 1. et ar. ff. si ager. vecti. vel emphi. p. l. 1. et ii. Ad hoc autem ut actio ista competat tot sunt necessaria. primum quod contractus locationis precesserit. ut ff. de superficieb. l. 1. C. Si. vel aliis contractus. s. donationis. vel. alii. ut in predicta. l. Secundo quod rem conduxerit ad non modicum tempus. ut ff. de superficieb. l. 1. C. ait pretor. quod tempus accipio non modicum forte usque ad x. an. ut ar. ff. de prescript. lo. te. x. vel xx a. l. ult. vel et quinquennium. ut ar. ff. de sepulc. l. 1. C. quod dictum est. Sic usque ad annum conducat eum non habeat in iure. quia non mortuo vel vivo domino possidet. ut ff. de usuc. l. non solum. C. qui vulgo. Tertium est necessarium quod superficies sit imposita. Quartum quod adversarius possideat. quia hoc requiritur in qualibet reali. quia posso subire adversarium actionem in rem. ut c. de a. vel. iudi. mu. ca. C. l. ultima. vel quod dolo desierit possidere. quia dolus pro possessione habetur. ut ff. de pet. her. l. si. si lege. C. item autem. sit. ff. de furtis. Sed autem. Quintum quod ille qui locavit sit dominus. talem habet publicianam. In hac autem actione actor tales faciat positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod ea que continentur in libello que de iure petere possum

Item ego dico quod titius locauit ei solum. uel donauit. uel
uendidit adhoc ut superficiem imponerem. Item ego dico
quod ego conduxi solum adsuperficiem imponendam usque
adde cennium. si neget decennio et ipse dicat. viiii.
an. si negauit. de viiii. ipse dicat de viii. et sic usque
ad quinquennium. quia illud accipio non modicum tempus
ut superius dixi. Item dico quod superficies que modo in ipso
lo ego imposui uel feci imponi. Item ego dico quod titius fu
it dominus uel quasi istius soli. Reus autem tales. faciet positiones.

Positiones rei.

Imprimis. si potest negare saluo suo sacramento neget.
ego titius. est minor. xxv. an. si istud confitebitur ac
tor. licet donauit sibi uel uendiderit. uel locauerit non
uale sine pretore. ut ff. de reb. eorum qui sub tu. uel cu.
sunt l. i. Item ego dico quod titius solum illud in quo dicis
esse superficiem uendidit et tradidit meuio antequam
superficies fuisset imposita. si istud confitebitur actor
sequitur quod excludatur ab intentione sua. quia titius
nullum ius habuit quod potuisset transferre. ut ar. ff. de acqr.
r. do. l. traditio et de reg. iuris. l. nemo plus iuris
Item ego dico quod usque ad annum tantum conduxisti domum uel so
lum. si istud confitebitur actor excludetur ab intentione
sua quia non conduxit ad annos modicum tempus. Item ego dico
quod rem istam non possideo nec dolo desii possidere. et sic absol
uetur. Verum caueat quia si probabitur quod possideat trans
ferretur possessio in actorem. ut ff. de rei uin. l. plt. et hec posi
tiones locum habent tam contra dominum soli quam et contra quemlibet possessorem.
nam ista talis rei uendicatio datur contra dominum. ut ff. de super
ficieb. l. i. Item ego dico. quod titius non fuit dominus si qua
suscipitur. autem libellus in hac actione. hoc modo.
Vobis domine. b. c. ego. R. d. M. qui **Libellus.**
iniuste possidet rem talem sitam in tali loco cui tales sunt
confines quam rem conduxi. uel ex causa donationis. huius uel emi a ti
tio ad superficiem imponendam et imposui superficiem que in
solo est modo. unde peto rem illam mihi restitui. et adhoc
propono utilem rei uin. peto et pensiones perceptas et per
cipiendas. que sunt. x. lib. pisanorum. perceptas et consumptas
peto. pro dicti sine causa perceptas et extantes utilem rei.
uin. percipiendas officio uestro domine iudex. et hoc si sunt ma
le fidei. possessor quod tenetur de percipiendis. alias non. ut nota in.
c. de publiciana. uel sic peto rem talem mihi restitui superfi
ciem quam imposui in solo predicto concesso mihi a titio ex causa lo
cationis facte ad non modicum tempus. uel donationis. uel ex emptionis.
uel alterius contractus et adhoc propono utilem rei uin. O. in istis li
belli de iure concipiantur probatur. ff. de superficieb. l. i.
§ i. ii. et iii. et probat illa que imponitur huius actionis. dixi. [90] sed ut
quod libelli sine male concepti etiam est quod si quis superficiem in
poneret statim fac ei superficies cuius est solum. namque quod
solo inedificatur solo cedit. ut inst. de rer. diui.
§ cum in suo. et ff. de acqr. rer. do. l. adeo. et ar. ff. de
condit. in. l. si in aliena area. si quidem edificium factum est illius
cuius et solum. quod iste non potuit esse dominus. nam eiusdem rei
in solidum, duo domini esse non possunt. ut ff. de acquir. pos. l. possid
ri. § ex plurimis. et ff. commoda. l. sicut certo. § si duobus uei
culum. preterea. l. dicit quod et pactum non ualet ut alte
rius sit solum et alterius edificium. quia si intendendo op
ponatur pactum tale. trado solum sine superficie
non ualet ista conuentio. quia et superficies tra
situr. ut ff. de act. et ob. l. obligationum fere. § pla
cet. Item usucapto solo. et usucapitur superficies. ut
ff. de usuc. l. rem mixtam. Responsio. immo recte sunt
concepti. nec obstat quod opponis quod duo in solidum esse non
possunt. uerum est eodem iure. et excedente causa. duo quidem non sunt
domini de iure ciuili. sed diuerso iure sunt duo domini et ex
diuersis causis. nam unus est dominus de iure ciuili. et habet rei
uin. et directam. ut dominus soli. alius est dominus de iure pretori
o. ut superficiarius et habet utilem uendicationem. et apud utrum
que est possessio sed diuerso iure. ut ff. de prec. l. et habet. § cum
quis precario. l. duo quidem non possunt duo precario possidere.
uerum est de iure pretorio. et de hoc dic ut notatur. s. de
recusatoria in reprobatione libelli. Item licet dominium super
ficiei transierit in dominum soli. tamen utile remansit a
pud superficiarium. et hoc de iure pretorio. ut ff. de super
fi. l. i. sicut in act. quod metus causa. nam dominium transit de iure
ciuili sed de iure pretorio remanet apud meticulosum.
ut ff. quod metus. ca. l. metum. § licet. Item non obstat
quod dicis quod conuentio illa non ualet. ut solum superficie
non transeat. uerum est quod non ualet de iure ciuili ualet
tamen de iure pretorio. secundum quod ualent omnia pacta. ut ff. de su
perficie. l. i. et ff. de pactis. l. iuris gentium. § ait pretor.
nam actio ista pretoria est ut in titulo huius actionis in
uenies in arbore domini Jo. Item et in alio modo quero quando
sit recte conceptus libellus. supponis utilem rei. uin.
ergo necesse est quod ille qui locauit tibi solum fuit dominus et di
recto. alioquin si non fuit nec directum nec utile dominium
potuit transferre. et hoc uerum est. ut ff. de acqr. rer.
do. traditio. Contra sed ergo si ille non fuit dominus ego tamen
credens eum esse dominum superficiem imposui. numquid
intentabo rei uin. utilem sicut ponitur in libellis. Responsio
et ita distinguo si ille qui locauit est solum erat
talis cui saltem competebat publiciana. tu habebis
utilem uindicationem quia illi competebat uel si sic erat
dominus et cui sibi competebat directa tibi competet uti
lis. si uero erat talis cui publiciana non daretur. tunc
iste superficiarius nullam habet uendicationem nec uti
lem nec directam. quid ergo faciet sicut dat ap. soli
in quo habet superficiem. Responsio. agat contra illum qui solum
sibi locauit ex conducto ad interesse. uel ex empto ad
interesse. uel si donauit et sciens alienam contra ipsum de do
lo. ut ff. de donat. aruilo. § labeo. et hoc si fuit sciens
quando donauit. si autem ignorauit nullo modo tenetur
is qui donauit. ut c. de euict. l. ii licet de signu
ut distinguit. c. de iure dot. l. i. sed in contractu uen
ditionis et locationis non fiat differentia inter scientem et
ignorantem. et hec uera sunt quando ille qui imposuit
superficiem non possidet. si autem possideat habet exceptionem
pro superficie. ut ff. de rei. uin. l. in fundo. et inst. de
rer. diui. § cum in suo. et ff. de condit. in. l. si in area.
Responsio. Si aliquis rem aliquam in emphiteo
sim accepit. uel alium contractum qui hodie uulgariter
libellarius appellatur. puta recepi rem usque ad. xl.
annos. uel imperpetuum soluendo inde quid an-

nuū. puta. certa. l. piper. ul. denarios. r. t. i
llā alius. possior. pōt eā petē p̄utile. rei. un.
Rx. d. utili. rei. q̄ dat̄ ēphiteote. seu illi q̄ nouy ad

est. 7 alia utilis rei un̄ que datur ēpheote de
qua nonimuenitur. in arbore dn̄i Jo. s; tn̄ de eatu
etamus quia utilis ē 7 totadie ɔtus iste d'fcō ce
lebantur. uer̄u tn̄ celebratur ɔtus nonephite
oticus s; ɔ̄i silis quia appellatur ɔtus libellarī.
ɔtus aut̄ ēphyteotic̄ ē ɔtus remelioratōis. nā
iur̄ ueteri dabantur sterilia ut fieret fructuo
sa. dabatur terra ut fieret ī uinea. dabatur a
rea ut fieret ī domus. uerū hodie 7 fructuosī
sima dantur ī ephyteosim. ut in aut̄. coll. ii.
d non al. aut p̄mu. reb; ec. 7 in aut̄. coll. viii.
d al. ephi 7 c. d iur̄ ephi. l. ult. Ita tn̄ ut aliquid
detur stati dn̄o p̄re illa 7 postea singlis annis
l libra piperis. l frumtū. l d'nariū. 7 pōt iste ɔ
tus fieri. l imperpetuū. l ad t̄ps. l sic ut nunquā
res auferatur quādiu pensio soluatur. ut ff. si ag.
uec. & l emp. pe. l. i. 7 ii. 7 in aut̄. locū 7 ɔduc. q̄ ad ō.
Ad hoc aut̄ ut utilis uendicatō d'tur ephyteote
to sūt necessaria. p̄o ut ɔsensus ut̄ usq; intercedat
sicut in quolib; ɔtu. It̄ q̄ res sit talis que p̄sit dari
in ephi. ut c. d reb; al nō al. l. ult. It̄ q̄ scriptura
interedat. ut c. d iur̄. ephy. l. i. It̄ q̄ p̄soā sit talis q̄
possit alienare. non minō. xxv. an. non furiosus. nō
iscaū bonus int̄ dictū ē. laici g̃ n̄ri t̄pis uocāt ɔtu;
ēphiteoticū. uocaunt ɔtū libellariū. s; ut p̄s; di
ci ɔtc̄ ephiteotic̄. nā 7 ɔtc̄ melioratōis ē quia
datur area. ut fiat dom̄. datur terra ut fiat
uinea 7 p̄stat̄ aliquid annuatī ut duo d'nariū
ul quatuor. 7 den̄ l in festo sc̄i Stephani l sc̄e
marie. It̄ sic inde sc̄ptura s; multi laici sup̄licer
cauent sibi. 7 nesciūt quid faciūt quia dicū t̄
ɔcedo re istā ad libellū l in ephiteosī. usq; ad
xxviiii. a. 7 nolūt appone. d xxx. quia timēt
p̄ sc̄p tōez. s; frustra timēt quia sup̄idet ephi. p̄ cētum
l mille annos 7 non int̄ uertero p̄. l. q̄d dn̄m
uel ēē non admitteret. ut ff. d iii 7 iii. ar.
l. fund. 7 l. colonus. nū quiā p̄sc̄beret. ut c. d p̄
sc̄p. xxx an. male ag̃. licet enī pensiōez nonsol
uat 7 fingat in aīo suo re illā ut p̄a p̄sidē nō
p̄dē. quia nemo sibi cām p̄sessōis mutare pōt.
ut c. d acquirit. pos. l. cū nemo aliquāt ɔcedūt
re ad libellū. 7 dicūt t̄ 7 h'edib; tuis. qō.
S; hic q̄r an si sit extraneꝰ h'es succedat in
iure illo. uidetur q̄ sic. ut ff. d ubo. sig̃. l. in ɔ
uentōib; 7 l. h'edis appll. 7 c. locū. 7 ɔ. l. in ā ci
tatis. maxīe cū oē ius q̄ ɔpetit. d facto ɔpetat
7 h'edi. 7 c. d h'editariis. actōib;. 7 quia p̄ h'edis
7 d functa eadē reputatur. ut 7 in aut̄. d iur̄ iur̄ q̄
amo. p̄. coll. v. Cō uidetur q̄ extraneus h'es nō
succedat. nā cū dico 7 h'edib; tuis uidere d filiis ɔ
gnatis sē ut ff. ad trebell. ex fcō. q̄ ult. 7 ar. in aut̄.
d al aut p̄re. et. q̄ ephiteosī. Rx. q̄t res datur ephi
teosī. si datur ab ecc̄e tūc extraneus h'es nō suc
cedit. quia dat̄ in sc̄da 7 t̄tiā p̄genie sub audi

sicut sūy.
ex eo d'scendentē ut dic̄ ille. q̄ amphiteo 7 ar. ff ad
trebell. ex fcō. q̄ ult. si uō fiat a p̄uato. l a re publica
alic̄ ciuitatis que uice p̄uatorū funguntur. ut ff
d v. sig̃. cū qui uectigal. tūc etiā extraneus h'es
succedit. quia succedit 7 legatari. ut ff d v. sig̃ l.
in ɔuentōib;. nec obstat. l. ff. ad trebell. ex fcō. qui
a lex illa loc̄ h't in ultimis uoluntatib;. sic in d v.
sig̃. i l. ɔuentōib; notam. It̄ sūt 7 alia necessari
a. q̄ pensio soluatur. usq; ad triennium 7 si nō cadit
aut̄ ephite. nō ipo iur̄ s; p̄ snīaz. ut c. d iur̄. ephi
l. ii. ni h't aliquā repeticōē meliorationis fc̄e in p̄di
o. l in domo. ut l. p̄dcā. It̄ ut d'nūtiet dn̄o simul
uende ēponemata sua. i. emelioratōis. ut c. lo d iur̄ ephy.
cū 7 ɔ. l. ult. S; si aliquid sidns uendat alicui re
datā in ephi. tenetur eptor pati ephiteotā h're
re illā. non uidetur. ut c. loc̄ 7 ɔ l. eptore fundi
s; illa. l. loc̄ h't in colono qui non h't ī iure quia
datur sibi utilis uendicatō. ut ff sig̃. uec. l. i. nō
pōt expelli ab eptore. quare res transit ad eptore cū
suo honore. ut ff d acquir̄. r. do. l. traditiō. It̄ q̄r. q̄
si forte aliquis duxit uxorē recepit dotē. fac̄ sibi q̄r
cāciā s̄m ī lonbard. an res ista in ephiteosī habita sit ob
ligata p̄ dote. 7 an iure ista mulier p̄t sit h're quā
tā. uidetur q̄d sic. nā oīa boā mariti tacite obligan
tur uxori p̄ dote. ut c. in quib; ca. pi. ta. ɔ. l. satis
g̃ 7 res ista obligatur. quare res ista in bōis mariti qui
a 7 h't actōē 7 exceptōez noīe huiꝰ rei. ut ff. d acqu
r. rez do. l. in re in bōis. It̄ si maritus dat quartā de
bōis suis q̄ h't 7 que hitur ē. ut in lōba. d his que aui
to in uxo. l. i. g̃ 7 mulier ista h't quartā in re ista.
Rx. n̄ s̄pale pactū intercedat q̄ res reu̇tatur ad dn̄m
si ephiteota decedat sine filiis quia tc̄ dn̄s rōne pacti
succedit eā. mulierē h're quartā in re illa. 7 obliga
tā ēē re illā p̄ dote. nā aut h't maritus h'dē 7 tc̄
h'es succedit 7 mulier h't iura sua aut non h't h'
dē 7 tc̄ uxor ē h'es ultima. ut c. vn̄ uir. 7 uxor. 7
sic succedit in totū. ɔtus aut̄ iste differt a locatōe.
quia in locatōez non trās fertur dn̄iū. n̄ utile. n̄ direc
tū. ut ff. loc̄ 7 ɔ. l. nō sol; In ɔtu aut̄ isto transfer
tur utile dn̄iū. ut ff si ag̃. uecti. l. i. It̄ si conductor
expellatur. nullo iuuatur remedio. ut ff locū. 7 ɔ
l. cū p̄ler. q̄ in eē ē ephyte sic quia h't utile in̄ dic
tū. vn̄ iii. It̄ colonus. l inquilinus. nullā p̄. n̄ uiuo
nec mortuo dn̄o. ut ff d usuc. nō sol. q̄ q̄d uulgo
ēphita. aut̄ ue p̄sidet. It̄ locatō non fit sin p̄tio ut
ff loc̄ 7 ɔ. l. i. ēphite ɔtc̄ fit. quia datur sp̄er puta
pip l cera annuatī. It̄ locatō non fit nūmo uno ut
ff. locū. 7 ɔ. si quis ɔduxerit. ɔtus aut̄ ephi. sic ut
totadie d'fcō uidtis. in hac g̃ utili rei un̄. ē necēe q̄
ille quidat in ephi. q̄ sit dn̄s directo. l utilē. alioquī
nullū ī h'ebit iure illa ēphiteo. ut in sup̄iori actōe
notauī. 7 in p̄u. 7 in fi. fiunt g̃ pōitōes ex p̄te actōis in
hac actōē hoc modo.

Positioēs actoris.

Ego dico q̄ tu teneris m̄ redde rē 7 ea que in libello ɔ
tinentur. It̄ ego dico q̄ tu ɔsensisti 7 rē talē m̄ dedisti
in ephi. ut ad libellū 7 hoc si agat ɔ illū qui dedit. si aūt agat ɔ t'tiū
aūt ɔ t'tiū mutet u̇ba ut dicat. Ego dico q̄ tu ē dn̄s

predium tale uel habet publicianam pro illo predio. Item dico quod ille titius
rem illam michi dedit in emphiteosim uel ad libellum. Item ego dico quod
res talis est que potest dari in emphiteosim. Item dico quod de hoc contractu fac
ta est scriptura per manum alberti notarii. Item ego dico quod si
gulis annis a die celebrati contractus solui quod solue debui.
Item dico quod talis est res que potuit alienari. Reus autem ta
les faciat positiones. **Positiones rei.**

Ego dico quod res ista quam dicis esse fuisse data in emphiteosim.
fuit minoris. si illud confitebitur actor ergo non potest habere
iure nec ualet contractus quia res eorum prohibentur alie
nari. ff. l. ut ff. de reb. eorum qui sub tu. uel cu. c. l. i. ergo non
ualet contractus emphi. ut c. de reb. al. non al. l. ult. Item ego di
co quod testator qui rem istam dedit titio a quo dicis te eam
habere prohibuit alienari et eam prohibitionis apposuit in testamento
al non ualeret prohibitio. ut ff. i. de l. filius. et dum. Item
ego dico quod contrahentes prohibuerunt rem alienari. et si illa confite
bitur actor non ualet contractus emphi. ut c. de reb. al. non
al. l. ult. Item ego dico quod tantus actor tuus fuit furiosus
uel fuit sibi bonis interdictum. si illud confitebitur actor non
ualet contractus ut ff. de uer. ob. l. si quis cui. Item ego dico quod iam
est triennium quod pensiones debitas non soluisti. si illud confitebi
tur actor cadat ab actione sua. ut c. de iure emphi. l. ult. In
hac autem actione concipitur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine. b. potestati. ar. .c. ego. ros. de .c. quis filie terrae
talem puta predium uel domum in data atitio in emphi uel adli
bellum cuius fines sunt tales. unde peto rem illam mihi restitui uti
li rei uin. que datur in emphi. Videtur quod libellus iste
non sit recte conceptus. cum enim quod in hoc libello proponitur
utilis rei uin. ergo sequitur quod hic emphiteota sit utilis dominus.
nam dominium utile. uel directum est cum utili uel directe rei uin.
Item necesse est quod ille qui dedit in emphi. quod fuit dominus direc
to quo ergo illud sequitur quod sint duo eiusdem rei domini in soli
dum. quod est contra. ut ff de acq. pos. possidi. et ex plurimus. Respondeo non
obstat obiectio tua quia bene conceptus libellus. namque dicas
duo in solidum non sint domini. uerum est directo et de iure ciuili.
uerum unus directo et alter utiliter. Item unus de iure ciuili
et alius de iure pretorio possunt esse domini. ut in super. actione
notaui. Item illud nota quod contractus iste ad hoc ut ualeat ne
cesse est quod sit immobile quod datur. ut in corpore. autem. de non
al. aut permutandis. re. ec. et in auth. de al. emphi. et c. de iure
emphi. l. i. et ii. et ult. Item illud quod diximus attende in re da
ta in emphi. uel ad libellum a laico. si autem detur ab ecclesia ad
hoc ut ualeat ille contractus necesse est quod fiat cum sollempnita
te legis. sed quia sollempnitatem nullus hodie fit ab ecclesia
sed potius de consuetudine. unde consuetudine ualet. licet
de iure non ualeat. ut in ex. i. de consuetu. c. i. qualiter autem
fiat ille contractus dicet ut notatur in summa de sacrosanctis eccles.
circa finem. **Si aliquis compellatur rem suam tradere
potest eam petere rei uindicatione. Rubrica de utili rei ue
ndicatione que datur metum passo.**

Si aliquis per metum compellatur rem aliquam uendere. uel tra
dere. uel donare. succurritur sibi per pretorem. et habet utilem
rei uendicationem. licet de iure ciuili sit dominium translatum.
Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Primo quod me
tus sit adhibitus. et talis qui cadat in constantissimum hominem. ut
ff quod metus causa. l. metum. autem non uanum. sed quod contineat aut
periculum et corporis cruciatum. ut c. de tras. l. i. uel potestas

Secundo quod interuenit metus in contractu et in ipsa traditione.
alioquin si spontanea fiat traditio. licet precesserit metus
non habet locum hec actio. quia per spontaneam traditionem sub
lata est proxima causa turpitudinis. ut c. quod metus. causa. l. ii.
Tertium quod per istum metum obligatio aliqua interesserit. uel
res tradita sit. nam in perfectis et in imperfectis actio ista locum
habet. ut ff quod metus causa. l. metum. § sed quod prece. Item quartum quod
periculum sit instans uel futurum et metus sit presens. ut ff. quod
metus. causa. l. i. et l. metum. Item quintum quod metus sit illatus ta
liquid ad te successorem uniuersalem uel rei singularis per
uenit. alioquin et si tu metum intulisti. licet non peruenerit
nichillominus teneris. ut ff quod metus causa. l. metum. §
ex hoc edicto. § item autem. et l. si. § furtum. et l. quod diximus. §
ult. Item est et sextum necessarium. quod alius inferat ferat
ferat metum. et non ipse sibi. ut ff quod metus. causa l. simu
lier. et hoc uerum sit in actione quod metus causa directa quod me
tus metus dubitatur. ut dictum est. nam uani timoris nulla
lassit extimatio. ut ff de re. iudi. l. si quis ab alio. uerum
in actione utili quod causa non est necessarius metus mortis sed
et similis. puta si uolebas comburere instrumenta status tuei
uolebas cognoscere filias uel filium meum. in hoc enim casu
locum habet actio utilis quod metus causa quia concordat sua
licet uerba deficiant. ut ff quod metus causa. l. isti quidem. Item sub
uenitur est metum passo de actionibus directa et utili
ut dictum est. Tertio subuenitur ei per restitutionem. ut. c. quod
me. causa. in prin. Quarto subuenitur ei iudicis
officio ut in medico qui uoluerit oculis infirmi ap
ponere mala collyria. nisi infirmus daret sibi uel pro
mitteret. ut ff de uariis. et ex. or. co. l. medicus
quinto ex illa generali clausula. si qua iusta causa esse ui
debitur. ut ff pro me. causa. l. si mulier. § ult. Sexto
est necessarium ad hoc ut actio ista detur. ad hoc ut
ille qui infert metum sit potentior. te. al non audi
ris. nisi probares metum esse illatum. ut ff quod me. causa. non
est uerisimile. Septimo quod fuit in tali loco quod potuit
iuste timere. si autem in curia pretoris. uel pape. nichil
timere debuisti. ut ar. c. de his que metu. iudi. non
ap. unde in hac utili rei uin. tales actor faciet posi
tiones. **Positiones actoris.**

Ego dico. quod tu intulisti metum mihi et talem qui cad
ret in constantissimum hominem quia tenebas cultellum ad
gulam meam. uel quia posuisti me in carcere. ut ff. quod
metus. causa. qui in carcerem. uel quia ligatum me tene
bas. et teotonice me uerberabas. et male me
cruciabas. Item ego dico quod ipso metu rem illam tradi
di. Item ego dico quod in ciuitate aretina es me poten
tior. Item ego dico quod in ciuitate illa intulisti mihi me
tum. has positiones faciat ita si agat contra illum qui metum
intulit. si autem agat contra illum qui rem metu ablatam possidet
faciat similiter illas positiones. sed in tertia positione ut
ita dicat ego dico quod metus fuit mihi illatus et est non habet
necesse designare certam personam. quia metus habet in se igno
rantiam. ut ff quod metus causa. si sic exceptione. § in hac ac
tione. de uoluntate ergo dicere potuit. talis intulit mihi me
tum. Reus autem faciat tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico quod usque ad istam horam fui tuus amicus et fe
ci ea que placuerunt tibi. si illud confitebitur actor cadet

Versus

ab intentione sua quia nunquam attule amico me
tum mortis inferre. Item ego dico quod contra quam diceret
metum fuisse illatum ego fui absens. si illud confitebi
tur actor cadet ab intentione sua. ut ar. c. de q
he. et comm. [illegible] l. optimam. Item et dico quod intuli
uel talem metum. s. quod minatus fui uel quod male facerem
tibi secundum quod minantur homines et non alium metum i
tuli. si illud confitebitur actor succumbet. quia minime po
uerit esse illusione. uana non semper ferret quod cumque mina
bitur [illegible]. ut ff sicut plus quam. per l. fals. l. aut
[illegible] dicto. inprincipio. et quia uani timoris non sit extima
tio. ut ff de reg. iuris. l. uani. et de re. iudi. si qui
ab alio. et quia talis debet esse metus qui cadat in
constantissimum hominem. ut s. dictum est. Item ego dico quod
licet intulerim tibi metum mortis. tu sponte tra
didisti. si illud confitebitur actor succumbet. ut c.
quod met. ca. l. ii. Item ego dico quod expotenciori ami
cus. me dixisti et imparentibus et amicis si illud
confitebitur actor succumbet. ut ff. quod me. ca. non est u
sile. Item ego dico quod tu non metum intulisti si hoc confite
bitur actor succumbet ut ff quod met. ca. simulier.
Item ego dico quod rem illam non tradidisti michi. Item dico quod
quem dicis metum esse illatum erat iniuria impera
toris. uel pape. In hac autem utili rei uindicatione que datur
metum passo et est pretoria concipitur talis libellus.
Vob domine. b. potestati. [illegible] ego. Raf. de [illegible].
qui iniuste detinet rem talem. positam in tali loco
cui fines sunt tales. uel rem mobilem talem cuius signa
sunt talia quam tradidi per metum uel dedi. et
dedi. unde rem illam peto michi restitui. et peto quod
de dolo repromittat ne forte res deterior facta
sit. utili rei. uin. Item quod ita debeat concipi li
bellus uere probatur. quia est uti ista iure preto
ria. quare auocat. et per forte persequitur. ut inst.
de act. § sequitur. et ff quod me. ca. l. metum. § uo
lenti. et § ex hoc edicto. quod.
Set opponitur quod actio ista sit male intemptata.
cum enim constet quod per metum rem tradidit quod dominium
transtulit. ut ar. inst. de rer. di. § per traditionem
et c. de pactis. l. traditionibus. si dominium est trans
latum. ergo ille desiit esse dominus. duo, et in solidum eiusdem
rei esse non possunt. ut inst. de acq. per posse. § g
explimus. et ff comm. sunt eto. § si duobus. Item si desiit
esse dominus. quomodo intendit rei uin. cum rei uin
datur illi qui est dominus de iure gentium. uel ciuili. ut
ff de rei. uin. l. in rem. inprincipio. Responsio. quod oppositum locum habet
de iure ciuili. uana de iure ciuili. et dominium est transla
tum et hoc nullum habet auxilium. at de iure pretorio res
per metum tradita remansit in bonis passi metum. ut
ff quod met. ca. l. metum. § ult. unde propterea habet hanc
actionem. quia non uidetur re exclusus. quem pretor uult
restitui pollicetur. ut ff de min. re. l. nemo uidetur. et
ideo propter hanc utilem rei uin. necessaria est presidenti pro
[illegible]. ut c. qui met. ca. l. iii. Set illud quero an
ista utilis rei uin. sit una et eadem cum prima quam
competebat directo. sic eadem est illa utilis quedam
[illegible] fidei commissaria cum illa directa quam dat

heredi. ut inst. de fidei comm. her. Responsio eadem est quoad domi
nium. quia si ipso fuisset dominus et competebat uel directa uel
et competeret uel utilis. sed aliam esse apparet quia prima fuit ciuilis
ista autem est pretoria. ut ar. ff. de nox. elect. § ii. uersi
magis. hac utili rei uin. contra illum qui intulit metum
cum non possit referre quomodo dominium secure ea intendis.
contra alium hec forte necesse probare omnia que probantur
in rei uin. et plus. quia metum in causa fuisse dominus per
possessionem. si non fuisset dominus sed competebat uel publiciana non
proponeres utilem publicianam et sic proponeres utilem. quia
omnis publiciana utilis iure. alia questio dicenda circa
actionem. quod met. ca. per lez. j. de actione quod met. ca. notabo.

Si aliquis uocatur ad successionem de iure pretorio et
fuit admissus. quia data fuit sibi bonorum possessio. poterit
petere bona que fuerunt defuncti per petitionem heredi
tatis possessoriam. Rubrica de possessoria hereditatis petitione.

Si aliquis uocatur successionem de iure pretorio ut e
mancipatus. quia uel ciuile eos non cognouit. ut inst. de
de her. libo. § emancipati. non potest habere directam petitionem he
sed habet pretoriam. puta possessoriam petitionem hereditatis quam
oportatur. quamuis directa petitio hereditatis. ut ff de pos.
her. pet. l. i. et ii. et ideo dicitur possessoria quia datur bonorum
possessio. pretor enim non potuit facere heredem sed fecit pro herede seu bo
norum possessores. ut inst. de bonorum. pos. inprincipio. licet hodie actio
ista. s. pos. petitio hereditatis. hodie locum non habeat. secundum
quosdam. cum equaliter hodie succedant emancipati.
sicut et sui. ut in aut. de her. que ab inte. de coll. viii. et
est posita. i. c. de leg. her. aut. de succo. et aut cessante
et sic dicunt. hanc actionem esse hodie uoluntariam et non
non necessariam. Id in casibus in quibus et bonorum poss. ne
cessarie sunt ut notatum in summa de bonorum possessionibus. domino
tamen meo uidetur quod actio ista hodie sit necessaria na
licet sit hodie sublata inequalitas in successione.
tamen non est sublata in modo. quia emancipatus suc
cedit insimul cum suo. sed tamen cum suo tamen. i. sicut ante
a uocabatur ut notat dominus ius. in prdictis. aut. ces
santibus. et de succo. Con. ad hoc ut actio competat tot
sunt necessaria. primum quod aliquis sit de illis personis que de iure
pretorio. ut emancipatus. ut inst. de bonorum. p. in
prin. inst. de her. que ab inte. de fe. § emancipatos. Secundum
est necessarium quod si testator fecerit testamentum quod iste in illo
testamento sit preteritus uel exheredatus. et quod illud testamentum sit
rescissum. po est debet rescindi testamentum per hoc ita. quem p
teritus filius emancipatus. uel per querelam que heredi
datur. et postea proponatur petitio hereditatis directa. uel pos
sessoria. ut ff de inoffi. test. l. quidem inofficioso. et
ibi notat de hoc dominus meus. Tertium quod si defunctus non
fecerat testamentum quod sit filius et emancipatus. qui uoce
tur per unum libi. uel sit agnatus cuius agnatio de iure ciui
li desiit esse. puta per emancipationem. ut c. de legitima te
§. c. de leg. her. l. de emancipatis. inst. de leg. her.
l. de emancipatis et inst. de leg. agna. suc. uersiculum Quartum
tamen quod illi qui has actiones proponunt probare debeant sibi
bonorum. pos. datam esse. ut ff. de pos. her. pe. l. i. et hoc
olim. hodie probabit se admissum esse. ut c. de cur. fu.
l. ult. et c. qui admit. ad bo. p. l. ult. unde in hac
actione actor tales faciat positiones. Positiones actoris.

Ego dico sacramento meo quod tu fuisti filius talis testatoris vel agnatus vel cognatus. Item dico quod fuit emancipatus ab illo. Item ego dico quod ipse in testamento suo me pretermisit vel exheredavit et illud testamentum ego per contra vel querelam inofficiosi expugnavi. Item ego dico quod bonorum possessio. vnde liberi. vel vnde agnati. vel vnde cognati fuit michi concessa. Et reus faciet tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico sacramento meo quod tu non es filius nec agnatus nec cognatus. Item ego dico quod tu fuisti heres heredidatis. Item ego dico quod illud testamentum adhuc non est ruptum. Item ego dico quod adhuc es in potestate et fuisti. vnde non proponere possis scilicet directam. In hac autem actione concipitur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine .b. conqueror ego. Ros. de .G. qui iniuste detinet hereditatem quondam domini titii. cuius hereditatis possessionem. vnde liberi data est a pretore. vel vnde agnati vel vnde cognati et hoc quando ab intestato. si autem ex testamento dicas cuius possessio contra tabulas vel querela inofficiosi testamenti data est michi. quam hereditatem peto et super hoc peto michi iustitiam exhiberi. verum quia hodie non est necesse quod aliquis petat bonorum possessionem. sed quod tantum agnoscat secundum quod dictum est. formaretur hodie ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine .b. conqueror ego .R. de .G. qui iniuste detinet hereditatem titii. cuius bonorum possessionem agnovi. vnde liberi. vel vnde agnati vel vnde cognati et hoc quando ab intestato. si autem ex testamento. dic ut supra. vnde illam hereditatem dico michi debere restitui et ad hoc propono possessoriam hereditatis petitionem.

Quod libellus iste sit recte conceptus probant superiora probantur. ita nam peto hereditatem directam quia utilis in istam est et in rem et mixta. ut c. de pet. her. l. hereditatis et inst. de act. § sequens. vnde merito res omnes per actionem petuntur et illa omnia petuntur et illa omnia veniunt in hac actione que veniunt in directa. ut ff. de her. peti tione. possessio. l. i. et ii. et de pet. her. Item veniunt. Sed ultra verum tamen videtur quod iste sit inepte vel super vacuo conceptus. nomine sublata est differentia emancipationis. quia equaliter succedunt ut in auth. que ab intestato. de fe. vnde cum habeat locum ius ordinarium. scilicet civile non est recurrendum ad extraordinarium. scilicet pretorium. ut ar. ff. de muno. l. incam. vel si habet et hodie locum super vacuum est. ut inst. de bonorum possessionibus. § ea si. per .Re. et dic. ut supra eadem actione. dixi licet enim super vacuo secundum quosdam proponatur tamen nichilominus tenet. ut ar. ff. de fur. quod et ar. c. de . . fessis. l. testium et est in electione uelis agere de iure pretorio. an civili. ut ar. ff. 6. de lib. preterius maximum ff. nau. cau. sta. l. iii. Sed ultra. **Si aliquis facit testamentum et instituit aliquem heredem et rogavit eum ut tibi restitueret hereditatem et ille tibi restituerit. potes bona desicienti petere per fideicommissariam hereditatis petitionem.**

Verum quia est et alia petitio hereditatis pretoria que vocatur fideicommissaria. ideo de ea videamus. Si enim aliquis facit testamentum et te heredem instituit et rogat te per fideicommissum ut hereditatem michi restituas et restituis competit michi fideicommissaria hereditatis petitio. sed quare non competit michi directa petitio hereditatis. Ratio tu qui fuisti institutus heres et restituendo de iuris subtilitate remanes heres. ut ff. de mi. . aut pretor. si restituat. sed quia est quoad effectum sum heres. ut ff. quod cum eo. eo qui in aliena est potestate. l. si filius. ideo in pretorium hanc petitionem hereditatis michi reddit. et non habeo eam fideicommissoriam; quia per fideicommissum vna est michi restituta. ad hoc quod ut actio ista competat. tot sunt necessaria. Imprimis quod testamentum aliud possit vel et codicillus in quo licet non possit quis heres directo institui potest tamen per quam obliquum. scilicet rogari quod hereditatem restituat. ut c. de codicill. l. hereditatem. potest hoc et fieri in testamento ut c. de impuber. et aliis sub. l. ii. et c. ad treb. l. iii. et pretorium et ff. ad trebell. l. i. Secundo est necessarium ut sit testamentum quod sit. ubi vii. testes et rogati. ut c. de testis. et consul. l. si codicill. admini. v. rogati. ut c. de testis. hac consulta. vel si codicill. admini. v. ut c. de codicill. l. ult. Tertium quod talis fuit qui potuit rogare restitui bona sua quia potest facere testamentum. ut inst. de testis. et inst. quibus non est permissum facere testamentum et c. quando puocatio non est necesse. l. ii. et ar. ff. de don. int. vir. et ux. l. cum hic status. Si maritus uxori. Quartum quod talis persona cui possit fieri restitutio hereditatis. i. quod non sit indigna. scilicet quod possit ex testamento capere. alias non. ut ar. ff. de his quibus ut indig. cum tacitum. ff. de iur. fisci. non intelligitur. Si quis palam et ff. de his quibus ut indignus l. cum qui. Quintum quod facta sit restitutio. vel re. vel libro. vel patientia. vel rata habitione. et sum fiat restitutio et sum alia. ut ff. ad trebell. l. restituta. vnde in hac actione actor tales faciat positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico sacramento meo quod talis in testamento suo vel codicillo talem heredem instituit et eum rogavit quod michi restitueret hereditatem suam. Item ego dico quod illo testamento vii. testes interfuerunt. si reus negabis prosequere. dico quod interfuerunt titius. G. Ro. et S. et et sep. et gal. et sic per cuiuslibet nomine potest actor facere unam confessionem. Item dico quod talis fuit qui potuit condere testamentum. Item dico quod ego sum talis persona que possum ex testamento capere. Item dico quod tu heres institutus et rogatus restituere hereditatem michi quod illam michi restituit. econtra reus faciat tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico sacramento meo quod ille qui fecit testamentum fuit minor xiiii. an. tempore testamenti. si illud confitebitur actor excludatur ab intentione sua. quia minor non potest facere testamentum. c. quando puo. non est necesse. l. ii. Item ego dico quod testes tantum quattuor interfuerunt. si illud confitebitur actor excludatur cum in testamento vii. testes. in codicillis v. interuenire debent. ut dictum est supra. Item ego dico quod vii. testes. qui interfuerunt. scilicet non fuerunt rogati. si confitetur actor succumbet. ut c. de probat. aut rogata. Item ego dico quod non interfuerunt uno contextu temporis et si confitetur actor succumbet. ut c. de testis. hac consultissima. Item ego dico quod tu es hereticus. si confitebitur actor cadet. cum heretico legari non possit. ut c. de hereticis. l. omnes. et l. ii. Item ego dico quod pater tuus commisit crimen lese maiestatis. si illud confitetur actor. cadet quia sibi legari non potest. ut c. ad l. iul. ma. quisquis. Item ego dico quod tu es filius sacerdotis. et in sacerdotio genitus. vnde non potuit tibi relinqui. ut c. de natura lib. libris. l. i. et sic possunt fieri omnes positiones per quas aliquis. ut indignus non potest capere ex testamento. quas

cãs notat dñs mr̃ in summa. c. de his. qui ut indi. Ite
ego dico q̃ tal' institut' non adiuuit he'ditate. si
sponte n̄ coactus. ⁊ si adiuit non restitutu ubi nec
re nec ubo. si illud ꝯfitebitur actor cadet. in hac
aut̃ actõe fiet ita libellus. **Libellus.**
Vob dñe. b. ꝯ. ego. R. d ꝯ. qui iniuste detinet he'
ditatẽ tilẽ que fuit quõdã titii que he'ditas mi
restituta ꝑ auct̃ senatus ꝯ trebelliani. ab he'de
interio titii instituto. vñ illã he'ditatẽ peto mi
restitui ⁊ ad hoc ꝑpono fidi ꝯ. he'ditatis petitõez.
Qualit' iste libellus. sit de iure ꝯceptus ꝓbatur in
le' de fidi ꝯ. he'. ⁊ ff ad trebell. l. i. ⁊ ĩ ꝑ ea que deñ
sũt ⁊ oĩa que uenerũt in pet. he' directa ueni. ut
⁊ in fidi ꝯ. he'. pe'. l. i. ⁊ i. ꝓ sũt ⁊ peti fructus
ꝑcepta ⁊ ꝑcipiendi s; fuit male fidi. si fuit bñ fidi
ꝑcepta tm̃. ⁊ hũ in quib; fc̃s ẽ locupletioꝛ ⁊ hoc aũt
lite ꝯ. p lite. uo ꝯ. oĩs uenerũt. non fcã distĩctõe ꝑ
sessoris. ut ff de pet. he'. l. s; si lege ꝯ. ꝯsuluit ⁊
ꝯ si aũt lite. ⁊ l. si a patre. ꝯ quotiẽs ⁊ notat hec
plene dñs meus. in summa. c. de rei uẽ. ⁊ notabo
i. de pet. he'. cũ libellũ. sup ipã ꝯcipiã. Sig̃ peteẽ
fructus dicas. ⁊ peto fructus ꝑceptos ⁊ ꝑcipiendos
⁊ ita ꝯcipies libellũ q̃ peter. totã he'ditatẽ si
aũt ꝑ rẽ ita ꝯcipies peto ꝑtẽ hereditatis quõdã
titii ⁊ fuatis aliis que in libello ꝯtinentur. S;
uĩ q̃ libellus iste sit male ꝯcept'. Inp'mis quia
dicis he'ditatẽ ẽ restitutã. ꝑ s. ꝯ. trebell' cũ for
te sponte fuit fcã restitũ. uñ non fuit necce q̃
quis ꝑ trebell' ꝯpelleretur. q̃ rẽ loc̃ ht̃ qñ aliquis n̄
uult adire q̃ ꝯpellatur inuitus adire ⁊ aditã he'
ditatẽ restituẽ. ut insti' de fidi. ꝯ. he'. ꝯ si uero totã.
⁊ ff ad trebell. l. i. ꝯ quia poterat. Itẽ male uĩ ꝯcep
tus libellus. cum dicas restitutã ẽ he'ditatẽ. hoc
stare non pot̃ cũ ẽ he'ditas ista ꝑsidatur ab alio. quõ
potuit res ista ẽ restitui. cũ tradictõib; dñia rez̃ trãs
ferantur. ut insti' de rez̃ diuisiõe ꝯ ꝑ traditiõe. ⁊ c.
de pactis traditõib; Rñ. ꝑ ꝯ qui bñ ꝯcipitur
lic; ẽ aliquis sponte adeat he'ditatẽ ⁊ restituat tñ
nil̃ omnius ht̃ loc̃ trebell' · iiii sũt ẽ remedia · p'mũ
q̃ aliquis ꝯpellatur adire. scñ q̃ aditã he'ditatẽ spõ
te. l' coacte restituat. ẽ tñ q̃ oẽs actões que fue
rũt inst' he'ditatis directe transeat in fidei ꝯmissa
riũ utiles. q'rtũ q̃ he's si sponte adit q̃ retineat q̃r
tã. ut ꝓbantur ista. Ist' de fidi. ꝯ. ⁊ ff. ad trebell. l.
i. ⁊ l. qui potuerat ⁊ l. q̃ asse. vñ licet no ht̃uo. loc̃
ad trebell' q̃d p'mũ auxiliũ. s. ut si quis ꝯpellatur
adire. ht̃ tñ loc̃ q̃ alia auxilia. s. ut aditã he'
ditatẽ restituat ⁊ q̃ ut in oĩa in fidi ꝯ. Sed e q̃d
Rñ. dico ẽ q̃ inadeũda he'ditate non ẽ necc'ia ꝑ ois
nec non tradictõe quia in sola uoluntate ꝯsistit. ut ff.
de acq̃r. he'. l. traditur. ⁊ de acq̃r. pos. cũ he's. in tãi
restitutus fuit dñs ⁊ sic restituendo in me ex auct̃
trebelliani transiuerũt oẽs actões ut dñt ẽ.
**Si libert' alic' ul' tibi uassallus gerat ꝑ ing
enuo negat aliquid t' debere noĩe opaz ꝯ istuᷣ
pot̃ agere ꝯ. illũ actõem in rẽ ꝑiudicialem
ꝑ libtate ul' uassallitate ut ita loquar. Rñ ꝯ a
ctõe in rẽ ꝑiudicialĩ ꝑ libertate.**
Si libtus meus gerat se ꝑ ingenuo quia ꝑiudicatur
mi ꝑ ipsum ꝯ eum agere actõe in rẽ ꝑiudiciali. q̃ ita
uocatur actõ in rẽ ꝑiudicial' ꝑ libtate ꝑ q̃ actõem
ipm̃ reuoco in libtatem. S; ad hoc ut actõ ista ꝯpe
tat. tõe sũt necc'ia. Inp'mis q̃ aliquis fuit suus meus
⁊ ipm̃ manu misi; iste dr̃ libtus quis ex uila ꝑ iuris te
manu missus ẽ. ut ist' de libtis. in p'n. Itẽ ẽ necciũ q̃ ille
se ꝑclamet in libtatẽ ⁊ dicat se ingenuũ. **Posi
tiones actoris.**
Vñ in hac actõe actoꝛ faciat tales posiciões. ego dico sta
tramto meo q̃ iuisum suus meus. si hoc confitebitur bñ
ẽ. si aũt negabit dices. ego dico q̃ iuisum natus ex ancil
la mea. si hoc ꝯfitebitur sequitur q̃ sit suus. ut inst' de
inge. ⁊ c. de rei uẽ. pacẽ. Itẽ ego dico q̃ tu passus es te uẽ
di patri meo. l' in ignorantĩ. ad p'tiũ participandũ ⁊
ꝑtiũ es participatus. ⁊ maior fuisti xxv. ã ut inst' de iure
ꝑsõ. ff. d. l'. i. l. a. ff quib; ad libtatẽ ꝑclamare non
licet. l. ult. c. de libali. cã non ido. Itẽ ego dico. q̃d ẽ
ul' pat̃ meus te manu missum. Itẽ dico q̃ tu re tulas tere
libertũ ⁊ gerens te ꝑ ingenuo. **Positiones rei.**
Econtra reus faciat tales positiões. Ego dico q̃ ego sũ natus
ex liba matre. si illud ꝯfitebitur actoꝛ. succũbet ut
inst'. de ingenuis. Itẽ ego dico q̃ ego in ultam ⁊ te sciente.
si illud ꝯfitebitur actoꝛ succũbet. ut c. quinimo; ꝓ sup
fuis. Itẽ dico q̃ fuisti natalib; restitut' ⁊ te sciente. si
illud ꝯfitebit' actoꝛ succũb; ut ff de natalib; re. l. q̃ris.
Itẽ dico q̃ sũ suus titii ⁊ abeo manu missus. vñ quã
tũ ad te megero ꝑ liber. nã si habeo edes debent ẽ
in utẽ tuo quatũ habeo illas suas quatũ ad alias
libas habentur ff. si fuit' uñ. loci corpus. ꝯ cũ. vñ in
hac actõe ꝯcipitur ita libellus. **Libellus.**
Vob dñe a. ꝯ. ẽ. R. d ꝯ. que dico meũ libertũ ẽe
ul' cũ sit libtus meũ gerit se ꝑ libo. uñ ipm̃ in tm̃ libtũ
peto. ⁊ ad hoc ꝑpono ꝑiudicialẽ in rẽ actõez. q̃ ita re
te ꝯcipitur libellus Iste'. Inst'. de act̃. ꝯ ꝑiudiciales. nã
ẽ ꝑiudicialis in rẽ ꝑ q̃ uã libs sit an ingenuus. l' liber
tus. S; uĩ q̃ libellus sit male ꝯceptus dico rõne ac
toris. tñ quia illa actõ ẽ in rẽ. tñ quia cũ sit realis
ꝯ ꝑsidere intẽtatur. cũ tñ ẽ q̃ actõ illa dep̃et poti di
a ꝑiudicialis inst' quã in rẽ. ꝯ ꝑ ẽ ago ⁊ ꝑ uendico.
vñ debet dici ꝑiudicial' actõ inst'. non e ita. nã ius
ẽ illud q̃ peto in libto. ⁊ oẽ ĩ res incorporalis. ut inst'
de reb; incorporalib; vñ merito dr̃ in rẽ rõe iuris q̃
peto ⁊ rõe iuris te ipm̃. It̃ alio modo queritur. tu
agis ꝑ iudiciali. at hic nulla alia ꝑ ꝑponatur actõ
ꝯ non pot̃ eã dice ꝑiudicialẽ. cũ nulli ꝑiudicet.
Rñ dr̃ ꝑiudicial' ꝑ aptitudinẽ ⁊ non in actu. i. n̄ q̃ ẽ
ꝑ ꝑiudicet. s; ẽ ad ꝑiudicand'. sicũ alia ꝯcurrat. ut in
iperatore qui dr̃ augustus. ⁊ in iusticia que dr̃ ius su
um ⁊ c. ⁊ in matrimonio q̃ dr̃ ꝯiunctõ indiuiduã ⁊
c. q̃ oĩa ꝑ aptitudinẽ dicuntur. ul' dr̃ ꝑiudicialis. i. sta
norabil' qua quodicũ fecit ꝑ libtate ꝑ ea sñatur. ꝑ to
res eni multũ fauẽt libtatib; ut ff de iure. iudi. mu
cã. s. l. iii. It̃ alio modo opponitur. non ne quinitẽ
tat actõez realẽ alius ẽ qui petit alius a quo petit
alius a q̃ petit. Iste a quo petatur. ⁊ sic non ẽ in rẽ.
Rñ. Iusta. Inst'. soluit q̃oez. quia dicit quaz una fere

legitima h(abe)t ca(usa)m. s(cilicet) q(uando) aliquis petitur in s(er)uitute(m).
de quo dic(itur) ut in summa. de act(ionibus). in p(re)dicto. (et) notaui.
In hac aut(em) actio(n)e offi(cium) iudicis erit (quod) si (pro)n(un)ciauit illu(m)
e(ss)e libertu(m) p(ro)nu(n)ciabit illu(m) e(ss)e libertu(m) meu(m). u(e)l si
p(ro)nu(n)ciauit ingenuu(m) (et) ista s(ente)n(t)ia tenuit executio(n)e. sec(us) (quod) si
libertus uoluit p(at)re(m) postea forte reuocabitur in
s(er)uitute(m). s(ed) hoc durum e(st). ut c. de libe(r)ali ca(usa). l. solo. u(e)l
forte castigabitur. ut ff. de iur(e) patro. l. i. (et) ff. de of
fi(cio). p(rae)sidis. l. i. sin distinctio(n)e (quod) notatur. c. de libertis (et)
eor(um) lib(eri)s. l. i. non e(st) ignotu(m). u(e)l (com)pelleatur captis pig(noribus)
ut ar(gumentum). ff. de in. ius uo(can)do. l. i. (et) insti(tutio)ne de sat(is) datio(n)e tu
tor(um). (et) pl(ene). u(e)l forte imponetur multa a iudice. ut ff.
si quis. ius dic(enti). no(n) ob(temperauerit). l. i.

Si filius alicui(us) u(e)l ne
pos n(on) agnoscat(ur) a pat(re) u(e)l ab auo quia n(on) p(rae)bet sibi
alim(en)ta pot(est) eu(m) (com)pellere ut sibi p(ro)uideat p(er) actio(n)e(m)
in re(m) p(re)iudicialem de partu agnoscendo. R(ubrica) de actio(n)e
in re(m) p(re)iudicial(i) de partu agnoscendo.

S(ed) quia e(st) (et) alia p(re)iudicialis que uocatur de p(ar)tu
agnoscendo. Ideo de ea uideamus. Si ig(itur) aliquis sit filius
qui a patre non exhibetur u(e)l non agnoscitur h(abe)t ac
tio(n)e(m) in re(m) p(re)iudiciale(m) de partu agnoscendo. Et locu(m)
h(abe)t (et) in nepote (contra) auu(m). (et) in p(ro)nepote. (et) sic de in
(ce)p(tis). Et eo(rum) locu(m) h(abe)t ut filius agnoscat patre(m). u(e)l ne
pos auu(m). (et) (quod) ita (com)petit h(ec) actio dic(itur). l. insti(tutionum). de act(ionibus). (et)
p(re)iudiciales. (et) ff. de lib. agno. l. sin. (et) si. ut e(st) pat(er) tene
re alere filiu(m) qualis non e(st) sibi sufficie(n)s. ita (et)
filius patre(m) tene(tu)r alere. ut ff. de lib. agno. si quis ali
bis. (et) c. de alendis. libe(r)is. a parentib(us). Et h(abe)t locu(m) (et) ista
p(re)iudicial(is) q(uando) pat(er) uult uindicare filiu(m) in sua pote
state. Et (et) h(abe)t loc(um) e contra q(uando) uxor fuit p(re)gnans (et) ma
ritus suspicans de ea sinistru(m) q(uo)d (con)sexo non e(ss)et p(re)gnans
rei e(ss)e (et) non sine(re)t uentre(m) custodiri in p(re)iudiciu(m) suu(m).
dic(itur). l. (quod) filiu(m) (com)pellitur agnoscere. ut ff. de uentre.
insp(iciendo). l. i. (et) c. de p(ar)tu e(st). pot. n(on) eu(m) qua(m). Sic ig(itur) in trib(us)
casib(us) h(abe)t locu(m) ista p(re)iudicialis de partu agnoscendo.
q(uando) filius petit agnosci a patre. u(e)l nepos ab auo ad h(oc)
ut dentur ei alim(en)ta. Et q(uando) pat(er) uult filiu(m). u(e)l auus
nepote(m). Et q(uando) part(us) non sinitur custodiri. ut dictu(m) e(st).
Vere t(ame)n illud nota (quod) actio e(st) p(re)toria (et) p(re)iudicial(is)
in re(m) p(ro) qua(m) q(ue)r(itur) filius u(e)l no(n). (et) de hac tractatur. Illa
aut(em) p(ro) qua q(ue)r(itur) sit in potestate u(e)l non e(st) ciuil(is) p(re)iudi
cialis. s(ed) ciuilis. (et) de hac tractabit(ur). j. in tractatu
ciuiliu(m). Uenio ad h(oc) ut ista p(re)iudicial(is) p(re)toria (com)petat
tot sunt necc(ess)aria. P(ri)mu(m) in illa p(ro) qua petuntur alim(en)ta
(quod) ita intelligo. (quod) tu loc(um) h(ab)eat h(ec) actio. q(uando) dubiu(m) e(st) sit
fili(us). u(e)l non. (et) tu peterentur alim(en)ta hac actio(n)e. non
p(ri)ncipalit(er). s(ed) secundario. ut ita dicat agnosce me
(et) filiu(m) tuu(m). (et) in u(e)l necessarius p(ro)uide. ut j. dicam in
libello. Vere si c(ert)e(m) (con)tra filiatio(n)e(m) tu peterentur alim(en)
ta officio iudicis. ut ff. de agno. lib. si quis a lib(eri)s (et) c. de a
lendis. lib(eri)s. a p(arentibus). e(st) (et) illud necc(ess)ariu(m) (quod) iste sit filius
u(e)l nepos legitimus (et) natural(is). u(e)l n(on) natus ex (con)cubina.
ut ff. de lib(eri)s. ut ff. de lib(eri)s. agno. si quis a lib(eri)s. (et) (contra)
(quod) de rescripsit. (et) in au(thentica). coll. vii. quib(us) mo. na. effi. sui. (et)
si quis ig(itur) h(abe)t filios legitimos. Et e(st) filius u(e)l nepos sit
illicitus nu(m)qua(m) petet alim(en)ta. ut in au(thentica). quib(us) mo
na. effi. sui. coll. vii. (et) ult. Et sic uulgo (con)cept(us) a
patre non peteret alim(en)ta. quia non h(abe)t patre(m). nam cui
pat(er) e(st) p(o)p(u)l(u)s. n(u)ll(us) e(st) sibi pat(er). (et) o(mn)is n(on) in re (et) natura
o(mn)is putatiu(us). (et) cui pat(er) e(st) p(o)p(u)l(u)s non h(abe)t ille patre(m). ut
insti(tutionum). de nupt(iis). (et) pl(ene). S(ed) a matre aut(em) petet alim(en)ta (et) uul
go quesitus. ut ff. de lib. agno. si quis a lib(eri)s. (et) i(de)o quoq(ue)
in lib(eri)s. nam (et) filii spurius h(abe)t querela(m) inoffi(ciosi) testi(menti) (contra)
testa(mentum) matris. ut ff. de inoffi. te. si instituta. (et) de inoffi.
S(ed) h(oc) n(on) ualet ubi si mulier non e(ss)et illustris. tu e(st) sec(us).
e(st). ut c. de legib(us). h(ered)ib(us) di. si qua mulier. Et q(ua)rtu(m) e(st) necc(ess)ariu(m) (quod)
filius non h(ab)eat. u(e)l n(on) loc(um). sic(ut) pot(est) se sustentare. pat(er) eu(m) ge
b(er)e non cog(itur). ut ff. de lib. agno. si quis a lib. (et) sed filius
p(ro)sit (et) sunt alendi filii (et) nepotes siue sint masculi siue
femine. siue sint nati ex masculo siue ex femina. siue sint
filii emancipati. siue in potestate. ut ff. de agno. lib(eri)s. si
quis a lib(eri)s. in p(ri)n(cipio). s(ed) nepotes ex filia tenentur ale(re). si
non sit pat(er). u(e)l auus eo(rum). u(e)l sit (et) egenu(s). ut ff. de lib. agno.
l. pl(ene). Et in illa p(re)iudiciali q(uando) pat(er) petit filiu(m) u(e)l auus ne
pote(m) tot sunt necc(ess)aria. P(ri)mu(m) (quod) filius sit u(e)l nepos. Secu(ndum)
(quod) sit nati ex (con)cubina non p(ro)sunt n(on) a patre nec ab a
uo uendicari. e(st) (et) natural(is) in potestate curie. cui cu
rie pat(er) ill(um) supponit. ut c. de natural(ibus). lib(eri)s. si quis seu
lib. (et) in au(thentica). quib(us) mo. na. effi. sui. coll. vii. Et t(er)tiu(m)
e(st) necc(ess)ariu(m) (quod) filius u(e)l faciat (con)tro(uer)sia(m) sui u(e)l ab alio de
tineatur (et) nolens. alioquin si inuitus locu(m) h(abe)t int(er)
dictu(m) de lib(eri)s exhibe(n)d(is). ut notat d(omi)n(u)s meus Ba(l)duin(us)
tate(n). i(n) ff. de rei. uin. l. i. (et) notaui in summa. insti(tutionum). de act(ionibus).
(et) p(re)iudiciales. Et in illa p(re)iudiciali in re(m). de partu agno
scendo tot sunt necc(ess)aria. P(ri)mu(m) (quod) diuortiu(m) secutu(m) sit
int(er) maritu(m) (et) uxore(m). (quod) filius nascitur p(ost) diuortiu(m).
sic(ut) nascitur (con)stante matrimonio omnimodo alen
dus e(st). ut ff. de lib(eri)s. agno. l. sin. (et) si. Secu(n)d(u)m e(st) ne
cessariu(m) ut mulier de nu(n)tiet marito se e(ss)e p(re)gna
te(m). dico de nu(n)tiet. j. xxx. dies (con)tinuos nu(m)erandos
a t(em)p(o)r(e) diuortii. u(e)l (etiam) p(ost) xxx. s(ed) ca(usa) cognita. ut ff. de
lib(eri)s. agno. l. i. Tertiu(m) e(st) necc(ess)ariu(m) (quod) f(ac)ta de nu(n)tia
tio(n)e a muliere maritus non (contra)dicat. cete(rum) si (contra)di
cat. s(cilicet) sua(m) uxore(m) non e(ss)e ex se p(re)gnante(m) non (com)
pellitur ale(re) filiu(m) illu(m). ut ff. de alendis. lib(eri)s. l. i.
V(nde) in hac actio(n)e (quod) in trib(us) casib(us) (com)petit ut d(i)c(tu)m
e(st). tales faciat actor positio(n)es. Positio(n)es actoris
Ego dico (quod) ego su(m) filius tuus. u(e)l nepos. (et) hoc si agat
filius. Si uero pat(er) dicat. Ego su(m) pater tuus. u(e)l auu(s)
si h(oc) negauit aduersarius. dicat p(ro)ba. Ego dico (quod)
tu tractabas ea(m) ut uxore(m). si illud (con)fitebit(ur). sufficit
ut ff. de donat. l. donatio(n)es. s(ed) si negauit. dicas ego
dico (quod) illa mulier. s(cilicet) berta erat (et) e(st) lib(er)a mulier
(et) ad ea(m) h(ab)uisti (et) habebas (et) habes accessu(m). si illud
(con)fitebitur p(re)sumit(ur) uxor. ut ff. de ritu. nupt. in
lib(er)e. Et dico quia t(em)p(o)r(e) illo quia q(uando) cu(m) ea utebaris
(quod) ex ea nat(us) su(m). (et) e(ss)e in s(ente)n(t)ia. pat(er) faciat tales
positio(n)es (et) obtinebit. ut ar(gumentum). ff. de inius. uoc. [illegible]
In illa p(re)iudiciali de partu agnoscendo que [illegible] de
partu agnoscendo. i. ut agnoscatur partus fa
ciat actor tales positio(n)es. Ego dico (quod) diuortiu(m) fu
it secutu(m) int(er) te (et) uxore(m) tua(m) bertam. Et ego dico

[Marginal notes, left:] (contra) p(ro)nu(n)tiabit illu(m) i(n) genuu(m). — pete — ista — sit — h(ec) — (et) si pat(er) (et) ille pat(er) ut ille sit nepos (et) ille auus. — u(e)l n(atur)alis — Glo(ssa). fili(us) illicit(us) n(on) pet(it) ali(menta) a pat(re).

[Marginal notes, right:] ista sunt — alat. — (et) p(re)iudi. q(uando) pat(er) pet(it) filiu(m) (et) c(etera). — ex legitimo matrimonio u(e)l (et) illicitu(m) sunt nati — (et) p(re)iudiciale (et) p(ar)tu agn(oscendo). — dies — tal(is) mulier s(cilicet) berta fuit uxor tua legitima. Si h(oc) negauit dicat ego dico (quod) — sp(er)uero — No(ta) quali(ter) p(ro)bat(ur) fili(ati)o simul (et) (contra) de actione (con)tributoria d.

quod berta post diuortium denuntiauit et infra xxx dies
se erat pregnantem esse et tu non condixisti. uel ego dico
quod post xxx dies tibi denuntiauit. quod infra illud tempus xxx
dierum ignorabat se pregnantem et hoc est quod dicitur l. ff de
libris agno. quia ea cognita post xxx dies auditur.
et illud nota quod ista ultima preiudiciali solus filius
uel nepos agit contra patrem uel auum. non autem pater uel auus
potest agere contra nepotem uel filium et ita dicitur l. agendi
est etiam in preiudicia. inanit. preiudiciali de partu agno
scendo. ut ff de alendis libris. l. siue et ita intelligitur
inst. de act. § preiudiciales. **Positiones rei.**
Reus autem faciat tales positiones. Ego dico quod illa
mulier. s. berta de qua dicis te genitum. ita potest
si pater dicat. uel filius uult facere. qui agit contra eum ex qua
dicis te me genuisse fuit concubina tantum. dicat
pater et si confitebitur filius sequitur quod non sit filius illius. Item
ego dico quod ego fui absens a domo mea per totum an
num et reuersus inueni te natum anniculum. si illud
confitebitur non erit filius. ut ff de statu. ho. filium. Item
ego dico quod in tali tempore licet habuerim eam uxorem semper fui
infirmus et generare non potui nec coire. si illud con
fitebitur reus succumbet ut in predicta l. filium. de statu ho
in secunda preiudiciali de partu agnoscendo. dicat re
us. ego dico quod illa berta facto diuortio. ante pere
quam denuntiaret uel ante erat uenter eius tumens quam
in nuntiaret se existimare esse pregnantem. si illud confitebitur
actor succumbet quia denuntiare debet infra dies xxx.
a tempore diuortii. uel postea iniusta ea fuit. sic expo
nitur. ut ff de lib. agno. l. i. Item ego dico quod tali die
fecit mecum diuortium pone in kalendis madii
et in kalendis augusti nuntiaret mihi se existime fo
re pregnantem. si illud confitebitur actor succumbet. quod
quia non fuit ultra xxx dies. nomen suum silet quod de suo ante
concepit scilicet alii medio tempore signum immisit et que to
tum infra xxx dies. mulier post diuortium debet nunti
are se esse pregnantem et si postea denuntiat non audi
tur. nisi iusta de causa. Ideo mulier est hic instru
cta de iustam ex quo concepit ingrauenit non habet
instructa. quia mulier concepit ex illo putrido san
guine nutritur. unde si hodie separatur uxor a ma
rito. si post separationem infra xxx dies non habet instru
cta. scit uel scire debet se esse ex illo quondam marito
pregnantem. In hac autem actione fiat ita libellus. **Libellus.**
Vobis domine. b. abbas. potestati conqueror ego. Rof. de tali pa
tre meo. uel ego pater de tali filio meo. uel ego auus
de tali nepote meo. uel ego nepos de tali auo me
o. qui cum sim filius suus. uel nepos. uel pater. uel auus.
denegat mihi alimenta et me negat filium suum. unde
ut alimenta prestet et me agnoscat in suum filium
uel patrem uel auum. uel nepotem. actionem meam preiudici
alem propono. uel propono officium uestrum domine iudex.
Quod est ita recte concipiatur. libellus dicitur l. ff. de rei
uin. l. i. § quod autem alimenta petantur officio iudicis habetur
c. de alen. lib. l. ii § quod autem officium iudicis recte in
tentetur pro filio uendicando. l. i. dicit ff. de re
i. uin. ita ibi dicitur quod locum habet non propria quando
appellandum. officium iudicis § sed uideamus quare iste libellus sit
male conceptus. ideo quia propono in libello preiudicialem
intentionem. quod non uidetur locum habere. nam actio dicitur preiudicialis
que alii preiudicat. cum ergo nulla actione intentet
pater. uel auus. quomodo filius intentabit preiudicia
lem. Responsio. dicitur preiudicialis. i. fauorabilis. quia et si modo
dicam quid faciat pro filio preiudicabit uidetur quod filius
alatur. ut ff de carbo. l. carbonianum. § causa. uel
aliter dicitur fauorabilis per aptitudinem et non in actu.
sic l. aquilia. dicitur penalis per aptitudinem et non in ac
tu. ut inst. ad l. aquili. et imperator dicitur augustus per
aptitudinem. sic etiam alia concurrere. hic actio ista preiu
dicaret. ubi gratia si filius ageret contra patrem de aliquo
pater diceret. fili non potes agere quia filius meus.
et ideo ad te uendicandam actionem meam preiudicialem
propono. licet ergo proponatur in modum actionis et alie non
sit proposita. dicitur tamen preiudicialis et sic hec actio inten
tatur pro filio sic dominus est ita dicit dominus meus quod intenta
tur pro colonis et adscripticiis et filiis. sic et abbas monachum
eum potestas et ciuem suum potest uendicare. ut ar. ff.
ad munic. l. de iure. pro uxore autem non edo actionem preiu
dicialem intentare. quia de iure romano non est in po
testate mariti. sed in eius tamen officio. ut c. qui potest. in pig. ha.
quod. Assiduis. et ff de opis. libro. sic patronus compete
ret autem interdictum de uxore forte exhibenda et de
ducenda si ab alio detinetur. ut ff de libris exhibendis
l. unico. quod interdictum. quidam dicunt quod sit preiudiciale nomen actionis.
alii quod auocetur preiudiciale interdictum de libero homine ex
hibendo si tu opponas non habet locum. ut ff de libo. ho. ex
hiben. l. iii. § si quis eum. Responsio. immo quia dolo facit pater
quia uiam concordantis matrimonii turbare desiderat.
ut ff de libris exhiben. l. i. infra. et hoc quando uxor ab a
lio detineatur quod auitat a nobis dicitur. sed si autem uxor faciat ipsa
que contra omnia sua et recedat a marito ideo forte qui
amiserat maritellus sibi seruire non poterat quod
non loquitur titulum de concussionibus locum habet officium iu
dicis et secularis. ut ar. c. de iusti. et sub. l. rep
hendenda. licet hodie iure canonico preiudicialem actionem
sibi competere et appellatur uxor ad maritum redire. ut in extra
i. de sponsal. et matri. iure in longobardo cum mu
lier sit in potestate mariti si habeat intentionem ipse
forte preter habere locum interdictum preiudicialem ut in lonbar
de sponsal. et in lonbar. de succe. si sorores. in fine.
Si debitores alienant in fraudem creditorum. poterunt creditores omnia alienata reuocare. per actionem paulianam. Rubrica de pauliana.
Debitor alienat aliquid in fraudem creditorum qua
liter fiat ista alienatio. habetur ff. de his que in fraudem cre
ditorum. l. i. et notat dominus meus in summa. c. de his que
in fraudem creditorum et competat actio ista. tamen contra alie
natorem quia contra illum qui ab alienatore competit. ut
ff. de his que in fra. cre. l. i. § sed contra alienatorem in eum
quando bona sua ita dispersa que non potest sciri ut sic. ut
ff. de his que in fra. cre. l. ult. § ult. § sed ad hoc ut ac
tio ista competat tot sunt necessaria. inprimis quod debitum
subsit causule et uale et tale quod possit exigi. ut ff.

dact. et obli. in scia. Quid enim si aliquis alienat bona sua ut committat maleficium sicut tota die dicto uidemus. numquid competet reuocatoria. certe dicunt sic. et non credo. quia necesse est creditores primo precedat et postea alienatio subsequatur in fraudem ipsorum. non autem in fraudem creditorum quia non sunt. alienatio fraus reuocatur. Dicto tamen potestates nostri temporis et pro bonum regimen tales alienationes omnes reuocant. et bona talis alienata deuastant. non obstante tali alienatione. quod factum et consilium approbo. ad hoc scilicet ut deterreantur animalestiuis peccatores. uel uolentes delinquere. et sic fraudo et multas districtiones multa maleficia remansere que commissa fuisset. et est occurrendum maliciis hominum. ut ff. de rei. uin. in fundo. et de uer. tamen scripto. et si maleficium sit commissum et capitale tamen alienatio facta ualet et donationes. et ut ff. de don. post contractum iuste donatio causa mortis te non ualet. ut ff. de don. causa mor. l. si aliquis. Iuste enim lese maiestatis tunc est alienatio reuocatur ut c. de bonis. proscrip. si quis et ad l. iul. maie. l. ult. c. de don. inter ui. et ux. l. res. Si tamen opponas de lege ff. de uerbo. sig. l. creditores. ubi creditor appellatur is cui debetur ex causa criminali et alienatum in fraudem ipsius reuocatur. Respondeo non sequitur. uere est creditor tunc cui commissum maleficium. quia obligatus ex maleficio. ut in s. de oblig. que ex delic. nas. non tamen reuocat alienata initiata fraude. quia actor consiliauit in fraudem. l. dampnum pecuniarium. quod creditori ex causa ciuili contingere potest quia dampnum dicitur diminutio rei nostre. ut ff. de dampno infec. l. ii. et arg. pro hoc ff. ad exhibe. si liber homo et ff. de furtis. expor. l. si uenditor. Secundum est necessarium quod creditores fraudentur consilio et euentu. ut ff. de his que in fraudem. l. ait pretor. quod ita de minus. si ille in reuocanda libertate data in fraudem creditorum. ut inst. qui ma. p. uel non. Quis probabit fraudem uel consilium alienatoris. Resp. dominus meus. aut alienauit omnia bona sua. et tunc eo ipso exquo scit se creditores habere presumitur fraus. ut ff. de his. que in fraudem cr. l. omnes. quod ultimo. Si autem partem bonorum alienet. uel rem aliquam singularem cessat presumptio et creditor habet necesse probare quod debitor alienauit in fraudem. ut ff. de probat. l. pater mis. et l. quotiens. quod qui dolum. ita notat dominus meus in summa tituli. Tertium est necessarium quod prius excutiat bona alienantis. ut c. de his que in fraudem cre. alie. l. i. quod uolunt intelligere domini mei. Io. in eo casu. quando creditores fraudantur euentu solo. sic autem consilio et euentu. tunc est electio creditoris. uelit primo excutere bona alienantis. an agere contra illos qui bona possident ex alienatione. Credo tamen indubitate quod primo debeat bona alienatis excuti. ut l. predicta. c. et inst. de act. quod item si quis. in fraudem. Quartum est necessarium quod ille qui accepit ab alienatore ex causa non lucratiua quod fuit conscius fraudis illius. alias non teneret. ut ff. de his que in fraudem creditorum. l. quia autem. quod hoc edictum. et quod preterea. Si autem possidat ex causa lucratiua tunc sit conscius fraudis. uel non indubitate tenetur. ut ff. de his. que in fraudem. credito. uel ignorat. Que autem sit illa que dicantur alienata in fraudem creditorum leguntur

ff. e. l. i. ii. iii. et iiii. **Positiones actoris.**

In hac autem actione pauliana faciat actor tales positiones. ego dico sacramento meo quod ea que petii in libello de iure proprium petere. Item ego dico quod titius fuit debitor meus. in xx. ex causa mutui. uel ex alia causa. Item ego dico quod illud debitum fuit efficax. et sine omni exceptione. Item dico quod titius debitor meus fuit consiliatus. quod alienando talia me fraudaret. Item dico quod quasi in uita fraudis consilium. Item ego dico quod res tali alienata non inuenitur tamen in bonis quod possit mihi satis fieri. Item ego dico quod res alienata. tu habes teneres uel possides. **Positiones rei.**

Contra reus faciat tales positiones. ego nego que petis. Item dico quod illi tuo debitori de non petendo. Item dico quod ille soluit tibi. Item ego pono exceptionem non numerate pecunie. sic quod biennium potuit. s. de non. nu. pecunia. l. plt. Item ego dico quod ille tuus debitor alienauit propter necessitatem rei familiaris. ut pro hoc excludatur. fraudis consilium. In hac autem actione concipitur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domina po. a. x. conqueror ego. Rof. de co. quod possidet predium tale. uel domum talem. cui tales sunt fines. quod predium alienauit titius debitor meus per fraudem uel fraudis consilio. ut me fraudaret debito meo et fraudatus fui. quia bona ipsius non sufficiunt ad debitum meum exsoluendum. ipso. co. possessore sciente et fraude participante. Ideo res predicta reuoco cum fructibus et omni causa. et ad hoc propono paulianam. unde peto michi iustitiam exhiberi. Ita concipias. Sunt dicit quod pauliana sit proprium nomen actionis. sicut alii est in ea summa in qua est dominus omnis quod non sit nomen actionis. sed adiectio. ut notatur in summa. c. de his que in fraudem. cre. ita pone in libello ad hoc propono actionem in factum paulianam. sicut dicimus peto. x. actione ex empto de peculio. mandati. de peculio de posita. de peculio. ut ff. de peculio. l. licet. quod si fuus. et l. deposui. in principio. Quod enim sit ita concipiendus libellus probatur. ff. de his. que in fraudem. cre. l. i. quod i. et l. quia autem. quod hoc edictum. et l. ait pretor. quod pro hac que est actio in factum sit proponenda. l. ff. e. l. hac in factum. Sed ut quod libellus iste non sit bene conceptus. primo quia hec actio. s. pauliana uel in factum. est generalis. ergo non potest rem auocare. Respondeo uerum est quod nulla personalis rem auocare de ordine et regula iuris. ut tamen multe personales rem auocant. ut ista et calumniana. et fauiana. de quibus dicemus. Item et actio quod metus causa personalis est. et tamen rem auocat. ut ff. quod metus. ca. l. metum. quod cum autem hec actio. Inst. de act. quod preterea. Item actio ista est personalis si intendit contra me quo uiri intendit ena non sum obligatus nec ex contractu uel quasi. nec ex maleficio uel quasi. ergo nullo iure. ut inst. de obligationibus. Respondeo in eo casu. quando emptor participat est fraude obligatus. uel quasi ex maleficio. dixit b. unde merito tenetur. sed donatarii qui obligatur quo iure. certe nullo. unde dicas licet sit personalis habet tamen naturam realium in quibus nulla obli

–recipiani

gatio e necessaria. na cum eo agim qui nullo iure nobis
obligatus e. ut inst. de act. in prin. Item iure q ad fruc
tus qsit male perceptus. aut e intelligendum de fructib
perceptis. et tamen debet lucrari sicut interi vin. ut inst. de
rer. diu. § si quis an dno. l. salui lucratur sicut in
pet. her. ut ff. de pet. her. l. si rem. § eos aut. Item
a percipiendis excusatur rone tituli. ut c. de rei. uin.
si fundus. cluarius infundo et restituet tamen. Ro
immo tenetur ad oes fructus consumptos perceptos et percipi
endos. quia q quis lucratur fructus interi vin.
locum ht in bone fidei possessore. at male fidei tenetur
de oib. ut c. de fruc. et litis expensis. l. ii. et c. de rei
uin. certum. Item q dicitur quia titulus excusat a percipi
endis. verum e si titulus ht pro titulo. at si titulus
habetur pro non titulo. ut ff. q metus ca. l. si. et partus.
Idem in c. de sacro sanc. ec. aut. quires iadictas. Item
vel aliq emit contra legum in edicta. ut c. de agsto. et ce.
l. que admodum. Videtur aut hoc actio sit proprii nomi
actionis. Item et consuetudine dicenda qr in ultima de his q
infra. cre et qre in ultima inst. de act. § Item si quis in
fraude. quam ego coposui et ibi inuenies. Si
libertus alienat in fraude patroni. poterit patro
nus alienata reuocare per actionem Fauianam. Re.
de actione Fauiana.

Verum quia non solum fraudantur creditores per
alienatione debitorum. sed et fraudatur patronus pro ali
enatione liberti. ideo competit ei Fauiana per quam pa
tronus reuocat alienata in fraude sua facta. ac
to adhoc ut actio ista competat tria sunt necessaria.
In primis q sit patronus. patronum intellige sive
manu mittat ex uoluntate. sive ex necessitate.
ut ff. de suis et leg. l. intestato. dum tamen non sit
patronus. q. s. uendidit suum recepta pecunia
a quodam extraneo. tunc enim ille nullo modo e patro
nus. nec quo a dre reuerentiam. ut c. de opis. libto
l. si tuus. Secundum e necessarium q libertus sit maior
centenario. i. habeat ultra. c. aureos in bonis. ut
inst. de succe. libto. sicut sit minor centenario et
moriatur ex testo nullum patronus ht ad bona
illius. sed tamen ab intestato. et tunc forte alienata reuo
caret. ut inst. de succe. libto. § s; nra constitutio
Tertium e necessarium q libertus dolo patroni alienet.
s. adhoc ut diminuat tertiam patrono debitam
aliter aut si cessat dolus liberti. cessat actio. ut
ff. si quis in fraudem patro. l. i. in prin. non enim exigi
m q ille qui accepit a libto. fuit conscius frau
dis vel non. et hoc de alienatione facta inter uiuos. In
donatione aut causa mortis. et si non alienet do
lo libertus nichilominus fit reuocatio. ut ff. si
quid. in fra. pa. l. i. § i. et ht necesse patroni
plurem fraudem. ut ff. de pbat. patronus fallitur
si dote det p filia et fallit si re muneret bn
merentes, amicos in quibus aure concedit
libto. ut ff. si quid in fra. pat. l. ii. § s; si libt.
filiam. et l. diuus. ¶ Inhac aut actione faciat
actor tales positiones. Ego dico libertino meo q
ea que petam in libello de iure pete possum. Item ego dico

q ecto Vum —

–tenet ꝑ ꝑcipie
dis. ut h. fi in
act. q. metu. ca. ii
titul. hoc. ꝑ no
titulo. –quis
–utrum

–ut

positiones rei. actoris

patronus illius. s. tenet. si negauit reus prosequatur in
positionib; oes illas causas quib; aliquis e patronus. ut
ff. de suis et leg. intestato. Item ego dico q libertus ille
qui alienauit diues erat et maior erat centena
rio. Item ego dico q ipse illa alienata heres tenet et possi
det. Item ego dico q ipse dolo et fraude alienauit ad
hoc ut minueret meam partem. s. tertiam m aut debitam.
tunc expectat tamen Fauiana. si enim alienaret in fraude
legis. i. ut minorem se faciat centenario. tunc ipso iure
non ualet alienatio et perinde patronus admittitur
ac si alienatio facta non esset. ut ff. de iur. patro. l. si
libertus. Et e sciendum q illa actio differt a superiori
quia illa in totum reuocat. hec non reuocat nisi pro parte
te tamen. idem tertia. ut ff. si quid in fraude patro. l. i.
Positiones — rei.
Reus aut faciat tales positiones. Ego nego que
tu petis. si negare potest. Item ego dico q ille qui
m donauit. vel uendidit natus fuit a libera matre.
si e illud confitetur actor succumbet. quia liber e et
ingenuus natus ex libero uentre. ut inst. de in
genuis. Item si illud negabit actor dicat reus. ego
dico q ille tamen fuit natus miles. te actore sciente.
si illud confitetur actor succumbet. quia et si fuit filius
fuit libertus et si libertus fuit multo magis fit ingenuus
ut. c. l. xii. qui militia non possunt sup servus. Item ego di
co q tamen qui alienauit per necessitatem tamen rei fa
miliaris alienauit. ut si illud confitetur actor se
quitur q non fuit facta dolo et ita succumbet. Item ego
dico q tamen ille minor fuit centenario. Inhac
aut actione concipitur ita libellus. Libellus.
vobis dne. c. e. R. de c. quod possidet domum talem
vel predium tale. cuius fines tales sunt. quam rem talis lib
meus alienauit in fraudem meam. adhoc ut me
suum patronum fraudaret tertiam quam de iure habeo in
bonis rei ipsius. unde rem illam pro tertia parte pro indiuiso
peto mihi assignari cum fructib; et oi causa et adhoc
propono Fauianam. unde supplius peto mihi iustitiam ex
hiberi. ita dicas si es in ea sententia. ut Fauiana sit proprii
nominis actionis. sin aut dicas actionem in factum Fauianam
propono. Sed q ita recte concipiatur libellus et q Fauia
na patrono detur. dic. l. ff. si quid. in fra. pa. l. i.
§ dolum. et l. q. eliq. in prin. Sed q fructus oes possit peti per
hanc actionem. dic. l. ff. si quid. in fra. pa. l. i. § ult.
et l. in Fauiana. Sed uidetur q iste libellus non sit bn
conceptus. pro quo Fauiana e plus. ut ff. si quid in
fra patro. l. i. § hac actio. ad q r te aduocat. Re. dic
ut in superiori questione notaui. hec re pete. Et illud no
ta q in hac questione et superiori iuuatur taliter. ut ff.
si quid. in fra. pa. l. tenetur. Si aliquis arrogeret
sibi aliquem in filium et post ea alienet aliquid de reb; suis in frau
dem filii arrogati poterit filius arrogatus reuocare
per utilem actionem caluisianam. vel utilem Fauianam. vel utilem in
factum. Re. de utili caluisiana. uel utili in factum. vel utili Fa.
E et alia qui caluisiana et qui Fauiana que appell
atur utilis caluis. vel util. Faui. vel util. in factum. de
qua in arbore dni Jo. non tractatur. et illa queda
tur filio arrogato in bonis patris arrogatoris. sed

) Ho. iurari in lib.
in hac act.

–factus

–succumbet q

–parte
–restitu

op.

–quomodo
–et omnes alias qui
quas in superiori

si ali quid alienet pat arrogator adhoc ut d'mi
nuat quartam que debetur filio arrogato ex constitu
tione divi. pii. de bonis suis. ut ff de adopt. l. si arro
gator. § Sed an impuberi. et ff si quid. in fra. pa. l. ult.
Que actio adhoc ut competat tot sunt necessaria. Imp
mis quod arrogatio sit facta legitime. i. quod precedat i
n rogatio illi qui arrogatur et illius qui uult arroga
ri ut inst. de adopt. et quod alia interueniant que desidera
tur in adopt. ut hec ff. de adopt. l. si pat. § in
arrogatione. et l. sequentib; et sic de omnib; illis possunt
fieri positiones. que ut e do. vii. sit. l. viii. Positiones
Sicut in hac actione faciat actor tales positiones. rex. ac.
ego dico. quod titius me arrogauit. Item dico quod arrogatio
illa fuit facta legitime. Item si illud negauit reus dicat
ita ea que in arrogatione desiderantur. ut continetur in
legib; predictis. Item ego dico quod res illam alienatam tu habes
tenes et possides. Positiones — rex.
Et si reus faciat tales. positiones ego dico quod illa arro
gatio fuit minus legitima et quod non fuit minus legiti
ma ponat omnes illas causas que continentur in legib; ff
de adopt. puta quod tu es maior quam fuit pat tuus. Item
ego dico quod tu es diues et ille pauper et alias causas ponat
que in legib; illis numerantur. in hac autem actione
formantur ita libellus Libellus.
Vobis. domine. b. ... potestati. c. ego. R. de c. quod possi
det res tales quas titius pat meus arrogator in fraudem
mei alienauit ut quarta debita mihi ex consti
tutione. diui pii diminueret. unde res predictas, peto mihi
assignari cum fructib; et omni causa et adhoc propono in
le calumsianam. l. utilem fauianam. l. propono utilem i
factum. calumsianam. l. utilem in factum fauianam. et super his peto
mihi exhiberi (de fraude autem quam debet probare. dic ut
in superiorib; actionib; dixi (quod talis sit concipiendus libellus
et quod ille actiones competunt dicit. l. ff si quid. in fra. pa.
l. ult. (Sed nunquid filius meus legitimus et naturalis.
si ego pat alieno et dolo. ut filius meus non habeat a
liquid. nunquid competet sibi calumsiana (Rx. non. nam
nec filio competit in casu tali prouidetur. ut ff. si quis
a pa. fu. ma. l. i. in fi. et l. ii. (Et est ar. ad id quod amplius
ius habet filius arrogatus quam filius legitimus et natura
lis. nam arrogatus et supponat querelam contra testamentum patris
arrogatoris non admittitur quartam debitam sibi ex con
stitutione diui pii. immo habebit eam. si autem filius
sit legitimus et naturalis supponat querelam admittit de
bitum bonorum subsidium. ut ff de inoff. t. l. contra uetera
ni. § meminisse. et § si impuber. et § si condictio. Si.
debitor uel libertus alienet in fraudem patroni. seu cre
ditoris. possunt alienata aduocari. per actionem calumsia
nam. Rx. de. actione caluisiana.
Est et alia actio que competit ad reuocandum. s. calumsiana
quam quidam dixerunt soli patrono competere ut dicit. l. et c.
si quid. in fra. pa. l. ult. Sed dominus meus dicit hanc esse co
munem creditoris et patroni. ut notaui in summa
c. si quid in fra. pa. Item dicitur fauiana communis. ex l.
ff de usuris. in dam. § in fauiana. Sed ubi diceretur si esset
ibi littera et quam. quod refertur ad paulianam (pauliana
autem secundum omnes est creditoris. sic ergo secundum dominum meum. fauiana
ana soli patroni. pauliana soli creditoris. calumsiana
communis. Sed quod calumsiana datur creditori cautum legib; uo
inuenimus. (secundum m. alios calumsiana soli patrono. pau
liana soli creditoris. fauiana communis. unde dicitur cal. pa. pauliana
cre. fu. datur utrique. h diuisitas sine fructu est in solo
nomine. unde differentiam nominis ex curiositatib; relinquamus. ut.
c. de collat. pecunia. l. ii. Siue ergo dicas quod datur soli pat. sem
serua illa que diximus in actione fauiana. siue dicas quod da
tur creditori. sem illa que diximus in pauliana et eode
modo forma libellos et concipias. Si. predicta
alienatio fiat a predictis post in fraudem predictorum
poterunt auocari per actionem in factum. Rx.
De. actione. in. reuocatoria. pauliana.
Est et quarta actio reuocatoria. s. in factum quam dicit
dominus meus esse solam reuocatoriam et proprium nomen actionis
alias predictas dicit adiectionis. ut in act. de speculo.
ut notaui. s. et per eam dicit reuocari corporalia et i
corporalia. iura et actiones. ut ff de his. que in fra. cre. l.
hac in factum. et ita notauit in summa. c. de his que in fra
cre. ea pri. et dicitur hac actio in factum pauliana quod a pau
lo actore et dicitur actio in factum pauliana per approbationem
ut in calumsiana et fauiana. ut et al peto. hr. et dicitur
pretoria per approbationem. ut ff si pars. hr. peta. l. i. (et actio
in factum de pauperie. dicitur pretoria per approbationem cum inuen
tione sit ciuiles. ut ff de pet. hr. l. Item. ue. § pretorie. et ff oes
si qua paup. fe. di. l. i. (antiqui tamen doctores dixerunt
quod nomina predicta erant propria nomina actionum et hac assigna
bant differentiam inter predictas et actionem in factum. quam per pre
dictas dicebant competere ad reuocanda corporalia.
actionem in factum dicebant competere ad reuocanda incor
poralia iura et actiones. ut ff de his que in fra. cre. l.
hac in factum. (In his autem omnib; actionib; l. adiectionib; iu
ratur in litem. ut ff si quid. in fra. pa. l. tenetur. ...
§ i. (qualiter autem concipiatur libellus et qualiter fiat positiones
confessiones per superiora liquere potest. Si. aliquis em
at equum qui sit in causa reddibitionis potest agere
contra uenditorem reddibitoria actione. Rx. de re
ddibitoria. actione.
Sequitur in arbore. domini. Jo. de actione redibitoria
unde si aliquis emat equum quod quid est res grado l. ali
o modo uitiosus competit quidem emptori redibitoria contra
uenditorem (unde adhoc ut actio ista competat tot sunt
necessaria (imprimis quod uenditio fiat. l. alius contractus. s. permu
tatio. quod est similis uenditioni. ut ff de edilitio. edicto. l. i. i
impri. et l. sciendum. § de uend. ab aliquo priuato. d'. si a fi
sco datur. ut ff de edil. edicto. l. i. § illud ad res est
donatas non pertinet redibitoria. ut ff de edil. edicto
l. ad res donatas (Secundum est necessarium quod in re uendita
insit morbus. l. uitium quod duo non cadunt nisi in ipsius
et animalib; et ad corporib; ipsorum. ut ff de edil. edicto. l.
ob quam. § id pop. (Tertium est necessarium quod adhoc in teneat
uenditor quod est animal. quia morbus est corporis quod uenditor
specialiter de uitio illo quod absit specialiter promisit. ut ff de edil. edicto. l.
ob quam. § tal autem (de morbo autem corporis tenetur ue
nditor promittat l. non. sciat rem habere morbum. l. non ut
ff. e. l. i. § causa. (Quartum est necessarium quod emptor ig
noret uitium emptam habere morbum. l. uitium. al non ageret. l.
ut ff e. l. i. § si intelligatur. nam ipse se decipit. nec
uidetur celatus qui sciuit et est. ut ff de act. ep. l. i. et uo
lenti non infertur dolus et scienti. ut c. de contrahenda.
e. cum donationis (Sed quid dicemus de predio uendito in quo est

d' redibitoria

Pro . hec qt quod cotidiane fiunt . z y care inobese . . . plo . no pot q negare q semel q fessus est .

uitiu sumtu dici pot . quia nascit in erbi
pestibula . quid d libro uendito quisere totus inue
nitur falsus . qd de ligno uitoso uendito . quid de
carne mala . z lepsa uendita . nu quid ,phis ht
loc redditoria . uit q sic . ut ff . e . l . i . in pn . na
z ad res soli z ad mobiles z inmobiles z semoue
tes locu ht . z e . d edilit . act . l . si pdiu . Re non
ht locu directa redibitoria . s; utilis . z quare q
ediles secer mtoe d uito z mobo ut dnt e . que i
reb; pdictis non ht locu . vn utl redibitoria ht
loc . ut notat dns uu . ff . l . i . in pn . S; ,p pdictis
reb; non agitur redibitoria . s; quato minoris . n
p fundo tm . ut ff e . si ten . G ult . z l . z . z e . e . l . si
pdiu . z ff d act . ep . ult . G i . z nota q d euq; lo
cu ht redibitoria locu ht quato minoris . no tn
eo . na in reb; pdictis quato minois . ud locu ht
redibitoria . ht p quib; tm ag quato minois . no
aut redibitoria . ut ff e . l . i . G ult . z l . obq . Qn
tu , e necessu q morb; sit latens . si e sit patens
non aget redibitoria . ut ff e . l . i . G si . intelli
gatur . z ar . ff d q he . ep . l . ea q q mandati . ht
tu e neccu q uitiu fuit , ant uenditoe
non post . i spalit d oi uito p mysit . ut . c . e . l .
si apud . z eptor d bet pbare q uitiu istud fuit
ant . ut ar . ff e . quero . G ult . vn in hac actoe
actor faciat tales poitoes . Positioes . actoris .
Ego dico sacramento meo q illa que peto d uir
pete psu . ht ego dico q tu uendidisti equu
tale . l p mutasti . ht dico q equus ille e ret
grad . l ht sup ossa . l gallas ul aliu morbu . ht
dico q morb; ille latet erat . n apparebat tpr
uenditois . ht dico q morb; ille fuit ant ue
dicatoe; . Positiones rei .
Et faciat reus tales poitoes . ego nego sine
gare pot . ht dico q equu istu ue didit e
tu . si istud , q fitebit actor non aget d ibitori
a . ht dico q istud uitiu erat patens tpr uen
dictois . ht dico q cognoscis si hret aliquam
g amma . si istud q fitebitur actor non eget re
dibitoria . l quia cognouit . l quia sedie in a
tru incognitoe tali no aget . ht dico q ia
transiit anu utilis a tpr uenditois . z co
gniti morbi . ut ff . e . sciend . z l . cu sex . ht
ego dico q mob; fuit p uendict . In hac aut
actoe q cipitur tali modo libellus .
vob dne . b . at . potuti . g . e . Rof . d oy . qui
uendidit m equu talis coloris . puta rubei
l albi . q equus e ret grad . l alio m morbo
sit . l sum mo tosi . vn quia p dict equus
l suus e mea redibitois . ideo adipm redi
bend q oia retro agant cu accessoib; . su
is actoe; redibitoria ppono . q z sup hu
peto m iustma exhiberi . q ita recte q cipi
atur libellus ,p batur . p l . ff . e . l . i . z l . re
dibere . z l . cu aut . G ul . z l . boue . z impli
b; . l . ille titul . S; ur q libellus iste n sit
bu q ceptus . na pp uitia illa non d bet uendicto
i st a resciendi . cu td . q ab uito legitime sciu e . l sup
ueniente aliquo casu l uito non d bet resciendi
ut . c . d adminin . tutor . sciu . z ff d iniu e actu
q puato . l . si e . si g d bet agere ad suu ut ee
pp ipa uitia ut ar . ff . d eo q certo loco . l . ant un
q . G ht ul . Infin . Rx q oppoit loc ht qn eptor
iste z cognito uito nichilominus emptus eet . s; mi
nori p tio pp uitiu . al aut si eptus non eet pp
tale uitiu tuc in totu fiet redd ibito . ut ff e .
l . boue . G aliqn . Illud aut nota q si uenditor
non restituet sim eptori z no restituit oia que no
tantur in sitma dni mei . C d edilic act . tene
bitur eptori restituere illa in duplu . ut ff e .
l . redibitoria . S; nu quid dabit alia sua . Re z dico
q sic . s; nu quid al libellus dabitur . ita puto . iterz
iurabitur d calupnia z alia dabitur sua . S; qd
si in hac reda cu negabit q pe q cessit e te non
p mittetur sibi . quia eade e cu ide . l q plexus e
ade p . ut ar . ff . d exi . rei . uidi . cu qr n admit
to sna; quoz da q uiuoluer dice q hoc actio sit
arbitraria . io quia ecesit pena nolentis parere
sne . ut in actoib; aliis arbitrariis . ut ff q met
ca . sicu ex sne mact d dolo . ut ff d dolo . arbitro .
na cu hec acto sit p lis . g non arbitraria . nulla
e p lis e arbitraria n d qua cautu in legib; . i
uenim . ut ff d ulit . uera . l . in actoib; . ut acto
d dolo . ad exiben . z q met ca . z que da alie . S;
quo iurabitur iterz d calupnia . sicut e e ca . ut
dictu e . cu hodie semel z non sepi sit in eade
ca iurandu . ut c . d iur . iur . pp calup . aut . Rx
uerz e q in eade ca iuratur semel . i . in eade in
stantia . uerz si sit alia instantia iterz iuratur .
libellus aut formatur . hoc modo . Libellus .
vob dne . b . at . pot . g . e . R . d oy . qui uendidit
m equu uitosu . seu retrograd . l alio m uito
siu . pp q fuit m q dep nat iure dibitoria ut
restituet m ptiu z accessioes z restitueret no
luit . io duplu ptiu z duplu accessionu peto adi
sta ppono actoe; redbitoria . sicet in eq sua q
re d bitoria sit p u nom actois . si n aut dicat p
ppono iustam redibitoria . x q h diuisitas nota
tur in sitma dni mei . C d edilit . in qua diui
sitate elig ipe q non sit p u nom actois q i
ta recte q cipitur libellus . dic . l . ff . d edilit .
edco . l . redibitoria . audiui tn a dno meo q in
oib; arbitrariis n due dant sne q in sed a sua
non e neccius al tne pcessus . s; suffic p ma pcer
sus p utraq sua . ut notaui peu . ff d er . uin . l .
q uire ibituere . Si aliqs emit aial . q dam . l . s
m qui hat uiciu . l . morbu z eet aliud eptur pp e i
llud uitiu . l morbu . s; minori ptio . habet actoe q nto
minoris . Rx d . actoe . quanto minoris res est .
E z alia acto z ipa ptoria . s . quato minois
res e . lic; alia quato minoris eem que e ci
uil . ut ff d edilit . edco . l . q si nolit . G siqs egerit .

quato minoris

dact. empti. l. iulianus. § si. ff de ex. rei. uendi. si usque. in e
in potestate. et competit actio illa quando propter uitium uel mor
bum res minus ualet. pone seruum habentem uel morbum uel
uitium ualentem. x. res illa xx. nec propter morbum ualet res
xv. et aliquando illud minus potest esse totum. si forte propter
illum morbum res erat omnino inutilis. ut ff. de edilit.
edicto. l. bouem. § aliquando. et adhoc. ut actio ista compe
tat omnia sunt necessaria que in actione superiori dixi
herede, positiones, pactore et pretio. unde in hac actione
ne concipias ita libellum. **Libellus.**

Vobis domine. b. potestati. ait. c. e. R. de m. qui uendi
dit mihi seruum uitiosum. s. quia est erro. uel fugitiuus
uel seruum morbosum. puta ydropicum. uel equum morbo
sum. quia habet gallas uel suposita. uel quia retrogradus. uel li
brum qui est corruptus in textu uel est codicillatus uel fun
dum quoddam cum pestibuda. uel carnem que non fuit sana
certa. unde quia propter dictum morbum. uel uitium res predic
ta x. minus quam ualeret alias si illo morbo uel ui
tio careret. ideo illa x. peto quia res illa tanto mi
noris est. ad predictam propono actionem quanto minoris
res est. si res in ea sententia quanto minoris sit positum no
men actionis. si autem dicas propono actionem in factum quan
to minoris res est. et superfluus peto in ius intima [illegible]
beri et quod ita sit concipiendus libellus dicit. l. ff. de
edil. edicto. l. quod si nolit. § si quis egerit. quod est uitium
uel morbum debeat inseri dicitur. l. ff. e. l. ob quod uiti
a. § fi. l. de offili. et mulier. l. tituli ille et deinde
aduerte quod nunquam tenetur uenditor nisi in eis casibus
sibi quando nominatim promisit et tunc agetur ex stipula
tu. ut ff. e. l. ob quod. § fi. et tunc concipias libellum
ita. **Libellus**

Vobis domine. b. c. e. R. de m. qui uendidit mihi seruum
et promisit quod non haberet uitium aliquod. unde quia habet uiti
um. s. tale propter quod deterior est x. quam ualeret si il
lud uitium non haberet. ideo illa x. peto ex contractu ex
stipulatione. noli dicere ex stipulatu quia licet illud
inter esse fuit in contractu tamen [illegible] contractu. ut ff. de fictu.
pe. l. contra condictionem. § si tenetur. et in alio casu
quando sciebat seruum habere uitium uenditor et emptori
et non admonuit et tenetur emptori uel quod redie
batur. uel quod tenetur, ad interesse. ut ff. e. l. i. §
ex empto et § ait. et sic concipies libellum. **Libellus.**

Vobis domine. b. c. ego. R. de m. qui uendidit mihi
seruum uitiosum et sciens. unde quia me non certificauit
ideo peto seruum redhiberi actione ex empto redhibi
toria uel ago actione ex empto ad meum interesse. quod enim
redhibitoria continebatur empti iudicio. dicit. l. ff. l.
de act. emp. ex empto. § si tenetur uitio casu
uenditor propter uitium. aliquod quod seruus habebat siue
in animo sit annexum uitio corporis. ut ff. e. l. ob
q. § in summa. sed numquid iste primus libellus sit male
conceptus. nam licet sit res minoris pretii alicui
non deberet subueniri. nam illud esse minus diuini
dia. ut c. de resc. uen. l. rem maioris. Resp. illud le
gis auxilium locum habet quando aliquis decipitur re ipsa
in pretio. uerum si inueniatur lesus ratione morbi uel

uitii. tunc propter edictum edilium subuenitur quanti
cumque minor inuenitur leso. sed numquid competit redhi
bitoria. nec quanto minoris locum habent. tamen est
cum redhibitoria. vi. mensibus utilibus tollitur.
et quanto minoris anno utili. ut ff. e. l. sciendum. §
ult. et emptor quando emit. aut cognouit morbum uel
uitium et tunc non agit. ut ff. e. l. i. § si intelliga
tur. et l. queritur. § ult. aut ignorauit morbum
habere animal tempore uenditionis. scit autem modo et tunc
dicte actiones locum non habent. quia dicit l. predicta scien
dum a tempore uenditionis currere illa tempora utilia. si
sunt utilia. ergo scienti currunt. et non ignoranti.
quia nullum utile tempus currit ignoranti. ut
ff. de diu. et tempora. prescripto. l. i. et lex alibi dicit quod a
tempore scientie currunt illa tempora. ut ff. e. l. cum
sex. Resp. dominus meus immo locum habent actiones predicte
et tunc habet locum illa tempora quando utique sciebat. s. emptor
et uenditor sed emptor supine ignorauit, ut
in predicta. l. cum sex et l. ediles aiunt. § idem re
fert consilium et quod dicitur quod quanto minoris res
est quod sit pretoria. et quanto minoris empturus
esset quod hoc sit ciuilis et uerba sunt doctorum. non
autem. l. cauetur. **Si res sit uendita redhibita
propter uitium uel morbum quem presentat uenditore uel emptore
ea que ad inuicem prestanda sunt competit actio in factum edili
cia. Rubrica de actione in factum edilicia.**

Sequitur alia actio in factum edilicia que competit
in multis casibus et diuersis competit enim emptori qui
fuit facta redhibitio et pretium non restituit emptori
cum accessionibus et aliis que iubent ediles. Item ue
nditori non restituunt ab emptore que sunt consecuta per
seruum et alia que precipiunt ediles et in hoc casu non
quero. fuit res uendita redhibita. uel non. sed illud solummodo
uendo quero an redhibitio sit. ut ff. e. quod si
nolit. § in factum et quod tempore durat. Resp. credo illam
perpetuam in hoc casu. cum non sit rei persecutoria. ut
ff. de act. et ob. l. in honorariis. licet in aliis
casibus que competit minori tempore tollatur, in factum no
tabitur positiones in hac actione non sunt necessarie
unde ita concipias libellum. **Libellus.**

Vobis domine. b. pot. ait. c. e. R. de m. qui uendi
dit mihi seruum morbosum uel equum. cuius equi causa
sit redhibitio et pretium non sit mihi restitutum et ac
cessiones. puta x. ideo predictum pretium peto. ad ista
propono actionem in factum edilicia. et ita concipitur.
in persona emptoris. in persona autem uenditoris concipitur hoc
modo. **Libellus.**

Vobis domine. b. ait pot. c. e. R. de m. qui ue
didi equum morbosum. nomine cuius equi egit re
dhibitoria contra me et redhibitio facta est. sed quia non
non restituit quesita per seruum. et accessiones pu
ta talia et ideo contra ipsum ago. ut predicta mihi restitu
at. et ad ista propono actionem in factum. edilitia
et quod in utroque casu recte concipiatur libellus. di
cit l. ff. e. quod si nolit. § in factum. Item competit qui
ueri dicto facta est ut si res uendita placeat.

ut displiceat quod redditur. et in hoc casu non est perpetua set temporalis usque ad xl. dies. ut ff. de edilicio edicto quod si nolit. et institutiones. et in hac actione concipitur ita libellus.

Libellus.

Vobis domine .b. potestati Aretii conqueror .R. de .O. qui vendidit mihi rem talem ut si non placeret mihi redderetur. unde quia non placet peto fieri redibitionem ad predicta propono actionem in factum quod ita recte concipiatur libellus. dicit lex predicta set non videtur quod libellus debeat de iure stare. nam talis vendicio non valet si confertur in arbitrio alterius contrahentis. ut c. de contrahenda emptione l. in vendentis. Responsio verum est quod non valet si confertur in arbitrium suum contractus set precium vel etiam ipse contractus puta vendam si voluero. emam si voluero. vel emam vel vendam precio quo placuerit mihi. verum accidere potest conferri in alterum. puta vendo pro x. et si displiceat restituas mihi. ut infra de contrahenda emptione l. plerumque. item competit et pro ornamentis restituendis ab emptore. vel et de mancipiis redibendis propter ornamenta. quod si non vult venditor tradere suum vel mancipium ornatum. ut ostendit. fiet redibitio et emptorum. et ita fiet redibitio rei principalis propter accessoria. et in hiis casibus competit infra xl. dies. ut in ff. e. t. l. ediles autem in principio. et ita fit redibitio propter ornamenta si ornatus est tempore vendicionis. alias non. ut in hiis autem actione ita concipitur libellus

Libellus.

Vobis domine .or. potestati pl. conqueror .R. de .O. qui vendidit mihi equum vel servum ornatum talibus ornamentis et facta redibitione sua. vel equum ornamenta mihi reddere vel restituere recusat. unde ipsa peto mihi restitui propter actionem in factum quod ita debeat concipi libellus probatur ff. e. ediles autem in principio. sicut autem emptor propter ornamenta vult proponere actionem ad equum redibendum concipiat ita libellum.

Libellus.

Vobis domine .or. pl. potestati conqueror .R. de .O. qui vendidit mihi equum ornatum tempore vendicionis cum sella et freno de aurato que ornamenta mihi non prestat. ideo restituere sibi equum volo et peto ut restituat mihi denarios meos meos. propono ad hoc actionem in factum quod ita debeat concipi libellus iste. stare non potest. nam etiam quod pro re minore non debet fieri preiudicium rei maiori ut ff. de iudiciis. pro minore et ff. de minoribus. restitutio. l. scio. Responsio illud contingit propter subtilitatem et consumationem vendicionis. et quia emptor alias empturus non esset. ut ar. ff. de iudiciis. adiect. quod si nolo. item competit ista in factum actio quam pena pretere quam vulgo ut sit habere quis canem verrem aprum. ursum. pantheram. leonem aliud ve animal quod nocere posset. sive ligatum sive solutum sit. ut ff. de edilicio edicto. hiis enim. et l. sequenti. et in hoc casu potest ita formari libellus.

Libellus.

Vobis domine or. potestati pistorii propono et conqueror quod in hoc loco prohibito contra s. quo iter est publicum habet canem verrem aliud ve animal, quod nocere potest et nocuit iam quod homo talis occisus est et quia contra utilitatem totius rei publice. vel totius populi est peto eum condempnari in ce sol. ad hoc propono actionem in factum et sic agit non tanquam privatus set tanquam quilibet de populo. est enim hec actio popularis. unde aliquis posset agere tanquam quilibet de populo. propter dampnum datum alteri et et propter dampnum datum sibi et quam publica est temporalis. quam privata est perpetua. et quando nocitum est libero homini condempnatur sit in quantum bonum et equum iudici videtur. sin autem in aliis rebus sit in duplum condempnatio. ut in l. predicta et ff. de his qui deiecerint vel effuderint. l. i. et. sum. quod hec autem actio et ff. de popularibus actionibus. l. i. reliqua. que ad hanc actionem pertinent dic ut in summa c. de edilicio actione.

Si aliquis preponit aliquem negotiationi navali et aliquis contrahat cum preposito tenetur dominus actione exercitoria. Rubrica de exercitoria actione.

Si aliquis habet navem fluvialem. marinam. vel stagni et preponat in ea magistrum ut contrahat. tenetur ille qui preposuit magistrum actione exercitoria et denominatur hic exercitor dominus ille qui preposuit. ad quem cotidianus navis questus pertinet. ut ff. e. t. l. i. exercitorem. et si non autem navem et flumen institoria appellatur a preposito. ut in sequenti actione notabo. set ad hoc ut actio ista competat .v. sunt necessaria. primum quod sit negotiatio navalis. ut ff. e. l. i. in principio. et accipe navalem. quecumque sit navis. ut ff. e. l. i. navem. secundum quod sit prepositus et quando ... si autem ad speciem unam s. quod locet vecturas navis tamen de aliis dominus non tenetur nec habet locum exercitoria. ut ff. e. l. i. magistrum. expressum vel patiatur in navi negotiari et si non preponat. vel patiatur negotiari in navi quem preponit magister navis. ut ff. e. l. i. magistrum. et ita in exercitoria patientia consensui inducitur. item quartum quod si plures sint magistri et non divisa sint officia et sicut uno contraham. omnes obligabo in solidum. si divisa non obligabo aliquem nisi pro parte illius. ut ff. e. l. i. si plures. item v. quod navis tempore illo indigeret refectione. ut ff. e. l. ult. unde actor in hac actione faciat tales positiones.

Positiones actoris.

Ego dico vel pono quod titium preposuisti negotiationi navali. item dico quod tu passus est titium in nave negotiari. item ego dico quod navis tempore illo refectione non indigebat. et reus si negare potest negaret. si autem dicat. ego dico quod preposuisti navi sempronium. si hoc confitebitur actor succumbet quia iam contractus habitus cum titio non ligat dominum cum non fuit titius prepositus. item ego dico quod preposui sempronium ad hoc ut locaret vecturam et non ad aliud. si illud confitebitur actor succumbet in hac autem actione ita concipitur libellus.

Libellus.

Vobis domine or. potestati pastorii conqueror .R. de .O. qui titium preposuit navi sue cum ipso titio magistro navis conveni quod portaret me cum rebus meis ultramare. ad subsidium terre sancte. unde quia hoc non fecit. peto ab ipso .O. c. sol. extimatione mea interesse. ad quod propono exercitoriam. et hoc si teneret ille ... quod exercitaria sit nomen actionis. si autem dicat propono actionem ex conducto exercitoriam. quod hec sit adiectio que agit ex conducto. ideo quia navem exercuit ille cum quo contraxi quod ita recte concipiatur libellus. non sit bene vel recte conceptus. certum est enim quod actio ex conducto contra illum cum quo contraxi competat. vel contrahit etc. ut ff. de actionibus et obligationibus l.

dicit l. ff. de exe. l. i. s. l. si ... et inst. de act. quod sequens ... ex contractu cum enim fuit contractus inter me et magistrum navis de iure ago. set videtur quod libellus

exercitib; quod si datur actio contra dominum pro contractu habitu cum magistro cum quo contraxit filius non tenebatur pater. et est ut C. ne filius pro patre. que extimatur in mag. ii. C. de in pub. et al. sub. l. ult. Item quia convenitur dominus pro contractu magistri hoc fuit mandatum domini. nam exercitor pro curatoris dominus tenetur et obligatur. ut ff. de act. empt. l. ult. § si procurator. et quia convenitur dominus dic. l. ee in electe conventa ipsum magistrum ex locato uir directo. quia cum ipso contraxi. an dominum navis quia ipse illum preposuit. ut ff. e. t. de exercitoria l. i. § exercitio. Sed illud nota quod ego contra dominum navis ex conducto pro contractu magistri. ipse autem dominus non habet actionem contra me pro contractu illius magistri. nisi magister cedat sibi actionem non convenit a domino actione ex locato. vel mandati et contra illud. l. ipsa reddit. ratione ff. e. l. i. in fine. i. Item. et § exercitio. Si aliquis preponat alig aliquem negotiationi vel taberne. et aliquis contrahat cum preposito tenetur dominus actione de institoria. Rubrica. de institoria actione.

Aliquis dominus vel alius preponit servum vel filium vel liberum hominem alicui taberne. vel stationi. vel negotiationi. si contraho cum illo preposito agam contra dominum vel patrem actione institoria. que actio ad hoc ut locum habeat tot sunt necessaria. s. tria. s. primum quod ille qui preponit sit maior xxv. an. vel si pupillus est. quod preponat cum auctoritate tutoris. vel minor cum auctoritate curatoris. ut ff. e. Secundum quod in illa mercem contrahatur ad quam fuit prepositus vel e quo quod sequatur occasione illius mercis. ut ff. e. Tertium est quod ille sit prepositus. s. quod preest. sic etiam est prepositus ut imparet discipulus. vel operarius. vel quod est villicus. puta ut recolligat fructus et redditus non habet locum institoria. ut ff. e. t. l. Positiones actoris.

Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod tu cum sis maior xxv. vel pupillus cum tutoris auctoritate. talem posuisti titium mercatoris olearie prepositum. Item dico quod in illa merce puta in oleo contraxi secum quia mutuavi sibi tot denarios. vel emi ab eo tantum olei. Item ego dico quod tu quando illum preposuisti cum preposuisti quod contraheret. Positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. ego dico quod ego minor fui xxv. an. vel quod tu dicis quod fuit titius prepositus. ego tutorem non habebam. cum essem pupillus. Item ego dico quod ego preposui servum illi merci et non titium. si illud confitebitur actor contra eum victus. Item dico quod ego preposui titium in tali merce. s. ut locaret operas suas. si illud confitebitur actor succumbet. quia non est in merce illa. s. olearia contractum. ut ff. e. l. Item ego dico quod ego scripsi. pit. et in hoc loco in quo scriptum poterat legi quod nullus contraheret secum. si illud confitebitur actor succumbet. ut ff. e. l. s. et si pupillus. § prescribere. In hac autem actione formatur ita libellus. Libellus.

Vobis domine. o. pi. pot. g. e. R. de o. a quo peto x. x. que mutuavi titio in merce olearia quem titium preposuit ipse. o. in ipsa negotiatione. a que predicta propono institoria actione. si est mea sita quod sic potui nominatim actionis. sicut est mea sita ut non sit potui nominatim actionis sic edendis meus ut in summa domini nostri notavit. et dicas propono etiam contractum de mutuo institoriam Sed nota quod libellus iste. sit male concept. in principio etiam est quod actio exercitoria contra illum datur et competit qui contraxit. quod se agitur contra dominum quamvis contraxit. Item. dic ut in superiori actione notavi Sed illud quero. an possit agi contra dominum exercitoria per curatoris. Respondeo. sic. Sed nunquid ipse potest agere exercitoria procuratoris contra illum cum quo contraxit procurator. o. in distinctione ammisit. quod sic domino. io. et domino meo vero quod non possit agere. nisi mercator qui ille institutor est non est solvendo ut ff. e. l. ii. et ita intelligunt l. ff. de pro. surp. l. instituris. de quo dic plene. ut notavi ff. de ac. e. empt. l. ult. § si procurator. Si aliquis contrahat cum servo. vel cum filio alicuius. tenetur in merces peculiares conferre ceteris creditoribus. quantum sibi retinet pro ratione contributoria. Rubrica. de actione tributoria.

Adhuc est. competit pro contractu servi cum filio vel servo alicuius. vel libero homine bona fide possesso vel servo in quo usufructus. habemus aliam actionem que vocatur tributoria. propter quam consulitur contrahenti cum predictis personis. quod vocet dominus in tributum. i. ut conferet omnibus creditoribus merces peculiares et tantum tribuat cuilibet creditori. quantum sibi retinet pro rata debita. ut ff. e. t. l. i. § unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria similiter quod sit cum quibus contractum est sint in potestate alicuius modo predicto. ut ff. e. l. i. § licet. Tertium ut dominus sciat servum in merce peculiari negotiari et non contradicat. ut ff. e. l. i. § licet et scientiam Item quartum quod illa tamen merces venit in tributum. in qua contractum est. et sic si agatur hac actione in qua nullum habet privilegium dominus. sed aut in actione de peculio in qua veniet cumulato toto peculiari et in qua dominus habet privilegium. quod deducit illud quod sibi debetur et quod debetur et his quos secum habet. ut ff. e. l. peculiatoris. § non autem. et l. aliquando. et ff. de peculio. l. peculium autem. Item quintum exigitur. s. quod ille sit dominus. vel saltem bona fide possidet. vel habeat ius iure. ut fructuarius. alioquin sicut tutor qui habetur loco domini. ut ff. pro empto. l. quisquis. § si tutor. et ff. de furtis. inter duas § quantum tutela. et scientia vel dolus, non spectatur sed spectari debet et scientia et pupilli et tutoris. et adulti et curatoris. ut ff. e. l. sed et si servum. § i. et ult. quod sic intelligo. quando pupillus est maior septennio. vel absente solius scientia tutoris sufficit. ut ar. C. de in iur. de lib. l. potuit. et l. si infanti et ff. de admin. tuto. l. i. et ff. ad trebell. restituta § fallit hoc quod diximus in procuratore quilibet non sit dominus. ut ff. de procur. l. i. tamen eius scientia spectatur. ut ff. e. procur. in prin. et ff. de do. li. except. apud celsum. § quesitum. Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico sacramento meo quod titius est servus tuus. vel filius vel eum possides bona fide. vel heres meum usufructus. si confitebitur reus habet in ampiorem confessionis. si neget eum esse suum servum. faciat alias positiones. Ego dico quod fuit natus ex tali tua ancilla. si confitebitur quod sequitur quod sit servus suus. ut C. de rei vin. partum. Item de filio si negat quod sit filius suus. dicas. ego dico quod

dum liberta fuit uxor tua vel eam maritali affectione tractabas. Item ego dico quod titius fuit natus ex illa liberta postquam fuit tua uxor. Item ego dico quod tu uocasti, et uocas eum filium. unde si ista confitebitur constat quod ille sit filius. ut ar. ff. de donat. l. donationes. et ff. de quo. l. i. § item ego dico quod ipse negotiatur in merce tali puta uendit setam vel pannos. Item ego dico quod tu sciebas eum negotiari in merce tali et non contradicebas. Item dico quod illa merx est apud te vel dolo fecisti quominus esset. si confitebitur contra se pronuntiabitur ut ff. e. peculium. § ex pluribus actionibus et l. illud. § minus. Item dico quod nullus pannus vel nulla seta ego contraxi cum illo titio quia uendidi sibi setam vel pannos. vel emi pannos et inueni illos inutiles. unde tenetur uenditor. ut ff. de edilicio edicto. l. labeo. sive est similia. Item ego dico quod titius est servus vel bona fide possessus ut habet in eo usufructum. ille pupillus. vel adultus. Item quod ipse pupillus. vel adultus. et tutor et curator sciverint illum servum contrahere in merce tali. Item ego dico quod talis est tuus peculium quod servus titium in merce peculiari contrahere. et tu eius faciat. tales positiones. prima generalis

Positiones. rei.

Ego nego si negare potest. salua conscientia. Item dico quod titius ille cum quo dicis te contraxisse est filius eius. vel servus. vel ab eo possidetur. ut ipse habet in eo usumfructum. si illud confitebitur actor cadet a causa. quia cum nullum ius habet in eo non potest conueniri sicut dictum est in prin. Item dico quod titius uendidit carnes vel parat tabernam tantum. si illud confitebitur actor iam non proderit sibi si contraxit cum eo in seta vel in pannis adhoc ut agat tributoria. sicut dictum est. Item ego dico quod ego fui absens. iam est annus. vel biennium a ciuitate biuentana vel ab illo loco ubi dicis te contraxisse. si illud confitebitur actor obtinet reus quantum adhoc ut presumatur quod ignorauit. si tempore absentie cepit titius negotiari. Sed sine hac positione presumo semper reum ignorare. nisi probetur ei scientia. ut ff. de admini. tutorum. l. hoc autem. et ff. de probat. uerius. in hac autem actione concipitur talis libellus.

Libellus.

Vobis domine. o. pot. pistor. contra e. R. de c. qui merces tales. puta setam vel pannos quas apud se habet. in quibus meis cum titio servo suo vel filio vel ab eo bona fide possesso. vel quia in eo usumfructum habet contraxi. eo non contradicente. et sciente. ut contribuat. vel si forte contribuit non ad plenum dicas. quod in merces minus contribuit. unde ut ad plenum contribuat ago et adhoc propono tributoriam. Sicut dicit quod sit forum nomen actionis. Sin autem dicas. actionem excepto tributoriam § quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. et insti. quod cum eo. qui in aliena potestate § sed ut quod libellus iste sit male conceptus. certum est consultum agimus quum nobis est obligatus ex contractu vel quasi. ut ex maleficio. vel quasi ut insti. de obligationibus.

ar. hic non est obligatus aliquo modo de predictis. quod contra eum non agimus. Respondeo uerum est quod opponis de iure ciuili. sed de iure pretorio secus est. quia ipse pretorium facit teneri ex quo merces fuit apud eum. ut ff. de exercito. l. si eum. § ult. Est autem sciendum quod hic c. aperte errauit. dicebat enim non habere locum tributoriam donec contributum est et male. sed vel non plene. ar. ff. e. l. ult. § ult. et dicebat non uideri actionis in principio compelli aliquem ad contributionem. Sed possum uideri. sicut et alibi certa collationem facienda quod sit iudicis officio. ut c. de coll. l. i. et ff. de collat. bonorum. l. i. § quod collatio si fiebat et male tunc habebat locum postea contributoria. Sed contradicimus. non habet locum tributoria et si minus tribuatur. ut ff. e. l. illud. § minus. et ff. de v. sig. l. minus. unde et a principio contributoria potest intentari.

Si ex contractibus habitis cum servo uel filio aliquid versum in utilitatem domini uel patris. tenetur dominus uel pater de in rem uerso. Rubrica. de in rem uerso.

Propter contractus predictos habet locum et alia actio que nominatur de in rem uerso. que locum habet quando illud quod de bitum puta mutuando filio. vel servo. vel ab eo emendo. vel aliter contrahendo versum est in rem patris. vel domini. que actio in solidum competit. i. eatenus quatenus versum est. Sed adhoc ut competat tot sunt necessaria. Imprimis quod servus quod filius gerat negotium patris. vel domini uoluntate. et tunc siue utiliter siue inutiliter gerat habet locum actio et si debuit emi unguenta ad luxurie materiam. Sicut sine uoluntate tunc eatenus tenetur quatenus versum est. tali. s. distinctione conservata ut si illud negotium fuit uoluntarium. tenetur dominus adhoc ut patiatur illas impensas uoluntarias tolli si res illa fuit sine ex meal. ut ff. e. l. iii. § negotio. et l. si res. § quod servus. et l. iii. § si filius tua. et ff. de impensis. de talibus quod si habet vel si dominus habet ratum quamuis tenetur in solidum ut ff. e. l. § Sed illud negotium fuit necessarium. vel utile. tenetur dominus. et si non omnis usque ad eam quantitatem quam dominus solebat ministrare. puta si emit frumentum pro familia sua. ut ff. e. l. iii. § ult. et l. si res non necessarias. Secundum est necessarium quod servus vel filius accipiat pecuniam adhoc ut uertat in rem domini. et quod uertit. aliter non datur. nam curiosum debet esse creditor que uertatur pecunia. ut ff. e. l. iii. § Sed si mutuatus. Tertium quod ita demum datur de in rem uerso. si durat uersum et si non resolutum sit. a servo vel filio. ut ff. e. l. si patre. § ult. unde in hac actione actor faciat tales positiones

Positiones actoris.

Ego dico quod titius est tuus servus. vel filius. si confitebitur reus bene eeeo bene si autem negauerit procedo in confessione ut in superiori actione notaui. Item ego dico quod ille titius erogauit instrumentum palenda familia tua xx. pecunia uestienda. vel soluit illa tuo creditori. vel emit togam filio tuo. vel dedit in dotem pro filia tua. vel expendit in illas expensas uoluntarias. vel tu mandasti quod emeret unguenta ad luxurie materiam

7 emit d illis. xx. siista 9fitebitur reus. stat
tim quia ꝓhas oib; pot agi d iure iuso. ut ff. e.
l. iii. 7 l. filius. ff. 7 l. ult. It ego dico q illa xx
ego illi titio mutuaui adhoc ut illa intua u
tilitate 9uertet 7 9uitit. It dico q illa xx. ad
huc dbeatur ab illo suo. cu nec ipe soluerit si
alius pro eo. Reus aut faciat tales potioes.

Positiones rei.

Ego dico q ille titi e suus l filius seu. si illud 9fi
tebitur actor succubet. cu non sit mei potate
Ite dico q illos dnarios quos accepit mutuo
ipe suus amisit in foro reu. ul uiuendo luxurio
se 9sūpsit. si illud 9fitebitur succubet. quia non
fuit expesa pecunia in utilitate dni. Ite ego dico
q illos dnarios solui illi titio suo meo l filio. si illd
9fitebit actor succubet. In hac aut 9cipitur ita
libellus. Libellus.

Vob dne. oz. pot. alx. q. e. R. d 9j. a quo peto
xx. q suo ipi titio. s. l filio. mutuaui. l d simil
cu illo 9tra q pecunia in suu utilitate fuit 9ursa.
vn peto illa pecunia m reddi. adhoc ppono actoe
d iure iuso. Si dicas q sit p̄u nom actois. sin aut
dicas e̅ta 9dict. d iure. iuso. l act. ex uendito d in
re iuso q ita recte 9cipiatur libellus dic. l. ff. e. l. i.
7 inst. q cu eo qui in al. e potate. S; illud q̄r
quo hic ag 9 dnm cu non 9trxit l q. R. ut in
supiori actoe notaui. S; illud q̄r. pone q aliqs
lib ho gerebat negotia tua 7 pecunia sibi mu
tuaui 7 illa expendit in tua utilitate. utr; p sim
age 9tr. act d iure uso. R. p sec. q utilis d iure
iuso 9petit. quia sna 9cordat. lic; ubi d sclausa.
ut ar. c. qd. cu eo. l. si quis. 7 c. d peur. l. sup di
u. Et d hac qoe ut notat dns m insuma. c.
si certu petatur. Si pat. ul dns iubeat q q
cuq; uellet. cu filio. ul seruo suo 9trahere. tene
tur ipe actoe q iussu. R. d. actoe. qd iussu.

Si aliquis iubeat suo ul filio q 9trahat l 7 sim
beat alicu ingnie q ita dicat. quicuq; uoles cu
suo meo 9the ht locu acto 9uocatur. q iussu.
7 in solid. que actio adhoc ut 9petat tot sut necia
Inprimus q ff cu qua 9thitur sit in potestate. ut ff.
e. l. i. 7 l. si tutoris. 9 si iussu. Scdm q mandauit
ipi suo. l filio. l p̄ illi que debet 9the. l q subscribat
l ratu hat. ut ff. e. l. i. 9 iussu. 7 9 si ratu. It tam
q sit 9tctu in merce peculiari. at si undn loca
ht mandati. ut ff. e. l. i. 7 c. manda. l. si tibi. vn
in hac actoe. faciat actor tales potioes. Positi
ones actoris.
Ego dico q titi e suus tuus. l fili. s; hoc 9fitebitur 9stat q sit in potestate
pbet qualit sit emancipatus l manu missus. ut
inst d hrs quisui l al iur. sut. 7 ff d his qui sui
l al iur sut l. ult. si aut neget faciat potioes
sic dixi in tribunicia. It dico q tu mandasti illi tito

ut ipe acquireret dnarios mutuo l emeret
re tale 7 p merce peculiari. It ego dico q tu ma
dasti q quecuque uellet 9het cu illo titio. It di
co quia sectu 9trxi mutuando sibi. xx. l uenden
do sibi codice p xx. It ego q illu 9ctu que feci
secu. tu ratu hiusti. l illi in scto subscripsisti. Po
Co reus faciat tales potioes sitiones. rei.
Ego dico q ille titi e suus l filius seu. si hoc 9
fitetur actor 9stat q non sit suus filius. l suus
unde secu agi non pot. It dico q illu titiu suu
meu. l filiu. ego ipm manu missi l emanci
paui. It dico q res illa u ego mandaui q s
uus meus ul fili acciperet dnarios mutuo e
dnica. l patria. It dico q grauis mutuauit si
bi dnarios illos. si illud 9fitebitur actoe sequit
q non possit age cu non mutuauit It dico q ego
9dixi filio ul suo meo ex quo sciui ipm acce
pisse dnarios illos mutuo. si illud 9fitebitur ac
tor non poterit dice q reus huit ratu. ar. ff. d
mac. si filius. It ego dico q ego tam in illo 9tctu
sid iussi. si illud 9fitebitur actor non aget q
iussu. ut ff. e. l. i. 9 qd ergo. In hac aut act
recte 9cipiet libellus. Libellus.

Vob dne. oz. pot pisior. q. e. R. d 9j. quid
bet m xx. ex 9ctu mutui l eptois que 9ctu
e̅ iussu. cu eo suo l filio feci vn q pdcta; pe
cunia m soluat l reddat ago 9 ipm 7 adhoc
ppono actoe q iussu. Simul oppositio 7 solo
pot fieri. sicut in supiorib; actoibus nota
ui. Si aliqs 9trhat cu filio. ul seruo alicui
tenet pat. l. dns. actoe d. peculio. R. d. ac. d peculio.
9petit. 7 pp 9ctu. sui l filii. acto adhuc que
uocatur d peculio. q acto adhoc ut 9petat tot
sut necia. Inprimus q ff sit in potestate. puta fi
lius ul suus. ut ff. e. t. l. i. supri. Scdo q
suus l fili ht res in peculiu. d dni l patris uo
lutate. quida dicut expsa. nos dicim ex
pssa. ul tacita. res dico separatas a reb; dnicis. ut
ff. e. l. peculiu. 7 l. d posita. 9 ult. 7 l. quatu bo
nis. 9 sut quida. Tertiu. q dns sit maior xx
v. an. 7 non minor. ut ff. e. l. licet. 9 ide ad
uer. 7 l. quatu bonis. in p̄n. It quartu q suus
uiuat. l no sit manu missus. l si e manu missus
l mortuus q nondu transierit annus utilis. ut
ff qn acto d peculio e anal. l. i. S; 9 dnm no
in ag. ut ff. e. 7 ancillas. 9 si filius. It quin
q uel dno dbeatur l his quos secu ht. aliogn
p̄o dduceret illud totale dbitu. ut ff. e. l. 9 si
dapnu. 9 peculiu. 7 9 huio. 7 9 preterea. It ali
ud q ca sit ciuil uel agatur ex peculio. ex c
minali eni non ag. n quaten peculiu auctu
e. ut ff. d his. qui d re. l effu. l. i. 9 cu suus. 7
ff. e. lic; 7 sexta. vn in hac actoe faciat actor

— succubet

— si dicis q sit p̄u nosti actois sin aut dicas e̅ta 9dict. q iussu.

Ho. ex 9tractu n ag d peculio

— 9hetet

tales po͞itões. **Positiones. — actoris.**
Ego dico q̃ ticius ẽ seruus tuus. ł filius. Si cõfitebit͛
reus ecce bñ. Si aũt p̾cede ut dixi in debitoria.
Itẽ ego dico q̃ in talib; reb; ille ticius cõhebat te
sciente ⁊ non cõdicente. Itẽ ticius hebat illas res
separatas a reb; dñicis. Itẽ ego dico q̃ tu pat͛ ł dñs
illi͛ ticii. es maior. xx. añ. Itẽ dico q̃ ticius adhuc
ẽ in potestate tua ⁊ adhuc uiuit. ł si ẽ mortuus
ł manumissus ł emãcipat͛ ñ. Itẽ dico q̃ illud pe
culiũ ẽ liberũ ab oĩ ere alieno p̾t q̃ua a deo. Itẽ
dico q̃ d͛bitũ q̃ t̃ d͛buit. ul͛ his quos tecũ hũisti
q͛d ẽ solutũ ẽ. **Positiones — rei.**
Ẽ cõ reus faciat tales po͞itões. Ego dico q̃ ticius ẽ s͛
uus ł filius. Si cõfitebitur absoluetur reus. cũ
non sit seruus ul͛ filius. Itẽ dico q̃ ticius sit seruus. ł fi
lius rei dicat. Ego dico q̃ ticius ille sep̃ ⁊ tñ in re
bus dñicis ł pat͛ cõhit. Itẽ dico q̃ ego sũ dñs
eius ł pat͛ minor. xxv. añ. Itẽ dico q̃ in peculio
ipsi sunt tñ. xxx. añ. Itẽ dico. q̃ m̃ ul͛ alius
filius meus ł puellus ł adultus quos habeo in tute
la ł cura d͛bet xxx. Itẽ dico q̃ ticiũ manumisi
ł emancipaui. Itẽ dico q̃ mortuus ẽ. Itẽ dico
q̃ iã. vi. an. q̃ mortuus ẽ. ł emancipatus. ł ma
numissus. Itẽ dico q̃ ticius iã sunt manu
missus. ł emancipatus. ł mortuus. ł alienatus
Itẽ istas po͞itões ideo facio quia in hoc casu actõ
d͛ peculio cõpetit. ĩ. annũ utilẽ. quiuis aliqñ
ultra. iii. an. extenditur. ⁊ qui annũ ñ decur
rit ñ a tp̾r sciencie. ut ff. d͛ diu. ⁊ tp̾a. p̾sc̾p
l. i. In hac actõe cõcipitur ita libellus. **Libellus.**
Vob. dñe. o. p̾ot ab. c. e. R. d͛. c. a quo
peto. xx. q̃ ticio suo ipsi. ł filio mutuaui. ut ĩ ue
ro dictã pecuniã reddat p̾pono cõ ipm̃ actõ d͛
peculio. Si es in ea sñia q̃ actõ d͛ peculio sit s͛u
nom̃ actoris. si aũt dicas ẽẽ cõdict͛ d͛ mutu
o. ⁊ d͛ peculio s̾; ut q̃ libellus non sit bñ cõcep
tus. certũ ẽ quia peculiũ ẽ d͛bitor ⁊ editor
ut ff. e. l. i. vñ qualit͛ agã cõ dñm ł patrẽ id
ideo datur quia filius eius ł seruus cõx. vñ dñs ł pa
t͛ licet non obligetur iur d͛ iur͛ ciuili obligatur
tñ d͛ iur͛ p̾torio. ut ff. e. l. i. § uerba. ⁊ in p͞n
na qui cũ suo cõhet. totũ sui. ł filii peculiũ ĩ
nectit. ut ff. e. t. l. hic. q̃. ii. R̾ q̃ aũt cõ
cipiatur recte libellus. dic l. ff. e. l. i. ⁊ insti.
q̃ cũ eo qui in alie. ẽ. po. ⁊ ff. d͛ his qui d͛ ie. ł
effu. l. i. § cũ seruus. **Si aliquis cõstituit se de
bitorẽ pro aliq͛ tenet͛ ipsẽ actõe d͛ cõstituta pe
cunia. R. d͛. cõstituta. pecunia.**
Si aliquis p̾ alio se d͛bitorẽ cõstituit hẽt cõ ipm̃
actõ de cõstituta. q̃ actõ ad hoc ut locũ hẽat tot
sunt necc̾ia. Inp̾mis q̃ d͛bitũ subsit ł natura
le tñ. ł n̾ale ⁊ ciuile. q̃ sit uirib; d͛bitũ. i.
q̃ non sit eneruatũ p̾ exceptõe p̾ quo d͛bito fit
cõstitutũ. ut ff. e. l. i. § d͛bitũ ⁊ l. q̃ si mariti. §
si quis aũt (ex q̃cũq; aũt cõtu sit illud d͛bitũ non cu
ro siue bo. fi. siue stricti iuris. siue nouato. ut in p͞ndẽa
l. q̃ ita intellige sĩ illegẽ t̃ s͛o utilis. sm̃. iura a
lioquin si non p̾sct͛ agi ex illo cõtu non ualeret cõ
stitutõ. ut ff. e. l. i. ⁊ ar. ff. d͛ d͛ ob. l. g͛nalit͛ ⁊ l.
ult. ⁊ ar. ff. d͛ leg̃. i. l. si quis inquilinos. ⁊ ar. ff. d͛
pactis. l. si unus. ex ar. § pact͛. Itẽ sm̃ q̃ fiat cõsti
tutõ a tali p͞s q̃ possit se obligare. q̃ non pupillus. ñ
furiosus. non uẽu bonus in t͛dictus. non minor sine
curatore curatore hẽr. ⁊ ff. e. l. i. § d͛ peculio. Itẽ
ẽ tũ ẽ neccũ q̃ fiat cõstitutõ p̾ pactũ nudũ alio
qũi si p͞ stipulatõez non hẽt locũ actõ d͛ cõstituta. ut
insti. d͛ act. § d͛ cõstituta. ff. e. l. i. Seũ quĩ seq͛
tũ q̃ fiat illa cõstitutõ p̾sonalit͛. puta cõstitutõ me
d͛bitorẽ ł solutuz. p̾ tali. aliòquĩ bñ tibi satis fiet
ista cõstitutõ nulla quia in p͞lis. ut. i. aũt. ut cũ
d͛ ap. co. § ult ⁊ ẽ posita ĩ c. e. t. aũt. s; ita. vñ
in hac act͛ faciat actor tales po͞itões **Positiones.**
Ego dico q̃ ticius fuit d͛bitor meus. in. x. **actoris.**
ex tali cã. puta quia sibi mutuaui ł aliã adiciat
cãm. quia p̾misit. cãm enĩ d͛bet inserere quia
d͛bitũ ẽẽ d͛bet. ł ciuile ⁊ naturale. ł n̾ale tñ. ut
dictũ ẽ. ⁊ quia nuda ratõ non facit aliquẽ d͛bitorẽ.
ut ff d͛ do͞at. l. nuda. Itẽ dico q̃ ille ticius ẽ maior
xxv. ã. ⁊ sane mẽtis. ul͛ ideo quasi eẽt furiosus
ł pupillus obligatõ illi͛ non teneret. vñ nec uale
ret cõstitutõ. Itẽ dico tu cõstituisti te me d͛bitorẽ p̾
illo ticio. in illis. x. Itẽ ego q̃ tu es maior xxv. ã.
⁊ hõ sane mẽtis. Itẽ dico. q̃ ego dixi t̃ si uelles q̃
cõstituere te d͛bitorẽ p̾ ticio. qui d͛bet m͞ x. ⁊ tu dixi
sti ego cõstituo. ecce u͞ba nudi pacti. Itẽ dico q̃ tu
ita dixisti. ego me cõstituo tuũ d͛bitorẽ in illis x.
q͛ d͛bet t̃ ticius. **Positiones · rei.**
Ẽ cõ reus faciat tales po͞itões. Ego dico q̃ ticius ille
quẽ dicis tuũ d͛bitorẽ q̃ t̃ soluit. si illud cõfitebi
tur actor succũbet. quia oĩs obligatõ tollitur so
lutõn͛ eius q͛d d͛betur. ut insti. quib; mo. ob. tollitur. Si tollit͛
p̾ncipalis q̃ ⁊ accessoria. s. d͛ cõstituta ut ff d͛ reg̃.
iur. l. cũ p̾ncipal. ⁊ ff. d͛ fid͛ iussorib; l. uranũ. Itẽ
dico q̃ tu fecisti sibi pactũ d͛ non petendo añ quã ego
cõstitue͞ me solutorũ p̾ eo. Itẽ tu cõpulisti eũ p̾ me
tũ. ł dolo induxisti ad p̾mittendũ tibi illa. x. añ
quã cõstituere d͛bitorẽ p̾ eo. si illud cõfitebitur actor subcũbet
cadet. quia nulla ẽ cõstitutõ ex quo p̾mũ d͛bitũ est
inefficax p̾ exceptõez. ut ff e. l. i. § d͛bitũ. ⁊ l. q̃ si ma
ritus. § si quis aũt. Itẽ dico me minorẽ xxv. an
vñ si illud cõfitebit͛ actor succũbet quã minor resti
tuetur. Itẽ dico q̃ tu fuisti a me stipulatus. illa. x.
⁊ ego t̃ p̾ omisi. si illud cõfitebitur succũbet quia
actõ d͛ cõstituta p̾ nũd͛ p̾ nouã͞ oritur. ut insti. d͛ act.
ĩeri. § d͛ p̾ria. aũt cõstituta. In hac actor actõe cõ
cipitur ita libellus. **Libellus.**
Vob dñe. p̾ot. p̾. c. e. R. d͛ c. qui se cõ cõstituit d͛
bitorẽ. ĩ x. p̾ ticio a quo ticio illa x. d͛bebantur ex ca͞

[Marginal notes, left margin:] ł emancipatus dicas ego dico q̃ sex menses sunt ĩ ũsacti a tp̾r mortis. ul͛ manumissionis · actor · eius · sui · pupillus · sunt iii. · Glo. q̃ annus utilis ultra a tp̾r scientie · op · ult · ł filio · loci pecunia · tũ.
[Right margin:] siue innouato · ut insti. d͛ act. l. ĩ. ff. d͛ v. o. l. si cu · ⁊ c. de in integrũ restitu. · tor͞e hẽre · ⁊ pupillo · si dicat · Glo. nuda ratio non facit aliquẽ debitorem · ⁊ dicit · si tollit͛ · Glo · ⁊ me solutum · ⁊ actor · = aũt

Glo. sublata p̾ncipali tollit͛ accessoria

mutuu l' quia michi pmisit ⁊ ex nudo pacto. vn̄
quod illa x. m̄ soluat ago c̄ illū ⁊ adhoc ppono
act̄ d̄ c̄stituta q̄ ita recte c̄cipiatur libellus pbat̄
R. l. uniue. d̄ act̄. ⁊ d̄ pecunia aut̄ c̄stituta. ⁊ ff. e.
l. i. sꝫ; uid̄ quod libellus sit male c̄ceptus. sic̄ d̄
biū illud p̄mu fuit tm̄ n̄ale. ut ponitur in libel
lo nonuid̄ quod ualeret c̄stituto. n̄ ē plus d̄bet
ēē in accessoria quā in p̄ncipali. ut ff. d̄ fid̄i. ⁊ l.
uitam. ⁊ l. hēc. at cū ex p̄a non p̄sit agi. quia
n̄alis. ut ff. d̄ pactis l. iuris gentiū. ḡo non p̄ sꝫ;
agi ex illa accessoria. R. immo p̄t agi c̄ enī q̄
plus non p̄t ēē in accessoria quā in p̄ncipali uer
ē n̄ accipit illud plus re l' quantitate. forti aut̄
obligatur fide iussor quā p̄ncipalis. quia ⁊ p eo q̄
n̄alit̄ ē obligatus fide iussor uid̄ uenit. ⁊ c̄ueni
tur. ut ff. d̄ fid̄i. l. i. It inact̄ d̄ c̄stituta ē causale
q̄ ex nudo pacto agatur. ut uniue d̄ act̄. ⁊ d̄ pecu
nia. nā ex nudo pacto nō oritur actō. lex ē dote
p̄missā l' dotiū c̄stituente. C. ⁊ usuras nauale ꝯ
q̄ subtrahe fenus. ⁊ sic cessat obiectō q̄ formari
p̄set. quō agit̄ hic ex nudo pacto. Illud nota q̄ s̄c̄dm
nos ⁊ d̄iū. Jo. actō d̄ c̄stituta ē p̄u nom actōis.
licet aliū dicēt q̄ non eēt p̄u nom actōis. quoꝝ s̄niā;
repbo. quia sinō eēt p̄u nom actōis sꝫ; adiectō cū
actōis eēt adiectō c̄ uit̄ q̄ nulla sit. quia ex nudo
pacto obligatur. q̄ ē sit p̄u nom actōis. dic̄ l. c. e.
l. i. ⁊ ii. Si rē aliquā posidebas ⁊ dicebā eā
ēē meā. aliqua cā adiecta ⁊ te d̄ferūte iuraui me
am ēē. dat̄ utilis actō ex illa cā. ex qua iuraui c̄tē.
Vbi ḡo si iuraui meā ēē cā emptōis. dat̄ m̄ utilis ex empto
id ē in aliis cāis. vn̄ intitulat̄. R. d̄ utili actōe ex ea cā ex q̄ iu
ratur.
Si rē aliquā possidebas quā ego dicebā ad me p
tinere cā adiecta puta quia emi a te l' quia m̄ do
nasti l' quia fuit m̄ de dit̄ legata a testatore tuo
l' ab alio ⁊ tu d̄tulisti m̄ sacrm̄ū q̄ ego iurare ⁊ te
ego iuraui q̄ tu m̄ uendidisti c̄petit m̄ ex empto.
It si iuraui q̄ res illa fuit m̄ legata te d̄ferēte c̄
petit ē utilis ex testō. It si petebā a te. xx. que ē mutua
ui c̄petit m̄ util' cū c̄dictō ex mutuo. Idem ē ⁊
si alia cā apponatur. l' d̄ porō. l' alia. dabitur m̄ uti
lis actō ex eā ex quo agebā. ut ff. d̄ iur. iuran
do. l. sꝫ; si post. ⁊ it̄. ⁊ si cū. ⁊ d̄ hac utili tractat̄
ꝫ qn̄ fuit iuratū forniat̄ i. cū causa l' forma. Si
aut̄ iurē te d̄ferente informat̄ i. sine causa po
ne petebā a te. x. tu d̄tulisti m̄ sacrm̄ū q̄ iurare
iuraui. non adiecta cāin c̄petit m̄ actō in factū d̄
quā dicetur iusta. Sūm adhoc ut actō illa c̄petat
tot sūt necīa. Inp̄mis q̄ sit facta petitio d̄ re illa
d̄ qua ē iuratū. ut ff. e. l. sꝫ; ⁊ si post. Sc̄dm q̄
ego iurauerī te d̄ferente. al' si iurem non ualet.
ut ff. e. l. ait ptor. Iusi. It tertium quod iu
rē cā adiecta. puta. peto. x. quia uendidi ē equū
ut ff. e. l. si duo. ⁊ si quis uendidisse. It quartū q̄d
ꝑ q̄ d̄fert sacrm̄ū. sit pupillus. l' minor. licet inui
tante nulla fiat differentia. sit pupillus l' nō.
masculus l' femina l' mulier. ut ff. e. q̄ iuiurand̄.
⁊ ē notandū q̄ si iuro me emisse q̄ m̄ datur actō
ex empto utilis c̄tē. ⁊ ē ex uendito utilis c̄ me. ut ff.
e. l. si duo. ⁊ si quis uendidisse. vn̄ in hac actōe actor
faciat tales pōitōes. Positiones. actoris.
Ego dico quod ego petebā a te. x. ex cā uendict̄ uni'
equi. It dico q̄ tu d̄ uoluntate tua d̄tulisti m̄ iuram
tū. q̄ ego iurare q̄ ē uendidisse equū illū p x. p̄dcis.
It ego q̄ te d̄ferente iuraui. cū hac causa. s. q̄ uia
uendidi equū illū. It ego dico te ēē hōiez sane
mentis ⁊ maiorē xxv. ⁊ illud io ne p̄sit petere re
stitutōez ut minor. It io d̄ sane mentis quia si fu
riosus l' mente capt' l' bois eēt. sibi uid̄ dictū n̄
obligaretur. ut ar. ff. soluto. mat̄o. l. ii. ⁊ ff. d̄ iur.
codicill'. l. ii. ⁊ ff. d̄ opt. lega. l. si tibi. ⁊ si furiosus
⁊ ff. d̄ v. ob. l. stēu. Reus aūt faciat tales pōitio
nes. Positiones. rei.
Ego dico q̄ illa x. que dicis a me petiuisse turpe
tur a me. si illud c̄fitebitur actor succūbet quia ex
quo a me sequitur si q̄ petiisset a me. ar. ff. d̄ iudic.
cū ptor. ⁊ ff. d̄ c̄dic. ⁊ d̄ cā ita. ⁊ c. d̄ pecu. marit̄.
It ego dico q̄ iurasti q̄ m̄ uendideras tua uolū
tate me c̄ dicente. l' inuito. si illud c̄fitebitur ac
tor succūbet. quia non ualet sacm̄tū p̄stitū nul
lo d̄ferente. ut ff. e. t. l. ait ptor. iusi. It ego
dico q̄ ē d̄tuli uis iurand' ut iurares ad s̄cā di e
uangelia ⁊ iurasti p caput tuū. l' sc̄m q̄m l'
p cede m̄. si illud c̄fitebitur actor succūbet. q̄
ita d̄bet iurari. ut d̄fertur. ut ff. e. l. ait ptor.
iusi. cū. l. sequentib. It ego dico q̄ eo tp̄r qn̄
d̄tuli ē sacm̄tū. eras minor. xxv. an. si c̄fitebi
tur reus peto restitutōez ut dictū ē. si negauit
dicas tali tp̄r d̄tulit uis iurand' qn̄ tal' potestas
erat in ciuitate pistoriū. It ab eo tp̄r quo fuit
potestas illa sūt tot anni. ita ut n̄uo annoꝝ in
ueni. as te minorē. It dico q̄ m̄ fuit bōis uid̄
dictū tp̄r illo qn̄ ē d̄tuli ut iurares. in hac
actōe c̄cipietur ita libellus. Libellus.
Vob. dn̄e. oꝝ. pi. pōt. c̄. e. R. d̄ c̄. a quo peto
x. utili ex empto. q̄ dū illa x. ab illo peterē ac
tōe ex empto ipse m̄ d̄tulit sacm̄tū q̄ iurare quod
sibi uendidisse equū p illis. x. vn̄ quia eo d̄fe
rente iuraui. io illa x. ab illo peto. ⁊ adhoc p
pono utilē actōez ex empto. q̄ ita recte c̄cipiat̄
libellus dic̄. l. ff. e. si duo. ⁊ si quis uendidisse. ⁊
illud nota q̄ sic c̄cipitur libellus. in hac actōe ex
ēpto. qn̄ iuratū ē actore d̄ferente. ita ⁊ p̄set c̄
cipi sup qualibet actōes sup quā iuratū ē cā ad
iecta ut dictū ē sꝫ; uid̄ q̄ libellus non sit bn̄ c̄cep
tus. licꝫ; ē te d̄ferente iurē. ⁊ cā adiecta nūquā
ppea d̄bet m̄ actō dari utilis ex eo c̄tcu. pro quia
ex sacm̄to non datur actō. n̄ qn̄ ops p mittunt̄
alibi. ut ff. d̄ liberali. cā. l. ult. ⁊ ff. d̄ ops. lib.

l. ut iuris iurandi. Jt̄ ⁊ sidebet oriri actio quomo utilis ex eo ꝯtra oritur actio. n̄ exiur iurado de lato. ut dictū ē. ⁊ q̄ oriatur utilis iustae rato ꝯmalis; uba ꝯficiat scia tn̄ ꝯcordat. uñ util locū hēt. ut ff. si quadru. pa. fe. di. l. pℓt. ⁊ ff. ꝺ iur. dict. o. iu. l. siquis id q̄. ex q̄ eñ eam adiec ti c. uendictē. ⁊ ego iurauit p̄ in hētur actiꝰ stbus sc. cum scriptu loco ꝓbationis succedat. ut ff. e. l. s; supsessori. ꝯ plt. Si petebā. ate. x. que m utuaui t̄ in iudicio ⁊ tu ꝯfitearis. te debē m̄ util̄ cti ꝯdicō ꝯ te m̄ dat. R. ꝺ. util. cti. ꝯdicōe.

Contingit sepius q̄ petitur aliqd in iudicio. puta peto. x. certi ꝯdict̄ ex mutuo reus in iudicio ꝯfitetur q̄ datur utilis. actio ꝯ ip̄m. s. util certi ꝯdict. ut ff. ad l. aquil l. p in. §. i. ⁊ ii. nec admitto q̄ actio util ꝺtur ꝯ illū. quantū lite. ꝯ. R. in ult. xi. cū ub; qui notantur. ff. ꝺ interro. act. q̄ quidā uoluer dicē. p. l. ⁊ ff. ꝺ i. r. act. l. edictū. ⁊ l. uolunt. ⁊ l. ꝺ etate. § q. interrogatus. ⁊ l. siquis iniure. p illas eñ ꝯfessiones n̄ plus n̄ minus ꝯuenitur ille qui respō det. nā licet Respondā me hēd nūqua. ꝑ ē ea ꝯstet ꝺ intentiōe tua adhoc ut ego sim ꝯdēpnand. uñ ꝑ illas ꝯfessiones utilis actio non ꝯpetat. s; ꝑ illas ꝯfessiones tn̄ quesitū in iuditio ⁊ p lite ꝯ. ut dic l. p̄cā. pria. ⁊ c. ꝺ ꝯfessis. l. unica. ⁊ ff. ꝺ ꝯfessis. l. i. ⁊ l. ult. ⁊ l. sui. aliquo. ⁊ l. certū. S; ostendo apte qd̄ h actio non ē necc̄ia. Jnmo stulta iur ꝺ ea tractare. nā qui ꝯfitetur iniur scdm quosdā ē ipo iur dāpnat. adō q̄ iudex non ꝺbet ferre snīa. nā nulle ptes iudicis inꝯstitere. ut ff. ad. l. aquilā. l. p in. adō q̄ ita currit di es quidantur ꝯdēpnatis ill. qui sicuti quid ꝯp natur. ut. ff. ꝺ re iudica. l. ꝺ bitorib;. Jt si n̄ ē ipo iur ꝯdēpnat. s; ē adhuc ꝯdēpnan ꝺ. scdm nos ⁊ dnm. Jo. ⁊ dnm min. ut ff. ꝺ ꝯfessis. l. ult. ⁊ ff. ꝺ eiusꝺ. ⁊ ex. reo. si ꝯfessꝰ q̄re hēre; necc̄e agere ꝯ illū n̄ q̄ dicere iu dici. dne iudex p̄cedatis in eum scdm officiū uīm ex quo ille ꝯfessus ē. R. scdm iura nō uīr. q̄ ac tio p̄dcā hūt loc̄ p̄ea que dicta sūt. nā aut iu dex ille corā quo fuit iste ꝯfessus uiuit ⁊ du rat in eodē offō. ⁊ tc̄ petā ab eo q̄ ꝓcedat, ut dictū ē. aut ē mortuus ł remotus ⁊ ali sub rogat. ⁊ tc̄ petā a successore. sic apo. ut ff. ꝺ iudic. p̄ponebat. ⁊ sic hsūt uera. qñ eadē du rat instantia iudicii. pone. ꝯ. triennū. at si instantia ꝑiit; non ualēt ꝯfessiōes p̄dicte q̄ ꝑiit instantia illi iudicii. quo adoia ⁊ sialia q̄ ꝯfessiones remanēt iurib; uacuantur. ut C. ꝺ iudic. l. ꝓperand. § sin aut. ⁊ fi. p̄ter tn̄ ēdo uera q̄ scdm iura p̄set hēre locū h utiles in tali cāu. pone q̄ agebā ꝯtre. certi ꝯdict

ex mutuo forte mutuū ita bn̄ ꝓbare non poterā. si tu subito in iuditio ꝯfessus. ego tn̄ fui ꝯfessus negligens q̄ nō in illa ꝯdicetur sn̄ia ꝯ. triennii. ⁊ ita triennū ē elapsū uolo agere utili cti ꝯdict ex mutuo ex illa ꝯfessiōe. bn̄ p̄sū. nā non pereunt acta corā illo iuditio licet p̄eat instantia. quia acta corā illo iuditio ł gesta. redacta in p̄sū. mo nimēta hēre uolunt ꝑpetuā firmitatē. ut c. ꝺ re iudi. l. ult. nā ⁊ eaq̄ fiunt corā arbitris lic; illū arbitriū dissoluat. tn̄ p̄sūt in iuditio ordinario. ut c. ꝺ arbitris. l. plt. insi p̄s; ē hēre loc̄ h actio hodie ꝺ facto ꝑ ꝯstituta ciuitatū in quib; non ꝓ cedentē finitur iuris dictio iudicis ꝑ annū. sic cedit alius actor iuxta sue libellū. s; tn̄ oīa que fuer corā p̄o gesta ualēt. sunt adhoc ut actio ista ꝯpetat ē necc̄e q̄ petitio fcā fuit. ꝺ ult. x. Secdm q̄ lis sit ꝯtestata ut dictū ē. Tertiū quod fuit iudex. tal qui potuit ꝺ hac cā cognoscere. al litis ꝯ testatio ⁊ p̄cessus nullus. ut c. ꝺ statu ꝺ fictore. post ꝯ q̄. l. sipat. Quartū q̄ in iur fuisset fcā ista ꝯfessio. ita dic l. ꝯfessus in iur. sic. s. dictū ē. Quintū q̄ in loco illo sit fcā illa ꝯfessio o ubi iudex ius reddit ł reddere ꝯsueuit. ut ff. ꝺ iustitia ⁊ iur l. plt. puta iudice sedere p̄ tribunali. ut ff. quis oz mbo. p. s. l. ii. § dies. alioquin si corā p̄cedente iudice fiat tal ꝯfessio. non p̄iudicat. ut ar. c. ꝺ dilat. l. a p̄cedente. si obstat si obponis. ꝺ lege. ff. ꝺ interrogat. act. l. uolunt. insi n̄ iudtur i nui q̄ ē in itinere fcā ꝯfessio q̄ ualeat. R. ubi loquit ꝺ ill confessionib; que si ut in ea. cūb; an lite ꝯ. in quib; non ꝺsidatur cā cognitio. at in aliis ꝯfessionib; ubi cā cognitio ꝺsidatur. idem p̄ea que dicta sūt. uñ in hac ac tōe actor faciat tales positiōes. Positiōes actoris.

Ego dico q̄ titi fuit iudex hoc anno ꝺ ciuitate pistorii. Jt dico q̄ corā eo ego reclamaui de te ⁊ petii. x. cti ꝯdict. ex mutuo. Jt dico q̄ sup illa petitiōe lis fuit ꝯtestata. Jt dico q̄ in p̄cessu cāe tu subito ꝯfessus te ꝺbere m̄ illa x. Jt dico q̄ illa ꝯfessio fcā fuit corā p̄dcō iudice in palatio coīs ubi ipe residebat p̄ tribunali. Et reus faciat tales positiōes. Positiones. rei.

Ego dico q̄ titi fuit elect a ciuitate pist. adhoc ut cognosceret ꝺ rc̄ ⁊ ꝺ minus. si illud ꝯfitebitur actor succūbet. quia non fuit iudex in cā illa. ⁊ sicut s; non p̄set cognoscē. ⁊ si cognouisset; nō ualeret. sic corā in ꝯpetenti iudice fcā ꝯfessio. ut c. ne ꝺ statu ꝺ fictō. l. sipat. n̄ ualet si dicas quia fuit meū ꝯsensū immo fuit erra tū. uñ error litigatorum non ꝺdit eis iuris dict. ut ff. ꝺ iur. dict. o. iu. l. siptor. ⁊ ff. ꝺ iudic. l. ii. Jt ego dico q̄ tu reclamasti ꝺ me. ꝺ ill. x. corā sepmo. si illud ꝯfitebitur actor succūbet. quia ille titi nō fuit iudex. Jt ego dico q̄ sup ill. x. tn̄

Notes in the margins (placement approximate):

iudicando. Exiur. Item nec ꝯ exiur. iuratur. non oritur.

Quedat ex ꝯfessione facta in iudicio.

S. q̄ ptāt act.

op.

sunt ꝯfitenti.

supra.

ut ff. ꝺ iudic. si iudex. cum sit ꝺ iudicium.

l. si p̄it instantia ꝯfessio p̄iunt.

ꝯ. cū

tpt sūt necc̄ia p̄mi

lo. s. ꝯ. nulla fit corā n. s. iud. fo.

ꝺ dicitur

ꝯbus.

Ho. si p̄it instantie iudicis. p̄eunt oīa et ꝯfess. cua cuicumque rebus.

Nota.

libellus sunt datus. si illud confitebitur actor succumbet quia iam lis non fuit contestata. unde sequitur quod nulla confessio facta fuit. pro solum enim libellum lis non contestatur. ut c. de litis con. l. i. et in auth. de litigio in princ. vo. Item ego dico quod illa x. tibi confessus quod in dex ibat pitiā. succumbet actor per ea quedam sunt. unde actor ita concipiat libellum.

Libellus.

Vob dne. or. pot. pi. c. e. R. de co. quod fuit co ram titio iudice confessus. se mihi debere. x. cum illa x. abeo peterem ex causa mutui. unde quod illa x. mihi sol uat. ago contra eum et oppono utilem ex condictione ex mutuo. quod ita recte concipiatur libellus probatur. per l. ff. ad l. aquil. per in. § . opponitur. mirum est quomodo da tur utilis propter illam solam confessionem, immo debet dari in factum. ut ar. ff. de prescrip. uib. quot. Re. immo de iure da tur utilis. etenim probasse est illum daretur forte in directa at propter confessionem videtur utilis non est mirum si eius inmaiori dixi actorem

Si aliquis gerat negotia sine mandato et sponte locum habet contra eum actio negotiorum gestorum. Rubrica de actione negotiorum gestorum. directa.

Si aliquis te absente gerat negotia tua oritur directa neg. g. que competit contra gestorem, que actio ad hoc ut competat. tot sunt necessaria, imprimis quod negotia absen tis gesta sunt. vel presentis et ignorantis. et inslit. de ob. que ex qua. con. alioquin sipientis et pacientis locum habet mandati. ut ff. e. l. ii. et l. i. et ff. mandati. et l. sive numerandi. et scientis. si passus. et l. qui patitur. et l. ex mandato. § ult. Item secundum quod quis gerat et sponte. al. si ex necessitate. vel suspitione necessitatis loc. habet utilis. ut ff. e. l. at pretor. et in actione hac tantum quod gerantur negotia que fuerint alicuius uiuen tis. alioquin si post mortem non habet locum neg. g. ut ff. e. l. at pretor. in prin. Oportet tamen quod omnia gerat quod eo animo accedit vel qui alterius erit gesturus. al sufficit si unum negotium gerat. ut ff. e. si pupilli et l. pop. ii. unde in hac actione faciat actor tales positiones et con fessiones.

Positiones actoris.

Ego dico sacramento meo. quod ego fui absens in tali tempore. Item ego dico quod illo tempore tu administrasti ne gotia mea. Item ego fui presens in civitate tali tempore et tu administrasti negotia mea me ignoran te. Item ego dico quod mea negotia que administra sti in mea absentia vel presentia ut dictum est spon te administrasti. econtra reus faciat tales posi tiones.

Positiones rei.

Ego dico quod tali tempore quo tu dicis quod ego administra vi negotia tua. ego fui absens. si illud confitebi tur actor succumbet. quia constat ex quo absens quod ego non potui gerere. ar. c. de . . . et omni. suppl. op timum. Item ego dico quod quedam negotia que gessi ego gessi te mandante. vel te presente et sciente et pa ciente; si illud confitebitur actor absolvetur reus

propter inepciam actionem que habet locum mandati. ut ff. si agri. mensor. agrimen. f. mo. di. l. i. et ex. iii. de confir. utili. vel inutili. e. ult. infin. Item ego dico quod negotia que administravi. gessi suspitione necessitatis que est dixi me tuum curatorem. si confitebitur actor succum bet. quia locum habet utilis. ut dictum est. unde in hac actione ita concipiatur libellus.

Libellus.

Vob. dne. or. pot. pillor. c. e. R. de co. qui ges sit negotia mea et male. quia dolum vel culpam adhibuit. unde quia per eius gestionem negotia mea deteriorata sunt. i. e. io. centum ab ipso peto ad hoc propono actionem directam. neg. g. ita concipies libellum si vis agere quod administravit et male si non aut administravit et bene et habet forte. c. de bonis tuis que vult ut tibi restituat cum usuris. ita concipies libellum.

Libellus.

Vob dne. or. pot. c. e. R. de co. qui gerendo negotia mea me absente. vel presente et ignoran te percepit ex bonis meis. c. ut ex illa. c. mihi red dat ago contra ipsum et ad hoc propono actionem neg. g. di rectam quod ita debeat concipi libellus probatur. ff. e. l. i. et ii. et inst. de ob. que ex qua. con. §; opponitur quod primus libellus et secundus sit male conceptus et ac tio talis non possit intendi. certum est quod actio neg. g. personalis et bone fidei. ut instit. de act. § actionum. similis quoniam propter gestionem oritur. et similiter debet oriri actio realis. cum ipsum gerere reale est. et fit. ut ff. de curato. furio. l. consilio. Item in ipso libello quia dolum commisit vel culpam non debet da ri neg. g. maxime in eo casu quo dolo vel culpa aliqua non gessit. immo potius debet dari actio neg. g. simpliciter dicit. Item in secundo libello si . . . c. debere prevenendicare actionem utili. f. rei. uen. quia quod extra mea super est meum est. ut ff. de rei. uin. l. solum. et ult. et ff. ad exhibin. l. de eo. Re. im mo de iure competit actio. ex gestione enim contra oria tur actio personalis non est mirum. hoc enim videmus in tutela quod actio personalis ex ipsa administratione o ritur. §; illud exemplum prius; pati calumpniam. unde melius potest in deposito. et commodato qui contractus re contrahuntur. ut inst. qui mo re. c. ob. et tamen ac tiones que oriuntur personales sunt. de iure enim intenta tur actio ista personalis sive de eo quod est omissum vel male administratum. ut et al. in act. tu. ut. c. ar. tu. gest. sive de eo quod habet gestor apud se. ut et al. ff. man. ex mandato. verum tamen non quod in hac actione a liquando debet quis concipere libellum tamen si aliquid do lo malo ab est. aliquando sicut in levi culpa aliquando in le vissima aliquando sicut fortuito. suatis omnibus; quod supra ius dicta sunt natura aut gestum negotium ali cuius de suo. ad quod gerendum nullus erat accessurus. et tunc tenetur gestor negotiorum de solo dolo. et lata culpa. ut ff. e. l. at pretor. § interdum. aut gerit.

quis negotium alienum consuetum, id est quod absentis consuevit gerere, tenetur de dolo lata et levi culpa. ut C. e. t. l. tutori. Item de levissima, si alius diligentior erat accessurus vel quando gestor erat minus diligentissimus. ut ff. e. si pupilli. § Iudicamus. Si autem geritur quis negotium insolitum, id est quod numquam absentis consuevit gerere, puta emendo vasa vitrea, tunc tenetur de dolo lata et levi et levissima et etiam de casu fortuito. ut ff. e. si negotia absentis. Item et in aliis casibus tenetur de fortuito casu et omnibus ille qui gessit, puta si specialiter sunt prohibitus casus fortuitus. ut C. e. l. negotium. Item quando accedit animo depredandi. ut ff. e. si pupilli. § Sed si quis negotia. Item quando culpa gestoris precedit casum fortuitum. ut ar. ff. commodati l. si ut certo. § quod ... et ar. ff. ad l. rodiam de iac. l. cum levandi. § Si cetera conditio. Unde secundum ea que dicta sunt vario modo possunt fieri confessiones: dolus derogatur et quando lata culpa vel levis vel levissima vel casus fortuitus sit commissus. Item et notare potes per predicta et confessiones et libellos qualiter debeas facere in omni actione negotiorum gestorum. sive negotium sit tuum re ipsa, sive ipso gestu, sive ratihabitione, sive cura et sollicitudine. Ubi est iiii modis dicitur negotium alienum. ut ff. e. l. sed pupilli. Negotium dicitur re ipsa tuum ut dictum est quando gero negotia tua. Vel dicitur re ipsa tuum quod ipso gestu est effectum. puta refeci insulam tuam. ut ff. e. si pupilli. § quid ergo. Et qualiter in hac actione fiant confessiones supra dictum est. Est negotium alienum ipso gestu quando ego facio quod tu habebas necesse facere. puta quod solvi denarios tuos creditori. unde mihi datur actio contra te. ut mihi solvas illam pecuniam quam solvi. ut ff. e. t. l. si pupilli. et l. solvendo. Est negotium alienum gestum ratihabitione: puta quando tu exegisti aliquid nomine meo et ego habeo ratam illam exactionem. datur mihi actio negotiorum gestorum. ut ff. e. si pupilli. § Item quero. Sed non ad hoc ut actio ista competat est necesse quod exegeris illud vel ab illo x. Item secundum quod nomine meo exegeris aliquid numquam possem ratum habere illud negotium. ut ff. de opera. l. si sumus, in certis casibus, re usu capta, prescripta vel precepta, in quibus casibus negotium non meo nomine gestum possum ratum habere. reprobata contraria quidam qui dixit negotium et non meo nomine gestum possum ratum habere de quo dic ut notat pleno dominus meus in summa de negotiis gestis. Item contrarium quod ego ratum habuerim. ut ff. e. si pupilli. Item quero qualiter in hac actione actor faciat positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod tu a talì exegisti x. Item ego dico quod illa x. que exegisti nomine meo exegisti. Item dico quod illam exactionem habui ratam. Contra reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod eo die quo dicis quod exegi ego fui absens. si illud confitebitur actor succumbet. ut dictum est supra. Item dico quod illa x. ego exegi nomine meo. si confitebitur actor succumbet. quia non fuerunt exacta nomine tuo. Item ego dico quod illa x. que tu dicis me exegisse exegit titius. In hac autem actione concipitur ita libellus. Libellus.

Vobis domine ... pot. proponit ... C. e. ... de ... qui a Iohanne meo nomine x. exegit et illam exactionem ratam habui, ideo contra ipsum ago quod illa x. mihi solvat, propono actionem negotiorum gestorum. quod ita recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. l. si pupilli. § Item quero. Sed opponitur si aliquis exigat qui iuri nostro non est subditus nichil nobis acquirere potest. ut ff. de act. ... solutum. § Per liberam et C. per quas personas nobis acqui. l. i. Quomodo ergo hic extraneus exigendo et nostro nomine et ratam habemus non potuit nobis actionem querere. Responde duobus modis. Primo quia pecunia est causale et prestatur nobis, queratur actio, sive illa credatur nomine nostro. ut ff. si cert. pe. l. singularia et C. si certum pe. l. i. sive exigatur nomine nostro ut dictum est. Vel aliter non acquiritur nobis actio per liberam personam set per eius ministerium sicut habetur ff. de constituta pecunia l. et licet et ff. de usur. l. aliquis solutioni. § Ultimo. Item adhuc obicitur quomodo potuit extraneus ille exigere pecuniam nomine meo cum exactio dicatur fieri ab invito. ut ff. in. de leg. fidei c. § Respondeo vel quia sunt quedam persone que sine mandato admittuntur. ut ff. e. l. sin autem et ff. de procuratore l. sed hec. Vel forte quia petiit nomine meo et ille a quo petebantur illa x. solvit. Questio. Sed quero habuit ratam illam solutionem, nonne possum aliquid exigere ab eo quia est non solvendo. Numquid agam contra debitorem? ut per ar. ff. de eo per quem factum est l. ult. et ff. de V. l. i. plan. ii. Sed contra credo. nam ex quo ratam habui solutionem factam in meo nomine incontinenti sunt debitor liberatus et specialiter fuit facta mea. ut ff. e. l. si ego. Unde licet ille sit non solvendo tamen debitor liberatur. nam habeo actionem. licet una non et bonum nomen facit creditor qui inopem debitorem admittit. ut ff. man. l. ult. Questio. Item quero si habui ratam solutionem non factam nomine meo an possim agere contra debitorem primitivum. Responde secundum nos et dominum Io. qui dicimus quod negotium non meo nomine gestum non possum ratum habere, non preiudicatur mihi. ut ff. de pact. l. si unus. te. At secundum contrarium incontinenti liberatur debitor et mihi preiudicatur. Si aliquis est tutor vel curator alicuius et gero negotia pupilli sui teneor negotiorum gestorum actione. Rubrica de actione negotiorum gestorum supra.

Est et negotium alienum cura et sollicitudine. puta quando aliquis est tutor vel curator alicuius et ego negotia que debebat ipse ex officio gerere ego gero. unde habet locum actio negotiorum gestorum. ut ff. e. si pupilli. in principio. Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Imprimis quod ille fuerit tutor vel curator vel testamentarius vel legitimus vel datus. Secundum quod gesserim negotia pupilli vel adulti illius tutoris vel curatoris. Tertium quod contemplatione illius gesserim, scilicet tutoris vel curatoris. ut in predicta l. si pupilli. Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod talis est pupillus meus vel adultus cuius curam gero. Item dico quod tu gessisti negotia ipsius pupilli vel minoris. Item ego dico quod illa negotia que gessisti et gessisti ... nec ego tutele vel cure possem convenire. Contra reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod ille quem dicis tuum pupillum habet xx. annos.

Glo. bonum nomen facit creditor qui inopem debitorem admittit.

si illud confitebitur

si illud confitebitur actor succumbet, quia iam desiit esse pupillus. pubertate adueniente. ut inst. quibus mo. tu. fi. Item ego dico quod iam est annus quod ille pupillus compleuit xiiii. annos. Item ego dico quod illo anno ego gessi negotia sua. idem dicas in minore. si illud confitebitur actor succumbet quia iam est maior. ut dictum est. In hac actione concipitur ita libellus. Libellus.

Vobis domine or. pot. pistor. conqueritur R. de o., quod non contemplatione, gessit negotia pupilli uel adulti tamquam mei. unde quia ex illa administratione uel gestione percepit. xx libras de re omnisit que debuit facere dolo uel culpa. ideo contra ipsum ago et peto illa xx solui michi. ad hoc propono negotiorum gestorum actionem quod ita recte concipiatur libellus dicitur l. ff. e. si pupilli. sium que adiciuntur contemplatione. sium non habet locum tamen actio proditur si pupilli. uel minoris negotia gesta sunt. ut ff. e. l. Item ait pretor. contra furiosi. Si aliquis credens se tutorem uel curatorem esse et gerat negotia minoris tenetur actione utili negotiorum gestorum. (utilis actio neg. ge.)

Est et alia actio que appellatur negotiorum gestorum utilis et competit adulto. contra curatorem gerit negotia sua. Item competit contra quis suspicione necessitatis gerit credens se curatorem cum non sit. unde locum habet utilis. uel sim. p. utilis. quod enim ista utilis competat in casu tali. dicitur l. ff. e. l. ait pretor et contra furiosi. et contra curatori et c. e. l. curatio. sed quod actio ad hoc ut habeat locum. tria sunt necessaria primum quod aliquis fuit curator uel credens se curatorem. Secundum quod gesserit ut c. arbit. tut. l. quicquid. et in l. proxima. tertium quod gerendo omisit aliquid dolo. uel lata culpa. uel leui. uel aliquid apud se habet. ut in predicta l. quicquid. unde in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod tu fuisti meus curator. Item dico quod tu credidisti te esse meum curatorem. Item dico quod tu meus curator administrasti. uel credens te meum curatorem gessisti. Item dico quod gerendo omisisti talia. dolo. lata uel leui culpa. Item dico quod ex illa gestione est apud te. ad ualentiam. xx l. (et) reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod tu tamen fuit curator si illud confitebitur actor succumbet. quia ex quo tu fuit tamen curator ergo non iste. Item ego dico quod plures fuimus curatores et omnes simul soluendo uel fuimus tempore deposita officium. si illud confitebitur actor non potest conuenire illum nisi pro parte sua. ut c. de plur. l. ex persona. Item ego dico quod tu solus administrauit et est soluendo. si illud confitebitur actor succumbet quia prius conuenitur qui administrauit quam qui non administrauit ut c. si curator tutor non gesserit. l. i. et ii. et ff. de adm. tut. et ro. distra. l. i. contra tractentur. et c. de diui. tut. l. ii. uel esto quod hic reus administrauit. dicat ego dico quod bene administraui. si illud confitebitur actor non potest conqueri actor de mala administratione. In hac actione concipitur ita libellus. Libellus.

Vobis domine or. pot. pi. conqueritur R. de o., qui fuit curator meus uel datus in testamento et confirmatus. uel legitimus uel datiuus.

uel credens se meum curatorem administrauit negotia mea et male unde quod reddat michi rationem administrationis ago contra ipsum. uel quia dolo. uel culpa sua lata uel leui contra nulla habeo in administratione habet. x. ideo illa. x. peto ad predicta propono utilem actionem. nego. ge. quod ita recte concipiatur libellus. dicitur l. c. de neg. ge. l. curator. et nota quod hac actione ago sumsit finita administratio curatoris. sium non. ut ff. re. pupilli. saluam fore. l. non (utilis) ... licet tutele non possit agi nisi finita tutela. ut ff. de tut. et ro. distra. l. i. inst. et l. sed non dantur. Si tu gessisti negotia alicuius et aliquid impendisti in illa gestione potes repetere per actionem. neg. ge. contrariam. R. de contraria. actione neg. gestorum.

Verum quia sicut domino negotiorum competit actio. neg. ge. et per dictis casibus; Ita et ei qui gerit negotia competit contraria neg. ge. pro inpensas quas fecit, ut inst. de oblig. que ex quasi contractu. nascuntur. et ff. e. t. l. ii. ideo de ea uidamus quando in predictis casibus competat. Verum tamen sciamus distinguendum an agatur hac actione contra pupillum. uel contra maiorem. si contra pupillum inspicimus quatenus pupillus locupletior est. si agatur contra ipsum. alioquin si pupillus agat contra gestorem in solidum compensabitur ipsi pupillo quicquid expensum est. ut ff. e. l. ait pretor. contra pupillus. Secundum inspicitur quod sit locupletior tempore litis contestate. ut ff. e. l. litis contestate; hoc intelligas in gestione. rei utilis. alioquin in gestione rei necessarie non inspicimus tempus litis contestate. sed tamen principium ut si in principio erat res illa necessaria pupillo et si aduersum habuit euentum nichilominus tenetur pupillus. ut ff. de solut. l. in pupillo. et ff. de except. l. in pupillo. Si autem agatur contra maiorem oportet quod a principio utiliter geratur negotium et si aduersum habuit euentum. ut ff. e. l. sed an ultro. contra et ii. Item secundum euentum tamen contraria quando competit contra pupillum contra quod competit contra maiorem quod inpense que facte sunt. causa pietatis non tamen non possent repeti. ut C. e. l. alimenta et l. si paterno. et ff. e. l. nesennius. Item quod non sit facte paterno affectu. ut in predicta l. si paterno. Item quod non fiat amicitia. ut ff. e. l. us. sed hoc intelligas de intima amicitia. que quidem patri ne assimilatur. ut dicitur l. illa. usque non intelligas de qualiber. quod alioquin numquam competeret actio negotiorum ge. sepenumero negotia amici gerimus non inimici. unde illa leuis amicitia non impedit actionem neg. ge. ut ff. e. l. si pupilli. contra si quis filius meus. Item quod in illa gestione non interuenit culpa. ut ff. e. sine gotia. et l. cum alienam. contra ult. unde in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones. actoris.

Ego dico quod ego gessi negotia tua et sponte te absente uel te presente et ignorante. Item ego quod per administrationem ego expendi in rebus; illis. xx de bonis meis. Item dico quod ego sum obligatus tali creditori. in xx. pro illa administratione. unde illa pecunia uidetur abesse gestori. ut ff. e. l. si quis man.

tib.

Sed quando significat in. x. uel ga ex ipsa administratore

non ... contra hac.

s. ex quacumque causa

non sunt facte

Item quando inter eos est prohibito. ut ff. e. sed si de obligatione. et l. ult.

dato tuto. [Si] fuit. Ite ego expendi illa xx. et ate
peti et noluisti m[ihi] solue[re]. ista confessione faciat
adhoc d[omi]n[u]s negotio[rum] [com]p[re]hendatur in mora et sic te
neatur ad usuras. uel ut eum usure ingu[n]t actori
b[us]. ut ff. de usur. l. et ingra. et ille que fit equen
tatur in consuetudine regionis. ut ff. de usur. l. i.
et ff. man. l. ideoq[ue]. Ite si tal[is] e[st] p[ro]b[atio] que forte p[er]ful
metur q[uod] fecisset causa pietatis dicat ita in confessi
one. ego dico q[uod] has expensas ego redegi in eodi
esse rotum meatus. uel in quaternis meis. uel ego p[ro]
testat[us] sum. q[uod] faciebam istas impensas a[nim]o repete
di. si illud confitebitur actor reus repetantur in
pense. cessante p[re]sumptione. ut ff. e. l. nesennius et
ff. de relig. l. at si quis. Ite ego dico q[uod] utile e
rat tibi maiori q[uod] domum tale[m] t[ibi] reficere. Ite
sic pupillus dicat. ego dico q[uod] p[er] necessario do
mum tale[m] t[ibi] fulsi. Ite ego dico q[uod] equum t[ibi] xxx.
et erat t[ibi] utilis q[uod] emeretur. et adhuc h[ab]et equum il
lum. e contra reus faciat tales positiones. Positio[n]es rei.
Egodico. q[uod] tu gessisti negotia paterna affectione
si confitebitur actor succumbet. ut dictum est.
Ite ego dico q[uod] tu causa pietatis gessisti illud negotium
si illud confitebitur actor succumbet ut dictum e[st]. Ite di
co q[uod] domus illa quam tu fecisti erat m[ihi] honerosa
ad reficiendum. si illud confitebitur actor succumbet
ut dictum e[st] quia non fuit ceptum utiliter. Ite dico
q[uod] licet utiliter inceptus tamen tua culpa domus illa p[er]
iit. si illud confitebitur actor succumbet ut dictum e[st]
quia non debet esse impensa p[re]mium. ut ff. soluto
ma[trimonio]. l. si ab hostib[us]. Ite sic pupillus ita dicat. ego
dico q[uod] res illa quam emisti fuit m[ihi] utilis et res illa
mortua e[st]. si illud confitebitur actor succumbet ut
dictum e[st]. uel sicut utilis dicat. Ego dico q[uod] tu equum
illum utiliter comparasti. s[ed] perit ante litem con[testatam]. si illud
confitebitur actor succumbet cum tempore litis con[testate] non in
ueniatur locupletior. In hac autem actione concipie[tur]
ita libellus. Si uis agere pro eo q[uod] soluisti p[ro] illa
amministratione. Libellus.

Vob[is] d[omi]ne. or pot. pe. con. e. R. de co. cui nego
tia eo absente uel p[re]sente et ignorante ammi
nistraui et sponte in qua amministratione xx. de
meis bonis erogaui. unde ut illa xx. m[ihi] soluat
ago contra ipsum et peto et usuras que cucurrerunt a tempore   P. rei
more. ad predicta p[ro]pono [actio]nem neg[otiorum] g[estorum]. Si autem non
expendisti aliquid de tuo. s[ed] es alii obligatus p[ro]
illa amministratione ita concipies libellum. libell.
Vob[is] d[omi]ne co. pot. pe. con. e. R. de co. cui nego
tia eo absente uel p[re]sente et ignorante gessi p[ro]p[ter] qua[m]
gestione sum titio obligatus in xx. unde q[uod] ab illa
obligatione me liberet ago contra ipsum. et adhoc p[ro]pono
[actio]nem. neg[otiorum] g[estorum]. act[ionem]. q[ue] eum competat acto[ri] ut me libe
ret et agam ad finem non ut aliquid des. dic. l. ff.
ma[n]. l. si mea. dato. meo. [et] quotiens ap[u]d eum p[ri]mus.

libellus recte concipiatur. dic. l. ff. e. l. ii. et
inst. de obligationib[us] q[ue] ex quasi con. in p[rincipio] et [§] s[ed]. uel q[uod] a[c]
to ista non competit nec sit bene conceptus libellus   qo   (cp)
dicam e[st] q[uod] [contr]a gestorem. g[estorum]. non competit cum quis ami
citia ductus negotia gerit alterius. ut ff. e. l. sed
ac ille qui gessit gessit tanquam amicus. unde non
petit. R[espon]s[io] ut supra dictum e[st] in hac actione. Ite dona
ri uidetur quod nulla necessitate conceditur. ut ff. de   cogente
donat. l. i. et cui p[er] errore[m] dari repetitur e[st]. e[x] con
sulto dari donatum e[st]. ut ff. de reg. iur. cuius. at iste
non cogebatur gerere. unde si gessit impensas non
recuperat. quod e[st] [contra] p[ro]pono [actio]nem neg[otiorum] g[estorum]. q[uod] restituantur
m[ihi] impense. R[espon]s[io]. q[uod] opponis locum h[ab]et in eo q[uod] donare
uoluit. at hic expensas fecit non a[nim]o repetendi. Ite quo
modo repetuntur usure uiro actione. petuntur usure. q[uod]   imo debet pet[i] offi[ci]o iu[dicis] ut ff. l. q. 1740. imo uir act
e[st] ibi imploratur officium iudicis non tanquam principale
s[ed] tanquam executor. uel mercennarius. Si aliquis
credens se tutore[m]. uel fingens se tutore[m] gerit ne
gotium alterius. conueniri pot[est] ab eo cuius negotia gessit   [et] tutel
utili actione. neg[otiorum] g[estorum]. R[ubrica]. [C]. de actione utili neg[otiorum] g[estorum].   [et] tutele.

Si aliquis credens se tutore[m] cum non esset uel sciens se tu
tore[m] non esse. fingens tamen se tutorem gerit negotium alterius
conueniri pot[est] ab eo cuius negotia gerit actione p[ro] tu
tele ut ff. de eo q[uod] p[ro] tuto[re] negotia ge. l. i. [§] i. et ii. s[ed] q[uod]
actio adhoc ut locum h[ab]eat tot sunt necessaria p[ri]mum q[uod] ges
sit se tutore[m]. uel sciens tutore[m] non esse finge[ns] tamen se tuto
re[m]. ut dictum e[st]. siue sit liber siue sit seruus. non curo ut
ff. e. l. i. [§] p[ri]mum et [§] seruus. Secundum q[uod] gesserit. ut dic[it] Azo.
de eo q[uod] p[ro] tutore. [et] l. i. [§] cum eo. Tertium q[uod] pupillus sit
ille cuius negotium gestum sit. ut ff. e. l. i. [§] Quartum
q[uod] omnia gessit. aliquin si quedam gessit et quedam non uir
si alius esset gesturus. uel si sciuit non esse tutore[m] et
absentauit non excusauit necessarios pupilli. ut ff. e.   se
l. i. [§] fuit. unde in hac actione faciat actor tales positio
nes. Positiones   actoris.

Ego dico q[uod] tu credidisti te, quod meum tutore[m] fuisse
Ite dico q[uod] tu sciebas te meum tutore[m] non esse s[ed] tamen me
um tutore[m] te fingebas. Ite dico q[uod] tu gessisti negotia mea.
Ite dico q[uod] ex illa gestione e[st] ap[u]d te ad ualens c. l. Ite
dico q[uod] talia potuisti gerere et omisisti unde sum affec
tus dampno in c. l. Ite dico q[uod] sciens tu scisti te non esse
tutore[m] tu omisisti excusatione[m] necessariorum pupilli.
E contra reus faciat tales positiones. Ego dico q[uod] tempore illo quo ges
si. tu eras maior xiiii. a[nnis]. si illud confitebitur actor
succumbet quia non h[ab]et locum nisi quando impuberes negotia
a gesta sunt. ut ff. e. l. i. [§] si curator. Ite illa negotia
a gessi ut curator a pretore datus. si confitebitur actor suc
cumbet quia locum h[ab]et. neg[otiorum] g[estorum]. ut ff. e. l. i. Ite dico q[uod]
negotia tua que gessi ego gessi tanquam amicus. si confi   illud
tebitur actor succumbet. quia h[ab]et locum actio neg[otiorum] g[estorum]. ut s[upra] in
act[ione] [contra] neg[otiorum]. tractatum. Si autem non gessit ipse et uult
se defendere dicat ego dico q[uod] tu tantum gessit negotia   que dicat
atua credens se tutore[m] tuum esse. si illud confitebitur actor

xxi

ex b. flo. q si opponatur ... sciat ... audiet ... non potest postea ... contra ... voluit

succumbet pro illud verbum. quia si ille tamen gessit consequitur quod iste non gessit in hac autem actione concipitur
ita libellus. **Libellus.**
Vobis domine or. pot. pi. c. ego R. de O. quod talis quidam tutor gessit negotia mea. cum non esset ex qua gestione. sunt. c. apud eum. vel ex illa gestione me dampnificavit. in c. unde illa c. peto. et ad hoc propono actionem protutele. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. i. ff.
e. t. **q°.** Set opponitur cum specialis actio sit edenda non videtur specialiter edita. nam ista verba notare specialiter nomen actionis. set adiectionem ut in act. de peculio dixi. S. unde deberet dicere. ago actionem negotiorum gestorum pro tutele. et ita videretur recte concipiendus libellus. Re. immo est proprium nomen actionis. sicut enim aliquis conveniatur actione tenetur tutele. ita si aliquis credat se tutorem. tenetur protutele. sic videmus unde si aliquis est heres tenetur ut heres. si vero sit pro herede tenetur pro herede. ita quod ista verba protutore pro herede sit una par. sic bonorum possessor. ut ff. de usuc. pro her. et ff. de petit. l. pro her. Illud autem attende quod sic datur protutele contrarium. ita deberet dari utiles. negotiorum gestorum contra illum qui curatorem se credit et gerit
hoc videtur alicui mirum quod hic tractatur de act. protutele cum non sit tractatum de act. tutele. quia illud ideo quia hec protoria illa civilis. quod sit protoria. dic. l. ff. e. l. i. et ideo cum de protoriis primo tractemus. ideo post dea dicimus. **Si aliquis credens se tutorem cum non esset aliquid inpendit in administratione bonorum pupilli potest petere per contrariam protutele actionem. Re. de contraria actione protutele.**
Ut autem competat actio protutele contra pupillo ita competit contraria protutele illi qui gessit. ut ff. e. l. ult. ideo dicamus de ambabus unde ad hoc ut competat illa sunt necessaria que dixi in act. superiori. Item et quod inpensas fecerit in rebus illius pupilli. ut ff. de eo. quippe tuto. l. ult. et ff. de cont. tut. et udi l. i. § ad hanc actionem. Item aliud quod protutor iste non obiecerit in modum compensationis inpensas quas fecit. vel si opposuit iudex non recepit. ut ff. e. l. i. § preterea. Item illud quod inpendit quod fuerit utile pupillo. licet ad non sit huius eventum. ut ff. e. l. quid ergo. § sufficienter. Item non sit illum pro inpensis immo pro eo quod quid ab eo pupilli negotiis. vel et sit obligatus. ut ff. e. l. ult. Item et aliud quod ille quod exigitur pro contrario protutele iudicium non possit exigi per aliam actionem. ut ff. e. l. i. § an iudicium. Item aliud quod officium protutele sit finitum. vel et non finitum. ut ff. e. l. i. § finito. unde actor faciat tales positiones.
Positiones. Actoris.
Ego dico quod tamquam tutor administravi negotia tua. Item ego administravi et in illa administratione expendi. xx. Item ego illam administrationem utiliter incepi et consumavi. vel saltem utiliter incepi. Item ego dico quod pro illa administratione sum obligatus ... et sic reus faciat tales positiones. **Positiones. rei.**
Ego dico quod tempore illo quo gerebas negotia. ego eram maior. xxv. an. si illud confitebitur actor succumbet quia non habet locum protutele. neque contraria ut in superiori act. dixi. Item ego dico quod tu voluntatis cum incepisti gerere. si illud confitebitur actor tunc cum... quod non fuit negotium utiliter inceptum ut dictum est. Item
ego dico quod a sponte gessisti. si illud confitebitur actor succumbet. quia locum habet. neg. g. sic est c. de ... in act. neg. g. Item ego dico quod consequi actionem protutele contra quod tu voluisti eam compensare et iudex recepit compensationem. si illud confitebitur actor succumbet ut ff. e. l. i. § preterea. in hac actione concipitur ita libellus. **Libellus.**
Vobis domine or. pot. pi. c. e. R. de O. quod bona administravi. credens me tutorem illius in qua administratione expendi. xx. ideo illa xx. repeto per contrariam actionem protutele. quod recte concipiatur libellus. dic. l. ff. de contraria tu. l. i. **q°.** Set videtur quod actio talis non competat. et tale est quia verat pupillus. et negotia gesta sunt quo potuit obligari sine auctoritate tutoris. et tamen non quasi si obligatur saltem naturaliter obligatur. ut ff. de nova e l. i. § ult. que sola naturalis non prodest ad agendum. ut ff. de pact. l. iuris gentium. § Sed si. quod obligari potuit cum auctoritate illius qui tutoris. Ratio non valet quia cum auctoritate veri tutoris pupillus ipsi tutori obligari non potest. ut ff de auct. tu. l. i. Ita ergo respondeas. dicas quod pupillus obligatur et et furiosus, set pro gestione. nam dicitur quod extra obligatione venit. sic hic pro gestione obligatur pupillus et furiosus. ut ff. de act. et obl. l. furiosus. et l. quas inducitis loquuntur in obligatione personali in qua pupillus non obligatur civiliter et naturali est sine tutore. supra pupillus contra hac. unde locutum est contractu at in quasi contractu. sec ut dictum est **q°.** Item opponitur actio ista protutele. est simplex quia et directa. et contraria simplex. sic est simplex quando oritur ex re. Ro. et alibi ... ignorantia enim ex re oritur ut inst. quib. mo. re. c. ob. secundum hoc simplex. ut c. de distra. pig. l. secundum placitum. et ff. de pactis. l. sic. x. § de pignore. Item adhuc opponitur tutor enim vel protutor sic dictor est et non ... tur ab initio sustinet iacturam actionis. sic quia a ... non potest et hoc si ab initio fuit creditor. si autem si ... at postea creditor non administrabit sine adiuncto curatore. administrabit. aliquin ex illa act. non agere. ut ... ut hic quippe habet. se res minio. ob. ha. coll. v. et est posita. in c. quando. tuto. vel autem minoris debitor. ... actione privatur ut dictum est. quo ergo intentabit actionem contraria protutele vel actionem contraria tutele. Re. quod dic autem de eo qui sit creditor minoris quod non possit agere sub iudici contra alia cum sistat creditor. non autem sistat ratione ipsius administrationis. quia aliquin cum tutor et curator impediunt et ita fiat creditores minorum vel pupillorum iam debent dari vel adiungi semper curator quod non est verum quoniam in certis casibus tutorem habenti nec tutor nec curator datur ut c. in quib. ca. tuto. habenti tu. vel cu. da. pot. de quibus casibus iste vide. **Si de posuisti apud quem res tuas causa timoris incendii ruine naufragii seu tumultus et ipse non vult restituere habes actionem depositi. Re. de actione depositi.**
Qui autem deponit aliquid res suas aliquando timore incendii in loco ... tutiore. ut fit bononie cum incendium semper ... vel ... propter seditionem populi ut apud ... vel cum naufragium ut in his qui per mare vadunt cum navibus et sic venetiis. vel ruine quando domus aliqua minatur ruinam. sic apud messanam et in aliis.

competat actio depositi et exceptoria ideo declaramus. Unde
adhoc ut actio illa competat tot sunt necessaria. Primum quod
aliquis illorum casuum interuenisset. Secundum quod res illa fu
erit deposita ut ff. depositi l. quod tumultus et l. i. § i. et in
st. de act. § sequens. Tertium committetur illesis uilius qui
cadet in hominem constantem. al' non haberet locum ut estima
tio uani timoris. ut ff. de re iudi. l. si quis ab alio.
idem ff. de dup. infe. idem. ff. loc. et co. l. i. § Quartum quod il
le infitietur apud quem deponitur adhoc ut detur
in duplum. alioquin in simplum datur. ut insti. predictis ff.
depositi. Unde in hac actione actor faciat tales positiones.

Positiones. actoris.

Ego dico quod tali die uel nocte fuit incendium in do
mo mea. Item tali die passus sum naufragium uel immi
nebat michi. Item tali die domus mea minabatur michi ruinam
Item tali die populus armatus mouit seditionem contra me. Item subpo
situm incendium in domo mea. Item tali die nauis uel eram
passa naufragium. Item dico quod illo die deposui apud te
res tales puta pannos uel denarios. Item dico quod res illas
tamen negasti reddere cum petetur. Item dico quod metus
fuit metu illius ruine, uel tumultus. uel naufragii
uel incendii. quia domus uicina comburebatur. ut ff.
ad l. aquil. si quis fumno. nam tiraces agitur pari
es et proximi ardet. Sed reus faciat tales posi
tiones. Positiones. rei.

Ego dico quod incendium illud uel ruinam uel tumultus
uel naufragium fuit tali die. s. ante quam ille ponat
de die sua. si illud confitebitur actor succumbet quia non
fuerunt deposite illo die. quod dicebat actor. ut ar. c.
de condicti. et commit. stip. l. optimam. Item ego dico quod illo die
illo fuit ortum incendium. tu res illas quas a me petis
et dicis te deposuisse apud me. tu deposuisti apud titium
si illud confitebitur actor succumbet. quia ex quo apud ti
tium deposite sequitur quod non apud illum. ut ar. c. de pecul.
l. maritus. et ff. de iudic. l. cum pretor. Item ego quod illud in
cendium non appropinquabit domui tue. per iiii.
domos. si illud confitebitur actor succumbet. ut ff. quod ui,
aut clam l. si alius. Re. iii. Item dico quod semper uolui
restituere res illas quas apud me deposuisti. si illud
confitebitur actor non poterit agere ad penam. Item dico quod
res illas quas apud me deposuisti ego restitui tibi
si illud confitebitur actor succumbet. quia in te est quod
plus ab illo peti. In hac autem actione concipiatur ita
libellus. Libellus.

Vobis domine or pot. pl. conqueritur. R. de co. apud quem depo
sui res tales tempore incendii. uel ruine. uel naufragii
i. uel tumultus quas res negat se a me habuisse in
ea deposita et reddere contendit. unde res predictas peto in
duplum michi restitui. ad predicta propono actionem deposi
ti quod ita recte concipiatur libellus probatur. ff. de posi
ti. l. i. § i. et l. quod tumultus. et inst. de act. § sequens. Quaestio.
Sed uidetur quod male sit conceptus. quantum ad penam. nam dicit l.
inficiando quis depositum furtum non committit. ut ff. de
furtis. l. inficiando. quod ergo hic ponitur in duplum cum
furtum non committatur. Re quod non committatur furtum sed inficie
tur quis depositum. in predictis. iiii. casibus. uel aliter non com
mittatur furtum nam illud duplum in furto totum est pe
na sine rei persecutione. hic autem simplum est pena. sic ueniat
simplum ut pena in act. item competit contra publicanum ut

ut ff. de publicanis. l. i. uel si non negauit a principio tamen
ne negeret in processu cause dicas ita. Libellus.
Vobis domine or pot. pl. conqueror ego R. de co. apud quem deposui
res tales propter incendium ruinam naufragium uel tumultum
unde peto res illas michi restitui. per act. depositi. nec admitto
quod quidam uoluerunt simpliciter admittere quod fieret libellus. s.
quod res tantum restituerentur. cum quod si postea negauit post litem contestatam
quod teneat ad officium iudicis quod in duplum condempnet. ut ar.
ff. de iudic. l. solemus. et ff. de edilic. e. l. ediles. et § Sta
endum. Quaestio. Sed uidetur quod secundus libellus sit male conceptus nam
quilibet actor debet certus esse de iure suo. ut ff. de ac
quir. her. l. cum falsum. quod hic non est sub alternatione proponit. Re. hic
contingit propter responsionem illius contra uenit de quo incertum est
qualiter debeat respondere. sic et al'. ff. quorum leg. l. i.
et est notandum quod ista actio depositi in his. iiii. casibus. extraordi
naria. in aliis autem est ciuilis. ut ff. de posi. l. i. predictis modis
potest concipi libellus. in omnibus his que crescunt in litem per infi
tiationem. ut c. de condic. in. l. eaque sic est actio. l. aquilie
ut ff. ad l. aquil. si deuerari. in hac actione. et sic legatum
relictum uenerabili loco si intentetur actio ex testamento. ut
inst. de act. § et inst. de obli. ex quasi contractu. § ult. et c. de iudo
mi. pe. aut. § quinquennium. Si quis uicinus eruat in agrum
tuum uiam publicam reiecit. tu potes agere contra ipsum. actione ui
e reiecte. Ru. de. actione. uie. reiecte.
Si uicinus in agrum suum uicini uiam publicam reiecerit agere
potest possessor cuius fundum facta est uia publica actione uie
reiecte ad similitudinem utilem esse. l. quanti uis esset sua quia
publica per fundum illius facta non esset. ut ff. de uia publica. l. sim
agrum. quam actionem dicunt quidam esse proprium nomen actionis et ita
est in arbore actionum in speciali articulo. et ita bene sonat ac
tio uie reiecte. sic et nomen alterius actionis. alii dicunt quod
non sit proprium nomen actionis sed est adiectio sicut de peculio. et quod
leges insti. predicta si in agrum. ff. de uia publica. quod datur actio uie
reiecte. l. propter uiam reiectam datur actio. s. legis aquilie u
tilis. uel actio in factum. sic et al' dicitur datur actio de dolo. l.
propter dolum datur actio. s. ut mandati ut c. de dolo. l. i.
unde adhoc ut actio illa competat tot sunt necessaria. Primum
quia publica quis fecerit per fundum uicini sui. Secundum quod fund
ille sit uicini. tertium quod propter hoc dampnum sit illatum illi
uicino per cuius fund uia publica facta est. sic hec omnia colligun
tur. ex l. ff. de uia publica. l. si in agrum. unde actor faciat
tales positiones. Positiones. actoris.
Ego dico quod uia publica. solebat ire et debet ire per tales partes. Item
dico quod illam uiam transtulisti uicine. uel immisisti eam per fundum me
um. Item dico quod per talem uiam immissam dampnum michi illatum est. scilicet
tantum. bn. i. c. librarum. Et contra reus faciat tales positiones. P. rei.
Ego dico quod uia publica. ire uel uadere et ire debet per tales par
tes. Item dico quod iuxta partes illas. uel fines est fundus tuus. Item
dico quod per talem uiam publicam. a me missam ita contendit tua facta est
melior multo est propter strata et uiam publicam potes uendere mercimonia
tua cum peteris et per uiam transeuntibus. In hac autem actione
si dicas quod sit proprium nomen actionis concipias ita libellum. Libellus.
Vobis domine or pot. pl. conqueror ego R. de co. quod in agrum meum ui
am publicam reiecit. seu immisit propter quod uicinus mea. i. c. ne u
la uia ita reiecta esset. unde illud michi uult esse peto et
adhoc propono actionem uie reiecte. quod ita recte concipiatur
libellus et admitti esse et ad actionem propositam. dic. l. ff. de ui.
apud. l. plc. Si autem es in ea sententia quod non sit proprium nomen actionis te
neas omnia in libello posita et dicas adhoc propono uel item

Margin notes (left): l. ithac. §. — illum — libellus — unde non ueniunt in actione furti. sed ueniunt ut alia pena.

Margin notes (right): et si ipse fuit re inficiatus peto res illas michi in duplum restitui. et adhoc propono actionem depositi — op — casibus — autem — circulo — reiectum — mittit — No.

q̄ a. h. q. q̄ ī̄ma uict̄ et fuy elicius
et ille pot ea claudere sua auctoritate.

ut utilē aquilie subsidiariam. qō. S; opponit̄ q̄ actō nonsit hīc pporta. ut̄ eīn q̄ cpetat adhoc ut ma remoueatur non. uīt aduīt eē. R̄ immo aduīt eē q̄ petit ut dictū ē. qō. Quid ḡ siuellet age adhoc ut ma remoueretur. R̄ nonēdem actōez p̄ dictā cpete. s; ēdo q̄ p̄sēr sua auc̄. claude ita q̄ pplr̄ iīi transire nonpsit. sic sepe dixō iudicia. z hēr leges ff. ad. l. aquil. l. quē admod. ā ppetū z oz. z ar. c. dalluuionib; l. i. qō. S; quid siegit quī p̄o cimciū quīmā p̄ū usuū fund̄ reiecit. z fuit ctentus īnt eē. nūquid potit postea claude. sic dictuē. uideretur q̄ sic. p ar. dsolut. l. stichū aut pāphilū. c dolo. hūi ī mēdo. quia cū ipē huit p̄ciū z p̄ciū loco rei succedit. ut ff. d pet. hē. l. si z rē z p̄ciū. ḡ uidtur fund̄ hēre. uīi nonpōt remouere. qō. S; illud q̄r q̄ si aliquis reiceat ma p̄uatā p fund̄ mā ī usu. nūquid aget p dcā actōe. R̄ ēdo utilē locū hēre. p̄ser z intentare negatoriā sic dns fundi. ut ff. sic. uīn. l. ii. sicut nōe dns fundi s; forte sibi publiciana. ut ff d publicia. siego. Si aliquis cpellat te p metū tradas rē. ul p̄mittas hēs cillū actōe q̄ met cā. p quā ab illa obligatōe pōt liberari. z rē illā recuperare. R̄ de. actione quod metus causa.

Compellit quis aliquē p metū quicaderet inhōiez cstantissimū. quia tanet corporis piculū z aīe cruciatū. ut rē aliquā sibi tradat. ul uendat. ul donet. ul eū abobligatiōe liberet. uīi metū passo succurr p actōez q̄ metus cā. q̄ plus ē z ptoria z quelibet p̄ssore rei psequitur. ut inst. d act. c sequēs. z ff. e. l. metū. c uolenta. z c hec actō. uīi adhoc ut actō illa cpetat tot sūt necc̄ia que dixi. s. in aut. utili iure quedatur sibi metū passo z cfessiones actoris z rei. ibi inuenies uez quia in hac p̄la ē dubitas snaz. utez. pc. z dūm. io. s. ut utraq; sna sit diffinitiua. ul p̄ma ut̄ locutoria. a. sedā diffinitiua. q̄ ultimū ā intēt. p. ido di ūsis modis cipiunt libelli. uīi sdm. pe. cepitur ita libellus. Libellus.

Vob dne oz pōt pi. c. e. R. d ō. quirē talē m̄ p metū abstulit. uīi rē illā peto m̄ restitui q̄ m̄ d dolo repmittat. ueres illa dterioz fca sit. z sire stituire cdic. peto ipm m̄ inquadruplū cdepnari. ad pdcā ppono actōez q̄ metus cā. q̄ ita recte cipiatur libellus pbatur. inst d act. c sequens. z ff. e. l. metū. c ex hoc edicto. z l. sicu exceptōe. c siq nonrestituit sic z hr̄ fieri libellus inactōe ad exhibēd. ul cipiatur ita peto rē talē m̄ exiberi z exhibitā uendico. ut pbatur. ff. ad exhibē l. iii. z hoc. auttū sit p. ea minuendaz litiū cū sit boi p̄toris lites minuere. ut ff. sictū. p. l. quidā. dno aut. io. dno meo uidet q̄ sit utraque sna diffinitiua. z sic fineos duosfiet libelli p̄m ita. Libellus.

Vob. dne. oz pōt pi. c. e. R. d ō. quirē talē p metū m̄ abstulit. uīi rē illā peto m̄ restitui ad pdcā ppono act. q̄ met cā. scdā cdepnatōe. s. q̄ restituat. si ipe illā restituere cdic formabit aliū libellus inhūc modum. Libellus.

Vobis dne. oz pōt. pistoz. c. e. R. d ō. quirē talē p metū m̄ abstulit. z ad eā restituendā cdepnatus restituere cdic. uīi ipm peto inquadruplū cdepnari. ad pdcā ppono act̄ q̄ met cā. sicuti cceduī q̄ utraq; sna sit diffinitiua. necc̄o hēt ccedere q̄ duo libelli dentur. cū sit impossibile q̄ sna diffinitiua sine libello z aliis sollepnib; ferri nonpossit. z tū admittit libellū. pc. uerūtamen dicet p̄ma snaz. nō ut̄ locutoriā. nec diffinitiuā. s; admonitōez quādā. sic pcedit admonitō. in aut. d hēdi. z utilē coll. i. z ē pōita. c. d tādi c aut. ampliꝰ hoc s̄m tū uidtur q̄ p̄ma sit diffinitiua. z qualibellus datur. z iuratur d calupnia z oīa fiunt q̄ indiffinitiua exiguntur. quia sine cērsie inpōito ut ff. d re. iudi. l. i. d scdā aut uidtur q̄ nonsit diffinitiua. s; ea executio pe. nā p̄ma datur in restitutōe. simpli. q̄ p metū fuit ablatū. scdā sna datur ad penā quia pena imponitur. s. tripli. ut ff. e. l. si cū exceptōe. c siquis nō restituit. z c sextus. z c quadruplatur. z c quatenus. nā siquis rē nonrestituat subaudi ex p̄a snā cputato p̄o siplo inquo fuit p p̄ma snaz cdepnatus. ita intelligt. l. sicu. ex. si. z c quadruplatur. infin. quo enī p̄sit dicet aliquis q̄ p̄ma sna sit ut̄ locutoriā. immo ē diffinitiua. nā z libellus datur z lis c. z iuratur d calup. z alia ut̄ uenit in ipe esse eē sic in alia diffinitiua. R̄ z fertur rite p̄tus z sine cērsie impōnit. z appellatur ab ea. z datur ēpa quadrimestria sic z inaliis diffinitiuis. ut ff. e. sicu ex. c q̄ fidō. n enī p̄sunt dicere q̄ scdā sit diffinitiua quia inscdā sna nondatur libellus nec iuratur nec iurat d calupnia nec alia fiūt q̄ dadantur inalia diffinitiua. n q̄fertur inceptas. nāqua rōe dicer illa scdam diffinitiuā eadē rōe diceres sna scdm, quedatur inrealib; z in arbitrariis. s. d uīendo iudicē. ul dsoluendo ut̄ eē. q̄ sit diffinitiua ut ff. d reuoc. l. qui restituere. z ff. d pigno. l. sifund. c inuendicatōe. Qualit̄ q̄ scdm snaz uīaz cipietur libellus. R̄ ap̄o q̄ cipiatur scdm q̄ dixit. p . ut. s. notaui. alit̄ cipietur libellus simplex ut dictū ē ut rē m̄ restituat quā p metū abstulit. ut s dictū ē. nec faciat aliquā mentione d pena n ē cipiā scdm libellū quo ad penā ut dixit dns. io. immo iudex exoffo suo cdepnab. ī illo triplo ul quadruplo. illo simplo cputato. inquo fuit cdepnat in p̄ma sna z nullo alio libello porrecto sic in do iuuat ut z litē q̄ utē poitur loco pene. R̄ ctumaciā nonrestituentis. ut ff. d iudic. uīnā l. i. q̄ i iurand iudicē nūquā [illegible] inlibello n ē ppa adhoc libellus dnouo formatur z tū iudex cdepnat ex offo suo. ut ff. d rei uīn. qui restituere. z d pig. sifund. c inuendicatōez. formatē enī ita libellus. agit titi c seiū aquo rē talē petit sibi restitui [illegible] rei uīn. n adic inlibello z siū uult restituere supatus iudicē iurare. ad q̄ uc; nonuit uere diffinitiua p ea q̄ dicta sunt. hr̄ tamqdā similia diffinitiue. quia ēdo ab eo p̄ser ap. z cqdāt.

qo. cedepnato tpa quadrimestria. Sed libellus oni sic opponitur. actio q mei ca iust e. ut ff. e. l. metu. Quia uolenti et sim et cuiste elus te prosequitur. Sed hec actio licet sit iusta. imitatur tamen natura realium. sic adexibi. et caluisiana. et pauliana. et seruiana. quecumque plures sint in psecanit possores et imitant natura realium et hec uera sint siuis te auocare q fuit pmetu tradita sicut uel res obligatoe p metu fcam auocare concederes ita libellum.

Libellum.

Vob dne. o. pot. pulo. c. e. R. d o. quippe metu compulit ut sibi uenderem. l pmitterem te talem. uel contradicta obligatoe meliberet ago q ipm. et ppono actoem q mei ca. q locum hac hec actio siue negotium sit pfectum siue impfectum et in obligatoib. rescidendis. dic. l. ff. e. l. metum. §. sed qui pretor. et c.

Ex hoc edicto. Si aliquis dolo te decipiat in contractu. siue ex proposito. siue ex incidenti habebis contra illum actionem de dolo. R. de dolo.

Contra hodie temporibus. iuris de dolo actio locum habet quia in contractibus aliis et ingetib. bone fidei et stricti iuris. ideo uidamus qn locum habeat hec actio. quid autem iuris sit qn dolus dat causam contractui bone fidei. l stricti iuris. l qn incidat dic ut notatur in summa de non in ei. non adhoc ut actio ista competat tot sunt necessaria inprimis dolus intercessit l dans causam contractui uel incidens in contractu. l verbi gratia. dat causam contractui qn ego nullo modo eram contracturus tecum puullo enim ptio uendidi; ego sepe dicebam. tu dicebas glosule male sunt. et ita inutiles. sed impator uenit quidestru it os notulas. ego tali tua suasione inductus uendidi. ecce dolus dedit causam contractui. sic bone fidei ipso iure. nullus est contractus. si stricti iuris tenet. et dabitur actio de dolo. ut ff. de dolo. eleganter. et c. de inutili. stip. l. dolo. pot et ponitur exemplum p l. c. de her. l. act. uen. l. quinde incidit in contractum qn ego uenditurus codicem tu in dulsua sisti pp q ego minori ptio uendidi puta ualebat. x. uendidi. p vii. si sic est bone fidei purgatur dolus ille usque adulamum denarium p actoem ex illo contractu. ut ff. de act. ep. et ue. l. ult. si pro mutuo sit sic contractus stricti iuris. ita dabitur de dolo si sit quantitas maior duobus aureis. ut ff. e. t. l. si oleum. uinum. et l. ide. Sed est necessarium q qn dolus est incidens in contractu stricti iuris sit ultra ii. aureos. licet in contractib. bone fidei non distinguitur ut dictum est. Tertium est necessarium q ego ignorem dolum in commissa est qn committitur. al non agere. q scienti. et uolenti dolus non infertur. ut c. de transact. l. cum dominatois. et ar. ff. de aqua plu. ar. l. in die. Item q res illa circa quam dolus est commissus. dicit uel. l luxuriosa. l humilis. l plebeia cum alius sit honeste uite. l nobilis. uti ff. e. l. non debet. cum. l. sequenti. quartum q licet dolus sit commissus q brevium non sit transactum. ut c. e. t. l. ult. quintum q alia actio non competat. nam si alia competat. ista non datur. ut ff. e. l. ii. et c. e. l. de dolo. sextum q designetur certa persona que dolum commisit. licet in act. quod metus causa sit. ut ff. e. l. si. et si dolo. si ult. tum actor faciat tales positoes.

Positiones actoris.

Ego dico q tu multum suasisti mihi q ego uenderem tibi codicem l hereditatem dicendo q minima erat illa hereditas et codex ille erat inutil. ego dico q propter tales suasiones ego uendidi tibi al. non uendidissem. et iste positiones fiat si do lus dedit causam contractui. sicut sunt incidens dolus ita dicatur ego dico q cum ego pponerem uendere codicem seu hereditatem tum in tam suasisti q ualeret modico. q uendidi tibi. p x. minus. Item dico q codex ille seu hereditas ualet xl. ego uendidi p xxx. ptuis suasionib. Item dico q ego credebam ueracem que diceb. mihi. et de hereditate q q ego eram modica et in dptio. Item dico q ego sum homo honeste uite et nobilis. Item dico q annus est iam q h uendicio facta fuit. conuenit faciat tales positoes.

Positiones rei.

Ego dico q tu ueras uendiaturus codicem seu hereditatem al. si illud confitebitur actor non potit dicere dolum dedisse causam contractui. Item dico q res illa quam uendidisti mihi ueneris pte. coiter apud oem hominem. si illud confitebitur actor sic erubet ex quo in pser plus hi. ua res tantum ualet quanti uendi pot. ut ff. ad l. falc. ptia et ff. de donat. cum mor l. mortis ca. Item ego dico q tu sciebas ea que tibi suadebam. si illud confitebitur actor non potit conqueri. de dolo. q scienti et uolenti dolus non infertur ut s. dictum est. Item dico q tota deceptio non excedit. xx sol. Item dico q ego sum nobilis et legalis homo. Item dico q tu es meretricator et aleator. si ista confitebitur actor. non habet actoem de dolo ut s. dictum est. Item dico q actoem q e uendito habes adire cupand tum uret esse. si illud confitebitur actor subcubit; ut s. dixi. uer tamen positiones in uerit ne teneretur reus respondere. Item dico q iam est triennium q hec uendicio facta fuit. si illud confitebitur actor non habet actoem de dolo cum sit elapsa. ut c. e. t. l. ult. In hac autem actoe concipietur ita libellus.

Libellus.

Vob dne. o. pot. pl. c. e. R. d o. qui me dolo induxit adhoc ut sibi uenderem meum l hereditatem uel quam sibi uendidi peto contractum ipso iure rescindi et adhoc ppono actoem de dolo. q est contractus sic ipso iure nullus dolo dante causam contractui bone fidei. dic. l. ff. e. eleganter. in pn. qo. Sed pro apparere q libellus iste nullo modo stare pot. sicut pp dolum dante causam contractui contractus ipso iure nullus est. uidetur est non pot rescindi. q est ruptum est semel. amplius rumpi non pot. ut ff. de inuisto. uti testo. l. na. et si sub conditione. Re uera est q opponitur q libellus male est conceptus. in dicat ita. dolo dante causam contractui. aut statim est in finib. contractus bone fidei. aut ultra possessum. s. adiudicet. si statim est in finib. tunc nullus libellus est necessarius. quia ipso iure actor nulla habet actoem. sicut sit ultra possessum quia res est tradita tunc res recuperatur p actoem de dolo et concipietur ita libellus.

Libellus.

Vob dne o. pot. pl. c. e. R. d o. qui me dolo induxit q uenderem sibi codicem meum. al non uendidissem et illum codicem sibi tradidi. uel q illum codicem mihi restituat

ago contra ipsum et ad hoc propono actionem de dolo, quia ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. eodem elegantem. ipsum questio. Sed opponitur. videtur quod non habeat locum actio de dolo. nam habet locum ex vendito, ut ff. de actionibus empti l. iulianus. § proinde. Si habet locum ex vendito, non habet locum de dolo, ut ff. de ... l. penultima et de dolo l. ii. et c. de dolo l. de dolo. Ad hoc l. illa de actionibus empti locum habet qui dolus incidit in contractum et tunc locum habet exceptio et cessat de dolo actio. Qui de dolus dat causam contractui contrarie sic ipso iure nullus. nullam ... actionem parere potest. questio. Sed opponitur. non contractus est nullus et tamen datur actio, ut ff. de actionibus empti l. exceptio. § his qui inva. Ad hoc ibi contractus ab initio fuit aliquis, licet fuit rescissus per edictum. unde non videtur nullus fuisse quantum ad primordio utilitatis, ut ff. ii. de legatis l. cum filius. § his questio. Item adhuc opponitur actio de dolo subsidiaria est, quia datur ad ire (?) prosequendum. Ad hoc et malus invenietur in actione contradicti et de positione quelibet subtilissime contra re presentatur. ita concipitur libellus. si dolus dat causam contractui. Si autem dolus incidit in contractum et bone fidei est non opponetur libellus, ut dictum est, sed ita. **Libellus.**

Vobis domine o. potestas pi. c. e. R. de c. quia cum exponerem vendere codicem meum pro xx. ipse dolo suo incidente in contractu me decepit et in duobus denariis. Ideo ut illos denarios michi det et solvat ago contra ipsum et ad hoc propono actionem ex vendito, quia ita recte concipiatur et premunita quantitate. dicitur l. ff. de actionibus empti l. iulianus. § proinde. Si autem incidat in contractu stricti iuris et si quantitas est ultra duos aureos datur actio de dolo et sic concipies libellum. **Libellus.**

Vobis domine o. potestas pi. c. e. R. de c. quia cum me promissione qua sibi feci decepit me in duobus aureis. unde actione de dolo ago contra ipsum quod predictam michi quantitatem restituat, quia ita recte concipiatur libellus. dicitur l. c. de inutilibus stipulationibus l. dolo. Si autem dat causam contractui stricti iuris et tenet contractus. Sed obstat exceptio. et si petitum sic contradicitur locum habet de dolo et concipietur similiter libellus. sic. S. habet actio de dolo arbitraria est. sic et supra invenitur in libello et sic duo libelli vel unus ... ... concipiuntur. quod est sic arbitraria dicitur l. ff. de dolo l. arbitrio et quod in rem est in libello. dicitur l. ff. de in litem iurando l. videamus. § ... **Si aliquis rem tuam auferet tibi cum in eodem delicto deprehendas habet contra eum actionem manifesti. Rubrica de actione furti manifesti.**

Quia actio furti manifesti est penalis, ut infra dicetur et contra actionem. § furti autem manifesti licet actio furti non manifesti sit civilis, ut infra de noxalibus. § fuit autem de hac dicendum. § in tractatu cuiuslibet videamus quod contra operatur actio illa furti manifesti et que sint necessaria ad hoc ut actio illa operetur. Tot sunt necessaria. Primus quod res illa sit aliena. Secundum quod res illa contrectetur et dolo. Tertium quod contrectetur contra voluntatem domini. Que probantur ex diffinitione ipsius furti. Furtum est contrectatio rei aliene invito domino fraudulosa, ut infra de obligationibus que ex maleficio oriuntur. § furtum et in summa et ff. eodem l. i. quod diligenter prosequitur. dicitur ut notatur in summa domini mei. eodem titulo. Quartum necessarium quod ille qui utitur re illa sciat se uti contra domini voluntatem, alioquin si credat dominum permissurum et si falso excusatur tamen a crimine furti, ut infra de obligationibus que ex delicto nascuntur. § pena manifesti et ff. eodem l. ut omnes. § recte. Qualiter autem quis utatur contra domini voluntatem, quod hic plura exempla ponuntur. infra eodem. § pena et ff. eodem et intelligitur voluntatem domini contrariam probetur quod dominus eo sciente, ut ff. eodem quamvis. § verum contra

quintum est necessarium quod ille qui agit furti interesse sit et honesta seu iusta causa rem illam salvam esse, ut ff. eodem l. ... et infra eodem. § furti autem actio. Sextum in hac actione precipue est necessarium quod fur deprehendatur antequam pervenerit ad locum destinatum. Pervenerit dico eo die quo furtum fuit factum quod enim sit volebat ire in yspaniam cum re illa et hodie deprehendatur in ... vel furtum factum fuit sufficit, ut ff. eodem l. fur est manifestus et l. sequenti et quod videatur quod rem illam asportabat. nam si videatur antequam pervenerit ad locum destinatum fur manifestus est, ut infra eodem. § manifestus. Nec dubito ego a quo deprehendatur vel a quo videatur vel in quo loco publico aut privato, ut dicunt leges allegate et ff. de furtis l. si quis solutionem. § in mora. Septimum quod res sit mobilis, ut infra de usucapionibus. § furtum. Octavum ... negatur contra illum qui furtum fecit principaliter committitur (?). Sed non autem contra illum qui prestitit opem vel auxilium et ista sunt necessaria et octavum (?) et quod opem prestitit vel consilium, ut ff. eodem l. in furti actione. infra eodem. § ope et consilio. Nec obstat quod in eodem. § dicitur quod qui dat consilium non tenetur. Subaudi quod illa alias erat facturus furtum, ut ibi. Alias tenetur quis furti et si solum consilium dedit, ut ff. eodem in furti actione. § consilium. Sed licet quis det opem vel consilium nondum conveniri potest furti manifesti actione sed non manifesti, ut ff. eodem. § si quis ope et qui dicitur de eo qui prestitit opem tenetur furti, intelligas qui sciebat causam rei gratia opem prestabat, ut infra eodem. § ope. In singulis vero in libellis faciat actor tales positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod codex ille meus est vel meus est meum illum eo dicere habere ex honesta causa, puta commodatum vel depositum vel quia sartinator (?) vel fullo (?) ... vestimentorum. Item dico quod tu illum codicem vel illa vestimenta ... tractasti. Item dico te contrectasse illa vestimenta vel illum codicem et alium usum quam dominus esset permissurus vel concessurus. Item ego concessi tibi rem illam ut uteretis usque florentiam et tu vis usque arretium. In hoc casu ... tenetur reus fur licet dicat Ego credidi dominum permissurum, ut ff. eodem l. qui iniuria et ff. de dolo (?) ... l. penultima. Ex quo enim ad certum usum rem commodo vel ad certum locum et tu mittis alio (?) vel ad alium locum ... dicere vel sis re ... contra meam voluntatem. Item dico quod ego te deprehendi cum re illa antequam pervenires ad illum locum quo ire volebas, vel forte alius te deprehendit. Item dico quod ego vidi vel talis, puta titius te codicem illum meum deferentem antequam pervenires ad locum destinatum scilicet ad locum illum quo ire volebas illo die. Iste confessiones fuit ... furti manifesti contra illum qui commisit furtum scilicet contra illum qui prestitit consilium vel opem. tales faciat confessiones. Ego dico quod ... titio ne codicem meum michi subtraheret vel furaretur. Item dico quod tu sciebas titium illum in furaturum codicem. Item dico quod tu prestitisti sibi opem apponendo scalas et ca ... Item ego quod tu ... furatus est michi codicem. **Positiones rei.**

Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod codex ille quem dicis furto subtractum a titio qui ille codex est ... Item dico quod codex ille ... illo qui fuit ... commodatus ... vel apud eum depositus, vel sibi pignori obligatus. si istud contrectabit

Quod non possit agi civiliter et criminaliter simul in uno libello

ator absolvetur reus quia amodo custodia non inter
sit actionem furti non potuit intentare. sicut supra dictum est. Item
dico quod voluntate tua usus codice illo. vel illis vesti
mentis. Item dico quod ego codicem tibi commisi in quo uteris
codice illo vel vestimentis. Item dico quod esto quod alio deferendi co
dicem illum accepisti. tamen sine apprehensione alicuius vel usu
pro ad locum destinatum. si illud contestabitur actor excusabi
tur reus a pena quadrupli quia in duplo erit condempnan
dus. vel quod verius puto fiet absolutio propter ineptam actionem. ut ff.
si ager vectigalis. mo. di. l. i. § iii. de constitu. utili vel immunitate. c. exacta
ta. unde. Item confessiones fient scilicet quemadmodum aliquis quod furtum
fecit. Si autem quia prestitit ope vel consilium dicat ita. Ego dico quod
tu quesisti furtum alteri erat factum et consilio meo. Item dico quod
notans prestitit ope qua illectum duxit quod fecit furtum. In hac autem
actione concipiatur ita libellus siue agere civiliter ad penam qua
drupli. **Libellus.**
vobis domine. o. potestati pl. c. e. R. de o. quod codicem meum in
subtraxit vel furatus est et antequam cum illo codice perveniret ad
locum destinatum. scilicet quo ire volebat fuit deprehensus vel visus
cum illo codice ante. vel a titio vel ab aliquo. unde peto ipsum in
quadruplum condempnari et ad hoc oppono actionem furti manife
sti. Et ita recte concipiatur libellus. dicit. l. i. in usu e. t. § manife
stus. Sed opponitur meo quod dicit in libello deprehensus vel visus
fuit. Sed opponitur meo quod dicit in libello deprehensus vel visus
a balio quod operatur aliud. esto quod sit nunquam triplex in actio
ne. quia excepta causa possessionis nichil nobis acquiritur per procurato
rem. ut. c. per quas personas nobis ac. l. i. Et hoc queritur in hac
re. ut. c. per quas personas nobis acquiritur. l. i. si quis
to non per illum sed per ministerium illius. ut ff. de usurpationibus. l. si quis
solutum. § mora. Si autem velles criminaliter agere ex furto con
cesso concipies ita libellum **Libellus.**
Coram vobis domine. o. potestate. pl. c. e. R. bonaventurus u
... anno domini incarnationis m. cc. viii
... mense madii. x. die intrante. Regnante domino Federigo
Romanorum dignissimo imperatore. accuso tertio reum. scilicet
titium quia codicem meum quem habebam in domo mea positum
in civitate pulcre. ipse per furtum subtraxit tempore vestre potestatis
in mense aprilis et antequam ad locum destinatum perveniret. ego
ipsum deprehendi. vel vidi vel alius. unde peto ipsum criminaliter pu
niri cum intersit reipublice quod maleficium non remaneat impu
nitum. et subscribo me illum libellum dedisse. et penam calumpni
e subiturum simplatione deserero quod ita recte concipiatur libel
lus. dicit. l. ff. de accusationibus. l. libellorum. quod et in privatis criminibus
sit concipiendus ita libellus. et sit facienda subscriptio et quod
pena calumpnie imponatur. dicit l. ff. de furtis. l. ult. quod
autem pena imponatur viro Romano ex ordine coherceretur.
quia nichil abscindetur. sed aliter castigabitur. ut in autentica.
ut nulli iudici. liceat. loci servatore habere. coll. viii
et est posita. in c. de fugitivis. autentica. sed hodie. fur tamen lon
gobardo. si agitur ex furto civiliter non facta differentia sit inter
rescitum vel non imponitur pena que vulgariter in octogilt. et sicut con
fessum. Si autem agitur criminaliter pro furto
facta fiat condempnatio in uno. Si autem agitur criminaliter pro fur
to amittat oculum. pro secundo nasum. pro tertio suspenditur.
seu moritur. et ita multe civitates fiat decreto. sicut et bo
nonia. ut in lombarda de furtis. l. ii. et iii. et l. si quis pro prodi
tore. et l. si quis aurum. et l. si quis latro de uno furto. hodie
e tamen civitates tuscie et lombardie et bivienti et usque
fere illud servatur quod si commune agitur criminaliter. vel civiliter non
quia sit talis libellus. sed simplex accusatio per universam ac
cusatoris et sicut habetur pena inquantum vocis. talis modo faciendo
accusat talem et sic libellum non facit inter venire et faci

unt iurare precise. sicut ita est. sed licet non detur libellus. tamen cri
minaliter agitur ordo debet ... in libello deberet
reservari. questio. Sed illud queritur an agi ex eodem civiliter et cri
minaliter. dicimus quod sic. per l. c. quando civilis actio per. crimi. l. um
ca. et ff. de furtis. l. ult. Respondeo videtur quod quivoluit dicere
quod in privatis non potest agi. vel civiliter. vel criminaliter. tamen ut
ff. de furtis. l. in tota. § quis furti. et c. ne tutor. l. cum nec
sic de hoc notat dominus meus in summa. c. quando civilis actio per c.
Sed numquid potest in eodem libello utraque via agi et civiliter
et criminaliter. Respondeo non credo. quia interim donec agitur civiliter
non potest agi criminaliter. quia interim sit unum preiudicium. pa
lam ut ff. de vi bonorum raptorum. l. pretor ait. § ex hoc edicto.

Si nauta caupona stabularii vel aliquis de eorum
familia furto rem tuam subtraxit habes contra eos furti ac
tionem in duplum. Rubrica de actione furti adver
sus nautas. caupones. stabularios.

Est et alia actio que ratione cuiusdam furti competit que vocatur infactum
et est induplum reputata. puta si aliquid tibi surripitur a
re induplum reputata. puta si aliquis liber homo cum
nauta caupone. stabulario vel ab aliquo libero homine cum
opera utebatur nauta caupo vel stabularius. et competit indu
plum. ut ff. e. t. l. i. In hac actione approbavit dominus Jo. except
toriam. cum eam in nullo pretoriarum eam posuit. verum tamen vide
tur quod sit civilis. nam omnis actio civilis non invenitur pretoria
ut ff. de iur. orig. l. ii. infine columpne. et sed certe pretoria est
ut ff. e. t. l. i. in fine. l. Respondeo et quod dicit glossa furti adversus nau. no
li intelligere contrahitur ibi de actione furti manifesti. vel non manifesti
sed ita expone furti. ad nautas. id est de actione in factum que in duplum com
petit que dicatur ad instar nautarum propter furtum factum. fuit in
actio ista competit tot sunt necessaria. In primis quod ille qui rem
prestitit vices sit nauta caupo. vel stabularius. ut ff. e. t. l. i.
in principio et in rubrica. Secundo quod ille qui intromiserit quos
queritur illas amisisse. Tertio quod furtum sit factum. vel ab exercitu
tore. vel sua ope et consilio vel alicuius eorum qui in nave erant
causa navigandi. Quarto notatum est necessarium. quod nauta caupo vel stabu
larius non susceperit custodiam rerum hominum probatur. ff. ad. na.
l. i. § si. sicut et quod furtum ab his qui habitandi causa sunt in cau
pona vel stabulario. sicut viatoribus vel ab his qui vehe
huntur in navi furtum fiat et tenetur exercitor per
dicta actione. Sed alia infactum de qua infra dicemus. Si autem fiat fur
tum a predictis personis quas secundum habet et principales personas tamen fur
tum exercitor nauta. caupo vel stabularius ista actione infactum
que in duplum. nomine furti hominum probatur. ff. e. l. i. § i. et ii.
et plus. et ult. et ff. nauta caupo. sta. l. licet. § in factum. sicut quod si ita
designetur per quod dicatur furtum commisisse. ut. ff. e. l.
licet. § in factum. unde in hac actione actor faciat tales posi
tiones confessiones. **Positiones. Actoris.**
Ego dico quod anno tali. mense tali et die tu eras nauta vel
exercitor navis eras caupo. vel stabularius et in domo ta
li. Item dico quod illo anno mense et die ego intravi navem
illam cuius eras nauta. vel eras exercitor ut in ea vel mare.
et eo anno mense et die intravi cauponam vel stabulum ut ho
spitarer apud te. Item dico quod illa die ego immisi merces me
as in navi illa. caupona vel stabulo. quas merces tales fuerunt.
Item dico quod illas merces quas ego immisi tu nauta caupo
vel stabularius subtraxisti. vel aliquis qui erat in navi causa na
vigandi. puta titius. vel qui erat tecum causa inhabitandi in sta
bulo vel caupona. Item dico quod res ille erant sub mea custo
dia et meo periculo. hanc confessionem facio si furtum fiat ab
alio existente in navi caupona vel stabulario. ceterum.

siab ipso nauta l' caupona l' stabulario l' exercitore n̄
ē necc̄ia illa confessio. **Positiones — rei.**
Et reus faciat tales positiones. Ego dico q' illo anno mense et
die. titi erat nauta l' exercitor nauis. Si illud confitebi-
tur actor absoluetur reus. quia sequitur q' iste qui conue-
nitur non est is et ita absoluetur. Item dico q' amore dei re-
misi in naue ut transferes ultra mare cum pauper esses. si illud
confitebitur actor succumbet. ex quo enim pauper erat et nichil habebat
g° merces non intulit quia cantabit uacuus coram latro-
ne uiator et ei periculum nichil est. quia nichil habet. ut ff.
de furtis. l. itaque. Item dico q' illas merces quas intulisti.
ego nauta caupo. l' sta. suscepi sub periculo et illa non
mersit. ut s. dictum est. Item dico q' merces ille esse t' subtrac-
tas a uiatore. l' uectore. si illud confitebitur actor non tene-
bitur reus. ut s. dictum est. In hac actione concipietur.
libellus. **Libellus.**
Vobis domine. or. pot. pi. conqueror C. R. de co. Tertius naue caupo-
na. l' stabulo. res seu merces tales intuli. seu immisi que
michi subrecte sunt a talib. unde contra cauponam ago actione in factum
ex illo titulo furti. ad na. ca. sta. ut recepta resti. et pe-
to duplum pro predictam actionem. et hoc nomine ago contra nauta l' cau. l' sta.
sicut uicarie contra illum qui subripuit. potest ita dicere.
Vobis domine. or. pot. pi. conqueror R. de co. **Libellus.**
q' in merces seu res quas intuli seu immisi in naue. l' cau.
l' sta. titius et res illas seu merces ipse michi subtraxit. unde nomine
predicto mercium in duplum ago contra ipsum et ad hoc propono actionem
furti manifesti l' non manifesti non ex illo titulo furti ad-
uersus nautas q' uirtutisque. g° recte concipiatur libellus. dicit
l. ff. e. t. l. unica. **qo.** Sed queritur est cap(itulum) mu(tuum) libellum quo in
factum pot agi contra nautam. cau. l' stabu. pro furtum commissum
ab hiis quos secum habet cum per certa tamen suos debet tenere actores.
non ulterius progrediatur pena quam inueniatur delictum. ut c.
de penis. l. sancimus. cum et maritus pro delictum uxoris. et ergo non
teneatur. ut c. ne uxor pro ma. l. ii. Rx. uerum est q' opponi-
tur. de uiris com. at uicarius tuo uel familiari meus committit
delictum. ego teneor in solidum nomine illi delicti. ut ff. si fami-
lia. uero l. ii. ccui. et ff. de iu. et iu. ar. l. i. in prin. et ratio reddi-
tur. ideo tenetur nequitiam eorum malorum hominum. et quia
cum toto hoc non abstinet ab huiusmodi fraudibus. et ideo ut con-
pescatur eorum malitia illud fuit inductum. ut ff. e. t.
l. una. et ff. nau. cau. sta. l. i. et l. iii. §. i. **Si na-
ute. caupo. stabularii. res quas immisisti in naui. cau-
ponam uel stabula non restituit. si forte dic eas amissas. te-
netur actione in factum. ex illo edicto. naute. caupo.
stabularii. ut. recepta restituant. Rx. de. actione
in factum. ex illo edicto. naute. caupo. stabular.
ut recepta restituant.**

Oritur adhuc. et pro furtum factum hiis que sunt in naui caupo-
na. l' stabulo. l' et pro res amissas competit alia actio in
factum. quidem est pretoria. et in simplum tamen competit et continet rei
persecutionem. Secunda ex quasi maleficio et in duplum competit contra pu-
rata rei persecutionis. ut ff. na. ca. sta. l. iii. §. ult. et l. ult.
§. hac actio. et ff. fur. ad na. ideo de illa uidamus. licet in arbo-
re domini Jo. nichil de illa tractatum sit q' actio ad hoc ut competat
necessarium est. pro q' ille sit nauta. caupo. l' sta. Secundum
q' res illas immisit in naue. cau. l' sta. ut ff. e. l. i. Tertium
est necessarium q' res illas recepit saluas fore nau. cau. sta.
ut ff. e. l. i. qui q' continentur. ap. naute. dicto. l. ff. e. l. i.
§. qui sunt. et uidentur autem recepisse sunt expressim puta q'
sibi assignate sunt. sunt in naue immisse sunt. l' et si in litore.
l' in caupona l' sta. l' coram. ut ff. e. l. i. §. ult. et l. et ita. in prin.
et illud precipue considerandum in hac actione in factum que oritur
ex quasi contractu et in simplum; ideo q' dicit dominus meus q' et eo ignoran-
te res ille immisse sint q' teneat nau. cau. l' sta. et ita
de mutuo tenentur. si eo sciente. ut ar. ff. loca. et con. l. cum in
plures. §. locator. et ar. ff. de uir. dot. si ego. §. ult. et ar. ff.
de inuic. sequitur hoc. et ideo quartum est necessarium s. quod eo sci-
ente merces sint illate. unde in hac actione actor faciat
tales positiones. **Positiones. — actoris.**
Ego dico q' tu fuisti nau. cau. l' sta. tali anno. mense et di-
e. Item illo anno mense et die ego immisi merces tales in tua
naue cau. po. l' sta. Item dico q' res illas tu recepisti. Item
te sciente immisi res illas in naue. cau. l' sta. Et reus fa-
ciat tales positiones. **Positiones — rei.**
Ego dico q' tu non fuit. nauta. cau. l' sta. si illud confitebitur
actor succumbet. ut s. dixi. Item faciat alias positiones. ut
s. Item dico q' ego predixi tibi ut res illas custodires et non
consensisti. si illud confitebitur actor succumbet. ut ff. e. t.
l. debet. §. i. Item dico q' cum uos immisistis merces ego eram
absens. si illud confitebitur actor succumbet quia presumitur
ignorare. nisi probetur contrarium. ut ff. de ad. tutor. l. hoc autem
et ff. de prob. uerum. in hac autem actione ita concipietur
libellus. **Libellus.**
Vobis. domine. or. pot. pi. conqueror C. R. de co. meum naue. cau.
l' sta. immisi seu intuli eo sciente merces tales. quas tu
uel ipse na. ca. l' sta. l' alius abstulit michi l' subtraxit pu-
ta talis. unde q' res illas michi restituat ago contra ipsum. ad hoc
propono actionem. in factum. ex illo edicto. nau. cau l' sta. q' ita
recte concipiatur libellus dicit. l. ff. e. l. i. **qo.** Sed queritur
quid si aliquis fuit furatus michi res illas tum nau. cau. l' sta.
Rx. sicut s. in superiori actione notaui **qo.** Sed illud queritur
an possit agi et actione furti et actione in factum. Rx. non. ut ff.
e. l. iii. §. ult. et queritur cum in actione persecutoria pene alia
rei. dominus meus in tertium assignat. quia si loqueris de actione
furti non manifesti cum illa sit ciuilis et ista pretoria in
factum electo auxilio iuris ciuilis uidetur contemptum au-
xilium pretoris. et ergo ut ar. ff. de minoribus, si filius. Si queris
de actione furti manifesti cum illa sit pretoria sicut ista. Rx.
Ideo quia actio furti est auxilium commune actio in factum est aux-
ilium speciale. unde qui eligendo commune uidetur contempnere speciale.
et ergo Illud tamen nota q' in hac pretoria in factum q' in tertio
competit scilicet datur in simplum et oritur ex quasi contractu pro recep-
ta tamen. nau. cau. l' sta. sunt res ille amittantur per illos
qui sunt in naue. cau. l' sta. sunt et peruatores. ut ff. e.
l. i. in fine. et l. ii. et l. iiii. in prin. In illa autem in factum que est
similiter pretoria et in duplum quia unum simpliciter rei perse-
cutio aliud pena oritur ex quasi maleficio non tamen ex-
exercitor. l' na. ca. l' sta. seruatores l' ut agentes res
illas subtrahunt. ut ff. fur. ad na. l. unica. in prin. et
in fine et ff. na. ca. l' sta. l. licet. §. in factum. **Si-
tu corrupisti seruum alicuius teneris actione se-
rui corrupti. Rx. de. actione serui corrupti.**
Oritur furta domestica aliquando corruptela suorum pro-
cedit. ideo de actione serui corrupti adiecit dominus Jo. in
arbore actionum. Si quis habet seruum et ego autem ei corrupo

in eo periculo. et custo-
dia. si istud confitebi-
tur non habet act. cum res
non perit eius

furti

ego

quia

ad usum nau

tot sunt ne-
cessaria.

r.

immo

si istud confi. acto.
succumbet. ut s. dixi.
Item faciat al' posit.
ut s. Item ego dico
q' uos immisistis
merces. ego eram ab-
sens. si confi. ac. succum-
bet. Item dico. q' tu
fuisti. nauta. cau.
l' sta. tali anno. mense.
et die. ego immi-
si. etc.

res tales seu

sciam

et ratio est

Ho. q' electo auxi-
lio iuris ciuilis uidetur
contemptum auxilium
pretoris.

ad Ho. q' electo
auxilio com-
muni contempnitur
speciale,
et ergo.

act.

faciendo de bono malum, et de malo deteriorem, locum habet actio. ut ff. e. l. i. in principio et § ult. Videndum ad hoc ut actio ista competat, que sint necessaria. In primis quod aliquis dolo malo corrumpit servum alienum. certe si sine dolo, puta per iocum, non tenetur. ut ff. e. t. dolo malo. Secundum quod servus sit alienus. alioquin si meum servum corrumpo, vel illum quem bona fide possideo, non teneor. ut ff. e. l. i. in principio. Tertium quod ex illa persuasione servus ille fiat deterior. ut ff. e. l. i. § persuadere. Sed pone quod probum, et si servus non fiat deterior, nec corrumpatur, tamen agitur contra persuasorem, sive sit corrupta. ut c. de furtis. l. si quis suo. qualiter autem servus dicatur corrumpi per persuasionem alienam habes exempla plura. ff. e. l. i. § ult. et l. corrumpitur. Quartum est necessarium, quod ille qui vult agere ista actione directa sit dominus. Set utiliter vel usufructuarius et creditor vel habens ius in suo vel fructuarius. ut ff. e. l. si quis servum. § in suo. Set an sit bone fidei possessor notat dominus meus in summa. ubi c. quod non habet actionem illam. ut ff. e. l. i. in principio. domino tamen et preceptori meo. R. videtur quod bone fidei emptor habet actionem, sive corrupta utilem, sicut et possidere potest. nam datur fructuario. ergo multo fortius bone fidei possessori cum plus iuris habeat bone fidei emptor quam fructuarius. v. ff. de usufr. § fructuarius. et in alieno et ff. de acq. r. do. l. bone fidei. et si sit condempnatio in hac actione sit condempnatio in tantum quanti interest eius et extimatur rerum quas servus subtraxit. et est in duplum. ut c. de furtis. l. si quis suo et ff. e. l. i. Videamus in hac actione faciat actor tales positiones.

Positiones. actoris.

Ego dico quod tempore meo quod servus ille meus est. vel habeo in eo usumfructum. vel usum. vel sum creditor vel bona fide ipsum possideo. secundum dominum R. licet secundum dominum meum ista positio de bone fidei possessore non recipiatur. Item dico quod tu persuasisti servo illi ut me contempneret. ut fugeret. vel ut furtum faceret. vel ut amator esset meretricum. et alia exempla habes. ff. e. l. i. in fine et l. vel luxuriosum. Item dico quod propter talem suasionem servus ille factus est malus cum fuit bonus. et si fuit malus factus fuit deterior. Item dico quod tot res asportavit servus ille. Ergo reus faciat tales positiones.

Positiones. rei.

Ego dico quod servus ille est Titii et quo ad dominium et quo ad possessionem pleno iure. si illud confitebitur actor succumbet, quia cum sit Titii, ergo non est actoris. quia si res est istius per consequentiam probatur quod non sit illius. ut ff. de pecul. l. proprio. § i. Item dico quod illam suasi omne feci per iocum. si illud confitebitur actor non tenebitur reus. ut ff. e. t. l. dolo malo. Item dico quod bona fide suasi potest. si illud confitebitur actor obtinet reus quia si bona fide fecit ergo dolus cessat.

Libellus.

In hac autem actione concipietur ita libellus. Vobis domine potestas pl. conqueror de R. de c. quod servum meum corrupit suadendo sibi dolo et fraude ut me contempneret vel quod subtraheret mihi res meas. puta tales. propter quod servus meus est deterior factus. Unde illam peto et in res quas mihi subtraxit. et ad hoc propono actionem servi corrupti. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. i. § si quis servum. § ult. Haec que dicta sunt locum habent in servis. Set aut aliquis corrumpit filium tuum vel filiam. locum habet utilis actio servi corrupti. ut ff. e. t. l. et tamen quod de filio et contra pies libellum. ut supra dictum est. Quaero. Set ad quid competat actio ista pro libero homine. scilicet pro filio tuo. non video actio ista ad in esse competit. ut ff. e. l. si quis servum. Conceditur autem hec actio et liberum corpus non recipit extimationem. ut ff. de his qui deiec. vel eff. l. ult. et ff. si quadrupes paup. fec. dicitur. l. ex hac. l. Ratio vero est quod opponit. Set de directa actione queritur. at secundum utili sentitur. sicut in lege aquilia que directa pro libero abscisso non competit quia nemo est dominus membrorum suorum. set competit utilis. ut ff. ad l. aquiliam. l. liber homo. Eadem actio utilis competit si aliquis corrumperet forte capsarium meum vel socium meum et possit suaderi quod competeret utilis. Quaero. Set ad quid competit pro libero homine corrupto. Respondeo ad interesse ut dictum est. Set qualiter probabitur illud interesse. Respondeo per iuramentum actoris cum enim petatur interesse ratione delicti semper probatur per iuramentum. ut ff. quod vi. aut clam. l. semper. § in hoc interdicto. cum taxatione tamen iudicis. ut ar. ff. de in lit. iur. l. constitutionibus. et ff. de eo quod certo loco. et ex. reo. si quis reum. et ar. ff. de dolo. arbitrio. et c. unde vi. si quis.

Si aliquis rem aliquas mobiles per rapinam tibi abstulit, agis contra eum vi bonorum raptorum. R. de vi bonorum raptorum.

Si aliquis rem tuam mobilem per violentiam tibi auferat, locum habet actio vi bonorum raptorum que quidem est in quadruplum rei computata. ut inst. e. t. § quadruplum. et quod hic unum ff. contrario in bonorum sit in triplum quo ad penam. et actio furti manifesti sit in quadruplum quo ad penam. ut in superiori actione furti manifesti nota. duplex est ratio assignatur. prima. per l. nam. fur. manifestus. manifestatur per aliud et ideo gravius punitur. hic autem raptor se ipsum publicat et ideo minus punitur. ut ff. e. t. l. pretor. § in hac actione. Set alia ratio. et alii minus puniuntur qui se ipsum defert quam qui defertur ab alio. ut ff. de iure fisci. l. edicto. in principio. Set est alia ratio magistralis. ideo in actione furti manifesti punitur gravius si agatur civiliter quia si agitur criminaliter minus punitur quam vi bonorum raptorum. In vi bonorum raptorum ideo levius punitur si civiliter agatur quia si criminaliter agitur punitur gravius. puta l. iul. de vi pub. que imponit penam capitis pro bonorum raptis sive fuit sine armis sive cum armis. l. iul. de vi. pri. et imponit penam deportationis. ut inst. de public. iudic. § item lex. iulia. et sic in qualibet predictarum actionum punitur uno modo sentit quis aliud in modo et e contra. ut ar. ff. de iur. iur. eum qui et de aqua plu. ar. l. i. in fine. Videndum ad hoc ut actio ista competat, que sint necessaria. In primis quod res illa sit mobilis que est ablata. ut inst. e. t. § in eodem. nam mobilia dicuntur rapi. immobilia dicuntur invadi seu occupari ut ibi. et probo hoc alio modo. quod committitur rapina. committitur et furtum. ut ff. e. t. l. i. et inst. e. t. § i. sed furtum committitur ergo necesse est quod sit res mobilis quia ablata est secundum dicentium fundi locive furtum fieri. ut inst. de usuc. § item aliis quoque modis. Secundum quod res sit aliena. certe si proprium quis rapiat non tenetur vi bonorum raptorum actione. ut ff. e. t. l. pretor. § hac actione et inst. e. in principio. Tertium quod dolo malo rapiat. alias si credit sibi licere non punitur. ut ff. e. l. pretor. § hac actione et inst. e. t. § i. Quartum quod res illa sit ablativa. ex hac enim oritur actio ista. ut ff. e. l. pretor. § in hac actione. inst. quamquam tamen quod ille qui habet actionem intendat pro re illa ablata docent sua falsum modice interesse quod res illa sit ex bonis suis. licet non sint in bonis. puta quia commodata vel deposita. ut ff. e. l. pretor. § in hac actione. et § si quis et inst. e. § sine. aliud est enim rem esse in bonis aliud ex bonis. in bonis dicitur res illa esse cuius rei nomine vel actionem vel exceptionem habemus ut ff. de acq. r. do. l. rem in bonis. ex bonis dicitur.

Ho. aliud est esse rem in bonis. et aliud esse ex bonis.

Ho. quod uno modo aliud in modo.

xiiii

res aut rei nomine. non actorem non except. habent. sed tamen qui
attenemus. ut in re commodata et deposita per ea sunt exem
pla. Competit autem hec actio sive rapias bona sua familia
aria. non habeo necesse docere quis de familia rapuit. ut ff.
e. pretor. Item hec actio sicut in furto habeo necesse designa
re sed contra in iniuria. ut ff. nau. ca. sta. l. licet.
§ item si maliciose dolo. ideo. ut certum sit designem. ut
ff. de dolo. l. sed si ex dolo. § ult. Idem in actione iniuriarum. ut
ff. de iniur. l. pretor edixit. sed forte in hac actione illa est
ratio quia violentia forte tales continet sicut metum. unde
sicut in actione quod metus causa non habeo necesse designare certam
personam quia metus habet in se ignorantiam. ut ff. quod metus
causa. l. si cum exceptione. de dolo. l. sed si ex dolo. § ult. Item si familia
alicuius fecit rapinam. tamen dabit dominus quantum si unus liber
fecisset. scilicet tantum unum quadruplum. ut ff. e. t. l. pretor
§ hec actio sicut et alia in furto ut ff. si familia. fur. fecisse di
citur. ff. ad l. aquil. illud. Sextum est necessarium. ut sciam il
la bona mea esse rapta. istud ideo adhoc ut prescribatur
huic actioni et non consideratur scientia. quia annus utilis cu
rrit. quod est annum utilem est in quadruplum. post in simplum
ut ff. e. l. pretor. § in hac. sicut est annus utilis qui consideratur
scientia. ut ff. de diu. et temporali prescrip. l. i. unde in hac ac
tione faciat actor tales positiones. Positiones actoris.
Ego dico quod res illa quam michi rapuisti est codex. et ne
scio tamen. est bos vel asinus. ut preter ista quod res illa sit mo
bilis. ut ff. de relig. monumentum. Item dico quod res illa sit
est mea. vel saltem michi fuit commodata vel deposita. Item dico
quod tu michi abstulisti michi res illas. Item sicut quod constat quod
dolum fecerit. ut ff. e. l. pretor. § doli mali. Item dico quod sunt
tantum vi. menses quod predictam rapinam michi fecisti. Ego
reus faciat tales positiones. Positiones rei.
Ego dico quod res illa quam dicis me rapuisse est mea. si
illud confitebitur actor absolvetur reus quia non
habet locum actio ista sicut dictum est. Item dico quod res illa quam tu
dicis me rapuisse. Ego credens michi licere accepi rem illam.
Item dico quod ex quo accepi. tu scivisti quod accepi. Item dico
quod postquam accepi. tu scivisti me accepisse. iam transiit
annus utilis. Item dico quod in illo anno potestatis reddere
vel si ista confitebitur actor absolvetur reus cum annus
utilis sit elapsus. in quo potuit quis habere copiam pretoris.
ut ff. quis ordo in bonorum pos. serv. l. i. § dies. et de diu. et tem.
pre. l. i. In hac autem actione concipietur talis libellus. Libellus.
Vobis domine. O. potestati pl. conqueritur. R. de O. quod cum violen
ter abstulit michi codicem meum. vel michi commodatum. vel deposi
tum. unde peto ipsum in quadruplum condempnari. ad quod
propono actionem vi bonorum raptorum. quod ita recte concipia
tur libellus. dicit. l. inst. e. t. et ff. e. t. l. i. et l. pretor.
et sciatis quod quadruplabitur verum rei pretium non interesse
ut ff. e. l. pretor. § in hac actione. sicut in hac actione furti
ut ff. de furtis. l. in actione. Questio. Sed illud quero an pretor sit
actio ista interpretari si furtum sit manifestum vel non
manifestum. quod et quis dixeris concludo non aut dicere rap
torem esse furem manifestum vel non manifestum. si dicis eum
manifestum quod tenetur furti manifesti. sed l. dicit eum non
furti manifesti teneri. ut ff. e. l. i. § et l. dicit generaliter
ex quibusdam causis. unde erat ea actio furti non manifesti
competit. ex his dicendum est causis. me habere actionem vi bonorum rap
torum. unde colligitur quod raptor sit fur non manifestus. nam
lex dicit nullus improbior fur. quam qui rapit. ut inst. e. t.

et ff. e. l. pretor. § pretor in quid. si hic improbior. quod videtur quasi
manifestus ut bona sit comparatio. Item lex dicit quod raptor publi
cat ipse maleficium suum dilectum. ut ff. l. pretor. § et generaliter. in
fine. Item dicit lex raptorem esse furem manifestum. ut ff. de fur
tis. l. si vendidero. Sed tu raptor. Responsio quid potest. Respondeo quando raptor
presente vel vidente vel deprehendente. aut nemine. in primo casu
dico illum furem manifestum. et furti manifesti. et vi bonorum rap.
conveniri potest. in eo quod una excedit aliam. ut ff. de furtis. l.
si vendidero. Sed tu raptor si rapuit nemine vidente vel appre
hendente. erit fur non manifestus et furti non manifesti et vi
bonorum rap. conveniri potest. ut ff. de furt. si quis ex domo. et ff. vi
bonorum. rap. l. i. et de hoc dic plenius. ut notavi in summa. inst.
de act. § ex maleficiis. Si aliquis fac. tibi iniu
riam dicto. vel facto. seu scripto. propter quam intrabis civitatem.
sed quando quis est pulsatus. vel verberatus. domus sua vi introita.
habes contra eum actionem iniuriarum pretoriam. Rubrica de actione iniuriarum pretoria.
Si aliquis intulit tibi iniuriam conveniri potest actione iniuriarum
pretoria preter quam in tribus casibus. cum quis est pulsatus. verberatus.
domus sua vi introita. quia tunc convenitur iniuriarum et
actio erit civilis. de quibus dicemus. in tractatu civilium. ut
ff. e. l. lex cornelia. et inst. e. t. unde adhoc ut actio ista
competat tot sunt necessaria. Primum quod persona que dicitur fecisse in
iuriam sit talis que possit facere. puta compos mentis. et pupillus
doli capax. alias non tenetur iniuriarum. quia furiosus. ut ait de rerum
quod infans. et ff. ad l. cor. de sic. l. infans. et ff. e. t.
l. illud. Item sicut quod ille qui facit iniuriam faciat animo iniu
riandi. nam voluntas et propositum distinguunt maleficia
ut ff. de furtis. l. qui iniuriarum. alias si per iocum faciat non
tenetur iniuriarum. ut ff. e. l. illud. Tertium est necessarium in
hac actione. quod iniuria fiat. vel dicto. vel scripto. sicut facto
locum habet lex cornelia iniuriarum et illa civilis. ut s. dixi.
et ff. e. l. i. § iniuriam. et l. lex cornelia. et inst. e. t.
Facto dico quando quis cantat malam cantionem de me. vel
si aliquod verbum iniuriosum dicit. puta filius meretricis es. vel
uxorem eius cubitam. Scripto si aliquis scribat famosum libellum
de te. ut c. de famo. lib. et ff. e. l. non solum. § si quis libel
lo. et de hoc plura exempla notamus in summa de iniuri
is. Quartum quod illud conviciam dico. alioquin si te dico
cucurbitam. et insanie es. vel dico te esse filium meretricis
et ita est. non teneor iniuriarum. quia peccata nocen
tium nota esse expedit et oportet. ut ff. e. t. l. eum qui nocen
tem. § i. et c. e. t. l. si non iniuriator. Quintum quod ille qui
iniuriarum vult agere non dissimulavit a principio. tunc enim
non ageret. quia iniuriarum actio dissimulatione aboletur. ut
ff. e. t. l. non solum. § iniuriarum actio. Sextum quod ille
cui fit iniuria sit libera. alioquin si servus sit non teneor
iniuriarum nisi sit atrox et contumeliam domini. ut
inst. e. t. § servis. l. sed apud labeonem. si pretor et si quis. sic
fecit et sit liber. Septimum quod ille cui infertur. cognosca
tur dicta iniuria. ut ff. e. t. l. pretor ait. in princ. Octa
vum quod ille qui facit iniuriam faciat tamquam privato.
alias tamquam magistratu preeminentie quod iniuriarum non
teneatur. si per iure quod animo iniuriandi fecisset. ut ff.
e. t. l. iniuriarum actio. § si quis. et § si quis. quod dicto. et § que
iure potestatis. et ff. e. t. l. nec magistratibus. Nonum quod in
stetit ea quod illam iniuriam dicere vel non debueri. nam si
vidi quamdam dominam indutam veste meretricali ipsam
dixi meretricem non tenetur iniuriarum. ut ff. e. t. l. Item
apud labeonem si quis virgines. Decimum quod hac actione.

Marginal notes (left): ·actionem; ·l'abstulisti; ·appareat; ·movetur; ·tu abstulisti michi; ·vel aliquid tua familia; ·si dico quod res illa; ·sub eis; ·ff. Nu.; ·ff. l.; ut ff. e. t. pretor. § si ge neralis ... et inst. e. t. § ult. ex quo ... quod sit fur manifestus

Marginal notes (right): raptor aliquis committit rapinam. aut aliquo tenetur; ·aut iniuria; ·nam non si ipso dicta per iocum tenetur. ut ff. de act. et obligationibus. l. obligationum. § ult. nam si te per cussi pugno vel lapide eum nolle alius percutere iniuriarum non teneor. ut ff. e. l. illud.; ·quod tu dico ... vel ... illud ...; ·et ff. e. t.

pretoria iniuriarum non actionis annus ut in aliis contra pretoria
et temporalibus actionibus. Unde in hac actione faciat actor tales
positiones. **Positiones actoris.**
Ego dico quod tunc eram maior xii. annis. Item dico
quod animo iniuriandi tu dixisti michi tale convicium, puta filius
meretricis, vel cucurbita. Item dico quod tu cantasti de me
carmen famosum, vel cantasti de me malam cantionem, puta
quod dicebas me adulterum, vel aleatorem. Item dico quod ego sum
homo et religiosus. Item dico quod statim ex quo illam iniuriam
dixisti michi, ego illam iniuriam revocavi ad animum. Item
dico quod sum liber homo. Item dico quod talem iniuriam quam tu dixisti
michi, dixisti cum omnes essent in foro. Item dico quod gerebam ut
matrona et tu me meretricem dixisti. Ego reus faciat tales positiones. **Positiones rei.**
Ego dico quod ego sum furiosus, vel minor. viiii. annis. Item dico
quod per ludum dixi tibi tale verbum. Item dico quod tali die fe-
ci tibi vel dixi illud verbum quod dicis tu iniuriosum et eo
die comedimus simul postea. Si illud confitebitur actor sic
evitetur quia non videtur revocasse ad animum, per
argumentum legis. ff. de adiudicandis legatis. l. iii. et insti. de inofficioso testamento. § in inmittune. Item dico quod si ego dixi te meretricem
id dixi quia tu ut meretrix induta procedebas. Item
dico quod die tali quando dixi tibi illam iniuriam ego eram potestas civitatis pistorie. Item dico quod iam est, item dico quod iam est
annus quod illam iniuriam tibi dixi. In hac autem actione concipitur talis libellus. **Libellus.**
Vobis domine tali potestati proponit G. et R. dicit quod cum talem iniuriam dixerit S. me vocavit filium meretricis vel cucurbitam, vel cantavit de me malam cantionem, propterea unde ago
contra ipsum iniuriarum quam iniuriam nollem quod michi dixisset
vel de me cantasset vel recepisset .x. libras pisanas, quas libras
peto michi dari vel prestari. Quod autem concipiendus libellus probatur
instit. de iniuriis. § in summa, quod estimatio iniurie mee sit in libello concipienda dicitur l. ff. eodem titulo l. pretor edixit in principio.
Et hec si civiliter vis agere, si autem criminaliter potueris similiter agere
et fiet libellus in hoc criminali sicut dixi supra in hac actione furti
hoc tamen mutato quod in hoc libello ponam quia proponam
actionem iniuriarum cum ibi posuerim actionem furti. **Questio.**
Sed illud queritur an possit utroque iudicio agi scilicet civiliter et
criminaliter. Et non puto, quia licet in omnibus aliis publicis et privatis delictis possit agi civiliter et criminaliter ut
notavi supra de actione furti, tamen hic non, quia cum actio
ista competat ad vindictam ut ff. de coll. bono. l. cum emancipati. Si elegeris civiliter vel criminaliter iam consecutus es vindictam, iterum agere non poteris. ut C. quando civilis actio praeiudicet. l. una. **Questio.** Sed queritur quare non videtur libellus bene compositus et ostendo. Ecce si facio tibi iniuriam vel dico tu
vis agere contra me. S. in c. lib. ut dicas in libello, certe
non potes agere. dicit enim lex quod nemo est dominus membrorum suorum. ut ff. ad l. aquil. l. liber homo. Si igitur non est dominus, quare non
ages neque pro c. lib. neque pro aliquo. nam nec habetur ratio
deformitatis si alicui civilis oculus, sed tamen pro operis
ut ff. ad l. aql. l. qua actione. Item ista c. quam petis nullo modo petere poteris, quia aut illud est membrum in via. p. et tunc
iniuriarum non ages. ut ff. eodem cum qui nocentem. et C.
et si nummularius non es, aut non est in persona tua, et tunc similiter
non ages. quia dicit l. quotiens enim homini in pretio iniuria
est agere non possumus. ut ff. si servus. l. quotiens. et ff. de pe-
cul. l. nec. Et ideo accipimus pecuniarum non ratione in
dicte. ut ff. de servis expor. l. si venditor in fine. Et videre est quod opposuisti tractando de illis actionibus quarum intentio
competit. Vel per intentionem. ad actio ista competit ad vindictam
ut dictum est. et ideo cessat oppositio. In hac autem actione notatur dubitatio inter doctores circa extimationem faciendam
faciendo passi iniuriam quis sit forma illius faciendi. Dicunt
enim quidam quod debet ita iurare quod ego iuro quod prius nollem
lucrari centum quam si aliquis fecisset michi hanc iniuriam.
Vel ita ego iuro quod pro c. libris quas michi dedisset aliquis
ego nollem pati hanc iniuriam. Dominus tamen meus putat ita
debere iurari. Ego iuro quod prius vellem admittere tantam sum-
mam scilicet c. de bonis meis quam pati talem iniuriam. Ita enim tutius
penus potius minores debeant esse. ut ff. de penis. l. plt. Ideo
illud iurare melius procedat, quia plus aliquis diligit amit-
tere unum denarium de eo quod habet quam lucrari duos denarios.
Qualitercumque autem iuretur, et in qua actione iniuriarum scilicet
vel hac pretoria vel civili lex iurabitur cum taxatione iu-
dicis. ut ff. eodem l. constitutionibus. Et de hoc notat dominus meus
in summa tituli istius. Si autem timendum sit iudex et nolit ita
preponere quod iuret ut dictum est, sed in generalibus verbis et
dicat pro quanto nollet hanc iniuriam pati sic est et notat
dominus meus in summa. C. eodem titulo. Et dominus tamen py. dicit debere iu-
rare pro tanto nollem pati tantam iniuriam. Ac autem ut
iuret ego prius vellem amittere tantum de meo. Quia pone
quod aliquis esset in opulentia qui modicum haberet quomodo diceret
iste ego prius vellem amittere tantum de meo. cum eius periculum ni-
chil est qui nichil habet. ut ff. de furtis. l. itaque. Item pone quod
iste qui passus est iniuriam sit avarissimus qui prius vel-
let carere oculo quam perdere denarium quomodo iura-
bit iste quod prius vellet amittere tantum de suo, et sic rema-
nerent maleficia inpunita, quod est contra l. ff. ad l. aql. ita
vulneratus. Sed in utroque exemplo defendo sententiam domini mei
sicut fidelis discipulus ut fecit cassius qui sententiam sui doc-
toris sabini excusat. ut ff. de arbitris. dicebat. Nam in primo
exemplo sustineri potest et defendit quod iuret quod tantum nollet
amittere de suo non habito respectu ad id quod habet sed ad id
quod haberet. In secundo exemplo posset optime poni ex quo esset certum
quod deberet lucrari ex illa iniuria iacetto iuraret.
**Si dampnum det tibi vicinus tuus aut corpore suo vel a corpore
suo in corpus vel a non corpore suo in corpus tuum, habes contra eum
actionem in factum subsidiariam legis aquilie. vel utilem
actionem legis aquilie. Rubrica de actione in factum subsidi-
aria legis aquilie et de utili actione legis aquilie.**
Si aliquis det dampnum in rebus tuis potes agere contra ipsum
aliquando l. aquilia de qua civili est dicendum infra in tractatu civilium. Et ista tibi competit quando dampnum datur de
a corpore in corpus. ut instit. ad l. aquil. § tantum. Si autem
dampnum detur aut corpore in corpus. veluti si pannorum ru-
beo fugavit armenta. unde armenta aufugerent precipitata sunt
teneor utili actione l. aquilie. quia ista concurrunt verba
deficiunt scilicet quod dampnum est datum sed non a corpore. sed tamen
prestitit occasionem dampni. Unde videor dampnum dedisse.
ut ff. ad l. aquil. qui occidit. Item teneor et in factum. ut
ff. de furtis. l. in furti actione. § ult. Item ponitur exemplum
quando aut corpore in corpus dampnum datum est. ut si pecora tua
inclusi fame et pro illa inclusione pecora mortua
sunt. ut insti. ad l. aql. § cetera. Si autem a corpore in non
corpus tunc habet locum in factum. In illa generalissima que competit
quando alie deficiunt. ut ff. de prescr. verb. quando competit
ex multis et variis et diversis articulis. ut C. de sacro. s.
ec. l. sancimus. Sed in factum subsidiaria legis aquil. que est pre-
toria. ut ff. de prescr. v. l. quia actionum. et instit. ad l.
aquil. § ult. Verbi gratia, excussi anulum de manibus tuis

aureum cecidit in mare uel in flumen dampnum datum est a
corpore meo in non corpore. quia anulus aureus stans in
aqua non est factus deterior. Sicut autem dampnum datur a non cor
pore in non corpore tunc locum habet predicta actio in factum. verbi gratia
solui seruum tuum compeditum misericordie causa. seruus ille post
ea aufugit. constat enim quia corpus non est lesum. item con
stat quod a corpore meo non dedi dampnum sed ex sequente
fugam dampnum tibi illatum est. competit in factum. ut Inst. ad l.
aquil. § ult. et salua autem. dominum mei sicut hec notat in sum
ma. C. ad l. aquil. hanc ideo differentiam, inter istam utilem et in
factum. quia utilis locum habet ubicumque corpus lesum est. dum modo non ledatur
a corpore. quia tunc habet locum directa. Sicut autem dampnum
datur in non corpore locum habet in factum et illam utilem ideo eciam ille. ista
in factum ideo pretoria. Sed utraque competit utilis aquilie locum
habet in factum. ut ff. ad l. aquil. l. item si obstetrix. § si quis hominem
et l. quemadmodum. § magistratus. et ff. ui bo. rap. l. ii. § si
publicanus. et C. ad l. aquil. l. de pecoribus. Secundo adhoc
ut ista actio utilis uel in factum competat tot sunt necessaria. In
primis quod sit dominus ille qui has actiones intentat. uel sit usuarius.
uel fructuarius. ut ff. ad l. aquil. l. item mela. § legis aq
uilie. et § ult. Non enim intentat eam commodatarius ut in predicta
l. § eum qui uel cui. Quod de bone fidei possessore nun
quid sibi competat. Respondeo si habet titulum. sic. alias non. ut
ff. de furto cor. l. a. § i. et ff. de relig. et sump. fune. l. ii. § in
locum. quem l. uidetur uelle. ut bone fidei possessori non competat.
si autem non habet titulum competit. et in eo casu intelliguntur le
ges. ff. ad l. aquil. l. item mela. § fi. si usuus et l. si dominus. et
ff. de edil. edicto. l. iulissime. § ult. Quod de debitore. Re
datur in duobus casibus si debitor sit non soluendo. uel quando
amisit actionem. ut ff. ad l. aquil. qui occidit. § pig
nori. Secundum quod dampnum sit datum dolo uel culpa saltem leuis
sima quia in lege aquilia et leuissima culpa ue
nit. ut ff. ad l. aquil. l. in lege. et l. si putator. Tertium quod
dampnum sit datum uel a corpore in non corpore. uel econtra. uel a non corpo
re in non corpore. sic supra distinctum est. Quartum quod dap
num sit datum in re tali que extimationem recipiat. recu
piat. aliquin si do dampnum in membris tuis puta effodi
oculum uel incidi manum. non ages uel directa uel utili uel in
factum. ad interesse. seu ad extimationem oculi uel manus
quia liberum corpus non recipit extimationem. ut ff. si quadru
pes pau. fec. di. l. ex hac lege. et ff. de his qui deie
cerunt. uel ef. l. ult. et quia nemo est dominus membrorum suorum. ut ff.
ad l. aquil. l. liber homo. aget tamen ad expensas quas interim amis
sit. uel amissurus est. ut ff. ad l. aquil. qua actione. Quin
tum quod ille qui agere uult lege aquilia directa uel utili uel
in factum non sit in eadem culpa uel maiori cum illo qui
dedit culpam dampnum. ut ponuntur exempla ff. ad l. aquil.
l. si obstetrix. § ult. et l. item mela. in principio. nam quociens duo
sunt in pari culpa deterior est agentis condicio. et beatus
qui tenebit. ut ff. de r. i. l. sum. § sequitur. Sextum quod ali
quis confitetur se dedisse dampnum. licet ipse non dederit quod
saltem ab alio sit dampnum datum. ut ff. ad l. aquil. l. inde
neratius. § ult. et l. sequentibus. hoc aptius et l. primum. Sep
timum quod non sit infans uel furiosus ille qui dedit dampnum.
ut ff. de rei uin. quod infans. Ideo enim omnia ista in his actionibus
consideranda quia omnia conueniunt in directa ueniunt in hac

actionibus. nam casus sunt subrogate in locum directe. ut ff.
de prescr. uerbis. l. quia in actionibus eas subrogauit pretor
ut ff. si quis t. lib. ius. l. i. § sceuola. et ff. de dolo. l. quod
quod. et ff. si quis caut. l. si quis. cum. § qui iniuriarum si
et uidentur in publiciana que est utilis rei uindicationis. quia
omnia ueniunt in ea que ueniunt in rei uin. ut ff. de publi
ciana. l. eum quem. § in publiciana. Unde in istis actionibus faciat ac
tor tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod seruum illum. uel anulum. uel animalia. ego emi bo
na fide uel habeo in meum usum fructum. uel fui dominus illius serui. uel ha
beo pignori. et debitor meus ... liberatur actione temporali
uel non est soluendo. item dico quod tu inclusisti illa fame.
et ita illa animalia. uel seruus ille mortuus fuit. item dico
quod tu commisisti dolum uel latam culpam. uel leuem. uel leuissi
mam. item dico quod seruus ille ualuit tantum infra annum quo
habetur repetitio anni ex primo capite. uel et illa animalia
tantum ualuerunt retro infra annum quo in homine mortuo
uel animalibus que gregatim pascuntur occisis uel mortuis locum
habet annus. et primum caput legis aquilie. ut ff. ad l. a
quil. l. ii. et inst. ad l. aqu. § i. item dico quod tu es homo sa
ne mentis et maior xiiii. item dico quod seruus ille. uel animalia
illa a te uulnerata retro infra annum. § xxx dies tan
ti fuerunt. habetur enim ratio ex tertio capite in seruo
uulnerato et animalibus uulneratis que gregatim pascun
tur. ut ff. ad l. aquil. l. si seruus seruum. § ... et
inst. e. t. § capite iii. item dico quod tu michi confessus in iure
te occidisse seruum. uel animalia. item dico quod animalia uel seruus
occisa fuerunt. Et reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod seruus ille. uel animalia illa sunt tua. uel fuerunt.
si illud confitebitur actor actiones illas non intentabit
quia non sunt tua sed non sunt actoris quia duo in solidum
eiusdem rei esse non possunt. ut ff. de acq. pos. l. possideri. § ex
plurimus. ff. commo. sed. § si duobus. item dico quod tu sciebas
illa animalia. uel illum seruum que possidebas ad alium pertinere.
si confitebitur actor non potest dicere quod ego sum bo. fi. pos.
uolo. item dico uel illum seruum uel ista animalia pleno iure ad te
tum pertinere. si illud confitebitur actor sequitur quod non
possit habere l. aquil. tanquam usuarius. uel fructuarius. item
dico quod debitor tuus cuius est seruus quem dicis uulne
rasse est soluendo. et adhuc nec perdidit actionem tuam. si
illud confitebitur actor non intentabit l. aquil. ut dictum est.
item dico quod tu transibas per campum iaculatorum ubi nos lu
debamus quando ego te percussi. si illud confitebitur actor non
ponet l. aquil. ut ff. e. l. item si obstetrix. in fine. item dico
quod sum furiosus. et minor xiiii an. item dico quod tu stabas
in uia publica et faciebas tondere capillos tuos quando ego
te uulneraui si confitebitur actor succumbet. ut ff.
e. l. item mela in principio. item dico quod seruus ille quem confessus sum
me occidisse. uel uulnerasse quod seruus ille uiuit uel sa
nus est. et fuit sine aliqua lesione infra annum. si illud
confitebitur actor succumbet. ut ff. e. l. inquit. § ult.
et l. duabus sequentibus. item dico quod seruus iste non ualuit ul
tra x. infra annum. si illud confitebitur actor non aget
... quatenus melior fuit. In hac autem
actione concipietur ita libellus. Libellus.

Vobis domine .o. potestas pl. conqueror R. de co. quod equino rubeo.

fugauit armentum meum vel pecora mea inclusit et ita fame mortua sunt. que quidem id est annus ualuerunt centum. unde conquerendo ea. in presenti. ago contra ipsum et adhoc propono utilem actionem legis aquilie. vel infactum. quia ita recte concipiatur libellus probatur infractus. e. t. § ceterum. et hoc quando dampnum datum est aut corpore incorporis. Si autem datum sit dampnum aut corpore in non corpore. vel a corpore in non corpore concipies ita libellum. **Libellus.**

vobis domine o. potestati pl. conquerendo e. R. de o. qui furium meum titum quem in pedibus posueram soluit et ita fuit ille autem fugit qui ualuit tantum. xxx dies. xl. unde ipsa xxv. peto adhoc propono actionem infactum subsidiariam legis aquilie. vel quia anulum meum excussit de manibus meis vel de nauigio et deuenerit influmine uel inmari. quem ualuit. c. sol. unde ut illos c. sol. det mihi ago contra ipsum. et adhoc propono actionem infactum subsidiariam legis aquilie. quia ubi in duobus exemplis recte concipiatur libellus. dic. l. ff. de prescriptis verbis. l. quia actionum. Sed ut quilibet libellus ille sit male conceptus. In primis id enim debet peti quod est inobligatione. ut inst. de act. § siquis itaque actionem obligatione non est in ipsum factum quia occidisti vel uulnerasti. quod et tripertas inter esse. Rei ergo quod factum sit inobligatione tamen inter esse potest peti. ut ff de re. iu. di. siquis abalio. et ff. de v. o. l. v. aut. § quod id. q. et ff. si certum pe. l. certa conditio. **Explicit tractatus de pretoriis. incipit tractatus de interdictis que et ipsa pretoria sunt. unde incipit perutilis et singularis omnium interdictorum.**

Pernatauimus aliquantulum profunda pelagi. et iam per dei gratiam felici nauicula pretoriarum actionum sulcantes litora ipsarum portum tetigimus salutarem. et dum eleuatis velis vellemus nauigare ad ciuiles actiones que sunt ex legibus introducte. ut de iure orig. l. ii. infra § eo. supra clamauerunt interdicta ex parte alia cui nos doctores deseruimus. aut cui nos desolata relinquimus. inuaderet enim gregem pretoris lupi rapaces. nam et ipsa interdicta omnia pretoria sunt. ut inst. de interdictis. in principio. Non enim denobis tractauimus. uenient supplices et legibus ipsum et male denobis cantabunt coram iudicibus et proponent cum nos ignorent et nostra nomina nesciunt formare libellos. vel actiones subigere legibus competentes. ideo ego Rofredus beneuentanus iuris ciuilis professor conditor presentis operis adprofectum et utilitatem scolarum attendens quod in re petentibus non est denegandus assensus. ut ff. de sur. R. per diorum. l. et attaliciam. ideo decreui tractare intendam. ex primo do naturam cuiuslibet interdicti et qualiter libelli et confessiones in libellis singulis proponantur. ubi autem dicantur interdicta et quibus ubi proponebantur et cum qua sollempnitate et qualis sit diuisio interdictorum. notat plene insumma dominus meus in titulo de interdictis. et ideo hic non tracto adplenum. Sed aliquantulum. Et tangam vi. tamen nota que considerantur in omnibus interdictis. quatuor negatiue. Primum quod omnia interdicta pretoria sunt. ut inst. de interdictis in principio. Secundum quod nullum interdictum infamat. ut ff. un. ui. l. neque. Tertium quod nullum interdictum hodie cum sollempnitate proponitur. sicut nec quelibet actio. unde omnia interdicta et omnes actiones dicuntur extra ordinaria. ut inst. e. t. § ult. et instit. de successionibus. sublatis. et de senat. c. claudi. Quartum quia in nullo interdicto habetur ratio furtiui. aut licet contra. pt quia in interdicto. unde ui. et ff. e. l. In interdictis. et de ui et ui. ar. l. i. § exdie. quintum quod nullum redditur interdictum nonsibi subiectos. ut c. e. t. l. ii. Item tria affirmatiue. quia omnia interdicta perpetua sunt et tamen inrem scriptum sunt quia et dantur contra quemlibet possidentem. ff. e. l. i. § pen. Item in omni interdicto habetur ratio fructuum post litem contestatam. ut ff. e. t. l. aut pen. Item loco eius libelli interdicta redditur actio infactum. ut inst. e. in principio. et § ult. et c. de act. empt. l. ult. Item et potest adici quartum quod per interdicta possessio cognoscebantur. de possessione. quam de proprietate. ut. c. e. t. l. incerti et c. quorum bonorum. l. ult. et c. quorum legatorum. l. i. Quidam addunt quintum quod omnia interdicta dentur noxaliter. quod falsum est. cum ex eis sit tamen eadem non noxaliter. quod falsum ex delictis. oriuntur. ut ff. l. l. ult. quod da enim interdicta non oriuntur ex maleficio. unde constat eo male et falsum. Sed illud quintum generale est omnibus. interdictis quod ea que sunt annalia ad agendum. perpetua sunt ad excipiendum. ut c. de except. lic; et ar. de doli. ex cep. pure. § ult. Item et sextum quod illa que annalia sunt. ut de eo. quod non peruenerit ad uiolentum pone quod annalia in totum sunt. unum effectum est perpetuo competit de eo quod ad uiolentum peruenerit. ut ff. e. t. l. pen. Hoc notat dominus meus insumme. t. de interdictis insumma. c. et ideo in hoc opere illa posui quia utilia sunt et probent notitiam omnium interdictorum. Item illud attende et in omnibus interdictis quod multi dicunt et et hodie uidi et audiui iudicantes de facto proponentes in libellis. ego talis propono actionem infactum subrogatam in locum interdicti. unde ui. uel uti possidetis. unde iudices dicentes interdictum unde ui in libello proponi absoluerunt propter ineptam actionem. dicentes actionem infactum esse subrogatam in loco interdicti debere proponi non autem ipsum interdictum. ut inst. e. t. § ult. Item autem ut contra et ad uocatos et iudices siquos tales inuenero ideos reputo. ipsi enim adherent litere ut audi. dico enim hodie recte dici. libellum concipi tali modo. ago contra talem qui me expulit de possessione. fundi talis. unde ut restituat in possessionem dicti fundi. et contra eum dicti propono interdictum unde ui. et melius quia si dicatur propono actionem infactum subrogatam in locum interdicti. unde ui. istud enim esset redire ad antiquum secundum quod proponebantur formule et sollempnitates uerborum. melius enim sonat. propono interdictum unde ui quia si dicatur propono actionem infactum subrogatam in locum interdicti. unde ui. sequitur contra leg. inst. de interdictis. § ult. non est necesse reddi interdictum. et ita uis dicatur sine interdictis adeo sutilis actio extra interdicta reddita fuisset. expone non est necesse reddi interdictum. scilicet cum illa sollempnitate antiqua cum qua olim proponebantur. sed quia sollempnitate hodie omnia iudicia dicuntur extra ordinaria ut dicit littera. Item. e. t. eo. § et dic. l. in ult. de successionibus. sublatis. interdicta est enim nichil aliud erat nisi quedam formata et sollempnis uerborum conceptio. quibus pretor aliquid fieri iubebat aut prohibebat. quod tunc maxime fiebat. cum de possessione vel quasi inter aliquos contendebatur ut inst. e. in principio. Sed secundum hoc idem erat actio. scilicet quedam uerborum sollempnis formula. ut. c. de formulis. et c. de edendo notauit dominus in summa. Ideo non quia illa sollempnis formula actionum est inducta autem cuiuslibet sollempnis formula interdictorum est inducta autem

xxv

extimo

op

uenet

Ho

et interdict

fructum

dissese

cuiusdet

Ju

depne

meus

ptorio. Et alia differentia quia verba illa sollempnia in actionibus non formabantur ipsorum etiam aliquorum
sed generaliter concipiebantur in ipso ouum. verba vero in
interdictis. quot erant homines qui volebant illa ppo
nere. tot eis petentibus dirigebantur formabant
verborum conceptiones quibus invicem se suos adversarios
uterentur que interdicta vocabantur quasi inter duos
dicta. hoc potest curiosus lector adtendere. quod in
interdictis plerumque specificabantur specialia nomina per
sona demonstrationem personarum. licet non specificentur perso
narum nomina. ut ff. de tabulis exhi. l. i. et ff. ne quid
in loco pu. l. i. et ff. de iti. actuque pri. l. i. Dicta sunt
autem interdicta quasi inter duos dicta quia inter duos red
duntur. licet quidam dicant quod dicantur ab inter di
cendo. nullam puto etiam differentiam esse inter dominum ac
to ptoria. nam actionis verbo et interdicta continentur. ut ff.
de act. et ob. l. actionis verbo. Et quia de omnibus interdictis dic
turi sumus. primo tractemus de illis interdictis que etiam
religionis tuentur. quia dignior est causa religionis
ut ar. ff. communia de statutis. etiam et ar. c. de sacro
san. ec. sepius. et ideo tractemus de interdicto de mortuo
inferendo. quod etiam religionis tuetur. sic et quedam a
lia. ut ff. de interdictis. l. ii. §. i. de quibus postea di
cemus. **Si aliquis vult inferre mortuum in sepulchrum. vel de novo facere sepulchrum in locum suum et ab aliquo prohibeatur. habet interdictum de mortuo inferendo. quod ipsum. Rubrica de interdicto de mortuo inferendo.**

Si aliquis vult sepelire mortuum in sepulchrum ad
quod sepulcrum sibi ius competebat inferre mortuum vel de no
vo velit facere sepulcrum in suum locum purum et prohibea
tur ab aliquo poterit agi. interdicto de mortuo infere
do quod prohibitorium est. vel actione in factum subrogata in loco illius
interdicti. ut inst. de interdictis. prohibitoria et ff. de in
fac. l. i. et § et ff. de mortuo inferendo. l. i. Verum si
fuit prohibitus locus habet predictum interdictum admittere. et
pena tamen consequatur actor quantum interfuit eius prohi
biti non esse. in qua compulsatione cadit loci empti pretium.
quia quis non quia fuit prohibitus non fecisset. ut ff. de
relig. et s. fun. l. liberi. et ff. de mor. infe. l. i.
Sumitur hoc interdictum seu predicta actio competat tot sunt
necessaria. Inprimis quod locus ille ad quem volebat inferre
mortuum quod sit suus vel quod habeat ius inferendi mor
tuos in sepulchrum illud. ut ff. de mor. infe. l. i. § hoc
autem interdicto. et § item sunt. Item autem ius inferendi mor
tuum vel si est in illud legatum est. vel si quis est de familia
testatoris. ut c. de relig. et sump. fun. l. si sepulchrum.
et l. ius familiarum et l. ius sepulc. Secundum quod licet locus
sit alienus. quod domini voluntate inmisseris vel inmitte
re deberes. ut c. de relig. et sump. fun. l. ii. Tertium est quod vo
lendo inferre mortuum prohibitus fuisset. ut ff. de mo.
infe. l. i. quod prohibitio locum habet. sive aliquis te in ipso lo
co prohibeat. sive in ipsa via. ut in lege predicta. Unde in
hoc interdicto actor faciat tales positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico locum istum meum quod talis consanguineus
meus tali die decessit. Item dico quod dictum meum consan
guineum in talem locum volebam sepelire. Item dico quod tu
me volentem inferre prohibuisti. Item dico quod locus ille in
quo volebam sepelire meus est. vel mihi ius competit infere
di mortuum quia illud fuit mihi legatum vel quia sum de fami

lia. vel heres illius cuius mortuum poterat inferre. Item di
co quod licet locus ille sit alienus tamen ego inferebam domini vo
luntate. **Positiones rei.**

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod ille qui de
cessit fuit extraneus et ignotus. Item dico quod tu libenter
uteris immundanus sponte facis nec hospitalia non
es consuetus sepelire mortuos. si illud confitebitur actor
succumbet et hoc tantum patet. Item dico quod ille qui fuit
mortuus fuit tuus inimicus. si illud confitebitur succumbet
quia non est verisimile quod aliquis inimicum suum velit sepe
lire. Item dico quod tales impii et sine omni pietate vel aliqua
contra pietatem. si confitebitur actor illud succumbet quia qui se
pellit maxima pietate movetur. ut ff. de relig. et sump.
et fu. l. at si quis. Item dico quod locus ille in quo volebas in
ferre mortuum meus est. si illud confitebitur actor succumbet
ut supra dixi. Item dico quod tu te tamen prohibuit si illud confi
tebitur actor succumbet. In hoc autem interdicto. vel actione con
cipitur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domino. o. potestati. pi. conqueror ego R. de O. qui me prohibu
it inferre mortuum in locum talem. cui fines sunt tales. in
quem locum ius mihi competit inferendi mortuum. unde interesse
meum quod estimo tantum. ad illud propono interdictum de mor
tuo inferendo. vel actionem in factum subrogatam in loco illius in
terdicti competit conformandum libellus. dic. l. ff. de mo.
infe. l. i. ff. de relig. et sump. fun. l. liberi. Sed non in
ducitur libellus iste bene conceptus nam istud interdictum prohi
bitorium est ut ff. de mor. infe. l. i. et dic. l. ff. de relig.
l. liberi. nam ibi dicitur quod si sum prohibitus ago ut cesset illa pro
hibitio. vel si volo alias inferre possum. sed ago pena in
factum. unde dicunt quidam concipiendum libellum ita. ago contra ta
lem. ne prohibeat me inferre. ad illud propono actionem in factum
sub rogatam in locum interdicti. de mor. infe. vel propono inter
dictum de mortuo inferendo. **Questio.** Si tu opponas eis quod
stabit mortuus ne sepeliretur donec cognoscatur
habeat ius inferendi. vel non. forte fieret interim putridum
Respondeo ipsi et dicunt quod eodem die vel incontinenti finie
tur ibi iudicium cum celeritate desideret. ut cum dap
ni infecti. ut ff. de dap. infec. l. i. Verum tamen puto libel
lum debere concipi sic per formam et istud interdictum ad
duo competit. scilicet si volo te prohibere ne prohibeas. et est prohi
bitorium et si non possum petere interesse et per illud inter
dictum. ut ff. e. liberi et quia ratio hoc suadet. quis
enim cum sit dolens de morte sui consanguinei veret ad
potestatem ut prohiberet illum prohibentem et proponeret
libellum et iurare de calumpnia. quia solet enim de facili pessi
ma verba oriri et seminari inter eos. Item ita si inter eos
tolleretur istud interdictum forte uno die cum omnia
interdicta ad numerum annalia sint. ut instit. de perpe. et
temp. act. et § pr. quia interdictum de glande legenda quod
finitur tertio die. ut ff. de glande legenda. l. ii. et
l. i. Si autem mortuum alio intulisti potes agere predicto
interdicto et concipere libellum ut dictum est vel agere in factum
et te concipies libellum. **Libellus.**

Vobis domino. o. potestati. pi. conqueror ego R. de O. qui me prohibuit
inferre mortuum in locum talem in quo mihi ius erat
inferendi. unde propter illam prohibitionem intuli in alium locum pu
rum vel conduxi pretio tanto scilicet x. quod interesse dicti loci
extimo xx. que peto actione in factum. quod ita recte concipia
tur libellus. dic. l. ff. de relig. si quis liberi.

Marginalia:
i. quod prohibendo interdicit. et quod fuit hodie aut interdicta et actiones
ut ff. de relig. l. sunt plures [illegible]
vel inferre
aut quod ducti loci me[illegible] quod fecit vel necessarius loci puri pretium
sumptibus
peto
qo.
or[illegible]
libell.
de glande

h. edificat. ul

Si aliquis inmittit aliqd in loco sac° tenetur īt° dicto. neqd ī loco sac° fiat īmittatur ue. Rubrica. Ne qd ī loco sac° fiat inmittatur ue.

Si aliquis edificet. ul aliquid inmittit in loco sacro locum ht interdictum. ne quid in loco sacro fiat inmittatur ue. ut ff. e. t. l. i. in prin. Sunt adhoc ut istud int̄ dictum locum ht̄ tot sunt necc̄ia. Primus q locus ille sit sacer. ut ff. e. l. i. Dr̄ aut locus sacer qui rite p pontifices deo ɔsecratus ē. ut ff. de rer. di ui. l. sacra. Scdm q illud q ponitur pertineat ad inmo d. ul ad deformitatem. n̄ si ad ornatum. ut ff. e. l. i. § hoc int̄ dnt̄. vn̄ in hoc int̄ dc̄o actor faciat tales positiones. **Positiones. actoris.**

Ego dico q locus ille quem ita in̄ confinat ē sacer. si ɔ fitebitur reus erit bn̄. Sicut dicat ego dico q dn̄s eps̄ ɔsec̄uit loc̄ illum ul dedicauit ī honore sc̄i iacobi. It̄ dico q tu ul inmitte uis ibi ī lloco illo turres ti ceras ul cornices in parietibus domus illi sacre. It̄ ego dico q p illa que illis inmitte uis loc̄ ille turpis appa ret. Et reus faciat tales positiones. **Positiones. rei.**

Ego dico q locus ille cuius fines sunt tales q ē loc̄ p̄ua tus. si illud ɔfitebitur actor succūb. quia ex q ē p̄ uatus non potest eē sac̄ cū de loco p̄uato fiat sac̄. It̄ dico q titius uel inmitte uoluit. si illud ɔfitebit ac tor absoluetur reus quia p p̄ fcm̄ titii ips̄ ɔueniri non pōt. It̄ dico q illud q ul inmitti debet ad hornatum loci illi spectat. si ɔfitetur actor. absoluitur reus. ut ff. e. l. i. § ī. In hoc aut int̄ dc̄o ɔcipietur ita libellus. Vob dn̄e oz. pōt. pl. 9. e. R. de 9. **Libellus.**

Qui uult inmitte in loco tali sacro cuius fines sunt ta les. p p quam inmissionem loc̄ ille turpis et deformat apparet. vn̄ ne inmittat ul inmitti faciat. peto ipsum p̄hiberi. adhoc ppono actōez inftm̄ subrogatam in lo cum int̄ dicti. ne quid fiat in loco sacro inmittatur ue. ul ipsum int̄ dictum q ita recte ɔcipiatur libellus dic̄ l. ff. e. t. l. i. § et ita ɔcipitur libellus si aliquis uult inpone ul inmitte aliquid. Sicut ē inpositum ul inmissum aliquid faciat positiones. s. quia inmissa ut inlicita ponitur. S. Sicut p̄mas uis fac̄e positiones fa ciat ut int̄ limatum ē. **Libellus.**

Scd̄o aut m° ɔcipietur ita libellus. Vob dn̄e. oz. pōt. pl. 9. e. R. de 9. qui inmisit in loco tali sacro cuius fines sunt tales p p quam inmissione loc̄ ille tur pis apparet. vn̄ ut illud q inmisit remoueat ago ɔ ipsum. adhoc ppono int̄ dnt̄ nequid in loco sacro fiat inmittatur ue. ul actōez infcm̄ subrogatam ī locum p̄dicti int̄ dicti. q ita ɔcipiatur libellus dic̄. l. ff. neqd in loco pu̇. l. ii. § loco. lex illa nō ē pōita in titulo s; quid in loco sac°. et sic utilius fuit in usum post istud sub hoc int̄ dicto ut si ali quid sit inmissum q tollatur. cū p̄de int̄ dictum utrūq fiat. qz ē p̄hibitorium ut non inmittatur. et ē restitutorium ut si aliquid fuit inmissum q tolla tur. lic; dnt̄. io. in sua arbore posuit separatim et sub alia tr̄a. vn̄ dat intelligē q sint duo int̄ dicta immo potius ē ūo unū. lic; sit ex p̄ma pte p̄ hibitorium ex scd̄a restitutorium. Iura tn̄ uidentur q duo sint. quia in diu̇sis titulis et separati ponuntur. ut s. dixi. Sz; ut q inutr̄q m° sin q ɔcipitur li bellus q non p̄sit appone ppoi. ē cū ē q locus sunt

in bonis nullius. vn̄ in psone p̄uat. s; fiunt res recipiunt. ut ff. de rei uin. l. fin. actō. § loca. et ff. coia. de fulc. i. causa q̄m pōt aliquis p̄dicta int̄ dicta ppone cū int̄ dc̄a ɔpetat rōe int̄ eē. ut ff. de int̄ dc̄is. l. et adp uatas cās non adp̄t ɔmodum. ut ff. de inūr. l. sane. Re p̄dc̄a ppoi p̄sunt ap latus eccī ille ē cui p̄sit uen dicare. loca p̄dc̄a. ut c. de sacro. s. ec. l. scim̄. meri to et int̄ dicta poterunt intentare. q ē tu obiecis in int̄ dicta ɔpetunt ad int̄ eē. Re. uerum ē istud ad int̄ eē ɔpetit tn̄ int̄ ē plan̄ q locus ille non deformet. p illud q inmitti debuit. ul inmissum ē immo dico q quilibet p̄uat° agē pōt et ppone int̄ dicta p̄dic ta cū ī eius int̄ ē q fiat oratoria ubi p̄sit peccato res dn̄i p peccatis exorare. ut in aut. coll. vi. § ut liceat ma. et ī coll. viii. § quia uo ita ɔp̄mittis et ide os p̄sint p̄dc̄a int̄ dicta ppluribus. q aut dicis q int̄ dicta p̄tinet ad cas p̄uatas. Re. uerum ē q dā n tn̄ oia. ut ff. de int̄ dc̄is. l. i. **Si aliquis uult edificare sepulchrum. ad qd edificād. s. uel ɔpe tat et ab aliq p̄hibeat°. ht̄ ɔtra eum int̄ dcm̄ de sepulc° edificando. Rubrica. de int̄ dc̄o. de sepulchro edificando.**

Est et aliud int̄ dictum q notatur de sepulchro edifi cando q p̄hibitorium et cā religionis ɔpetit. si ē ali quis uolebat edificare sepulcrum ad q ius sibi ɔpe tebat et tu eū p̄hibeas edificare ht̄ locum int̄ dictum de sepulcro edificando ut ff. de oxe. infe. l. i. § p̄tor ait. Sunt adhoc ut ɔpetat istud int̄ dictum. tot sunt necc̄ia. Primus q aliquis p̄sit de iure edificare. i. q h̄at ius hedificandi forte quia ɔuenit ita p stipu latōez in loci traditōe. ut ff de relig. et sup. fun. l. q si locus. Scdm̄ q aliquis edificaret ul q edifica re uellet puta ɔgregabat. materia necc̄ia opi ul hoies necc̄ios opi. ut ff. de mor. infe. l. i. § p̄tor ait. et § edificare. ul et ī pugabit loc̄ in q uolebat edificare et aliq eū inpediuit. ut ar. ff. de opis. no. nū. l. stiplo. § op. et ar. ff. de pollicitat. l. i. § cepisse terrum. s. q ali te p̄hibuit. ut in legib; p̄dictis ē uātū q sepulcrum non sit fcm̄ s; faciend. al n̄ ht̄ loc̄ int̄ dictum. q in aut. clā. ut in l. p̄dc̄a. vn̄ in hoc int̄ dc̄o. actor faciat tales positiones. **Positiones. actoris.**

Ego dico q ego uolebam edificare sepulchrum in loco tali. It̄ dico q in eo loco habebam ius edificandi. It̄ dico q ɔgregabam ibi lapides et a renam et calcinam ut ibi edificarē. ul locum purgabam It̄ dico q tu me p̄hibuisti uolentē edificare. Et reus faciat tales positiones. **Positiones. rei.**

Ego dico q tu uolebas ibi edificare domum. si istud ɔfitebit actor succūb; qz nō ht̄ loc̄ int̄ dictum quia ɔpetit tm̄ p p sepulchrum. sic. s. dictum ē. It̄ dico q tu materiam illam quam ɔgregabas. faciebas ɔgregari ad utilitatem titii. si istud ɔfitebit actor succūb; quia ius int̄ erat sua. It̄ ego dico q lo° ille in quo uolebas edificare ē meus. si illud ɔfitebi tur actor succūb; qz potuit de iure p̄hibere. ut ff. ad. l. aquil. l. quē adm. § si p tectum. It̄ dico q tu te p̄hibuit. si istud ɔfitebitur actor succubet quia ex ui olentia illata ab alio ɔ me agē non p̄set cū peccata suos tm̄ teneat actores ut c. de penis. l. scim̄ ni. In hoc aut int̄ dc̄o ɔcipitur ita libellus. **Libellus.**

Vob dn̄e oz. pōt. pl. 9. e. R. de 9. qui me p̄hibet uo

lente hedificare sepulchrum in loco tali cuius fines sunt ta
les. in quo loco est mihi ius edificandi sepulcrum et mortuum
inferendi. unde nemine impediat infuturum ago contra ipsum
adhoc propono actionem inf(actum) subrogatam in locum interdicti
de sepulcro edificando. uel ipsum interdictum. quod ita recte con
cipiatur libellus dicit ff. de mor. infe. l. i. § pretor ait. §
sequentibus. qo. Sed uidetur quod libellus non sit recte concept(us)
nam agitur quod non debeat prohibere eum in futurum. hoc sta
re non potest nam de hiis que futura sunt iudicium esse no
potest ut ff. de iudi. l. non quemadmodum. et quia non pertinet ad of
ficium iudicis tractus futuri temporis. ut ff. de usuris. l. i. R(espondeo)
quod non de futuro est interdictum sed de presenti. violentia enim per
quam non de futuro ... Unde de illo presenti agitur quod
sens erat que inferebatur. unde de illo presenti agitur quod
remoueatur et quod in futurum et prohibeatur ne necesse
habeat singulis annis litem contestari. ut ar. ff. ad l. aquil.
l. in lege aquilia. et ar. c. de prescript. xxx an. l. male. et
ff. si seruitus uind. l. egi. Si aliquis posuerit aliquid
in uia publica. uel loco publico. uel edificat. uel immittit contra
interdictum. nequid in loco publico. Rubrice. interdictum nequid in loco publico fiat.

Frequenter contingit quod aliquis in uia publica. uel loco publico uel
itinere publico. aliquid edificat uel immittit. ideo interdictum pro
ditum est nequid fiat in loco publico. uel uia publica. uel itinere publico.
et si factum est quod tollatur. et sic est illud interdictum ut supra
expressimus parte prohibitorium ex secundo restitutorium. ut ff. e.
t. l. ii. in prin. et § hoc interdictum. et § pretor ait. uel sicut su
it intitulatum de eo. et ut hoc ex lege pluri duo sunt inter
dicta. unum prohibitorium. scilicet ne fiat. aliud restitutorium ut
si factum fuit ut tollatur. Ego tamen causa melioris intellectus
in uno tradam notitiam utriusque. et in libello cum ex eadem
causa utrumque competat. unde adhoc ut ista interdicta dentur tot
sunt necessaria. Primum quod uia illa sit uel locus publicus. qualis
autem uia uel locus dicatur publicus. uel priuatus. ut in titulo
libris dictum. ff. e. t. l. pretor ait. § publicum. et § uiarum. et § ui
cinales. Secundum quod ponatur aliquid in loco illo ut ex lit
tera. uel illius colligitur. Tertium quod non sit appositum de licentia prin
cipis. Quartum quod si est positum cum licentia principis con(di)to
alterius fiat deterior. ut ff. e. t. l. pretor ait. § merito. et § si quis a principe. Quintum quod ille qui agit hoc in
terdicto non habeat edificatum in publico. alioquin non ageret. ut ff.
e. l. pretor. § idem ait. Sextum quod illud quod positum est uel ista
tuum noceat uel nocere in antea possit. ut ff. e. l. pretor
§ de unde ait pretor. Septimum quod adhoc ut tollatur
necesse est quod non sit edificatum alioquin si domus sit non tolle
tur. ne ruinis urbs deformetur. non tollitur dico nisi
publicus usus impediatur. ut ff. e. l. pretor. § si quis nemi
ne. Item non tolletur prohibendum tolletur tamen ex officio iudi
cis ut impediatur. § si quis nemine. et l. ult. Adde quod nec et
pontem. licet quis faciat super uiam. ut ff. e. l. pretor. § et tene
tantum. et ff. de fluminibus. l. ult. quia celum. i. aer. quod
est solum est liberum esse debet. ut ff. de seruit. l. ult. § ii. Octa
uum quod locus publicus fiat deterior. et talem locum habet interdictum
directum. ceterum si incommodetur locus priuatus alteri locum
habet utile. ut ff. e. l. pretor. § et cuiquidam. et § merito. unde
Nonum sufficit quantum adhoc ut locum habeat interdictum siue
ipse posuit. siue ab alio positum habet. ut ff. e. l. pretor. § hoc
interdicto. unde in hoc interdicto actor faciat tales positi
ones. Positiones. actoris.
Ego dico quod locus ille cuius fines sunt tales est publicus. Item dico quod tu

aliquid immisisti uel uis immittere. Item dico quod illud immisisti
uel uis immittere tua auctoritate sine licentia principis. Item dico quod li
cet imperator tibi concesserit ita edificare uel immittere in publico propter
talem immissionem incommodatur usus meus. nam si propter illud
quod fit in publico incommodatur usus alterius. de iure agit. et pri
uato et publico nomine. adeo quod si priuato nomine agit potest da
re procuratorem. licet si agat publico nomine. ut ff. de procur. l. licet.
Item dico quod ego qui ago hoc interdicto non teneo edificatio posi
to in loco publico. Item dico quod illud quod posuisti uel uis ponere nichil
aliud quam domus. Item dico quod domus illa quam edifica
sti in publico nocet multum loco publico. Item dico quod tu super locum publicum
potentia posuisti. Item dico quod opus factum in loco publico tu possides.
Item dico quod propter nouum opus quod fecisti in loco publico. lumen quod habe
bam a publico. tu mihi abstulisti. Sed opponet quod ista positio non
sit recipienda quia licitum sit mihi auferre tibi lumen. ut ff. de
damp. inf. l. proculus. Respondeo licitum est mihi auferre lumen quod habe
bat a tuo loco priuato. quia mihi seruitutem non debebat. unde po
tes alterius edificare. et lumen meum obscurare. ut c. de seruitu
alterius et ff. de seruit. urb. predior. l. binarum. Econtrarius faciat
tales positiones. Positiones. rei.
Ego dico quod uia illa. uel locus ille est uicinalis. uel priuatus.
si istud confitebitur actor succumbet quia sequitur quod non sit
publicus ille locus. Item dico quod illud quod posui. uel ponere uolo cum
priuilegio principis est sine incommodo alterius. Item dico quod tu
qui proponis istud interdictum. habes edificatum in publico. Item dico
quod illud quod uolo ponere. uel imposui est sine incommodo loco publico
Item dico quod illud quod edificaui est domus et sine incommodo a
licuius loci publici. Item dico quod illud quod edificaui est domus et si
ne incommodo alicuius loci publici. Item dico quod opus predictum desii
possidere sine culpa. uel dolo. Item dico quod lumen tuum quod predi
ctum obscuraui habebas a loco meo priuato. In hoc autem
interdicto concipitur talis libellus. Libellus.
Vobis domine de pot. pl. con. e. R. de con. quod uult ponere uel
posuit in loco publico cuius fines sunt tales. tale quid quo publicus
locus deterioratur et deformatur. puta faciendo pon
tem. unde ipsum prohiberi peto ne ponat. uel si posuit dicas
in libello. unde ut positum tollat ago contra ipsum. et adhoc propo
no actionem infactum subrogatam in locum interdicti nequid
fiat in loco publico. et si factum fuit quod tollatur. uel ipsum interdictum.
Caue tamen quod non uis agere quod prohibeatur. ne ponat. propone in
libello actionem infactum subrogatam in locum interdicti nequid
in loco publico fiat. uel ipsum interdictum. quia tunc prohibitorium
est. ne fiat. Si autem uis agere quod illud quod est positum tollatur
dicas propono actionem infactum subrogatam in locum interdic
ti. ut si aliquid fiat in loco publico quod restituatur. uel ipsum in
terdictum. quod est restitutorium. quod ita recte concipiatur libellus
dicit l. ff. e. l. ii. § i. et § hoc interdictum. et § pretor ait. Si autem
propter illud quod factum est in loco publico propria tua leditur utilitas
puta quia lumina obscurantur. concipies ita libellum. Libellus.
Vobis domine de pot. pl. con. e. R. de con. quod talem quod potest uult
ponere uel ponit in loco publico cuius fines sunt tales per quod
lumina mea obscurantur. unde quod ne faciat ago contra ipsum
uel si fecerit dicas. ago quod remoueat. adhoc propono utile
interdictum. nequid fiat in loco publico. et si factum fuit quod tol
latur. uel actionem infactum subrogatam in locum illorum interdictorum.
qo. Sed uidetur quod hoc ultimo casu non possit de iure agi. nam lu
mina tua possum obscurare. ut c. de seruit. alterius. et ff. de
seruit. ut p. si binarum. Respondeo lumen quod habeo a tuo loco priuato possum

sum obscurare cum fruitur non debeam. ut l. p dicis. at si ab eo a loco pu͡l lum tectus. ut ff. de ser. urb. flumin͡u. § ult. et l. proculus. sic supra dixi. Sed quia non videtur quod aliquo modo habeat locum illud interdictum nam licitum est civibus edificare et ponere in loco pu͡l. ut ff. de acq. re. do. l. statuas. Re vera est quam ponuntur statue. Sed non in loco pu͡l vel si fuerit posite in loco pu͡l. nam in re dicebatur locus publicus. unde quod positum non removetur sicut supra dictum est. **Si aliquis in flumine publico vel ripa ipsius posuit aliquid tenetur interdicto ne quid in flumine publico vel ripa ei posuit. Rubrica. de interdicto ne quid in flumine publico vel ripa ei ponatur.**

Contingit sepius quod aliquid immitti vult ab aliquo in flumine publico vel ripa ipsius. Item contingit quod est aliquid immittitur in flumine vel ripa ipsius. Ideo proposita sunt duo interdicta quorum unum est prohibitorium s. ne quid fiat in flumine pu͡l vel ripa ipsius. aliud restitutorium s. quod si factum fuit quod restituatur. vel tollatur. et probantur hec ff. e. l. i. in prin. et § de in ait pretor. et ff. de fluminibus. l. i. in prin. et § de in. Ven adhoc ut ista interdicta competat tot sunt necessaria. In primis quod flumen illud sit pu͡l. ut ff. e. l. i. in prin. flumen autem publicum a rivo magnitudine sua secernitur. ut ff. de fluminibus. l. i. § flumen. Secundum quod aliquid debeat poni. vel ponatur in flumine pu͡l. vel ripa ipsius. ut ex legibus predictis. Tertium quod sit tale illud quod ponitur propter quod flumen non sit navigabile. ut ff. de flum. ne l. i. in prin. Sed Secundum hoc quartum est necessarium quod flumen illud sit ita magnum quod sit navigabile ut ex verbis illis pretoris apparet. ut in l. i. et in interdicta. Quintum exigitur quod per illud factum flumen illud fluat nisi aliter quam fluxerit in priori estate. ut ff. ne quid in flumine pu͡l. l. i. in prin. et in ipsa lectura. Re enim differentia inter illas lecturas. quia prima de fluminibus habet locum. ne aliquid fiat in fluminibus publicis et in ripa ipsorum quo peius possit navigari. ut dicit lectura. et dicit ibi pretoris posita. ff. de fluminibus. l. i. in prin. et habet locum quod si aliquid factum fuit quod tollatur. ut ff. de fluminibus. l. i. § de in ait pretor. Secunda lectura ne quid fiat in flumine pu͡l. habet locum. ne aliquid fiat in flumine pu͡l ripa vel quo aliter aqua fluat. quam priori estate. ut ff. ne quid in flumine pu͡l. l. i. in prin. et locum habet ut si aliquid factum fuit quod tollatur ut ff. ne quid in flumine pu͡l. l. i. § de in. Sed si facias in invibo quod dicit pu͡l. quod quereret aliquis quod flumen esset pu͡l. Re omnia flumina pu͡l sunt. ut inst. de re. divi. et ff. de re. divisione. l. i. Sed ita si sit perpetua. ut ff. de flu. l. i. § flumine. Sed Sextum exigitur propter ista interdicta s. quod flumen sit perenne si autem non sit perenne Sed prout propterea interdictum illud non competit. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. perenne autem flumen dicitur quod semper currit et in hieme et in estate. ut ff. e. l. i. § perenne. Septimum est necessarium quod aliquid fiat in ipso flumine. non autem ut aliquid fiat in veteri alveo vel in insula nata in medio flumine quia tunc non habet locum interdictum. ut ff. e. l. i. § si insula. Octavum quod tale quid fiat per quod flumen fiat deterius quo possit navigari et si fiat in ipsa aqua vel ripa. Si autem fiat in aliis fluminibus que navigari non possunt non habet locum interdictum directum Sed utile. ut ff. e. t. l. i. § in flumine. Item si fiat in mari locum habet. similiter directum interdictum sicut in aliis fluminibus que navigari non possunt locum habet. utile. ut ff. e. l. i. § flumina. et § Item si in flumine. Sed Nonum quod suum tardetur suum alveus. et in possibilitas sufficit. ut ff. e. l. i. § ult. Sequaliter autem dicatur impediri locus quam minus navigetur l. dicit. ff. e. l. i. § pretor. Unde in his interdictis actor faciat tales positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod flumen tale. cuius nomen tale est pu͡l. Item dico quod tu vis ponere vel posuisti in illo flumine vel ripa ipsius tale quid. Item dico quod propter illud quod imposuisti flumen illud non est navigabile. vel aliter fluit quam fluxit in priori estate. Item dico quod per illud flumen naves transeunt. Item dico quod illud flumen perenne est. i. continue currit in hyeme et estate. Item dico quod illud quod tu posuisti posuisti in ipso flumine. Item dico quod locum illum fecisti in flumine et tu possides. Econtrario reus faciat tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico quod flumen quod dicitis flumen est rivus. Item dico quod illud posui posui extra flumen et eius ripam. Item dico quod flumen illud in quo ego posui est sine navigio. Item dico quod propter illud quod imposui usus navigii est ita bonus sicut et prius. et ita nunc possunt naves transire sicut et ante. Item dico quod flumen illud ita currit modo sicut et in priori estate. Item dico quod flumen habet modicam aquam. Item dico quod illud quod fuit positum non possideo nec dolo desii possidere. patet ergo per ea que dicta sunt quod tunc locum habent interdicta quando flumen est navigabile et usus navigii impeditur. vel quando aliter fluit aqua quam priori estate fluxit. Vero si aliquid fiat in flumine sicut sepe contingit. propter quod molendinum alterius restagnatur, ut hoc licet. quod est sabatina et est de fine interdictum habet locum utile. In his autem interdictis concipitur talis libellus. **Libellus.**

Vobis domine. et cetera potestas. pl. conqueritur e. R. de co. qui tale quid posuit in flumine tali. propter quod flumen non est navigabile. vel propter illud per flumen navigari non potest. unde quod removeatur ago contra ipsum vel si nondum posuit. Sed vult ponere dicas ita in libello qui vult ponere ut peto ipsum prohiberi. adhoc propono interdictum de fluminibus. ne quid in flumine pu͡l fiat ripave eius quo peius navigetur. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de fluminibus. l. i. in prin. et § ait pretor. Sicut vis agere ex alio interdicto s. ne quid fiat in flumine pu͡l. concipies ita libellum. **Libellus.**

Vobis domine. et cetera potestas. pl. conqueritur e. R. de co. qui in flumine pu͡l tale quid posuit quod flumen illud aliter fluat quam fluxerit in priori estate unde ut removeat ago contra ipsum vel si vult ponere dicas ago contra ipsum ne ponat. adhoc propono interdictum ne quid in flumine pu͡l fiat quo aliter fluat quam priori estate. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur. libellus dicit l. ff. ne quid in flu. pu͡l fiat. l. i. in prin. et § de inde. **Questio.** Sed illud queritur si aliquis edificat in flumine pu͡l ita quod non sit deterius ad navigandum vel quod non fluat aliter quam priori estate. Sed per illud edificium meum molendinum forte impeditur. quo iure poterit agere contra illum hoc quod est sabatina in qua omnibus dominus py. credo tamen quod possum agere contra illum quod tale quid fecit in flumine propter quod impedit cursus molendini mei. nisi aliquis impetret a principe ut in loco pu͡l edificet in dicitur concessum privilegium ut edificet sine incommodo alterius. ut ff. ne quid in loco pu͡l. l. ii. § si quis a principe et ita de iure meo debes uti inter terra vel iure est concesso. quod non officias alieno ut ff de aq. plu. ar. l. i. § de eo opere. unde ita concipies libellum. **Libellus.**

vobis domine ... potestas ... qui iniuste tale opus vult facere vel immittere, vel fecit vel immisit in flumine tali, propter quod dampnum michi infertur, quia molendinum meum non ita currit nec ita fluit sicut consueverat. Unde peto ut reponat vel immutet vel supposuit dictus contremo ... ago contra ipsum. Ad hoc propono utile interdictum ne quid fiat in flumine publico vel ripa eius quo aliter fluat quam priori estate, et sistendum fuit quod restituatur. Vel actionem infactum subrogatam in loco ipsius interdicti. Quod ita recte concipiatur libellus dicitur l. ff. ne quid in flumine publico l. i. et § de in. Quare dico utile, ideo est quia directum interdictum ne quid in flumine publico locum habet, utile, quia ultra constituitur similiter ... locum habet. Imprimis est libellus agitur contra de publicis quis vult agere, quod est illa interdicta sint publica dicitur l. ff. de interdictis l. i. § publica. Questio. Set opponitur quod libellus iste sit male conceptus, nec aliquo modo possit agi. Sed istud interdictum est publicum, ut dictum est, quoniam ager iste de privato meo dampno. Responsio bene, ut dicitur l. ff. de operis novi nuntiatione l. licet. § si. Et sic in superiori interdicto notavi. Hic opponitur quia videtur quod aliquis licite possit facere vel immittere in flumine publico, etsi persentietur impedimentum tuo molendino, nam possum aperire venas in puteo meo, et tue vene siccentur putei, nullo modo agere contra me, ut ff. de dampno infecto l. fluminum § ult. et l. proculus. Responsio: leges ille non obstant, quia loquuntur cum aliquis immittit in suo loco quod est privatus. At si in publico fecerit, ut ff. ne quid in loco publico l. ii. § dampnum, vel alibi refert ubi immittam, in meo vel publico, et te non possum ... in meo, et te non licet, ut dictum est.

Si aliquis conducat predium vel domum a fisco vel a re publica alicuius civitatis, et conductor impeditur re conducta frui, habet contra impedientem interdictum de loco publico fruendo. Responsio: de interdicto de loco publico fruendo.

Contra a sepe vectigalia publica locantur et conductores in illis vectigalibus inquietantur. Ideo est proditum interdictum de loco publico fruendo, quod interdicto prohibetur ne aliquis conductores illos prohibeat quominus possit uti et frui. Quod interdictum ad hoc ut locum habeat tot sunt necessaria. Inprimis quod res illa que datur in locatione sit publica vel rei publice cuiuscumque civitatis, ut arg. ff. si ager vectigalis vel emphyteuticarius petatur l. i. ii. et iii. ut infra notabitur. Secundum quod pensio solvatur, alioquin locatio nulla sine pretio, ut ff. locati et conducti l. ... Tertium quod ille qui prohibetur utatur secundum leges locationis; alioquin si contra legem vel ultra legem locationis vellet uti, posset prohiberi, ut ff. e. t. l. i. versiculo. Quartum secundum dominum meum quod ille qui conduxit conduxit ad modicum tempus, ut in predicto titulo notatur, et assignat rationem: nam si conduxit ad non modicum tempus, et a privato habet interdictum, et utilem possidetur, et ne fiat ei qui in possessionem missus est, et rei vindicationem utilem, ut ff. si ager vectigalis l. i. ii. et iii. et ff. de superficiebus l. i. in principio et § quod ait. Quare ut sit casuale in loco publico conceditur conductori interdictum, ut debet conducere ad modicum tempus. Sed hoc quartum dominus meus dicit esse probabile, tamen non necessarium. Nam esto quod quis conducat a re publica rem aliquam ad non modicum tempus, ideo est tamen locum habere istud interdictum de loco publico fruendo, sicut ad modicum tempus conduxit; ibi nullo iuvatur interdicto, nam conductor nullam habet possessionem, nam rei locate pertinet retinendi, ut ff. locati et colonus. Nec vivo nec mortuo domino ullam habet, ut ff. de usucapione l. non solum § quod vulgo. Unde tenetur habere locum predictum interdictum, et sic ex his conducta sunt ut quod habeat locum istud interdictum tamen in re publica civitatis romane, quod sic probo secundum dominum meum: dicitur est ad hoc ut differat a conductione privati qui conducat quis ad modicum tempus, quod non loquitur in re publica et aliis civitatis secundum quosdam quod res publice privatorum vice funguntur, ut ff. de verborum significatione l. eum qui vectigal. Responsio: verum est quod directum interdictum de loco publico fruendo habet locum in re publica civitatis romane, ut dictum est, quia verba et sententia concordat. In re autem publica alterius civitatis locum habet utile, quia concordat sententia licet verba deficiat. Unde actor tales faciat positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod locus ille est rei publice civitatis romane vel talis civitatis. Item dico quod locum illum conduxi pro x singulis annis. Item dico quod talis publicanus locavit michi pro dicto pretio. Item dico quod ego conduxi a re publica civitatis romane usque ad biennium vel triennium. Hac positione faciat secundum dominum meum ut supra dixi. Item dico quod usque ad x annos ego conduxi illum locum. Item ego dico quod tu prohibes me uti et frui loco illo publico. Positiones rei.

Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod locus ille de quo dicis quod est tuus, si istud confitebitur actor, absolvetur reus quia sequitur quod non sit locus publicus. Item dico quod locus ille fuit locatus Titio in solidum. Si istud confitebitur actor, absolvetur reus, quia duobus in solidum locari non potuit, unde tibi et ei esset duo rei credendi, secundum quod ex quo contractu possunt fieri, ut ff. de duobus reis l. eandem. Item ego dico quod tu pro illo predio debes solvere omni anno frumentum. Si istud confitebitur actor, absolvetur reus, quia locatio non est sine pretio, ut ff. locati et conducti l. ii. et ff. de positionibus l. i. § si suum possit; tamen te locum habere utile interdictum. Item dico quod tu tamen intulit tibi violentiam. Si istud confitebitur actor, absolvetur reus, quia si tibi tamen intulit violentiam, iste conveniretur. In hoc autem interdicto concipies talem libellum. Libellus.

Vobis domine ... potestas ... qui non permittit me uti et frui loco publico, cum fines sunt tales, quem locum a tali publicano conduxi civitatis romane vel alterius civitatis pro pretio x libras pisanas singulis annis solvendas. Unde nemo prohibeat. Ago contra ipsum. Ad hoc propono interdictum de loco publico fruendo vel actionem infactum subrogatam in loco illius interdicti, quod ita recte concipiatur libellus dicitur l. ff. de loco publico fruendo l. i. Questio. Set opponitur quod iste interdictum non competit, nam aut hic qui conduxit ad non modicum tempus aut ad modicum. Si ad non modicum tempus, ille qui conduxit habet ius in re et est utilis dominus, ut ff. si ager vectigalis l. i. ii. et iii. et ff. de superficiebus l. i. Si ergo habet utile rei vindicationem et est utilis dominus, cum est dominus, ergo non potest dici quod re illa utatur et fruatur cum res sua nemini serviat, ut ff. de usufructu ... l. uti frui. Si conduxit ad modicum tempus, nullum ius quia est simplex colonus, nec quo ad proprietatem nec quo ad possessionem, sicut supra dictum est. Responsio: in utroque casu loquitur, et potest concipi libellus. Nam si conduxit ad non modicum tempus, licet utilis dicatur dominus, tamen potest rei illius habere usumfructum, nam cum alius directo sit dominus, ego possum dici fructuarius habito respectu ad illum, et utor et fruor rebus alienis. Nec obstat quod dicitur res sua nemini servit. Responsio: verum est res mea michi non servit si sit directo mea, sed si utiliter sit mea, bene possum habere usumfructum, et servitutem, sicut videmus in simili, re directo sua nemo potest conducere, pretium quia a se ipso, ut ff. usufructus quemadmodum caveatur l. ult. Utiliter re autem utiliter mea conduco, ut ff. de dolo exceptione ...

...

mor. l. quimortis, et c. de doat. que sub tt. l. i. Item talibus si ille hes. re directo mea non sum hic pignori ut ff de reg. iur. l. neque pignus. ff de ex. rei iudi. l. ex conseruante. Glatinus. largus. insine. re aut utilis re mea utilis retineo pignori. ut ff ad uell. l. debitor. et ff. de act. ep. l. uil. et offerri, et si obdixerit admodiari [illegible] hic ut quo adp. et sic est spale. ut s notaui. Secdm dnm meum et nota in interdicto quod dum mirabile est violentia illata socio et idcirco agit. ut ff. de loco pu. l. i. et alias ille ff. pro socio ul adol q ut ff. pro socio. l. iii. in pn.

Si aliquis uult reficere uiam publicam et ab aliquo impeditur. hic habet interdictum impedientem contra eum. de loco publico reficiendo. Rubrica de interdicto de loco pu. re.

Contingit aliquando quod aliquis uult reficere uiam publicam et ab alio impeditur. ideo proditum est interdictum de uia publica et itinere publico reficiendo, quod interdictum adhoc ut competat tot sunt necessaria. Inprimis quod uia illa uel iter sit publicum. Secundum quod aliquis uult reficere. Tertium quod reficiendo non mutatur status primus uie publice. Quartum quod aliquis eum impediat uolentem reficere uel purgare uiam. h. iiii. probantur. ff. de uia pu. et itinere pu. reficiendo. l. i. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod uia illa uel locus est publicus. Item dico quod locus ille uel uia indiget refectione. Item dico quod ego uiam illam uolebam reficere uel purgare. Item dico quod tu me prohibuisti et prohibes. Item dico quod reficiendo antiquum statum retinebam. Et reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod locus ille est tutus. si illud confitebitur actor, absoluetur reus. quia sequitur quod non sit publicus. Item dico quod tu reficiendo uolebas et uis facere uiam illam publicam latiorem, longiorem, altiorem, humiliorem quam fuit ante. si illud confitebitur actor, absoluetur reus. quia de iure possit prohiberi. ut ff. e. t. l. i. §. ii. Item dico quod tu tantum intulit tibi uiolentiam. si illud confitebitur actor, absoluetur reus. quia si ille tantum et c. titius intulit uiolentiam quod nullus alius. In hoc autem interdicto concipiet actor talem libellum. Libellus.

Uobis dne .R. potestas p[ro]ponit .N. et c. R. de .N. quod me uolentem reficere uel purgare iter publicum uel uiam publicam prohibet. unde colligitur ab ali iniuria et uiolentia ago contra eum. adhoc propono actorem in factum subrogata in locum interdicti de uia publica et itinere pu. reficiendo. uel ipsum interdictum, quod ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. e. t. l. i. Sicut et refectione illa intenditur. Spalis et pa utilitas actoris. potest libellus prodesse modo concipere et adicere in libello et quia uia est mea spalis. pro domum meam non me prohibuisti. ideo illud modo uis esse petere. et adhoc propono predictum in factum. predicta actorem in factum cum illud possit actor petere in libello. dicit l. ff. e. l. i. §. fi.

Si aliquis uult ire per uiam publicam uel uult aliquid ducere uel agere et impeditur ab aliquo, habet contra eum interdictum ut liceat ire, agere per uiam publicam. Rubrica de interdicto ut liceat ire, agere, per uiam publicam.

Quia sepe quis uadit per uiam publicam uel uult quid ducere uel agere et alio impeditur, ideo proditum est interdictum ne liceat ire, agere, uia publica et nulla uiolentia inferatur uolenti ire agere. Unde ut hoc interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod uia illa sit publica. qualis autem uia dicatur publica. dicit l. ff. neqd in publico loco l. ii. §. uiaz. Secundum quod prohibeatur ille qui uolebat

ille agere uia publica. ut ff. neqd in loco pu. l. ii. §. ult. et nusquam alibi reperitur. Et hoc interdicto in uia illa publica et eum prouatam si aliquis uult ire prohiberi potest. negatoria. ut ff si seru. uen. l. ii. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quia talis est publica. Item dico quod tu publicam illam. Item dico quod tu me prohibuisti et prohibes euntem et uolentem agere uel ducere per uiam illam. Positiones rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod uia illa privata est. si illud confitebitur actor, absoluetur reus. quia impune potest eum prohibere. Item dico quod locus ille est meus. unde tu dicas esse uiam esse uiam publicam. si illud confitebitur actor, absoluetur reus. quia possit te prohibere impune ne uadas per fundum meum. Item dico quod tu tantum intulit est uiolentiam. si illud confitebitur actor, absoluetur reus. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus. Libellus.

Uobis dne .R. potestas p[ro]ponit .N. et c. R. de .N. quod me uolentem ire uel agere uel ducere tale quid per uiam publicam prohibuit et prohibet. unde nemo prohibeat ago contra eum. et adhoc propono interdictum. ut liceat ire, agere, uel ducere per uiam publicam. uel actorem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. nequid fiat in loco pu. l. ii. §. ult. Questio. Sed quero de his qui ire colligunt huiusmodi pedagia ab his qui uadunt per uiam publicam an possint de iure prohiberi pro hoc interdicto quod pedagia non colligant. Et dico quod sic. impediunt eum euntem, agentem per uiam publicam. Unde dicunt quod si uia non habet priuilegium ab aliquo. ut c. noua. uel uectigal. l. omnium. Unde nec ciuitates possint constituta possunt pedagia imponere. ut c. noua. uel uectigalia et sic ciuitates. uel aliqui nobiles possunt uectigalia exigere si habent priuilegium principis. de eis consuetudine. Item pedagia et quam pacta et tenuit et sic de talibus priuilegium conceditur. ut noua uectigalia possunt ciuitates exigere. Et priuilegium ut c. nec. no. uel. no. po. l. i. licet hodie de facto hoc faciant ciuitates et nobiles et potentes homines.

Si aliquis uult reficere ripam fluminis publica et ab aliquo prohibetur habet contra eum interdictum ut liceat ripam publicam fluminis reficere uel munire. Rubrica de interdicto ut liceat ripam publici fluminis reficere, uel munire.

Propono in dicto nequid in flumine publico uel ripa ei fiat sicut supra notaui. Sed quia aliquando aliquis uult reficere ripam publicam fluminis et ab alio prohibetur reficere. ideo proditum fuit interdictum ut liceat ripam publici fluminis reficere uel munire. Unde adhoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod flumen sit publicum. quod autem dicatur publicum notaui s. neqd in flumine publico et ripa ei fiat et de fluminibus. Secundum est necessarium quod ripa sit mea refectionis. Tertium quod per illa refectionem usus nauigii uel iter nauigato non impediatur. Quartum quod ille qui reficere uoluit, caueat uicinis hereditatibus de dampno propter transflumium. Et in qualitate facti. usque ad x. an. nomine dampni infecti. Quintum quod opus non sit factum ante quam petatur satis datio. postea autem si dampnum datur agi de aquilia. Sextum quod ille qui uult reficere uel munire quod impediatur. hoc omnia probantur. ff de ripa munienda. l. unica. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod flumen tale est publicum. Item dico quod ripa predicti fluminis in loco tali indiget refectione. Item dico quod illa refectio fit sine impedimento nauigii. Item dico quod ego uolo ca

cauere l satis dare in eius hominibus p'dia iuxta flum. usq'
ad x. an. s'm q' mandat p'tor. Ite dico q' tu me phibes uo
lente dictā ripā refice'. l munire. **Positiones rei.**
Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico q' flumen illud ē priua
tū. Ite dico q' ripa dicti fluminis ē in consueto statu 7 sub
sistere pot' sine aliqua refectione. Ite dico q' p' illā refec
tionē impeditur usus nauigii. Ite dico q' illud flumen ē
nauigabile. Ite dico q' q' petitā cautionē l satis dationē
a te ut satis dares m' noīe dāpni infecti q' ueritatis a
cauē seu satis dare. 7 si illud consitebit actor absoluetur re
us quia possum te phibere uolentē refice'. Ite dico q' tu
tam phibuit 7 si illud consitebit actor absoluetur reus. In hoc
aut int'dicto concipietur ita libellus. **libellus.**
Vob dne. o. pot. pi. 9. e. R. d o. q' tu me uolentē refice'
l munire. ripā talis fluminis sine aliquo impedimento na
uigii. cū eēm paratus satis dare l cauē noīe dāpni in
uigii. s'cdm mandatū p'toris. phibuit 7
feci. usq' ad x. an. s'cdm mandatū p'toris. phibuit 7
phibet. vn' neme phibeat ago contra ipm adhoc ppono int'
dictū. ut liceat ripā fluminis reficere l munire; l ac
tionē in factū subrogatā in loc' ipi' int'dicti. q' ita recte concipia
tur libellus dic. l. ff. d'ripa muniēda. l. unica. **q° S;**
opponitur. nā nō ui' q' p'dcm int'dictū competat. nā ripe flu
minis sunt illorū quippe flumen p'dia possident. ut ff. d'
rerū diuisione. l. riparū. Si ig' sunt illorū aut illi uolunt
refice'. aut alii si illi uolunt refice'. bn' possunt 7 h' planū ē.
Si aut alii uolunt reficere ripas illi possunt d'uit' phiberi
n' hr' aliq' int'dicto. cū si aliq's aliq' facē in meo pos
se mā auc' phibere. ut ff. ad l. aquil. que admod. S
sup'ertū. Reo 7 si alii uolunt refice' 7 phibentur. hnt in
t'dictū. nā licet ripar' p'petas sit illorū quippe hnt p'di
a. ripar' tn' usus pub'cus ē. q' quilibet pot' ibi recia siccare
naues appellere. vn' p' hoc quilibet pot' ripas refice'.
ut inl. p'dcā riparū. 7 nota q' illud q' dictū ē d' ripa flu
minis. idē intelligas d' ripa stagni. 7 lacus ex int' pta
tione iuris consulti. vn' quia sīlā int'dicti hr' loc' licet d'
ba d'ficiat. ut ff. d'ripa muni. l. unica. infi. 7 eodo utile
p'dictū int'dictū loc' hre. nā d'cūq' sīlā edicti loc' hr' 7
u'ba d'ficiunt loc' hr' utile edictū. ut ff. si quadru. pa. fe.
di. l. plt. **Si aliquis in flumine. pu°. l lacu pu°. l
stagnū nauigare l piscare phibetur hr' int'dictū
ut ī pu° flumine liceat ita nauigare. Rx. d'int'dco
liceat nauigare ē in flumine pu°.**
Quia sepe contingit q' aliquis in flumine pu°. uult na
uigari l piscari. 7 in stagno pu°. l fossa pu°. similr' uult na
uigare. l piscari 7 ab alio phibetur. ideo p'ditū fuit int'
dictū ut in flumine pu°. 7 stagno. 7 lacu. 7 fossa. liceat
nauigare. vn' adhoc ut istud int'dictū competat tot sunt
necc'ia. In p'mis q' flumen. stagnus. lac'. l fossa sint pu°. si
enim sint p'uata possunt inpune phiberi. ut ff. e. l. ut in
flu. pu. lice. na. l. i. in p'n. 7 S. p'uata. S'cdm q' uult
nauigare. l piscari. T'ciū q' ab aliquo phibeatur. ut in
l. p'dcā collig'. Quartū q' ille qui phibet non sit usus pi
scatione in flumine pu°. p' p'uilegiū p'ncipis. eū inpune
phibet. l q' sistit usus piscari in flumine pu°. p' longissimū
tp's. ut ff. d' d'iu 7 tpā p'scpt. l. si q's quā in fluminis pu°.
n' obstat. l. d' usuc. l. ult. i. Reo. u' d' q' piscari in flumi
ne pu° non acq'r' tp'r longo. ut ī leg'. d' usuc. s; longis
simo sic. ut in leg' d' diu. 7 tpā. p'. l. alie. l. illa d' usuc.
ē loquitur q' n' quis non hr' p'uilegiū. sicut hac. p'uil
querit longo tp'r. ut inp'dca. l. d' diu. 7 tpā. p'. l alie. ī
l. illa. d' usuc. ledebatur pu° utilitas. 7 io non currit p'scp
no longi tp'is. sicut ledatur p'uata currit. ut inp'dca l.
d' diu. 7 tp'r. p'. ut ar. ff. d' uia pu°. l. uiā. 7 c. d' opis. pu
blic. l. p'scp'o. Ideo ē illud quartū exigo q' non hēat ius
p'uatū alienū hre' ius p'uatū p' imperatore forte te possū te
p'uīu phiberi. ut. ff. d' iniur. l. sane. 7 hoc int'dictū lo
cū hr' si aliquis phibeatur piscari in flumine. sicut in
mari nullū int'dictū loc' hr'. s; actō iniuriarū. ut ff
ne quid in loco pu°. fi. l. u. S. ad u'sus eū. 7 ff d' iniur. l.
iniuriarū. S. si quis me phibeat ado q' si phibeam aliq' pi
scari 7 ant' domū meā l p'toriū 7 ille iniuriarū po
terit age. ut ff. d' iniur. l. iniuriarū. S ult. vn' in hoc i
t'dco actor faciat tales positiones. **Positiones actoris.**
Ego dico q' flumen tale seu stagna ul' fossa pu° sint. Ite di
co q' in illis ul' in illo ego uolebā nauigare. Ite dico q'
tu me phibuisti 7 phibes ibi nauigare ul' piscari. Ite
dico q' tu tale ius hēs in illo flumine l in ill' locis qua
le 7 ego. Ite dico q' ann' ē q' tu in illo flumine l locis
ul' incepisti piscari **positiones rei**
Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico q' flumen illud
ul' illa loca sunt mei iuris. Ite ego q' illa loca sunt m' concessa
p' p'ncipē. Ite dico q' in ill' locis ego piscatus sū. i. iam
sunt. xxx. a. Ite dico q' tu tn' te phibuit. In hoc int'dco
concipitur ita libellus. **libellus.**
Vob dne o. por. pi. 9. e. R. d o. q' tu me phibuit 7
phibet ita nauigare ul' piscari in flumine tali ul'
stagno l fouea. l lacu. vn' neme phibeat ago contra ipm
adhoc ppono int'dictū ut in flumine pu°. l lacu. l sta
gno. ul' fouea. liceat nauigare. l actionē in factū subro
gatā in loc' p'dci int'dci. q' ita recte concipiatur libellus di
cit. l. ff. ut in flu. pu°. liceat nauigare. l. i. 7 sic p'ea
que dcā sunt. in hoc int'dco patet q' male faciunt in t'ra 7
bn' uena 7 alibi qui phibēt me piscari in flumine
pu°. Immo uendunt aquas. i. ius piscandi piscari uo
lentib; 7 ī in mari corā domib; s; tn' itaē usu obtēp
tū. ut ar. ff. d' iniur. l. iniuriarū. S ult. **Si aliquis
mittatur ī p'. cā rei s'uand'. l uentrā 7 aliq's phi
bet ipām eē in pos' ul' uentrē io hr' int'dictū
contra illū ne uis fiat ei qui in p'. missus ē. Rx d' int'
dco ne uis fiat. ei qui ī p'. mis' sit ē.**
Quia mittuntur aliqui ex multis causis. 7 uariis te
pus uentrā. seu in poss' cā rei s'uande. 7 aliqui phi
bēt illos. 7 quia non hēbāt. i. n' uii. ui. n. si quis uentrā
cā. quia non p'sidbāt. ut ff. d' agn'. p'. p'sidri. S ult.
7 ff. quar'. legator'. l. i. S' quū. 7 ff. ut i p'. l. si duo
S' creditores. 7 ff. d' agn'. p'. l. si q's. aut conduxit. S i. Io
ut necc'arium 7 in subsidiū fuit illud int'dictū inue
tū. ut ff. ne uis fiat ei qui in p'. missus ē. l. i. vn' ad
hoc ut istud int'dictū competat tot sunt necc'ia. In p'mis
q' cā aliqua sit q'r aliquis petat mitti in possessē. pu
ta ul' legati. l dotis. l quacūq' alia cā p' quā mit
titur ī p'. cā rei s'uande. ut. ff. e. l. i. S'cdm q' cā illa
sit iusta 7 uera aliogn missio nulla. ut ff. e. l. i.
S' h' illu. T'ciū q' sit iussus mitti. Quartū q' sit phibitus
7 dolo malo. ut ff. e. l. i. in p'n. Quintū q' ille qui
phibet non sit furiosus. non pupillus. n' doli capax. nō
dns. l pa' qui ius sit. hi enim excusant q' uicūq' fuerint. ut
ff. e. l. i. S hoc edco. 7 S' s'ciī. 7 ē notandū q' n' dolus
int' ueniat q' n' aliquis phibet s; credit sibi licē. ul' suā
eē. l sibi obligatā. l q' non fuit d' bitoris. nō tenet' h' in
t' dicto. ut ff. e. l. i. S' si quis ido. Ite notat q' ei q' ē p'
hibitus competit auxilia cā p' illā phibitionē p'mittit.

s. antiquam uenerit in possessionem si prohibeatur uenire. hoc interdictum ne uis fiat ei. qui in possessionem missus est. i. mitti iussus est. hoc secundum ut manu militari inducatur in possessionem rei illius a qua fuit prohibitus uel in bona prohibentis. sicut post vi. menses noluit satis dare plegario uel alia repetita. uel noluit uenire responsurus. ut ff. e. l. i. in principio. et l. siquis missus in principio et constitutum. et C. ut in possessionem legatorum. l. scimus. hoc tertium auxilium s. actorem mittendum pro qua consequitur quanti eius res est. i. totum quod interest illius quem prohibitus. ut ff. e. l. i. § i. et contrarium uerba. Ista omnia auxilia potest habere actor quia mutatur in re. postquam autem missus fuit ille habet omnia predicta auxilia est enim istud interdictum restitutorium. ut ff. e. l. i. in principio. et contra hoc interdictum restitutorium ut ff. e. l. i. in principio. et contra hoc interdictum. et contra autem. et l. siquis missus. contra precedentem. et l. ult. contrarium. hic quidam dicunt ut dominus et preceptor meus. R. bulgarus quod interdictum ne uis fiat. et c. non sit restitutorium nisi in casu quo mulier fuit mitti iussa nomine uentris. ut in predicto. l. siquis missus. Innalus autem dicit non esse restitutorium sed tantum prohibitorium. unde si aliquis expellatur non dicitur enim inuari per interdictum sed per actionem in factum. quod autem sit restitutorium quo mulier mittitur nomine uentris. ratio est. quia cum mulier nomine uentris mittitur. omnia debent ei exhiberi sine quibus mulier ad partum perduci non potest. ut ff. de uentre. in possessionem mittendo. l. i. et ultima hoc. et l. curator. et sic sunt eius tamen auxilia competunt ante missionem s. interdictum prohibitorium per quod consequitur actor ne uis fiat sibi. et actio in factum per quam consequitur suum interesse quanti sua interesset non esse prohibitum. et officium iudicis s. ut per manum militarem in possessionem inducatur. ut ff. e. t. l. siquis missus. contra. sed per quam autem uelit in possessionem habet duo auxilia s. actionem in factum et officium iudicis. Ego autem non defendens sententiam domini preceptoris mei. R. sicut fecit cassius quamuis sui doctoris sabini optime excusauit ut ff de arbitris. l. diem. inmo sibi si audeo contradicens. dico interdictum ne uis fiat ei qui in possessionem missus est competere et per quam aliquis fuit inductus in possessionem et fuit inde expulsus. dico enim istud interdictum esse prohibitorium et restitutorium. ut in l. predicta. siquis missus. contrarium et quod ibi de muliere dicitur. gratia exempli notatur. sicut et aliis iuris consulti fecerunt. ubi quod multis habundant exemplis unum tamen notant. ut ff. ad l. aquil. l. ita uulneratum. contra sunt. et ff. de ui et ui. ar. l. i. et ff. ad l. cor. de fal. l. siquis. obsepserit. Et uerba interdicti faciunt pro sententia. ne uis fiat ei. qui in possessionem missus est. non autem dixit mitti iussus. licet ipsi ita exponant quod concedo. quia si aliquis iubeatur mitti si fiat uiolentia sibi quod locum habet interdictum. et est per quod locum habet per quam fuit missus. Et dicit ulpianus par esse prorem mittere aliquem in possessionem. non et missus tuetur. tuetur enim eos. ex quacumque causa mittantur. et sine prohibitus sit. quominus uenire in possessionem sine per quam fuit missus fuit expulsus habet hoc interdictum. uel actionem in factum subrogatam in loco illius edicti. ut probatur. ff. e. l. i. contra hoc interdictum. et contra autem. et contra hec actio. p. ac.

Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones.

Ego dico quod talis iudex communis uel talis potestas precepit quod ego mitterer in possessionem rei talis. Item dico quod idem iudex precepit quod tu non uenisti citatus uenire legitime. uel quia noluisti in cauere nomine uentris. uel noluisti in satis dare nomine legatorum. Item dico quod tu prohibuisti me ire in possessionem. Item dico quod per quam habui tenutam. seu possessionem tu me expulisti. de illa possessione. Item dico quod illam expulsionem dolo fecisti. Item dico quod illa tenuta quam de dicta re mihi iudex iuste dedit. quod tunc sane mentis. Item dico quod tu maior es. xiiii. annis. quod reus faciat tales positiones. p. rei.

Ego dico quod ego debitum pro quo petisti missionem in bonis meis est solui. uel legatum quod pater meus reliquid in testamento ipse in alio testamento ademit. uel ego satis dedi nomine dampni infecti. si ista confitebitur actor absoluetur reus. quia illa missio non fuit iusta. et sic de iure nulla ut supra dictum est per l. ff. e. l. i. contra hec uerba. nec obstat si opponitur quod illa tenuta sit legitima. si iudex iuste precepit. s. precede te et quod ad officium eius pertinet. ut ff. de reg. iur. l. factum. uel ita si preceperit aliquid impossibile non ualet eius preceptum. ff. quod iniustum. ap. rescin. l. ult. Item dico quod tu tamen me prohibuit. Item dico quod tu es inciuitate ista potentior quam ego. si illud confitebitur actor absoluetur reus quia non est ueri simile quod aliquis minus potens inferat uiolentiam alicui potenti. ut ff. quod met. causa. l. non est uerisimile. Item dico quod dixi tu manu uel oculos tamen extorsi per quod tu aufugisti. si confitebitur actor absoluetur reus. quod ubi timoris nulla sit existimatio. ut ff. de re. iudi. siquis ab alio. Item dico quod illo tempore quo dicis me tibi uiolentiam intulisse eram furiosus. Item eram minor. xiiii. annis. et sine capacitate doli. si esset pupillus et doli capax tenetur ut ff. de reg. iur. pupillus. Item dico quod dominus meus. uel pater meus in potestate quod ego illam uiolentiam tibi inferre. si confitebitur actor absoluetur reus. ut supra dictum est. p. ff. e. l. i. contra illud non obstat si opponitur sui maioribus dominus non debet parere. ut ff. de act. et ob. sui. Re. uerum est in maioribus. at uero non est atrox prohibere aliquem uolentem adipisci possessionem uel expellere aliquem qui sit in possessionem. Item dico quod ego credebam hoc mihi licere. Item ego credebam quod res illa esset mea. uel esset mihi obligata. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus.

Vobis domine .o. potestas pl. c. e. R. de c. libellus.

quia prohibuit me. ut in possessionem rei talis s. tali. in quam rem per sententiam iudex me mittendum decreuerat. unde nemine prohibeat ago contra ipsum. ad hoc proprio interdicto ne uis fiat ei qui in possessionem missus est. uel actionem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti. uel sumus petere tantum interesse. s. quanti tua interesset non esse prohibitum. Alia omnia que in predicto libello dixi et adiciat illud. iure quia interesse mea in e. non esse prohibitum ideo illud interesse peto. ad hoc propono actionem in factum descendentem ex eo edicto ne uis fiat ei qui in possessionem missus est. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. i. in principio. et § ii. et iii. et contra uerba. Sicut non iure poteris actiones proponere. poteris tamen concipere libellum. ut dicas.

Vobis domine .o. potestas pl. c. e. R. de c. libellus.

qui me ne in possessionem rei tal. s. seii. prohibuit in qua rem per iudex me mittendum decreuerat. unde quod in possessionem rei illius mittar manu militari officium iudicis propono et uestrum officium domine iudex imploro. quod ita recte concipiatur libellus. ut e. dic. l. ff. e. siquis missus. contra et ibi dat consilium. ulp. quod melius sit agere officio iudicis quam proponere interdictum. et quod melius. ideo ut puto quia tu iudex non recipies libellum. inmo ex officio suo procedet de plano et mittet te in possessionem ipsius rei. uel non unquam inmo sepius manu militari et ideo dicit melius quia sine expensis procedet ista petitio sine maxima dilatione quod multotiens interuenit in causis sine

timore q multotiens contingit cum eventus litis sit dubius. ut ff. de mino. l. minoribus. xxv an. ut. ff. ut. l. seu fidi co. no. ca. l. i. et ff. de peculio. q debetur. Et illud pono q ubicumque imploratur officium iudicis q non sit dandus libellus. s; hic ideo concipe libellum propter quosdam iudices qui sicut vidi sepe de facto non audiunt aliquem et supponat officium iudicis. nisi in libellum concipiat. ut fieris coram eis scias libellum concipere. Sed videtur q primus libellus sit male conceptus. immo non videtur q habet locum istud interdictum. nemo fiat ei et q primo mittitur in tenuta nullam habet possessionem. s; sunt in possessione rei servandae causa. ut ff. de aq. pos. possideri. §. ff. et ff. quorum. le. l. i. cca fi. §. de colunne. et ff. uti pos. si duo. § creditores. si ergo non possidet. ergo interdictum non habet. cum interdicta sint retinende vel recuperande sive adipiscende possessionis dantur ratione possessionis. nam et colonus. vel inquilinus quia non possidet s; tenet propter tenutam non habet interdictum. nisi pro possessore. unde vi. ut ff. de vi. sue. non solum. § quod vulgo. et ff. de in. et in. ar. colonus. et l. cum fundus. Et esto q aliquis mittatur in tenutam quoque secundam q ad. pro nullum l. habet s; quoad petitorium. sic. nam acquirit sibi ius pignoris q vocatur pretorium. ut. c. de preto. pign. re. l. i. et ii. et c. qui po. in pig. ha. l. ii. et iii. et c. ut. p. le. sis qui et l. qui legatum. Re verum est q opponis. nam istud interdictum non datur ratione possessionis. si enim aliquis mittatur in tenutam verum est q non possidet s; est in possessione. longe enim est aliud possidere et in possessione esse. ut dicunt leges allegate. et ideo propter summam necessitatem fuit inventum istud interdictum. ut qui adversarii conviviari non poterant illi qui mittuntur in pos. ideo preter illud auxilium invenit ut quos mittetur in pos. iuvet alio beneficio interdicti. ut. ff. e. l. i. Si autem fuit aliquis missus in possessionem et postea expellatur concipiet ita libellum. libellus.

Vobis domine. o. c. e. R. d. o. q̄ prohibuit me esse in possessionem rerum seii in qua p. iudex me misit. unde ut illa possessio mihi restituatur ago contra ipsum. et ad hoc propono interdictum. nemo fiat ei qui in possessionem missus est. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. Si autem vis petere tantum interesse. sua omnia que in predicto libello dixi usque ad ubi. unde et c. et istud addas. unde quia interest mea non esse prohibitum vel expulsum. x. c. ideo illud interesse peto. et ad hoc propono actionem in factum descendentem ex eo edicto. nemo fiat ei qui in possessionem missus est. q ita recte concipiatur iste libellus. probatur. p. l. ff. e. l. i. §. i. et ii. et iii. et hec actio. Tertio modo potes libellum concipere ut supra dixi. libellus.

Vobis domine. b. o. c. R. d. o. q̄ cum me non permisit. vel prohibuit. vel expulit de possessione rerum talium seii in qua p. iudex me miserat. unde q in illa possessione inducar manu militari officio iudicis propono. et super hoc ipsum officium imploro domine iudex. q ita recte concipiatur libellus. dicit lex. ff. e. l. si quis missus. §. i. Questio. Sed opponitur q nec primus. nec iste libellus. videtur bene concepti. nam aut vis adipisci possessionem. quia non habuisti. aut recuperare quia habuisti. si vis adipisci non quia proponis istud interdictum. quia non est adipiscende. ut tamen interdictum quorum bonorum. ut insti. de interdic. § adipiscende. item interdictum quorum bonorum. ut insti. de interdictis. § adipiscende. Si vis recuperare p. et ita formare secundo loco libellum non videtur q competat. nam nullum interdictum invenimus recuperande. nisi unde vi. ut insti. de interdictis. § recuperande. Re verum est q opponis si tractaremus de possessione adipiscenda. vel recuperanda. sed hic non tractatur de eo qui vult recuperare p. s; de eo qui sit in pos. sic supra dictum est. Illud autem sciendum est q multi advocati adiciunt in libellis causam quare iudex dederit eis te-

nutam. quia dicunt in qua p. iudex me misit. vel pronunciavit mittendum propter talem causam. vel legati. vel debiti. et similium. si vis apponere bene potes et procedet libellus sine calumpnia cum causa sit in libello inserenda. ut dixi. s. de ac. agendi. si autem non vis apponere. nichilominus recte concipiatur libellus sic supra dictum est. Illud autem nota q quidam iudices qui dant tenutas vel qui aliquem mittunt in possessionem. vel secundum iura vel secundum constituta civitatum male formant sententias. nam ita dicunt. nos tales iudices quia seius legitime citatus a nobis. coram nobis non comparuit. vel quia de legato de lecto titio noluit satisdare. vel quia noluit cavere nomine dampni infecti. ideo titium mittimus. in possessionem bonorum eius et talem nuntium damus qui titium mittat in tenutam. lata fuit sententia in pistorie in tali domo ubi curia tenebatur presentibus talibus. dico hanc hanc sententiam male formatam. quia dicunt nos mittimus in exponeres. i. mitti iussimus. sic. s. exposui. et sic exponitur reshaussetur. i. restitui iussus. ut ff. de rei vin. si ad. It male pronuntiant propter aliud quia dicunt nos mittimus et damus talem executorem. Si ergo mittunt quare dicunt damus talem nuntium. It dicunt nos mittimus. et forte res est extra civitatem. per x. miliaria. quo ergo iudex cum sit apud pistorium mittet eum in tenutam de re illa cum non ante constituat illud pignus pretorium. nec acquiratur tenuta. antequam missus sit in possessionem. ut ff. de act. pig. non est mirum. unde consulo q ita forment sententias. nos tales iudices pronuntiamus titium mittendum in possessionem rerum seii. et ideo damus talem nuntium qui eum mittat in tenutam. Questio. It ultimo loco opponitur q non quia actio in factum locum habet. nam actio illa in factum penalis est. ut. ff. e. l. i. § plt. quo ergo competit ratione recuperande vel habende illius tenute. Re. verum est. q est penalis respectu rei s; ratione actionis est persecutoria in esse. sic alias sepe invenitur q actio aliqua est penalis respectu solventis. ex parte recipientis non. ut ff. de eo per quem factum erit. l. i. § si plures. It illud nota q ista actio in factum est annalis pretor quia competit pro legatis satisdatione. ut ff. e. l. i. § fuit.

Si aliquis succedat aliquibus ex testamento vel ab intestato. voluit bona defuncti que ab aliis possidentur que ad possessionem petere habuit interdictum quorum bonorum. Re. de interdictis.

Quia multotiens aliqui vocantur ad successionem alicuius ex testamento vel ab intestato et volunt possessionem hereditariarum rerum a possessoribus recuperare vel avocare. ideo qualiter eis consulatur fuit inventum a pretore hoc interdictum. quorum bonorum cum petitione hereditatis. sive directa sive possessoria non avocetur possessio. s; ipsa rerum petatur. et sic est una differentia inter illud interdictum et petitionem hereditatis sunt et alie sicut in fine notabo. ¶ Unde ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria. primum q si aliquis vult proponere istud interdictum ab intestato necesse est q probet se filium defuncti. vel agnatum seu cognatum vel proximiorem. ut. c. e. l. i. insti. et l. ii. et iii. ¶ Secundo q qui ab intestato proponit istud interdictum. q petierit bonorum possessionem. vel unde liberi. vel unde agnati. vel unde cognati. Tertium q sunt concessa ista bo. p. ut. c. e. l. i. et ff. e. l. i. Sed istud quod dicimus de bo. p. petita attende non ut olim cum sollempnitate s; tamen simpliciter a pretore. ut c. qui admittitur. ad bo. p. l. ult. et c. de eu. fi. l. f. insti. primo eo lupine. ¶ Quartum q ad hoc ut directe competat necesse est ut succedat de iure pretorio. nam cum istud interdictum sit pretorium et alia sit pretorium directum competit ei q de iure pretorio succedit quia et ubi et sua interdicta concordant ut sciunt.

dat aliquis de iure civili. non habet locum directum interdictum, sed utile quia contradicit sua verba d[e]stituunt. quia succedenti de iure civili non datur ex edicto pretoris bo. p. nam de verba et sua loco habet directum auxilium competit. de sua sola utile. ut ff. si qua pau. f. d. l. plt. et hoc est dicit dominus meus. et ita nota uit in summa tituli istius. licet quidam dicant quod hodie directum competat maxime ab intestato. nam cum hodie sit sublata omnis differentia. et sexus et emancipationis et patrie potestatis ut in aut. de here. que ab intestato. de. sequitur ergo quod omnia sit exequata ergo sicut de iure pretorio succedenti datur directum ita et succedenti de iure pretorio. sed dominus meus dicit hodie esse sublatam differentiam, quia unius alteri non preferatur sed non est sublata quin hodie qui succedit de iure pretorio non succedat per suas suas consuetas et iura. unde puto eum hodie esse utile illud interdictum datur succedenti de iure civili. quod magis approbo. Contrarium quod advocet quis universitatem et non res singulas. ut ff. e. l. i. §. Sextum quod agat quis hoc interdicto contra possessores rerum corporalium. non contra debitores hereditarios. ut ff. e. l. ii. Sicut testamentum fuit ille pro quo bona aliquis vult proponere interdictum. si ubi quis vult proponere fuit institutus in illo testamento et erat talis qui vocetur de iure pretorio petita bo. pos. secundum tabulas quam proponet de voluntate non de necessitate, ut inst. de bo. pos. et no. in simili de bo. p. habebit interdictum illud quorum. bonorum directum. Si autem erat talis de iure civili succedat habet illud interdictum utile. Sicut in illo testamento fuit filius iste preteritus potest petere bo. p. c. contra tabulas, et quia subvertat testamentum et proponet interdictum quorum. quod diu enim testamentum tenet ab intestato hereditas adiri non potest. ut ff. de aqui. he. quamdiu et ita intelligitur l. e. c. l. i. repertus alius glossulus quod dicit quod aliam bo. po. petierit sibi filius preteritus. Sicut fuit exheredatus. si fuit emancipatus petet bo. p. vii. extraordinaria de qua habes inst. de bo. p. septima. vel petet bo. p. que vocatur gratia liberis agnoscende. de qua habes ff. de inoff. te. l. pap. per quas bonorum p. redigetur in locum suorum et postea proponet querelam inof. t. et sic rupto testamento proponet postea interdictum. Sed certa ea que dicta sunt duobus modis queritur. primo quia dicit quod debet plure sessium in est quod hoc probo sit impossibile. ut ff. de q. et de l. lucius. Secundo probabit sessium c. s. stando semper imp. filiationis. ut ar. ff. de donat. l. donationis, et ff. de condit. l. i. Item secundo queritur certa parte qui vult interdictum illud quorum bo. debet plure se bo. p. admisisse ut supra notavi. Sic huius bo. p. ad quod proponet interdictum cum illum interdictum rerum avocet. ut supra dixi. Ite. s. peterit. bo. p. et huius quod ius est. nam bo. p. est ius acquirendi patrimonium retinendique quod fuit cum morte. ut ff. de bo. p. l. iii. primum interdictum autem avocat quod p. quod fecit. Item per interdictum advoco p. bonorum. probo. per unum liberi vel al. avoco bo. p. quod valde differt. ff. de v. sig. l. Item queritur an hoc interdictum sit adipiscende possessionis vel retinende. Re. lex videtur velle quod sit adipiscende p. et quod sit restitutorium. ut ff. e. l. i. Iulit. quam legem quidam intelligunt quod sit adipiscende p. in extraneis heredibus. in suis autem heredibus sit restitutorium. ut inst. de interdictis. et restituendum et quia p. continuatur in descendit ad suos heredes. ut ff. ex exqui. c. ma. mi. re. cum miles. In extraneos autem non descendit p. in specialiter comprehenditur ff. de aq. p. cum heredes. Dominus autem et preceptor meus R. dicit hoc interdictum esse adipiscende p. et restitutorium adipiscende inspecta p. ei quod p. restitueret. sic leg. de interdicto quorum legatorum quod dicitur adipiscende p. ut ff. quorum le. l. i. in prin. inspecta p. ei quod de nove adipiscat possessionem. excepta autem ei qui restituat dicitur re

interdictum propter rationem quod superius assignavi. p. l. ff. de acqui. hi. quamdiu. si autem filius erat talis quod de iure civili potest vocari quod in potestate fit si sit exheredatus proponet primo querelam et sic rupto testamento proponet postea interdictum

restitutorium. ut ff. quorum. le. l. i. in prin. nec obstat lex. ff. ex quib. c. maio. l. cum miles. quia quod ibi dicit p. continuati descendit ad heredes ita intellige. i. usu capio que sine p. non procedit. ff. de usu ca. l. sine pos. et hoc est quod dicit ibi in lege illa. cum miles lictam sequens id adita hereditate completur. s. usu capio. et sic ponitur id propter quod fit pro eo quod sit. ut et al. de errore calculi. i. de errore computationis sit vel faciende per calculum. unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. **Positiones**

Ego dico quod sum filius titii. si confitebitur reus. **Actoris.**

iam constat de filiatione. Si autem neget dicat ego dico quod titius me habebat pro filio suo. Item dico quod ipse me vocabat filium. Item dico quod berta fuit legitima uxor titii. Item dico quod ego fui natus ex illa berta. Item dico quod illa berta est libera mulier. Item dico quod titius iam fuit xx annis. quod in ut accessum ad eam et eam in domo retinebat. si illud confitebitur reus constabit de filiatione. ut ff. de ritu. nup. l. in libere. et ff. de adop. l. quia. Item dico quod titius mortuus est. si illud confitebitur reus erit de bonorum. quia potest intemptari interdictum quorum. bonorum alioquin si iniret secus. quia non debet quis esse sollicitus de hereditate viventis. ut ff. de vul. et pu. sub. l. ii. in fi. bo. p. bonorum in bonis viventis peti potest. c. de cap. et p. li. reversis. l. nec vos. Item dico quod ego petii. bo. p. unde liberi. vel aliam. ut supra dictum est. Item dico quod dominus ornaldinus de portacia pistorum potestas michi concessit illam. Item dico quod fui emancipatus ab illo titio. Item dico quod ego advoco p. omnium rerum que fuerunt titii. Item dico quod tu possides res mobiles et immobiles titii. Contra reus faciat tales positiones. **Positiones rei**

Ego dico quod tu fuisti filius seii. si illud confitebitur actor succumbet. quia non fuit titii. Item dico quod titius ille de quo dicitur filium vivit. si confitebitur actor absolvetur reus. ut supra dixi. Item dico quod tu petiisti. bo. po. et fuit tibi denegata. Item dico quod sempronius possidet omnia bona illius titii. **Libellus.**

Vobis domino c. e. R. de c. qui tenet seu possidet bona que fuerunt quondam titii cui titio ego ab intestato vel ex testamento successi. unde eorum p. peto michi dari. vel tradi. et ad hoc propono interdictum quorum. bonorum vel actionem in factum subrogatam in locum illius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. et inst. de interdictis. et adipiscen. multi tamen sapientes concipiunt libellum hoc modo. **Libellus.**

Vobis domine c. e. R. de c. qui iniuste tenet seu possidet bona que fuerunt quondam titii cui titio ab intestato vel ex testamento successi et quorum bonorum p. mihi agnita est. p. michi restitui peto et ad hoc propono interdictum quorum. bo. p. vel act. in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus. probatur per iura proxima dicta. et per l. c. e. t. l. i. Sed iste libellus patitur calumpniam. in primis quia superuacuo ponitur in libello iniuste. Item et superuacuo ponitur quod petii. bo. p. unde liberi et fuit michi concessa. Item male ponitur peto illorum p. michi restitui cum quod p. actoris sit adipiscende et non restituendi. ut ff. e. l. i. Sed Ren. ipsi sic et dominus py. voluit notare quod bene est restituendi p. habito respectu et quantum ad personam actoris qui a eadem est p. testatoris et heredis. ut in aut. de iure. in. quod a. mo. p. certa parte. Sed dominus meus aliter dicit quod ibi verbum restituere ponitur improprie et propterea libellus non reprobatur. Illa et michi restituitur quod numquam habui. sic et alibi dicitur quis reddere quod numquam habuit. sed de novo dat. ut ff. de v. sig. verbum et ff. de leg. ii. l. cum quidam. et sic improprie ponitur. proprie autem restituere dicitur michi quod aliquando habui. Veruntamen attende quod quandoque ponitur interdictum ab eo quod succedit ab intestato et de iure pretorio proponet interdictum directum. Si autem de iure civili proponet utile sic supra notavi. Illud autem interdictum competit toti universitati ut supra dixi. Sed quid si res singulas

ris quesitur patris mei ante possidetur quo iure possum auoca
re. p. illi. Rei ue. edo utile interdictum quorum bonorum competere. nam
directum per uniuersitate competit ut supra dixi pro re autem singulari
edo here loco utile. cum licet uerba destinat singulariter tamen loco habet. et idem
est in toto quo ad totum et in parte quo ad partem. ut ff. de rei uin
dicatione. et ff. de admi. tu. l. si duo. Illud autem inquirendum. notandum quod
illud interdictum differt a petitione hereditatis. et ab edicto diui a
driani. seu edicto ex lege iustiniani. c. de edicto diui. adri. tol. illud
enim interdictum est adipiscende iure pretorio. ut ff. eodem l. i. petitio hereditatis de
iure ciuili. ut c. de pe. he. l. i. et ff. de pe. he. l. hereditatem. quod
prodest. Item illud interdictum directum uendicat uniuersitate tantum.
ut ff. eodem l. i. petitio hereditatis directa uindicat et rem minu
mam. ut ff. de pe. he. l. Regulariter et l. licet minimam. Item illud
interdictum non datur contra debitores hereditarios. sed tantum contra corporum
possessores. ut ff. eodem l. f. petitio autem hereditatis datur contra debito
res, siue contempdat. heredes. ut ff. de pe. he. l. si debitor. et l. quod
si. Item illud interdictum est possessorium petitio hereditatis petitorium. ab
edicto constitutione autem diui adriani differt quia illud pretorium il
lud ciuile. Item illud interdictum de eo quod non peruenit ad possessorem anna
le illud perpetuum. hanc differentiam nonnullum approbo. quia cum utrumque
petat mitti se. in possessionem et corporum non possidet dici quod infra annum debet
petat. Item illud interdictum directum datur succedentibus de iure pretorio.
Illud datur succedentibus de iure ciuili. Item illud interdictum
non datur si aliquis probet se filium et petisse bo. p. et ad illam
admissum. in illo autem edicto non ab eo necesse probare missum ut
ar. c. de edicto di. a. tol. l. f. Re. non ita plene sicut interdicto quorum
bonorum. Concordat autem utrumque quia utrumque possessorium utrumque datur contra
corporum possessores et alie sunt differentie quas peritus poterit
inuenire. Si legatarius sua auctoritate ante aditam heredi
tatem occupauit rem sibi legatam tenetur heredi resti
tuere rem illam per interdictum quorum legatorum. Rubrica de interdicto quorum legatorum.
Sepe contingit quod legatarius dum occupat possessionem rerum sibi
legatarum in testamento uel codicillis sua auctoritate sine uoluntate he
redis. ideo qualiter heres possit a legatario possessionem auocare succurrit
pretor per interdictum quorum legatorum. Unde ad hoc ut illud interdictum
locum habeat tot sunt necessaria. Inprimis quod testamentum uel codicilli sint facti.
Secundum quod sint facti codicilli. uel testamentum a tali qui potest testari possit. non
quod filius f. et patre uolente. ut ff. de do. ca. mor. l. tam. et infra.
quibus non est. permissum facere testamentum. institutiones. et ff. de condit. inst. iii. et iiii. l. cum hic
status. consimiles. non est minor. xiiii. an. ut. c. qui prouocare
non est necesse. l. ii. non furiosus non iscun bonis interdictum est. ut
c. qui te. fa. p. l. patruelis. et l. furiosi et ff. qui te. fa.
p. l. qua etate. et l. qui in potestate. et l. filii f. et l. nemini bonis
et l. si filius. non obsides. uel illi qui de statu suo dubitant. uel qui est
uicti. uel apud hostes. ut ff. qui te. fa. p. l. obsides. et l. de statu
suo. Tertium quod illi codicilli. uel testamentum sit de iure facti. ut ff qui
te. f. p. si queratur. Quartum quod legatarius occupauit possessionem
rerum legatarum sine uoluntate he. ff. eodem l. i. § i. Quintum
quod occupauit ante aditam hereditatem heredis alioquin si post primum
retur ex toto. quia admitteret legatum illud est. post occupa
uit. ut. c. de legatis. l. non est dubium. licet multe alie solutiones
dentur. sed hanc approbat dominus meus ut notatur in summa titu
li istius inst. Sextum quod si heres acomodat uoluntatem lega
tario occupanti. acomodat ante aditam hereditatem, uoluntate
acomodat cessaret interdictum. ut ff. eodem l. i. § quod ait pretor.
Septimum quod in hereditate illa non sit falcidia. nam si esset falci
dia in hereditate cessaret interdictum et hoc multi sapientes
approbauerunt et approbat dominus meus. sicut notat in summa titu
li istius. et probatur hoc ratione. nam per illud interdictum heredi consulitur
ut successio sit conuulsa legatis per quartam retentionem. C. eodem l. uni
cum. Item illud interdictum datur heredi adiunctis. ut ff. eodem l.
ult. § ex hoc interdicto. et in alio non prodest; interest heredis. et ratione fal
cidie. ut probatur per ar. ff. eodem l. i. § si quis ex mortis. Octa
uum quod heres satis det uel paratus sit satis dare legatari
o. scilicet quod deducta falcidia restituat legatum legatario. aliter non
satis det interdictum hoc non intentabit. ut ff. eodem l. i. § quod ait
pretor. si satis datum. et l. f. § quod ait pretor et § supremo. adeo est hoc
uerum quod et si legatarius sit missus in possessionem ex decreto iudicis et
heres uult satis dare quod habet hoc interdictum. licet legatarius non
occupauit sua auctoritate. sed huius pretore auctore. ut ff. eodem l. i. § quod
si tale est. Nonum quod promiserit heres satis dare. nam si aliquis no
luit satis dare et nunc non uult numquam habebit interdictum illud
ad ipsius enim interdicti nos referimus. ut et si heres paratus satis
dare. ut ff. eodem l. f. in fine. Item ita attende quod tenentur heres
satis dare in legatarii. Decimum quod taliter sit satis datum quod ac
quisita sit actio legatario ipso iure. l. per suum uel per se ipsum
uel acquiri possit saltem per actorem mandati puta per procuratorem.
ut ff. eodem l. i. § satis datum. Quid autem differat illud interdictum
a quo est competatur. infra dicemus. Unde in hoc interdicto actor fa
ciat tales positiones positiones actoris.
Ego dico quod titius fuit pater familias et maior xiiii. annis. Item dico quod ipse fuit
ipse fuit liber. Item dico quod fuit homo sane mentis. istas confessiones
ad cautelam facio. nam et si non constat plurimo quod liber presumitur testari
et est probatur qualiter testari non potuit. c. de codicillis. l. nec
furente et ff. de pro. ab eo parte. Item dico quod ipse fecit testamentum uel
tamen in quo est talem domum reliquid. Item dico quod ante quam
adires hereditatem tua auctoritate possessionem illius rei occupasti. Item dico quod
occupasti sine uoluntate mea. Item dico quod licet accomo
dauit est uoluntatem acomodaui ante quam adires he
reditatem. Item dico quod tamen legauit est titius testator. quod falcidia
in dee. Item dico quod ego est satis dedi pro legato est prestando uel sum
ego paratus satis dare. Item dico quod ego satis dedi tuo procuratori
uel sibi paratus sum satis dare. positiones rei.
Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod rem illam legatam
mihi in testamento titii occupauissem si istud confitebitur actor ab
soluetur reus. Item dico quod rem illam quam apprehendi apprehendi de
uoluntate tua. Item dico quod tu fuisti institutus a titio. Item
dico quod ille titius mihi legauit domum illam in testamento suo uel codicillo
dicitur. Item dico quod ego apprehendi possessionem domus illius mihi legate de
uoluntate tua quam acomodasti post aditam hereditatem. Item
dico quod tamen est in hereditate quod potest est consistere in lege fal
cidia. Item dico quod tu recusasti mihi satis dare. Item dico quod tu nolu
isti dedi titio quod est tamen procuratore suo. Item dico quod nolu
isti mihi satis dare. sed post quam petiui recusasti mihi satis da
re. In hoc autem interdicto concipietur talis libellus. libellus.
Vobis domine. o. conqueritur. R. de c. qui domum talem cuius fines sunt
tales legatam sibi in testamento titii. cui titio ego ex testamento
successi. sua auctoritate. iacente hereditate occupauit. unde
predictam domum possessionem mihi tradi. uel dari peto. uel predictam domum mihi
dari uel tradi peto et ad hoc propono interdictum quorum legatorum. uel actionem
in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipi
atur libellus dicit l. ff. eodem t. l. i. in principio. multi tamen sapien
tes ponunt in libello cuius domus possessionem. uel quam domum peto mihi re
stitui cum illud interdictum dicatur restitutorium. ut ff. eodem l.
i. Sed hoc est calumpnia procedit et qualiter dicatur restitu
torium eadem hic repetas que notaui in superiori interdicto
dicto circa libellum. Sed illud nota quod hoc interdictum datur
contra eos qui possessionem corporum ex fructibus. ut ff. eodem t. l. i. § i. et § quod
ait pretor. licet supra interdictum non competat contra possessores
rerum corporalium. Item illud nota quod illud interdictum datur

contitulo possidentem. licet supra detur contra illum qui possidet pro herede. vel possessore. ut ff. quorum bonorum. l. i. Ubi non aliquis proponat hoc interdictum procedit de consilio sapientum. ut quare inter advocatus super re ista quam possides. possides pro legato si. Respondeo. possideo pro legato et tu bisceris quod prius rei ille occupavit hereditate iacente. propono contra ipsum illud interdictum quorum legatorum. sicut heres et dicat ego possideo ex alia causa puta pro dote. pro emptore. et non ut legatarius tunc illud interdictum non datur. sed cum hereditate et sit heres dominus per traditionem. ut ff. de acquirenda possessione. l. cum heredes. vendicet rem illam per petitionem hereditatis. vel pro rei vindicatione. a possessore. Sed quid si testator non fuit? proponat publicianam. contra testatori competebit quia illud in transivit in heredem. sicut in publiciana competebat defuncto. proponat in factum. ut ff. de pro. de verbis. quod. Sicut pro nonnulli respondent advocatus proponat petitionem hereditatis. et illud interdictum quorum legatorum. sic lex dat consilium. ff. e. l. i. § in. sed istud interdictum locum habet in eo casu quo hereditas non fuit adita. Sed quid si legatarius post hereditatem aditam ab herede. pro rei sibi legate apprehendat. diximus. s. quod dominium amittit. pro l. c. de le. l. non est dubium. et ita sentit dominus meus. Questio. Sed videtur quod stare non possit. nam adita hereditate dominium rei legate transit in legatarium. ut ff. de furtis. actio. et ff. ii. de leg. l. legatum. quomodo ergo cum sit dominus factus debet puniri in aliquo cum res illa apud neminem fuit quod ad pro. et ita cessat oppositio de debitore. qui licet sit dominus tamen punitur si rem subripit creditori. ut ff. de usucapione. sequitur. et ff. de furtis. l. et sic cessat oppositio in legis. si quis in tantam. et eodem. divi marci. nam ibi pro. erat apud alios et ideo invasor seu occupator punitur. Respondeo lex illa non est dubium intelligitur. non de legatario occupante. sed de herede. quod dicit quod si heres subtraxit aliquid de hereditate quod denegatur ei. i. hereditaria actio. l. legis falcidie retentio seu petitio pro legato. ut ff. ad l. falc. l. f.

vel si loquitur in legatario occupante. locum habet quando fuit ab herede apprehensa. pro. sic ibi notat dominus Al. Vel aliter lex illa non est dubium loquitur in eo casu quo res fuit legata ignorante et non ipse. et sic cum non potuerit transire in legatarium dominium rei legate ignorante merito punitur legatarius si occupet. Questio. Si queratur quid differat ab edicto divi marci. Respondeo istud interdictum consulit tantum heredi. ut et pro rei legate. auocet. illud edictum consulit debitori auocante sibi rem creditore et imponit penam iuris quod habebat ibi creditor. Questio. Item quid differt a si quis in tantam. Respondeo quod illa constitutio loquitur quando res invaditur. et pro. erat apud alium constituta. Questio. Item quid differt a constitutione. cum quereretur. loquitur quando aliquis invasit rem alicuius pro. vacatur. ut. c. unde vi. l. cum quereretur. Respondeo illa loquitur in pro. vacanti. absentium. et inventium. haec autem interdictum loquitur de pro. vacante. rerum que fuerunt defuncti quia multo totiens fuit testamenta et petuntur ab aliquo exhiberi ideo fuit proditum seu inventum interdictum de tabulis exhibendis. unde quid differat ab actione exhibendum. vel ab edicto quemadmodum testamenta aperiantur. infra dicemus. Unde ad hoc ut istud interdictum competat tria sunt necessaria. in primis quod testamentum, seu codicilli. fuerint sive. sive sint perfecti. sive imperfecti. sive veri sive falsi. sive ab initio valeant. sive postea rupti dicantur. sive facta sint ab eo qui habuit factionem testamenti sive non habuit. sive sint prime tabule. sive ultime. Questio. Sed videtur mirabile. quomodo hoc interdictum competat pro

illis tabulis exhibendis que false sunt. cum falsum testamentum ab usu videatur testamentum. ut ff. de vi. signi. l. pupillus. Respondeo. Item quomodo competatur pro illis tabulis que nulle sunt. vel quia posteriores. vel quia rupte. vel ab eo facte qui factionem testamenti non habuit. ut supra dictum est. nam non videtur interdictum competere nam omnia interdicta dantur ratione interesse et est istud ut ff. e. l. ex. § condempnatio. quomodo igitur condempnabitur ad interesse cum nichil mea intersit testamentum falsum. vel ruptum. vel imperfectum exiberi. Respondeo dominus et preceptor meus. R. quia contempnit preceptoris imperium et decet eum qui non exibet. non enim dicit iudex. apud quem agitur exibe testamentum quod indicatur approbare illud testamentum. sed cum ab actore verum illud testamentum dicatur. pretor iubet exiberi. si ille non exibet condempnabitur postea pro sua contumacia ac si ille tabule fuissent vere. et quia hoc presumo ex quo non exibuit. et quia contempsit preceptoris imperium. nam si nuntio novum opus. et tu contra nuntiationem edifices teneris destruere. et si diruere edificabas et ego non nuntiandi non habebam. ideo teneris destruere quia fuisti contumax. et quia est presumptio pro me iuris. et videtur quod iuste nuntiasse. et quia contempsisti preceptoris imperium ut ff. de op. no. nu. l. pretor. § interdictum. Item unde optimum sit non vacabam aliquem in ius pro calumpnia. tu eum quem a iudicio exemisti. certe teneberis michi ad totum quod extima vero. non autem ad illud quod ad me pertinuerit interesse. ut ff. ne quis eum qui in ius vo. f. vi. ex. l. pult. l. Respondeo et l. ult. vel et punitur quis ideo quia contempnit preceptoris imperium. ut ff. de in. act. l. de etate. § interrogavit. dominus. tamen oz. aliter voluit Respondeo quod in predicta vero est quod oppositis quod istud interdictum competit ratione interesse quantum ad diffinitivam sententiam cum ab illo quo petitur interesse. nec est diffinitive condempnatur reus non actoris interesse sit. sed interlocutorie potuit condempnari si habuit facultatem exabendi. et sic manu militari compelletur. ut ff. de rei vin. qui restituere. sicut de interesse tractatum in hac interlocutoria in nullo condempnabitur cum nichil actoris intersit. et hoc dixit dominus meus. oz. sed dominus. R. videtur huic sententie consentire quia iacet in iniuria sua iudicis. si impune ei non paretur et contereretur condempnato eam negligere. ut. ar. ff. ne vis fiat ei. qui in pos. est. l. i. § haec autem. et ff. de iudi. si pretor et ff. ne quid in loco pu. l. ult. in fi. Verum sententia predicta ius vinari poterit argumentis. nam si quis rem pretiosam pro modico obliget. conventus debitor ypotecaria in pignoris restitutione, dampnatur. et si non vult parere sententie in qua fuit condempnatus non condempnatur in plus nisi quatenus creditoris interest. et si fuit in plus condempnatus dando tamen quod interest est actoris liberatur liberatur ut ff. de pig. l. si in te colonum. § et fures et l. si fundum de. § si pluris. Item in interdicto quorum legatorum totum legatum iubet iudex heredes legatarium restituere. sed si iudici non paret non dampnabitur heres legatario nisi quantum habet interesse. ut ff. quorum legatorum. l. ult. § ex hac. Secundum est necessarium contra illum qui dicitur habere tabulas. neget tabulas apud se esse. vel non posse se exibere. alioquin si confiteatur sed vult exibere non habet locum istud interdictum. sed edictum. quemadmodum testamenta aperiantur. ut ff. e. l. i. § si quis forte. Unde cauti advocati autem quando proponant hoc interdictum faciunt aut dicentibus interrogari reum. domine queratis si ipse testamentum vel codicillos. et si negaverit competit libellum proponendo. hoc interdictum. aliter proponet edictum quemadmodum test. ap. Et si vadiciens ....

Item sive sit unica tabula sive plures sive plures. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum.

Vicarius pro fact. ... aliud ... ad aliud ... exhibi ... de ... illud interdictum de tabulis exhibendis. ...

fieri ista interrogatio an here. dico quod ille ex illa .xii.
clausula. quia aliqua equitas mouit iudicem. ut notat dominus
meus. s. de int. act. et eternum est necessarium. quod ille cuius tabule
petuntur exiberi sit mortuus. ut ff. e. l. i. § ult. et ff.
quemadmodum ad. t. p. l. i. Quartum quod testamentum. vel codicilli sint facti inscrip
tis aliter non habet locum. quando enim tabule possent exiberi que scripte
non sunt. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. et ff. quemadmodum ad. t. ap. l. i.
et ar. ff. de bo. p. s. ta. l. i. Quintum quod tabule ille signa
te sint. hoc secundum dominum meum sed non uult in summa titu
li. et hoc probatur ff. l. e. l. ii. § hoc interdictum. quod eodem locum habe
t. ut habeat locum istud interdictum in tabulis signatis et eodem
loco habere in tabulis non signatis dum modo inscriptis red
acte sint salua pace domini mei. et hoc colligo ex uerbis
pretoris positis ff. e. l. i. in prin. sicut desideretur que esset
signate iam non haberet locum istud interdictum in ipso lle pa
testamento. quod contra est. ut supra dixi que cum dicit. Vlp. ff. e. l. ii. § hoc
interdictum. quod ibi notat de signatoribus notat ideo ut det
intelligere quid intelligatur uerbo isto exibere. sequi
tur post .i. quod fiet copia tangendi. legendi et scribendi et
et contestes quod sunt signati recognoscant sigilla sua. ut
in l. predicta. et ff. quemadmodum ad. t. ap. l. ii. § inspecto et ff.
ad l. fal. l. plt. § ult. Sextum quod ille qui conuenitur ta
bulas possideat vel dolo fecit quominus possideret. ut ff.
e. l. i. in prin. Septimum quod ei qui intendit illud interdictum
sit aliquid relictum. ut ff. e. l. loc. § solet. unde in hoc in
terdicto actor faciat tales positiones. po. actoris.

Ego dico quod titius fecit testamentum vel codicillos. Item dico quod in illo te
stamento vel codi. reliquit michi .xx. Item dico quod tu illas ta
bulas dolo malo habes. tenes. seu possides. Item dico quod illas
tabulas dolo malo desiisti possidere. seu habere. Item dico
quod quando tu fuisti a iudice interrogatus. ante litem contestatam. tune
grasti te illas tabulas possidere vel te restituere posse. Item di
co quod illud testamentum vel codicilli in scriptis redacti sunt. Item dico
quod tabule ille signate sunt .vii. testibus. has confessiones
faciat secundum dominum meum. qui dicit signatis tamen locum habere
hoc interdictum. de quo dic ut supra notaui. Et reus faci
at tales positiones. positiones rei.

Ego dico quod titius decessit ab intestato. i. quod est sine testamento.
Item dico quod titius licet fecit testamentum. vel codicillos fecit sine
scriptura. tamen coram testibus. Item dico quod illud testamentum vel codi
cillos quos tu dicis titium in scriptis fecisse. Ego non
possideo. nec dolo desii possidere. Item ego dico quod in illo testamento vel
codicill. nichil fuit tibi relictum quia tamen talibus fuit relictum
Item quando iudex me interrogauit an ego haberem tabulas illas
ego dixi me habere et uelle ostendere. Item dico quod tabule
ille sunt sine signis testium. In hoc autem interdicto concipie
tur ita libellus. libellus.

Vobis domine .o. pot. pi. con. e. R. de .o. qui testamentum vel codi
cillos titii in quo vel quibus michi legatum fuit relictum in
exibendis. unde ut exibeat agere contra ipsum et ad hoc propono in
terdictum de tabulis exibendis. vel actionem in factum subroga
tam in loco ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus. di
citur l. ff. e. l. i. et l. loc. § solet. multi tamen sapientes notant
ita libellum. libellus

Vobis domine .o. po. pi. con. e. R. de .o. qui testamentum. vel codicil
los in quibus .xx. sunt michi legata cum possit exibere non exibet
unde quia interest mea. in .xx. ideo predictum meum interesse pe

to. et ad hoc propono interdictum de tabulis exibendis. vel actionem in factum
subrogatam in loco ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur li
bellus. dicitur. l. ff. e. l. i. et l. loc. § condempnatio. Sed quare ponit
in libello de quantitate legata istud ponunt quia forte est
tinsint pro testes quia interest fuerit intestato vel codicill. aliter quomodo
potest quis certa quantitate petere cum certus esse quis non possit
in inspectis et cognitis uerbis testi. ut ff. de tabulis. l. eius.
et ff. quemadmodum ad. te. ap. l. i. istud satis sustineri potest. Sed quod dicit
de interesse ut petat calumpniam non pro interdictum agitur de sui
natura quod quis exibeat. et ita dicunt uerba pretoris. ff. e.
l. i. licet forte illo nolente exibere condempnetur ad in
teresse. ut ff. e. l. loc. § condempnatio. Sed hoc quid prodest esse
ut si peto testamentum vel codi. exiberi et iudex te condempnaret
ad interesse quod non sit petitum cum iudex ita condempnare de
bet secundum quod est factum petitum. ut instit. de act. § curare. et C. de
sent. quod sine certa quantitate. Respondeo sustineri potest quod interesse
in libello petatur cum istud interdictum sit et alia contine
at interesse. ut supra dixi. Sed quid si petitum non sit interesse
potest condempnare. Respondeo non in prima sententia. Sed ita precipere quod
exiberet ut ita dicat ego iudex tali habito sapientum con
silio. sententio. ut exibeat testamentum titii. seu codicill. condempno
si non uult exibere. non parere per sententiam. et in secunda sententia con
dempnet eum ad interesse. et ita intelligo. § condempnato. ff.
e. l. loc. pro l. ff. de rei. uin. quia restitutio non illa sententia et
lex generalis est ad omnia interdicta ut infra. l. illius notatur.
et notaui. s. in act. de dolo. qd. Item quero quid differt
istud interdictum ab illo edicto quemadmodum ad. testa. aperiantur. Respondeo istud
locum habet contra negantem se habere tabulas. vel confitentem et dicentem
se non posse restituere. ut ff. e. l. i. § siquis forte. illud
edictum habet locum quando quis confitetur se habere tabulas et non pa
titur eas legi inspici vel describi ut ff. quemadmodum ad. testa. ap. l. i.
et ii. et sic patet que dicta sunt in hoc interdicto facile oratio
liquere possunt que sunt dicenda in illo edicto quemadmodum ad te. ap.
et ideo de eo non prosequar. Quero autem differt ab actione ad ex
ibendum. Respondeo in hoc differt. quia in illa non competit lega
tariis sed tamen heredi. ut ff. ad exi. l. iii. § siquis ex here de
Item siquis fecit testamentum. vel codicill. et apud aliquem deposuit
ipse non repetet pro hoc interdictum sed per actionem ad exibendum. ut
ff. e. loc. § si ipse testator. et nota quod ideo applatur hoc
interdictum de tabulis quia antiquitus omnia in tabulis scribebantur.
sic et aliter dicitur bo. pos. secundum tabulas. ut ff. de bo. p. s. ta.
l. i. post tamen dici interdictum de cartis exibendis. vel de testamento exi
ben. seu. codicill. Item nota quod in hoc interdicto qui non
exibet condempnatur ei cuius debebat exibere in illo interesse
sine legatum sit purum sine sit conditionale. ut ff. e. loc. §
condempnatio. et fiet in continenti condempnatio et exactio ar
in lege aquilia alias fiet in continenti post debitum con
dicto hale exactio autem differtur in euentum conditionis.
ut ff. ad. l. aquil. l. in lege aquilia. qd. Et quare
aliud in lege aquilia. Respondeo in lege agitur aliquis dampnum pro
sequitur. in incerto non competit exactio. at in isto interdicto
de licitu in continenti committitur eo ipso quia non exibet
unde competit et sine interesse sit actoris. ut ff. e. l. i. qd. Sed
illud quero contra actio ad exibendum competit heredi pro tabulis
exibendis non competit legatariis. ut ff. ad exi. l.
iii. § siquis. ex. her. Respondeo quia in actione ad exhiben. hoc
est casuale in instrumentis et cartis. quod ille intentat act

ad exhibend. quia e dus inst. l. carte. ut ff. ad exhiben
l. iii. Et interdum. cum heres sit dns et non legatarius io
hrs solus intentat actoez ad exhi. Sz illud qr. nonne
q illud int dict si alicui monm. na hisqui quenit hoc
intdco. aut exhibet et tunc libatur quia oia iudicia sunt
absolutoria. ut inst de ppetuis et tpa actoib; infin. aut
non exhibet et re inullo fiet condepnato. na iudex debet ad
intee condepnare ut supi dictu e. Si ergo non exhibet re
us quo iudex condepnat. cu ignoret iudex quid sit legatu
Rn. hoc expeditur. ff. de edendo. argentarius. Eu. et ff de fluet.
qui tabulas quia poterit in dua testes qui testo int fu
erunt abeo qui ponit intdict et ita condepnabitur q pori
non paret. Sz quid si testes qui intesto interfuer non conpa
ret. nec actor pot eos inuenire. quo iudex condepnabit in
tee cu sit incertus ex quo iura tabular non compareat. ut ff.
de transact. l. dehis. et ff. quand te. ap. l. i. Rn. et si testes n
compareat et reus dolo desiit possidere dabit iudex sacrmentu ac
tori. q iuret in litem. ut ff. de rei. uin. l. qui restitue. et sic
ptabit sum intee. cetez si culpa desiit possidere non tenebi
tur hoc intdco. quia ille demu tnr qui tabulas psidet. se
u dolo fecit qminus psideret. ut ff. e. l. i. Sz illud qr. hoc
intdint competit et si plures tabule fce sint abeodem et competit
E porib; tabulis. ut ff. e. l. i. Et hoc intdnt. et Epim. at. bon
pos. sm tabulas. non competit. nisi dehis tabulis que ultime
sunt et autentice. ut ff. de bo. p. sm. ta. l. i. Et i. et Et si gs
in duob; Rn. bon p. p. ta. respic. l. nam non competit nisi de
his tabulis que de iure ualent et fcte sunt abeo qui habuit fac
toez testi. ut ff. de bo. p. s. ta. l. i. in prin. et Eexeqi pror
qd in hoc intdco non adtenditur. ut supi dixi et qr qz
hoc intdictu competit ad fcm. s. q exhibeat cu exhibe
et talia facere fecisse. ut ff. de cur. furio. consilio. at bon p.
l respic. ut ff. de bo. p. l. iii. Si filius tuus ab
aliquo detinetur inuitus. potes agere contra ipm qui
detinet intdco de libis exhibendis qz de int
dco de libis exhibendis.
Quia sepe contingit filios nros detineri et eos iudice no
psum. io pditu e intdint de libis exibendis q intdint
adhoc ut loc hat tot sunt necsia. Et pmus q ille de quo
exibendo agimus. si filius nr. ut ff. e. t. l. i. in prin. Secz
q sit inpotate ipi. al non hebit hoc intdictu. ut ff.
e. l. i. in prin. et Et hoc intdnt. Eparum. Tertiu q filius
qui detinet detineatur inuitus. al si uolens inquam ht
loc illud intdictu. si ille qui detinet dicat se patre ee
ut ff. e. t. l. ult. Quartum. q ille qui detinet no hat
l ta cam detinendi. puta quia mat. qui pat fuus e et
crudelis erca filiu. ut ff. e. l. i. Et filiu mat. et l. de in. Et et
si maxie. Ite pss ee iusta ca illius qui detinet filiu meu
pone quia mat e et filius ille minor e tenuio. quia te
apd matre debet ali. et sup induyat uictu. ut c. de pa
tria pot. l. si minore. et c. ubi pupilli debet educari. l. ii.
Ite pss ee ista ca si filia mea sit cu marito suo. n e psu
hre pulla filia. intdint de libis exhibendis. et condcordant
mri. iura turbare. uingener meus ht contra me excep
t. na et ht contra me actoez. s. intdint utile de libis exhi
bendis. l intdictu psu de uxore exibenda. ut ff. e. l. i.
infin. et l. immo. po. actoris.
Dicitu in hoc int dicto actor faciat tales potitoes. Ego
dico q titi e filius me. si hec cessit eccebm. si aut dicat
ita ego dico q berta e uxor mea. Ite dico q ex illa dnabor
ta. nat fuit ille fili. si hec cessit eccebm. si n aut potte. Ego
dico q sep ipm ut filiu. Ite dico q ipse filius meus e in me
a potate. ista confessio fit ex sup habundanti na si non ptbat
quo filius sit emancipatus. sep psumitur q sit in patris
potate. ut ff. de scqutsu. l. al. iur sunt. l. ult. Ite dico q
illu filiu meu detines. Ite dico q tu detines ipm contra uolun
tate ipi. Ite dico q sep begnigne tractaui illu meu fi
liu. Ite ego dico q lic; sis mat qd tunes tu tues ame se
pata. Ite dico q tu sup induxisti filio meo tuo uictu.
et contra reus faciat tales potitoes po. rei
Ego dico q titi ille de quo dicis ee tuu filiu e filius sepruis
si istud confitebitur actor absoluetur reus. quia duo patres
eiusde filii ee non psunt. Ite dico q illu titiu tu emancipa
sti. Ite dico q olim fuit contusia. int me et te. et fuit in
dicatu istu titiu non fuisse tuum filiu. Ite dico q ego
sit mat ista tue filie. Ite dico q ille filius tuus l filia e
sponte apd me. In hoc aut intdco concipietur ita libellus. libellus.
Vob dne. or po. pi. c. e. R. de co. quitetiu filiu meu i
mea potate inuitu detinet contra statutu. un peto illu m ex
hiberi et adhoc ppono intdint de libis exhibendis. l act
infctm subrogata in loc illius intdci ita recte concipi
atur libellus. dic. l. ff. e. l. i. in prin. Et i. et Et inh intdco.
Sz uit q istud intdint non competat. na ad exhibend a
gat si cuius pecuniarie inte e. ut ff. ad exhibnd. l. illub
bo. at pruo filio nro pot nra pecuniarie inte ee cu sit
libis et libiz p non recipiat extimatoez. ut ff si qua
dru. pa. fe. di. l. ult. et ff. de his. qui die. l. fil. l. ult. Rn.
q oppis loc ht. si aget quis actoe ad exhibend. at si quis
uult age intdco de libis exibendis. non agit q sua inte
sit s; ex suu iuris consumandi. i. roe patre potestatis qua
ht in filiu. ut ff. de intdctis. l. i. Et iuris. illud aut nota
q p iurir filiis multa iura nob succurrunt. loc e. hent
iiii auxilia. Pmu p iudicialis iure quere ptoria de hac
diximus. s. in tractatu ptoiaz. Sedm cognito ptoia
qua appellam offim iudicis. ut ff. de lib. exi. l. de inde.
Et hoc intdint. e tertiu. s. intdictu. de libis exibendis
de quo hic tractamus. e et quartu. s. rei uindicato adiec
ta ca de uir. quartu hoia leguntur. ff. de rei. uin. l. i.
de singulis. tn suo loco dicemus. nota tn diffia; inter ista.
Si filius a nullo detinetur. s; ipse fac contusia sui quia
negat se filiu loc ht ea auxilia. s. cognito ptoria.
s. offim iudicis. ut i ff. de lib. exi de ind. Et hoc intdic
tu. Sedm. s. p iudicialis act iure q dr rei uin p iu
dicialis. ut inst de act. Et p iudicialis. Tertiu. s. intdint dictu
de libis. deducendis. et incau. s. si dicetu in peu fore
ht dicate consita. et ille negabat. ut ff. de libis. exhi. l.
plt. Si aut filius detinetur. ab alio et uolens loc ht
iiii. auxilia. pmu offim iudicis. et cessat int dictu
ut in ff. de libis. exi. l. de in. Et hoc intdnt. et l. ult
Sedm p iudicialis acto iure quia apd se uit ee ut
ff. de rei. uin. l. i. Et i. Tertiu rei uin. adiecta ca queri
tu q ciuil e roe psessois q alius ht. ut ff. de rei. uin
l. i. Et i. Quartu s. int dictu et incau si utq se patre con
tendat tn ille qui tenet contra illo qui petit q filiu ee ht intdco
int dint de libis exhibendis. ut ff. de libis. exi. l. ult. Si
aut filius sit apd aliu et inuitus loc ht intdnt de libis
exi. ut ff. e. t. l. i. et rei. uin. adiecta ca de iur q uni
qdat et competit roe p. q alius ht seu detentatoes. cessat aut
alia duo auxilia. s. p iudicialis. iure ptoia et offim iudi

dicis. quia ista tamen contra filium competit. Queritur autem que sit differentia inter illam preiudicialem in rem et rei uindicationem adiecta causa de iure quiritum, dominus meus R. dixit illam esse ingre nuo nature. In autem uidetur quod hec sit differentia quia in illa preiudiciali de his quis plures tantum illum filium suum esse et sic fic si pbote meum filium meum. In hac ciuili debet probari quis illum esse filium et in sua potestate. et hic exeo probo quia in hac ciuili intenditur adiecta causa de iure quiritum. si quis hoc adiecerit quod debeo probare illum esse in potestate. quia romani filios habent in potestate. ut ff. de his. qui sui. l. a l. ii. iuris. sunt. l. iii. et inst. de patria pote. Item et est alia differentia sic expedicta colliges. s. quod preiudicialis contra filium. Si filius alicuius ab aliquo detineatur et exibetur patri. pa ter postea intendit interdictum de liberis deducendis. R. de interdicto liberis deducendis.

quia filio exhibito pater petit ipsum deduci. ideo inuentum fuit aliud interdictum scilicet idem quod uocatur de liberis deducendis. patre est esse filium exhiberi. si exhibitus ducetur. unde ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria quot dixi in superiori et eadem et faciat questiones. nam cum primum interdictum. s. de liberis exhibendis. s. preparatori um quecumque que dicta sunt in illo et hic intelliguntur re petita et ex quibus causis illud competat et istud. ut ff. e. t. de ind. § i. Item sicut nec illud datur contra filium. ita nec illud competit loco officium iudicis. ut in l. predicta. § hoc autem interdict. unde in hoc interdicto concipies ita libellum. **Libellus.**

Vobis domine O. pot. p. d. e. R. de O. qui me uolentem ducere filium meum prohibet et impedit me ducere. unde ne me prohi beat uel impediat ago contra ipsum. ad hoc propono actionem in factum subrogatam in loco interdicti de liberis deducendis. uel ipsum interdictum de liberis deducendis. quod ita recte concipiatur libel lus. dic. l. ff. e. l. de ui. § i. et § hoc autem interdictum et est sciendum quod simpliciter interdictum intemptari potest per procuratorem quando inuenitur prohibitum. quod postea admissum. ut ff. ea. ma. l. nec [illegible] et ff. de sptat. abea pte. illud autem interdictum non potest per procurato rem intemptari nisi habeat spetiale mandatum. ut ff. de procurat. l. pop. § i. **Si liber homo detineatur ab aliquo inuitus potest intemptare contra detentorem interdictum de libero homine exiben do. R. de libero homine exhibendo.**

Quia aliquis liber homo ab aliquo detinetur inuitus et non datur sibi libera facultas recedendi quo uolt et ille non distat multum a seruo. Ideo fuit proditum interdictum de libero homine exhibendo. quod cuilibet de populo competit. unde ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. In primis quod ille qui petitur exhiberi sit liber. alioquin si dubitatur de statu ipsius utrum sit liber alioquin si dubitatur eius ius non competit interdictum. ut ff. e. l. iii. § si dubia. et § plane. Secundum quod ille a quo petitur sit ille liber homo non habeat ius in eo. puta quod re demit eum ab hostibus uel quia habet eum in potestate. uel si iustam causam habet quare retineat eum. tunc non datur interdictum istud. quia causa iusta causa inducitur iudicanti. ut ff. e. l. iii. § si is tamen et § si quis eum. et § sicut quis. Tertium quod ille qui habet illum faciat apud se esse alioquin si ignoret tunc. quia non tenetur hoc interdicto. deteriorat. ff. e. l. iii. § his qui nescit. Quartum quod ille liber homo detineatur inuitus. alioquin si uolens non di citur contra detinentem istud interdictum. nisi illa uoluntas sit inmis sa dolo seu calliditate detinentis. ut ff. e. l. iii. § si quis uolentem contra eum quod ita exhibeat quod in prius patiat copia tangendi et uidendi. ut ff. e. l. iii. § exhiberi. Sex tum quod si mulier sit uel pupillus qui in hoc interdicto uelit proponere

quod agat pro suo agnato uel cognato. ut ff. e. l. iii. § hoc interdictum. et est hoc mirabile quod pupillus hic admittatur qui non habet legitimam alias standi in iudicio. ut c. qui le git. pso. ge. in iudicio. l. i. et de auct. tutor. l. i. Septi mum quod si plures ueniant ad proponendum hoc interdictum illum eli get pretor. qui ex fide ex dignitate ex coniunctione magis sit ydoneus. ut ff. e. l. iii. § si tamen plures. Octauum quod hoc interdicto non sit adhuc actum. quod doceatur de mune preuari catoris. ut ff. e. l. iii. § si tamen postea quam. unde in hoc in terdicto actor faciat tales positiones. **Positiones actoris**

Ego dico quod titius est liber homo. Item dico quod illum titium tu detines Item dico quod sine causa eum detines. Item dico quod tu scis illum titium esse apud te. Item dico quod illum titium inuitum tenes. Item dico quod tu exhibuisti eum in secreto. Item dico quod te coniunctim. s. quod illum apud te habebas. Item dico quod dolo uel suasionibus indu xisti titium ut eum sponte detineres. Item dico quod titius est meus agnatus uel cognatus. Item dico quod ego sum dignior omnibus uel conuenimus ad agendum. Item dico quod hoc inter dicto ego tamen incipio agere modo. Item dico quod sempronius qui egit hoc interdicto fuit preuaricatus. Et reus faciat tales positiones. **Positiones rei**

Ego dico quod titius quem petis exhiberi est seruus. Item dico quod de statu eius dubitatur quia mota est sibi status contro uersia. Item dico quod ille titius est filius meus. Item dico quod est in mea potestate. ista confessio fit super uacuo. quia ex quo filius presumitur in potestate. qui probetur emancipa tus. ut ff. de his qui sui. uel al. iur. sunt. l. patre. furi oso. Item dico me ignorare utrum sit titius sua sponte est apud me. Item dico quod sempronius est dignior te qui sibi accusat. Item dico quod sempronius egit contra me hoc interdicto et sum absolutus. si ista confitebitur actor succumbet. quia reus absoluetur. cum sententia lata in popularibus actionibus aliis preiudicet. nisi doceatur de mune preuaricationis. ut ff. de preuaricato. l. preuaricatoris. Idem in iure. ut ff. de iur. iur. eum qui. § in popularibus. In hoc autem interdicto ita concipietur libellus. **Libellus. est.**

Vob. domine O. contra R. de O. qui titium liberum hominem inuitum detinet et sibi libertatem recedendi quo uelit non prestat. unde quod illum titium exhiberi peto. quod ita recte con cipiatur libellus. dic. l. ff. e. t. l. i. et ii. et hoc omnia plana sunt. Uerum tamen uidetur in hoc interdicto mirabile quia si reus non uult exhibere quia actor iurat contra eum in litem. et nichilominus conuenitur postea uel ab eodem uel ab alio. ut ff. e. l. iii. § si tamen reus. hoc uidetur mi rabile. propter duo. In primis quoniam in hoc interdicto iure tur in litem. cum istud interdictum detur pro re illa. s. pro libero homine que in bonis nullius. ut ff. de interdictis. l. i. in fine maxime cum dicat. l. alibi. quod si uoluimus habere rationem interesse rem pecuniariam inspiciam. ut ff. ad exhibendum l. si liber. homo. preterea libertas inestimabilis est. ut ff. de his quidem. uel effu. l. plt. et ff. si quadru. pa. fe. di. l. ex quo. Secundum quod hic fiet litis extimatio. Item esto quod prop ter hoc admittatur tamen quoniam ex quo est consecutus hic actor litis extimationem poterit iterum agere. et non obstat sibi exceptio cum iura communia dicant quod litis extimatio loco rei succedit. ut ff. pro empto. l. litis. et ff. de rei. uin. quod si poss. his obiectionibus R. quidam potest. R. q. h. que dicta sunt sunt dicta propter odium non exhibentis et propter priuilegium libertatis. **Si tu per sidelius domum uel fund**

ut aliquis rem immobilem et aliquis te expoliat a possessione rei illius potest recuperare possessionem rei illius per interdictum unde vi. Rubrica de interdicto unde vi.

Quia sepius et multotiens violentie committuntur et inter eos alias vis expulsiva frequentius committitur, ideo de ea videamus. Si igitur aliquis expellatur de possessione rei immobilis quam ipse possidebat succurretur sibi per interdictum unde vi, per quod fit restitutio possessionis cum omni causa dampni dati. ut ff. e. l. i. in principio. et sufficit adhoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis possideat. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. et propterea dicitur inutile. e. t. quod sit recuperande possessionis. et intelligas quantum adhoc interdictum aliquem possidere sive animo sive corpore. sive solo animo, et sive corpore. ut ff. e. l. i. sive autem corpore. Quod queritur quomodo aliquis animo solo aliquid possidens possit ab illa possessione repelli. Certum est quod illa possessio est solo animo quomodo potest aliquis illam possessionem sine animo meo mihi auferre, nam si corpore possiderem certum est quod illam potest quis mihi auferre. Sed alia ratione instatur expellere factum est possessionem animo vero iuris est. quomodo ergo illa cum sit iuris videri non potest... quomodo potest me quis ab illa expellere. certe nullo modo. Responsio. immo de iure habet interdictum. nam illa possessio retenta per alium que per retentionem dicitur civilis est illa eadem quam habebam existens in fundo et de iure gentium inde dicitur naturalis ut notat dominus meus de hoc plene in summa. c. de acquirenda possessione. Si igitur est illa quod per expulsionem possessionem illam amittere. preterea solum factum adversarii non est meum quod illam possessionem amittam. sed animus meus cum facto adversarii. nam statim ex quo vadens vel alius pro me non admittor vel non admittitur incontinenti amitto quia sufficit ita velle quod volui ipsum expellere. Item statim illo ingresso et ego scio et suspicor me posse repelli et incontinenti possessionem perdo cum animo retinebam. ut ff. de acquirenda possessione. l. clam possidere. in fine. et l. sequenti. sed si non licet. et l. si id quod. § ult. et ff. e. t. l. colonus. et l. cum fundum. sic videris innuitur, non operis novi nunciatione, non do pupillo. § maxime cum eadem sit causa acquirendi quam et admittendi ... ut ff. de condictione ob causam. et ff. de solutionibus. l. ... et ff. de regulis iuris. l. nemo... Sed in hoc ultimo queritur an si aliquis suspicetur se posse repelli et non vadat ad fundum et non admittatur habeat interdictum. Responsio. quod non, nam quidam ponit interdictum et ad hoc probare, et se possessionem sedisse, et per violentiam deiectum esse, et possessionem amisisse; licet enim possessionem amittat ut dictum est. tamen non habet interdictum. quia non videtur deiectus qui non venit. sic usque aufugit et deiectus non expectavit. ut ff. quod metus causa. l. metum. § ii. unde dicebatur per te competere interdictum quando ego expellor. vel vadens non admittor. alii dicunt quod interdictum competit. ex quo enim suspicor me posse repelli. incontinenti possessionem amitto ex quo alius intravit. sic dictum est. unde habeo interdictum. nam dicitur l. si aliquis intrat possessionem fundi mei et ego suspicor me posse repelli habeo interdictum. unde vi. ut ff. e. l. i. de eo. § quod armati. et l. i. § idem labeo. non obstat. l. quod metus causa. l. metum. nam ibi ... evenit quia est necessaria vel voluntas ... coacta. ut ff. quod metus causa. l. si mulier. Item queritur an hoc interdictum detur naturaliter tantum possidenti et quidam minus intelligenter admiserunt quod sic. et habetur l. ff. e. t. l. i. § deiicitur. Si igitur datur naturaliter possidenti. ergo datur et colono. quod est contra. l. ut. institutionis. illius. § de iure. quia colonus non habet illud interdictum. Item et alia ratione. non habet colonus. quia nullam habet possessionem nec vivo nec mortuo domino. ut ff. de usucapione. non solum. § quod vulgo. si non possideat ergo non habet interdictum. ut ff. e. l. i. § interdictum autem hoc. si tu obicias de legibus duabus e. t. cum fundum et l. colonus. non obstat. quia ille leges loquuntur per quam colonus inturbatur. possessionem unde quia tunc incipit possidere ex quo inturbatur. ideo habent coloni interdictum si postea expellantur non ante. quod autem lex in principio dicto. § ff. e. l. i. § deiicitur. sive quis civiliter sive naturaliter possideat et expellatur habet interdictum. expone ita sive civiliter. i. iuste. sive naturaliter. i. iniuste. quasi hic sit intellectus. datur illud interdictum possessori. sive possessor ille sit iustus sive iniustus. et nam et violento, datur ut ff. e. l. i. § quamvis. et hec continet littera illa in principio dicto. § dicitur naturaliter. i. iniusta et possessio. i. iusta possessio. adhoc interdictum pertinet, et hoc est exemplum de viro et uxore posito in e. § hoc ostendit. quia maritus dando uxori. uxor non habet iustam causam possidendi. quia contra iura et tamen habet interdictum. non autem intelligitur de natura ... sola. quod ... in fine. Dicatur quod colonus non habet hoc interdictum. vel aliter naturaliter. i. corporaliter tenenti. ita quod per me teneat datur interdictum. et hoc est quod dicitur littera. in e. § naturalis quod eam habet per se. unde colonus excluditur quia licet habeat naturalem. non habet eam tamen nomine suo. sed nomine alterius. ut ff. de acquirenda possessione. quemadmodum. et c. de prescriptione xxx annorum. l. male. quod autem dicitur civiliter. i. animo solo. ut ff. e. l. i. § sive autem corpore vel tertio modo expone. § predictum deiicitur. sive naturaliter. ita quod illa naturalis dicatur ratione iuris. ut fructuario et usuario et superficiario isti enim naturaliter possident. ut ff. de acquirenda possessione. l. naturaliter. unde habent interdictum ut ff. e. l. ideoque. § unde vi. sive civiliter expone ut dictum est. Circa predicta queritur si fructuarius vel consimilis per se habet hoc interdictum. ut dicit l. ff. e. l. ideoque. § unde vi. quod de eo datur eis. utrum ratione possessionis vel ratione iuris. quecumque dixeris concludo. si dixeris ratione possessionis. instatur. certum est quod fructuarius tamen naturaliter possidet. et stat in fundo et expellatur habet interdictum et de hoc nulla dubitatio. sed quando revertitur et non admittitur. dicit l. predicta. ideoque. quod habet interdictum. sed illud eis ratione naturalis possessionis stare non potest. illam enim naturalem possessionem statim ex quo exit de fundo amittit. nam ius naturale vel ius gentium non ad invenit aliud. nisi ut possessio acquiratur animo et corpore intuente. ut ff. de acquirenda possessione. l. i. et l. quemadmodum. propterea quia autem de fundo exeo illam possessionem de iure gentium amitto. nam ius gentium non subvenit in retinenda. possessio sed tamen ius civile. et hec continet unde possessio animo retinetur. ut c. de acquirenda possessione. l. licet. unde taliter retenta dicitur civilis. si igitur ius civile non tamen subvenit in retinendo hoc in fructuario stare non potest. quia fructuarius illam suam naturalem quam habebat existens in fundum quod retineat de iure civili ex quo exit de fundo sed quod non. unde ratione, nam petatur. possessionem illam suam de iure civili animo retinet et sic civiliter possidet. unde fructuarius amodo civiliter possidere non potest quia duo in solidum possidere non possunt. ut ff. de acquirenda possessione. l. possideri. § ex pluribus. unde resistit quidam et dicunt in modo civiliter fructuarius possidet. quia quod dicit l. duo civiliter non possunt possidere

Rent ipi uel re eodem iure. at hic diuiso iure possident quia
ille ut fructuarius. ille ut precari. horum reso nulla. quia
et si inter eos non possidet iure diuiso immo eodem. scilicet ciuili. Sed
si inter eos possidet ex diuersis causis. nam utrque illorum ciuiliter pos
sidet. et sic eodem iure. sed ille ut fructuarius ille ut precari
iste sunt cause. Sed adhuc opponitur illi solutioni. ex diuersis causis plures
possidere rem eandem non possunt. ut ff. de acq. pos. l. i. possideri. §
ex contrario. Rent ipi uel re quod ille. loquitur de naturali que apud
duos esse non potest in solidum. et hoc exempla posita .i. e. ostendunt.
at ciuilis apud duos potest esse. cum animus plurium possit ad plura ex
tendi. alii dicunt et Rent quidem. quod fructuarius illam suam naturalem
de iure gentium retinet. licet in alius sit hoc. et quare assignat ratio
nem. quia cum fructuarius habeat modicum iuris et minus quam pr
ecarius. Ideo iura magis sibi succurrunt. quod magis ita quia
precario ut gentium non subuenit. ut possit de iure gentium
Retinere. sed tantum in ciuile. at fructuario subuenit. quod possit fruc
tuarius illam naturalem de iure gentium retinere. sicut et alibi uidemus
quia iura magis subueniunt ei qui habet minimum iuris quam
ei qui maius. pater certa dote filie quam sibi dedit habet ma
ius ius. quam habeat auia. si det dotem pronepte. quia pater et si non
stipuletur sibi in solidum reddi. tamen habet actionem actionem in dote pro dimi
dia. auia autem nullam actionem habet nisi sibi specialiter stipuletur. prop
terea dicunt iura actionem de dote esse communem patri et filie. ut ff. so
luto matrimonio. l. ii. et de pecul. l. filius. et soluto matrimonio. l. quotiens.
et c. de rei ux. act. § accedit. et sic habet iuris auia quam
pater ut dictum est. unde iura potius succurrunt auie certa dote.
nam ecce si pater det dotem et paciscatur sibi reddi. nullam
habet pater actionem ex illo pacto. auia autem si apponat pactum
ualet pactum et agit ex eo. ut c. de iure dot. auia. Sed hinc
argumento contra dicitur auctoritas omni habenti dabitur et habundabit ei
ciuiliter. qui autem modicum habet et quod modicum habet auferetur ab eo
alii dicunt. in qua oppinione est dominus et preceptor meus. R.
ut detur sibi interdictum .i. fructuario ratione iuris quod habet. ut
p. iuris. competat sibi interdictum utile. quia cum iura non
possit uere possideri. sed quasi. ut ff. de acq. re. do. l. … et in
corporales. et ideo locum habet utile. nam et ulp. dicit dari inter
dictum ei qui usufructus … usus. ut ff. e. t. l. simpler. § deiec
tum. Sed si tu opponas quia nemo de ui a mero iure deici
tur. ut ff. de usufr. sequitur. § si uiam. Re uera est quia non
potest uere deici. sed quasi. et ideo dicitur utile interdictum fructu
ario dari. Dic ergo ut dictum est. est illud necessarium. quod aliquis
possideat corpore suo. uel animo suo. Sicut possideat animo suo et cor
pore alieno puta per colonum. et adhoc ut istud interdictum de
tur illi. est necesse quod colonus expellatur. Sicut ego ex
pellor. et non colonus. et non habeo interdictum. ut ff. e. t.
l. i. § si quis me ui deiecerit. et l. i. § … Quod etiam illud quaeritur
si expellitur colonus habeo interdictum sicut dictum est. quam poss
amisi. utrum naturalem tamen. uel ciuilem. uel utramque. Rent quidam
quod amitto naturalem tamen quam habebam per colonum. ciuilem autem a
mittere non possum. … intus mei in … ueniat. puta quia
suspicor me posse repelli uel uadentem non admittor. si
cut supra dictum est. … quod utramque pos.
amitto. multum enim refert utrum possideam animo meo solo.
et tunc nunquam amitto nisi in duobus casibus. quando uadentem non
admitto. et quando suspicor me posse repelli. magis est igno
rans amittere nisi in duobus uel in tribus casibus. quando mittitur ad ista

… ex … de … et quando per alluuionem
et quando per censitores … ut ff. de acq. p. i.
… et ff. de acq. rer. do. quid ergo. et in hoc
casu intelliguntur leges ff. de acq. pos. l. clam. p. …
et l. sequenti et l. si id quod. quando animo tantum meo possideo. Sicut
possideo corpore meo. illam meam quam amitto. nisi in casu
quando expellor. ut ff. e. t. l. i. sicut. animo meo et cor
pore alieno illam quam habebam animo amitto statim ex quo
colonus deicitur. ut ff. e. l. i. § si quis me ui deiece
rit. et est ratio. illa enim mea ciuilis itaque est connexa illi na
turali quam habeo per colonum quod illa admissa et ista
admittitur. et illa retenta et ista retinetur. et uide rationem
adhuc mea per retenta per animum dicitur ciuilis. et ideo quia retine
tur animo sed retinetur illa que naturalis intus coloni.
unde ex quo illam amitto quam habebam corpore coloni et
illa ciuilis similiter amittitur. nec placet illorum opinio qui di
cunt quod amittam tamen naturalem. ciuilis remaneret. per ciuilis apud
me quia … illa pos. quam retinere esset nulla. quia
illa sola retinetur quae fuit intus coloni. Item si possiderem istud
interdictum non daretur quia non datur possidenti. sed ex
poliato et ideo dicitur recuperande. p. sicut supra dictum est. et sic no
ta quod nunquam possum possidere animo et corpore meo. animo
meo et corpore alieno. ut in colono dictum est. et sic nunquam
quam possum extra mea habere. nisi uel naturalem tantum quando sum
in fundo. uel ciuilem tantum. scilicet quando exeo de fundo et animo reti
neo. quam diu est sum in fundo habeo solam naturalem. quia
licet utrumque … ueniat et alter corpus. tamen non in …
ibi … sed quod iudicatur. per ciuilem puta per receptionem quia …
dicitur ciuilis quando acquisita per animum retinetur. Quod etiam illud
quaeritur an colonus qui habet naturalem corpore suo … de
fundo an eam retineat. Item et illo exeunte de fundo an
tunc ego possideam ciuiliter et naturaliter. uel naturaliter tantum. quin
dam Rent. quod colonus exiens de fundo retinet illam natu
ralem de iure gentium. sicut in fructuario dixi. et sic ego
habeo utramque p. et ciuilem et naturalem. alii dicunt colo
nus exiens non retinet naturalem nec de iure ciuili nec
de iure gentium sed in continenti admittit quantum ad se. dominus
tamen subuenit colono. quod illam naturalem dominus retinet animo suo
et sic soluitur quod illa. quia colono existente in fundo
dominus habet ciuilem animo suo naturalem extra coloni et sic possidet
ciuiliter et naturaliter. colono exeunte non possidet nisi ciuiliter
tertium est necessarium quod possideat quis rem immobilem. aliquin …
de p. rei mobilis non habet locum interdictum. sed uel in bonorum rap
torum uel constituto … ut ff. e. l. i. § hoc interdictum
et ad eos. et § si quis de naue … de ui bonorum rap. et e. …
ui. l. si quis in tantam. quartum est necessarium quod tempore uio
lentie possederit. quintum quod ab illa possessione expellatur.
ut ff. e. l. i. § interdictum hoc. unde per hoc reprobatur quorundam
aduocatorum opinio in qua sunt … quod si probo me ali
quando possedisse rem que ad te peruenit presumitur et me pos
sidere. uel uiolentiam a te mihi illatam. Item probet qualiter possideas
sine uitio. pro ar. l. c. de probat. l. … Sed nos. l. illa admit
tamus in dominio. non autem in pos. … nam si sum dominus presumor
dominus. Item probet quod … in possessione. … quia p. titulus admittitur
quam diuisum. ut ff. de acq. p. si quis. ui. § differentia. Sextum
quod ille qui intulit uiolentiam non intulerit animo suo pos.

recuperandi. nam et si iuramentum fecerit non tenebitur hoc interdicto. quia vim vi repellere omnes leges omniaque iura permittunt. vim vi repellere. ut ff. e. l. i. § qui vi. et ff. ad l. aquil. scientiam. § qui. ff. de iustitia et iure. l. ut vim. § Ceterum si ex intervallo expellam ipsum violentum, vel colonum, habet interdictum. ut ff. e. l. i. § quia me vi possidebat. Sed quod dixi incontinenti attende ita ut fiat cum moderamine inculpate tutele, quod moderamen attenditur certa tamen quod incontinenti, et quod fiat ad repulsionem et non ad vindictam, et quod simile cum armis vel cum armis. Hec de his plene notat dominus meus in summa tituli istius. Septimum quod si aliquis nomine meo deiecerit quod ego habeam ratum. ut ff. e. l. i. § quod. Octavum quod si aliquis de familia mea deiecerit quod ad me pervenit illud. ut ff. e. l. i. § ait pretor. Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. **Positiones actoris.**

Ego dico quod talem terram vel talem domum possidebam. Item dico quod tu me ab illa possessione expulisti. Si confitebitur reus, ecce bene. Si autem negabit procede. Ego dico quod die tali ego possidebam. Item ego dico quod illo die intulisti mihi violentiam. Item dico quod illa die me a possessione privasti. Item dico quod dum in illa esset meus colonus vel inquilinus tu illum expulisti. Item dico quod titius me expulit a possessione fundi talis nomine tuo. Item dico quod tu habuisti ratam expulsionem. Item dico quod quis de familia tua puta titius expulit me de fundo. Item ego dico quod ille fundus pervenit ad te. **Positiones rei.**

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod fundum illum de quo dicis possidebat in solidum titius. Si hoc confitebitur actor absolvetur reus. quia duo in solidum possidere non possunt. ut ff. de acq. poss. l. possideri. § ex contrario. Item dico quod illum fundum iam est annus quod seio tradidisti. Si ita confitebitur actor absolvetur reus. quia amodo non possidet. Item dico quod in illo fundo a quo dicis te deiectum adhuc sunt coloni tui et procuratores. Item dico quod seius tantum illam violentiam tibi intulit. Si confitebitur actor absolvetur reus per illud verbum tantum. Item dico quod tu me a possessione fundi illius prius me expuleras. Item dico quod incontinenti ab illa possessione te deieci. Si hoc confitebitur actor absolvetur reus. quia non videtur violentiam inferre sed suam possessionem recuperare. Item ego quod tali die quo dicis tibi violentiam illatam non erat in possessione fundi illius. Si istud confitebitur actor absolvetur reus. quia cum supponit interdictum probare debet se possedisse tempore deiectionis. sicut supra dictum est. In hoc autem interdicto concipietur ita libellus. **Libellus.**

Vobis domine. or. pot. pi. c. e. R. de m. quod me expulit de possessione fundi talis cuius fines tales sunt quem fundum possidebam. Unde quod restituat mihi possessionem fundi predicti et omnem causam damni dati ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum unde vi. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. et ita concipias libellum quando tu fuisti expulsus cum esses in fundo. Si autem vadens non fuisti admissus. dicas ita. ago contra c. qui possessionem fundi talis intravit quem fundum ego possidebam et vadentem ad fundum me non admisit. unde quod restituat etc. et alia omnia que in superiori libello dixi. Si autem suspicatus fuisti te per se repelli dicas ita. ago contra talem qui possessionem fundi talis quem fundum ego possidebam intravit et ego suspicatus sum vel fui me per se ab eo repelli. unde ut restituat etc. et cetera dicas ut in superiori libello dixi. Si autem non fuisti tu expulsus, sed forte emptor vel colonus alius cui vendideras vel locaveras. ut dicitur l. ff. e. l. colonus. et l. cum fundum. concipias ita libellum. **Libellus.**

Vobis domine. or. pot. pi. c. e. R. de m. colono meo quod cum ei fundum talem vendideram vel locaveram et miseram ipsum emptorem seu locatorem apprehendere possessionem fundi illius. ipse m. illum volentem intrare non permisit. Unde quia me possessione privavit ago contra illum ut restituat etc. Si autem non fuisti tu expulsus sed coloni tui dicas ago contra talem quia colonos meos puta tales qui erant in possessione fundi talis expulit violenter de ipso fundo. unde quod restituat etc. et dicas alia que in eo libello dixi. quod ita recte concipiatur libellus dicitur ff. e. l. i. § i. et § quod et § si vim autem. et § recetissime et § plt. et l. cum fundum et l. colonus. Si autem tu me non expulisti sed familia tua vel aliquis nomine tuo et ratum habuisti. dicas ita ago contra talem quod familia vel titius nomine suo me expulit de possessione fundi talis quem ego possidebam et illam expulsionem ratam habuit. vel fundus ille pervenit ad ipsum. unde restituat mihi etc. Si autem sit fructuarius vel superficiarius vel alii similes puta feudatarius emphiteota concipiatur ita libellus ago contra m. quod me de possessione fundi talis quem fundum ut usufructuarius seu superficiarius seu emphiteota seu vassallus possidebam. unde quod restituat etc. quod ita recte concipiatur libellus dicitur l. ff. e. t. l. idque. § qui in. et sic predictis modis concipitur libellus quando interdictum unde vi proponitur. Si autem velles proponere constitutionem si quis in tantam dices ita.

Vobis h. pot. pi. c. e. R. de m. quod me de possessione **Libellus.** fundi talis expulit cuius fines sunt tales unde quod restituat mihi possessionem fundi predicti cum omni causa damni dati ago contra ipsum et ad hoc propono constitutionem si quis in tantam. vel codicem ex illa l. si quis in tantam. Sed opponitur de natura constitutionis est quod fiat restitutio possessionis et pena imponitur. quia aliud tamen non fuit dominus erit autem quod plus petere per constitutionem ut restituatur mihi omnis causa damni dati. cum non cum illud petam per ipsum interdictum. Item alio modo quia constitutio si quis in tantam fuit facta in supplementum interdicti. puta per mobilia in quibus non habet locum interdictum, hec locum constitutio. ut inst. vi bonorum. quod male proponitur constitutio si quis in tantam ad recuperandam possessionem rei immobilis. Et quidam. ut p. admiserunt omnia predicta que in quibus sunt posita est. ut fructus non possent peti per constitutionem si quis in tantam non quod petit possessionem rei immobilis recuperanda possessionem rei mobilis et immobilis. Imperator enim non fuit avarus subvenire tam egentibus quam non egentibus. sic et pretor fecit idem in bonorum possessionem secundum tabulas. ut inst. de bo. pos. Item dicimus quod et per constitutionem si quis in tantam possum petere restitutionem totius damni. et hoc probo. nonne constitutio si quis in tantam continet restitutionem. sic ergo et fructus restituentur et omnis causa cum tumultu restitutionis omnia ista predicta continentur. ut ff. de usur. l. videamus. § in. et ff. de v. sig. l. restituere. et l. ult. et sic concipietur libellus quando nolo agere per constitutionem ut fiat tamen restitutio possessionis. Si autem vis agere quod et ille puniatur. dicas ita ago contra m. quod me expulit de possessione fundi talis cuius fines sunt tales. unde ut restituat mihi possessionem predicti fundi. cum pena constitutionis. ago contra ipsum. alii magis exprimunt. unde quod restituat mihi possessionem predicti fundi. et extimationem ipsius fundi solvat in fisco domini si non habet ius in re. vel si est dominus vel habet ius in re careat ad imo. vel aliter. quod habet contra ipsum. et ad hoc propono constitutionem si quis in tantam. vel codicem ex illa l. si quis in tantam. quod ita recte concipiatur libellus dicitur c. l. e. e. l. si quis in tantam. Quo quod autem ante dampnatur conflictus.

si quis in tantam per a p.

siquis intanta possit appellari. Rx sustentatur tamen ad restitutionem. ergo non potest appellari. ut C. eodem l. eius momenti. Planum ad petitorium. quia in parte illa edo petitorium est quod potest appellari. puto. unde interim possessorium differtur. sicut et haec et plures questiones notantur in l. predicta quas hic non repeto. Qualiter autem predicti libelli impugnentur propter pessimas predictas petere potest. unum tamen non omitto quod multi iudicantes aperte errant inscius. quia quando condempnant dicunt. Ego talis iudex cognitor litis et controversie que est inter talem et talem. titium ad restitutionem fundi condempno. male condempnant. et stultissime. sicut et iudex ille fuit stultus de quo legimus. in C. de fidei. com. lib. l. ult. Verum tamen eorum sententia potest sustineri si in libello fuit dictum ago ad restitutionem. pos. fundi. et iudex dixit restituas fundum. ut condempnasse super petitionem. ar. C. de usur. que sine certa quantitate. l. plt. et ult. unde ita condempnet. Sicut ad restitutionem. pos. condempno. con. ad restitutionem pos. fundi tal. cuius fines et c. aliud est enim petitum rei. aliud pos. ut ff. uti possidetis. l. siduo. § ult. Si autem voluerit pronuntiare in pena dicat ita. Ego condempno con. ad restitutionem fundi talis et quod solvat extimationem ipsius fundi. pone xx. vel duum quod ibi. pos. iuris annuerat. Item illud in fine nota quod multi ponunt in libello. ita peto. rest. pos. fundi. tal. et propono siquis intantam. numquid reus sit in pena constitutionis condempnandus. Rx non credo. cum pene sint potius mollienda. ut ff. de penis. l. ult. et cum sint odiose quod restringenda. ut ff. de lib. et post. cum quidam. Item uti dicta et constitutionem dant aliquando consilium sapientes. non possunt probare quando sunt expulsus. et possunt probare quoniam possideri. unde ut probent qualiter quando sunt expulsus quod vadant ad fundum. et ducant testes et tabellionem et intrent in fundum. aut quis possidet permittit. et sic possidere habeo. aut me violenter intrare non admittit. et sic incontinenti me pos. expoliat et incontinenti pos. amitto. ut ff. de acq. pos. l. clam. § ult. et l. quod sinolit. et l. si id. quod habeo in fundum et de hoc faciam fieri instrumentum a tabellione. nam si probo quod olim hoc anno possederim. illam pos. animo retinui quod semper de quolibet presumo. ut C. qua animo retineat. Item forte videtur illum possidere. ut ex tua patientia comparetur. ubi nisi per iuditium. ut C. de acq. pos. minus. et in longum tempus transierit. quo fuit ille imp. nam ex longo tempore oblivio sequitur. ut ff. de iniur. furtum. Queritur circa interdictum et quod ista utilis et multum circa totam diem dubitatur. habet quis aliquam certas redditus et similia que possunt sibi rustici. habent et iura puta colligendi pedagium vel iura patronatus. vel alia iura similia. a quibus iuribus dominus expoliatur. quia iustitia reddere contradicunt. Queritur quis. vel actio competit illi domino qui fuit ab illis dictis iuribus seu redditibus spoliatus. Rx advocati mei temporis et iudices ita. fuerunt hodie ut proponant vel utile interdictum unde vi. vel utilem actionem subrogatam in locum ipsius interdicti. vel utilem constitutionem siquis in tantam. et quare propono ista utilem et non directo rationem assignant. quia interdictum et constitutio locum habent quando quis a pos. rei expellitur. at cum ista sint iura que re vere non possunt possideri. sed quasi. ut ff. de acq. re. do. § iura. § incorporales. ideo dicunt interdictum et constitutionem utilem habere locum. quia similia interdicta habent locum. licet non bene aedificant. ut ar. ff. si que. pa. fe. di. l. plt. Unde libellum ita concipiunt.

libellus.

Vobis domine h. pot. pi. con. e. R. de con. a quo peto restitutionem. pos. vel quasi. vel quasi restitutionem talium iurium et c. ut pro liber singulis annis et percipiende et quod reddant vel solvat in una specula et alia similia. Item restitutionem pos. vel quasi vel quasi restitutionem iuris patronatus. vel iuris recolligendi pedagium a quibus iuribus et redditibus patrem meum expoliaverunt. vel quasi. unde restitutionem vel quasi omnium predictorum et singulorum. peto ad hoc propono interdictum unde vi utile. vel directum. vel actionem in factum. utilem vel directam subrogatam in locum interdicti predicti unde vi. vel constitutionem siquis in tantam utilem vel directam. Contra recte concipiatur libellus probatur et dicunt certum est quod pro iuribus turbatis competit interdictum quasi uti possidetis. ut ff. de superf. l. quod. et ff. si usufructus. unde sicut. § ar. sic ergo competit quasi in possidetis pro iuribus turbatis. ita et competit quasi unde vi pro iuribus expoliatis. sic dicendum est. Item dicunt bene libellum concept. in eo quod proponitur quasi restitutionem quasi possessionis. quia cum iura vere non possunt possideri. nec potest quis vere ab illa possessione retrudi. ut ff. de usuc. l. sequitur. § sinvia. et ideo ponunt in libello quasi restitutionem quasi possessionis. Sed videtur quod libellus iste nullo modo stare possit. Si enim petitur restitutio. aut petitur restitutio illius iuris quod est presens et preteritum. aut petitur restitutio futuri. quodcumque dixeris concludo. nam illius quod est presens non petitur restitutio. cum illud habeam. futuri iuris non potest peti restitutio cum restitutio non respiciat futurum tempus. sed preteritum. quia est pristini status redintegratio. ut ff. de mino. quod siminorum. § restitutio. preterea quando petis restitutionem illius iuris quod numquam habuisti. Rx quaestio fuit tractata de facto bononie. canonici enim bononienses petebant quasi restitutionem cuiusdam annue prestationis ab abbate sancti stephani et intentabant quasi restitutionem. abbas se debere prestare negabat et male esse intemptatam possessorium quasi restituendum quasi pos. rationibus predictis. sicut in ea causa allegabat dominus meus pro abbate sancti stephani. Preterea aut petitur quasi restitutio illius quasi iuris quod est detentum illius iuris nullo modo peti potest restitutio. nam illud quod est detentum numquam habuisti pos. vel quasi. quod petis restitutionem. vel quasi cum secundum te restitutio est pristini status redintegratio. quoniam hic redintegraretur prior status illius possessionis quia numquam habuisti. unde his rationibus dicit dominus meus quod numquam possessio restituenda nec retinenda. pos. competat pro his iuribus expoliatis seu turbatis. et semel consuluit in alia questione. de eo qui expoliatus erat iuris recolligendi pedagium. dixit interdictum unde vi nec utile nec directum locum habere interdictum quasi uti possidetis. dixit tamen habere locum vel actionem in factum. vel officium iudicis. ex quo alia iura de facto fuerunt. quia et illa locum habent. ut ff. de nun. l. inde. et ff. de precario. ubi quod. et inde subtilissimam rationem quam dominus meus assignat. ut ita distinguas. aut competit in vel in vero forte quia constitutum est ita michi inter vivos. vel in testamento alicui. vel acquisitum est. in tempore. quia servitus illa habet continuam causam. ut ff. si servitus. unde siquis diuturno et tempore pro istis iuribus. competat in. si turbentur. et stabilibus iuribus quasi expoliatur competat in quasi interdictum unde vi. quia est iuris quod turbatur et actio quasi possessionis expellor. et in eo casu locuntur iura pro certa que dicunt pro iure. i. servitute turbata competit quasi interdictum uti possidetis. quia servitus illa de iure in competetur. et in hoc casu de iure formatur predictus libellus supra et est alia ratio iuris expressa. certum est si servitus aliqua in competat de iure quia constituta. et turbetur in. pos. vel expellar quod habeo illa interdicta utilia et quasi. unde ratione certum est quod servitutes possunt possideri vel haberi non possunt. quia non est in bonis

nec ex bona. ut ff. de usuf. leg. l. i. q(uo)d ubi ita adtenden-
du(m) non sunt in bonis nec ex bonis subaudi corporalia. s(ed) sunt
in bonis s(cilicet) incorporalib(us). uel aliter non sunt in bonis ut possit possi-
deri possunt. sunt t(ame)n in bonis quia ille dicitur servitutes possidere qui
eder possidet ut ff. de serv. ur. pr(a)edior(um). l. si aedes mimi(?) et
p(ro)pria dicitur alibi nemo pot(est) constitue(re) servitute(m) n(is)i h(abe)nte p(ra)ediu(m).
ut ff. com(muni)a de serv. l. i. et inst. de serv. de ca p(ri)ncipiu(m)
unde cu(m) ille indatur servitute(m). h(ab)ere quide(m) possidet et si-
cut dictu(m) est. aliquid conturbetur et aliquid a quo ex-
pellatur. unde admittit d(omi)n(u)s meus consilium aliq(uo)d m(ihi) cope-
tat certa servitia q(uae) sunt p(ro)missa uel constituta uel certa annuo-
reditus ut sturbet m(ihi) mu(n)u(s). illo. uel q(uo)d expellar habeam
q(uo)d int(er)d(ic)tu(m) uti p(ossi)d(etis), et q(uo)d uti possideatis. [S]ed illud q(ua)r(e) quo
in h(uius)mo(d)i iurib(us) dicatur. q(uo)d p(ossi)t. aliq(ui)s q(uo)d turbari uel abil-
la q(uo)d p(ossi)t. expelli cu(m) sint incorporalia. neq(ue) possit possideri. sic
dict(um) est. R(espondeo). t(ame)n dicuntur m(ihi) iura ista turbari. verbi gra(tia)
debet aliquis dare m(ihi) capone(m) singulis annis uel libra(m) piperis
uel cere. uel spalla(m) uel denarios noi(n)e pensionis uel abeo ius re-
colligendi pedagiu(m) m(ihi) ab usurpatore concessu(m) et alit(er) no(n)
possu(m) h(ab)ere. ut c. de uec. et co(m)m. l. i. et c. noua. uec. eo. non
p(ossi)t. l. i. et ii. immo excommunicari debet d(e) iure canonico ut
ex. i. de treugis et pace. c. pl(ures). t(u) quid facis uenis no(n)
p(er)mittis colonu(m) meu(m) app(re)hende(re) capone(m). uel eme(re) pip(er)
uel cera(m) uel spalla(m) ut m(ihi) p(re)stat. uel p(ro) quia uenit meus co-
lonus cu(m) istis et uult m(ihi) dare t(u) non p(er)mittis eu(m) intra-
re uel uenire ad me uel ad domu(m) mea(m). uel uolebat m(ihi) nu-
merare denarios p(ro) pensione. uel pedagio t(u) non p(er)mit-
tebas sibi numerare denarios. uel multotiens uolentes
uenire p(er) loc(um) ubi recolligeba(m) pedagiu(m). tu alio auctus.
[I]tem in iure patronatus. ego patronus uolebam elige(re). tu
stabas et non p(er)mittebas consiliari uel me electione(m) face(re)
et ita puto in turbatiua(m) in iurib(us) co(m)mitti. sic int(er)esse
h(ab)et corporalib(us) co(m)mittitur ius turbatiua q(uando) aliq(ue)m
non p(er)mitto arare. uel seminare. ut ff. de ui. et ui.
ar. l. iii. fac. et ita turbatur. pos. iuriu(m) ab alio ex
neo. puta actio q(uae) in non dic(itur). se ius h(ab)ere in reb(us) illis
sicut dicat ? h(ab)ere. et ita opponat se m(ihi) adu(er)sariu(m) et
dicat se q(uo)d possidere illa iura. t(ame)n dicuntur illa iura q(ua)s tur-
bari. q(ua)n(do) contra colono. uel inquilino. uel illi meo ho(min)i ut
non soluat. n(on) p(er)mitter m(ihi) annua illa servitia. et sic indisti-
exe(m)plu(m) qualit(er) aliquis turbetur in p(ro)p(ri)o iuriu(m). uide ex-
e(m)plu(m) qualit(er) q(uo)d expellatur. pone ins(tar) illi rustica q(ui)
debet m(ihi) p(re)dicta servitia. ego peto ipse m(ihi) redde(re) et p(er)solue-
re contradic(it). uideor ego q(uo)d expoliatus ingtinenti. sic
uideas r(ati)one apta in hoc sibi. si habeo cuile(m) p(ossessionem). q(ui)a
a(n)i(m)o retineo. uadens non admittor ingtinenti. p(ossessionem). il-
la(m) amitto. ut in hoc. e. t. notatur. s(ed). sic (et) p(ro) contradic-
la(m) amitto. ut in hoc. e. t. notatur. s(ed). sic (et) p(ro) contradic-
tione(m) coloni amitto. p(ossessionem) rei corporalis quia a(n)i(m)o possid(e)
bam. ita et amitto q(uo)d p(er) iuriu(m) stati ex quo rustic(us) de-
bi. ita et amitto q(uo)d p(er) iuriu(m) stati ex quo rustic(us) ...
solue(re) contradic(it). in ex(empl)o. i. in ex(empl)o q(ua)lit(er) me expellat po-
ne exe(m)plu(m) recolligeba(m) illa servitia q(uae) p(re)stabantur a co-
lonis et fecit sibi solui n(on) libatur rustic(us) p(er) tale(m) solone(m).
ut ff. de cond. ind. l. si furtiua. et h(uius)mo(d)i. q(uae) sunt servitia
in uero constituta non sunt n(on) p(ro)missa. s(ed) certis annis
forte soluta puta .x. uel xx. t(ame)n nullu(m) i(us) m(ihi) acquiri-
tur. ut c. de pac. sicut et quatpis non est mod(us) in-
ducende obligationis. ut ff. de act. et ob. l. obligationu(m)
(con)placet. n(on) uelles dice(re) q(uo)d soluta p(er) longu(m) t(em)p(u)s p(re)sumit(ur)
p(ro)missa. ut ff. ? iure d(e)l(ib)e(ra)ndo. s(ed) uer(um) est in p(ro)fessionis alior(um)

at in p(ro)fessionis rusticor(um) non p(re)sumuntur debita n(is)i soluant(ur)
p(er) xxx. an. ut c. de agri. et cen. l. xi. l. l(ib)ri. [I]n hoc aut(em)
casu dic(it) d(omi)n(u)s meus. si turbetur q(uo)d p(ossi)t. uel q(uo)d expellat(ur)
ab illa q(uo)d p(ossi)t. q(uo)d nullo iur(e) ius. uti int(er)d(i)c(t)o. n(ec) uel act(io) in factu(m)
uel off(ici)o iudi(cis) cond(ic)t(i)o. d(ominu)s est. et allegabat h(oc) in c(apitulo) cu(m) dilecte pu-
ru. contra canonicos. uerum t(ame)n hug(uccio) qui iudex erat et
assessor meus iudicauit et p(ro)nu(n)tiauit p(ro) illis an(n)is
p(er)curatorib(us) licet non p(ro)barentur debite. uel constitute. cano-
nicos spoliatos esse restituendos et s(ente)n(tia)m sua(m) defendit
tali m(odo). hug(uccio). non ne differt petitoriu(m) a(s)s(er)tio
esse. sic in petitorio oporteret p(ro)bare contra dic(it) d(omi)n(u)s meus
at in p(ossessorio). sufficit si p(ro)bo me possedisse. et ita m(ihi) illata ee
sic sup(er)i(us) dict(um) est. unde ex quo p(ro)batu(m) est q(uo)d p(er) illis iuris et sin(e)
p(ro)bet m(ihi) constitutu(m) nichilominus t(ame)n e(st) facienda q(ui) restitu-
to et ita dic(it) hug(uccio) et cu(m) hodie multi sapientes se-
quuntur. s(ed) R(espond)et d(omi)n(u)s me(us). uer(um) est certa p(ossessio). q(uo)d effici ut ff.
ex quib(us) ca. ma. in. re. de min(oribus). q(uo)d sufficit si p(ro)bo me possi-
disse. at in h(uius)mo(d)i redditib(us) et iurib(us) si ius m(ihi) non conpe-
tit q(uo)d sit m(ihi) constitutu(m) cu(m) rei peto q(uo)d restitutione(m) esse
nulli(us). na(m) illi(us) iuris. non p(ossu)m supperere cu(m) no(n) sit m(ihi) quesitu(m)
quo(modo) ergo dica(m) peto restitutione(m) iuris talis. certe nullo
modo dice(re) possu(m) quia illud i(us) nu(n)qua(m) m(ihi) co(m)petiit. [I]tem
restitutione(m) ipsi(us). p(ossessionis). non peto. n(on). illa p(ossessio). s(ine) gr(ati)a rei
alterius. at hic non possu(m) dice(re) peto restitutione(m). q(uo)d p(ro)
talis iuris cu(m) illud i(us) nu(n)qua(m) m(ihi) co(m)petiit n(on) co(m)petit p(er)
re(m) p(ro)p(ri)a(m). p(ossessionem). non p(ossu)m se pete(re) restitutione(m) uel q(uo)d. quia nec
p(ro)p(ri)a ta. et possita. n(ec) p(ro)prita et non possita. n(ec) p(ro)futura si-
cut dictu(m) est. uer(um) t(ame)n in h(uius)mo(d)i annuis servitiis si sunt possi-
ta salt(em) p(er) x. an. ab aliis. ar(gumentum) ... p(er) xxx. p(ro)s(cri)p(tio)n(is). s(ed) formari
ita libellus q(uo)d daretur et q(uo)d uti p(ossi)d(etis). et q(uo)d uti possidetis ut
ita dicat. libellus
Vob(is) d(omi)ne. h. pot(estas) pl. co(n)q(ue)r(itu)r. e. R. de eo. q(uo)d cum me a talib(us)
servitiis. puta capone(m) uel libra(m) piperis debit(is) m(ihi) et antecces-
sorib(us) meis. ab ipso et an(te)cessorib(us) suis. et soluta p(er) an(n)os
xxx. qua(m) solutione(m) allego ad p(ro)banda(m) p(re)dicta servitia de-
bita me q(uo)d expoliauit contra dicendo m(ihi) redde(re) seu solue(re)
unde ut q(uo)d restituat m(ihi) q(uo)d p(er) illor(um) servitior(um) ago contra ip(su)m
et ad hoc p(ro)pono utile int(er)d(i)c(tu)m. unde ui. uel actione(m) in factu(m)
utile(m) subrogata(m) in loc(o) int(er)d(i)c(t)i uel utile(m) cond(i)c(tionem). l. si q(ui)s
in tantu(m). sic ita concipitur libellus. et s(ecundu)m d(omi)n(u)m meu(m) possu(m)
optime pete(re). quia est ius debitum. salt(em) p(re)sumptione t(em)p(or)is
cui(us) iuris peti n(on) pot(est). q(uo)d restitutio. n(on) e(st) loc(us) opposito. quia
solu(m) t(em)p(u)s. non induc(it) oblig(ationem). R(espondeo). uer(um) est solu(m) t(em)p(u)s. s(ed) obli-
g(ati)o inducta p(re)sumitur r(ati)one t(em)p(or)is ut dict(um) est. unde con-
silio sapientis p(ro)cedit q(ui)c(um)q(ue) p(ro)p(ter) h(uius)mo(d)i redditib(us) agat(ur)
possessorio et non petitorio quia petitoriu(m) duru(m) ess(et) for-
te p(ro)bare. n(on) ita t(em)p(or)is p(re)sumptione. ut dict(um) est. et in h(uius)mo(d)i
servitiis. uel affictis. uel redditib(us) credo si forte. ca(su) sunt. c. a(nnis).
qui fuerunt constituta. q(uo)d in petitorio recipia(n)t(ur) testes de p(ro)p(ri)o
fama ex quo illi(us) contractus testes non supersunt. sic l. dic(it)
ff. de p(ro)bat. si arbit(er). n(on) dico in act(ione) aq(uae) pluuie arcende
casuale. immo r(ati)one(m). l. illius considero qua dic(it) ex quo
fecit in memoria(m) non teneri. et e(st). maxi(m)e cu(m) p(ro)p(ter)ea
~~fama. ex quo illi(us) contractus testes non supersunt. sic l. dic(it)~~
~~ff. de p(ro)bat. si arbit(er). n(on) dico in actione aq(uae) pluuie ar-~~
~~cende casuale.~~ p(ro)bet ut ff. de testib(us). testiu(m). na(m) i- · Nota. q(uo)d p(ossi)t. fama p(ro)ba(re)
bi fecit fidem. al(iquando) numerus testiu(m) al(iquando) consentiens
et frequens fama et ita quo ad p(ro)batione(m) parificantur
ibi p(ro)p(ter)ea fama n(on) uo testiu(m). q(uo)d e(st) sola fama p(ro)bet dic(it)

Margin notes (left): et ex bo(n)a. s(cilicet) cor-
poralia · f. · dct · me · se · uenis q(uo)d da(m) et astu ut in illa s(er)uitia · et in debent(ur) si aut(em) s(er)uitia in constituta · d(e) s(ub)stitutis cu(m) d(e) · (right): de

prohibere

l. ff. de fluminibus. l. ii. flumen appellatur sine existimatione circum colentium. ut ff. de fundo instructo et instrumento legato. l. cum de lanionis. § asinam molendinariam. Sed opponitur predictus libellus interdicti. unde in non habet locum quod in re immobili. ut ff. e. l. i. § si quis de naue. at huiusmodi iura et reditus et huiusmodi iura non sunt immobilia. ut dic. l. ff. de re iudi. l. a diuo pio. nam ibi fit primo missio in mobilibus postea in immobilibus ultimo loco in nominibus. unde cum nomina non sunt mobilia nec immobilia quod hoc interdictum in. ii. habet locum pro huiusmodi seruitutis que in nominibus comparantur. Immo ista seruitia et ista reditus inter immobilia computantur. ut c. de sacro. sa. ec. l. iubemus. nam ibi inter mobilia esse computantur annui redditus et annone ciuiles. uel proponere si quis intentauit quod habet locum in immobilibus et immobilibus et ita cessat obiectio. et hec tanquam magis utilia declarandum sunt. unde in. notaui. **Si aliquis post tuam denuntiationem uel te celante edificium. potes agere contra ipsum interdicto quod ui aut clam. Re. de interdicto quod ui aut clam.**

Sed quia frequentius uis inequitatiua interuenit ex quo oritur interdictum quod ui aut clam. ideo declaramus. Si quis aliquis contra tuam denuntiationem aliquid facit in tuo solo et denuntiatione aliquid facit in tuo solo et denuntiato fiat per iactum lapilli suum alio modo ut ui. facere. Item si quis te celante quem suspicetur contra istam sibi moturum. uel suspicere debuit aliquid in tuo solo faciat aut clam facere. unde competit interdictum quod ui aut clam. ut ff. e. l. i. § quod ui. et l. iii. fac. e. t. l. prohibere. § clam. et l. fuisse. Illud tamen imprimis quod annuciat fit duorum interdictorum uel unum. Et uoluit notare per quod fit duo interdicta. et habet l. pre. ff. de offi. prefecti. urbis. l. i. § ex interdictis. preterea alia ratione mouetur. aliud est factum quod fit ui. aliud quod fit clam et diuersa sunt facta. unde dicebat duo esse interdicta. dominus meus ac et R. dicunt unum esse interdictum. ut ff. de mor. infe. supra et ff. e. t. l. i. nam uerba proposita simul sunt in hoc interdicto posita. quod est unum. sic esset plura separatim uerba ponerentur in edicto pretoris. Item imperator et coniunctim uerba ad denotandum quod sit unum. nam aliud aut per et accipitur. ut c. de u. sig. l. cum quidam. Sed illud quod quod imperator illa disiuncta aut pro coniuncta. melius est acciperetur pro disiuncta. nam quod iustum non fit clam. et e contrario. unde cum facta sit interdicta diuersa melius poneret illa disiuncta aut in uim disiuncte quam in uim coniuncte. Re. illa disiuncta accipitur pro coniuncta quia gratia eiusdem rei utrumque quod dicit est. s. si inter ista fiat aliquid ui. restituetur. et si clam restituitur. non autem intelligas quod utrumque s. ui et clam simul et semel eodem momento contingere possit. cum sint illa facta contraria ut dictum est. Non adhoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria. Imprimis quod illud opus quod ui. uel clam fiat in solo uel in hiis que solo continentur. sic in edificiis et ramis arborum non autem in fructibus. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. et l. si aliud. § ult. et l. nam origo. et l. nam et si ramos. Secundum quod nuntiatio fiat per lapilli iactum. Tertium quod ille prius postea faciat opus. ut ff. e. l. ii. § quod fit ui. idem et actum quod uidetur ui factum esse. quominus sibi denuntiare et denuntiatore actore suum uerbo prohibeat suum lapillum iaciat suum et manum apponat. ut ff. e. l. iii. fac. ui. et § prohibitus. Item habendum sum ego te prohibui suum et mercenari mei uel et quis libera prohibere. ut ff. e. t. l. prohibere. Non obstat si opponas quod per liberam personam queretur non actio. cum excepta causa pro. uel nobis acquiri potest per liberam personam quam uere tuo bone subdita ut c. per quas personas. no. ac. l. i. Re. ubi actio non querit magis ex facto

uii

delinquentis quia ex facto nuntiantis sicut hec ideo redditur uel. predictum. ff. e. t. l. prohibere. et alius filius ideo. ff. de usur. l. si quis salui. § ult. et postea dic. l. alibi procuratorem non semper acquirunt. licet aliquid retinemus. ut ff. de procur. l. procurator. Item nec excusatur ille qui edificauit pro quam sunt prohibitus. si dicit quod fecit cum uerbo potestatis nam presidi locorum procurator committitur. non autem concessione eius contra. in forte. l. municipalis. hoc concedet. uel et impetrator ipsi presidi. Quartum est necessarium quod duret prohibitio. ceterum si postquam prohibui concessi sibi edificare. uel procurator qui habebat generalem et liberam administrationem uel tamen specialem. uel tutor uel curator habet ille qui edificauit exceptionem. ut ff. e. l. prohibe. § si; et supra misit. et l. iii. fac. § tamdiu. Quintum quod ille qui fuit edificare prohibitus non sit paratus se defendere. tunc enim si postea edificat non uidetur ui committere. ut ff. e. l. prohibe. § si quis parat. Sextum est necessarium quod ille qui intentat hoc interdictum pro opere aliquo quod fiebat. quod illud opus non fecit ui. uel clam. alioquin non intentabit interdictum. ut ff. e. t. l. si alius. § bellissime. Septimum quod ille qui fecit aliquid in tuo edificio non fecit causa arcendi incendii. tunc enim non habet locum interdictum. ut distinguit celsus. ff. e. l. si alius. § est autem et alia. Octauum quod illud opus quod fecit quis prohibitus in agro non faciat conditionem loci meliorem. alioquin non daretur interdictum. ut ff. e. l. si alius. § si quis acerum. Nonum est necessarium quod hoc interdictum qui ponit sit dominus. uel sua intersit. ut ff. e. l. qui impu- tem. § ult. et l. denique. § nexesitatis. fructuario tamen et colono datur illud interdictum si aliquid in solo factum quo ledantur fructus. puta quia arbores sunt succise. ut ff. e. l. quamquam. et l. denique. § si. Decimum quod annus non sit transactus qui annus currit postquam opus perfectum est. aut fieri desiit. ut ff. e. l. sep. § hoc interdictum quod annus utilis est. ratione principii. quia non currit in scien- tia. continuus est. tamen ratione cursus quia ex quo incipit currere currit sine intermissione. ut ff. e. l. sep. § hoc interdictum. in fine. et § si quis rei publice. Undecimum quod in eo quod clam consideratur quod celante aduersario qui suspicabatur sibi contra istam moturum. ille edificauit. et suum hoc suspicatus fuit suum suspicari debuit. ne melioris conditionis sit stulti quam periti. ut ff. e. l. prohibe. in fine et l. fuius. unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones.

Positiones. Actoris.

Ego dico quod tu fecisti tale opus. uel edificium. in tali solo. uel in tali edificio. Item dico quod ego nuntiaui tibi ne faceres. Item dico quod denuntiauit tibi mercennarius meus. procurator tuus. uel filius meus. uel et tu amicus mei ne tu tale opus faceres. Item dico quod illa prohibitio semper durauit sine remissione uel concessione. Item dico quod dum tibi dicerem quod tu te defenderes. tu te defendere contempsisti. Item dico quod illud solum est meum. Item dico quod mea interest ne illud opus in predicto solo fuisset factum. Item dico quod illud edificium in quo tu edificasti post meam prohibitionem ego edificaui sine omni uiolentia. non clam de sanitate. Item dico quod per illud opus quod fecisti in agro meo ager ille factus est deterior. Item dico quod transiuit. vi. menses tamen quod tu predictum opus fecisti. Item dico me ignorasse opus illud fuisse factum. Item dico quod tu me celante et suspicante contra istam moturum edificasti. Item dico quod tu suspicari debuisti me contra istam moturum. Contra reus. .pro. rei.

faciat tales positiones. **Positiones rei.**
Ego dico quod illud opus quod feci manet. vel certa fruc tus arborum vel certa aliam rem mobilem. si hoc confitebitur actor absoluetur reus quia non competit interdictum pro eo quod sit iure mobili. ut ff. e. t. l. iii. fac. §. si innaui. Item ego dico quod ego denuntiaui quod uolebam opus facere in loco tali et die tali et nullus comparuit qui interdiceret mihi. Item dico quod predictam nuntiationem feci tibi. aut amicis tuis aut domui tue. si istud confitebitur actor absoluetur reus ut ff. e. l. aut qualiter. §. si quis se denuntiauit. et ita nota quod in hoc casu sufficit si fiat denuntiatio domui sue et alibi. ff. de dampn. infect. l. dies. §. habere. et c. de annali excep. l. i. ut perfectius. Item dico quod pecunia mihi denuntiasti ne hoc opus facerem. tamen pro minori quam facerem vel procurator tuus vel tutor. si hoc confitebitur actor absoluetur reus ex posteriori concessione sicut supra dictum est. Item dico quod solum illud vel edificium in quo illud opus feci est mihi in solidum. et tamen et pleno iure. si hoc confitebitur actor absoluetur reus. quia iam illud solum non est actoris. nec eius interest et ideo interdictum non proponet. Item dico quod propter illud opus quod feci fundus tuus factus est melior. Item dico quod annus iam transit. ex quo illud opus fe ci. Item dico quod tu sciebas illud opus esse factum. si hoc confitebitur actor restat probandum quod iam sint clam denuntiatione facta sit opus. Item dico quod illud quod feci feci causa arcendi incendium. in hoc autem interdicto concipitur ita libellus. **Libellus.**
Vobis domine. h. pot. pl. c. e. R. de o. quod in. vel clam. me inuito et ignorante. et celante. seu suspicante me sibi controuersiam moturum in tali loco meo cuius fines sunt tales. quem locum dico ad me pertinere iure domini. vel quasi. vel ratione usufructus. vel alterius iuris esse. opus post meam denuntiationem et prohibitionem fecit vel fieri fecit. unde ut illud opus in pristinum statum suis expensis patiatur restitui. ago contra ipsum. et ad hoc propono interdictum. quod ui. aut clam. vel ac torem in statum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus dicit l. ff. e. l. i. in principio. et §. hoc interdictum. et l. sep. §. hoc interdictum. l. competit. §. ult. Ita concipias libellum. si ipse fecit opus. ui et clam quod esse potest partim clam et partim ui. ut ff. e. l. qui in puteum. §. in terdictum hoc. Si autem opus fecit aliquis in tantum. set post tuam denuntiationem et prohibitionem. concipias ita libellum. **Libellus.**
Vobis domine. h. pot. pl. c. e. R. de o. quod ui me inui to et contra meam prohibitionem. et denuntiationem. in tali loco cuius fines sunt tales. quem locum dico ad me pertinere iure domini. vel quasi. vel ratione usufructus. vel alterius iuris esse opus fe cit vel fieri fecit post meam denuntiationem et prohibitionem. unde ut illud opus remoueat et in pristinum statum patiatur restitui suis expensis ago contra ipsum. et ad hoc propono interdictum quod ui. aut clam. vel actorem in statum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus dicitur iura predicta. et ita ponas in libello suis expensis et quod pa tiatur quod non fecit ipse illud opus. vel fieri fecit et post ea possidet. Si autem fecit opus. non possidet. ponas in libello omnia predicta ut istud solum mutas. unde ut impensas quibus predictum opus de struatur et in pristinum statum restituatur prestet ago contra ipsum et ad hoc propono. et cetera. Si autem ipse possidet et alius fecit opus concipies ita libellum. **Libellus.**
Vobis domine. h. c. e. R. de o. quod opus factum a Titio in loco tali cuius fines sunt tales quem locum dico ad me pertinere iure domini. vel quasi. vel ratione usufructus. vel alterius iuris post meam prohibitio nem et denuntiationem possidet. unde ut in pristinum statum destrui et in pristinum statum restitui ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum quod ui aut clam. vel actorem in statum subrogatam in locum interdicti ipsius quod ita recte concipiatur libellus dicitur iura predicta et ita distinguitur. l. ff. e. l. competit. §. ult. Si autem fe cit opus te ignorante et celante concipias ita libellum. **Libellus.**
Vobis domine. h. pot. pl. c. e. R. de o. quod me ignorante et celante et suspicante seu suspicare debente me sibi controuersiam moturum opus fecit in loco tali. cuius fines sunt tales. quem locum dico ad me pertinere. iure domini. vel quasi. vel ratione usufructus. vel alterius iuris. unde quod predictum opus patiatur destrui suis expensis et in pristinum statum restitui ago contra ipsum. vel si non possidet dicas sicut in superiori libel lo notaui. et hoc propono interdictum. quod ui aut clam. vel actorem in statum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus dicitur. l. ff. e. l. i. in principio. et l. prohibere. §. clam. et l. si uius. **Questio.**
Set queritur. nam uidetur quod omnes isti libelli sint male concepti. propter unum. nam si tantum ui factum est. male proponitur libellus propono interdictum. quod ui aut clam. Item si tantum clam factum est similiter male proponitur. quod ui. aut clam. cum debet proponi interdictum quod ui. vel interdictum quod clam. Re spondeo. contingit propter naturam et identitatem interdicti. quod unum est unde merito proponitur licet aliquando habeat locum ex una parte. quod ui. vel aliquando ex alia parte quod clam. et hoc ostendo aperte. nam in ff. de mor. infe. l. si prius opus factum erat clam et tamen dicitur interdictum quod ui. aut clam competere. **Questio.** Set queritur utrum quod predicti libelli de iure non intente tur. si ille qui fecerat opus habuit ius faciendi. Respondeo in communi habet locum interdictum et si ius habuit ille hedificandi. tenetur enim destruere ius suum non iniuriam committere. ut ff. e. l. i. §. hoc interdictum. Item non uidetur quod aliquo modo competat predictum interdictum. nam aut ego possideo locum in quo predictum opus factum est et sic est meum et illud opus. quia quicquid inedificatur in solo alterius totum cedit domino soli. ut ff. de acq. R. do. ad quod aut ille possidet qui hedificauit et sic debeo uendicare locum aut possidet extraneus et sic debeo similiter locum possidere uendicare in quo predictum opus factum fuit. si uendicando opponit ille doli exceptionem. ut impense facti operis restituantur. ut ff. de rei uin. in fundo. et ff. de condi. f. iii. l. si in aliena area. Respondeo. si ego possideo in communi habet lo cum interdictum. quia cum illud opus noceat fundo uolo quod tollatur suis impensis. ut dictum est si in autem ipse vel alius possidet in communi datur interdictum. ut dictum est. nec opponet doli exceptionem quia illud locum habet in bone fidei possessore. at iste qui post denuntia tionem edificauit. non uidetur bone fidei possessor. sed male fidei. cum denuntiatio faciat male fidei possessorem. ut c. de rei uin. l. si fundum. et ff. de pet. her. l. item ueniunt. §. petitam. et §. aquo. **Questio.**
Set non uidetur quod habeat locum illud interdictum ex aliqua parte quod ui. nam uidetur superfluum cum competat interdictum de operis noui nuntiatione. si ali quis post denuntiationem hedificat. ideo quod compellitur destruere et si iuste hedificauit. ut ff. de oper. no. nun. l. pretor. §. ait. vel sine est superfluum queritur in quo differat unum ab alio. Respondeo bene uidetur prima facie illud interdictum superfluum. vel illud de operis noui nun tiatione. sed tamen neutrum est superfluum. immo multum differunt inter se. licet in quibusdam concordent differunt enim in primis. nam interdictum de oper. no. nun. datur. ne opus fiat. ut ff. de oper. esse perpe tuum. ut ff. de op. no. nun. l. pretor ait. §. hoc interdictum perpetuo. interdictum autem quod ui. aut clam annale. ut ff. e. l. sep. §. hoc in terdictum. Item interdictum de op. no. nun. datur si opus fiat. ut ff. de op. no. nun. l. pretor ait. in principio. et §. interdictum. illud autem interdictum locum habet si iam opus fiat vel iam factum destruatur. ut ff. e. t. l. Item interdictum de op. noui nun. non habet locum iure communi ut ff. de op. no. nun. l. in pupillum. §. i. interdictum autem quod ui. aut clam datur

Illud autem in fi. quod legitur ff. e. l. i. §. i. quod hoc interdictum restitutorium sit. in contraria littera apte colligitur quod omnes libelli sint male concepti quia ita plures restitutorium. er go datur tantum possidenti. alioquin non diceretur restitutorium. vnde quod hoc interdictum competit contra duos probatur. et quod possideat et quod uis in quantum sibi sit illata licet in [illegible] ... cum demum interdictum [illegible] ... seu competatur vel sunt uicem usus. vel ususfructus ... [illegible] ... tantum restituto [illegible] ... ita interdicta de [illegible]

[illegible] · et iure com̄ · ut ff · e · t · l · denique · et l · si ex sororis · Item fructuarii non habet suo nomine interdictum de op · no · nun · ut ff · de op · no · nun · l · i · et l · usufructuarii · interdictum autem quod ui · aut clam · fructuario indulgetur · ut ff · e · l · qui in puteum · et l · ult · et l · quia quia · et l · denique · et i · Item interdictum de op · no · nun · non datur habenti rusticam seruitutem · ut ff · de op · novi · l · qui · Interdictum autem quod ui · aut clam datur habenti rusticam seruitutem · ut ff · e · l · denique · et l · si ex sororis · et l · sep · et in hoc interdicto · et alie et difficile a quolibet diligente notari possunt · et illud infinitum in hoc interdicto attende quod illud interdictum competit alieni · et per quam dominus est dominus fundi · ut ff · e · l · qui in puteum · et l · si post quam · quod sed ad quid datur sibi · Rx · ad suum interest · sed quod erit suum interest cum iam uendiderit predium · Rx · in hoc interest sua interesse quod predium uendidit pretio uiliori · ut in predicto [illegible] · Item illud nota · quod hoc interesse quod uenit in hoc interdicto · plicatur non preteriter · sed puris uerbis actoris · ut ff · e · l · sep · et in hoc interdicto · et hoc generale est ut quod interest petatur ex maleficio · ut hic et c · vii · iii · signum · Sicut petatur ex contractu et de ober [illegible] · ut instit · de obl · et ult · et ff · de pro · stip · l · ult · Multi tamen aduocati concipiunt libellos · in hoc interdicto alio modo · quam concepi · ut ita dicat ego · unde peto ut illud opus · in pristinum statum restituatur · et quanti interest mea id opus factum non esse resarciri et prestari peto · et ad hoc propono interdictum · quod ui · aut clam · et c · et hoc probatur · ex l · sep · et in hoc interdicto · Sed iste libellus nullo modo stare potest · certum est enim quod illud petitur · quod est inobligatione · ut patet ex diffinitione actionis · inst · de act · in prin · Interesse autem non est in obligatione · sed in deputatione · sicut uideris · preterea enim dicitur · quod ui · aut clam · factum est restituere · ut ff · e · l · i · in prin · sic restitutorium est id restituere · tunc quod factum sunt male · quod petitur interesse · preterea · l · ff · e · t · competit · et ult · distinguit ad quid teneatur quis in hoc interdicto aliquando ad patientiam et impensas · aliquando ad patientiam tantum aliquando ad impensas · tamen · unde sequitur quod male petatur interesse · quia quod petitur · petitur · s · opus destrui · et in pristinum statum restitui · et illud est in obligatione ex delicto hedificantis commisso · Interesse autem est in deputatione · quia iudex sui deputabit · quod non uult restituere · condempnabitur in [illegible] interesse · ut ff · de interdictis · l · ult · sic et alia in [illegible] · ut ff · de rei uin · l · qui restituere · rei uendicatione contingit · ff · de rei uin · l · qui restituere · et sic alia · inact · de dolo · ut ff · de dolo · arbitrio · et l · predicta · qui restituere · infinita dicitur · quod illa sententia est et generaliter ad omnia interdicta.

Si aliquis turbabat te in possessione tua quia non permittit te pacifice possidere · habes contra ipsum interdictum uti possidetis · Rx · de interdicto · uti · pos ·

Contra illa interdicta uenit et competit · ius turbativa quia non permittit te uicinus pacifice possidere · non arare uel seminare · ut ff · de ui · et ui · ar · l · iii · fac · ideo prodita est interdicta · uti possidetis · Rx · quod post habita retinere et [illegible] retinenda · inst · de interdictis · et retinende · Unde ad hoc ut illud interdictum competat tot sunt necessaria · Inprimis quod aliquis possideat · Secundum quod possideat rem immobilem · Tertium quod res illa sit talis quod possideri possit · non est sacra non religiosa · nec illa quod non est in commercio · ut res publica · ut ff · e · l · i · in prin · et hoc interdictum in omnibus · et [illegible] alibi res predicta non recipit usucapionem · ut ff · de usuc · l · usucapionem · quia quia possideri non possunt et ideo nec usucapi · quia usucapio sine possessione non procedit · ut ff · de usuc · l · sine · possessione · Quartum quod ius seruitutis non sit · ut ff · de ui · et ui · ar · l · iii · fac · et ff · e · l · i · et l · ult · autem interdicti · Quintum quod ille qui possidet · non possideat · ui · clam · uel precario · ut ff · e · l · i · in prin · Sextum quod non possideat · ui · clam · uel precario ab aduersario · licet ab alio possideat · ui · clam · uel precario · ut ff · e · l · i · et l · ult · Septimum quod ista talis possessio sit habita tempore litis contestate · ut inst · de interdictis · et si hodie · c · e · l · unica · et ff · e · l · i · et ult · Octauum quod sint uera quod que possidentur · nam res que non possunt possideri · sed quasi · ut ff · de acq · r · do · et sunt · et incorporales · unde [illegible] competit interdictum quasi uel possidetis · ut ff · si usus · l · quotiens · et ff · si seruitus · uin · l · sicuti · et in isto · fructuarii enim habet interdictum hoc · ut ff · e · l · ult · quod sed quare plurium datur interdictum quasi uti possidetis · Item qua de causa datur interdictum · uti per fructuario · Rx · dicas sicut in superiori interdicto notaui · quoniam autem datur interdictum · et illud pluribus · i · in quo libelli dicemus · In hoc interdicto actor faciat tales positiones.

Positiones actoris.

Ego dico quod domum talem cuius fines sunt tales · ego possideo · Item dico quod res illa quam possideo est immobilis · Item dico quod res illa est talis · que potest esse in commercio · Item ego dico quod ullius rei possum habere commercium · ut ff · de [illegible] · ob · l · multum interest · Item ego dico quod in illa domo · uel illo fundo · non permittis me pacifice possidere · Item ego dico · quod in illa domo uel fundo quam ego possideo · tu turbas me · non permittendo me arare · uel seminare · Item ego dico quod illam domum possideo sine ui · clam · uel precario · Item dico quod ego possideo sine ui · clam uel precario · Item dico quod ego possideo · sine · ui · et clam · et sine precario ab te · Item dico quod ego possideo in tempore · tempore litis contestate · Item dico quod usum fructum habeo in tali fundo · Item dico quod tu [illegible] turbas me · uolentem uti et frui · Item dico quod talis seruitus competit mihi · Item dico quod me · uolentem uti illa seruitute · tu turbas ·

Positiones rei.

E contrario · reus faciat tales positiones · Ego dico · quod domum illam · de qua tu dicis tu possidere eam in solidum · si hoc confitebitur actor · absoluetur reus · quia duo in solidum possidere non possunt · ut ff · commodati · si ut certo · et si duobus · de acq · possessione · et in sexto · Item dico quod domus illa est religiosa puta hospitale · uel sepulta sunt corpora · si hoc confitebitur actor absoluetur reus · quia non possunt esse talia in commercio priuatorum · ut supra dictum est · et ff · com̄ · de fur · l · ca · ueri · Secus autem si hospitalarius intentaret aliud interdictum seu prelatus ecclesie · illi enim possent interceptare salui utiliter si cut alia loca sacra religiosa uendicari non possunt a laicis · ut ff · de rei uin · l · uni · acto · et loca a prelatis uendicari sic · ut c · de sacro · sanctis eccl · l · sancimus · Item ego dico · quod tu es hereticus · si hoc confitebitur actor absoluetur · reus · quia nullius rei · potest habere · commercium · ut c · de her · l · ii · Item dico quod illam uiolentiam quam dicis me · tibi inferre · tibi tamen infertur · si hoc confitebitur actor absoluetur reus propter illud ubi tamen · Item dico quod domum illam possidet a me · ui · quia me expulisti · uel clam uel precario · si confitebitur actor absoluetur reus · ut dictum est · Item dico quod domus illa · omni iure pleno prauet aditum · et quo ad dominium · et quo ad possessionem · si hoc confitebitur actor absoluetur reus · quia non recte · possessionem non recte seruitutis aliquis ius habere potest · Unde in hoc interdicto concipietur ita libellus.

Libellus.

[illegible] ratio illa uidetur nulla natura et si non uendidit pretio uiliori nichil habebit · l · et uenditor interdictum ut ibi · sed in hoc casu uidetur interdictum ut ibi · cessare cum tanti sit fundus uendit · quanti fuisset uenditus [illegible] · [illegible] id est ideo nichil interesse uidetur · uel non sequitur quod dicit nichil predii estimatione [illegible]

[illegible] actu · p · sub · eo spo capite · et interdictum quod locus sacer · et religiosus · [illegible] · ista est [illegible] religiosa · [illegible] · [illegible]

de her · l · act · uendita · l · uenditor · tali · ff · ad · l · fal · si habet hoc autem non debet cedere lucro eius qui deliquid · quia iam delictum illius remanet impunitum · quod iura noluerunt · ut ff · de fide · si quis [illegible] · et ff · de solu · [illegible] aut pap · h · pla · [illegible] · ff · ad · l · aq · l · ita uulneratus ·

alia [illegible] interdictum ne quid in loco pu · [illegible]

vob. dn̄e. h. pot. pl. g. e. k. d. c. quī me uel colonos l
inquilinos meos, in . domus talis. l. fundi talis cui fines
sunt tales. inquietat et turbat non permittendo me do
mum illā. l. fundū pacifice possidere. quā domū uel fundū e
go possideo. unde ne me turbet l. inquietet. ago ꝯ ipm̄
ad hoc ppono interdictū. uti possidetis. l. actionē in factum sub
rogatā in locū ipi interdicti. quia ita recte concipiatur libellus
dic. l. ff. e. l. i. in pn. et inst. de interdictis. Retinende. uel
sic concipias. **Libellus**

vob. dn̄e. ho. pot. pl. g. e. k. d. c. quī me in tali cui
fines sunt tales que possideo inquietat. et turbat non permit
tendo me pacifice possidere. unde ne turbatiua l. in
quietatiua mī nec aliquo mō inquietet possessionē
meā prohiberi peto et ad hoc ppono interdictū. uti p. l. ac
tionē in factum subrogatā in locū ipi. interdicti quia ita recte
concipiatur. libellus dicitur iuxta pdca. nā ibi explicite dicit
p̄tor. uim fieri ueto. Multi tn̄ aduocati adiciunt in pdco
in libello hoc uerbum ciuitatis omnibus quibus postea sit et peto ipm̄ p
hiberi et quantum in te est mea, non inquietari peto mī
prestari et ad hoc ppono et c. et hui. l. pse. ff. e. l. i. in
fin. i. Re. et uerborum p̄toris. Sed hic opponitur. illud
pot peti, quod est in obligatione. ut inst. de act. in pn. et ff. de
act. et ob. l. obligationū. in pn. Interesse autem non est h
in obligatione. sed tm̄ ut prohibeatur. et hoc ex natura ipi
interdicti. quō ergo peto interesse mī prestari. Re. bn̄ pot illud
interesse peti. dat agendi facultatem actori. Interest an
nū utile. ut ff. e. t. l. i. Vel aliter dicas quod interesse
non possit peti per interdictū. conueniet mea condempnationis.
nā si ille non uult ab inquietatione cessare dat p̄tor
exequendi. facultatem quod possit in uio interesse t. condempna
ri. ut ff. de rei uin. l. qui restitutē. Sed hec ultima ex
positio, non placet. nā uerba p̄toris. dicunt postea. ff. e.
t. l. i. quod dat potestatem experiendi, intra annum. et actori.
agere permittā. unde prima expositio. uidetur uerior.
Nec obstat. si dicas interesse non est in obligatione. Re. in
mo est. statim enim ex quo me inquietas. in p. mea. sta
tim es obligatus mī. sic aliter statim ex quo contrahis obligatus
es. ex contractu ut ff. de iudic. omnes. et obligaris mī ad me
um interesse. sic dicunt uerba p̄toris. Q° Item queritur non uidetur
quod illud interdictū uni tm̄ competat sed plibus. quia dicit u
ti possidetis cum sit locutio pluralis et ad minimus duos re
quirat. ut ff. de testib. ubi. Re. Immo et uni et pli
bus, competit. quod enim dicitur uti possidetis in plurali, dicitur cum hono
re. sicut et lonbardi dicunt semper in sermonibus suis. nā
sicui loquuntur. semper dicunt uos. et sic et al. et si unū
hominem inuenimus. dicimus sibi dn̄e, beneuenatis. Q°
Sed contra illud quod dicitur. ff. e. l. i. quod hoc interdictū intra annū
utile competit. quia ecce hodie turbaui, te in possessione
tua. et transiuit annus utilis tunc ego uti contra me in
terdicto. possit te amodo turbare non tibi competit interdictū.
cū intra annum utile detur. ut dicitur. Item quo ad re
tinendā meā. p. perpetuo debet mī competere interdictū u
ti. p. cum et ipm̄ interdictū sit retinende. p. quoniam ergo
ultra annū non datur cum ego uideo aliqua in iusto casu q
aliud interdictū. contra sunt annalia de sui natura sunt perpetua
de eo quod ad uiolentiam peruenit. ut ff. de interdictis. l. ex quib.
causis. Re. dn̄s meus. R. et dicit quod dicitur interdictū hoc
intra annū competere intellige respectu p̄terite inquietationis
de qua post annū per hoc interdictū agere non potest. sed tm̄
infra annū agere poterit in hoc quod tua interest non esse
inquietatum. sed cum agitur in hoc ut retineatur perpetuū
est interdictū. Q° Item queritur an aliquo mō possit consuli illi qui
passus est uiolentiā. et annus utilis transiit. ad hoc ut
post annū possit agere. ratione preterite inquietationis. Re.
dn̄s meus. R. quod pot sibi consuli. non per interdictū. quia non
est peruenit ad uiolentiam. sed per qualitate commissionis. i. uel
dampnū a corpore et corpori. et c. et tunc l. leg. aquilia. l. in
factum. et post. an. poterit agere. Q° Item queritur an computetur il
le annus utilis. a tempore ultime inquietationis. l. per se. l. a.
p singulis inquietationibus nascatur illud interdictū. Re. dn̄s
meus. R. interdictū a prima inquietatione oriri. et eo proposito ha
betur iō meo interdicto, singularum inquietationum quantum
interesset mea. non esse inquietatum. nā unū est furtū licet
in plibus rebus committatur. nā si infans subripiatur. et si
at adolescens apud furem unū est furtū. licet et infantis
et adolescentis committatur. ut ff. de furt. Infitiando.
Si infans. et ar. ff. de v. ob. l. stipulē. et ar. pro eo ff. de fur
tis. l. ei qui in pn. et ff. ad l. iul. adult. l. maritū le
notinum. sex mensium. et quinquennium. Sed hoc ita at
tende ut ex prima uiolentia oriatur ut ex illo interdicto
per illā uiolentiā possit agi. uerum si annus transeat
et post annū uiolentia. fiat et ex secunda uiolentia oritur
interdictū uti possidetis et pot agi. sicut dn̄s meus tractat
in negatoria. que prima actione competit. et sic tollitur. xxx.
an. prescripta autem competit. et sic tollitur et pulla non tollitur.
ut notat in summa. de usurp. Q° Item queritur in eo. q. l. di
cit. nā si ita possides. non ui. non clā non precario a me
et ego similiter possideo. non. ui. non clā. non precario a me et
ego similiter possideo. non ui. non clā. non precario a te. quod neuter
nostrum. uincet in hoc interdicto. nā et tu possides. et ego.
ut ff. e. l. si duo. si. quō possidet illud de quo contingere
uendo. quidē est usufructuarii in fundo alterius precarii.
ego. ui. clā. l. precario. possideo a fructuario et non a pre
cario. si precarius uelit agere contra me hoc interdicto. non uin
cet contra me quia a precario non possideo uitiose et ille possi
debit et ego. precarii enim nichil interest per hanc meā pos
sessionem. cum ipm̄ non prohibeam uti iure suo. Q° Item queritur
l. pdcā. ff. e. t. l. si duo. in pō. Sed dicit. quod si ego possideo.
non ui. non clā. non precario a te et tu similiter possides a me
quod neuter nostrum uincet. et in. c. e. t. l. unica. dicitur. quia
comprobat se. non ui. non clā. non precario possidere. quod uincet. et
sic sim. c. utrique nostrum uincens ex quo equaliter probamus.
quod neuter ab alio. ui. clā. l. precario possidet. sim. ff. neuter
uincet. Ista iura uidentur contraria. Re. ista interdicta sunt
duplicia. quia in hiis quilibet actor et quilibet reus.
ut inst. de act. Item inst. de interdictis. Item plt. unde neuter
uincet in eo quod quilibet est actor. utrique uincit in eo
quod utrique reus. actorem enim uincere nichil aliud est quā
reum sibi in eo quod petit, condempnari. et sic in hoc neuter
uincet quia neuter alteri condempnatur. Reum enim uincere
est a petitione actoris absolui quod hic procedit. Q° Item queritur
in hoc interdicto. debet quis probare. se non ui. non clā. non precario,

siquis probet quod possedit. sed de probatione sua intendens. sic est. c. de ui. si le i. ui. ue tpu. ig b
non sufficit siquis probet quod possedit. sed de probatione se a dn̄o emisse. l. qui dn̄o. et ex sibi
[illegible] et quod huius bona fide. ut. c. de plur. l. cum res. et ff. de pu. eius. q. s. pu. ff
[illegible] probo quod interdictorum quorundam autem. c. respiciat causa proprietatis. de interdicto
[illegible] pu. et sacr. et prohibitoria. exhibendi et [illegible] exhibendis respiciat causa fu
[illegible] quo autem causa proprietatis. aut possessionis. ut ff. de interdictis. l. ii. §. quod dam.
[illegible] hoc autem. sed non respiciat. quorundam autem. c. possessionis. ergo respiciat. causa proprietatis
[illegible] sunt interdicta quod causam possessionis respiciunt in quibus non habet aliquid necesse
[illegible] non sed de possessione sola. et quod uiolentia l. prohibitio alii. quod sunt illa tria
[illegible] de possessionis et uocantur [illegible]. duo sunt retinende et uocantur
[illegible] tria sunt adipiscende. s. quorum. bonorum. quorum. l. et saluiana
[illegible] prohibitoria de iti. ac. p. ex. pō capite. et de aq. co. et esti. et de [illegible]
[illegible] maxime quod si dum estate [illegible] uno die l. nocte hēs inter
dictum directum. si ac estate hēs utile sicut h. probatur. ff. de int. l. ii. §. q
[illegible] h. autem et estiue. de [illegible] q. dat. et ff. de itine. ac. p. l. i. §. i. et ff.
de aq. co. et e. l. i. §. quam autem. et §. q. hac estate. Quedam autem istorum interdictorum quod re
spiciunt causam possessionis. quod dam respiciunt tempus preteritum sicut interdictum. unde ui de itinere
actu. p. et de aq. estiua. quod dam presens tempus ut uti possidetis et utrubi. quod dam futurum
ut illa que sunt adipiscende. ut ff. de interdictis. l. i. §. interdictorum quod dam cauent tm̄ t
[illegible] actuque. p. ex pō capite. si aliquis h. anno [illegible] xxx diebus. et in [illegible]
[illegible] de aq. estiua. quod ista interdicta [illegible] ut non prohibeatur [illegible] donec
de [illegible] decreuit. non quod [illegible] sibi futuri [illegible] item si interdictorum quod ui
autem. c. continet causam possessionis ergo ille solus tenetur. quod ui. autem. c. quod aliquid fe
cit. sic interdictum unde ui. quod dat contra illum quod tm̄ uim commisit. et non contra alium.
ut ff. de ui. et ui. ar. l. cum a te. at istud datur de possessione corporis. licet alius [illegible]
[illegible] ut ff. quod ui. aut. c. semper. §. i. Item interdictum unde ui. non datur nec a
[illegible] nec [illegible] non possessore in uniuersa. ut ff. de ui. et ui. ar. l. colonus. et
l. cum fundus. quia non possidet. at istud datur colono. ut supius dixi
Item alia ratione probo. p̄tor uocat h. interdictum. quod ui. autem. c. restitutorium
[illegible] et simpliciter ergo eo ipso respicit causam proprietatis. illa enim interdicta quod

possedisse. ut de eo. e. queritur quo(modo) ista possit p(ro)bari cum sit negatiua. ut c. de p(ro)bat. actor. R(esponsio). similis q(uestio) ibi notatur usufructu q(ue)renda que h(ab)et continuam causam. et quia ibi h(abe)t quis necesse p(ro)bare. sil(ic)et. ut ff. de usufr. uni. siquis diuturno. unde ita dicas non p(ro)bo illam negatiuam s(ed) p(ro)bo e(am) affirmatiuam. v(er)bi gra(tia). p(ro)bo me non possidere ui. u(e)l cla(m). quia p(ro)bo q(uod) ego possido fundum illum d(omi)no sciente et uidente et non contradicente, et ita non possido ui. q(uia) scienti me possidere p(ro) iniuria possidere. at non e(st) iniuria q(ue) fit uolenti. ut ff. de aq. plu. ar. l. i. idem. immo uidetur m(ihi) tradidisse. p(er) ut. ar. c. de acq. p(os). minus. it(em) et ille p(ro)bato. restat p(ro)batum q(uod) non cla(m). quia cla(m) ille possidet. q(ui) eo celante possidet. quem suspicatur controu(er)siam moturum. ut ff. de acq. p(os). l. cla(m). it(em) p(ro)bo quod non precario possido quia induco testes p(er) quos p(ro)bo quod tal(is) induxit me in possessionem u(e)l ille a quo causam habeo. u(e)l alit(er) secundum c(ontra)rium. p(ro)batum p(er) me q(uod) ui sic possidam. c(ontra) p(ro)betur ab aduersario. quod iniuste. ut ar. c. l(ibro) xii. qui militare non p(ossunt). l. sup(er) fun(dum). et ff. de fid. c(om)m. l(egatis). l. sicut. fun(dum). c(om)place. Contra hoc interdictum competat pro asc(ri)pticiis seu censitis n(ost)ris seu huiusmodi rusticis qui nobis q(uasi) colonaria condic(ion)e detinentur. R(esponsio). dico. q(uod) sic. nam ubi tales uiri inmobilia computantur. ut ff. de diu(ersis) et temp. p(re)s. l. longe. et hoc quamdiu herent solo. post(ea) aut(em) sunt a solo separati uiri mobilia computantur. ut ff. de fun(do) instr. l. siccte. et ar. ff. de p(ro) socio. l. plr. p(ro) huiusmodi rusticis n(ost)ris qui non sunt uere asc(ri)pticii. neq(ue) censiti s(ed) forte possent esse coloni. seu originarii. dico locum h(abe)re interdictum. hoc utile. Sed q(ueritur) qualit(er) isto(rum) p(ossessi)o dicatur turbari. ad h(oc) ut competat hoc interdictum. ut de eo e. R(esponsio). turbatur a(c)tio hoc m(odo). asc(ri)pticius meus u(e)l censitus originarius. seu colonus. stat in fundo. tu uadis et turbas eos non p(er)mittens illos arare n(ec) seminare n(ec) facere fructus consueta. **libellus**

unde ita concipiatur libellum. Vob(is) d(omi)ne. h. pot. pi. c. e. R. de co. qui tales meos. asc(ri)pticios seu colonos. u(e)l originarios. seu censitos quos possido in tali solo. cuius fines sunt tales inquietat et turbat non p(er)mittendo eos esse pacifice et quiete. n(on) p(er)mittendo in pacifice quiete p(re)stare consueta fructua. unde ne me inquietet in p(re)dictis asc(ri)pticiorum dictorum ago c(ontra) ipsum et ad hoc p(ro)pono interdictum uti possidetis u(e)l actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. q(uia) ita recte concipiatur libellus dicunt iura p(re)dicta. Si autem p(ro) huiusmodi rusticis. quos hodie habemus in tuscia et in lonbardia post(ea) hoc m(odo) concipi libellus. ut ita dicas **li**-

vob(is). d(omi)ne. h. pot. pi. c. e. R. de co. q(uod) **bell(us)**. tales rusticos meos. seu manentes. seu colonos. seu originarios. q(uos) possido. n(on) p(er)mittit esse pacifice et quiete. n(on) p(er)mittendo pacifice et quiete. p(re)stare m(ihi) fructua a b(e)n(e)f(icio) debita. unde ne me in p(re)dictorum turbet. seu inquietet. ago et ipsos. ago c(ontra) ipsum. ad hoc p(ro)pono interdictum. uti possidetis utile. u(e)l actionem in factum utilem subrogatam in loco ipsius interdicti. u(e)l interdictum utrobi. Contra apponit hoc interdictum utile. R(esponsio). quia directum uti possidetis. h(abe)t locum in asc(ri)pticiis et censitis que iure sunt res inmobiles ut de eo e. at isti n(ost)ri rustici non sunt res inmobiles uere et ideo tantum locum h(abe)t. utile uti possidetis. u(e)l interdictum utrobi. sicut dicit q(uod) isti rustici sunt res mobiles. Si autem ipsi rustici turbent nos in p(re)stationibus suis ipso(rum). tunc concipies libellum ita. **libellus**

vob(is). d(omi)ne. h. pot. pi. c. e. R. de co. quod cum sit meus colonus. seu manens et ipsum possideam turbat me in possessione sui ipsius quia non p(er)mittit me uti pacifice et quiete possideri ipsum et fructus in a beo debitis. unde ne me turbet ago c(ontra) ipsum. p(ro)pono interdictum utile uti possidetis. u(e)l interdictum utrobi. u(e)l actionem in factum subrogatam in loco ipso(rum) interdicto(rum). q(uia) ita recte concipiatur libellus dicunt iura supra allegata. Sed opponitur certum e(st) q(uod) isti rustici liberi sunt. nam et asc(ri)pticii liberi sunt. cum possint testari. ut c. de ep(iscop)is et cl(ericis). l. siquis p(res)b(yte)r. et l. quisquis. et ar. in aut. de sanct(issimis) ep(iscop)is. c(ontra) asc(ri)pticios. nam clerici fieri possunt. ut in l. p(re)d(ic)tis q(uod) n(on) esset si n(on) possent facere. ut ff. qui testam. fa. p(ossunt). l. a docte sui. c(ontra) sui. et ff. de u(er)b. sig. l. pat. fa. et c. com(m)u(n)ia. de succes(sionibus). sui. et in aut. de sanct(issimis) ep(iscop)is. c(ontra) sui. sic(ut) ergo asc(ri)pticii sunt liberi ergo et rustici liberi sunt. nec obstat si dicas. immo s(er)ui. sunt. quia cum ip(s)i sint et sua om(n)ia e(st) cognoscunt. ut c. l(ibro). xi. in quibus causis colo(ni) censi(ti). capite d(omi)nos accusare non possunt. l. coloni. R(esponsio). sunt sua. quo ad iuris dic(tionem) quia d(omi)nus e(st) iudex ordinarius illo(rum). ut in aut. de q(ua)ll(itate) colla(tionis). c(ontra) suo forti. coll. vi. sic et al(iter) om(n)ia bona p(ri)uatorum d(icun)t(ur) principis. ut c. de q(uadriennii) p(re)scrip(tione). l. bn agenone s(ed). quo ad iuris dic(tionem). sic et al(iter). litora sunt p(o)p(u)li romani. s(ed) quo ad iuris dic(tionem) in q(uo) p(o)p(u)l(u)s h(abe)t iuris dic(tionem). ut ff. ne quid in loco pu(blico). l. litora. sic(ut) ergo sunt liberi ergo p(ossunt) possideri non possunt. ut ff. de acq. p(os). l. cum h(ere)s. et ff. de usuc(apionibus). l. usuc. R(esponsio). uerum e(st) q(uod) liber homo possideri non pot(est) q(ui) est ex toto liber. at si sit liber et habeo aliq(uod) ius in eo r(ati)o(n)e illi(us) iuris illum liberum possideo. sic in redempto ab hostib(us). qui licet sit liber uel conuiuus tamen eum possido p(ro)p(ter) uinculum pignoris. ut ff. de cap. et p(ost)l(iminio) re(uersis). l. ii. l. et c. de cap. et p(ost)l(iminio). l. ult. sic et filium quem dico possidere. r(ati)o(n)e iuris q(uo)d habeo in eo r(ati)o(n)e patrie potestatis. It(em) opponitur. in o(mn)i petitione necesse e(st) q(uod) aliud sit q(uod) petam et aliud a quo petam. hic aut(em) quod in peto. p(er) tu ipsa te. ipso. R(esponsio). hoc contingit p(ro)p(ter) rem ipsam que petitur. nam et in hac causa agetur petitorio. s(ed) r(ati)o(n)e illa et a te ipso petam. q(uia) p(ro)p(ri)ea d(icitu)r fere h(abe)re legitimam causam ut uid(etur) de act. c(ontra) p(er) iudiciales. et de hoc dic. sic in summa. t. de act. notaui in p(re)dicto. c(ontra) p(er) iudiciales. It(em) q(ueritur) an. h(ab)eat locum istud interdictum. p(ro) fructibus. et iurib(us). debitis. seu p(re)stitis aliquo t(em)p(o)r(e) restituendis. q(ua)li(ter) aut(em) iura et fructus. seu redditus debiti. qualit(er) possit turbari notaui. s(upra). interdicto. unde ui. et R(esponsio). et dico q(uod) sic. et competit tam q(ui) est uti possidetis. ut ff. de usufr. quemadm. et ff. de usufr. uni. l. sicut. c(ontra) aristo. unde concipietur ita libellus. c(ontra) generaliter. si turbet in iura illa u(e)l redditus. seu fructua que debentur in a rusticis.

vob(is) d(omi)ne h. pot. pi. c. e. R. de co. **libellus**

sunt possessoria. n(on) appellauit ea p(re)tor restitutoria. lic(et) p(er) interdictum. unde ui. fiat restitutio possessionis. et quo(rum) bo(norum). et q(uod) le(gatorum). s(ed) appellauit ea retinende u(e)l adipiscende possessionis. sic et rei uendicatio petitorium iudicium. et tamen restitutoriu(m) n(on) dicitur. ut ff. de rei. uen. q(uia) petitoria. et l. q(ue) restitutione. et sic dico quoniam interdictum q(uod) simpl(icite)r appellant(ur) restitutoria causam p(ro)prietatis respiciunt. ut s(upra). dixi. It(em) q(ui) in eo q(uod) h(ab)etur. ff. q(uod) ui. aut c(lam). l. i. §. de iure sup(er) illo u(er)bo. nam ad uictum. u(e)l q(uod) cla(m) fecit h(ic) e(st) nulla iusta exceptione seq(ui)tur tueri pot(est). nam uid(etur) q(uod) multe exceptiones iuste possunt obstare si p(er)missu tuo fecit. u(e)l non uiolenter fecisse. ut in l. cla(m). ut ff. e. l. i. §. s(ed) et aristo. It(em) de e(o) et si p(er)missu p(ro)curatoris. tutoris. curatoris. p(ro)prie p(ro)curatoris rei. publice et i(n) publico si h(oc) h(abe)t a lege municipali p(er)missu principis. u(e)l ille cui ip(s)e h(ab)et hoc concessit. ut ff. e. l. p(ro)hibe. r. s(ed) si p(ro)hibit. It(em) de e(o) et si aliq(ui)s n(on) p(ro)hibuit i(m)pedit(us) ab alio n(on) a te. q(uia) p(ro)p(ter) i(m)becillitate nolunt te offendere. u(e)l illi q(uia) te in agro fecit. u(e)l et si p(ro)hibuit ar-miralius et n(on) tu. ut ff. e. l. i. §. siq(ui)s i(m)becillitate. It(em) si sic p(ro)hibuit me de-

-fendere i(n) iudicio. q(uod) iuste edifico. ut ff. e. p(ro)hibe. §. si q(ui)s p(ro)ht. It(em) si aliq(ui)s p(er) sui t(em)p(o)r(e) aut ob scaue de nuntiauit n(on) comp(re)hendit diem et horam et locum operis q(uod) fiebat. u(e)l si in ultima hora diei si arctauit ut denuntiaret. ut ff. e. l. aut q(uod) ali(ter). §. siq(ui)s denuntia-uit. It(em) i(n) nouo ei ope(re) tu s(cilicet) l(icet) q(uod) c(ontra) ili insulta q(uod) s(ub) d(a)m(n)o da(tur) e(st). ut ff. e. si op(us). §. i(n) ope(re). It(em) si edificasti mandato alterius tu exc[...] sexus. ut ff. e. l. aut q(uod) alit(er). §. siq(ui)s p(ro)hibuit. et l. q(uod) i(n) pu[...] u. §. si tutoris. It(em) si remissio denuntiatio(n)is sit facta. ut [...] si alius. §. q(uod) aut(em). uul(t). It(em) si p(ro)ut sit s(cilicet) l(icet) c(ontra) d(a)m(n)o. ut si appa[...] me i(n)iuste edificasse. q(uia) destruam h(oc) e(st) quodammodo [...] constituat. q(uod) tu ad h(oc) ut n(on) uideat(ur) uiolentia q(uod) in [...] ff. e. l. si alius. §. a(r)taui. It(em) si tu edificasti c(ontra) me [...] ut e. ut ff. e. si alius. §. bellissime. It(em) si sic a(r)cedi [...] cedis. ut ff. e. si alius. §. et talia. It(em) si cum colendi agri-

qui non permittit pacifice et quiete possidere. vel qui fru
ua talia et tales redditus qui prestantur in talibus rusti
cis meis quod me non turbet. in illa poss. vel qui ago contra illum
et ad hoc propono interdictum utile uti possidetis vel actionem in factum
utilem subrogatam in loco ipsius interdicti. quod ita recte concipietur
libellus dicunt iura allegata. ff. de sumt. et ff. si usufructus
pe. (Si autem ipsi rustici te inquietant. vel turbant in illa poss.
vel quasi illorum fructuum seu redditum concipias ita libellum.
vobis domine. h. pot. pi. c. e. R. de c. libellus.

(marg.: uel in q̄ lūo)
colono. vel manente meo qui me impedit. vel qui talium reddi
tuum et fructuum. quod mihi ab eo prestantur et debentur inq
etat. seu turbavit non solvendo. vel prestando illa mihi pacifi
ce. unde ne me turbet aliquo modo seu inquietet ago contra
ipsum et ut solvat in futurum ago contra ipsum. ad hoc propono
interdictum. uti possidetis. utile. vel actionem in factum subrogatam
in loco ipsius interdicti (quod ita recte concipiatur libellus dicunt
iura predicta. ff. si usufructus. pe. l. egi. Sed forte illa clausula
et quod in futurum prestet. non apponitur in possessorio. Sed in
petitorio. quod puto verius (et sic recte concipitur libellus. si
illa fructua et redditus debentur. quia sunt constituta (ali
oquin si aliquibus annis sint prestita quia tamen postea non de
bentur. sicut de his copiose tractavi. s. de interdictis. vii
in. concipias ita libellum. sic sunt prestita. x. an. a quolibet.
pro equa arusticis. in quibus xxx. an. consideramus. ut s.
de interdictis. vii in notavi. ut ita dicas. libellus.
vobis domine. h. pot. pi. c. e. R. de c. qui me impos vel qui
talium fructuum. ab ipso c. debitorum et solutorum. per x. a. vel
xxx. quam solutionem ipsis allego ad plenum predicta fructua
(marg.: ut me nō)
turbat et inquietat non permittendo me pacifice et
quiete possidere. unde ne me turbet ago contra ipsum ad hoc
propono interdictum utile uti possidetis vel quasi. vel actionem vel
lem in factum subrogatam in loco ipsius interdicti. quod ita recte
concipiatur libellus dicunt iura predicta. et ff. de usufructu. l.
(marg.: Ho.)
cum de iure (qualiter autem per. iurium vel quasi turbetur et ali
a que sunt dicenda quere copiose. s. interdictis. vii. in.
q̄o Sed quero si in hoc interdicto utrumque equaliter probat quid sit iudici
faciendum. in quo tamen interdicto tractatur (alias questiones certa
hoc interdicto quere in summa domini mei. hoc. t. q̄o Sed il
lud quero et quod ista sepe de facto contingit. aliquis infere
bat in violentiam turbativam. ago contra ipsum interdictum uti
possidetis. ut cesset a turbatione ille est contumax venire non
vult et nichilominus turbat. qualiter actori consuletur et
qualiter erit iudici procedendum. Re. iure canonico excommunicaret
ipsum ex quo causa est talis. quod in personam causa rei sui modo mitti non potest.
ut ex. ii. ut lite non contestata. c. quoniam frequenter. iure tamen civi
li. potest iudex multam indicere pro illud edictum. si quis ius
dic. non ob. vel potest actor taxare suum interesse. secundum quod contumacia
nata. vel interdicti. et pro illo interesse. fiet missio. in personam bo. ad
instar cuiuslibet alterius personalis actionis. ut in aut. de ex
hibendis. et intro. reis. vel melius ex quo contumax turbator
non venerit iudex ex officio suo prohibebit illi ne
turbet. quam diu de iure suo probet. et interim et faciet
(marg.: Item)
interim possessio pacifice. potest. gaudere. ut. ar. ff. de opt.
no. nu. l. si prius quam. et ar. ff. de usufr. l. cuicumque. et ar.
ff. de opt. leg. l. mancipiorum. et ar. c. de inge. ma. l.
diffamari. et c. de remissi. pig. si per gramate. et ar. c.
qui ac. non pos. l. si ea. Si possessio alicuius rei mobilis turbet
her contra turbatorem interdictum utrubi. Rubrica. de interdicto utrubi.
Sed quia aliquando possessio rei mobilis turbatur seu inquie

tatur. ideo inventum fuit interdictum utrubi. ut ff. de inter
dicto utro. l. unica. et inst. de interdictis. § retinendis. in quo
interdicto omnia veniunt que diximus in superiori. et hic possunt
repeti. illa tamen sola est differentia. quod illud in rebus immobili
bus locum habet. unde quecumque circa naturam interdicti et circa
positiones et questiones. supra diximus in hoc interdicto re
petas. q̄o Quero tamen in hoc interdicto quid sonet hoc ver
bum utrobi. dominus meus ita exponit. sic in interdicto uti pos
sidetis videlicet concepta pro possidente. s. uti possidetis. ita
possideatis. ita videlicet. hic concepta contra turbantem vel in
quietantem. s. utrobi. i. ubi vos. ita habeatis. i. u
bi venistis. ita recedatis. (dominus tamen meus. R. bonaventura
dicit utrobi idem sonat utrobi. s. ut ex duobus possid
eat quia et hoc interdicto uti possidetis. et hoc illud quere
quis ex duobus possideat. quia nature facit ratio ut u
nus possideat et alius a possidente petat. ut inst. de in
terdictis. § retinende. q̄o Sed illud quero in hoc interdicto et
in superiori. si ambo equaliter probant in omnibus et certa per. per
bonos testes, unus sicut alius. quid iudici sit faciendum quod
licet debet sententiare. dicunt quidam quod ita pronuntiet uti possi
detis ita possideatis certe si hoc diceret. non ferret cer
tam sententiam. immo invitabit eos ad arma et rixas quo
net gladium in manu utriusque. quod est contra iura quia cu
rare debet iudex ut certam ferat sententiam. ut inst. de ac
tionibus § curare. nec debet pati pretor eos ad arma et rixas ve
nire. quos sua. potest vim dicit compescere. ut ff. de usuf. e
quissimum. immo laborare debet ut respiret a contentio
nibus litigantes ut ff. de op. no. nu. l. i. ...
lupne. (dominus meus dicit et consulit iudici abstinendum a
iudicando quia ex sua sententia si proferret sequeretur
quoddam impossibile. ut dictum est. unde sententia non valet. ut
ff. que sententia sine ap. re. l. impossibile. si tu opponis
de quo recognovit iudex de ea pronuntiare debet. ut ff. de
iudic. l. de qua re. Re. verum est si potest. at hic non potest et
ideo non tenetur. Sed ostendo quod iudex debet pro
nuntiare. tali pro reo. nonne in hoc interdicto. licet ab
initio uterque actor. uterque reus. tamen ille dicitur actor qui
prius ad iudicium provocavit. ut ff. de iudic. l. in omnibus
tribus. sicut ille qui ad iudicium provocavit non probavit me
lius, quam ille de quo provocavit imputet sibi. unde est
pro reo ferenda sententia. Re. dominus meus in hoc interdicto non immu
tatur natura quin uterque sit actor et uterque reus. li
cet enim sit actor qui prius ad iudicium provocavit. est actor
quo ad quedam (quod et frustraque equaliter probat. l. dicit quod iudex
pronuntiet uti possidetis, ut ff. e. si duo. et sic ut. l.
pro sua sententia facere. Re. lex illa loquitur. quando duo probant e
qualiter se possidere iure diviso. unus ut fructuarius.
alius ut proprietarius. et quia neuter ab alterius vi. clam. vel pre
cario possidet pronuntiet ita iudex et assignet eis pos
sessiones cuilibet, ut dicit quia constat in titulum ut
proprietarium et se ut fructuarium possidere et neuter pos
sidet ab alterius. vi. clam vel precario. ideo pronuntio uti possid
etis. ita possideatis. q̄o Sed quid mali. p. quorum neuter
ab alterius possidet. vi. clam. vel precario. dominus meus dicit iudi
ci abstinendum a sententia. ut s. dictum est. (dominus tamen meus. R. dicit
displicentie recogeret et duo ad invicem contenderent
se possidere. et intentabant interdictum. uti p. et equaliter in
omnibus et per omnia probabant. tot testes, unus sicut alius (de
dit consilium suo clientulo quia in ea illa erat advocatus.

(marg.: Cont' dnm dnt q̄ tre tre)

(marg. gloss: Ho. quoties boa q̄ li. iudex hoc pos. d̄ contumaci... in hoc uī dicto)

--- aliquid factum sit. ut ff. e. si alius. § si quis ... Et si animus utilis ... act
sit. ut ff. e. si ep. § h interdictum. Et alia exceptio iusta. ff. e. l. f. § si ad
ianuam alias exceptiones studiosus per se inveniat. et de his lex tetigimus
sup in hoc eodem titulo. tamen ideo quod quedam repetivi ut verba ista diligentius
explanarem quod verba sic exponuntur. ista sunt duo edicta. primum si
aliquid. vi. vel clam. factum est sive ut nulla iusta exceptione se tueri possit
si primum evincitur. sed non habet locum secundum tamen si certum est quod aliquid sit factum
vel clam. et hic est in. ergo sequens dictum non habet locum. namque excep
... si exceptio iusta locum habet. ut. s.
... ergo non videtur esse aliquid factum. vi. vel clam.

dixit sibi quid est potentior. dixit clientulus domini mei .R. ego unde cuplo. unde dixit vocate amicos uros et ceteris erat. adlocum illum venit et ceptos sed et sibi adversario tuo videnti quod fuerit adversarius autem timuit ne quia forte suspicabatur se posse repelli. junt ad iudicem et proposuit inquirendi interdicto. unde in quadam erat. sed illa fuit expoliatum dominus meus .R. ... ego tamen non expoliavi. sed in aliis non est ... et sic fuit clientulus domini mei .R. absolutus et ab interdicto unde vi et ab interdicto uti possidetis. in hoc autem interdicto concipietur talis libellus. **Libellus**

Vos domine .h. p. g. e. R. dico. quod me re tale mobile. cuius signa sunt talia non permittit pacifice possidere turbando me super rei illius. unde peto ne me turbet et permittat pacifice possidere. ago super ipsum et ad hoc interdictum utrubi. vel actione in factum subrogatam in loco ipsius interdicti, quarum ... plantur libellus. dicitur ff. e. t. l. unica et institutis de interdictis. ... Questio. sed quid in primis et ea ipsum interdictum et circa libellum. quomodo aliquis potest turbare super rei mobilis. Respondeo. habeo equum nec non permittis me illum equum equitare vel ducere quo volo. habeo ... librum nolo ibi legere. tu me non permittis. vel volo ibi glosare vel ibi scribere tu me non permittis. ... in hoc interdicto possit esse duo interdictos. quis possidet. nam ego solus dico me possidere et tamen turbas nulla. super hoc planum est. sed quid possit esse. quod et tu possideas. et ego rem aliqua mobilem ut infra non sit competens de super certe nullo modo. nam ex quo est res mobilis nam aut ego rem illam possideo et tu quo possessor illius rei habere cum duo insolidum rem eandem possidere non possit. ut ff. quod vi. si ut duobus. et ff. de acquirenda possidendi. ... Respondeo ubi possit poni exemplum. ubi ... tu possidetis ... in hoc casu. ego tamen dicetum quia illam possidetis nomine meo quia et commodum cum rei et possessorem retineo. ut ff. commo. l. rei. vel quia apud te possido cum rei sit ... possessorem retineo. ut ff. de posi. l. licet. et rei. vel quia est locatam et sic nullam habes possessionem. ut ff. de usuc. l. non solum. et quod vulgo dicitur ... ego dicebas. re tuo nomine possidere. et sic videtur quomodo vel te vel me possidente rem mobilem ... ego possum poni exemplum quod esset quod de super rei mobilis. in tertio possidente. ubi ... possidet aliquis equum vel librum vel aliam rem mobilem tu inquieta eum in possessione rei illius ego agebat contra te ne tu inquietes eum in possessione rei illius ego agebat contra te ne tu inquietes eum in possessione quia dicebam illum nomine meo possidere. et tu dicebas illum tuo nomine possidere. et sic possit esse quod de super rei mobilis etiam interdictum utrubi. ut ar. ff. de acquirenda p. l. interest. et ar. ff. de precario. l. et rei.

Si imposuisti superficiem in solo alieno et alius turbat te in possessione illa. habes interdictum de superficiebus. De superficiebus.

Unde multotiens aliquis habet superficiem positam in alieno solo et illam superficiem habet et possidet et alius venit et turbat. super illius superficiei succurrit illi superficiario pretor interdictum de superficiebus. ut ff. e. l. i. in principio. quod interdictum ad hoc ut competat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis superficiem habeat in suo loco imposita. Secundum quod illud solum sit alienum.

Tertium quod iste superficiarius superficiem illam possidet. Quartum quod possidet non vi non clam non precario ab illo qui infert violentiam. Quintum quod contractus locationis vel alius precessit. Sextum quod conductus sit ad non modicum tempus. ... hec omnia probantur ff. e. l. i. in principio et quod ait pretor et l. ult. Sed hoc ultimum scilicet conductum sit ... ad modicum tempus non puto desiderari quantum ad hoc possessorium scilicet ad interdictum de superficientibus. sed desiderari ad utilem rei vindicationem que competit superficiario tamen qui conduxit ad non modicum tempus et in hoc casu loquitur ff. e. l. i. quod ait pretor et ff. si ager vec. id est emph. pe. l. i. ii et iii. Questio. illud queritur quare fuit inductum illud interdictum de superficientibus cum sufficiat superficiario interdictum de superficientibus. cum sufficiat superficiario interdictum uti possidetis quod superficiario ut ff. uti possidetis. l. i. sed ... Labeo. Respondeo. illud non interdictum superuacuum cum omnia que desiderantur in interdicto uti possidetis desi derentur in hoc. ut ff. e. l. i. Contra. Respondeo. Re superficiario habet tria auxilia. duo questum possessoria scilicet retinendo. scilicet uti possidetis et interdictum de superficientibus. habet tertium auxilium quod est petitorium scilicet utilis rei vindicationem de qua intractatu pretoriorum copiose tractavi. ut ff. e. l. i. Contra. et quod ait pretor et ff. uti possidetis. si duo. et labeo. Unde est quod non plures actiones habere et plura auxilia. ut ar. ff. de libera lega. l. i. unde si simul cum ... plex difficilius rumpitur. Item licet nobis et quedam habere licet sit inutilia ut ff. de verbis. l. ei fundo. Item ... invenimus quod et auxilia sunt inventa et de superuacuo ut est in libro super hanc tabulas quod datur institutio de superabundanti cum sibi detur petitio hereditatis. ut institutis de bo. possessionem. ea. Item ideo fuit inventum illud interdictum quia magis solet timeri. quod speciali quam generali super ... conceditur. dicit capitulum et alia ea que notabiliter fuit insisulis notentur videntur quod neglecta ut ff. de inst. l. et ap labeone. Quod ait pretor. In interdicto quem vertit interdictum de sulius quod pretor fecit mentione de aliquo infamando et sic videtur illud superfluum cum sufficeret generale edictum de iniuriis et dicit quod non est superuacuum nam ideo speciale dixit pretor quia quotidie tabuliter fuit et cetera. **Positiones actoris.**

Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones.

Ego dico quod illud solum terre ... situatum est tuum. Item dico quod illud solum ego conduxi ab illo titulo ad superficiem imponendam. Item dico quod ego superficiem imposui. Item dico quod ego illam superficiem possideo. Item dico quod illam superficiem possido sine vi clam vel precario. Item dico quod tu illam superficiem me turbando non permittis pacifice possidere. Item dico quod illud solum conduxi usque ad x. an. vel v. ad minus. nam illud est non modicum tempus sicut notavi s. de utili rei vindicatione que datur superficiario in tractatu pretoriarum. Et reus faciat tales positiones. **Positiones rei.**

Ego dico quod illud solum est meum. si hoc confitebitur actor absolvetur reus quia tu non habes ius in illa superficie cum ipse conduxit a tuo. Item dico quod tu illum

s. n. et supposuit

p via Orti Nost/

solū a me cōduxisti & a me illā sup̱ficiē habes ibi p̄cario uel clā. si hoc ꝯfitebitur actor absol uetur reus. ut patet p̱ ip̄m ūba p̄toris posita. ff. e. l. i. in p̄n. & quia sic ē a me h̄ns p̄cario ꝯsequenꝯ p̄ suum reuocare. ut ff. de p̄cario. l. ii. & hoc int̄ dict̄ & l. cū p̄cario. Itē ego dico q illa sup̱ficiem de q̄ iudicas p̄sidet tibi si istud ꝯfitebitur absol uetur reus. Itē dico q illa sup̱ficiē imposuit me us in illo solo & p̄s tm̄. si hoc ꝯfitebitur actor absoluetur reus quia iā ip̄e non imposuit. Itē ego dico q illa tua sup̱ficie semel tm̄ te inq̄ etat & n̄ est. si hoc ꝯfitebit actor absoluetur re us quia si ille tm̄ inquietat & nō est. Itē dico q illud solū tm̄ ꝯduxisti usq: ad ā. tm̄. si hoc ꝯfitebi tur actor absoluetur reus. quia necesse ē sin q̄s dū q ꝯduxerit usq: ad nō modicē tp̄s. q nō puto sic sup̱ius dixi. in hoc e. t. **libellus.**

In hoc aūt int̄dicto actor ita ꝯcipiet libellū. vob dn̄e h. pi. pot ꝯ. e. R. de ꝯ. qui me sup ficiem positā in tali solo cui fines sūt tales q solū ad sup̱ficiē inponendā a ꝯpmo dn̄o ip̄i soli ꝯduxi pacifice p̄side non p̄mittit in mo me in p̄ssessōe ip̄i sup̱ficiei turbat & inquietat unde ne me turbet ago ꝯ ip̄m ad p̄dcā. p̄pono int̄ dict̄ de sup̱ficientib; l actione infctm subrogatā in loc̄ ip̄i int̄dcī ꝑ s; & p̄pom int̄dict̄ uti p̄si detis q ita recte ꝯcipiatur libellus. dic̄ l. ff e. l. i. in p̄n & Opponitur & ff. uti p̄sidetis. l. si duo. & labeo quidā tm̄ dicūt adiciendū in libel lo q solū ad n̄ modicē tp̄s ꝯduxi q non puto quia illud ē necesse in utili rei un̄. q° s; ut q hoc int̄dictū non ꝯpetat n̄ roe. p̄. n̄ & roe ꝯpetat. roe p̄. nō. nā ille sup̱ficiarius sup̱ficiē inponendo fec sup̱ficiē illi cui ē solū. ut e. de rei. un̄ l. si inferior ē & inst̄ de rex di. & cū quis & de acq̄re rex. do. l. ad. sic sup̱ficies ē fcā il lius & quo ad dn̄m ut dict̄ ē & p̄ōe q hūit p̄ soli ꝯfcā ē illius & quo ad p̄. sic dūs ille p̄sid; quō potius sup̱ficiari p̄side cū duo p̄side non p̄ sit re eadē in solid. Itē si dn̄s soli fec ē dūs quo sup̱ficiari p̄s; si dn̄s. Re q obiecis de p̄. uex ē q utq; p̄sidet. si tū dicis duo in solid p̄sit. uex ē uno eodeq; iur at duīso iur sec. dūs enī p̄sid; de iur ciuili. sup̱ficiari de iur p̄torio. sic & al. si mile. ff. de p̄cario & h̄t alteri ꝯoī Re. sic. s. de utili rei un̄ ꝯdatur sup̱ficiario certam & ꝯst ibi dixi & s. de uti. p̄. hic p̄sūt repeti. n̄ admitto q quidā male uoluerit dicē q hoc int̄dict̄ nō sit int̄dictū s; nocetur ꝯ uti p̄sidetis. p̄ l. i. ff. Opponitur. quia ibi dr̄ oīa que desiderantur in int̄dcō uti p̄. desiderant & i hoc. nā si unū eēt illud q uti p̄. frustra dūsa uocabula hisi tēdeis attribuerētur. ut & al. e. de codicill. l. si idem. **Si tu uisisti h̄ anno p̄ fūd alic̄ p̄uati p̄ xxx. d.**

et impediaris illo itine uti uel turbaris. h̄ es int̄dcm̄ de itine. actu. q. p̄. Rl. de itine. ac. q. p̄.

Q̄ sepe aliquis uadit p̱ fund̄ alicui p̄uati hoc anno n̄ tm̄ iur̄ s̄uitutis & uenit alius & p̄hibet ip̄m uolentē ire agē. ideo p̄ditū ē sibi int̄dict̄ dictū p̄. q ē retinend̄ p̄ssōis. f. de itine actuq; p̄uato ut. ff. e. l. i. in p̄n. Quod int̄dict̄ ad hoc ut ꝯpetat tot sūt necciā. p̄mū q aliquis sit usus hoc anno uel itine uel actu p̱ fund̄ uicini ad fundū suū. Vel ad min̄ xxx dieb; hoc anno sit usus. ut ff. e. l. i. in p̄n. & hoc int̄dict̄. Sedm q sit usus. nō ui. nō clā. nō p̄cario. ut ff. e. l. i. in p̄n. Tciū ꝯitatur q iur̄ s̄uitutis. sicut alio mō usus. puta quia quippe riuū quiebat aut q uia p̄uca erat int̄rupta & ita ad tuū fund̄ ire non potas p̱ fund̄ uicini uisus nullū? ē q̄. ut ff. e. l. i. & ult. & l. ult. Quartū q uia rustica l itine l actu ad p̄diū rustic̄ sit usus. non aūt ad p̄diū urbanū. q hoc int̄dict̄ tuetur tm̄ in̄ rusticas s̄uitutes. ut ff e. l. i. & hoc int̄dictū dict̄. Quintū q aliquis sit usus sic dict̄ ē nec desideratur fuit ꝯstituta s̄uit̄ l debeatur l nō. ut ff. e. l. i. & hoc int̄dcō. Sextū q hic q̄ uisus hoc anno ut dict̄ ē ut sit p̄hibit. ff. e. l. i. in p̄n & si. & ij. **positōes. actoris.**

Vn̄ in hoc int̄dcō actor faciat tales positōes. Ego dico q p̄diū tale q ē sitū in tali loco ē me ū. Itē dico q tale p̄diū q ē iuxta illud ē tuū. ꝯre facio has ꝯfessiones quia nemo pot h̄re hoc int̄dcō n̄ & alius h̄at p̄diū & ip̄e & h̄at p̄ diū. sic nec aliā s̄uitutē p̄dialē quis h̄re nō pot n̄ h̄at p̄diū. nec deberi n̄ ad habitē p̄diū ut insit. ꝯ s̄uit. & ff. cō. de s̄uit. l. i. maxie cū int̄dcm̄ tuetur rusticas s̄uitutes. ut ff. e. l. i. Itē ego dico q p̄ il lud tuū p̄diū iui ad p̄diū meū. Itē dico q p̄ hoc an no ad min̄ p̱ xxx dies. Itē dico q ego iui sine ui clā ul p̄cario. Itē dico q iui eo aīo ut s̄uitutē in querere. Itē dico q illud p̄diū meū ad q iui & tu ū p̄diū p̄ q iui ē rustic̄. **positōes rei.**

E ꝯ reus faciat tales positōes. Quod int̄ p̄diū me ū & tuū ē aliud p̄diū mediū q ē titii. si hoc ꝯfi tebitur actor n̄ potit hoc int̄dict̄ & q̄r uideroe. hoc int̄dict̄ ē p̄ditū ad tuendas rusticas s̄uitutes. ut dict̄ ē. s. e. t. at mediū p̄diū inpedit s̄uitutē q non s̄uit. ut ff. cōiā. de s̄uit. l. v. Itē dico q tu illa uia itine l actu es usus a me. ui. clā. l p̄cario. Itē dico q p̄ meū p̄diū iuisti h̄ anno semel tm̄ uel decies. si hoc ꝯfitebit actor succūbet quia ad min̄ debet uti xxx dieb;. ut dict̄ ē. Itē ego dico q p̱ p̄diū meū ideo iuisti p̄ inpedimētū uiat ideo q uia p̄ p̱ uiā po ibat fuit int̄rupta. si hoc ꝯfitebi tur actor absoluetur reus. ut s. dixi. Itē ego di co q illud p̄diū q dicis rustic̄ ego dico q ibi ē do m̄ & p̄diū q ē ibi q̄ a domus illi fuit ibi. si hoc ꝯfite

bitur actor succumbet. quia amodo est prediu urbanu et
sic non habet locum interdictum quod est interdictum adruendas rusti
cas servitutes tantum modo ut dictum est. nam prediu urbanum aru
stico non loco sed qualitate secernitur. ut C. de prediis.
minorum. l. si prediu rustice. libellus.

In hoc autem interdicto concipietur ita libellus. Vobis domine
b. potestati pi. g. e. R. de g. qui me volentem uti vel ute
re. via itinere vel actu. per talem fundum cuius fines sunt ta
les prohibet quia via itinere vel actu usus sum hoc an
no. non vi. non clam. non precario. unde nemine prohibeat
ago contra ipsum ad hoc propono interdictum de itinere actuque
privato. vel actionem in factum subrogatam in locum ipsius inter
dicti. quod ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. e. l.
i. multi tamen apponunt in libello et in quantum mea in
terest non prohiberi vel impediri condempnari eum in peto.
et hoc probatur per l. ff. e. l. vii. § in hoc interdicto. quod non
credo posse de iure poni in libello. s. quod utrumque petas. s. et
ipsum prohiberi ne inferat violentiam et condempnari ad in
teresse. Quia non est verisimile posse quod utrumque deberetur sta
re non posse. ut ar. ff. de penus legata. et ar. ff. in aut
campo. sta. l. licet. Item in pena apposita in genere hoc
videmus quod utrumque non potest peti. nisi actum esset quod utrum
que deberetur. ut ff. de dolo ex capite celsi. § labeo. preterea
si peto interesse. videtur quod non possum petere ipsum prohiberi. nam interesse
esse seu pretium loco ipsius rei vel facti succedit ut ar. ff. quod
metus causa. l. iudicatum. et ar. ff. de petitione. l. litis extimatio. Item ex
natura interdicti colligitur quod tamen prohibitio sit in obligati
one ut patet in verbis pretoris. ff. e. l. i. in principio. § Quod
dicitur ff. e. l. vii. § in hoc. quod sit condempnato ad interesse.
Ideo sic est. s. de interdicto. quod vi. aut clam. notatur. nam iu
dex potest condempnare in illo interesse quod sibi non paruit
in illo quod mandat. s. in nostro in prima sententia quam
dat interdicto. ut ff. de rei. vin. qui restituere. Quod preterea
est quod actor obtineat in hoc iure dicto quod competit sibi
victoria. nam ego reus quicumque in hoc interdicto condempna
tur in continenti intemptabo negatoriam. per quam te prohi
beo ne vadas vel utaris. quod si prodesset est in hoc petito
rio obtinuisse. Ideo multum prodest in hoc possessione obtinere. po
quia dicit auctoritas beatus qui tenebit. ut ar. ff. de
rei. ob. § sequitur. Item utilius est possidere quam petere.
ut ff de rei. vin. l. is qui. nam cum sunt dubia utriusque
iura remanet suo loco. possessio. ut inst. de interdictis. § commo
de. Item potest esse quod ille non probabit se dominum fundi illius per
quem vim quod est necesse in negatoria ut ff. si servitus. vin.
l. ii. quia dominium rei alicuius probare difficillimum est. ut C.
de probat. l. cum res. Item multum prodest ista possessio. quia inte
rim iste utetur illa via itinere vel actu donec ille pro
bet de iure suo et tamen caveat ubi utendi quod eum non impe
diat quam diu de iure suo probavit actor in negato
ria. ut ff. de usuf. l. cuicumque. unde tamen vere fateor
quia in omnibus possessio. parum est optinere ex quo actor impetrare
optinet et prope quod possessio. dicitur momentanea. ut C. si de possessione.
et est momenti fuit indicatum. Quod Item quero an illud interdictum
competat pro via vel itinere vel actu debito alicui domui
seu predio urbano. Et non credo. quia tamen rusticas servitu
tes tuetur. ut ff. e. l. i. § ii. Quod quidam quero non dicitur
servitute urbana sicut prius rustica. Et magis vera est si vo
lunt alicui habenti rusticam servitutem quam urbanam. sic et

alii notant differentiam in prediis rusticis et urbanis. ut C.
loco et conducti l. cum. Quod Item non videtur quod libellus sit bene con
ceptus per predicta. nam in hoc interdicto duo quis debet pro
bare. s. se usum hoc anno et sibi visum esse ita habere. ut ff.
e. l. vii. § hoc autem. Et illud necesse est in secundo interdicto de
itinere actuque privato reficiendo de quo in continenti
infra dicemus. Si tu habes servitutem vie. itineris vel
actus et vis reficere locum illum unde utere et debet ea ab alio
prohibes habes contra eum act. de itinere actuque privato reficiendo.
Rubrica. De itinere actuque privato reficiendo.
Cum habemus vie itineris vel actus sit utile viam ite
rum vel actum reficere ut possit ire vel agere pro proditum est interdictum
de itinere actuque reficiendo per quod prohibet ne quis
impediat vel prohibeat te volentem reficere. viam iter. vel ac
tum. ut ff. e. l. iii. § ait pretor. unde ad hoc ut istud in
terdictum competat tot sunt necessaria. Primus quod aliquis sit u
sus hoc anno. Secundum quod sit usus non vi. nec clam nec
precario. Tertium quod probet servitutem sibi competere.
Quartum quod debeat cavere nomine dampni infecti quod
opus vult facere in refectione. ut probatur ista. ff. e. t.
l. iii. § ait pretor. et § hoc autem. Quintum quod ille qui
utitur utatur iure servitutis. ut ff. e. l. ult. Sex
tum quod reficiat quod usque ad modum consuetum in ponte servitu
tis. ut ff. e. l. iii. § hoc autem. Septimum quod in
pediat ille qui vult reficere vel reficiat vel quod apportet
ea que sunt necessaria ad reficiendum. ut ff. e. l. ne tes
Octavum quod aliquis vult reficere non portet ea que sunt
necessaria ad refectionem longiori itinere ut deteriore
causam eundi faciat. tunc est impune potest prohiberi. ut
ff. e. t. l. veteres. § ult. Nonum quod ille qui vult re
ficere portet ea que sunt necessaria per eam partem agri per quam
sine minori incommodo domini fundi portari possunt. a
lioquin impune potest prohiberi. ut ff. e. t. l. apparet.
Decimum quod habeat servitutem constitutam ut dictum est. vel habet
usum illius vie vel itineris cuius non esset memoria
ut ff. e. l. apparet. § ult. et quod dicitur ibi longe possessio. exponitur
i. longissime. et talis cuius non esset memoria. nam
cum servitus vie non habeat causam continuam. ut ff. de serv. l.
servitutes. ideo tempus longissimum est necessarium ad hoc ut illa
servitus acquiratur. ut ff. de aqua. plu. ar. l. i. in fine et
l. ii. § ii. et iii. sicut secus servitus que habet continuam causam
tunc quod queritur tempore longo. ut ff si servitus. vin. si quis diu
turno. et C. de serv. l. si per fundum. Positiones actoris.
Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Ego di
co quod per talem tuum fundum iui ad fundum meum. Item dico quod iui sine
quod ego fui usus fui usus iure servitutis. Item dico quod est
mihi ius eundi agendi per tuum fundum ad fundum meum.
Item ego dico quod ego iui sine vi. clam. vel precario. Item di
co quod volui cavere nomine dampni infecti. de opere quod
volebam facere in dicta via causa refectionis. Item dico quod
ego volebam reficere secundum modum debite servitutis dicte vie
seu itineris. Item dico quod tu impedis me volentem refi
cere. Item dico quod tu impedis et prohibes me vel meos appor
tantes necessaria ad refectionem. Item dico quod via. vel iti
ner. ita remota et sic et primum ego utor ad refectionem
illius vie seu itineris. Item dico quod ego portabam ea que
erant necessaria ad refectionem illius vie vel itineris possi
bilem tuum sine minori dampno illius fundi. Item dico quod illa via

l' itine ego ꝛ an̄t cessores mei sum̄ usus ꝑfund tuū lō
gissimo tpr̄ cui tp̄is non extat memoria. po. rei.
E contrario reus faciat tales positiōes. Ego dico q̄ tu iuisti
ꝑ fundū meū ad fundū tuū tm̄ uno anno. Si hoc ꝯ
stitobitur actor succūbet quia non potest allegare
q̄ fit usus tanto tpr̄ cui nō esset memoria. It̄ di
co q̄ fundꝰ m̄s ē lib' ab oī suitute. Si hoc ꝯfitebit̄ ac
tor succūb; q̄ nō potīo ad m̄ ꝓbare se suitutē
hr̄e. It̄ dico q̄ ego petii a te ut cauēs m̄ noīe dāp
ni infecti ꝛ tu m̄ cauēr recusasti. It̄ dico q̄ tu
fuisti usus illa uia itine' l' actu. m̄. clā l' ꝑcari
o. a me. It̄ dico q̄ tu fuisti usus remoto aīo acq̄rē
dū tibi suitutis. It̄ dico q̄ tu uis refice' ulr̄ mo
dū d'bite suitutis. It̄ dico q̄ tua tm̄ te impedit
It̄ ego dico q̄ tu portabas eā ē uūt necc̄ia ad re
fectōēꝫ illius uie itineris l' actus ꝑ illā ptē agri
ꝑ quā ager m̄s fiebat d'terior. It̄ dico q̄d tu
afferendo necc̄ia ad illā refectōēꝫ longiori uia l'
itine'. ꝑ fundꝰ meū utebaris. libellus
In hac aūt intdc̄o ꝯcipiet actor ita libellū. Vo
bis dn̄e. ꝯ pōt. pi. ꝯ. e. R. d ꝯ. quī me uolente
refice' uiā it' seu actū q̄ l' q̄ habeo ꝑ fundū ta
le' cui fines sūt tales d' uir m̄ ꝯstitutū ꝛ d'bitā
impedit ꝛ ꝓhibet refice'. unde neme impediat ago
ꝯ ipm̄ ad hoc ꝓpono intd'n̄t d' itine' actuq; re
ficiendo. l' actōēꝫ infctm̄ subrogatā in loc̄ ip̄i
intdicti q̄ ita recte ꝯcipiat' libellus. dic̄. l. ff.
e. l. vii. § aīt ptor. nec admitto q̄ ponatur in
libello ꝛ quātā mea intē' nō ꝓhiberi ipm̄ iniu
lo intdc̄o ꝯ dēprari. quia lic; iudex ꝑsit ꝯdēp
nare in intē ēē nō tn̄ē in obligatiōē. sic inqui
iori intdc̄o notaui. qo S; q̄r an istud intd'n̄t
sit aliud a p̄mo. Ita q̄ sit duo. l' sit unū int'
dn̄t hn̄s duo capita. Rē duo sūt intdcā. nā
ultra ptoris separati ponūtur in p̄o ꝛ scd̄o intdc̄o
it' dic̄. l. ff. e. l. vii. § hoc aūt intd'n̄t di
stat a sup̄iore. ḡ ē aliud. It̄ sūt duo quia in p̄o
habeo necēē ꝓbare tm̄ me usū hoc anno ꝛ su
tutē m̄ d'bitā. It̄ p̄mū ꝯpetit ꝓ ꝓssessiōē tm̄ reti
nenda. Illud aūt intd'n̄t ꝯtinet cām̄ ꝓpetatis
q̄dā m̄. ut ff. d' intdc̄is. § quedā. quasic̄ al' in
rei uen̄ sufficē ꝓbare me p̄sedisse n̄ ꝛ ꝓbē me
dn̄m. Ita ꝛ in hoc intdc̄o non suffic̄ ꝓbare me
p̄sedisse n̄ ꝛ ꝓbē suitutē m̄ ꝯstitutā. ut ff. e.
t. l. iiii. § hoc aūt alii dicūt unū ē intd'n̄t
hn̄s duo capita. sic ꝛ al' lex d' una hn̄s duo
capita hr̄ tn̄. v. capita. ut ff. ad. l. iul. d' adult.
l. capite ꝛ lex. uello iacd' una ꝛ hr̄ tn̄ tria
capita. ut ff. d' lib's ꝛ p̄. l. gall aquili. It̄ ꝛ ꝯ
dictō d' unica. hn̄s duas ptes. ut ff. d' ꝯdic̄.
ꝛ domō. l. si scptura. qo It̄ q̄r in hoc scd̄o intdc̄o
si hr̄ necēē ꝓbare suitutē sibi ꝯstitutā sic dic̄
ē. quid differat a ꝯfessoria. l' quid ꝓdest illud
intd'n̄t intentare. nā in ꝯfessoria oportet q̄ q̄s
ꝓbet suitutē sibi ꝯstitutā l' testamēto l' pactōib;
ꝛ stipulatōib;. i. pactionalib; stipulatōib; l' lō
go tpr̄ ul' longissimo cui n̄ exstat memoria. ut.
S. in hoc. e. intdc̄o notaui ut plurīu hoc iuinsīt d'
act. § eque. ꝛ insti. d' suit. § fin. ꝛ ff. si suit'. uin. l. ii.
ꝛ l. si quis diuturno. Ita ꝛ in intdc̄o sic dic̄ ē. Rē. h
ē diffiā. In intd'n̄t d' itinere actuq; p̄uato reficiendo
ꝯpetit ei tm̄ qm̄ quis uult refice'. al' aūt si p̄hiberet
alio m̄ uolente uti suitute non c̄do intd'n̄t loc̄ hr̄e
s; ꝯfessoria. nā si uolebas uti suitute ꝛ ego nega
bā te uolentē uti tu non hēbis intd'n̄t s; ꝯfessoriā
tm̄ ꝛ ita ꝯfessoria ē genus quātū ꝯ intdc̄ē deita
nere actuq; p̄uato. quia ubicūq; ꝯpetit intd'n̄t ꝛ ꝯ
fessoriā. at ubi ꝯfessoria datur intd'n̄t non ꝯpetit.
Intd'n̄t aūt est sp̄es. ꝛ ita intd'n̄t hr̄ loc̄ in domicilio
suo tm̄. s. qm̄ aliquis uult refice' ut dn̄t ē. ut ff. si
suitus. uin. l. loci. § si quis m̄. It̄ ē ꝛ alia diffiā q̄
qui ꝓponit ꝯfessoriā suffic̄ si ꝓbet suitutē sibi ꝯsti
tutā ēē. sic dn̄t ē. at q̄ ꝓponit intd'n̄t duo debet ꝓba
re. s. se usū hoc anno ꝛ suitutē sibi ꝯstitutā. ut.
ff. e. l. iiii. § hoc aūt. unde non c̄do ēē utile ꝓpone
intd'n̄t cū illa duo debeat ꝓbare. n̄ q̄ specialit' uo
lendo refice' ꝓponat intd'n̄t. It̄ in ꝯfessoriā ꝯpetit
sīū aliquis p̄sideat fundꝰ suū nō. ut ff. si usufr. pe. l.
fructuario. § ult. Intd'n̄t aūt nō n̄ ei qui hoc anno
fuit usus. ut dn̄t ē. ꝛ al' diffiā. quilibet studiosus
notare pōt. qo S; q̄r q̄r in intdc̄o isto d'bet ꝓba
re aliquis se hoc anno usū fuisse. nōne satisfē
re si ꝓbaret suitutē suā ēē. ut ff. si suitus. uin l. loci
corp'. § si quis m̄. ꝛ in ff. e. l. vii. § hoc aūt. q̄dā ulta
pōita inuīte. s. q̄ dicūt ut sibi ēē reficiendi ꝛ ē.
It̄ ꝛ aliud ūbū q̄ ibi pōitur. s. ꝛ suitutē ꝯpetē ꝛ
ē. ꝛ aliud ūbū. s. fieri aūt pōt ut qui l' ineun
di hr̄. ꝛ ē. Rē p̄s; dici q̄ duo sūt necc̄ia q̄ quis ꝓbet
si a p̄mo incipias. s. ap̄. l' usū. sec̄ si incipias ab al
tero. s. a suitute. nā te illā tm̄ ꝓbare suffic̄. sicut
ꝛ al' nulla p̄o admittitur n̄ corp̄. ꝛ aīm̄ int' ue
niat. ut ff. d' ac. p̄. l. q̄ue admod'. uez ē si a cor
pore incipias. alioquī si ab ip̄o suffic̄ sol' aīm̄. ut
ff. d' acq. p̄. l. p̄sideri. § in admittenda. It̄ ꝛ al' di
ē doce' debet actor sua int' ēē inact' ad exhibend
ꝛ tpr̄ litis ꝯte. ꝛ tpr̄ sn̄ie. uez ē si a l̄s incipias. ali
oquī si a tpr̄ sn̄ie suffic̄. ut ff. ad exhibn̄. l. tigni
§ ult. s; huic r̄nsiōi obstat q̄ dic̄ in p̄dcā. l. iiii. §
hoc aūt. ff. e. t. s. alterutrū sidsit. s; forte pōitur
ꝓ altero. ut ꝛ al' pōitur simlit' sm̄ quosdā. ff. d' l'i.
si ex toto. § i. l' aliī ꝯfessoria si nolū refice' satis
ē ꝓbē suitutē ēē ꝯcā. ii. ff. si suit'. uin. l. loci cō
p'. § si quis m̄. s; in intdc̄o h duo ꝓbari debet. ut dn̄t ē
ꝛ si nicl ꝓdest iudicio meo agē intdc̄o s; tm̄ ꝯfes
soria. In q̄ minore hēretor ꝓbatiōē. qo It̄ q̄r in
hoc intdc̄o si ꝓbo me ēē in q̄ ꝑ uit' l' itineris. l' ac
tus q̄re habeo necēē ꝓbare q̄ suitus sit m̄ ꝯstitu
ta. nōne suffic̄ sola. p̄. cū ꝛ hoc al' in reb; corpo
ralib; uideas. nā si ꝓbo me p̄. nō habeo aliud necēē
ꝓbare. id ē actor ꝓbet q̄ intendit remanet apd'
me. p̄ ut c. d' rei. uin. l. ult. It̄ ꝛ hoc iud' in cāli
berali q̄res fauorabilis ē. ut ff. d' reg. iur. liber
tas. ꝛ ptores ē fauē libertatib;. ut ff d' al'. iudi
cat. mu cā. c. l. iii. ꝛ tn̄ si p̄sido aliq̄ suū ꝛ il lediete

Left margin, beside the lines "stat a sup̄iore … dn̄m. Ita ꝛ in hoc intdc̄o":
ꝯ m̄ q̄. xxx. q. ut
sup̄' notaui. In
hoc aūt debeo
ꝓbare me usuꝫ
hoc anō.

Left margin, beside the line "hn̄s duo capita. sic ꝛ al' lex":
ꝛ agl.

Left margin, beside the lines "capita hr̄ tn̄. v. capita … una":
p̄mi ꝯtra. ut
ut'. ad l. agl. ꝛ
ff. ad l. agl. l. y.
ꝛ lex ul'. d'
una q̄m

Left margin, beside the line "ꝑ fundū meū ad fundū tuū tm̄ uno anno" (col. 1):
ꝑ pro

Right margin, beside the right column: ꝗ dn̄t ꝯpetit sibi debi tam ꝛ uult refice' — suitute — ad — ꝯstit — est qua — i inuenīt — anim̄ — aīo — ꝯcessit — uelim — dn̄

se liberum hēt necesse probare se liberum nec habeo necesse
probare illum esse suum cum sufficiat michi sola. ut c. de probat. l.
si de p. et l. vir eius. cum favorabilior sit causa libertatis quam rerum ut
c. de sacro sanctis ec. scimus. Hoc ideo est ut propter illud quis servitutem
dicat sibi deberi semper in alieno molitur et iure aliena
intendit sibi illam deberi aliquin licet res sua mea servi
tutem non peteret n~ p~ ut ff. de servit. ut. p. l. sicdomi. et ff.
si usus. peta. l. uti frui. unde ex quo est certum quod servitutem in
assero in alieno quod eam debeam probare qualiter debeatur vel pacti
onalibus stipulationibus vel testo vel longo tempore vel longissimo
sic supra dictum est. si servitus probetur imposita. at in rebus corpora
libus sufficit michi sola possessio maxime sine probatione quamvis sumpsit me dominum
ex quo possideo quod habeo aliquid necesse probare eadem ac
toris intentione non constet, certe nullo modo. aliquin si
constaret de intentione actoris ferre prohiberet necesse probare qua
liter res illa esset sua ut ff. de rei. vin. officium. maxime ex
quo possideo plurimorum utriusque dominus quod ap. dominum corporis exigi
gentium ut ff. de acq. p. l. i. in prin. at quando ego dico in
servitutem deberi licet illam quam possideam tamen quia constat de in
tentione adversarii s. quia predium est suum hinc necesse p
bare servitutem ibi constitutam vel alio modo debitam. et hic est causa
quare quis quandoque actoris partes sustinet. ut instit. de act. in
prima columpna. ut est prediolum meum cuilibet liberum est dominum
michi ut servitutis non vadit possum tamen ipsum volentem inte
grum prohibere, et si intravit tamen iniuriam. propter quod tamen in
gressus fuit illum prohibere non possum sine prohibitione intra
vit ut ff. de iniur. l. iniuriarum. et Instit. de rerum divi
si in secunda columpna. Item de suo provocante in libertatem non
est locus oppositioni. et inde reorum ex quo est servus est in possessione
servitutis et proclamat in libertatem dicens se liberum et affirma
tivam proponit. unde merito debet probare se liberum. at in servi
tutibus contra possideo et dominus predii intentat negatoriam
contra me et ego contra dicam vel est in eundi agendi cum affirma
tivam proponam debeo illam probare. idem est in suo. servus est pro
clamat in libertatem ego nego ipsum esse liberum quia
simpliciter ferre negotio teneor probare si sufficit sola pos
sessio. Ille autem quandoque se liberum cum affirmativam proponat
tenetur ipse probare. sic de hiis copiose diximus. s. in tractatu
de confessoria et negatoria.

Si habes ius aque cotidiane du cende ad predia tua. et ab alio prohibeas aquam illam ducere. habes contra illum interdictum de aqua cotidiana. Rubrica. De aqua cotidiana

Quia sepe habent multi ius aque cotidiane ducende ad
predia sua et ab aliis prohibentur ducere. ideo interdictum de
aqua cotidiana est proditum quod est prohibitorium et est retine
nde possessionis. s. aliquando est resti. puto si aliquid fiat ad im
pediendum quod possit aquam ducere quod illud debet destrui. ut ff. e.
l. i. in prin. et si labeo. Unde adhoc ut illud interdictum com
petat tosūt necessaria. Inprimis quod aqua illa sit co
tidiana cotidianam intelligo non que cotidie fluit sed que
quis cotidie potest ducere si vellet ut ff. e. l. i. et hoc in
terdictum. Secundum quod aqua illa sit usus hoc anno non
vi non clam non precario adminus una die vel una noc
te. certe si ante annum duxisset non habet interdictum. et i.
illum annum aque ipse fluat. ut ff. e. l. i. in prin. et que
ante septuagesimum. Tertium quod aqua illa sit perpetuus. nul
la est aqua duci potest nisi que perpetua est. ut ff. e. c. l. i. glo
quitur. Quartum quod aqua illa ducens accipite et in
alium. cap autem aque est unde aqua nascitur. si ex fonte. ipse
fons. si ex flumine principia eius. Itaque quibus aqua ex flumine

ducatur. ut ff. e. l. i. et hoc interdictum. Quintum quod ille
qui ducit aquam putet se iure ducere. sicut sciat vel putet se
non iure uti non habet hoc interdictum. ut ff. e. l. i. et hoc similiter.
et ea ratio. Sextum quod in illa aqua ducenda quod non
excedat ampliorem modum vel quod non ducat per aliam regionem
quam solutus sit ducere. ut ff. e. l. i. et illud. Septimum
quod illam aquam ducendo aliam non admisceat. aliquin non habet
interdictum. ut ff. e. l. i. et illud labeo dicit. **Po. actoris.**
Unde in hoc interdicto faciat actor tales positiones. Ego dico
quod aqua que exit de tali fonte vel flumine est cotidiana que
cotidie potest fluere. Item dico quod illa aqua sum usus hoc an
no sine vi. clam. vel precario. Item dico quod ego sum hoc anno
illa aqua saltem uno die vel una nocte. Item ego dico
quod aqua illa semper est perpetua. i. nullo tempore desiccatur. Item
ego dico quod aqua illa oritur a tali fonte. vel a tali flumi
ne. Item dico quod ab illo fonte vel flumine aquam duco.
Item dico quod ego duco aquam illam quia credo me servitutis
uti et iure meo. Item dico quod per ita duco sicut et prius duce
bam. Item dico quod illam aquam per eundem locum duco sicut et du
cere solebam. Item dico quod illam tamen aquam quam ducere eram
solutus duco sine alia. **Positiones rei.**
Et contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod aqua illa cur
rit tamen in yeme et in estate siccatur. si hoc confitebitur
actor absolvetur reus quia aqua non est cotidiana
nec perpetua. Item dico quod aqua illa usus est tantum tamen. si
hoc confitebitur actor succumbet. quia si tamen fuit
usus quod non ipse. Item dico quod illa aqua fuisti usus vi
clam vel precario anno. Item dico quod aquam illam quam ducis
a tali loco ducis. Item dico quod locus ille est tamen re
motus a fonte vel a flumine unde aqua illa habet ini
tium. si hoc confitebitur actor succumbet quia non ducit
aquam a capite. Item ego dico quod tu scis seu credis
te contra ius et iniuste aquam istam ducere. Item dico quod aquam
illam ducis per aliam regionem quam hoc anno duxeris. Item dico
quod tu hanc aquam ducendo aliam aquam admisces. In hoc
autem interdicto concipiet actor ita libellum. **Libellus.**
Vobis domine potestas pl. conqueror. R. de con. qui me prohibet
ducere aquam per fundum talem cuius fines sunt tales sicut illam a
quam duxi hoc anno non vi. non clam non precario unde
ne me impediat seu prohibeat ago contra ipsum et adhoc propo
no interdictum de aqua cotidiana vel aliud interdictum subrogatam
in loco ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libellus dicitur. l.
ff. e. l. i. in prin. Quedam tamen apponunt in libello et petunt
interesse condempnari peto et adhoc propono predictam iura et
prout hoc. ut ff. e. l. i. et preterea. Sed non credo quod possit pe
ti per interdictum licet in illis possit condempnare iudex sicut in
superioribus interdictis notavi. nec obest. et ille preterea. quia
ibi per factum tuum amiseram ius aque ducende. unde quod
in hoc casu est restitutorium ideo mihi restituet illud inte
resse. **Qo.** Sed quod in illo. et quoniam interdictum dicitur servi
tute mihi debita aque ducende amissa maxime cum
interdictum sit annalia dico quod non perveniunt ad violentum.
ut ff. de interdictis. l. pe. et servitus non admittatur
nisi x. annis adminus. ut ff. de usuc. sequitur. contra
in isto. nam si aquam duxi hoc anno servitute non amitti
tur. si non educta interdictum non competit. Hoc tempore illarum
legum servitus biennio amittebatur. sicut et dominia rerum
immobilium. ut instit. de usuc. in prin. licet hodie tempus sit
prorogata. unde ita dicas quod lex fuit contestata super inter
dicto. et ideo interdictum est perpetuatum actio tamen per servitutem

petens ē amissa. et sic fiet conpensatio interdicto hui-
bita ratione servitutis amisse. sic et al' de eo qui restituit
hominem usucaptum post rei uin. intentatam. ut ff. de
rei uin. l. si post acceptum iudicium. nec obstat si op-
ponis cotestata lite super interdicto. quod uideatur actio
pro servitute competens perpetuata. non est verum. nam in-
terdictum quod datum est preparatorium ad confessoriam que pro
servitute competit. non propterea non perpetuatur confesso-
ria per litis cont. super interdicto. sic nec perpetuatur rei
uin. l. contestata super actionem ad exhibendum ut ff. ad ex-
hiben. l. ult. § quesitum. et ita R. dns. ma. R. § Set
uidetur mirabile quod int. dnt. competat pro usu aque
cotidiane ducte per noctem unam uel diem. quorum tam-
quam ius possit in queri. R. quantum ad eum p. non re-
fert quo tempore quis uel quanto tempore utatur. set an uta-
tur. licet quo ad petitorium illud consideretur. sicut
et al' habes interdicto de itinere actuque privato quod con-
petit si tantum usus est. xxx diebus. ut supra notatum.
iii. Q° Item queritur quia non uidetur quod sit hoc interdictum
alicuius utilitatis. ecce enim dns intentat negato-
riam contra illum. iste habet necesse probare de iure suo quali-
ter sit servitus constituta. alioquin hoc interdictum uel immo
dico uel in nullo sibi proficiet quia in servitutibus licet
aliquis possideat necesse habet docere de iure suo. ut
int. de act. in prima colum. R. dic ut notatum. s. de in-
terdicto de itinere actuque privato. In hoc est prodest quod
aut est in possessione servitutis ille qui uult ducere aquam aut
non. si est in possessione licet agatur contra eum negatoria caue-
bitur quod non impedietur ducere aquam quia diu de
iure suo probauit. Si autem non sit in possessione cauebit ipse
qui petit servitutem quod illa servitute non utetur quam-
diu de iure suo probet sine preiudicio servitutis amit-
tende. ut ff. e. t. l. sed ita. Q° Item adhuc
queritur. dictum est. s. in hoc interdicto quod in eodem modo
et loco debet quis aquam ducere. alioquin potest impu-
ne prohiberi. ut lex uelle uidetur. ff. e. l. ult. nam ibi
dicitur quod per quacumque partem fundi potest riuum facere ille qui
habet ius aque ductus. dum tamen aque ductus non
immutatur. et ff. e. l. i. § illud. quod non debet ducere
aquam per aliam regionem. R. l. ult. loquitur cum alicui
de iure competebat servitus et ideo potest riuum ducere
qua parte fundi uelit sub audi ab initio. set quam
aut elegit non ducet per alias partes. ut ff. de servit.
sicut. ar. l. i. § illud loquitur cum ius aque duc-
tus in non competebat set tantum erat usus tamen per a-
liam regionem non ducco. et sic si recte consideres
idem est in utroque considerato initio. sicut dictum est.

Si habes ius ducendi aquam estiuam ad locum tuum et
ab aliquo impediaris habes contra eum interdictum de aqua
estiua. R.a. de aqua estiua.

Verum quia per aquam que estate tantum ducitur est
proditum aliud interdictum de aqua estiua. ideo de ea
uideamus. Si igitur aliquis duxit aquam in priori esta-
te et modo uult ducere set impeditur ab aliquo habet
illud interdictum de aqua estiua. ut ff. e. l. i. § de
in ait pretor. Unde adhoc ut illud interdictum competat
tot sunt necessaria. Imprimis quod aqua illa sit cotidiana nam
non estiua cotidiana differt usu non iure. ut ff.
e. l. i. § cotidiana. Secundum quod illam aquam duxerit
in priori estate hoc est non iniusta estate set in preceden-
ti. alioquin si in hac estate locum habet utile interdictum
de aqua estiua. ut ff. e. l. i. § quod autem dixim. et §
qui hac estate. que estas durat. vi. mensibus. s. que
incipit ab equinoctio uernali et finitur in equinocti-
o autumpnali. ut in preced. § dicitur. alia tempora sunt ye-
mis ut patet. in uersibus. ultra festum clementis yemis
caput est orientis. Cedit yems retro cathedrato sy-
mone petro. ver fugat urbanus estatem sympho-
rianus. Idem quod restat autumni tempora prestat. Ideo di-
xi quod aqua estiua debet esse cotidiana nam omnis a-
qua que de estate currere potest est cotidiana omnis
enim aqua que currit in estate currit et in yeme
set non conuertitur. multe enim aque currunt in ye-
me que de estate siccantur. Tertium quod du-
xeris saltem una nocte uel die. sicut et in superiori in-
terdicto dixi. cum aqua distet a cotidiana non iure
set usu. ut dictum est. et omnia que ibi dixi hic repetas
quartum quod duxeris. non ui. non clam. non precario. ut
ff. e. l. i. § de in ait pretor. Positiones actoris.
Unde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Ego
dico quod illa aqua que est in fonte tali seu flumine
est cotidiana quia cotidie fluit uel potest fluere. Item
ego dico quod illa aqua ego fui usus priori estate.
Item dico quod duxi illam aquam saltem una nocte uel die.
Item ego duxi illam aquam sine ui. clam. uel precario duxi.
Item ego duxi ab illo loco unde oritur aqua. Item
ego duxi credens me ius habere. et omnes confessiones
et omnia que desiderantur in superiori interdicto considerantur
et hic. Positiones rei.
E conuerso reus faciat tales positiones. Ego dico quod hec
aqua in estate siccatur. Item dico quod iam sunt du-
o anni quod aquam illam duxisti. Item dico quod duxisti
aquam illam. ui. clam. uel precario ante. Item dico
quod tu duxisti illam aquam credens te ius non habere.
In hoc autem interdicto concipiet actor talem libellum.
Vobis dne. ostendit potestati. pi. conquerendo R. de con. Libellus
qui me prohibet uel impedit ducere aquam estiuam
ad fundum meum ad irrigandas teneras cucurbitas
uel cetrolas. uel faseolos uel alia ubi aquam illam du-
xi priori estate. Unde ne me impediat uel prohibeat
ago contra ipsum ad hoc propono interdictum de aqua estiua
uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita
recte concipiatur libellus dictum l. ff. e. l. i. § de in ait
pretor. Si autem in priori estate non duxisti set in hac e-
state et impediris concipies libellum in hunc modum. ut illud
titius qui me impedit seu prohibet ducere aquam sicut
cum hac estate duxi. unde ne me impediat ago contra
ipsum propono interdictum utile de aqua estiua uel actio-
nem utilem in factum subrogatam in locum ipsius. quod ita rec-
te concipiatur libellus. dictum. l. ff. e. l. i. § qui hac
estate. Q° Set queritur quare in hoc casu competat utile
et non directum. R. quia aliam locum habet uel uerba deficiunt.

de in[ter]d[ic]tis

rescripta non conceduntur ad alterius lesionem

pretor est dixit. uti aquam duxisti p[ri]ori estate. ut ff. e. l. i. § ait autem pretor. ait uti duxit hac estate et non pore et ideo sua concordat uerba destituuntur. ut in eadem l. § quod autem et § quibus hec sunt et alibi ubi sua loca habent / loca habent uti lis ex quo uti destituunt. ut ff. si qua paup. fecit. di. l. pluit. q[uesti]o Item queritur quare istud interdictum fuit factum cum sufficeret primum. Sed sit aliud. Re. cum aqua estiua a cotidiana non unum differt sed usu. ut ff. e. l. i. § cotidiana. Re ideo fuit factum quia in speciali casu loquitur / s. quando aliquis uult ducere aquam quam in estate duxit. et est differentia inter se quantum ad factum ut ff. e. l. i. § quare autem. licet omnia que requiruntur in isto requirantur in alio. ut dictum est. fuit autem istud ideo inuentum quia utile erat aquam ducere in estate propter ortos irrigandos ea que ibi sunt. nec facias uim in illo quod dixi ad irrigandum quia non habent locum interdictum alias / immo habent / nam et si alia de causa ductam sit aqua nichilominus competit interdictum. ut ff. e. l. i. § idem labeo scribit et sic pretor. q[uesti]o Item queritur an interdictum de aqua cotidiana competat in eo casu quo competit interdictum de aqua estiua. uideretur uideretur quod sic quia quod illud sit generalius istud speciale. Sed non puto quia doli clausula non pertinet ad ea de quibus specialiter cautum est. ut ff. de do. obli. l. doli et arg. ad idem ff. de penis. l. sancio. Si tu ducis aquam per castellum. i. per receptaculum quoddam ad locum tuum et impediaris illam aquam ducere. habes contra eum interdictum de aqua ex castello ducenda. R[ubric]a. de aqua ex castell. ducenda. Sed quia aliquando aqua ducitur ad predium alicuius uel domum ex receptaculo illo quod aquam publicam suscipit quod uocatur castellum ideo proditum est interdictum de aqua ex castello ducenda. unde si aliquis habet ius aque ducende ita ex castello et prohibeatur ab aliquo illam aquam ita ducere habet hoc interdictum de aqua ex castello ducenda. ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. unde ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria. In primis quod ius aque ducende sit ei concessum ab eo qui concedere potuit. puta ab imperatore uel senatu. nulli enim aquam ducere ex castello. i. ex receptaculo quod aquam publicam suscipit conceditur. nisi sibi a principe uel senatu concedatur. ut ff. e. l. i. § Et interdictum necessarium. et ff. de fluminibus l. quominus. Secundum quod uiolentia ei inferatur. alias non competit ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. Tertium quod de nouo uelis ducere ex illo receptaculo seu castello / quod tu caueas nomine dampni infecti uicinis. ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. in fi. § Quartum quod receptaculum ex quo aqua ducitur sit tale quod aquam suscipiat publicam. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum necessarium. et istud nota quod licet predicta interdicta. s. de aqua cotidiana et de aqua estiua sint possessoria istud tamen interdictum respicit causam petitoris / quia si tibi concessum sit non assignatum uel a principe uel a successore / habes tu hoc interdictum / non autem habes licet usus fueris. nisi usus fuisses tempore tanto cuius non esset memoria. ut ff. e. l. i. § ult. et l. hoc iure. § ductus aque. et sic § ille intelligitur de ductu aque a flumine publico. certum si aliunde ducatur aqua et habet continuam causam queritur seruitus illa longo tempore. ut c. de seru. l. ii. Quintum est necessarium quod ille qui uult ducere / ducat ita quod

uicinis non noceat. ut ff. e. t. l. hoc iure. § ex flumine. princeps enim qui concedit alicui ut ducat aquam uidetur concedere sine dampno aliorum. ut et alibi ff. ne quid in loco pub. l. ii. § merito. rescripta enim principis et priuilegia sine cuiusque iniuria concedi solent. ut c. de emanci. l. neauius. Positiones actoris. Vnde in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Ego dico quod in tali loco est quoddam receptaculum in quo colligitur aqua publica. § Item dico quod locus ille uocatur castellum. Item dico quod dominus imperator uel senatus concessit michi ducere ex illo loco. Item dico quod tu me prohibes illam aquam ducere. Item dico quod quando uolui aquam ducere uolui tibi satisdare nomine dampni infecti. Item dico quod illam aquam duco et uolo ducere sine dampno alicuius uicini. Positiones Rei. Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico quod locus ille in quo illa aqua recipitur est priuatus. Item dico quod tu ducis aquam seu uis ducere sine priuilegio principis uel senatus. Item dico quod quando tu uoluisti ducere aquam ego petii ut caueres michi nomine dampni infecti et tu recusasti cauere. Item dico quod tu uis ducere aquam cum incommodo meo et maiori meorum. Item dico quod tu tamen infert ei uiolentiam. In hoc autem interdicto faciat actor ita libellum. Libellus. Vobis domine h. pot. pi. conqueritur R. de co. qui iniuste prohibet me seu impedit ducere ex castello. i. ex illo tali receptaculo quod continet aquam publicam ex quo loco ius est michi seu competit aquam ducere. unde ne me prohibeat ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum de aqua ex castello ducenda uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod directe competit libellus. dicitur l. ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello. q[uesti]o Sed queritur nam non uidetur quod istud interdictum habeat locum. nam ista est ratio istius interdicti quod aliquis non ducat aquam publicam sine licentia principis. ut supra dictum est. Sed probo quod est sine licentia a principis per suum aquam publicam ducere. nam ecce flumina publica sunt. ut ff. de fluminibus l. i. § ii. et iii. et tamen per suum mea auctoritate ducere aquam dum tamen imperator seu senatus non prohibeat. ut ff. e. t. l. quominus. Re. bene uerum est quod tu potes ducere aquam ex flumine publico et sine principe. sed aquam publicam. i. publico usui destinatam. i. usui rei publice non potes ducere sine priuilegio principis. ut ff. de fluminibus l. quominus. et in hoc casu attende quod dicitur hoc interdictum de aqua ex castello ducenda. i. ex eo receptaculo quod aquam publicam suscipit. ut ff. e. l. i. § ait pretor quo ex castello / uel aliter puto loquitur forte hoc interdictum / habeo predium meum uel domum iuxta flumen uel riuum inter predium seu domum meam est uia publica. uolo ducere aquam supra uiam publicam ad predium uel ad domum meam et sit factum castellum quoddam. i. receptaculum quod suscipiat illam aquam publicam. certe hoc non possum facere sine mandato principis. quod ita sit intelligendum illud interdictum. dicitur l. ff. de aqua plu. arc. l. si in loco publico. § sine iussu. uel ita pone exemplum / habeo domum meam ex una parte uie publice et aliam domum ex alia / uolo facere pontem inter utramque domum ut recipiam aquam pluuialem

locus habet

uinum

uia illam

libell.

=aqua

=possis

Ro. rescripta conceduntur sine iniuria alicuius

ale' per cisternam uel ita facere castellum, id est receptaculum quo recipiant aquam pluuialem, certe non possum facere sine licentia principis. nam potest supra uiam publicam facere nullus ligneditur ut ff. ne quid in loco publico fiat. l. ii. § si tractatum et ad hoc facit. l. ff. e. l. i. § permittitur. Si tu abes riuum per quem aquam ducis et pro illum impediris ab aliquo aquam ducere habes contra illum interdictum de riuis. Rubrica de riuis.

Si aliquis alicui habet riuum per quem riuum ducit aquam et prohibetur ab aliquo ne ducat. uel uult reficere riuum illum et purgare et ab aliquo prohibetur. ideo proditum est interdictum de riuis. ut ff. e. l. i. in principio. Et ideo est si aliquis habet riuum uel habet incile uel habet puteum specus uel septa in flumine. l. habet incile uel habet puteum uel uult ducere aquam uel reficere uel purgare si ab alio uel quo si ab aliquo prohibeatur habet hoc interdictum de riuis. ut ff. e. l. i. in principio. Quid autem ista differunt inter se attende. Riuus est locus per longitudinem depressus quo aqua decurrit. Specus est ex quo aqua despicitur, id est quando aqua ducitur per locum coopertum. ut ff. e. l. i. in principio uersu et spectacula dicuntur. Septa sunt que ponuntur ad incile fluminis aque deriuande uel compellende causa siue lignea siue lapidea uel de alia materia ad continendam aquam et transmittendam. Incile autem dicitur locus iuxta flumen et dictum est quia inciditur lapis uel terra unde primum aqua ex flumine agi ducique possit. sic hec probantur. ff. e. l. i. in principio. § riuus et § specus et § septa et § incile. Unde ad hoc ut istud interdictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod riuus ille sit factus causa ducende aque. ut ff. e. l. i. § aquam. Secundo quod illo riuo sit usus hoc anno uel in priori estate. ut ff. e. l. i. in principio. § hoc interdictum. Tertium quod sit usus non ui non clam non precario. ut ff. e. l. i. § si. et § hoc interdictum. Quartum quod aliquis te prohibeat uolentem ducere aquam uel reficere uel purgare illum riuum ut ff. e. l. i. in principio. Quintum quod in eo modo ducat et per eundem locum sicut duxit hoc anno seu priori estate. aliquem impune prohibetur. ut ff. e. l. i. § si quis terrenum. et § si. eundem. Uerumtamen nouum canalem uel fistulas ponere poterit in riuo licet non habuerit dummodo non in communi detur ager illius per quem aqua ducitur. ut ff. e. l. § riuus. § si quis nouum. et est sciendum quod licet nuntietur nouum opus illi qui uolebat reficere riuum non ualet nuntiatio quominus possit reficere. licet per negatoriam possit prohiberi. ut ff. e. l. § riuus. § si quis riuum. nec facio differentiam sit riuus in publico. an in priuato siue sit riuus aque frigide uel calide. nam et priuato per quem aqua ducitur in uaporib. balneariis locum habet hoc interdictum utile. ut ff. e. l. § riuus. § hoc interdictum. utile autem ideo datur quia causa concordat uerba constitutionis. sicut sepe dictum est. Questio. Set illud quero. uolo reficere riuum aduersarius intentat contra me negatoriam si ego a refectione prohibendus. uidetur quod sic. ut ff. e. l. § riuus. § hoc interdictum. set contra uidetur quod non sim repellendus. quia et nuntiatio noui operis impune contempnitur. ut dictum est. et quia interest rei publice riuos refici ne homines siti moriantur. ut ff. e. l. ult. Set autem ille qui uult reficere est in possessione illius riui et tunc non credo eum prohiberi per negatoriam quominus reficiat. an non sit in possessione et tunc credo eum prohiberi ut distinguit lex. arg. ff. de aqua cotidiana et estiua. l. si de uia. si in meo casu quando riuus ille esset necessarius propter sitim. tunc enim nostram dubitet credere ipsum posse reficere et si negatoria ab aduersario intentatur. unde quod dicit.

id est e. t. § riuus. § si quis riuum quod possum eum prohibere per negatoriam attendere hoc uerum esse quando non possum eum uolebat reficere propter sitim. Unde in hoc interdicto actor tales faciat positiones. Positiones actoris. Ego dico quod riuus talis cuius fines sunt tales est factus causa aque ducende. Item dico quod per illum riuum duxi aquam hoc anno uel hac priori estate. Item dico quod illam aquam duxi sine ui clam uel precario. Item ego dico quod tu prohibes me uolentem uti aqua illa seu uolentem reficere. Item ego dico quod eo modo et loco uolo ducere predictam aquam. Et hec et confessiones possunt fieri quando aliquis uult ducere aquam per specum uel septa uel de puteo uel ad balneum per riuulos sicut supra dixi et ff. e. § riuus. Et contra reus faciat tales positiones. Positiones rei. Ego dico quod riuus ille est minus ydoneus ad suscipiendam aquam. si hoc confitebitur actor absoluetur reus quia non est ydoneus ad aquam recipiendam sicut supra dixi. Item dico quod per illum riuum iam sunt duo anni quod tu desiuisti ducere aquam. si hoc confitebitur actor succumbet quia iam non duxit hoc anno uel priori estate. Item dico quod tu aquam illam duxisti ui clam uel precario. an me. si hoc confitebitur actor succumbet quia amodo male est usus. Item ego dico quod tibi tantum te prohibui uolentem ducere aquam uel reficere. Item dico quod alio modo et alio loco uolebas ducere aquam quam consueueris ducere. Libellum.

In hoc autem interdicto actor concipiet ita libellum. Uobis domino. h. potestati pl. conqueror. R. de C. qui me prohibet et impedit ducere aquam per riuum uel septa uel ducere aquam de puteo sicut priori estate uel hoc anno duxi uel reficere. unde nemo impediat uel prohibeat ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum de riuis uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. in principio. Questio. Set illud quero quando concipio libellum ut ducam aquam per septa uel specu uel cuniculum uel de puteo. an recte proponatur in libello interdictum de riuis. Et dico forte quod sic. cum nomen riui sit quoddam generale et omnia predicta sub se comprehendat. Sed si uelles ducere proponeres in libello interdictum de specu quando uelles agere de specu uel interdictum de septa. uel interdictum de puteo quando uelles agere de puteo. uel quando uis agere pro talibus dicas propono utile interdictum de riuis. ut ar. ff. e. t. l. hoc iure. § hoc interdictum. Si aliquis habet usum auriende aque de fonte de puteo uel piscina uel lacu et ab alio impeditur habet interdictum contra illum interdictum de fonte. si similiter reficere puteum uel fontem et ab alio impeditur habet interdictum de fonte reficiendo. Rubrica de interdicto de fonte reficiendo.

Sepe contingit quod aliquis habet usum hauriende aque de fonte de puteo uel de piscina uel de lacu et ab alio impeditur uti ideo proditum est interdictum de fonte. et quia aliquando quis uult reficere fontem puteum piscinam uel lacum quorum aqua utitur et ab aliquo prohibetur reficere uel purgare ideo fuit proditum interdictum de fonte reficiendo. ut ff. e. t. l. i. in principio et § de in aut pretor. et licet dominus Jo. fecit duos circulos in arbore actionum de istis duobus interdictis ego tamen coniunctim de utroque tracto propter connexitatem. quia que desiderantur in uno et in alio preter quam quod primo interdictum requirit usum. Secundum requirit refectionem. Unde ad hoc ut ista interdicta competat tot sunt necessaria. Inprimis quod fons sit seu puteus lacus uel piscina. Secundo quod nulla sit aqua uiua. alioquin non habet locum istud interdictum ut ff. e. l. i. in principio. et § hoc interdictum de cisterna. Tertium exigitur quod aliquis te prohibeat. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum.

= ibi

= est

= ius qui

= triennium

Hoc in negatoria uel confessoria. ... uel clam ...

= tus.

Hoc. propter necessitatem aliquid permitti quod alias non permittetur.

= puteum a

= duxi

= uel specu

septa. uel interdictum de puteo. quando uelles agere de

= iure

locum habet. et habet locum siue quis prohibeatur aurire a
quam siue pecus appellere. ut in predicto §. Quartum quod
quis uelit purgare fontem lacum puteum seu piscinam
ut ff. e. l. i. § de in. Quintum quod ille qui fuit usus
fuit usus hoc anno non ui non clam non precario. ut
ff. e. l. i. in prin. et § de in. Sextum quod ita quis utatur
uel purget quomodo in isto est consuetus est uti seu purgare ut
ff. e. l. i. § hoc interdictum eandem siue quod uelit quis pur
gare fontem suum coercere aquam fontis ne effluat uel
dilabatur competit quod hoc interdictum ut ff. e. l. i. § ult. unde
in hoc interdicto actor faciat tales positiones. po. ac.
Ego dico quod in tali loco cuius fines sunt tales est fons pu
teus seu lacus uel piscina. Item dico quod in illis est aqua
uiua. quod facimus hanc conclusionem. quia si non esset aqua
uiua sicut in cisterna non competit hoc interdictum. ut ff.
e. l. i. § hoc interdictum de cisterna. Quid si contingit si
sumus in partibus illis ubi aqua uiua non inuenitur
sed tantum cisterne et ubi aqua uendi et emi solet sicut est
in apulia plana in quibus dam locis ut ff. de alimentis
et ci. leg. l. ult. uolo purgare cisternam uel uolo
aurire aquam et uti aqua illa sicut fui usus hoc
anno non ui non clam non precario. hic credo utile in
terdictum de fonte locum habere. que equitas sua commendat utilitatem
constituere. et quod denegatur interdictum de cisterna ff. e. l. i.
intelligas denegari directum. Item ego dico quod tu prohi
bes me uti illa aqua uel reficere fontem illum uel ap
pellere oues ad haustum aque. Item ego dico quod ego
fui usus hoc anno illa aqua sine ui. clam uel preca
rio. Item ego dico. quod ego uoletum uti sicut fui usus.
econtrario reus faciat tales positiones. positiones rei.
Ego dico quod in tali loco fuit fons sed desiit esse. si hoc
confitebitur actor succumbet. quia non inuenitur fons
pro quo interdictum competat. Item ego dico quod in illo loco est
aqua collecta de imbribus. si confitebitur actor succum
bet quia non competit illud interdictum nisi pro aqua ui
ua ut dictum est. Item ego dico quod tu ius non habes me prohi
bere uti aqua illa uel purgare fontem. Item e
go dico quod tu usus fuisti aqua illa hoc anno. ui.
clam uel precario a me. Item ego dico quod tu uis uti
illa aqua seu purgare fontem in alio statu et ali
a forma uel modo quam fuit usus. Item ego dico
quod uis uenas querere seu aperire. In hoc autem
interdicto concipiat actor ita libellum. libellus.
uobis domine h. potestati pi. conqueror R. de c. qui me prohibet
uel impedit uti aqua de fonte lacu puteo uel pisci
na tali cuius fines sunt tales qua aqua usus sum h
anno non ui. non clam non precario unde nemo impe
diat uel prohibeat uti illa aqua sicut hoc anno usus
sum ago contra illum ad hoc propono interdictum de fonte uel
actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita rec
te concipiatur libellus. dic l. ff. e. t. l. i. in prin.
Si autem uis concipere libellum pro reficiendo fonte. di
cas ita. libellus. uobis domine h. potestati pi. conqueror
R. de c. qui me prohibet uel impedit purgare fon
tem uel reficere piscinam uel lacum uel puteum cuius fines sunt
tales. unde ne impediat me purgare predictam sicut mihi
est ius purgandi et usus sum hoc anno non ui. non clam

non precario ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum de fonte reficiendo
te uel actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita
recte concipiatur libellus. ff. l. ff. e. l. i. § de in. Quid
si illud quod in libello ponitur scilicet sum usus hoc anno
Quid quod si non in hoc anno sed alio fui usus. numquid lo
cum habet hoc interdictum. hic non puto maxime cum omnia inter
dicta sunt annalia. ideo quod non pertinent ad uiolentum
uel ad prohibendum. licet de hiis que pertinent perpetuo con
petant. ut ff. de interdictis. l. plt. Quid item quid. ideo quod dicitur
usum hoc quero quot diebus debeo hoc anno esse usus. utrum
per totum annum an per media parte anni. hic idem puto quod
in interdicto de itinere actuque priuato notaui. Si uis
cloacam tuam purgare et ab aliquo impediris.
Item si uis cloacam de nouo facere et ab aliquo prohi
beris. Item si aliquis immisit cloacam in tuo habet locum illud
interdictum de cloacis. Rubrica. de interdicto de cloacis.
Quia multotiens aliquis uult reficere cloacam suam
uel purgare et ab alio prohibetur. ideo proditum est interdictum
de cloacis. Idem est si aliquis uellet cloacam de nouo
facere et ab alio prohibetur. Item et quia sepe aliquis in
mittit in cloacam meam aliquid quod immittere non debet
uel quod immissum cloacam impedit. ideo proditum est interdictum
restitutorium quo iubetur auferri quod immissum est. et sic
primum prohibitorium. secundum restitutorium. ut ff. e. l. i. § i.
et § de in. et l. ult. et licet uideatur trebatio et eius sue
consentire ex quo de cloacis tracto qui fuit amicus
stercorosus et cuius sententia preualuit inter quilinio ut
ff. de actionibus empti. l. fundi. § ii. tamen nichilominus de
cloacis tracto quia tractatus de cloacis ad salubri
tatem et tutelam ciuitatum pertinet nam celum pestilens
lens et immundum faciunt immunditie cloacarum. ideo est
et si non reficiantur. et hac ratione sic et ego presedit di
ci trebatius ulpianus qui hoc dicit. l. i. de cloacis et eti
am al neratius uenulteius post dicti trebatii qui hoc dicit
l. ult. de cloacis. quod ita sit utilitas maxima dicit
lex. ff. e. l. i. § curauit. unde licet dominus Jo. fecit du
os circulos in arbore actionum. de hiis duobus in
terdictis non unicum fecit interdictum cum breuitatis
causa. ad hoc ut competat ista interdicta tot sunt necessaria
Primum quod sit cloaca. est autem cloaca locus cauus per
quem colluuies quedam fluit ut ff. e. l. i. § cloaca
Secundum quod aliquis prohibeat te purgare cloacam fac
tam uel reficere. uel si aliquid est immissum per quod usus cloa
ce impediatur quod remoueatur ut ff. e. l. i. in prin.
Tertium quod ille qui uult reficere uel purgare ca
ueat uicino de dampno infecto. ut ff. e. l. i. § ii
et § si quis purganti. Item illud nota quod habet locum aliud
interdictum suum quis uelit purgare ipsam cloacam suam fi
stulas seu meatus seu tubum. i. foramen cloace un
purgatur colluuies aque. ut ff. e. l. i. § cloace.
Item et nota quia quod est si aliquis habet usum cloace ui.
clam. uel precario quod non nocet sibi. Item et si ui dicetur
nouum opus contemptu post nuntiationis. ut ff. e. l. i.
§ hoc interdictum quod primum. et § si quis purganti. unde in
hoc interdicto actor faciat tales positiones. po. ac.
ego dico quod in meo et te. in loco tali est cloaca. Item e
go dico quod illam cloacam ego uoletum reficere uel purgare.

Item dico quod tu me prohibuisti. Item dico quod ego volui caueri nomine dampni infecti et volo. Item dico quod tu immisisti tale quid per quod usus cloace mee impeditur. Contrarius faciat tales positiones. po. rei.

Ego dico quod inter me et te in loco in quo dicitur constitutum sit in seruitute. C. ut melius posses in pertinentiis. Si hoc probabit actor absoluetur reus. Item dico quod ego volui reficere uel purgare cloacam quod ego petii a te ut caueres mihi nomine dampni infecti. Item dico quod tu cauere mihi recusasti. Item dico quod tu tamen me prohibuit. Inter alii interdictis concipiet actor ita libellum. libellus.

Vobis domine h. potestati pi. c. e. R. d. quod prohibet me purgare uel reficere cloacam meam que est in loco tali inter me et ipsum. unde nemo prohibeat uel impediat ago contra ipsum. ad hoc propono interdictum de cloacis. uel actionem in factum subrogatam illo. ipsi interdicto et ita concipiet libellum qui vis purgare uel reficere. Si aut aliquid immisit per quod impeditur usus cloace dicas ita. libellus

Vobis domine h. potestati pi. c. e. R. d. quod in cloacam que est inter me et ipsum in loco tali immittit talia per que usus meus in cloaca illa impeditur. unde quod remoue[at] ago contra ipsum ad hoc propono interdictum de cloacis. uel actionem in factum subrogatam in loco ipsi interdicto. quod ita recte concipiatur libellus usque dicit l. ff. e. l. i. in principio. qo

Sed quero nam non videtur quod locum habeat ista interdicti. Si sit libellus concepi. nam aut competit mihi ius habendi cloacam aut non. In primo casu siue mihi competit possum prohibere illum qui me impedit reficere uel purgare uel aliquid immittit per negatoriam uel possum habere confessoriam ad vindicandam illam seruitutem libere. ut ar. ff. de ui et ui ar. l. i. § deiectum. in ui et — adquod quod habeo illud interdictum. Item si non competit mihi ius non ne ille potest me per negatoriam prohibere qui non sit mihi ius in illas edes. uel in eius solo aliquid eo inuito immittere. ut cum iure communi melior sit conditio prohibentis. ut ff. com. di. l. sabinus. Et ergo videtur quod in siue non habeat quod melius omnimus possit facere cloacam. nam in hoc interdicto et si quis utatur. ui. clam uel precario quod melius omnimus habet interdictum quod malus interdictis seculus est. ut supra no tamen. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. Re utroque casum potest intelligi siue habeat ius siue non. Si enim habet ius competit sibi per confessoriam melius omnimus habet hoc interdictum. quia confessoria petitorium continet hoc aut possessorium. et hoc unde in fructuario nam licet habeat confessoriam melius omnimus tamen habet interdictum unde ui. ut ff. de ui. et ui. ar. l. i. § deiectum. sum ui. Si aut non habet ius est sibi utile et necessarium hoc interdictum sufficit est sibi qualis qualis possessio. si moueatur aliquis quia pretor fecit mentionem in interdicto de hoc ubi pertinet unde ut pertinet talem iure dominii uel quasi uel iure iuris. ut ff. de ser. l. ubi pertine. Re pretor exponit istud verbum ut illud ubi pertinet non extendatur ad dominium uel quasi uel iuris. Sed extenditur ad effectum ut pertinet. i. directe peruenit extendit. ut ff. e. l. i. § quod ait pretor. qo. Sed illud quero an liceat mihi cloacam de nouo facere inter edes meas et tuas te inuito. et dicitur te seu nunciate nouum opus possum illam nunciationem contemnere. Re utrique. ut ff. e. l. i. § si quis purgare. et l. ult. dominum si nunciaui per uelis cloacam facere. Si faciat per immittendo illo cum maxime publica cura committitur. ut caueatur. ut ff. e. l. ult. Sunt tamen concessiones alicui precario et ille non ualuit re illam restitue re. Inest interdictum de precario de illa. Re de interdicto de precario.

Quia sepe et multotiens res conceduntur in precario et tota die de facto istud frequentatur. ideo dea indagans unde si aliquis rem suam precario alicui concedit potest tamen recuperare per interdictum de precario. ut ff. e. t. l. i. qo

Sed quero quid differat iste titulus a titulo commodati. In primis quia precarium ad certum tempus non constituitur. In commodato ad certum tempus conceditur et post tempus durat precarium. ut ff. e. l. in rebus. § meminisse. Commodatum autem semper ad certum tempus conceditur. ut c. e. t. l. cum quanto plus. Item precarium conceditur sine aliqua prefinitione certi usus. puta quia dico concedo rem istam in precario. Commodatum autem semper ad certum usum uel locum puta commodum mihi equum tuum usque ad uillam uel ancillam ut faciam tamen iudicium uel tabulas ut inueni faciam in cause de ituro re. ut c. e. t. l. cum quanto plus. et ff. como. in commodato. § i. et ii. et l. ut eo. Item commodatum ante tempus reuocare non possum. ut ff. como. l. in commodato. § sicut autem precarium autem ante tempus reuoco et si precarium sit appositum ut usque ad pascha habeas tamen ante pascha reuoco. ut ff. e. t. l. cum precario. Item in commodato uenit dolus lata leuis et leuissima culpa. ut ff. como. l. sicut certo. § si et in precario non tenetur aliquis nisi de dolo de dolo et lata culpa. ut ff. e. t. l. quesitum. § eundem. Ceterum quo est ratio. Re lex predicta assignat rationem quia hoc totum quod teneatur in interdicto de precario procedit ex liberalitate eius qui in precario concessit. Sed hoc eadem ratio adaptatur in commodato ex sola enim liberalitate illius qui commodat procedit. nullus enim compellitur commodare. ut ff. como. l. in commo. § sicut autem quero quod in precario quod interdicit quam tum non ueniet leuis et leuissima culpa sicut in commodato. Ro propterea quod in hoc aliud in commodato. C. quia reuocatur precarium ab eo ante tempus sicut dictum est. quod in commodato non est. unde si propter uno commodo sentit aliud incommodum equo animo debet tollerare. ut ar. ff. quod met. cau. l. si eum exceptio. § quatenus. et ff. de uir. iura do. cum quis. in principio. § quidam tamen voluerunt dicere quod sit differentia in solo nomine. si dico precario tibi rem istam concedas in precario erit precarium. si aut dico commodatum erit commodatum. ff. e. t. l. ii. § ult. non approbat hoc dominus meus sicut notat in summa t. commodati et in t. de precario. quia ita esset imposita uerba rebus et nominibus. ut. c. communia de leg. l. [illegible] ubi uis. Sed quia differentia est in nomine ideo differentiam nominis reinanibus relinquamus. ut c. de postulatione. l. ii. qo Sed ponamus rem aliquam tibi concessi et sit in dubio utrum precario uel in commodatum concesserim. quid presumemus presumemus commodatum a precarium.

Marginal notes (left margin): ut; tali

Marginal notes (right margin): constituitur; quia dico; qo; Nota pro uno commodo aliud senti[t] incommodum equo animo debet tollerare.; Ho. differentiam reinanibus relinquam.; uerum

certo p(ro) s; respondet(ur) q(uod) neutrum p(re)sumatur. (et) sic i(n) casu isto non ius officit s; p(re)cario. ut (et) al. ff. de re iu. tute l. duo sunt titii. q(ui)da(m) t(ame)n dicunt ut si sit res mobilis. (et) t(unc) p(re)sumatur co(m)modatu(m). an immobil(is) (et) t(unc) p(re)sumit(ur) p(re)cariu(m). licet (et) mobilia (et) immobilia (et) i(n) iura possint co(m)modari (et) i(n) p(re)cariu(m) co(n)cedi. ut ff. co(m)mo. l. i. (et) ff. e. t. l. ait p(re)tor. § ult. (et) l. h(ab)it. § p(re)cario. (et) l. in rebus. t(ame)n ad ea que fr(equen)ter (et) q(uasi) (con)tinuis accidunt iura aptantur. ut ff. de legi. (et) (con)stit. na(m) ad ea. na(m) ut pl(urimu)m fr(equen)ter (con)tingit q(uod) mobilia co(m)modantur. immobilia p(re)cario (con)ceduntur. Item ad hoc ut illud i(n)t(er)dictum (com)petat tot sunt necessaria. inp(ri)mis q(uod) tu(m) ergo es q(uod) re(m) aliqua(m) e(st) p(re)cario (con)cederet. ul(tra) mero (et) tacite s; filius tuus ul(tra) servus ul(tra) procurator tuus ul(tra) alius noi(m)e tuo (et) tu ratu(m) h(ab)uisti. ut ff. e. l. i. (et) ii. in p(ri)n. (et) l. in rebus § meminisse. (et) l. titio. § procurator. (et) l. si filius.

Sed(ecun)d(u)m q(uod) re(m) illa(m) (con)cessisti p(re)cario. ut ff. e. l. ii. in p(ri)n. Tertiu(m) q(uod) res illa a(d) rogatus h(ab)e(t) p(re)cario non sit tua. t(unc) e(st) p(re)cariu(m) nullu(m). rei e(st) sue p(re)cariu(m) non tenet. ut ff. e. l. in reb(us) § meminisse. q(uod) ita adtende q(uod) sit tua (et) ro(n)e p(ro)p(ri)etatis (et) possessionis. alioq(ui) licet res sit tua ro(n)e p(ro)p(ri)etatis non t(ame)n respectu possessionis tenet p(re)cariu(m) rei sue. (et) sic exe(m)plu(m) ponitur i(n) creditore (et) d(e)bitore ubi tenet p(re)cariu(m) int(er) d(e)bitorem. p(ro)p(ter) p(ossessionem). q(uae) e(st) apud creditore(m). licet p(ro)p(rieta)tis sit d(e)bitoris. ut ff. e. l. e(st) tr. § ult. (et) c. de act. pig. pignus. (et) ff. de acq(uirenda) p(ossessione). qui pignoris. (et) l. repignoris. (et) hoc p(otes)t notare in scolarib(us) quia suos libros obligant creditorib(us), (et) revoca(n)t p(er) ea p(re)cario. licet e(nim) tu sis d(omi)n(u)s rei si t(ame)n re(m) illa(m) p(ossi)dea(m) (et) co(n)ceda(m) t(ibi) p(re)cario valet p(re)cariu(m). ut ff. e. t. l. s; si ea(m) re(m). (et) sic in e(m)ptione d(icitu)r. e(m)ptio e(st) rei p(ro)p(ri)e nulla n(on) teneat respectu p(ossessionis). que ap(u)d a(li)u(m) erat ut ff. de (con)tra. e(m)pt. l. sue rei (et) l. si in e(m)ptio(n)e § rei sue. Quartu(m) q(uod) ille qui co(n)cessit re(m) illa(m) p(re)cario velit re(m) illa(m) avocare. s(cilicet) q(uod) mutavit volunta(te)m sua(m). ut ff. e. l. i. in p(ri)n. (et) l. ii. § hoc i(n)t(er)dictum. (et) l. cu(m) p(re)cario. Quintu(m) q(uod) ille qui co(n)cessit p(re)cario non fecit sibi sp(eci)al(ite)r caveri de re restituen(da). t(unc) e(nim) non h(ab)et hoc i(n)t(er)dictu(m). ut ff. e. l. (et) h(ab)et. § cu(m) quis. Unde in hoc i(n)t(er)dicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico q(uod) tu rogasti me q(uod) re(m) tale(m) (con)cederem t(ibi) p(re)cario ul(tra) rogavit servus tuus ul(tra) filius tuus ul(tra) procurator ul(tra) tal(is) amicus tuus exp(res)se tua (et) tu ratu(m) h(ab)uisti.

Item ego dico q(uod) re(m) illa(m) t(ibi) ul(tra) illis (con)cessi p(re)cario. Item ego dico q(uod) re(m) illa(m) qua(m) t(ibi) (con)cessi p(re)cario e(st) mea. Item ego dico q(uod) ego volo revocare re(m) illa(m) qua(m) t(ibi) (con)cessi p(re)cario. Item ego dico q(uod) q(ua)n(do) re(m) illa(m) (con)cessi p(re)cario (con)cessi sin(e) o(mn)i cautione de re illa restituenda. Eo(n)t(ra) reus faciat tales positiones. Posi(tiones) rei.

Ego dico q(uod) ego rogavi te ut re(m) illa(m) m(ihi) (con)cederes p(re)cario (et) tu m(ihi) (con)cederes recusasti. Item ego dico q(uod) re(m) illa(m) titio in solid(um) (con)cessisti p(re)cario. Si hoc (con)stabit actor absolvetur reus quia duo in solid(um) re(m) eade(m) non p(ossun)t p(re)cario p(ossi)dere. ut ff. e. l. duo in solid(um).

Item ego dico q(uod) res illa qua(m) (con)cessisti m(ihi) p(re)cario e(st) mea. na(m) re(m) illa(m) noi(m)e meo p(ossi)d(e)bas. puta quia t(ibi) co(m)modavi ul(tra) quia deposui. Item dico q(uod) q(ua)n(do) re(m) illa(m) (con)cessisti m(ihi) p(re)cario ego p(ro)misi d(e) restituenda. Libellus

In hoc aut(em) i(n)t(er)dicto concipiet actor talem libellu(m). Vob(is) d(omi)ne h. pot(estas). p(ro)p(on)o e(go). R. de O. cu(m) re(m) tale(m) (con)cessi p(re)cario (et) ea(m) m(ihi) reddere (con)dicit. unde q(uod) m(ihi) restituat a(d) g(ra)d(um) (con)t(ra) ip(su)m (et) ad hoc p(ro)pono i(n)t(er)dictu(m) de p(re)cario ul(tra) actione(m) i(n) f(actu)m subrogata(m) in loc(um) ip(s)i(us) i(n)t(er)dicti. q(uod) ita recte (con)cipiatur libellus dic(itur). l. ff. e. l. i. (et) ii. Qui(n)ti t(ame)n adiciunt in libello (et) ip(su)m in i(n)t(er)esse (con)dep(nari) peto (et) sumunt ar(gumentum). ex l. ff. e. t. l. q(ua)n(do)q(ue). § ex hoc i(n)t(er)dicto. q(uod) non credo. nu(m)qua(m) e(nim) puto q(uod) in i(n)t(er)esse sit in obligatione g(ra)(tia) nec in petitione, q(uod) e(nim) legitur in d(ic)ta l. p(re)d(ic)ta questio(n)e verum e(st) q(uod) e(st) i(n)t(er)esse in (con)dep(n)atione. s(cilicet) q(uia) cu(m) in o(mn)ib(us) i(n)t(er)dictis due dentur s(ente)n(ti)e si non pareatur p(ri)me p(otes)t iudex postea ad i(n)t(er)esse (con)dep(n)are. ut ff. de rei v(endicatione). l. qui restituere. (et) sicut notavi s(upr)a. Q(uaesti)o. S; illud q(ueritu)r ad quid intentetur i(n)t(er)dictu(m) de p(re)cario. ut(rum) respectu p(ossessionis). an re(spectu) p(ro)p(ri)etatis. (et) q(ua)n(do) p(er) illud i(n)t(er)dictu(m) actor (con)sequa(tur). R(espondeo) intentatur ro(n)e p(ossessionis). (et) ideo lex dic(it) eu(m) e(ss)e restitutoriu(m). ut ff. e. l. ii. § hoc i(n)t(er)dictu(m). Q(uaesti)o. S; q(ueritu)r d(icitu)r restitutoriu(m). na(m) sic videtur. q(uod) p(ossessio) sit ap(u)d eu(m) qui p(re)cario rogavit. R(espondeo). h(ab)e(t) aliq(ua)n(do) p(ossessionem). ad p(re)d(ic)tu(m) eu(m) qui p(re)cario rogavit. si hoc sp(eci)al(ite)r petiit. ut ff. e. l. (et) h(ab)et. § eu(m) qui p(re)cario (et) sic quia naturalis e(st) a(pu)d illu(m) qui p(re)cario rogavit ideo dicitur restitutoriu(m) quia restituetur m(ihi) illa natural(is). p(ossessio). Si aut(em) n(on) rogavit ut p(ossi)deret t(unc) d(icitu)r restitutori(um) ra(tio)ne detentationis que erat ap(u)d illu(m) qui rogavit p(re)cario. Si arbor vicini impendeat su(per) domu(m) tua(m) ul(tra) agru(m). Item si arbor illa sup(er) excrescat (et) dap(n)u(m) inferat fundame(n)tis domus tue h(ab)es (con)t(ra) illu(m) d(omi)n(u)m arboris i(n)t(er)dictum de arborib(us) cedendis. Rubrica de i(n)t(er)dicto de arboribus cedendis.

Quia multotiens arbor vicini pendet sup(er) do(m)u(m) vicini ul(tra) agru(m) (et) dap(n)u(m) sibi infert. ul(tra) (et) sup(er) excrescens infert dap(n)u(m) fundame(n)tis domus vicini. Ideo fuit p(ro)d(i)tu(m) i(n)t(er)dictu(m) de arborib(us) cedendis p(er) q(uod) (con)sulitur ei qui h(ab)et arbore(m) q(uod) ea(m) succidat. alioq(ui)n ille in cui(us) domu(m) ul(tra) agru(m) i(m)pendet. p(otes)t illa aut(em) tota(m) succidere (et) ligna tollere si impendeat in domo. si aut(em) in agro potest illa(m) arbore(m) deglabrare. p(er) xv. pedes (con)tinuos a terra (et) impendet (et) q(uod) dic(itur) deglabrare. i(d est) succide(re) ul(tra) remove(re). (et) sic e(st) illud i(n)t(er)dictu(m) habens duo capita. unu(m) p(ro) edibus (et) aliud p(ro) agro q(ua)n(do) arbor impendet ut dictu(m) e(st). ut ff. e. l. i. § i (et) ii (et) iii. (et) § differt e(st). (et) in dictu(m) utile. s(cilicet) de arborib(us) cedendis. s(cilicet) quia sua loc(um) h(ab)et lic(et) ubi d(e)fi(ci)at. s(cilicet) q(ua)n(do) arbor sup(er) excrescens nocet fundame(n)tis dom(us) tue (et) non sup(er) impendet sicut in civitatib(us) (et) villis videm(us). h(uius)m(od)i ficulneas ul(tra) ulmos afferre talia impedime(n)ta. ul(tra) loc(um) h(ab)et (con)dict(io). ex l. c. de i(n)t(er)dictis. l. i. Unde ut h(oc) i(n)t(er)dictu(m) (com)petat tot sunt necessaria. inp(ri)mis q(uod) arbor illa impendeat in domo ul(tra) agro tuo. ul(tra) (et) q(uod) radices afferat dap(n)u(m) fundame(n)tis dom(us) tu(a)e. ut ff. e. l. i. in p(ri)n. (et) c. de i(n)t(er)dictis. l. i. Sed(ecun)d(u)m q(uod) arbor illa officiat. ut ff. e. l. i. in p(ri)n. arbor. Ter

z q legit fiunt est ...

tuu q tu sis dns domus l fundi. l habeas uis ineas.
puta usuf. cui domui ul fundo nocet arbor illa. ut ff.
e. l. i. § non solu. Quartu q ipe nonstet quominus
arbore illa tollas. alioqui ego cui domui ul fundo
nocet psu ea succide usq; ad radices qn nocet domu
i. l dglabare usq; ad xv. pedes qn nocet agro mo
a aucte. z si tu me phibeas habeo hoc intdnt de arbo
rib; cedendis. s. ne me phibeas habeo hoc intdnt suc
cidente l dglabante. ut ff. e. l. i. § ait ptor. qo
S; qr quo m psu hic mea aucte uis dice. nonne
incido inedunt duu marci. ul forte alio m supu
niendus. R. no. qz qui pecat uirts l legis aucte
non pecat z q legitime facta e pena non meretur.
ut c. d adult. gracte z ff. d excubinis. l. ii. na z al
psu mea aucte dice in uis. puta si ducebas aqua p
domu mea citra suitute psu mea aucte traiectu
aque intertide. ut ff. ad l. aquil. l. qn admod.
§ aliud. Quintu q ul illud nuntiem cui arbor
inpendet q dbeat ea tollere. ad hoc ut pcale dnu
ciatione eu dphendamus i mora. ut ff. d usur.
l. mora. quo e diceretur p illu non stare si sibi d
nuntiatu no eet. cu ptor exigat ut p illu stet cui
arbor inpendet sic dict e. un pcedit dcsilio sapi
entis q habeas tabellione z testes cora illis dnu
tia illis cui arbor inpendet q dbeat ea succide
l dglabare z facias inde fieri carta. si succidit ecce
bn. si n aut habebis pea intdnt. vn in hoc intdic
to actor faciat tales positoes. positoes actoris.
Ego dico q dom mea l fundus e e iuxta domu
tua. Ite dico q in domo mea tua l fund e arbor.
Ite dico q illa arbor inpendet sup domu mea l
agru. Ite dico q ppea dapnu m infertur. Ite dico
q ego dnuntiaui tibi q arbore illa tu remouere.
Ite dico q tu omisisti remoue. Ite dico q ego uo
lui arbore illa succide ul dglabare. ets reus faci
at tales positoes. positoes rei.
Ego dico q dom mea ul fund e remotus a domo
tua l fundo. si hoc sfitebitur actor absoluetur re
us. quia arbor amodo inpende non pot ut dap
nu afferat. Ite dico q arbor illa recte stat sine
aliqua appenditoe. Ite dico q licet arbor illa i
pendeat inpendet tn sine dapno tuo. Ite dico q
tu m modo po dnuntias tn q arbor illa inferat
t dapnu ido quia inpendet. Ite dico q tu qn uo
luisti succide ul dglabare arbore illa q ego pmi
si tibi z tu recusasti. Ite dico q arbor illa inpen
det sup agru tuu ult xv. pedes. si sputentur a
tra recte sursu. libellus.
In hoc aut intdco scipiet actor ita libellu. vob
dne h. pot. pl. c. e. R. d c. qui arbore posita i
domo sua ul area z inpendente sup domu mea
non uult succide nec patitur q ego succida. vn
q me succidente ul incidente paciatur ago s
ipm z ad hoc ppono intdnt d arborib; cedendis
ul act infcm sub rogata in loc ipi intdci. q ita
recte scipiatur libellus qn arbor inpendet in do
mo tua. dic. l. ff. e. l. i. in pn. Sicaut inpendeat
in agro scipies ita libellu. libellus vob dne
h. pot. pl. c. e. R. d c cui arbor posita i pdio

suo inpendet. sup pdiu meu quia arbore ipe a terra
usq; ad xv. pedes dglabare non uult. un ne me phi
beat uolente dglabare usq; ad pdict legitimu mo
du ago s ipm. z ad hoc ppono intdnt d arborib; ce
dendis ex s capite. l act infcm sub rogata in lo
cu ipi intdci. q ita recte scipiatur libellus.
dic. l. ff. e l. i. § dein ait ptor. Sicaut arboris ra
dices sua dampnificas domus mee dapnu afferat sci
pia ita libel lu. libellus. vob dne h. pot pl. c. e.
R. d c. qui cui arboris radices site in area sua l
domo sua dampnificas domus mee dapnu afferut quia
arbore z ra dices non remouet. un q paciatur me
radices illius arboris succidere ago s ipm z ad hoc ppo
no utile intdnt d arborib; cedendis ul act infcm sub
rogata in loc ipi intdci. ul sdict ex leg. c. d intdcis
l. i. q ita recte scipiatur libellus. d. c. l. i. c. d int
dictis. Sicaut arbor sit inclinata uento sup pdiu
meu ul domu scipies ita. libellus.
vob dne h. pot pl. c. e. R. d c. cui arbor posita
in suo solo z uento inclinata inpendet in pdiu me
u. vn nego ius illi ee arbore ita hre. ad hoc ppo
no negatoria l sdict ex l. ult. ff. e. t. na quot. p
l. inducitur q age psum z non e quatu quo gne
actois explamur sduct ex l. agendu e. ut ff.
d sdict ex l. l. i. q ita recte scipiatur libellus
dic. l. ff. e. t. l. ult. qo S; illud qr qr istud
intdnt fuit inductu. q e dapnu afferre pot arbor
si in domo inpendet. R. maximu quia obscurat
forte lumina mea. ut ff. d suit. ur. p. si arbo
re. ul forte si haberet arbore arbore illa p tan
tu tps. puta. x. a. l xx. acquiret sibi suitute
cu hat sruila cam z ita non psum alta edificare.
ut ff. si suitus. un. si quis diuturno. z ff d sui. ur.
p. foram In agro aut psz dapnu inferre quia fruc
tus non crescet p ubra arboris Radices inferut
dapnu fundamentis domus z ita dom cadut sic se
pe uidi. un utilia sut intdicta. Si fructus ar
boris tuarum cadat in fundum uicini tui z uis illos
fructos collige s; uicin te phibeat hes sullu i
tdnt d glande legenda. R. Intdco d glade legeda.
Veru qz p arbores ita uicinas aliqn fructus
cadut in pdiu uicini z ille cui fuer fructus uult
intrare in pdiu uicini ut colligat fruct z a dno
pdi i phibetur. ido ut psit fructos illos collige
fuit inductu pro intdnt d glande legenda p q
phibetur dns pdii inferre ui illi quo minus
fructus psit collige. ut ff. e. t. l. unica. Vn ad
hoc ut illud intdnt spetat tot sut necia. Inp
mis q pdiu illi uicinu sit pximu tuo. Scdm q
arbor sit in illo pdio uicini illius. Terciu q ar
bor illa sit talis que pducat fructus. Quartu q
fructus illi cecideri in pediu tuu. Quintu q il
le noluerit lege. l. collige z tu eu phibeas. Sex
tu q tres dies non sit transacti. alioqui p tercia
i die no s petit. sic hec oia plenitur. ff. e. l. u
nica. qo S; qr qr p terciu die non detur istud
intdict cu salre oia intdci ad minus analia sint.
ut ff. d intdcis. l. ple. R. dns ms. io quia gran
des usq; ad terciu die colliguntur. na alterius colliget.

Ho. posita i ...
quod uix z
int dicere.
illi dnuntiet l domui l solo
Ho. q silicio sapi entis.
Ite dico q tu p hi buisti m ne succi dere nec dglabarez.
illa
ex quo icipiut colligi

a appellatione glandis omnes fructus continentur.

qui oriti fructus. s; hec expositio nulla est. nam illud inter
dictum non loquitur ~~non loquitur~~ de glande tantum. s; de omnib;
fructib; nam glande appellatione omnes fructus continentur. ut ff.
e. l. unica. in fine. Vel dicas quod ideo triduo durat quia
pro maiori parte ex quo fructus cadunt ex arbore et iacent
infra pauces dies corrumpuntur et fiunt terra. et ideo
inutile esset postea interdictum. unde dicit dominus martinus unde di
co dominus martinus. Sed ego dico quod istud interdictum durare de
de sui natura perpetuo vel usque ad annum saltem. s; quod
non interest actoris ultra tertium diem. ideo predicta
ideo triduo competit. si licet fructus essent tales qui
per triduum non corrumpantur. credo illud interdictum
pullis fructib; competere. Questio. Item queritur quando incipiunt cur
rere isti dies. Respondeo ab eo tempore ex quo fructus ceciderunt.
unde in hoc interdicto actor faciat tales faciat talos
positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod predium meum est vicinum predio tuo. Item di
co quod in illo predio meo est arbor talis. Item dico quod ar
bor illa ducit fructus tales. Item dico quod iuxta predi
um meum est vicinum predium tuum. Item dico quod ex illa arbore
mea ceciderunt fructus in illud predium tuum. Item di
co duo dies sunt quod fructus illi ceciderunt. Item dico
quod volui colligere fructus illos et tu me prohibuisti. e
contra reus faciat tales positiones. Positiones rei.

Ego dico quod predium meum est remotum a predio tuo. Item
dico quod illud predium est sine arborib;. Item dico quod ar
bores que sunt ibi sunt sine fructu. Item dico quod iam
octo dies quod fructus illi ceciderunt. Item dico quod quando vo
luisti colligere fructus illos tacitus tamen te prohibu
it. In hoc autem interdicto actor concipiet ita libellum.
Vobis domine .h. potestati. p. conqueror. R. de .o. Libellus.
quod fructus qui ceciderunt ex arbore mea in agrum
suum non patitur me colligere. unde ne me prohibeat vo
lentem colligere ago contra ipsum et ad hoc propono interdictum
de glande legenda. vel actionem in factum subrogatam
in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipiatur libel
lus dicit .l. ff. e. t. l. unica. Questio. S; illud queritur.
questio hoc interdictum possit mihi competere. quo mihi est possum
intendere interdictum vel iuris aliquod quod te invito possim
intermittere in domum tuam. vel predium tuum. immo si in
travero contra tuam voluntatem teneor iniuriarum. ut ff. de i
niur. l. iniuriarum. § ult. Respondeo bene possum intrare in domum tu
am te invito causa rei mee querende. quam dico esse in domo
tua ut ff. ad exhiben. l. thesaurus. et ar. ff. de fugitivis.
l. divus. sic et in hoc interdicto competit mihi facultas ing
rediendi ad hoc ut possim fructos meos colligere. Si ab

aliquo domum conduxisti et modo vis res tuas exhibere
et dominus prohibet habes contra eum interdictum de migrando.

De interdicto de migrando.

Quia multotiens inquilini volunt a domo conducta re
cedere et res suas removere et non permittuntur a locatore ipsum re
cedere vel res suas exhibere. ideo inquilino proditum est interdictum
de migrando. ut ff. e. l. i. Et est adhoc ut istud interdictum com
petat tot sunt necessaria. Inprimis quod locatio intervenit. Secundum
quod domus sit que locata. ad hoc ut illud interdictum directo
competat. si est predium sit locatum non competit illud interdictum s; uti

le. ut ff. e. l. i. § i et ii. Tertium quod res illa sit induc
ta in domum tuam de conventione locatoris sive expressa sive
tacita. ut ff. e. l. i. in principio et c. in quib; ca. pi. ta. contra l.
si non conducta. Quartum quod pecunia debita nomine pensio
nis debita sit soluta locatori vel per inquilinum non stetit quo
minus soluat. puta quia paratus est dare et ille noluit
recipere. ut ff. e. l. i. § i. S; hoc ita est necessarium ut competat
hoc interdictum et directo. s; alioquin prohibitione data contrario
competet interdictum s; utile. ut ff. e. l. i. § sitam gratuitam.
Item nec exigitur sit res propria conductoris vel habeat ius in re il
la. nam et pro aliena est inducta vel deposita vel commodata da
tur hoc interdictum. ut ff. e. l. i. in fine et l. ult. Quintum
quod locator inferat tibi violentiam scilicet quod non permittat res
illas tibi exhibere. ut ff. e. l. i. in principio et § hoc interdictum. unde
in hoc interdicto actor faciat tales positiones. Positiones actoris.

Ego dico quod ego conduxi a te talem domum. Item dico
quod ego conduxi illam domum pro x. Ideo istam confessionem fa
cio quia locatio sine pretio nulla est. ut ff. loca. et condu.
l. ii. Item dico quod in domum illam ego induxi res tales. Item
dico quod pecuniam debitam nomine pensionis ego solui vel pa
ratus sum soluere. Item dico quod ego volentem migrare vel exire
de illa domo et res meas alibi afferre. Item dico quod tu
intulisti et infers mihi violentiam quod non permittis res illas
mihi exhibere. Positiones rei.

e contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod tibi annu
conduxit domum tamen si hoc confitebitur actor succumbet
Item dico quod ego locavi tibi sine aliqua inductione rerum fac
ta in domo illa. Item dico quod pro conducta domo illa tu debes
mihi dare frumentum. si hoc confitebitur actor non habet locum interdictum
interdictum istud directum s; utile. quia non est locatio
s; alius contractus innominatus. ut ff. de pres. ver. l. i. § si quis
suum. Item dico quod tu vis recedere ante tempus sine solutione
totius pensionis. Item dico quod tu fecisti in perpetuum quod non
recederes ante tempus. si ista confitebitur actor succumbet;
ut ff. e. t. l. i. § Item dico quod tibi tamen infert tibi vi
olentiam ne res illas possis exhibere. In hoc autem interdicto
concipiet actor ita libellum. Libellus.

Vobis domine h. po. pi. conqueror e. R. de o. qui talem domum
mihi locavit cuius fines sunt tales pro x. vel est gratuito
concessit. In qua domum res tales intuli quas me contra
habere non permittit. nec me libere exhire cum rebus
meis permittit. unde ne me impediat ago contra ipsum ad
hoc propono interdictum de migrando. vel actionem in factum
subrogatam in locum ipsius interdicti. quod ita recte concipia
tur libellus. dicit .l. ff. e. t. l. i. § i. et § hoc interdictum
et § suspensio. Questio. S; queritur quando hoc interdictum competat
nonne habet locator officium iudicis. Item nonne habet locator actionem
ex conducto. ut ff. loca. et co. l. s; addendum § in inquili
nus. ergo non videtur necessarium. Respondeo re vera non est necessarium
preterea lex dicit hoc interdictum esse infrequens. i. quod
non frequentatur. cum soleant possessores hoc facere ex
officio suo. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. In iure enim est multa
habere plura auxilia. ut ar. ff. de ubi pupillus educari debeat. leg. l. ii. et
ar. ff. de furtis. l. instando. S; licet tamen inquilino detur
hoc interdictum et non colono. colonus tamen habet hoc interdictum
utile. ut ff. e. l. i. § hoc interdictum. et concipiet libellum.

dinigrando modo p̄dc̄o p̄t̄ quā q̄ ponet inlibello qui locauit
m̄ fundū ⁊ quia ꝓponet utile intdīt. Si co
lonus tuus intulit res infundo ꝟ inquilini
indomo ⁊ res ille ier acolono ꝟ inquilina
ꝟ alio p̄sidant̄ potes. p̄ illaꝝ reꝝ auocare ꝑ
intdīt saluianū. Rꝫ de intdc̄o saluiano.
Q uia colonus aliq̄n cōducit fundū sub pensione
cōbita annua soluenda ⁊ infert aliqua inp̄di
um que dn̄o ꝓpensione obligantur que dn̄s
uult peṫe ut sibi obligata ⁊ saluā ūoī p̄. uult
auocare. Jd̄o fuit p̄ditū intdīt saluianū. ut ff.
e. t. l. i. ⁊ c. e. t. l. i. qō S; illud q̄r̄ q̄d diffe
rt. istud intdict̄ saluianū abact̄ seruiana seu y
pothecaria cū hoc intdictū. p̄. auocat ut dict̄ ē.
⁊ ypothecaria solā p̄ auocat. ut ff. d̄ euict̄. l.
sicū uenditor. q̄ i. Rꝫ. h̄ ē diffiā quia illa petito
riā. istud p̄. Jt̄ illa inrē hoc aūt inp̄sonā sic̄
⁊ oīā alia intdc̄a ꝑsonalissima sūt. ut breuit̄ di
cā ꝓmaiori oīā que desidantur inseruiana cōsi
d̄rantur. ⁊ inhoc intdc̄o saluiano. sic̄ ⁊ s. nota
in intractatu cōseruiana. i. d̄ ypothecaria Uez
adhoc ut istud intdīt cōpetat oīā sūt necc̄ia
que dixim̄ eē necc̄ia inseruiana. Jt̄ ē ⁊ aliud ne
cessariū q̄ ip̄e colonus ul' ei h̄r̄s p̄sidat adhoc
ut istud intdīt directo cōpetat. ut c. e. t. l. i. Si
90 aūt alius p̄sidet rē cōpetit utile. ut ff. e l. i. Si
ḡ eadē sūt hic necc̄ia que ⁊ inypothecaria ⁊ il
la p̄ auocat ut dict̄ ē ⁊ hoc intdīt ⁊ auocat
p̄. q̄re ḡ fuit inuentū. ur̄ sup̄fluū. Rꝫ. nō ē su
ꝑfluū. nā inhoc intdc̄o mīn̄ habeo necc̄e ꝓba
re q̄ inypothecharia. nā inhoc intdc̄o sufficit
siꝓbem rē p̄sessā fuisse acolono meo ul' ei h̄r̄de
co tp̄. q̄n locaui sibi fundū ⁊ hoc si ago cōtr̄ eūn si
ago aūt cōtr̄ ip̄m colonū ul' ei h̄r̄de sufficit siꝓbē illū
p̄side ul' p̄sidisse. ut ff. e. l. i. Jn ypothecaria
aūt opt̄et q̄ colonus m̄s p̄sessederit ul' indu
xerit ⁊ q̄ res illa fuit inbōis illius coloni. ut
ff. d̄ pig̃. l. ⁊ que nondū sūt. q̄ q̄ d̄r̄. vn̄ ⁊ ea
que sūt necc̄ia inseruiana ⁊ inypotecaria ⁊ ī
cōfessiones ꝟ repetas
libellus
Jnhoc aūt intdc̄o cōcipitur ita libellus. Vob.
dn̄e. h. po. pi. c. e. R. d̄ co. quires tales m̄ ob
ligatas acolono meo tali ꝓpensione fundi ta
lis quē sibi locaui. p. x. tenet seu p̄sidet. vn̄
q̄ m̄ p̄ reꝝ p̄dc̄aꝝ tradat ago cōtr̄ ip̄m adhoc
ꝓpono utile intdīt saluianū ul' actionē ī
fcm̄ subrogatā inloc̄ ip̄i intdicti. q̄ ita rec
te cōcipiatur libellus dic̄ lex. ff. e. l. i. ⁊ c. e.
sic. l. i. Si aūt uis ag̃e cōtr̄ ip̄m colonū ul' ei h̄r̄.
libell. dicas. Vob dn̄e. h. po. pi. c. e. R. d̄ co. cui
locaui p̄diū tale. p x. noīe pensionis m̄ sol
fuerunt uendis ꝓ qua pensione res tales sūt m̄ ob
ligate. vn̄ q̄ illas res tradat michi ago cōtr̄ ip̄m
adhoc ꝓpono intdīt saluianū directū ul' ac
iste tionē infcm̄ subrogatā inloc̄ ip̄i intdc̄i. q̄
op itarecte cōcipiatur libellus. dic̄. l. ff. e. l. i.
S; uꝫ q̄ libellus sit male cōceptus ī eo q̄ dic̄
tradat m̄ res tales cū d̄beret dic̄e. ut tradat
m̄ p̄ reꝝ taliū cū hoc sit natura isti intdicti. s. = exiitur
q̄ p̄. auocet. Rꝫ. q̄ cū q̄ dicatur nō ē mirū. sine
eni dicas tradas m̄ rē istā ꝓtalē ī edict̄ nō in
telligo n̄ q̄ tradat m̄ p̄ illi rei. talia na sūt ⁊ p̄di
cata qualia subiecta ꝑmittūt. ut ff. loca. ⁊ c.
l. si uno tp̄r. sīu dicas p̄. reꝝ taliū d̄ uꝫ cōcipi
tur libellus ⁊ magis p̄e. cū aliud sit p̄tiū rei
aliud p̄. ut ff. uti p̄. siduo. q̄ ult. Si alicui
uolenti edificare intuo tu denūtiasti ne
edificaret ⁊ ille p̄ d̄nūtiatiōe edificauit h̄es
cōtrā eū ītdīt d̄ op̄is noui nūtiatiōe. Rꝫ de intdc̄o noui op̄is
Cū sepe cōtingat q̄ aliquis uult edificare ul' e
dificat insolo alieno. ⁊ ille qui ius h̄t insolo de
nūtiat ē ne edificet. ille nichilominus edificat
spreta d̄nūtiatōe. Jd̄o iura succurrūt nūtiā
ti ꝓ que cōpellitur ille qui edificauit edificiū d̄
strue suis expensis ⁊ si uiste edificauit ⁊ ꝓ ea
datur ē intdīt d̄ op̄is noui nūtiatione. ut ff.
e. l. i. inp̄n ⁊ l. p̄tor ait. inp̄n. l. uez quia d̄ hac
materia multotiēs ꝓbabilit̄ dubitatur. Jd̄o dili
gent̄ attēdes eaq̄ inhoc intdc̄o notabo. notab
ḡ ita inp̄mis q̄ tres sūt cāe q̄r nūtiatur nouū
op̄. p̄ria naturalis. scd̄a p̄ublica. t̄tia inpositicia naturalis
ē quōt aliq̄d in nr̄ās edes inmittit ul' in
nr̄o edificatur. ut ff. e. l. d̄ pupillo. q̄ sextus pedi
⁊ q̄ naturalē. publicaē quōt. leges ul' s̄cāe cōsul
ta cōstitutionesq̄ p̄ncipū op̄is noui nūtiatōe
tuentur. ut ff. e. t. l. d̄ pupillo. q̄ p̄ū. qualit̄ op̄
fiat cōtr̄ leges ⁊ ꝓ ea fit nūtiatio. habes ff. finiū re
gū. l. ult. ⁊ ē lex illa greca senat̄ cōsulta ꝓhi
bet auiola ⁊ pansa cōsulib; puta q̄n aliquis uult
d̄struere edificia ideo fc̄ā ⁊ sic ruinis urbs d̄for
maretur. ut ff. d̄ cōtr̄ hen. ep̄t. senatus ⁊ ff. d̄ leg̃.
i. l. certa. cōstitutōes p̄ncipū ꝓhibēt q̄n uult ali
quis edificare domū iuxta domū alterius non
s̄uatis finib; ⁊ f̄rmis q̄ cōtinent. in. c. de
edificiis. p̄ua. l. meinia. Jnpositicia ē quōt aliq̄s
inpoīt ē fiuitutē. ⁊ p̄ illā fiuitute inpositā cōtr̄
eā aliquid fac̄. pōt ille cui d̄bet fiuit̄ op̄ no
uū nūtiare si aliquid fiat cōtr̄ fiuitutē inpositā.
ut ff. e. l. d̄ pupillo. q̄ inpositicia. ad p̄dc̄a cōcor
dat q̄ alibi d̄r̄ q̄ nūtiatio noui op̄is h̄t fieri ul'
grā iuris nr̄i cōseruandi ul' dāpni d̄pellendi ul'
cā tuendi publici iuris. s. ne aliquid fiat inlo
co sacro religioso ul' pū. ut ff. e. l. i. q̄ nē uidam̄
⁊ sic trib; d̄cāis fit nūtiato. ita t̄b; modis h̄t
fieri. q̄ fit nūtiatio nudo s̄mone. s̄o fit ꝑ p̄tore
t̄rtio m̄ iactu lapilli. nudo s̄mone fit q̄n in
uenio aliquē. nouū op̄ facientē ⁊ dico sibi ul' bo
tū tm̄. s. q̄ nō edificet. ⁊ ꝓ d̄r̄ fieri nudo s̄
mone quia uba tm̄ intcedūt ⁊ nichil aliud. Jsta
nūtiatio fieret ad usarium ingtimēti p̄. lic; ania
n̄ p̄sideret. sim̄ h̄it aūl ⁊ affectione p̄sidendi
ut ff. e. l. i. q̄ nūtiatio. ⁊ q̄ inop̄is noui. fit ꝑ
p̄tore q̄n aliquis edificabit nouū op̄. vado e
go ad p̄torē. ⁊ dico sibi dn̄e adiu offm̄ p̄ti
net mala extinguere. ⁊ hoīes ad cōcordiā reuo
care. quia non d̄bet pati p̄tor eos ad arma ⁊ rixā

uenire quos sua pot uiris dict ↄpescere. ut ff. d
usuf. equis simul. tal edificat nouu op in solo meo
mit tatis cito d nuntiando q non edificet / quia n
miseritis indebitis quid faciā. ido ē ad uos recurro
quia non debet quis p se auct sumere ultione / cū ido
sit iudicialis uigor in medio ↄstitutus. ut c. d iu
d n. ↄ colicolis. l. nullus. Ista nuntiatio ↄsiliat nun
tianti p. ↄ oia iura. quia uadit nunti cois ↄ di
cit edificanti ex parte potestatis dico tibi q tu n
edifices / ↄ sic nuntio tibi nouu op / sit nuntiatio p
iactu lapilli. qn ego uado cū testib; seu cū tabelli
one / ↄ dico ita nuntio nouu opus ↄ ita pīcio la
pillū quēdā minimū ↄ hoc solū sufficit. uerū
tn hodie nuntiantes pīciunt tres lapillos minutos.
po unu. p ea so. ↄ tcio aliū. ↄ dic ille qui pīcit
nuntio nouu op. ista nuntiatio retinet nunti
anti p. sic hec oia pbantur. ff. e. l. d pupillo. §
si quis ipsi ptori ↄ §. meminisse. ↄ sic lapillus il
le minutus l paruulus / ↄ pīciatur in ipo ope-
re aut sit maxim nec pīciatur in capite alicuius
operarii. sic ↄtingit in ecā abbatis sci pcelli qui
pcep cuidā monacho q nuntiaret nouu op p iac
tu lapilli, qui iuit ↄ piecit maximū lapidē ↄ p
cussit unu d magris ↄ fere interfecit. qo. S;
illud qr. qr p iactu lapilli retineo p. si nuntio,
si aut nuntio nudo smone. p. amitto. ↄ si p ptore
rē nuntio nō amitto p. R. qn p ptorē. ul lapillu
nuntio uideor audax ↄ pbus ↄ non timidus. ūn
p. retineo ↄ p ptorē ↄ p lapillū. quia p lapillū ui
deor retinere p. at qn nudo smone nuntio uid
or timidus ↄ miser. ūn merito p. amitto. d hoc
nota dnis, in summa tituli isti. Illud aut pcedit d ↄsi
lio sapientis. q qn nuntiatur nouu opus q ille
qui nuntiat hāt secū tabellionē ↄ testes. ↄ corā
testibus ↄ tabellione faciat mensurari edificiū in
longitudine ↄ latitudine ↄ altitudine. sic ego
feci fieri in ecā canonicor d aritio quā habebāt d
quodā molendino cū abbe sci floris. ↄ est ido
quia cū op q p nuntiatioē factū ē dbeat destru
i. ↄ sicut sit edificatū. ut ff. e. l. ptor ait. i
pn. scietur p ea qntū pst nuntiationē sit edificatū.
ut ff. e. t. l. nō solū. § quo opus nouu. Cum adhi
ut istud intdictū ↄpetat. tot sūt neccia. Inpmis
q aliqua pdcar cāuz intueniat. Scdm q
op non sit factū s; futurū. ad illud ē facta ↄpi
ↄpetit intdict q ui. aut clā. ut ff. e. l. i. §. hoc
aut edict. Terciū q op aliquod fiat in solo. ra
tione ē soli illud intdictū ↄpetit. ūn si aliquis fa
ciat messē ul uineā succidit / non hēt loc nuntia
tio. ut ff. e. l. i. § hoc aut edcō non oia. Quar
tu q aliquis faciat op de nouo. alioquin si antiquū
fulciat / non hēt loc nuntiatio. ut. ff. e l. i. § si quis
edificiū / sic ↄ iudei qui nouā sinagogā nō pnt
face. ueterē aut fulcire sic. ut c. d iudis ↄ celi
l. iudei / ↄ loc in fructuario. ut ff. d usuf. l. usu
fructuarius nouu. quem rēfic / nō lic d nouo face
s; ueteri sustentamentū adhibe; ut. l. pdcā. ff. e. ↄ

ac. ff. d doāt. int ui ↄ uxor. l. si donante. § ult.
S; intelligas ita d refectione ita q illa refectio n
mutet faciē opis pmitiuā. aliqn n hēt loc nuntiati
o. ut ff. e. t. l. i. § op nouu. Quartū ē necciu
q aliud auxiliū ē nuntiati non ↄpetat. sic ↄpe
tit / non hēt loc nuntiatio. ut ecce fructuari hēt ↄfes
soriā p qua peteret usuf. si aliqd fiat i ipi pudiciū
sic si iure coi aliquid fiat socii nō nuntiat qr hēt a
liu auxiliū. s. coi diuidūdo. ut ff. e. l. i. ↄ p itiali
§ si in loco ↄ l. i. § ult ↄ l. ii. qo S; eē uit ut
qui hēt aliud auxiliū nuntiare psit nouu op. nā ecce ille
cui dbetur suitus uie ul itineris p fundū tuū si
tu edificas d nouo potest te pīhibē ↄ nuntiare no
uu op. ut ff si suu. uīn. l. ↄ si forte. § sciend. ↄ l.
si eo loco. § i. ↄ ii. Itē si suitus luminis dbeatur m
ↄ tu aliquid facias ↄ illā suitutē psū ē op nouu
nuntiare. ut ff d suu. ut p. l. int suitutes. § i. ↄ ii.
Itē ↄ ille qui hēt rē coēm cū alio si aligs faciat a
liquid in re illa cū recte socius nuntiat ē nouu
op. ut ff. fam. hrc. l. in familie hrc iudicio. Itē ↄ
uit q non psit nuntiare nouu op qui suitutē hēt.
ut ff. e. t. l. qui uiā. Itē pbo apte qr nusqm hēt
loc illud intdictū sic uerū illud q dict ē. i. ut si
aliud auxiliū hēt loc. nā ecce tu edificas in meo
nō ne psū agere ↄ te negatoria q non edifices
certe sic ut. l. pdictis. ff. si suitus. uīn quomō gr i
telligimus ista iura ↄtia. R. uez non approbo q si
aliud auxiliū ↄpetit q non hēt loc nuntiato nou
opis. ut ff. e. l. in ppuinciali. q nō fratmo dico q ↄ
si aliud auxiliū ↄpetit q hēt loc nuntiatio nou o
pis. ut patet p leges allegatas. nec obstat si oppo
nis d fructuario. ut ff. e. l. i. in fine ↄ l. ii. q
nuntiare non pōt. R. uez ē dno. at ↄ neo bn
nuntiat. ut in l. pdcis ↄ ff. d remissionib;. l. i.
§ ult hēt. Quare dno nō nuntiat ratio assignatur
qr qn nuntiat ↄ neo nuntiat ut pcurator. ut ff.
e. l. i. § ult. at pcurator dno nuntiare non pōt.
ↄ ido fructuari dno nō nuntiat. Itē nec obstat ff
e. in ppuinciali. R. ibi. ido ↄtingit qr cū socius
psit tm p pīhibitione illū sociū remoue. qr i
re coi melior ē ↄdictio pīhibentis. ut ff coi. di.
l. sabinus. ūn cū p sola pīhibitionē meā psū
ego socii face ne me inuito iure coi aliquid fa
ciat ut dict ē. ido noluit ptor in p hoc intdictū
subuenire / licet alibi fuit largus ptor quātū
egentib; qn nō egentib; subuenit. ut ē ca bonor p.
s tabulas. ↄ ē ca alias bonor p. ut inst d bonor p. at
qui hēt alia auxilia nō hēt talia sic socius q psit
tm pīhibere. ido merito datur eis hoc intdictū
S; illud qr an ei qui hēt suitutē rusticā ↄpetat
hoc intdictū. lex uidetur uelle q non detur. ut
ff. e. qui uiā ↄ hoc admiserūt doctores anti
qui. licet admiserit q ei qui hēt urbanā dtur. ut
ff. d suit. ut p. l. int suitutes s; reptitur ↄ
solutio p l. in ff. fam. hrc. l. in iudicio, ubi di
citur q in utraq. pōt nuntiari. s. in rustica p
uitute ↄ in urbana. ūn dicimus q ↄ qui hēt rusti

ca seruitute nunciare pot novum opus. ut ff. si serv.
vi. l. in hoc iudicio. nec obstat. l. ff. de op. no.
nun. de. quin ima. quia lege illam ita intelligo retec
tis omnibus aliis notulis ibi notatis. dicas enim quod ille
qui habet seruitutem iure nuntiat opus novum edificanti.
aut ille qui edificat confitetur istum habere seruitutem,
et tunc nuntiare pot. ut in l. illa in hoc iudicio. aut
negat me seruitutem habere. et tunc de eo probare me ser
vitutem habere. sic in iudicio familie herc. et com. di. ut ff.
fam. herc. l. i. et ff. de except. l. fundi. et in hoc casu
intelligo l. ff. de op. no. nun. l. qui suam. Sextum
quod quando fit nuntiatio fiat in re presenti. i. in eo loco u
bi opus fit. sive quis edificet. sive inchoet edificare.
dicitur autem inchoare edificium quando locum purgat. ut ff. de
pollicitat. l. i. § cepisse. et ff. e. l. de pupillo. § nunti
atione. et § si quis forte. et l. opis novi nuntiatio.
et l. cuilibet. Septimum quod si res sit plurium sufficit
nuntiatio facta uni. et omnibus videtur facta. similiter uni
nuntiet non videtur nuntiatio facta ab omnibus. ut ff. e. l.
de pupillo. § simplicium. qo Sed que est ratio quod si unus
nuntiat non nuntiat alii. si uni nuntiatur nuntia
tur omnibus. ut in predicto. § Hec ratio est in promptu. ideo videtur
omnibus nuntiatum quando uni nuntiatur quia cum nuntia
tio fiat in re presenti ut dictum est. quod afficit. adeo quod
et tenetur emptor pro nuntiatione facta venditori
ri. ut ff. e. l. plt. ideo videtur omnibus nuntiatum. at quando
unus nuntiat et illa nuntiatio quantum ad nuntiantem per
lis est. unde sociis non potest acquiri. ut C. per quas per
sonas no. acq. l. excepta. qo Quid ergo erit tunc
quando unus solus egit. Hec agat ille et prosequatur
causam et sic victoria sua proderit aliis post ea. ut ar. ff.
si servitus. vin. l. loci corpus. Sed quid si quando nuntiatio
fit operi et in re presenti nullus erat in opere. numquid
nuntiatio tenet. vel si tenet quod valebit. Hec dominus
Jo. et dicit nuntiationem valere per ar. l. ff. de dup.
infec. l. dies. § totiens. et C. de annali. ex. l. ut perfec
ti. et ff. quod vi aut clam. l. aut qualitas. § ii. insi.
Valet autem illa denuntiatio quod postquam dominus venerit
et scierit nuntiationem factam quod debet abstinere ab
edificando. vel si edificavit tenetur destruere. Indi
gnum enim videretur si dominus teneretur destruere quod
edificavit ignorans factam esse nuntiationem. nec ob
stat quod opponis ff. e. opis. quia quod ibi dicitur et in l.
sequenti quod tenet nuntiatio facta alicui et ignoran
ti. nam ibi ponit de furioso qui magis quam aliquis
dicitur ignorans. ut ff. de ritu nup. l. in eo. § in
initium. Hec tenet de mero iure. C. quod videtur nuntia
tio facta et ab eo tempore habet vires ex quo dominum sci
entia influerit. ut dictum est. vel dic tene imp vi
ditum tutoris et curatoris scilicet solvendo. ut ar.
C. de iudic. ppand. § ult. qo Sed illud quero nunti
o novum opus fabris et opificibus. illi non abstinent quin
minus edificent. post ea dominus revertitur scit nuntiationem
factam esse. queritur an opus quod factum est eo ignorante
post nuntiationem tamen an debeat destruere. Bo. et di
co quod non. ut ff. e. l. de pupillo. § si quis forte. illud
autem opus quod fecit dominus postquam scivit nuntiationem factam
illud tenetur destruere. qo Ad quid ergo prodest hodi
e facere nuntiationem fabris seu opificibus si dominus sit ab
sens. Hec cera duo pro illud quod dixi quia si dominus
postquam scivit et edificat tenetur destruere. Secundo
quia hodie opifices quando eis nuntiatur incontinenti
abstinent. quia credunt commodum esse domini. Octavum quod
ille qui nuntiat iuret aut calumpniandi non nuntiare.
si ita si hoc sacramentum exigatur. ut ff. e. l. de pupillo.
§ quod opus novum. sic et al. ut ff. de iur. iur. l. ius iuran
di ad pecunias. § qui ius iuran. Nonum quod si fiat nunti
atio in parte edificii. quod fiat demonstratio partis illi
us. et si fiat nuntiatio in totum. ut ff. e. l. de pupillo.
§ totiens et ubi ff. quod vi aut clam. l. aut qualitas.
§ si quis se. Decimum quod ille qui nuntiat non remise
rit nuntiationem. alioquin non habet locum hoc interdictum. ut
ff. e. l. a. in prin. et ff. de remissionibus. l. i. et in l. ff.
e. in prin. dicitur quod si remittatur etiam tenet remissio qua
tenus hi qui prohibuit ius nuntiandi non habent. alia
littera dicit habuit et summa ubi ff. de remissionibus. l. i.
qualiter autem ista ista intelligantur dicemus unicuique
in interdicto unde vi in hoc interdicto actor faciat tales po
sitiones. positiones actoris.
Ego dico quod tu de novo vis immittere in edes meas et
sic ista positio pertinet ad causam naturalem. Item ego dico quod
tu de novo edificas contra leges vel senatus consulta vel quod
vis destruere domum. ista positio pertinet ad causam publi
cam. Item dico quod tu de novo edificas contra seruitutem mee que
michi debetur per locum talem. hec positio fit per causam impositiciam.
qo Sed quero nonne quod iste cause multum faciant. nam et simul
la predicta causa probatur tamen ex quo nuntiatur novum o
pus et si iniuste nuntiatum et tu iniuste edificabas. super
nuntiationem edificas destruere cogeris. ut ff. e. l. preto
in prin. quid ergo prodest michi utrum habeam causam naturalem vel pu
blicam vel impositiciam. Hec prodest michi habere causam non in causa
prodest si malus pone quod facta sibi ante nuntiationem il
le abstinuit ab edificando. vel satis dedit ut si appa
reat iniuste edificatum quod destrueret. nunc incumbit
nobis in processu cause prodest michi nuntianti habere causam
aliquam quare nuntiem. alioquin adversarius obtinebit.
Item ego dico quod tu vis facere tale opus. ~~Item dico quod tu vis fa~~
~~cere opus in tali solo.~~ Item dico quod illud opus vis de novo fa
cere. Item dico quod tu es socius titii in re illa. si hoc confite
bitur reus iam non poterit sibi obicere aliquid. de l. ff.
e. l. si prius nuntiavi. Item dico quod quando nuntiavi novum opus
ego nuntiavi in re ipsa ubi illud opus fiebat. Item dico
quod licet sit res illa communis tibi et alius ego tibi nuntia
vi novum opus in re presenti. Item dico quod ego iuravi de
calumpnie novum opus non nuntiare. vel et sui partis in
rare. Item dico quod ego nuntiavi novum opus in tali parte
edificii vel in toto edificio. Item dico quod quando novum opus
nuntiavi opificibus seu magistris tu scivisti nuntiatio
nem illam factam. positiones Rei.
Et Reus faciat tales positiones. ego dico quod tale solum in
quo ego edifico est pleno iure titii. si hoc confitebitur
actor absolvetur reus. quia nulla causa pertinet ad
actorem nec naturalis nec publica nec impositicia. Item
dico quod opus quod ego feci iam est annus quod feci. Item dico quod
tu nuntiasti iam sunt duo menses tamen si hoc confitebitur
actor iam absolvetur reus. cum opus non sit futurum
sed factum. Item dico quod solum illud in quo edifico est mi
chi et communis. si hoc confitebitur actor absolvetur reus
per l. illam ff. e. t. l. si prius nuntiavi. Item dico quod ego tali
edificio substentamentum adhibeo quia illud edificium

uam erat factum. Si hoc ostendetur actor absoluetur reus.
¶ Item dico quod opus quod factum est riuus uel cloaca. Si hoc est uerum iam
non habet locum nuntiatio. ut ff. de riuis. l. i. ff. e. l. de pu
pillo. § aliquis. ¶ Item dico quod dispendium aut contumeliam quod aud ca
lumpnie non nuntiasses. tunc tamen recusasse. ¶ Item dico quod quando
tu nuntiasti nouum opus ego eram absens. ¶ Item dico quod postquam
reddidisse opus illud completum fuit. Si hoc ostendetur actor
absoluetur reus quia nescivit quando illa nuntiatio facta
fuit. ¶ Item dico quod licet tu nuntiaueris tamen illam renuntiationem
nec remisisti. ¶ Item dico quod tu nuntiasti in tali et in loco ta
li tamen. ¶ Item dico quod in alio loco tali fiebat opus. Si hoc osten
ditur actor absoluetur reus. quia non fuit facta in re
presenti. In hoc autem interdicto concipies ita libellum.
Vos domine h. po. pi. contra R. de co. **Libellus**
quippe quia nuntiaui nouum opus in edificio tali per lapilli
iactum. ipse edificauit. unde peto illud quod post nuntiationem e
dificauit quod destruatur et suis expensis. ad hec propono hoc
interdictum de opere nouo. uel actionem in factum subrogatam in lo
cum ipsius interdicti. quod ita sit concipiendus libellus. dicit l. ff. e. l. i.
et l. pretor ait. in principio et hoc quando possidet ille qui post nuntiationem
edificauit. Si autem alius edificauit et alius possidet. tenetur
ille qui possidet prestare patientiam tamen. ut ff. e. l. plerumque
et ult. et alie dixi. s. in interdicto quod ui aut clam. **Questio.**
Sed illud queritur. si aliquis iuste edificat. tenetur opus destru
ere si ipse edificauit post nuntiationem. ut dicit lex illa
ff. e. l. pretor ait. cum uideam aliquando quod si aliquis possidere se lege
uetitur non tenebitur et non uenit quod non incidit in in
terdictum. ut ff. nequis eum qui in ius uo. f. ui. exi. l. ii.
et ar. ff. de iudic. l. nisi frustrande. ¶ Respondeo ideo compelli
tur destruere quia uidetur contempta auctoritas pretoris qui
precepit post nuntiationem abstinendum ab opere. Et si tu oppo
nas non in legibus allegatis uidetur contempta pretoris
auctoritas et tamen non punitur. Respondeo quod hoc dicimus locum habet indubi
o. aut si certum esset quod aliquis per calumpniam nuntiasset tunc
non credo quod ille qui post nuntiationem edificauit quod debe
at destruere. ut ar. ff. nequis eum qui in ius uo. f.
ui. ex. l. i. **Questio.** Item queritur quare apponitur in libello per lapilli
iactum. Respondeo ad hoc ut denotetur talem nuntiationem factam
per quam possit non amitti. sicut est. s. in hoc interdicto dictum
est. **Questio.** Item queritur cum uiuat ... ut uidentur inter se uariare. nam
iura uidentur inter se contraria. nam l. dicit. c. de edificiis priua
tis. l. de operis. quod nuntiatio noui operis debet finiri in
fra tres menses. lex autem ff. e. pretor. ¶ hoc interdictum datur
perpetuo heredi et ceteris successoribus. et hiis heredes id quod ad
eos peruenit. sic ergo debet finiri istud interdictum tribus mensibus
quomodo durabit perpetuo. ¶ Respondeo. f. b. et al. qui dicunt
quod est in arbitrio nuntiantis si offertur satisdatio ab eo
contra quem nuntiatio facta est. et qui nuntiauit recipit illam sa
tisdationem. ille cum nuntiatum est poterit edificare. et tunc
quandocumque poterit nuntiator probare quod iniuste edificauit.
poterit agere. et in hoc casu interdictum perpetuo competit. et contra il
lum cum nuntiauit et contra heredes eius. Si autem non uult recipe
re satisdationem sed uult incontinenti procedere tunc cum illa
debet finiri infra tres menses. ut dicit l. c. de edificiis
priuatis. de operis. uel aliter f. R. et f. or. ille cum nunti
atio facta est si satis dat uel satis dare est paratus incon
tinenti finita est nuntiatio. uerum est si statim sit in finibus
nuntiationis. Sed si uult nuntiator in causa procedere tunc debet
causa illa finiri in tres menses. utraque solutio ad idem ten
dit. **Questio.** Sed adhuc opponitur. l. dicit. ff. e. l. pretor.
¶ hoc interdictum. quod datur hoc interdictum heredi et heredes id
quod ad eos peruenit. et alibi. in ff. e. t. l. non solum. ¶ morte. dicit
quod hoc interdictum finitur morte eius qui nuntiauit. quo
modo ergo datur heredi. Respondeo intelligo. ¶ illum morte quando ille qui
nuntiauit decessit nondum aliquo opere facto ab eo cui
nuntiauerat. unde morte nuntiantis finitur nuntiatio. et sic
heres habet necesse iterum nuntiare. Si autem post nuntiationem cum nun
tiatio facta est aliquid edificauit. tunc illud interdictum datur
nuntianti datur et et heredi eius. ¶ quare autem finiatur nuntiatio
morte nuntiantis ratio suadet. quia finitur sicut et finitur
mandatum morte mandantis. ar. ut inst. man. et ff. de
iuris dict. o. iu. l. et ex. **Questio.** Item adhuc opponitur l. ff.
e. l. de pupillo. § si ususfructus dicitur quod debet satis dare illi qui nun
tiauit. quod ex eo colligitur quia dicit ibi in fine. § ille qui re
mittat necessitatem adeundi pretorem. et lex dicit alibi quod est sa
tis dandum urbicarie prefecture uel prouinciali. ut c. de
edificiis priuatis. l. de operis. que uidentur inter se contraria. Respondeo
si ille qui nuntiat est presens ei debet satis dari. Si autem sit
absens debet satis dare prouinciali seu urbicarie prefec
ture. sicut aliter in satisdatione interponenda certa iudicia.
ut c. de litis. conte. aut. libellum. et sicut al. ff. rem pupilli sal
uam fore. l. iii. **Si hedificanti nuptiatum est nouum**
opus. et tu satisdedisti de opere destruendo si apparue
rit iniuste hedificasse. et preterea impedis hedificare. hec
contra impedientem interdictum ut liceat hedificare cum nupti
atum est si satisdedit. R. ca. ¶ **Ut liceat hedifi**
care cum nuptiatum est si satisdedit.
Verum quia occasione nuntiationis facte impeditur
opus ne fiat et si factum fuit quod destruatur ut supra dictum est
et sic per supra interdictum succurritur nuntianti. unde inuen
tum est aliud interdictum per quod consulitur ei cui nuntiatio
facta est ut non obstante denuntiatione possit edificare.
s. ex quo satis dederit uel paratus sit satis dare uel nuntianti de nun
tianti si presens est uel urbicarie prefecture uel prouincia
li si nuntians fuit absens. s. ut si apparuerit eum in
iuste edificasse quod debeat destruere. et est illud inter
dictum prohibitorium. s. ne uis fiat ei qui satis dedit de opere
destruendo similiter edificare. ut ff. e. l. pretor ait. §
de inde ait pretor. et § hoc interdictum. ¶ unde ad hoc ut istud
interdictum competat tot sunt necessaria. ¶ imprimis quod nuntiatio
noui operis facta sit. ¶ Secundum quod ille cui nuntiatum est sa
tis dedit uel uoluerit satis dare uel sit paratus satis
dare illi nuntianti. s. quod si apparuerit eum iniuste
edificasse quod destruet. ut ff. e. l. pretor. § deinde et
§ hoc interdictum. ¶ Sed illud nota quod quando aliquis edifi
cat aut in publico et tunc si nuntiatur sibi tunc
cauere tamen i. repromittere sine fide iussore. ut ff.
e. l. non solum. § si eum presentem. aut edificat in loco pri
uato. et tunc tenetur satis dare. et si repromittit non ua
let aliquid illa repromissio quo minus habeat locum inter
dictum de opere nouo. ut ff. e. l. pretor. § deinde et § hoc autem
interdictum et § primum. **Questio.** Que autem sit ratio quare in publico
si aliquis edificat teneatur cauere. si in priuato tene
tur satis dare. lex assignat rationem talem. quando ego nuntio
nouum opus alicui edificanti in publico nuntio iure alie
no et iure aliena et non in meo iure nec iure mea.
unde repromissione contentus esse debeo. at quando tu edificas
in loco meo priuato et ego nuntio nouum opus iure meo
nuntio et iure mea. unde similiter debeas satis dare non est
mirum. ut hec ratio assignatur ff. e. t. l. non solum. § si
eum uero. ¶ Tertium quod illa satisdatio uel cautio durat.
aliquin non ualeret cautio nec satisdatio illa prestita. ut
ff. e. t. l. pretor ait. § primum. sicut et alibi tractatur de iure also.
l. si ... et ar. ff. quod cuiusque uniuersitatis no. l. iii. & corp...

quod ita de ... ut ff. de ...

i. R. Ad valet aut cautio vel satisdatio interposita nõ
duret, queritur. R. quia forte fideiussores dati mortui
i sunt. vel forte fideiussores dati habebat privilegium re
vocandi forum. vel forte mulier erat. ut ꝛ al. ff q
satis da. co. l. quot. ꝛ ff ad vell. l. non putat. ¶ sic
venit. Tertium quod ille cui est satis datum qui prohibuerit
illum ꝛ impediat edificare. ut ff e l. ptor. ¶ deinde.
Quartum quod annus nõ exierit ut ff. e. l. ptor. ¶ hoc
interdictum. Qo S; opponitur nonne interdictum de op
no. nũ ppetuum est. videtur sic. ut in superiori interdicto no
tavi quoniam quod illud interdictum est annale. R. ideo in
principio istud interdictum est annale ideo quia via vi
olentia committitur. vñ ꝛ hoc interdictum sicut ꝛ alia est
annale ideo quia violentia committitur. vñ ꝛ hoc
interdictum sicut ꝛ alia est annale deeo quod non pervenit
ad violentiam. s. quia edificavit post nuntiationem.
vñ ideo est ppetuum sicut ꝛ alia sunt ppetua deeo quod ad
violentos pvenit. Illud autem in hoc interdicto ꝛ in su
periori quod facta nuntiatione novi operis opus in continen
ti inhibetur. i. quod non edificetur. vel si edificatur in
hibetur opus. i. destruetur sive iure sive iniuria il
lud opus fiat. de inde prohibitio remittitur eatenus quate
nus habet ius nuntiandi qui prohibuit. alia littera dicit
non habet ius nuntiandi qui prohibuit. alia littera dicit
non habet ius nuntiandi. ꝛ est sic hec leguntur. ff
e. l. i. in prin. que verba sic intelleguntur sicut littera sine
nõ. s. si remittitur prohibitio remittitur vel pactum
vel pconventione quia ille qui nuntiat dicit ego remit
to tibi nuntiationem. vel remittitur prohibitio satisdati
one pstita ab eo cui nuntiatio facta est edificare. vñ
si ista prohibitio remittitur eatenus tenet ista remis
sio quatenus ille qui nuntiavit habuit ius nuntiandi.
ut ff. de remissionib; l. unica. ¶ i. si habet litteram cum nõ
eatenus tenet remissio quatenus prohibendi ius qui
nuntiat ille non habet. Queritur quomodo littera illa stare
possit. Nam quo modo remittitur prohibitio si quis nuntia
s; ius prohibendi non habet cum dicitur. ff. de remissioni
b; l. unica. remissionem ita demum tenere ubi ten;
nuntiatio. ꝛ nuntiationem ita demum valere ubi est ius
nuntiandi. nam si ut hic dicitur ius prohibendi qui nuntia
vit non habuit ergo non tenuit nuntiatio. vñ nec re
missio valet qualiter ergo hic remittitur. R. de ceptio
est in equivocatione vocabuli. nam h verborum ceptio
ille non habet ius prohibendi dupliciter intelligitur. u
no modo quia quo ad ipsam veritatem prohibere
debet. nam adversarius habet ius edificandi idem
tum dicitur habet ius nuntiandi quia ius ei nuntiare
pmittit ad hoc ut nuntiatio teneat. quo casu
si adversarius satis dedit remittitur nuntiatio in eo in
quo ius prohibendi non habuit. i. in eo in quo nuntia
re non debuit. ꝛ sic intelligitur quod hic dicitur. si vero non
satis dedit destruitur edificium quia contempsit edictum.
ꝛ quia nuntiatio tenuit licet nuntiare non debuit.
qui immo ꝛ si per calumpniam denuntiavit contempta denun
tiatione destruitur edificium ut ar. ff. ne quis eum
qui in ius. vo. ff. vi. ex. l. si quis alium dicitur ꝛ ali
o modo non habere quis ius nuntiandi quasi debet
nuntiare vel nõ non tamen sic nuntiat ut nuntiatio te
neat. puta quia non fit in re presenti. ut ff. de op
novi. l. de pupillo. ¶ nuntiationem. ꝛ ita loquitur
ff de remissionib; l. i. ꝛ tunc non fit remissio quia
non tenet nuntiatio. ꝛ ita legitur littera hec cum nõ.
sine nõ plane legitur quia remittitur nuntiatio qua

tenus habet ius prohibendi qui nuntiavit. ꝛ hoc verum
est pstita cautione vel satisdatione quare debe
at remissio fieri. Item nota secundum dominum meum quod il
le cui nuntiatur novum opus potest interrogare nunti
antem qua de causa nuntiet. ꝛ si nuntiator causam non exp
mat impune edificabit. ꝛ ag. ar. nam qui petit mis
sionem in bonis debitoris debet causam quare petat. alias nõ
auditur. ut c. de edicto divi adri. toll. l. ult. ꝛ sti
pulatio sine causa concepta non ligat aliquem cum effec
tu. ut ff. de doli ex. l. ii. ꝛ ff. de donat. nuda. ꝛ
ff. de transact. l. cum his. infi. i. columpne. In hoc autem
interdicto actor faciat tales positiones. Po. ac.
Ego dico quod tu nuntiasti michi novum opus. Item dico quod ego
satis dedi tibi vel cavi quod si appareret iniuste me
edificasse quod ego destruerem. Item dico quod fui paratus tibi
satis dare. Item dico quod tu me prohibes volentem edifica
re post dictam satisdationem a me pstitam. Item dico quod
est minus anno quod hanc prohibitionem fecisti. Contra re
us faciat tales positiones. t.
Ego dico quod ego nuntiavi novum opus tibi. Item dico quod
ego petii quod michi satis dares. Item dico quod tamen satis dare
recusasti. Item dico quod iam annus transiit quod ab eo
die ex quo dicis quod te prohibui volentem edificare.
In hoc autem interdicto concipitur ita libellus.
Vob domine h. pot. pi. c. e. R. de c. libellus.
quoniam denuntiasset michi novum opus. ꝛ sibi satis dede
rim de opere demoliendo si appareret me iniuste
edificasse vel paratus eram satis dare ꝛ nunc ve
lim edificare me prohibere ꝛ impedire quominus
edificem non cessat vel me impedit edificare. unde
ne me impediat ago contra ipsum ad hoc ppono in
terdictum de operis novi nuntiatione quo cavetur
ut satisdatione pstita ab eo cui nuntiatur no
vum opus non impediatur quominus edificet vel
actionem in factum subrogatam in locum ipsius interdicti quod ita
recte concipiatur libellus dicitur. l. ex ff. e. l. ptor. ¶ de
inde. Qo S; opponitur non videtur quod libellus i
ste sit bene conceptus. et tamen est quod iste qui vult edifica
re aut possidet ꝛ tunc habet uti possidetis interdictum ex
quo non pmittitur sibi edificare. ut ar. ff. de vi
ꝛ vi ar. l. iii facit. vel habet interdictum quod vi aut clam.
aut non possidet. ꝛ tunc quoniam habet illud interdictum cum
illud interdictum tueatur possidentem. s. ne impediatur
edificare. sic patet per l. ff. e. l. ptor. ¶ de in. R. i
ste libellus est bene conceptus. verum est etiam quod illud inter
dictum datur possidenti vel tenenti ꝛ licet habet for
te locum interdictum uti possidetis vel quod vi aut clam vel
omnibus datur illud. licitum est enim nobis habere plura
auxilia. ut ar. ff. de liber. leg. l. ij ꝛ ar. ff. de fun
ditib; l. ei fundo. Si debitor alienat in fraudem creditorum
habent creditores ad revocandum alienata interdictum
fraudatorium.
Rca de interdicto fraudatorio.
Contingit quod aliquis debitor alienat in fraudem credito
rum. ꝛ quod competit creditori interdictum fraudatorium. ut
ff. de solut. l. pupilli debitor. ¶ i. Item competit creditori
calumniana ꝛ pauliana seu faviana ꝛ diversitates
sententiarum de quibus plene dixerimus. s. in pr is. Rcet. vñ
que dicta sunt in illis intelligantur ꝛ in hoc inter
dicto tacite repetita. hic enim notatur diversitas. namque
dam dicunt quod sit prium nomen interdicti ꝛ habetur pse. l. p dicta;
de solut. In nulla enim alia. l. invenitur nomen ipsius in
terdicti. alii dicunt quod non sit prium interdicti immo quod dicitur ff de

de solu. l. pupilli debitor in interdicto fraudatorio l. relligionis forte quod est ff. de his que in fraudem cred. l. i. sicut probatur per l. eius de titulo de his que in fraudem cred. l. iii. ubi est in utilitas sine numerauit et est et in hoc iure consentit dominus meus quod non sit proprium nomen interdicti sed suum sit proprium nomen interdicti suum non concipies libellum si concepi. et in tractatu de aluisiana et pauliana et fauiana et quot requiruntur in illis pro maiori et ceteris sessiones tot requiruntur in interdicto. unde hic repetes ea que supra notaui.

Explicit titulus de interdictis. Incipit titulus de edictis que in iure pretoria fuerunt. Unde de edictis incipit prohemium. Et de summa omnium edictorum.

Cum de interdictis omnibus plene et copiose sit tractatum restat ut de actionibus ciuilibus differamus. verum quia edicta sunt pretoria sicut et interdicta ideo post de edictis tractantes postea de ciuilibus differemus quia cum concedente diuina gratia pretorii iuris tam in actionibus quam in interdictis cursum peregimus esset absonum si imperfectam circa edicta partem iuris pretorii sineremus. ideo de edictis uideamus. Sciendum ergo est inprimis quod ius pretorium est tripertite collectum seu diuisum per actiones et per interdicta et per edicta. cum ergo sit plenissime tractatum de actionibus pretoriis et de interdictis restat ut de edictis copiosissime differamus. Quo.

Queritur inprimis que sit differentia inter actiones pretorias et interdicta dixi[mus] supra de interdictis in principio. Inter edicta autem et interdicta talis est differentia in omnibus enim interdictis aliquid per esse precipitur uel fieri prohibetur. puta unum in. illum expulisti illuc eum restitue. uti possidetis eas edes non ui non clam nec precario ab aduersario uim fieri ueto. et sic in omnibus aliis per esse aliquid precipitur uel prohibetur sicut quilibet studiosus diligenter poterit considerare. In edictis autem non precipitur aliquid ita per esse sed sub quadam comminatione precipitur et inprimis ne aliquid fiat et si factum fuerit actionem in factum pollicetur. precipit enim ne aliquis corrumpat album pretoris sed si corruperit dat actionem in factum contra corrumpentem. ut ff. de iuris dict. o. iu. l. si quis. id quod. Item precipit et prohibet pretor ne aliquis habeat positum in subgrunda sed si habuit actionem in factum pretor ex illo edicto pollicetur. ut ff. de his qui deiec. uel effu. l. i. Similiter plerisque pretor ait. sicut et in aliis edictis quilibet studiosus potest attendere de quibus infra dicemus. Item nota quod edictum est constituto uel constitutum pretoris uel alterius cuiuuis dicitur per c. vii. et dicitur aut. Ut exhibit edictum a cesare augusto. Item in edictis pretor mandate aliquantulum loquitur. dicit enim in titulo de minoribus. sicut minor xxv. an. natu gestum esse queretur erit animaduertam. ut ff. de mino. l. i. ait pretor. Item in titulo generali dicitur. dicitur seruiturum restitutionem. Item nota quod loco cuiuslibet edicti datur actio in factum. nisi specialiter nomine aliquod edictum interpretetur. Item nota quod omnis actio ex edicto descendens est pretoria sicut hec per singula edicta ostendemus. verum quia de edictis sumus tractaturi primo uideamus de eo quod iudicat contemptam maiestatem pretoris et quia sit per edictum de albo corrupto. ideo de eo uideamus.

Si quis corrupit uel deleuit uel uitiauit loco cui fuit hodie quam eius l. rasit puniatur in l. v. aut. per edictum de albo corrupto. R. de albo corrupto.

Sciendum est inprimis quare uocatur album pretoris et quare sit aliquis dicatur corrupisse et qua pena in puniatur. Ut autem attendo quod primum uiua pretoris incuruus sunt habebant locum quemdam de albarum pone parietem uel tabulam uel quidalud et in loco illo scribebant pretores citationes quas faciebant et statuta sua et ita dicebatur in litteram illa uel scriptura pretor citat talem ut die ut die tali ueniat coram eo. Item pretor precepit quod tale quid non fiat. et si aliquis fecerit sic ita puniatur. Unde hec talis citatio que [...] per edictum non potest fieri a pedaneis iudicibus ut c. de iudic. l. sancimus. unde nec etiam a delegatis ab aliis iudicibus. ut in aut. coll. v. de exhi. et intro reis. Similiter non administret. nisi esset delegatus a principe quicquid etiam potest per edicta citare. ut in aut. de litigiosis. coll. viii. Quo enim uero in ius ueniendo edicta uero. Quo. Quid ergo faciet alius delegatus qualiter citabitur. R. potest requirere id est mittere nuntium quod litigatores ueniant coram eo ut in predicta l. sanctimus. Quo. Sed opponitur uidetur enim aut. dicit quod delegatus denuntiet delegantibus ut delegantes citet absentes. ut in aut. de litigi. Similiter non administret. R. intelligas quod dicit autentica aut licet quod per litteras aut certe potest ipse delegatus requirere. in quo uocatum loquitur lex predicta sanctimus. sicut predicta aut. de litigiosis sequitur. ubi uidetur notare quod quilibet delegatus possit dare inducias et mittere actorem. ut supra in l. precipere quod mittatur. nullus enim re ipsa potest mittere nisi habeat nuntium uel metum ipsum. ut ff. de iuris dict. o. iudi. l. iubere. et ff. ad municip. l. magistratus municipales. et l. ea que iubere autem possunt ut mittatur aliquis in possessionem. ut ff. de off. eius cui man. est iur. l. i. Similiter et sicut de his notaui copiose supra que cause possit delegari uel non. sed quomodo potest mittere in possessionem per l. precipere quod mittatur et dare inducias multo fortius poterit citare. unde uidetur quod quilibet delegatus possit citare et sic uidetur corrigi quod dicit in predicta autentica similiter non administret. et quod dicit l. c. de iudic. l. sancimus. Sed licet dictum occurrit autentica de litigiosis. Sed dicta non dicit quod nullus delegatus citare potest nisi sit a principe delegatus. Unde ita generales citationes tres sunt et tribus modis fiunt. prima per preconem que ad citandum reum sufficit. ut in aut. coll. v. ut omnes obediant in diebus. Similiter neque ipse apparuerit. et est posita in c. ubi de criminibus agi oportet autentica qua in prouincia. licet talis citatio non sufficiat ad citandum actorem immo specialiter debet ad eum mitti nuntium ut ueniat. ut dicit autentica de litigi. Similiter et contra uero. Quo. Sed quare illud in actore quam in reo. nonne dicit regula iuris non debet licere actori quod reo non licet. ut ff. de reg. iur. l. non debet. R. ratio est in promptu. reus enim multotiens citatur per nuntium quod ueniat responsurus unde ad conuincendam eius malitiam sufficit citatio per preconem. actor autem numquam citatur immo alium facit citari unde per specialem nuntium et non per preconem est citandus. Est et alia citatio que fit per nuntium sicut totidie de facto uidemus quod uenit nuntius potestatis seu consulis et dicit ueniatis coram potestate. istas duas citationes quilibet iudicum potest facere. Est et tertia citatio que fit per edictum que edicta non fiebant nisi a maioribus iudicibus et scribebantur in albo sicut et scribebantur in illo albo nomina decurionum et dignitatum ut ff. de albo scribendo. l. i. et ii. quis autem locus dicatur album pretoris dictum est supra in principio. Quo. Sed quare non uidetur quod istud interdictum locum habeat. hodie enim non est tale album pretoris unde nec locus est pene que per hoc edictum imponitur. R. immo. Ideo hodie locum

iii

habere et si non directo utiliter non habet locum. nam licet hodie in desuetudinem abierit tale album pretoris tamen in loco illius albi successerunt hodie constituta civitatum et quaterni qui tota die constituuntur in comuni. unde dico quod si aliquis corrumpat hodie constitutum civitatum vel quaternos comunis quod habet locum hoc edictum utiliter. unde ad hoc ut illud edictum locum habeat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis sit pretor vel talis qui possit edicta facere. ut C. de officio prefecti. l. normam. Secundum quod habuit locum illud. scilicet parietem de albatum ad scribenda edicta. Tertium quod edicta sit proposita et cum perpetue iurisdictionis. Quartum quod aliquis corruperit album illud. sicut hec comprobantur. ff. de iurisdictione o. iu. l. si quis id quod. et locum habet edictum hoc sive sit scriptum in loco qui vocatur album pretoris sive in carta vel in alia materia. ut in l. predicta. et hec est pena civilis. sed si aut vellet quis criminaliter agere potest illum accusare de falso. ut ff. de falsis. l. hodie. et nota quod hoc edictum est populare ut l. predicta l. si quis id quod. Quintum quod dolus interveniat non autem lata culpa vel levissima in l. predicta si quis id quod. Sed nonne lata culpa comparatur dolo. ut ff. de positi. quod nerva. Respondeo verum est quod comparatur in contractibus et quasi contractibus. at in delictis non quia lata culpa comparatur dolo. ut ff. ad l. iul. de sica. l. in lege cor. Item si lata culpa interfecit hominem non teneretur ut homicida quia dolus cessavit. ut C. ad l. cor. de sica. l. i. et in furto si quis latam culpam committat sed de dolo tamen ut ff. de furtis. l. i. et inst. de obli. que ex de. nasc. l. columpne. unde in hoc edicto actor scilicet quilibet de populo faciat tales positiones. Ego dico quod tu. po. actoris.

es pretor vel senator seu potestas civitatis pistorie. Item dico quod ipse fecisti scribi in tali loco vel in talibus quaternis comunis ita scilicet aliquod capitulum. Item dico quod tu invitus et corrumpisti hoc album. vel illos quaternos comunis corrumpere autem dicitur quis sive ita corrumpit ut legi non possit. sive interleverit. ut ff. ad l. aquil. qui tabulas. sive raserit. sive quod incidat vel mutet. ut ff. de falsis. l. quid sit. In hoc autem edicto e contra reus faciat tales positiones. po. Rei.

Ego dico quod potestas sive pretor sive senator qui scripsit in loco illo vel quaternis scripsit sine consilio civitatis. vel solus senator sine aliis senatoribus. unde si hoc confitetur actor reus puniri non potest. quia non potest solus potestas hoc facere sine consilio. ut ff. de minori. quod maior. et ff. quod cuiusque univ. no. l. item eorum. et ff. de reg. iuris. l. aliud. quod refertur. et C. de advocatis diversorum iudiciorum l. restituendo. Item ego dico quod ad hoc illi quaterni comunis sunt in prima figura. si hoc confitebitur actor reus absolvetur. quia sequitur quod non sit nec cancellatum nec abolitum quod est in prima figura ut C. de edicto divi adri. toll. l. ult. Item dico quod tu non corrupit tamen quaternos illos. si hoc confitebitur actor absolvetur reus per verbum illud tamen. libellus.

In hoc autem edicto concipiet actor sive accusator talem libellum. Vobis domine. h. pot. p. o. e. R. dico. qui in quaternos comunis. sive libellos sive confessiones vel dicta testium posita in quaternis comunis ipse corrupit vel abradendo vel mutando vel interlendo vel incidendo. unde ipsum peto puniri in l. aureos. et ad hoc propono actionem in factum subrogatam in locum edicti de albo corrupto utilem vel ipsum edictum de albo corrupto utile. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de iur. dict. o. iu. l. si quis id quod. et inst. de act. in penales. Queritur sed illud queritur quare ponitur in libello utile. et est ratio quod directum edictum non est hodie locum habet. cum hodie non sint pretores vel tales qui iura possint condere. nec faciant huiusmodi scripta in albis. et forte dominus imperator faceret qui solus iura condit. ut C. de leg. et consti. l. humanum. et l. ult. vel potest hodie locum habere directum. si aliquis corrumpit aliquid edictum pretoris positum in aliquo titulo digestorum. utile dixi idest habere locum quamvis verba edicti deficiant tamen habet locum sententia edicti. ut ar. ff. si quadrupes. pau. fe. di. l. pe. Queritur Item queritur non videtur quod hodie vel olim potuerit habere locum. nam ita dicit si quis id quod cum perpetue iurisdictionis. quomodo unquam potest esse vel iurisdictio pretoris vel alicuius potestatis perpetua. nonne annuum erat pretoris imperium et hodie est potestates per annum eligunt. ut inst. de perpe. et temp. act. quomodo sunt eorum statuta possunt esse perpetua cum lex dicat alibi. quod potestates seu presides non possunt aliquem dampnare perpetuo sicut habant et sicut hodie non tamen ultra annum dampnatur. nam omnis actio pretoria et penalis annalis est preter act. furti manifesti. ut inst. de perpe. et temp. act. Queritur Sed illud queritur an ista pena sit in rem comunis vel rei publice vel an debeat dimidiari inter actorem seu accusatorem et fiscum. et hoc quod potest notari fere in omnibus inferioribus edictis. de edicta illa sunt publica et pena debetur ex illis. sed iura enim videntur inter se variare. nam quedam leges dicunt quod tota pena sit danda comuni vel fisco. ut C. de sepulcro vio. l. qui sepulcrum. nam ibi dicit quod pena illa infertur fisco. Item l. ff. de termino moto. l. angaria. nam pena. l. aureorum datur in publicum. ut eo. l. videtur velle quod sit illius qui accusationem intentat tota pena. nam l. dicit quod in actionibus popularibus censetur creditor qui litem contestatus. ut ff. de v. sig. sicut. Item lex alibi videtur velle quod pena debeat dimidiari inter fiscum et accusatorem. ut C. de assesso. l. nemo. et ff. ad sinul. l. lege. ci. et ar. de thesauro invento cuius medietatem habet fiscus medietatem inventor. ut ff. de iur. fisci. l. non intelligitur. g. ult. Respondeo dominus Cy. quod dimidium fiscus et dimidium accipiat per leges predictas. et hoc est sententia domini. W. et est dominus meus. dominus autem ot. dicit quod tota pena sit accusatoris per l. predictam sicut. nec obstat quod dicit de sepulcro violato. ibi enim dicit speciale propter atrocitatem delicti qui mortuos quadam sceleris immanitate in pace dormire non sinunt. ut C. de episc. audi. nemo. nec obstat. l. ff. de termino moto. quia quod ibi dicit datur in publicum. idest cuilibet agenti de populo. unde dicebat ipse quod ubicumque pena datur ex aliquo edicto quod semper detur accusatori et non fisco. nisi lex dicat quod debeat dimidiari. ut in l. predictis. et nota quod licet prima facie non videatur aliqua utilitas istius edicti tamen maxima est hodie propter malitiam advocatorum qui quaternos comunis corrumpunt et libellos immutant et confessiones et acta et dicta testium. sicut sepe vidi de facto contingere. sed nos dicimus quod dolo malo debet album corrumpi. Quaestio Sed quid si advocatus corrumpat. numquid probabo ipsum dolo corrupisse. videretur quod sic. nam qui dolum dicit do illum probare debet. ut ff. de prob. quotiens. § qui dolum. et lex dicit dolus ab actore perspicuis indiciis probari debet. ut C. de dolo l. dolus. Sed contrarium dico in parte ista. sicut enim esset quod advocatus abrasisset vel corrupisset presumeretur quod dolo fecit. et ita dico quod hic dolum presumi sicut et al. ff. ad mu. tu. l. tutor qui repertorium. § quod autem. Et notatur quod lata culpa hic non comparatur dolo. et quod lex dicit quod parcitur rusticitati. ut l. predicta si quis id quod. Respondeo verum est in principali. alias in advocato qui scienter iura vel scire debuit quomodo potest dicere quod fecit hoc per ignorantiam vel simplicitatem. certe nullo modo fuerunt si advocatus abraderet ad hoc ut contra eum aliquid mittit faciunt et hoc contra erunt non edicto cum puniendus. sed de consilio meo procedit ut simile hoc fiat maxime in libello et autem libello contra dicat iudici et iudex faciat vel mandet tabellioni.

et ultra tempus sue iurisdictionis. ut ff. de penis. l. moris. Respondeo verum est quod quamdiu durat eorum officium verum debet eorum statuta perpetuo

fieri alioquin si advocatus mandaret tabellioni quod abraderet et ille abrasit utrique tenetur. ut in l. predicta. siquis id quod.

Si aliquis iudici non obtemperat vel imperium vel in medio vel in fine iudex potest eum mulctare ex illo edicto. si quis i. di. n. ob. R. Si quis i. di. n. ob.

Contingit sepius quod litigantes iudicibus non obtemperant et ideo inductum est edictum per quod imponitur multa illi qui iudicanti non obtemperat. que multa continet quantum ea res est. ut ff. siquis ius dicenti non obtemp. l. unica. Quod sed illud queritur an hodie illud edictum habeat locum in potestatibus et iudicibus nostris temporis. videretur in primis quod non, nam omnibus magistratibus est permissum defendere iuris dictionem suam penali i. multali iudicio non tamen duumviris. ut l. predicta, quod ubi duumviris exponitur. duumviris municipalibus i. civitatum defensoribus seu municipiorum ut c. de iudic. l. ult. et l. dicit defensores civitatum non indicant multas. ut c. de defen. civi. l. defensores nichil. Sed dum viris dicit et olim. et hodie possent defensores civitatum multas indicere et defendere suam iurisdictionem quod et habebunt coertionem et habent cum iuris dictione i. et l. ult. Item et an hodie possit audire leviora crimina ut in aut. de defen. civi. coll. iii. et audieret. Ergo multo fortius possit multas imponere. Preterea vide rationem expressam. esto quod potestas vel iudex aliquis precipiat aliquid tamquam iudex. litigator non vult parere quid erit. certe vana esset et inane et delusorium preceptum imponentis quem pareri noluit ut ff. de iudic. l. si pretor. et ff. nequid in loco pu. fiat l. ult. Item hodie tamen videmus de facto quod et potestates et iudices communes indicunt multas litigatoribus nolentibus eorum parere preceptis et sic et duumviri et de facto vel bona sua duumviri. Non obstat. l. ff. siquis ius di. non ob. ubi dicitur quod non potest duumvir defendere suam iuris dictionem penali iudicio. Responsio vero est penali i. quod corporaliter puniat vel aliter et melius i. multali subaudi imponendo maximam multam de qua multa loquitur lex c. de mo. mulc. l. ult. potest enim indicere vel tamen modicam et ita intelligo l. predicte. c. de defensoribus civitatum. Quod sed illud queritur. quam intelligimus modicam multam. Respondeo secundum qualitatem contemptoris iuris dictionis et secundum condicionem personarum et secundum civitatem in qua potest et dico maxima multa vel modica in lonbardia ubi potestates habent liberum arbitrium in potestariis indicunt non modicam sed maximam nonsepe iudicare pro modico delicto s. quia potestati non obtemperavit imponi penam et multam s. c. lib in prealum et sic imponitur multa ultra quam dicat. l. c. de modo. mul. l. ult. in tuscia autem ubi nolunt civitates quod potestates sint liberi arbitrii quo ad multas et quo ad penas imponendas indicunt modicas multas, nam apud pistorium civitatem ferream nobilem et probissimam potestas sine consilio non potest punire ultra xx sol. cum voluntate consilii potest punire quantum voluerit potestas cum consilio. Quod sed illud queritur de hiis modi bannis que mittuntur hodie per precones. ita potestas precepit quod quicumque inveniretur cum armis sit in pena. c. lib. queritur an talis pena seu multa possit imponi. sic et comites et barones in apulia qui indicunt multas. c. unciarum, et sic in ducunt multam ultra legem. c. de mo. mulc. l. ult. Responsio de iure siquerimus talis multa imponi non potest. nam per l. illam maior multa que imponitur non excedit sex uncias auri. et hoc quando maximus est iudex. que sex uncie auri faciunt. xxxvi. aureos. qui xxxvi. aurei faciunt hodie xxxiiii. lib. pisanorum et hoc ita colligo. lxxii. aurei accepto feruntur in libra auri. ut c. l. x. de susceptoribus et arcariis. l. quotiens libra auri. valet xii. uncias. uncia autem auri valet iiii. lib. et dimid. vel centum sol. et plus. et sic poteris computationem trahere si scivisti de abbaco. et sic sepe in legibus nostris ponitur solidus pro aureo et econverso. unde quidam stultus iudex apud nobile castrum de tuscia s. monte pollicianum donationem ccc. lib. factam insinuatione revocavit. et dixit nullam usque ad xxv. lib. et faciebat talem computationem donatio non valet ultra quingentos sol. ut c. de donat. l. sancimus et l. siquis ar. quingenti sol. faciunt. xxv lib. et ideo donationem in xxv lib. ut dico valere. vel in residuo non valere. et sic iudex ille fuit deceptus. Ipse credidit et scivit de iure. l. de brodio illud ideo recitavi ut sciant sibi cavere iudices nostri temporis ne male iudicent sicut ille. Verum tamen de facto hodie potestates in lonbardia et tuscia et comites et barones in apulia indicunt multas et imponunt. Quod item illud queritur ecce bannum missum est per totam civitatem aliquis venit et fecit contra bannum dicit modo ego non incido in penam quia ignoravi bannum fore bannum missum. et ita dicit se iudici vel potestati bene obtemperasse quia contra non fecit, cum sit ignorantia excusatus. numquid ergo debet probari illum scivisse bannum fore missum. videretur quod sic quia cum aliquem vult de scientia arguere ille probare debet quod dicit scivisse non quod dicit se ignorasse. ut ff. de proba. veri. et ff. de administra. tu. l. hoc autem. Item et aliud ar. nam vox preconia paucis innotescit. ut aut. quibus modis nat. ef. sui. § quomodo et quando iudex et cetera. aut. de litigiosis. coll. viii. § eodem modo. Preterea lex dicit quod decretum factum ab ordine non tenet ni scientem, non autem ignorantem. ut ff. de decretis ab ordine faciendis. l. ult. Nam et siquis ignorans testatorem occisum testamentum aperuit non punitur. ut ff. ad sil. l. siquis ignoravit. § siquis ignorans. Item non contempnit disciplinam qui ignoravit miles ut ff. loca et con. l. siquis igno. Contra videtur quod aliquis non possit excusari per ignorantiam. nam lex dicit quod sufficit si sit aliquis preconia voce citatus. ut aut. qua in provincia. c. ii. de eri. agi opor. et est in corpore aut. ut om. obe. iii. coll. vi. Preterea. l. dicit quod licet aliquis se ignorasse dicat nichilominus incidit in penam vectigalis. ut c. de publicanis. l. ult. § licet. Quid ergo dicemus. Responsio et dico aliquem in bannum incidere etsi dicat se ignorasse. sicut bannum fuit generale per civitatem et ipse fuit intra non potest allegare se ignorasse illud quod omnes sciunt vel maior pars scivit, et esset crassa ignorantia ut ff. de iuris et fa. igno. l. regula. et de instituto. l. si. et si pupillus. § plerique. Verum si vellet dicere quod eo die fuit absens quo bannum fuit missum. audiretur illum et excusaretur a pena. ut c. de heret. et manich. l. optimam. et in eo casu attendo quod dicit l. de decretis. abor. fa. et quod dicit aut. quia non sufficit si sit preconia voce citatus, verum est quando preco mittitur ita per totam civitatem tunc nullum credo a banno excusari. Unde ad hoc ut illud edictum habeat locum tot sunt necessaria. Inprimis quod aliquis sit magistratus. Secundum quod aliquis sit subiectus iuris dictioni illius. aliquin non tenetur parere. ut ff. de iuris dict. o. iu. l. ult. et ff. de bo. aut. iu. pos. l. cum unus. § is qui. Tertium quod aliquis fuerit mandatum subiecto iuris dictioni sue aut dicere. Quartum quod ille non obtemperavit. sicut probatur per l. ff. siquis ius di. non obtem. l. unica. et dicit aliquis.

Ho. lxxii. aurei accepto feruntur in libra.
Ho. sol. pro aureo et econtra accipitur
iudicio
multali iudicio
sed olim et hodie possent defensores iuris dict.
multam
statuit
sub spem recti
indicant
regula
Ho. de bannis
competat
sibi
Flo. de modo multarum

non obtẽpare sine nonobtẽpat inp̃ncipio puta iudex dic̃ exhibeas rẽ ul' uenias die tali adcuriã suã inmedio cãe. suũ infiñ. inquacũq; g̃ pte cãe actor ul' reus nonparet iudici non uĩ obtẽpare s; idõ iudex eũ punire pot̃ phoc edictũ. ⁊ licet dicat l. p̃dcã q̃ his uĩ nonobtẽpare qui q̃ ẽ extremũ i iuris dict̃ non implet. ⁊ ita uĩ tm̃ q̃ ultimã par tẽ iuditij respiciat. sicut ⁊ multi erraunt inhac oppinione fuer̃. dñs ãn̄ dicit extremũ uocari qualibet pte iuditij. sic ipse notat inp̃dcõ. ẽ. ĩ no tula sua. hoc m̃. hic ponit quidã extremũ p ultimo ⁊ ultimã uocãt executione sn̄e ⁊ missione rei que petitur. i. que ultimo fit p̃ uocatione ⁊ q̃ sequitur ĩ l. p̃dcã. ueluti siquis rẽ mobilẽ ase uendicare passus der̃ nonẽ ⁊ ẽ. non adpõitũ s; adsubauditũ refertur. qĩ dicat is demũ icidit quinonparuit ultimo ñ is qui nonparet p̃mo. is aũt p̃o nonparet qui rẽ a se peti inuidicio nonpatitur qua absentat se s; patitur rẽ sibi auferri hic paret ultimo hic non incidit. ceterũ si ⁊ ẽ. qĩ dicat si ultimo nonparet ⁊ sic recusauit sẽtẽtia hic punitur. is pot̃ dici q̃ ẽ. i. e. i. ⁋ nonsolũ. nã ibi dic̃. ⁋ q̃ loc̃ hr̃ inactore ⁊ reo. s; p̃m. o7. nõ hr̃ loc̃ titulus ñ inreo. q̃ falsũ ẽ. p̃tea rõ una ẽfudit. eos. si eñi nonpatitur rẽ ase ue dicare hoc eẽt inpossibile. (Vñ dicim̃ extremũ di ci p̃mũ ⁊ ultimũ iuris dict̃. nã silongissimis extre mũ dr̃ p̃mus ⁊ ultim̃ termin̄ medio ẽnectã. puta inhoc exẽplo. hõ ẽ aĩal s; oẽ risibile ẽ hõ. g̃ oẽ risibile ẽ aĩal. nã q̃ p̃dicatur ingclusione ⁊ p̃põitioẽ. s; hoc nom̃ aĩal dr̃ una extremitas ⁊ maior. q̃ aũt subicit̃ ⁊ assumitur inassũptioẽ ⁊ ẽclusione ẽ alia extremitas minor. i. hoc no m̃ risibile. medi̇ ẽ q̃ subicitur inp̃ma ⁊ subi citur ĩscdã. s. hõ. ⁊ q̃ dr̃ inlitta ueluti siquis ase rẽ uendicare passus nonẽ. ⁊ ẽ. põitur exẽ plũ deo quinonparet ei q̃ p̃mũ ẽ iniuris dict̃. ⁊ q̃ dic̃ litta s; dici ⁊ ẽ. aliterñtia ⁊ ẽ. ponit exẽ plũ deo quinon obtẽpat ei q̃ ẽ ult̃ iniuris dict̃ Inhoc aũt edcõ actor faciat tales põitoẽs. po. ac. (Ego dico q̃ dñs ugolinus d' portaria ẽ potestas ẽ potestas pistorie. (It̃ dico q̃ dñs informatus ẽ iudex coĩs pistorie. (It̃ dico q̃ ipse ẽ p̃cepit q̃ die tali eẽs corã eo ul' q̃ rẽ exiberes ul' q̃ rẽ re stitueres ul' aliquid tale. (It̃ dico q̃ tu ẽtẽpsisti tale p̃ceptũ. (It̃ dico q̃ tales decuriato pistori e ul' d' el distctu. (It̃ dico q̃ tanti mea int̃ ẽ pone. m. x. q̃ tu illũ p̃ceptũ s fuasses. hac ulti mã ẽfessionẽ facio qñ actor uult pet̃ suũ in t̃ eẽ p illud edictũ q̃ pot̃. sic̃. z notabim̃. si aũt uult agẽ adpenã tẽ dico illã ẽfessionẽ nõ eẽ necctiaz. positioẽs rei.

Eẽ reus faciat tales põitoẽs. (Ego dico q̃ dñs ugolinus fuit potestas p annũ aklis januarij. us q̃ ad annũ. (Ite. dico q̃ ipse dñs potestas p̃cep̃ m̃ eo tp̃r qñ successor aduenit. ul' fec̃ m̃ illud mandatũ p̃ klãs ja. finito anno. si hoc ẽfitebit̃ actor absoluetur reus quia p̃cepit eo tp̃r quo p̃ uatus ẽ nonpot̃ ul' eo tp̃r quo successor adue nit. ut ff. d' uĩt dict̃. o. ui. l. eũ q. ⁊ ff. d' offo p̃ ẽ. ⁊ leg. a. l. meminisse. (It̃ dico q̃ ego sũ p̃san si hoc ẽfitebitur actor absoluetur reus. p l. ff. d' uĩt o. ui. l. ult. (It̃ dico q̃ illud p̃ceptũ ego ad impleui. (It̃ dico q̃ illud mandatũ fec̃ tũc tm̃. si hoc ẽfitebitur actor absoluetur reus. (It̃ dico q̃ licet p̃ceperit m̃ q̃ usq; adtalẽ diẽ ego qd tale qd facere le̤ fecit ⁊ ego p̃ diẽ illũ feci ⁊ tu recepisti. si hoc ẽfitebitur actor absoluetur reus p l. ff. siquis cau. l. ii. ⁋ ii. ⁊ ff. deo q̃ certo loco. l. ult. Inhoc aũt e dicto ẽcipitur ita libellus libellus.

Vob dñe. b. pot̃ pi. ẽ. e. R. dẽ. qui uocatus atali iudice coĩs pistor̃ q̃ ueniret corã eo ad meã petitionẽ q̃ m̃ responderet uenire ẽtẽpsit vñ quia nõuenit int̃ ẽ mea m̃m pone. ĩ x. ido illud int̃ eẽ peto. adhoc p̃pono edictũ siquis ius di centi non obtẽpauit ul' actionẽ infactũ ex illo edicto. siquis ius di. ñ ob tẽ. q̃ ita recte ẽcipiat̃ libellus dic̃. l. ff. siquis ius di. ñ ob. l. unica. Ita ẽ cipitur libellus si aliquis uult pet̃ suũ int̃ eẽ qñ aliquis uocatus nonuenit adiudicẽ ul' mãdatũ sibi factũ aiudice adpetitoẽz meã. nõ s fuauit m̃ quia tãti int̃ ẽ mea ⁊ ẽ. (Si aũt uis ẽcipe li bellũ q̃ iudex eũ puniat. i. mulcet pena pecũa ẽcipies ita libellũ. libellus. Vob dñe ez pot pi. ẽ. e. R. d' e. quimandatũ auob sibi factũ nõ adimpleuit ⁊ sic uob nonobtẽpauit. vñ q̃ ipsũ puniatis ago. ⁊ adhoc p̃pono act̃ infactũ exedic to siquis ius dicenti nõ obtẽ. q̃ ita recte ẽcipiat̃ libellus. dic̃. l. p̃dcã. q̃o S; illud queritur q̃r duob; modis ẽcipit̃ inhoc edcõ. libell'. Re. quia p' edictũ duplex uia agendi ẽcedit̃. p una ẽsulit̃ actori ⁊ potest pet̃ quãti ei erit. i. quãti sua int̃ ẽ. q̃ eñi dr̃ hoc iuditiũ nõ adid q̃ int̃ ẽ. s. singlarit̃ s; quãti ea res erit. i. quãti int̃ ẽ. nã h' uba licet aduerã rei extimationẽ referuntur ut ff. d' v. sig̃ l. int̃ h' uba ⁊ l. h' uba. tñ hic alit̃ accipiuntur. s. p uero int̃ eẽ actoris. sic̃ alibi h' uba accipiũtur. ut ff. neuis fiat ei qui inp̃ mis sus ẽ. l. i. ⁋ h' uba ẽtinet̃ g̃ illa uba int̃ eẽ acto ris. s. quãtũ reuera expendit dando aduocatis ⁊ l' si alias potest p̃bare q̃ sua int̃ sit. sic̃ ⁊ al'. ff. ẽsa tis da. co. l. ii. ⁋ ult ⁊ c. d' iudic̃. l. seim̃. fatu ñ eñi eẽt dic̃ ut uera rei extimatio p̃stetur uni abaltero. idõ quia ul' actor l' reus nonuenit.

(Ẽ ⁊ alia uia p quã inpõitur pena ei qui non ob tẽpauit ⁊ illa pena datur fisco l' coĩ. ut c. d' m̃ mulc. l. multraz ⁊ hoc dic̃. hoc iuditiũ non ad id q̃ int̃ ẽ s; quãti ea res erit inducitur loquit̃ qñ exhoc edcõ agẽ pot̃ actor ad suũ int̃ eẽ ut dict̃ ẽ ineo q̃ sequitur. ĩ e. ⁋. ⁊ eã merã penã ẽtineat loquitur qñ petitur multa que fisco p̃statur ut dict̃ ẽ. ⁊ illa multa exacta ul' exi genda dr̃ mera pena ex pte soluentis. quia soluit q̃ nũquã adsequenit. fiscus recipit q̃ nũquã sibi fecit. Sat si uellet intelligẽ ultimã ptẽ. ⁋ d' int̃ eẽ deo q̃ loquit̃ p̃ncipiũ. ⁋ stare ñ p̃t; quia int̃ eẽ ñ ẽ mera pena quia licet sit pena,

si obtẽperet

⁊ cau

⁊ tũ

⁊ ĩ edictũ

hiis pot̃ dici

itke

et sicut patet lex in rei uin. contestari qua patet rẽ a se uendicare

⁊ sterta

⁊ positioẽs

⁊ positioẽs

⁊ l' act. i fact. ex illo edicto

ut ita dicas q̃ datũ dicit q̃ bẽda. d' ista da l' pecũa se uedit ĩ s fuauit m̃

ẽ ipsũ

⁊ res

⁊ tua

⁊ lex. ff. siq̃ ius. di. ñ. l. unica. q̃ iudicium ñ h' dic̃

⁊ absfuit

quantum ad soluentem quia soluit quod numquam ei affuit. quantum tamen ad recipientem non est pena sed interesse. quia recepit illud quod sibi affuit. et hec est uera expositio illius constitutionis ibi notaui. licet dominus meus litigat illum contra. quod totus loquatur de interesse actoris. et quod dicit mera pena inde ponitur. sic in notulis suis. aut quis notauit supra eodem legem quod totus loquatur de multa que a iudice potest imponi ideo quia sibi non fuit obtemperatum. et hoc dicit littera non ad interesse scilicet actoris sed quanti ea res erit scilicet ad multam. et hoc dicit consequentiam et cum mera pena et est. et sic notauit ipse in nouis notulis suis. sed si leguntur predictum quod loquatur de interesse actoris et de multa a iudice imponenda et hoc patet ratione euidenti. nam quod loquitur de interesse totius statute non sed quia dicit quod non datur per annum in modo debet dari perpetuo cum sit rei persecutoria. id est interesse. ut ff. de act. et ob. l. in honorarius. sed forte diceres quod ideo non datur per annum quia cum sit ex delicto actio et non prouenit aliquid ad illum qui non obtemperauit non debet ultra annum dari. ut ff. de iurisdic. l. pen. qo Queritur quo modo ex hoc edicto aliquis bis puniatur cum iura dicant non debere de eodem delicto eundem hominem sepius queri. ut ff. naute caup. sta. l. lic. et de non iudicat aliquem bis in idipsum. quare ergo bis puniatur ex hoc edicto ut dictum est. Respondeo ideo contingit quia contra ius quod aliquid contempsit iudicem quia uocatus non uenit et non ueniendo lesit alteram partem cum oportuerit ipsam facere expensas. unde si bis puniatur non est mirum. nam plura delicta plures exigunt penas. ut ff. de act. et ob. l. numquam. et l. qui fuit. contra ff. de priuatis delictis. l. numquam quod dicit non debet de delicto sepius queri subaudi ab eodem sed a diuersis. nam et heretici puniuntur a deo et in celo(?) ab imperatore. ut C. de summa trini. l. i. et hoc est potestates nostri temporis attendunt nam si aliquis non obseruat sua mandata puniunt contemptorem in x. sol. sic pistor. et facit pro sua mandata seruare. qo Item quero si non habeat locum pena istius edicti. nam si aliquis non paret iudici actor potest petere quod mittatur actor in pos. et hoc satis est. ut ff. de in ius uoc. l. satis. Respondeo usque potest actor petere scilicet et missionem in bonis et quod petat suum interesse per hoc edictum et si multa admiserunt. dominus meus aliter sentit. dicit enim si aliquis non uenit aut ideo quia est presumptione contumax et tunc locum habet. l. illa satis. sicut si sit uere contumax puta qui contempsit actorem uel iudicem secus est et habet locum pena istius edicti et ita notauit ibi dominus meus. Item multa uidentur huic edicto contradicere. nam raptor mortuus ordinariam penam [illegible] in eum qui iudici non obtemperat C. contra [illegible] est quod pena multa est expressa non est. Item ff. si quis in ius uo. non ie. l. ii. dicit enim qui non obtemperat esse multandum pro [illegible] dicat iudicis et illa pena ordinaria non est. Item quia iussus rem restituere iudici non paret contra eum iuratur in litem. ut ff. de rei uin. qui restituere. Item in actione quod metus causa qui non paret iudici punitur in quadruplum. ut inst. de act. Item actio quod metus causa. et ff. quod metus causa. [illegible] Item contra si iudex aliquem in pos. mitti iusserit et iudici non obtemperatur datur contra illum qui non paruit actio ad interesse illius qui iussus est mitti. ut ff. ne uis fiat ei qui in pos. missus est. l. i. contra hec uerba. Item contumacia eius qui iudici non paret dampno litis coherceatur. ut ff. de re iudi. contumacia. Sic ergo alie et diuerse pene imponuntur per leges ut dictum est eis qui non paret iudici. quare ergo per istud edictum pena inducitur. et quare istud edictum fuit inuentum. Respondeo dominus meus R. quod alia et alia litigantibus [illegible] curritur quia ille pene litigatori prestatur per illud edictum inducitur multa que fisco datur. secundum quod et dominus meus legem. [illegible] et istud edictum quod totum loquatur in multa ut C. notaui (ut alii et melius) titulus iste ut generalis ponitur de eo qui iudici non obtemperat. alie leges locuntur specialiter. Ita quod quelibet in domicilio suo. unde non superhabundat sic non superhabundat constitutio si quis in tantam que puniunt uiolentiam. licet alie leges uiolentiam puniant. et sanctio legum que generalem penam imponit non superhabundat per leges que specialem penam imponunt in [illegible] nec ad illas pertinet. ut ff. de penis. l. sanctio. et ar. ff. de ver. ob. l. doli clausula. qo Item queritur que sit differentia inter istud edictum et inferiora edicta. scilicet si quis in ius uo. non ierit et ff. in ius uoca. ut eant. et ff. qui satis dare co. et ff. ne quis eum qui in ius uoca. fuerit exi. et ff. de eo per quem factum est quominus quis in iudicio ex. Respondeo differentia inter ista edicta uidentur in se uariare et quo ad materias et quo ad penas. nam edictum si quis ius di. non ob. et edictum in ius uo. ut eant. deriuantur ad eandem materiam pertinere. sed differunt in hoc quia edictum in ius uo. ut ea. clarius et apertius loquitur quam edictum si quis ius di. Item in edicto in ius uo. ut eant plus ponitur quam in alio edicto si quis ius dicenti. nam in eo ponitur de eo qui uocatur ad ordinarium iudicem quod in illo edicto non est. Item edictum si quis ius di. non ob. est generale. nam et pro multa et pro expensa datur. illud autem tantum pro multa uel que uerius secundum dominum meum. Illo edicto in ius uo. ut eant nullum decretum interponitur de multa prestanda sed tamen agitur ex stipulatione. Item illud edictum si quis ius dicenti imponitur multa sed salua pace domini mei contrarium est. nam et per illud edictum in ius uo. ut eant inducitur multa. ut ff. de in ius uo. ut eant. l. ii. Contra. Item edictum in ius uo. ut e. et edictum qui satis da. co. differunt inter se quia in edicto in ius uo. ponitur de cautione iudicio sistendi tantum interponenda. in edicto qui satis da. co. loquitur et de illa cautione et de cautione iudicatum solui et copiosius. Item edictum illud ne quis eum qui in ius uo. fuerit et edictum de eo per quem factum est differunt. quia edictum ne quis eum etc. locum habet quando quis eximit aliquem in ius. non committendo dolum contra exceptum sed tamen contra in ius uocantem. edictum autem de eo per quem factum est locum habet quando quis eximit aliquem a iudicio in [illegible] sed aliquando cum dolo. Item per illud edictum ne quis eum etc. puniuntur eximentes in toto singulari interesse actoris quia iniuriatur contra illum in litem. ut ff. ne quis eum qui in ius uo. fu. l. ex l. [illegible] et consulitur tamen actori per edictum de eo per quem factum imponitur pena scilicet quo ad interesse uerum non singulare quia non iuratur in litem. et ratio quia minus ibi deliquid cum dolum non committit. et consulitur et uocato et uocanti. sed uocanti in eo quod actio sua temporis excepta. ut ff. de eo per quem factum est. l. ex hoc edicto. Item inter edictum autem si quis ius di. et edictum si quis in ius uo. non ie. hec est differentia quia ad penam quia per hoc edictum si quis ius di. imponitur multa tantum per illud edictum in ius uo. ut eant non imponitur multa et contradicit. in e. t. l. ii. quia a iudice multa imponitur subaudi non per illud edictum sed per illud si quis ius di. licet alie differentie notentur inter ista duo ultima edicta. sic [illegible] notauimus. Si quis temere uocauit aliquem in iudicio quem uocari non licet. puniatur iiij. l. aur. [illegible]

Margin notes: uerum; uniu; nam; contrarium; sicut except; qo; et nam ista; edictum; tu; edictum

edco ligs terrie. uo. aliq. q uo. nō. li. ℞. Si qs terrie. uo. aliquē. q. uo. nō licet.

O-ma multotiens uocantur aliqui inuiti quia pedictū uocari non possunt. sc̄ sunt parentes. ⁊ patroni sine uenia. ⁊ ideo pedictū de iniuis uocando impositur pena filio ⁊ liberto l. aureor si uocauit sine uenia patrē. uel patronū. ut c. de inius. uoca. l. ii. ⁊ ff. e. t. l. plt. Quia aut̄ intelligantur. ap. parentes ⁊ patroni. legitur. ff. e. l. quique. eū legib; sequentib; ⁊ l. adoptiuū. ⁊ l. si quoq; ⁊ l. si hac. ⁊ de hac matia copiose dic ut notat dns iur in summa huius tituli. Q° Sz illud queritur circa filium an istd edictū loquatur in filio emancipato. uel in potestate constituto q non possit uocare patrem inuitus sine uenia. Et dico q loquitur de filio emancipato. ille ē non potest uocare patrē inuitus sine uenia. sc̄ ē ē in potestate tē nullo modo cū uenia possit uocare, quia q in potestate patris agunt aduersus eos exquirere non possunt. ut c. e. t. l. q in potestate. ⁊ ff de iudic. l. lis nulla. nā qui ē in potestate magis phibetur uocare patrē inuitus uel patre potestatē. q pcepto ptoris. ut ff. e. t. l. adoptiuū. Preter q i cas ib; in quib; filius durante patria potestate uocabit patrē inuitus. s; tē edco cū uenia. ecce ē filius fa agit cōtra patrē si petat emancipari. quia pat imposuit ei necessitatē peccandi. ut c. de epis. audi. l. si lenones. uel si tal sit pat durus ⁊ seuus ⁊ crudelis circa filium. sic ⁊ similiter inueniuntur. ut ff. si quis. a pa. fu. ma. l. ult. Ite si legatū sit relictū patri ut emancipet filiū ⁊ agnoscat legatū pat. ut ff. de condic. ⁊ dmo. l. si cau. Ite ⁊ si hereditas sit relicta patri ut filio restituat. agit filius cōtra patrē adhoc ut pat ei caueat de hereditate illa non dissipanda uel q restituat sibi. ut ff. adtrebell. l. impator. Ite agit ut pstet ei alimēta. ut ff. de libis. agno. l. si quis. ali. ⁊ c. de pat a. pote. l. nec. ⁊ eo pat agit cōtra filiū p alimētis. ut c. de alendis. libis. a pare. ⁊ intētat cōtra eū interdictū de libis exhi. ⁊ deducendis. ut ff. de libis. exhi. l. deinde. ⁊ l. si quis eū. ⁊ rei uindicatione pjudicialē adiecta cā de iur grati. ut ff. de rei uīi. l. i. ⁊ inst de act. in pjudiciales. Ite ⁊ in alio cau. c. de pat a. po. l. i. ⁊ ēminare pot filiū. ut ff. ad l. cor. de sic. l. inaudi tū. Ite in castrensi peclio. ut ff. de iudic. l. lis nulla ⁊ ff. de inius. uo. l. adoptiuū ⁊ hoc attende quia hoc q dico in filio locū hēt ⁊ in nepote ⁊ pnepote. ⁊ in oib; descendentib; ut ff. e. s; si hac. l. cū liberis. Hoc ē attende in liberto ⁊ eius filius. s; in hēr extraneo liberti secus ē. quia potest patronū libri sui testatoris inuitus ⁊ sine uenia. quia heres extraneus libri oia iura ingenui hēt quo ad patronū. ut ff. de obsequiis. a libertis pa tro. pstan. l. heres. Q° O-ueritur quare q̄lē ro q̄re extraneus heres libri uocat patronū inuitus sine uenia. libertus aūt non poterit uocare patroni herede ⁊ extraneū sine uenia. ut c. e. l. ii. nec obstat. l. c. de opis lib. l. libri libteq. quia lex illa loquit de opis artificialib; seu fabrilib; ⁊ de hiis que consistunt in faciendo. has opas non debet libertus extraneo hēdi patroni et opas q consistunt in non faciendo ut non uocare. illas debet ē libertus extraneo hēdi patroni. Et ratio ē in pmtu. ex parte patroni ē fauor. ex parte libri odiū. ubi cessat fauor ex parte patroni merito prorogatur ad ei hēde ē extraneū. ex parte liberti cū sit hodium merito restringitur. ut ff. de libis ⁊ postu. l. cū quidā. infin ⁊ ff. de uentre. insp. mit. l. i. §i. merito extraneus hēs.

liberti uocat patronū inuitus ⁊ sine uenia. S; licet libertus non possit uocare patronū inuitus sine uenia. Et uerū ē noie suo. tē si patronus sit tutor uel curator alterius. ut libertus tutorio noie bn̄ uocat patronū inuitus ⁊ sine uenia. ut ff. e. t. l. s; si hac l. Julius. ⁊ l. questitū. Adhoc aūt ut istud edictū locū hēat tot sunt necessaria. Imprimis q aliquis sit parens uel patronus. qualit aūt dicitur aliquis parens uel patronus dr ff. e. l. quiq; ⁊ l. adoptiuū. Secūdm q filius sit emancipatus sic supius dictū ē. Tertiū q filius uel libertus lite fuerit contestatus. alioquin p sola datione libelli non puniuntur si pea peniteat. ut ff. e. t. l. libtus. sic nec q p sola datione libelli si desistat incidit in turpillianū. ut ff. ad se c. turpill. l. questitū. ⁊ maritus p solū libellū datū cōtra uxorē ī phib dūr pot uxorē in mio retinē. ut c. ad l. iul. de adul. l. sine metu. ⁊ ad tē tac l. ff. rē m. hi. l. ampli nō perti. Q° S; illud queritur an istud edictū locū hēat si discipulus uocat magistrū inuitus sine uenia. uel aliquis iuuenis senē. ⁊ uir q sic. ut ff. e. l. gnalr. eas pss quib; reuerentia ē pstanda non psunt uocare inuitus sine uenia. ar. seu debetur reuerentia ut dūr. in inmunitatis sep. sic ē doctori. ut ff. de dcāt. l. aquilius regulus. Et nonē uerū in sene ⁊ doctore. q ē dic. l. pdicta. gnalr. p sone quib; reuerentia debetur. subaudi uel patnitatis seu patronatus non psunt inuitus uocari ⁊ sine uenia. Quantū q inuitus uocatio fuit facta sine uenia. alioquin si cū uenia non puniuntur. ut ff. e. l. ult. ⁊ plt. uii. In hoc edco actor faciat tales positiones. po. ac.

Ego dico q ego sum patruus. uel patronus. S; licet l. dicat de patre adoptiuo. ut ff. l. ff. e. adoptiuū. uerū ē iur ueteri. sed hodie secus. quia non tnt sit in potestate ⁊ ideo pset eū uocare inuitus cū uenia. Ite dico q tu es filius meus ul libtus. Ite dico q te emancipaui. Ite dico q tu nisi ad potestatē ⁊ fecisti querimoniā de me. Ite dico q potestas misit p me nuntiū coīs. Ite dico q tu fecisti libellū reclamationis de me corā potestate. Ite dico q sine cū uenia petita a potestate tu fecisti pdictā reclamationē. Ite dico q in pdcā cā tu fuisti litē contestatus. et h usq. po. Rei.

Reus faciat tales positiones. Ego dico q iui ad potestatē ut facerē dete corā eo querimoniā ⁊ petii ab eo licentiā ut psem dte reclamare. Ite dico q potestas dedit m licentiā ut psē dte reclamare. si hoc ostendetur actor tā non poterit petere penā quia non uocauit eū inuitus sine uenia. Ite dico q p pdcā reclamatione tm libellū dedi. Ite dico q ab illa reclamatione ego destiti ante litē contestatā. libellus.

In hoc aūt edco concipiet ita libellus. Vob dnē h. pot pi. g. e. R. de g. qui me patrē suū seu patronū uocauit inuitus sine uenia concessa sibi a ptore seu a potestate s; indicta uocatione litē fuit contestatus. uñ ipm in. l. aureis condēpnari seu puniri peto. ⁊ adhoc ppono actionē in factū ex edco de inius uocando. q ita recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. l. plt ⁊ ult. ⁊ c. e. t. l. ii. ⁊ istit. de act. in penales. Q° S; illud queritur quare apponitur in libello ⁊ litē contestatus fuit. Et adhoc ut pena cū effectu cū mittatur sic ⁊ ē notam. Q° S; illud querit an hēat locū hodie ista pena si uocentur ille p inuitus sine uenia que p nominantur. ff. e. t. l. ii. Re. n̄ puto. quia tē pena ex hoc edco inducitur q uocantur ille p quesiit aūt pretorio uocari phibiter. non aūt que phibentur uocari de iur ciuili. ut illo q i l. ii. continetur.

patre

Ho. filii in potestate constituti agere contra patrem

in dictum

uocare

suis

qo Item queritur an hodie si petatur uenia a potestate an
cadat in penam si postea uocauerit patrem uel patronum cum illa
uenia. uideretur quod non excusaretur. quia a pretore est pe
tenda uenia. Ita enim dicit nequis sine permissu me
o et cetera. Respondeo excusatur a pena si uocauit cum licentia potesta
tis. licet enim dicat sine permissu meo. idem intelligo et sine per
missu cuiuslibet iudicis. nam nomine pretoris est ibi nomen generale
sicut et alibi nomine presidis. ut ff. de off. presidis. l. iii. Illud autem
nota quod si non habet libertus unde soluat .l. aureos quod debet in
corpus torqueri. ut ff. e. l. si sine. Sed nunquid idem in filio. Respondeo
idem. quia hoc est generale iure romano quod uel aliquid pe
cuniariam penam per egestatem eludit in corpus torquen
di sunt. ut ff. de penis. l. i. Si aliquis fuit uocatus
a iudice et ipse non uenit ad eum. potest iudex eum punire
secundum iudicem sua ex edicto si quis in ius uocatus non
ierit. R. Si quis in ius uocatus non ierit.
Sepius uocati in ius non uadunt et ideo edictum expositum si
quis in ius uocatus non ierit. quippe a iudice puniri secundum
iuris dictionem suam. ut ff. e. l. i. et ii. de iure est fuit propositum
illud edictum quia in ditum redditur in iuriam. ut ff. de v. ob
l. inter stipulantem. uel fine per columpne. Sunt adhuc ut illud
edictum competat tot sunt necessaria. Inprimis quod aliquis sit
uocatus. Secundum quod sit facta uocatio de mandato iudicis licet
dico propter malos nuntios qui aliquando uadunt ad uocandum
aliquem per se ipsos uocandi dicentes se uocare de mandato
to iudicis. Tertium quod ille uocatus sit suppositus iuris di
ctioni iudicis. Quartum quod uocatus non ueniat. Quin
tum quod non sit rusticus. Sextum quod index sit uocantis. alias non
committit in penam. ubi hec omnia interueniant. Sed hec omnia probantur
ff. si quis in ius uo. non ie. l. i. et ii. Ω Sed queritur
nunc tu iudex pistoriensis pro aliquo florentino quod ueniat
coram eo et non uenit poterit eum punire. uel habet locum illud edic
tum. Respondeo aut est certum quod sit florentinus et aliquid delicti fuit sor
titus forum iudicis pistoriensis. et tunc uocatus non tenetur
ire et exurtaniuitate et si uocatus non uadit non punitur
ab illo iudice. nisi propter hoc nec habet locum edictum illud. ut ff. de iuris
dictione o. iu. l. ult. Si autem sit dubium utrum sit florentinus
uel non uel utrum contra eum uel aliqua causa interueniat quare sor
titus est forum et tunc uocatus ire debet et allegare priuilegia sua
ut ff. de iudiciis. si quis ex aliena. et si non ierit uocatus
puniri potest a iudice. ut ff. e. l. ii. Ω.
Sed illud queritur esto quod sit dubium an sit de aliena iu
ris dictione. quis cognoscet de hoc dubio. Respondeo uoluit notare
P. et est dominus or. quod ipse iudex cognoscet examinando non
tamen pronuntiando quia inferret sententiam in causa sua quod iura no
luit. ut C. ne quis in sua causa iudi. uel ius sibi dicat. si
cut est dicere incidenti ubi iudex cognoscit .i. examinat
non tamen diffinit. Facil. Sed secundum eos qui cognosceret si ipse
idem iudex non deberet sententiare. certe nullus. unde dicemus
quod ipse idem iudex non deberet sententiare certe nullus. unde dice
mus quod ipse idem iudex cognoscet examinando et sententiando
an sit sua iuris dictio. et si uidebit quod uocatus sit sue
iuris dictioni suppositus dicet compello te quod respondeas et pronun
tio me esse iudicem tuum in causa ista. si autem uidebit iudex quod
uocatus sit aliene iuris dictioni suppositus pronuntiabit ab
obseruatione mei iudicii te absoluo et pronuntio te non
esse mee iuris dictioni subiectum. Ω Sed tu opponeres
erit quod iudex in causa sua. Respondeo non est uerum. nam causa de alieno
ad quem illius cause spectat commodum et incommodum. ut ff. qui ap. sit
l. i. supra. Sed commodum nec incommodum iudicis est in causa illa et
ideo cessat obiectio. Si iudicis in modo est sua causa et est suum com
modum per salarium quia secundum iura duos aureos debet habere
in principio cause et duos in fine. ut in aut. de iudicibus. coll.
vi. Si audiet. Respondeo propterea causa non dicetur sua principaliter sed salario

et ideo non repelletur propterea a iudicando. Sicut nec legatarius
a ferendo testimonio pro testamento in quo fuit sibi relictum lega
tum. ut inst. de testi. ordi. et uenditor et admittitur pro emptore.
ut ff. finium. regun. con. et tutor et prestat auctoritatem pupillo in causa sua.
ut ff. de auct. tutor. l. quod diximus. et ff. de solen. cpt. l. filiolas.
qo Sed pone quod in hoc dubio ingessit de iuris dictione illius iudicis non ue
nit. nunquid habet locum illud edictum. Admiserunt quidam quod non
quia non ex necessitate sed ex habundantia uenire debet. dominus tamen
or. dicit eum multandum. contempnit enim pretorem et ideo punietur. si
cut in nuntiatione noui operis in qua punitur contempta auctoritas pre
toris. ut ff. de operis no. nun. l. pretor. in princ. Ω Sed de
quo puniet eum. Respondeo si inueniet aliquid in sua iuris dictione
sicut in colonumus dabit sententiam et eum mulctabit. Si quod ut
debitur et si iudicis non ualet sententia quia a non suo iudice dic
ta. ut c. si a non competen. iudi. fuit iudi. Respondeo immo a iudi
ce suo fuit lata sententia. quia est factus suus iudex ratione contemptus.
Sicut in excommunicatione dicimus, ubi excommunicatio ab initio facta sine
causa non ligat propterea si contempnat in continenti est ligatus. ut ex. i.
de sententia excommunicationis. Quidam tamen dicunt quod iudex
qui mulctabit eum mittet ad iudicem illius qui sua sententia man
det executioni. per au. l. ff. de bo. auc. iudi. pos. l. cum unus. et si quis.
qo Et quoniam tenebitur ille parere huic mandato iudicis cum
par in parem non habeat imperium. ut ff. de arbitr. l. nam et ma
gistratus. et ff. ad trebell. l. ille a quo. et tempestiuum. Respondeo tene
tur forte et parere. sicut et alias ordinarius tenetur delegato
parere. ut ex. i. de off. et po. iudi. de l. c. ii. uel forte non faciet
hoc ex mandato sed occasione illius mandati exequatur sententiam
iure suo ordinario. Sicut et alias ubi presides iure suo exequ
tur sententias iudicum delegatorum. ut ff. de re iudi. l. a diuo pio.
et i. In hoc autem edicto actor faciat tales positiones. Po. ac.
Ego dico quod ego iui ad iudicem consulem scilicet titium et reclamaui
coram eo de te de pecunia quam tibi mutuaui. Item dico quod ad instan
tiam meam iudex ille fecit te uocari. Item dico quod nuntius qui
te uocauit de mandato iudicis te uocauit. Item dico quod tu es
de ciuitate pistorii seu districtu. Item dico quod tu uocatus non
uenisti. Item dico quod tu es nobilis. Item dico quod tu es ciuis et cal
lidus. Item dico quod interest mea quod tu coram iudice uenires.
Contra reus faciat tales positiones. Po. Rei.
Ego dico quod tu coram iudice consule reclamasti de sempronio tamen.
si hoc confitebitur actor absoluetur reus per ubi illud tamen.
Item dico quod tu iuisti ad iudicem ut de me reclamares et a re
clamo destitisti. Item dico quod iudex recusauit mittere nun
tium pro me. Item dico quod nuntius consulis qui me citauit citauit
me sine mandato iudicis. Item dico quod pecuniam illam pro qua
reclamabis ego solui tibi. si hoc confitebitur actor absoluetur
reus cum actoris non intersit. Item dico quod ego uocatus ue
ni. In hoc autem edicto ita libellus. Libellus.
Vobis domine. h. potestati pi. conqueror. R. de co. qui uocatus a iudice ta
li. scilicet titio non iuit coram eo cum esset iuris dictioni ipsius sup
positus unde peto ipsum condempnari secundum uestram uoluntatem.
et adhuc propono actionem in factum ex eo edicto si quis in ius
uo non ierit. l. ii. et omnia que dicta sunt in illo edicto si quis
ius dicenti non ob. et est dubitates hic intelligantur
tacite repetita. Ω Sed non uidetur petitio ista bene
concepta. nam ista mulcta datur in publicum. ut C. de m
multarum. l. multarum. ad quid ergo ago cum meum nullum sit
commodum. unde non sum audiendus ex quo aliud uolo ob esse
et mihi non prodesse. ut ff. de rei uin. in fundo. et ff. soluto
mat. l. ii. in prin. et ff. de aqua co. et esti. l. i. et illud.
et labeo. et ff. de furt. sicut. et ff. de his que in testa. de l. l. ult.
et ult. Respondeo et si non sit meum commodum tamen ipsum agere adhuc ut
puniatur cum intersit rei publice quod malefitia non remaneant impu
nita. ut ff. de fid. si quis a reo. et ff. de solut. stichum. aut pu
et ff. ad l. aquil. ita uulnerauit. et satis est in sindemur in inimicum.

meū puniri maneret ul' iniq̄. nec obstāt leges allegata
te. quia loquuntur in casib; in q̄n maleficiū non erat
exaltā ptē. ꝯmissū. Illud autē non obmitto q' ex hoc e-
dicto non inducitur actio ad penā. si lex supiori siqs
uis dicit. non ob. q' dic̄. l. ii. ⁊ ff. e. ꝯdēpnabitur. sub
audiuit non p hoc edictū. s; p supi. vn̄ dicit mar
tinus dn̄i Jo. non debere ēē nullā necessariū. ad qd
q̄ ē appositū in meos. dicit qui inducitur p hoc edictū
ꝯ si penā sit ꝯmissa pot peti p actione ex stipulatu ut
ff. e. l. ult. ⁊ sin hoc. non eēt alicui utilitatis v'mo
dice. ⁊ al' pter illud edictū p'ss; agi ex stipulatu ad pe-
nā. ut insti. d v. ob. ēca p'ncē. unī melius ē ut dicam
q' sit edictū ⁊ p hoc ind̄ icatur inq̄sita. ⁊ p illud. s.
si quis dicē. uis. que autē sit differētia inter ea. s. si quis
ius. di. notauimus. Illud autē nota q' in s'cīa ultima
edc̄ tractatur ⁊ si quis uocauit eū quē ex edc̄o uo
cari non debuit. puta q̄n uoco illū qui non ē subiec
tus iuris dicē iudicis. ⁊ quid iuris sit. s. diximus.
in uocato. Qo Nunc autē uideamus in uocati
te. nūquid puniatur qui uocat me ad iudicē non me
um. R' q' punitur in oīb; expensis quas ego feci. ut ff.
d iudic̄. l. e. eū qui temē ⁊ c. d fructib; ⁊ litis exp.
non ignorat. ⁊ ex̄ a. + de rescriptis. c. ceterū. vn̄ in hoc
casu ꝯcipies ita libellū. libellus
vob dn̄e o. pot. pl. ꝯ. e. d c. qui me temere uoca
uit ad iudicē non meū pp q' feci expensas. puta.
xx. unī illas expensas peto m̄ restitui seu solui p ꝓ
no ꝯdicē exp. ff. d iudic̄. eū qui temē. ul' exp. c. d
fructib; ⁊ li'. ex. l. non ingnorat. q' enī recte ꝓpona
tur exp. ꝯdictio pbatur. nā quot. cautū ē. p l. q'
agē p'sumus nē ē cautū quo genē actionis expia
mur ꝯdicē. exp. agi. ut ff. d ꝯdicē. exp. l. unica ⁊
ar. ff. d a' tilē. l. si postulauit. § ult. ⁊ l. q' autē. Qo
S; illud queritur q'r apponitur in libello temere
non ne idē eēt ⁊ si non q'teme. dū tn̄ eēt ꝯdēpnatus
s. q' non d'buisti me uocare ad iudicē non meū. R'.
non ē idē. quia ꝯdēpnatus in litis tm̄ sūptib; i. in
hiis que in ipā lite expenduntur ut in sportulis
⁊ salario aduocatorū deberet puniri non autē in
in iuratis i. in hiis que in ipā lite in a expenduntur.
at ū uocat temē ⁊ in p dictis expensis punitur ⁊
ī in iuratis. ut dicit. l. illa. eū qui temē sub' dic ū
temē uocat ⁊ non lata sniā punietur in iuratiis.
ut puta fecit aliū uocari p alio errans tn̄. cū autē
uocatus uenisset; dic̄ actor non sensi d isto s; d ui
cino eī qui eodē noīe uocabatur. hic ē te dāpna
bitur uocato in iuraticiis ⁊ hoc ag. dn̄s ꝯmis. s; lic;
eū dixerim dāpnari in iuraticiis non tn̄ dāpnabi
tur in hiis expensis que ēca cibaria faciet ul' fec̄.
ut ff. ad exhibē. l. s; si hr̄ ditas. § quo autē loco.
Si aliqs noluit recipe fideiss. p illo qui debebat
satisdare iudicio sisti. pūr in. l. aur. ex edco
d eo q. nō acip aliq fideiubētē. p reo pnci-
pali. R'ca. d edco d eo q. nō acip aliq
fideiubētē. p reo pncipali.
Q uia uocati inuiti si non sint p'stiter rex i mobi
liū satis dare ꝯpelluntur. s. iudicio sisti. ut ff.
qui satis da. co. l. sciendū. idō uocati uoluit satis
dare. i. dare fideiussore q' stabit in iudicio ⁊ actor
fid'uis illū recusat ⁊ aliū petit. idō pditū ē edic
tū p q' pena inpoītur. et l. aureor. ut ff. d in
ius. uoc̄. ut eat. l. ii. Vtī ad hoc ut illud edictū
ꝯpetat tot sūt necessaria. Inprimis q' aliquis d ali
quo reclamauit. Sedm q' reus uocatus ueniat.
Tertiū q' ille uocatus uoluerit dare fideiussore. Q uar
tū q' actor recusat recipe illū. Q uintū q' sine cā
legitima recuset illū recipe. sic h' oīa. pbantur. ff. e.
l. i. ⁊ ii. Qo S; illud querit̄. que pot eē cā legiti
ma quare actor recuset fideiussore ⁊ ita excusetur a
pena. R' p' tplicē cam̄. Inprimis si fid'iussor datus non
sit locuplex. s. qualitatē rei petite. puta petebā. arc.
c. l' argenti. das m̄ fideiussore qui non hr̄ in bonis
l. ut ff. e. l. i. ⁊ ff. d vbo. sig. l. quos nos hostes. § lo
cuplex. Sedm q' fideiussor sit habilis ꝯ ueniendi
facultate ut ff qui satis da. c. l. ii. § i. Tertiū q' sit
fid'ssor fide dignus ⁊ non sit malitiosus qui ponit oīa
in negatiua ut ff. d v ob. l. si stipulatus. § ult. Q ua
tū ⁊ p's; addi q' hr̄at rei notitiā seu cāe. ut ar. c.
ut oēs tā mili q̄ ciui. iudi. l. unica. ēca fine. q' nō
ēdo. lex enī illa loquitur in pcuratore ordinato ad
cam̄ ⁊ hic fideissor. datus hr̄ rei notitiā q' bn̄ sciat
ꝯtū pcessisse nē in ullo ꝯtū fid'iussisse. h' ita sit ue
ra q' excusetur pp pdcā ñ q' intueniat p necessaria
q̄ que ꝯueniuntur. te enī qualiscuq; fid'iussor recipi de
bet. ut ff. e. l. ii. ⁊ iii. po. actoris.
vn̄ in hoc edc̄o actor faciat tales poītoēs. Ego dico q'
tu de me fecisti reclamationē corā talib; iudicib; d
c. l'. quas dicebas me. t. debere. It dico q' ego uocat
a billis iuditab; ueni. It dico q' iudices pdcī petiuerī
a me q' cauerē iudicio sisti. It dico q' ego representa
ui talē fideissore. It dico q' ille fideissor hr̄. c. l' in bonis
It dico q' tu illū fideissore sine legitima cā recipe recu
sasti. It dico q' fideissor ē habilis ad ꝯueniendum.
It dico q' fideissor ē habilis ad ꝯueniendū ille ē hō
fidelis. e q' reus faciat tales poītoēs. po. Rei.
Ego dico q' ego dete reclamaui. It dico q' tu uoluisti
m̄ dare tantū in fid'iussore ut stares iudicio. It dico
q' ille tuus hr̄ in bonis. l. tm̄. It dico q' petitio mea
erat d c. l'. It dico q' ille tuus ē hō infidelis ⁊ oīa
negat si quereretur ab eo p stacmtū. It dico q' ille
tuus uis p's; ꝯueniri. In hoc autē edc̄o ꝯcipiet actor
ita libellū. libellus.
vob dn̄e h. pot pl. ꝯ. e. R. d c. quia me fideissi
onē iudicio sisti cā pcuratū dare locupletē ⁊ fide
dignū ⁊ habilē ad ꝯueniendū sine cā recipe re
cusauit. eā d iur recusare non d'buit. unī ipm̄ ꝯdēp
nari peto. in aureos l. ad hoc ꝓpono actoēz in factū
ex eo edc̄o in ius uocati ut eat. q' ita recte ꝯcipiatur
libellus. dic̄. l. ff. in ius. uo. ut eat. l. ii. Qo
S; illud q'r an ista pena sit actoris in solidū ul' p
pte. dic d hoc ut notaui. s. d al'bo corrupto. Si
aliqs in exemit uocatū ad iudic̄. pūr ingt
actor i lite iurauit. ex edco. si qs. i ius. uo.
in. ex. R'. d edco. si qs. i. ius. uo. in q. ex.
Sepe ꝯtingit. q' inuitus uocati in aliulis
eximūtur ne ad iuditiū ueniat. idō edictū induci
tur ꝯ eos. ne quis eū qui in ius. uo. f. ui. exi. p q' i
poītur pena exīmti q' ꝯdēpnetur q'ti actor in litē
iurauit. ut ff ne quis eū qui in ius. uo. fu. ui. ex.
l. i. ⁊ l. si palā. R'. Vn̄ ad hoc ut illud edictū ꝯ
petat tot sūt necessaria. Inprimis q' aliquis sit uo
catus ad iuditiū. Sedm q' uocatus uadat. Tertiū
q' eximat eū p ūī ul' aliquo m̄ eū impediat ne il
le uocatus ueīt ad iuditiū. ut ff e. l. iii. § ult. Q ua
tū q' tal' sit p. que sit ut excepta que potuisset; inuit
uocari. alioqn eximēs non tenetur. ut ff. e. l. i. § i.

et C. ult. et l. ii. infra et C. ult. et l. iii. Co(mmun)iter quod actuali iudice quis uocetur qui potuerit aliquis iure uocare. ut ff. e. l. quod quis. C. si quis. **Positiones actoris.**
Unde in hoc edicto faciat actor tales positiones. Ego dico quod ego reclamaui coram tali iudice contra te Titio. Item dico quod tu es talis persona que potest iniure uocari. Item dico quod tu illum uocatum in exemisti ne ad iudicium ueniret. uel alio modo prohibuisti. Item dico quod propterea actio mea tempore est amissa uel deteriorata. Item dico quod iudex qui fecit uocare tantum est iudex ordinarius et potest citare ex officio suo. **Po. Rei.**
Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod Seius tamen reclamauit contra Titio. Si hoc confiteatur actor absoluetur reus quia si ille solum reclamauit ergo non habet locum hoc edictum quod tamen ad illum actorem. Item dico quod uel uocatus non uenit. Item dico quod tamen fuit deceptus ne ueniret ad iudicium tamen absque meo. Item dico quod ille tamen quem faciebas uocari erat tuus parens uel patronus. Item dico quod iudex ille qui fecit te uocari est pedaneus. **Libellus.**
In hoc autem edicto concipiet actor talem libellum. Vobis domine or. potestati pl. g. e. R. de co. quintum ante uocatum ad iudicium in seu dolo malo exemit unum quanti in litem iurauero intantum ipsum condempnari peto. uel aliud meum singulare interesse peto quod extimo .c. sol. et ad hoc propono actionem in factum ex illo edicto ne quis eum qui in ius uocatur ui exi. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. et ii. et iii. et l. pen. **Quo** Sed uidetur quod libellus non sit de iure conceptus. nam dicit peto eum condempnari quanti in litem iurauero. uel peto meum singulare interesse. non uidetur quod possit peti. cum illud non sit in obligatione. Responsio immo debet concipitur. ille enim delinquendo tenetur in ex maleficio et sic ad singulare interesse obligatur ex quo in hoc edicto iuratur in litem. ut ff. e. l. pen. et ff. de in litem iurando. l. i.

Rer. de eo per quem factum est.
Contingit et sepe. quod aliquis impediuit uocatorem ad iudicium non ui set dolo. ideo qualiter teneatur ille qui dolo malo uocatum a iudicio exemit edictum de eo per quem factum est quo minus quis in iudicio exhibeat euidenter ostendit. per quod edictum tam uocato excepto quam uocanti consulitur contra eximentem sicut notaui. s. de edicto si quis in ius dicere. non obstante unum ad hoc ut illud edictum operetur tot sunt necessaria. In primis quod reclamatio sit facta de aliquo in curia. Secundum quod ille qui uocatus erat iret ad curiam. Tertium quod aliquis dolo aliquid dixerit isti uocato propter quod uocatus non iuit ad iudicium. sic hec omnia probantur. ff. de eo per quem factum est. l. i. Qualiter autem dicatur dolus committi ponuntur exempla. s. sine presentia suum procuratorem alium qui sciret uel ignoraret non curo quare uocatus eximeretur suum per suos suos. Item si denuntiauit ei aliquid triste. puta mortuus est pater tuus uel amica statua quam super omnia diligebas sic hec exempla ponuntur ff. e. l. i. C. i. et ii. Communiter est uerum quod multum interest utrum qui uocabitur exemit uel alius per eo si malus set quod uocat. in primo casu habet uocatus exceptionem. In secundo sit dolo uo. quod ille qui fuit exceptus. aut a priuato contra quem agere potest. aut ab aliqua persona contra quam non posset agere. In primo casu non habet exceptionem uocator. In secundo. sic. ut ff. si quis cau

tionibus. l. ii. C. ult. et ar. ff. ad l. rodi. de iac. l. ult. et ar. ff. loc. et conduc. l. si fundus. et l. si domus. Unde in hoc edicto actor faciat tales confessiones. **Po. ac.**
Ego dico quod ego conquestus fui potestati de Titio. Item dico quod ille uocatus ueniebat ad curiam. Item dico quod dolo tuo ille fuit impeditus quominus ueniret. Item dico quod denuntiasti ei aliquid triste propter quod non uenit hanc confessiones faciat actor contra impedientem. **Po. Rei.**
Et contra reus s. impediens faciat tales confessiones. Ego dico quod tu uocasti Titium tamen. si confitebitur actor succumbet quia ille conquerebatur de Titio uocato et excepto. Item dico quod ille quem tu fecisti uocari uocatus a domino recusauit. si confitebitur actor succumbet quia non potuit dolo exemi. In hoc autem edicto faciat actor libellum. **Libellus.**
Vobis domine h. pot. pl. g. e. R. de co. qui impediuit dolo malo Titium quominus in iudicium ueniret ut in iure mihi responderet. unde quod mea interest in xx. id summam. ideo ipsum condempnari in predictis xx. condempnari peto. et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de eo per quem factum est. et est quod ita debeat formari contra eximentem probatur. ff. de eo per quem factum est quo minus quis in ius uocatus l. i. infra. quod interesse si declaratur in libello bene est. si non declaretur postea in processu causae.
Qo Sed uidetur quod actio ista sit modice utilitatis contra eximentem et libellus contra eum non possit concipi. nam aut actori est saluum ius contra reum quem uocabat. aut non. si est saluum esto quod non ueniat uno die uocatus ad iudicium reus quod interest actoris. uel nichil uel modicum. si non est saluum ergo stultus uocabat quia forte actio sua perempta erat. et ita non poterat suam actionem experiri. ut ff. de admini. tuto. l. quod est. si quis uocatus non tenebatur uenire et ille qui exemit non uidetur quod possit teneri. ut ff. ne quis eum qui in ius uo. s. m. e. l. ii. C. ult. Responsio omnibus modis potest agere actor contra eximentem. nam licet actio sua sit salua contra reum habet tamen actionem contra ipsum ad interesse suum puta erat actor creditor alicuius artis opifex. sicut sunt Florentie institutores oportuit eum ire et stare tota die ad curiam et ita admisit forte. x. solidos quia non sunt magno incommodo a nostris negotiis auocamur. ut ff. quod. ad. te agi. l. si quis cum signa. Item conduxit forte aduocatum qui locauit operas suas diurnas sicut multi faciunt. et ita oportuit ipsum actorem soluere x. sol. **Qo** Nec si opponitur quod diu constitutus est ordinario uiro non debet recurri ad extraordinarium. ut ff. de mino. Responsio illud locum habet contra eadem persona et contra diuersas secus. ut C. si tutor uel cu. in. f. l. in fi. l. ult. Ibi loquitur de illo extra ordinario auxilio quod non habet quis iure actionis set tamen officio iudicis. ut ff. de mino. l. quod si minor. C. ult. hic autem habeo utrumque auxilium et ordinarium et uir. modicum interesse iudex non deberet audire causam contra eximentem sicut non audit causam minoris uolentis restitui propter modicam summam ut ff. de mi. resti. Responsio immo et minime cause audiuntur. ut Jauenus de exam. pri. C. sit ibi. coll. iii. quod enim non datur restitutio modice summe et illa est ratio quia fieret preiudicium maiori cum rescinderetur illud quod actum est. ut et alias ff. de iudic. l. pro mi nore. Item et si actio non est salua contra reum nichilominus agit contra eximentem quia quando actor uocabat ad iudicium actio sua salua erat tamen per exceptionem actori fuit preceptum et sic maximum est interesse actoris contra eximentem sunt

opponis hoc non habet locum quia fuit per executorem quietatum
rem facta interruptio. ut c. de p. xxx an. sic uire. et sic
actio perpetuata. ut c. de prescript. xxx an. l. ult. §. sed cum hec le
gem non sit fiet per executorem non interrupto. hodie et locum habet
in actionibus; pretoriis. penalibus; eisque annuis. ut c. quando libel
lus. l. ult. uel dicto quod fiat interrupto in telonium a
git contra examinem. ut dicitur est. ne ipsi maleficium remane
at impunitum quia uita noluit. ut ff. ad l. aquil. ita uul
neratum. sed cum necesse habeat probare dolum hoc difficile e
rit actori cum dolus perspicuis indiciis probari conuenit. ut
c. de dolo. dolum. et sic uidimus qualiter succurritur uocanti
qualiter autem succurritur uocato queritur. Casus.
pone quod uocatus propterea quia non uenit et fuit detentus in
dex eum in aliquo multauit in quo non multasset; si
uenisset uel forte promisit penam si non uenit certo die ad
iudicium detentus commisit in penam. agere contra illud. ut ff. e.
l. ex hoc edicto. §. sed stipulator. Illud autem nota de summa
equitate in hoc edicto quod si actor admisit actionem suam
contra eum per eximentem et exemptus sit non soluendo contra illum
datur actio que sibi perempta contra eum habetur. ut ff. l. de
u. i. plane. Cum aliquis instrumenta et rationes alicuius habet, proprias uel communia.
et non ea ad petitionem eius uult exhibere subuenitur ei ex edicto
per actionem in factum. uel per officium iudicis. Rubrica.
De edendo. Rubrica.
licet editio fiat actionis instrumentorum et rationum et per diuersa in
ra ut notat dominus ioannes in summa de edendo. tamen in hac ac
tione in factum non tractatur nisi quando instrumenta uel rationes non
fuerint exhibita. et agitur contra eum contra non exhibentem.
unde si aliquis habet instrumenta tua propria uel communia. uel habet
rationes communes et turpes illa tibi exhiberi. uel edi potes
ea petere tibi edi per officium iudicis. ut ff. de edendo. l. i.
Item uel sicut notat dominus ioannes in summa possunt peti edi
per actionem in factum. ut ff. de p. ub. quot. illo non eden
te succedet ista actio in factum ex hoc edicto que competit
ad interesse. Unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt
necessaria. Inprimis quod aliqua sint data et accepta
ad inuicem inter te et argentarium uel nummularium.
aliter enim rationes esse non possunt. nam si contineatur uel pi
gnus tantum in scriptura uel mandatum illa non compellatur
edere. et si non ediderit non incidit in hac actione
quia illa talis scriptura non est ex officio argentarie. ut
ff. e. l. siquis ex argentariis. §. rationem quod ita intel
ligo saluo decreto preceptorum nostrorum si pignus illud uel
mandatum interuenit occasione argentarie. sic
inde intellectum. ut in predicta l. et predicto. §. in fine. Item
intelligo quod si tantum data uel accepta continentur in rationibus.
quod rationes dicuntur et debeant edi. et si non edantur
quod actio ista in factum locum habeat. et contingitur in l. predicta et
predicto. §. frequentia potius denotat quod contrarium sensum inducat.
uix enim potest esse quod pecuniam habeam apud argentarium quod inde non
recipiam et non dedit in aliquam diuisionem. nec obstat quod in pre
dicto. §. dicit. nec si pignus et cetera. ibi non loquitur de pignore
uel mandato suscepto causa argentarie sed ex aliqua cau
sa esset si argentarius haberet a me uel in dedisset et scripsisset
in rationibus suis quod non deberet edere. cum maxima fides
habeatur rationibus eorum. ut ff. de edendo. l. quedam. §. nummu
larios. in fine. Secundum est necessarium quod ille qui habet hu
iusmodi rationes fuit argentarius uel nummularius. uel succes
sor illorum iuris. l. uniuersitatis non rei. ut ff. e. l. ar
gentarius. argumento l. que dicitur. §. in el. siue. argentarius ipse
exercuit argentariam per se. siue per procuratorem. siue per filium suum
per seruum uel uoluntate ipsius patris uel domini. ut ff. e. pretor. §.
sed et filius. et l. siquis ex ar. §. ex hoc. §. procuratori. Tertium
quod sit masculus argentarius et non mulier. ut ff. e. l.
femine. Quartum quod alia actio non competat per quam quis
cogatur edere. nam si per alias rationes compellitur quis edere et non
officio iudicis non tenebitur ista actione in factum si non ediderit
ut sed illis quibus petebatur editio et si non edatur per il
las condempnatur ad interesse. ut ff. e. l. quedam. in si. Quin
tum est necessarium quod ille qui petebat editionem non habeat in
strumenta uel rationes. nam si habet non tenetur aduersarius exhibere et si non
exhibuit non tenetur postea ista actione in factum. ut ff. e.
l. siquis ex ar. §. ult. Sextum quod uiuet qui petet exhibiti
onem quod causa calumpnie non petit. nam si calumpniose pete
bat edi non tenebitur hac actione qui non edidit. nam
docere debet actor qui agit hac actione quod sua interfu
erit illo tempore quando exhibitionem petebat licet modo sua
non intersit. ut ff. e. l. siquis ex ar. §. exigitur. et l. ii. §. ult.
et l. argentarius. §. ult. Septimum quod rationes non fuerint e
dite uel maliciose edite uel minus quam oportuit edite.
puta quod accipite non fuerit ostense. ut ff. e. l. i. §. edere.
et l. argentarius. §. edi. Casus. Sed illud queritur
qualiter in quibus rationibus ostendendum debet ostendi dies uel e
di. in edictione instrumentorum non quia lex assignat rationem. In rationibus
ideo dies editur quia data et accepta aliter sciri non pos
sunt nisi dies ostendatur. In aliis autem dies non editur
quia die ostenso aliquid mali de plato uel plato quod
duplex est ibi littera fieret. ut ff. e. l. i. §. editiones et
§. rationes. Casus. Item queritur an dicendum sit hodie in nu
mularios nostri temporis et campsoribus sicut erant in argentariis
et nummulariis olim. ut ad similitudinem rationum ipsorum dicuntur.
uidetur quod sic. ut ff. e. l. quedam. et ar. quia ubi eadem ratio ide
ius. ut c. de institu. et subst. l. ii. in fine. sed contra putat dominus
ioannes. non enim instrumentum priuata conscriptione sufficeret. ut c. de
probat. l. rationes. et l. instrumenta. et l. exemplo. unum enim loquitur de
argentariis et nummulariis habentibus publicum officium qui
eligebantur et iurabant omnia fideliter facere cum sit eorum of
ficium publicum. ut ff. e. l. argentarius. §. i. Sed et hodie cam
psores nostri temporis et nummularii in publica habent fidem. nec ab alio
eliguntur nec iurant immo quicumque habet pecuniam ut possit
fenus committere in continenti efficitur campsor. unde in hoc
actione actor faciat tales confessiones. Positio actoris.
Ego dico quod tu eras uel es argentarius uel nummularius uel exer
celas argentariam per te uel per procuratorem uel per filium tuum uel
seruum. uel es successor uniuersitatis illius argentarii uel num
mularii. Item dico quod per data et accepta inter nos ad inuicem
tu rationes confecisti. Item dico quod tamen data et accepta inter nos
facta sunt sine aliquo contractu. Item dico quod tamen tu habes huius
modi rationes. Item dico quod ego a te petii ut exhiberes mihi rationes
et tu noluisti mihi exhibere uel edere. Item dico quod exhibuisti rationes
sed maliciose. Item dico quod si habuissem rationes uel instrumenta
obtinuissem in tali causa. unde in xx interest mea. Contra reus fa
ciat positiones.
Positio rei.
Item dico quod ego solum tamen iuris professor si hoc confitebitur actor
succumbet quia non fuit argentarius. Item dico quod tu deposui
sti apud me pecuniam. si confitebitur actor succumbet
quia non peteret quod sibi ederentur. Item dico quod quando petebas
a me rationes tibi edi tu habebas si les. Item dico quod tu mulier
uel mulieri successisti. Item dico quod quando petisti edidi uel fui
paratus edere. Libellus
In hac autem actione concipiet actor ita libellum. uobis domino
h. potestati pl. c. e. R. de m. queror quod rationes uel instrumenta mea
propria uel communia cum ab eo petii non exhibuit uel edidit et
maliciose quia minus plene. unde quia propter illas
rationes uel instrumenta non edita uel maliciose edita sum dampni
ficatus in xx. ideo illa xx. peto. uel si non uult facere ...

dicetur
uenit

dicat peto meum interesse et ad hoc propono actionem infactum ex edicto de edendo. quod ita recte concipiatur libellus probatur ff. e. l. ii. et l. argentarius. in ult. Queritur. Sed queritur nam non videtur quod actio ista infactum per rationes non editas possit adimi. tenetur intendi. cum tenetur quod rationes aut petebantur contra alium ostendi vel edi. aut contra ipsum argentarium. si contra alium ergo quod argentarius non ederet quoniam potest interesse actoris cum exhibitis rationibus contra illum agi non possit. nam quoniam exhibito in possessionem interest mea et te contra eo potest alium prejudicari. cum res inter alios acta alium non prejudicet. ut c. res inter alios acta et lectio rationum non adiuvet recitantem. ut c. de probat. ad plurationem utendum. invalitis est non edita possessio; licet habere actio ista. nam alio agente contra me. vel me contra alium de aliquo edificio potuissem obtinuisse si instrumenta fuisset exhibita que plurissime loca spectante fuisse mea sicut l. dic. ff. de act. pig. l. ult. Solutio. in rationibus obtinere non exhibitis vel editis recte datur actio ista infactum. nam editur rationibus argentarii. sicut instrumentis possessor. ut ff. e. l. argentarius. in princ. poterat esse quod in rationibus continebatur quoniam ego solvi .xx. titio que accepi a te argentario quia tu argentarius ex mandato meo solveras. et ita probo ex rationibus; Queritur.

Secundo queritur in eo quod dicit lex ff. e. ii. et l. argentarius. quod licet mea modo non intersit cum ago actorem infactum si; interfuit mea tamen cum peterem edi quod bene possum agere ista actione. at inst. ad exhibendum. l. tignum. in ult. dic. quod quo tempore debet interesse actoris et tempore iudicii et tempore illo quod sit condempnatus. Solutio. in reiectis omnibus aliis solutionibus; quod ibi agebatur ad exhibendum que licet personalis sit est tamen preparatoria rei ven. unde sicut in illa ita et in ista utrumque tempus spectatur scilicet litis contestate et cetera; sed hic sufficit illud tempus. ut ff. de rei vin. si fiduc. et agebatur in l. illa tignum una actio. scilicet ad exhibendum. unde si tempore sententie non interest fieret absolutio. at in hac actione infactum adhibetur alia consideratio quod pro fuit actum officio iudicis ut rationes ederentur. et non fuerunt edite predicti ut ille qui noluit edere. unde ago nunc alia actione videlicet illa quia eo tempore quo petii noluit edere. et ideo consideratur illud interesse. Il lud autem nota. quod accipite rationes edi debet et illa sola pars rationum debet considerari que ad instruendum pertineat. ut ff. e. l. argentarius. Tertio. Item illud sciendum quod hec actio ultra annum continuum non datur. ut ff. e. l. ult. que annum edo currere post quam argentarius requisitus noluit edere neque datur contra heredes. nisi quatenus ad eum pervenit. ut in l. illa predicta. unde videtur quod sit ex malefitio. sicut est in omnibus actionibus ex malefitio venientibus; ut ff. de calumpniato. l. in heredem. Queritur. Item eius videtur quod sit ex contractu quia datur de peculio. ut ff. de eden. l. pretor contra filium. et non est ex malefitio. ut ff. de his. qui de iec. vel eff. l. i. contra filium. Item sicut ex contractu ergo contra heredes daretur perpetuo. ut ff. de act. et ob. l. ex contractibus; Solutio. Dico istam anomalam. vel est ex contractu. nam et in aliis quibus dam hoc idem est. ut ff. si quis. caut. si quis eum. contra qui iniur. et ff. de tributo. l. quod in heredem. et ff. de edili edicto. l. sciendum. in ult.

De actione infactum de calumpniatoribus.

Contingit sepe quod aliquis dat pecuniam alicui ut moveat contra te negotium vel causam per calumpniam. scilicet ut calumpniose vocet te coram iudice. vel dum vellet aliquis te vocare calumpniose coram iudice dedisti pecuniam ne te vocaret. in utroque casu datur actio infactum ex edicto de calumpniatoribus; in quadruplum infra annum. post annum in simplum. unde ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. primum quod aliquis daret pecuniam ad hoc ut alii cum calumpniosa moveat. ut ff. e. l. i. et intelligas nomine pecunie omnem rem vel et aliquod compendium. ut ff. e. l. i. in fin. et l. ii. et l. generaliter. Item habet locum sive iudicium ita erat ceptum sive non. ab eo qui qui calumpniose causam movebat. ut ff. e. l. i. Item habet locum tam in civilibus quam in criminalibus causis. licet in criminalibus locum habeat l. iul. repetundarum. ut l. predicta. et adeo punitur et tenetur ille qui accipit quod et si non instituat calumpniosam causam nichilominus punitur. ut ff. e. l. generaliter. in princ. In suo casu quando dedi pecuniam ne fieret negotium per calumpniam est necessarium quod ille per calumpniam causam moveret. sin quod ego dederim sibi pecuniam ut alii fieret negotium per calumpniam ille habebit repetitionem. scilicet qui causam calumpniosam debebit sustinere. ego autem non repetam quia turpiter dedi. In suo casu. scilicet quando dedi ne fieret et ego et tu habebimus repetitionem. ut ff. e. l. generaliter. in il lud erit. et l. si quis ab alio. vero vera sunt in eo qui per calumpniam litem movebat. et idem in eo qui cum turpiter paciscitur. scilicet pecunia data est ac teneatur de crimine. vero si bona fide transigat et aliquid recipiat ille non punitur. sordidis est concussionibus; in transactionibus est interdictum. ut ff. e. l. i. in ult. et l. generaliter. Si hoc et ff. de his qui not. infa. quam. unde glosavit Rogerius qui per calumpniam insistit vel resistit non potest ei transigat. in resistente non admittimus notam Rogerii. ut notatur ff. de condict. in. l. in summa. et pecunia videtur sive detur calumpniose. sive alii de mandato suo sive ipso ratum habente. ut ff. e. t. l. ii. Positiones actoris

Unde in hoc actione actor faciat tales confessiones. Ego dico quod tu recepisti pecuniam a titio ut mihi negotium per calumpniam faceres. Item dico quod tu recepisti aliquid vel consensisti propter ea aliquod compendium. Item dico quod titio te mandante fuit data vel te ratum habente. Item dico quod tu voluisti titio calumpniose movere questionem et ego dedi tibi pecuniam ne moveres. contrario reus faciat tales positiones. Positiones Rei.

Ego dico quod causam iustam fovebam contra te. scilicet forte de act. infactum que oritur ex re iudicata. Item quod agebam tecum ex vendito. si confitebitur actor succumbet quod non per calumpniam i sustebit. oportet enim quod duo interveniat et per calumpniam moveatur causa et quod pecunia detur. ut dictum est. Item dico quod pecuniam quam mihi dedisti per transactionem dedisti. libellus

In hac autem actione concipiet actor ita libellum. vobis domine h. pot. pi. c. e. R. de o. quod xx lib pisanorum recepit a gaio ut mihi questionem talem calumpniose moveret. unde illas xx libras mihi solvi in quadruplum peto. et ad hoc propono actionem infactum que oritur ex edicto de calumpniatoribus; quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. i. et iii. Ita formatur libellus quando pecuniam accepisti ut mihi negotium per calumpniam faceres. Si vero accepisti ne mihi calumpniam faceres concipiam ita libellum. libellus. vobis domine h. pot. pi. c. e. R. de o. quod recepit a gaio. xx. l. ne mihi calumpniosam questionem moveret unde illas xx. l. in quadruplum mihi solvi peto et ad hoc propono actionem infactum que descendit ex edicto de calumpniatoribus; quod ita recte concipiatur libellus dic. l. ff. de calump. l. si quis ab alio. Item pro nota quod in toto titulo de calumpniatoribus ubi ponitur negotium accipias. i. iudicium. sicut c. de iur. et facti ignorantia. error facti nondum finito negotio. i. iudicio. et c. de errore advo. l. finis. finita negotia. i. iudicia. Cap. in ipso libello opponitur.

quomodo possis agere. sy. et petere ab eo ut tibi in quadruplum soluat quod accepit non uidetur. nam tibi non est obligatus ex contractu uel quasi. nec ex maleficio uel quasi. quod non possum agere sed cum. ut ff. de act. et ob. l. i. nam esto quod ego calumpniose agat contra me in hoc male facit et iudex forte puniet eum de calumpnia maxime in criminalibus. ut ff. de turpi. l. i. cum in eo quod accepit pecuniam agatur contra ego possum petere in quadruplum. cum ex re mea alios acta sit. et ut c. rei. mea alios acta. Sed noluit pretor per lites opescendas questum odiose ut c. de iudic. et rund. et in auth. similiter. et per calumpniatores qui multi sunt sine causa eis data pecunia et hodie inueniuntur cum per hoc sit nec hodie adhuc modi uiletius abstineant sicut l. alibi dicitur in auth. et stabularius. ut ff. naute. cau. sta. l. i. §i. ut ille cui delebat calumpnia fieri habeat repetitionem. hanc repetitionem. et est hic actio ista datiua et non natiua. datur enim ex sola equitate pretoris sicut alias ff. de pactis. l. iuris gentium. §i. et c. de tradact. l. cum mora.

Sed adhuc opponitur ille qui dat pecuniam est in turpi causa et ille qui recepit. aliquis ut ff. c. l. et generaliter. unde pecunia retinetur ab accipiente ut ab indigno repetitur quod deberet applicari fisco. secundum regulam. c. de incestis. nupt. l. qui contra. ff. de mor. te. l. pass. in memunisse. et ff. de aut. me. vi. et in §. l. cum hic status. multis columpna. Sed fiat. hic est unus de casibus ubi quod ab indigno auferitur fisco non applicatur. sicut al. c. de epis. et cle. auth. si captiuum. et ibi multi casus notantur. nec est quod ob correptionem morum in dictum fisci uidemur hanc rationem dicit imperator. c. de sedic. nupt. l. i. ¶ Sed queritur in eo quod dictum est. s. quia locum habet actio ista initium et si negotium per calumpniam non fecerit. nonne uero. nam quid obstitit conatus cum iniuria nulla habuit effectum. ut ff. quod quisque iuris. l. i. Sed immo hic iniuria habuit effectum quod nonne statim tamen in fine conatus immo pecunia data fuit ex quo multum ut calumpnia fieret. et sic pecunia malo more residebat apud accipientem. unde merito repetitur et in quadruplum. ¶ Quid in dante pecuniam numquid ille puniatur sic accipiens. ar. quod sic. quia sunt in pari causa. ut c. de epis. et cle. si quis in fine. et c. de pena. iudi. qui male. iii. auth. nouo iure. quare quod non sit de eo pretor. Sed quia ille qui accepit indistincte tenetur. ille qui dat non tenetur nisi qui dat ut calumpnia fiat. ut ff. c. l. et generaliter. et i. si quis ab alio. et hoc dominus meus ag. ¶ quid si pecunia non sit data sed promissa. numquid petetur quadruplum per hanc actionem. Sed uidetur quod sic. quia idem est cauere quod soluere. ut c. ad l. fal. l. ult. et ff. de do. ar. supra contra. Sed contra ar. ff. ad mac. l. ult. sed ibi obstabat odium expresse agentis. s. macedoniani. et ideo nonne idem cauere quod soluere. alii dicunt quod cum non sit positum in dicto pretoris si non tenet accipiente per [illegible] non puniuntur. nam cum pena sit odiose. quod merito restringenda. ut ff. de penis. l. plures. et ar. ff. de lib. et posthu. l. cum quidam. Tercii dicunt quod ex promisso puniatur hodie et quod dicit auth. c. de pena. iudi. qui ma. iii. auth. nouo iure. ¶ Sed numquid imponetur et pena per hoc edictum contra comitem rerum priuatarum pro illud quadruplum quod datur pro lite. uidetur quod sic. quia cum noua lege pena imponitur priori accedit seueritati. et noua non prima tollatur. ut de eo est de pena sepulcri uiolati. ut c. de sepulcro. uio. l. iii. et ff. de act. et ob. l. f. sed nec est nouum aliquem duas penas patiatur. s. et qui ledere uoluit ut publico et al. ff. de incen. ruina. nau. ex l. iii. § ult. et c. de hiis. quia non do. ma. l. ult. uel possumus dicere quod auth. non loquitur quando dubitatur ut calumpnia fieret sed quando dubitatur iudici ut secundum iusticiam iudicaret. uel pro eo in bona causa sententiam daret. uel cum datur testibus ut uerum testimonium ferrent diceret esse quod ibi cum nemine noluit ledere nulli priuato dabitur repetitio. et secundum ye. op ¶ Sed do libello opponitur. si tibi dedi. x. ne tamen per calumpniam moueres ut io contra te non habet actionem in factum ex hoc edicto in quadruplum ut ff. c. l. si quis ab alio. sed tantum non habet tamen quod dedi. Sed secundum quosdam. s. c. actio ista est datiua non natiua unde statim ex quo accepit. x. nemo uerum negotio tamen per calumpniam conuisum est de tacitum est. s. accipiendo. s. ut desisteret ab eo quod cum de acceptione face non debetur. et ideo sibi in instanti competit actio.

op Sed numquid ille qui dedit possit habere ista actione instatim non sic habet condictionem ob turpem causam uel sine causa et no non habere tantum quia contra dantem nullum maleficium non committebatur et fuit commissum. nam si tamen habeat uti ego quidem dedi nullam habeam repetitionem quia ipse uidetur de uille ut in pda. l. si quis ab alio. ¶ Illud queritur an totum illud quadruplum sit pena. sed. Sed dominus meus R. et dominus meus ag. dicunt quod non. sed triplum est pena. quia si totum quadruplum esset pena post an. actio ista in simplum competeret uel de simplum est de quadruplo et pena nonne. quia hec actio non sed annum competalis. non sequitur quod post annum esset penalis si totum quadruplum esset penale sed s. ar. s. e. t. si quis ab alio. nam ibi uidetur quod totum quadruplum sit pena. nam dicitur ibi et ego quidem dedi repeto et magis in quadruplum. Sed uerum est quod utrique datur actio. uerum uno agente ad simplum alter in eo simplo non ageret. Illud autem nota in anno huius actionis quia est continuus uel de cursus. utilis uel de principio. s. in eo cum quando dedit pecuniam nemini faceret tamen negotium per calumpniam. ut ff. e. t. l. annus.

De act. in factum subrogata in locum actionis de dolo post biennium.

Omnia actio de dolo sed biennium competit et non ulterius. ut c. e. l. ult. post biennium sed non dolosus in eo in quo factus locupletior est in factum actio est inducta in locum actionis de dolo que pro petitio competit. ut ff. de dolo. l. itaque in qua actione sunt omnia illa dicenda que dixi. s.

pecunia ab eo

op

No. causam non quod ab indigno aufertur non applicatur fisco.

p.

dicit

No. quod est cauere quod soluere.

No. mutabile [illegible]

No. cum noua lege pena imponitur accedit seueritati non prima tollatur pena

subrogata [illegible] actionis de do[lo]

annus

Si aliquis dolo decepit [illegible] actio in factum post biennium subrogatur [illegible] actionis de dolo in eo in quo locupletior [illegible]

inactōe dedolo. ⁊ nota mutabile. quia desciētes q
cōmisit dolū simineret ultra bienniū ꝺ dolo non
teneretur. hr̄ tn̄ ex ꝺeo q adeū ꝑuenit tenetur
ꝑpetuo act̄ ꝺ dolo. cū totū eꝯ uideretur magis
uex. ſʒ sabinus R. quia sidefunctus teneretur ul
tra bienniū actōe ꝺ dolo infamaretur. q inhr̄ non
ē. qꝛ ꝯ hr̄ agitur rōe calculi non ratione male
fitii. ut ff. e. l. itaq. ⁊ l. sabinus. ⁊ sic inea illo
actō ꝺ dolo non infamat ꝑꝑ ꝑdictā rōēz ⁊ quia
noīe alterī dāpnari uidentur. ut ff. ꝺ hiis. qui
no. infa. l. fur. ul dic q eadē ē actō ista ꝺ dolo
cū illa infam̄ licet mutet nomē. ar. ff. ꝺ hr̄. insht.
l. iii. § qui fidi. ꝯ.

¶ De act. infam̄. q dat̄ libis. ꝯ libertis. (ꝯ pareter ⁊ patnos.) R.

Ē ⁊ alia actō infam̄ subrogata inloc̄ actōis dedo
lo que datur libis ⁊ libtis. deceptis apatre ⁊ patro
no ꝯ ipōs. humili aditūs eū quidignitate excellit.
plebeio ꝯ ꝯsulare ꝑcepte auc̄. luxurioso ⁊ ꝑdigo
⁊ alias uili ꝯ hoīez uite emidationis. ut ff. e. l.
nondebet. que actō adhoc ut ꝯpetat nece ē ꝑmo
mus q sicsit ille ꝑ ꝺ quib; dictū ē. Sedm q dolus
sit abeis ꝯ ꝑdcās ꝑ ꝯmissus ul dās cam ꝯtcui l
incidens. ꝯ patrē ē ul patronū n̄ actō famosa nec
exceptō ꝺbet ꝑponi. ut ff. ꝺ doli. ex. l. apd̄. § aditus.
quia eax ꝑ scē ⁊ reuerende debēt uideri filiis
⁊ libertis. ut ff. ꝺ obsequi n̄. alibtis. patro. ꝑstandis
l. honori ⁊ l. plt. Terciū ē necessariū inhacac
tione ut qn̄ ꝑpōitur. ꝑponatur eū ꝑpimto ubor
ut bone fidi mētio hat̄. ut ff. e. nondebet. infi
ne. Q S; qr̄ inꝑponenda actōe hr̄i debet
mentio bone fidi. g actor se ipm̄ excludit qꝛ
dicet se non deceptū. qd ē ꝑderit ē actionē istā
intēdere. R. qlexdic̄ ut ꝺbeat hr̄i mētō bone fi
di intelligas ut notat dn̄s m̄s ꝑ abnegatione
s. ut non fiat mētō male fidi. i. q non hātur
mētō doli. licet dicas te abeo deceptū qn̄ q talib;
ubis utaris. dn̄e potestas ego ꝯtxi cū patre meo
cū sim emācipatus quē ꝯtcū nūqm̄ fecisse. il qꝛ
ipē suadebat m̄ tota die q secū ꝯhere. un̄ peto
ut rescindatur sic̄ stati uidebis. sibū nota ꝑ ab
negatione. site meruerit. i. site non offenderit.
ff. iii ꝺ leg. fidi ꝯ. § siquis ita. ⁊ ff. ii. ꝺ leg. eū
pat. § rogo. ff. ꝺ muno. l. plt. ꝯ. ar. ff. ꝺ inoffi. te.
l. ⁊ ⁊ l. quare pudi ⁊ l. § meminisse. un̄ in
hac act̄ actor faciat tales pōitōes. po. Ac
Ego dico q fui filius tuus. Ego dico q sū emācipat.
Et dico q tecū ꝯtxi. Et dico q illū ꝯtcū feci tuis
suasionib; al non ꝯtracturus. Et dico q inꝯtcū illo
quē al erā facturus. tu decepisti me. in xl sol. ⁊ hoc
qn̄ dolus fuit incidens. positōes. Rei.
Ē ꝯ reus faciat tales pōitōes. Ego dico q tu rē istā
uolebas uende. Et dico q uolebas dare. ꝑ x. Et
dico q x. ē solui. si illa ꝯscebitur ē actor sue
cūbet. quia nec dolus unq fuit dans cam ꝯtcui
nec incidens. ex quo tm̄ solui quantū hr̄e potu
it. cū res tanti ualeat quāti uendi pōt. ut ff.

ad l. falc̄. ꝑtia. ⁊ ff. ad l. aquil. si fuit. Inhac
aut̄ act̄ ꝯcipiet actor ita libellū. libellus
vob dn̄e. ꝯ. e. R. ꝺ ꝯ. patre meo cū sim emā
cipatus. ul ꝺ ꝯ patrono qui suis suasioīb; tota
die m̄ suadendo induxit me ut uēdere sibi
digestū meū al non uenditurus. ul dū ꝑposuis
se uende suo dicto uendi sibi. ꝑ x. minus q ua
leret. un̄ q m̄ digestū meū restituat ul illa x.
m̄ soluat ago ꝯ eū ⁊ adhoc ꝑpono actōēz infam̄
que ꝯ tales ꝑ ubis tēꝑatur. q ita recte ꝯcipia
tur libellus. dic̄. l. ff. ꝺ dolo. l. nondebet. Q
S; qr̄. nā nomīe q actō ista ꝑsit ꝯ ꝑdcās ꝑ intē
di. nā actō ista subrogatur inloc̄ actōis ꝺ dolo
ut inꝑdcā l. nondebet. g subrogata ē inoīb;. ut
ff. siquis testō lib. eē. i. l. i. § sceuola. ⁊ ff. ꝺ dait.
qui id q. ⁊ ff. siquis cautī. siquis eū. § qui inui
tax. g sicut illa infamat ita ⁊ ista. un̄ sicut
illa non datur ita nec ista dari debet. R. licet
subrogetur inloc̄ actōis ꝺ dolo non tm̄ subroget
inoīb;. qꝛ non quo ad infamiā. actio ē ꝺ dolo
ideo infamat quia ibi habetur mētio fraudis. at
imo ubis tēꝑatur. ut ff. dic̄ l. e. t. non debet. g
non infamat. quia agit tm̄. ꝺ calculo. g cessat m̄
tio fraudis. sic eꝯ al inact̄ ꝺ dolo. ut ff. e. itaq.
⁊ ar. ff. ꝺ furt. siquis uxori. i. R. ꝺ cessat actō
furti ⁊ datur infam̄ ꝯ patrē ⁊ h actō infam̄ dat̄
ꝑdcīs ꝑ ꝯ ꝑdcās ꝑ donec uiuūt. hr̄dib; tn̄ ꝑdcā
rū ꝑ ꝯ hr̄s ꝑdictox actō dedolo. ut ff. e. l.
hr̄dib;. que actō non infamat. ut diximꝯ. s. ꝑpe
inalia actōe infam̄. s; oīa fuantur hic que di
ximus inactōez infam̄ que datur ꝯ ꝑdcās ꝑ. Q
S; qr̄ qr̄ illud sit inexceptione doli ul ꝯ hr̄de
ab hr̄e non opponetur doli exceptō s; infam̄. ut
ff. ꝺ doli. excep. l. apd̄. § aditus. dn̄s. yr. R. hoc
ideo quia inexceptione doli hētur mētio ꝑfidie.
defuncti non excipitur ꝯ hr̄ q aliquid apd eū sit
s; quia ꝺfunctus dolū ꝯmisit. merito g infam̄ ex
cipitur. atinact̄ ꝺ dolo non hētur ratio ꝑfidie
ꝯ hr̄ s; calculi. ut ff. e. itaq. ꝑꝑea dr̄ ꝯ hr̄ dedo
lo agi qꝛ aliqd adeū ꝑuenit. sic g non ꝑꝑ dolū
defuncti q ꝑꝑ id q adeū ꝑuenit ꝯuenitur. yr.
S; illud qr̄. anh actō ꝺ dolo que datur hr̄dib; ⁊
ꝯ hr̄s ꝑdcōx. ul illa infam̄ q ubis tēꝑanda ē ꝯ ꝑ
dcās ꝑ. sor. R. alia eē. sic alia ē infam̄ ac
tio que ꝑ modica sūma datur. i. usq; adduos
aureos. ut ff. e. l. ꝺe. ⁊ alia ē infam̄ que da
tur ꝑ bienniū quo finitur ꝺ dolo actio ⁊ ē in
ipm̄ dolosū ꝑ bienniū ꝺ ipō quid adeū ꝑuenit.
ut ff. e. l. itaq. Q dt̄ queris qn̄ nascat̄.
.19. fatuū ē ēdē eā nasci aū quā aliquis hūs exi
stat. cū ꝺeo diuitaxat ꝺtur q adhr̄ē ꝑuenit. n̄
ꝺfuncto ū ꝯ ꝺfunctū ꝯpetit. cū nullus g sit q
ea teneatur. g nascitur cū quid adhr̄ez ꝑuenit.
ut actōes aut̄ non abinitō s; ex post fcō nascunt
inmultis ꝯtingit. quox duo pone exemplis ero.
sicut aliena pecūa mutuo datur. ut ff. ꝺ fidius.
siquis ꝑ eo. ⁊ ff. sictū. ꝑ e. l. nō oīs. § si pupillus.
hoc ē indelictis. ut ff ꝺ solut̄. stichū. aut pan

phylū. ēca p̄n. sidūs siu q̄cū longe post q̄cū celebra tū approbauit. l' ratū huit. ff. q iussu. l. i. τ pignora titia f̄m quosdā. **Qo.** Jt q̄r q bonū ē nasci actōēz de dolo expositō cū sup̄sit eis τ q̄ eos infactū actio uīr b'ditario. B. d dolo actio iurā m̄tū uilitē admittat cū sit arbitraria. ut ff. arbitrio. τ ī q̄ sibi r̄ sibi r̄ arbi trio non pareat q non puto d infactū actōē **Qo.** Jt q̄r cū in defectū actō infcm̄ in his d dolo vn̄ nesci tur h actō d dolo. non enī nata ē ex dolo defic̄ti q̄ alia actō nascitur infcm̄ q̄ defectū τ nata fuit q̄ eū τ uerē ē q actōēs quedā ex q̄ctib; q̄tr̄ inci piūt. ut c d act. abb'r. τ q̄b'r. incipiūt. l. i. B. dn̄s m̄s ag. τ dicit forte eadē ē actō d dolo cū actōēz infcm̄ insubi. lic; alio noīe nūcupetur. ut ar. ff. d h'. instit. l. iii. § qui sibi ꝯ. τ ita ex dolo d fūcti nata ē τ q̄ h' agitur τ ꝯ petit l' melius dr̄ ē nascitur τ d dolo τ infcm̄. ut. ar. ff. d dap̄ infec. l. sup̄etarius. ag.

De act. infcm̄. q̄ orit ex illo edcō d alienat. iudicii. mu. cā. facta. Rca.

Si q̄ aliquē uolebas intendē actionē rei uendi catione ul' alia actionē realē. ul' aliquā p̄so nalē quesit iure scripta utp̄ metus cā. ut ff. q metus cā. l. metū. § seu aut. τ uit dcā oīa. ut ff. d uitdēis. l. i. § uit dcā. τ ille quirē illā p̄side bat cā ul' futuri iudicii mutandi alienauit nā uult rē h'rē q; litē ad aliū trās fert ut mole stiū adu'sariū p̄se subiciat habes q̄ illū alienātē act. infcm̄ a p̄tore p̄missū. uit ē q̄sequi rīs te sciata ē rei uū ul' alia reali q̄ p̄. cū p̄o subiciat adu'sariū actōi uitē. ut ff. e. l. i. § i. τ l. Jt. in fine. τ c. e. t. l. unica. **Un̄** adhoc ut actō ista ope tat tot sūt necc̄ia. **P**rimus q iudiciū d'beat mo ueri. **Sedm** q rei uen. d'bet intentari ul' alia realis. ul' p̄lus in sc̄ripta. **Tertiū** q ille quirē p̄sid bat rē illā ul' possessionē ul' s'uitutē q̄stituerit realē ul' p̄lē alienauit. licet. p. dicet q p̄sola pos. trās la ta nō q̄petet. sic dn̄s m̄s notat in summa ubi t. sic h' explantur. ff. e. l. i. τ l. non solū. § i. τ § adiuuta. **Quartū** q ille qui alienat alienet q rē h'rē ue lit litē non ad aliū trās fert ut molestū adu'sari um p̄se subiciat. ut ff. e. l. Jt. in fine. **Quintū** q iudiciū sit futurū nō ceptū. ut ff. e. t. l. ex hoc § ait p̄tor. si enī ceptū ēēt τ agēretur d dn̄o ul' q̄. res facta ēēt litigiosa τ idō p̄hibetur alienari ut in aut. d litigiosis. l. B. τ c. d litigi. l. ult. **Qo.** Quid aut̄ si iudiciū intentetur q non respicit nec dn̄ū nec q̄ dn̄ū s; agatur aliqua p̄sona li dic̄ dn̄s m̄s ag. τ ita notat in summa ubi t. q cū res non fiat litigiosa locū h'rē hoc edictū. cū plus uideatur d'inquerere in quentus quā non q̄ uenitus dn̄s m̄s alius. s. R. dic̄ ē p̄ actionē p̄soā les fieri rē litigiosā. ut c. oī. diui. l. i. τ ff. famil'. h'rē l. alienat. nā si sola yp̄otecaria a litigiosi uocabulo excipitur. ut ī aut. d litigi. § ab hoc. q̄ a liis actōib; fit res litigiosa. **So**r. pap. s. τ concordat.

cū dn̄o meo ag. nec obstat. l. c. coi diui. τ ff. fam h'rē. quia ibi q̄tingit p̄ aut̄ iudiciū diuisoriū τ q̄ illa iudicia sūt mixta. ut inst. d act. § in q̄uia uitē idō fit litigiosa. **Jdō** aut̄ d'datur in act. adhoc ut alienās teneatur ut litē ad aliū trās ferat. quasi sine ē dolo malo alienaret τ ex toto non teneretur. pu ta quia lites exercitatur ul' ob ualitudinē aut eta tē aut occupationes necessarias ul' redibiendo uen ditori suo ul' soluēdo cui tenebatur soluē hoīez peti tū. ul' h'dē instituendo l' d legando. ut ff. e. l. Jt. § pōt τ l. non solū. § si quis aut̄ τ l. ex hoc. § ait p̄tor τ § ult. τ l. quia restituto. τ l. nā si obligatus. **Sex**tū q alienatō non sit reuocata. nā si quis alienauit τ p̄ea recepit hoc edcō non tenetur. ut ff. e. l. ex hoc. § si quis alienauit. **Septimū** q uit sit agentis al' non datur. ut ff. e. l. non solū. § hec actō q uitē ēē adtenditur ēca p̄sonā cui res alienata ē. puta qui a p̄o tentior aut maletiosus adtenditur ēca locū. ut si a lienauis hōi alteri p̄uintie circa cām ut quia hoīez quē uolebā pete manu iussit ēca rē puta siloē alienauis in quo opus fuit p̄ q̄ uolebā age re in edcō q uī aut clā. aque plu. ar. aut in edcō d op̄is nouū. quia situ possideres tuis expensis tol leres. nec alio p̄sidente meis expensis tollā. ut ff. e. l. i. infin̄ τ l. ii. τ l. iii. § i. ii. τ iii. **Octauū** q res alienata sup̄sit. cetez si sine culpa alienātis d cessit non tenebitur ille qui alienauit. ut ff. e. l. non solū. § hec actio

libellus. po. ac.

Un̄ in hac actōē actor faciat tales positōēs. **Ego** di co q ego uoletū intendē q̄tra rei uen. ul' aliā realē ac tionē. **Jt** dico q tu cā eu[i]tandi futuri iudicii rē illā quā p̄sidebas alienasti titō. **Jt** dico q tu alienasti p̄ hoc ut titiū supponeres m̄ adu'sariū cū res ēēt ad te reu'sura. **Jt** dico q tu alienasti nec reuocasti ad huc. **Jt** dico q in xx. mea uitē ē te nō alienasse. Contra reus faciat tales positōēs. **po. Rei.**

Ego dico q tu noīe rei tal' q̄ s'p̄mū tm̄ uolebas ī stitue iudiciū. si q̄fitebitur actor absoluetur re us quia non debet mouē q̄ ip̄m. **Jt** dico q rē illā cui noīe uolebas moue iudiciū ego nullo t̄p̄r p̄ sedi nec dolo feci quominus p̄siderē. **Jt** dico que re alienaui rē illā ul' quia q̄cessi ex toto l' quia uendidi. **Jt** ego alienaui d necessitate rediben do ul' soluendo cui tenebar. **Jt** ego si alienaui ego recup̄aui rē illā. **Jt** ego sū paratus sustinē iudiciū ac si p̄sidere. certe si hoc uult reus excludet ac torē. ut ff. e. l. quia. § ult. **libellus.**

In hac aut̄ actōē q̄cipiet actor ita libellū. **Vob** dn̄e h. pot. pl. q. e. R. d q. quirā mutādi cā iudicii rē talē cui noīe uolebā agē q̄ ip̄m a lienauit τ dedit titio cū res illa sit a deō re ussu quitātis ē potentioz q adu'sari' m̄s. q. l' ē alterius p̄uintie. l' ē hō maletiosus. vn̄ q̄ p̄ talē alienatiōnē uitē ē mea. in xx. idō illō meū uitē ēē peto τ adhoc p̄pono actionē ī f̄cm̄ que descendit ex edicto p̄toris d alienatione iu di. mu. cā fact. q ita recte q̄cipiat libellus. dic̄ l. ff.

τ aliū mutādi dico q tu ad se τ q ab alio suscipiat cui alienauit.

τ tȳ

τ concordat

nec obstat. q dicit aut̄. d cui dn̄o rē. B. uīmē qn̄ iūē agitur: s; si p̄soāli agat̄ dicit actōēz fieri litigi osaz.

quedā

hac

fecerat

rei

libell.

e. l. i. et ii. et l. ie. § ult. Et ita concipit libellus. quando
unus est mea uel fuit in qua alienatio facta est uel res lo
ci. vel sui usus causa et concipias ita libellum. Libell.
vobis domine. h. g. e. R. de c. quis una quam possidebat cum
nomine contra ipsum uolebam agere rei mee uel aliam actionem ipse
manu misit. uel locum in quo edificauit uel. uel cum quo
nuntiaueram nouum opus. uel competebat michi actio aque plu
alienauit arcende. in titulum que res sit adeum reuisura. unde quia
per talem alienationem interest mea in xx. ideo illud michi est
peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de alienatione
iudicii mutandi causa facta. quod ita recte concipiatur iste libellus
dicit l. ff. e. l. quia. § i. et ii. et iii. et l. ie. § ult. Op.
pro libello opponitur. nam non uidetur quod actio ista sit neces
saria uel prosit actori. nam facta alienatione dominus habet contra possiden
tem rei uendicationem. quia per hoc prouidit aduersarium actori inuitus. ut. c. e.
l. unica. Item et habet aliam actionem contra alienantem. s. utile
rei uendicationem. quod ita probo actio ista locum habet quando dolo factum est alie
natio. ut. ff. e. l. i. et l. ie. i. R. et l. non solum. § si quis
autem. sed dolus semper pro possessione habetur. ut ff. de pet. her.
tenet § si leges omnino. § post rem. Item et si qui dolo desiit possidere u
tilis rei uen. ut ff. de rei uen. l. sin autem. et ff. de nox. l.
elect. Re. licet illa duo auxilia habeat de iure communi. contra
illum qui alienauit et contra illum in quem alienatio facta
est. tamen nichilominus habet illud. nam illa non dantur ad id
ad quod datur ista. nam illa duo res auocant cum accessi
onibus. hec autem actio interesse persequitur. quod interest actoris
per talem alienationem. Op. Item quod per illud edictum
inducitur restitutio inter actores. nam omnis restitutio
semper fit officio iudicis. ut ff. de mino. quod si minor. § ult.
preterea quod in iiii casibus dicit uel actoris. in actionem compe
tere ei. de dolo. de capite minutis. et per hoc edictum. uel
cum habeat locum illa duo auxilia de iure communi. ergo illud
extraordinarium dari non debet. ut ff. de mino. l. in causa. Respon
deo habet locum quod opponis quando ad id dantur communia auxi
lia ad quod datur extraordinarium. at hic dantur ad diuersa
sicut supra dixi. Op. Item quod uana actio ista competat
aduersarium interesse aut quia aliquid expendam. Re.
dominus meus. ac. ita quod id uidetur michi abesse cum ego in causa
dum ad id expendendum compellar. ut ff. e. l. iii. § Item
et ff. de neg. g. l. si quis ma. Sed per. contra. ar. p.
p. ff. de speculo. sed hoc ita. nam non agitur pro eo quod interest
erit sed pro eo quod interest. licet enim uideatur abesse non
tamen abest. et ita iudicia de huius contrahentur et peti potest
sicut intentatur non de huius que possunt conueniri. non ob
stat. l. de neg. g. quia obligatus ibi erat ex quasi contra
ctu. sed hec responsio nulla. nam et hic alienans obliga
tur ubi erat ex quasi contractu. sed hec responsio nulla. nam et
hic alienans obligatur ex malo facto. unde quasi contra
ipsum ex delicto oritur. et ideo non datur contra heredem. licet
rei persecutionem contineat. et ideo datur heredi. ut
ff. e. l. non solum. in fine. et l. ult. quia. et. l.
Item non uidetur quod actio ista possit intendi. maxime quando aliena
tio facta est in potentiorem. quia non ualet in quo ad alienatur
nec quo ad eum in quem alienatio facta est. ut c. ne liceat. po
ten. l. i. et ii. in mo contrahendo debet auir contra habere. Re nulla est
oppositio. et hoc duplici ratione. in primis quia hic loquitur de
potentiori. i. de eo qui uiuitur habet maiorem potentiam
ibi loquitur de illis potentioribus qui habent merum imperium in
subiectos. uel aliter titulus iste loquitur inter eos et possessores

cedente rem quam possidebat. titulus ille loquitur in
actore cedente et actionem seu iura sibi competentia. unde se non
tangunt. Op. Item queritur in eo quod dicitur est contra. quia sit re
us sit paratus suscipere iudicium pro eo ac si possideret. quod actio
ista non potest intendi. sed nonne. de ce. cod. semper desinet
hac actio. cum dolus sit pro possessore. ut et s. dixi. Re si paratus
sit deffendere. secus si non esset paratus. ut ff. de dolo. l. ele
gans. § si de dolo malo. unde quia paratus est releuat me
ab probatione. cum ego tenear probare ipsum dolo desiisse
possidere. et hoc dominus meus ac. Vel aliter. seu est hoc sic intel
ligo quando eadem causa et condictione promittit se prestaturum quod
alienauit ac si possideret. ubi gratia dic ego promitto me
restiturum rem cluinea. et sub pena mille solidorum. ali
oquin si diceret rem non restituam quia non habeo. sed quia
tamen uia interest. uel quia ista uilem uicinus prestabo. secus esset. nam
et si hoc non offerret teneretur tamen ad id. et hoc sicut dominum
meum ac. dominus autem alius meus. R. dic non uideo contingere
quia paratus est. sed quia nichil interest eius cum ualeat sine in con
modo agere contra eum qui alienauit. et sic non habet duriorem
aduersarium. Item dic ipse hac actione cessare si
contra alienatorem inuitum actorem proponit utilem aduersari
quia non est ei alius oppositus aduersarius. ut dicit ali
quis. ergo cessat semper. hac actio cum semper inuitus cogi ualeat
is qui alienauit utilem actionem suscipere. Re non est ita
quia dominus mea uult plerumque rem suam habere quam extima
tionem recipere et re sua carere. ut ff. rer. amotar.
l. non enim. uel finge eum qui alienauit non esse soluen
do quantum ad interesse huius actionis. R. hec actio ultra an
num non datur ut ff. e. t. l. ult. post annum.

De act. in factum. que in simplum competit contra nautam. cau. uel stabularium. ad res recuperandas. ex quasi contractu

Si aliquis cum rebus suis uel cauponam. uel stabulum et
de rebus suis admittat. pretor duabus actionibus ei succur
rit. prima pro pactorem in factum que in simplum competit ad res recu
perandas contra nautam cauponem uel stabularium que est ex
contractu et ex quasi. et de hac primo uideamus. Secunda pro actione
in factum alia que competit in duplum et est ex quasi maleficio
o. prima uero ex contractu. et utraque competit contra predictas personas. ut
ff. e. l. i. in princ. et l. ult. § hoc actio. Unde ad hoc ut ac
tio ista in factum in simplum competat. tot sunt necessaria. Primo
nisi quod aliquis sit ille nauta. caupo. uel stabularius.
Secundum quod res intro misit. Tertium quod ille receperit
saluum fore. nam si renuntiauerit custodie non tenetur.
Quartum quod res admiserit. et hec probantur. ff. e. l. i.
§ i. et § ait pretor. et l. debet. R. i. Et intelligas nau
tam large. s. dominum nauis. s. exercitorem. ut ff. e. l. i.
§ quis sit. et ff. de exercito. l. i. § exercitorem. et ma
gistrum nauis. uel illum cui commissa est nauis custodia.
immo uero et omnium nautarum et uectorum. ut ff. e. l. i.
§ sed de exercitore. § ult. Opp. Sed opponitur. nam
dominus nauis non obligatur super remiges. i. qui uino
lunt scit nauigare. aliquid receptum sit. ut ff. e. l. i.
§ sed de exercitore. in princ. Re dominus meus ac. quod dicit i. §
de exercitore. de remige corrigitur in fine. l. sed et si olim.
§ exercitore loquitur cum est naue dampnum datum sic
in fine. l. cum in naui. Vel aliter. i. § pretor loquitur de nau
ta contrahit et recepit non exercitor uel eius magister. unde

7. de act. in factum ex edicto. na. cau. sta. contra illa

nullo modo tenetur exercitor. il no exercitor sibi
quia sibi res assignantur de nautarum facto tenetur
et de uectorum ut infra l. Sed licet pretor de maximis
nauibus fecerit mentionem. idem est et in paruulis. ut ff.
e. l. i. § de exercitoribus. Et quod dixi de rebus quas amiserit
intelligas generaliter res. ut ff. e. l. i. § ait pretor. Et quod di
xi quod receperit saluum fore intellige eos recepisse sal
uum siue eis sint assignate res siue non dum in nauem
immisse sint. adeo quod si quando uel assignasti uel in nauem
sunt immisse et oportuit aliqua de eis res illas exhi
et si uel ita perirent teneretur. ut ff. e. l. i. et l. et
ita. infra. Item quod dicitur de cauponibus et stabulari
is intellige caupones uel stabularios qui exercent
cauponam uel stabulum puta. quia ad eos cotidianus ta
berne uel stabuli questus pertinet. ut al' in exercitore
l. expon. ff. de exercitoria. l. i. § exercitorem. Item si aliqui
sunt institita ab illis sed est factum et uiatorum quos in ho
spicius receperunt prestat. ut ff. e. l. i. § caupones. Et qui
continetur quorum mediatoris fungit et atriarii et foca
rii. Sed nec est quod non continentur nomine cauponum uel sta
bulariorum uel nomine illorum qui ab eis instituuntur. certe
nomine illorum teneretur caupo et stabularius. maxime
cum illi in domibus eorum utantur. nam cum prestat factum
uiatorum multo fortius et illorum. In hac actione actor
faciat tales confessiones. po. actoris.

Ego dico quod tu es nauta. caupo uel stabularius. uel insti
tutus ab eis. Item dico quod ego in naui tua uel taberna uel
stabulo res tales intromisi. Item dico quod res illas in na
uem cauponam uel stabulum immisi. Item dico quod res illas ad
misi. positiones Rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod tu tunc ex
ercebat nauem illam. cauponam uel stabulum in qua dicis
te res tuas immisisse. si confitebitur actor succumbet.
quia ille reus non fuit nauta cau. uel sta. Item dico
quod ego predixi uobis quod quilibet custodiret res suas. Item
dico quod claues ferrei ego dedi tibi. si confitebitur. ac
tor succumbet quia tacite uidetur renuntiasse custodie.
sic. dominus Jo. notat in locatore. § l. ff. de ede. edict.
clauibus. et notat hoc. in t. ff. locati. l. dominus orreorum.
In hac autem actione concipiat actor ita libellum.
Vobis domine h. c. R. de co. libellus.
nauta. caupone. seu stabulario. in meum naue do
mo seu stabulo res tales amisi unde quia res illas
non uult restituere sint esse meum. quod extimo xx. et
et ad hoc propono actionem in factum ex edicto. nau. cau. sta
ut recepta resti. quod ita recte concipiatur libellus
dicitur. l. ff. e. l. i. infra. l. et ita. § haue actio. Op.
Sed non uidetur quod actio ista possit intendi quia cum suffi
ciat ciuilis ex locato uel conducto si intuenerit precium.
sine non intuenerit precium. sed aliqua species fuit contractus inno
minatus et sic competeret prescriptis uerbis. ut ff. de positi. l. i.
§ si quis seruum in testinum. Item si gratis suscepit res re
ferendas competit depositi. Contratur quod ulpianus quare
ista sit inducta. Sed ipse ulpianus propter duo fuit induc
ta. pro ad hoc ut pretor ageret curam reprimende
malitie istorum. nam ea que notabiliter fiunt et specia
liter notentur uidentur quasi neglecta. ut ff. de
inuis. l. Item apud labeonem. et plus solet timeri
quod specialis quam generalis sponsione concluditur. dicit
capitulum. Solutio quia in contractu locati et inno
minato uenit dolus. lata culpa et leuis cum conpa

batur gratia utriusque. ut ff. commo. fuit certo. infra. In de
posito uenit dolus. et lata culpa. ut ff. deposti. quod
nerua. at in ista actione uenit dolus. lata leuis
et leuissima culpa non tamen uenit casus fortuitus. sicut
hic dicitur et examinat ulpianus. ff. e. t. l. et ita dicitur. ubi
quod ibi dicit et sine culpa intelligo lata uel leui
leuissima tamen inuenit. Item non uidetur quod adhuc
competit. immo est superflua. prima autem uult agere propter — cau.
maleficium et tunc succedet dicta illa furti aduer
sus nautas et alia actio in e. edicto. ff. e. l. debet.
Sed hac actio autem uult agere ex contractu et tunc competet uel ex
ercitoria uel institoria. ut ff. de exercito. l. i. et ff. de
instito. l. i. Sed actio ista non superhabundat. nam hic
loquitur quando ex contractu uel quando agit cum nauta. ca. sta.
s. de rebus tamen illatis. In dicta furti adu. na. et ff. na.
e. l. debet. loquitur quando agit ex maleficio. de exercito.
et instito. loquuntur quando agit ex contractu uero habito cum
eo puta quia emit quia permutauit uel similia fecit.
hic autem de alio contractu est. quia res inferendo uel assi
gnando uel cum eo contraheret uel quasi. Op.
Item quid si peregrinus qui uenit uel uadit ultra mare
intrat nauem tabernam uel stabulum et non obsignauit
res quas habet demum conqueritur de amissione timet
ei hostendere propter alios qui hospitantur qualiter per
detur. hanc questionem de facto uidi. Sed in multis locis est op
tima consuetudo in peregrinis. non autem in aliis ut simul
iurare peregrinus quod tamen amisit credetur sacramento
suo et sic probari per iura. nam cum ipse uenit uel uadit
ultra mare pro anime sue saluare non est presumptio quod dicerit
et uelit res proferre alienas. immo alias rebus. ut ar. c.
de acto. s. l. scimus et c. ad l. iul. repe. l. ult. de iure
tamen stricto et scripto si querimus non uidetur sacramento
peregrini cum actore non probantur reus absoluatur.
ut. c. de eden. qui accusare. si quod compelleret nautam cau
po uel sta. adiurando quod tales res non subtraxerit nec
fecit subtrahi sic purgatur aliquis propter factum
quod queritur ab eo de sua mala conscientia. ut c.
de his quia ad ecclesiam confu. l. ult. et c. de iur. do. in
pe. l. ult. et c. de his qui ad eccl. confu. l. ult. et c.
de iur. do. impe. l. ult. et c. de bonis auc. iu. pos.
l. ult. Op. Quid si nau. uel cau. uel sta. sunt
homines male oppiniones. Sed si sciuit peregrinus in
putet sibi quare ad eum declinauit. quia mala elec
tio fuit in culpa cum potuisset apud alium hospitari
ut ff. de agrum. l. i. et de act. et ob. l. ii. et pro socio
l. socius. Si autem ignorauit tunc immodica su
ma quam appello modica consideratam personam peregrini uidelicet
esset baro comes uel aliquis nobilis uel ueniret
eques an pedes uel autem pauper. tunc stare sacramen
to peregrini. per ar. l. ff. de rebus creditis. et iur. aur. l.
in bonis. et dominus noster notat in summa. uel propter presump
tionem iudex immodica summa det sacramentum acto
ri. et hic est presumptio contra peregrinatum et mala oppinio
hospitis uel naute. Op. Quid si res assigna
uit non expresse quod numeraret omnes et singulas sed ita
in sacculo et in pera uel in folle uel in scrinio immi
sit licet non assignauit. uidetur quod debeat credi sacramento
peregrini uel uiatoris. ut ar. ff. de furtis. l. in act.
ff. de ulitem iura. l. in actionibus. § ult. et ff. deposti.
l. i. § si quis argentum. Sed ego ita distinguo aut
sint assignate res aut tamen immisse si assignate sint.

et signatae cum sigillo, tenetur si signatae cum sigillo reddantur, vel innuitas signatas inveniat, tenetur non habet de quo possit conqueri peregrinus. Si autem non signatae reddantur, fatentur naute caupones vel stabularii quod signatas recepit vel signatas esse innuisse, tenetur iudice taxante stare sacramento peregrini. Nam ex quo pera vel mantica sine sigillo invenitur, de licentia commissum est ab ipso naute caupone vel stabulario qui eis assignatae sunt res. Vel quam innuisse ab aliquo ex familiaribus, unde competit actio in duplum. Et ex hoc edicto de quo paulo post dicemus. Hanc Bellone, per eo, pro l. ff. de posita l. die sponsaliorum, et qui pecuniam. Nam agant gratis peregrino quod contra eos non agit ex maleficio, unde satis reputat sibi fieri si reddit simplum possessionem peregrini. Ut ff. depositi l. si depositi, quod eum deberet eidem sacramento actoris ex quo delictum committitur, dicit l. ff. qui in aut cla. l. sep.

Quo. Item quaeritur si res non restituantur et fuerunt assignatae in mala vel res quae continentur in ea. Rescripto hanc quaestionem disputat Ulpianus ff. depositi l. i. § si cista signata et an Trebatius mala quae petenda res, ex quo res non fuerunt ostensae, tenetur et res sunt petendae. Labeo contra dicens Trebatio dixit de rebus agendi. Ulpianus dixit concordans utrumque quod et mala et res peti possunt.

Quo. Item quaeritur an idem sit in balneatore sicut diximus in nauta caupone vel stabulario, ut si quando quis intrat balneum et intromittunt pelles suas ante neat si admittantur. Responsio. Vera dicunt ut si sint data balneatori et mercedem accepit pro servandis vestibus, agetur locati. Si autem non recepit mercedem agetur depositi, ut ff. depositi l. i. § si vestimenta. Si autem non sint data balneatori sed tamen innuissa, idem dicunt domini Jo. et eo quod nauta caupo stabularius, nam ita accipit pretium ob lavacrum probatur sicut nauta pro navi et caupo pro taberna et stabularius pro stabulo, ut ar. ff. naute caupones stabularii l. nauta, domino tamen meo Ac. ut videtur non omnia quae dicuntur in t. naute caupones stabularii specialia sunt, et aliud in balneatore quia domini quae vadunt secum habent, sufficienter suas quae custodiunt res eorum. Actio ista pro pretio competit. Sed illud adverte quod si tu egeris aliqua alia pretoria ut furti manifesti ut in casu de pe. et tep. act. vel civili ut furti manifesti vel condicti vel furti adversus naute quod ista tollitur, ut ff. e. l. et ita § ult.

Quo. Et quaeritur domini mei rationem ibi assignat quare cum ista sit pretoria, aliae sint civiles eligendo ius pretorium renuntians iuri civili et econtra.

Quo. Sed in actione furti manifesti consultum est quare utraque non competeret maxime cum una sit persecutoria rei et alia penae, ergo neutra deberet tolli per aliam, ut ff. de furtis si pignore, § cum furti, et c. de condict. furti l. i. Responsio. Actio furti est communis auxilium contra delinquentem et ordinarium. Actio in factum licet sit pretoria tamen quia extra ordinaria contra naute vel stabularios ideo unum per aliud tollitur, ut ff. de separ. l. i. § illud sciendum, et ff. e. licet. § ult. et ne miretur aliquis si de hac actione alibi in hoc opere tractaui nam propter quaestiones emergentes ideo iterum tractaui.

Quo. Sed quid si amicus amicum recipiat et amicus receptus res suas admittat. Responsio. Non edicto hanc locum habere quia cessant omnia quae in titulo dicuntur, licet sit contra ar. in e. t. l. licet in princ.

De actione in factum ex illo edicto. Naute caupones stabularii ut recepta restituant, et est in duplum.

Sed et pro huiusmodi res amissas competit alia actio quae est in factum et in duplum sive res sit subtracta a naute caupone vel stabulario suo ab aliis, ita quod unum simplum sit pena, aliud rei persecutio, ut ff. naute caupones stabularii l. licet § in factum et l. debet. § hec actio. Unde quicquid dicendum est in hac actione, totum invenies notatum s. in hoc c. ope. de pretoriis. In rubrica furti adversus nautas.

Quo. Sed illud quaeritur, quid differat actio ista in factum ab illa rubrica furti adversus nautas. Nam in medio iterum dicitur, nam videtur altera superhabundare. Responsio. Dicunt quidam sic argumentum ex illo t. furti adversus nautas, quod illud duplum totum est pena, sicut ex hac actione in factum, unum simplum est pena, aliud rei persecutio, et habent ar. ff. de act. et ob. l. ex maleficio § ult. Ego autem nullam credo inter istas actiones differentiam quia utraque est ex quasi maleficio, licet differant a superiori quia superior aliquando est ex contractu vel quasi.

Quo. Quare quaeritur tractatur de hac actione ibi furti § adversus naute et hic. Responsio. Ratio suasit ibi cum tractatus generalis de furtis processit merito tractauit et de speciali furto. Sic et de alio speciali tractauit postea si familia furtum fecisse dicitur et hic sicut multa tractauit quare tractat de delicto commisso qualiter sit agendum, iustum fuit ut tractaret qualiter ageretur communiter vel aliter ea quae notabiliter fiunt in speciali notoriis videntur quasi neglecta, ut ff. de iniuriis. Item apud Labeonem, sic et in superiori actione notaui.

Si aliquis eiciat vel effundat de domo aliquid et quod eicitur cadat super aliquem transeuntem et sic vestimenta vel aliae res sue deteriorentur habet actionem in factum ex edicto de eiectis vel effusis. De eiectis vel effusis.

Si aliquis deiciat vel effundat ex domo et sic illud quod deicitur cadit super aliquem transeuntem et sic vestimenta sua vel aliae res sive deteriorate sunt, ille qui damnum passus est habet actionem in factum ex illo edicto de hiis quae deiecta vel effusa, et est actio illa in duplum. Si autem ex illa deiectione liber homo periat, dabitur predicta actio contra deicientem et erit condempnandus in aureos l. sicut explanatur ff. e. l. i. § i. et ff. de act. et ob. l. ex male. § his quoque. Si autem libero homini alio modo intulit damnum in persona sua, puta quia caput suum fractum est vel forte monoculus in factus est vel mancus, tenetur dabitur actio quantum equum videbitur iudicanti quod determinatur a lege. Scilicet quia habebitur ratio expensarum et mercedum quas solvit medicis et operarum quibus caruit et carriturus est si forte factus sit inutilis. Cicatricum autem et deformitatis non fiet existimatio quia liberum corpus non recipit existimationem, ut ff. e. l. i. § i. et § sed cum homo liber et l. ult. et ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur l. ult. Sic in lege Aquilia ff. ad l. Aquil. l. sed si quacumque in fine. Et qua actione et l. liber homo. § i. Tamen ad hoc ut actio ista competat requiruntur necessaria. Imprimis quod aliquid sit deiectum vel effusum. Secundum quod damnum datum sit aliquo predictorum modorum. Tertium quod locus in quem deiectum est et per quem ille qui damnum passus est transibat quod fuit talis per quem vulgo iter fiat, ceterum si locus ille sit secretus cessat actio et si deiectum sit et damnum sit datum, ut ff. e. l. i. Responsio i. et § summa. Sicut in lege Aquilia l. si putator. Quartum quod deiectio illa vel effusio facta sit de die non de nocte, scilicet sufficit si fiat interdiu id est inter diem et noctem, quasi summo mane, nam si de nocte deiciatur cessat actio, ut ff. e. l. hoc edictum § Labeo.

po. Ac.

Unde in hac actione actor faciat tales confessiones.

Ego dico quod ex tali domo cuius inhabitator tu es fuit proiectum vel effusum, unde vestimenta mea vel res meae deteriorate sunt in xx. Item dico quod ex illa deiectione talis liber mortuus est. Item dico quod ex illa deiectione caput meum fractum est vel manum amisi vel oculum. Item tot expensas feci, tot mercedes solui medici.

tot operis amisi et amittam quia mutilus factus sit. Item talis deiectio fuit in loco tali unde publice vulgo transitur et ego per illum locum transibam. Item talis deiectio facta de die vel in [...].

Positiones Rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod domus illa ex qua dicis esse effusum est et fuit iam annus sine omni habitatore. Si confitebitur actor succumbet, quia ex quo nullus fuit habitator contra dampnum dari non potuit. Item ex illo loco unde transibas nullus solet transire, nam nec vulgo iter fit inde. Item deiectio illa fuit facta de nocte.

Libellus

In huiusmodi autem actione concipiet actor ita libellum. Vobis domine H. potestati P. conqueror ego R. de M. ex cuius domo tale quid est deiectum vel effusum cum ipse domum illam inhabitet, unde vestimenta mea vel talia deteriorata sunt in xx. Unde illa xx. in duplum michi prestari peto et adhuc propono actionem in factum ex illo edicto ex hiis que deie. vel effu. Quando autem liber homo fuit peremptus concipies ita. Conqueror ego R. de M. ex cuius domo quam ipse inhabitat tale quid fuit deiectum vel effusum unde pater meus mortuus fuit. Unde ab eo l. aureos michi prestari peto et adhuc propono actionem in factum ex edicto quod de eie. Si autem ex illa deiectione corpus liberi hominis lesum sit concipies ita. Conqueror de tali ex cuius domo quam ipse inhabitat tale quid est effusum vel deiectum unde corpus meum lesum est propter quam lesionem tot expensas feci tantum solum medicis, tot operis carui et tot sum cariturus quas operas extimo xx. unde contra omnia predicta michi prestari ago contra ipsum et adhuc propono actionem in factum ex edicto de hiis que deie. vel effu. Quod ita recte concipiantur isti libelli dic. l. ff. e. l. i. [...] et l. ple. et ff. de act. et ob. l. ex male. Et hic quoque illud attende quod quando actio ista competit pro dampno dato in rebus vel vestibus actio perpetua est que datur heredi, sed non in heredem. Quando competit pro eo quod liber homo periit tunc est annalis, que non datur in heredem nec heredi ut heredi quia non est in bonis, sed datur sibi ut proximiori. Quando autem competit pro eo quod corpus liberi hominis nocitum sit tunc ipsi libero homini erit perpetua, a suo vero herede annalis, ut ff. e. t. l. sui. Hec autem actio. **Opp.** Primo libello opponitur, nam actio ista non debet intentari contra inhabitatorem sed contra illum qui deiecit. Unde videtur male concipi. Et etiam alia ratione quia deberet designari res que deiecit, sicut in actione iniuriarum ut ff. de iniur. l. pretor edixit. Et sicut in actione de dolo ut ff. de dolo l. si ex dolo. Solutio. Rx. quod datur in habitatorem et non designata res. Iusta est ratio quare tenetur habitator propter culpam suam et suorum, e. l. ple. Et habitator debuit enim eos ammonere ne aliquid male proiceret. Quare res non designetur ratio est quia ego per viam vado intentus circa rem meam, ille proicit, ego sentio dampnum in tantum ex tali deiectione, utrum proicit [...] pro deiectione se removet unde ipsum videre non possum. **Opp.**

Secundo libello opponitur cum enim corpus liberi non recipit extimationem sicut supra dixi, quare competuntur l. solidi vel aurei, aut per extimationem quod non concedis, aut pro pena; si pro pena mirabilis est pena cum pro uno forte comite barone vel nobile occiso dentur l. aurei sicut pro uno equo mortuo, cum pena ratione delicti deberet imponi, ut c. de penis l. sancimus et ff. de penis l. i. Rx. l. aurei qui petuntur non prestantur ratione extimationis sed pene; et licet sit modica pena ratione delicti tamen ita placuit actori; aliquando est enim minor pena deberet imponi, imponitur maior, et econtra; nam abigeatus est in modicum est et maxima tamen imponitur pena quod debet relegari aut bestiis subici, ut ff. de abigeis l. i. Item econtra qui effregerit parietem et subripuit pecuniam quinquennio relegavit, ut ff. de effractoribus l. i. Ecce ecce cum maximum fuit delictum et modica pena imponitur. Vel ideo illa ita brevis imponitur pena quia delictum illud forte quia fit sine dolo, et sic legiste romani non derideant legistas longobardos qui dicunt ubi in hominem in factum recipe extimationem usque ad ccc. solidos vel ccc. qui se defendendo quis occidit alium, ut dicit lombarda de homicidiis. Et revolvimus quia ibi prestatur illud quod prestatur loco pene non loco extimationis. **Opp.** Super tertio libello opponitur de operis futuris quoniam ille potest peti cum sint future non videtur, ut ff. de iudic. l. non quemadmodum. Et quoniam potest extimari opere future vel usque ad quod tempus extimabuntur. Rx. Potest peti opere licet sint future. Certum est quod delictum est commissum, ex presenti delicto agitur licet aliquid sit futurum, tamen quia propter delictum iudicium fuit interpretatum sicut habes ff. si usufr. pe. l. hactenus et l. ego et ff. ad l. aquil. l. in lege aquil. Fiet autem computatio operarum futurarum secundum extimationem vite, ut et alias fit ff. ad l. falc. l. hereditatum computationum, sed in lege illa fit duplex extimatio vite quia alio modo fit maiori, alio modo in usufructu et minori quam computationem [...]. Rx. illa questio in qua maiores [...] presumunt vitam, ut quod tamen ibi favor in aliis maiorem presumunt. Hoc idem faciat odium ratione qui delicti.

Qo. Sed quid si actor ille ulterius vivat vel minus vita predicta, quid erit de extimatione soluta pro operis. Si minus vixit repetitur quod est solutum si minus accepit; petet idque posset per extimationem futurarum operarum. Rx. dicunt [...] repeti posse quando minus vixit idque vel huiusmodi. Pro tunc cum quando ultra vixit potest actor petere quod debetur adhuc pro operis futuris, sicut in usufr. rei prestit. relicto, ut ff. ad l. fal. et l. hereditatum computationum. Et sic denique. **Opp.** Sed nonne obstabit exceptio rei iudicate, nam pecunia soluta ex causa iudicati non solet repeti, ut c. de condict. in. l. i. et ff. ma l. si fidei c. moribus; unde multi mecum illi concordes dicunt nec absurdo posse pecuniam repeti si minus vivat, nec illum posse agere si vivat ulterius. Ego autem defendo sententiam domini mei et dico optime ipsum dixisse, et quod opponis quod obstat res iudicata, Rx. non est verum, nam in hiis casibus ubi venientibus repetitur solutum ex causa iudicati et datur exceptio, ut ff. de condict. sine causa l. si fullo et c. de re iudicata l. i.

Quia contingit quod plures socii habitant in eodem cenaculo et unus forte deiecit vel effudit, unde dampnum datum oportuit quemque solvere. Actor utilis actio pro socio contra socium. R. de deiect. vel eff. contra socium.

Verum quia contingit sepe quod plures in eodem cenaculo habitant et unus forte deiecit vel effudit, unde dampnum datum est et oportuit conventos alios solvere, ita solventibus subcurrit quod utili pro socio actione possunt ab illo repetere vel actione in factum ex hoc edicto descendente, ut ff. e. l. i. unde et l. cum [...] et l. et quidem et l. propter. Et hec.

hec qui simul habitant. alias si separatim tunc ille solus tenetur
ex cuius cenaculo effusum. ut ff. e. l. si vero. in prin. Item ar. le
gum predictarum notat dominus meus ac. quod scolaris scolari tene
atur et pro expensis suis. si neturbet eum in hospitio nolen
do alios inducere. vel alius reperire utili precio et non di
recta quia non contraxerunt societatem scolares in festo sancti
michaelis ad commodiorem usum et uberiorem questum
et sic locum habet sua non habet locum illa. unde habet locum utilis
ut ff. si quadrupes pau. fec. di. l. i. et l. pe. et ita ipsum de
creto cassulum et certum arbiter inter quosdam socios meos
et ita ipse in ueritate. licet alii dicant quod ego scolaris
impeditus a socio meo nullam habeo actionem contra impe
dientem sed habeo actionem contra bononiensem locatorem conduc
to ut ipse prohibeat socium meum. ut ar. ff. ad. l. rodi.
de iac. l. ii. ¶. i. et ff. locati. et c. l. maritus. vel utrumque
dominum libri habent eum in pleps. contra mensam. Item et contingit
sepe quod aliquis conducit hospitium ut habeat ibi merces
suas vel heredes vel ut ibi operetur cum disciplis suis. Iste
est conductor recipit forte ibi. secum aliquem hospitem qui
moretur cum eo usque ad annum vel medium. modo ho
spes ille receptus vel aliquis de disciplis dat dampnum con
ductori iste tenetur actione in factum ex hoc edicto. de his
qui deic. vel effu. illi cui dampnum datum est ex tali de
iectione. unde dominus datur actio in factum illa conductori
contra illum hospitem vel discipulum qui deiecit propter cuius de
iectionem dampnatus est. et hoc quia non conduxit operas di
scipuli vel hospitis tunc ex conducto daretur actio. ut ff.
e. l. si vero. Item aut leges aquil. et quod dicitur ibi ex loca
to expone. i. ex conducto. ista est illa prima que pone po
nuntur. ut ff. de act. empt. ueteres. licet. nisi illo sit
alia littera dampnandi. et tunc agit. Sed qualiter agit cum
nichil est absit. Rei abesse intelligitur. id in quo quis obligatus
est. ut et al. ff. de neg. ges. l. si quis mandato. In hac autem
intelligas repetita contra inactorem superiori. unde ita concipi
as libellum. libellus.

Vobis domine. c. e. R. de c. disciplo vel hospite meo qui
de domo quam inhabito tale quid proiecit quod dampnum
dedi titio in uestibus eius vel in iumentis. in x. unde propterea sum
condempnatus in duplum illi titio. quod duplum mihi ab hospi
te meo vel disciplo mihi prestari peto. et ad hoc propono
actionem in factum. que directe concipiatur libellus. di
c. l. ff. e. l. si vero. Item autem si ita est dans recte concipi li
bellum quia iste dampnatus solvit. alioquin si non solvit
sed dampnatus est vel dampnandus est illi titio vel dampnat
ideo ut ab illa condempnatione facta seu facienda me
liberet ago contra eum. et ad hoc propono actionem in factum. quod sic
debeat concipi libellus quia non solvit sed tenetur sol
vere. dic. l. ff. manda. l. si mandato. et quod notatur. Opp.
Sed opponitur. nam non videtur quod actio illa possit contra condu
ctorem intendi pro effusione factam a disciplo vel hospi
te. quia peccata suos tantum debent tenere auctores.
ut. c. de penis. l. sancimus. Si quod iste conductor non potest
teneri illi cui dampnum datum est quod conductor contra disci
pulum non habet actionem. male quod actio illa intendit.
Rx actio illa que descendit ex hoc edicto et pretoria est
et extraordinaria et ex quasi maleficio unde sic dicimus
in actionem in factum quod descendit ex edicto. nau. caup. sta.

que est in duplum. et ex quasi maleficio datur ex ordine
contra inhabitatorem et illa contra dominum ex delictis commissis
a familiaribus sic quod tenetur pro facto tamen ex ordine et pre
tore ita utilium est ut teneantur ut. Questio.
Sed et queritur nam conductor contra hospitem nullam habet actio
nem. ut ff. e. l. i. contra pri. male quod concipitur libellus contra ho
spitem et male dicit. l. ff. e. si vero. Item autem. Ro. l. i. lo
quitur in hospite repentino qui in sero hospitatur in
mane recedit. l. si vero. loquitur de hospite qui moratur
cum hospite ad tempus in fine illud nota quod actio ista in factum
que datur conductori contra disciplum vel hospitem non illa in
factum que descendit ex illo edicto de his qui deiecerint vel effu. Sed est il
la in factum cuius tenor innumeras et varios articulos locum habet.
ut c. de sacro s. ec. l. sancimus. et ita sentit dominus meus ac. et
ita ibi notat. alii voluerunt dicere quod descendat ex illo edicto
cum in illo sit preteritata. posita.

De actione in factum que datur contra illum qui habet aliquid appo
situm in subgrunda ex quo dampnum possit contingere.

Consuluit et pretor ad aliud edictum tale predicto ne aliquid
mali contingere possit hominibus euntibus per viam. s. ne aliquis habeat
aliquid ita positum in subgrundam seu domo vel cenaculo
vel aliquo alio edificio quod si caderet posset nocere. et si
quis contra fecerit. punit eum in x. aureos. ut ff. e. l. si vero.
Pretor ait et ad hoc est inducta actionem in factum. unde ad
hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod ali
quis imponat vel impositum ab alio patiatur ita stare et quod
cumque sit inquilinus vel dominus inhabitet vel non nocuit. ut
ff. e. l. si vero. pretor. contra hoc edictum. et contra ipsum. Secundum
quod sit in illum locum positum ubi vulgo iter vel homines consue
uerunt stare in aliqua parte civitatis vel vici. Ter
tium quod si caderet possit dampnum dare. ut ff. e. l. predicta et
l. pe. in prin. In hac est actione non exigitur ut dampnum sit
datum sed an dari possit. quia si dampnum est datum quia cecci
dit tunc agetur contra illum qui imposuit ille qui dampnum
passus est. preter penam istam quam tenetur ipse si imposuit et
impositum habet. si autem ille imposuit et alius possidet qui
imposuit tenetur de dampno dato si cecidit. et ille qui
imposuit tenetur pena x. aureorum. ut ff. e. l. si vero.
pretor. et si itaque. positiones ac.
unde in hac actione actor faciat tales confessiones. Ego di
co quod tu imposuisti tale quod super illum locum ubi vulgo iter
fit et in loco imposuisti. Item illud quod imposuisti difici
le cadere posset. Item illud impositum cecidit et tale dap
num intendit. Item si caderet dampnum posset dare. Et reus
faciat tales positiones. positiones Rei.
Ego dico quod tu tamen imposuit et scis tamen impositum habet.
si hoc confitebitur actor sicut quia quod non intendit. Item
illud quod est impositum nunquam cadere posset. Item illud quod
est impositum est impositum super locum ubi nullus transit. In
hac actione concipitur ita libellus. libellus.
Vobis domine. h. c. e. R. de c. quod in ea parte vel loco ubi
vulgo iter fit impositum habet quod si caderet dampnum dare
posset. unde ipsum in x. aureos condempnari peto. et
ad hoc propono actionem in factum ex edicto ne quis aliquid habeat
positum in subgrunda. quod recte concipiatur libellus
dic lex. ff. de his qui effu. l. si vero. pretor. Opp. Sed.

opponitur. nam non uidetur quod actio ista fuit intendi quia ad fere deuitate teneretur est quod hanc impositum super locum uti uulgo dicitur. Ideo edictum intelligitur de actione loco his illos quibus ita impositum ut de facilitate possit; Quaestio. Item quaeritur si aliquis huius impositum cum casu facilis esse possit; an quia simul incidit impensa subiuit et remouit antecenatur. Dei hanc questionem inuenies infra questionem meas sabbatinas tractatis et ideo dic ut ibi notaui. Illud nota quod haec actio popularis est prohibetur non ut habet. sed cuilibet de populo inherere aut nonduntur et cetera. annu. ut ff. de. siue. Cult.

De actione in factum quae datur contra agrimensorem qui mentitus est in modum renuntiandi. Rubrica. Si agrimensor falsum modum dixerit.

Contingit saepe quod aliquis uult emere. x. stariola de alicui terrimto uel quaestione de finibus et sic agrimensor uadit ad locum ut metiatur uadit et mentitur et renuntiat falsum modum. uel plus uel minus ita quod uocatus emptori uel uenditori uel mihi uel in iudicio finium regundorum uel renuntiauit falsam mensuram edificii frumenti uel uini uel latitudine itineris uel constitutione immittendi uel proiciendi siue arenam lapide uel tignum metiendo mentitus fuit. uel et in eius uel rei mensura nos fefellit. Ideo proptera induxit actionem in factum per quam ab illo agri mensore turbatum infertur consequi possimus. ut ff. si agri. mensor fal. mo. di. l. i. § i. et l. si mensor. et hoc inductum et l. siue. et l. uel. Et ad exemplum agri mensoris tenetur architector et redemptor. l. quisquis est minus opus edificat et debebat mihi murare usque ad. xx pedes tenetur et tablarii sinne in computatione fefellit. ut ff. l. ult. Sed quod primos casus qui renuntiat falsum modum in finibus. uel magno competit directa in factum in alius casibus competit utilis. Unde actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod quaestio sit de finibus. uel aliquos uel emptio sit facta aliquo pacto et emptor uult esse certus quanta mensura sit prout emptum. Secundum quod agri mensor eligatur. Tertium quod uadat agrimensor et metiatur. Quartum quod metiatur et male et sic renuntiat falsum modum. Quintum quod dolo uel lata culpa fecerit pro dicta mensura. Sextum quod non competat mihi actio contra emptorem cum plus habeat de modo pactio. uel in emptori contra uenditorem a quo possit condicere pretium exequimus habui de domino uel de finibus et quoniam possit esse quia forte ipse fuit non soluendo. Potest quia mensura ad actio solum competit contra agrimensorem puta petii ante quam uenderet mihi. x. iugera. i. iugera quod non soluerat tunc debebat de tota soluisse. fuit missus agrimensor renuntiauit tota. x. iugera contineri meo quanta dictum erat. absolutus finis habeo ego actionem contra agrimensorem tamen ... contra. quia obstat exceptio rei iudicate. sicut hoc probatur. ff. de. l. i. § i. ii. et ii. et ult. et l. si duobus. Competit et secundo pro. Septimum quod agri mensor sit nulla arte peritus. alias imputatur tibi quia eum elegisti. ut ff. de. l. i. Positiones Actor.

Unde in hac actione actor faciat tales confessiones.

Ego dico quod uolebam emere actio. x. iugera pro diu uel quo finium erat inter me et uniuersum. Item uolebam scire an illud pro diuisio esset. x. iugera an fines mei usque ad tale locum protenderetur. Item uidimus agrimensorem pro te allegatum te diuisisse et dixisse mentitus et male. Item renuntiasti illud pro diuisio esse. x. iugera uel fines meos in iniuste protendi et inueniri minora esse iugera uel plus esse in finibus. Item uenditor eum solum pretium est factus non soluendo. Item tuae pretium magnas mensurandis. Item dolo tuo uel lata culpa male mensurasti et male renuntiasti. Positiones Rei.

Reus faciat tales positiones. Ego dico quod tamen sepe numero egit cum eo de finibus. uel noluit ab eo emere iugera. x. Item dico quod inpetiit me. gero esse mensura de pro dicta. Item inpedio illo nescit tamen. x. iugera. Item fines tuum usque ad tale locum tamen protenduntur. Item ego renuntiaui illa esse. x. iugera et fines tamen protendi. Item uenditor qui tibi uendidit est soluendo. Item dico me sine dolo et culpa lata mensurasse. i. bona fide. Libellus.

Inhac autem actione concipiet ita libellum. Uobis domino G. K. de G. qui male dolo uel lata culpa renuntiauit in eum ipsum mittere ad mensuranda iugera uel et nec renuntiauit eum esse iugera et minora inueni renuntiauit fines usque ad tale locum tamen protendi qui ulterius producuntur. unde interesse meum ab eo peto quod extimo. xx. et ad hoc propono actionem in factum ex illo edicto si mensor falsum modum dixerit. quod ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. de. l. iii. § i. Quaestio.

Sed quaeritur. nam uidetur quod nulla sit utilitas actionis. nam si emptor seu uenditor uel alle quibus fit finale pro diu tenetur soluendo. et tunc cum habeat auxilium contra illos ergo agrimensorem non agit. ut ff. de. l. iii. Competit. Et ideo actio ista est subsidiana illis personis existentibus non soluendo. ut in l. predicta et in eadem l. competit licet ille sit soluendo. ut in hac actione notaui et ff. de. l. iii. § i. Quaestio. Item quaeritur cum gerentis et mensuratis fiat gratia utriusque et ille quamuis ad metiendum agrum forte quidem recepit aliquid benefitii loco quare non tenetur agrimensor de dolo. lata et leui. sed de lata tamen. cum secundum regulam deleuitque gerentis sit gratia utriusque tenentur et de leui culpa. ut ff. commoda. l. si ut certo. § i. Ideo.

Regula illa est uera ut tamen habet tamen exceptionem. ut habet. ita et alia contra regulam de gerentibus sit gratia tamen tamen deberet teneri de dolo. lata leui et leuissima. ut in commodato. ut l. predicta. fallit tamen in depositario quod fit gratia tamen tamen non tenentur nisi de solo dolo et lata culpa. ut in deposito. fallit tamen in procuratore qui tenetur et de leui et leuissima et de inbilitate dominorum. ut c. man. l. competit. Item nota quod iste est quidam gerentis pro se et non obligatur et. do ut facias et licet uideatur locatio non tamen est et ideo non ueniat merces quam respondatur datur gratia renuntiationis. ut ff. de. l. i. De actione in factum quae datur contra eum qui aliquem in fundo alterius mortuum sepelire non posuit. Que actio et cui datur.

Contra si nunc mortuus metuitur sepelliri non debet in incastello. uel uico. sed tamen quia corrupit

Marginal notes (left): semel; Item; arenam; architector; illud; muri; positiones.

Marginal notes (right): ... computatione ... sunt; ... nos; ... regula ... in culpa; mentitur; tenduntur; tabl.; competere; positiones; competere; ut ff. de pec. sit ... quod eum quod ... regula sit ... sit tamen gratia m... nerit de solo dolo et lata culpa.; ... ; ... ; sepeliere.

Note at foot: Quaestio. Sed si habebat dolum agrimensor quod ad se ... an agrimensor ... absit.

act̃ cadaueribus mortuoꝝ / ⁊ ita hoīes infirmarent̃ur.
10 immo pena statuta ē ī eos. xl. aureoꝝ ꝯ illos q̄ꝯ
fecerit. ut ff. ꝺ sepulcro. uio. l. p̄tor. ꝯ dui. adri.
⁊ ideo ⁊ ideo ꝯtingebat sepe q̄ ego sepeliebā mō
tuū infundū tuū ⁊ ita uidebatur ē loci usus au
ferri / ideo quia ibi humatus hō iacebat / Inuen
ta ē actō a p̄tore. p̄quā l̄ daabis m̄ loci p̄tiū ⁊ sta
bit ibi mortuus / l̄ auferas uid sepultū. ut ff. ꝺ
relig̃. ⁊ sup̃. fu. l. t̃q. Oꝺo Sꝫ cui erit
electō / inferentis l̄ dn̄i loci. / ut̄ q̄ inferentis. ar
ff. ꝺ uir. dot. p̄leꝝ q̄. ꝯ ult / ut̄ tn̄ uniquū. ut ff.
reꝝ amo. non enī. ⁊ c. ꝺ his qui ano do. ma. l. i.
Dn̄o tn̄ meo aq̄ ut̄ q̄ sit electō inferentis. q̄ ꝯo
gitur quis uendē fauore religionis. ut ff. ꝺ
relig̃. l. siquis sepulcrū / nā ꝯ ꝩ alr. ned cog̃ ue
dere iuīte. ⁊ inforo manu mittere. ut c. ꝺ cōi
ꝓuo. ma. l. i. / ⁊ inhoc ꝯcordat. dn̄s m̄s R. lic;
dnō p. fuerit usū ꝯ p̄ ar. p̄dcā / Veꝝ quia actō
ista hodie ꝺ facto uix p̄; loc̄ h̄re cū hodie ꝺ ꝯsu
etudine mortui in ciuitatib; castris ⁊ uillis se
pelliantur / ul̄ sic̄ sepelliuntur in eccl̄is ideō in ea
parū insistam / Veꝝ adhoc ut ꝯpetat tot sūt
necc̄ia / Primū q̄ aliquis sit dn̄s loci / ul̄ ius ha
beat ibi puta l̄ s̄uitute l̄ usus. ut ff. e. l. ii.
ꝯ ii. ⁊ ꝯ siue. l. oēa. ꝯ inhac actōe / Sedm̄ q̄ lo
cus ille sit purus. i. neq; sacer n; s̄cs n; religi
osus. ut ff. e. l. ii. ꝯ purus. / Tertiū q̄ inuito lo
ci dnō sit illatus al̄ cessat ut ff. e. l. ii. ꝯ si
usfruc. ⁊ ꝯ loc̄. / Quartū q̄ inferatur mortuus
causa sepulture. ut ff. e. l. ii. ꝯ ꝺ ea. / Quintū
q̄ tn̄ loci inquo corpus humatū ē extimetur
ut. ff. e. ii. ꝯ certus. positōes &c.
Inhac aut̄ actōe faciat actor tales ꝯfessiōes.
Egodico q̄ talis locus m̄s ē ul̄ ius habeo ī eo / It lo
cus ille purus fuit usq; ad talē diē. / It q̄ me in
uito intulisti in eo mortuū tuū ⁊ cā sepulture.
ꝯ ꝯtra reus faciat tales pōitōes. l̄ ꝯfessiones / Egodi
co q̄ loc̄ ille ꝺ quo dicis ē tuꝰ i. tm̄. po. Rei.
It dico. q̄ p̄ hora intuli mortuū nā s̄ca alibi se
pelliuit / It ego intulite ꝯsentiente. Inhac actōe
ꝯcipies ita libellū. libellus
Vob dn̄e h. q. e. R. ꝺ ꝯ. qui inlocū meū talē
purū me inuito intulit mortuū. s. talē. uū aut
ipm̄ mortuū remoueat / aut m̄ loci illi p̄ciū q̄
extimo. x. p̄ster. ⁊ adhoc p̄pono act̄ infam̄ exe
cutō illo qui intulit mortuū ī loc̄ alienū. q̄ ita
recte ꝯcipiatur libellus. dic̄. l. ff. e. l. t̃q. / ⁊ ita
ꝯcipies libellū si dicere elect̄ ē inferentis / sicaut̄
electō ēēt dn̄i loci tē pones tn̄ alteꝝ inlibello.
qo Sꝫ illud queritur / ān oīū sinac / q̄d sit inobliga
tione / ut̄ loci p̄tiū an q̄ mortuus ꝺbeat remo
ueri. R. ut̄q; inobligatōe. alteꝝ tn̄ inexsolu
tione tn̄ sic̄ inalt̄natiua p̄missione. ut. ff. ꝺ
ꝩ ob. l. siduo rei. in fin̄. ⁊ hoc sic̄ in ea sūa ut sit
electō inferentis / sicaut̄ ē electō dn̄i loci tē. ille
erit inobligatōe ⁊ solutōe q̄ eliget dn̄s ⁊ pater

inlibello sic̄ uidet q̄n ē electō alicui ex p̄sta
puta p̄mitto t̄ rē istā aut illā quā uoles ut
ff. ꝺ ꝩ. ob. l. siquis stip̄latus sit stichū aut
panphylū.

De act. funeraria q̄ dat̃ funerati ꝯ expēsis funis quas fec̄ ꝓ fun̄e defūcti.

Quamultociēs aliq̄s sepelit mortuū ⁊ ī eis fu
nus fac̄ inpensas / ideō p̄tor adrecup̄ando sup̄
sueturit funeraria p̄ actōeꝫ funaria / quā quidā dicūt
ita s̄pāli noīe uocari / ali dicūt q̄ nō sit p̄u nomī ac
tiones. s̄ꝫ sic adiectō ⁊ uocetur actō in fc̄m funaria.
sicut dn̄s m̄s notat in p̄aꝝ medie siue. ꝺ relig̃. ⁊ sup̄
fu. ⁊ p̄s; adducitar. in act̄ ꝺ p̄ectio / q̄ nonē p̄u nom̄
actōis s̄ꝫ adiectō. ut s. in act̄. ꝺ p̄ectio notaui. q̄
enī actō ista ꝺ tur adrecup̄andos sup̄tus. dic̄. l. ff.
ꝺ religi ⁊ sup̄. fu. l. siquis sepulcrū. ꝯ p̄tor / q̄ actō
adhoc ut ꝯpetat tot sūt necc̄ia / Primū q̄ aliquis
sit mortuus / Sedm̄ q̄ infunus illi mortui sit fac
ti sup̄tus. / Tertiū recup̄andi aīo fecerit. sic̄ hec ꝯ p̄
bantur p̄ legē p̄dictā / sup̄tū intelligas siue fiat ī
mortuo sepeliendo / l̄ custodiendo sicut ꝯting̃ ꝺ hi
is quī moriuntur in sero p̄ ea datur p̄ciū mulie
rib; q̄ custodiūt eū ī nocte. ul̄ inducendo mor
tuo. puta quia uult sepelliri p̄egre. sic̄ multi
quiuadūt ad monasteria multū remota ut ibi
sepelliantur. siue fiat in p̄sbiteri ꝺ nocte ul̄ de
die eū custodiūt cantēt psalteriū p̄ aīa mortui
ul̄ siquid inpensū ē inmarmor ut ibi sepelliatur
ul̄ insta īinguina ⁊ breuit̄ quicquid inpensū ē
ē ea corp̄ in talib; ꝺ inpensa funeris / nouauit ꝺ
inpensa si aliq̄d inuestiб; p̄ciosis inpensū ē ē ea
corpus. ut cū eis sepellietur. sic̄ faciūt simpliciores
⁊ gagarī qui dicūt ā quib; uestib; sepellitur ali
quis cū talib; resurget in die iudicii ut h̄ p̄tuntur
p̄ l. ff. e. l. at siquis. ꝯ funeris. ⁊ l. funeris sup̄
Quartū q̄ fuit sup̄tus s̄m dignitatē mortui ut ne
q̄ plus imputet q̄ factū ē. neq; q̄ tū ē tn̄ ē sic̄ in
modice factū q̄ habetur rō facultatū ꝺ functi
neq; statur uoluntati testatoris si inmodice p̄
cep̄. ut. ff. e. l. at siquis. ꝯ sequit. / Quintū q̄ī
sup̄tū h̄atur rō tp̄is. ut in p̄dcō. ꝯ ut si fec̄ tp̄e
yemali in quo plus ī pendit q̄ sq̄ ī estate. / Sextū
q̄ fiat p̄textatio a funerante q̄ facio sup̄tus aīo
repetendi ut in p̄dca. l. ꝯ s; in dū. / Septimū
q̄ alia actō nō ꝯpetat / nā tē illa non datur ut
ff. e. at siquis. ꝯ siquis dū. / Octauū q̄ sup̄tus
fiat s̄m dignitatē ⁊ facultatē ꝺ functi. nā si
modicus fiat sup̄tus in ꝯtumeliā ꝺ functi cū defūc
tus locuplex sup̄tus ille non repetitur. ut. ff. e.
l. at siquis. ꝯ s; in dū. in fine. Inhac actōe
actor faciat tales ꝯfessiones. positōes. &c.
Egodico q̄ tali mortuus fuit. l̄ e. / It infunus il
lius tm̄ expēdi siue quia ipm̄ sepellire feci l̄
custodire. ul̄ p̄egre ꝺ ferri. / It sup̄tus feci eo
aīo ut repeterē / It feci sup̄tus s̄m dignitatē ⁊ facul

cultate defuncti. Item fui prestatus q(uod) aid repetendi fa cietu. Item inyeme feci sumptus. et reus faciat tales positiones. po. Rei.

Ego dico q(uod) titi(us) uiuit. si confitebitur actor succumbet. Item si fuit mortuus sed tamen fecit sumptus. Item tamen inie cum fe cisti sumptus. Item tu fecisti sumptus gerendo negotium heredis. Item tu habes actionem fam. here contra herez tuum. Item titius mortuus fuit. diues et nobilis et tu paruos sumptus in funus eius fecisti. Libellus.

Inhac aut(em) act(ione) concipiet actor ita libellum. Vob(is) d(omi)ne. h. c. e. R. de m. aquo peto michi solui xx. que expendi in funus sui patris cuius est heres. et adhoc ppono actionem funerariam. v(el) act(ionem) in factum funerariam. q(uod) ita recte concipia tur libellus dic(itur) l. ff. e. si quis sepulcrum. contra pretor ait et l. at si quis. contra hec actio. Opp. S; opponitur nam actio h(ec) nullo m(odo) ui(detur) q(uod) competat. nam certum est q(uod) si alia ac tio competit q(uod) ista non datur. ut s(upra). notaui. s; pro q(uod) sep(e) competet alia s. neg(otiorum) g(estorum). nam si sepelio defunctum gero negotium q(uod) ipo gestu respic(it) here(dem) et utilit(er) gessi g(ra)dat(ur) neg(otiorum) ge(storum). actio. ut ff. de neg. g. si pupilli. contra si quis. et l. pop. sine gen. S; poss; forte fieri q(uod) illud ue(rum) e(st) adita hereditate. ant(e) aditam aut sec(us). et tunc locum h(abe)t funera ria. Opp. S; opponitur. nam a(n)t(e) mortis ui(detur) successisse defuncto non ex quo adiit. ut ff. de ih. p. s. l. si ex re. dum. contra illud. l. Illa fictionem considerat hic aut(em) rei ueritas consideratur. nam in rei ueritate here(s) ant(e) q(uam) adeat heres dici non pot(est). contra palius aut(em) nego tius in iacente hereditate daretur actio neg. g. s; pro hoc n(on) f(acit) e r(ati)o nam et alia negotia gesta iacen te hereditate potuerunt ee defuncti dum uiueret. illud aut(em) n(on). nam habita relatione ad p(ra)eter(itum) t(em)p(u)s non pot(est) illud neg(otiu)m dici defuncti cum non supersit. habita relatione ad preteritum t(em)p(u)s silr non pot(est) dici defuncti quia eo ui uente illud neg(otiu)m explicari non potuit. multo g(ra) minus pot(est) dici heredis qui iacente hereditate non dum erat here(s). ut ff. de neg. g. l. ait pretor. contra hiba. et l. sui hereditaria. nec obstat q(uod) leg(itur) ff. e. l. i. qui p(ro) funus impendit cum defuncto contra here(dem) ui(detur). non cum here(de). R(esponsio) ue(rum) e(st) quia cum defuncto ui(detur) contra h(e)r(ede)m ut uide a tur creditor hereditarius ee et ita h(ab)et b(e)n(e)ficium sepu toris. ut ff. de sepul. l. i. et ita notat d(omi)n(u)s n(oste)r in sti ma de religiosis. Illud aut(em) notat q(uod) hec actio da tur et contra prohibentem licet in act(ione) neg. gestorum sit contra. ut ff. e. l. at si quis. contra de labeo. Item om(n)es eius all enim pcedit. ut ff. e. l. pl. De act(ione) in factum qua co(n) sulitur, cum locus religiosus uenditus est p(ro) puro. et prohibetur emptor ne ibi inferant mortuos.

Contingit sepe q(uod) aliquis locum religiosum uendit p(ro) puro et emptor imponit uel edificium v(el) aliud in loco illo. uel prohibet d(omi)num loci religiosi inferre ibi. mortuos. id(e)o consulitur d(omi)no loci religiosi p(er) ac tionem in factum contra illum ut tollat posita immo ut prohibet sibi suum in(feren)d(um) ee quatenus uiit ee sua illa non fuisse imposita. v(el) illum non fuisse prohibitum. immo in ... locipitum. ut ff de relig. l. ossa. contra illo eius. et l. libe rum. et l. is q(ui) emptor aut(em) h(abe)t actionem ex empto contra uendi torem lic; uenditio non ualuerit q(uantu)m ad rem ipam et,

ff. de ehen. empt. l. officium. contra quia et hoc q(uod) emptor fuit ig norans. ut in p(re)d(i)c(t)a. l. Vnde adhoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis q(uod) locus ille fuit religiosus. Secun(dum) q(uod) sit uenditus p(ro) puro. Tertium q(uod) ille qui agit hac act(ione) sit d(omi)n(u)s uel fructuarius v(el) h(abe)t s(er)uitutem puta inferendi mortuum quia de alia non p(otes)t intelligi. ut ff com(mun)ia de s(er)ui. l. caueri. sicut hec probantur. ff. de relig. l. ossa. contra illo eius. et contra in hac. po(siti)ones. Rei.

Vnde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico q(uod) talis locus e(st) religiosus. Item ego dico q(uod) tu uendidisti illum p(ro) puro. Item locus ille ad me p(er)tinet. uel in eo habeo usu(m)f(ructum). v(el) s(er)uitutem. po. Rei.

Et reus faciat tales positiones. Ego dico q(uod) locus ille uacat a sepultura si confitetur actor succumbet quia iam non erat religiosus. Item dico q(uod) illum uendidit tibi tamen. Item illi se p(er)tinet d(omi)n(u)s pleno iure. si confitebitur actor succumbet. In hac aut(em) act(ione) concipiet actor libellum. Libellus

Vob(is) d(omi)ne h. c. e. R. de m. qui locum meum. s. talem religi osum p(ro) puro emens talia imposuit uel mortuos meos in ferre prohibet. unde ut imposita tollat uel uti ee meum impo(sui)t. q(uod) extimo. xx. ago contra eum et adhoc ppono act(ionem) in factum. q(uod) ita recte concipiatur libellus. dic(itur) l. ff. e. l. ossa. contra si locus. et l. liberum. contra l. si quis. Pot(est) et concipi libellus contra uen ditorem illius loci ut ita dicens. c. de m. qui meum locum re ligiosum p(ro) puro uendidit titio qui in loco p(re)d(i)c(t)o hedifica uit unde mortuos meos libere inferre non possum. unde a go contra ipsum ut p(re)d(i)c(t)a imposita faciat remoueri. uel in meum ut ee prohibet. et adhoc ppono act(ionem) in factum. q(uod) ita rec te concipiatur. dicitur l. p(re)d(i)c(t)a. Opp. S; opponit(ur) nam non ui(detur) q(uod) contra emptorem possit libellus concipi. cer tum e(st) q(uod) emptor non tenetur sibi. nec ex contractu v(el) q(ua)si nec ex ma lefitio v(el) q(ua)si cum ignorans emerit g(ra) actio contra eum intentari n(on) pot(est). ut ff. de act. et ob. l. i. Item si emptor imposuit edifici um poss; agere q(uod) edificium ee suum cum quicquid imponatur solo cedit. ut ff. de acq. r. do. l. ad(e)o. et inst. de re(rum). di. Item si imponit alia circa sepulcrum p(er) actorem in factum illa petet cum religiosa facta sit. ut ff. de rei. uin. l. querelli gnosis. R(esponsio) contra emptorem recte intenditur actio p(re)d(i)c(t)a et pp dictas. nam si aliquid imposuisti in sepulcro meo me in uito uolo q(uod) tollas et hoc ratio suadeat. Item q(uod) ueni at in loci p(re)t(iu)m et hoc ratio suggerit qui ab hoc e(st) q(uod) di cit in p(re)d(i)c(t)o. contra si locus. uiris consultus cuiq(ue) ex empto ac tionem contineat. l. ne illa continet in re ee ita et ita contra uenditorem aut(em) deum concipitur libellus ut pp dic tis. Qo S; uni oritur in hoc casu credo illam oriri ex malefitio. delictum e(st) uendere quem alienam rem p(ro) sua. Item religiosa p(ro) pura. ut. ar. c. de pact. l. de q(uo)d e(st). contra ult. S; quo datur contra here(dem), ut in p(re)d(i)c(t)a. l. si quis. et l. libe rum. R(esponsio) quia ex quo defunctus uendidit locum meum et habuit p(re)t(iu)m. ut(ilite)r re(spo)n(de)t h(e)r(e)s cum p(re)t(iu)m loco rei succe dat. ut ff. de pet. her. l. si et rem et p(re)t(iu)m et sufficit ad eum semel p(er)uenisse. ut cat. ff. q(uod) metus ca. uidemus. qo S; illud queritur qualis actio ista detur fructua rio v(el) h(abe)nti s(er)uitutem. n(on) recepi(t) ut ff. com(mun)ia de s(er)ui. l. caueri. R(esponsio) non recipit s(er)uitutem ut ad certum mo dum monumentum extollatur v(el) certus numerus hominum humetur. ut in l. p(re)d(i)c(t)a. uerum tamen s(er)uitutem recipe pot. s. q(uod) liceat sic e(st) in monumentum meum inferre mo(rtuos)

./. ut sup(ra) dixi nam certum est q(uod) ea que p(ro)uani iuris ee desinunt p(er) s(er)uitutem ut sit religiosa p(er) s(er)uitutem

heredes

Ho.

ei

Ho. dat(ur) ex empto u(el) uenditio no(n) teneri

mortuos. Item et monumenti mei relinquere tibi pos
sum iurisiur. De actione in factum que descendit ex
iure iurando, quod est quod inter petitorem et possessorem
et iure defert sacramentum alii. Rubrica.

Contingit sepe inter petitorem et possessorem de re aliqua quam
petitor infirmiter. i. sine causa dicit suam esse. ubi quia petitor
dicit peto rem istam quam dico ad me pertinere et non dicit
ex qua causa. uel possessor dicit ad se pertinere. eadem contentione de
iur. forte uel de hereditate uel de reb; aliis et sic de aliquo.
possessor defert sacramentum actori iura quod res ista sit tu
a et ego illam tibi restituam. uel actor dicit possessori iura quod res
ista sit tua et ego concedo aliter. unde in hoc casu petitor inducit
actionem in factum que oritur ex hoc iure iurando delato per quam consu
litur iuranti. quod possit rem auocare. set aliter possessor et aliter
petitor. nam possessor habet exceptionem contra petitorem. habet et petitor
actionem contra eum si forte possessor a possessione cecidit et peruene
nit ad petitorem. petitor autem tamen contra possessorem habet actionem qui
detulit sacramentum non autem habet actionem contra alios. quia res in
ter alios acta aliis non preiudicat. sicut hec probantur
ff. de iur. iur. l. nam postea. § ult. et l. § ult. si possessor. per totam l.
Sed opponitur ff. de publiciana. l. eum qui. § petenti
nam ibi dicit quod delato sacramento a possessore actori actor habet
publicianam. hec autem dicit quod habet in factum. Ideo distingue pro
et concordia fuerit. nam hodie ego possessor detuli tibi petito
ri sacramentum tu iurasti habes contra me actionem in factum ut
rem tradam. postquam autem tibi tradidero si a possessione cecide
ris et illa possessio peruenit ad me habes contra me publicianam
quia publiciana non datur nisi possessione tradita ut in casib;
ut ff. de publici. l. i. et ii. et iii. Alii dicunt quod nos ad
mittimus quod publiciana non est proprium nomen actionis. set
est adiectiuum. unde non contradicit. l. illa qua datur in
factum publiciana. set possessione tradita petitori qui non
habet. pu. contra omnes. set tamen contra deferente. ut in predicto. § si
petenti. cum ex iusta causa habuit. ut inst. de act. § alie. et ff.
de pu. l. i. Vrit dominus meus et dicit quod bene competit iuramentum
pu. contra omnes cum res ex iusta causa sit tradita puta ex delatione
iur. iur. sicut sicut data pro ex causa dotis. uel permutationis. uel le
gati. sicut ibi causae assignantur. ff. de pu. l. i. et sequen
tibus. et illud duntaxat quod ponitur in predicto. § non excludit
quin detur contra omnes pos. set excludit tamen dominum quia contra eum non
datur. ut ff. de publiciana l. ple. et sic exponitur. al. uer
bum soli. c. de legib; et constit. Si imperialis et uerbum hoc solum
sic inuenitur. ff. de iur. iur. Vnde ad hoc ut actio ista
competat tot sunt necessaria quot sunt necessaria in actione utili
ex qua iuratur. de qua tractauimus. s. in rubricas. et ibi
inuenies. in omnib; enim concordat illa cum ista preter quam quod
illa locum habet quando causa fuit adiecta in sacramento delato. hec
autem locum habet quando causa non adicitur. et uerbum utiud infor
mis est uerbum magistrale non legale. et quare quia causa
sic ius et ratio quare actio inducitur alias non ualet ob
ligatio. ut ff. de dolo ex l. ii. et de condit. sine causa. l. quotiens.
sicut quod est substantia actionis et obligationis quod est forma.
nam forma rei est esse rei ut ff. ad exiben. l. iul. § sig
homines. § si. et si quis rem et hoc est quod dicit lex alibi cautionem
indiscrete loqui quia sine causa. ut ff. de pluit. eum de inde.
§ ult. licet est dicam quod ad me pertinet causa propterea non uide
ritur propter dubium ipsius ubi pertine. ut ff. de u. si. l. uerbum per
tine. unde omnes confessiones queruntur in predicta actione possunt
et in hac fieri libellus.

In hac autem actione concipitur talis libellus. Vobis domine h. g. e.
R. de O. quem cum ab eo rem talem peterem quam dicebam me
am esse. unde eo referente iuraui rem illam esse meam quam
rem tradere michi recusat. unde ut tradat eam michi et assignet
ago contra illum. et ad hoc propono actionem in factum ex iure iur.
l. nam postea. § ult. cum l. sequenti et l. § si possessor. per totam l.
Qualiter autem libello obiciatur quod in predicta actione utili
ex qua iuratur. de qua tractaui. s. Si autem pos. a
possessione cecidit et res deuenit ad petitorem, qui detulit
concipiet talem libellum. libellus.
Vobis domine h. g. e. R. de O. quem cum a me rem peteretis
quam dicebat suam esse ipso deferente iuraui rem illam me
am esse unde cum a possessione illius rei cecideri et ad ipsum perue
nerit rem illam michi prestari peto. et ad hoc propono actionem
in factum ex iure iur. informiter delato. quia recte concipi
atur libellus. dicit lex ff. de iur. iur. l. § et si. pos.
inspicitur et hoc uere est quando possessor iurauit rem suam esse. sed
si iurauit rem petitoris non esse. tunc nullam habet actionem
set tamen exceptionem. ut in l. predicta § et est ratio quare in ipso
casu habet actionem. in ipso non. nam quod iuro rem meam possidere
tamen iuro tuam non esse. et ideo datur actio et exceptio. quia
in ipso casu non est. ut ff. de precur. l. pos. ii. inst. Vero.
Sed illud quero quare quando per deferente ius iurandum actori rem actori
tradita habet actor publicianam contra omnes ut supra dixi. actore
autem deferente sacramentum pos. et re apud illud di
missa non habet actionem in factum contra omnes set tamen contra deferente,
ut ff. de iur. iur. l. nam postea. § ult. Vrit dominus meus ac
tor ideo habet publicianam contra omnes. quia ex causa iusta pre
cedit et traditio sequitur quod publicianam inducit.
ut s. dixi et dicit l. ff. de publiciana. l. traditio. Reo
autem iurante res nulla est traditur set tamen ex causa ac
tionem apud eum remanere uidetur. addo ar. optimum
c. de rei uxor. act. l. § ex fundo. De actione in factum ex
illo edicto si mulier uentris nomine calump
nie causa in possessione missa esse dicatur.

Contingit sepe quod aliquis moritur uxor illius dicit
se ex mortuo pregnantem cum non esset uel erat pregnans
ex alio et ita per calumpniam petit nomine uentris mittit
in possessionem bonorum quando sui mariti ut uentri seruatur et per mali
gnus fiat reb; alienis unde pretor succurrit heredi
uenienti ex testo uel ab intestato contra illam mulierem
per actionem in factum ex illo edicto si mulier uentris nomine
queratur contra illam ad interesse. ut ff. si mulier. uentris.
no. in pos. calump. causa missa esse dicatur. l. i. Vnde ad
hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Imprimis
quod aliquis sit qui habuit uxorem. Secundum quod habuit bo
na. Tertium quod sit defunctus. Quartum quod mulier
per calumpniam petat missionem in bonis illius. Quintum quod
missa sit. Sextum quod annus utilis non sit elapsus si
cut hec omnia probantur. ff. e. l. i. § i. ii. et iii. Ideo enim
dixi quod fuit uxor quia aliter non posset petere. Ita enim de
mum petitur missio quotiens ille qui gestatur in
uentre esset legitimus successor si nasceretur. unde
uentri non aditur hereditas. ut ff. de acqu. her. l. cum
quidam. § et ideo dicit. Rubrica. si mulier. causa. quia necessitas
calumpnia cessat hec actio contra mulierem et uentri sine calumpnia
ne causa alere nomine uentris reb; alienis. ut ff. e. l. i.
§ ii. et iii. pot est esse sine calumpnia si forte est dubitat

infomitt delato descendente. qui ita recte concipiat libellus. dicit l. ff. de iur. iur.

petet

se pregnantē ul' asseuerabatur p̄gnās ab [oste] tribus pu
ta quia forte cessauerūt menstrua / habebat dolores ha
bebat fastidiū. cetera. s alicq sero comedas multū de
faba et ita uent̄ intumuit non debuit ēēe se p̄gnātē.
ut ff. de acq. h'r. cū quidā et ff. de his. qui no. infa. l.
notatur. et l. cū p̄gnās. et l. debuit. et l. ea. et l. in alia
Indubio quod p̄sumend̄. Res p̄sumo missa sine calūp
nia. ut ar. ff. de his qui no. infa. l. non solū. In hac
act̄ actor faciat tales confessiones suas. Po. ac.
Ego dico q̄ tu dn̄a fuisti uxor titii. It̄ titi multa re
liquid t̄p̄r mortis. It̄ tu post mortē ei habebas menstrua
It̄ tu ex tali concepisti. It̄ tu dicebas te p̄gnātē cū ēēs si
ne oī̄ concepti. It̄ annus ualis adhuc durat. It̄ tu m̄
recepisti ex illis bonis. It̄ petiuisti missionē in bonis
illis. It̄ fuit t̄ concessa. Po. Rei.
e contra. s. dn̄a faciat tales positiones. Ego dico q̄ ego
credidi me p̄gnantē et uite. It̄ dico q̄ me castā uixā
se dixisse quia cū marito meo. It̄ obstetrices dice
bāt me p̄gnātē. It̄ fui in uero p̄gnās. It̄ fecit ab
ortū ul' natus ē filius ul' filia. Libellus.
In hac actōe concipiet actor ita libellū. Vobis dn̄e. h
g. e. R. de dn̄a berta que finger se grauidā cū n̄
ēēt ul' ēēt, et non ex uiro suo p calūpniā petiuit mis
sionē in bonis titii quondā uiri sui et missa fuit.
de quib; bonis diminuta fuit / que ualet xx. un̄ cū
sim h'r titii. ideo contra dictā dn̄ā ago et p dicta peto.
et adhuc ppono actionē inf̄m ex illo edco simu
ler. ue. noīe. in pos. mis. ēē dicatur. q̄ ita recte con
cipiatur libellus. dic̄ l. ff. e. l. i. in fi. et contra petit et sult
S; ut q̄ actō ista contra mulierē intendi non posset. et sic
inepte concipitur libellus. nā mulier q̄n petebat
missionē in bonis noīe uentris / aut fuit sibi ob
iectū q̄ p calūpniā peteret / aut non. si fuit obiec
tū et p̄tor non obstante obiectōe eā in pos. misit.
frustra t̄n litigat aduersari de calūpnia mulieris. nā
mulier poss; h'r exceptionē rei iudicate / si nō fuit
obiectū mulieri de calūpnia q̄n petebat missionē i
bonis n̄ t̄n pot obici. quia cū fuit p̄paratoria debuit
an̄ snām opponi. ut c. sñiā rescin. non pos. l. p̄p
torias. Rx q̄ mulier an̄ petebat missionē in bonis
uisa uidebatur p ea cā q̄ nō p calūpniā peteret.
vn̄ si actor t̄c nō obiec̄ sibi fuit q̄ sibi inputaret.
et io dicend̄ opponis loc̄ h't in his q̄ cāe cognitioē
desiderāt. at hic plena cāe cognitio nō desideratur. et
forte actor p̄testat⁹ fuit de calūpnia et ideo audiē
ul' esto q̄ nō fuit p̄testatus. t̄n ex p̄ facto apparet
calūpnia p̄terita q̄ decep̄ p̄sōre. et ideo actor ad
mittē. ut in ff. de his. qui no. infa. l. debuit. et sic
no. in hac act̄ q̄ mulier que ē missa in pos. h
ēēt non p̄sidat. ut ff. de acq. pos. l. possideri. in
fi. t̄n fructus. percipit. ut hic et ff. ut. in p̄. legta. l.
que legatoz. q̄ alibi n̄ē p̄tor q̄l q̄n in petitione
h'ditatis. ut ff ex qui. ca. in pos. ea. l. fulcinius.
in ult.

De actōe in f̄m ex illo edcō si mulier uentr̄ noīe in possōe missa dicatur. Et possoēz ad aliū trāsferre dicat. Rxa.

C-um aliq̄n mulier nō solū peterat t̄n p̄ dicto i
mo et alio / quia p̄m̄ missae in p̄. noīe uentris
ipā p̄ cessoēs illā in aliū trāsfert / et sic dap̄ nifica
tur h'r quod uult succedē pōt. quia forte bona
fide fructus consumit / ul' si mala fide ē non solū ido
h'r; h't actionē inf̄m contra mulierem ad int̄ ēē sui. ue;
contra illū qui missus ē h't actor ordinariū auxiliū. s. int̄
dcā. ut ff. si. ue. no. muli. in p̄ missa. eadē pos. ad aliū. do.
ma. di. ca. ēē trāf. l. i. in fi. ii. et contra non solū. et contra necessario.
et hec ē uera snā q̄ h'r h't int̄ dcā contra illū qui missus ē n̄
aut̄ mulier h't ipā int̄dcā / un̄ expositio illoz non pla
cet m̄ sicut dn̄s ibi notat. Qo S; illud q̄r que
int̄dcā h't actor contra illū qui h't possoēz a muliere trās
latā. quidā dicut uti possidetis / ul' un̄ ui. ul' int̄dcā ff.
si uentris. no. mulier. in pos. mis. ea. pos. ad aliū do
ma. dica. ēē. trāf. quia in eo de ti. l. i. dic̄ p̄tor ut
qui p dolū uenit in pos cogatur discedē / alii glosauer̄
q̄ h't int̄dcm nouis fiat ei qui in pos. s; male quia il
lud datur mulieri que ē missa mitti in pos. et alius ul'
ip̄e actor eā in possoēz ne p̄hiberet. puta quia non ad
mitti l' reiceit l' expellit. ut ff. ne uis fiat. ei p totū / un̄
ad hoc ut actō ista competat tot sunt necc̄ia. Inp̄mis q̄
mulier sit in pos. missa. Sc̄dm q̄ possī. illā ad aliū do
lo malo trāstulerit / l' cōclamauit c̄cū sēbendi alteri
cā. ut p quādā machinatioē in pos. alius introducat.
ut ff. e. l. i. et ii. It̄ intelligas istā actionē, ita demū
competē contra mulierē et dicitur h'r uementi ex testō / ul' ab i
testato q̄n mulier p calūpniā missa fuit in pos. ut i
supiori notaui. ul' q̄n fuit missa roē uentris. et sic n̄
p calūpniā s; fec̄ abortū / aliōqn si nasceretur et ēēt i
rez natura qui portabatur in uentre / quare ageret
qui poterat al' ēē h'r contra mulierē. s; et in hoc cāū pos
s; agē contra mulierē p tūs postea editus. aliōqn titu
lus iste non h'ret locū, vn̄ in hac actōe actor faci
at tales positoēs. Positioēs actoris.
Ego dico q̄ sū h'r titii ex testō ul' ab intestato. It̄ tu dn̄a
fuisti missa. in pos. boz. noīe uentris ip̄i titii et p calūp
niā. ul' fecisti abortū. It̄ dico q̄ tu illā pos. ad aliū trās
tulisti. Positioēs Rei.
e contra faciat tales positoēs. Ego dico q̄ se ipnus tu ē
h'r titii. quia si hoc confitebitur actor. succūbet. It̄
ego fui missa in pos noīe uentris et peperi filiū et
filius ille uiuit. Libellus
In hac act̄ concipiet actor ita libellū. Vob dn̄e. h. g.
e. R. de g. que missa in pos. boz quodā titii cui h'r
sū ex testō ul' ab intestato. illā p̄. ad aliū dolo malo
trāstulit. vn̄ int̄ ē mea. in e. q̄ int̄ ēē. peto et adhoc
ppono act̄ inf̄m descendentē ex illo edcō. si mulier
uēn. no. in pos. mis. et eadē pos. ad aliū. do. m. di. ēē
trās lata. q̄ ita recte concipiatur libellus. dic̄. l. ff. e.
l. i. i. fi. Qo. S; queritur q̄ nō ut̄ q̄ libellus
iste contra mulierē recte concipiatur. nā iste qui se dic̄ h'r
h't ordinariū auxiliū. s. int̄dn̄t ut sup̄ notaui contra
illū qui h't p̄. ut ff. e. l. i. in necessario. sic̄ h't or
dinariū auxiliū contra illū. q̄ ex ordinario uti contra mu
lierē nō debuit. sicut et in minore leḡ. ff. de min.
l. in cāe. Rx ad hoc uez ēēt contra eadē p̄. at contra dut las
utroq; auxilio utor. ut c. si tutor. l' cu. int̄. l. et
It̄ q̄ opponis loc̄ h't q̄n ordinariū auxiliū alio iu
re competit q̄ ex ordinariū. at hic utrūq; auxiliū
eodē iur̄ competit. vn̄ utroq; uti pōt. sic̄ et al' haber
ar. ff. ex qui. ca. in pos ea. l. apd iul'. Qo.
It̄ q̄r quoniā h't h'r int̄ dcm uti possidetis. l' un̄
ui. cū nulla h'uit. pos. nā licet h'ditate adiuerit.

oīa iura transeūt. possō aūt nonīī spālr apphendat. ut ff. de acqr. pos. l. cū heredes. ideo. sinius suminere q' illa in eadē loē hāt dicas q' post apphenderūt. al' ita pos. ul' ūn iii. hrē nonpossēt. **Qo.** S; adhuc q'r quo m° poterūt apphendē pos. cū interiī muliere existente p'gnante heditas adiri non pot. l. cū q. dā. ideo mulier abintō nondicetur se p'gnante. s; p'ea quā illi adierūt heditatē et p'. apphenderūt. **Questio.** It q'r quom° opteret illis int dnt. vn̄ iii. mulier missa inp'. nonpossidet. ut ff. d acqur pos. l. posideri. Jult. sinon possidet quo m° g' illa assignante alii p'. fuit hrēs pos. puat. nā nōpotuit plus trasferre quā ipa hrēt. at ipā nō huit pos. g' nonpotuit ad aliū trasferre. quā ipā hrēt at ipā nō huit. ut ff. de reg. iur. l. nēo. plus. et ff. d acqr. R. do. l. traditio. Re mulier inducta in pos. lic; nonp'sideat tenet tn̄. s; ea tn̄ q' illa decepti o opatur intm̄ ut hrēs ciuilē hāt aūo naturalē p. ista. deceptō opatur vn̄ muliere tradēte puatur dnīs et uerus possor possōe sua. ut decolo lege qui licet nonp'sideat s; teneat. tn̄ si tradat puat dnīm possōr. ut ff. d acqr. pos. pegre. et quib; explicatis. Si opponis. d l. c. d acqr. pos. l. ult. dico q' lex illa loquitur in duob; casib;. colono negligente l' p dēte. te nullū fit p'iuditiū dnō. at colono expal so l' tradente dnīs pos. puatur sic et ibi notatur.

D' actōe infactū q' fls. tu. auctōe negoīz gestīz eē dicatur. que opet q̄hiiti cū pupillo q̄ illuz fl'm tutore. Rea.

Si aliquis sciens se nonēē tutorē dolo malo dicit se tutorē et ita eī aūc aliās cū pupillo q̄hit quis q̄ctū apparet postea nontenē ul' rē aliquā pupilli uendit que uenditō reuocatur et sic dap nificatur qui q̄ctt aget q̄ illū adtotū suū intēē pactione intm̄. deo quitālso tutore aucto. gestū eē dr. in quo intēē habebitur id et sup'tuū quos facturus ē inuidītio restitutorio. ut ff. e. l. i. §i. et l. nouis. sime. Aget et pupillus q̄ illū sinaliquo dapnificatus ē dequa act dicemus statī insequīti. Unī adhoc ut actō ista opetat tot sūt necciā. Inp'mis q' aliquis sit pupillus. Scdm q' aliquis se tutorē nonēē se inipi' negotiis inpo nat. Terciū q' dolo malo hoc faciat. Quartū q' eī sit aūc q̄ctū. Qntū q' ille quiq̄cit ignoret illū eē falsū tutorē imo c̄dit illū eē uer. Sextū q' q̄ctus ille nō sit q̄firmatus tuitione p̄torīs. nā td lic; ipō iur nonualeat ualet tn̄ tuitione p̄toris. ut h' oīa ptantur. ff. e. l. i. §i. et § pult. et l. ii. et § ult. l. nouissime. Septimū q' tn̄ falsus inueniat. nā si inuenīret falsus cū uero ualet q̄ctus. ut. ff. e. l. §. inde. unī inhac actōe actor faciat tales q̄fessioēs. **Positōes Ac.**

Ego dico q' tiīī ē pupillus. It q' tu dicebas te tutorē illius. It tu sciebas te nō eē tutorē et sic dolo malo asserebas te tutorē. It ego q̄cxi cū illo pupillo te auctorigāte. It q̄ctus ille fuit rescisus. It dapnificatus fui p q̄ctū illū in. c. Eē reus faciat tales q̄fessionēs. **Positōes Rei.**

It dico q' tu al' et p̄t meā aūc eras q̄cturus cū illo pupillo. It licet ego p̄sliterī aūc tn̄ alius uerus tutor intfuit. It tu sciuisti me falsū tutorē. It fuit ē denūtiatū me eē falsū et tu denūtiationi fidē adhibuisti. Inhac aūt act q̄cipiat actor ita libellū. **Libellus**

Vobis dnē. h. q. e. R. d O. quidicēs se tutorē titi pupilli cuī nonerat immo sciens se nonēē tutorē falso asseruit et dolo malo se tutorē eē. unī cū ipo et cū dicto pupillo eo auctorigante q̄xi. vn̄ cū falso tutore aucto re q̄ctus hitus nonteneat et me q̄traxisse cū uero tutore int eēt ē xx. ideo illa. xx. peto. et peto ē sup'tuīs quos facturus ero inuidītio restitutionis quia minor petet q̄ me: quos extimo. c. adhoc p'pono actā onē infcm̄ deo q' fal. tuto. ac gestū eē dr. q' itarecte q̄cipiatur libellus dicit. l. ff. e. l. i. §i. et l. nouissime et l. ē. **Op.** S; uir q' actō ista q̄ illū falsū tutorē nonq̄petat. nā iuditiū nō pot eē inpendenti sic fidē ius'doris obligatio. S; p eo intendūtur q' debetur et peti pot. ut ff d iudic. l. nonquādmod. quom° g' hic cū adhuc q̄ctus duret et minor nonsit restitutus petet suū intēē et illas expensas quas eī facturus inuidītio restitutionis cū nondū fecit. Re hoc q̄ngit p dolū illius quidicebat se tutorē cū falsus eēt. sicut et al' insimuli ineo quisciens uendidit iurē alienā. vbi eptor agit q̄ eū adintēē actōe exepto an quāret euincatur abeo. ut ff. d act. ept. l. s. fuit p sciens. **Questio.** It queritur quiddifferat actō ista auctōe p tutele dequa sup' tractauimus inntractatū p̄toriaz. Resp̄ quidā illa loē hē qn quis scit se nonēē tutorē. ut ff. d eo. q' p tuto. l. i. unī dicimus q' illa loē hē qnquis ignorauit ul' sciuit s; sine dolo malo se asseuerabat tutorē. h' aūt qn dolo malo. It nota q' actō ista datur hēdi non aūt q̄ hē neq' q̄ p'ncipalē post annū qn factū puniuntur et indolū q̄cipiuntur. ut ff. e. l. hui. § ult. **De actōe infcm̄ q' ēdō illo. q' d fls tutore auctore negoīz gestīz eē dicat. que q̄petit pupillo q̄ ipm̄. tu.**

Vez quia aliqn p falsū tutorē interpositū dap nificatur inpuber. ideo p̄tor inpuberi succurrit ut q̄ illū habeat utilē actioēz infactū q̄cedō q' falso tuto. ge. eē dicatur. ut ff. e. t. l. ult. vn̄ in hac actōe repetas oīa q' insupiori dixiīī q̄ capies aūc ita libellum. **libellus.**

Vob dnē. h. q. e. R. d O. quidicēs se meū tutorē cū non eēt inuidītio q' cū tutō habebā q̄fessus ē talia p que dapnificatus sū. in. c. unī illa. c. peto adhoc p'pono act infcm̄ utilē adexēplū edēī q' fal tuto. ac. q' ita recte q̄cipiatur libellus dicit l. ff. e. l. ult. ul' si deceptus sit inpuber sit in q̄ctu dicit in libello cuī aūc intali q̄ctu decept' sum in. x. unī illa. x. peto. **Qo.** **Op.**

S; uir q' actō ista nonp'sit intendi. nā si dapnificatus ē pupillus in q̄ctu hē q̄ illū restitutioēz cū quo q̄cxit. sicut legitur. c. si adu'sus. uen. si g° hē restitutionē q̄ illū g' actionē q̄ illū nonhē. q' si hrēt act restitutionē denegaretur. ut. Dicat. l. ut. ff. d mino. l. in cāe. Re hoc loē hē q̄ eadē p. at q̄ diu'sas p's. sec. ut. c. si tu ul' cū. unī. l. ē. **Qo.** It queritur si tutor q̄fitetur nō nocet pupillo. ut ff. ad l. aquil. p iii. Si tutor. si g° non nocet q̄fessio q̄ illi g' aget q̄ illū. Re q̄fessio non nocet pupillo ipō et. petēt restitutioē. unī quia intē ē minoris litis sup'tib; nō uexari. ut ff. d mino. l. minorib;. ideo agit q̄ illū.

De actione in factum ex illo edicto si quis omissa causa testi.

Quamvis multi aliqui qui totum commodum voluntatis sibi acquirere. vel legatarios et alios quibus legata sunt in testamento relicta fraudare obmittunt hereditatem quam ex testamento possunt adire et adherent ab intestato qui forte est filius vel agnatus vel cognatus. pretor succurrit legatariis per actionem in factum descendentem ex illo edicto si ob missa causa testi contra illum qui hereditatem illam obmisit ut perinde teneatur ac si non obmisisset. ut ff. e. l. i. § i. et § plt. Quidam tamen in nomine actionis dissentiunt. dicunt enim non actionem in factum competere sed utilem ex testamento et hec vera puto. nam iste si non obmisisset locum haberet actio directa ex testamento contra illum. ut C. communia de leg. l. i. sic et in ff. dolum commissum locum habet utilis contentio. sic alias invenitur in actione noxali. ut ff. de noxali electio. § nequaquam. prima sua facit. l. ff. si un. no. muli. imp. mis. eadem. pos ad alium do. ma. trans la. l. i. nam ibi pretor dat actionem. glosat dominus meus az. et dicit in factum tradens per breviationem. que sic condictionem ex l. agitur. utcumque est per l. quia agere possumus de nomine autem actionis non ponitur. ut ff de condict. ex l. l. i. ita ubicumque invenitur in aliquo edicto pretore dare actionem et nomen actionis non ponitur intelligas de actione in factum. et ita notat ibi dominus meus az. et facit pro eo ff. de prescrip. ver. l. quotiens. et C. de sacro s. ec. l. sciunt. sed differentia est de nomine. differentia non sic pertinentibus relinquam. ut C. de constit. pecunia. l. ii. Unde adhoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. imprimis quod testamentum sit tale ex quo potuit adhiri hereditas vel bonorum pos. peti. alias quod obmittit non tenetur. quia ante de successione in editum non usurpatur sed aditum iuris ratione vocatur. ut C. si ob missa c. t. l. ii. Secundum quod hereditatem quam ex testamento adire potuit sic eam possidet quod ipse eam possideat sive ab intestato sive alio iure legitimo. non autem si possideat ex alia causa ex qua testator forte erat sibi obligatus. puta per fidei commissum ab alio relicto vel ex aliquo titulo. totiens enim habet locum hec actio quotiens hereditatem obmissam possidet vel qui legitimus vel qui bonorum possessor. aut qui pro herede fingens sibi aliquem titulum ab intestato. ut ff. si ob mis. ca. te. l. i. § non querimus. et l. ult. Tertium vel quod possideat vel pecuniam accepit ut ad alium transmittat. et tenetur enim tunc. sed in hoc ultimo casu tenetur loco sequenti ut possessor excitatur possessor hereditatis si lucrativam habet causam. alias ipse possessor. ut ff. e. l. si quis pecuniam. et l. licet. et l. ult. et C. e. l. i. et in hoc casu intellige quod dicitur ff. e. l. i. § ult. qui obmisit pecunia accepta. vel aliter ut statim dicemus. Si autem gratis obmiserit hereditatem non tenebitur legatariis respondere. ut ff. e. l. si quis pecuniam. in fine. i. R. et l. si quis obmissa. Questio. Sed quid quando possessor ex causa lucrativa possidet aliquis ex quo pecuniam recepit ille quod obmittat hereditatem. ut supra dictum est. Respondeo potest exemplum notari ita quia forte alius dedit pecuniam illi instituto ut non adiret hereditatem et ita perveniret ad me quia alias ab intestato eram venturus. vel aliter est quod ego solverem pecuniam illi obmittenti vel omnino conveniat ego. sed postea quia possessor convenietur obmittens. ut dictum est. et quod dicitur l. ff. e. t. l. licet. in fine. maxime si lucrativam. ibi illud maxime superhabundat. sic et alias C. de testa. ma. l. ult. et sic notat dominus meus. et si pecuniam recepio possessor convenitur. ego autem directa ex testamento vel prea possessor

vel. ut ff e. si quis pecuniam in fine. i. R. qui causam habet non lucrativam alias sicut tamen habet lucrativam possessor convenietur possessor. ut in predicta l. licet. Si autem pecuniam non recipiat sed fraude obmittat tunc tenetur. et sic intelligitur ff. e. l. i. § ult. quia quod dicitur i. e. t. si quis pecuniam non accepit supplicit aut obmisit et est supplicit. i. sine pecunia et sine dolo. alias tenetur. ut dictum est. Questio. Sed quid nam non videtur quod ille qui ab intestato possidet data pecunia sit conveniendus sed obmittens tamen. nam cum pretium loco rei succedat. ut ff. de pet. her. sicut rei et pretium quod cum pretium habeat ille tamen videtur conveniendus et non possessor. ut ff. e. si quis pecuniam. § ult. Respondeo. revera convenitur ille possessor. sed illo invento non solum recursum habet legatarius contra possessorem. ut et alias ff. i. de leg. l. plane. ii. in fine. i. R. et at. ff. de eo per quem factum est. l. ult. vel forte obmittens habebit valde exiguam pecuniam unde ut non expediebat legatariis agere contentio. sic et alias ff. de pet. her. l. i. § ide. sed hanc ultimam responsionem non approbo. nam ibi rogatus erat restituere modico recepto pretio unde non tenebatur. hic autem propria voluntate obmisit. Quartum quod dolo committat vel fraude. ut ff. e. l. i. § i. et ult. intelligitur autem dolo obmittere quod quocumque modo potuit acquirere hereditatem et non acquisivit. ut ff e. l. i. § i. et § q. subcondictione. Quintum quod de voluntate testatoris non obmittat. nam tunc non teneret si obmittit ex testamento et adit ab intestato. ut ff. e. l. i. § supponatur. et l. q. aut. § i. Unde in hoc edicto actor faciat tales positiones. Po.

Ego dico quod talis fecit testamentum. Item dico quod in eo. Ite. in eo fuerunt. vii. testes et alia que in testamento desiderantur. Item in illo testamento te heredem instituit. Item mihi xx legavit. Item illam hereditatem obmisisti ne adires. Item hoc dolo et fraude fecisti. Item ut obmitteres pecuniam recepisti et contra reus faciat tales positiones. Po. Rei.

Ego dico quod tunc fecit testamentum minus sollempne. Item ego obmisi hereditatem quia testamentum sollempnitate carebat. Item testator voluit quod si vellem adire ab intestato quod possem. Item gratis et bona fide illam hereditatem obmisi. In hoc autem edicto concipiet actor ita libellum. Libellus.

Vobis domine. h. pot. p. c. e. R. dicit quod cum fuisset heres institutus a Ticio qui mihi in testamento xx reliquit in fraude legatariorum hereditatem illam obmisit et ab intestato possidet. unde hac si ex testamento adisset peto mihi legatum prestari ab eo adhoc propono actionem in factum descendentem ex illo edicto si ob missa causa testamenti. vel utilem actionem ex testamento. quod ita recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. e. t. l. i. et l. de liberatib. § hi etc. ita concipiet libellum quod heres quod fuit institutus et ipse possidet alioquin si non possideat sed per fraudem tamen obmisit. concipies libello contra possessorem. ut removeatur ab intestato possidet et sic recte concipietur libellus. ut ff. e. l. i. § ult. cf Sed huic libello opponitur quod non videtur quod actio predicta possit intendi. nam ea que in testamento relinquuntur ita demum valent et peti possunt si ex testamento adeatur hereditas. ut C. de fidei comm. ea quam. at iste non adiuit ex testamento ergo legatum peti non potest. Respondeo. verum est quod non potest peti actione directa ex testamento at actione utili vel in factum peti potest. ut dictum est. nam regula illa. in xi. casibus fallit. quorum primus est de qua tractamus. Secundus. C. de fidei comm. ea quam. Tertius autem. ut cum de appell. cogno. § si quis de pedes. Quartus. de leg. ff. i. cum pater. § filius. Quintus. ff. de bonorum p. contra ta. l. i. et ff. de lega. presta. peti. bo. pos. l. i. Sextus ff. de his que ut inde. de l. proxime. Septimus in his

deo auber. ea. bo. Octauus ff. ad similes. cum filio. Nonus ff. de fidei com. lib. l. intestamento. Decimus. C. de codicillis. l. ult. Undecimus ff. de her. insti. l. [illegible] Item et ideo quia iste tenetur quia cum dolo obmittat, et dolus pro possessione habetur. ut ff. de rei uen. sin aut. merito ille qui dolo obmittit tenetur. Sed numquid non possidet ille qui obmisit nec dolo fecit quia obmitteret in nomine [illegible] obmisit et alius non possidet, concipiens tali libellum. Libellus.

Conqueritur R. de O. quod possidet hereditatem obmissa aditione instituto herede intestamento sempronii quod testator in nullo testamento xx reliquid. unde quia illa xx. non possidet aditione esset heres, et ago contra ipsum et ad hoc propono actionem infactum. descendentem ex illo edicto. si ob m. causa te. uel utilem actionem in intestato. quia ita recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. t. l. siquis pecunia. § i. Op. Sed non uidetur quod libellus iste recte concipiatur. certum est quod legatarius si petit legatum agit ex quasi contractu. ut inst. de oblig. ex quasi contractu. § heres. et si agit ex quasi contractu agit cum herede. et heredem appello tantum qui sit institutus siue substitutus. ut inst. de [illegible] et pupill. sub. [illegible] at iste possessor hereditatis nec heres est nec institutus nec substitutus quia contra eum agi non potest. Re. de iure ciuili procedit recte oppositio. at de iure pretorio quod uoluit uoluntates testatorum prorogari tenetur ille. ut ff. si. t. l. i. § sed et alis tangit si quis de iure ciuili non tenetur de iure pretorio. sicut inact. quod met. ca. ut ff. quod metus ca. l. metum § idem contingit in eo qui dolo desiit possidere. quia de iure ciuili non tenetur de iure tamen pretorio. sic ut ff. de nexa. l. electio. § i. De actione infactum ex edicto illo de publicanis.

Quia aliquando publicani qui exactores tributorum appellantur exigunt ultra debitum ideo pretor generaliter actionem infactum ex edicto de publicanis induxit per quam compellitur publicanus restituere induplum infra annum post simplum ei a quo exegit siue familia sua publicani nomine, putato illo simplo quod exactum est in illo duplo. ut ff. de publicanis. l. i. et acceptas. Hi publicanum qui publico fruuntur. i. qui aliquid habent a fisco siue ut conductor. siue qui ab illo prius soluit pensionem, siue quia colligit tributa et alia quae aliquid a fisco conducunt recte publicani appellantur. ut ff. e. l. i. § hic titulus. Hoc intelligas in eo quia accepit aliculi ciuitatis conduxit. ut ff. e. l. § et hi. Preterea publicani appellantur qui sunt hodie baiuli quique occasione illius officii multa illicita extorquent. unde ad hoc ut actio ista competat tria sunt necessaria. Primum quod aliquis sit publicanus. Secundum quod nomine publicani. i. nomine illius officii. prius exemerit. Tertium quod ui exaxit siue uis illa sit ablatiua siue compulsiua. sic probantur. ff. e. t. l. i. § i. § ii. et l. licitatio § quod inuitis. et C. quod metus. ca. l. siue impressiones. unde in hac actione actor tales faciat positiones. Po. Ac.

Ego dico quod tu es publicanus. Item quod tu publicani nomine x. a me extorsisti. Item quod illud quod exemisti prius accepisti. Et reus faciat tales positiones. Po. Rea.

Ego dico quod tu tamen fuit publicanus et hoc confitebitur actor si alicubi quia contra illum non agere cum non esset publicanus. Item quod a te accepi pro tributo illo prediis [illegible] Item illud debebas soluere. Item tamen reddebas de illo predio quod a te possidetur. In hac aut actione concipiet actor ita libellum. Libellus.

Conqueritur R. de O. de publicano domini imperatoris uel rei publice qui nomine publicano sciens me minime debere exegit a me. c. unde illa centum in duplum restitui peto et ad hoc propono actionem infactum ex edicto de publicanis. quia ita recte concipiatur libellus dicit. l. ff. de publicanis. l. i. et l. § et hi. Preterea Qo. op. Sed uidetur quod actio ista non sibi competat. nonne publicanus si per uim aliquid extorsit tenetur ui bonorum raptorum uel furti. ut C. de furt. l. [illegible] ar. ff. de cond. furt. l. qui in. Item nonne tenetur actione infactum de calumpniatoribus. ut ff. de calumpnia. l. siquis ab alio. Scilicet cum publicanus. Item nonne tenetur quod metus ca. ut C. de calump. l. cum te. et l. sit inpressiones. quod ergo bonum est actori ista actione impendere cum maiores penas per illas actiones possit consequi. Item pretor quare istam actionem induxit. uidetur enim superflua cum predicta sufficiat. Res. sic et uerius consultius. Re. quia hoc edictum induxit ad usus publicanorum ideo quia minus est dare ei restituendi facultatem usque ad sententiam quod in aliis non est preterquam in actione quod met. ca. ut ff. e. l. i. § hic titulus et ff. quod met. ca. l. sicut excepto. § ii. Re. Item et pro aliud induxit pretor hanc actionem quia solet plurimi quod specialiter inducitur quam quod generali clausula sit inductum. hoc dicit capitulum et dicit labeo ea que notabiliter fiunt specialiter notentur uidentur quasi neglecta ut ff. de iniur. l. item apud labeonem. § ait pretor. Qo. Sed numquid potest agi hac actione infactum quod est induplum et aliis predictis actionibus contra publicanum. Re. uerius consultius quod sic nisi melior conditio publicanorum. ut ff. e. l. i. § hic titulus. Item tamen ex aliis potest agi ut consequatur id quod plus est in aliis actionibus. ut ff. de act. et ob. l. plura. et ff. de priuatis delict. l. non numquam et ff. de act. l. quisquis. Qo. Sed illud queritur si aliquid egerit contra publicanum ita simpliciter. domine ago contra publicanum et peto in a reo ablata seu extorta restitui secundum legem. que actio uideatur iniudicium deducta si iudex ipsum condempnat in qua actione uideatur eum condempnasse. Re. in minori. s. in ista actione infactum que minor est. et ista tamen in iudicium deducta si iudex condempnauit de iure minori. s. de priuata. uel condempnasse. et in penis mitiores sumi. ut ff. de penis. l. si interpretatione et l. interpretatione et ar. ff. de suspec. tuto. l. hec. C. Questio. Item quero quod dicit pretor de hac actione que infra annum competit induplum et dat reo facultatem restituendi usque ad sententiam ut liberetur a pena quando ista actio sit penalis utrum ab initio an uero stat iniudicio. sic et illo quiscere uidetur in lite per infitiationem. ut lex aquilia. § ni neratius. et inst. de act. § et ff. de iur. iur. cum qui primo. Re. ab initio est actio induplum. licet pretor generaliter agat cum eo quia dat sibi restituendi facultatem usque ad sententiam. sic inact. quod metus ca. quae ab initio est quadruplum. licet pretor det inferenti metum facultatem restituendi usque ad sententiam. ut ff. quod metus ca. l. sicut ex. § satis. nec obstat quod in eadem. l. § [illegible] § satis s. quod non statim ab initio quadrupli . Re. uerum est sine remedio. De actione infactum que datur competit contra illum qui passus est se uenundari ad pretium participandum. Rubrica.

Aliquando euenit quod aliquis liber patitur se uenundari ad pretium participandum et sic emptoribus contrahentibus liber suus efficitur. s. quod ille qui patitur se uenundari

licet pretor det inferenti metum facultatem restituendi usque ad sententiam. ut ff. quod met. c. sicut excepto. § satis. nec obstat quod in eadem. l. dicatur in § satis. s. quod non statim ab initio quadruplicem.

sit maior xx annis. Secundum quod patitur se uendi ad hoc ut habeat partem pretii. Tertium quod habeat partem pretii.
Quartum quod sciat se liberum. Quintum quod uendatur alicui qui credat illum esse seruum et sic ignorabat conditionem illius. Sic hec probantur ff. de liber. c. l. liberis. et l. quotiens. et l. cum pacto. et c. de liba. causa. l. non idco minus. et inst. de iur. pers. § seru. Alioquin si ista non interuenerit uel aliquid desit ille qui patitur se uenundari ad pretium participandum bene potest proclamare in libertatem ut l. predictis. Verum quia emptor inuenitur deceptus si illa uenditio irritatur, ideo pretor emptori succurrit pro dicto suo et dat sibi actionem in factum contra illum qui non proclamat in libertatem et passus est se pretio uenundari cum esset liber. Que actio intra annum competit et in duplum. Quia sola pena continet contra illum in quo duplo habetur ratio et pretii dati et illius quod pretio dato accessit ut totum duplicetur. puta si propter emptionem istam aliquid detur alicui uel mutauit uel compensauit uel obligatus est ut ff. de liberali causa l. rectissime. et l. interim et l. uel. et l. non solum. § ult. Preter hanc autem actionem nihilominus ago contra uenditorem qui euictionem secuta ad duplum simplum promisit. nec una tollit aliam cum prima queratur contra illum uenditorem. Sit pena lex. ut ff. de liba. causa l. uel obligatus et l. utique. Sunt ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Imprimis quod uenditio illa facta fuit. Secundum quod factum sit ita quod deuictum non teneat. Tertium proclamet ille in libertatem. Quartum quod ille deuictus proclamet. ita quod obtineat sicut hec probantur ff. de liba. causa l. rectissime. Quintum quod ille qui emit ignoret illum esse liberum. alioquin indignus uideretur omni auxilio. quia ille proclamabit in libertatem nec iste habet aliquam actionem. ut ff. de lib. causa liberis. et l. quotiens. Verum in hac actione actor faciat tales positiones. Positiones actoris.
Ego dico quod titius te uendidit mihi pro x. Item te proclamasti in libertatem. Item pronuntiatum fuit pro te. Item quando te emi credebam te tales positiones fore uendendum. Positiones Rei.
E contra reus faciat tales positiones. ego dico quod quando titius me tibi uendidit pro x. tu sciebas me liberum hominem esse. Item tuus procurator per quem me emisti sciuit me liberum. Ideo autem pono de scientia procuratoris quia te quando per procuratorem emo et mecum hominem puta uade
2 eme michi hominem te spectatur scientia procuratoris. ceterum si de certo homine mandem emi te spectaretur scientia mea et in isto casu loquuntur. ff. de liba. causa l. immo et ff. de contrahen. empt. l. in huiusmodi et ff. de edil. edicto l. cum mancipium. in prin. Sed in secundo casu loquitur ut ff. de liba. causa l. in isto et ff. de edil. edicto l. cum mancipium. § si. Similiter et eadem locum habet quando quis emit per filium uel per seruum quando non peculiari nomine. Sicut de hoc pleno notat dominus meus in predicta l. cum mancipium. Item nota quod ea que dixi de actione penali quod non competat emptori scienti uerum est quando emptor a principio sciuit. s. tempore empt. alioquin postea eorum scientia sibi non nocet. ut ff. de liba. causa l. non solum. § ult. In hac autem actione concipiet actor ita libellum. Libellus.
Vobis domine. h. c. e. R. de c. quod sciens se liberum se ad pretium participandum uenundari passus est. actio in ignorantiam suam conditionem et credenti eum seruum esse et ipse postea ad libertatem proclamauit et obtinuit cum omnia ea que debuerunt interuenire non interuenerunt. Vel in eptione in . c. abstinet, ideo michi illa in duplum solum peto et ad hoc propria actione in factum inductam excedo. ff. de liberali causa. quod ita recte concipiatur libellus. dicta l. ff. de liberali causa l. rectissime. et l. interim. et l. uel obligatus. Questio. Sed queritur. nunquid nonnunquam quod actio ista competat contra illum qui modo proclamauit in libertatem. Et uerum est quod quando ipsum emi illum michi obligare nolui. Sed nolui obligatus quomodo inducatur actio contra illum. nonnunquam ut ar. ff. com. di. l. in hoc iudicio. Sed quod opponis locum habet in actione que ex contractu uel quasi descendit. at in actione ex maleficio secus. Delictum commisit ille a principio et non quando proclamauit de licito illud consumauit. De actione in factum que datur contra illos qui in possessionem missi fructus perceperunt.
Quia multotiens aliqui mittuntur in possessionem bonorum alicuius ex uariis causis aliquando propter legata de quo habetur rubrica speciale. ut in poss. lega. aliquando propter alia ut rubrica dapnum infecti uel exclusis ut ff de dapno infec. l. fin. § ult. et ff de acq. pos. l. si ideo. § ult. et ff quorum l. aliquando propter contumaciam conuenti actore requirente ut c. de bonis auc. iu. pos. proturum et ff de bo. auc. iu. pos. et ff. ex quibus causis in posses. eatur. et in fin. auc. de exhi. et intro reis coll. v. et c. de pre. xxx an. siquis emptionis. § plt. quos si mittantur in possessionem non possideant sed tamen tenent ut in l. predictis. Preterquam in actione rea non est dissensio an missus in possessionem intra annum possideat de quo alibi dicemus nec possunt fructus recipere si contingat rem possidere. puta si a uentris nomine pro nepos pro uentris uxor uel. ita tamen si nupta non sit. nec suum questum habeat ut ff ut in possessionem le. l. plt. et si non contingat rem causa puta in petitione hereditatis non ille qui mittitur in pos. recipit fructus et lucratur. ut ff. ex quibus causis in pos. ea. l. fulcinius. § ult. Verum quia isti tales missi aliquando perceperunt fructus et dapnum dederunt. ideo pretor sic currit ei in omnibus bonis misso factum fuit per actionem in factum per quam fructus receptos creditor sibi tenetur restituere et dapnum emendare. ut ff de bonis auc. iudi. pos. l. pretor. ait. Sed ut sunt ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Imprimis quod ex aliqua causa petatur puta de biti uel legati uel alia causa propter quam creditor petat missionem in bonis uel quod petebat creditor et debitore in uento contumace facta est missio. Secundum quod illud petat a iudice. Tertium quod iudex mittat illum in pos. Quartum quod iudex fuit talis qui potuerit mittere. sicut hec probantur. ff. l. superiores et ff. ne uis fiat ei qui in pos. l. i. § hec uba. et ff. de uir. dic. o. m. l. iube. cauere. et ff. ad municip. l. ea et l. magistratus. Quintum quod perceperit fructus uel dapnum dederit ut in predicta l. pretor. Po. actoris.
Verum in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod tu percepisti. a me. x. Item uocatus a iudice non ueni. Item iudex misit te in pos. talis predii. Item ex illo predio tot fructus percepisti uel dapnum dedisti. Po. Rei.
E contra reus faciat tales positiones. Ego dico quod hoc anno fuit sterilitas. Item in illo fundo in quo fuit missus in pos. uenerunt locuste et bruci. Si ista constabit actor succumbet quia ex quo fuit sterilitas fructus non potuerunt percipi. ut ff. loca. et conduc. l. ex conducto. § si quid. in. et c. loca. et conduc. l. licet. In hac autem

act concipitur ita libellum. **Libellus.**
vob dne R. p. d. e. R. d. cy. quicum missus esset
in pos. tales p dn ...ei uel domus l rez mearum fruc
tus tot ex illis rebus percepit. l res deteriores fecit.
vnd ut fructus illos m restituat l dampnum datum
resarciat ago contra illum et ad hoc propono act. infactum
ex edicto pretoris d bonis auc. iu. pos. l. pretor. ait. i.
R. **Op.** Sed opponitur nam namque quod actio ista pro
fructibus possit intentari nam cum actio infactum sit sub
diaria ut c. de facto. l. ex. l. senimus et ff. de prescr.
u. quod si alia competat isti locum non habet. at lo
cum habet. s. furti. ut ar. ff. de furt. l. infitiando. §
ult. nam sicut ibi colonus post tempus locationis fini
ta suscepit fructus tenetur furti. ita et hic. ergo ista lo
cum habere non potest. R. non esse locus oppositioni. nam ad
id quod datur actio furti que datur ad penam ad i
d. non datur ista quia ad rem ipsam. **Op.**
Si tu opponis ad rem ipsam et in hoc casu datur
condictio furtiua que est rei persecutoria. ergo ista non
datur. R. condictio est de iure ciuili at ista est de iure pre
torio. vnde eodem iure non datur hoc et uidetur in ac
tione et dolo quod si communi competit cum alia. s. re
cta ad rem ipsam non subsistit. sicut alia de e
t criminaliter nichilominus datur et de dolo. ut ff.
de dolo. l. ii. et l. si quis affirmauit. l ab legem il
le de quib. opponis quod communi datur illa actio i
factum quando alia non suppetit de ciuili act. infactum lo
quitur. at pretoria actio infactum sicut ista bene cum
alia potest concurrere. **Op.** Item quero in eo quod di
quod actio ista competat pro dampno dato in rebus illis in q
bus sunt facta missio. nam non uidetur quod ista detur.
cum alia suppetit. s. legis aquilie actio. l util. aquil.
l infactum ut distinguitur. instit. ad l. aquil. § ult.
R. licet lex aquil. possit competere nichilominus et
ista competit. quia cum ista infactum sit pretoria nichil
ominus et cum alia concurrit sicut in superiori quest
dixi. **Si creditor missus in poss. cum rei seruande**
fecit impensas recuperat illas a dno rei per actionem
infactum, pro expensis factis recuperandis.
Sic succurritur debitori contra creditorem qui fuit mis
sus in pos. ut fructus recuperet et de dampno ei
detur ut in superiori act. diximus ita succurritur
isti creditori qui missus in pos. rerum illarum fecit ex
pensas per pretorem qui dat act. infactum per quam recu
perat quas sumptus factas sine dolo. ut ff. de bo. auc
iu. pos. l. pretor i. R. Item adhuc utrum actio ista com
petat tot sunt necessaria quod diximus in act. superio
ri quam de fructibus et de dampno dato. Item est neces
sarium et aliud quod iste qui est missus sine dolo malo fa
ciat illas impensas et si ille impense non sint nec
esse l utiles illi in eius bonis facte fuerunt ille
expense. ut ff. de bo. auc. iu. pos. l. pretor. ait.
§ quod ait pretor quod sic intelligo quod recuperat impensas
et si non profuit erogatio impensarum subaudi re
spectu exitus considerato tamen principio debet ille expen
se esse saltem utiles. ut ar. ff. de neg. g. l. sed an ultro
nam seruatur in factum contra creditorem et quod id uenit in ea
quod in act. neg. ge. attenditur. ut ff. de bo. auc. iu
pos. l. creditore. § ult. ergo et quam datur creditori quod id
debet considerari quod uenit sili in act. neg. g. ut contra
rium eadem sit ratio preterea creditor illas impensas re
cuperat quas fecit sine dolo. ut in l. predicta pretor in

manifesto ergo quod esset dolo creditor qui uoluntarias
faceret et dolo saltem tunc principium debet esse utiles
ut dictum est. § est et aliud necessarium ad hoc ut ac
tio ista competat quod locus ille in quo fuit in poss. per
tinent ad iubentem. al missio nulla. ut ff. de
bo. auc. iu. pos. l. cum unus. § his qui. vnde in
hac act. actor faciat tales positiones. **Po. Ac.**
Ego dico quod ego conquestus sum de te coram tali iu
dice. Item citatus noluisti comparere. Item iudex
misit me in pos. rerum tuarum. Item dico quod res ille
sunt de districtu istius ciuitatis. Item ego dico quod in
reb. illis feci tales expensas. **Po. Rei.**
Et reus faciat tales positiones. Ego dico quod tu sum
ubi conquestus de me. Item ego citatus ueni para
tus respondere. Item iudex ille sine citatione iu
sit te mitti in possessionem. Item res ille in quas pre
iussit te mitti sunt iurisdictionis alterius iudi
cis. Item expense quas fecisti uoluptarie fuerunt.
In hac autem act. concipiet actor ita libellum.
vob dne. h. g. e. R. d. cy. **Libellus.**
quicum fuisset missus in pos. bonorum ei uel rei tal
ex causa contumatie ipsius l exalea cum expendi in reb.
illis. c. quas expensas in restitui peto et ad hoc
propono act. infactum ex edicto pretoris d bonis auc iu
di possidentis. quod ita recte concipiatur libellus. dicit
l. ff. de bo. auc. iu. poss. l. pretor. i. R. et § quod ait.
Op Sed uidetur quod numquam iste impense possit petere cum
est quod creditor iste qui missus in pos. habet modo pretorium
pign. ut ff. de act. pig. non est mi. et c. ut in pos. leg.
l. si quam. et l. qui legati et c. qui pot. in pig. h. l.
ii. et iii. non tenetur facere expensas. quod tenetur tamen de dolo. et
lata culpa. licet conuentionali teneatur et de leui. ut ff.
de bo. auc. iu. pos. l. pretor. § preterea. et c. de act. pig.
l. si creditor. et l. si nulla. si ergo non tenebatur. et sciens
impendit uidetur donasse. ut inst. de rer. diui. § ex di
uerso. et ff. de acquir. re. do. l. ad. et ar. ff. de reg. iur.
l. cuius preterea mirabile est quod dicit. quod recuperat expensas
et si illa erogatio in mobilium profuit debitori. quia non esset
locus oppositioni nec sequitur istud. ar. non tenetur facere
impensas. ergo si fecit non repetit. nam fallit. nam neg. gestor
non tenetur negotia gerere. tamen si fecit expensas repetit. et si non
non tenetur negotia gerere. tamen si fecit expensas repetit. et si non ...
habuit bonum euentum. dummodo a principio fuerit uti
les. ut ff. de neg. g. l. et l. sed an ultro. et c. de neg. g. l. tu
tor. si ... uis ... qui non tenetur reficere res quarum relictus est
usufr. tamen si refecerit habet actionem. neg. g. de fructuarium
usuf. ut ff. de usuf. l. sed cum fructuari. et non mag. et l. si absente
fructuario. nam hoc generale est quod quociens facio impensas in re
aliena si facio tamquam in re mea tamen retentionem habeo.
et non actionem. quia neminem mihi obligare uolui. at si in re
alia habeo actionem neg. g. ut ff. com. di. l. in h iudicio.
et impendia. Item non uidetur quod actio ista competat. nam cum sit i
subsidiaria. si ergo alia competit ista non debet dari. sicut in superio
ri actione diximus. at competit alia. s. contraria pignoraticia. que dat
creditori. si faciat expensas in pignore. ut ff. de pig. act.
l. si fundos. R. illa contraria pignoraticia isti creditori numquam
potest competere. quia illa oritur ex quasi contractu. ut ar. inst. qui. mo.
re. con. ob. § creditor et inst. de oblig. que ex quasi. c. na. § item si
autem aliquos dat creditori conuentionali. qui cum habet
pign. ex conuentione. et prius ciuile habet et actionem illam de
iure ciuili inducta. at iste creditor cum habet pignus pretori
um non potest sibi actio que est de iure ciuili competere. nisi forte et
quis uellet dicere quod competeret illa utilis. et sic daretur isti u

util. pig. unde tamquam subsidiariā pretor huic creditori
cōdit hanc actionem infactū p̄ impensis. **De actione infactum q̄ datur contra suum subripientem aliquid post mortem dn̄i decedentis.**
Cum aliqū suus spe libertatis in dn̄i testō **ex edicto si quis lib. testo**
relicte p̄ mortem domini. ⁊ an̄ aditam h̄ditatem aliquid **in usus fu** de
bonis defuncti subtrahit. l' defuncto rē pignoraticiā. l' rē ali**enē**.
q. quam int̄ erit h̄edi sui eē subtractum. ⁊ q̄z deficiebant
omnes actiones ciuiles. idō pretor actionē infactū dat h̄edi contra illū
contra annum utilē p̄ quem duplū ab illo subtrahente h̄ris con
sequit. q̄d duplum ē tm̄ pena. q̄z nichilominus h̄ris pōt rem
uendicare. sic ista planant. ff. si quis te. lib. iussus est. l. i. ꝑ.
.i. § hec actio. ⁊ § in summa. ⁊ § illud. sic dat̄ p̄ rebus subtractis
ita ē datur. ⁊ p̄ dāpnis datis in h̄editate ab illo suo. ut. ff.
.e. t. l. i. § n̄ tm̄ ⁊ petet sibi in duplum ⁊ infra annum utilē.
Un̄ ad hoc ut actō ista competat tot sunt necc̄ia. Inprimis q. ali
quis condat testm̄. ⁊ legittimum. Scd̄m q. ī eo dz libertatem suo
suo pure. uel sub condictione. q̄ post aditam h̄editatē cito exi
stat. Tertiū q. ille testator moriatur. Quartū q. suus
ille libertati donat̄ res subtrahit an̄ aditam h̄editatem l' dāp
num dz. Quintum q. dolo malo ul' lata culpa dz illud
dāpnum ul' res illas subtrahit. Sextum q. h̄res futur̄
sciat aliquid eē amotū ul' corruptum ab illo suo. al' ignorā
tia dn̄i non inducit hanc actionem. Septimum q. an̄
utilis n̄ sit elapsus. sic hec omnia pbātur. ff. si quis te. lib. iussus
ē. l. i. ꝑ. ꝑo. ⁊ § itaq. ⁊ l. si paulo. ⁊ l. ult. q. aut̄ dixi de h̄e
ditate. ī itelligas qn̄ a nullo h̄edū sit adita. nā si un̄ adiūt tm̄
⁊ post suus ille res subtrahat. n̄ competit actio ista cū iam sit h̄
les. ut. ff. e. l. i. § aut̄. **Po. ac.**
In hac aut̄ actione actor faciat tales positiones. Ego dico q. titi⁹
fecit testm̄. Itē me in illo h̄edē instituit. Itē in illo
testō tibi reliquid libertatem pure. Itē ab h' testato ille
mortuus ē. Itē ex illa h̄editate res tales subtraxisti.
Itē dolo malo ul' lata culpa dāpnū in reb; h̄editariis dedi
sti. Itē post ista ego adiui h̄editatē. Itē qn̄ tales res q
amouisti ul' dāpnum dedisti ego sciui. Itē adhuc restat
de anno utili ex quo ista fecisti. **Po. Rei.** Et reus faciat
tales positiones. ego dico q. titi⁹ reliquid m̄ libertatem sub condictione.
Itē uiuē dn̄o meo titio tales res subtraxi ul' dāpnum
q. dedi te ignorante feci. Itē in dāpno illo dando leuem
tm̄ culpam commisi. Itē iam an̄ utilis transiuit. **Libell.** In
hac aut̄ actione concipiet actor ita libellum. uobis dn̄e. h. conqueritur. R.
de. m. qui cum in testamento titii quondam dn̄i sui relicta eēt
pure libertas cui titio ego successi q̄z me ī illo testō h̄edem in
stituit post mortē ipius titii ⁊ an̄ aditā h̄editatem res tales
subtraxit ul' dāpnum in reb; hereditariis in tm̄ dedit dolo ul'
lata culpa me sciente illum res illas subtrahere ul' dāpnum dare.
un̄ ipm̄ in duplum m̄ condēpnari peto ⁊ ad hoc ppono actionē in
factū ex edicto pretoris si quis. te. li. ius. eē. q. ita recte concipiatur li.
dicit. l. ff. e. l. i. ꝑ. ꝑo. § itaq. ⁊ § n̄ tm̄. ⁊ l. plē. **Op** sz oppo
nitur q̄z n̄ uī q. actio ista detur cum competat actio accusatio crimi
nis expilate h̄editatis. quod crimen committitur qn̄ aliquid h̄edi
tate iacente subtrahitur an̄ aditam h̄editatē. ut. ff. de crimi
ne expi. h̄r. l. ii. R. illa accusatio hic locum hr̄e n̄ pōt. nam h̄
ē regula. q. ubicumq. furti agi n̄ pōt nec illud crimen locum hr̄.
ut. ff. de crimi. ex. h̄r. l. ii. at in casu isto contra suū furti agi nō
pōt. ut. ff. si quis. te. li. eē. ius. l. i. ꝑ. ꝑo. ⁊ idō actio ista lo
cum hab;. **De actione que datur contra illum qui dedit dāpnum turba coadunata.**

Contingit sepe q. turba coadunata dāpnū alicui dat. idō pretor
actionem infactum dat dāpnum passo contra illum qui dāpnū
dedit. q̄ actio infra annū utilē competit ī duplum. post ī simplum.
ut. ff. ui bonoz rap. l. pretor ait. ꝑ. ꝑo. Un̄ ad hoc ut actio ista com
petat tot sunt necc̄ia. Inprimis q. aliq̄ sit turba ⁊ ad h'
ut sit turba necc̄e ē q. sint. x. homines aut plures. nam. x. homi
nes faciunt turbam ⁊ ē contra illud nos duo turba sumus. ⁊ duo homines
committunt rixam. ut. ff. e. pretor ait. ꝑ. ꝑo. ⁊ § neq. tres homines fa
ciunt collegiū. ut. ff. de u. sig. l. ne uocius psecus. x. oues faciunt
gregem ⁊ quinq. porci l' iiii. faciunt gregem. ut. ff. de ambige
is. l. ult. Scd̄m q. dolo alicui factum sit q. in turba dāp
num detur siue fuit actor turbe siue in turbam uenit. neq. enim
exigit pretor. ut ab ipō sit turba conuocata. sz ad h' ut dolo alicui in
turba dāpnum datum sit. sic sunt multi qui ī tali coadunati
one turbe dāpna maxima inferunt ī uidis suis. l' clamando
ul' dicendo pereat tal' destruantur ei bona. ut. ff. e. l. pretor. § q.
neq. ⁊ § hoc edicto. ⁊ § si quis aduentu suo. Tertiū q. dāp
num sit datum ul' aliquid amissum ul' aliquid corruptum
scissum forte ul' fractum. alioquin si ruptū n̄ hr̄ locum hec
actio. sz ui bonoz raptoz. ut. ff. e. t. l. pretor. § idcirco.
Quartum q. dāpnum sit datū in turba. alioquin si alibi q̄ in
turba. cessat h' actio. ut. ff. e. l. pretor. § h' actio. Quin
tum q. utilis ānus n̄ transierit. nam infra annū ē in duplū.
post in simplum. ut. ff. e. t. l. pretor. ꝑ. ꝑo. **Po. Ac.** Un̄
in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico q. x. homines l'
ultra fuerit congregati in loco tali. Itē dolo tuo factum ē q.
illa turba dedit m̄ dāpnum. Itē tu fuisti in illa turba
⁊ ad clamorē tuum l' dictum ī tulit m̄ turba illa dāpnum.
Itē ꝑ insultum illi' turbe dāpnum datum ē m̄ ī. c.
ul' talia amisi ul' sunt scissa ⁊ fracta. Itē illa contigerit
m̄ in ipā turba. Itē adhuc sup̄ ē de anno utili q. ista oīa
facta sunt. **Po. Rei.** Et reus faciat tales positiones.
Ego dico q. homines q. fuerit congregati in loco tali fuerit octo
tm̄. si hoc confitebit̄ actor succumbet q̄z. x. homines cū m̄ faciunt
turbā. Itē ꝑ illam turbam bona tua remanserunt illesa.
Itē illud q. amisisti ext̄ turbam amisisti. Itē aꝑ: il
lius turbe transiit iam ānus utilis. **Libell.** In hac aut̄ actione ac
tor concipiet ita libellum. uob' domine. h. conqueritur. ego. R. de. m. cui
dolo malo in turba dāpnum datum ē michi infra ul' tm̄ ami
si ul' talia scissa sunt l' fracta l' corrupta ī duplum m̄ emendari
peto ⁊ ad hoc ppono actionē infactū ex edicto pretoris cui dolo malo
dāpnum in turba factū eē dicetur. q. ita recte concipiatur libellus
dicit. l. ff. ui. bonoz rapt. l. pretor. ꝑ. ꝑo. **Op** sz n̄ uidetur
q. actio ista sit necc̄ia immo sup̄flua. nam ꝑ dāpnum datū
ul' aliquid amissum. scissum fractum l' corruptum competit ac
tio legis aquilie. ut. ff. ad. l. aquil. l. i. ⁊ l. si suus. § hui'
legis. ⁊ § in quid lex. ⁊ § rupisse. ⁊ § si quis uestimenta. R.
actio ista n̄ ē sup̄flua imo necc̄ia. nam competit ista tm̄ qn̄
dolo alicui amissum ē. ut. s. dixi. lex aut̄ aquilia competit contra
qn̄ leuissima culpa interuenit. ut. ff. ad. l. aquil. l. ī lege
aquil'. ul' esto concurrit cum lege aquil'. qn̄ dāpnum dolo
datum quid mali. nam pretor n̄ fuit auarus tam egentib; q̄
n̄ egentib; subuenire. sic cūt inbonoz possē p̄ tabulas q̄ de
sola uoluntate induxit concedit eam instituto. ut. inst. de
bonoz. pos. § i. **Qo** Itē querit si aliquis egressus ita. ago contra ta
lem cui dolo dāpnum fuit m̄ datum ī turba un̄ peto rōnē
q̄ actio uideatur pposita. R. legis aquil'. actionē uī pposuis
se q̄ minorē condēpnationē contin; sic dixi in. s. de actione infac
tum contra publicanum. **De actione infactum q̄ datur contra illum q. dedit dāpnū ul' subripuit in incendio ruina. naufragio rate. naue expugnata. Ex illo edicto de incendio. ru. naufragio.**
Cum aliqū orto incendio ruina ul' naufragio imminente ali
q. res aliquas subripuit l' recipiunt dolo malo l' dāpnū dat.
idō ē ē in rate naueq. expugnata. idō pretor contra predictos acti
onē infactū inducit p̄ quā tenēt infra annum utilem in quadruplū
⁊ post in simplum. ut. ff. de incendio. ruina naufragio. nam
ex. l. i. § i. Un̄ ad hoc ut actio ista competat tot sunt necc̄ia. Inp
rimis q. incendium sit l' ruina l' naufragium l' nauis l' ra
tis expugnetur. ⁊ sic ꝑ istum tumultū l' dāpna dent ul' res
subtrahūtur. siū in ipsis p̄diis ū est incendium l' ruina siū
ex adiacentib;. sola enī suspicio incendii l' ruine hanc acti
onem n̄ inducit. ut. ff. e. t. l. i. § ex incendio. ⁊ § ex incen
dio. ⁊ § itē ruine. ⁊ § si suspicio. ⁊ § itē ait pretor. ⁊ l. ii. ⁊ l. i
quo naufragium. ꝑ. ꝑo. ⁊ l. de inde. ⁊ l. pertius. ꝑ. ꝑo.
Scd̄m q. res subtrahitur ul' recipiātur l' dāpna detur cum
dolo malo. ut in p̄dictis. l. quo naufragiū. § q. ait pretor.
Tertium q. ānus utilis non transeat ad hoc ut detur in quadru
plum. ut. ff. e. t. l. i. R. i. Et illud nota in hac acti
one infactū q̄ competit. ꝑ naufragiū sunt duo sp̄alia. Primum
q̄z ꝑ unum clauum de naui subtractūs tenetur noīe oīum
rerū q̄ sunt in naui q̄z oēs ille extimabunt ⁊ in oīb; fiet con

a. l. in bo. rap. ⁊ de dāpno ī turba dato.

liber. suus

ubi sub herede

deti

regula

in fact.

sibi

Ho. cōtra turba que fit ex x hoībus coadunatis.

Itē l' rixa. l' grex. l' collegium. l' pecora.

p̄les. siue ab les. siue fuit

l' corrupta ul' in quo dāpnū fuit sibi l' ea q̄ ul' scissa sunt fracta

Hom. pretor contra suos agentib; sub.

hoc

dapnato. ut ff. e. l. quo naufragium. § senatus. ¶ Sed utrum omnes res extimentur in quadruplum si agatur infra annum. an res tantum extimatur queritur. Respondeo non puto res quadruplari. nam cum pro uno clauo teneatur omnium rerum satis maxima pena imponitur pro tam modico delicto maxime pena imponit prouinciae cum pene sint molliende. ut ff. de penis. l. penultima. ¶ Item est casuale quod ille qui deliquid in quantum tenetur priuato et punitur infra annum in quadruplum post in simplum tenebitur et sic punietur in octuplum. ut ff. e. l. quo naufragium. § ultimo. Oppo. Sed queritur. nam l. dicit quod pena a lege imposita ultra quadruplum non excedit. ut. Insti. de act. § omnes vero actiones. uel in simplum. quo in hoc pena ultra imponitur. Respondeo quod ibi dicitur locum habet quod pena ultra quadruplum non excedit. subaudi respectu eiusdem persone cui pene condepnatio est prestanda. respectu tamen diuersarum personarum quae quasi delictum committit excedit pena quadruplum. unum enim prestatur ei cui res subtracte sunt aliud fisco qui lesus est. cum rei publice interesse nichil capi ex huiusmodi casibus. Sed et alibi punitur ille qui manumittit contra principem. seruum alienum quod duo mancipia compellitur domino dare. et tria fisco. ut C. de his qui a non do. ma. l. ult. Sed quidquid dicas casuale est. Oppo. Sed quare est quod quare pro uno clauo tenetur nomine omnium rerum. Respondeo quod pro unum clauum subtractum tota merx periclitatur et ideo habetur in ratione rerum omnium. et sic ratione delicti extimatur aliquid plus quam esse potest. sic et alibi. ff. de furtis. cum qui emit. § pen. et ff. quod metus causa. l. isti quidem quid. § si is. alii dicunt quod lex illa non loquitur de omni clauo subtracto sed de illo quo naue sustinetur. Po. Ac.

In hac autem actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod in domo mea ortum fuit incendium. ¶ Item quod orta fuit ruina. ¶ Item passus fui naufragium. ¶ Item nauis uel ratis mea fuit expugnata. ¶ Item ex tali incendio. ruina uel naufragio uel naue expugnata res tales subtraxisti. ¶ Item annus adhuc super est quo ista fecisti. Po. Rei. ¶ Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico quod timor fuit de incendio uel ruina uel naufragio. Sed domus tua in solidum salua in omnibus remansit et similiter nauis. ¶ Item omnes res que erant in domo tua uel naui salue in omnibus remanserunt. libellus. In hac autem actione actor concipiet ita libellum. vobis domine. h. conqueror. R. de. M. qui dolo malo recepit uel rapuit res tales uel in eis dampnum dedit quando domus mea fuit passa incendium uel ruinam. uel quando nauis mea fuit passa naufragium uel fuit expugnata. unde eum in quadruplum in condepnari peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto pretoris de incendio ruina naufragio. quod ita recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. i. pro. reo. Oppo. Sed illud in primis queritur an istud totum quadruplum sit pena. Solutionem quaestionem et solutionem quere. ff. de act. quod metus causa. et de act. in factum de calumpniatoribus. Oppo. Sed queritur. nam non uidetur quod actio ista hodie locum habeat propter consuetudinem. nam consuetudo est in partibus maritimis quod si aliquis patiatur naufragium quicunque potest capere de rebus illius capit et risum facit dicentes deus sibi male fecit et nos faciamus addentes afflictionem afflicto quod est contra iura. ut C. de epis. audi. cum de initio. Respondeo quicquid de consuetudine de facto obtineat. de iure tamen actio ista intenditur. nec obstat si est consuetudo quia non debet obstare. ut ff. ad l. rodia de iactu. l. deprecatio eudomonis. absurdum enim est in precio fisci fisci et omnium quod de aliena calamitate et re tam luctuosa lucrum sentiant. ut C. li. xi. de naufragiis. l. i. ¶ Sed illud nota quod si aliquis uult conqueri de naufragio quod naufragium sit passus infra annum debet probare se naufragium passum et causa sua finiatur infra annum. et sic debet lis incipi probari causa et finiri infra biennium. ut C. de naufragiis. li. xi. l. ii. et l. pen. et sic licet actio in simplum post annum duret. tamen instantia pereat biennio. licet alias triennio pereat. ut C. de iudic. l. properandum. Illud et nota quod si ex naufragio ex inundatione res de mari expulsas abstulerit si post naufragium accepit tenetur furti. si autem in ipso naufragio tenetur actione predicta. ut ff. e. l. i. in fi. et l. ii. et l. iii. in prin. et l. si quis ex naufragio. § iacentem. ¶ Item nota quod si subtractorem non agnosco et res aliquas ex naufragio amisi quod possum a possessoribus qui uicina predia tenent recuperare predicta. ut ff. e. t. l. ne quid. ¶ Qualiter autem nauis dicatur expugnata dicit l. ff. e. l. expugnatur sum cum spoliatur sum cum mergitur sum dissoluitur aut pertusum datur aut funes perduntur uel uela conscinduntur et aut anchore inuolantur de mari. pro omnibus hiis potest agi infra annum in quadruplum. Oppo. ¶ Si queras que sit pena si agatur criminaliter. Respondeo si aliquis accusatur quod per eum passa est naufragium. tenetur lege cor. de sicariis. ut ff. ad l. cor. de sica. l. eidem. § alio. Si uero est criminaliter agitur contra illos qui res subripiunt. tunc imponit pena secundum distinctionem legis. ff. e. l. pedi. § diuus. ubi fit distinctio personarum et rerum. scilicet an fuerint tales que sua non possint. ¶ Si uero agatur contra aliquem de incendio quod fecit in domo. uel de aceruo frumenti iuxta domum. si dolo. uiuus igni cremari uel necari uidetur. si per negligentiam debet emendare dampnum si potest. si non fustibus castigabitur. ut ff. e. l. qui edes. de aliis si criminaliter agatur extraordinaria erit pena. nec miraris si pretor hanc actionem induxit et fecerit in ea priuilegia que nam et alias in similibus casibus quandam specialia in act. de positi. ut ff. de posit. l. i. et l. quod tumultus. De actione in factum que competit contra illum qui sepulcrum uiolat et expoliat uel aliquid amouet de sepulcro. Rubrica de sepulc. uiolato.

Contingit aliquando quod aliquis sepulcrum uiolat uel expoliando mortuum sic et de facto questionem uidi. uel amouendo aliquid de sepulcro sui illud esset affixum siue non. ideo pretor contra illum actionem in factum induxit et accusationem. actionem per quam si agit ille cui interest. puta agnatus uel cognatus uel heres consequitur totum suum interesse quantumcumque sit illud ex iniuria que sibi facta est per illud. ut ff. de sepul. uio. l. pretor. § qui de sepulc. et si ascenderit usque ad mille aureos. si autem sit modicum consequitur ad minus. c. aureos. Si autem iste non uult agere cum pro admittatur admittitur quilibet extraneus et datur sibi actio predicta usque ad. c. aureos. ut ff. de sepul. uio. l. pretor ait. pro. reo. et hec est quod dicitur. ff. de sepul. uio. l. pretor. § qui de sepulcri. et ff. e. l. sepulcri. ¶ Si autem aliquis inhabitauit sepulcrum tenetur actione in factum in. cc. aureis et est actio ista popularis ut cuilibet de populo detur sine delectu personarum. ut ff. e. l. pretor. in fin. l. i. Respondeo et § ult. licet pena actio in factum pro detur quibusdam personis ut dictum est. Insuper x. pondo auri fisco cogetur inferre. ut C. e. t. l. qui sepulcri. Sed dominus per legem illam intellexit quando quis de materia sepulcri edificat uel uendit. Sed dominus meus intelligit legem illam generaliter. sic in summa huius t. notauit et imponet penam. c. aureorum uel. cc. et punietur in. x. pondo auri quia illa pena priuate seueritati accedit. ut in l. predicta. et ar. ff. de act. et ob. l. quae. accusatio contra induxit. ut ff. contra illum et penam imponit. ut ff. e. l. i. pretor. § aduersus. et l. ult. Unde adhuc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis sit mortuus. ¶ Secundum quod in aliquo loco sepeliatur quod dicitur sepulcrum. ¶ Tercium quod humetur cum capite. alias non esset sepulcrum nec locus religiosus. et hoc colligo ex significatione ipsius uocabuli de sepulcro uiolato. nam nisi enim esset religio sic uiolari non posset. sola enim religio uiolatur. ut ff. e. in prin. Rubrica. et l. ii. et l. pretor. et ff. de relig. et sump. fu. l. cum diuersis. ¶ Quartum quod illud sepulcrum sit uiolatum. ut l. predicta pretor. § sepulcri. ¶ Quintum quod non fuerit hostis ille qui fuit sepultus. ut ff. e. t. l. qui sepulcri. Po. Ac. Unde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod talis mortuus est. ¶ Item in tali sepulcro fuit sepultus cum capite. ¶ Item tu uiolasti illud. ¶ Item ego sum agnatus uel cognatus illius uel unus de populo sed hoc ultimum non est necesse. Po. Rei. Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico quod tunc decessit. ¶ Item ille fuit hostis romanus. si hoc confitebitur actor succumbet quia non tenetur de sepul. uio. ut ff. e. t. l. sepulcri. et ff. de reg. relig. l. cum loca. ¶ Item tu qui agis fuisti extraneus illi defuncto. si hoc confitebitur actor non potest agere ad suum interesse. libellus. Item In hac autem actione actor concipiet actor ita libellum. uobis domine. h. conqueror ego. R. de. M. quod dolo malo uiolauit sepulcrum tale. puta expoliando mortuum ibi sepultum. uel lapides seu statuas remouendo. unde cum ex illa uiolatione sit mihi iniuria illata et defuncto. et dampnum tantum dederit et tantum asportauit. que omnia ut fieri essent interest mea in. x. unde istud interesse meum peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de sepul. uio. quod ita recte concipiatur libellus dicit l. ff. e. t. l. pretor. in prin. et quod omnia illa considerentur. dicit l. ead. pretor. § qui de sepulcri. nec non possit bene concipi libellus et si illa non apponentur. ut retentis aliis dicat. meum interesse peto quod extimo tantum. nam predicta lex dicit illa extimanda esse a iudice non autem esse in petitione ponenda. et sic concipit libellus si uelit agere is cuius interest. Si autem extraneus tunc dicat. conqueror de. T. qui dolo malo uiolauit tale sepulcrum. unde ipsum in. c. aureis condepnari peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de sepul. uiolato quod ita recte concipiatur libellus dicit lex predicta. Oppo. Sed uidetur ut primus libellus non possit concipi. quomodo enim defuncto possit inferri iniuria cum mors omnia soluat. ut In aut. de nupt. coll. iiii. § deinceps. Item ita dominium potest quis iniuriam agere si illam redducat ad animum. ut ff.

de iniur. l. non solum. § iniuriarum. defunctus autem nec uelle nec nolle potest nec ad animum reuocare. ut. C. de sacro. s. ec. l. i. Item ex persona sua non potest iniuriarum agere quia ille qui uiolauit sepulcrum isti iniuriam facere noluit. iniuria enim ex affectu facientis estimatur. ut. ff. de iniur. l. illud relatum. et ar. ff. de funeris. q. i iur. ca. j. ex persona utriusque. nam ex persona defuncti agitur quia defuncto fit iniuria. ut Inst. qui ma. pos. uel non. § i. consulte et quasi uirtutes uiuorum mortuis attribuuntur. nam et ipsi et domine dicuntur. ut. C. de epis. audi. l. nemo. Ex persona et sua habet actionem propter predicta. nam interest eius quia uiris defunctis iniuria non inferatur cum idem sit et non yconginnes auorum uiorum non uidere auulsas. ut. C. de admi. tu. l. lex que tutores.

Item secundo libello opponitur. nam dicat quod agens ad interesse. contra de interesse tractamus pecuniarium attendimus. ut. ff. ad exhiben. l. si liber homo. et ff. de furt. l. quotiens. contra agentis hic actionem interest est contemptum propter tria et quia iniuria est illata. et quia lucrum sensit qui uiolauit et dampnum est illatum. et temeritatis uiolantis. ut. ff. e. t. l. pretor. § qui de sepulc. Illud autem nota in hac actione quod si plures uolunt agere ille preferatur cuius iustior causa esse uidebitur. ut. ff. e. pretor. § i. et idem in interdicto de libero homine exhibendo. l. quod et lex. § hoc interdictum. hoc et in quibus publicis accusationibus contingit. ut. ff. de accusat. l. si plures. Item illud et nota quod si et extraneus prius egerit et sententia lata est. alius cum presenti prius diceretur actio si postea uult agere non auditur. et si rei pu. causa fuit absens. sui sententia sit lata condempnatoria siue absolutoria. ut. ff. e. l. sepulcri uiolati. et ff. de ui. iur. eum qui. § in popularibus. et ff. de preuaricato. l. iij. Sed cum absenti causa rei pu. et reuiso omnia restituantur quia non debet obesse uel prodesse quod obuenit. ut. ff. ex qui. ca. ma. l. i. et cum officium suum publicum sit uel priuatum nemini debeat esse dampnosum. ut. ff. ex quib. ca. ma. l. iudices. et ff. de furtis. l. si fuius. comis. insti. prime colump. queritur quare huic absenti actio ista non restituatur cum accusatio et competens multi restituantur nec perimitur eo tempore quo fuit absens. ut. ff. ex quib. ca. ma. l. si quis. respondeo lex assignat rationem quia cum actio ista non ad rem familiarem sed ad ultionem pertineat. ideo multi non restituitur. ut. ff. de sepul. uio. l. sepulcri. nam nulla accusatio multi causa rei pu. absenti restituitur. ut. ff. ex quib. ca. ma. l. sciendum. et ar. ff. de mino. auxilium. § i. et quod dicat lex predicta ex quib. ca. ma. si qua accusatio. uel actio. si. C. de edendo. qui accusare. uel aliter accusatio restituitur multi que multi tamen tempore expirauerat. et hoc est quod dicit lex illa si qua accusatio multi competat tempore quo rei publice causa absunt non perimetur. Unde si res non sit integra quia sententia lata est et est hic tunc non restituetur. nec obstat lex ex quib. ca. ma. sciendum. quia in lege de ea actione penali ut in lege sequenti dicitur. Item illud nota quod si quis hac actione dicat nolle agere. potest postea actam antequam lis ab alio contestetur agere. ut. ff. de sepul. uiola. l. pretor. § cuius interest. Sed mirum uidetur cum alibi dicatur uera. postquam liti mote de predio renuntiasti. istam uiam semel litem obmissam iura prohibent. ut. C. de pactis. l. postquam. maxime cum hec actio iudicium contineat ut dictum est instaurari non deberet. respondeo hoc casuale. ut et ar. in titulo. ff. ad titulum. l. filii. uel aliter hec ideo euenit propter uerbum extensiuum nolo. ubi sola sua uoluntas eum non impedit si postea uult agere agere sicut et alibi in suo simplici contingit. s. uolo. ubi sua uoluntas eligenti non nocet. ut. ff. de u. oblig. si quis stipulatus sit. De pretoriis stipulationibus uidendum nobis infra. Explicit titulus edictorum.

De pretoriis stipulationibus.

De pretoriis stipulationibus uidendum nobis infra edictorum occurrit in quibus dominus Jo. in arbore actionum circulum actionis non posuit sed uocauit istas pretorias. notas iurium. Ideo quia actiones non sunt sed in istarum obtentu actionum. ut. ff. de actionibus. et ob. l. actionis uerbo. ex qua. l. replicatur. et sententia qui uoluit dicere has esse actiones. et ex alia lege reprobatur. ff. de mino. l. quod si minor. § ult. Iste pretorie stipulationes multe sunt. s. stipulatio de dampno infecto. hec petitur in forma actionis et in ea competit libellus ut infra notabo. Est et stipulatio rem pupilli saluam fore. in hac non formatur libellus sed de plano expeditur quotiens tutor legitimus interuenit uel datus ex inquisitione. testamentarius enim et datus cum inquisitione non satisdant. ut. ff. rem pu. sal. fore. l. ij. et Inst. de satisdat. tu. isti enim interponitur statim ex quo tutor admittitur. Unde si ex hac stipulatione fera agitur. s. finita tutela quia ante non potest. ut. ff. rem pu. sal. fore. l. non quia. § generaliter. non erit actio ista ex stipulatu pretoria sed ciuilis. de qua actione ex stipulatu generaliter dicemus infra. in titulo ciuilium et specialiter in sua rubrica. Si autem tutor interuenerit et administraret sine satisdatione prestita. tunc potest peti in locum actionis et dirigetur libellus agente ipso pupillo uel suo publico. ut. ff. rem pu. sal. fore. l. iij. iiij. et v. et l. suum pupilli. Est et stipulatio rem ratam haberi que imponitur a procuratore actoris quotiens dubitatur de mandato. ut. ff. de procuratoribus. l. i. Est et stipulatio iudicatum solui que imponitur a procuratore rei. ut. ff. de procura. l. qui pro. § qui alium. et l. minor. § is quoque. de quibus duabus stipulationibus plene notat dominus meus in summa de procu. In his enim non datur libellus sed de plano expeditur. antequam enim non admittetur procurator. uel ad agendum uel ad defendendum quousque dicte satisdationes et stipulationes interponantur et ante litem contestatam. ut in predictis. l. et e. t. l. pop. § iiij. Est et stipulatio que imponitur ut legatorum seu fidei commissorum nomine caueat que et ipsa pretoria est. ut. ff. de act. et ob. l. actionis. In hac enim necessarius est libellus si non uult heres de plano satisdare de quo statim dicemus. Est et stipulatio de operis noui nuntiatione pretoria. s. que interponitur ab edificare uolente facta sibi nuntiatione noui operis ut si apparet eum iniuste edificasse quod debeat destruere. Unde aliquando satisdat aliquando cauet. satisdat quotiens nuntiatur ne quid in loco priuato edificet et quia ipse satisdat. in loco cauet. ratio assignatur quia quotiens nuntias mihi quod in priuato edifico. dico tibi satisdare quia iure tuo agis. at quotiens nuntias in publico de opere illo destruendo iure alieno contendis et non tuo. unde tanquam alieni iuris petitor repromissione contentus esse debes. ut. ff. de pre. stip. l. i. § i. et C. stipulationum. et ff. de operis no. nu. l. non solum. § si cum ure. In hac non datur libellus. sed de plano expeditur. quia statim ex quo nuntiat nouum opus michi. Ego interponam huiusmodi stipulationem. s. de destruendo si apparuit me iniuste edificasse. et de hac dicit plene ut notaui. Sed de interdictis uel specialibus interdicto ut liceat edificare cum nuntiatum est et est quod est supra. in titulo interdictorum. ij. Est et stipulatio pretoria. s. que interponitur et prestatur ab eo qui in ius uocatur ut sistat iudicio et uocatur iudicio sisti que ab eo interponitur qui non est possessor rerum immobilium. ut. ff. de preto. stip. l. i. § ceterum. et ff. qui satisda. co. l. sciendum. In hac non formatur libellus sed de plano expeditur. ut. Inst. de satisdat. § sed hodie. Iste autem omnes stipulationes pretorie sunt. ut. ff. de pretoriis stip. l. i. Unde licet omnes iste dicantur pretorie diuiduntur quia quedam dicuntur iudiciales quedam cautionales quedam communes. i. que et a pretore indicuntur et a iudice interponuntur. ut. Inst. de diu. stip. § ult. et ff. de preto. stip. l. i. uerum in Inst. de diu. stip. § ult. et ff. de preto. stip. l. i. fit alia diuisio quia quedam sunt iudiciales quedam pretorie quedam conuentionales. quedam communes. s. tam pretorie quam iudiciales et uaria exempla ponuntur. unde Queritur quare in Inst. sub exemplo iudicialium ponuntur stipulationes de dolo. s. quando quis restituit seruum post usucapionem completam cauet de dolo. s. ne corrupit animum serui. ut. ff. de rei uen. l. si post acceptum. et l. si hominem. Item stipulatio de persequendo seruo qui in fuga est restituendo uel precio sicut hic exemplum. ff. de rei. uen. si uero custodiendus. In ff. autem de pretoriis stipulationibus. l. i. sub iudicialibus ponuntur exempla. rem ratam haberi. iudicatum solui. et de operis noui nuntiatione. Inst. de diu. stip. Inst. ult. § dicuntur et predicte stipulationes communes. respondeo ratione diuisorum respectuum ista nomina sortiuntur. nam in Inst. dicuntur ille stipulationes iudiciales. scilicet a iudice. quia iudex iubet illas interponi. In ff. dicuntur iudiciales a iudicio quia propter iudicium ratum habendum interponuntur. dicuntur et communes quia pretor interdum et iudex decernit. Illud autem nota quod omnium istarum pretoriarum actionum. iiij. dicuntur habere instar actionis quia per eas fit nouatio. s. stipulatio de legato. stipulatio de tutela. s. quando stipulatur quis a tutore legitimo rem pupilli saluam fore et stipulatio rem ratam haberi. et dampni infecti. ut. ff. de preto. stip. l. i. § cautionales. Circa quod queritur quare habent instar actionis. respondeo ita quia sicut per actiones petimus aliquid nobis prestari. uel dari. ita agimus ut stipulationes nobis prestentur. et concordat ff. de act. et ob. l. actionis. Numquid in omnibus istis. iiij. necessarius est libellus. respondeo in tribus credo. sed in stipulatione rem.

mam. hñt. sic sup. dcm ē. iiij. cetem diuisiōem pretoriar stipulationū. ita sentit dñs mc. Rō stiplonū̄ iudiciatum i solui. 7 de ope. no. nū. interponitur. ut iudicium iuī. sit. i. ut mandet executioī q iudicatū ē. 7 in hac significatiōe dr̄ iudiciales. Stiplo aūt iudicio sisti coīs ē. 7 sic iudicialis. Sz aliquid interponunt non ut mādet executioī iudiciū. sz ut iudico stando reus iudiciū expliceat. 7 teminet. Stiplo dāmo iudicial' dr̄ intra significatiōe. i. ut iudicium ñ irritetur sz in sua firmitate pduret. Sane dicīt quedā cautionales 7 istar actioīs. i. spāli' petuntur. sicut aliqd p actiōem petit' i ū cautō legator. 7 dāpni ifecti. 7 rē. pu. saluā. fore. cautō re. legittimo. sz iudicō sisti. 7 iudicatū. sol. 7 d. op. no. nū. 7 dāmo. istar actoīs ñ hñt. nam pncipalr non petuntur. sz dū q̄ aliquē agit. 7 aliqd petit. pñnt cautiōes p dcē. ut supi dcm ē. 7 sic sm equocatiōem noīū dnt' cautonales.

¶ Jt' qr' qualr p p̄dcās actiōes. iiij. fiat nouatio ut dicit. l. i. ff. e. § cautionales. 7ci. fit nouatō. i. noua actō attribuit'. non q pa tollat. sicut hec in silī actō infra nouat pim. i. tāquam nouā pr adicit'. ut. C. d usuris. rei. iu iudicati. l. ult. 7. iud qualr noue actiōes attribuantur. fit nouatio i legiti stiplone. Ubi gnū legatū ñ erat sub cōdicione. relictū adueniente cōdicione. ad petendū legatum. multas hēo actiōes. ex testō ypothecaa. 7 rei. uin. ut. C. cōmunia d. leg. l. i. 7 ff. i. d l. cum filius. § uarius tñ hrē pmittit in legatario priūr legatū cōdicione. adueniente. ut. ff. ut leg. i seu fidi. c. ñ. ca. l. i. hēo ego legatariūs mō nouam actiōem ex stiplatu. d tutela fiat nouatio. s. qn̄ stiplo. rē. pu. sal. fo. interponit. qz noua actō. s. ex stipulata adicit' actoī tutele q̄ quid qn̄ pupillo cōpetit p his q̄ a tutore quōdā male sūt administrata. nec adimito q pa actō. s. tutelle tollat' exto si pupillus p pubtatē hñerit intā illā stiplonē. ut. ff. d nouat. si pupillus. nam ibi tollr' tutelle p exceptiōem cū adidem amble actiōes rei psecutoīe ñ cōpetāt. ut. ff. d tibuto. q in heredē. § elige. ul' ibi intcessit stiplo rem. pu. sal. fo. aio nauādi. rē intām hñ in stiplo nouat. i. noua adicitur i debiti cōditoī q̄ cōpetēt. 7 cōpetit. 7 sī h interposita ñ fuisset. ut. ff. rē. m. haberi. l. si fine 7 l. ult. dāpni infrā stiplo nouat. i. noua adicit'. intelecto q ui aut clā cōpetēt. Jtē noua i adicit' actoī legis aquilie q̄ quidem cōpetit dāpno dato ex ope ei qui pmittē debuit 7 ñ pmisit. ut. ff. d ripa muniendā. l'. noua adicit' actoī ifrā l' cōdict'. ex. l. q̄ cōpetit. ut. ff. d dap. infecto. pretor. § ult. i pretoriis aūt stiploīb; nota quasdā regulas gnāles. p q omīs pretorie stipulatiōes aut rei restitutionem cōtinent. aut etiam quātitatē. ut. ff. e. l. pretorie. Jtē i oīb; pretoriis stiplonib; satisdat'. pt' quā in cā dāpni. infec. ut. s. dixim. ut. ff. e. gnālr. Jdem qz p̄s p se desiderant i tuenientes. ut. ff. e. l. pretorie. nec tñr' dare pecuniā argētū l' aurū d pprie. tñ cū ego recipere p dcā q̄ fideiussiōe. ut. in. l. p dcā. iuñ cōstituit dñs otto. in pignorib; i iuito actoī caueri i ualeat. ir dēt ipē minime. ar. s. ut. ff. ut leg. no. ca. l. filio. sz. l. illa. spālr' inpatur lege. forte cautō illa nō ē pretoria. s. q ñ pignorib; cauendum inuito stiplatori inuit. ff. quor i legi. l. diuus. § fi. si i lege pdca pretorie. manifeste ostēdit. licet maior cautō sit in rem q̄ inpsonā. ut. ff. d reg. iur. l. pl'. Jt' pretorie stipulatiōes sepi interponūtur ex quo cautū eē i dsint. sine culpa stipulatoris. ut. ff. e. l. pretorie stipulatiōes. Jt' i pretoriis stiplatoīb; si p cautor inīs stiplones interpōit. 7 sit ñ soluendo datur in ual' ut. ff. e. l. Jn oīb;. Jt' in oīb' pretoriis stipulatoīb; si aliq' ūbum sit dubium pretoriis erit interptatio. ut. ff. e. l. in pretoriis. Jt' omnes pretorie ñ sunt actiōes. sz istar hñt actionum. ut. ff. d act. 7 ob. l. actoīs ūbo. sīt enī hñt instar actoīs g ñ sunt actiōes. nā ut dicit aristotiles nichil ē cui ē sile. nam inti hitō retro trahitur. 7 cōparat' i mandato. ut. C. ad mac. l. ult. ñ tñ ē mandatum. qz erit i hitiōe ont' negotiorū. g. vt. ff. d neg. g. pōp. si negotium i ex mādato oritur manditi. vt. inst. e. man. Adūstus g stipulatiōes interponendas i tponit' officiū iudic. 7 p illud exigā cautiōes illas. seu stiplones interponi. sic 7 restitutō solo offō iudicis petit'. nisi i quatuor cāib; puta i act' d dolo. q met' cā. ff. d alienatiōe iudicii. mutādi cā fca. 7 d capite minutis in qb'

sit restitutō iure actoīs. ut ex textu p̄pis apparet. ut. ff. d mini. l. q si minor. § ult. licet enim stipulatiōes p dicte dicant' pretorie iudicis offō petunt' interponi. actiōes tñ ex ill' postea descendentes ciuiles sunt. qz ex stipulatu ciuil' est. ut inst. d act. §. d pecunia. aliqñ. 7 pretor sup ciuilib; q̄ se interponit. ut. ff. cōmodati. l. i. ¶ Sz illud qr' an i pretoriis uinet' d calup. i iurō. q sit. ut. C. d. iur. iurā. p calup. l. i. 7 ff. dap. infec. pretor. inpn. 7 l. qui bona. § ult. ¶ Jt' qr' an in his stipulatoīb; uinet' in litem. iu' q sic. nam i psoālib; 7 in realib; iuratur in litem. vt. ff. d in litē. iurum. l. uideamus. §. in actoīb;. 7 ff. d pignor. l. si fūdus. § in uendiciōe. ff. d dolo arbito ff. d rei. uen. qui restituere. rūr. ñ uiat' in litē. pt' quā in arbitrariis psonalib; 7 hec dicit. l. ff. d in lit. iurum. uidam. § i actoīb;. 7 pt' quam in actiōe ex stipulatu. qn̄ fuit hō pmissus 7 fuit mortuus. ut. ff. d in lit. iurā. l. ali'. uer' qz i duab; pretoriis stipulatioīb; necess' ē libellus. s. in stipulatiōe dap. infecti. 7 ut legator noīe caueat'. ut. diximus. s. iō d eis uidimus. 7 p d stipulatiōe dāpni infecti. ¶ Sz illud inquirimus qr' quo tpē tollant' iste pretorie stipulatiōes. 7 ui' in pris q quadrienio. 7 h rō dolī. cum enī pretorie stipulatiōes offō iudicis petunt'. ut. ff. d pto stip. l. i. 7 inst. d diuisiōe. stip. g. cōtinuo q̄drienio tollunt'. nam 7 restitutō. q̄ petun offō iudic. ut. ff. d minor. q si minor. § ult. 7 cōtinuo q̄drienio offō. iudicis tollr' quo dat' restitutō. ut. C. d tpi. in in. re. l. ult. si h dicim' iam sequet' absurditas. q ecce domus tua iam eē quadrienium q minata ē ruinam. si ñ possim ultra q̄drienium petē michi caueri. Jt' iam ē quadrienniū q relictum fuit addita cōdicionē ñ dum extitit g āmodo ñ possū petē cautiōem. rūr. ñ cēlo q i cāib; istis hec est in pretoriis stipulatoīb;. q̄ iudicis offō interponūtur. q q̄drienio. tollat'. 7 h iud in simili alimēta petunt' offō iudicis. ut. C. d alendis. lib. l. ii. 7 ff. d lib. agno. l. i. 7. ii. pone g. q filius ñ petit alimēta. apte iam sūt. iiij. āni. ergo āmodo ñ petet. cte si h dicerites sūma eēt iniquitas. 7 filius iā fame piret. puto q usq; ad. xxx. ā. licet enī officiū iudic. ñ sit actō. ut. ff. d mi. q si minor. § ult. tñ operitur id q opitur actō. iiij g gnālr' sūptum nomī actoīs. 7 aliud ē in restitutiōe. p qua officiū iudic cōpetens quadriennio tollr'. Jbi enim uult resarcire quis q fecit. siū d minore. siū d maiore. lapsus. ut. ff. d minore. q si minor. § restitutō. iiij cum hāt fici adlesiōem alterius ptis. ut. ff. d mino. l. iiij. ideo ctis tpib; limitat'. sic 7 al' limitant' certis tpib;. in accessoriis qz inmodic. ut. ff. de re. iudicat. paul. at i istis stipulatoīb; pretoriis p quas ius meū cōpetiturum psequor. ñ ē mir'. si usq; ad an. xxx. audior sic in certis actoīb; psoālib;. ut. C. d cōstituta. pecu. l. ii.

De dampno infecto. Rubrica.

Jacet dñs. Jo in arbore actionum ā cultum sit' stipulatiōem dap. infecti ñ posuerit. tñ cum sit digna circulo 7 ipa cū celeritate desideret. ut. ff. d dāpno. infec. l. i. idō bñ est. q ei celeritē succurrim' eā desitientes adplenū. qn̄ locū hāt 7 qn̄ debeat interponi. Sciendū ē q si edifficium alicui. minatur ruinam i edifficio. l' p dio altius pōt uicini edifficii dñs a dño edifficii minantis ruinam petē q sibi pmittat nomine dāpni infec. que stipulatio cōtinebit totum int' eē illius uicini. si forte postea dāpnum ex illo edifficio ruinoso cōtigat. ut. ff. e. l. in hac stipulat. uenit. 7 l. sz 7 si cōduc. 7 l. dāpni infecti stiplo. que stiplo si ñ interponatur mittitur ille qui debebat stipulatiōem recipe. in pōnem edifficii ruinosi. ut. ff. e. l. dies cautoī. § ii. 7. iii. Uñ adhec ut ista cautō 7 stipulatō possit peti. oportet q multa intueniant. Jn p'mis q edifficium sit ita ruinosum q dāpnum ex inde in tanus timē possit. 7 ita q dāpnū sit futur' p'pa dr' stipulacio dāpni. infecti. i. ñ dum fci. ut. ff. e. l. ii. nec dico d dāpno futuro qz si dāpnum futurū eēt datū. hret locum. l. acquilia. vt. ff. e. pretor. § h edictum. inst. ad. l. aquilia. § ult. cōting' tñ ut dāpno dato ñ agat'. qz cautō ñ fuit interposita si edifficium cadat an interpositum stipulatiōem. Jmmo dñs libat' a p stātiōe seu restitutiōe dāpni

illius si omnino ruinam habet pro derelicto. unde si uult illa rudera tollere
non potest nisi caueat tam pro preterito quam pro futuro dampno. immo
ei qui passus est dampnum consulitur quod agat contra illum per interdictum proponi
tur cuius nomen non habemus. et ideo dicimus quod ibi interdictum ponitur pro
actione in factum. ut ff. de precario. uerb. l. sunt. et sic compellitur dominus
ruinosi officio. uel tollere rudera et cauere de dampno tam preterito quam
futuro. uel totas edes pro delicto habere. ut ff. e. l. euenit. et l. pretor
ait. §. ult. intellige ita dampnum si contineat ad deptionem seu
denuntiationem patrimonii. ut ff. e. l. dampnum. lucrum enim
non habetur ideo. ut ff. flumine. §. ult. et l. sequenti. et l. proculus.
et hec omnia locum habent. tam in predio urbano. siue rustico. ut
ff. e. si finita. §. ex hoc edicto. et l. emptor. §. si agitur. Secundum
ut illud dampnum quod potest contingere. contingat uitio operis quod prima
ti.. sit loci. et edium. in urbano. in rustico sufficiat uitium soli.
suum dampnum contingere possit. tamen cum opus sit. siue persona certam suum in
uentorum. uel alia ui diuina dampnum aliquod detur stipula
tio non committitur. non edes sint, ita uetustissime quod de facili cade
possent. ex qualibus inuentorum. ut ff. e. flumine. §. 1. et §.
uitium. et §. item si uis. et §. apud iulianum. et l. dampni. infecti
quidam. ideo dixi de opere quod fit in loco priuato. quia si fiat in loco publico.
princeps. uel preses est adeundus ut prohibeat per interdictum. ne quid
in loco publico fiat. ut ff. e. flumine. §. 1. et ff. ne quid in
loco pu. l. 1. et. 2. Tertium ut denuntietur illi cuius est domus. uel
ager si est presens ut cautionem interponat. alioquin denuntiatur
domui uel procuratori. uel inquilinis illius ad hoc ut postea
si dampnum contingat possit agere. contra dominum edificii ruinosi. ut.
ff. e. l. dies. §. pretor. et §. totiens. Quartum ut postulet quis
cum sibi pro tribunali. aliter non aget. ut. ff. e. l. dies. §. hec autem
iudicium. Quintum ut is qui petit cauere iuret de calumpnia.
pro. ut. ff. e. pretor. et l. qui bona. §. qui dampni. et §. ult. Sextum
ut si est dominus qui debet promittere tamen promittat. si non est dominus satisdet. ut
ff. e. pretor. et l. dampni. infecti. stipulatio. nisi sit dampnum dubi
um. sit dominus. nec ne. tunc sub exceptione promittet ut si constabit il
lum non esse dominum satisdet. ut. ff. e. qui uas. semper enim possessori
conueniendus est si non sit dominus. ut stipulationem interponat.
ut. J. e. inter quos. §. si dominus. Septimum. ut dies apponatur
infra quem diem duret cautio. ut. ff. e. dies impn. et l. quibus
dies autem ille statuetur arbitrio iudicis. ut. ff. e. pretor.
§. ult. pretor quam si fiat opus in flumine. publico. uel loco. publico. uel in
ipsius. tunc tempus. x. annorum statuitur. infra quod duret satisdatio. et hec
ideo quia fit in publico. ut. ff. e. si finita. §. de in. Octauum ut
alio modo quis non possit sibi consulere. alioquin stipulationem non peteret in
tempore et si interposita fuit non tenet. ut. ff. e. si edibus. et l. qui
bona. §. item. is. qui cum is. et l. dampni. §. ei. cum. et §. ei qui
et l. inter fructuarium. si in cum. ut inquilino. ut. ff. e.
inter quas preces. Nonum. ut ille qui petit cautionem non sit. qui
iam cessit edibus ruinosis. ut. ff. e. qui bona. §. si quis quia si
bi. Decimum ut in nomine illarum tantum edium committatur in
stipulatio. que fuerint tempore interposite stipulationis. licet de rebus persona indu
cis in domo teneatur. et committatur stipulatio. ut. ff. e. dampni.
§. si is qui uicinas. Undecimum. quod iste habeat edificium
pro quo petit sibi satisdari. aliter si illicite edificauit stipula
tionem non peteret. ut ff. e. qui bona. §. si quis. uicina. Et notandum quod pro
opere priuato est satisdandum in alieno cauendum. in pro in
publico de ui.. no solitum. ut. ff. e. si finita. §. de in. et
l. hec amplius. §. quesitum. l. flumine. §. 1. et. 11. et. 111. Duode
cimum ut si non satisdet uel caueat. mittatur actor in possessionem
edium ruinosarum. ut. ff. e. si finita. §. ex hoc ex hoc edicto. ut
tedio affectus ueniat cautum. uel satisdaturus et hoc ex primo decre
to. et sic dominus non deiciet. Si autem fiet missio ex secundo decreto.
et fiet dominus. si ille fuit dominus. alioquin prouidetur tibi usucapien
di conditio. ut. ff. e. si finita. §. ult. et postquam usucepit. uel factus
est dominus non est locus cautioni. uel satisdationi. ut. ff. e. si fini
ta. §. postquam. Item si ille in cuius domo debetur fieri missio. si
prohibeat. tenebitur, actio in factum ad interesse. ex illo interdicto. ne uis
fiat ei per actionem si sit consecutus interesse non aget. ad cautionem. ut
ff. e. dampni. §. si pupillus. et §. cassius. et §. si mandato. §.
non solum. Tertium decimum ut in solidum caueat. uel satis
detur. ut. ff. e. si in stipulatione. Quartum decimum ut si stipulatio sit
interposita. et persona dampnum detur. quod detur. uel contigat culpa edi
ficii. uel ipsius qui cauit. uel satisdedit. aliter non committitur stipulatio. ut.

ff. e. l. flumine. §. quamquam. et §. item apud iulianum. Quintum
decimum ut si plures sint qui debent stipulari nomine dampni infecti. uel
stipulationem recipere. qui stipulationem recepit. recipiat sine adiec
tione partis. puta promittis nobis nomine dampni infecti de sua qualibet
parte stipulari uidetur. alioquin si quilibet stipuletur. pone pro tertia
cum tres essent domini. pars adiecta partis parte faceret. in. quia stipulatio in
utroque tertia tantum. Item si plures sint qui debent stipulationem interpo
nere. quilibet promittit pro tertia sua pro indiuiso. pone quod tres domini
erant pro indiuiso illarum edium. uel si aliter promittent uidetur
quilibet in solidum obligatus. ut. ff. e. plures cum ex omni contractu pos
sint fieri plures rei. debendi. ut. ff. de duobus reis. l. eandem. eodem modo et
modo et eo in pluribus debentibus rei stipulationem. si diceret ita pro
mittis mihi pro tertia tocius domus. pro indiuiso. alioquin ideo diuisitatis re
di non possit. Positiones actoris.

Actor autem his formis utitur. ego dico quod edificium tale est ita rui
nosum quod dampnum de facili contiget. Item illud dampnum uitio operis con
tinget si non dum est datum. si est datum. dicas contingit. et hoc si agatur
si de urbano edificio. certum de rustico predio dicas in positione uitio so
li. Item denuntiaui tibi ut caueres mihi uel satisdares. uel denuntiaui domui
tue cum te non inuenissem. Item peciui coram iudice ut mihi caueres
uel satisdares. Item ego iuraui uel paratus sum iurare quod calumpnia non
non peto cautionem interponi. Item quod tu promisisti mihi. uel satisdedisti no
mine dampni infecti. Item iudex apposuit certum diem infra quem
debet cautio ista durare. Item hoc solo remedio mihi consulitur. Item istas
edes habeam. ego uicinas tempore interposite stipulationis. et tot res habebam
habebam iuxta tuum ruinosum. Item quia noluisti mihi cauere fui mis
sus in possessionem edium ruinosarum ex primo. uel ex secundo missio facta sit
Item dum uellem me in possessionem ex primo decreto. uel ex secundo tu me prohibuisti.
Item cum sis dominus in solidum. tu michi cauisti pro tertia. Item dampnum
quod contigit contingit culpa tua cauentis. uel uitio edificii. Item tu ca
uisti pro tertia quia pro tertia dominus eras. Po. Rei.

Econtra. Reus utitur formis istis. ego dico quod edificium meum est
bene munitum. si istud confitebitur actor succumbet. quia iam ruinam non
minatur. Item illud dampnum quod dicis illatum datum fuit ex
maxima ui uentorum. Item mihi denuntiasti cum irem ad scolas. et
sic extra iudicium. Item cum a te peterem ut de calumpnia iurares iurare
te renuisti. si hoc confitebitur actor succumbet. ut. C. de iur. iurando. propter
calumpniam. l. 11. Item dico quod post a iudice appositum dampnum contingit
Item tu potes habere contra me actionem communi diuidundo. cum sit
res ista mihi et tibi communis. Item istas edes pro quibus agis tu em
isti post interpositam stipulationem. Item illas domos illicite edifica
sti. Item uolui cauere. et tu cautionem recipere recusasti. Item tu es pro ter
tia parte dominus. et ego caui tibi pro tertia tue partis. nec miretur aliquis de
istis uariis formis quia una uel alia materia ideo euenit. quia hic tractatur
de tribus. de cautione interponenda uel stipulatione interponenda. de dampno
dato post cautionem interpositam. Item si non fuit cautum quid fieri
at uidere. et si prohibeat postquam missus quid fieri debeat. unde positiones
tiones si uario modo fiant non est mirum. Libellus. Concipiet autem actor
ita libellum. in primis qui uult petere cautionem interponi. ago ego.
R. contra. M. quia edificium suum minatur ruinam edificio meo. uel cum
habeat edificium ruinosum iuxta edificium meum. et possit de faci
li dampnum mihi contingere quod mihi caueat nomine dampni infecti. uel satisdet. ad
hoc propono officium iudicis. quod ita recte concipiatur. libellus. dicit. l. 1.
ff. e. l. 1. et l. dies. et l. pretor ait. §. 1. et ff. de preto. stip. l. 1. et inst. de di
uisione stipulationum. ita concipiet libellus. pro cautione interponenda
Sed opponitur quod uidetur libellus. male conceptus. in primis. l. dicit quod sine
actione nemo experitur. ut. ff. de ammenstu. tu. quot. §. item si tutelis.
et ff. de neg. g. sin autem. et ff. quod metus causa. extat. hic autem consistit pro
positum officium iudicis. officium iudicis non est actio. ut ff. de rei uin.
un. quod si minor. §. ult. Respondeo similiter opposito possit fieri in omnibus in qui
bus imploratur officium iudicis. ut in restitutionem. et in causa alimentorum. Sunt
quod dicit generale iudicis officium. unde respondeo. nemo sine actione ex
peritur. uel sine illo quod optinet uicem actionis. sic in officio iudicis. Item adhuc
huic opponitur. certum est quod quicumque nobis obligatur aut ex contractu. uel
quasi. aut ex maleficio. uel quasi. ut. inst. de oblig. et ff. de act. et ob. l. 1.
hic autem nullo iure mihi obligatur. ergo contra eum non ago. Respondeo. uia est uia.
ubicumque ago contra aliquem actione personali. et peto aliquid mihi prestari ex iu
re meo. at quando intendo iudicis officium nichil intendo quod iure meo
mihi competit. sed quoddam auxilium ab ipso iudice imploro. In talibus
ago contra illum qui nullo iure mihi obligatur. §. sed ideo quia rem habet. in
ff. de act. §. 1. Ita et hic et si nullo iure sit mihi obligatus sit tamen in loco

ago cum edificia ruinosa possideat. sicut enim actio in rem sp̄o
rem persequitur. ut. C. de alie. iudi. mu. cā. l. i. et ff. de rei. uen. offi
cium. ita contra. ut. ff. e. int̄ quos. § si dominū. Simile est hoc in
act̄. infactum. de pauperie. que n̄ oritur nec exacta. l. qī. nec ex ma
leficio. l. quasi. animal enim n̄ dicitur delinquere cum sensu ca
reat. s; tñ tenetur qui habet animal. ut. ff. si q̄d dru. pau. fe. dici. l.
i. et lex est in causa dāpni parificat ista duo. s. edes. et animalia
ut n̄ sint nob ultra eorum estimationem dāpnosa. ut. ff. e. l. p̄tor
ait. § hec. edictum. Item non uidetur q aliquo modo possit dominus edi
ficii ruinosi conueniri et ad cautionem. nam si edificium meū r
ruinatur tuo ruinam. quare uolo cauere nomine dāpni infecti
de dāpno sēa conuementes genite cum edificium sit res que spū
caueat licet q̄ dirupes spūm habeat. ut. ff. e. p̄tor. Responsio. uisa est ra
tio. n̄ ut diximus. Dicendum q ad istam cautionem agitur. quod
uitium operis contigit. l. edium. Ergo culpa dominī p̄cessit in edifici
do ope quare ad cautionem tenetur: unde cum hīs electionem l. cautionem
inponere ul' edes pro derelicto habere. sicut eam uis p̄mīre. habebis r
hedes tuas sicut supius diximus. Libell' Si autem uis concipere libellum
q̄ dāpnū sit secutum. ita dicens. ego. R. ago cōtra. M. qui cū m
pmisisset nomine dāpni infec. pro edificium suum ruinosū quod r
erat iuxta edificiū meū. edificiū illud cecidit et totū edif
ficium meū destruxit. unde q p̄dictum dāpnum m emendet. l'
resarciat. ago contra eum. et propono actionem ex stipulatu. q ita ter
te concipiat libellus. dicit. l. ff. e. l. p̄tor. ait. § i. et ii. Si autem p
habit qm̄ de leo multa ex p̄o decreto l' ex fo. qualiter concipiatur libel
lus. tc̄ qro. Dicendum. ne uis fiat ei qui in p̄ mis e. et ibi inuenies.

Ut legatorum. ul' fidei. nomine. caueat. Rubrica.

Via nil ē quod mag' hominib' debeat quā ut sup̄me uolun
tatis ub' sit stilus et licitum. q iterum n̄ redit arbitrium. ut. C.
de sacro. s. ec. l. i. et cum legata a testatore relinquuntur. heredes
ea p̄stare nolunt. legatarii agunt contra heredes. ut p legatis p̄ma
die suī puris. siū conditionalibus. siū in diem relictis. et p illis
maxime que caueat. i. satisdent. et si satisdare nolunt. mit
tuntur sea in p̄. rerum hereditatis. et aliquā heredis. ut. j. dicemus.
ut. ff. ut lega. seu fidi. co. no. ca. l. i. et l. ii. Unde adhuc ut ista
satisdatio p̄stet peti. et si n̄ p̄stetur. q fiat missio opter q mul
ta inuenimus. In primis q relicta sint legata siū in testo. si
ū in codicill'. hec ē ab intestato. ut. ff. e. l. postquā. § si dies
et l. s. § ult. Secundo. ut hereditas sit adita. aliquū sictum r
sit hereditatem n̄ aditam. ul' repudiatam. ul' omissam. r
uel necessarios abstinentes. satisdationi nō ē locus. n̄ sit dubiū an sit
adita. ut. ff. ut in p̄. leg. l. i. § ult. et l. ii. Illud autem q p̄ma
t̄ hec satisdato est si heres ul' locupletissimus sit p̄ter quam in
fisco qui n̄ satisdat. si sit heres institutus. et in re p̄ū. sz cauet. ut.
ff. e. l. i. in p̄n. et § si ad fiscum. et l. si. qū. § ult. Tertium ut le
gatum n̄ sit lite contestat' p legato petendo. tunc enim cessat sa
tisdatio. ut. ff. e. l. i. § non solum. Ideo enim fuit inuentū istud
remediū satisdationis p legatis siū puris. siū conditionalibus. siū
relictis ex die certa. q' p conditionalibus siū relictis bonū ē q sit
cautum legatario. ut adueniente conditione. l' die. habeat lega
tum. p puris. io q' petendo legatum. n̄ nullas moras hab; excep
tio iudicii. unde si est r cautum ē mag' secur'. licet p̄stita satisda
tione omnis exceptio sit salua heredi. et legatarium agentem ex
stip la e. sicut si agerent p legato. ut. ff. e. l. h stipulatio. et l. s. et
l. i. § siquis sub conditione. Quartum ut inter in p̄mis lega
tarius de calup. q gnale ē in omnib; satisdationib;. nam si heres dicat
hodie constat de fidi commisso. hodie agam audiendus ē. ut. ff. ut in
p̄. lega. l. sūs aquo. et § i. ff. e. postquam. § si dies. Quintum
ut n̄ sit prohibit' legatarius satisdationem pete. pōt enim hec satisda
tio a testatore remitti cum facultas sue ultime uoluntatis sit in
ducta. licet satisdatio de utendo fruendo arbitrio boni uiri remitti
n̄ possit. ut. ff. e. t. l. i. et l. sciendum. ff. e. licet. Adde quid q
si persona heredis sit suspecta. et totam substantiā dissipet n̄ pōt
compelli ad satisdationem. cum sit sibi remissa. immo cū si imposita

\- satisdatio

et potest contradicere. ut. ff. e. t. l. ult. et ff. in pos. l. i. in p̄n. nec
ē contra. ff. ad trebell. l. imperator. ubi filius agit ad cautionem in
ponendam contra patrem si pater substantiam dissipet. nam ibi n̄ fuerat
satisdatio a testatore remissa. Sextum ut legatarius petat r
sibi caueri. n̄ enim debet heres offerre. s; petenti moram n̄ facere. ut
ff. Satisdatio ista ē p̄standa legatario. l' suo successori ipsi
in legato. unde conditionali successori n̄ cauetur q' legata conditionalia
ad heredes n̄ transmittuntur. ut. ff. e. l. i. § n̄ solum. et §. siquis
sub conditione. et ff. de reg. iur. quia legata conditionalia. Item nota
q satisdatio ista semel imponitur. et n̄ sepius nisi noua cā allegetur r
puta q fideiussor decessit aut in opinate patrimonium suum amī
sit. n̄ autem erit ita. si recepit egenos si fideiussores q' bonum no
men facit. ut. ff. ut in p̄. leg. l. si. is aquo. § ult. et l. plane.
et ff. de fide iusso. l. i. et ff. manda. in f. cum. Adde ē hoc unum q si le
gatum relinquitur. ut si legatarius rursus habeat. l' quotiens anni
serit totiens habeat. n̄ p̄stabitur cautio nisi semel. ut. ff. e. l. i. §
siquis ita et § dominus. et ff. iii. de leg. fid. co. § siquis. x. aureos. Si
autem heres satisdare n̄ uult. mittitur legatarius in p̄. rerum heredita
riarum. ut tedio heres affectus ueniat satisdare. et interim legatarius
erit in illa possessione. licet non possideat cū custodie. et custodiet r
fructus ne consumantur ab herede. Unde si heres n̄ uult colere. po
terit postea legatarius colere et seruare fructus et uendere. si tales erunt
quos expediebat p̄o tempore. et qui seruando seruari non possunt. et p̄tium
seruare. n̄ tamen eos diminuet cū uescendo nisi sit filia. neptis. p
neptis. uxor. nec habent aliquid de suo. et nisi mittatur filius age
do petitione hereditatis. tunc enim fructibus utetur. ut. ff. ut in p̄. leg.
l. is cui. § i. et § q legatorum. et l. q legatorum et ff. ex quibus. cau.
§ i. et § in p̄. fulcini. § plt. et ff. de acquir. pos. l. pos. § plt. et ff.
quorum lega. l. i. missio tamen ista impenditur multis de causis et ce sique
ē sit in pos. si uxor sit p̄gnans. ut. ff. ut in pos. lega. l. cum
uenit. Item impenditur si calumpnie cā petatur. ut. ff. ut in pos.
lega. l. si is aquo. Impenditur si fuit a testatore remissa cautio r
ut supra diximus. Sed illud nota q si plures mittuntur legatarii in
pos. licet unus p̄o. alter s̄o. nullus erit potior altero s; omnes equale r
habebunt. hec unum est si sunt eidem tituli. aliquin secus. ut. ff.
ut in pos. lega. l. is cui. § qui p̄or et ff. de priuil. cdi. priuilegia.
et C. qui potiores in pi. ha. l. ii. et l. iii. et C. de bonis auc. iudi. pos.
l. i. Po Sed illud queritur quare sunt ex legatariis m̄ttitur
in pos. sibi possidet n̄ aliis. unus autem de creditoribus si mittitur q r
prodest omnibus. ut. ff. ut in pos. lega. l. is cui. § si plures. et C. de bo
nis auct. iu. pos. l. ult. Solutio. ideo de missio creditoris uni prodest
ceteris q' certant de dāpno euitando. legatarii de lucro captando
ar. ff. C. de iur. delibe. scim. § licentia. et C. de codicill'. l. ult.
Sed hec ro tollitur. nam et illi qui mittuntur in p̄. ex cā dāpni in
fecti mittuntur ex cā dāpni euitandi. et tamen missio uni non prod
ē ceteris. ut. ff. de dap. infec. si finita. § si plures. unde si aliud
ē in creditoribus. n̄ ē mirum. et in cā enim dāpni infecti ē q impu
tet negligentie illi qui potuit q sibi caueret et n̄ fecit r
uidendo domum ruinosam. q creditoribus aliis imputari
n̄ pōt. Po. ac. In hac autem satisdatione petenda r
actor faciat tales positiones. Ego dico q talis intesto suo ul'
codicill' m̄ rem talem legauit. Item ipse instituit r
te heredem et tu adiuisti hereditatem illius. Item modo
in p̄mis a te m̄ satisdari peto. Item ego sum paratus iu
rare q a m̄o calumpnie n̄ peto. Item q testator sine ali
qua prohibitione precepit m̄ legata p̄stari. Po. Reus fa
ciat tales positiones. Ego dico q talis fuit minor. xiiii. ā. si co
fitebitur actor succumbet q' sic n̄ potuit testari. ut. inst. de test.
et C. qui pro n̄ ē ne. l. i. Item talis heredem tamen instituit.
Item ab intestato decessit sine testo et codicill'. Item
hereditas fuit omissa l' repudiata ex testo et adita fuit
ab intestato. si confitebitur actor succumbet q' ea q̄ in testo r
relinquuntur ita demum ualent si ex testamento adeatur he
reditas. ut. C. de fidi co. eam q̄. Item tu incepisti ante
petere legatum. Item petii ut iurares de calumpnia et tu
recusasti si hec confitebitur actor succumbet. ut. C. de iure iurā.

Marginal notes:

Left margin: Op. — extinguunt — nam uit — libell. — Fui — sub — riarū — nota — nō

Right margin (partly legible): ut in pos. l. seu fidi. g. l. i. § n̄ nō exigit — Ho. ex noua cā iterum caueat — Ho. bonum nomen facit egenos recip. — admiserat — ita — nisi — p̄ prio collige — collige — Ho. — ul — Ho. — illud p̄dest sibi et — petere — testato — talē

pro alimentis. l. ii. ¶ Item testator prohibuit satisdari. Libellus.
libellus autem ita concipietur. Vobis domine h. conqueritur R. de G. quod cum sit
institutus heres in testamento talis et mihi res talis a testatore sit lega
ta et hereditatem adierit aduenerit et mihi satisdare noluit. peto
ut mihi satisdet de illa re legata prestanda. ad hoc propono officium iudi
cis. uel hoc peto mihi fieri per officium uestrum domine iudex. quod ita recte con
cipiatur libellus dicit. l. ff. e. t. l. i. et l. cum ita concipit libellus et
quando legatum relictum est pure. non ne ab adeunda hereditate dominium
transit in legatarium. ut ff. de furt. actio. et ff. quem. adap
dum de usufr. amitt. l. si pure. § ii. quare ergo non petit lega
tum sibi dari uel possessionem extendi uel certi condicere. Sed quare non
auocat per rei uen. uel ypothecaria. ut C. comm. de leg. l. i. et ff. si
certum pe. l. cum condicio. in prin. et ff. ii. de leg. cum filius. § ua
rus. tertia. lex assignat rationem quia non nullas moras habet exceptionem
iudicii. et ideo quia lites prorogantur ideo utile est quod satisdatio in
terponatur. nec habet locum aliqua exceptio nisi esset parata in
continenti probare. quia dicatur hodie consistit hodie agamus. ut ff. e.
si is a quo. Item euentus litis dubius est et incertus. ut ff.
de periclo quod dicetur. ¶ Si autem legatum fuit sub condicione re
lictum retineas omnia condicionis. cum talis mihi rem talem sub condi
tione reliquid et satisdationem petii et noluit mihi satisdare. peto
quod satisdet michi ut aduenientem condictionem mihi debeat legatum
prestare et hoc peto mihi fieri per uestrum officium domine iudex. quod recte con
cipiatur dicit. l. ff. e. l. i. Mar. Sed opponitur non uidetur quod libellus
iste possit sic concipi. ante enim condictionis euentum nullus
transsigit creditor nec ullum ius habet. sine quantum de condictiona
li legato sive de conditionali stipulatione. nisi quod hoc plus est in stipu
latione quia illam stip. transmittitur ad heredes. In legato condi
tionali non. ut inst. de v. obli. et ff. de reg. iur. quod legata condi
tionalia. tertia. non est creditor ut patet. ut ff. si certum pe. l.
cum condicio. § ii. et ff. quando dies usufr. le. ce. l. i. in fi. et ff. de
v. sig. credi. creditor enim quantum adhuc ut petat sibi satis.
ut ff. de act. et ob. l. is cui. et ff. de v. sig. l. creditores. et ff.
de iudic. l. in omnibus bone fidei.

via in titulo superiori de dampno. **De primo et secundo decreto. Rubrica.**
infec. et in proxima rubrica. mentio facta est de primo decreto et so. quia si
noluit cauere missio fit in primus ex primo decreto. et postea si
adhuc in contumacia perseueret fit missio ex secundo. ut ff. de
dampno. infec. l. pretoris officium. et l. pretor. et l. si finita. § iul.
et ff. ut lega. uel fidei. no. ca. l. i. et ff. ut in pos. lega.
l. i. et C. e. t. l. certa forma. et ideo uideamus in quibus acti
onibus uel primum uel secundum decretum debeat interponi. et a quo.
quid et quid sit primum decretum et quid secundum. et qua actione
uel iure secundum decretum uel primum petatur interponi. tertia. ali
ter noluerunt notare quod numquam interponatur secundum decretum nisi
in causa dampni infecti quia in ea tamen actione dicunt se inuenis
se. in aliis non esse cautum. sicut legis latori placuisset inter
poni iussisset secundum decretum. ar. C. de caducis toll. l. i. in ca.
circa finem. et induxerunt talem errorem ut missus in possessionem
in personalibus primum dominium declarari. ut C. de bonis auct. iu.
pos. aut. ei qui iurat. et est in corpore aut. de exhere. et intro.
rei. v. coll. uel in aliis ut tedio affectus ueniat responsurus
ut C. de iudic. properandum. quia non possidet. ut ff. de acquir. pos.
possiden. § ult. et ff. quorum le. l. i. § quotiens. et ff. uti po.
si duo. § creditores. et ideo non usucapiunt seu prescriberent. cum usu
capio seu prescriptio sine possessione non procedit. unde etiam audietur dominus rei
quandocumque ueniat et post annos. xxx. et hoc ita probo. ille qui fuit
in pos. ca. rei seruande nichil sibi per illam prescriptionem et [illegible]
quesiuit. Ego dominus non amisi. quia non uidetur amissum quod alteri
acquisitum non est. ut ff. ex quibus ca. ma. minor. re. l.
denique. Sed nos dicimus. nam secundum decretum habet locum in per
sonalibus omnibus actionibus. et hoc ita probo. certum est quod propter contuma
ciam citatus intus uenit primum decretum ut tedio affectus re
ueniat satisdaturus uel in iudicio responsurus ut statim copi
ose dicam. et in hoc omnes consentiunt. quis autem dicatur contumax
dicitur uni. qui respondere tenetur et semel iussu citatus tri
bus edictis uel uno peremptorio pro omnibus. presentiam suam facere contemp
nit. ut ff. de re iudi. l. contumacia. et l. [illegible] nec est [illegible] qui

adem. l. de in pu. quod contumacia litigatoris dampno litis coher
cetur. quia principium legis respicit tempus post litem con. contemptores et
ita exponimus dampno litis quia condempnatus non appellat. et quod si
obtinet expensas a uicto non recuperat. ut C. de iudic. properandum
et sic iste missus. existo quo in actione personali. pone mecum condic
tione de mutuo uel generali cum condictione uel ex empto uel alia non possidet
stabit ita ut umbra toto tempore uite sue stare posset et stabit
in medio tempore postquam fuit missus. ibit ad iudicem. domine
adhuc est contumax respondere non uult. peto per secundum decretum fieri
possessor. ille iudex te audiet ut statim copiose dicam quod enim habet
locum in personalibus. l. dicit. ecce agellus nouali actione contra dominum
nomine serui et sic personali. nulla enim noxalis inuenitur realis sed omnes
sunt personales et ex maleficio serui nascuntur. ut ff. de noxa. act. l.
i. dominus absens in iudicio non comparuit citatus in iudicium. In pos. ipsius
serui missus ut tedio affectus ueniat responsurus. si postea non uenerit
ex secundo decreto assignabitur tibi seruus ut fias possessor. ita ut si non
fuit dominus ille qui est absens incipias usucapere. si fuit dominus fias
dominus in continenti. ut ff. de noxa. act. l. electio. § si absente et
ff. si ex noxa. ca. agatur. l. ii. in fine. stultum enim esset dicere
ut ex secundo decreto illa contingeret ¶ Item que esset maior ratio quare in causa
dampni infecti interponeretur secundum decretum et non in aliis. ratio
nulla reddi possit. ut quia non possunt omnes articuli legum laq
ueis comprehendi. ut ff. de leg. constit. non possunt. ideo bene est ut de
similibus ad similia procedamus. ut ff. e. t. l. non. Item modica esset
utilitas sui deberet secundum inuenire. sic enim par esset uinum
esse condita nisi effectus constituti et illi qui uinum defenderent. ut
inst. ff. de orig. iur. l. ii. § deinde. et prius esset aquam habere
in puteo nisi autem tollentium habent. In omnibus ergo personalibus habet locum
secundum decretum post quam in conditionalibus non licet primum decre
tum locum habeat. sed ut muteris ut in possessionem si ille non uult ca
uere. ut dictum est. g. et dicit. l. ff. de act. et ob. is cui. Secundum tamen
inuenire non potest quia nichil est quod debeat sed tamen spes est debitum
iri. quod etiam in conditionalibus stipulationibus contingit. ut inst.
de v. ob. § si sub condicione. Item non ne multotiens in personalibus
res per iudicem dantur in solutum. ut ff. de publiciana. l. si
alie. in fine. et l. uel soluendi et l. uel exe. et l. Item quod non habet
fieri ex primo decreto sed ex secundo. stultum enim esset iudex qui ex primo decreto
daret in solutum. licet quidam dicant. quod in aliis personalibus
statim iudex ex primo decreto faciat actorem possessorem uel dominum quod satis
stultum reputo sicut supra dixi. ¶ Nunc uideamus quando inter
ponatur primum decretum et quid operetur. et circa dicemus de secundo.
¶ Sciendum est quod primum decretum interponitur propter contumaci
am alicuius. ecce aliquis citatur in ueniet contumax. ut s. dixi.
non uult uenire uel non uult satisdare uel cauere. mittitur actor in pos
sessionem causa rei seruande ut ille tedio affectus ueniat responsurus
uel satisdaturus. ut ff. ut in pos. leg. is cui. § i. et ff. ex quib.
ca. in pos. ea. l. i. ii. et iii. sicut dictum est et sic nota quod ista possessio que da
tur causa rei seruande dicitur primum decretum quia per decretum prouidetur
et hoc est primum quod inuenitur ad puniendam contumaciam citati no
lentis in iudicio comparere. et sic reprobatur quorundam stultitia
questio. qui querunt quid sit primum decretum. Co. Sed illud que
ritur an istud habeat locum tamen in personalibus quam in realibus actionibus.
tertia. ita ut C. de iudic. properandum. C. de p. xxx. an. l. si quis
emptionis. § ult. diuiso tamen modo. nam missus ex primo decreto non pos
sidet. ut s. dixi. similiter in personali actione. ceterum si in reali pos
sidet. nam reus ueniens infra annum recuperat pos. ut C. de p. xx
x. an. si quis emptionis. § ult. si recuperat si amiserit. Item post an
num in reali missus fit uerus possessor quando post ii. con. uel quando mit
titur. ut C. ubi in rem actio. l. ii. et C. de iudic. properandum. numquid
ergo annus transfert proprietatem. certe non. cum possessio facti sit. licet
aliquando minuet aliquid iuris. ut ff. ex quibus ca. ma. denique.
sine facto transferri non possit. nam ad mittendum hereditatis uideo non
incaute non potuit facere ut possessio transferret non fuit seruilis ap
prehensa. ut ff. de acquir. pos. l. cum heredes. ergo iam illud se
queretur absurdum si diceres missum in reali non possidere quod uel secundum
decretum esset necessarium in realibus quod numquam memini me legisse
uel audiuisse sursum usum. uel quod tempus nec modus est tollende uel
inducende obligationis. ut ff. de act. et ob. l. obligationum. § pla
cet. uel quod ille qui est missus faciat se priorem. et sic sibi ius dicere

auctor. q. ee non pot. ut. ff. de acquir. pos. si ex stipula.
Unde firmissime credo missum in reali et in momentaneo possidere et
fructus percipere posse. sicut in credito convencionali. ut. C. de act.
pig. l. ii. licet hic non teneatur de percipiendis ut ille. sed de percep
tis tamen. si contumax. infra annum possessionem recuperat. ut. ar. ff. de bonis
auct. iu. pos. l. pretor. § ii. et § est preterea. nec admitto errorem
quorundam qui dicunt quod tamen operatur annus in re ali. quantum secundum
decretum in personalibus. istud est divinare et sic assumo quod in realibus
intuenti primum decretum licet secundum non intueatur nec sit ne
cesse. Qo Queritur autem in personalibus quid operatur primum decretum.
Respondeo. operatur hoc. quod ille qui mittitur est honerosus domino. nam cum
contumacie mittitur. constat quod dicit ut tedio affectus nomat re
sponsurus vel satisdaturus. ut. ff. ut in pos. leg. § cum. si dominus
iverit in cameram. iste in camera. si dominus in cellario. iste in cella
rio. et sic persequetur eum ut lepra. non tamen possidet ex primo decreto.
nec dominus est de fine dicendus. ut. ff. de dam. infec. si fini
ta. § ult. et ff. de acquir. pos. possideri. § ult. et ff. quorum leg.
l. i. § quesitum. Item queritur ad quid prosit sibi talis detentio
licet alii noceat. unde audiendus non est cum nichil sibi prosit nisi
ut officiat. ut. ff. de rei. uen. in fine. Respondeo. immo multum sibi
prodest quia potest compelli illum ut respondeat vel satisdet. Qo. Item
queritur an talis missus habeat aliquod ius petitorium seu possessorium
si forte primum expellatur vel non admittatur. Respondeo. si de petitorio que
rimus. habet ypotecariam. ut. ff. de act. pig. l. non est mirum. habet
enim ex tali possessione petitorium pignoris. quare habet ypotecariam. et
ut. C. qui poti. in pi. l. iii. et C. ut in pos. leg. l. si postquam. et
l. qui legatorum. possessorium habet sive non admittatur sive ado
mus expellatur. ut. ff. ne vis fiat ei qui in possessionem missus
est. l. i. et ff. ut in pos. leg. § sed cum. § missus. et ff. de dam. infec. l.
dies. § ii. Qo Item quamdiu stabit iste in possessionem missus in personalibus
ex primo decreto et non possidet ut dictum est. usque ad xxx. an. audiatur
dominus. post an. xxx. non. nam cum habet condict. ex. l. illa autem de
exhi. et actio rei collis. v. que est in. C. de bonis auc. iu. pos. l. f.
et omnis condictio prescribitur. ut insti. de act. § sic itaque et omnis prescribitur fere
usque ad xxx. an. durat. ut. C. de constit. pecunia. l. ii. mito quod
post an. xxx. non auditur. nec obstat si opponis. Qo quo
modo hic prescriptio cum non possideat. et usucapio seu prescriptio
sine possessione non procedit. ut. ff. de usuc. sine pos. nam in reali
bus habet locum. at in personalibus currit prescriptio sine omni possessione. suffi
cit enim si per an. xxx. non petatur. hic autem prescribitur actio competit illi. §
ex. l. condictio. Qo Item vel tollitur ius istud. scilicet ut oblata cau
tione possit recipere illam tenutam sive tollatur vel offerendi in
prescribit se elatis. ut. C. de prescript. xxx. an. cum notissimi. Qo Item
esto quod sint transacti. xxx. an. et dominus non possit expellere
istum et si velit cautionem offerre quod commodum habet iste post. an.
xxx. non video quod aliquis habeat plus iuris nisi quod de iure habet eciam peti
torium et possessorium. ut dictum est. Respondeo. verum est quod non habet pl
uris sed sibi imputet quare non iuit ad iudicem medio tempore et
ex secundo decreto fuisset verus possessor seu dominus constitutus. unde sibi impu
tet. dampnum enim quod quis sua culpa sentit de se queri debet. ut
ff. de reg. iur. quod quis. Attende quod quamvis missus ex primo
decreto non possidet ut dictum est. nec dominus est dicendus de po
ssessione. licet quidam male intelligentes statim a quo eis
mittitur aliquid in pos. cum re. sua. in continenti expellunt do
minum. sic etsi mitteret ex secundo decreto adeo quod vidi multos
stultos ut faciant intrare homines castri meum possessionem fuit cum
sus adversarii fidelitatem hominum quod errore contra. admixti et si
male vellent facere iniuriam redditus et fructus que domino
reddebant. sed nec hoc quod approbo sic dixi. quia dominus primus de pos.
non est deiciendus ut dixi. Adeo est hoc verum ut pretor commisit
magistratibus municipalibus cognitionem ex primo decreto et dare primo.
non autem commisit eis quod daret pos. ex secundo decreto quia illud est mix
ti imperii. ut. ff. de iur. di. o. iu. l. iulianus. et ff. ad municipal.
l. ea que. et l. magistratus. cognitio tamen et datio ex primo decreto ratione
contumacie et celeritatis est facti. vel potius iuris dictionis et commis
sa est magistratibus municipalibus. ut. ff. de dam. infec. l. di
es. § duas. et § si forte. et ff. de offi. ei cui man. est iuris di. l. i.
et l. p. Qo Sed illud queritur an missus in personalibus possit

medium fructus percipere. et si percipit an possit eis uti. et si utitur
an teneatur aliquo iure. Respondeo. aut ille meus homo utitur mit
titur vult colligere fructus aut negligit in primo casu dominus percipiet
fructus. in secundo iste qui missus est in pos. ita quod fructus non dimi nuit
nuat. et quando consumi non possint vendet. sed et in primo casu di
cam iure legatum. non in malus idem. quia legatarius custodiet he
redem ne fructus consumat. et est forte ratio quia in legatis et fi
dei com. venit usure et fructus ex post more. ut. ff. ut in pos.
leg. l. i. § cum. § qui legatorum. et C. de usuris. et fruc. leg. et fidei
com. l. i. et ii. Op Sed opponitur de eo quod habes. ff. de bonis. auc.
iu. pos. l. pretor ait in prin. et § est preterea. nam ibi videtur quod missus
in pos. percipiat fructus. sed intellige secundum quod dixi negligente per
cipere domino. aliquin domino volente percipere missus in pos. non
percipiet. domino tamen negligente iste percipit quia omnis custodia ad eum
pertinet. et non tenetur de dolo et lata culpa. licet creditor convencional
possideat et fructus percipiat. et teneatur de dolo lata et levi. ut. C.
de act. pig. l. i. et ff. pig. cum et sortis nomine. et ff. de acquir. pos.
l. qui pignoris. et l. rem pignori. et C. de pignor. pigno. l. i. et ii. Fructus
autem non diminuet. et causa vescendi non sit filia. uxor neptis
pronepotis nec de suo habent. ut. ff. ut in pos. lega. l. que legatorum. -
et post quam in pecunia hereditatis. ut. ff. ex quibus cau. in pos. ea.
l. fulcinius. § ult. Alii autem si fructus percipit tenetur restituere par
tem in factum. ut. ff. de bonis auc. iu. pos. l. pretor ait in prin.
Est et alius casus in missa in pos. lucratur fructus similiter mit
titur nomine ventris nisi per calumpniam fuit missa. ut. ff. si mulier
ven. nomine. l. i. et ii. et ff. de ventre in pos. mit. l. i. Et sic breviter
comprehendam primum decretum interponitur quotiens quis vocatur
non respondet nec defendit suum in actione. in rem sive in personam.
sive et cautionem postulentur. ut pro damno infecto et legatis et fi
dei com. et non vult hic satisdare. ut. ff. ex quibus cau. in pos. ea.
l. i. ii. iii. et C. de prescript. xxx. an. si quis empt. § ult. et ff. de dam.
infec. dies cautioni. et ff. ut in pos. leg. § sed cum. Et a magistratu et
municipali interponitur. ut. ff. de dam. infec. et l. dies. § du
as. missus non possidet. ut. ff. de acquir. pos. l. possideri. § ult.
Videamus ergo de secundo decreto et in primis a quo interpona-
tur. Certe interponitur secundum decretum a maiore iudice. a pretore a p
side provincie. auxiliario. vel magistro armentorum. ab eo illo
qui habet merum vel mixtum imperium. ut. C. de iur. di. o. iu. l. iu
bere. et ff. ad municipal. l. ea que. et ff. de dam. infec. l. dies cau
tioni. § si forte. est enim res ista mixti imperii. et quia cognitionem
habet peculiarem. et quia delegari non potest. ut. ff. de offi. pro co. non quis
quam. et ff. de reg. iur. omnia. Utrum locum habeat in personalibus
Respondeo. sic. ut supra in prin. dixi. Quando interponitur. Respondeo. cer
te cum apparet contumacia nolentis respondere vel cavere. ut. ff.
de dam. infec. l. dies. § si forte. Infra quod tempus. Respondeo. ca
utum legibus non invenimus. relinquitur ergo arbitrio iudican
tis. ut. ff. de iure. de li. l. i. § ult. Qo Sed quod est iudican
tis arbitrium. Respondeo. secundum qualitatem personarum et quantitatem
pecuniam. ut. ar. ff. de re iudi. l. ii. et ff. de iudic. l. non nu
quam. lex autem dat aliquod spacium sed non diffinit. ut. ff. de dam.
infec. si finita. § non autem. quod magis intellectu quam elocutione ex
primi potest. ut. ff. de solut. nuntium. et ff. rem ratam haberi. l.
ratum. Vel dicas quod detur post annum. ut. ar. C. de pre. xxx.
an. si quis empt. § ult. vel post biennium. ut. C. de
iure. do. impe. l. ult. vel dic quod loquitur de co... quod habes in
C. de bonis auct. iu. pos. l. cum proponis. § f. Vel de tempore in
missum. ut. C. de fideic. rei iudi. l. ii. vel duorum. ut. ff. de
re iudi. l. de bitoribus. et ff. de iudic. si debitori. vel x. dierum.
ut. ff. de constit. pecu. l. promissor. vel post quinquennium. ut.
ff. de sepult. l. i. vel post biennium. ut. ff. locati. et. l. quero. vel
post triennium. ut. C. de iur. emphi. l. ii. Sed omnia ista tempora
in imperatore ista non placent sed prime sententie ut committatur arbitrio
iudicantis. Qo Sed quid si aliquis pauper est. lex enim
ex honoris acautione. ut. ff. de coll. bo. l. i. § cum duobus
et sic non videtur quod esset in contumacia satisdandi cum satis
dare non possit. et is videtur contumax qui potest aliquid fa
cere et non facit. ceterum qui facere non potest contumax non videtur. ut. ff.
de re iudi. contumacia. numquid ergo in casu isto interpetur

[Marginal annotations, left: No. missus in reali potest pos. et fructus percipere. — Nota. — petitorium. — actio. — Nota de autore ossia. — Nota de pena ... — infra ... — sed quare ... — ... et ... — uberi. — ... — et aut possid.]
[Marginal annotations, right: No. quod missus ... percipit fructus. — qo — No. — notatur — in qualibus ... ut et. utriu locum habet. — qo — ... de dap. infec. l. ii. et — l. a. ... — ... — tenet.]

fm decretum. ut ex. ita tm paupertas excusat aliquem a satis datione q. n. puniat. Qo. Quid aut si uicerit dicat n satis do q. ita e uere ptumax certe n expectabo aliud tpis ad missionem fm decretu. cum in certis n incertis locus e preturis. ut ff. de v. ob. ptinuus. q. in aut. de rest. q ea que pr. coll. iiij. Item istud fm decretum imponitur ca cognita. ut ff. de dap. infec. l. dies. § si forte. q hec gnalr ubicumq decretu exigit q de sideret cause cogtio. ut ff. de iure iur. pos. l. iii. § pr. q ff. de re iudi. l. de uno quoq. q quid uertitur in cause cognitione ut i spiciat iudex an absens sit absens ca rei publice. nam si allegabitur iudici ipius absentia q pbabitur. n debet iudex p cedere ad fm decretum. si pcesserit. datur restitutio. ut ff. de dap. infec. l. si finita. § si forte. q l. cor. q ff. ex quib. ca. ma. l. ab hostib. § item si ca. pni. Qo. op. Sz opponitur. C. de rest. milit. l. ignorare. nam illor qui rei publice ca absunt bona possi dentur si n defendatur. Rx. uerum e qn non fuit allegata i ipi absentia. tunc bona possidentur ex quo n defenditur. alle gata tn ei absentia n pcellitur se defendere. ut ff. eu q. puoca bit in pnitia l. i. Qo. op. Sz obicitur. n allegata ipius ab sentia fit missio in possessionem. ex ea sicut dictum e. sz ex ista missione ptrahitur pretorium pignus ut dictu e. s. at ex tali i missione n ptrahitur pignus. ut ff. de priuil. cred. l. eum qui. Rx. n ptrahitur pignus tale quale in rebus alior. s. q possit pcedi ad uenditionem p l. C. de iure do. impe. l. ult. pign tn ptrahitur sicut dictum e. Item ita demum imponitur istud fm decretum si pseuerat dns in ptu macia si n uult rendere uel cauere. ut dictu e. q imponit u lo pfucto. pnuntiabit enim iudex in possessionem q possessionem rex tpa. i. induceret in pos. realr. unde ideo dicit. iubere cauere q in pos. mittere. potius est in pu quam uius dictionis. ut. ff. de iur. di. o. iu. l. iubere. q si n admittetur. puator eum induceret. ut ff. ut in pos. lega. t seru. § missos. Sz q actionem in factum habet aduersus eum q n admittit eu. ut. ff. de dap. infec. de pni. § plt. Qo. Sz illud queritur an utraq parte psente debeat in possessionem fm decretum. q dicu negauerit alii admittunt q sic. nam ubicumq desideratur cause cognitio debet fieri utraq parte psente. ut ff. de re iudi. de uno quoq. q ar. ff. de mano. uerit. § ca. q ff. de adopt. l. nam q C. sunt se ablr. absti. aut. isti si oes. q amonebit eum si uult cauere. q si respondit. uolo. cessa bit fm decretum. Si aut dixit nolo. q ptumacia est i psentia. ut C. ubi de crimine. agi op. aut. q. in prouincia. q ff. de re iudi. ptumacia. tc in possessionem fm decretum. q sicut in q pte psente imponitur. q iter sit facienda amonitio. dic l. C. de iudic. aut. in lec. q de iudic. q post edictu. Qo. Sz illd queritur si post fm decretum uelit dicere dns q illi n fuit ca uendum. Rx. n audit. q q si sit pemptoria post fm decretu n potuit apponi qn nec post sniam. ut C. sniam rescin. n pos. p emptoriam. n imnoces. erunt uel absentes ca rei pu. r p ambitionem sit in possessionem decretum. ar. ff. de iudic. si pre tor. q ff. de his q sui sub tu. uel cu. sunt. l. magis. § plt. q ff. de dap. infec. si finita. § si forte. Qo. It queritur quo m re petatur fm decretum in possessionem. q uir q p actionem in factum ut ff. de dap. infec. inquilino. q q n est expressum de noie actionis. ut ff. de p. v. quotiens. Sz melius e ut officio iudic petatur fm decretu in possessionem. q q dicit l. illa inquilino. actio. i. ius quo cautio petit. q sic ff. de act. q ob. l. obligois uel bo. q ar. g. de successorio, edicto. l. i. § decretal. Qo. Que ritur infin quis sit effectus fi decreti. Rx. maxim. na si e do mini meul bonis fit missio iste missus in ptineti fit dns. si n est dns. fit poi iste qui mittitur in pos. pquirit sibi usuca piendi pditio. ut ff. si ex noxa. ca agatur. l. ii. q ff. de no ua. electio. § ult. q ff. de dap. infec. si finita. § iul. q § de uectigalib. Qo. Sz illud querit ad quid usucapio i sit necessaria. pp dnm non uir necessaria q ipe post fm decretum n uir audiendus cum sit modo in ptumacia duplicata. fuit enim in ipa ptumacia rae pmi decreti. q it in ipa qn fm decretum fuit in possitum. unde modo n audit. ut ar. C. quo q qn iudex. aut. qui semel. infin. q C. aduett. l. antique. q aut . sin. ante. It alio argo. non ne qn dns fuit ille in cuius pos. missus e. missi in ptinenti fit dns ut dictum e. q sic nunquam uendicabit i cum iam amisit dnium. multo ergo min uendicabit iste. ille qui n e dns. palus n uir necessaria usucapio. nam si erat i creditor qui habebat ius in re. ypothecaria non tnr usucapionem tol lere usucapionem. ut C. de pigno. usucapione. Rx. ideo necessaria e usucapio pp illos qui hnt ius in re. sicut in suo redepto ab hostib. qui licet fiat redemitas tn usucapio e necessaria ut ex cludantur oes hntes ius in re. ut ff. de cap. q post li. rev. l. in libello. § si quis suum. nec obstat si opponis. ypothecaria n tol litur usucapione. Rx. uerum e breui. puta triennii at longa tolli tur. ut C. si aduersus creditorem. l. ii. nomen enim tn usucapio nis pmiscue ponitur multociens.

Incip tractatus ciuilium actionum.

Tractatus nri ppositi nauiculam cohibentes pretoriar oium interdictor q edictor oium q iura pretoria sunt. ut inst. de inte dictis. portu tranfiuimus. nc necesse e q ad portu ciuilium naui gemus que cum intrauimus ibi remos colligemus q otio ibi an choris collocatis nec ibimus admodo uagabundi. nec mira si sunt po pmisse pretorie q si eas dns Jo. dne sub ipius dex tro latere collocauit. hec n rone dignitatis psiderata q dignitores sunt pretorie quam ciuiles. sz q mio plures deb buerunt sub dextro latere tamquam sub fortiori merito collo cari. Jo enim sunt po pmisse q ca ius pretorium sit uiua i uox iuris ciuil. ut ff. de iustitia q iure. l. nam q ipm. ideo tn quam preco precedens dnm po pretorie pcesserunt. Est q a lia ro q cum pretorie sint ciuilium actionum pedisseque. ut. C. de ueti iure enu. l. tanta. in sa colup. sit q eam ministre ii in pstruct psit. digestor. ex rei pu. § hec aut. q psuetudo e q in yeme maxime pcedunt scutiferi q postea dni sub sequentur. Ideo de ciuilib tamq de digniorib uideamus. unde q dns Jo. in arbore actionum po tractauit de rei uendicatione cum uenit ad tractatu ciuilium. ideo de rei uendicatione uideamus q iura ciuil e. ut ff. de rei. uin. l. i. Si rem aliquam aliqs tenet seu possidet q eam dicis tua ee poteris eam uendicare. Rca de rei. uindicatoe.

Si aliquis rem aliquam possideat cuius rei dicis ad te ptinere dnium q eam uis ab eo uindicare. rei uendicationem intentabis ut ff. de rei. uen. l. i. q l. in re. q inst. de act. § i. Que actio ad hec ut pcedat tot sunt tibi necessaria sum laquimur de directa q datur p possidentem uel tenentem. sum de utili q datur p illum qui dolo desiit possidere q iura ciuil e. sicut. i. dicemus. In pmis q il le qui intendit oportet q sit dns de iure gentium uel ciuili. de iure gentium p traditionem. q p alios multos q diuersos modos qui no tantur p totum titulum. ff. de aquir. r. do. q spali. in. l. illa adeo. q inst. de rer diui. de iure ciuili ut p usucapionem trien nii fm. dnm. Jo. q dnm meu. f. m. q p. x. uel. xx. ut ff. e. t. l. inter. p dno Jo. inducitur q p pscriptionem dnium n acqui r. sz exceptio. ut C. de p. x. uel. xx. an. l. sup excepti. unde diffinit pscriptio e exceptio causam sumens ex tpe. p usuc. acquirit dnium q usucapio e acquisitio dnii p continuationem possois tpis le ge diffiniti. ut. ff. de usuc. l. iii. q C. de pact. tinditoib. pro q m. inducitur. leges. C. de fur. l. sup fundum. q etia diffi nito usuc. que f. q traditur cois eit tam usucapiois breuis q longe. Justinian enim nich aliud immutauit n q te pora prolongauit q res mobil usucapiebatur anno res imo

bilis bienio. statuit postea ut res mobiles triennio. res immobiles
x. uel xx. annis. ut. inst. de usuc. in prin. et C. de usuc. transfor. l.
unica. nec obstat quod prescriptio ualet exceptio in. l. illa si ex legi-
timis usucapio ualet exceptio. ut. C. de iure dot. l. in rebus. quod omnes
autem domini. K. sequitur etiam. an. et in hac summa ego sum. ¶ Item
si de iure gentium uult se dicere dominum contractus continet quia omnes contractus
de iure gentium sunt inducti exceptis quibusdam. s. contractu emptionis et
uenditionis et litterarum obligatione. numquam enim de his duobus inuenies
tractatum in ff. nec in. C. et in ff. ut. ff. de iusti. et iure. l.
ex hoc iure. et inst. de iure na. gen. et ci. licet actiones sint de iure
ciuili. ut. ff. de ori. iuris. l. ii. in fin. i. colum. nec Sed ex contractu emp-
tionis oportet quod ista inueniat. s. quod contractus precedit. ¶ Secundum
quod pretium numeretur. uel alias satisfaciat uenditori. uel fides sit
habita emptori de pretio. ¶ Tercium ut res sit tradita.
¶ Quartum quod uenditor fuit dominus. sic hec plane. C. de plur.
cum res. ff. de pignoribus. l. si superfluum. et l. eaque non dum sunt. quod
quod dicitur. ¶ Quare autem ista quattuor desiderentur non sine causa est.
Sicut enim contractus non precedat secuta traditio dominium non transfert. ut
ff. de acquir. r. do. l. numquam nuda. sic et alias nuda non facit
aliquem debitorem. ut. ff. de [illegible] nuda. Secundum quod pretium nume-
tur uel fides habitur uel alias satisfaciat. ideo requirit quia aliter dominium
non transit [illegible] ut. ff. de tributoria. l. procuratoris. § Sed si de-
di. et ff. de contrahen. empt. quod uendidi. ¶ Tercium ut res tradita
sit. ideo quia sine traditione dominium non transfertur nisi in casibus ubi
sine traditione transit dominium [illegible] ut. C. de pactis. traditio-
nibus. C. de her. uel act. uen. l. qui hereditatem. et ff. de rei. uen. si ager.
In casibus enim specialibus tam in contractibus quam in aliis dominium sine pre-
gitur. seu sine traditione ut in lege commissoria. et in pacto adiectio-
nis in diem. ut. ff. de rei uen. l. [illegible] si quis. hac. l. et ff. de in
diem adiec. l. ii. aut. et [illegible] ff. de lege commis. l. si fundus. Item in so-
cietate omnium bonorum omnes res corporales incontinenti communicantur sine tradi-
tione exceptis hiis que in nominibus consistunt. ut. ff. pro socio. l. i. ii.
et iii. ¶ Item in donatione preter retentionem ususfructus. ut. C. de donat. l. quis-
quis. Item et si constituo me rem tuo nomine possidere quam tecum uel
uendidi. ut. ff. de rei. uin. l. quedam mulier. et ff. de acquir. pos.
l. quod meo. ¶ Item et si ostendo fundum [illegible] proximum et ac-
cipientem finibus intulisses. ut. ff. de acquir. pos. l. quod meo et
§ si uendiderim. ¶ Idem et si ostendo tibi rem quam uendo que pro
magnitudine sua se mouere non potest. Idem et si trado claues co-
num cella uel fiat traditio omnium intra. ut. ff. de acquir.
pos. l. i. § possit. et l. quarundam. et ff. de contrahen. empt. l. clauibus. Sed
in hiis omnibus licet non inueniatur traditio. inuenitur tamen quasi tra-
ditio. unde ita glosant nostri doctores. traditionibus uel quasi dominia rerum
transferuntur. Item in aliis et dominium acquiritur sine traditione ut
in legato cuius dominium non [illegible] una ab adita hereditate transit dominium
in legatarium. ut. ff. de furtis. actio. et ff. ii. de leg. legatum.
et de publicianis. l. i. immo legatario ignoranti queritur. ut. ff.
quando ad. h. a. l. si pretium. § si ex fundo. et ff. de testamentis. filius. §
ult. Item in contractu habito cum ecclesia. ut. C. de sacro. s. ec. l. in
iure diuino. Item in omnibus personis quibus ius tribuitur quod concessis et ha-
bitis incontinenti dominium queritur. ut. ff. de bo. p. l. i. et l. iii.
§ bonorum. Item in hereditate adita. ut. ff. de acquir. pos. cum
heredes. Item in restit. trebellianica. ut. ff. ad trebell. fac-
ta. Sufficit ergo ad translationem dominii sola traditio et si pos-
sessio uacua non traditur. ut. ff. de fundo. dotali. si fundus quem tuc. § quod
uere potest ibi casus. nec obstat quod dicitur. C. de plur. cum res. quia
dicitur quia debet tradi uacua. uerbum illud uacua. recitatiue
ponitur et non ascriptiue. sic alias. C. de distrac. pig. l. qui pro dominio.
quod sufficiat sola traditio. dicit. l. ff. de act. empt. l. ex
empto. in prin. uel aliter possessio debet tradi uacua a uenditore quan-
tum ad hoc ut liberetur ab actione ex empto. ut. ff. de act. empt. l. ratum.
in prin. ¶ Quartum ideo desideratur. s. quod uenditor sit dominus quia
si non est dominus dominium quod non habet transferre non potest. nemo enim
plus iuris ad alium transfert quam ipse habet. ut. ff. de acquir.

r. do. l. non est nouum. et ff. de off. pro. l. observare. § ult. [illegible]
nec est locus oppositioni de creditore ut cum non habeat dominium
quod transferunt. ut. l. predicta. non est nouum. et inst. quibus ali. non
licet. Ideo non est uerum quia ipse non transfert sed debitor per eum si-
cut per ministrum. ut. ff. de diu. tem. presc. l. de accessionibus. § i
ult. ¶ [illegible] dictum est [illegible] contractu emptionis de quattuor predicto. s.
quod uenditor fuit dominus ad tedere utrum si agatur contra tercium. ce-
terum si contra uenditorem tantum tria plane sufficiunt. et hoc notauit
dominus Io. ar. ff. de rei. uen. si aticio. In aliis autem contractibus ex quibus
transferuntur dominia ut dotis. permutationis. donationis traditione inter-
ueniente. Sed longum esset illos contractus prosequi. unde aduocatus
sit cautus et uideat illum contractum ex quo uult dicere clientulum
suum dominum et illum prosequatur. ad minus enim in omnibus contractibus
oportet quod ista duo inueniat. s. quod contractus precedit et quod tradi-
tio sequatur. prosequi et omnes causas ex quibus sine contractu acquiritur
dominium de iure gentium prolixum esset. licet ille omnes ad rei. uen.
pertineant. unde et aduocatus sit cautus ut uideat causam illam
et consideret ex qua uult dicere clientulum suum esse dominum. uerum iure
specificationis uel [illegible] commixtionis uel ex alio et causam illam prosequa-
tur. quas causas inueniet. ff. de acquir. r. do. fere per totum
et specialiter in. l. illa adeo. et inst. de rer. diuisione. ¶ Sunt et
alia necessaria ad hoc ut rei uin. competat de quacumque re loquimur.
siue ex contractu. siue ex aliis causis de iure gentium res illa debeat
uindicari. Est enim necessarium. s. quod res illa que debet uindicari
sit corporalis. incorporalis enim non uindicatur. quia cum non [illegible] possideatur
nec possideri possit. ergo non potest uendicari cum possessio subiciat ad
uniuersarum actionum in rem. ut. ff. de acquir. r. do. l. fiunt. § incorpora-
les. et C. de ali. iu. mu. ca. f. l. unica. et ff. de rei. uin. l. a. § per
hanc. Oppo. Sed opponitur. nam non uidetur hec ratio sufficiens non potest pos-
sideri. ergo non potest uindicari. quia ita probo. lex dicit partem incertam non
posse possideri. ut. ff. de acquir. pos. l. pos. § incertam. Sed pars incer-
ta uindicatur. ut. ff. de rei. uin. que de tota. § incerte. et ff. com.
di. l. et si non omnes. § i. et ff. de rei. uin. marcellus. in fin. et ff. si pars
her. pe. l. i. in fin. Tamen non obstat hiis que dicta sunt. nam uerum
est quod incerta pars uendicatur in casibus per rationes que in legibus illis
redduntur et subaudi quantum ad hoc ut recipiat libellus. in
possessionem [illegible] autem et in ipsa sententia debet fieri certum. ut inst. de act. §
curare. et C. de sen. que sine certa quantitate profertur. non tamen sequitur
quod incerta portio possideatur. et est hic sophistica fallacia accidentis. nam
incerta res uendicatur. i. incerta substancia. quia non possum esse cer-
tus quantum uendicet. non tamen sequitur quod res incerta possideatur
licet possessio subiciat ad uniuersarum actionum in rem. sic uides in hoc
simili. hoc statua est artificialis. i. in eo quod est statua non in eo quod est.
¶ Secundum quod res illa sit singularis uel uniuersitas facti non que iu-
ris sit. ubi gratia. hereditas cum in se unum et actiones contineat ut
dicitur unum quia est successio in uniuersum ius quod defunctus habuit. ut.
ff. de u. sig. hereditas. et alibi hereditas sine ullo corpore per se iu-
ris intellectum habet. ut. ff. de pet. her. hereditas. ¶ Item bonorum
possessiones que iuris continentur. ut. ff. de bonorum poss. l. iii. § bonorum. et l. i.
¶ Item peculium in quo sunt iura. ut. ff. de peculio.
l. quam tu. l. desinis. § in peculio. et § si quid furti. et tunc actiones
que sunt in peculio intentabit. res autem corporales uendicabit.
actiones si sit uniuersitas facti sicut. grex. equitium. ista talis
uniuersitas uendicatur. ut. ff. de rei. uin. l. i. § per hanc. et l. uen-
dicatio. nec admitto quorundam errorem qui noluerunt notare
quod quecumque res uendicari potest illa non possit peti per petitionem
hereditatis. ¶ Veniunt et res proprie testatoris. et adducitur
ar. ff. de pet. her. non tamen. § quod per emptorem. Sed male dicitur.
certum est quod in petitione hereditatis ueniunt et res proprie testatoris
licet et alie ueniant ut pignorate [illegible] deposite. ut
ff. de pet. her. l. Item uidendum. § ult. et l. et in tm. et l. Item
ueniunt et res singulares per pet. her. aduocate. ut. ff. de pet.
her. l. regulariter. et l. licet minima. Quid si res illa fuit propria
testatoris. nichilominus uenit in petitionem hereditatis et melius.

uendicatur cum h'r ab adita h'ditate sit factus dns. ut. ff. de acquir. pos. cum h'des. nec obstat lex contra. C. quod ꝑ eptore. qr ita intelligo illud uerum ee si heredes ipse usucapit
vn etiam uendicare pot ipse q nunq potuit detinet. ideo non
ht peticionem h'ditatis. etiam si de fructus potuissꝫ uendica
re. nichilominus h'is quendicabit et aget petitione h'dita
tis. ut predict. l. ff. de pet. h'. l. q si in diem. § sꝫ si negem
nisi ita intelligeres mala eet ratio que assignatur in p
dicto. §. q ꝑ eptore. qr uendicari pot. ideo non pot peti peti
acce h'. nisi ut dictum e. ¶ Tercium ut res illa mo
bil' ut immobil' sit que de uendicari sit tal' que pos
sit ee in comercio nro. n ergo sacra n religiosa. ut. ff. de rei.
uen. l. inte. § loca. et l. que religiosis. nisi in casu in quo
uendicatio datur. puta p lapide. ut. C. de sacro. s. ec. l. sancim
¶ Quartum exigitur ut adusarius possideat seu tene
at. l' dolo desierit possidere. ut. C. de al. iudi. mu. cau. fa. l. uni
ca. et ff. de rei. uen. offi. et l. fin aut. et ff. de nouat. l. elec
tio. Si enim dolo desiit possidere. conueniri pot rei. uen. directa.
l' utili [illegible] qr ubi defecit si fictio locum ht. ut. ar.
ff. de iur. di. o. iu. si quis idem et ff. si quadru. pau. fe. di
cat. l. pen. ¶ Hanc utilem eam pretoria. an ciuil'. dicunt
quidam pretoriam. ut. ff. de noua. l. electio. et sic explib; §
sꝫ quem. Sꝫ dns ms dicit eam ciuilem ut notat in p
summa de rei. ue. nec obstat lex illa electio. § ij. qr qd ibi
uocat pretoria subaudi extensiue n aut inuentiue. sic et
al' de petitione h'ditatis que dr pretoria ꝑ approbatiom. ut.
ff. si ps h'. pet. l. i. et de act. neg. g. ut. ff. de neg. g. at
pror. et ff. de act. commodati. ut. ff. commodi. l. i. que om̄ ci
uiles sunt. nam et al'. acceptilatio que e inducta ꝑ l.
xii. tab. dicit iuris gentium ꝑ approbatiom. ut. ff. de acce
ept. l. an util'. § ult. Qo Sꝫ illud querit. aliquis a
binitio possidebat et sic egi contra eum actione directa. s. rei ue
dicatione. lite. c. dolo desiit possidere an sit condempnandus l'
absoluendus. ideo quero qr ut dictum e dolo desiit possi
dere conuenit utili. uir q sit condempnandus. cum e q dol
habet possidere. ut. ff. ex fin. aut. sic ergo si possideret.
condempnaret. ita et si dolo desiit possidere. ut. ff. de nou. electio
§. ii. Item si non condempnaret sꝫ absolueretur iam eet in po
testate cuilibꝫ eludere iudicium. q iura noluit. ut. ff.
de arbitris. l. si rem quam. Item stult' eet quilibꝫ conuentus
qui post litem c. re dolo n alienaret. Jte melioris condici
onis eent stulti q periti. q iura noluit. ut. ff. q ui. aut
clam. si uus. Jte eet melioris condictionis male fidei quam bone
fidei q eet absurdum. ut. ff. de nou. l. absurdum. non so
lum. Jtem l. an titulus de litigiosis n h'ent locum ꝑ q a
rei litigiose phibetur alienatio. ut. C. de litigi. l. i. et ii.
et l. ult. Ergo uidetur q sit absoluendus. cum e q ꝑo con
uenitur directa rei. uen. qr possidebat nunc aut qr dolo de
siit possidere conuenit utili. pri ciuil' s quocā. sa pretoria
licet sm nos sit utraque ciuil' et dicat pretoria extensiue.
ut. s. dictum e. ¶ Jte si fieri condempnatio n possꝫ nam
sup pri actione n. cum n possideat. sup hac utili rei uen.
n possꝫ condempnatio fieri qr sup hac n fuit libellus dat' a
nec litis contestatio facta. sup quo g daret sententia diffiniti
ua sup eo q non fuit i iudicium deductum q ee non
pot. cum post litem c. contingit. ideoq alia in pellatione
opus e. ut ff. de iudic. l. n pot. ꝫ ta. Illum qui dolo desiit
possidere dampnandum puto. et forte possꝫ dici in ista utili a
rei. uen. nec mirum si qua fuit directa actio fiat util' ratione
delicti illius. s. doli cum et al' inuentio q ꝑꝑ factum alterius
actio mea mutat'. nam et noual' fit directa ꝑ suo mau
misso et directa fit noual' libo suo. ut inst. de nou. et ff.
de penis. l. i. Sꝫ ut uerius dicam hec actio n mutat' sꝫ q
litatis i noxali et directa. u. ff. de nou. in delictis. § si de certa.

vn dico q n condempnatur in utili sꝫ condempnabitur in directa
ꝑposita. et ibi condempnationis erunt talia. s. qr ꝑo faciet actor
rem litis iurare. et sic quantitate taxata in certa quantitate i
condempnabit. ut. ff. de rei. uen. qui restituere. et q dicit. l. ff.
e. l. fin aut. § sꝫ et si is. quod qui dolo desiit possidere q tene
tur ac si possideret. et q tenetur utili ut dicit. l. ff. de nou. a
electio. locum h't an litem. aliquin obtinet post litem. c. q
supius dicta sunt. et h dicit lex illa fin aut. § sꝫ et si is.
Qo Queri solꝫ an sic sola detentio. Jtem sola possessio sub
iciat adusarium actioni in rem. ut. C. de al'. iu. mu. cau. f. a
l. unica. et ff. de rei. uen. offi. an id sit si aliquis ciuili a
possideat q rei. ue. teneat. puta qn aliquis solo aio pos
sideat. et admittit dns ms q sic. ut notauit i summa de
rei uen. nam si sola detentio subicit. g multo forti et ciuil' Po.
l. si tu obicias. n uir hec ratio qr ut dicit lex illa offi. lo
cum ht ꝑꝑea qr ht facultatem rei restituende q h detinentiom ipi
rei contingit. at qui ht ciuilem quo modo pot tradere. ita tm
de illis modis quibꝫ possessio transfertur. nam aut ht tm ciui
lem. s. aio suo solo aut ciulem suo aio nalem ex ꝑsona co
loni. et sic in om casu pot restituere. Po. De. Jn hac actione a
actor faciat tales positiones. ¶ Ego dico q tal' uendi
dit michi rem talem. ¶ Jte rem ipsam tradidit m. ¶ Et ꝑ
pilla re precium numerauit. ¶ Jte ille qui uendidit fuit
dns. ¶ Jte res ista e res singlaris. ¶ Jte e uniuersi
tas fa. ¶ Jte rem illam tu tenes. l'. possides. l' dolo fecisti
quo minus possideas dicas aliqd i stor n om. ¶ Jte rem
istam emi a ticio et eam tenui ꝑ triennium l' ꝑ x. an. qn in
mobil'. Po. Rei. Ergo reus faciat tales positiones. ¶ Ego dico q ti
cius uendidit michi rem istam. ¶ Jte dico illum fuisse a
dnm. ¶ Jte rem istam q dicis te emisse tu adhuc ꝑ illa
precium debes. ¶ Jte res illa fuit michi tradita. ¶ Jte rem
illam tibi possidꝫ et i solidum. ¶ Jte res ista uniuersitas est a
iuris. Libell. Jn hac aut actione concipiet actor ita libellum. Vo
bis dne. h. iusticiarie seu cameriarie ego. R. de. c. qui te
neo domum talem sitam in loco tali cui fines sunt tales. ex
una parte possido titi. ex alia sepnius. ex alia uia publica
ex alia. Gai. quam domum dico ad me ptinere iure dni. unde ut
q illam domum m restituat. ago contra ipsm et ꝑpono rei uendi
cationem. l' ita. unde peto domum pdictam m ab eo restitui e
fructibꝫ m ꝑceptis et ꝑcipiendis. et ad h'c ꝑpono rei uendica
tionem q ita recte concipiat libellus dic. l. ff. de rei. uen. l. i
rem actio. et l. i. C. de al. iu. mu. ca. fa. l. unica. Jnst.
de act. § ij. ff. de except. rei. iudi. si mat. § ead. in fin. ad
id. ff. de rei. uen. offi. Qo Sꝫ opponit'. non uir libellus
iste bn concept. Jn pncs certum e q contra illum agimus qui obliga
tus e nob ex contractu l' q. ut ex maleficio ul' q. vnde si nullo
iure e nob obligatus contra eum n agimus. ut. inst. de oblig.
et ff. de act. et ob. l. i. at cum rei uen. ago cum illo qui nul
lo iure m obligat' est sꝫ ideo ago qr rem tenet. ut inst. de act.
§ u. ꝑo. q oppono ht locum in ꝑsonalibꝫ. at in realibꝫ sec'
ut in pdicto. r. de act. in pn et ꝑꝑea qn contra ꝑsonam intendo dico
ꝑsonam obligatam et sic contra ipsam actionem intendo. et sm h dr ac
tio e ius ꝑsequendi in iudicio q nob debet'. ut. inst. de act.
in pn. et ꝑꝑea dr actio e alibi. ob. in h consistit n ut aliqd
faciat meum sꝫ nob debitum. ut ff. de act. et ob. l. obligonum
subm. at qn in re agimus nich petimus a ꝑsona sꝫ contra rem ipsam pn
cipali intendo. et si de natura datur facultas loquendi ipi a
rei conuenit. ipa deberet in iudicio respondere. q rem illam defendat
tum teneri seu possessori dat' facultas q rem illam defendat.
vn dicitur cum in re agimus cum eo qui nullo iure nob obli
gat' e. sꝫ ideo agimus qr rem tenet et ht restituendi facultatem
vt. inst. de act. in pn. et de rei. uen. offi. ꝑꝑea et dr actio in ꝑ
sonam. petitio in re ꝑsecutio utraque modo. in gnali aut signi
ficatione actio in re dr actio [illegible] continet gnali noie ac

tois. ut ff. de act. et ob. actionis ubi .gl. actio. Q Item queritur an alia causa sit inserenda ut dicatur ex qua causa dominium ad actorem pertineat cum cause dominii multe possint esse. licet exuna tamen contingat. ut ff. de acquir. pos. possidendi. § ex plurib. et ff. de rei uen. l. et an eadem. § actiones. uidetur quod sic. sine causa enim nemine transigente audiet pretor. ut ff. de transact. cum his. § in hac. ar. C. de edicto diui adri. toll. l. ult. et C. k. y. de apocis publicis. l. i. Contra uidetur quod causa non sit inserenda. nam sufficit si dico rem istam meam esse ut inest actorem proponit licet uba illa non deno tent nomen actionis. sicut nec illa si certum petatur. ut ff. de tri ticaria. l. i. et inst. de actionib. § i. Item dicendo rem meam esse in tendo omne ius meum in iudicium deduxisse unde cum quis ex qualibet cum habuit. ut ff. de exc. rei iudi. l. si mat. § eadem. infra. nec obstant iura allegata quia omnia locum habent in specialib. et non in realib. sed. ut ff. de exc. rei iudi. l. et an eadem. § actiones. Si si uelles dicere quod causa alia esset inserenda. uidere posses legi bus istis. ut diceres uerum est quod causa specialis fuit inserenda. alias non. cum generalitas pariat obscuritatem. ut ff. de iure fisci. l. ita fidei. et in parte ista decernimus quod sufficit libellus in rei uin. si di cat peto rem istam quam dico ad me pertinere iure dominii. et de hoc die notatur. s. de causa agendi. et g. de action. spali. Q Item que ritur an debeat in libello proponi. peto rem istam quam dico ad me pertinere iure dominii uel quasi. et supponitur an talis libellus sit recipien dus. de hoc dic. ut notatur. s. in prox. de publiciana et ea sint actione publiciana cum rei uin. dic ut ibi. Q Item queritur an omnia signa forte rei alicuius mobilis quam nolo uindicare di cenda sint. dicimus quod sic. de quo dic ut notatur. s. e. de act. spali. qualiter et libelli sint concipiendi in qualibet re uindicanda ibi inuenies. Per autem de fructib. adicitur in libello non uidetur quod recte peta tur. quia non possunt peti. exemplum est quod si aliquis rei uin. conueniat et ha beat rei uin. et habet titulum et fuit bone fidei quod semper presumo. ut ff. de fi. di. et lib. l. sicut fuit. § ult. semper lucratur fructus perceptos ante lit. con. ut inst. de rerum di. § si quis a non domino. et ff. finium re gundorum. l. Sed et loci. § post lit. cont. hoc opponis in bone fidei pos sessore habente titulum ut fructus non petantur ante lit. con. percepti. licet post litem fructus percepti ueniant ut in predicta l. finium reg. et est ratio quia post litem con. omnes possessores fuit et pro domino more non sarciuntur. ut ff. de pet. her. l. si sileg. et in missoria. § si ante litem. uerum si possessor habuit titulum si habuit malam fidem tunc tenetur et de fructibus perceptis. titulus enim solummodo ad percipiendis eum excusat. ut C. de rei uin. l. si fundum. et l. certum. multo g. fortius tenetur possessor qui non habet titulum de perceptis et percipiendis. bonum est ergo ut pe tantur fructus in libello in peritiam ei iudici apparebit ante neat uel non possessor de fructibus. Q Sed illud queritur quo uin. petantur fructus uel ueniant. respon. Si lapanni de extantibus et pen dentibus. illi petuntur cum re ipsa et eadem actione quia fructus penden tes fundi pars esse uidentur. ut ff. de rei uin. fruct. et est alibi si mile ut res mobilis quam diu inheret solo dicatur immobilis separata dicitur mobilis in arbore habes. ff. com. di. arbor. et in lapide ut ff. per sacio l. plit. et in grano. ut ff. de act. empt. l. granaria in certa. ut ff. de furt. si certe. et in aceptacio. ut ff. de diu. re tep. § si sep. longe. Si autem fructus sint separati et extant illi pe tuntur per rei uin. et est alia ista rei uin. que datur pro fructi bus ab aliqua illa que datur pro fructibus pro re principali. et qualiter datur rei uin. plenius per l. C. de condict. furt. cum l. mala fide. et ut ff. de exhi. l. de eo. § si quis ex quibus. Si autem sint consumpti a mala fidei. possessore petuntur per condict. sine causa. a bone fidei petitur non pos sunt quia eos lucratur ut dictum est percipiendi autem et eos post litem con. fructus contingentes ueniunt officio iudicis. ut ff. de rei uen. ex diuerso. § petitor. et sic per istud aduocati pro fructi bus petendis proponant actionem quam sibi melius uiderint expe dire per qualitatem negotii sicut dictum est. Q Sed illud queritur si iudex in ipsa sententia rei principalis nichil dicat de fruc tib. numquid possit postea dicere. Respon. eadem die sic.

ut ff. de rei uen. l. paulus. respon. et sul. nisi dicant iudices in senten tia sicut multociens faciunt. de fructib. autem cum nobis non liquet. distulimus iudicare. tunc pronunciare possunt. alias non. ut C. de fructib. et litis ex. l. terminato. Q Quid si iu dex neutrum seruat. numquid de suo tenetur restituere. si uelles sequi exemplum expensarum dicens quod sic. ut C. de iudic. properandum. et contemptum eum nullam habet actionem. ut C. de fructib. et litis ex. l. terminato. Q Sed queritur quidam uendidit rem tuam alicui bone fidei emptori. nos diximus bone fidei emptorem non teneri de fructib. numquid uenditor tenebitur. res. non credo. Q Ultimo queritur in quo loco queritur rei uin. sit agitanda. utrum ubi res est siue loquamur de re mobili siue de im mobili. an ubi possessor habet domicilium. et si res sit alibi et habet con uenire ubi habet domicilium dicit non teneor hic sub iure iudi Sed ibi ubi res est. ut consumo. [illegible] quod ibi ubi res est. ut C. ubi in rem actio debeat exerceri. in rubrica. et in legibus illius. c. Item quia res sub iacet inspectioni et iussu iudicantis. ut ff. finium reg. l. si irruptione. quo g. possessor subiacet iussu maxime in re immobili. in mobili uero idem nam res deposita ibi debet reddi ubi est. ut ff. depositi. l. si in asia. Item in arbitraria. ut ff. de eo quod certo loco. quod l. si ephesi. § iudicium. Item de iure legati. ut ff. i. de leg. l. si fundus legatus. § i. Item idem in edicto romanum. ut inst. de actionib. ut ff. de edendo. l. pretor. in fin. et l. si quis ex argentariis. § i. Item idem in actione ad exhibendum. ut ff. ad exhiben. l. si hi de quibus. § quo autem loco. tenendo. quod si possessor uult subire iudicium ubi res sita est pot. siue sit mobilis siue immobilis. non tamen compellitur. compellitur autem ubi habet domicilium. ut ff. de iudic. hic. in rei uin. non considero ubi res sit siue quis habet domicilium prebi enim potius ultra mare pot hic rei uen. intentum. ut C. de rei uin. intentum. ut C. de episc. et cler. ut. ex. a. l. ult. et propterea dicitur in C. ubi in rem actio debeat exerceri et non dicitur ubi oportet sic dicit in alius supioribus rubricis ubi de certum agi oportet ubi de posses agi op. qui dicitur ubi in rem actio debeat exerceri. l. possit. Q Si ergo aliquis cum re mobili transeat per uiam tuam sic iudici deferre uelles aleo uendicare rem. per l. ff. de iudic. l. si quis legatorum. respon. lex illa non obstat quia illud contigit rei con tractus. dico g. contrarium habet ius reuocandi forum et lex l. uin. de iure romano siue quis conueniatur pro mobili uel im mobili nomine proprio quia ipse dominium nomine proprio. Q Quod autem si alieno nomine teneat. tunc idem uin. li plus quod dominum sibi ducit. ff. quas dominium in iudicio presentabit. ut C. ubi in rem act. debeat. exer. l. i. et ii. quam legem intelligimus siue habet ius in re siue non qui possidebat. ut ff. de rei uen. offic. et ad idem ff. de iudic. l. uenditor. iure tamen longobardo aliter iure mobili quod ille qui est conuentus debet ire cum actore petit ad guaren tem usque ad tertium guarentem simul et tertium conuentum et non ultra. ut in lombarda de rebus uitiatis. l. ult. in re immo bili guarentem laudi r. debet emptorem defendere in foro empto ris. ut in lombarda de eunct. l. ult. ¶ Demum tamen caueas quod faciunt aliquando imperiti iudices quod si in libello non continetur peto rem quam tenes. quod absoluunt ab actione. proposita licet di cas peto rem talem cui fines sunt tales quam dico ad me per tinere iure dominii. Sed male dicunt. aut reus possidet aut non si possidet ecce bene non refutatur propria libellus. si non possidet et of fert se liti. pro uin. dampnatur ac si possideret. ut C. de rei uin. is qui se liti. et ff. de pet. her. is qui se liti. ¶ Item multi sim plices simpliciter dicunt. quod si in libello proponatur peto rem istam mihi restitui. quod uidetur potium interitatum cum uerbum resti tuere ad petitorem pertineat. ut ff. de uer. sig. ar. l. i. in prin. quod non est uerum. immo uerbum restituere largissimum est et ad petitorum et ad possessorium pertinet. ut ff. de rei uin. qui restituere et ff. de uerb. sig. uideamus. § ii. ¶ Uia ergo pre cedentia in libello proposita hanc significationem innuitur ut sic petatur res restitui. uin. possessorium proponitur cum aliud

sit p̄cium rei. aliud pōis. vt. ff. uti pos. l. si duo. § ult. ⁊ talia sint p̄dicata qualia subiecta p̄mittunt. Qo Sȝ illud querituri an rei uī. possit intendi. ꝯ̄ ꝯmodatariū. ꝯ̄ positariū colonū uł inquilinum si dn̄s uult ab eis re uendicare. uı̄ q̄ n̄. nam rei ꝯmodate ꝓ̄pŕetatem ⁊ p̄onem retinem̄. ut. ff. ꝯmo. l. rei. hec inre ꝯ̄posita. vt. ff. ꝯ̄posi. licet. § rei. hec ītre ꝯducta vt. ff. locati. n̄ sol̄. ⁊ ff. ꝯ̄ usuc. non solum. § q̄ uulgo. Si ergo ego possideo. ergo uī dicare n̄ possum. p̄o q̄ cum aduersarius n̄ possideat. ergo n̄ pōt subici actōi in rē. ut. C. ꝯ̄ al. iu. mu. cā. fa. l. unica. It si possideo n̄ habeo rei uī. q̄ possidenti n̄ datur actio in rē. ut. inst. ꝯ̄ act. § ij. ꝑ̄ri. admitto q̄ dominus possit a p̄dictis rem uendicare dum mō retineat. cum sola detentatio sufficiat quātum ad hec ut rei uī. ꝑ̄sit ī rētum. ut. ff. ꝯ̄ rei. uī. l. offi. q̄ eni ꝯ̄ ꝯmodatariū ꝯ̄ tur rei. uī. dic lex. ff. ꝯmo. l. ii. Qo Sȝ q̄ritur si intentat rei. uī. ꝯ̄. p̄dictos an ꝓ̄pri dn̄s faciat eos possessores. uidetur q̄ sic. nam si nūtio nouum op̄ s̄mone. facio aduersarium possessorem. vt. ff. ꝯ̄ op̄is. noui nun. ꝯ̄ pupillo. § meminisse. ꝑ̄ro n̄ ē uī. nam n̄ uı̄ intelecto uti possidetis renūtiare qui cepit re uendicare. ut. ff. ꝯ̄ acquir. pos. nā. § ult. ⁊ in talib; p̄soīs p̄dicta reg̃la intelligitur.

Nec ob. lex. inst. ꝯ̄ act. q̄ non datur actio in rem possidenti. loquitur de negatoria. uł si ult's intellige ꝯ̄ rei. uī. ꝑ̄ ubi que ponūtur in eodem. § sane uno casu ⁊ c̄. dicas q̄ possidenti n̄ dat' actio in rē ꝯ̄tenenti. at licet possideā. nō tn̄ teneā nichilominus datur michi rei. uī. ut in exēplis supioribȝ.

ꝯ̄ ꝯfessoria actōe in rē. Rubrica.

Si alicui s̄uit' deleatur ⁊ postea inpediatur uti s̄uitute illo. hȝ actōem in rem ꝯfessoriam p̄ quā pōit s̄uitutem uendicare siū sit s̄uit' rustica siue urbana. vt. ff. si s̄uit' uī. l. i. ⁊ ii. § i. q̄ aūt ꝯfessoria sit in rem. dic̄. l. in inst. ꝯ̄ act. in. i. colū̄. ⁊ ff. si s̄uitus uī. l. ii. § hec aūt. It si s̄uit' ē sit p̄sonal'. ut usus ⁊ usus f. ut. ff. ꝯ̄ s̄uit. l. i. locū hȝ hec actio ꝯfessoria. vt. ff. si usus f. p. ł ad aliū p. l. fructuario. § sic fructuario. uerȝ ut plenī differēitiā ꝯ̄ ꝯfessoria ꝯ̄ qua hic tractam' ⁊ ꝯ̄ ꝯ̄ negatoria ꝯ̄ qua dicemus ī sequenti. ꝑ̄rica. opter q̄ sciam' in p̄mis. que ł quales sīt s̄uitutes p̄ quibȝ ꝯfessoria ꝯpetit. Certe ut breuit' respondeas p̄ s̄uitutib; p̄sonalib; ⁊ realib; ꝯpetit ⁊ tam p̄ rusticis quā p̄ urbanis ut dictū ē. que aūt sīt p̄sonales ⁊ reales rustice ł urbane. legitur inst. ꝯ̄ s̄uit. ⁊ ff. ꝯ̄ s̄uit. ⁊ ff. i. l. i. ⁊ ff. ꝯ̄ s̄uit. ur. p̄. l. i. ⁊ ii. ⁊ ff. ꝯ̄ s̄uit. r. p̄. l. i. ⁊ ff. com̃. ꝯ̄ s̄uit. l. i. Secūdo est sciendum qn̄ uł q̄ liter dicitur s̄uit' ꝯstituta ad hec u ꝯfessoria ꝯpetat. n̄ enim s̄uitus sit ꝯ̄ bita ꝯfessoria n̄ hȝ locum. Cōstituitur aūt s̄uitus multis moīs int' uiuos ⁊ in testō. It uiuos pactioīb; ⁊ stiplatoīb;. i. pactionalib; stipulatioīb; u sit ibi endiadis. ut. inst. ꝯ̄ s̄uit. § plt. ⁊ ult. q̄ ꝯstituit' int' uiuos p̄ q̄ iudicialem q̄ritur. i. p̄ sententiā q̄ alio mō iudicio fieri n̄ pōt cum sit res incorpal'. ut. ī ff. ꝯ̄ reb; incor. ⁊ ff. ꝯ̄ acquir. r. do. s̄uiis. § Incorpales ⁊ ff. ꝯ̄ usuc. sequit'. § s̄uiā. s̄uitutis enim uacua tradicio ēē n̄ pōt. ut. ff. ꝯ̄ s̄uit. quot. ⁊ ff. ꝯ̄ s̄uit. r. p̄. l. i. § tradicio. Si aūt in testamēto legetur s̄uit' in ꝯtinenti ł ab addita h'ditate q̄ritur adeo q̄ legatarius ignorans ł amittit. vt. ff. q̄ ad. s̄ui. a. l. si p̄rte. § si p̄ fundum.

It est ⁊ aliud necessarium q̄ qui ꝯstituit s̄uitutem faciat h̄ uolens. aliaq̄ni ꝯstitutio ab initio nulla. ut. ff. ꝯ̄ s̄uit. ur. p̄. Inuitum. In casu tn̄ forte quis īuitus ꝯpellitur. ut si uia publica impetu fluminis uł alia cā sit amissa. uicin' p̄ximus tenet' uiam dare forte uendendo ł dando. ut. ff. q̄ ad. s̄. a. si locus. § c̄. dic. q̄ do in. uideo ar. ꝯ̄ eam. p̄ ꝯmodo q̄ hȝ ex ipsa uia si hȝ hec in ꝯmodum sustineat. vt. ar. ff. ꝯ̄ uiu. uī. l. eum qui. Si uis dic̄ q̄ precio dato queritur. a quo. ꝑ̄ri. a publico. ut C. p̄ quib; ca. s. ꝑ̄. li. ac. l. plt. quid inuia p̄uata si mari ł flumine p̄it tenet' uicin' dare si dato forte p̄cio. ut. ff. ꝯ̄ relig. si quis sepulcr. ⁊ ar. iō in uiare p̄uato q̄ in publico. C. ꝯ̄ pet. h'. l. i. ⁊ ff. ꝯ̄ uiu. fisci. ⁊ sic. igno. reg̃la tn̄ in. l. illa te relig. ꝯpatur. fauore religionis. Constituit' ꝯ̄ s̄uitus p̄ ꝯsuetudinem tp̄is. ⁊ inh distinguas. aut agit' de ea s̄uitute q̄ hȝ ꝯtinuā cām. p̄uta luminis. foraminis. tigni īmissionis. q̄ eni aq̄ duct' si ꝯtinuo ducat'. stillicidii. altius n̄ tollendi. ita ut in hac s̄uitute currit decennium ł uicēnium ab eo tp̄e quo ille uoluit edificare ⁊ postea fuit p̄hibit'. aliq̄n si edificabit. tunc oēs hee s̄uitutes longo tp̄e q̄runt'. x. an. int' p̄sentes. xx. int' absentes. si is qui utitur n̄ ui n̄ clam n̄ p̄cario sit usus ⁊ sic ꝯ̄ siderat' bona fides. titulus. n̄. ⁊ sic in s̄uitut' acquirit' nob' uis siū titulo. at in reb; corpalib; n̄ est ut spacio longi tp̄is sine titulo acquirat' dn̄ium. vt. ꝯ̄. ꝯ̄ s̄uit. ur. p̄. l. forum. C. ꝯ̄ s̄uit. l. ii. ff. q̄. ad s̄. a. l. si quis diutino. ⁊ ff. ꝯ̄ s̄uit. ur. p̄. l. qui luminib;. ⁊ C. ꝯ̄ s̄uit. l. ł altius. Si aūt s̄uitutes n̄ hn̄t ꝯtinuā cām. sic uie ł act' uł itineris nullus oīn tam ꝯtinue ire pōt ut nullo momento intpellati possessō ei uideatur. tūc oportet q̄ p̄scribantur ł tanto tp̄e cuius n̄ extat memoria. vt. ff. ꝯ̄ s̄uit. l. s̄uitutes p̄. dior. ff. ꝯ̄ aqua plu. ar. l. i. in fi. ⁊ l. in sūma in p̄n. ⁊ § cassius ⁊ § It labeo. ⁊ l. ult. ⁊ ff. ꝯ̄ itinere actu q̄; p̄. l. i. apparet. § Si qs s̄uitute. ⁊ q̄ ibi dicit longo. expone. longissimo. s. cui n̄ estet memoria. ł longo dicas p̄e dum mō intelligas ꝯ̄ s̄uitute q̄ hȝ cām ꝯtinuam. ⁊ ff. ꝯ̄ aqua. coti. ⁊ esti. l. hoc iure. § ductus. Qo Si aūt querit' qualit' ꝯ̄beat p̄bari illud tp̄s cui non extat memoria. lex dicit q̄ n̄ sit requirendū dies ł ꝯsul fcī op̄is. i. quo die fcm̄ fuit. Qo It n̄ requirit' an aliqs uiderit opus illud fieri ł audiuerit qn̄ fuit fcm̄. Sȝ h̄ requirit' ł ut dicant testes. dn̄e nos uidimus sēp̄ istud opus ita fcm̄ ēē nec uidim' illos qui fecerunt nec audiuim' aliquos qui dixerint q̄ tales fecerūt ⁊ sic usq; ad supiores. i. ad anteccessores nostros ⁊ ad descendentes nrōs. ut. ff. ꝯ̄ aqua. plu. ar. l. in sūma. § Id labeo ait. ⁊ ff. ꝯ̄ p̄bati. l. si arbit'. admittit tn̄ dn̄s io. ⁊ ita ł notauit in sūa ꝯ̄ s̄uit. q̄ in s̄uitutib; q̄ non hn̄t ꝯtinuā cām si aliquis ex titulo p̄cedenti dicat sibi s̄uitutē ꝯstitutam nec id possit p̄bari p̄ testes uł instrum̄ ⁊ in adminiculum sue intentoīs adducit q̄ sit usus s̄uitute illa dn̄o sciente ⁊ n̄ ꝯ̄ dicente p̄ annos. x. ł. xx. p̄sumit' s̄uit' ꝯ̄ bita ex ea causa q̄ allegat'. ut. ff. ꝯ̄ aqua plu. ar. l. i. § ult. ⁊ ar. ff. ꝯ̄ usur. cum ꝯ̄ in re uso. Qo. op.

Grauius aūt insurgit obiectio. tu dicis q̄ s̄uitus q̄ non hȝ cām ꝯtinuā n̄ pōt queri longissimo tp̄e. s. xxx. annor nec longo. s. x. ł. xx. sȝ illo cui n̄ estat memoria ergo ꝯ̄ hoc nulla res possit usucapi ł triennio. ł. x. an. ł. xx. ł. xxx. n̄ ne in oīb; istis p̄scp. ꝯ̄ siderat' ꝯtinua possō. sic. ut. ⁊ C. ꝯ̄ usuc. tn̄ sfor. l. unica ad h̄ ut q̄ si nat' sit interruptio. p̄scptō. interūpit' ⁊ oīb; p̄ dest. ut. ff. ꝯ̄ usuc. nat'. ⁊ ff. ꝯ̄ itinē actu q̄; p̄. l. i. § sup. Idem ꝯ̄ ciuili interruptōe que hȝ fieri p̄ litis ꝯtē. licet illa p̄ sit tn̄ ꝯtestati ꝯ̄. C. ꝯ̄ p̄scp̄e. x. ł. xx. an. l. i. ⁊ C. ꝯ̄ rei. uī. more litis. Quis g̃ possit tanto tp̄e ꝯtinue stare ⁊ possidē ut alio n̄ diuitet. It teste qui uoluit p̄bare ꝯtinuā possessōem Ego ostendo q̄ oē innuunt' si dicāt nos uidim' istum p̄cedisse p̄. xxx. an. sēp. quo mō possint hec ēē. sēp uiderūt h̄ non dormiuerit saltim n̄ uert'. ad alias p̄tes certe sic. uidet' g̃ p̄ iniciatem p̄dictum ꝯ̄ p̄. l. ff. ꝯ̄ s̄uit. l. s̄uitutes p̄dior. q̄ nullus ꝯtinue possit possidē ⁊ nulla ꝯtinua possō p̄bari possit uł si potes redde ꝯ̄nem p̄dictor. redde rōnem q̄ re aliud in s̄uitutib;. ꝑ̄ndo bn̄ possū ꝯtinue possidē n̄ obstantib; p̄dictis obiectioīb;. ꝯ̄ tum ē q̄ si p̄o in queritur corpe ⁊ aīo int' ueniente. ut. ff. ꝯ̄ acquir. pos. l. q̄ admodū. illa nat' quesita aīo retinetur. que recta di' cuiit'. vt. C. ꝯ̄ acquir. pos. licet. vn ꝯ̄ plano p̄cedit rō q̄ possū ꝯtinue possidē. si eni uacat uł'. cum ⁊ ꝯ̄ bonis q; hbis cū ꝯporte. § finaut. ⁊ ff. ꝯ̄ uiu. ꝯ̄ do. l. cū post mortē. ⁊ C. ꝯ̄ pet. h'. l. si filius.

nec ob. ff. uti p. dicere quasi n possidet n detinet[?]

l. ꝯ̄ g̃nalit'.

in hoc tenenti

hic

uel

⁊ ff. q. q. ser. amitt. l. i.

ff.

usq;

descendentes

xxx.

qui

Si aut debeat servit aque duct dicas i libello.
libellus. ago ee tale q me phibz duce aq p fundu
suu positu i tali loco cui fines sut tales p q fundu
m l e aq duce. vn ne m phibeat ago 9 illu ppo
no 9fessoria. Eode m 9cipies p alus servitutib quoz 9
ma exepla n pleq. s3 suffic me ita posuisse ca exe
pli. Si aut ius 9pone libellu. s9 servitute psl puta u
su t usu fruct. dicis. libell. ago ee tale q me ph
bz uti frui fundo tali. i quo fundo i e m utendi fruendi.
vn. ee. 9sic vidis quot modis 9cipit negative eisde
modis 9cipis affirmative i 9fessoria. 7 sic huius modi 9cipi
as libellu. i servitutib q sut 9stitute. i testo. t i e uiuos pa
ctorib t stipulatorib. t q hnt cam 9tinua. Si aut serv sit
q no ht cam 9tinua puta uie t itineris te mta adia
ut i libello. ago ee tale p cui fundu cu meus anecessores
mi rego p tos tps c n exstat memoria 9serv m sit q stim.
vn ne me phibeat uolunte ire age. ago 9 ipm 9ppono
9fessoria. s3 n do ee locu huius antiquitatib s3 edo vn 9cepta
ee libellu. ut primo dixi s3 cu ratio m n 9pplo libellu.
q2 nichil q9 tps cu tpi no sit modus obligationis i ducendi.
ut s3 notatu plene j. d act ex stipulatu psluptu exept. 9tra
9cipias libellos p quos serv fuit 9 9tra. i tertiu sibi pmisso
servitute i fundo mo. t legatu i testo iuris age d me 7 an q
ubi sit acqsita male ppones 9 me 9fessoria. s3 dbes ppo
ne acto psle ex testo t ex stipulatu adeo q e an ista n ht
i eadm fructuari. ut ff. d m. 7 m. ar. l. ideoq. f un. m. p
q cu pt traditio. t q i tuerit 7tc h es 9fessoria 9tin.
7 h e q dic lex traditio 7p. l. patientia i duc patiens offm p
tonis q debz servire i actiue 9fessoria. ut ff. d serv. r. p. l. i.
f ult d quo offo. loquit lex. ff. si serv vn. l. haz. 7 l. egi.
7 ff. d actis ept. vnio. f sit. t at i duc officiu ptoris pa
tientia. i. officiu iudicis. l. dtur 9fessoria post traditionem p.
3. patientia. nec obloquium. ff. d m. 7 m ar. l. iii. f m m.
ubi dic ut ast q traditione 7 patientia dari. vn dicit. Ptoabi
fuit legat usuf. vn abadita s3 dimitte tribuit usus. i p loga
fuit legat usuf. vn ... ut ff. d ... 7 ff. q adm. p.
tm sic 7 qlibz aliu ut. ff. d sui actio. 7 ff. q adm. p.
a. l. si pute. f si p fundu t at q dic ibi iudicatur. ipsi
acto pte. f. t ex testo. t ex stipulatu. 7 h p. lex. t at. i. sic i ra
un officiu iudicis e ut ptoriu sua i tuitioem iubat re restitui
ut. ff. d rei un. officiu ita 7 in servitutib i. ptoriu servitute
m ptum. ut. ff. si serv. un. l. haz 7. l. egi. postq cu
q traditio tenuit locu ht 9fessori an no. ut. ff. si serv. un.
si ate 7 ar. ff. d serv. l. quot 7. ff. d usuf. l. u. f ante.
Qo. S3 huius libellus sic 9pot q2 n ut vn 9cepta cu e qd
9fessoria e ire. ut ff. si serv. un. l. u. i pn. 7. ff. si usuf.
pe. l. fructuario si e iure q debz dari 9 psidete n 9tra
phibete. 9 phibete cu dr i rem q phibitore 9tinet p.
q cu sbicit adusariu acto ire. ut. C. de alie ui. l. u
m a acto cu ire expte est. ut. ff. d iudicio. l. n at. Jt
si e ire q i hac sicto rei restitutio q cui rei 9res q resti
tuet re nulli rei restituto pot fi. ut. ff. d pe. ht. l.
Jt. m ..... f ult respondo uez e q 9fessoria e ire si tu
i te s q dat 9 psidente no est uez. na 9pet p u
rib. i. p servitutibus que cu sint res i corporales no pos
sut psidez. ut. ff. d aqui. r. do. l. servus. f incorpale.
7. ff. d usuc. sequi. f. si ma. Illud eni q apponis lo
cu ht p rebs corporalib q possident psler q po sbicit adu
sariu acto ire. sic 9tra. vn dom e. 7 ypothecaria q
re e. ut. C. d pig. l. pig. 9tra nuda possessione aduenit.
i. re psessa nudi. acto debitoris remanz. ut. ff. d uictori
bus. l. si cu uenditor. f. i. 7. C. d pig. ac. l. pig. cu q
ab aliquo uba uim no posse possidere. s3 ille dicat q
possidere qui me i quietat i servitute illa uolnte illa ser
vitute uti. nec alio m possl 9venim n me phibet uti. io

re cuida sititudis ut dr q e sic i reb corpalib acto ire i tendi
9 psidete. sic ista ire i tedi 9 phibete i corpali. ut re re
stituat. i hac i corpali. ut n i qetet ul n i pediat ut colligi
pot p. l. ff. si serv. vn. l. haz. 7 l. egi. 9sic sol
uit. quo. Qo p hac act ire restitueb nich enu m re
stitutis corpalie s3 re cessare ut me n turbes no i qetes
no phibeas uolunte uti t servitutis m 9petes remanebit
i negati 9salutu ut psit an libe uti 9sic cu itedo 9fesso
ria hoc itedo ut psim libe uti illa servitute sine 9dic
tione tua. sic i negatoria q sibi e ire nich 9sequa
n ut pdiu meu remaneat libez 7 tu an illa uia
ul itinere ul servitute no utaris ut notab. j. in
negatoria. vsi mitti metu ista questionis libellu
si 9cipitur i 9fessoria. libellus. ago ee tale ut pat
at me ire age. t duce aqua p fundu tale cui fines
sut tales. p que fundu i e m agendi. ul aqua ducendi
ppono 9fessoria. s3 id dicit q2 patientia i duc officium
ptoris. ut. s. dixi. oi s eni q e servitute 9 nich aliu trii n ut
d n praet patientia n e tener re aliqd face n tm
ea servitute ago ut dbeat eleuare parietem tale t resice
ut psit honera ma sustinere. sic s3 plat. ff. d servitute. quot.
f ult. 7 ff. si serv. vn l. l. 7 ... forte. f q 7 io d servi
tutib. s3 vn 9cipit iste libellus 9 illu q debz servitute. s3
nuqd 9 aliu p te vn 9cipies. libellus ago 9 tale ut pa
tiat me ire age 9 duce aq t duce. ul uti frui ppono 9
fessoria q ita recte 9cipiat libellus dic. l. ff. d servitutib.
quot. serv. Qo Jt q q s3 acto uocat 9fessoria s3 e
dicat m ius ee eundi agendi. t uti frui ppt dom meu no
debz m 9dari 9fessoria t pp ea q 9fiteor m ee ius nuqua
e ex 9fessione ma expte actoris mag. t expte rei aliqua acto
9fessoria dr s3 oms acto spealat. ut ista. ul ex eo 9ctu ut
notab. j. d actione istoz ul utili q oms ex 9fessione 7 s3 plurib
p. l. ff. ad. l. aql. t. nerac. f ult. f si pcurator n i ue
niri 9fessoria act. quo sumim illa uba p s3 alio m 9
expoim sic dicem. j. d act istoz q oriunt ex 9fessione quod s3 act
appellat 9fessoria | pro. legis latores studuerut pposse i uenire act
noia s. qualitate sit z s3 pla sint negotia qua uocabula ut ff.
d pscrip. v. l. i. f. i. 7 l. na cu. vn i servitutib id i uenei ista
duo noia ut denotet pu nom actois. f. 9fessoria p servitute uel
dicada 9 negatoria p servitute d pellenda eundi agendi i publico.
9tendo servitute m 9stituta ul debita. Jt qn nego t ee i eundi
t agndi no cu nego. s3 eplico pdiu ee libm q libtas salua p utau
atq ade. ut dicem. j. i negatoria. io no alia noia mag 9pe
tetia iuenire p his servitutib q 9fessoria negatoria 9uo cu p
uerit ista 9fessoria sic speale nom actois i alus cas ex 9fessione
aliqua acto spal no 9petz q uocat 9fessoria ut dicem. j. d act
istoz q oriut ex 9fessione. Jt p nulla alia re corpali iueies q dr
negatoria n p uerib. Jt p nulla alia re corpali dr acto psidenti.
hic aut dr ut. Inst. d act f u. 9sic m ta sut casualia uerb iuerib;
ut notam. s. Inhac eade acto Si tu 9ris un oms 9fessoria 7
negatoria. j. i mediatu d negatoria dicem. Jt quo 7 tpi tollit
ibi dicem. Qo Jt q quo 7qualr 7 s3 acto dicat ire. pro. io
q2 pur 9pet. f. p servitutib q i est e i corpale. ut. Inst. d reb
i corp sic 9tre uocat acto q 9pet p filio uindicando. ut. ff.
d rei un. l. i. sic ista i spali actione dicem. Jt no ut qd aliqmodo
9petat 9fessoria. Si forte aliqs n patit. ul phibz te uo
lente uti servitute illa. s3 ul hebebit locu i terdcm q ui aut.
c. p locu ht. e. p uerib ut. ff. si serv. un. l. 9si forte. f
sacy 7. ff. q ui. aut. C. l. d mq. t ht locu i terdcm d itine
actuq p. ex so capite. ut. ff. d itinere actuq p. l. un. f hoc
aut. a simpliciter. pro. 9si illa i terdea locu hant nichomin locu
ht 9fessoria. Jure e eni mta pla ht auxilia 7 ples actores.
ut. ff. d liberatione. legat. l. iij. s3 eni illa auxilia sit nob i utilia.
ut. ff. d serv. l. ei. fundo si tu istes 7 quas qd pdest nob.

hĩ cõfessoriã. ꝯ illa īterdca q̃ sũt ĩ illa differẽa. Ipo. interdictũ q̃ in aut. c. locũ hr̃ quod uis inquietaui infert ꝯ quod eo celante aliqs facit quẽ suspicat̃ conuentũ ei mota ꝫ ut. notaui. s. ꝺ interdco q̃ in aut. c. posset ꝙ locũ hr̃ eũdẽ recepis. no. uñ puta. si aliquis uolebat edificare. ĩ loco uñ uia ĩ debeat ꝯ ego denũciaui nouũ opus. pla puꝫ iactũ ille nichominꝰ edificauit. ut. ff. si s. uin. l. si forte. ꝗ. y. nec poss auxiliũ hr̃ locũ ꝯtũ hr̃ locũ ꝯfesso ria. si forte edificatũ sit ꝫ loco uñ ĩ uia debeat ꝯsic ut ñ possit. ł alr̃ interdcm. q̃ in aut. c. locũ hr̃ ad opa q̃ fiunt ĩ solo. ł circa solũ ut notaui. s. interdco q̃ in aut. c. ꝯsic aũs infert tibi uiolentiã q̃ nõ pmittit te ire uł aquã ducere uł uti fructũ nõ faciẽdo aliq̃ opus nõ hr̃ locũ iterdcm ꝫ tũ habere locũ ꝯfessoriã. sꝫ nõ ne locũ hr̃ qĩ uti ꝑ. ut. ff. ꝺ s̃uit. l. quod ꝯ. ff. si s̃uit. uin. ꝟcati. ꝗ aristo. ꝑo. forte sic. si qĩ ꝑo s̃uituti turbat̃ locũ hr̃ qĩ uti ꝑ. quo adꝑ. ꝯ ꝯfessoriã quo adĩ s̃uitutis uindicandũ. ꝫ si ñ turbauis ꝫ qĩ expelleris ab illa qĩ ꝑoc s̃uitutis locum hr̃ ꝯfessoria. Oppo. Sꝫ tu opponis ꝗ s̃uitute nemo mero iure. derudet. ut. ff. de usuc. sequit̃. ꝗ si uia. quod ꝙ dicis ꝙ aliquis possit a iure expelli. poss forte dici qd qĩ expellat̃. nã iura nõ ꝑsũt possideri. ꝫ qĩ ut. ff. ꝺ acq̃r. r̃. do. l. s̃uis. ꝗ incorporales. Sꝫ si ita dicis ꝙ quo m̃ hr̃ locũ īterdcm. qĩ uñ ut. Ipo. ꝑ uirib ĩterdcm uñ ut ñ utile ñ directũ locũ hr̃. ꝺ hoc notaui. s. ꝺ interdco uñ ꝯ confessoria. Sꝫ tu q̃ras qd differat. ꝯfessoria ab interdco qd in aut. c. ꝑ. dixi una differẽtia dico ꝯ aliã ĩterdcm ꝑle. ut. ff. ꝺ itinere. l. i. ꝗ ĩterdca. ꝯ annale ꝯ ĩ. anũ utile cõ petit ut. ff. q̃ in aut. c. sꝑ. ꝗ hoc ĩterdcm ꝯfessoria aũt ĩ re. ut. s. dixi ꝯ ꝑpetuo ꝯpet. ut notabo. ĩ. ꝺ negatoria. Jt̃ si queras qd differat ab interdco de itinere actuq̃ ꝑ ex ꝑo capite cum illo nõ sufficiat ꝙ aliqs ꝑbet se possidis se ꝫ debet ꝑbare s̃uitutẽ sibi ꝯstitutã uł debitã. ut. ff. ꝺ itinere. ac. ꝑ. l. i. ꝗ hoc aũt aspice ꝫ ꝯ idẽ uid tur ĩ ꝯfessoria q̃ ad hoc ut ꝯpetat. debet ꝑbare s̃uitutẽ sibi debitã seu ꝯstitutã. ut. s. notaui. Ipo. differt ĩ his ĩterdcm ꝑle. ꝯfessoria ĩ re. Jt̃ interdcm singlare ꝑtinẽ actu q̃ ꝑuato ꝯfessoria gnał ꝑ oib s̃uitutib ꝑdib ꝯ ꝑdialib ru sticis ꝯ urbanis. Jt̃ illud ĩterdcm tm̃ ad rusticas s̃uitutes tñ eidẽ ꝑtinet si ꝙ agat̃ ex ꝑmo capite ꝯ ꝑtinere ꝯ actu. ꝑ. ut. ff. ꝺ itinere ꝯ actu ꝑ. l. i. ꝯfessoria aũt ꝑ omib s̃uitutib. Jt̃ illo etiã hoc plus hr̃ actor quia in item ducitur cã ꝯ uite nichominꝰ ꝑbat ł hoc aũt ĩ ꝯfe ssoria nõ est. ꝯ qr̃ ẽ ꝙ actor ĩterdco duo debꝫ ꝑbare. ꝯ se usũ illo ãno. xxx. diebꝫ ꝯ s̃uitute sibi debitã. ut. ꝑbat ꝑ. l. ulã. uñ ꝗ hoc aũt. ꝯsic respic cãm ꝑetitis. Jt̃ inficiat̃ forte. nã ꝙ si s̃uit̃ hr̃t cãm ꝯtinuã. siũ nõ ꝙ eo tp̃e utrũq̃ s̃uit̃ ꝗrit̃. ꝗ. ꝺ decennio. ĩ ꝑsentes. xx. ĩ ab sentes. ꝯtũ ẽ ꝙ s̃uit̃ q̃ hr̃ cãm ꝯtinuã ꝗrit̃ lõgo tp̃e. ut. ff. si s. uin. l. si qs diurno. ꝯ. c. ꝺ s̃uit̃. l. y. que nõ hr̃ cãm ꝯtinuã querat̃ tanto tp̃e cui nõ extat me moria ut. ff. ꝺ aqua pluuiar. l. i. ꝗ ult. ꝯ. l. infima. ꝗ cassius ꝯ ꝗ. idẽ labo. ꝯ l. ꝙ ꝑncipis. ꝗ. ult. ꝯ l. ult. ꝯ. ff. de itinere ꝑ. l. i. apparet ꝯ. ꝗ ult. ꝯ. ff. de aqua. co. ꝯ esti. l. hoc iure. ꝗ duct aque. q̃ aũt sint ille s̃uitutes que hñt cãm ꝯtinuã notaui. s. ĩ hac eadẽ actõe ꝯ notat̃. ff. ꝺ s̃uitut. ur. ꝑ. l. foramen. q̃ sint ille q̃ nõ hñt ꝯtinuã. ł nulla s̃uit̃ hr̃ cãm ꝯtinuã. si tñ habes ĩ respectũ ad ipsam s̃uitutẽ oĩs s̃uit̃ hr̃ cãm ꝯtinuã ꝯ si nõ ꝑ actũ hr̃ tñ ꝑ actitudinẽ. nã certe ĩ uia tibi to respectu ad ipsã uiã s̃uit̃ illa ꝯtinua ẽ. ꝫ aliquis ꝯtinue nõ possit uti sic uides in aq̃ cotidiana que ꝫ ꝯ die nõ ducat̃ ꝙ tñ duci pot cotidiana dr̃. ut. ff. ꝺ aqua cotidiana ꝯ esti. l. i. ꝗ duo aũt gña. ꝯsic

habito respectu ad ipsam uiã. ꝯ ad ipsam s̃uitutẽ oĩs s̃uit̃ dr̃ ꝯtinuã hr̃ cãm. licꝫ quedã hãt actu ꝯ actitu dine ut s̃uitus luminis stillicidij aque duct si to ta die currat s̃uitus ꝑregẽti s̃uitus tigni ĩmissi quedã tñ s̃uitutes hñt ꝯtinuã cãm aptitudie ꝫ nõ actu ut sũt itineris ut s̃uit̃ uie itineris ꝯ aque duc tus que nõ ꝯtinue dr̃. Si aũt uis hr̃e respectũ ad ho minẽ qui s̃uitute utit̃ ꝯ tũ s̃uit̃ debet nulla s̃ui tus hr̃ cãm ꝯtinuã. quis ẽ enĩ q̃ aliqua s̃uitute ꝯti nue uti possit ẽe nullus. ꝯsic locũ hr̃ rõ illi. l. ff. ꝺ s̃uitute. l. si s̃uitutes. Si aũt uelles hr̃e respectũ ad ꝑdia qb s̃uitutes debet̃ ꝺ ꝑdialib loquor oĩs s̃uitus ad minꝰ ꝑ aptitudinẽ dicent̃ hr̃ cãm ꝯtinuã uides ꝙ ꝙ ꝑ diuisos respect. uł oĩs s̃uit̃ hr̃ cãm ꝯtinuã ł uł lã. Jt̃ ꝑ hoc fortissimo argumẽto. ł. ꝙ poti factũ hoĩs debeo ꝯsiderare ĩ s̃uitute ꝗrenda tp̃e quã ꝯsiderac nãꝫ ipĩ s̃uitutis. nã certũ ẽ ꝙ ĩ ꝑsc̃ptione necc̃ã. ẽ ꝑo. ꝯ ꝯtinua. ut. ff. ꝺ usc. l. ꝯ sin ꝑoe ꝯ. c. ꝺ usuc. transfor. l. i. unica. ꝯ ꝑo. factũ hoĩs requit̃ ꝑꝑea ꝑo nõ ẽ ĩ hereditate uacante ꝯ nõ ad dita ut. ff. si qs te lib. eẽ. ius fu. l. i. ꝗ scenola ꝑtea heditas ĩ his q̃ facti sũt nõ sustinꝫ uicẽ ꝺfuncti ut. ff. ꝺ acq̃r. r̃. do. l. heditas. ꝑtea ab adita heditate ꝑꝑ in nos nõ transit ñ sp̃aliter apphendat̃ ut. ff. ꝺ acq̃r. ꝑ. l. cũ heres ꝫ ał heditas sustineat uicẽ defuncti tñ ĩ his q̃ iuris sũt ut. ff. q̃ in aut. c. l. denique. ꝗ quesitũ. sꝫ ꝙ factũ hoĩs ꝯsidero ꝙ quid admẽ. utrũ s̃uit̃ hãt cãm ꝯti nuã. ł ñ. dic̃ hõ nõ possit uti ꝯtinue aliqua s̃uitute sic dcm̃ ẽ ꝯ sic hito respectu ad hoĩez nulla s̃uit̃ dicet̃ hr̃e cãm ꝯtinuã sic nullã ꝗrit̃ tp̃e lõgo. Jt̃ uid aliũ. ar. q̃ poti factũ hoĩs ꝯsiderant quã nãꝫ s̃uitutis nã ad hoc ut aliqs s̃uitutẽ sibi ꝗrat tp̃e oportꝫ ꝙ utat̃ s̃uitutis ita tñ aliquin nõ quereret sibi s̃uitutẽ. nec ẽ ĩterdcm ꝑ s̃uitute ut. ff. q̃. ad. ꝑ. a. l. ult. ꝯ. ff. ꝺ itinere. ac. l. ult. ꝯ ita ĩ telligimꝰ illd ubũ ꝙ ibi ẽ. uã ut hoc ĩterdcm ꝯpetat ĩ fundi possedistis oportꝫ. Ipo. sic. Jo. i. ad hoc ut s̃uit̃ tp̃e aquirat̃ oportꝫ ꝙ hr̃t cãm ꝑꝑetuã ꝯ nãlẽ nõ factũ hoĩs ĩ ueniẽte si enĩ factũ hoĩs sit necessũ ñ dr̃ hr̃e ulla s̃uitus cãm ꝑꝑetuã q̃ hõ ꝑꝑetuo uti nõ pot. ꝯsic poti ꝯsidero nãꝫ s̃uitutis quã factũ hoĩs. uñ argumẽta tua ꝺ cepubi ua sũt sic ꝫ ꝑbant̃. ff. ꝺ s̃uit̃. ur. ꝑ. l. foramen. ꝗ i. ar gumẽtũ. ꝗ oẽs s̃uitutes ꝑdiorũ ꝑꝑetuas cãs hr̃e debꝫ. ꝫ lꝫ h̃ ut potentissimũ argumẽtũ ꝯsiderem nõ sufficit hoc solũ ꝫ o portꝫ ꝙ aliqs ꝯtinue utat̃ ꝯsic ĩuenimt factũ hoĩs eo sal uo ꝙ ꝺ stillicidio dr̃ cui s̃uitute uti ꝯdie ñ ꝑlurimi ꝫ sũt sic ꝙ ita scit. ł alr̃ oẽs s̃uitutes debꝫ hr̃e ꝑꝑetuas cãs ꝯc. s. ꝙ ad hoc ut ꝑꝑetuo nõ utat̃ ꝙ s̃uitutes ad tp̃s neq̃ ex tp̃e ꝯstitui ꝑsũt. ut. ff. ꝺ s̃uit̃. l. s̃uitutes. uñ sequit̃ ĩ. l. illa foramen ꝙ neq̃ ex lacu neq̃ ex stagno aque ductus ꝯcedi pot. ad hoc ut hãt ꝯtinuã cãm q̃ sepe ac residunt uñ ipso iure extinguit̃ s̃uit̃. ꝫ restituat̃ ut. ff. de s̃uit̃. r. ꝑ. l. ꝯ attilicinꝰ. ł alr̃ oẽs s̃uitutes hr̃e debẽt ꝯ ꝑ petuã cãm. s. ꝙ ex ea cã statuãt̃ exq̃ possit ꝑꝑetuo teri neri. Sꝫ distingue ut oĩs recedat oppositio. q̃dã s̃uitutes hñt cãm ꝯtinuã ꝑꝑetuã ꝯ nãlẽ ut. s̃uit̃ aque ductus q̃ tota die currit ista q̃r tp̃e lõgo ut. c. ꝺ s̃uit̃. l. sꝑ sidũ quedã hñt ꝑꝑetuã ꝯ nãlẽ ꝫ ñ ꝯtinuã. ut s̃uitus stillicidij. ĩsta tp̃e lõgo. q̃r. ut. ff. ꝺ s̃uit̃. ur. ꝑ. foramen ꝯ. ff. si s. uin. si qs diurno quedã hñt ꝑꝑetuã tñ nãlẽ nec ꝯtinuã. sic s̃uit̃ uie ꝯ itineris uñ acquirit̃ tanto tp̃e ẽ nõ extat memoria sic ꝑbatũ ꝑ iura superiora. oẽs ꝙ s̃uitu tes que hñt cãm ꝑꝑetuã ꝯ nãlẽ siũ ꝯtinuã siũ nõ ꝗrũ ẽ tp̃e lõgo ꝯ ita scripsit dñs. Jo. distinguẽdo ꝑ illã foramen ꝫ s̃uit̃ q̃ hr̃ ꝯtinuã lõgo tp̃e ꝗrit̃ ꝯsic dico ꝙ oĩs s̃uit̃ que hr̃ cãm ꝯtinuã hr̃ ꝑꝑetuã. ꝫ ñ ꝯuertit̃ ĩ hꝫ

nale et perpetua. quod non uidetur diam. omnis seruitus que habet
causam continuam. que uti quotidie tempore longo. Item cum dicitur omnis seruitu-
s que habet perpetuam et naturalem causam non continuam tamen longo tem-
pore. sic dicitur est. neque ad intellectum actionis confessorie ista sunt
sufficientia. neque quia tractatus tamen confessorie et negatorie sit
utilissimus est. cum et de tractatur seruitutum. ideo circa actionem
confessoriam quasdam questiones satis utilissimas et subtili-
ssimas tractare proponimus. In primis queritur ff. l. illa fora-
mina de aqua l. prime tractaui rationem legis ibi quod si
in foramine cadit aqua ex celo. ut non assidue tamen ser-
uitus illa naturalis est et perpetua causam habet. si in foramen non ca-
dit aqua ex celo non est causa illa naturalis nec perpetua
ideo quia manu fit quod uoluit sibi illa ubera. Et quod sit ideo
illorum uberum. puto. tractas et si foramen ubera illa sunt tu fe-
cisti foramen. id est quedam instrumenta per que uolebas ducere aquam
causa abluendi uicinum tui forte panniculos si aqua
ista quam debebas ducere erat pluuialis quia ueniebat a celo tam-
en ista seruitus que tempore que habet causam perpetuam et naturalem pacturum
nec sic non continua. et sic dicitur foramen non est flumen. id est quod habet
causam continuam quod licet non habet causam quod tempore longo ac quin aqua a-
liud debetur dua ista non ex celo sed ex fonte quam habebas iuxta
me. uel ex lacu contiens tempore ista aqua non potest duci sine
facto hominis quia non dicitur causam habere perpetuam nec naturalem quia facto
hominis necessarium est quod perpetuum esse non potest quin tempore lon-
go ut in eadem l. sequitur. Item queritur ideo quod dicitur ff. de seruitu-
t. l. seruitutes ipso iure neque ex tempore puta a pascha tanta in
ad tempus. puta usque ad pascha neque ex conditione puta si quis
uenerit ex asia neque ad certam conditionem ubi gratia quamdiu no-
la consistat possunt si fiunt adiciatur puta uel doli excep-
tio opponet qui uult uendicare seruitutem contra placita
ut ibi. Sed non ne obligatio et ex die et ad diem et ex tempore
et ad tempus et sub conditione constitui potest. certe sic. ut insti-
tutione de uerborum obligationibus § omnis stipulatio et ff. de obligationibus l. stipulatio-
nem et l. in die debitor et ff. de uerborum obligationibus l. illa et l.
hoc iure et l. qui autem hodie et l. cum quis hodie et l.
qui hoc anno et l. centesimis et l. si ita quis stipula-
tur et l. adiectio et l. stipulatus. Item corpus sub conditione transferri
quod sic est. ut ff. de acquirenda possessione l. qui absentem § si possessor.
et ff. ex quibus causis maiores l. denique mandatum quod sub
conditione et ad diem et ex die constitui potest. ut ff. mandati l.
si mandato meo. § praeterea. Ergo et simili modo re-
linquitur. ut ff. quando dies legatorum cedat l. si post diem et l.
heredem. Item usufructus qui seruitus est ex die dari potest. ut
ff. de usufructu. similiter et l. quotiens et ff. quando dies usus-
fructus legati cedat l. unica. Potest et constitui ex certo tempore et usque
ad certum tempus. ut ff. familie herciscunde l. si alius. Solutio. illa prima
postea in l. illa seruitutes sic intelliguntur. seruitus ipso iure
non constituitur ex tempore. l. ut utatur a pascha tantum quia
non in continenti cessat obligatio immo in continenti cessat obli-
gatio. sed obstat exceptio neque ad tempus. id est ut usque ad pascha u-
tatur et sic finiatur obligatio. non est ita. nam in perpetuum
durat obligatio sed obstat exceptio. ut. insti. de uerborum obligationibus § ad die-
m ff. de uerborum obligationibus cum stipulamur § quod ita et ff. de actionibus et obligationibus l. ob-
ligationum § placet et ff. de legatis l. nemo. Sed quod constituta seru-
itus a pascha tantum ante pascha potest agi sed obstat ex-
ceptio. uerum est et sic post pascha constituta potest enim per
post pascha sed obstat exceptio et hoc est quod in l. illa ser-
uitutes dicitur. Sed si hoc adiciatur exceptione pacti. uel doli
occurreret contra hoc iudicium. § ult. possessor l. ubi dicitur in uia
stadiorum et horarum non ad tempus causam. id est ut ad tempus uel
ex tempore uideatur uidetur constituta. Sed admodum proinde
iure constituere seruitutis constitutae dico perpetuo neque sub
conditione seruandi potestatiua. id est si uolam nam hic ipso iure
nulla constituitur obligatio. ut ff. de actionibus et obligationibus sub hac et

ff. de uerborum obligationibus l. stipulatio. quando ualet talium rerum promittendis col-
lata conditione et l. centesimis. § ult. sed ibi ualeat stipulatio
sic concepta cum uoluerit ut in praedicto § illi l. centesimis. §.
ut quem uoluerit dare sit in potestate non ipsorum dare. ut ff.
de rebus creditis l. unum. § plus et ff. de pactis dotalibus l. ult. et hoc
notare ubi dominus meus neque ad certam conditionem puta quod dum
uola. ut ipsum l. seruitutes et alius conditionibus recte con-
stituuntur sic patet per l. quod in opposita contra notatur et sic idem
in usufructu quod in aliis seruitutibus sed quidam dixerunt quod aliud in
usufructu aliud in aliis seruitutibus quia seruitus usufructus est diuid-
ua. sed alie sunt indiuidue. ut ff. ad l. falcidiam l. in § si
usufructus et ff. de legatis cum filii § dominus et hoc est aliud causam dice-
re. nam alie seruitutes constitute ex tempore et ad tempus et ad diem
et ex die et ante tempus et diem et post ualet et durat obligatio.
sed obstat exceptio. in usufructu licet quia constituitur ex die uel ex tem-
pore similiter cedit et ueniunt dies non tamen dicitur usufructus. Item post tempus
usufructus non dicitur si ad tempus constituatur. ut ff. quando dies legati cedat l. u-
nica. potest tamen intelligi melior est quia eadem modis constituitur sic
et usufructus. ut ff. de usufructu et seruitute l. una nec admittendo quod quidam su-
periores uoluerunt notare. ideo seruitutes neque ex tempore. neque ad
tempus neque ad diem. uel ex die uel sub conditione constitui possunt.
quia sub actu legitimo. ideo hic origo. ut ff. de regulis iuris l.
actus legitimi. Sed certe multa dicentes in uoluntate. In primis
quod dicitur omnes actus legitimi non recipere nec diem nec conditionem.
secundo quia credunt seruitutes esse de illis actibus legitimis qui non
recipiunt diem uel conditionem. sed in utroque errant. nam sunt uoces
autem generales. ut dicit labeo ff. de uerborum significatione l. labeo omnes contractus
in parte recipiunt diem et conditionem. Sed. 3. notaui in pacto
de quaestione. notandum autem quod est actus legitimus recipit conditionem.
ut ff. de nouationibus l. nouatio autem. quod si dicit regula uniuersa-
liter omnis quidam actus sunt qui non recipiunt diem uel conditionem et
non dicit de omnibus nam dicit de omnibus non dicit actus legitimi qui
non recipiunt. et cetera. sed statim explicat et ponit de quibus. sic est emanci-
patio. acceptilatio. hereditatis aditio. seruorum optionis datio.
liberandi. auditor ex testamento ideo. ut in ff. quando dies tu-
toris est et sexti legitimi actus qui non recipit diem uel conditionem.
§ auctoritas tutoris. ut ff. de auctoritate tutorum l. cum conditionaliter
et ex lege. § fieri quod non debet fieri sub conditione. l. tam tem-
pus uel ualeat. ut ff. de condictione causa data l. in § uiduam. nam et sic
possit cum sub conditione esse non ideo. quod recipiat diem. § uera-
pro re pro uxore usque ad pascha sic in adiectione. nam non licet
nobis habere filium capillatum uel uxorem. ut ff. de adoptionibus
constitutum ante tamen quod illi quibus actus non recipiunt conditionem
nec mutata nec explicata. in solo solo excepto. § acceptilatione
non. sed tenet regula dicitur nec est locus oppositioni. ff. de tutelis
l. tutor. § ii. non tenet datio tutoris quod auditor si dicat
do te tutorem si satis dederis. quia illud non notum conditio-
ne. sed admonitionem aliquam. si notum conditionem non ualet
datio sic in l. illa dicitur. Si in quanto ante quod sit ideo quia primum
actus non recipiunt diem uel conditionem. ratio. quilibet studiosus
aduertere potest diuidi ideo ne leges fiant ludibrio ut
et alia. C. de hominibus qui l. ult. et ideo ex quo filius est sui
iuris nunquam redire patris potestatem non iudicibus causa uno
honesto puta per adoptionem alio inhonesto pigneratione
ut ff. de adoptionibus l. quod libertus et C. de ingratis liberis
l. unica. Sed si emancipatio fieret ad diem ea die tran-
sacto rediret in potestatem patris quod esset absurdum. Ratio
de acceptilatione ideo quia cum acceptilatio sit imagi-
naria solutio. ut ff. de acceptilatione l. i. ideo si fieret ad diem illud
sequeretur absurdum. quia debitor liberatus per solutionem
ymaginariam re obligaretur nulla causa interueniente
obligatione naturali uel ciuili. Item et obligatio quod fuit ex-
tincta per acceptilationem actio restituetur quod unam uoluit ut ff.
de solutionibus quod res. § aream. Ratio de hereditatis aditione

Ratio

sint
hereditatis seruitutis
seruitutis
utilis
compreti
adius ut si
nam
ad
ius
ex tempore
opponi
quis
quia ex promissione
mutio
in

tatio est qr ia emē gēr mania ostitio ut omīa iura q
omīa q obligatiō que exqī otractu iducitur ip heredis
ut. ff. d acqr p. cū h'dis. ostit. d oblig. q exqī. oē. o. iam
abisto relictū fieret recordēq īaliū q iura nō patiunt n bn ficio trebelliani
alioqn si hoc admicte. qd addiē eē qs h'is usq adpasca
ia dies sui restitutiōe aliqua faceīq actes qtura transire
qd eēt oē una cū salū restitutiō oporteē qd fiat re ul n
to. ut. ff. ad treb. l. restituta. ¶ si h'is diceīq ego nolo
adire h'ditatē usq adpasca. ul uolo eē h'es q adire h'ditatē
usq adpasca si nauis uenit exasia hoc eē nō pōt qr ad
cū itio h'ditatis īsolo aī uolūtate ostitur. ut. C. d iur delib.
qm solēte. q. ff. d h'ē inst. l. ia quō poss eē cū sit ia
h'es qd die aduemēte desinēt. ul odicōe deficiēte n eēt
que ini ppetu d h'ditas nec ex die nec ad diē dari pōt s
remoto uitio tpis manet istitutō ut. ff. d h'e istituēd. l.
ipse h'ditas quota qd lex diē h'ditatē. posse adiri sb odicōe
ul addiē. ut exdie nō aūt dix h'dē nō poss istitui sub
si odicōe odicōe eni pōt qs h'is istitui ut. ff. d h'is istit. l. si
ius. q. l. sb odicōe q. l. ia dubitari. ut. ff. d vbor. p.
s. ta. l. i. omites aūt puilegiū suū q adqs h'dē istituit.
ppt ut. ff. d mili. te. l. istituē. ¶. ult. Ratio d optiōe seruī
cū qr nō optio uino ē q quot obicies suorū reliquit ospcit legatarī op
tare. q ī certū tps ā uidiē auditē ut possit h'is facere
d alius suus residuus qd uult. ut. ff. d opt. l. mancipiorū.
q. l. sub iō q nō recipit nec diē nec odicōez quia h'is
abs'dū remaneīq ipperpetuus ī alius q eēt iuitū. Ratio d datione
tutoris datur iō qr cū dat ē eē cognitioē q sic qdā d
ctū seu sña reueiat iō nec addiē nec sb odicōe fit.
Ratio d auctoritate tutoris iō qr auctoritas statī p̄sēti
negotio. ul iuxpō negotio debz iteruenire. ut. inst. d auc
tu. q. ff. d acqr. h'ditate. l. siqs tea. ¶ i. ulti. C
d matrimonio q adoptiōe sup reddi ratiōez. Ratio d stipula iō
qr debz eē cita responsē suū q nō debz eē īpendēta. ut. inst.
d act. ¶ aunr. q. ff. d re iudi. l. i. q. ff. d iudic. l.
nō q. admoy. Q. Jt qr qr dicit. ff. d suit. l. adeūt
q p' p̄te fūdi suit ta remiciī q ostitui pōt. Jt d m. c. r. l.
ut pomū. ¶ ult. q suit abinitio p ptes acqri nō potest.
s acquisita p ptes retinent. s ī c. r. d. m. l. p pte dnij
acquiri seruit nō pōt. Jmmo siqs h'is fūdū nā stipler
q postea pte fūdi alienet corrūpit stipulatōem reducē
do stipulatōem adeū casū aquo īcipere nō pōt p pte quoz
neq legari neq adimi pōt q si sicq est neq legatū in
adoptō tenet q sic ista iura interse uident otraria. Rō.
nulla otrarietas. nā adcta pte fūdi p diuiso suitus
=remitti ostitui. ut. ff. d suitute. r. p. l. certo gn q inhoc ca
su loquit. l. illa adcerta. adpte aūt fūdi p indi. uiso q
adcta suit nō pōt acqri. qr nesciē cui pti acqrit q sic ul
li q ī hoc casu loquit. l. ut pomū. ¶. ult. Rō Eodē mō
itelligit p pte dnij. s. p indiuiso suit nō pōt acquiri q
est alia rō. qr sic un sotius p pte nō pōt suitute im
uiuit. ponē nec acqrē. ut. ff. d suit. p. p. l. si ius. q. ff. coia
d suit. r. p. l. si un. q. ff. coia. d suit. l. pu Ratio q ad
leg in. l. illa p pte qd aliqs alienādo pte fūdi corru
pit stipulatoem ue illd iō qr nō dū erat suit ostituta.
s pmissa. aliogn si ostituta eēt te sua alienatōe pa
tis durarz suit extotō. ut ipdā. l. ut pomū. ¶. ult.
q ubicūq iuenies suitutē p parte acqri. ul retinere
itelligas sia relatoe ad p̄diū nō aūt adsuitutē. qr oīs
suitutē suitus ē idiuidua p̄ter q suitus suitus usus. ut. ff.
usuff. ad. l. fal. l. i. ¶ si diuisit. Si tu qras qre suitus usus
est diuidua q alie idiuidue. Rō. si h'as respectū adi. q
suit ē idiuidua. Si aūt h'as respectū adusū suitus
oēs sūt idiuidue excepta suitute usus. nā quō posses
p pte uti uia ul alius usus. aūt p pte uti pōt q hec

collige expdā. l. ad. l. fal. q. ff. ubi. d l. l. cū filiis h'dis
q. ff. d suit. l. uie itineris pas iobligatō d ducit. qr uel
cop idiuiduus ē. q iō siqs h'is uiā ocedat relictis plib
h'dib quibz cop debebit īsolutū adparte h'ditaria sui
di ut ipdā. l. uie. q. ff. fam. h'ē h'des. ¶ aneā q ē
=coheredes ar. p patronatu cetez q quibz h'dū īsolutū sit p̄imo
n. ut. ff. d. v. o. l. n. q si īequalibz ptib sit istitui.
ut. ff. d opis lib. l. ut uiris uiridi. Q. Sz illd qr si
adcta pte q p diuiso suit sit ostituta nūqd qdies ad p
tes alias possit ire. Rō. uideret q sic. si nullū dāpnum
=meo. p. det suienti fundo ut. ar. ff. d q. co. q est. l. i. ¶.
Jlld dno tn. reo. s. uisū ē q nō liceat dno cū meāe
gm aliaz ptm s tn ei ptis gm cui debet seruit ne fiat g̃uior
ut. ff. d suit. ut. p. l. suitutes. ¶ si stillicidium suitus.
q. ff. d suit. r. p. l. ex meo. q. l. quidno. Q. ff. d suit
Jt qr legat uia p fūdū qd tn legatarij ē electio p l. sicuti. sim
quā pte fundi ire n̄ seat ar ītitulo d suit. ru. p. l. plici. q sim
cto. ¶. si tot d arbitiū debē dtiminare locū p quē uiā pliciter leget.
debeat que uira īsē uidet otraria. solutō dicebat. q si uia. dicat q
abinitiō ē h'dis electō. sep qn aliqd sibi legat. s si aūt h' electio ē h'dis.
dis īmo trāsfert electio ilegatariū. ut. ff. ei qd d. ff. d Jt ff. d suit. ru
sol. l. i. n. q. iii. ar. ff. d uino q olo leg. l. iij. ar. ff. d l. iij. p. l.
qui cōcubinā. ¶ i. q ar. C. d donat sam. ¶ ne aūt q ē opti simpli.
mū. ar. p. n. ff. de l. i. cū res. ¶ s si stichus. un uō docto
res dicūt totū otrariū qui dicūt elect. eē legatarii. abini
tō. s si sūt īmora est h'dis electō. vn si legatarī nō eli =palud
gat. s hodie uadat p̄mū locū eius pōt h'res cūi locū eis de
ei determinare q sic pnob. ff. d l. p̄ma legato ig̃ue q ff. tam h'de
inf h'des. ¶ si ītcto hoie. q inst. d l. ¶ gnal nō obstat. ar.
tonū p. p. n. ff. de l. i. cū res. ¶ s si stichus qr loquit qn
erat sbalinatōe legatū quo casū ē h'is electō ut. ff. d uī
dot p logaz ī si ja. b. neq si h'res cui ē sua electio uelit
p̄stare uiā legatario qr uia in legatarī sui maxio īcomo
do nō poss. ut si legatarī uellet eligere uiā cū h'dis in
cōmodo te arbitō eligitō. Jt ff. qr d suit legitō. ff. d suitute.
l. p̄sp. q si testator legauit suū fūdū q. fructus q h'res
adeat h'ditatē q padictē fit ostitio suituti. un legatario
agenti rei uendicatōez l'actōe extestamto obstat doli exceptō.
n̄ p̄stat suitute ipoui. ¶ sic ut q dniū rei legate nō tn
seat ilegatariū abaditatē īmo dniū remaneat penes h'dē
q sic demū trāseat ilegatarium te q acqrit qn legatari
uult sibi acqri. q sciat. s ē legitō. ff. d peclio s si dep
nū. ¶ s q creditor q nullo momto legati dniū remanē
penes h'dē. Jt leges alibi dicut qd legatū acqrit legat
tario ignorāti. ut. ar. ff. q. adim. ꝑ ui amit. l. si ptem.
¶ si p fundū. q C. qn di. l. ce. l. ult. q. ff. d act q o. si asu
ris. ff. u. d l. cū pat. ¶ sin to. q ff. d testis. fili. f. ī h'.
Rō. vn diē dns ms q ē uez acqri dniū legatario igno
rāti. nec aliquo momto fac mora ip d h'. dis nec
obstat. l. p̄dca p̄p. qr duob mois itelligitō p̄imo qn fūdus
p̄us testatoris fuit legat sb odicōe q iō medio tpe fuit q =tps
fusio suitutis cū p̄dio h'dis cui suitute debebat qr tū
res sb odicōe legata idnio h'dis ē ut. ff. d rei un. l. n
id. q. ff. d adim. furti. l. si suus. un intim nō potuit
dniū trāsire ilegatarium ul aliter si fūdus h'di debeat suī
tute fūdo testatoris q fūdus h'dis fuit legat intto ostitu
dit suit qr dniū p̄dii legati cū nō sūt testatoris. nō po
tuit legatarium trāsire. Q. Jt qr legitō ff. d suit. l. quot
qr suitutū nō est uacua traditio q iō itīda uelut uti
possessoria p̄dita sūt. qr q sit illa. Rō. Jtīdez qn uti p.
ut. ff. si suit uī. l. sicuti aristo. Jntdez d itinē. ar. p. ut. ff. d iti. ac
l. i. Jntdez d aqua estiua. ut. ff. d aqua cotidiana q ꝑ p.
estiua. l. i. ¶ q aūt q ppea qr uiū nō est uacua t
ditio iō si uendit actō h'r eptor utilē actō ut. ff. d h'd

ul' aro um .l. ult. ar ut' corpali i qua pot ut' uel ete
tradito emptori an rei traditionem nullam hic actionem nec uti
lem nec directam. ¶ It(em) q(uer)itur legit(ur). ff. de serv. ur. p. l. i.
qd alci edificare s(er)vitus e. s3 istat alcuis edificare li
bertas e. ut. ff. de s(er)vitut. ur. p. altius . alti e
dificare s(er)vitus e. i(n)c(on)tra . puta cum debebas (con)tinere
honera et tabules dom' mee paries tuus erat (com)positus
ita qd no erat equal' illi loco meo erat trabes mee
ago (con)tra te ut altum tollas (con)tinentes trabes . in hac
e s(er)vitute . s. honeris ferendi tenet' facere q. s(er)vitute de
bet. ut. ff. s(er)vit. ur. um. l. (et) si forte . s. et alias glibz
pot alti edificare (et) sic e libertas. ¶ S3 illud (con)tra
pone q(uod) h(ab)uisti aream iuxta palaciu meu (et) forte te p(er)
nos .xxx. imo uis edificare ego p(ro)hibeo te q(uo)d alti no
edifices unquam p(ro)pter (con)tra q(uod) sic s(er)vitus eum ut in (con)t(r)a
s. alti no tollendi . ut. ff. de s(er)vitut. ur. p. l. i. It(em) s(er)vitu
ur' questum e longo t(em)p(or)e q(uod) h(ab)et eam (con)t(r)a . ut. s. dixi.
It(em) tua e q. ille q. uult edificare s(er)vet formam ac statum
antiquorum edificiorum. ut. ff. de s(er)vit. ur. p. l. q. luminib. R(espon)so.
dic' d(omi)n(u)s m(eu)s (et) exponit formam ac statum q(uo)d s(er)vitus e alio
qui si p(er) mille annos h(ab)res aream sic (com)positam posses alti po
stea edificare. si tu dicas s(er)vitus ista t(em)p(or)e q(uo)d cum h(ab)et eam
(con)t(r)a. R(espon)so. et dico q(uod) uerum e s3 ab eo t(em)p(or)e incipit currere p(re)s(cripti)o
pro ex quo uolebat ille alti edificare (et) tu p(ro)hibuisti
ex tunc incipit s(er)vitute alti no tollendi acq(ui)re
(et) illa qua uti q(uia) nullus pot acq(ui)re s(er)vitute n(is)i illa utat
et (con)cedat se uti s(er)vitutis uti. ff. que admodum s(er)vit.
amittu(n)tur. l. s(er)vitute. It(em) q(uer)itur altius no tolle di(citu)r s(er)vitus
urbana alti tolle di(citu)r s(er)vit. rustica ut. ff. de s(er)vit. ur.
ur. p. l. i. ff. de s(er)vit. rust. p. l. ii. s3 q(uod) s(er)vit. no tollendi
dicat' s(er)vit. urbana ut dixi. ¶ Qr(itur) (er)go quo s(er)vit. di
cat' rustica alti tolle cum i urbanis dicat' pot' liberas ut
dixi. R(espon)so. id i p(re)diis rusticis alti tolle di(citu)r s(er)vit. q(uia) p(ro)pter
utilitate frugum no pot aliqs edificare ut unum au
ferat ut. C. de s(er)vit. l. ult. um alti edificare s(er)vit. e (con)t(r)a
tu adte q. h(ab)ebas aream iuxta. ¶ It(em) q(uer)itur an si no
de de s(er)vitute possis ita edificare alte ut possis obscurare
lumina mea. R(espon)so. (et) dico q(uod) sic p(ro)pter q(uod) qui h(ab)eo lum(en) apud
lico ut. ff. ne quid i loco publico. s. l. ii. s. dampni aliqn
e. ut. ff. de dampno i(nfecto). l. fluminum. s. ult. (et) l. se
quenti (et) l. paulus (et) p(ro)pter q(uod) i domo i qua h(ab)eo usuf(ructum) tuis
t(em)p(or)e alte edificabit (con)tra uoluntate d(omi)n(u)s meus ic(on)t(r)a lumina
no obscuret. s3 t(ame)n luminis i(n) reliquas q(uod) sufficiat h(ab)ita
ri ut. ff. de s(er)vit. ur. p. l. binas (et) l. sic q(ue) binas. It(em) q(uer)itur
lex dic' p(re)diales s(er)vitute neminem posse (con)stitue' i. h(ab)ere
n(is)i h(ab)uerit p(re)dium s(er)viens p(re)dium. ut. ff. co(mmun)ia s(er)vitute. l. i.

leg. ff. si in t(ame)n h(ab)res (et) area qd uia p(er)mittere pot e n(on)
q. fundum no h(ab)et (et) sic ui(detu)r q(uod) possit (con)stitui s(er)vitus ab eo q.
no h(ab)et p(re)dium. R(espon)so q(uod) ille q. no h(ab)et fundum pot p(er)mittere
uiam . s. adhoc ut teneat' ex p(ro)missione no aut (con)tra ad
hoc ut dicat' s(er)vit. si no h(ab)et p(re)dium ut. dictum e. ¶ It(em) q(uer)itur
s(er)vit. p(ro)pter [illegible] di(citu)r s(er)vit. urbana ut. ff. de s(er)vit. ur. p. l. i.
ii. quo eade s(er)vit. dicat' urbana (et) rustica. R(espon)so s(er)vi
tus di(citu)r rustica i urbana h(ab)ito respectu ad locum cui debet
s(er)vit. si rustico p(re)dio debet' di(citu)r rustica urbano urbana. ¶
S3 q(uer)itur ab eo domum ex p(ar)te ista i medio e uia pu(bli)ca. nu(n)q(ui)d
(con)cede' ut possit face' p(on)te' . i. ex utraq(ue) p(ar)te h(ab)eo domum
i medio est uia pu(bli)ca. possum face' p(on)te'. R(espon)so i p(ri)mo casu no.
ut. ff. de s(er)vit. l. ult. insta e q(uod) dico q(uod) no p(ossu)m sine li
centia p(ri)ncipis q(uia) illud solum publicum liberum debe(t) esse ut3
ad celum (et) e lex adhoc. ff. ne quid i loco pu(bli)co. l. ii. s. si quis
a p(ri)ncipe . s. tractatum e (et) ff. flumi. l. ult. ¶ It(em) q(uer)itur
que sit r(ati)o q(uod) o(mn)is s(er)vit. tollit' spatio .x. annorum i(n)t(er) p(re)se
tes (et) .xx. i(n)t(er) absentes si aliqs illa s(er)vitute no utatur

sim p(ro) uiuus illa sit q(uod) h(ab)et eam (con)t(r)a sim no (et) n(on)
est eade r(ati)o i acq(ui)sitione. (con)tra. s. notatum ut. ff. que
admodum. s. a. l. ii. (et) l. si partem (et) ff. de usu. (et) si se
quis. s. si uia (et) l. ille (et) C. de p(re)sc(ri)pt. longi t(em)p(or)is l.
ult. ibi. R(espon)so e q. cum aliqd admictit' q(uia) sim h(ab)u
erit eam (con)t(r)a s(er)vit. sim no. s3 ex quo s(er)vitus est
acq(ui)sita e ius qd no possit tolli. l3 i acq(ui)rendo no posset
ita dici (et) sic o(mn)is s(er)vit. (con)tra uenias acquirit' (et) si sit
s(er)vit. p(er)s(onalis) puta usuf(ructus). amitt. l. placet (et) l. si usuf. (et) C.
de s(er)vit. l. p(ro)x. n(is)i unica sola puta i(n) sepulcro debitum.
ut. ff. que admod. s. admitt. l. i. (et) e r(ati)o q(uia) no
mouit tota die aliqs. ut illum p(ro)ximum inferre. S3 l3
utraq(ue) admictat' t(ame)n rustica q(uam) urbana ut dictum est.
aliter t(ame)n (con)t(r)a q(uia) urbana s(er)vitus no admictit' n(is)i (et) ille
qui uult uindicare libertate aliqd faciat ut dic' l. ff.
de s(er)vit. ur. p. l. s3 aut uita (et) dicit d(omi)n(u)s m(eu)s qd nulla
libertate uindicanda necesse sit bona fides. ar. C. de p(re)sc(ri)pt.
l. xxx. l. ult. ibi (et) ff. co(mmun)ia. p. l. p(ro)x. s(er)vit. s3 i s(er)vit.
rustica admictenda. nec debet face' ille qui libertatem
adquirit. s3 h(oc) s(upr)a uia qui s(er)vit. e (con)stitutum. ut altius
annis quis utat' i(n)t(er) duplicato t(em)p(or)e admictat' ut. ff. q.
adm. s. admitt. si sic. ¶ S3 qd si alt(er) mus septima
mus. ut diebus ul' mensib' dic' ide d(omi)n(u)s m(eu)s q(uia) hodie s(er)vi
restringenda . s. p(re)sc(ri)ptionem . ut. ff. de usib(us) (et) p(ro)x. cum quid.
dic' (et) si s(er)vit. sit (con)stituta ut uno t(em)p(or)e die i quinquennio
quis utat' ut. C. de s(er)vit. l. ult. in usuf. aut legato
singulis annis ul' alterius p(ro)ximus anni t(em)p(or)e usuf. (et) sic tot sunt
necesse p(re)sc(ri)ptiones quot anni. ut. ff. q(ui)b(us) mo. usuf. amitt.
l. i. s. ult. ¶ S3 q(uae) e r(ati)o. R(espon)so. q(uia) cum s(er)vit. usuf. sit
diuidua (con)tra aduisi ut. s. dixi. ille solus admictitur
q(uia) eo t(em)p(or)e operatur ut at i aliis s(er)vitutib' (con)tra que diuidue
sunt. ¶ Quod t(ame)n si quadam foramina obturasti q(uo)d no i
pariete illo i quo h(ab)eba(m) s(er)vitute tigni imictendi ad
mictit' s(er)vit. i(n) totum ul' p(ro) p(ar)te ul' i(n) totum retinet'. R(espon)so. d(omi)n(u)s
m(eu)s (con)posse dici q(uod) fauore libertatis i(n) totum s(er)vit. amictit'.
ut. ar. ff. diuidi i(n) p(ar)tes (et) ff. q. adm. s. admitt. l.
stilliadu (et) l3 ignorate. iusticie potest distingui ut. ff.
q(ui)b(us) mo(d)is usuf. admictitur. l. his q. usuf. ul' statim p(ro) p(ar)te
i his q. obtusa sunt ut eade sit r(ati)o toti (et) adp(ar)te. ut. ff.
de usuf. p(re)stiticio. l. an parz. ul' meli' i mobilium amictit'.
ut. ff. de s(er)vit. r(ust). p. l. unica e uia (et) C. de agri (et) ceteri.
l. cum seruit(utem). ¶ S3 q(uer)itur de lege (con)tra mirabili. ff.
si s(er)vitus uni sicut eam. ubi di(citu)r q(uod) si e (con)stitutum tig(ni) imite
tendi (et) imisisti (con)posita uelit noua imittere q(uod) n(on) es au
diendus (et) sic no ui(detu)r q(uod) p(ossi)t tigna uetera extrahere (et) noua
imictere. R(espon)so. ille e i(n)tellectus ut si tigna imisit
necesse (con)posita uolo noua foramina face' no p(ossu)m aliqn
possum uetera extrahe' (et) noua imicte'. ¶ It(em) q(uer)itur
si ago (con)fessoria (con)tra aliquem q. p(ro)hibuit me familia sua meam
in s(er)vitute debita (et) ille sit (con)tumax qualit' iudicans sit p(ro)
cedendum (et) qualit' ei (con)tumacia puniat'. R(espon)so. lex s(cri)pta
e (et) e mirabil' qd iudex mictat me i(n) ip(s)e loco cum ille re
cusatur u(e)l no aut discretio d(e)p(re)hendere q(ui)d (con)stituat ius aque du
cendum (et) ceterum dampnum resarciat ut q(uod) p(ro) p(ro)hibitione sua m
(con)tinge. ut. ff. si s(er)vit. uin. his cum. s3 cum multa (con)tra ago
ego (con)fessoria q(ue) e i(n) re. ut. ff. si s(er)vit. uin. l. p(er) missio
cum cognita i(n) bonis que cae (con)p(ro)m(iss)o fiet. R(espon)so. salmana sic qu(i)
quis mictit' i(n) p(ro)p(ri)o (con)tra (con)gruita fiet missio ut. C. de bonis
auc. iudi. p(ro) aut querat sic (et) alibi. fit salmana. ut. ff.
adexib' l. iiii. s. sciendum. ¶ It(em) q(uer)itur q(uo)d i bona p(ossu)m debit'.
olim o(mn)ia hodie aut (con)tra olim cum sit i(n) re loca illa possit (con)tra
p(ro) que s(er)vit. uie i(n) de(be)bat'. alia bona p(ro) pignore dato p(ro) sidem
sdebitor p(ro)missum debiti declarati ut i p(re)dicta aut ei qui
iurat. ¶ S3 numquid h(ab)ebo p(re)ter3 sic al' qui mict' i(n) credi.

Rño. sic. ut. notatur. s. de pro. dcto. Quo Sz mirū ē cū dicas
dic qr tu reusus debes m̄ ostituē ius suitutis. Sz nūqd
qd ī. ānū. uł postq̄ reusus. Rño. l. illa īdistincte dic
Sz si uolum⁹ exemplū realiū seq dicimꝰ ī. ānū. ut. C.
de pscript. xxx. ā. l. sicqs eptoris. § ult. et h puto. Jt illud
uidet mirabilissimū qd nō discedā an de pre q̄ consti
tuas m̄ ī suitutis cū alibi legat qd missio ī pōe nō
debz aliud restituti n̄ ī rimpsisse. ut. C. de bonis auc. ī p.
ei q iurato. et. C. quō et q̄n iudex aut qui sentl. Rño. nō
constituet suitute Sz ita ostituet stiudi p cautionē. l.
q cauebit m̄ missio ī pōe qd cū nō īpediet illa suitute
uti si deinde suo pbauerit. l. qd suitus sibi ibi constitu
ta et ptinebit plus ī illa cautione qd pmictat aquā cur
rere sic currebat. ut. ar. ff. de usuf. l. cuicūqz. § si fundū.
et ff. si suit. uīn. l. et si forte. § q de suitute. et hoc
pbat dns meus ago et qr hoc ī his suitutib. io pprea q
īcorporales sic et alias. ff. de nouo opis. nū. l. si p̄ qy
legit ibide familia ītelligas q̄n dno iubete familia
phibuit aliogn dns nō teneret de fco familie n̄ ī q̄uā
tū. ad eū puenit ut ff. de iu. et ui. ar. la. Has qstiones
ut utilissimas sup ofessoria tractare puidi. u. hic ad
de qd iuenies. ī. de act. exstiplatu pp dnūtiatoꝫ de nou
opis. de ope destructo. Sz qr sup. l. illa. ff. si suitus. uīn.
l. sicqs diutino. nā lex ista ui ī supficie uelle q ī suitu
tib q hnt cām cōtinuā qd ī eoꝝ pscpt. titulus nō re
quirit. Sz ui qd stare nō possit. nā adhoc ut suit stio
portz qd ostituat uł pactoib uł stiplatoib ī minos
ī testo. ut. ī. de suid. Jo nō sufficit si aliqs pbz se uti n̄
pbz suitute sibi ostitutā. ut. ff. de ritne. ac. p. l. unde. §
hoc aut aliquid. Rño. io ē q̄ titulus nō desideraṫ. nā
ī suitutib nō pstant seq uīā coia. io mita hnt ītē glazia
quoꝝ unū ē hoc et q̄dā alia sic notauit ī hoc tracta
tu de ofessoria. pprea sunt doꝝ q suitutes nō sunt ī bonis
n̄ ex bona. ut. ff. de usuf. t. l. i. Jo ē et alia ratio q
cū ī nimoret ut pte ontinui ī alio releuet ut nō pbem
titulū et ē ar. phoc ff. de ui. ui. l. cū qui Sz nō eide
ī pscpt. l. corporal. īmobil q debo pbare q otinue p
se dēs. ut. C. de usuc. tradēr. l. unica. Rño. ibide alia
cōtinua et alio nō pbas que hic ibide cōtinua q̄n cū
adte ūtcē q pbaṫ pt ūc pt pscptione sic notaui
ī hoc tractatu ofessorie Sz pbo et d otinua roe ipi rei q
hnt cōtinuā cāz uł alr io titulus nō exigit q uīā tra
ditio ī ducere nō pot. uī sola patientia ī duat officiū
ptoris. ut. ff. de suit. r. p. l. i. uīn si te patiēte uicor
uideris m̄ tradidisse. ut. C. de suit. l. ii. et qui dicis qd
debo pbare ostitutā uel uł moī et ē tpr ut hic et. l.
illa. uīn. de uiāe ac. p. nō obstat q loqt ī suitute iti
neris et actus. vt dic regla q suitutes nō hnt cāz
cōtinuā ut de suitut. io nō sufficit usus n̄ pbet co
stituto uł alr et dicā requiri titulū ī suitutib et hoc q
legit nō ē necce et ē sciendi tpꝫ. sile tpꝫ sciendi hēs.
ff. quoꝝ boꝝ. l. i. § ult. V dī hoc ītdom. nō adsigu
las sciendi tpꝫ. nā ꝑsiglarib ē opetit. ut. ff. de suitu
te. l. hoc aplius. vł alr ide ī suitutib q ī reb corpali
b et hoc uid. nā suit usuf. nō ui n̄ q qs suo iure credit
uti. ut. ff. q admi. f. a. l. ult. et ita ītelligas de credu
litate que ē cōsona uiri et omoda puta q iusto ero
re duct ē eā. ut. ff. de usuc. l. iusto uł dicas nō requi
titulū sic ī pscptoib. alius et qr. Rño. q dnm nō tollit
nec directū nec utile Sz ī quodā ostituit ac. ī pscptoe
rei mobil acquit directū uł utile. f. p quosdā. io si co
sideraṫ titulus nō est mirū. ut. ar. ff. de acq. p. l. si
qs ui. § differētia uł alr titulus debz allegari et pea pbare
tps otiū p qd psumit titulū pcessisse. ut. ar. ff. du

stris. l. cū de uiāe ūsd. Quo Sz qr diutinoꝫ. s. tā ne
gatoriā q cofessoriā quō dat possessori et ad q. nā ī
tpā noto. an suitute q̄ tradidā p patientiā. ut ff. de
suit. l. quot. ut. ff. de suit. ru. p. l. i. nō hr locū co
fessoriā. Sz uł exstiplatu uł exsto. ut. Inst. de suit. et ff. de iu.
ui. ar. l. ideq. § iiij. ī fi. et q ibi dicit uēdicare. i. p
ūs actor. uł uēdicare p cofessoriā q hnt q̄ poꝫ simi
lit. Jo Sz tps post traditoꝫ uł q̄. tc hr locū cofessoriā.
Sz aut psides et turbaris tc hr locū ītoꝝ uti possidens. sicp
uit. uīn. l. sicuti. § aristo. et ff. de suitute. l. quot. aut
nō turbaris et sic nullū hes auxiliū quia nō est necesse.
Jt tepus ītuā si habuisti possessione uł q̄ et pos. illa.
uł q̄ puenit adaliū tc hs ofessoriā. sic ītei uī diam⁹.
que m̄ nō opetit q adexercitiū quā diu stimpore n̄ cū p
pp puenit adaliū ut ff. de iudic. l. nā al. et C. de al. iudi.
mu. cā. f. l. unica. Rño. unicū exeplū ī cofessoria. n̄
psido et habeo cofessoriā. ut. C. si suitus. uīn. l. et sicuti.
§ sciendū et qd dic edificare. i. edificare uolēte. alio qn si e
dificauit nō psido. Sz hām cofessoriā q possessori det. m̄
negatoria forti⁹ queṫ quō det possessori iuris et petitori.
cū illa detur soli dno et dns nō possidet ius. i. suitute Sz
petate. ut. ff. si usuf. pe. l. uti. frui. § ii. et ff. si suit.
l. ii. Quid g ē illd. qd dī. in. e. t. l. sicuti. § sciendū. et Inst.
de act. § i. et ff. si usuf. f. pe. l. fructuario. q possessori c
petit. Rño. possessori fundi. nō iuris al. aut ī negatoria ex
tures et sic nota qd p icorpalib possideti dat actio. ut. ff. sip
uitus uīn. l. et si forte. et l. sicuti. § sciendū. et Inst. de act.
§ sane. uno casu. et ff. si usuf. pe. l. fructuario. § ult. al. p
re corporali possideti nō datur actio ītē. vt. Inst. de act. In
pma colupna. et ff. uti p. l. i. § interdcm.

ut ad sanctum jacobum possessionem animo meo retineo. licet ergo ita sit in possidente et presidente quod possit continue presidere. Respondeo in testibus. testes dicunt quod uiderunt istum continue possidere per .xxx. an. aut testificantur de naturali possessione aut de ciuili que animo retinetur. set ostendo quod de nulla possunt testificari. de corporali et naturali non quia illa continua esse non potest ut dictum est. si ergo dicerent diceret impossibile. set de ciuili .i. dicerent per animum nichil dicunt. cum enim quod dicent dicere se uidisse. ut. C. de testibus. testium. et in auten. ut li ceat matri et a. et qui auten. coll. viij. et in auten. de his et falce. et hic nobis. coll. i. quo testes possunt deponere se uidisse illum animo possedisse cum talis possessio inuisibilis sit. Respondeo. refero me ad principium. testes uiderunt istum hodie possidere corporaliter et sic habere naturalem. uiderunt et cum multis uicibus istum possidentem similiter et sic apud ipsos sunt .xxx. an. quod dicunt a tali die usque ad an. .xxx. uidimus eum possidere. hoc presumunt quod possessionem acqui sitam corpore animo retineat. nec est presumendum quod possessionem illam care re uelit. ut. ff. de probat. cum de indebito. unde cum a principio pro betur quod possederit multis uicibus postea. et in medio presumitur quod omnibus mediis temporibus possederit animo. et sic continua possessio presumitur. plus ueteri ut dictum est et presentes per presumptiue probatur. per l. et alio modo non credo plurimi posse continuam possessionem. Quid autem aliter sentit. Respondeant quod potest. ¶ Sed querit quare non id in seruitutibus que non continuam causam ut eodem modo plurium possent. et sic sufficiat tempus .xxx. an. et non desideraretur illud tempus cuius non extat memoria. Respondeo. ideo seruitutis natura multa habet diuersa et specialia que non desiderantur in natura rei corporalis. mobilis uel immobilis. ¶ In primis quod possidere non potest. sed ille dicitur seruitutem habere qui edes possidet. ut. ff. de seruit. urb. pre. l. si edes mee. et ult. ¶ Secundo quod huiusmodi non est uera tradicio. ut. ff. de seruit. l. ult. ¶ Tercio in eo quod consistit ut paciatur qui seruitutem debet non ut aliquid faciat ut et propter pacientiam inducitur tradicionem. ut. ff. de seruit. quemadmodum. nec bonum. et ult. et ff. de seruit. r. p. l. i. et ult. propterea quod possideri non possunt pre. statim ex quo seruitute uti desino uti in continenti illa quasi possessio interrumpitur. ut. ff. de seruit. l. seruitutes prediorum. et sic quartum attendendum. ¶ Quintum quod in prescriptione non desiderantur titu lus sic supra dictum est. propterea dicitur quod seruitus non est in bonis nec extra bona. ut. ff. de usuf. leg. l. i. cum ergo possessione non potui acquirere cor poralem et sic naturalem possessionem ut dictum est. ergo non potuit animo retineri quod acquisitum non est. idem retinetur quod acquiritur ut. et C. de acquir. pos. l. licet. si ergo interrumpitur illa quasi possessio seruitutis non est mirum ut dicit lex illa seruitutes. et sic ergo in seruitutibus que non habent continuam causam. at in hiis que habent continuam secus nam ibi habeo possessionem corporalem non ipsius seruitutis sed illius per quod mihi seruitus queritur. hec uidere potest in aque ductu quia aqua continuo fluit. hec in stillicidio quod tota die super imponit et hec in lumine. hec in seruitutis immissi. ut. ff. de seruit. ur. pre. forum. et l. haut. et ff. si seruit uin. l. sicuti. et distant. unde cum quasi interruptio possessio non potest et animo retinui et sic continua procedit usucapio. hec est uera responsio omnibus ali is refutatis. ¶ Ad hoc ergo ut confessoria competat tot sunt necessaria. ¶ In primis quod seruitus sit constituta aliquo predictorum modorum ut dictum est. ¶ Secundo ut constituatur ab habente predium. aliter enim non potest constitui ut inst. de seruit. ff. communia de seruit. l. i. ¶ Tercium ut serui tus constituatur in solidum pro parte enim acquiri non potest nec imponi ut. ff. de seruit. l. pro parte. ¶ Quartum ut predia sint ui cinia ita quod coniuncta. aliquin in prediis rusticis impedit serui tutem medium predium quod non seruit. ut. ff. de seruit. r. p. qui sella et ult. nisi medium predium sit tale quo uti possum libere et si non debeat seruitutem. puta quod erit uia publica uel locus publicus nec per usum meum nocet transeuntibus. si enim noceret non posset constitui uel in aque ductu uel erit propius me fundus uel silet. sic nouit dominus meus in summa de seruitutibus per l. ff. de seruit. seruitutes et per tres. et ult. ff. de seruit. ru. predi. si in. et ult. et l. tria. et ff. communia pre diorum. l. in tantum. et in pontis. ¶ Quintum quod ille cui constituitur seruitus de reali intelligas. uel qui petit illam seruitutem

oportet quod sit dominus fundi cui seruitutem dicit deberi. ut. ff. si seru tus uin. l. ij. et hec autem actio. intelligas hic dominum large ut con tineat et bone fidei emptorem uel emphiteotam uel superficiarium ut. ff. de pigno. si ab eo. et ff. de superficiebus. l. i. et ult. uel supra aproximo dominus ut in auctore qui ante traditionem seruitutem imponit empto predio deberi alii predio quod tu retines. ut. ff. de seruit. ur. pre. q duas. ff. communia predi. l. in. et l. si quis duas. pro. pro. et ff. de seruit. l. ei fundo. ¶ Sextum quod si multi sint qui uolunt eorum fun do seruitutem imponere. oportet quod omnes constituant. aliquin uno solo non concedente et si omnes constituat non ualet constitutio seruitutis. ut. ff. de ser. r. pre. l. per fundum. et ff. communia de seruit. l. ult. Po. actoris.

¶ Unde in hac actione actor faciat tales confessiones. Ego dico quod talis mihi constituit seruitutem uel intra annos uel intestato sine quo contigit. ¶ Item dico quod seruitus ista habet continuam causam. ¶ Item decennio inter pre sentes. uel .xx. inter absentes continuo usus sum. ¶ Item tale predium meum est ad quod aquam duco. ¶ Item in solidum fuit modo constituta. ¶ Item omnes domini illius fundi mihi constitue runt. ¶ Item predium est immediate uicinum predio tuo. ¶ Item ego habeo ius in illo predio ad quod aquam duco. Po. Rei.

¶ Eius reus faciat tales positiones. ¶ Ego dico quod tu cui que dicis tibi concessisse seruitutem illam concessit se pro uno. si hoc confitebitur ac tor succumbet quia duobus in solidum eadem seruitus concedi non potest sicut nec duo in solidum possidere uel habere dominium. ut. ff. quibus modis in commodum patitur propter usum alterius aliquin si separatum et non incommodatur unum per alium pluribus seruitus concedi potest. ut. ff. de seruit. r. pre. l. ij. et l. per quem. et ff. communia de seruit. qui per certum et ff. de aqua. co. et esti. l. lucio. et ar. ff. de acquir. pos. possi deri. et ex pluribus. et ff. commodati. sicut et duobus. ¶ Item ego infra .x. an. motam questionem contra te de hac seruitute uel naturaliter inter rupi quia aquam alio diuerti duxi. si confitebitur actor succumbet quia siue seruitus ciuilis siue naturalis interruptio non potest allegare usu captor prescriptionem. ut. C. de pre. longi. tempori. x. uel. xx. an. l. i. ff. de u suc. l. naturaliter. ¶ Item illa seruitute fuisti usus ui. clam. seu precario. si confitebitur actor succumbet. ut. ff. quemadmodum seruit. a. l. si quis diutino. ¶ Item predium illud ad quod aqua duci tur est tuum et in solidum. ¶ Item omnium uicinorum in illo predio. ¶ Item plures sunt domini illius predii a quo dicis tibi seruitutem deberi. ¶ Item dico quod tibi non consistit. si confitebitur actor succumbet. ut. ff. de aqua. plu. ar. in concedendo. ¶ Item inter illud predium tuum est medium predium tuum quod est liberum. libelli. In hac actione concipiet actor ita libellum. Vobis domine .h. et ego .R. d. contra qui me prohibet ire agere per talem fundum positum in tali loco cuius fines sunt tales per quem fundum dico mihi ius esse eundi agendi. Unde ne me prohibeat ago contra ipsum. ad hoc propono confessori am. Ita concipies libellum quando debetur seruitus ire seu itineris. Si autem

= de. in tercio folio.

De negatoria actione. Rca.

Quia aliquis uult uti seruitute in fundo alterius puta ire. itine ris. actus. aque ductus. uel in domo immittere tigna uel aut stilli cidium ut cadat in domo uel area eius uel in aliis seruitutibus que multe sunt. ut inst. de seruit. ff. de seruit. ur. pre. l. i. et ff. de ser. ru. predi. l. i. et C. ut seruitus talis depellatur predicta est de iure ciuili actio quedam inuenta que uocatur negatoria que datur domino predii seu domi contra illum qui seruitute uti uellit ad hoc ut seruitus illa non impo natur et sic est prima pro seruitute querenda que uocatur confessoria ita ista datur pro seruitute depellenda et uocatur negatoria. et de hiis duabus seruitutibus tractatur in. ff. si seruit. uin. uel ad alium pertinere negetur in rubrica. Rca. et pro tali titulo in eo enim quod dicitur. Rca. si seruit. uin. id est de confessoria per quam uindicatur seruitus. in eo quod dicitur uel ad alium pertinere negetur. i. de negatoria per quam negatur seruitutem deberi. adeo enim sonant illa uerba. si seruit. et C. quemadmodum si diximus de confessoria et negatoria. quod hec sint uera dicit lex. ff. si seru tus uin. l. ij. in prin. et inst. de act. et si. ¶ Et est notandum quod utraque

= haut
= dic

competit tam p seruitute psonali. ut usu fructus. quam p seruitute reali de quib; dixi in pn. sic habes inst. de act. q seruitutes que dicuntur psonales. quam reales. habes. ff. de seruit. l. j. Vn ad hec ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis q adulsarius uti uelit iure seruitutis. ut inst. de act. § i. in illo usu fructu lo § quoque. Scdo q sit dns soli l edificii qui negatoriam intentat. ut ff. si seruit. uin. l. loci. corpus. § competit. & ff. si usufr. pe. l. uti frui. § i. & l. fructuario. § ult. Sic enim confessoria datur dno pdij cui pdio seruit acquiri deb;. q2 nec seruitutem urbani l rustici pdii acquirere pot nisi hnt pdium. ut. inst. de s. § in rusticoru. ita & negatoria dat dno pdij qui uult seruitutem a pdio depelle ut dictum e. nec admitto sniam. p. qui noluit dice q tc demu locu ht negatoria qn seruit fuit constituta admittio si fuit amissa. q2 iaz sm eum tenum considerat in negatoria ad hoc ut competer. s. q seruit ee constituta & amissa. si n e um q tc demu detur licet in eu illo detur & datur q qn nuquam fuit seruit constituta. na si nuquam fuit constituta seruit nec potuit ee. ii q2 locus erat publicus datur negatoria. ut ff. si s. uin. l. loci. § competit. & l. fistulas. Inueniente enim leco pu. nec itineris nec iuis l actus seruit imponi pot. ut. C. ff. de s. l. ult. Ite nec admitto errore quorundam q dice uoluerunt q negatoria tc demu det cum aliquis sibi seruitute defendit & aliquid agit q seruitute. & sic dicunt q confessoria do t ad uindicandum seruitute negatoria datur ne quid contra eam fiat. Si aut seruit n est imposita. tc dat uniuersalis negatoria. ut ff. de s. ur. p. l. quidam yterus. & ff. si s. uin. l. fistulas & l. sigu. § i. & ult. Si aut seruitus e imposita. tc datur directa negatoria ne aliquid contra s. fiat. ut. ff. si s. uin. l. sigu. § cum in domo. Nos aut dicimus negatoriam n compte eiqui seruitute sibi defendit si ei dnu tuxat qui sibi asserit libertate. ut. ff. si s. uin. l. ii. in pn. & l. loci corp. § competit & inst. de act. § ii. & hoc collige ex fructib; qui in utraque actione ueniunt. ut. ff. si s. uin. l. loci. § in confessoria. nec obstat l. j. e. & si qn. § cum in domo. q ibi ppoitur confessoria uibis negatiuis. n aut ppoit negatoria ibi sic. j. in hac eadem acti. plene notabo. & sic seruitutes q tum ee necessarium q tunc datur qn aliquid fieret contra seruitute.

Tertium qd s nos e necessarium q pdium illud sit liberum p eius libertate contendo aliquam si seruit sit imposita pactionib; ul stipulatoib; l ex bitem q2 legatum inuesto. ut inst. de seruit. § ult. & ff. quem ad. s. a. l. seperate. § si p fundum ul acq sita tpe. sic e illa que ht contra cum. ut seruit luminis stillicidij & forum inuc q longo tpe qritur. ut ff. de s. ur. p. forum. l acquisita tanto tpe cuius n estat memoria. ut in seruitutib; que n hnt contra cum. ut seruit iuc. ut ff. de seruit. l. seruitutes. & ff. de aqua. plu. ar. l. i. in fi. & l. infima. § i. & § cassius. & § idem labeo. & ali. § idem labeo. tc negatoria locum habere n posse. sicut locum ht confessoria. negatoria tollitur contrario cum sint i mediate contra. & cotrario est natura tal. q posita se ponunt & p extra se priuunt. na si locum ht unum. incontinenti cessat reliquum. nam si pnunciatur re mea ee. p consequentiam pnuntiat tua non ee. ut ff. de pecu. l. pop. § ii. & ar. ff. de his qui sui l ali. iu. l. i. & ar. inst. de obli. q ex mala. & fructuoru. & inst. quib; mo. ius p. p. sol. & ca. p[...] illud qritur. in dubio qd psumes. q pdium sit liberum l seruum. Resp. psume liberum salui atpi atr. tpri psumo aliquem liberum qm seruum tpri psumo bonum qm malum. ut ar. ff. de fide. i. lib. & rem seruum. § placere. Opp. Si tu opponas. e ille in pos. seruitutis qui asserit sibi seruitutem deberi. g. sufficiet p eo sola posso. sic ac in reali. ut. C. de rei. uin. rex alienas. sic & in seruitute alicuius bois. n na sic e in possessione. seruitutis q pclamat in libertatem. ille
deb; plene se liberum consufficiat in sola posso. ut. C. de plur. si de possessione. & ar. ad id. ff. si usufr. pe. l. uti frui. § i. q enim i seruitutib; qui e in pos. fungatur munere possoris. dicit. l. ff. si seruit. uin. l. sicuti. § distinguit. tc. licet in seruitutib; aliquis stet in pos. l qn. si tu egopilo medium pdii. n pdest tibi i posso nisi doceas de iure tuo. s. seruitute tibi deberi. h dicit. l. ff. si usufr. pe. l. uti frui. § i. & hoc e q dicit al legis lator. sane uo cum qui possidet actois ptes sub sunt. ut inst. de act. § ii. nec obstat lex illa sicuti. q2 fingitur munere pons quo t ad quandam. s. ut hnt maiores iducias cum n pus uiuit de calup. & q adquedam alia. n aut intelligns q tum ad seruitute. s. ut si n pbet libertatem q restet pbata seruit. immo n. cum enim seruit pdium aliqui liberum contra ns psumitur nisi contra pbetur. ut ar. C. de plur. sui possidens. & C. de act. py. nec creditores. nec e aliud in libertate hois imo ide. nam si sui in possesse seruit. multum pdest ista posso. q oportet q pbes te dnm fundi ad hoc ut negatoriam possis intentare u dictum e. ita q contrario p me in posso q oportet q ille pb; se liberum. n ex alia parte pbauero seruum. itaq; ei pbat ut. ff. de pbat. ei. ita & in seruitute p tristitre dnm fundi & sic p consequentia liberum oportet q p lem seruitute ad h ut in confessoria competat. q non pdest in sola posso in seruit. Po. ac. In hac aut actione actor faciat tales positiones. Ego dico q tu uteris seruitute tali. puta iure l altius in pdio meo. Ite dico q istud pdium quo ius in seruit. e meum ppium. Ite ego dico q mo solummo i ius uti seruit tali. h io pono ut excludat tps longissimum. Po. reus. Eum reus faciat tales positiones. Ego dico q pdium istud quo uolo uti seruitute e tuum. si hoc confitebit reus succumb;. q2 si e tuum ergo negatoria n dabitur sibi cum n sit dns pdij. Ite dico q seruitute m constituisti pactioib; & stipulatoib;. Ite dico q ex tenio continue habui stillicidium meum. l lumen l forum. Ite usus sum ego cum antecessorib; meis ista uia tanto tpe cuius non estat memoria si ista confitebitur actor succumb; q2 ex quo seruit est constituta negatoria n ht locum. Libell. In hac aut act. concipiet actor ita libellum. Vob. dne. j. o. e. r. d. b. cui cum non sit i eundi p fundum meum. peto ipm pbiberi ne amodo ua utatur. ad hoc ppono negatoriam q ita recte concipiat. libellus. dic. l. ff. si seruit uin. l. ii. & l. loci. § competit. l aliter ago contra talem q iniuste uult uti seruitute iure p fundum meum. vn ne amodo utatur. ago contra eum & ad hoc p pono negatoriam. l aliter ago contra talem qui uult uti seruitute iure p fundum meum. me inuito qua seruitutem n ht. unde ipm uti pbibeo & pbibendum peto & ad hoc ppono negatoriam. Ite & alio modo ago contra talem dicens ipm n habere i utendi. fruendi. l eundi p fundum meum ul habitandi. i domo mea. vn ipm pbibeo ne utatur. fruatur fundo. l eat p fundum meum l inhitet domum meam. & pbiberi peto & ad h ppono negatoriam. & q sic recte concipiatur. pbat. lex. ff. si usufr. pe. l. uti frui. § po. uo. ul alio m ago contra talem negans usuf. fundi mei uicinam ad eum ptine. ul ma p fundum uicinum. vn peto ne utatur fruatur l uadat p pdictum fundum & ad h ppono negatoriam. q sic recte concipiatur libell. dicit. l. ff. si usufr. pe. ul. ad. p. uc. in fin. & rca. Ite alio m ago contra tale tuum negans ipm habere seruitute iure i tali fundo meo. l negans me tale seruitute habere. vn ago contra eum negatoria ul sic. ago contra tuum dicens n ee sibi ius immittere tigna ul inmissa habere i pariete meum l immittere fumum i domo mea. l non e sibi i stillicidia de domo sua i aream meam cadere vn peto ne pdicta faciat & ad hoc ppono negatoriam. q sic concipiat pbatur. l. ff. si s. uin. sicuti. § aristo. & l. egi. § fistulas. ar. ff. ad l. aquil. quemadmodum. § si pretium. Op. Contrarius tn istis libellis sic opponitur. n enim uidetur libelli bn concepti. In primis si adulsarius tuus utitur aliqua seruitute contra quia e in possessione l qn. tu dicis n e tibi ius contra. uideris ppone dno sua. nam in possessione n inquirimus iuste l iniuste pos

sideat. s. an possideat. Item non inquirimus habeat ius uel non. quare possideat. s. an possideat. si enim possessor nullum ius habeat uincet tamen eo iure quo possessores sunt potiores. ut ff. si usufr. pe. l. ad. p. ne. l. uti frui. unde mala est ista peteres ut clausula. cum dico non est tibi ius et cetera quod prius premiseri. quia tu uteris. tu uadis per fundum. Item dico. Immo bene concipiuntur. ex tali enim positione uel qui ius incipit quando ui de seruitute illa sua habet animum continuandi suum non ut supra dictum est. unde si in iuria sucurrit quia actionem intente non est iniurium in plurius enim possessoribus non inspicitur quare quis possideat ut in iure dicto unde in personalibus et realibus secus sicut in hac actione. quod in rem est. ut inst. de act. § ii. et ff. si ser. uin. l. ii. In prima. quod autem exquiritur hic. Item nota. uel aliter. si tu intrares contra me per fundum meum non iure seruitutis. numquam contra te agerem negatoria. quia licet ab initio possim te prohibere ne intres et si intrauerit post prohibitionem possum agere iniuriarum. tamen si non prohibitus intrasti. postea non dicere non possum. immo quia aliquis cepit in fundo meo tuum erit. ut ff. de acquir. rer. do. ad. et ff. de ser. r. p. l. diuus. pi. et ff. de iniur. l. iniur. § ult. et inst. de rer. di. § fere igitur at si fundo meo utaris uel intres iure seruitutis et ita non simpliciter sed ut uiste habere contendis uel uelis acquirere. tunc in negatoria datur ut dictum est. Op. Sed quid erit. inueni aliquem per fundum meum euntem ille dicebat se ire causa uenandi et forte ibat ut seruitutem sibi quereret. quod est. agam contra illum negatoria. Respondeo. ex parte intentione non quia ibat causa uenandi. si autem postea uult mutare causam non potest ut plerisque uidetur. ut. C. de ac. p. cum nemo. Op. Item alia ratione uidetur. cum est quod ista actio et superior sint in rem. ut ff. si ser. uen. l. ii. in prin. et inst. de act. § ii. uidentur tamen ex positione contra. nam in confessoria propono. est mihi ius utendi fruendi. uel eundi. i. quia uado et uel utor est mihi ius. et cetera. Item in negatoria non est enim ius utendi uel eundi. i. quia uadis uel uteris non est tibi ius. Respondeo. non est uerum. et similis oppositio occurrit in rei. uin. in qua dicitur quod possessio subiciat aduersarium actioni mixte. ut. C. de ali. in. mu. cum fac. l. unica. quod oritur ex positione non est uerum dico. ergo quod confessoria oritur ex iure in acquisito descendente ex obligatione quod est constituta pactionibus uel stipulationibus uel ex testo. ex pacto enim et ex stipulatione et ex testo oritur obligatio. et ex illa obligatione oritur ius quod ius cum patientia subsequenti inducit confessoriam. sic in rei. uen. ex contractu oritur obligatio ex obligatione ius. ius iam contra res mandauit secuta partim rei. uen. et ita intelligo. l. ff. de pact. si tibi de cetera § de pig. re. sola enim patientia cum aliquo titulo precedente inter uiuos ex pactionali stipulatione uel ex testo inducit confessoriam et confessionem personis. ut ff. de ser. r. p. l. i. § ult. et de ser. quot. Si tu queris unde oriatur confessoria quod pro seruitutibus habentibus causam perpetuam competit. dico quod oritur ex iure quod est mihi acquisitum in re bone fidei mee et continui temporis et ideo mihi utilis competit. immo precedente titulo pro suo. licet quidam male dicant quod non debet titulus in seruitute quod habet causam perpetuam querendi. s. uerum est specialiter generaliter autem precedere debet. et ita intelligitur. l. ff. si ser. uin. siquis diuturno et ff. que. ad. p. a. l. ult. Op. Si tu queras negatoria unde oritur. Respondeo. quod ex iure quod competit michi in uero domino nam dixi. s. quod negatoria datur domino predii uolentis uiste seruitutem. ex quo enim sum dominus predii ex iure domini hec predio in te prohibeam uti seruitute. obtinui. ar. C. ad hec. C. de reb. ali. non ali. l. ult. ex quo enim res aliqua mea est. mea debet esse olibera. ar. ff. de ser. l. ult. et ff. de aqua plu. ar. l. s. inter. Sed ergo tu inferes quod oritur ex positione. Respondeo. non est uerum si tua positio. quia uel quia est causa uel tuus usus. quare contra intentatur actio negatoria sic in rei uin. habeo rem uin. pluribus meo et salubrium habeam. et sic habeo per aptitudinem quo ad actum uel ad exitum te habeo quando tu possides ut dictum est. et propterea dictum est in realibus. possidenti et retinenti subaudi non est actio predicta. ut inst. de act. § ii. Op. Item opponitur non uidetur quod negatoria possit hic locum. cum est quod l. dicat quod negatoria datur domino proprietatis si non possidet Item et possessori datur

hic uidetur mirabile quod eadem actio detur possessori et non possessori. ut ff si usufr. pe. l. fructuario. § ult. et ff. si ser. uen. et si forte et l. si eo loco. Respondeo. et illa ita intellige. datur negatoria si non possideret. subaudi usufr. possidet tamen fundum. et hoc est quod sequitur nam confessoria competit. Op. Si tu obicias quomodo datur actio ista cum sit in rem possidenti cum actio in re subiciat aduersarium positione uel detentio quam habet. ut. C. de ali. in. mu. cum fun. l. unica. et ff. de rei. uin. officium. Respondeo. uerum est in realibus que pro rebus corporalibus competit. at pro incorporalibus secus. ut inst. de act. § ii. quare autem non sufficit sola possessio uel quando uolunt uindicare seruitutem. dic ut notatur hic. s. Op. Item queritur. non uidetur quod negatoria sit actio nec sit necessaria uel utilis sicut aliquis uult uti seruitute per fundum meum. sufficit mihi dicere. nego me tibi seruitutem debere. quare ergo negatoria fuit inducta sicut tu agis contra me confessoria. et ego dico non est tibi ius uti hac seruitute. hec uerba simpliciter inducunt negationem et nullum significant agendi. s. solam inficiationem rei contentie. sed hec uerba simpliciter negationem inducunt quare significant actionem. cum contra te principaliter intendo. s. non esse tibi ius. cum nec uerba mutent nec significatio. Respondeo. cum a te conuictus dico non est tibi ius eundi. nichil peto sed tamen me defendo et cum aduersus te propono licet eadem uerba dicam et illa sola nec significationem mutent. tamen liberate uindico. et consequor quod prohibearis alcundo et satisdes ne eas. et consequor id esse quanti interest mea non iuisse. ut ff. si ser. uin. l. hec quoque. et ff. si usufr. pe. l. usufructuario. § ult. et ff. de aqua coti. et esti. l. pl. preiudiciales et actiones in modum exceptionis proponuntur et principaliter intentantur. ut inst. de act. § preiudiciales. et ff. de agnoscen. liberis. l. siue. § i. hoc contra inueni. contingit quod contra in modum exceptionis opponitur. ut ff. de moffi. te. pup. § si filius exheredatus. et ita Respondeo. et hinc quod dominus et preceptor meus. Item audiui tamen a domino meo ac quod contra si in modum exceptionis proponatur et non principaliter quod me non negatoria intentatur. ar. ff. si ser. uen. l. sicuti § i. in fine. uerum hec plus consequar quam in modum actionis querelam propono consequor quod mihi caueas ut dictum est. quod non consequar quando in modum exceptionis oppono. te enim tantum a tua petitione absoluam. Op. Item queritur quo tempore quo tempore tollatur negatoria si tollitur annis. xxx. uel. xl. ut. C. de p. xxx. uel. xl. annorum. l. sicut et l. omnes. et l. cum notissimi. et c. pup. Respondeo. minime quia leges ille de iure affirmatiuo non de iure negatiuo locuntur. iam enim dicens quod in eundi ad sanctum iacobum tolletur. domino et preceptori meo. uel hec sententia displicebat. immo dicebat eam tolli. si hec modo fragatur de ea seruitute que tempore queritur. ut aquam duct. stillicidii. et omnis illa que habet continuam causam. Si uero agatur de uia uel itinere uel de aliis que non habent causam continuam. ut ff. de ser. seruitutes dicebant eam non tolli nisi tanto tempore cuius non esset memoria. non enim amisisti libertatem. cum tamen seruitus non sit quesita. ut. ar. ff. ex quibus causis ma. l. nec non. eum itaque negatoria domino competit negandi seruitutem deberi. immo dabitur quamdiu seruitus non sit quesita. at dicet aliquis licet seruitus non sit quesita. tamen negatoria nec recte intenditur. ut ff. de ser. r. p. per fundum. Respondeo. ideo ibi contingit quia pendet ibi cessio ... sequatur ultima que confirmat primam. unde spes est seruitutis querende. at tempus non est modus seruitutis querende sic nec obligationis inducende. ut ff. de act. et o. l. obligationum. § placet. aliter enim dicere ridiculum esset. ut ecce tu iuisti per fundum meum semel uel bis cepit mihi competere negatoria si post. xxx. annos ire tentes quod non competeret michi negatoria quia sit prescripta. et sic in hac sententia fuit dominus et preceptor meus. uel. et sic si eum tribus temporibus tollitur negatoria. sicut tribus temporibus confessoria queritur si tu bonam fidem habes et titulum. licet quidam dicant contrarium ut. s. Item nota

Nota non amisi lib. licet cum est seruitus non quesita.

ff. de publi. paul. notat exceptio. hec est in querela de inofficioso te. quod in modum exceptionis opponi potest.

in. [con]s[er]uitus e[st] tal[is] que h[abe]t cau[sam] [con]tinua[m] tollitur .x. a[nnis] int[er] p[re]sentes .xx. int[er] absentes q[uia] tanto t[em]p[or]e s[er]uitus [ac]q[ui]rit[ur]. [et] inducta e[st] [con]fessoria. Si u[er]o cessi[t] b[ona] fides. tu[n]c querit[ur] s[er]uit[us] .xxx. a[nnis] l. ult. [et] negatoria illo t[em]p[or]e tollitur. ut .C. d[e] p[re]s[criptione] .x. l. xx. an. l. ult. in fi. [et] C. d[e] s[er]uit. l. ii. [et] ff. si s[er]. uin. siquis diuturno. ❡ Si u[er]o s[er]uitus n[on] h[abe]t [con]tinua[m] cau[sam]. [ac]q[ui]ritur s[er]uit[us] [et] inducit[ur] [con]fessoria illo t[em]p[or]e cui[us] non e[st] memoria. ut ff. d[e] aqua. plu. ar. l. i. § ult. [et] l. in su[m]ma. § i. [et] id[em] [in] l. [pro]x. [et] sic illo t[em]p[or]e tollit[ur] negatoria [et] ut breuit[er] notes q[ua]n[do] queris quo t[em]p[or]e tollatur. iudicas a [con]fessoria sit nata [et] [con]missa tollit[ur]. al[iter] n[on]. d[omi]no tame[n] meo .az. [et] ui[detur] q[uod] negatoria tollat[ur] spatio .xxx. a[nnorum] licet alt[er]a s[er]uit[us] non sit [ac]q[ui]sita. [sed] [pro]p[ter] negligentia[m] tua[m]. uel ali[ter] dic ip[s]e q[uod] [con]p[o]s[i]t[um]. a[nnorum] .xxx. durat negatoria non ex p[ri]ma [con]t[ra]u[en]c[ion]e que fa[c]ta est iam sunt an. .xxx. s[ed] [pro]p[ter] p[re]sente[m] [con]t[ra]u[en]tione[m] uel sequenti. nec eni[m] [pro] a[n]t[e]c[e]d[en]t[e] e[st] una cu[m] hac [con]t[ra]u[en]tione [con]i[unct]io. ut ff. d[e] u[er]b. o. si sic. nec e[st] uni[us] [con]t[ra]u[en]tionis [con]tinuatio ad alia[m]. ut ff. d[e] s[er]uit. s[er]uitutes q[ue] sic e[ss]e n[on] potes assignare in possessione rei mee quam p[er] .xxx. an. possedisti [pro]p[ter] [con]tinuatione[m] [tem]p[or]is. q[uia] sep[er] h[ab]ui. huic nichil ad u[er]satur nisi q[uod] tot sunt actiones quot sunt [con]t[ra]u[en]tiones. uel dic q[uod] licet plures sint [con]t[ra]u[en]tiones. ca[usa] t[ame]n [con]tinuendar[um] litium una e[st] actio. sic in fa[mili]e. h[er]c[iscunde]. [et] p[ro] socio u[bi] [et] plurib[us] h[er]editatib[us] [et] societatib[us] unica sufficit actio. ut ff. fam. h[er]c. h[er]edes § de plurib[us]. [et] ff. p[ro] socio. cu[m] duob[us]. § simplices. [et] h[oc] hoc si actione[m] intentasti [pro]p[ter] [con]t[ra]u[en]tione[m] unam absoluaris. ite[rum] te ex alia [con]t[ra]u[en]tione [con]ueniam. n[on] obstabit exceptio rei iudicate. sicut in rei. uin. no[n] obstabit si absoluaris q[uia] n[on] possides. [et] ite[rum] re petens in possessione. ut .C. ad exhibe[ndum]. neq[ue] sicut hec copiose notat d[omi]n[u]s m[eu]s in su[m]ma .C. d[e] usufr. Q[uestio]. It[em] querit[ur] q[uare] dicat[ur] negatoria. [Res]p[onsio]. dixit id[e]o d[icitu]r negatoria q[uia] p[ro]ponitur ubi[que] negatiue. [con]fessoria id[e]o q[uia] p[ro]ponitur ubi[que] affirmatiue. s[ed] n[on] e[st] u[er]um. imo dicitur negatoria q[uia] p[er] ea[m] u[en]dico libertatem [et] nego s[er]uitutem. d[icitu]r [con]fessoria ideo q[uia] p[er] eam u[en]dico libertate[m]. [con]fessoria eni[m] aliq[ua]n[do] p[ro]ponitur ubi[que] negatiue [et] negatoria ubi[que] affirmatiue. ut i[n] s[er]uitute altius tollendi uel n[on] tollendi. ut ff. si s[er]. uin. siq[ui]s. § cu[m] eo mo. [et] § i. Q[uestio]. It[em] querit[ur] si aliquis n[on] sit d[omi]n[u]s p[re]dii q[uia] forte emit a non d[omi]no an d[e]t[u]r sibi negatoria cu[m] s[upra] dictum sit q[uod] hec actio datur d[omi]no. R[esponsio]. datur utilis. ut ff. d[e] publicia. l. si ego. § si de usuf. Q[uestio]. De creditore q[ueri]t[ur] an detur sibi negatoria. credo q[uod] detur cum a d[e]c[re]to [con]tinuisti am tam fu[n]d[u]m qua[m] iuris possideat. ut ff. d[e] usuc. s[er]ui no mine. Q[uestio]. De superficiario [et] emphiteota [et] d[e] uassallo [et] d[e] o[mn]ib[us] h[ab]entib[us] ius in re dico q[uod] datur eis utilis negatoria sicut [et] eis dat[ur] util[is] rei. uin. ut ff. d[e] rei. uin. superficiario. [et] ff. si ager. uec. l. i. ii. [et] iii. [et] ff. d[e] superfi. l. i. Q[uestio]. Ultimo q[ueri]t[ur] qual[ite]r iudex formare d[e]beat u[er]ba s[ente]n[ti]e in [con]fessoria [et] qual[ite]r in negatoria. nu[m]quid [con]de[m]pnabit uel absoluet sic[ut] in aliis actionib[us] realib[us] uel p[er]sonalib[us]. R[esponsio]. in [con]fessoria ita formabit. [con]de[m]pno titiu[m] ut p[er]mittat seiu[m] uti frui uel ire agere p[er] fundum suu[m]. uel q[uod] reficiat parietem q[ue] possit honera ferre [et] q[uod] caueat q[uod] i[n] futur[um] eu[m] n[on] i[m]pediat n[e]c p[er]misisse. nec p[er] h[er]edes suos quo min[us] sei[us] possit uti [et] frui u[e]l ire. [et] q[uod] parietem reficiat ip[s]e titius in futur[um]. [et] q[uod] p[re]stet sibi .x. p[ro] suo int[er]e[ss]e q[uia] ta[n]ti int[er]est seii. illa s[er]uitute n[on] fuisse p[ro]hibitum. ❡ In negatoria hoc mo[do]. [con]de[m]pno titium ut n[on] utatur. fruat[ur] fundo seii uel ne uadat p[er] fundum ei[us]. uel ne honus i[n] pariete ip[s]i[us] i[m]ponat. [et] q[uod] caueat q[uod] in futur[um] eum n[on] impediat utendo fruendo uel eundo. uel hon[us] in pariete ei[us] imponendo. [et] q[uod] p[re]stet sibi .x. no[m]i[n]e int[er]e[ss]e. [et] q[uia] ta[n]ti int[er]fuit seii se ui[s] non fuisse usum [et] fructu[m]. uel n[on] fuisse p[er] fundu[m] suum. q[uod] in his t[ame]n [con]de[m]pnand[us] sit quis ta[m] in negatoria q[uam] in [con]fessoria dicit lex. ff. si s[er]. uin. l. haz. [et] l. egi. [et] l. loci corp. § in [con]fessoria. [et] ff. si usufr. pe. l. fructuario. § ult. ❡ Id[em] e[st] [et] si iudex n[on] dicat [con]de[m]pno. s[ed] dicat p[re]cipio. licet eni[m] lex dicat q[uod] s[ente]n[ti]a nulla e[st] que n[on] [con]tin[et] [con]de[m]pnationem. ut .C. d[e] s[ente]n[tiis] q[ue] sine certa q[uan]t[itate]. o. iii. l. p[re]ses. subaudi uel u[er]ba si[mi]lia. ut ff. d[e] re. iu. l. i[n] su[m]ma. [et] ar. ff. d[e] arbit. quid t[ame]n. § si arbit[er]. Id[e]o est [et] [et] si dicat ne i[n]quietet eu[m] q[ue]madmodu[m] [et] si dicat ne i[m]pediat ut i[n] p[re]dicta. l. fructuario in fi. Ita formabit u[er]ba s[ente]n[ti]e iudex q[ua]n[do] [con]de[m]pnare uult. Cete[rum] si absolutoria[m] uult p[ro]ferre. dicat sic i[n] aliis. talem a petitio[n]e tal[is] absoluo. q[uod] dictum e[st] d[e] cautione intelligo d[e] nuda p[ro]missio[n]e. ar. ut .C. d[e] u[er]. si. l. sci[m]us. ❡ an sim[ul] deb[ea]t p[re]stare o[mn]es istas cautiones. R[esponsio]. d[omi]n[u]s m[eu]s q[uod] sic. ut ar. ff. usuf. q[ue]madmodu[m] ca. l. i. [et] ff. d[e] iudic. l. in o[mn]ib[us]. Q[uestio]. Quid si [con]de[m]pnat[us] n[on] uult aliquid face[re]. uel uult face[re] p[ri]mu[m]. non aut[em] uult face[re] s[ecundu]m. R[esponsio]. si nich[il] uult face[re] [con]de[m]pnat[us] [et] n[on] appellat. [con]de[m]pnabit eum iudex qua[n]ti actor in lite iurauit. ut ff. si s[er]. uin. l. haz in fi. In s[ecund]o [con]pellet[ur] captis pignorib[us] ad cautione[m] officio iudicis imponendam. ut inst. d[e] satisdat. t[u]i. sacien du[m]. Q[uestio]. Si tu dicas quo mo[do] tractus futuri t[em]p[or]is p[er]tine[a]t ad iudicem ut p[re]cipiat cautio[n]e[m] i[m]poni in futur[um]. ut ff. d[e] usufr. l. i. R[esponsio]. Illud [con]tingit. i[n] usuris. [et] e[st] ratio q[uia] p[ro] futuris usuris nullu[m] ius michi [con]petit. s[ed] hic [con]petit m[ih]i ius. uel ali[ter] licet n[on] caueat p[ro] usuris p[ost] cautione[m]. post q[uam] d[e] trimestre t[em]p[or]is cur[rit] usura centesima. ut .C. d[e] usuris rei. iu. l. ii. uel alit[er]. refert utrum agatur p[ro] corp[or]alib[us] [et] t[un]c n[on] cau[sa] p[ro] futuro t[em]p[or]e q[uia] corp[or]alia ueram traditio[n]e[m] [et] plenam receperu[n]t. In corp[or]alia aut[em] q[uia] traditio[n]e[m] n[on] receperu[n]t. s[ed] sola patie[n]tia i[n]ducit traditio[n]e[m]. ut ff. d[e] s[er]uit. quot. [et] d[e] s[er]uit. ru. p[re]. l. i. Id[e]o si cautio n[on] imponat[ur] no[n] e[st] mir[um]. In b[onae] fidei eni[m] [con]t[ra]c[t]ib[us] [et] stricti iuris [et] al[iter] i[m]ponit[ur] cautio p[ro] futuro t[em]p[or]e. ut ff. d[e] aqua plu. ar. l. si t[er]tius. [et] ff. d[e] iudi. l. in o[mn]ib[us]. [et] ff. ut leg[atorum] u[e]l fid[eicommissorum] [nomine] [ca]u[eatur]. l. i. [et] ff. d[e] edilicio edicto. q[uod] si nollet. § q[uia] assidua.

De p[re]iudiciali iure actione p[er] qua[m] q[ueritu]r an fili[us] sit in p[otes]tate uel no[n]. Et p[er] qua[m] q[ueritu]r an filius uendicari possit a pat[re]. uel monachus ab abbate. uel uassallus a d[omi]no.

Via quatuor sunt actiones p[re]iudiciales [con]tinue quar[um] due s[un]t p[re]torie. s[cilicet]. illa p[er] qua[m] queritur an aliquis sit libert[us] u[e]l ingenuus. Secunda d[e] partu agnoscendo. i[d est] p[er] qua[m] querit[ur] aliquis sit fili[us] [et] an n[on]. [et] d[e] his duab[us] dixim[us]. s[upra]. in titulo p[re]toriar[um]. S[un]t [et] due alie [et] ille ciuiles. s[cilicet]. p[re]iudicial[is] in re[m] p[er] qua[m] q[ueri]t[ur] an aliquis sit fili[us] sit in potestate mea u[e]l n[on]. ut ff. d[e] rei. uin. l. i. Est [et] q[ue]dam alia p[re]iudicial[is] in re[m] p[er] qua[m] queritur a[n] aliquis sit liber u[e]l s[er]uus. ut inst. d[e] act. § p[re]iudiciales. Id[e]o d[e] p[ri]ma uideam[us]. s[cilicet]. de p[re]iudiciali i[n] re[m]. q[ua]n[do] queritur an aliquis h[abe]t filiu[m] in potestate uel n[on]. ❡ Cu[m] adh[uc] ut actio ista locu[m] h[ab]e[a]t tot sunt necessaria. ❡ In p[r]i[mi]s oportet q[uod] uxore[m] habueris. ❡ Et s[ecundu]m q[uod] ex illa uxore nat[us] fuit iste fili[us]. ut inst. d[e] patria p[otestate]. [et] ff. d[e] his qui sui u[e]l ali. iu. s[un]t. l. it[em]. [et] l. filiu[m]. Q[uestio]. S[ed] qual[ite]r p[ro]babitur. m[atri]m[onium] [con]t[ractu]m. R[esponsio]. p[er] testes qui i[n]t[er]fuer[unt] uel p[er] instru[mentum] dotalia. In dubio q[ui]d p[re]sumi[tur]. certe si illa d[omi]na libera [et] iste lib[er]. p[re]sumit[ur] m[atrimoni]um. ut ff. d[e] ritu nupt. l. i[n] libere. u[n]de qui nat[us] e[st] ex illa p[re]sumit[ur] tuus filius. ut .C. d[e] nu[p]t. l. sui iuris. [et] ar. ff. d[e] [con]dicionib[us]. l. i. [et] ea p[ri]n. maxime si illa[m] d[omi]nam maritali affectio[n]e tractabas. ut ff. d[e] don[ationibus] int[er] u[irum] [et] u[xorem]. donationes. Id[e]o dico d[e] legittimo m[atrimoni]o. q[uia] si al[iter] ex concubina. t[un]c n[on] esset in potestate patris s[ed] cau[sa] loci illi[us]. ut i[n] .C. d[e] naturalib[us] lib[er]is. l. siquis seu ff. ad munici. l. i. sufficit g[ener]al[ite]r p[ro]bare m[atri]m[onium] [con]tractu[m] p[er] [con]sensu[m] licet forte nuptiar[um] solle[m]pnitate n[on] p[ro]baret uel q[uod] fuit p[er] sacerdotem b[e]n[e]dicta. illa s[ed] d[e] solle[m]pnitate n[on] de s[ubstanti]a m[atrimonii]. ut ff. d[e] reg. i[uris]. l. nuptias. [et] ff. d[e] don. int[er] ui. [et] uxo. l. cu[m] hic status. § si [et] sim. ❡ Tertium q[uod] n[on] liberaui[t] eu[m] a tua potestate p[er] emancipatio[n]e[m] [et] h[oc] aliq[ua]n[do] uolu[n]tarie. ut inst. quib[us] mo[dis] ius pa. po. sol. [et] i[n] .C. d[e] ema[n]ci. l. ult. aliq[ua]n[do] ex necessitate si necessitate [et] pecunia[m] di[c]i imposuisti illi. ut ff. siquis a pa. fu. ma. l. i. § de [et] ea. audi. l. sile[n]tiones. uel si legatum recepisti ut illum [et] emanciparet. ut ff. d[e] [con]dict. [et] d[e]. sicut [et] emancipasti. ❡ Quar[tum]

tu q sic tal q potueris habere filium. aliquin si eras d frigidis
maleficiatis q uxori tue ñ poteras lege tractatum d concessio
nib; nec repte tractatum d tigno iuncto. ille ñ erit tuus fili
ut ff. d his qui sui l ali. iu. sunt. l. filium. ¶ Quintum quin
tum q tanto tpr precedis illu q possit ee tuus filius. aliqn
ridiculum eet ut maior eet filius quā par. ut. inst. d adopt.
§ maiore minor. ¶ Sextum q steteris cū uxore. tua. ali
quū si multo tpr fuisti abses concessus uiuens annuculum
ille ñ erit tuus filius nec in potestate. ut. ff. d his qui sui l
ali. iu. §. l. filium. q eum cognouis. hec plane ñ debes eum
testes intuli facto ñ interuenat. ¶ Septimū q sit subiec
tus romano ipio h e q dicit. l. inst. d patria po. nulli enim
homines tales potestate hnt qualem nos habem. i. qui sūt
subiecti romano ipio nol. i itellige d romanis solis Qo

Quid dicas d lombardis hnt filios in potestate. r. sic hec q
iure lombardo cauetur q nepos morit intestatū. i. in pote
state. ut in lombarda. d successionib; l. siquis habuerit filios.

Qo Quid d ultramontanis. ysparis. anglicis. qui modo ñ sunt
sub ipio. r. hnt filios in potestate. gallia enim ysparia
sunt d ipio. ut. C. d offi. pf. p. africe. l. i. iij. gallia enī
puīcia sicalia int continentes puīcias numerantur. ut ff.
d v. si. noticem. § i. po. ac. In hac aut actōe faciat act
or tales positiones. Ego dico q contraxi. mm. cum tali ul talis
e uxor mea. ¶ It tu fuisti nat ex illa dna. ¶ It eum
ea fui continue l p multos ānos cōtra. j. illa tēpa nat es. ¶ It
sani sum cognoscē possum mulierē. ¶ It ego pcedo te ple
na pubertate. ¶ It sep te tractaui ut filiū. ¶ It ego sum

po. reg. romanus ul d ipio. ¶ It semp fuisti i potestate mea. ¶ Cōn
reus faciat tales positiones. Ego dico q tal dna e uxor tua. si
confitebitur reus succūb; q actor dicebat q eet uxor sua. h
ee non pōt q eadem dna eod tpr duob; nupta ee ñ pōt. ut
ff. d his qui no. infa. l. i. inst. d nupt. ¶ It ex illa dnā
nat fui. ¶ It tu es frigidus maleficiat. ¶ It absens
fuisti d terra p. x. annos ego tamen illa tpā nat fui. ¶ It tu
imposuisti m necessitate peccādi. l fame me afficiebas. ul uer
berabas. l legatum recepisti p q me emanciparis emanci
pasti. ¶ It tu sponte me emancipasti. ¶ It ego habeo
tot annos quot tu habes. ¶ It tu es barbare natōis. i
hac aut act. actor concipiet ita libellum. ago ī talem qui cū
sit fili ms in potestate mea. m denegat exhibe reuerētiā
filialem. vn ipm in potestate meā uindico actōe iure pudi
ciali. q sic recte concipiat libellus dicit lex. ff. d rei. uen. l. i.

§ i. Libell. ut sic formabis libellum. ago ī talem quitum
filius ms in potestate mea. m obedire recusat. vn in potesta
te meā uindico adiecta cū d iure quiritū. q ita recte concipi
atur libellus dicit lex. ff. d rei. uin. l. i. § Siquis ita petit.

op Sz ur primus libellus male conceptus. nam par pponit pre
iudiciale iure. quō dicitur p iudicial cum mala nulla ac
tio sit exaltā pte pposita. respectu ergo cui dicet p iudicial
r. dicas p aptitudinem. ul p iudicial. i. fauorabil. ut no
tatur. ?. in tractatu pbonarū d p iudiciali q datur filio suo
e deptu agnoscendo. op It non ur q actio ista competat. cer
tum e q ista p iudicial e iure. ut. inst. d act. § p iudiciales
ff. d rei. uin. l. i. quo mō e iure quā ul qualem re uendi
cat. certe nullā. quare g d iure. It sim e iure. in psonā
ñ e q fili ñ est obligat patri. nec ex contractu l q. nec ex ma

appellat l lefacio l q. ergo nullo mō. ut. ff. d act. et o. l. i. r. e iure
ideo q rem uindicat hec e ius patre potestatis i filio q ius res
appellatur. oīa enim iura res uocantur in corpal [illegible] ist.
d reb; meor. nam confessoria negatoria iure sunt idō q iura
q sunt res uendicantur. s. seruitutes libertas. ut. ist. d act. § et
tem. Qo Si quis uin defendat actio ista l uin oritur. dico au
re ciuili. idō q sum par. ius ciuile hic actionem m pparat in oti
nenti. nam ex quo sum par filiū habeo in potestate quē impo

testate uindico eodem iure ciuili. hec e q ponitur in solo libello
adiecta cū de iure quiritum. nec admitto illorū sniam qui
uoluerit dicē q hic nūquā in psonam q ponuntur int psona
les. inst. sz idō dicuntur mixtē. i. gnāles. sic exceptio doli ex
parte rei e mixtē. i. gnālis. ut. ff. d doli. ex. l. ii. actio q met cā. ep... l. i ... septa e.
cā. l. metum. § cum aut. nam si eet in psonā ista p iudicial i l. gnāl. ut. ff. q me.
uni orietur ete ñ posses dicē nisi q eet datiua sic consulte in
uenimtur. ut. C. d trās act. l. cum mota in fine. Qo Sz tu
ergo opponas q ñ bn respōdes q oriatur a iure ciuili. nam sic
oīs actio oritur a iure ciuili. ut. ff. d ori. iuris. l. ij. § d inde
ex his rendeo. ita attende. ex iure ciuili inducit. q i habeam
i filio meo q i appellat patria potestas. ex isto g iure q descē
dit ex contractu oritur rei. uin. hypothecaria licet sit iure. ut. ff. d
pactis. l. t. x. § de pacto. op Scdo libello sic opponitur. tu di
cas q ista p iudicial est iure. quare g adicias i libello adiecta
cū d iure quiritū. mala e adiectio cum i realib; ñ sit necce q
cā adiciatur. sz sīn cā admittitur quis ad agēdū cumce i x
suū uideat actor i iudiciū deduxisse. ut. ff. d ex. rei. iu. si i
mat. § eadem insi. r. licet i reali ñ sit necce q cā inserat
tn si cā inserat ñ nocet actori q postea poterit agē ex illa cā
ut in p dicta. l. si mat. ii. iij. r. C. d pet. hr. l. hrdīas. l
illud hr locū in reali actōe que p reb; corpalib; intentatur rebz
at in reali q p incorpalib; intentatur cū d h; inseri sicut
at in confessoria negatoria ñ cā inserit cum sit in ius rē.
Eodem modo concipiet libellum potestas si uult uindicare ci
uem suū. Libell. Vt ita dicat. ago ī talem qui cū sit a
uis d terra cui sum ego potestas l consul. d negat m ut sue pote
stati ul consuli obedire. vn ipm i potestate meā uendico iu 4. ? ...
li p iudiciali i rem adiecta cū d iure i colarū l de iure ciu
itatis. q sic recte concipiat libellus dicit. l. ff. admunia. de i
iure ōium i collarū. Libellus. Eodem m
concipiet ablas libellum ī monachū l por ī canonichum regu l. ? monachū l canonichū.
larē. ut dicat ago ī talem qui cū sit monachus l canonicus i
illi monastii ul eccle cui ablas ul por sū m ut suo plato i
obedire recusat. vn ipm in meā potestate peto utili p iudicia
li iurem adiectam cū d iure canonū. q ita recte concipiat libell l. p dicta
dicit. Libellus. Eod modo concipiet libellum dns ī uassal
lū. vbi gn. ¶ Ago ī talem qui cū sit homo ms seu uas
sallus m ut domino obedire recusat contendē d his q uas
sallus dno suo itendē tenet. uidelicet ut subueniat m in
exercitu. p maritagio. p emēda terra. p coredo dni imptoris. p
libertate p scē mee. p militia. vn ut m in p dictis itendat
obediat tāquā dno. ago ī illum. peto ī ipm conuēdico in uas
sallum meū. pponēs actionem utilem iure p iudicialem ad
iecta cū d iure uassallorū. l d iure feudorū. sic recte concipit
libellus. op oib; m libellis istis obicit sic ... p aliqs
p dictorum ad instar patris possit actionem ī re p iudiciale ppo
nē. certum e q licet monachus ablati. por canonicus et ciuis
potestati obedire teneant. hec est d iure gētium. ut. ff. d
iusti. iure. l. i. insi. r l. ueluti. etiā e d iure ciuili ut in
aut. ut oē obediat iudicib; coll. vi. tn nec ablas monachū
nec por canonicū nec potestas ciuē hr in potestate nec dns
uassallum. imo sicut notat dns ms q p monachationem fi
lius ñ liberatur a patria potestate cū cti sint modi p quos fili apatria potestate
liberat. ī aut. constitutio que d dignitatib; loquit. liberat i
filios a patria potestate. C. l. x. d decurionib; l. ult. int quos
modos nichil de monachatōe ponit. immo notat dns ms q
usus. ñ pit monachatōe ut notat in sūma quib; modis
ius pat. a. ñ enim cap ipius minuit sz auget. quō ergo
uendicabit ista in sua potestate p dictos cū in eorū potesta
te ñ sit. r. imo sunt in potestate sz alia q sit fili in
potestate pris. vn tres nota potestates dnicā. patriam.
p dictam. optime g pponit rei uin. p iudicial inrem u
til ut q sua locum hr licet ulra d ficiat. ut at. ff. si q

diu. pa. fe. di. l. plt. Op. Jt adhuc opponit. tu pponis actionem iure ciuilem et pìudicialem q̄ pdictos. quid uendicas ab eis cū in nullum. licet pat uis uindicet aliq. s. patriam potestatem ut dictū ē. isti tm̄ quid uendicat. rx. imo saltē illud uis ut eas obediat q̄ intenditur q. i appellat potestas. multi tn̄ metu istar qōnum pponūt in libellis q̄ pdictos offm̄ iudicis q. at appellam noticem pìoriam. vt ff. d rei. uin. l. i. Op. Jt adhuc oppones. tu dicas q. ista pìudicial est inutem ut. s. dictum ē. in oi reali optet q. tria iueniat. q. ali sit qui petat. ali a quo petatur. ali rud sit q. petatur. hic aut bn̄ est ali qui petit. et ē alius a quo petat. tn̄ n̄ aliud q. petat. q: te ipm̄ ate ipso peto. rx incebus corpalibus locū hit ea q̄ oppōis incorpalibus q̄n ago d iure psonar. sec ut uides. Quid ē tn̄ q. legit. Inst. de act. s pìudiciales. q: una pìudicialium fere hr legitimam cam. rx. fere dicit ppt pdictā que oppōnis q: id ē q. petis et a quo petis. s. q̄n uindicas aliquē i seruitute l q̄n quis se uindicat i libertatē d quo dicam inseqnti rx. ca. et id hec pìudicial dicit hre cam legitimā q̄n. s. oio peto aliquē i seruitutem n̄ q̄n ille pclamat i libertatem. r q. tc ita uindico dūum in suo sic malia q̄lib aliā re. et hic ē intellectus illor̄ ill̄or ut excludatur ali intellec t quasi q. illa sola sit ciuil et n̄ ista d qua tractamus. ca pies q tu pat libellum i hac pìudiciali actoe q̄ ipm̄ filium si ipse facit ctrouīsiam sui. ea dem actoem intituli et sisit aliquis qui filium tuum dtineat uolentē. l in uitum libell. Vt tu dicas ago q̄ talē qui filiū meū q. ē in mea potestate dtin. un ipm̄ filiū habeo uindico adiecta cā de iure quiritum et adh̄ ppono pìudicialem rei. uin. adiecta cā d iure qritū. q. ita recte ocipiat libellus dicit. l. ff. d rei. uin. l. i. Cvn ut breuit cōprehendas oia. nota sic notat dn̄s m̄s. si filius a nullo detinetur. si ipse sui ctrouīsiā facit. locum hr cognito pìoria q̄ appello offm̄ iudic. ut. ff. d libis exhi. de tn̄. s hec i tēdiuum. locum q̄ hr pìudicial actio in re que dr rei. uin. pìudicial et pìoria. ut inst. d act. s pìudiciales. Clocum hr et ista actō pìudicial in re adiecta cā de iure quiritū q̄ ē ciuil d qua dictū ē. et hec in uindicando meo ... q. n̄ ē uin. ... notabile ... d libis ... n̄ hr locum n̄ in unico le ... casu q̄n dico hrditatem p eum in q̄stam. ut. ff. de libis exhi. l. plt. CSi aut ab alio dtinet filius et uolēs locū hr offm̄ iudic. cessat ut dictū. ut ff. d li. exhi. d inde. s h. et. l. ult. locū hr et hr pìudicial actio in re que ē pretoria ut d rei. uin. l. i. q. ap se ... locum hr actō in rem q̄ est rei uin. adiecta cā d iure quiritū nō pōsq̄ alius hr. vt. ff. d rei. uin. l. i. CInterdictum aut dabit q̄n ... se puirē dte. ut. ff. d libis exhi. l. ult. CSi ab alio dtinet inuit locum hr interdcm d libis exhi. vt ff. d libis exhi. l. i. locum hr rei uin. adiecta cā d iure quiritū. ut. ff. d rei. uin. l. i. nam dat ista dat nō pōs. quā alius hr. Cpìudicial cessat q: dat q̄ filium q̄n ctrouīsiā sui facit. CIt cessat offm̄ iudicis. et hec p dnm̄ meū. ac. Qo caueri aut solz quid differt illa pìudicial inrem pìoria ab ista rei uin. q̄ dat. adiecta cā d iure quiritū. Jt q̄re illa pìoria ut. inst. d act. s pìudiciales. et ff. d rei. uin. l. i. s p hic. CSecūa ē ciuil. ut. ff. d rei. uin. l. i. s p hic. et s siquis ita. Jt sista in re ciuil que pponitur adiecta cā d iure quiritū dicat pìudicial sicut et illa pìoria. dn̄s et pceptor m̄s. R. q̄re illa ciuil. alia pìoria. hec i ingenio nature osistit. s: multum te uideo r mi dn̄e in hac q̄re dubitabilem cū non osueueris. s: ego sicut fidel discipulus te excusabo sic cassius qui sententiam sui doctoris excusat. ut. ff. d arbitris. dic. Respondebo q̄ aliā questionē qua q̄ritur. quare pìoria filio inducta cum sufficere uidebat soli ciuil. rx. ciuil inrem a pìoria i hac dif fert s̄m dnm̄ meū. q: pìudicial pìoria dat tm̄ q̄ filium r q̄n a nullo dtinetur. s: ipse sui ctrouīsiā facit. rei. uin. adiecta cā d iure quiritū. dat nō pos. quā ali hr seu dtentatorem q: lib psonā possideri n̄ pōt. vt. ff. d ac. pos. cū hredes. s ult. Ego aut dico utrāq: opetē q̄ alio possidēte seu tenēte filium. Jt et utrāq: ōpetit q̄ q̄ filiū q̄n facit ctrouīsiā sui. nā cum utrāq: sit inrem quare mag daret ctra possidentē ciuilis et n̄ pìoria. Jt quare magis daret ctra filiū pìoria quam daretur ciuil cum p utrāq: l uindicet q. ē pìoria q̄ daretur ciuil patria potestas. ut ipse filius uindicetur iure patrie potestatis. Qo It querit quare mag pìoria dicat pìudicial quam ista. vtrāq: ergo dico pìudicialē ut. s. dictū est r utrāq: dico opetē tam q̄ filium q̄ q̄ aliū tenētem filium.

Qo Si tu q̄reres que sit diffiā int̄ illas dico q. nulla. s: tu dicas quare g pìoria fuit inuēta. rx. sic in bōr. pos. s. ta. que datur institito. et sic pìor i dux auxilium tā ogētib q̄ n̄ egentibus. vt. inst. d bōr p. possz tn̄ assignari diffiā q. in pìoria nō ē necce q. cā adiciat. in ciuili sicut dictum ē. Si suus tuus se gerat p libo et tibi obedire recuset hec ē cū actoem in re pìudicialem p qua reuocas ipm institutē. Rca. Cd actoe in re pìudiciali i suus tuus se gerit p libo. et tibi dn̄o obedire recusat hr lex q̄ eum acticem in re pìudicialē p quā ipm̄ in tuā potestatē et dnium uindicabis. vt. ff. d rei. uin. l. i. et inst. d act. s pìudiciales. et nota i primis q. licet alie dicātur pìudiciales. hec tn̄ dicatur pìudicial q̄ fere dr hre legitimā cam ut in p dcō. s dr. q quare dicat nominatim. i act. supior. Cvn adhc ut actio ista cpetat tot sunt necc̄ia. CJn p̄mis q. tu sis dn̄s et ille suus q. multis mois cōtingit l iure gētiū l iure ciuili. vt. inst. d iur psoā. et ff. de statu ho. l. libertas et l. et suor. CSecdm q. sit inpos. libertatis et responde reius suū sit bn̄ fide. i pos. libertatis siue male fide. vt. ff. d lib. l. cā. l. q. aut. et l. licet. et l. g. Si enim ē inpos. suitutis pclamā i libertatē. stulte ēet r dn̄s qui q̄ eum ageret aliq actoe reali cū sufficiat sibi sola posso et ille suus hr necce pbare se libe. vt. c. d pba. l. si tepossess. et l. ius ei. Qo S: querit quare hoc sit q. sufficiat sola posso mea liberali necce hr pbare se liberum ille qui i libertatē pclamat. Jn suitutib: aut r rem n̄ sufficiat sola posso n̄ pbus se suitutē hre cum ide debeat ēe in suitute hois cum hō sit dignissima creatur et rei gnuina sint ctra. vt. inst. d rei. di. s inprecudiū. et ff. d usfic. l. inpecudiū. rx. dic ut notam. s. i negatoria. Jn eo aut q. dixi q. detur hec actio. et si sit ipos. dolo malo uidetur quibdā q. tn̄ n̄ sit neccia q: p m̄ habetur et ac. si eēt inpos. ipi ut in pdicas. l. ff. d li. cā. et C. d pbat. l. vis ei. ego aut puto in cōmuni illā act. q̄ in casu illo opetē. Po. ac. Jn hac aut actor faciat tales posiciones. CEgo dico q. ego sū dn̄s tuus. CJt tu es suus m̄s. si hac negauit. descendat singlarit ad oēs cās illas que faciūt aliq. suū d iur gētiū l ciuili et urat posicōibus illis. CJt tu geris te p libo. CJt tn̄ mi ut dn̄o tuo obedire recusas. Po. Rei. Et reus ille faciat tales posicōes. Ego dico q. ego sum nat de tali muliere. CJt mulier illa libera ē. si h̄ ofitebit actor succubz. q: qui nascitur sufficit si aliquo tp̄e matrē liberam habuerit. vt. i st. d ingenuis. et psequat singlarit oēs modos quib: aliq censetur liber. CJt si forte ē suus dicat. ego sū suus talis si ofitebit actor succūbz quia qui suā cām alienā dicit se ipm excludit. vt. ff. q̄n appll. sit. l. si pcunitorio. Libellus. Jn hac actoe ocipiet actor ita libellū. Ago q̄ talem suū meū qui cū sit suus m̄s tāquā lib se gerit et m̄ ut dn̄o r

suo debere obedire recusat. unde peto ipsum. in servitutem meam subici et michi domino suo obediat. ad hec propono actionem in rem preiudicialem. que ita recte concipiatur libellus. dic. l. Inst. de act. § preiudiciales. Op. Set non videtur quod actio ista locum habeat in casu tali. cum enim quod ordinata cum libelli ille habet loco liberi. ut. ff. de li. ca. l. ordinata. et C. de li. ca. l. lite. adeo cum sit in possessione libertatis et dominus petit eum in servitutem pro continuatione recte tabit. ut. C. de ads. toll. l. i. et ad de spartano legimus qui erat in possessione libertatis gerens se pro libero parum sustapere liberale iudicium. a domino non possidebit immo habetur loco liberi. ut. ff. de acq. possidendi. § si servus. Si ergo loco liberi habet quomodo liberum hominem liber vindicatur cum nec in stipulatione deducta potest. ut. ff. de v. ob. in stipulationem. § sacram. et l. liber homo. nec possideri possit. ut. ff. de ac. pos. cum heredes. et. licet habeat loco liberi non tamen est liber. habetur autem loco liberi quo ad hoc tantum ut possit dare procuratorem et ut dictum est. et ut possit stare in iudicio cum alias si esset servus non posset. ut. C. de iudic. servus. et ff. de iudic. l. iiii. sicut et alias habere qui habet tigna immissa fungitur commodo possessoris quoad hoc tantum. ut. ff. si ser. vin. l. sicut et notatur. C. de integra toria. Oppo. Item videtur libellus male conceptus. cum enim quod si ipsum servum volo vindicare habeo directam rei vindicationem. ut. C. de rei. vin. pretium. et l. cum super. quare ergo actionem preiudicialem. Re. si alius possideret servum meum. tunc haberet locum rei vindicatio directa quia omnia concurrerent. et alius esset qui peteret. et alius qui possideret et aliud quod peteret. at quando servus ille se gerit pro libero. a nullo possidetur nec etiam a domino ut legitur de spartano. et ideo directa non potest intentari cum deficiat possessor. licet ab illa que subiciat adversarium actionem in rem. ut. C. de alii. iu. mu. ca. fa. l. unica. nec dicitur in possessione esse sui ipsius. quia sic nullus dicitur dominus membrorum suorum. ut. ff. ad. l. aquil. liber homo suo nomine. et i. ita nec sui potest. sic et alias servus non dicitur esse in peculio sui ipsius. ut. ff. de peculio. legitur. l. stichus habet in peculio. propterea dicitur quod una illarum preiudicialium fere habet legitimam causam. Inst. de act. § preiudiciales. propterea dicit fere quia illud deficit quod dictum est. scilicet possessor hic ita ab alio. alie tamen cause conveniunt que desiderantur in rei vindicatione. quia dominium vindicatur. et alius est qui petit. et alius a quo petit. tamen ipse idem est quem peto et a quo peto ut in superiori actione notavi. Ad Tercio queritur. quid vindicatur per hanc actionem in rem. utrum ipsum servum aut ius dominice potestatis. Re. ipsum servum vindico rem iuris dominice potestatis ut in libello continetur.

Queritur etiam an ista actio in rem dicatur privata vel civilis. et esse de mini. Jo. quod credidit civilem cum ei inter civiles posuit. si hec non est bona ratio nam de sepulcro violato tractatur inter privata delicta cum sit publicum. et crucifixus est ihesus inter duos nequam et cum ipse sit sanctus iustus. de iure si queris dubitari posset et satis. Re. quod civilis est ut in predicto. § preiudiciales. quia cum tractet ibi de tribus preiudicialibus. scilicet per quam queritur an aliquis sit liber. subaudi. vel servus. per quam queritur an aliquis sit libertus subaudi vel ingenuus. per quam queritur an aliquis sit filius an non et dicit de partu agnoscendo. et postea dicit quod una illarum per quam queritur aliquis sit liber vel servus habet legitimam causam. id est de iure civili inducitur. alie subarum capiunt a pretore.

Suaderi tamen posset quod esset pretoria. et hec dicit quod fere habet legitimam. intelligo quo ad dominium quia per hanc vindicatur res tota et dominium. malius non. et quod dicit esse capiunt subarum a pretore. subaudi. in totum.

De qua in rem preiudiciali que competit proclamanti in libertatem.

Iacet dominus. Jo. non meminisse de superiori actione in arbore actionum. nec de ista de qua tractaturi adpresens tamen quia utiles sunt. ideo de eis tractavi. Contingit sepe quod servus proclamat in libertatem de possessione servitutis. vel ascripticius vel censitus. vel vassallus tuus dicit se ex toto liberum nec debere tibi in aliquo respondere. ideo videamus que actio sibi competat et

contra dominum eius competit preiudicialis in rem. quia ita pro eo cum est quod dominus contra illos habet actionem in rem preiudicialem de qua et diximus in superiori facta proxima. sicut domino datur directa in rem ita istis debet dari contraria in rem. cum eadem sit causa ligandi et solvendi directa in contrarium. ut. ff. de v. o. in stipulantem. § sacram. Alii dicunt quod debet dari utilis in rem preiudicialis quia sua locum habet licet ubi deficiat. quia qua ratione datur dominus contra eos directa ut dictum est ad vendicandum eum in meis. ita et istis debet dari utilis et vindicare se in libertatem. numquam enim dicitur in rem contrariam invenimus. invenitur enim contraria per se alias ut de neg. ges. vel contra de pignoratitia act. vel contra mandati vel contra de posita vel contra commodati vel contra. Alii dant predictis personis negatoriam per quam intendunt non esse dominus ius eos ad servitia prestanda agere et adduct. l. ff. si ser. vin. sic. ipso. Set dominus meus dicit negatoriam non posse competere et hec est ratio quod causa quia illa datur et domino contra servitutibus depellendis predialibus. at servus non est dominus sui ipsius nec membrorum suorum. ut. ff. ad. l. aquil. liber homo. Alii dant predictis personis officium iudicis loco principalis actionis non quia alicui actioni deserviat ut. i. C. l. vii. igitur et. colloni. censi. l. ii. Set primam ut veriorem dominus meus admittit. utilis enim in rem non posset locum habere quia si daretur. daretur ad vindicandum. et tu dices contra hec datur ad vindicandum quia vendicat se in libertatem. non est verum quia libertas non potest vindicari cum non sit in bonis cum extimationem non recipiat. ut. ff. si quia. testam. fe. di. l. prox. et ff. de his qui de ie. vel effu. l. ult. Set autem dicitur due superiores preiudiciales non est mirum quia vindicatur talia que possunt esse in bonis.

Sed hec opponi potest sicut dominus meus. in dicis quod datur contraria in rem preiudicialem quod datur ista in rem. licet contraria quid vendicat possessor idem sic in negatoria que dicitur contraria actio confessorie. ut. ff. si ser. vin. sicut. Re. i. ut quia per eam vindicatur libertas sic professoria vindicatur servitus. Set hec non est ratio sufficiens quia libertas predictorum extimari potest ut ar. ff. de act. emp. si tibi liber. et ff. de edilitio ed. l. quod et ff. de evict. l. quamvis libertas autem extimari non potest ut dictum est. Re. per dominum meum quod datur contraria in rem quia ideo dicitur contraria quia est contraria illi actioni in rem que proponitur a parte domini. quia sic per illam vult me vendicare vel quedam vim. sic per istam volo me vindicare in libertatem vel eximere me ab illius vinculis. et sic hec respectu ut opponitur iste due que opponuntur negatoria et confessoria. ideo dicitur in rem quia per hanc libertatem vindico que est res et incorporalis. ut. ff. de donat. que statum finiri. et illam vindico licet sit inextimabilis. nam et dicitur vindicatio. probatur sacris licet res sacre extimationem non recipiant. ut. C. de sacro. s. ec. sancimus. et ff. com. de se. l. cum certi. et ff. de v. o. inter stipulantem. § sacram. Nec iudicis officium habet locum loco principalis actionis per dominum meum. si tamen quam in mercenari quid deserviat actioni. sic in actione. quod met. ca. non enim actionis sit rei restitutio. Set dicitur officio iudicis fieri tamquam per executorem. ut. ff. quod met. ca. l. metum. § volentium. et sic exite. unde ad hec ut actio ista competat tot sunt necessaria. in primis quod iste qui proclamat in libertatem sit liber. ad hec enim ut proclamatio fiat cum effectu oportet quod ille sit liber qualiter autem probat quis se liberum si probat se natum ex libera matre. ideo probat se liberum quia est in possessione servitutis. at adversarius probaret eum servum ut in superiori actione diximus. in proximo. ascripticii. similiter quod sit liber. idem in censito.

In persone omnium vassallorum meorum quod nullo modo teneantur et sint liberi ex toto. pro. ac. unde in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod natus fui ex libera matre. si confitebitur reus sufficit quia partum sequitur suam quod sit liber. Item dico me liberum. si reus confitebitur obtinebit actor quia non erit ascripticius. licet enim ascripticius sit quodam modo liber quia testari potest. ut. C. de epis. et c. si quis.

pbr. et qr pot. fieri clericus. ut. aut. quisquis. et aut. ibi pos
ta. ascripticios. tn ab his nichil pene differunt. ut. C. de
agri. et ce. l. cum sat. et no hnt omimodam igenuitate sicut
uere libi. ¶ Item dico me ex tato libz et absz oi sruitio. si
hoc ofitebit dns obtinebit actor etiam uassallus i aliquo do
mino n respodebit. pro rei. ¶ Eg reus faciat tales positioes
ego dico q tu es suus mus. si ofitebit actor succub. ¶ Ite
tu te obligasti m p duas septimas q ees mus ascripticius. si ofite
bit actor succub. ut. C. d agri. et ce. l. xi. l. ¶ Item tu debes r
m tales reddit oi anno pstare. si ofitebit actor succub. libell.
In hac aut act. ocipiet actor ita libellum s dnm meum
i ista sia act. intro piudiciale. Ago s talem qui cu sim in
posse libertatis ul cu sim liber ipe me impetit ostatu me
um diffamat dicendo me suu suu ee. un me ipm in li
bertatem undico. et ne admodo me in libertate mea im
pediat ne statum meu diffamet ago s ipm ppones siaz
act. intro piudiciale. q ita recte ocipiat libellus. patz
p ea que ipm isti actois notaui. op. At sic opponitur n ur q
actio tal opetat. cum est q ois sia dr respectu directe. cu
g directa nulla ex adiuso intentat. sia n ht locum. s si
intentaretur expte dni directa. sia possz intentari. rn. no
e uin quod. eni opetit sia actio illa pot intentari sin oi
directa. ut. ff. d neg. g. l. an ulto. op. Item in alia re n
ur q opetat. nullus se ipm undicare pot. cum ego ipe si
qui undicem et que undicem. rn. n e uin. ofiteor plane
q ego sum qui undico. ab alio tn uendico. s. a te qui dif
famas statum meu dicendo tuu suu ee. in hoc g a te uen
dico libertate tn uendico et sic aliu. ¶ Qd op. Sz sic oppo
tur. aut iste qui undicat libertate ht aut n. si ht ergo
ea n uendicat qr q habeo uendicare n possum. ut. ar. inst.
d act. s i. et q meum e amplius meu fieri n pot. ut. inst.
de leg. s sz et si rem. si n ht libtate ergo nuqua potit ea
undicare. quo mo eni quis undicat q n ht. cu nullo m
ut. ar. ff. d rei. uin. l. inte. s i. et s loca. rn. oppositio e sophi
stica. dico eni q pot ht libertate et ea undicet. quare qr
aliquid deest ad plenam libertate. s. diffamatio stat illi
sic et tal licet rem habea. rem tn peto. ut. ff. de solut. et hec
et uide inrei uin. n ne rem habeo. i. dnium. et tn qr alius
rem illam detinz p hec q m alest. s. detentatio sola. ue
dico rem ab illo re dnij. ita hic uendico me ipm in liber
tatem re illius libertatis qua habeo et sic undico me in
plenissimam libertatem libell. In ascripticio et censito r
soz . . . mabis ita libellum. ago s talem qui me dicit as
scripticiu seu censitum suum ee cum sim lib et ingenu
us. un me ipm in ingenuitate undico et ad h ppono sia
act. piudiciale. libell. p uassallis s dnos sic. ago s ta
lem qui me dicit uassallum suu ee. ut. m imponit ta
lia sruitia que sibi face no debeo cum si liber et igenuus
un me in libertate undico ppones siam act. piudiciale
in re s. p alios ita ocipies. ago s talem cu tu no sit ius
dice me suu suu l ascripticiu l censitum ul exige a me
adiutoria. reddit seu sruitia et specificet ea. cum sim lib
et igenuus. un q cesset amodo m talia sruitia adiutoria
seu redditus n impat. ul ne me in libertate mea impe
diat l statum meu infamet. ago s eum ppones utilem
negatoriam ul offm iudicis. q ita recte ocipiat libellus
patet p ea q dicta sunt supius. Aut sicius ocipe libellu
p sruitiis. adiutoriis redditib q imponutur depellendis
qui libellus toto die occurrit. d foro ul p manib sic oci
pies. ago s talem cu tu non sit ius imponendi. pete
di seu. exigendi talia sruitia. talia adiutoria. tales r
redditus cu sim ho liber et ingenuus q cessz ab impositio
ne seu exactioe seu petitioe talium adiutoriorum taliu
sruitioz. taliu redditui. l dicas p dictoz adiutorioz

sruitioz seu redditum. ad h ppono utilem negatoriam ul of
ficiu iudic. hec qn aliquid ablatum n est p textu illoz s
uitioz. ¶ Si aut aliquid e ablatum dicas et adicias in libel
lo. Ago s talem cu cum n sit l exige. pete. seu impone ta
lia sruitia et ipe m imposuit et exigit a me e tm q extimo. x.
un q exacta m restituat et cessz amodo i futur exige petere
seu imponie. Ago s ipm et ppono utile negatoria ul offm iudi
cis. q sic recte ocipiat libellus. probatur. ff. si sruit uin. l. sic
s i. et C. l. xi. in quib ca. colo. cen. l. i. ¶ Sz illud qrit. si ascripti
tius mus uassallus l uillanus intetet hac actioem ul offm iu
dicis. an si dns erit i pos. l q i sruitioz et redditui uel tenuigij
debeat medio tpr phiberi ne iure suo utat maxie donec du
ret iudiciu int ipm dnm et uillanu. multi simplices iudi
ces fuerunt hec ophibent ut dns medio tpr nichil exigat a uil
lano. mouentur hac ar. nam ordinata libali ca d b hi lo
co libi. ut. C. d li. ca. l. lite. et ff. d lilali. ca. l. ordinati. sz
male fecerut. nam quis sin ca non e suo iure puadus. ut.
ar. ff. d reg. iur. q nim q eru lex dicit. suu hri loco libi.
intelligas quo ad quedam. s. q possit stare i iudicio cu al in
tee n possit. ut. C. d iudic. suus n tn quo ad oia. nam ita r
acquiret dno sic et an acquirebat. ut. ff. d lib ca. l. sicut e si
et si tibi.

De petitioe hreditatis. Rea.
f Requent otingit q aliquo. d cedente aliquis sibi succedit. r
ex testo ul ab intestato qr pximior. et isti succedenti d iure ciuili
opetit directa hreditatis petitio que otra ciuil e. ut. ff. d pet. hr.
l. i. uenitur. s p die et ff. de rei. uin. l. i. nam succedenti de iure
ptorio alie petitioes hreditatis opetunt. s. possessoria et fidi omis
saria d quib dixim. s. in titulo ptoriaz et insalib. prcis. Nunc
uideamus de directa pet. hreditatis. que actio ad hec n opetat tot
sunt necessaria. In pmis q ille sit mortuus d cui hreditate tractat. n
eni debem ee solliciti d hreditate uiuentis. ut. ff. d uul g. et pu.
sub. l. ii. ¶ Scdm q ego debeo scire illum ee mortuu. ut.
C. d arp. et post. re. l. nec nos. et C. qui ad bo. pos. l. qua diu. ¶ T
cium q debeo scire utrum sit mortuus ex testo ul ab intesto r
adeo q int ipa iuris auspitia tenor ego elige utru ex testo l
ab intestato agam. adeo q una electa. ad aliam redire n possim.
nisi sim ex parentib. ul libis. agnatis. ul agnatis usq ad quar
tum gdu cui n nocet electio quo minus ad aliud redire possi
ut. C. d codicill. l. ult. et ff. d pet. hr. l. i. ii. et iij. ¶ Quar
tum q si ex testo uollo succede q sim institut. ¶ Quintu
q testm sit legitimu. ul q pea n rupat querela l agnatioe
postumi quib modis testa rupuntur. ut inst. d testis. or. inst.
d lo. pos. c. d testis. sium ex imp fecto. et l. hac osultissima. et C. d
sacro. s. ec. l. gnalr. ¶ Sextu q si ex testo uolo succede. q
ille fuit tal qui potuisst face testm. ut. C. qui te. fa. pos. l. si
fr patruoll. et l. furiosu. C. qn puoca. ne. n e l. ii. ff. qui te.
fa. p. et si in bois. ¶ Septimu q ego institut sr capax. aliqn
n possem hres institui. ut. ff. d hr. insti. l. i. et ff. qui
te. fa. pos. l. i s cui. Si ab intestato. ¶ Octauu exigitur
q ego sim pximior in linea trasuersali in qua locu ht regla r
qui potior in gdu. potior i successioe. licet in linea d scedenti r
fallat. ibi eni equalr succedit. ut inst. d hreditatib q ab inte.
d. et inst. d legi. ag. suc. fallit in fris filio qui eqlr succedit
cum patruo ad hu altius patrui pmortui licet n sit i eode gra
du. ut. C. d leg. hr. auth. post fres fruiq filios. ¶ Nonu
q si ab intesto. debeo. scire me pximiore. aliqn n admittitur.
ut. ff. d uinis et suc. ig. l. i. ¶ Decimu q si alii fuit delata r
hreditas q eam repudiauit. ut. ar. C. qui ad bo. pos. possut.
l. ult. et ff. d edic. suc. l. i. et ff. d suis et legi. l. i. ¶ Unde
cimu q hreditate sua adiuerit q adtio in sola n uolutate
osistit. ut. C. ff. d ac. hr. aditio. ¶ Duodecimu q ille

hic sequitur

qui hereditatem possidet q̄ nō habet titulum. aliquin nō dabitur. cum petitio hereditatis nō mensibus puta quando uenditor nō compareat ul' quando fuit modico distracta. ul' quando quis emit a fisco. hij tres casus notantur. ff. de pet. her. l. si. § quod si quis. et § pro emt. et § it si quis a fisco. licet quando quis emit a fisco in continenti sit securus et ille habet actionem in fiscum. ut ff. de ꝗ. p. l. i. et ii. et l. bene a Zenone. Qo h' aut querit̄ quare petitio hereditatis nō datur contra titulo possidentem ut dictum est contra habes. C. de pet. her. cogi. rei. aut uendicatio datur contra pro titulo possidentem. ut ff. de publiciana. l. exceptio. et ar. pbre. C. de rei. uen. l. res alienas. et ff. de pet. her. sed si leg. commissoria. et h' senat'. et ff. fam. her. hered. § q' pceptore. Re. quidam quia cum i diuer usq' ad annos. xxx. ut C. de pet. her. l. hereditatis. iam impeditur usucapio que est contra ponio publico introducta. ut ff. de usuc. l. i. Sed dns dicit ideo non datur petitio hereditatis contra titulo pos. quia qui proponit. pet. hereditatis dicit se heredem ex testo ul' ab intestato et dicit rē hereditariam esse nō tamen dicit se dnm illi rei. ut ff. de pet. her. l. et nō tm. at qui rei. uen. proponit allegat [illegible] et dicit se dnm. mito ergo datur contra titulo possidentem nam si p bo me dnm quid opitur titulus tuus. certe nichil. Qo Sed nō ne contra res proprie testatoris uenuit. ut ff. e. nō tm. re. sic. si nō ne te dico titulum dnij. ergo debet dari contra titulo possidentem. re. si dnm meum non est uerum. nam licet ueniat res proprie testatoris nō tm allego titulum ul' causam dnij sed tm me dico heredem. et ideo licet testator fuit dns illam cum uīn fuit dns nō prosequor in nec in iudicium deduco. sed illam solam quia dico me heredem. i

Tercium decimum q' adusarius possideat totam hereditatem. ul' pte. ul' contra rem minimam. ut ff. e. l. regularit. et l. licet. et ff. si pte. her. pe. l. i. § i. ul' contra ius ut in supradicta. l. regularit. q' ita intelligas. i. actionem hereditariam. puta quia uendidit rem hereditariam bona mala ue fide. ut ff. e. nec ullam. § ult. et l. ult. ut' i. quia debitor est hereditarius et contendit se heredem al' nō teneretur. ut ff. e. si debitor. noli ergo intellige ius. i. futurus. tal' enim nō tm petitiōe hereditatis. ut ff. e. et nō tm. § ult. et q' dictum est possidet subaudi. q'. in proprie enim dixit. ut ff. e. it uidendum § siquis cum. et l. q' si in diem. § plr. nō enim incorporalia possidentur sed quasi ut ff. de ac. r. do. § uius. § incorporales. et ff. de ac. pos. possiden. Qo Quod aut̄ dictum est illum q' rem minimam possidet teneri pet. hereditatis querit̄ an debeat in tota hereditate condempnari. ul' tm in re illa quam possidet. re. quidam. illum de iure stricto in tota hereditate restituenda teneri et ad totum i debere condempnari. sed de equitate condempnatur in re illa tm. ut ff. si pte. her. pe. l. i. in pri. adducit ar. pse. ff. de peculio. quasitum Sed dns m̄ contra. dicit enim q' iure stricto possit quis tm ad totam hereditatem quam nec habuit nec dolo desiit habere. uīn tal' obligo. unde istud i strictum. unde dicit pē illum in re tm alia illa condempnandum. et q' dicit. l. ff. si pars. her. pe. l. i. q' totam hereditatem uindicabit ab eo licet unam rem possideat. intelligo. i. rem illam i solidum uindicabit qui i solidum se dicit heredem et de hoc notat plene dns m̄ in supradicta. l. si pars her. pe. Op. It opponitur. nam nō ui' q' qui rem aliquam possidet possit conueniri pet. her. certum est q' hereditas est res incorporea cum consistat i iure. ut ff. de pet. her. l. hereditas. et inst. de rebus incor. at res corporea nō pōtio rei incorporee. ut ff. si obitus. cā. re. l. quamuis. male ergo conciperes libellum si diceres cum sim heres. a te rem istam peto. unde procedo. cum sim heres ago contra te petitiōe hereditatis qui bona defuncti. et sic rem illam nō peto licet ueniat in restitutionem. nam si rem illam tm peterem postea si i certes alia possidere i illa nō ueniret q' falsum est. ut ff. e. l. iiij. po. de. Cum in hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico q' titius mortuus est. Item titius ille testum fecit. Item in illo testo me heredem instituit. ul' si fuit mortuus ab intestato dicas. ego dico q' titius ab intestato decessit. Item ego sibi in gradu proximior si hec negauit. reus faciat actor gradatim positiones de parentela quod ille fuit natus ex talibus. Item quando ex testo. ego dico q'

illud testum fuit legitimum. Item ego institutus sum tal' q' possum institui. Item titius ille fuit tal' qui potuit condere testum. Item hereditatem illam ego adiui. h' confessio satis plus ex sola petitiōe hereditatis cum interueniat. Item tu possides hereditatem illius titij ul' totam ul' partem ul' aliquam rem uel ius et te heredem contendis. po. rei. Cum reus faciat tales positiones. Ego dico q' titius ille uiuit. Item si mortuus est dicat. ego dico q' titius ille i fecit testum et instituit heredem sempronium si hoc confitebitur actor se ipsum excludit. Item titius ille minor erat. xiiij. an. tpre mortis. Item si minor maior fuit dicas. i illo testo interfuerunt tm. v. testes. si h' confitebitur actor succumbet. quia in codicillis hereditas neque dari neque adimi. pot. ut C. de codicill. l. hereditat. et inst. de codicill. § ult. Item ille titius fuit intestabilis. Item tu institutus nō es capax ex persona illicita. si h' confitebitur actor succumbet. ut ff. qui te. fa. pos. l. i. § cum. et l. cum. l. Item quando ab intestato dicas. Ego dico q' gaius fuit proximior titio quam tu. Item ille gaius adiuit hereditatem titij. Item ego nec pro dotis illius titij possideo. Item illud q' possideo emi. libellus

In hac act. concipiet actor ita libellum. Ago contra titium qui possidet seu tenet hereditatem lutii titij. cui titio ex testo ul' ex ab intestato tamquam proximior successi. unde q' ipsam hereditatem seu bona titij mi restituat ago contra ipsum ad hoc propono petitionem hereditatis. q' tamen recte concipiatur libellus dicit lex. ff. e. l. i. ii. et iij. nec credat aliquis q' in eo libello proponit utrumque ex testo ul' ab intestato quia h' non esse possit. ut C. de codicill. l. ult. Sed alterum [illegible]. causa tm breuitatis in libello utrumque comprehendi. Dns tm [illegible] dicat q' in nulla reali debet apponi in libello q' restituat. si tm [illegible] dicere peto rem ipsam ul' ipsam hereditatem peto. si [illegible] peto q' restituas. iam agis contra eum ad factum. cui nulla realis sum conueniat. immo contra eum ago qui nullo iure in obligatus est. ut in ff. de act. § i. tunc enim ad factum agimus q' quis restituat ul' aliquid faciat quod ibi est obligatus personalit'. ut ff. de re. iu. sig ab alio. restitutio enim fieri in realibus nō iure actionis sed officio iudicis. ut ff. de rei. uen. officium. et l. qui restituere. q' officium fuit actori. ut C. de posi. l. si depositum. Cotidianum tm usus iudiciorum exigit q' sic concipiatur libellus. ut in realibus apponatur. s. q' restituat quia possessio subiicit adusarium actori iure. ut C. de alii. iu. mu. cā. fa. l. unica. et hec actio ex pos. est. ut ff. de iudic. l. nō al. i. pos. est. cā quare h' in re actio intentetur. h' notat dns m̄. C. de in rem actio. l. i. Et in hac uniuersali et similibus. h'. quamuis similis uniuersalis est nō est necesse q' fiat mentio fructuum et expensarum quia omnia ueniunt iure actionis ideo quia iuste infinitum regimine [illegible] di. licet iuste sit oportet [illegible] quod [illegible] fiat mentio fructuum et expensarum quia sunt singulares ut nomibus. [illegible]. Op. Sed ui' q' libellus sit male conceptus. in primis quia in libello res nō specificantur et sic contra in certum ergo admittendus nō est cum generalitas obscuritatem pariat. ut ff. de iur. fi. l. ita fidei heredis. maxime cum res sint specificande. ut ff. de rei. uen. l. cum iure. et ff. de fur. l. actione. et ff. de censibus forma. C. l. x. de apo. cas publicas. l. i. re. h' locum habent in singularibus actionibus. In uniuersalibus aut' sicut est petitio her. et gnal' sicut tutele. nō est necesse q' res specificentur utrum aut' sint specificande i pcess su iudicij. ul' quid opitur summa lata ita sup' incerto nomi ui plene. s. in hoc eodem libello in illa rubrica. qualiter libellus sit concipiendus in uniuersalibus. Qo Sed al's querit̄. nam nō ui' q' petitio hereditatis possit proponi. certum est q' petitio hereditatis est mixta i rem et in personam. ut ff. e. l. hereditat. et inst. de act. § quedam actiones. si ergo est in rem quid uendicas. quando dico peto hereditatem quam tal' possidet. nō ui' libellus bene conceptus cum hereditas sit ius et nomen iuris contineat. quomodo ergo actione reali petes illud q' est incorporale. unde uidetur q' res specificaretur. re. h' nō est absonum q' actiōe reali que ius est petatur i corporalia que in iuribus consistunt. et hec in negatoria et confes

forma patet. Q Tertio queritur qualiter quis male sit in li-
bello. qui possidet uel tenet hereditatem. nam aut dicis quod il-
lud uerbum hereditatem supponit pro eo quod hereditas consistit i-
in iure. et tunc non bene dicitur iste possidet hereditatem cum iu-
ra possideri non possint. ut C. de seruitutibus. si autem supponit pro rebus
corporalibus que sunt in hereditate. necesse habebis dicere quod res de-
beat specificari. ne aliquam res corporea sit portio rei incorpo-
ree. ut ff. si ob muros cum testi. quamuis. ix. i. pro utraque potest sup-
ponere. ut inst. de rebus incorporalibus. et si supponit pro incorporalibus et
corporalibus non est mirum cum sit uniuersale. sed quando pro incorporalibus
dicis illud uerbum possidet improprie ponitur etiam pro quia incor-
poralia non possidentur sed quasi ut dictum est. si supponit pro corporali-
bus bene sedet quia illa possideri possunt. Q Queritur quoque
potest intentari petitio hereditatis quando aliquis possidet rem et
minima dicas in libello ago contra te. qui possidet seu tenet he-
reditatem titii. certe male dicis. quia reus intestatum obti-
ne negaret se hereditatem titii possidere idem est si dicas
specialiter in libello bona que fuerunt quondam titii. unde mul-
ti meum istius quoniam dicunt libellum sic concipiendum. i-
ago contra te. qui possidet seu tenet rem talem que est de heredi-
tate titii cui ab intestato tamquam proximior successi per
ex testamento. unde quod mihi restituat. ago contra eum et propono pet. her.
Sed si hoc esset quomodo respondes. ff. eodem titulo l. iiii. ubi dicitur quod si her-
editatem petam ab eo qui unam rem possidebat de qua sola contro-
uersia erat et id quod cepit possidere restituet. ibi dicit glossa hec
contingit propter naturam uniuersalis iudicii quod restituetur ea
que non petita non sunt. quia intentatur ius non ereo quod quis possi-
det si ereo quod petitio her. ut ff. si pars her. pet. l. i. nec obstat.
l. ff. de iudic. non potest quia illa loquitur in singularibus iudici-
is. Oppo. Sed istis opponitur quomodo condempnabit iudex et
in rebus illis que petite non sunt. tu petiuisti unam rem licet
egeris uniuersali iudicio. s. pet. her. super alia non fuit facta
contestatio litis nec iuramentum de calumpnia. nec testes inducti.
qualiter ergo iudex uel quomodo pronuntiabit. Re. ita intelliga
illum possessorem condempnandum si actor probauit rem illam
quam incepit postea possidere fuisse hereditariam et sufficie-
dicere primum libellum et primum contestationem et illud sacramentum
calumpnie prestitum. et hoc propter naturam ipsius iudicii cum uniuersale
est. nam et aliud in mobilibus contingit quod uniuersali ago i-
libello contestatio iudicii et iuramentum nunquam res exprimentur
et tamen omnia tenet ut notatur. Sed si talis libellus concipiatur in
uniuersali. in tamen uel libellum ita concipie-
dum. ago contra te. qui possidet bona que fuerunt quon-
dam titii cui titio ab intestato uel ex testamento
successi. unde quod mihi restituat ago contra eum et propono et
pet. her. In hoc libello non inuenitur aliqua dubitatio. et
nam generaliter peto rem meam et generaliter rem tuam. unde iuste pro-
dit quod in rebus postea ante possessis debeas condempnari. ut ff.
de pet. her. l. si hereditatem petam. et l. si quis rem. et ff. si pars
her. pet. l. i. Op. Si tu opponas quod ille contestando litem
negabit se bona titii possidere. et hoc est idem in sacramento calump-
nie quod negare potest uniuersalem et generalem seu indiffi-
nitam quia non possidet bona. sed ego descendam ad specialem postea et
ad possidebat aliquid de bonis. ut ff. de rebus dubiis. l. si ita
.cc. et uerum inst. secundum hoc cessat omnis calumpnia. nec admitto quod q
tam simpliciter admiserit quod in totum tenetur de iure stricto
sed de equitate liberatur presentando rem illam quam possidet. ut ff.
de pet. her. l. licet. et ff. si pars her. pe. l. i. contra. ff. de peculio.
questum uerum. cido. ut C. in hac. eadem auctoritate actore. notatur.
a ado leges. ff. de peculio. quot. et ff. de iudic. leg. si quis
rem. et ult. Q Sed queritur in hoc uniuersali iudicio et
ueniunt res hereditarie. i. que fuerunt illius mortui. hoc i-
planum est. ueniunt et non hereditarie. s. pignori date de-
functo commodate seu deposite. ut ff. eodem titulo l. quod si possessor. et ult.

et l. et non tantum. quomodo ueniunt res iste. pro aperte quod nullo et
modo uenire possunt. certum est quod petitio hereditatis est mixta
in re et in personam ut inst. de act. et quedam. et C. de pet. her. l.
hereditatis petitionem. nullo ergo iure per illam actionem res predic-
te petentur. nam rei deposite proprietatem et possessionem retinet ille qui
deposuit. ut ff. depositi l. licet. et rei. hec iure commodata. ut ff.
commo. l. rei. hec iure pignori data quo ad dominium. ut C. de act.
pi. l. pignus. licet non idem quo ad pos. quia creditor possidet. ut ff.
de acq. pos. l. qui pignoris. et l. re pignoris. et de usuc. l. seruino
mine. Sed ergo non habuit nec pos. nec proprietatem. quomodo ergo heres
ad illa bona petenda intentabit intentionem hereditatis. in eo quod in
re. in eo quod in personam intentare non potest quia nulla utilitas in ob
uentionibus et fructibus pertinet predictis personis sed dominis. ut C. de
furt. l. ult. et si creditor recipit fructus recipit ad utilitatem debi-
toris qui sortem extenuat et usuras. ut C. de act. pi. creditor et
et ff. de ac. pi. cum et sortis. et C. de pign. pi. l. i. Re. quod omnes res predic-
te ueniunt hac de causa qui ponit petitionem hereditatis. licet sit in
rem quia mixta. et res auocet. non tamen ideo auocat quod aliquis in rebus
habet ille heres quod dominium respiciat. sed ideo auocat quia res ille et
fuerunt in bonis testatoris et fuerunt in bonis saltem quo ad exceptio-
nem licet creditor solus habet actionem ut dicit lex. et non tantum. item
aut in bonis heres dicuntur cui rei nomine habent actionem uel excep-
tionem. ut ff. de ac. r. do. l. rem in bonis. item si in nobis bona fide pos-
sidentur et si suspiciaria sunt. quicquid et est in actionis. petiti-
onibus persecutionibus. hec enim omnia in bonis esse uidentur. ut ff.
de u. s. l. bonis. et in bonis. cum ergo predicte persone habent saltem et
exceptionem in rebus illis et qui proponit pet. her. dicit res fuisse i
bonis mitto illa ueniunt in pet. her. Q Item queritur numquid fe-
uda ueniunt in pet. her. Re. sic. si talia sunt que ad heredes trans-
mittuntur. multa enim sunt que non transmittuntur. Q Item queri-
tur quare contra alios quam possessores non datur petitio hereditatis. ut ff. e.
l. quod si possessor. et ult. et l. si debitor. et l. regulariter. non aut datur
non quasi pretium furtiuum. ut ff. e. l. et non tantum. et ult. Re. ideo
prouentibus non inuenitur pet. her. quia non possunt uenire in restitu-
tionem cum sint incorporales et quia nichil eorum nomine potest restitui sicut
in aliis corporalibus ut in predicta l. et non tantum. et ult. hec tamen reddi-
tur quia furtiue non sunt in bonis nec esse tamen subaudi corpo-
ra uel quod possessor censeatur. ut ff. de usuf. lega. l. i. Sed ille dicitur
furtiue possidere qui ederet possidet. ut ff. de furt. ut p. l. si
edes mee. et ult. Sed hoc idem possit dici et in aliis iuribus. Re. in
aliis iuribus hic attende quod illa ueniunt quia per se esse possunt
contra dominum ueniunt quando aliquis est qui possessor iuris quando se gerit
dicit heredem. ut ff. e. t. si debitor. al. re. Q Ulterius queritur
nam non uidetur quod petitio her. possit intentari. certum est quod ante adi-
tam hereditatem petitio hereditatis non competit. item post aditam et
non uidetur quod competat. adita enim hereditate incontinenti fit dominus heres
omnium illorum quorum testator dominium habuit. ut ff. de ac. pos. et
cum heredes. si ergo factus est dominus. ergo pet. hereditatis nomine illarum
rerum quarum habet dominium non intentabit. ut ff. de pet. her. l. et non tantum
et quod si per errorem. Re. licet heres fiat dominus per aditionem ut dictum
est nichilominus rem illam petere per petitionem hereditatis. nec et
obstat. et ille quod si per errorem. quia ibi loquitur quando quis de nouo
consiluit dominium quod nunquam testator competit rem illam a modo
uendicabit. ex quo eo ergo factus est dominus et iure suo. quare per il-
la uult intentare petitionem hereditatis. et de hoc dic ut notatur
in C. de rei. uin. Q Sed ad reprobandum quorundam herrorem
nota quod libellus iste male concipiatur contra dicentem iudices
de facto iudicantes. ubi generaliter. peto bona talia que dico ad me pertine-
re iure patrono. dicitur enim pet. her. intentatum. ar. huius. C. de
rei. uin. l. dominium. Sed dico quod libellus incertus est et generalissi-
mus. uerbum enim pertinere generalissimum est. ut ff. de u. s. l.
uerbum pertinere. item iure patrono generalissima sunt. nam iure
patrono possit esse quod res pertineret ad patrem meum iure rei uin.
quia fuit dominus directo uel utili. uel quia fuit emphiteota uel superficia-

ponit
statt.
libell.
C. libell.
de usuc.
petitionem
incorporalibus
tori
Ho. libell.

rius vassallus vel vassallus. et sic michi hereditas illa eadem una possent competere. nam et succedendo hereditati competit ut ff. de publica. l. in rem. Consultum tamen ad cautelam peto hereditatem talia que dico ad me pertinere quia successi patri meo et ad me pertinet iure patrio. numquam postea dico quod petitio hereditatis intentetur nisi specificetur. ut in hoc libello notatur.

Finium regundorum

Quia sepe vicini prediorum confinia quae sunt inter se mouent controversiam, sive unus occupat de finibus alterius, sive quia non patitur vicinum fines apponere, sive quia exarauit fines vel removit in totum vel in parte. ideo subuenitur ei per hanc actionem finium regundorum. id est regendorum. ut ff. e. l. i. et l. sed et loci § sed et siquis. Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. In primis quod ille qui hanc proponit sit dominus. id est quod directum habet dominium vel utile sicut in predio uectigali. vel ius habet iure sicut usufructuarii et creditor. ut ff. e. l. i. et l. sed et loci § finium regundorum. Si autem quis emit a non domino predium habet utilem hanc actionem sicut et utilem rei vendicationem. scilicet publicianam. ut institutiones de actionibus § sed ista quidem. de publiciana. Secundum quod predia sint rustica. pro urbanis enim non competit. ut ff. e. l. hec actio. in principio et l. sed et loci § ult. predia enim urbana non dicuntur confinia. sed vicina. et parietibus communibus determinantur. ut in predicto § que predia arcis tantum non loco sed qualitate se extimantur. ut C. de predijs minorum l. si predium rusticum. et ff. de verborum significatione l. urbana. Tercium quod sint confinia. id est quod aliquid non sit medium. puta via publica vel flumen publicum. Cetera si sit riuus privatus non nocet. tunc enim magis est in confinio. via vel flumen quam viciniam predium. ut ff. e. sed et loci § ult. in fi. et l. et quia magis. et l. sed et si riuus. Quid autem si aliquid edificium sit medium inter utrumque predium rusticum. dat hec actio. respondeo sic. ut ff. e. l. hec actio. in principio. nec obstat quod dicitur ff. e. sed et loci § ult. ubi dicitur quod si edificia interueniat non habet locum hec actio subaudi directa ut in lege illa. vel dic aliter et melius. aut utrumque est rusticum et tunc locum habet et si interueniat edificium. aut unum rusticum et aliud urbanum. et tunc si interueniat edificium non habet locum. et hoc notat dominus meus in summa. C. e. ti. Quero eiusdem unum habet predium rusticum. alius urbanum. numquid habet locum actio ista finium regundorum. respondeo potest dici quod non habet locum directum sed utile. ut ff. e. l. ii. § penult. et l. iiii. § hoc iudicium. vel dic quod utrumque cessat. et directum et utile. quod autem legitur in l. ij. locum habet. cum utrumque predium erat rusticum sed edificium erat medium ut notavit dominus meus in summa. ti. istius. Quero si querit si interueniat via vel flumen non agitur finium regundorum ut dictum est. si uolo distinguere fines predii mei contra quem agam. respondeo pretor seu preses provincie est adeundus ut faciat illos fines distingui. sicut et alias mandato principis infecta vel contra nullum datur in actio. sed pretorem adeo vel presidem ut super hoc debeat providere. ut ff. de damp. infect. si finita. § si publicus locus et l. fluminum. § i. Quartum quod ille qui vult agere hac actione sua auctoritate non occupauit fines. alioquin puniretur quod agere non possit. ut C. e. si constiterit. Quintum quod fines tui sunt occupati ab alio vel prohibitus fueris apponere. vel appositi sint remoti. ut ff. e. l. i. et l. sed et loci. § sed et siquis. Po. ac. In hac actione actor faciat tales positiones. Ego dico quod tale predium rusticum meum est. vel ius habeo in illo quia usufructuarius sum vel creditor. vel habeo in emphiteosim. Item predium illud est confine predio tuo. Item immediate predium illud adheret predio tuo. Item fines illius predii protenduntur usque ad talem locum. Item tu occupasti fines illos. Item ego volebam ponere fines mei predii per quod protendebantur tu me prohibuisti. Item terminos tales puta arborem vel lapidem remouisti. po. Rei. Item reus faciat tales positiones.

Ego dico quod predium illud cuius nomine mecum intentas actionem finium regundorum est urbanum. Item illud predium est pleno iure tuum et si hoc confitebitur actor absolvetur reus quia non potest dari actio illi actori si pleno iure esset tuus dominus. Item inter predium illud et meum est via publica vel flumen. Item fines predii mei protenduntur usque ad locum talem in quo includitur locum de quo vult ille agere. et sic si confitebitur illum excludo. Item tu auctoritate propria fines quos tuos dicis esse occupasti. Libellus. In hac actione concipiet actor talem libellum. Ago contra T. qui me volentem ponere fines inter predium meum et suum quod sunt confinia me prohibuit unde quod commodis finibus distinguantur et ne prohibeat volentem fines distinguere. ago contra eum et propono actionem finium regundorum. quod sic recte concipiatur libellus probatur ff. e. l. i. et institutiones de officio iudicis § si finium regundorum. Quero sed numquid fiet mentio fructuum vel expensarum. dic ut supra in actione communi dividundo. vel aliter. ago contra T. qui fines predii mei occupavit quod est predio suo confine. unde quod ipsos fines restituat mihi. ago contra eum et propono actionem finium regundorum. ut ff. e. l. i. vel sic ago contra T. qui fines appositos inter predium meum et suum finale puta arborem vel lapides removit seu succidit. unde quod predictos fines in loco suo debeat ponere. Ago contra eum et propono actionem finium regundorum. ut ff. e. l. sed et loci § sed et siquis. Si autem predia non sint distincta finibus vel fuerint fines appositi sed vix discerni nitentur et possunt melius apponi. concipies sic libellum. ago contra T. qui cum habeat predium suum confine predio meo et illa predia non sint certis finibus distincta. vel propter fines appositos non possunt bene discerni. unde quod fines apponantur. vel fines appositi in melius reforment. ago contra eum et propono actionem finium regundorum. quod sic concipiatur libellus probatur l. institutiones de officio iudicis § finium regundorum. Si autem sit creditor vel fructuarius vel emphiteota. eodem modo per varietates factorum concipiet libellos. adiciet tamen hoc. ago contra T. qui cum habeat confine predium tali predio cuius habeo usumfructum. vel quod est mihi obligatum vel quod habeo in emphiteosim. et cetera. Op. Sed omnibus libellis sic opponitur. nam non videtur quod actio ista competat. ista actio mixta est in rem et in personam. ut institutiones de actionibus § quedam. Sed non videtur quod sit in personam nec in rem in personam non. quia non oritur nec ex contractu vel quasi nec ex maleficio vel quasi. ergo non est in personam. sic enim personalis oportet quod oriatur ex maleficio vel quasi. vel ex contractu vel quasi. ut ff. de actionibus et obligationibus l. i. et institutiones de obligationibus et institutiones de actionibus in principio. Item in rem non est. unde enim oritur ex dominio non. quia rem non vendicas iure dominij. quare ergo dicitur quod sit mixta. dominus meus in summa. ti. isti notavit mecum isti quoniam quod actio ista esset dativa et non naturalis sicut et alias. C. de transact. cum mota. et ff. de prescriptis verbis l. naturalis. genitum. ij. respondeo Quero. Sed opponitur domino meo. actio familie herciscunde. communi dividundo. petitio hereditatis mixte sunt. ut institutiones de actionibus § quedam. et tamen dicuntur meo quod in personam sunt quia sunt ex quasi contractu. ut institutiones de obligationibus que ex quasi contractu. § item. et similiter idem notat dominus meus in summa de petitione hereditatis. cum ergo actio finium regundorum sit mixta sicut et ille. quare meo quod in personam non oritur ex quasi contractu. respondeo posses. quia licet in uno conveniunt. scilicet quia sunt mixte. non tamen conveniunt in alio. scilicet quia predicte sunt bone fidei. ut institutiones de actionibus § actionum. ista autem est stricti iuris quia inter bone fidei iudicia non numeratur. ut et alias. ff. de contrah. l. cum in causa divisionis. ita reddendo substancies suam domini mei. Sed licet dominus meus dixit hanc dativam non naturalem. Immo dico eam naturalem. nam in eo quod in personam dico eam oriri ex quasi contractu sicut et ille. nec est maior ratio quare petitio hereditatis magis oriatur ex quasi contractu in eo quod in personam quam ista. Item meo quod in rem dico eam oriri ex dominio. sicut enim rei vindicatio oritur ex dominio. ut ff. de rei vindicatione l. in rem actio. ita et ista oritur ex dominio. ut ff. finium regundorum l. i. coheret enim hec actio communi proprietatis species generum. ut C. e. l. siquis. dominum ergo est causa unde oriatur finium regundorum. Quero Si tu queras unde oriatur dominium dico quod oritur ex obligatione que oritur ex contractu. non tamen sequitur quod

cetatur exactu. et ita intelligo. l. ff. de pact. si tibi & de pigre
nec admitto q quidam simplices admiserunt q actio ista r
ideo dicitur in psonam nec controuersie q alius facit p finibus. na
hac non rei uni. diceretur psonal non controusie qua alius facit
de ppetuitate q eet absurdu ideo ergo di in psonam qr uenit in
eu p sc alec p simiães. Op Ite adhuc obicitur. actio ista
licet sit in psonam. p uendicatione rei e. ut ff. e. l. i. si ergo
e p uendicatione. male concepisti libellum ago contra talem qui r
p hib; me uolentem distinguere fines cu rei mee. n sit talis na
ture q contra phibentem detur s; contra tenentem seu possidentem. ut.
C. de ali. iu. mu. cu. fa. l. unica. et ff. de rei. uin. offm. In eo r
aut casu qn quis occupat fines uel excauit de iure intenditur
re. licet sit intentio de iure intentatur contra illum qui me p hi
b; apponere fines. nam et hec in realib; alius contigit sicut in
confessoria. ut. s. in rei. de confessoria notaui. Ite in eo
libello qn quis amonet fines n ne possit conueniri qui remouit
lege agraria q ciuilr impoit penam. l. aureoru q dat in pu
blicum si criminalr agatur impoit penam p odictio p sce. na
splendidiores relegantur ad aliq breue tps sifit senes r
si iuuenis in longius alii castigantur uerberib; et ad ops dant
biennio. Si aut p ignorantia fiat aut casu fortuito. uerberib
ceduntur. ut. ff. de termino moto. l. ii. et l. agraria que g ag
finiu regundorum. re. ex quo fere eunne pot agi ciuilr et crimi
nalr et utraq; pena impoit p illum. c. de termino. q utraq;
pena non contingit agentem. qr si criminaliter imponitur intio pu
blice disciplinie hec exigit. ut. ff. de publicanis. l. licita
tio. & q illicite. alltu pena ciuilis. l. aureoru dat fisco. In
hec nulla eet utilitas actois. ideo finium regu. agit petito
enim p termino moto. l. agraria. nec obstat q legitur i
e. t. de termino moto. l. i. qr termino auulso n est pena pe
cuniaria subaudi an aduentum cesaris postea cesar i
posuit penam. s. multam pecuniaria. l. aureoru. ut. ff. de ter
mino moto. l. ult. in pn. hec contra al confiderem in. ti. ad. l. iul
de ui publica p illa rone. impoit pena criminal. p maledictum
unum in consulitur expliato.

De actione familie herciscunde. Rica.

Via heredes sui instituti siue uenientes ab intestato uolunt
hereditatem diuidere uel oes uel aliqui unius. ut. ff. e. l. ii. & du
bitandu qr nemo inuitus detinetur in coione. ut. C. coi di. l. r
ult. et qr absurdu eet ut q possit peti n possit diuidi. ut ff.
de pet. her. l. sz si leg. comissoria. & pl. ideo inuenta e actio r
familie herc. ut heredes nolentes a coione recedant ad disce
dant. ut. ff. fam. herc. l. i. Vn adhuc ut actio ista competat
tot sunt necessaria. Inprimis q aliqui sint heredes ex testo uel ab
intestato siue ex. l. xii. tab. puta agnatis consius uel ex te
stamento uel ab intestato. ille contra successiones p. l. xii. tab. de
feruntur. ut. C. de leg. her. p totum. et C. de suis et legi. p totu
et in st. de legi. agna. suc. et ff. de pet. her. l. i. ii. et ff. de v. si.
l. lege siue contra ex aliq lege deferatur hereditas. ut. l. pap. q
defert hereditatem patrono. ut. inst. de suc. lib. & postea. uel
ex senat. con. orficiano et tertuliano. ut. C. ad tertull. et C. ad or
ficianu. l. ex const. subaudi p qua uocatur nepos ad successi
onem auie. ut. C. de legi. her. l. pl. & ult. et q huic oib; compe
tat actio fam. her. dicit. l. ff. e. l. ii. et l. i. et l. cum puta
rem. Op Sz illud qr an bonorum possessorib; competat actio fa.
her. int se. quida admiserunt q competat utile n directam.
cum directu competat successorib; de iure ciuili; et qr n nua;
tur int predictos poss; tn suadet q detur eis directu. qr r
eiusdem q; hereditas peti pot. pot et diuidi. Ite qui neq; est
heres neq; bonorum possessor n het iudicium fam. herc. directum
Sz utile. ut. ff. e. l. ii. ÷. pro. et e si quarta. Ite lex r
dicit q int bonorum possessores competit hoc iudiciu. ut. ff. e. l. sz

et el. & fam. herc. fidi. comissaria enim quib; restituta e her
ditas int se hnt utile. ut. ff. e. si ex asse. dns ms notat
eum pn. sume. t. istius dau oib; succedentib; de iure pretorio
utile fam. herc. iudiciu. et de hoc dic plene ut ibi. et qn ex
testo uel ab intestato oportet q conueniat oia illa q diximus
conuenire adhuc ut petitio hereditatis detur sic diximus. s. de pet.
her. Secdm est necium q qn uni intentatur q alii fatea
tur eum coheredem. uel q iste possideat. aliqn si negaret
rit eu coheredem l n possideat. n intentabit hanc actionem. s;
pet. hereditatis. ut. ff. e. l. i. hec contra idem in coi diuidundo. ut.
ff. de except. l. fundi. et l. fundus. et sic in petitione hereditatis p
babit se coheredem. Op S; opponitur qr lex dicit n int est q
genere iudicii res euictit. ut. ff. de euict. si mancipiu. re. ibi;
ideo euenit qr ibi n fuit opposita exceptio nec imputatur ei cu
hec exceptio intuitu agentis n remouet n ad tps nec licent
eide iuris apicib; disputare. ut. et al. ff. ma. l. si fideiussor. Fida-
Tertiu q alia sint in hereditate pt noia illa enim n ueniunt
diuidenda. s; assignanda cum sint ipso iure diuisa. ut. ff. e.
l. ii. & ult. et l. plene. et C. t. e. l. ea que. et C. si certum pe. l. i. ali
qn enim hereditas tota consistit in noib; hec e q dicit. l. hereditas
sine ullo corpe contra p se iuris intellectum ht. ut. ff. de pet. her. her
ditas. Quartum q illa q sunt in hereditate n sint male
quesita nec ex peculatu nec ex sacrilegio aut latrocinio aut ag
gressura; p talib; enim n intentabitur actio fam. herc. r
ut. ff. e. l. cete. hac g non hereditatis usurarum n possit diui
di. Quintum q res ille n possideantur titulo. q enim p ep
tore uel donato a coherede possidet in fam. herc. iudiciu n uenit
ut. ff. e. l. heredes. & q p emptore et e ro qr qn unus coheres possid
et contitulo possidet rem illam in solidu. et sic dicit se in soli
dum dnm et negat aduersarium coheredem et aduersarius n pos
sidet. un p eo debet rem uindicare ut supra dixi. Sextu q no
sit amplius intentatu. nuqua ei pot intentari amplius qua se
mel. ut. ff. e. si filia. & fam. herc. Septimu q oportet q
faciat tamquam heres illud q facit quis adhuc ut ueniat in h
iudicio. ut. ff. e. l. si alii. & ult. Octauu q res hereditarie n
fuerint ipso diuise p testatore. re ei n diuidetur iterum. s; qn diuisi
oni suff in iudicii stat re. ut. ff. e. si filia. & si pat. Nonu
q n sit prescriptum illi actoni. Si enim steterunt aliqui i coione p
an. xxx. nuquam amodo diuidet. ut. C. de annali except. l.
i. & adhec. et hec p dnm. Jo. et dnm meu. licet. m. iusum r
fuit q te incipiat currere prescriptio qn actio ista e nata. n r
aut an nascitur quam uoluerint coheredes diuidere. ut. ff. e. l. i.
et hec qn utq; coheredum possidet. cetm si alt tm possideat te bn
tollet spatio. xxx. a. et sic intelligebat. l. e. de an. excep. quod enim
dicebat ipse currere prescriptionem qn aliquis possideret. possidenti
n currit prescriptio. ut. C. de p. xxx. a. l. male. s; contra non possidentes
consui iuris contemptorem et desidem. ut. C. de an. ex. l. ult. infi. Ite pac
tum n pot opari ne unquam fiat diuisio. ut. ff. coi. di. l. inter
uidito. & si conueniat g nec tps. ut. ff. q ad. s. a. l. na sat. It
nemo inuitus in coione detinetur. ut. C. coi di. l. ult. S; dns Jo. oib;
istis rndb; . re. pe q te competat cu uolunt diuidere uera e quo ad
exercitium. n aut quantum ad natiuitatem actois iam enim illud
sequeretur absurdum q actio oriretur ex uoluntate q uini nolt
ff. de neg. g. pop. si negociu. immo statim ex quo aditum her
ditate in continenti orta e actio fam. herc. et incipit competere. et r
ideo de exeqi contractu. ut. inst. de ob. q ex qi contractu. Sexte in
tioni. m. q tunc tollatur qn alt tm possidet n est uerum qr te cum
solus possideat nec fatetur eu coheredem fam. herc. n competit s;
her. petitio ut in hac eadem actoe notaui. Tercie q possidenti
n currit prescriptio re. sic. re. q i actonib; n het locum. sufficit ei
q actoni tue opponat obstaculum. Quarte q si n opatur pactu
g nec tps. n est uerum q aliqn talia opatur tps que pactu opa
ri n pot. nam si conueniat ne nuqua diuidamus. tale pactu n ua
let. ut. ff. coi. di. l. in hoc iudicio. & si conueniat. tn si sit e tunc

in cōione. xxx. ānoꝝ. nūquam postea diuideremus. ut. C. ꝰ de an. ex. l. i. § adhec. Item pacto fieri n̄ pōt ne libera nubat tm̄. tn̄ possit hr̄e tēps tm̄ q n̄ possit nubere. ff q. l. illa. ꝑ pia. ꝓhibebat in maiore sexagenaria. licet hec sit inmutatū. ut. ff. qui ꝯ a quib; ma. l. i. n̄ si. l. ꝑlr. ꝯ ff. de iure patro. adige. ꝯ C. de nupt. l. sancim. quis enim stultus ꝯ maxime iuuenis cum sexagenaria ꝯ octogenaria ꝯhereret cū mānus ꝯ illꝰ plurimum laboris ꝯ doloris. Dicimū q res ille sunt ta les que possint diuidi. si enim sunt indiuidue ut uium fru ctum ꝯ talia ista n̄ ueniunt in hoc iudicio cum cuilib; h'edum debeatur in solidum sint ꝯ religiosa. ut. ff. e. l. fun dus ꝯ omis seruitus sit indiuidua ꝑter seruitutē usus f. ut. ff. e. l. heredes. § an ea. ꝯ ff. ad. l. fal. l. i. § si de usuf. Un decimū q in hoc iudicio ꝯdempnationes ꝯ absolutiones faciat ꝯ iudex in ꝑsonis oīū. aliequin n̄ posset sentia ꝓ parte ualere ꝯ ꝓ parte n̄. nichil enim deb; iudex i ꝯcessum derelinquere. ut. ff. e. l. in hoc iudicio. ꝯ l. heredes. § iudex. Po. de. In hac aut̄ actione actor faciat tales positiones Ego dico q talis decessit. Item ego sibi successi siue ex testō uł ab intesta to uł alius modis. ut. s. dictum ē. Item ego sum tuus ꝯ coheres. Item h'editatem tuam ego ꝓ dimidia ꝓ indiuiso pos sideo. Item in hac h'editate sunt res mobiles ꝯ inmobi les. Item res omis h'editarias ut heredes possidemꝰ. ut sic ex cludas omem alium titulum. Item modo i principio inten to hoc iudicium. Item tāquam heres feci talia ł fecisti ł fecimꝰ. Item tota h'editas remansit indiuisa. Item ant̄ est q testator mortuus ē ut ꝑ hec excludatur ꝑscriptio. Item omes res h'editarie diuidue sunt. Po. Rei. Ex. reus faci at tales positiones ego dico q talis decessit me solum insti tuit h'edem. si hec ꝯfitebitur actor succumbet quia hec actio n̄ datur n̄ h'edi. ut. ff. e. l. i. ꝯ amplius ꝯ. Item ego possideo omes res h'editarias illius. Item decessit ab intestato. Item ego sum ꝓximior. Item sꝰ in hac h'editate sola noīa. ꝯ Item sunt in hac h'editate sola iura que sunt indiuidua. Item testator diuisit int̄ nos. Item ego ꝑscripsi. Item oīa ista bona que possideo titulo ꝯ donationis possideo. Item in dicium istud fuit ꝓpositū ꝯ finitū. Libell. In hac act. ꝯcipi at actor ita libellum. Ago ꝯ. T. h'edem meum ut h'editatem tuam que int̄ nos est cois diuidam̄ cum titio ab intesto uł ex testō successimꝰ. ad hoc ꝓpono act. fam. hrc. uł sic ago ꝯ. T. qui cū sit coheres meus in h'editate titii cui ex testō successimꝰ ꝯ ad hoc ꝓpono act. fam. hrc. uł sic ago ꝯ. T. qui cū sit uł ꝯ ab intestato ꝯ partem h'editatem meam n̄ uult diuidere. uł mea diuidenda secū ꝯuenire seu ꝯcordare n̄ possū. unde h'editate illam diuidi peto ꝓpono act. fam. hrc. q sic recte ꝯcipiat libellus dicit. l. ff. fam. hrc. l. i. ꝯ inst. de offō iudicis. § cū fam. hrc. Op. Sz opponitur q non uidetur q actio fam. hrc. ꝯpetat certum ē q actio ista mixta ē. ut inst. de act. § quedam actiones si g mixta meo q inure male intendit. ago ꝯ te ut diuidas q mobilibus realibus n̄ deb; agi ut restituat. ut faciat. ut diui datur. quia sic agendo agitur ad factum q petitur quot quidem ꝯ obligatur ꝯ quot agitur aliqꝰ ꝑsonali. ꝯ quot. agitur ꝑ oib; faci endis obligationib;. ut. ff. de re. iudi. si quis ab alio. at i reali b; nullus obligatur. sz idō ago ꝯ eum qui rē tenet. ut. inst. ꝯ de act. § i. ꝯ C. de ali. iu. mu. cā. fa. l. unica. ꝯ ff. de iudic. n̄ a lia. Item meo q i ꝑsonam n̄ possum agere. nam idō dicuntur ꝯ iste actiones mixte ꝯ in ꝑsonam quia in eis ueniunt ꝓstationes ꝑsonales ꝑstationes. ut. inst. de offō iudic. eo quam noīe. ꝯ ff. fam. ꝯ hrc. l. si alter. ꝯ l. denique. ꝯ l. depno. ꝯ l. item ex diuiso. fam. h hrc. enim iudiciū ꝯstat ex duob;. i. ex reb; ꝯ ꝑstationib; que sunt ꝑsonales actiones. ut. ff. fam. hrc. l. item labeo. § fam. hrc. Op. Item meo q in ꝑsonam n̄ uidetur q ꝯpetat. nam oīs in ꝑsonam aut ex ꝯtractu uł quasi. aut ex maleficio ł quasi. ut. inst. de act. § i. ꝯ ff. de act. ꝯ ob. l. i. namque in ipsa ꝑa. l. de act. ꝯ ob.

dicit ex uariis figuris causarum appellantur quasi ꝯtractus ꝯ quasi malefi cia. at actio fam. hrc. n̄ oritur ex ꝯtractu ł quasi. nec ex male ficio uł quasi. unde ergo dr̄ in ꝑsonam. R. imo oritur ex quasi ꝯtractu ꝯ idō in ꝑsonam. ut. inst. de ob. q ex quasi ꝯtrac. § item uniꝰ. uni cum oriatur ex quasi ꝯtractu mitto eum intendo q diuidas. nec ꝓpterea dr̄ in ꝑsonam tn̄ q ueniat in ea ꝑsonales ꝑstationes ꝯ sz idō quia quis obligatur ꝯ tenetur diuidere. ut. ff. e. l. i. nec credit aliquis q teneatur ipse diuidere ꝯ ego actor tenear recipere quia hec n̄ est lege cautum imo te ꝑ iudicem ꝯpello ꝑdicta actione ꝓpositam qui dabit nobis iudicem qui diuid; int̄ nos uł ipse mitti nos diuid;. ut. ff. e. l. iudicio. ꝯ l. ult. ꝯ inst. de offō iudicis. § fam. hrc. Op. Item queritur in eo q intem iam oritur quia si oritur ex quasi ꝯtractu ut dictum est ꝯ g deb; esse ꝑsonalis ut dixi quia ex quasi ꝯtractu n̄ oritur n̄ ꝑsonalis. R. n̄ est uerum. Immo inuenio q ex ꝯtractib; oritur realis. imo ꝑl; dico q generaliter omes fere reales ex ꝯtractu ł quasi oriuntur. ꝯ hec ui de in ypothecaria q ex solo ꝯtractu oritur immo ex solo ꝯsensu. ut. ff. de act. pi. l. i. ꝯ ff. de pig. ꝯ hrc. ꝯ ff. de pact. si tibi. x. § de pignore. q ita attende ne incidas in errorem. actō inde oritur ex ꝯtractu. i. ex oblig. que ex ꝯtractu oritur nā omes ꝯtractus facti sunt. ut. ff. de cura. furiosi. l. ꝯsilio. ex ꝯtractu oritur obligatio ut. inst. de ob. ex oblig. actio. ut. inst. de act. in ꝑn. unde legislator dixit duo de pignore oritur ex pacto actio ypote caria. ut. ff. de pact. si tibi. x. § de pignore. i. ex pignoris obligationib;. Op. Item rei uindicatione quid dices unde ori tur. R. oritur ex dominio. ut. ff. de rei uin. l. inter actio. quod dominium oritur ex ꝯtractu ꝑcedente ꝯ quia uenditor fuit dnūs. ꝯ quia traditio ē secuta. ut. C. de pactis. traditoib;. ꝯ ff. de ac quir. rer. do. l. numquam. ꝯ sic nota respectum h'endum habere cā diuisa. nam si lasius de realib; unde oriatur. habito respe ctu quantum ad ꝑsonam actionis oriuntur ut dixi habito re spectu quantum ad ꝑsonam possessoris seu detentoris n̄ oriuntur ꝯ ex aliquo. ut inst. de act. § i. at in ꝑsonalib; secus. idō enim ꝯtra in quindecim quia dico te m̄ obligatum. unde hec ē idō quare ꝑsonalis n̄ inueniatur nisi ꝯ eum cum quo ꝯtraxi. reales aut̄ inueniatur ꝯ quoslib; possessores.

De actione comuni diuidundo. Rubrica.

Item aliquam habes cū aliquo comunionem siue ex societa te subaudi ꝯtracta. siue ex alia causa ꝑuta ex societate inca dentem. uł quia tibi ꝯ illi res illa ē legata uł alio modo ē cois ꝯ ius actionis discedere uł illam ꝑ parte diuisa possidere. ꝯpe tit tibi ꝯ cōi diuidundo actio. ut. ff. cōi. di. l. i. ꝯ ii. De enim inuitus n̄ ꝯpellitur ad cōionem. ut. ff. de ꝯdict. in. si sū sor tem. § indebitum. i. si. ita nullus inuitus in cōione detine tur. ut. C. cōi. di. l. ult. nisi pacti tenore facti ad tps ꝯdicat. ut. ff. e. l. in hoc iudicio. § si ꝯuenit. ꝯ ff. ꝓ socio. l. idem. n̄. xxx. a. steterint in cōione. ut. C. de an. ex. l. i. § adhec. Item nisi sint una quidam q ꝯ inuitus socius remanet co munia ut iura libroꝝ ꝯ sepulcroꝝ. ut. ff. fam. hrc. quidam. ꝯ C. de relig. si sepulcrū. ꝯpetit ꝯ hec actio ꝯ si quid aliquid de ꝑsonalib; ꝑstationib; socii ultra ꝑcepit uł dap num dedit. ut. ff. cōi. di. l. in cōi di. ꝓpterea enim uidetur actio ista mixta sicut ꝯ tres ꝑrime superiores. ut inst. de act. § quedam actiones. Unde ad hoc ut actio ista ꝯpetat ꝯ tot sunt necessaria. In primis q res aliqua sit cois. si enim non ē cois n̄ ꝯpetit. ut. ff. e. l. i. ꝯ C. cōia utriusque iudi. l. fa mi. hrc. subaudi. n̄ ꝯpetit directum utile sic. ut. ff. e. ꝯ si quis putans. in ꝑn. ꝯ l. sz ꝯ postquam. ꝯ l. in summa. nec cre dat aliquis q eadem sit actio ista cū actione ꝓ socio. im mo ex toto differt. nam actio ꝓ socio ad ꝑsonales pre stationes ꝑtinet n̄ ad rerum diuisiones. ut. ff. e. l. i. ꝯ q dicit ibi magis ꝑtinet electiue ꝯ n̄ ꝯpetitiue ut illud magis

ut ff. pro socio sig. societate.

uolo ee diues quam paup. Itm p socio actio itenditur
ut res n ois communicetur. coi diuidudo ut res cois r
diuidat. ut. ff. coi. di. l. p hec iudiciu. s hec iudiciu. Itm
actio p socio locum ht qn tractatu hito coitu e societas
aliquam si in coione medant. non est locus actioi p so
cio s3 coi di. ut. ff. p socio. 7 l. nam cu tractatu. 7 l. ut
in oductioib3. 7 l. quib3 caib3. 7 ff. coi. di. l. i. 7 ii. Itm
actio p socio n admittit adiudicatioes. ut. ff. p socio.
l. sicutum. acto coi di. sic. ut. ff. coi. di. l. coi di. s si de
bitor. 7 inst. d offi. iudi. 7 C. coi di. l. i. ii. 7 iii. Scdm
e necciu q res que dbz diuidi sint corpales. ut. ff. e. l.
p hec iudicium in pn. ea enim q sunt in noib3 seu iuri
rib3 que sut res icorpales. ut. ff. d ac. re. do. l. Fuius. si
corpales. 7 inst. d reb3 incoz. sut ipo iure diuisa adeo q n
uenuit diuidenda s3 adiudicanda. ut. C. fam. hic. ea q
pt qua iuuib3 libertoz 7 sepulcroz que ipo iure re
manet indiuisa. ut. ff. fam. hic. quedam. 7 C. d reli
g. l. siquis sepulcrum. Si eni sut uia q st incorpalia
illa n uenuit ut diuidatur. q2 nulla iuis coio separi
intelligi pot 7 ideo uenuit ut ad usu aut in sura aut te
porib3 diuidatur. ut. ff. e. l. arbor. s si p eadem. 7 s a
quaz inst. Tertiu q res ille n sint uniuersitas. 1
ut. ff. e. l. p hec iudiciu. Quartu q rei illi habe
as dnium. ut. ff. e. l. p hec iudicium. l q habeas i
ire. puta q2 emeri 7 a non dno. i quo casu n opetit
eis publiciana. l si sunt creditores. ut. ff. e. t. l. coi. di.
s qui i rem publicia. 7 s int eos. 7 s si debitor. 7 s si
duo. Itm si sint duo fructuarii qui itentabt iudiciu
coi. diui. ut se ut utantur certis regionib3. ut. ff.
e. l. coi. di. s cum d usuf. alii aut quin hnt l iure
n hnt iudiciu. coi di. ut sunt coloni 7 qui peuo hnt.
Itm pdones. ut. ff. e. l. coi di. s int. 7 s n eq. Qo quid
si ager uectigalis sit. nunquid ht locum coi di. lex
dicit q sic. ut locum hat p adiudicatioem n q diui
dat. aliquam stitutio uectigaliu confunderetur. ut.
ff. e. l. coi di. in pn. q sic intelligit dns ms qn uni
fuit fca locatio 7 decessit 7 plures sibi succedunt q
habent loco uni. ut. ff. d 9 dict. 7 d. cu fundus. ce
tez si duob3 ab initio locatus fuisset quare isti int
se n diuiderent. n eet ratio. Qo Quid si aliqui
hant usu nu quid agetur coi di. R. sic n ut diuidat
S3 fiet sic q unus utetur 7 alius p iure q ht uter
ptio. 7 h fit ex neccitate ppi q2 ois seruitus e indi
uidua p seruitute usuff. ut. ff. e. l. Itm quatius
s si usus. 7 ff. ad. l. fal. l. i. s si d usuf. Qntu
q n interuenit pscriptio l pactum l q res n sit talis
q necce e ut remaneat in coi ut in hac eade actoe 9.
in pn. notaui. Sextum q aduersarius ms fateat
rem m 7 sibi ee coem. aliqui d leo ss p bare re illa3
ee mea ppte. 7 i alio iudicio. s. in rei. ui. 7 n in coi
di. ut. ff. d except. l. fundus. 7 l. fundi. dum modo
n sim in posse. ut. ar. ff. fam. hic. l. i. aliqui si 9fi
tearis rem coem datur siue possideam. siu n. ut. ff.
e. l. coi di. iudicio. Septimu q interueniat p
reb3 coib3. si eni uolo p re coi 7 n coi. s. ut res cois n
coi fuiat. nec pete possum nec arbit pot hc face
ut. ff. e. ut fundus. Octauu e necciu si x
tetare uolum d psoalib3 pstatioib3 que uenuit i
hac act. inisi pp que dicitur hec actio in psonam.
ut. inst. d act. s quedi. 7 ipo d impensis. s. q ille impe
se fce sunt ul fruct pcepti iure coi. si eni fiat an
qua res illa sit mea cois extesto ex so d certo pone 9
fiat q postq missi sum i uppc. ex ipo decreto n erit
locus directo iudicio s3 utili. ut. ff. e. l. p hec iudi
cium. s ult. 7 l. si sires. 7 ff. d dap. infec. si finita. s cu
aut plures. Nonu q d leo scire rem ee communem
alicui pone titio. l alicui pone q2 errum credidi q eet
cois michi 7 titio. erat cois seio. aliquam si cignore
re ee coem 7 ita quam intre ppam impendo sola detenticoe
in subuenitur q2 neminem m obligare uolui. ut. ff.
e. l. siquis putans. s i. 7 l. in hoc iudicio. s impendia. 7 l.
siquis cum existimaret. Decimu q impense ille x
n potuissent fieri ppte ul non ita 9mode. aliquam
locum haberet neg. g. act. ut. ff. e. siquis putans. s
siu aut. 7 ar. ff. fam. hic. l. hides. s n tm. Undeci
mum q adhuc ut directum 9petat oportet q res remane
at coes. aliquam si desierit ee tunc dabitur pp psoales
pstatioes. ut. ff. e. l. in summa. 7 l. 7 si n os. s uenit. 9
l. s3 7 postqua. 7 C. coia utriusq iudi. l. fam. hic. Du
odecimum q ul psoales pstatioes pcepte sunt. ul 9 dap
nu datum. ut. ff. e. l. siquis putans. s siue aut. 7 l. x
si 9uenit. 7 l. in summa s siue aut. 7 l. si 9uenit. 7 l. x
in summa. Terciumdecimu q si aliquid uis face
in re coi q n interueniat phibitio soci. q2 in re coi meli
or e 9dictio phibentis. nisi qn uidit socium faciente
n phibuit ut dicit sabin. ff. e. l. sabin. Itm nisi
habeam rem aliqua ad coem usu 7 in eo usu uolo uti
me n phibeatis. 7 hec uide in hus exeplis In commune puriu
pute locum inuito socio n inferam mortuum. ut. ff.
e. siquis putans. s siquis in comune. in re aut sepul
crum infero eo i uito. ut. ff. d mor. infe. l. i. 7 si habe
m parietem 9cum qui fecit lynem alto socio inui = coia
to i inuito. Item i area. ut. ff. p socio. cum duob3. s Ite
mela. 7 s Idem. 7 si area. 7 ar. ff. d dap. infecto. si edib3
7 l. in reficiendo. nec obstat lex. ff. d s. ur. p. l. pariete
ibi eni uolebat d teriorare parietem commune 7 io no = dico
auditur. po. ac. Un in hac act. actor faciat tales x
positiones. Ego q res talis e cois michi 7 tibi. Itm
res e illa e mobilis seu i mobil. Itm res talis. 7 sic x
singularis. Itm res illa ppte mea e quo ad dmu
ul in illa pte i habeo q2 creditor ul 9petit m publiciana
ul rem illam nos 7 ego habuim in emphiteosim. Itm
tu 9 9fessus es re istam m 7 tibi ee commune. Itm p
reb3 coib3 hnc actioem intento. Itm res iste quas peto diuisibiles
diuidi tales sunt 7 sic singulares. Itm ego tm expe
didi. Itm non potui negociu gerere ppte. uez q2 hec
e negatiua 7 n recipetur facias eam affirmatiue sic. x
Itm oportuit me istas expensas face in solidum. Itm x
res iste coes adhuc estant. ul si perierit dicit q res ille
erant coes qn perierit. Itm rem istam habem ad tale
usu coem. Itm ego q feci feci te uidente 7 n 9dicente
Ex reus faciat tales positioes. Ego dico q res iste qs po. rei.
petis diuidi in solidum mee sunt. Itm res iste sunt
uim. Itm res iste uniuersitas sunt. Itm res iste ti
tu sunt 7 ei noie teneo. Itm dico q in reb3 illis nul
lum i habes immo nego eas t ee coes. Itm negociu
illud n potui ppte expedire. Itm me phibente fe = aut
cisti. libell In hac act. 9cipiet actor libellum sic. ago ego
R. 9. 9. cum quo habeo rem talem commune qua uolo
secum diuide. un eu diuidi peto ppono act. coi di. q ita
recte 9cipiat libellus dicit. l. inst. d of. iudic. s eo quo
q3 more. 7 ff. e. l. i. ii. 7 iii. Qo S3 nu quid in hoc li
bello habebit mtio fructuu. expensaz 7 dapni. dati. R.
sic 7 ppea. acto ista dr mixta ut. inst. d act. s qdam tm
actioes. 7 notaui i hac act. 7 supioribz. s. pet. hr. finium
regu. fam. hic. 7 ista coi di. Iste eni. iii. mixte st
hc e in rem. 7 in psonam. in re q2 res petitur 7 diuiditur.
in psonam q2 psoales pstatioes ueniut. Sut 9 dupli

Nota q si negatur ali[quid] ee coem 9 9petit [rei] actio.

aer. i. q. in istis trib. quilibet actor e. quilibet e reus. s. fam. hic. com. di. finium regun. n. aut in prestatione hereditatis. et quilibet prestat sacramentum actionis et rei. s. ille mitt fo actor qui fo ad iudicium prouocauit. Si aut ab eo venit forte res dirimenda est. ut. ff. com. di. l. ii. § inuribus. et ff. fam. hic. l. mt. coheredes. § qui fam. hic. et ff. de iudic. l. inter3 et l. Sz cum ab eo. Sz quomodo prestatur utrumque sacramentum n. ur. nam aut unus agit tantum et tunc ille erit actor et ille reus. aut ab eo venitur ad agendum. et tunc ille erit actor quem sors prtulerit ut dictum e. et sic n. inuenit casus ubi uterque sit actor uterque reus. ergo utrumque sacramentum al terutrum n. prestabit sz alterum tantum. uterque istorum duplex sacramentum prestat. ideo ex natura actionis uterque actor uterque reus et a principio et ex post facto. licet ei qui fo uocat uidetur actor quo ad q[ue]dam. s. ut fo uincat de calumpnia. ut fo recipiatur plurimis illius. nam et si unus agit tantum et ipse e actor et reus et conuentus e actor et reus. nam quilibet illorum dicit uni alteri et tu da mi portionem rerum communium et tu habuisti tot fructus seu obuentiones. seu et tu dedisti dampnum. Si aliquis uult petere ut res tantum diuidantur concipiat libellum ut diximus. Si aut uult petere res diuidi et fructus sic concipiat. Libell. Ago ego. m. contra. t. cum quo habeo res tales communes quas res peto diuidi. Item peto fructus ab eo percepto mich ab eo dari pro dimidia qui fructus fuerunt tot modii frumenti tot ordei. Si aut fecisti expensas dicas sic peto et expensas mi ab eo dari pro dimidia quas expensas feci in re communi cum sparte n. possem commode expensas facere que expense fuerunt. c. tareni. regis. Si aut dampnum datum sit in rebus communibus adicias sic. Item peto mi dampnum ab eo datum in rebus communibus resarciri mi pro dimidia quod dampnum est i. c. tar. ad hec propono act. com. di. quod sic recte concipiat libellus dicit. l. ff. e. l. in com. di. et l. phac. § sicut. et l. et si non omnes. § uenit. Si aut res desinat esse communes et dolo uel lata culpa que dolo comparatur. ut. ff. depositi. quod nerua. habetur pro possessore. ut. ff. de rei. uin. sin aut. et ff. de noxa. electio. concipias libellum. et proponas utilem com. di. actionem ut dicas sic. Libell. Ago ego. R. contra. m. cum quo habui res tales communes quas dolo uel lata culpa desiit possidere uel cuius dolo uel lata culpa perierunt. unde res illas peto pro dimidia et fructus et expensas quas feci puta tantum pro dimidia et dampnum et rursum peto quod fuit tantum propono utilem actionem com. di. uel si sint dolo et lata culpa sunt illius res amisse et fructus tantum percepit uel expensas fecisti uel dampnum datum fuit petes tantum expensas fructus et dampna. quod sic recte concipiatur libellus dicit. l. ff. e. siquis putans in prin. et l. in summa. Op. huius libellum primus opponit sic. si aliquis dolo uel lata culpa desiit possidere. tu habes directam com. di. iudicium cum possessore. ut. c. e. l. ii. et iii. ad quid ergo uis agere utili n. ur. quod tua intentio sit et situa n. est non ages. ut. ar. ff. de fur. quot. et ff. man. si procuratorem. § mandati. R. Immo ago. nam et hec in rei. uin. contigit. ut. ff. de nox. electio. § i. et ii. Interest enim potest mea multum. uel quia tu eras homo bone fidei et fidelis ille maliciosus. potentior in alia prouincia ut hec considerentur et ar. ff. de ali. iu. mu. cau. fa. l. iii. Cum primum libellum quare illa questio cum libellum finium regundorum et fam. hic. eodem modo concipies libellum in act. finium reg. pro fructibus et expensis et dampno. Si aliquid certum ex aliqua obligatione debeat peti certa condictione generalissima. Rca. De certi condictione generalissima.

requent contingit quod ex obligatione aliquid certum debeatur ideo proditur e certi condictio que competit quotiens aliquid certum petitur ex omni causa. ex omni obligatione. ex omni contractu siue ex contractu siue in contractu. siue ex causa legati. siue ex. l. aquil. siue ex causa furtiua. siue ex senatus consul. certum quid debeatur restitui. et ut breuiter dicam ex omnibus contractibus competit ex quibus certum petitur ut probatur hec. ff. e. si certum pe. l. cer. condictio. § i. et § competit. et § sz ex senat. § i. et § quoniam igitur. sz ita demum competit hec condictio si obligatio illa sit pura non aut in diem uel conditionalis. tunc enim ante diem uel conditionem non competit. ut. ff. si certum pe. l. cer. condicto. § i. in fi. Imprimis aut nota quod hoc tractatur de certi condictione generalissima. que competit ut supra diximus. et competit quia cum nullus contractus precessit sz quia res certa mea ad te peruenit. iustum et equum est illud mi ad te reddi certi condict. generalissima. ut. ff. si certum pe. l. si me et titium. competit cum quia numeratio non est obligatoria. ut ff. e. nam et si fur. et e ista magis generalis quam triticaria quia pro illam non petitur pecunia numerata. ut. ff. de triticaria. l. i. prima. istam aut sic. licet per triticariam petatur res incerte. quod quia in intelligatur dicemus in tractatu de triticaria. Sunt et alie due certi condictiones una que oritur ex stipulatione quia certum deuenit in obligationem. ut inst. de v. o. in prin. et ff. sicut certum pe. siquis certum e. et alia que oritur ex numeratione. i. ex mutuo de qua habes ff. si certum pe. l. ii. et iii. et l. cer. condic tio. § sin autem. et l. rogasti. fere per totum. et. uero enim. et. si certum petitur tractatur de certi condictione ex mutuo. preterea tangitur de certi condictione generalissima. de tribus enim tractat. primo de rebus creditis. secundo de certi condictione que oritur ex mutuo. ultimo tractat de certi condict. generalissima utraque tamen istarum condictionum tamen illa que oritur ex stipulatione. quam illa que oritur ex mutuo specialis e de quibus in suis locis dicemus. Unde ad hoc ut certi condicto generalissima competat tot sunt necessaria. Imprimis quod certum sit illud quod petitur. certum aut e cuius quantitas uel species que est in obligatione uersatur aut suo nomine aut certa demonstratione que proprio nomine uice fungitur ostenditur qualis quanta ue sit. siue proprio nomine appelles. siue digito ostendas. et sic ad oculum. siue certis uerbis siue signis que fungimur uice proprii nominis. ut. ff. si certum pe. l. certum e. Quid aut si res certa ostendi n. potest. dicit dominus meus non aget certi condict. n. uelle ui n. potest. dicit dominus meus non aget certi condict. n. uelle uim re tunc enim admitteretur. ar. pro eo adducto. ff. de furtis. l. actione. quod n. credo in. l. enim illa. actione. constabit de re. pro colorem aut de quo erat dubium imponitur. sacramentum. Quid aut si petam in libello. x. sal mas r uini. frumenti. seu olei. numquid sufficiat quantum ad hoc ut proposita uideatur certi condictio. R. n. nisi adiciatur obtimi. licet in denariis secus. ut. ff. de v. ob. l. ii aut non apparet. § i. ii. et iii. Et quare aliud in denariis. ideo quia denariorum e eadem uis et potestas. ut. ff. de eo quod certo loco. l. ad. in. l. predicta. ii aut non apparet. Quid hodie dicemus cum multe et uarie forme sint denarii et maxime in teutonia. lombardia et tuscia per singlas ciuitates. et ego dicerem in libello peto. x. sol. certe libellus iste nullus nec ad rem dicas in casu isto aliud sit in denariis quam in aliis speciebus hec mi ut dicis. sz ideo aliud quam in speciebus aliis si dico peto. x. staria frumenti. in certa e petitio quia bono melius inuenitur. at cum dico. x. sol. imperialium quorum quantitas adiciatur tunc ista e certa. quia numquam imperiales meliores inueniuntur aliis. et hec e quod dicit lex predicta certum cuius quantitas. et c. quia uerbum quantum n. solum ad peccuniam sz ad corpora refertur. ut. ff. iii. de leg. quisque. Sz quis si diceretur peto. x. sol. de iure n. ualet talis libellus. possum tamen suadere quod ualeret. et uidentur illi sol. peti qui in regione frequentantur. ut. ff. i. de l. l. si fi lius plurium. § ult. uel si plures sint in eadem regione. ex

gui oies uidantur petiti. ut. ff. iii. de. l. numis. op.
Sed opponitur quia non uidetur q loca habet certi condicto q in pecunia
pmissa. ubi gratia. tu pmittis te daturum mihi. x. solidos. in
ista stipulatione intuetur factum hominis. s. dare q factum est incer
tum. ut. ff. de v. ob. ubi aut non apparet. § qui id q in facien
do. ff. de re. iu. l. siquis ab alio. ar. sophistica est opposition
o nam si ita intelliges nunquam possent assignari aliq
casus. et si assignarentur pauci essent ut cui condicto habere
locum. intelligas quod aliquid deducitur in obligationem
si illud certum. tunc agitur cum condictione. si certum ex stipu
latu. ut. ff. si certum. pe. l. siquis certum. licet illud
certum per factum hominis puenit. Si ergo aliquis pmit
tit mihi se facturum. daturum uel traditurum aliquid certum
cum condictio competit. ut. ff. de v. ob. ubi aut non apparet. § ult.
Si aut illud sit incertum. puta pmittit se facturum mihi do
mum. uel centum. uel inde uel dare et non certum de qua domo. tunc
agitur ex stipulatu. Item est quando factum hominis est in obligatione
et illud incertum. et per factum hominis pmittitur quomodo
incertum ideo quia non potest assignari utrum species uel quantitas et
est. ut dicit lex illa. certum. et sic intelligitur. l. de v. o. § .i.
ubi aut non apparet. § qui id q. et de re iu. siquis ab alio. i.
Secundum est necessarium q res illa sit debita tibi non aut sit tua
nam non posses condicere sed uindicare pr quam a fure. neque enim
rem suam potest condicere pr quam a fure. ut. ff. usufr. quem
ad. caue. l. ult. inst. rem dico directo suam. ceterum rem uti
liter meam condico. et sic utilis rei uin. concurrit cum condictione di
recta rei. uin. non currit. ut. ff. de donat. cau. mor. l. qui mortis.
causa. et C. de donat. que sub modo. l. i. et C. de donat. an. nup. l. i.
et C. de donat. an. nup. l. cum ueter. q. Sed queritur que
sit ratio quare rei. uin. directa non currit cum condictione et
e contra. quia cui datur una non datur reliqua. ar. rei. uin. datur
domino. ut. ff. de rei. uin. l. in rem actio. condictio aut omnis pr
quam condictio furtiua et illa odio furis datur non domino i
nam qui intentat condictionem intentat aduersarium dare i
oportere. Sed dare est accipientis facere ergo uideo q qui inten
tat condictionem non petit rem suam sed sibi debitam. ut. ff. de
condict. fur. l. i. et inst. de act. § sic itaque discretis. et ff. de v.
ob. ubi aut non apparet. § ult. et ff. i. de. l. non quicquid
Item in alio casu rem tuam ppriam condicis. s. respectu pos
sessionis. ut. ff. de condict. in. l. indebitum pecuniam. q. Qua
re aut concurrit cum condict. utilis rei uin. et econ. ratio est. in illis
enim tribus casibus. s. in donat. cau. mortis. in donat. an. nupt.
tacite insunt condictiones. s. si ipse moriatur. uel nisi eum pe
niteat. hoc in donat. cau. mortis. in donat. an. nup. mere tacita
si nuptiae non sequatur. q ergo tacite agitur inter contrahentes i
pacto habendum est. ut. ff. si certum. pe. cum quid mutu
um. In donat. que fit sub modo mere expressa condictio. s.
ut istud facias. unde in isto in illis tribus casibus res remansit
utiliter mea contra tempus donationis. et contra condictionum tacitarum seu
expressarum. et sic quodam modo possit dici res illa mihi debita. nam
et in utili rei uin. que datur metum passo idem est que re
mansit in bonis passi metum per restitutionem q fit iure i
actionis q met. cau. ut. ff. q me. ca. metum. § uolenti. et ff.
de min. re. l. non uidetur. per ista ergo glosauit. y. cum condicto compe
tit ex omni causa et c. ex qua certum petitur subaudi dumtaxat et in re
stitui ut excludit actiones que possent notari in realibus.
quam sic uiciam noto cum exemplis. q. Cum in rei uin. pp
nitur rem certissimam petit. ut. ff. de rei. uin. l. in rem. si re
petit certam. ergo competit cum condicto ut dicit lex illa. certum. condic
tio. q falsum est ratione predicta. uel non esset opus ita glosare
ut dixit. y. nam littera illa illius. l. cum condicto que dicit
q competit ex omni causa. et c. datur intelligi q cum condictio competat
ex contractu uel quasi. uel ex maleficio uel quasi. et sic tolluntur

questiones in realibus. nam quando agimus reali contra aliquem agi
mus contra eum qui nullo iure mihi obligatus est. sed ideo quia rem
habet tenet seu possidet. ut. inst. de act. § i. Tertium est ne
cessarium q causa uel contractus uel quasi. uel delictum uel quasi interue
niat ad hoc ut actio ista competat et hoc quando est natiua ut dicit
lex illa cum condictio. uel quando datur sine omni causa. contractu uel quasi
maleficio uel quasi. est illud tertium necessarium q res illa ad te
peruenit. ut. ff. si certum pe. l. si et me et titium. in quo casu qui
dam dicunt q est datiua. nam cum ista sit personalis oportet q oriatur
tur ex aliquo. at non oritur quia est datiua. et datur tunc respectu
possessionis. et hoc multi prudentes admiserunt. Quartum i
est necessarium q oportet q obligatio sit presens seu pura. aliquin i
si in diem uel condicionalis non competit ante diem uel condictionem ut
dicit lex illa. cum condicto. § i. Po. ac. In hac quest. aut act.
actor faciat tales positiones confessiones. Ego dico q res illa q
ante peto talis est et certa. Item dico q talem contractum fecisti i fecit
tecum. puta pmisisti mihi talem rem certam ex tali causa uel q
que fuit mihi legata uel dampnum mihi dedisti q extimo. x. uel quasi
deliquisti. Item res illa certa quam peto ad te peruenit. Po. Rea.
Contra reus faciat tales positiones. Ego dico q res illa quam petis in
certa est. Item ego pmisi me facturum tibi uel centum. Item res
illa quam petis a me tua est. Item rem illam desii possidere sine
dolo et culpa. Libell. In hac aut act. concipiet actor libellum sic.
Ago ego. R. contra. T. a quo peto centum q mihi debet quia pmisit mihi ex
tali causa. uel ut det mihi domum talem cui fines sunt tales q
domum uendidit mihi. uel ut det mihi. c. que legata sunt mihi inte
sto titui cui titio ipse successit. uel det mihi. c. q dare debet quia dampnum
dedit mihi in iure tali q dampnum. c. extimo. uel q deiecit et dampnum
mihi dedit q extimo. x. unde predictam quantitatem seu rem peto
ppono cum condictionem. q ita recte concipiatur libellus. probatur per. l. ff.
si certum. pe. l. cum condictio. § i. ii. et iii. Op. Sed opponitur. nam
non uidetur q actio ista possit competere. certum est q in omni libello ppone
da est actio. cum et res. ut. ff. de tributoria. q in hereditate. § elige. et
ff. de rei uin. cum in rem. et ff. ii. de. l. cum filius. § uarus.
cur hec actio inducta est cum sufficiant speciales actiones. ar. li
cet dentur speciales nichilominus et hec competit et expedit hanc dare. sed
forte specialis infamat ista aut non infamat. ut. ff. de act. et o
. l. cessat. uel aliter licet speciales competant. nichilominus habet locum
generalis. quia ut ait aristotiles species posita genus non excludit im
mo genus infert. et inter est nam plura iura habere. ut. ff. de libert.
le. l. u. inst. et ff. de fur. l. ei fundo. Set contra causas ubi ista i
locum habet et nulla specialis. ut. ff. si certum. pe. l. cum condicto. §
quando igitur. et § ide cit. et l. nam et si fur. et l. si a furioso. Sed ex
empla ista non placent quia non loquitur uere de cum condictione generali sed
de speciali que oritur ex numeratione et ex conscriptione in. l. illa. nam et si
fur. et l. si a furioso. melius exemplum. ff. si certum pe. l. si et
me et titium. q. Item queritur numquid pereat hec generalis tan
to tempore quanto perit et ipsa specialis ut redhibitoria et quanto minoris
q tolluntur anno et sex mensibus. ut. ff. de edilicio edicto. l. scien
dum. ar. sic. ut. ar. ff. siquis. te. li. esse ius. fuit. l. i. § sce
uola. et ff. siquis cautionibus siquis eum. § qui iniuriam. et ff. de
dam. l. qui id q. et ff. de iure. iura. l. debet. § exceptio. q. Item
queritur an cesset inlitem pro infiatione sic crescit specialis. ut. l.
aquilia. ut. ff. ad. l. aquil. Idem necat. § hec actio. et ff.
de condict. in. l. ea. que. ar. non ut ar. ff. de pet. her. Item uenimt. §
cum predixim. et ff. de iure. iura. eum qui. § i. Item multum pfuit
q hec generalis fuit inducta quia uide in hac que. ago. contra quendam
qui mihi rem subripuit. unde ago contra illum in dubitate q faciat
mihi rem de re tali quam mihi per furtum uel rapinam subripuit.
Quod uidetur intentatum. ar. cum condictio que non infamat. ut. ff.
de suspectis. tu. l. habet enim. et ff. de penis. l. si preses. et ff. de hisq
no. infa. l. ii. q. Item numquid hec ciuilis licet specialis sit pretoria
ar. sic. ut. in ff. q cum eo. § ult. q. Item numquid concurret cum

actoe de dolo. rx. sic. qr genus ocurrit cum spe. imo spes poi
ta infert gen q ergo actio de dolo cum nulla alia ocurrit. s.
spali. cum gnali sit. et ita intelligit. l. C. l. de dolo. et ff. de dolo.
l. i. Qo. It numquid e bone fidei. rx. n. qr n enumeratur inter
bone fidei. Inst. de act. § actionum. et ff. de dat. cu dant. It
nunquid e perpetua l transitoria ad heredes. rx. si ex ea cu descen
dat que e perpetua l transitoria. erit perpetua et transitoria. alioquin
n. ut. ff. qn acto de peculio e an. l. cum post mortem. et ff.
siquis caut. siquis eum. § qui iniuriam et ff. ut leg. seu fi.
o. no. ca. l. i. § bellissime. Qo It qr in eo q dr certi condictio o
petit ex oi ca. et ex oi obligone. ff. si certum. pe. l. certi condictio. i
pn. nunquid aliud sit ca q obligo. rx. in causa actio uborum p
eod illa supponunt ul ca eminat l obligatio ciuil. ut. ar.
C. de transact. cas. et ff. de reb cred. l. i. Qo Item qr an ista certi o
dictio opetit p re comodata. deposita. pignori data. locata r
uidetur q sic. nam res ille nobis dlentur ex otcib p cede
tibz actoes. p pdictis reb singul opetunt. ut. inst. quib i
mo. re. o. ob. et inst. de posit. et locati. et oducti. rx. n credo q
preb illis opetat certi condictio. et e ro p ca condictione inten
dum o aliquem ut oporteat eum da re. face. ut. inst. de
act. § sic. itaq discretis. at in pdictis actoib n possum
itende. s. dare nec quo ad possessionem nec quo ad propietate qr r
rei comodate ppetatem et pos. retinemus ut. ff. coma. l. rei hec i
idem iure deposita. ut. ff. depositi. licet. § rei. hec o iure loca
ta. ut. ff. locati. l. non solz. hec iure data pignori quo ad
ppetate. ut. C. de act. pi. pign. licet n quo ad pos. ut. ff. de acqi
pos. l. qui pignoris. et l. re pignoris. pdicte eni. ac. Qo It
qr de eo q dicit. l. certi condictio. q opetit hec condictio ex otcu certo
et incerto. de certo planum e. et q opetit certi condictio si certum quid
deberet ex otcu puta certa spes ul certa quatitas. Sz quo ex oc
tu incerto poss opete certi condictio. o certi condictio p certo opetit. et
certus incertus in certum ocurrat. et ita hnt se ut opposita in
mediata. rx. dicunt quidam in eo istius q oes q uba illa
sic exponunt. siue ex otcu certo. i. noiato. siue incerto. i. enno
minato subaudi dum mo certum dleatur. ul ali. siue ex
incerto otcu. i. otcu qui otin quid incertum. puta factum hois
ut. ff. de v. o. l. ubi aut non apparet. § qui id q et ideo i
certus qr otin iur ee q tpe otcus quantum erit ignoratu
r nunc uo cum agitur certum extimat. et ideo n ad factum r
sz ad int ee q certum factum e agitur certi condict. sz obstat.
ff. siquis in ius uo. non ie. l. ult. u dicit q cum quis in
iudicio sisti pmiserit et sic factum cu eo agitur incerti. sz
illud ubum sic exponunt. i. ex incerta stipulatione agitur
certi condictioe ad int ee. ut. in pdicta. l. certi condictio. Op Sz
instat q q int ee n est in obligone. g peti n pot. rx. imo
e. ut. ff. de re. iu. l. siquis ab alio § ult. Qo It qr quo
certi condictio pot opete ex legati ca ut dicit lex illa. certi condic
tio sine n pot. nam aut fuit legata res ppa testatoris aut
aliena. aut in spe. aut in gne. si res ppa testatois. ab adita
hereditate transfert dnium i legatarium. ut. ff. de furtis actio
g. pillare n ht condictoem cum nemo possit condice rem suam
pt quam a fure. ut. ff. usuf. que ad. ca. l. ult. n diceres res
pertii pmus. ut. ff. de condict. in. l. indebitum. Si res fuit
aliena legata aut in spe. et te n poss intentare certi condictio. cu
res legata in spe tal dby dnii qual e. ut. ff. i. de l. si a subst
tuto. § heres. et sic poss intentari condictio cum p condictoem tene
atur quis dare qr oportet eum dare face. ut. inst. de act. § sic
itaq discretis. et dare sit accipientis face. ut. ff. de v. ob. u r
aut n apparet. § ult. Si igne. siue fuit ppa testatoris siue
aliena. certi condictio n pot opete. cum res relicta ingne inc
ta sit. rx. dns. ms. sic notat in. l. illa certi condictio q opetit
p re aliena legata. que sna repplat ut dictum e nec ad
mitto q noluit notare. q loquat iure aliena legata i
gne ideo qr te hrs talem rem dare dby qua faciat accipi
entis. ut. ff. i. de l. l. si a substituto. § hrs. et ff. i. de l. si duo dni.
§ de cuict. nec hec admitto p ea qr res legata ingne est inc
ta. unde certi condictio n ht locum. dicas ergo q loquit iure ppa
testatoris qn fuit legata res incerta de certis. ubi gratia legauit u
nu seruum de seruis suis. opetit certi condictio ut detur unus de ill s
uis nec potuit transfre dnium qr seruus certus n fuit legatus
l melius loquit in quantitate legata. puta legauit. x.
libras ipialium q legatum certum e. quali aut q e in
quantitate sit certum notum. S. in hac eadem actoe ido
dico in quantitate relicta igne. qr si in spe. puta dnari
os quos in area hbeo. tunc tale legatum ab alio lega
to spes n distulerit et eet eadem oppositio que est supior
ut. ff. i. de l. si certus. et l. si seruus. § qui quinq.

act goner
Rca. de condictoe certi ex stiplatoe.

Et alia certi condictio de qua dns Jo. n tractauit in arbore
actionum. s. certi condictio que oritur ex stipulatione. Si eni
aliquis tibi certum quid pmittat. locum ht certi condictio
ex stipulat. ut. inst. de v. ob. in pn. et ff. si certum. pe. l. siqs
certum. Unde adhuc ut actio ista opetat tot sunt necia. Primis
q stipulatio interueniat. Scdm q stipulatio fiat r
inter presentes. ut. ff. de v. o. l. i. et C. de inutilib stip. l. ut in
t absentes. Tercium q stipulatio illa otineat quid
certum ut dicitur in pdicta. quid aut si certum dicat. l. ff.
si certum pe. l. certum. et de v. o. ubi aut n apparet. § i. Q
Quartum q psona sit talis q possit obligari. n ergo pupillus
sin tutore. ut. ff. de uo. l. i. inst. n is cui bois e inter dic
tum. ut. ff. de v. o. is cui et siqui siles sunt ut furiosus et n
te capt. ut. ff. de reg. iur. furiosus. et ff. de act. et o. furiosus
Quintum q res tal deducatur in stipulat. cui rei possis
hre omercium. ut. ff. de u. o. l. multum int est. Sex
tum q uba obligatoria interueniat. si eni nuda nulla da
retur acto nisi in casibz. ut. inst. de u. o. Septimum
q se intelligat otrhentes. aliquin hnt uisu in ptrea
ut. ff. de u. o. l. i. insti. Octauum q unus interroget et
alius rendeat ogrue et incontinenti. ut. ff. de u. o. l. i. § ii.
et iii. et iiii. Nonum q causa interueniat quare fiat
pmissio. ut. ff. de doli. ex. l. ii. et ff. de dant. Po. ac. In hac aut
hac actoe actor faciat tales positiones. Ego dico q fui sti
platus a te. c. libras. It tu me intellexisti. Ite
tu rendisti te illas m daturum. It tu es psona que po
tes obligari. It q m pmisisti bene rei illius habes r
omercium. Po. Rei. Et reus faciat tales positiones. Ego
dico q inter nos uba nuda interuenerit. It absens eram
qn tali die dicis stiplone int positam. It p sum
que n possum obligari. puta pupillus l tal. It res
illa pmissa n est in omercio meo. Ite tue interrogati
oni ex int uallo respondi. It sine ca tibi pmisi.
libell In hac actoe ocipiet actor sic libellum. Ago. o
t. qui m interroganti pmisit se daturum. x. libras impen
alium p codice que scrpsi sibi ul p patrocinio q sibi in
ca pstiti unde ut m d. x. libras. ago o tm ppono condictio
ne ex stipulatione. q sic recte ocipiatur libellus dicit
l. ff. si certum pe. l. siquis certum. et inst. de v. o. in pn.
Op Sz huic libello sic opponit et poss hec questio notari
sup pdicta condict. et o in sequenti. ois qui intentat certi o
dictoem siue gnalissima siue hac spalem siue illam
q oritur ex mutuo rem certa petit. alioqn n opetet certi o
dictio. ut. ff. si certum. pe. l. certi condictio si opetit. g pre
dicta certi condictio. ut. dixi. uidetur eo ut n opetat. p condict.
intendit aliquis o aduersarium dare face. ut. inst. de act.
§ sic itaq discretis. et dare e accipientis facere. ut. ff.
de v. o. u aut n apparet. § ult. Sz si res certa e danda tal

c. l. y. · aqua certum petere · debita · legatur · de v. o. · l. dubui · l. nuda · in hac aut · ipialium

dib; qualis e. non enim h' necesse facere debitorem creditoris
ut. ff. i. de l. si a substituto. § si cuius homo. 7 ar. ff. de act.
ept. l. excepto. in prin. quomodo ergo prrecta intenditur certi
condictio non ut. re. frustratoria est qd. qui enim promittit
se daturum certum fundum tenetur ad certum 7 tenetur dare. unde
merito intenditur certi condictio cum teneatur facere accipientem
ut. ff. de v. o. l. i aut. § ult. at in legato secus in quo i
si res spalit' legetur heres non tenetur eam dare sed tradere
ut in l. predicta. i. de l. si a substituto. § si certum. 7 sic p
hoc certo legato non competit certi condictio ut in superiori act. no
tum. Qo Jt queritur si res certa puta pecunia promittatur
in dotem ut detur. numquid agitur certi condict. ex stipula
tione. videretur q sic rationib; predictis 7 p. l. ff. de v. o. stipu
lationum quedam. contrarium putat dns mr 7 d dns p. imo
dicunt q detur ex stipulatu. hec dicit lex. C. de rei. uxorie
uxo. act. l. unica. Qo Et quare ad certum datur actio i
ex stipulatu. re. ideo. q si daretur certi condictio p dote. i
iam esset condictio mulieris deterior q esset stricti iuris
licet actio ex stipulatu sit bone fidei. ut. inst. de act. § actio
num. Qo Jt quid dices de fideiussore numquid tenebitur i
certi condict. p. dicit q non. dns mr contrarium sentit. ut dicas
ad quid tenetur fideiussor utrum ad certum an ad incertum ut
ut in ipso casu competat certi condictio. in quo casu ex stipulatu
nec est illud q est in dote. q tamen actio ex stipulatu q
certi condictio e stricti iuris. Qo Jt queritur q sit ideo quare
stipulatio teneat. si p promitto hominem in genere. 7 si promitto
fundum i genere non. ut. ff. de v. o. ubi. aut. § i. re. ideo
stipulatio tenet in homine q homo certas partes h' q minui
tamen non possunt. 7 ideo ibi stipulatio tenet non est mirum
dominus dabis in homine qualem qualem ne spoliaberis.
ut. ff. de solut. qui. x. § pen. at in fundo ideo q fun
di destinatione patris fa. constituuntur. ut. ff. i. de l. i. q
minem. § pen. unde nulla esset stipulatio q posset dari una
gleba quam non expediret habere. hec ergo ratione considerata
stipulatio teneret 7 si domus promittatur sicut in homine di
ximus cum domus h' certas partes. ut. ff. de usufr. cum
qui edes. 7 ff. com. pred. si quis edes. § si quis partem
s; ita dicimus tenet promissio vel legatum in domo si te
stator vel promissor h' domos. ut. ff. i. de l. si domus
ipsi in possessione. erit. ergo idem in promissione hominis ut ita demum
valeat si promissor h' homines. re. non. s; in domo
ideo q qm aliquis legat domum 7 nullam h'. de ri
sorium e legatum. deridetur enim ille 7 irrisor e
qui domum non h'. at in hominib; hoc non e. multi enim
sunt p'bi qui homines non h'nt. 7 ideo stipulatio est indi
stincte ut in genere tenet in homine ut dictum e. Qo Jt
q si homo generalis promittatur qua actione petitur. re.
actione ex stipulatu. cur. aliud si x. solidi promittan
tur. qui petuntur certi condictione. ut. inst. de v. o. l. stip
ulationum quedam. 7 l. i aut. re. ideo q denariorum ea
dem est potestas licet in hominib; sit secus sicut in superio
ri actione notum. Qo Jt queritur an in stipulatione t
sit causa inserenda. puta promitto c ex tali causa. re. multi
sapientes admittunt q non. q lex dicit indistincte. si
aliquid certum promittatur. agitur certi condictione. si certum
ex stipulatu. ut. inst. de v. o. stipulationum quedam.
7 l. i aut. q enim contrarium placuisset legis latori appo
suisset de causa. ut. ar. C. de caducis toll. l. unica. § in fi. i
Jtem lex non distinguit nec nos distinguimus. ut. ff.
de leg. p. pe. lib. pos. 7 ita. l. i. ff. de publiciana. de preca.
ff. de aleatorib; l. i. Jt si relinqueretur causa in stipu
latione. iam requireretur causa cause. 7 sic res abiret i
in infinitum. q evitatur i iure. ut. ff. de re. iu. adi
no pro. § si post adi tum. 7 ff. de acq. re. l. qui

in prin. eiusdem si certum pe. l. si quis certum eiusdem de ver. o.

bona fide. certa fine. Jt causa cause non exigitur. sic nec ob
ligatio ex obligatione. ut. ff. de re. iu. l. si se non obtulit. § ii.
sic nec lis ex lite. ut. C. de fruc. 7 litis ex. l. terminato. Jte
lex dicit. inst. de v. o. q stipulatio sic contrahitur promittis p
mitto. facies. faciam. dabis dabo. numquam tamen de causa fit
mentio. unde tamen ut contrarium 7 hoc contra sentit dns mr q causa debe
at in stipulatione inseri. in stipulat. puta promitto tibi ex tali i
causa. aliquin stipulatio nulla quo ad effectum q agenti ob
stat doli exceptio. Jt obligatio sine causa condicitur. ut. ff.
de doli. ex. l. ii. § circa. 7 ff. de condict. sine causa. l. qui sine causa
7 ff. de pluribus. cum de indebito § ult. Jt nuda ratio non facit
aliquem debitorem. ut. ff. de const. nuda. nec potes dicere qd
perfirmat stipulatio facta tamen de causa. non est verum numquam enim
perfirmo dictionem non mentib; ut verum dicitur. quos causas i
notat dns mr. ff. man. l. idem. Jte vide ubicumque causa
non interuenit nichil e q agatur. ut in in fact. ut. ff. de pactis
fact. l. cum hii. § Jn hac causa. Jt si petatur missio causa inquiri
tur. ut. C. de edicto. divi. adri. toll. l. ult. Jtem e in apoca.
ut. C. l. e. de apocis publicis. l. i. nec obstat si dicis. legis
lator non expressit. unde e in libro inst. p rudes. s; expressit i
libris. ff. ut. dixi. si alibi actio editur. ut. C. de edendo i
edita non tamen sufficit si non edatur cum causa ut. s. notavi de causa
agendi. q enim ponitur de verbis. puta promittis. promit
to. ponitur ideo quo ad obligationem ut ligeris per stipulationem
qui dicit verba illa ligant non tamen cum effectu nisi causa p
cedente ut dictum e

De certi condictione ex mutuo. Rica.

St 7 tercia certi condictio specialis que specialiter datur pro mutuo. si ei
alicui mutuasti pecuniam tuam vel illud q continetur pon
dere vel mensura. tenetur tibi restituere illud certi condict. ex
mutuo. ut. ff. si certum pe. l. i. 7 ii. 7 inst. quib; mo. re.
con. ob. in prin. Jn hoc ad hoc ut actio ista competat tot sunt ne
cessaria. Jn primis q interveniat contractus. s. mutui. hoc est
ut res ipsa interveniat contractus enim iste re contrahitur. ut. in
inst. quib; mo. re. con. ob. in prin. Secundum q res illa q
datur mutuo sit talis que consistat in pondere. numero vel mensura.
ut. in predictis legib;. Tercium q res illa sit mutuan
tis 7 sic q fiat de tuo meum aliquin mutuum non e. a prin
cipio nisi recociliet postea stipulatione consumptione. vel usuca
pione. ut. C. si certum pe. quamvis. ff. de fidei. si quis pro eo § si
nummos. consumptione. ut. ff. si certum pe. l. nam 7 si fur. usu
capione. ut. ar. ff. de iure dot. paulus. 7 ff. de const. cum mor
qui aliena 7 l. si aliena. Quartum q persona sit ta
lis que dat mutuum q possit obligari. non ergo pupillus
non furiosus. ut. ff. si certum pe. l. nam 7 si a furioso. Quin
tum q in eadem bonitate reddatur. ut. ff. si certum. pe. l. cum
quid mutuum. 7 hoc e q dicit. l. ii. ff. si certum pe. q magis
recipit functionem in genere suo p solutionem quam p speciem. qui
dicit re soluta in eod genere. q p frumento frumentum. p
vino vinum. vel species data mutuo soluta. q non est verum i
q illa species soluta que fuit data mutuo. q illa e consumpta
s; p omnimodam similitudinem videtur eadem species soluta i eo
de genere frumenti q ita bonum reddetur 7 reddi deb;. Sextum q
ideo interveniat numeratio q ille qui recipit incontinenti oblige
t ut excludat dantio causa mortis 7 dantio ob causam. ut. ff. si
certum pe. l. non omnis. Septimum q non sit certum i contractu.
nam si credo mutuare 7 tu recipis ex causa donationis vel e converso
mutuum non contrahit. ut. ff. si certum pe. l. si ego. qo Circa p
dicta de multis queritur. tempo sic. contractus. Jste de re contrahi. Jtem
e in contractu permutationis 7 aliis innominatis. ut. C. de re. p. l. ex
placito 7 ff. de p. v. l. naturalis. que e g differentia inter istos contractus
re. contractus iste 7 similes ut depositum 7 commodatum re ipsa contra

animo

cumulat

Sit soluta q non
q illa species fuit
ta que fuit data
mutuo.

hunt. nec an̄ oriuntur quā res q̄ui intuenīat. hodie res ī
tuentur. hodie oritur ꝯtractus. ꝯtinet aut̄ ꝑmutatōis ⁊ alij
innoīati ꝯceptūtur sic. qꝛ ꝓ intuenīt pactū nudum ꝛ
d̄ꝑmutando q̄ nālem tm̄ inducit. postea intuenit res ī
res intuentis oꝑat ut exnāli ꝓcedenti agat. hē dicit lex
ꝓdicta explacito. n̄ intelligas q̄ rei intuenīt inducat ꝛ
actioēm s; pactum nudum ꝓcedēs ⁊ rei ītuentus subse
quēs inducat. ⁊ ꝓꝑ hec ꝯtractus innoīatus d̄r uestiri rei in
tuentu ſm q̄ hec notat dn̄s m̄s in sūma. C. de re. ꝑ. circa
ꝑn. Q°. Scdo querit̄ quare mutuū ꝯstituitur in reb; illis tm̄
que ꝯstant ponde. nuo ul' mēsura ut dictum ē. R. qꝛ res
iste ꝓꝑ oīmodam similitudinem ⁊ eandem bonitatē in su
o gn̄e recipiunt̄ functioēm. ut. ff. e. l. ii. q̄ q̄ eadem sp̄es
ur̄ soluta. ut si mutuas m̄. x. solidos imꝑialiū. ⁊ tu r
restituis m̄. x. solidos imꝑialiū ꝓꝑ oīmodā similitudi
nem ⁊ bonitatem uidentur q̄ illi ꝑmi solidi redditi.
S; si hec ē q̄ in his que ꝯstant pondere nūo ul' mēsura
ꝯstitur mutuum. ergo in oīb; reb; d̄mūdo ꝯstitur quo
tum cum oēs res d̄mūdo ꝯtineātur ul' ponde. nūo ul' m̄
sura. nam n̄ est res aliqua que n̄ possit ponderari ul' nūa
ri ul' mēsurari. ergo ī oīb; in equo. in pane ꝯsistit mutu
um. vn̄ multoties querit̄ circa istu. Q°. Quid si oues ī
nūaui pone cētū ⁊ illas t̄ dedi ē mutuū. It̄ quid si unū
panē. It̄ quid si libros ad pondus recepturus librum in
eq̄ eod̄ ponde. ⁊ oues in eodem nūo ⁊ aliū panē. R. in
oīb; talib; mutuū n̄ ꝯstitur. In mutuo em̄ tria ꝯsidera
mus. naturā. ꝯsuetudinem ⁊ aptitudinē q̄ nature ad
aptatur. Est em̄ hec natura pecūie ut sēp d̄tur ad nume
rum. ⁊ sic dico in frumto ⁊ in hīs q̄ ꝯsistunt pondē. nūo
ul' mēsura. libri uō n̄ sunt ad hec īuenti ut d̄ntur ad pōdus
īmo ꝑ bonitatē extimatoīs. Id̄ in oīb; sīlib;. nam si do
tibi unum bouem ū aliū m̄ des. nūquā dabis m̄ bouem
eiusdem bonitatis. It̄ quattuor ꝯsidera ī mutuo. s. ac
tum. ū si do peccuniam ī sacculo n̄ est mutuū qꝛ sacculū q̄
redde d̄bes ⁊ n̄ pecūiā in q̄ntitate. ⁊ sic ex his que dicta sūt
patet q̄ ī pane dato n̄ est mutuū neq; ꝯmodatū qꝛ usu
ꝯsumit̄. ut. ff. ꝯmo. l. iij. ⁊ ult. erit ergo ꝯtractus innoīa
tus do ut des. ⁊ hec ꝯ notat dn̄s m̄s in sūma. si certum pe
tat. It̄ in eo q̄d dictū est. s. qꝛ mutuū regaliat̄ co
sūptiē. querit̄ quomō hec eē possit. nam ur̄ q̄ regalia
ri n̄ possit. ab initio em̄ mutuum nullum fuit qꝛ pecūiā
fuit alena ⁊ sic non potuit fieri d̄tuo meum. ut. ff. si cētū
pe. l. ii. si ergo a ꝑncipio nullum fuit. g̊ tractu tp̄is ex post
facto n̄ ꝯualescit. ut. ff. d̄ reg. iuris. q̄ ab initio. It̄ tam in
ꝯtractib; quā in delictis respiciēm̄ initiū utrū debeat uale
re ul' n̄. ut. ff. man. l. si procuratorē. ꝑ. iḡ. ⁊ ita d̄terminat
dn̄s m̄s gn̄ale illud initiū spectandū. R. re uera regalia
tur mutuū ꝯsūptiōē. ut. ff. e. nā ⁊ si sīn. nec obstat regu
la. q̄ ab initio ⁊ c̄. q̄m t̄c obtinēt illa regula. qn̄ solum tē
pus allegabitur ad ꝯfirmādā rē que fuerit inutilia.
at hic allegat̄ aliud. s. utilitas q̄ secuta ē m̄. s. qꝛ ille
d̄bitor peccuniam illā expendit. ⁊ adō sibi ꝓfecit sic in rei ꝛ
ūitate fuisse; creditoīs ⁊ sic ꝓꝑ istam utilitatē que secu
ta ē n̄ inspiciēm̄ initium s; finē ⁊ ita soluit̄ oppositio
ff. man. si ꝑcuratorē. Q°. It̄ scdo querit̄ circa ꝯsūptioēm ꝛ
m̄ oritur oriat̄ c̄ti ꝯdictio ex n̄uātioē n̄. qꝛ fuit pecūiā
aliena ex ꝯsūpt̄. n̄ qꝛ non ē modus ꝯnuātus ī iure ex
quo aliqua actio oriat̄. R. dn̄s m̄s. d. q̄ oritur ex n̄uati
oē ꝓcedente re m̄ secuta. s. ꝯsūptioē. nam ex ꝯditionali
stipulatiōē demū post ꝯditioēm oritur actio n̄ m̄ ex ꝯditioē
s; ex stipulatioē. ut. ff. qui. ꝑ. ī py. hi. l. socior. ⁊ sic. R.
aliā qōi que sil' notatur in eo qui accipit peccuniam mu
tuo a furioso quē credo bonitē ꝯpotē ⁊ sane mētis. ut.
ff. e. si a furioso. vn̄ oritur illa c̄ti ꝯdictio utrū ex n̄uā

tione an ex ꝯsūptioē. ex n̄uātioē n̄ qꝛ n̄uātioēm ꝓcedere ꝛ
d̄b; ꝯsensus. q̄ in furioso n̄ est. ut. ff. d̄ optioē le. si tibi
⁊ ff. soluto. m̄io. l. ii. in fi. nec em̄ potes dicē q̄ ex ꝑsumi ꝛ
ul' tacite possit furiosus ꝯsentire maxime hīc n̄ desidē
ratur ꝯsensus expsus. ut. ⁊ ar. ff. l. c̄. qui ꝯdictum. ex
n̄uātioē n̄ qꝛ non est modus ꝯnuātus iure ex quo ꝛ
actio oriatur. ut. s. dixi. It̄ lex m̄ uelle q̄ ex n̄uātioē
ut. ff. ꝯfidei. siquis pro. ⁊ si nūmos. Si ergo non ori
tur ul' q̄ dn̄s. Jo. R. ꝯ dixit dari utilē furioso. ut. ar.
C. d̄ act. ⁊o. l. i. dn̄s m̄s sic ꝓdictis rōib; n̄ ꝯsentit. imo
dicit. ī hec cāu dari c̄ti ꝯdictioēm gn̄alem ul' sine causa. u
ff. si certum pe. l. si eme ꝯtractum. It̄ in eo q̄ dictū
ē. s. q̄ mutuum regaliatur usucapioē sic in d̄uatioē
cā mortis qn̄ res aliena mortis cā datur. ut. ff. d̄ do
cā mortis. qui alienam. ⁊ l. si alienam. ⁊ sicut in
nat. cā. mor. qui alienam. ⁊ l. si alienam. ⁊ sicut in
dante. qn̄ res aliena datur in dotem. ut. ff. d̄ iure dot. ꝑ
cultus. Q°. Queritur ꝑmus quo mō peccūiā data mutuo
possit usucapi. nā si peccūiā data mutuo sit d̄ mea tua. g̊
usuc. cessat. ut. ff. d̄ publiciana. l. i. It̄ si potest usuca
pi ergo n̄ fuit mutua. male ergo d̄r mutuū regalia
ri usuc. R. re uera n̄ est mutuum qꝛ loquitur d̄ pec
cunia aliena data mutuo. s; ē mutuum quo ad intē
tioēm ⁊ ꝓpositum mutuantis q̄ bn̄ regaliatur sicut ꝛ
habes in hec sil'. donari n̄ pot̄ nisi q̄ sit ei cui donatur
subaudi quātum ad ꝓpositum donātis. ut. ff. d̄ dona
tōib;. l. in edib;. ⁊ ult. cū res aliena datur ⁊ usucapi
tur. Q°. Scdo querit̄ quō peccūiā possit usucapi. R. ī
bn̄. ⁊ notabile sic illam peccuniam quā tibi mutuaui n̄
expendidisti s; habuisti eam in ārca usq; ad triennium ⁊ sic
usucepisti ⁊ sic amodo n̄ pot̄ uindicari ⁊ sic mutuū re
ꝯualiat̄. s; ſm hec non ē necessaria usucapio. nā ecce
habes peccuniam meā ⁊ n̄ usu cepisti. nūquam poteris ue
dicare. ꝑ quos testes ꝓbabo q̄ illi d̄narii fuerit mei.
certe impossibile est. certe in casu isto sim̄ pot̄ ꝓbare nō
ꝯtestes ꝑ ꝓbatio. ut. ff. d̄ test. tu. duo sūt titii.
Quidam tm̄ dixerit q̄ posset sic uendicari peccūiā ꝓbā
ri d̄narium qn̄ illa fuit in quodam sacculo sic signa
ta quā testes uiderit poni ī sacculo ⁊ h̄ peccūiā erat il
la forte qꝛ illam recepit a d̄no ꝓ uendicatioē cuiusdam rei. ē
te nec hec exemplum ē aliq̄. qꝛ si quererentur a teste q̄
modo ille qui mutuauit peccuniam fuit dn̄s peccūie. cer
te nullus hodie dicet. It̄ alia rōe ille qui h̄uit pec
cuniam sic signatā quomō possit eam dare mutuo
n̄ eam nuāret ⁊ sic remoueretur sigillum ⁊ sic mu
tuaretur sic sigillata. n̄ eēt mutuum qꝛ eēt data ꝛ
ī specie n̄ in quātitate. ut. ar. i. d̄ r. l. si ꝑ uius plium
insi. ⁊ l. s; ⁊ si certos. Q°. It̄ pone post usucapionem pec
cuniam. creditor petit peccuniam ad bitore. d̄bitor restitu
it qꝛ nec retinē pot̄. ut. ff. d̄ dant. cā mor. qui alienā
⁊ l. si aliena. ⁊ ff. soluto m̄io. l. si aliena. ⁊ ff. pote
rit postea dn̄s uindicare peccuniam ab illo creditoē. Simi
le q̄stio notatur in. C. d̄ pigno. usucapio. Si dicis sic
obstat qꝛ d̄bito usucapiendo factus fuit dn̄s. igitur
d̄sinit ipse eē dn̄s cū duo in solidum dn̄i eē n̄ possit
ut. ff. ꝯmo. sicut certo. ⁊ si duob; uehiculum. It̄ six
uni ē acquisitum. ergo alī amisit. ut. ff. ex quib'
cā. ma. d̄ niq;. Sed idicas q̄ n̄ possit uindicare iam ē
ditor ille locupletabit̄ cum iactura aliena q̄ ē ꝯ iu
ra. ut. ff. d̄ ꝯdict. in. l. nam natura. R. admitto ꝛ
dn̄m ad uindicandū illam peccuniā s; ꝓbare pot̄ pecc
am eē suam. Q°. It̄ in eo q̄ dictum ē q̄ regaliat̄
stipl̄oē. querit̄ quō stipulatio pot̄ eē tanti ualoris
ut actio illa q̄ d̄b; oriri ex n̄uātioē oriat̄ in ō exsti
pulatioē ⁊ actioēm d̄no ꝯpetētem possit sibi auferri.

ut C. si certum pe. l. quamvis. Item stipulatio operatur ut mutuum valeat inter istum creditorem et debitorem non quod non domino preiudicetur. nam dominus cuius pecunia data est mutuo potest pecuniam ab isto debitore condicere et sic iste debitor tenetur illi creditori. ut ff. de reb. cre. si fi. l. i. § si filius cum. **Q.** Item queritur. mutuo tibi pecuniam meam. eam stipulor a te michi reddi sicut tota die fiunt creditores. unde oritur actio ex mutuatione an ex stipulatione. Respondeo ex stipulatione. ut ff. de novat. l. si ita stipula. § ult. et l. cum enim. ff. de procurato. et hic § cum quis. hec si stipulatio utilis est. Si autem stipulatio sit inutilis. puta quia stipulor alteri. tunc ex mutuatione oritur. ut ff. de v. o. § qui rome. § grisogonus. candidi. flavius. **Libellus.** In hac actione concipiet actor sic libellum. Ago ego R. contra C. a quo peto x. libras imperialium vel x. uncias auri quas sibi mutuavi. unde quod predictas uncias michi solvat. ago contra eum proponendo certi condictionem de mutuo. quod sic recte concipiatur libellus dicit lex. ff. de triticaria. l. i.

Op. Sed huic libello sic opponitur. tu petis quod ego reddam tibi x. libras quas michi mutuasti. non potes aliquo modo petere. certum est quod ille facte sunt mee. ut ff. si certum pe. l. ii. Item illas consumpsi vel immiscui. et ita videntur extincte libre ille. ut ff. de solut. si pecuniam. Si ergo illas petis impossibile petis. Respondeo. verum est quod veritate inspecta non peto illas quas tibi mutuavi in vero. sed videor iuris fictione petere omnimodam similitudinem et quia eodem genere recipiunt functionem illas easdem petere. ut ff. si certum pe. l. ii. **Op.** Item adhuc opponitur. nam non videtur quod certi condictio bene sit intentata. immo debuit intentari actio que proprio nomine vocatur si certum petatur ut dicit lex. ff. de triticaria l. i. nam qui certam pecuniam numeratam petit illa actione utitur si certum petatur. debuisti ergo dicere in libello proponendo actionem si certum petatur. Respondeo. illa verba actionem non denotant secundum dominum meum. licet domino m. visum fuit contrarium. immo illa verba sic exponimus. si certum petatur. supple quia certum petitur. agendum est certi condictione que pro mutuo competit ut dictum est. sicut alibi dicitur si quis rem suam intendit in rem est actio subaudi proponenda s. rei vindicatio. non tamen intelligas quod actio in rem sit actio. ut inst. de act. § i. in fi. **Op.** Item obicitur quod non competat hec certi condictio. certum est quod si debeo x. uncias. teneor in genere non in specie. unde et ideo quare incendium ere alieno non eximit debitorem. ut C. si certum pe. l. incendium. et quod est in genere non est certum. ut ff. de solut. qui hominem. et l. cum quis. § plt. quo modo ergo x. uncias debitas in genere que incerte sunt intentatur certi condictio. Respondeo. verum est quod x. uncie debentur in genere. tamen ideo certe dicuntur propter omnimodam similitudinem et extimationem et bonitatem cum tocius pecunie eadem sit vis ac potestas. ut ff. de eo quod certo loco. l. et ideo. **Q.** Item queritur numquid pro musto possim petere vinum vetus vel econtrario. vel debitor possit solvere. Respondeo. puto non. nam ex voluntate contrahentium procedit. nec econtrario. hoc dicit l. ff. si certum pe. cum quid mutuum. pauperinum tamen triticum quidam dixit quod pro vino veteri melius volebat ipse mustum sic dicens. Est melius mustum quam vinum credo vetustum. hoc dico vere si querere sit tibi cure. Mens propter nu veteris libamine vini. Torquet. sed mustum facit hic sermone vetustum. **Q.** Numquid pro imperialibus aurum vel econtrario. vel pro marcha argenti sterlingos vel venetianos vel ianuenses vel econtrario. videtur quod sic. ut ff. de auro et ar. le. l. i. in fi. sed l. ult. contra. ff. de solut. l. paulus. Respondeo creditore. sed lex illa paulus loquitur quando dampnum passurus est creditor. sic ergo non patitur dampnum audiri debet pro marcha argenti si datur venetiani auditur quia non est aliquid ex admixtum. In alia forte pecunia secus. et quia dampnum esset passurus creditor et quia aliud pro alio solvi non potest creditori invito. ut ff. si certum pe. l. ii. exceptis quibusdam casibus. C. de solut. et autent. nisi. C. de sacro. s. ec. autem hec ius. et mea novali. et

ff. de re iu. miles. § decem. et in re aliena legatum ut potest heres dare pecuniam. ut ff. i. de le. si dom. § in pecunia. Item in suo legato ut in eadem lege.

De condictione triticaria. Rca.

Sicut prima condictio est generalis. sic est et alia generalis que vocatur triticaria per quam petitur res omnis sive certa sive incerta. sive corporalis sive incorporalis preter pecuniam numeratam. ut ff. de triticaria. l. i. § i. unde si queritur quare actio ista fuit inventa cum fuisset illa generalis certi condictio. Respondeo. non est verum. nam habent se ista ut excedentia et excessa quia vincit et vincitur ista generalior illa. nam per istam petitur res certe et incerte. ut ff. e. l. i. per illam tamen certe. ut ff. si certum pe. certi condictio. Item per istam res corporales et incorporales puta futures que incerte sunt. ut ff. de v. o. vel aut non apparet. § q. ad q. et l. stipulatio eadem § cato. per illam autem petuntur species vel quantitates ut ibi diximus. Item per istam petuntur corporalia si tamen non sint preter quam in casibus. incorporalia autem petuntur sive sint iura sive nobis debita. ut insti. e. l. i. § ult. et l. ii. et l. i. § et generaliter infi. et hoc denotat sequens § adversativa autem. aut enim rem autem suam et cetera. et hec notat dominus meus in summa tituli istius. Certi autem condictio generalior est ista quia per illam petitur et pecunia numerata. per istam autem non. ut ff. e. l. i. in prin. Concordant autem quia sicut illa personalis. ita et ista. sicut illa ex contractu vel quasi. sic et ista. unde quecumque diximus que sunt necessaria quod actio illa competat. eadem desiderantur et in hac actione sequuntur que omnia in illa actione. quare et sicut illa desiderant super certi debiti intentari. Item sicut illa mutatur contra fine. ut ff. de usuf. quemadmodum ca. l. ult. sic et ista contra furem emptorem et expulsorem. ut ff. e. l. i. § ult. et l. ii. Si autem pro incerta desiderantur quod res illa incerta vel sit tua vel tibi debita ut in superioribus ut dictum est. Item eedem positiones possunt hic fieri ex parte actoris et rei sicut facte sunt in certi condictione generali quas ibi invenies. **Libell.** In hac autem actione concipiet actor sic libellum. Ago contra T. a quo peto rem talem puta equum talem et sic pro certa vel equum et ita in genere et sic pro incerta. quendam equum michi debet ex causa tali. puta quia promisit vel aliam causam adiciet. unde quod michi predictum equum solvat. ago contra eum proponendo condictionem triticariam. quod sic recte concipiatur libellus dicit lex. ff. e. l. i. eodem modo concipies libellum pro mobili et immobili pluribus et pro aliis. Sed ideo dixi in libello pro re tibi debita proponi triticariam. quia rem tuam per hanc actionem non petes nisi pro re furtiva vel re mobili vi abrepta. vel pro qua quis per violentiam acceperit si dominus fuit. aliquando solam possessionem condicet. ut ff. e. l. i. § ult. et l. ii. Omnia autem que dicta sunt circa libellum in certi condictione generalissima hic possunt notari. Illud autem in hac actione notandum quod videtur variare cuius temporis fiat extimatio. utrum ad tempus litis contestate vel rei iudicate vel alterius. Et sic hic occasione summa nota breviter quicquid obtineat tam in bone fidei contractibus quam stricti iuris. et hec dico breviter quia copiose notat dominus meus. ff. de triticaria. l. in hac actione quotiens petitur res vel interesse vel extimatio. quod cuius temporis debeat haberi consideratio refert ex quo contractu agatur: aut ex bone fidei. aut stricti iuris. si ex bone fidei. non habetur consideratio ante more. ut in ff. de act. empt. l. § si per venditorem et contestatum ad tempus sententie. ut ff. commo. l. sed et si. § in hac act. ut quociens quo tempore res fuit maioris precii extimetur. Idem est et in stricti iuris si agatur contra aliquem ob dolum. ut ff. de triticaria. l. in hac actione. Si vero agatur ex culpa in contractibus bone fidei. sicut quod dictum est in stricti iuris iudiciis habetur ratio ante more usque ad litem contestatam. ut quandocumque tempore res fuit maioris precii prestetur. de tempore autem post litem contestatam non habetur ratio in contractibus stricti iuris quia illud venire non potest iure actionis nec illud enim quod petitum est. Hec omnia vera sunt quotiens petitur res interesse vel extimatio. Verum si petantur accessiones in bone fidei. ante more. In stricti iuris autem petere quod meum fuit interest ante more. aut in debitum contestate ante litis. ut ff. de usuris. videamus. intelligas de accessionibus naturalibus puta de fructibus. civilis enim accessio numquam prestatur in

contractibus stricti iuris, nisi vinculo stipulationis. ut. C. de usur. q. uis. et C. de condictionibus. in. l. i. nec obstat quod lex dicit quod usure in rem fructuum obtinent. ut. ff. de usuris. l. usure. &. um est in contractibus bone fidei. OP Set prime distinctioni videtur obstare. l. ff. man. l. hominem. nam ibi in stricti iuris iudiciis non habetur ratio more contingentis aut litis contestate sed tamen illius temporis quo agitur. Set &. ibi illud de iure est ut si agatur man. contra fideiussore. contrepetitur homo solutus habetur ratio extimationis eius temporis quo solutum non quo agitur. cum forte eo tempore homo erat mortuus vel multum deterioratus. non enim debeo considerare qualis sit homo solutus nunc eo tempore quo ago sed qualis fuit quando solutus per cuius solutionem te liberavi. adde hec ratio est quod si homo esset factus melior non potes autem petere nisi illud quod solvisti. In stipulatione autem si petere hominem in dari quem promiseras. talem debes dare qualis est. nisi forte fuisti in mora. tunc enim debet considerari tempus ante. et hoc dicit lex tamen sequens. non in eadem. l. hominem. et quod dicit ibi aliter verum est in illo casu quando illud solvit mandato debitoris. aliter autem in utroque iudicio et bone fidei et stricti iuris habetur ratio illius more que contigit ante litem contestatam ut dictum est.

De condictione ob causam. Rubrica.

Si des aliquid alicui propter aliquam causam et causa illa non sit secuta repetere potes quod dedisti per condictionem ob causam. ut. ff. de condict. ob. c. l. i. et obrem. Illud tamen in primis nota quod causa proprie dicitur de preterito. res dicitur de futuro. ut. ff. de condict. ind. l. si ita legatum sit. in fi. et ff. de condict. in. causam. unde deberet dici potius condictio ob rem. sed improprie ponitur causa pro eo quod futurum est. nam ista condictio respicit futurum. condictio indebiti respicit preteritum. Unum adhuc ut actio ista competat tot sunt necessaria. In primis quod contractus innominatus interveniat sed non omnis ut notat dominus meus in prin. sume. t. isti. sed tamen ideo ut des vel do ut facias. ut. ff. de p. v. nat. et at cum do. et ff. de rer. p. l. i. in fi. Item contractio contractu innominato in do ut non facias. ut. C. de condict. ob. c. da. l. ea lege. In facio enim ut facias et facio ut des ideo non habet locum quia cum hec condictio datum repetat in isto habet in primis casibus locum quia datum potest repeti. ac factum nunquam vel repeti potest. ut. ff. de condict. in. sin. sorte. et libertus. quia facta que infecta fieri non possunt nullum ius constituunt. ut. ff. de cap. et post. li. re. l. in libello. et fa. hec assignatur alia ratio in facio ut des. vel quia cum ibi oritur de dolo. ut. ff. de p. v. nat. et quod si facio. quod non admittit secum aliam rationem actionem specialem. v. C. de dolo. l. de dolo. et ff. de dolo. l. ii. licet actio de dolo cum generali concurrunt. s. cum condict. cum generalissima contra tricennaria. In contractibus enim nominatis non habet locum. ut plus. ff. de re. p. l. i. in fi. licet con. dixit contra. ar. ff. de act. ept. l. excepto. et is qui vina. Set ibi loquitur non in contractu in dicationis sed in contractu actum qui est spal. contractus per se. ut. C. de fide instru. l. contractus. In mutuo autem contractu nominato. s. datione qui hodie nominatur est. habet locum condictio ob causam. ut. C. de dat. sicque ar. et ff. de re. p. l. i. et ... exceptio. in mo contrarium. datur. ut. C. de donationibus. que sub mo. l. i. Secundo quod causa apponatur ob quam aliquid datur. Tertium quod causa illa futuri temporis respiciat aliquam si preteritum habet locum condictio in. Si enim tacite geritur in mente. non induc. condict. ut. ff. de condict. ob. c. l. i. et ob rem. et C. de condict. obt. c. l. sureptech. Quartum quod causa illa sit honesta et non impossibilis et non contra bonos mores. et quod sit finalis non impulsiva. v. ff. de condict. ca. da. l. i. et l. ii. et C. e. dictam legem. et ff. de condict. obt. c. et obrem. et ff. de dat. l. ii. et ult. et ff. de condict. in fi. filius. et ff. de act. et ob. non solum. et ff. de v. o. impossibilium. Quintum quod adhuc ut ista condictio locum habeat oportet quod causa illa deficiat. i. non sit secuta. et sic quicquid datur ob causam cum non secuta repetitio competit. ut. ff. de condict. obt. c. l. i. et obrem. et hoc intelligas quando non sequatur culpa accipientis vel verum si deficiat casu fortuito non est locus repetitioni. ut. C. de condict. obt. cam. l. pen. et ult. Sextum quod penitentia non interveniat et hoc est nota dignum quod penitentia contractus innominatos rescindit. sive fiat gratia mea et tua sive mea tantum. i. dum modo tu consueveris in de primis. ut. ff. de condict. sin. ca. l. si pecuniam. § pe. &. et § Set si accepit. et l. de di. et l. Iudicium modo non inchoavimus. ut. ff. e. l. quod servus. Contractus autem nominatos penitentia non rescindit. ut. C. de act. et l. ob. l. sio. et C. de usuc. pro dato. l. vivum. preterquam in mandato. societate et deposito. ut. ff. deposi. l. i. et pen. contractus. man. et recte. et in sic. pro socio. et cura. et. et est ratio in mandato quia non de primis sicut dominus vel procurator. ut. ff. man. si procuratorem. et mandati. et l. si mandavero tibi. et ult. In societate agitur ad interesse. ut. ff. pro socio. l. Set et so cius. et ult. In deposito non tenetur depositor depositario ne revocet. hec exempla notat dominus meus in summa. t. istius. primum in mandato. ultimum in deposito placet mihi. In societate illud iudicatur quia hoc idem est in omni contractu quia si me penitet teneor ad interesse. In illis autem duobus nullo modo teneor. Queritur que sit ratio quare penitentia rescindit contractus innominatos. dominus meus hanc rationem assignat quia cum sint debiles in contrahenda obligatione ita et in ea retinenda. Illud tamen nota quia si causa secuta sit propter quam aliquid datum est nunquam datum repetitur sive causa illa concipiatur affirmative puta ut aliquid facias. sive negative puta ne ad iudicem vadas vel quod diu enim non itur pecunia data non repetitur nec tamen ille caveri qui pecuniam recepit nisi actum sit ut caveret. ut. ff. de condict. ca. da. l. de di. nec est locus mutiane cautioni vel quia illa locum habet in relictis. ut. ff. de condict. et d. l. mutiane cautionis. Casus tamen est ubi si aliquid dotis causa sequitur et locum habet repetitio me penitente. s. si do ut parentem vel condictum quia fui institutus sub condictione. ut. ff. e. l. i. et si parendum. sed ideo ibi evenit dicit dominus meus quia tacite agebatur ab utroque ut si vellet peniteret. p. aut aliter dixit. refert quoties datur aut ut aliquid fiat. et tunc illo facto non datur repetitio. aut ut aliquid obtingat. et tunc si obtingat. nichilominus repetitur. ut. ff. de dat. ca. mor. l. senatus. in fi. primi. rei. Po. Ac. In hac autem act. actor faciat tales positiones. Ego dico quod dedi tibi. x. ut capuam ires. Item causa illa fuit honesta et possibilis. Item fuit finalis quia aliter non essent vel daturus nisi ires capuam. Item penitet me et nolo quod vadas. Item causa illa propter quam dedi secuta non est. Po. Rei. Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico quod causa propter quam dedisti fuit turpis turpitudine excepta tua interveniente. Item causa illa fuit impossibilis. Item fuit contra bonos mores. Item fecit per casum fortuitum. Item causa illa fuit impulsiva nam aliter eius non datur. Item ego iam incepi... Libell. In hac autem act. actor concipiet sic libellum. Ago contra t. cui cum dederim. x. ut capuam iret. vel ut servum suum manumitteret quod cum non fecerit. decem que dedi peto mihi restitui, propono condictionem ob causam vel sic. ago contra t. cui cum. x. dederim ut capuam iret. vel ut servum suum manumitteret et me penituerit re integra et sic causa propter quam dedi secuta non est. illa. x. peto mihi restitui, propono condict. ob. cam. quod sic recte concipiatur libellus dicit. l. ff. de condict. obt. cam. l. i. et obrem. et ff. de condict. ca. da. l. de di. ca. da. l. et l. si pecuniam. OP Set opponitur non videtur quod aliquo modo habeat locum hec actio. nam aut causa fuit finalis aut impulsiva propter quam datum est. si fuit impulsiva non habet locum hec actio sed in finali sola. ut. ff. de dat. l. ii. Set si fuit finalis non habet locum. ex quo enim per illum non stat qui recepit per tamen est ac si fecerit et quantum ad illum debet haberi condictio pro impleta. ut. ff. de contrahenda. ept. l. labeo si mihi bibliotecam. &. verum est quod opponis in contractibus nominatis. at in innominatis secus in attenditur penitentia tantum et quare hoc sit dic. ut. s. in hac eadem act. notatum.

Rei. De condictione ob turpem causam.

Si aliquis alicui aliquid obtulerim causam turpitudine in

Ho. contractus nominatos non rescindit penitentia.

preterquam in mandato. deposito. et societate.

Ho.

Margin notes (left): fuit; tate; ut; factum non potest repeti; b.; hiloct; pretit.

Margin notes (right): pe. ac.; condict.

tueniente ex parte accipientis solutum repetitur per condict. ob turpem causam. ut. ff. de condict. ob tur. c. l. i. et ult. Cum autem ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Inprimis quod propter turpem causam aliquid dederis sicut sit furtum. puta ne homicidium committas. ne furtum. ne sacrilegium. ne in iniuria facias. ab his enim teneris abstinere et sine aliquo dato propter precepta decalogi. non occides. non furtum facies. non mechaberis. et ideo dicitur causa turpis. s. futura. que debebat fieri. et turpis est causa ideo quia accipis licet accipiendo quid bonum sit secutum quia maleficium non est commissum. ut. ff. e. l. ii. Merito dixi de turpitudine ex parte accipientis tantum. quia si ex parte dantis tantum. puta quam pecuniam meretrici. illa enim turpiter facit quia meretrix. non tamen turpiter recipit cum sit meretrix non habet locum repetitio ut. ff. de condict. ob tur. cau. l. item et sed quod meretrici. unde propter utilitatem sua libido in meretrice non punitur. ut. C. de adult. l. que adulterium. nec obstat. ff. de furt. l. verum est. quia ibi non turpitudo meretricis spectatur sed eius qui ad eam accessit. Item quod dixi. ut cessaret repetitio si turpitudo versaretur ex parte utriusque. puta si dante pecuniam non meretrici ut eam cognoscerem. vel alicui ut homicidium committeret vel iudici ut prevaricaret sive ut pervertet suum ut in hiis et causa pervertet. sive ut premio pervertet. omnibus enim modis uidetur corrumpere iudicem quomodo contra litem perdere possit obmissa illorum sententia qui voluerunt dicere me non dare ex turpi causa si do iudici ut iustam causam pervertet. non est verum. ab omni enim specie mali abstinendum est. ut. ex. iii. de vita et hon. cle. c. i. et hec omnia possunt fingi ut et al. ff. de transact. cum hii

Ubi dicitur fingi enim lites poterunt. prohibetur enim iudici indistincte dari. ut. i. aut. ut litigantes iuret. coll. viii. et C. de pena iu. qui ma. iu. l. i. et ff. de condict. ob t. cau. l. ii. et sic nullo modo dabo iudici nisi iustum suum sallarium. duos aureos in principio. et duos in fine cause ut in aut. de iudicibus. coll. vi. ne fiat contra l. et alia via. quod lex fieri noluit. ut. ff. de iu. et iure. di. ab his l. scientie. Merito ergo cessat repetitio ubi ex parte utriusque turpitudo versatur quia in pari causa turpitudinis melior est conditio possidentis ut. C. de condict. ob t. c. l. ii. Sed licet in hoc casu cessat repetitio quantum ad dantem non tamen qui recepit potest retinere quia locus est fisco. ut. ff. de aut. in fi. ii. et iu. l. cum hic status. et ult. In casu tamen repetit ille qui dedit ob turpem causam licet et alius accipiat et ob turpem causam. puta adulter in adulterio deprehensus si aliquid solvit repetit non per condictionem ob causam sed per actionem quod metus causa. potuit enim salva non iure occidi. ut. ff. quod met. ca. l. nec timorem. unde dicitur si repetat id quod dederit deprehensus adulter. prior adulterium non uidetur imo metum. Secundum est necessarium ad hoc ut condictio ob turpem causam locum habeat pro repetitione quod causa sit futura ut supra dictum est. si enim causa sit preterita bene consideratur in condictione ista. s. ut solutum non repetatur imo soluti repetitio denegetur. et attende dum hanc condictionem tamen turpitudine interueniente ex parte accipientis si contractus sit stricti iuris. ceterum si sit bone fidei et hec datur et actio ex eo contractu. ut. ff. e. t. l. ult. Po. ac. In hac actione faciet actor tales positiones. Ego dico quod tu uolebas facere homicidium uel adulterium. Et ego dico dedi tibi x. ne illud committeres. Po. rei. Et reus sic faciat positiones. Ego dico quod tu uolebas illud committere. Et illi dedi sibi illa x. si hoc confitebitur actor excludetur ex ipsa quia ex quo dedit tertio. reus conuictus absoluetur. Libellum in hac act. concipiet actor sic libellum. ago contra te. cum dederim tibi ne me occideres. uel ne tale maleficium committeres unde illa x. peto repeto. et propono condictionem ob turpem causam. quod sic recte concipiatur libellus dicit lex. ff. e. l. i. et

Sed opponitur. nam non uidetur quod aliquo modo locum habeat ista condictio. nam aut est turpitudo ex parte utriusque aut dantis tantum. et sic cessat ut supra diximus. Item si ex parte accipientis et similiter non habet locum. nam si ego dedi tibi ne maleficium faceres. nulla turpis causa est secuta. immo est secutum summum bonum quod ego feci ne tu fieres malus quo modo locum habet condictio ista. Sed forte iste illud maleficium non fecisset et sic uane ei dedi seu extimaui uel timui. unde istius uani timoris nulla fit extimatio. ut. ff. de re iu. si quis ab alio. et licet in duobus primis exemplis non habet locum hec condictio. in tertio non habet locum. nec obstat quod turpis causa non est secuta. quia quantum ad hoc ut repetam illud considero nunquid tu recipias ob turpem causam quod turpis est quantum ad te quia et sine omni dato teneberis abstinere ut in principio dixi. nec obstat quod uani timoris et cetera. quia illud locum habet in causis aduenticiis qui non extimantur. ut. ff. quod cum aquibus. ma. li. non fi. l. ult. et in act. quod met. ca. ut. ff. quod met. causa. l. nec enim. Quid ergo si ob turpem causam x. non soluta sed promissa. quid faciet qui promisit. uidetur quod possit obligationem illam condicere per condict. ob t. cau. sic enim per hanc condictionem solutum repetitur. sic et obligatio condicitur. cum idem sit cauere quod soluere. ut. C. ad l. fal. l. ult. et ff. de aut. sipulation. credo tamen hanc condictionem non competere. et si competeret aliqua. competeret sine causa. ut. ff. de condict. sine ca. qui sine hic tamen nulla competit quia ab initio stipulatio et obligatio fuit nulla. s. quod ex ea possit agi. ut. ff. de v. o. l. plagii. Quid si pignus datum est in tertio exemplo quod non ex parte accipientis interuenit turpitudo. et repetitur per hanc condictionem. Quid si pignus sit datum turpitudine interueniente ex parte utriusque nunquid poterit uendicari uel peti actione pigneraticia. et ex. galdri. quod non. ar. ff. ad mace. sed contra sed si patrem in principio. Sed credo melius est ut dicam pignus posse uendicari quia uendicatio contra eum sic competit quemlibet alium instituit. ut. ff. ad ex. de eo. et ple. et ult. et ff. si quadru. pau. fe. di. l. i. et ult. Secus uero iure principali soluta quia eius dominium translatum est in accipientem quod nulla condictione seu actione repetitur. Idem in pignore si agitur pigneraticia. i. ex contractu turpiter celebrato. possit tamen induci contra ar. quod non admittitur ut quilibet propter contractum cum eo mutuum. ut. C. de dolo. l. i. et hec notat dominus mi. s. C. e. t. l. ii. Quid si quid si datum sit quid propter iudicium. repetitur condictione datum ob t. causam. et. sed do tibi ut iudices in fauorem honeste recipis. nec enim teneris iudicare. ut. ff. e. t. l. ideoque. et si tibi iudicium. ff. de p. v. solutum qui nouerit. licet potestates compellant iudicare ex officio suo ut. ff. de offi. presidis. l. congruit. ceterum si ad fure recipias et ne ipsum indices turpiter recipis et ego dominum si a seruo meo fugitiuo recepis possum condicere. ut. ff. e. t. l. iii. et ult. et sic a seruo. Quid est quare licite recipis ut indices. illicite recipis ne indices. et in ipso casu quia nemo compellitur ad accusandum et sic nec ad iudicandum. unde licite recipis. In secundo casu ideo illicite quia interest rei publice ne maleficia remaneant impunita. ut. ff. de fidei. si quis aneo. et ff. de solut. stichum aut pamphilum. et ff. ad l. aquil. ita uulneratus.

De condictione sine causa. Rubrica.

Uictories euenit quod nulla causa precedente quis promittit alicui x. uel credens se teneri ad illa x. soluit illa. uel forte causa aliqua iusta precedente tenebaris ad x. illa causa fuit iniusta. ut hic est ex. infull. ut. ff. de condic. sin. ca. l. ii. in omnibus istis casibus sine causa sit obligatio seu solutum. ut obligationem uel solutum per condic. sin. ca. condicere. ut. ff. de condic. sin. ca. l. i. et l. qui sin. ca. et l. nichil. Unde ad hoc ut actio ista tot sunt necessaria. Inprimis quod aliquis se obliget puta promittendo. uel soluat pone aliquid. Secundo quod causa nulla precedat. uel si precessit fuit iniusta uel tendit ad iniusti

ut sup' dcm e. Tertiu g qn soluit r sin ca. n soluit
sciens se n teneri. s; credens se teneri alioqn n repet
it. quia uidret donare uoluisse. ut. ff. d. reg. iu. cui.
Ista eni condictio gnal concurrit e cu condictoe indebiti si a
liqd indebite solutu e. It cuurrit cu codic ob ca qn ca fu
it aliq ab initio s; illa secuta n e. ut. ff. e. t. l. i. s si
ob ca. It indebitore qui spe future numerationis scripsit
se pecunia accepisse qua n accep n a intra bienniu condic
cautione. ut. C. d. n. nu. pe. l. si quasi. It concurrit cu
cu codic ob turpe cam interuenient tm turpitudine ex pte ac
cipientis ut in supiori actoe notaui. Fuit eni ca illa
ab initio iniusta et sic cu ea concurrit. ut. ff. d. codic. sin
ca. l. nichil. In aliu cu h locu. ubi nulla alia locu ha
bere pot. puta qn quis n soluit. s; tm se obligat. na
omis codic solutu repetitur. hec sola concurrens cu illis
dixi. obligatoe facta codic. ut. ff. d. codic. sin. l. qui sin
ca. nec obstat qd ibi hec codicio uocatur incerti. ido dr qz
datur ad intelle g ag incertu e. ut. ff. d. re. iu. si qs ab
alio. ul ut qdam dnt e pu nom actionis si incertu e g in
obligatoe deuenit. ut. ff. de. act. ept. l. si qs e ubi m
op Si opponitur ide e cauere qd soluere. ut. ff. de. donat.
l. si pacto. et C. ad. l. falc. l. ult. sic dat codic indebiti p
soluto repetendo. sic et prouocatioe repetenda. R. n e nec
illa eni codictio tantu ad soluta indebiti pro soluto repetenda
competit. n aut ad obligatoe repetenda ut dixi. Licet eni
similis sit soluto cautioi subaudi quantu ad repetitioe
quia sic repetitur solutu. ita et obligatio. s; tm eas in ut
iure. s; diuiso. nec e idem cauere poia qd soluere. ii. ff.
ad. macedon. l. ult. op It opponitur tu dicis q debi
tori dat codictio intra. ii. bienniu qn se spe future nu
meratois se obligat. pbo q certu e q ois codictio e in
psonam. ut. in. s. de. act. s sic itaq. s; psonis g pecu
nia. ut. C. de. constitu. pecunia. l. ii. quo in g tollitur
biennio. R. quia subrogatur in locu exceptois. no mu.
pec. que biennio tollitur n natura illius sortitur. ii. at.
ff. si qs. caut. si quis eu. s qui iniuria. et ff. si qs. te.
lib. ee. ius. l. scevola. et ff. d. donat. qui id. qd. Positoes
ac. In hac coiectoe actor faciat tales positoes. Ego
dico q tibi sin ca pmisi. It ca ppt qua pmisi fcit e
iniusta q pmisi ppt uestimenta illa que ego furto
amisi et tu inueni. It ca illa ppt qua pmisi fu
it iniusta. Pe. Rei. Contra reus faciat tales
positoes. Ego dico q tu pmisisti m rea expssa
It illa ca fuit iusta. It ppt uestimenta illa pecuniis
codenaps fuisti in illa obuicta fuere penes tuum.
libell. In hac actoe concipiet actor sic libellu. Ago
ego. R. c. t. cu. x. sin ca pmisi. unde ipa obligatoem
condico ad hoc ppono codictoe sine ca. ul sic qd debe
at me ab illa oblioe liberare ago q ipm. q sic rec
te concipiatur. pbatur p lege. ff. de. codic. sin. ca. l. qui
sine ca. op Opponitur quia n uidetur libellus iste be
ne conceptus. nec qd in isto cau competit hec codic. ex q
eni offitetur actor iste q x. pmisit esto q ca n misererit
alia. sufficit tm quia eo ipso q dico pmitto e. x. i. uo
promitto continetur ca pmissiois. sic in dono ca donati
onis. iam sicut e qd pmittitur ag certi codictoe. si icertu
ag ex stipulatu. Ut. ff. si. certu. pe. l. si qs certu. et i si.
d. u. ob. ipm. Iam eni si in pmissioe requireret causa
iam requiret ca. cae. et sic in infinitu. quia qua rone req
rit una ca uni cae. eade roe qreret et alia. que i fin
itis euitatur. d. d. ex pug. i futuro. qui. bona. consult. nec de
bebent obligatoes oriri ex obligatoib;. ut. ff. d.
re. iudica. si. se. n obtu. nec lites exlitib;. ut. C.
de. fruct. et li. ex. l. terminato. R. multos uidi sub
hac spe. ecci sic errare ut dicat i pmissoe cam

qui
n re peti. cu cam in se hat pmissio. ut dixi. S; an
dico nob nescio talia dicentes. Immo dico libellum
bene conceptu ubicuq inuenio stiplatione sine ca
precedente. ul obligatio ipa condicatur. ul agenti obstat
doli exceptio. ut. ff. d. doli. excep. l. ii. s circa. et ff.
d. codic. sin. ca. l. i. et l. qui sin ca. i quib; legib; oia
ista ponuntur. sine quis sin ca pmittat. siu ut ex
iniusta. siu ex iusta et illa recidat ad iniusta. It
cautio indiscrete. i. sin ca loquens n ualet. n ca
sit i expssa. ut. ff. de. pbat. cu. d indebito. s sult. It
nuda ratio non facit aliquem debitore. ut. ff. de.
donat. l. nuda. sine ca e transiente nemine audi et
ptor. ut. ff. de. transact. l. cu. hii. s in ca. et sine
ca non fit missio. ut. C. de. edicto. di. adri. toll. l. ult.
In apocis et desideratur ca. ut. C. l. x. de. apocis. pu. quep
radis. ff. de. censib;. l. forma. q eni ipi dicunt qd
pmissio ht cam in se n e uex. s; iu. l. dicitur. nam
uerba id exprimit ut quis obliget uerbis. et bene dico cu
obligatu s; sin ca. et hoc e qd dr qui sin ca obligatur. et c.
siue eni dica dabis m. x. ul pmittis m. x. ut fac
ias m domu. licet e uba inducat obligatoe quia
tm ca non inuenitur obligatio n e efficax sic dixi p
iura supius allegata. op Scdo oppoit meo q di
m libello obligatione codico. quo m obligatio pot c
dici. cu. l. dicat obligatione codici. ut. ff. d. codic.
sin ca. l. i. R. obligatione dico. i. ago. in pma
ut ab illa obligatione liberer. ut. ff. d. codic. sin
ca. l. qui. sine libell Sic concipiet libellu qn intendi
tur ista codictio p obligatoe condicenda. ut si intere
e prepetendo soluto qn aliquid indebite soluitur.
ul ex iniusta. ul fuit iusta et recidit ad iniustam
dicens. sic. Ago. c. t. cu sin ca solui. xx. ul ex in
iusta ca. ul quia ca secuta n e. quia ca facta e in
iusta. unde illa. xx. repeto ppono codice sin ca. q sic
recte concipiatur. dic. l. ff. d. codic. sin. l. i. et l. q
sine ca. op S; n uidet q libellus iste n sit bene
conceptus. certu e q in casib; illis locu ht codictio
indebiti. ul codictio ob cam. ul codictio ex iniusta ca.
g qd hec competat nulla utilitas e. R. imo locu
ht. hec eni codictio. quantu ad alias genus e. nam
unicuiq competit iure. et ista et sic ut gnalior concurrit
cu suis speciebus. sic alias dixim. s. d. codice ge
neralissima. op It opponitur aut scienti cam illam
iniusta ul te n teneri qn soluisti. aut n. si sciu
isti n potes repetere quia cui p errore dati repo
titio e. ei consulto dati repetitio denegatur. ut. ff. d.
reg. iu. cui. et ff. de. codic. indebiti. l. i. s; si ignorasti
n ht locu talis ignorantia. cu n admittatur ignorantia
in ppio facto. ut. ff. ad. ult. s quia. R. In ig
norantie loquitur que ignorantia licet sic facti ppi
admittitur. ut. C. de. codic. indebiti. l. p dubietate
et rato quare admittatur ne aliquis moretur
in dispno. sic alias p dispno euitando admittitur
ignorantia iuris. ut. ff. d. iuris. et fac. ig. l. iuris.

De condictoe indebiti. Rca.

I. aliquis soluat quod indebitu succurritur soluenti
quia pot solutu repete p codictoe indebiti. Uero
ad tende primo quid sit indebitu. hoc dr tribus modis
siue ciuiliter et naturaliter. i. qn nullo tibi tenebar. si
ue ciuiliter tm. naturali tm erat indebitu. puta
qn me obligo spe future nu[...]ratois. et sic in fra
bienniu pro indebito habere. exceptu qn teneba
tibi sub codictoe d qua n e certu q sit extitura. ut.
ff. de. n. cons. l. cede. et ff. e. t. sub. codic. ul si

usure ultra duplū pmittant̄. ul' aliquid c̄ legē. ut. ff. e.
t. l. si non sortē. ɔ̄ f. ꝛ C. de. pac̄. l. pactiq. ul' si nesciens
emerit rem meā. ut. ff. e. l. si ui. ñ grā possoīs. ut. ff. d.
ɔ̄dictiōi. l. si ue. ꝛ l. si in eptioē. ɔ̄ rei sic. pro scō indebito
habes exeplū positū ꝛ legē de hoc. C. de. ñ numerata pec̄. l.
hoc ē qñ debetiā ciuilr̄ ꝛ nālr̄. ꝛ creditor faciat in pactū
de ñ petendo tollit̄ enī nālis. ꝛ remanet sola ciuil'. ut. ff.
de sol'. stichū. ɔ̄ naturalis. ꝛ ī. ff. de. except̄. ɔ̄ ptea. hoc ē si creditor
legat in testō liberatoē debitori. ut. ff. e. l. si n̄ sort̄. ɔ̄ adeo.
Indebitū tñ ciuilr̄. natalr̄ debitū puta p pactū nudum
solutū non repetit̄. quia nālis cā inibet repetionē. ut. ff.
e. l. ul'. hec ex notat dñs meus in sūme ꝯdic̄. indebiti.
Unde ad hoc ut actio ista ɔ̄petat tot sūt necīa. Primū
qd' aliquid sit indebitū aliquo p̄dcoꝝ modoꝝ ul' ciuilr̄
ꝛ nālr̄. ul' nālr̄ tm̄. Secdm qd' illud indebitū sit solutū.
Tertiū q sit solutū ꝑ ignoranciā. Plurimū ē sup ygn̄tia
ñ pbetur scia. ut. d. adm. tu. hoc aut̄ ꝛ ff. d. pbat̄. l.
ueri. cetm̄ si sciens soluit ñ repetit. ut. ff. e. l. i. ꝛ ii.
ꝛ ff. de. reḡ. iu. cui. ꝛ ē hoc notā dignū. q quācq ygn̄
tantia quis labor ꝑ siū fci siū iuris ꝛ s. infco p̄o. ii. ff.
e. s; ꝛ si me putā. ꝛ l. elegant̄. p̄o. ꝛ ff. de. iuris ꝛ
fci. yḡ. l. pluū. Juris enī ignantia nemini noc; in dāp
no euitando. ut. ff. de. ɔ̄dic̄. ex lege. l. ult. ꝛ C. de. ñ
numerata. pe. si qi. ꝛ l. plt. ꝛ C. d. pac̄. ɔ̄ uitoꝝ ꝛ ff.
de. ɔ̄dic̄. ind. qui except̄. ɔ̄ ult. ꝛ l. si quis ini; ꝛ l.
cuiusquis. ɔ̄ i. ꝛ l. si fideiussor. ꝛ de. iuris ꝛ fci. yḡ. l. ampl̄.
ꝛ l. iuris ig. ꝛ ff. d. iur̄. iur̄. l. ult. Quartū qd'
nālis cā ñ intueniat. ꝛ in debito illo soluto tūc enī nō
repeteret ut dixi. ponit multa eꝯ dñs meus d nāli
cā in sūma. C. e. t. Primus d seruo ꝛ filio qui pr̄ ꝛ
dnō nālr̄ obligant̄. ut. ff. e. nālr̄. ꝛ l. fr̄ a frē. ɔ̄ si
tū. ꝛ l. si id qd' dnī. nālis oblig̃. uertit̄ int h'redē
ꝛ legatariū legato relicto. iminus solleptū uol
untate. ut. C. d. testis. l. ñ ē ɔ̄trariū. Itē nālis obligatō est
quotā falcidia deb; intuenire in legatis relictis ī solep
ni uoluntate. ut. ff. e. in si dignū ꝛ C. ad. leg. fal.
errore. Itē nālis ē oblig̃ in ɔ̄tib; ī noīatis. cū neq;
stipulatiōe neq re intueniet sint uestita. ut. C. de.
rerū pmut̄. ex placito. Itē nālis oblig̃ ē in pupillo
pximo pubtati. Infans aut̄ nec nālr̄ obligat̄. ut.
ff. e. q pupillus. ꝛ ff. d. act̄. ꝛ ob. pupillus. ꝛ ff. de
nouat̄. l. i. in fin. In oīb; istis debitis nālib; si fiat
solutio cessat repetitio. ut. ff. e. ul'. ꝛ i. nota de
alia nāli. Quintū q ygn̄tia fci sit pbabilis.
ē supa. nec siū eēt pbabilis ñ admittit̄. ut. C.
ad leg. falc. l. error. C. de. iuris ꝛ fci. yḡ. cū quis. ꝛ
ff. de. iur̄. ꝛ fci. yḡ. l. plt. ɔ̄ s; ꝛ fci. ff. e. fideiɔ̄ssū.
S; licz dixerimꝰ de nāli intelligas de illa que ori
tur ex ui pacti. ē tñ q̄dā nālis que ñ orit̄ ex ui pa
cti s; nāli mō. puta ppē beneficiū manumissi
onis ut inopis obsequialib; dotatio. aliubro patrono
que debent̄ sine aliqua ī positioē. ut. ff. e. si nō
sortē. ɔ̄ libert. Est ꝛ alia nālis que ñ orit̄ ex ui
pacti s; nālis ratō eā induc̄. ut. benefactori nō
beneficiarius. ꝛ hoc ē qd' dr̄ donatariū obligari ad
antidora. ut. ff. de. pet̄. h'reditat̄. s; ꝛ si lege. ɔ̄. ɔ̄
ɔ̄siliuit̄ ex his duab; nālib; solutū ñ repetit̄. ut
in ɔ̄fecā. l. libt̄. nā ñ ē donatio s; debiti solutio. ut.
ff. de. donat̄. l. hoc iure. ɔ̄ si quis. Sextū q licet
exceptionis ope sit factū indebitū. q exceptō sit
fauorabil' ut uelleiani. ul' inducta de equitate
ptoris ut pacti ɔ̄uēti. ex his enī ex duab; tutus
soluēs repetit. ut. ff. e. qui. except̄. ꝛ C. de pa
ctis. debitori. Si. aut̄ exceptō eēt inducta odio
ut macedoniani. ul' de rigore iuris ciuilis. ut
rei iudicate solutū ñ repeteret licet indebitū solueret. ut. ff.
e. qui. except̄. ꝛ l. iulianus. Si aut̄ exceptō eēt tpalis tūc
eā non repeteret. ut. ff. de. ɔ̄d. solut̄. q indic̄. ꝛ ff. e. i
diem. ñ eēt dubiū utrū eēt tpal'. an ppetua. ut. ff. e.
sufficit. Septimū q ñ intueniat aliquid illoꝝ que faci
unt hanc ɔ̄dictionē cessare. Primū scia. ut sup dixi. ut. ff.
e. l. i. ꝛ ii. ꝛ ff. de. reḡ. iu. cui. Itē actoritas rei iudicate. ut.
ff. e. iul'. ꝛ ff. e. l. i. qñ tu ɔ̄depnat̄ tibi cū nūquā deberē.
ñ falso aliquid allegati ppē qd' ɔ̄depnat̄ sū. tūc restituat̄. ut.
ff. de. iudic̄. si ptor. ul' ñ cā iudicati recidat ad iniustū. ut. ff.
de ɔ̄dic̄. siñ. cā. l. si stillo. Itē iusiurandū. ut. in. ff. d. act̄. ɔ̄
ꝛ ff. d. iur̄. iu. l. Itē transactō. ut. C. de. trāsact̄. l. ii.
ñ fiat perlupniā in istitute. ut. ff. e. l. in sūma. ꝛ ñ iā sit
iudicatū tūc post trāsactō intueniet nulla. ut. ff. e. l.
elegant̄. ꝛ ff. de. trāsat̄. ꝛ ptē. Itē cā pietatis. ut. ff. e. t.
cū his ɔ̄ si mulier. nisi in cāū. ut. C. de. nupt̄. l. sint pson
is. Itē cā que cresat in litē p inficiatioē ueri h'redis ut
ff. e. repeticio. po. de. In hac actoē faciat ac
tor tales positioēs. Ego dico quia solui t̄. xx. Itē illa
fuer̄ indebita. Itē illa ygn̄s solui. Itē siū nāli tenui
cā solui. Itē siū nāli. Itē tut̄ exceptoē pacti ɔ̄uēti sol
ui. Itē tutus exceptoē uelleiani solui. po. Rei.
Contra reus tales faciat poitoēs. Ego dico q tu scie
ter solui. Itē. xx. illa tibi mutuaui. si hoc ɔ̄fitebi
tur actor. succub; quia amodo ñ fuer̄ d'bita. Itē tu fu
isti tutus exceptoē rei iudicate. cū aūā fueris debitō
meus. Itē fuisti tutus exceptoē macedoniani. Itē ex cā
trāsactiois soluisti. Itē ex iure iurando. Itē ex cā pie
tatis puta dotis. Itē innoē ueri h'redis. In hac aut̄
actoē ɔ̄cipiet actor sic libellū. libell. Ago ɔ̄ tale
cū credens me deberē. xx. solui cū non deberē. nū illa. xx.
soluta sibi ab eo repeto. ppono ɔ̄dictioē. S; sic recte ɔ̄cipia
libellus plur. ff. e. l. i. ꝛ ii. ꝛ tert pcoēū. Multi tñ adu
cati adponūt in libellis cā sic cū credēs me deberē
ex tali cā puta mutui. ꝛ alia ꝛ certā. s; ñ curo siū appo
nat̄. siue non. Oppo. S; ñ ui' ut libellus sit
bene ɔ̄ceptus. nā post locū h'rē hoc ɔ̄dictō. nā aut̄ sci
iste qui soluit ꝛ tūc ñ repetit ut dictū ē. aut ygn̄
it ꝛ tūc hec ygn̄tia ñ admittit̄ in fco pp̄o. ut. ff. d.
ad ult. ɔ̄. Rū. in supori actoē hāc ɔ̄dem determinaui
Itē sic ɔ̄cipiet libellū sictū ē illud qd' solutū ē. Si aut̄
sit incertū puta iter ul' actus ul' aliquid qd' ē in faci
endo quia oē factū hoīs incertū ē. ut. ff. de. ñ. obl'.
ubi. aut̄. ñ appi. ɔ̄ ideo qd'. tūc ppoint̄ ɔ̄dicō incti. ut.
ff. e. sit ꝛ si me. ɔ̄ i. ꝛ l. qui. in exceptoē. ɔ̄ plt. Q. d. S;
illud qr̄ an aliquis solutio indebiti sit ppiū nom actōis
dñs meꝰ notat ī sūma. d ɔ̄dic̄. indebiti. q sit ppiū nom a
ctōis. quia ē roē dr̄ cti ɔ̄dic̄. qñ quid ctū in obligatoē d
uenit. ut. ff. si. ctū. pe. l. cti ɔ̄dictō. ead roē dr̄ icti ɔ̄
ubi inctū in obligatoē deuenit. dño meo. ic. in sum sunt.
ɔ̄. q nulla ɔ̄dicō incti dicat̄. ꝑ ita q sit ppiū ñ actōis
nā ꝛ ɔ̄dictō siñ cā dr̄ ɔ̄dictō siñ incti. ut. ff. d. ɔ̄dic̄. siñ.
cā. l. qui siñ. ꝛ actō ex empto dr̄ incti. ut. ff. d. ac̄. ep.
l. qui ē libris. que ideo dicitur incti ppē intē. ut. ff.
si qs inius. uo. ñ. ierit. l. sunt. q ē omo intē di
cit incti pbat̄ due leges. ff. de. re. iu. si qs ab alio ɔ̄
ff. de. ñ. obli. ubi aut̄. ñ appar̄ ꝛ ɔ̄ qm ideq. licz illud in
tē inctū psit fieri ctū. in petitioē. ut. ff. si ctū. pe.
l. cti ɔ̄dict̄. ipū ꝛ sic. s. ɔ̄. ɔ̄dictoē gnalissima notaui
sicut eēt ppiū nom actōis ɔ̄dicō icti. Iā poīa eēt. Rcī.
in corpe iuris. sic ꝛ de aliis ɔ̄dictoib; poite sūt. s; non
inuenit̄. Itē in arbore actionū quā fec dñs. Jo. nō
inuenit titulus. in illa actoē. g fatuū eēt dicere
q eēt ppiū nom actōis. sic al' inueniūt̄ ūba similia
qn ctā peccuniā petit incertā illa actoē utit̄ sictū

si certu petat ut ff de ttica l. i. n tn illa uba sut
acto et al' e qui re sua ee dic iure e acto. n tn illa uba sut
ppu nois actois. ut i. ff. de act. et o. Qo Jte qr quis
tutus duab; exceptoib; uelliai et pacti queti solutu re
petit. tutus exceptoe macedoniani et rei iudicate solutu
n repetit ut in hac ead acoe notatu. Rso. pme due fu
notabiles: un fauores progam. et sic solues repetit alia
duar pma e odiosa. et io restingeda. ut ff. ad mac. l. i.
et ff. de libis et postu. cu qda. et ff. de uet. i. poss. mit.
l. i. excepto e rei iudicate pstz dici odiosa qda m et io
soluens n repetit. quia n debet lites oriri exlitib; ut.
C. de fruct. et litis. expnsis. l. tminato. et q sint odiose lites.
ar. e. C. de iudic. ppad et in. aut de litigiosis. Coe uo ul'
in exceptoe rei iudicato: e aliud ut i sequiti quoe nouo.
Qo Jt qr si nullo m tibi tenebar. et p snia iudicis simo
depnatus. ego su debitor: et cu effectu teneor: et agor come
acoe in factu. et sic res iudicata fac debitu qd oi iure
fuit indebitu. quare g n opat comu ut si ego tenebar
tibi ciuili et nali. et absoluar apetioe tua. qre n faciat
omio indebitu. Rs. sic hec pbat. ar. C. de reb; cre. l. aan.
et ff. de bonis. libtor. si pati. et si qs in ala mte. C. de re. iu. i. i.
ff. de codicoe. indbi. l. iul. s. pe. Rs. q res iudicata faciat debi
tum. io pcedit. quia puitate accipit. ut ff. de
reg. iur. l. res iudicata. ido dat acto. ex re
iudicata. ido no pot face oio indebitum. qr
si ego teneor ciuili et nali. et post absoluar et res
iudicata e. de iure ciuili non potuit tollere.
n solam ciuilem. naturalem n potuit tolle.
quia ro ciuilis. ciuilia corrumpe pot. nata
lia non. ut e inst. de iur nali. ge. et ci. s
pte. et ido soluens non repetit. qr nata rema
sit debitor. ut in pdicta. l. Jul. Jllud aute
ut notabile in fine isti actois non obmitto. qr
p hanc condictonem solutu indebite solutum
repetitur ciuilis accessio. sic usa non ueniet
ut. C. e. l. i. licet fiug. dixit. et p. l. ff. de
usur. l. in fidi comissum. sz illud in nali ac
cession e intelligendum. no obstat. e. l. ff.
de usur. usure. uicem fructuum optinent.
subaudi e bone fidei Non in contractib; stric
ti iuris. Jte et illud nota qr aliqn soluo par
tem indebite. et totum solutum repeto. ut
si debeo. c. putans me debe. cc. dedi in so
lutum tibi fundum. cc. totum repeto.
ne alioquin inuit. et cu inuito remanee
in coione ager. tn interim loco pignis re
tinebitur. donec. c. soluantur. Secus i
cau posito. si aliquid solui. in pondere.
nuo. ul' mensura. tunc partem repeto.

ut. ff. e. sin sortem. s licentiam. et s. idem celsa
celsus. Jte nota qd si soluo aut repeto. sic in
debitum ut dictum e. aut non repeto. sz libe
ror. sic indebitum ut. inst. qb; mo. ob. tol
lit. utrumq; tamn non pot opari. eadem so
lutio. et liberatione. et repetitione. ut. ff. e.
sine sortem. l. elegant. n incau. ut. ff. de
solut. l. in numatoib; Jncau tn si solut non
repetit. nec contingit liberato. et illum cau
inuenit neratius. ut qui pmisit hominem
ingne solut statu liberum. ut. ff. e. t. l.
neratius. hec omia p maiori parte. sunt i
summa dni mei. C. e. t. Qo Set illud
qr an aliquis soluendo indebitum dnium
transferat. Rso. sic in omnib; enim condictoib;
pt quam in condictoe furtiua dnium tras
fertur. quia p illas non auocam res nras sz
nobis debitas. obligati sunt enim re. qb;
soluimus. ut. inst. quib; mo. re. co. ob. et
sic obligato non fac rem nram sz nob' debi
tam. ut. ff. de act. et ob. obligationum subs.
Nam nemo codic rem suam pt quam a fure.
et raptore. ab inuasore. ut. ff. usufr. q
ad. ca. l. ult. infi. et ff. de triticaria. l.
i. Qo Set pbo co. et maxime in con
dictone indebiti. Nam ille qui soluit ui
uat. si errans soluit ut. s. dictum e. sz
nemo errans transfert dnium. ut. ff. de
acquir. re. do. l. si pcurator. et l. cu in corp
et ar. ff. si certum. pe. si ego. et ff. de cohe.
ept. Jn uenditoib; maxime cum quer
rat non consentit. ut. ff. de iur. di. o.
iu. l. si p errorem. Rso. hic qui soluit.
dns erat rei solute. et uoluit transferre
dnium. et pa fuit que potuit transferre
et in quam uoluit. licet erraret in facto
seu in qualitate. i. l. illa. si pcurator.
erratum fuit in pa. quia pcurator rem
suam putabat non ut suam. sz ut dni
Jn aliis legib; interuenerit errores i iure.
ul' in aliis. ut notat dns ms in pdicta. l.
in uenditoib;.

De condictoe furtiua. Rca.

Set et alia condicto q appllat furtiua.
et qui competat. ex sui pdicatoe pot col
ligi. si enim aliquis rem aliqua mobile
ul' p furtum surripiat. habes co furem m'
tas actiones. habes penale. s. furtiua

necmani festi dupli

nifesti. quadrupli. habes rei uen. ul' publicia
nam. ad exhibendum. 7 9dictione furtiuam.
7 i(n) isto. ut fur pl(ur)ib; actionib; teneat(ur). vt
inst. d'act. § sic itaq; nec una istar(um) pse
cutoriarum. intentata tollit penal'. 7 e(con)t(ra). vt
ff. e. si p(ro) fure. § furti actio. 7 C. e. l. i. 7 id
dico de re mobili. quia rei immobilis non
fit furtum vt inst. d'usuc. § i. 7 ij. Si e(ni)m
aliquis a possessione rei immobil' expellat(ur). rem
illam 9dicet p(er) t(ri)ticariam. sic. S. in actione
triticaria notaui. Vn(de) ad hoc ut actio ista co(m)
petat. tot sunt necc(ess)aria. (Pr)imum q(uod) aliquis
sit d(omi)n(u)s rei illius. ul' loco d(omi)ni sic tutor. Se
li enim d(omi)no 9petit. vt. ff. e. l. i. 7 fur(is) h(er)e
dib; tutori enim credo 9pete(re) cum sit lo
co d(omi)ni. vt. ff. d'furt. in t(an)tum. § qui tute
lam. 7 ff. p(er) emptore qui fundum. § si tu
tor. Si aute(m) non sit d(omi)n(u)s. s; h(ab)eat ius in re.
subrepta. puta quia creditor. ul' simil' dat(ur)
ei 9dictio i(n)c(er)ti. vt. ff. e. l. i. 7 i(n) fi(n)e. § ult.
quam quida(m) dicunt. e(ss)e p(ro)p(ri)um nom(en) acti
onis. lic; no(n) sit ut in sup(er)iori actione notaui
S; cum no(n) credam e(ss)e p(ro)p(ri)um nom(en) actionis
dico q(uod) dat(ur) in(cer)ti. in casu isto. i. sin(e) cau(sa). Si
autem no(n) sit d(omi)n(u)s nec ius h(ab)eat in re. s; h(ab)eat
rei possessionem. habebit t(ri)ticariam. vt. ff.
de triticaria. l. ij. Si aute(m) no(n) sit d(omi)n(u)s nec i(us)
h(ab)eat in re. nec possessione. s; detentatione
h(ab)uit. ut quia 9modatari(us). depositarius
colon(us). ul' inquilin(us). ul' sil(es) ei actione
uidemur destitui. de iure co(m)muni. 7 i(de)o
succurrit(ur) eis p(er) actione in factum. vt. C. l. xi.
d'agricol'. 7 cen. si coloni. dat(ur) 7 9dicio fur
tiua h(er)edi d(omi)ni. vt. ff. e. s; nec. licet. p.
de hoc dubitauit. Sc(un)d(u)m q(uod) res illa sit
furto subtracta. alioquin furtum no(n)
committitur. nec actio furti. nec 9dictio
furtiua locum h(ab)et. Tertium e(st) necc(ess)ariu(m)
q(uod) sit fur. i. q(uod) rem ip(s)am 9tracter. sic (e)n(im)
p(re)stitit opem. ul' 9silium. lic; teneat(ur) actione
furti. no(n) t(ame)n tenet(ur) 9dictione furtiua. vt
ff. e. cu(m) ex ca(usa). § p(ro)p(ri)(e). Quartum q(uod) 9di
ctio ista n(on) sit nouata. Nam si stipulor
a fure. q(uo)d m(ihi) ex 9dictione furtiua. dare
facere oporteret. no(n) a(n)i(m)o nouandi. nouat(ur) 9
dictio. uerum si stipulor a fure a(n)i(m)o no
uandi rem meam. no(n) e(st) f(a)c(t)a nouatio. 7
e(st) r(ati)o. quia in p(ri)mo casu stipulo(r). q(uo)d m(ihi)
debet(ur). s. in re e(st). q(uod) sum h(abitur)(us) ex 9dictio
ne furtiua. In s(e)c(un)do casu stipulor re(m) m(e)a(m)
que stipulatio nulla. vt. ff. d'v. ob. l.
sene. § uli. 7 l. nemo. 7 ff. d'solut. l.
quidecc. § cum m(ihi). Quintum q(uod) res p(er)
furtum sublata. n(on) sit oblata ipsi cui sub
repta fuit. oblata dico a fure ul' ab alio
siue res sit p(rae)sens. siue absens. vt. ff.
e. pauli. refert. tollit(ur) (enim) 9dictio furti
ua. p(er) nouatione. p(er) oblatione. 7 p(er) delega
tione. vt. ie(con)t(ra)dem. l. in fin(e). t(ame)n h(oc) i(n)
telligas d'oblatione. q(uo)d tollat(ur) 9dictio. si
res illa p(er)eat. 7 e(st) hoc mirabile. q(uo)d p(er)
sola oblatione liberat(ur) fur. ab interitu
rei. cum sit 9dibil'. cu(m) al'. fures. 7 rapto
res semp(er) sint in mora. nec liberat(ur) p(er) i(n)
teritum rei. vt. ff. e. l. in re furtiua.

7 ar. ff. d'u. 7 u. ar. l. i. § fe(re)ctissime. hoc
u(er)um e(st). si obtulit. no(n) aut(em) ita si pat(us) sit ul'
fuit offerre. ul' suscipe iudiciu(m). vt. ff. e. l.
ult. Si aut(em) res no(n) p(er)eat. s; sit in reb; hu
manis no(n) credo p(er) oblatione tolli 9dictio
nem furtiuam. lic; p(er) nouatione 7 dele
gatione tollat(ur). s; re[...] tantum cauim. q(uo)n
res intuit. ut dictum e(st). 7 ar. ff. d'solut.
si solutur(us). 7 l. quidecc. § i. nec obstat.
lex illa. de solut. quidecc. § cum m(ihi). in
fi(ne). vbi dicit no(n) u(ide)r(i) f(ur)ius oblat(us) p(er) absen
tiam. solutio duplex. q(uo)d ibi dicit(ur). intelli
gas q(uo)n stipulo(r) interuenit. 7 no(n) animo no
uandi. tunc stipulo(r) n(on) h(ab)et p(ro) oblatione. ex
quo f(ur)ius mortuus erat 7 sic no(n) uidetur
obtulisse p(er) absentiam. cet(er)u(m) si interueni
ret stipulo(r) animo nouandi. siu(e) sit p(rae)sens f(ur)
ius. siu(e) absens u(ide)r(i) f(a)c(t)a nouatio. ut i(n) p(re)dicta
l. pauli. Sextum e(st) necc(ess)arium. ut d(omi)nium
non sit mutatum ex uoluntate s; ex ne
cessitate. Nam h(er)es pendente 9dictione si
res legata surripiat(ur). nichilomin(us) habet 9
dictione(m) furtiuam. 7 rei uen. vt. ff. e.
l. 7 i(de)o. 7 ff. d' rei uen. l. n(on) i(de)o min(us). 7 ff.
e. si u(sus). 7 si f(ur)ius furtiuus. I(de)m e(st) q(uo)d ex
necessitate recedit. pone q(uod) tu p(ro)uocasti
me ad iudicium communi di(uidundo). 7 res fuit t(ibi)
adiudicata. nichilomin(us) habeo 9dictionem
p(ro) p(ar)te mea. lic; n(un)c mea no(n) m(ihi) sit. s;
m(ihi) fuit. licet sim e(ss)et adiudicata. for
te tibi nondaret. vt. ff. e. l. 7 i(de)o.

Po. de. In hac actione actor faciat tales
positiones. Ego dico d(e) q(uod) ego sum d(omi)n(u)s rei tal'
(cre)d(it) rem istam p(er) furtum m(ihi) subtraxisti (cre)d(it)
tu fuisti fur p(r)incipal' rem meam 9tracta(n)
do (cre)d(it) multotiens petij 7 recusasti red
dere (cre)d(it) t(ame)n me p(ro)uocauit ad iudicium
communi di(uidundo). Positiones Rei. e(r)g(o) reus uta
tur talib; positionib;. ego dico q(uod) tu n(on) e(s)
d(omi)n(u)s rei talis si fitebitur actor exclu
det(ur) se ip(su)m. qui enim rem suam alie
nam dicit. se ip(su)m excludit. vt. ff. qui
appellandum sit. l. si p(ro)curatorio. (cre)d(it) sci
rem istam solu(m) 9tractauit. (cre)d(it) cum (tu) 9dictio
ne. (cre)d(it) tu 9dictione t(ibi) 9petente nouasti.
(cre)d(it) rem furto subtracta(m) obtuli. (cre)d(it) res
illa n(on) no(n) e(st) in reb; humanis. (cre)d(it) tu pro
uocasti me ad iudicium communi di(uidundo). 7 fuit
res socio tuo adiudicata. Libellus. In hac aut(em)
actione 9cipiat actor sic libellu(m). ago 9.
t. qui m(ihi) surripuit codice(m) meum. vnde
ip(su)m codicem ab eo 9dico. p(ro)pono 9dictione(m)
furtiuam. q(uod) sic recte 9cipiat(ur). libellus
dic. l. ff. e. l. i. 7 l. cu(m) ex ca(usa). 7 i(de)o dixi
meum. quia h(aec) soli d(omi)no dat(ur). Sic 9cipies
libellum. q(uo)n al' tua no(n) m(ihi) e(st). nisi q(uod) res
illa t(ibi) restituat(ur). s; si tua m(ihi) e(st) dices sic. Libellus.
ago 9. t. qui m(ihi) surripuit f(ur)ium meu(m).
qui fuit h(er)es institut(us) a titio. 7 ei h(er)edi
tatem adire no(n) potuit. p(ro)p(ter)ea quia subtr(ac)
tus fuit ante. vn(de) 7 ip(su)m f(ur)iu(m) 9dico. 7 i(n)
t(er)e(ss)e meu(m) h(er)editatis illius. q(uo)d extimo
centum. p(ro)pono 9dictione(m) furtiuam. q(uo)d
sic recte 9cipiat(ur) libellus. dic. l. ff. l.
e. si condicat f(ur)ius. S; opponit(ur) q(uo)d oppon(itur) oppo

s; maledicit uti q et ualet eae quenīt ad parienda aliq actoe. s; tn̄ una cā. l'eit qet'. l' qi. l'eit malefitiū l' qi 7 uba illa q bz ipi dcipiunt aut ex uariis figuris caz.

condictone dic aduersarium oportet te dare. qd e accipientis facē. ut ff. d. v. ob. rem meam. sic tua. ubi aut no apparet. ꝗ ult. 7 tu dicis in libello. ꝯdico rem meam sic tua. g. ampli tua fieri non potuit. ut. Inst. de legatis. ꝯ tale g. dicitr ꝯdico rem meam cum semp rem in debitam ꝯdicat. R'i. uni e ꝗ opponis ꝯ alios. 7 no ꝯ furē. ut. ff. usus f. quem. ad. ca. l. ult. in fi. odio enī furis idictum e ut plib; actoib; teneat. ut li cet dare impossit. intendat tn̄ ꝯ eum opotet te dare. 7 sic intendit ꝯdicto furtiua. sic 7 al' in tricaria. ut Inst. d act. ꝗ sic itaq; di ꝯctis. 7 ff. d tricaria. l. i. It in eo q int ee petitur opponitur. ecīm e qd i actoib; 7 in iudiciis. illud intee ꝯsidant qd e circa rem. 7 circa dampna. n aut circa luc. hic aut actor pet intee qd e in lucro. 7 n in dampno. cum dampnum sit diminutio rei mee. 7 ff. de dampno infecto. l. ij. 7 in bone fidi actoib;. no habetur ro luc. nedum qd habeatur in ꝯdictoib;. que sunt stricti iuris ut. ff. d act. empt. l. sitterit. ꝗ cum pue ditorem. R'i. gn̄alr̄ uum e qd oppōis. tn̄ i caib; hr ro luc. ut hr roe odii dlinquntis. Scdo in. l. aqlia. ubi amisisse uidor. ꝗ lucrari potui. ut. ff. ad. l. aql'. si suuum meū. Tcio i actoe rez amotaz. ut. ff. rez amotaz si mult. ꝗ rez. Quarto i actoe furti. ut. ff. d furt. l. is c' ꝯmo. ꝗ ult. Quinto i actoe arbitria. quot. quid e co loco pmittit. ut ff. de eo qd certo. l. ult. utriq;. ꝗ ult. infi. Sexto in rem ratam haberi stiploe. ut. ff. re ratam habi. l. si comissa. Septimo i actone locati. ut. ff. locati. l. si in leg. ꝗ colonus 7 l. in q uert. 7 l. si fund'. q. i fi. al' no hr. ro luc. ut. ff. ad. l. rodia. d iac. l. ij. ꝗ sponsio. Cō It qr leges uidnt uelle. q ꝯdictio furtiua concurrat cum ꝯdictoe indebiti 7 hoc notant ipa peuratois soluentis p parte mea alic quid icebat se creditore cu n eet. Nam ꝯ peuratori dat ꝯdicto furtiua. 7 in dno ratum hnti dat ꝯdicto indebiti. ut ff. e. l. qm̄. hoc 7 notant insa falsi peuratoris recipientis noie creditoris. qd ꝯdic. indebiti dat illi cui noie solo fca e. si habebit ratum ꝯdicto furtiua dat solueti. ut ff. d furt. si uendidero. ꝗ ult. n enim ur qd iste due ꝯcurrant in ꝯdict furtiua. n dico translatum dnium. ut supi dixi. i ꝯdictoe indebiti. dnium dico translatū. g. eidē rei dico translatum dnium. 7 hoc 7 no translatum. 7 hoc ee no posset. q eidē rei eet translatū dnium. 7 n translatū. R'i. hoc ꝯtingit pp diuersitatem psoz. Nam quo ad soluentem no transfert dnium. 7 sic dat sibi ꝯdicto furtiua. quantū ad aliū cui noie solutū dnium translatū e. 7 sic dat sibi indebiti. n tn̄ utraq; ꝯpet. s; una tm̄. quia una intentata. altā locū no hr. cum utraq; det ad rem psequndam. ut. ff. d ꝯdictoe furtiua. l. qm̄ in fin. l. Cō S; illud qr. si ꝯcurrit isti duo 7 soluens. 7 is cui noie soluta e. quis eu pferr. R'. dns. cui noie solo facta e si

si hebit ratum sibi acquirit in ꝯtinenti ꝯdicto indebiti. 7 ipm̄ credo pferri. Cō S; illud qr un oriat. ista ꝯdicto furtiua. nam no orit ex ꝯtu. ut qi. hoc cuiuī e. nec ex maleficio. ut qi sic. J. indebit. R'o. dicunt quidam canonici ex uariis figuris caz. numq enim uere cāe ꝯuenīunt ad pariendam actionem aliquā s; tn̄ una cā. ut erit ꝯtr. ... n. ut erit maleficium ut qi. 7 uba illa quib; ipi decipiunt aut ex uariis figuris caz. que hes. ff. d act 7 ob. l. i. sic expono uariis figuris caz. i. qi ꝯtr. ut qi maleficia. quia dixit. quia actoes aut ex ꝯtu. aut ex maleficio. aut ex uariis figuris caz. i. qi ꝯtu. 7 qi maleficio. Similia uba sunt in libro illtr. d act. ꝗ ij. aut aliis quib;dam modis. dns tam ms sic notat in sum. sume. e. t. dicit enim bn̄ oriri ex uariis figuris caz. Nam p multa spalia q in hac actoe ꝯsiderant. dicit enim eam ex uariis figuris caz oriri. nam n sortit natam que sunt ex delicto. l' qi. quia ille dant noxalit in manumissū qd hic n e. ut. ff. e. qd ab alio. It ille n dant in hrdem. si nichil ad eos puenit uel n lis sit ꝯtestata. cum mortuo. ut. ff. de act. 7 ob. l. ꝯstitutoib; 7 C. in quantum hredes ex delicto defunc. l. unica. 7 ff. de calump. l. in hredem. h aut dat in hrde. 7 si nichil ad eum puenit. ut Inst. d obli. que ex delicto na. ꝗ ult. nec obstat. ff. de ꝯpensat. l. si ambo. ꝗ quot. cum enim dixit. S. ꝯpensat ... locum hre i actoe que oritur ex maleficio. 7 subic. ide e. 7 si condicat ex cā furtiua. g. ꝯdicto furtiua non e ex maleficio. It no mutat natam illaz que sunt ex contractu. ut qi quia ille no dant noxalit. ut. ff. d his qui deiece. ut effu. l. j. ꝗ cum filius sic pferuo. ut. ff. e. l. si filius. omnib; tam argumtis. sic inductis pot dari instantiam. Nam no sequit. ar. qd no sit ex maleficio. 7c. quia dat ꝯ hredes etiam si ni... ad eos puenit. Nam repetundarū datur ꝯ hrde. etiam si nichil ad eos puenit. ut. ff. ad. l. iul. repe. l. ... g no e ex maleficio no e uum. It aliū. ar. q inducit. do. instantiam. dat intee. g no e ex maleficio. ut. ff. e. si ex cā. fallit interdictum q ui aut clam. 7 acto de dolo. dant ad intee. ergo no sunt ex maleficio. ut. ff. qui aut clam. l. demq;. ꝗ si ex socius. 7 ff. de dolo arbitrio. idem in actione in factum. que descendit ex edicto. de eo p que factū e. quominus et e. que dat ad intee. 7 est ex maleficio. ut. ff. de eo p que factum e. l. ult. illi argumto dat instantia. dat noxalit. ergo no e ex contractu falso. filius ex ꝯtant gesto n tenet. s; tam si pecuniam p libitate p mittat. tenet. ergo no e ex contractu. ut. C. an filius. ex suo facto post. ma. l. pmisse. In hac enim ꝯdictione multa sunt casualia. nam tenet infantis. 7

furiosus. quot furi succedunt. licet cum hi(s) agi nõ possit. ut. ff. e. l. ij. It semp(er) de(p)he(n)dit mortem. quanti res fuit unquam plurimi. ut. ff. e. l. inre furtiua. Non de(cre)scet. immo condempnabitur in fur. habito (et) respectu ad h(oc) quanti res melior facta sit. It (et) simpensa fiet a fure in re furtiua. ut ff. e. ex argento. It quicquid e(st) residuum (con)dicitur. Nam (et) boue mortuo (con)dicimus coria (et) etiam de uuis uinacia. ut ff. si fur(em?) uis furtiuus. (§) plt. (et) ult. Sunt (et) alia casualia ut supius dictum e(st).

De (con)dictione ex lege.

Est (et) alia (con)dictio. que appellatur (con)dictio. ex l. q(ue) competit meo casu. quotiens enim p(er) legem inducitur obligatio. (et) nõ e(st) cautum ea lege quo genere actionis expiamur (con)dictione ex lege agitur. ut ff. de condictione. ex l. l. j. Sed illud q(ue)ritur cum fere ista (con)dictio competat semp(er) ex l. noua. ut j. in debiis in exempl(is). q(ua)r(e) compositores. i(n)tt(er) illam (rubricam?) in ff. ueti posuerunt. Ex q(ua) r(ati)o ne uidemtur librum illum imp(er)fectum fecisse. licet enim nullum exemplum h(ab)eas de digesto ueti. tamen cum tractauerint in illo libro de condictionib(us) apposuerunt (et) de ista (et) breuiter (et) modice noterim. exempla. sic (et) notauit d(omi)n(u)s jo. in quib(us) locum h(abe)t h(ec) (con)dictio. ex l. Competit h(ec) (con)dictio in uasis sacris sine c(aus)a uenditis. ut. C. de sacro. s. ec. l. sancimus. ex arbitrio (con)(trac)to q(uo)d nõ e(st) pena uallatum. t(ra)nsact. X. dieb(us) oritur. ex l. condictio. ut. C. de arbitris. l. ne in arbitris. p(ro) salario aduocatorum q(uo)d nudo pacto p(ro)mittitur. ut. C. de iudic. p(ro)p(er)andum. in(ter). p(ro) suffragio q(uo)d dat(ur) suffragatorib(us) qui (pro)p(ri)e aduocati nõ dicuntur. ut. C. de suffragio. l. unica (et) ff. de uariis. (et) ex(traordinariis) co(gnitionibus). l. j. p(ro) supplemento quarte. q(ua)m pat(er) iure legitima portione filio dereliquit. ut. C. de inoffi(cioso) te(stamento). l. sancimus. p(ro) reuocanda inofficiosa donatione. ut. C. de inofficiosis donat. l. si totas. p(ro) h(er)editariis negotiis. ut q(uo)d possessor h(er)editatis (con)uentus ab eo qui non erat h(er)es (et) p(ro)nuptiatum e(st) p(ro) petitore. qui nõ erat h(er)es repetit ea que soluit creditorib(us). Nam si uere ee(t) h(er)es etiam iure ueti h(ab)et act(ionem) neg(otiorum) g(estorum). ut. C. finium reg. de pet. h(er). l. ult. p(ro) inuasorib(us) contra om(ne)s inuasores. ut. C. finium. reg. l. si constiterit. C. unde ui. aut(hentica) nemini. (et) l. siquis in tantam. (et) l. n(on) ab re. (et) l. cum querebatur. p(ro) usuris p(ro)missis pacto nudo. p(ro) frumento uel ordeo ciuitati debito uel nudo pacto p(ro)misso. (et) in nautica pecunia (et) q(uo)n(iam) dat pecuniam pugnatori atlete uel piscatori. in quib(us) casib(us) ex nudo pacto debetur usura. alias nõ debetur citra uinculum stipulationis. p(re)t(er)quam (con)tractu bone fidei. ut. C. de usuris. l. frumenti. (et) ff. de usuris. l. (et) ff. de nautico fenore. p(er)iculi. C. de pact. int(er) empt. (et) uend. l. i. in(tra). p(ro) dupplandis arris. si peniteat uenditore(m). ut C. de fide. instru. (con)trac(tus). p(ro) dupplandis (et)iam arris sponsaliciis. si peniteat sponsum. ut C. de spon. (et) arris sponsa. l. ult. p(ro) antapo cis faciendis. a debitorib(us) creditorib(us). ut.

C. de fide instru. l. cum p(ro)ponas. p(ro) reuocando filio a patre uendito. ut. C. de patrib(us). qui filios distra. l. plt. p(ro) contractu emphiteotico. ut. C. de iur. emphi. l. j. p(ro) reb(us) locatis si in uili re(stitui) tacite (con)ductor. ut. C. locati. (et) (con). l. plt. (et) C. uni(us) ui. l. nõ ab re. p(ro) donis (et) repetendis a sponsa. q(uan)do matrimonium nõ (con)pletur. ut. C. de donat. an(te) nupt. cum ueterum. p(ro) placito quarte. q(uod) celebratur diuortium. ut. C. de repudiis. l. ult. Contra subreptore(m) fugitiui. ad penam petendam. ut. C. de fugitiuis. l. quicumq(ue). Contra debitores creditorib(us) h(er)editariis. ut. C. de iur. de liber. l. semi. § Simo. p(ro) forte. ad petendam missione(m) in bonis. quib(us) testato (?)ris. ut. C. de edicto diui adri. toll. l. ult. Contra illum q(ui) p(ro)p(ri)am manumisit (con)(tra) p(ro)p(ri)am manumissio(nem). ut. C. de his qui a(n) d(omi)no ma. l. ult. p(ro) possessorib(us) alie(nis) uiuentis inuenti(bu)s occupatis. ut. C. unde ui. cum querebatur. Contra donatorem. ut (con)pleat donatione(m). ut. C. de donat. siquis argentum. (et) inst. de act. § alie. p(ro) donatione reuocanda. ut. C. de reuocandis donat. l. ult. Contra illum q(ui) detinet liberu(m) hominem p(ro) debito. ut in aut. ut nulli iudi. § quia uero. p(ro) (con)pendiis litigiosi contract(us). ut. C. de litig. l. ult. Contra illum qui pignorat alium pallio. ut in aut. ut pignorat. nõ fiant. p(ro) fructus (et) tortis. ut ff. ad leg. Jul. de adult. § q(uo)d ex his. (et) sic nullum casum h(ab)es indigesto. in quo (con)petat (con)dictio ex lege. nullum p(ro)fuis. (et) breuiter ubicumq(ue) sine iura n(ost)ra oritur actio ex pacto nudo. p(re)t(er)q(uam) in (con)stituta. ubi oritur sp(eci)al(is) actio de (con)stituta. ut inst. de act. § de constituta. ibi locum h(abe)t (con)dictio. ex l. Vnde in hac (con)dictione. ex l. nõ potuit. sequi tractatus aliar(um) actionum faciendo positiones. pactore (et) reo. (et) dicendo ad hoc ut locum h(abe)at tot sunt necc(ess)aria. cum in multis casib(us) (con)petat. Vnde quilib(et) studiosus p(er) se uidendo naturas aliar(um) actionum pot(er)it positiones formare (et) libellum tam nõ obmitto (et) unicum noto p(ro)mittib(us) g(ra)tia ex(em)pli. ut fecit ulpianus. qui cum inumeris habundaret exemplis. unum pone(re) (con)temptus fuit. ut ff. ad l. aquil. ita uulnerat(us). (et) ff. ad l. cor. de fal. siquis. op(re)ssit. (et) ff. de ui (et) ui. ar. l. j. Libell(us) ago ego. A. (con)tra t. qui cum m(ihi) uendidisset equum talem. p(ro) X. (et) ego dedissem sibi partis (et) ta (?) (et) (con)tra de uenditio(n)e peniteat. arras ip(s)as in dupplum peto. p(ro)pono (con)dictione(m). ex l. C. de fide instru. (con)trac(tus). Item ago (con)tra t. qui m(ihi) rem talem donauit. unde q(ui)a eam m(ihi) tradat. ago (con)tra eum p(ro)posita (con)dictionem. ex l. C. de donat. siquis argentum (et) inst. de act. § alie. Vo(?) Set illud q(ue)ritur. numq(ui)d ista (con)dictio. ex l. sit rei p(er)secutoria. uel p(er)sonal(is) uel mixta. It utrum sit penal(is) uel rem p(er)sequatur uel mixta. It utrum sit possessorium iudicium uel petitorium. It utrum det(ur) h(er)edib(us) uel in h(er)ede(s) uel nõ. Ro. de hi(s) nata. om(n)is (con)dictio p(er)sonal(is) (et) ciuil(is). ut in inst. de act. in p(ri)n. (et) § sic itaq(ue). In ca(su)ib(us) inuenitur rei p(er)secutoria. seu no(m)i(n)a rer(um) p(er)secutoriar(um) inuenit(ur). In contractib(us) emphiteoticariis. In donat(ione) p(er)ficiendis. In donat(ione) rescindendis. In donis a sponsa repetendis. (et) (con)similib(us) ut supius dixim(us). It inuenitur penal(is). hec (con)dictio ex l. in luctio (?) sorte. q(uo)d in(tro)uenit diuortium. sup(er) p(ro)p(ri)a manumissis. ubi oportet q(uo)d soluantur duo uel tria mancipia. si lib(er)o h(ab)ere

Margin notes: It si (ex)pensa fiat a fure i(n) re furti(ua). — (con)c(ur)rit — cp — posuerunt — caib(us) — societas — Edi(ctum) — h(abe)t ui(?) act(io)ne(m) ma(n)umissi ut reddat lib(er)tatis testes si(n)e ut. C. de petit. h(er). l. ult. § ult. — p(ro) reb(us) ex(?) (con)g(ruis?) pietatis. C. de (?) tiis (?) — (con)di(ctio) — cu(m) mouit — uacat(?) — petita — rei p(er)secutoria — § alie.

invita
tiniq̄ [illegible] inuestita inuenit̄ [illegible] ter et pene. In uasi
onib;. In actis duplicandis. In reb; locatis. uel p
cario concessis retentis. In flagitiorū susspecto
rū penis. In pendentibus. heligiosi cōuentus. In pignoratoi
bus p s. In reb; aliis petitis in suis tortis. p.
i possoria. In inuasionib; fris. In reb; locatis seu p
cario concessis retentis. In possessione hereditatis qm̄ pe
titur missio. In possoe uacati occupata. hi' di aut̄
non dat̄ illa qm̄ reuocat̄ donatio. hi uerō nō darentur
penales.

De actione ad exibendum.

Si aliqis rē aliquā tuā mobilē. uel si tua nō ē uis tm̄ ha
bes in ea. ut alia tua iura. et sic uis eā uendicare
l aliō m̄ p re illa agē. potes pō agē ad exhibendū
actionē p quā actione exhibebit. et reus rē illā. ut ha
beas copiā rei uidende. palpande. tangende et g
scende. q exhibitio fiet corā iudice. ut ff.
e. l. i et ii. Unde hec actio necessaria ē p ista. ut [illegible] dic
ff. e. l. i. Sz nō ut necessaria. nā q rē meā mobi
lem uendico. t nō ago ad exhibendū. Hic ē nec
c. ē p utilitate et necessitate. in casib; ut ū i
d. usa fuit aliq ut in missa. p qb; ago ut exhibe
ant. pō. a exhibita exhimant. nūquā ei posse
alr uendicare. ut ff. e. l. gēma. fallit̄ istai
tigno inmisso i edificio p quo n̄ agit̄ ad exhi
bendū. sz de tigno iniuncto [illegible] ut i preden. l.
gēma. ne ruinis urbs deformet. ut ff. ne q.
i loco pu. fi. l. ult. et ff de tigno iniuncto. l. i. et
ff. de rei uen. l. i. tūc actio. et si filoa fiat tigni iu
ncti. Ceterum si mala fide uir lex uelle q̄ tūc
ant ad exhibendū. ut i pdicta. l. in ic. et de tigno
iniuncto. l. i. in fine. qi q dolo desiit possidē. sz
ir tenet n̄ ut exhimat. sz ut ptiū restituat. p
ut ee suo. ut ff. de solut. qui res § ult. in fi.
paliis aut reb; adiunctis et inmissis. p appuba
tam. fuit hec actio necessaria. ut sepatē p̄ secus
si pferrū in actionē. ut ff. e. l. tig. et inst. de
rer. di. § [illegible] ff. de rei uen. l. i. re. Item i
alio casu ē necessaria qm̄ uin defuit tuus seruus
m dapnū. i gito nomē ei. totā familiā exhib
ebit ut illū agscam. ut ff. e. l. iii. § siqs
noxali. p p utilitate ut rē illā ostēdā testib
qs inducere debeo p re illa quā p ea petitur
sū. ut rē illā recognoscat. at actio ista n̄ est
necessaria. Sz adhoc ut actio ista cōpetat tot s̄
necessaria. In primis qr sit agentis ac actionē. ut
ut ff. e. l. iii. § i. ii. et itō. ubi multa notat̄ exem
pla. et § sciendū ē. et § pop. Secundū q in tē sit
agentis expectant. ut ff. e. si uber. ho. Ter
tium ut in tē sit agentis ex iusta cā. ut ff.
e. l. pir. Quartū q in tē sit agentis utroq; tēpe.
litis cōte. et tēpe sne. ut ff. e. l. tigni. § iter
scribit. q intelligo. si alterius cōte. tpe icip
as q utrūq; tps. cōsiderat̄. Ceterum sufficit si tu
a in tē sit tpe sne sic possō. amitt̄ n̄ icueniat
cop tamē. ut ff. de acqr. pos. quē ad. h uez
est si a corpore incipiā. uez si ab aīo sufficit
solo aīo. ad amittēda pos. ut ff. de acqr. pā
possidet. §. in amittēda. In aliis aut tpali
b; sufficit sistitur actionis. saluo tēpe litis.
cō. ul sne. ut ff. de suo cor. l. uoli. § ult. et
ff. d fictr. l. i oēs rer. et ff. siqs caut. qui ar.
§ aliud. et ff. de edēdo. l. ii. § et aut. Quum
tū res illa sit mobil p qua agit̄ ad exhiben
dum. ~~nec possit ab aliquo~~ pro re ei imo
bili non pōt agi ad exhibendum. nec possit

ab aliquo exhiberi. ipā ei se exhiberet. ut C.
r. x. quando et aqb; quarta pars de bonis decur.
detrat. l. i. § si u. Sextū q actor hēat no
ta sigua rei. p q reus possit eē instruct. ut ff. e. l.
in hac actionē in pn. q Quid aut̄ si actor sig rei
ignorat. admittit dn̄s uel q iurāti succurratur.
ut ar ff. de furt. i hac actionē. et ff. de pon. l. i. § sic
sta. et ff. de rei uen. l. si i rē. notat̄. et in dn̄o omni te
neat ille exhibē. ut ff. e. l. iii. siqs noxali. Septim.
ē necessarium ex parte rei. q reus ille possideat siu
[illegible] ciuilr et naturalr. siu ciuilr tm̄. siu natalr tm̄.
ut ff. e. l. iii. § ult. et l. nā cū eo. et l. siqs mer
ces. Octauū q ita possideat. q habeat faculta
tē rei restituēde. alioquin licet possideat. si tm̄
n̄ potest restituē. n̄ tenet. ut exhibeat. sz ut ca
ueat se exhibiturū si in potestatē ei puenerit.
ut de suo i fuga cōstituto. ut ff. e. l. siqs mer
ces. § ult. Nonū q possideat tēpe litis cō. et
sne. h ē uez. si a tēpe litis cō. icipias. Ceterum siu
tpe sne sufficit. ut ff. e. l. tigni. § plr. et ult.
imo dat̄ ad exhibendū cō illū q tm̄ tenet. sic cō illū
q mittit̄ i pos. cā rei suandē. ut ff. e. quis me
ces. ii. Ro. Et cōmodatarius et depositarius [illegible] coloni. seu
nobil licet ipē dicat̄. sz possēt dici cōductore.
q n̄ possidet. ut ff. cōmo. l. rei. et ff. de pon.
l. licet. § rei. et ff. loca. cō. l. n̄ soli. et ff. de usuc.
n̄ solū. § q uulgo. Et [illegible] possidz. Et fu
tuari q n̄ possidz. sub adi ciuilr. natalr tn̄ sic. ut
ff. d acqr. pos. nalr. et ff. d ui. et ui. ar. sāqi. § ait
ui. Et missus i pos. cā rei suand q n̄ possidz.
h tm̄ tenet. ut ff. d acqre. pos. possidē. § ult.
Res isti tenet ad exhibendū [illegible] siu sit singula
ris p. siu uniuersitas. ut ff. e. siqs merces. § i. ii.
et iii. et l. iii. § ult. Alr tm̄ et alr tenet isti pdic
ti actionē ad exhibendū. credito ei tenet ut posse
sionē restituat. Alii sic tenet exhibē. ut ipi
remaneāt i possē cā rei suand. et fructu peruli
utat et fruat. ut ff. e. l. siqs merces. § sed uir.

q Sz quit quō cō possessores agit̄ ad exhibendū. [illegible]
q cō creditore. Certiue a lic aliquis mittat̄ i pos.
cā rei suand tn̄ dicit n̄e d possē dicendus in
mo possidz. ut ff. de dāpni i fec. sz si fin. §
siq aut. Sz i g dn̄s possidz quo ag ad exhibē
dū sibi eo ceca potestas sz posse notari in rei uēdi
catione. cū possidēti actio n̄ sit cōpta. ut inst. d
act. i pn. h i. actio ad exhibendū. ht locū pro
re mobili. Sz licz dn̄s habeat ciuile tn̄ q ille
rē illā tenet. io dn̄o dat̄ actio. q dr possidē
ti n̄ dat̄ actio. sub audi [illegible] tenenti. ut n̄
dat̄ negatoria. n̄ ut i cau ubi dr. Decimū.
q dolo desinat possidē. tē ei tenebit̄ utili ad
exhibendū. ac si possidet. sic et tē tenet utili rei
uen. ut ff. e. l. iul. scbit. si hoiez i pn. et ff.
d no electio. § i. Undecimū q rē illā exhibe
at i eodē forma i q fuit. licz res illa sit de
terior. nā rē agit̄ actionē i factū p̄ deterio ra
tionē. ut C. e. t. l. exhibitionis. si ē ē i alia
forma. rē n̄ uir exhibita q forma rei ē
ēē rei. ut ff. e. t. iul. scbit. § i. et sicut.
Duodecimū. q exhibeat rē i eo statu. et cā
i quo fuit cū iudiciū acciperet. in nullo cau
lesa. sig exhibat usu capta n̄ uir exhibē.
ut ff. e. t. l. iul. scbit. § quartū. Ter
tiū decimū. q i exhibeant. n̄ fuit res. cu
lis cōtestaret. piculo et i pendio actionis pfe
renda. nisi forte dolo possidit res translata

sit alio. ut te sint super his ad ducet. ut distin
guitur. ff. e. l. sed si hereditas. § quo autem loco.
Quartumdecimum est possessor nullam iustam causam obi
ciat. quare pellat auctorem. ut ff. e. l. iii. § ibi
te puta pacti. rei iudicate. et continenti debet pba
re alias non audiretur. Quintumdecimum excepte ac
tionis. scilicet quod probet se diuum simulat agere adexhibendum.
presertim dico quod non sit diuum. ut ff. e. l. iii.
§ interdum. presto est solus habet agere adexhibendum.
et nullus alius. alii ut legatarii habent in dicta. scilicet
contra negantem de tabulis exhibendis. contra facientem. quem
admodum testamentum aperiri constituat. ut ff. e. l. iii.
§ aliquando. et hoc de testamento. ff. quemadmodum testamentum aperiri. l. i. § sed et si
est hoc casuale in carta. quod debeo probare me dominum.
sed quomodo probabo. sic. quia emi cartam. et condi tabulionem.
et ipse mea scripsit instrumentum. nam littere carte
cedunt. ut Inst. de rerum di. § litteras. et ff. de rei ven. l. lit
tere. Et in hac actione quandoque mittitur. sumatim.
de his inter quos contractum est. ut ff. e. l. iii. § sciendum.
Sed qualiter hic accipimus sumarie. dicit dominus meus.
per sacramentum. ut ff. e. l. thesaurum. Item in hac
actione actor faciat tales positiones. E.
Po. ac. Ego dico quod res illa per quam ago adex
hibendum mobilis est. Item in re mea vel quod dominus. uel
quod creditor. vel aliud ius habeo quod intere. Item in
esse illud peculiarium est. Item in re esse sue. Item
res illa talia signa habet. Item rem tu possides.
aut tenes. Item rei illi habes facultatem re
stituendi. Item rem illam desisti dolo tuo de fuisti
possidere. Item rem illam in alia forma. exhibu
isti. Item rem illam exhibuisti usu captam in. Item
ego sum dominus illi instrumenti. Item ego dedi cartam
tabulioni in quo scripsit illud instrumentum. Po. Rei.
Econtra reus faciat tales positiones. Ego dico
quod res illa quam petis immobilis est. Item tua de sit
in re esse. Item res illa. habet signa. talia. et prelus
diuisa. assignans tunc. Item rem illam possidet se
non tenere tunc. Item desum in facultas rei resti
tuendi. Item desum. Item in eadem forma rem illam
exhibui. Item in eadem causa. Item tu fecisti in
pactum de non petendo. libellus. Item hac actione
actor concipit actor sic libellum. ago contra te quod
rem talem tenet seu possidet. quam dico meam
esse. uel michi per xx. obligatam. et alii vel quod usufruc
tum habeo. et cum rem illam michi exhiberi peto. pro
pono actionem adexhibendum. quod sic uocite concipi
atur libellus. dicit l. ff. e. in hac actione § iii.
ideo dico rem talem. ut designet signa. Item ideo
pono in talis causa. quia potest tua multiplicari in
re esse. unam tamen eam plexus. Op. Sed non uidetur
quod actio ista possit intentari. et primus actio
ista personalis est. ut ff. e. l. iii. § est autem.
quoniam competit contra rei possessorem. cum natura personalis
illum non sit talis. Sol. Sunt quedam personales. que habent
naturam realium sicut ista. sicut condictio furtiua.
sicut calumniana. pauliana. in factum. fauiana
sicut in rem dicta quedam. quod in ipsa personalia sunt. sicut actio
quod metus causa. que plus est et rem est ille rem persequitur.
ut ff. de condictione furtiua l. iiii. ff. de iure doctrinis.
que ista. edi. aut proprietas. et ff. de iure di. ccis.
l. i. et ff. quod metus causa. p. l. metu. § uolenti. et cum
hec actio. Item metus autem pluribus bonis opponit.
Item sumpsisse. unum ordinare. ex contractu vel quasi. vel ex male
ficio. vel quasi. Re. dominus meus in fine summe. et isti.
quod sit ex quasi contractu. licet quidam dicant illam ano
malam. seu pantonimam. id est irregularem.
et quedam dicit quod sit in rem. dicit tamen in rem. Ut ples pla
tones queuntur in ea. sic in summa dominus meus. Diuersis nota
tur illud in quo si aliquis rem uult uendicare. et uult agere
adexhibendum. utrum prius debeat agere adexhibendum.
et postea rei uendicatione. an in eodem libello. possit di
cere rem talem quam dico meam esse peto michi exhiberi.
et exhibitam uendico. vel sic ago contra te. ut rem talem michi
exhibeas. cuius nomine rei uendicationem propono. vel ut
exhibeat michi rem talem. quam rem uendico. quam dico illam
ad me pertinere iure dominii. et sic actione adexhibe
dum. et rei uendicatione propono. Ro quidam dicunt quod talis
libellus non admittitur. ut simul proponatur. sed
hic est ordo. ut prius proponatur adexhibendum. et illo
iudicio finito ad intentet rei uendicatio. ei datur actio
adexhibendum. quoniam actus est non ei qui agit. ut ff.
e. l. iii. § est autem. alii dicunt talem libellum. admit
tendum. ar. ff. commo. l. ii. ff. de peculio. l. de posiu.
§ i. et ff. e. l. ult. § pl. Ita quod prius procedatur in
actione adexhibendum. et postea rei uendicatione subea
dem instantia. ut ff. e. l. iiii. sic sentiret. qui de
actare est. proponit hanc rationem. in illo quod agit. et hoc
gratia muniendarum litium. Sed aperte ostendo. quod isti
actionis nulla erit utilitas illo aduersario nolente
exhibere. pone quod exhibere non uult. quid faciet actor. possidet
quod iuraret in litem contra eum. ut ff. e. l. iii. § preterea.
et ff. de in litem iurando. l. in actionibus. Op. Sed quo iura
bit in litem nomine illi rei. quod non compareret. nec licuit iudi
ci. quod vel qualis fuerit res illa ut possit illi quanti
tate taxare. Item istud sacramentum. in litem te deferen
tem quando aliquis habet dolo habere non uult. ut ff. de in litem
iurando. l. ii. et i. si inter. aperte me quod probare
prius quod rem talem possidet. cum talia signa sunt. et eam michi
exhibere non uult. et dolo vel quod dolo desiit possidere. quoniam
quod dolum dicit. dolum probare debet. ut ff. de probat.
quotiens. § quod dolum. Sed si quod possum scire qualis sit res
illa. ut dictum est. et oportet quod sciam. quod operabit ista
actio adexhibendum. Op. Item quo iurabitur in litem
quod posset esse tuum si gloriare in re esse ut quod meo sacram
to prestat. ut ff. de in litem iurando. l. i. nec credat
aliquis quod in continenti prestet iusiurandum in litem. statim
ex quo reus non exhibet. nam et in rei uendicatione non
statim defertur illud iusiurandum nisi postquam de in
tentione actoris constiterit. immo et post sententiam.
de re restituenda. et que lex distinguit. ut ff. de
rei uen. quod restituere. Item ideo. in rei ituas ita in
dictum et cessabit obiectio. et uolo agere adex
hibendum uenit aduersarius que reus abeo. utrum rem
talem cui talia sunt signa. possideat. Sentire debet.
si negat non possideo. oportet me probare illum pos
sidere. sicut in rei uendicatione. ut ff. de rei uen. l.
in rem actionem. Omnes interrogationes que fiunt. an litem contra.
in rei uen. omnes ille fiunt in hac actione adexhiben
dum. utrum possideat. et pro certa parte possideat.
ut denotat dominus meus in summa tituli isti. Si autem
respondet se possidere agam contra eum adexhibendum. ut
exhibeat. si non uult exhibere. et lis non est contesta
ta mittar in possessionem bonorum eius. primum sumpta de
biti. i. in re esse mei declarati per sacramentum. sic
in qualibet alia personali cum ista actio personalis sit. ut
ff. e. l. iii. § est autem personalis. ut C. de bonis auctori
iu. pos. l. aut ei cauatur. Si autem lis est contesta
ta. tunc probabo sumarie mea in re esse. ut dicit dominus
meus. scilicet per sacramentum. ut ff. e. thesaurum. et C. de fide
instrumentorum. l. ult. et hoc generaliter dicit. ubicumque lex dicit.
sumarie fieri cognitionem ut in rei iudicate executionem.
ut ff. de re iudi. a diuo pio. § iii. in cartoni

ano

niano. vt ff. ad carbonianu. l. carbonian
um. et sic facta tali pbatoe p̄sēnciu meu
de meo iur ee. q̄ iter ē mā iudex cōpnabit
eu ad exhibendu. et si ille adhuc n̄ exhibet de
ferret in usimiadu. anlite. et sic iudice taxan
te i litem iurabo. vt ff. ad exhibendu. l. iii.
§ ij. et ff. de inlite iura. l. i. actoib;. Et sic i hac
actoe dat due fue. sic i oib; realib;. et i arbi
trarijs. et boe fidei. i qb; iurat i lite. ut i ꝓdca. l.
i actoib;. et ff. de pig. si fundus. § in ue
dicatoe. et ff. q met ca. sicut excepto. et § de
dolo arbitrio. et ff. d rei uendicatoe. q restitu
ere lex i fine dic. H sua gnal' ē ad oia i i dca.
et ad actoes i re. et ad actoes i psn. et qb; aliq de
bz restitui arbitrio iudicis. nisi ostet iudici q
aliqs dolo desiit possidere. te uicta sua tēnina
bit. s. p d'latoē iuris iurādi. i lite. Et sic no
ta. q oes actoes reales dicut arbitrie hoc
respectu. s. q2 depēd; ex arbitrio iudicis hoc sac
mtu d'ferre. vt ff. de i lite iura. iudex. §
iurare. et l. iudex. licz alio m dicat arbitrie.
ut diceīn. i de actoe ex stipulatu. qn aliq
certo loco pmittit. s;. iste sue q sic ferut.
e utraq; diffinitiua. alia i locutoria. certi
naria notauet. q dā dicet q pa e diffinitiua.
et q2 fine ꝯtuersie i ponit. vt ff. d re iu. l. i.
et q2 ois solut ordo iudicioz fuat e. Secdam
suaz dicet executoez potius. Alii dicet pma in
i locutoria. secdaz diffinitiua. Alii pma dicet ee
qdam amotioez. Secdaz dicet diffinitiua. ar.
C. de fidei. ꝯ. aut. apli hoc. Alii dicet utraq;
diffinitiua. si tu opponas i secda. n̄ i ueiat so
lit ordo iudicioz. dicet q i pma solepnis ordo.
expsu. na et p plib; hereditatib; sufficit unu fam.
her. iudiciu. vt ff. fam. her. heredes. § d pli
b; et p plib; societatib; sufficit una acto p socio. vt
ff. p socio cu duab;. § si plures. et h ultima sua
ur siue minori calupnia. cu ab utraq; pot
appellari. et si appellatu sit a pa ad sca iudex n̄
pcedet. Illud aut nota q multis actoib; peti
tur exhibito p actoe; ex stipulatu. si pmisit
aliqs exhibere. et io ex stipulatu q2 ꝯtinet fcm hoi.
q e i certu. vt ff. d. u. ob. ubi aut. § q to q
e. et fit. d. u. ob. i pn. Et actoe ex testo. ꝯt
heredē. vt exhibeat istru rei talegate et etia
qa istra si legata sit. vt C. d fidi. ꝯ l. instā.
et C. ad. l. fal. si pdioz. Et actoe ex ecto ꝯ uedi
tore. u exhibeat istra p ꝯstioe petatis. ut p
qoe finiu. vt ff. d act. ept. l. titi heres. Et de
moi ꝯtitu ex eo ꝓpoat. si i stra illa d'bet ex
hibei. Et ꝯ dictoe ex. l. si manumissus petat
istm manumissoris a dno. vt C. d ubali cā.
l. sic data. Et ꝯ dictoe siu cā. si debito solu
ta pecunia petat istrm actor dictoe. h qn istr
mtu etat creditoris. q2 solueat pecina. tabi
boi. vt d ꝯ dict. ex. l. i. dissolute. si aut in
strm eet d'bitoris. ageret ad exhibendu. vt C. ad ex
hibendu. l. ult. Et actoe fam. her. ꝯ coheres. ꝯ coh de.
vt ff. si q. r. l. locatoe. l' § ult. et l. pop. Et actoe
p socio sociu. ꝯ sociu. Et actoe ma dati. ꝯ pcura
tore. Et actoe tutele. ꝯ tutore. Et actoe neg.
g. ꝯ gestore. h exepla habes. § d edendo. l. qda.
i pn. Et p actoe i factu ꝯ argetariu et nimu
lariu. et ꝯ tabulioe. q eis simil' ut. ff. d eden
do. l. qda § plr. Et p int dem delibero hoie exh
bedo. vt ff. d libo. ho. ex. l. i. ii. et iij. Et per
i t dictu. d libeis exhi. vt ff. d lib. exhi. l. i. et ij.

Et p i t dem d tabul exhibei. ꝯ illu q negat se
tabulas habere. vt ff. de tabul exhi. l. i. et ii. Et
p edem. q. ad. te. api. ꝯ illu qui ꝯfitet se hre
tabulas. verum dic se exhibe n posse. vt ff.
que ad. te. api. l. i. et ii. Et p actoez d ꝯtractau
mus. h oia natat dns ms i suma. t. isti. si offo
iudicis. quor iusticia petit exhiberi. arg. ut ff.
d edendo. l. ult.

D actoe ex epnto. Rca.

Ire aliqua emisti ab aliquo ꝯ sirequit. et q a die ꝯ
tingit. t eptori ꝯpet acto. ꝯ uenditore. ut ueiz tra
dat. l t i te ee pstet. s q. j. dicem. et uocat acto
ista ex epto. vt ff. de actoib; ept. et uen. l. i.
et l. ex epto. in pn. Venditori aut dat ex uendito.
d qua dicem i sequnti. Rca. nota q q dā sc oia
utriusq; actoe ad h i utriq; locu hat. licz q libz
p se heat q dā spalia. Vn ad h u iste actoes locu
hant. ista d'beat i tuene. In pmis q ꝯtet eptois
teneiat. s. ut ueiat et alt emat. Secdm q expte
uenditois sit res ul' merces expte eptois pciu.
vt ff. d rez pmu. l. ij. et ff. d ꝯthen. ept. l.
i. § pit sin ptio ei nulla e epto. vt ff. d ꝯthen.
ept. l. ij. § fin. et C. d ꝯthen. ept. l. epti. S. Sub
e eori eptois e pciu. vt ff. d ꝯthen. ept. l. pac
ta ꝯuēta. Tertiu q pciu illud ꝯsistat i qtitate
seu i pecunia. n aut i spe u puta. dt istos de
narios q st i h sacculo. l ista arca. tc ut spe
cu qtitas. tc eet ꝯtct inoiat. vt ff. d ꝯdic
tōe cā da. l. ult. ar. ff. i. d l. s; si certos. n ob
stat. l. ff. d ꝯthen. ept. h uenditio. u dr q est
uenditio si dicat p isto ptio q in i arca habeo.
s; itellige qn ituei etat i qtitate. al' n eet u
enditio. et sic notat ibi dns ms. Quartu
q res illa l' merx. s. sit certa siu p sens siu
p seus siu futura. u part ancille et fruct
futuri anni. u forte sola spes emat. ut in
iactu retis. l' alea. l' iact missiliu. tc ei te
net eptio. et si nichil capit. licz ei res n i
tueiat. e tn epto spei. et tenz. vt ff. e. l.
n epto et l. si d'bito. § ult. et ff d actoe uen.
ept. sisterti ipn. et ff d here. l' act. uen.
l. cu hereditate. et l. simulla. et l. q siu uēdite.
et ff. d ꝯdict. i domo. l. i. i fin. et ff. d u. ob. et i
stipulate. § sacra. Et itelligas re i tueire.
siu d mostret ad oculu. siu ad itellectu.
ꝯ uedo t p diuiso tria p te isti pdij. l'
equu i gnē. l' cetu numeru regulaz. siu
res sit corporal'. vt ff. e. ꝯuenit. et l. si d
bitor. Et itellige dre si estat alio
qn si d'fieit ee. nulla e epto. vt ff. d ꝯthen.
ep. l. et h ꝯsensu. et l. domu. Quintu q illa res
n sit pa eptoris. tc ei e uendito nulla. n
respectu possois. vt ff. d ꝯthen. ept. l. sue
rei. et l. siu eptoe § rei sue. Sextu q res
illa q uedit. q possit ill' rei hre ꝯmerciu.
aliqn uenditio nulla i t sicietes. vt ff. d ꝯt
hen. ept. l. s; et cels. § i. et l. siu eptoe. § oin
rez. et § hoiem liberz. et l. i modicis. ar.
ff. d u. o. i stipulate. § sacra. Int igitur
res forte teneret. vt ff. d ubali cā. libe
ris. § si duob;. ar. ff. d ꝯthen. ept. dom
u. et l. q officij amittet i dns i remobi
p cetat n posse i t scietes. ꝯtn eptoez.
licz in possessa sit sec. q2 i po cau ꝯmu
tetur furtu roe ꝯtct. i son. vt ff. d ꝯt
hen. ept. siu eptoe. § sit sieptor. ut no
tat dns ms i suma d ꝯthen. ept. Ite i re

rebus auctis domum non ualet uenditio. quia
non potest haberi commercium immo pena imponitur. ut
ff. de condictione. ex causa. senatus. et ff. de contrahenda. et ceteram. Sep
timum quod requiritur est quod contrahentes sint tales qui possint contrahere.
alioquin uenditio nulla. ut ff. de contrahenda. emptione. l.
ii. in principio. et l. non licet. et l. qui officii. Octa
uum quod consentiant contrahentes. ut Instit. de ob.
quae ex consensu. quia si ei in ueritate dissensus uel error
nulla est uenditio. quia tamen ei contrarium est uenditio
consensus. quia error qui impedit contrahere. ut ff.
de iurisdictione. o. iu. superiore. Siue ei dissensus. seu
errores impediunt contractum emptionis. siue sit error
in contractu. ut ff. locati. pe. si ego. siue in pretio. ut
ff. locati. et l. siue. siue in corpore. ut ff. de contrahenda.
emptione. in uenditoribus. siue in materia. uel in substantia. ut si
argentum pro plumbo. uel cum acetum pro uino. ut ff.
de contrahenda. emptione. si in uenditoribus. et idem quod dicitur. Si in
sexu. ut ff. de contrahenda. emptione. quaerendum. l. aliquando. Si
in essentia. ut ff. de contrahenda. emptione. l. domum emi. Nono
dicendum quod uenditio non sit facta in scriptis. non subcondic
tione sed pure. et est causa quia istum esset errore con
tentum uel an conditionem non posset agi. ut C. de
pretium. l. qui in istum contractum. ff. de periculo. et commodo rei uenditae. l. quod
si in istum contractum. Decimum in his quae degustationem exigunt.
supervenire quod si facta degustatio et approbatio. ut ff. de
quod si. emptione. l. si in emptione. et alia. Ista de ea. et sic contra
tam actionis ex empto. quia in actione actoris
ex uendito. actio tamen ex empto. considerat. alia primum
quod res illa uendita non sit tradita. si ei esset tradita.
numquam actio ex empto competeret. ut ff. de act. empt. l.
i. et l. ex empto. in principio. C. de act. empt. sit dicto. Se
cundum quod ita sit tradita. ut fiat potior emptor
in iudicio possessorio. id est quod uacua possessio tradatur. quod
nullus sit ibi uel legatarius siue creditor. et ut
creditor missus. ut ff. de act. empt. l. ii. et l. ex
empto. § i. licet omnes illi non possideant. ut ff. de act. em
pto. possessorio. § ult. non omnis est necesse uenditor fac
possessionem. § ult. non enim est necesse uenditor fa
re rem emptoris. licet emptor habeat necesse fa
cere pretium uenditoris. ut ff. de act. empto. l. ex empto.
§ i. et ff. de rei uen. pretium. l. ii. Vel Siquidem est de
ro. quod uenditor tenetur emptori in specie. et de talem
debet dare. quis est. emptor autem tenetur uenditori in genere.
unde rem talem debet dare quem ei faceret accipientis.
ut ff. i. de. si a fur substituto. § ult. Tertium est
ut emptor pretium uenditori et solidum. alioquin ex
empto non potest intentare. licet nata sit a principio. ut
ff. de act. empto. l. ult. § offerri. et arg. in eodem. t. l.
quod pendente. Quid autem si uenditor pauper. timeo
soluere pretium. quia fiet. locus est cautioni. id est satisdationi.
ut si solutus pretium quod et debeat rem dare. ut ff. de
edil. edic. l. iudicium. et quod ibi dicitur. locus est cautioni.
id est satisdationi. ut et alia in usu fructuarii. quia de
caueat. i. quod ad. satisd. et. in arg. p. deponat
penes aliquem quasi in tantum fidei. adiuncte sibi. hinc.
ut ff. de solut. l. soluturus. alioquin prius debet
soluere pretium. ut ff. de ex. et arg. ff. comia de fru
t. l. uenditor fundi. Vnde in hac actione actor fa
ciat tales positiones. Po. ac. Ego dico
quod tu uendidisti mihi rem talem. Et tu rego ita
si uenditione et sum. Et posito pretio puta x.
Et aliud pretium. ut pretium seu quantitas conuenit.
Et res illa quam mihi uendidisti fuit certa. Et
res est talis cuius res potest haberi commercium. Et res
illa fuit tua. Et tu eras talis qui potes habere contrahere.
Et uendidisti mihi pure. Et sine scriptis. Et
sine conditione. Et scripsi te requisiui. quod rem uende

tam mihi traderes. et tradere recusasti. Et in posse
ssione rei illius quam mihi uendidisti. missus fuit titius cum
legatarius. Et pretium et solui. uel paratus sum et soluere. Po. rei.
Ergo reus faciat tales positiones. Ego dico quod rem
illam uendidi. in scriptis. et tradidi. Et tu rego in hac
uenditione. discessimus. Ego sentiebam de domo et tu
de ortis. Et sperabas dotales in dare pretium illa et
de ingesta. Et spem dotales in dare pretium illa et
sic non erat empto. ut ff. de pign. l. i. § licet seruum
et ipsum. Et res illa denegat et commercium.
quia cum sis iudex uoletes emere mancipium, et paciam.
Et ego sum pupillus. Et sub conditione uendidi. si in a
non uenerit quasia. et conditio non uenit. Et conue du.
nimus colebat in scriptis. et scriptura non est facta. Et quia requisi
tum restituere denegasti. Libellus. In hac ac
tione concipiat actor sic libellum. secundum Io. Quod fuit in
ea sua quod teneat petere adire et tradam. Ago ego
R. quod T. a quo peto. ut tradat mihi rem talem. uel eo
dicere quod eum alio pretio x. faciat mihi in possidere po
tiorem in possessione. propono actionem ex empto. quod sic rec
te concipiat libellus. dic. l. ff. de act. empt. l. ex empto
in principio. et l. facio. § i. et l. tenet. Op. Sed opponitur.
non uidetur quod rei traditio sit in obligatione. sed tamen in re.
tu dicis quod uenditor tenetur tradere. et sic ergo te
netur ad factum cum traditio facti sit. ut ff. de an
struo. l. filio. si tenetur. ad factum. quod admittere in
ff. de re iu. l. sicut a balio. sic in re est in obliga
tione. illud debet peti. cum illud sit petendum quod nobis
debetur. ut Instit. de act. in principio. et ff. de v. ob. sti
pu. § i. Solutio. Respondeo. quod rei traditio sit in obligatione.
ut dictum est. et probatur per l. Instit. de donat. § est aliud.
et arg. ff. de rei uen. l. quod restitue. C. de fidei. co. li.
l. ult. nam ibi manu militari res aufertur.
petere et compellitur donator. rem tradere. sic et uenditor.
in ipso eo. et. donat. et C. de donat. sicut argentum.
§ pli. nec obstat quod in re est in obligatione.
uerum est ubi autem factum sit in obligatione. puta si
nitisti te facturum domum. uel prohibitam. ut ff.
de v. ob. in aut. § quid in faciendo. et sic dic. l.
illa. ff. de re iu. sicut a balio. contingit in omnibus
faciendi obligationibus. at tradere non est factum licet
factum hominis procedat. Oppo. Et obicitur quod non potest ex
pretio in re. Nam res
corpore rem tradi. sed tamen in re. Nam res
uendita non tradatur. ad id quod in re agitur. ut
ff. de act. empt. l. i. et sic dictum peracta uenditio
res nec fiat. ad id quod agitur. ut C. de act. empt. si
traditio. et sic in re uidetur quod debeat peti. et sic in ob
ligatione. Respondeo. per martinum. quod uerum est quod in re est
in obligatione. sed secundum loco. nam pro rei traditio est
in obligatione. et si uult eam prestare liberabitur ab
in re. alioquin in re prestabit. nam si in re esset in
obligatione. quod liberaret uenditor rem prestando ex
obligatione. quod liberaret uenditor rem prestando ex
toti inuito cum aliud pro alio inuito creditori solui
non potest. ut ff. si certum pe. l. ii. Oppo. Et ad hoc oppo
nitur. quod si utrumque esset in obligatione. et rei traditio et res
nec. Et utrumque potest peti. cum non debeat subalternatiue.
esse. Et utrumque potest peti. cum non debeat subaltern.
tunc ei alterum non peteret. et esset electio debitoris. ut Instit. de act. § plus. et ff. de uer. ob.
plerumque. § ult. Respondeo. multa menti istius qui dicit
dicit uolentes adherere. ut rei traditio sit in obliga
tione. in re prestatio in re solutione. sic in act. nox. ubi
dampni estimatio est in obligatione. noxe deditio in
ex solutione. ut ff. de re iu. miles. § noxe. et Instit. de
offic. iudi. § i. Sed male dicunt. immo secure po
ssum respondeo quod utrumque in obligatione, successiue non di
uisim. non tamen utrumque simul peti potest. sed alterum. scilicet
rem tradi post. uult. statim peto in re. sic in similibus

h per omnia. Nam si pacto sit subiecta pe
nalis stipulatio utriusque erit in obligatione. ag.
in pacto. ag. ipsalis stipulatione diuertit. non tu u
trum petere. h alterum tantum. ut ff. de pactis. rescri
ptum. si pacto subiecta. ut ff. de uis act. l. pl. et de
doli except. apud celsum. si labeo. Et dominus act.
cum proponas ac hic quam mutabile. quer obli
gatio non sit alternatiua. ff. eo. e electo obtu
ris uel si prodictis exceptionibus sit electo actionis.
ut petat uelut ut ipse dicit. Hic dominum me
um incipiet sic libellum. ago quod tu a quo etiam eo
dice ut re tale. p. x. qua cum noluit in re dicta
re meum abs te peto. quod ex timo. xx propono ac
tionem ex empto. qui sic recte incipiat libellus dic. l.
ff. de act. empt. l. i. et C. de act. empt. l. si editio.

Sed si opponat domino meo. de l. ff. de rei uen.
quod restituere. [illegible] lex illa loquitur quando peto il
lud quod ali [illegible] fuit meum. Ceterum si in debi
tum [illegible] cum obligatio non in hac consistat quod aliquid fa
ciat meum. s. non debitum. ut ff. de act. et o. l. ob
ligationum in prin. et hoc dic. hoc licet dominus meus
aut intelligatur. l. illa dic. e quidem non debet
[illegible] sed si recipit [illegible] militari. aut fer
[illegible] et in obligationibus [illegible]
ut l. illa loquitur quando uidetur percepit restituere. [illegible]
tenet [illegible] ut ff. [illegible] aut si apparet
[illegible] et ea [illegible] ut [illegible]
aliud. et sic dominum meum non tenet uenditor
re tradere [illegible] causa [illegible] se tenet
[illegible] ad rem. ff. eo. [illegible] tenet [illegible]
causa [illegible] et sic [illegible] sapientis p
cedit. ut emptor uenditorem [illegible] licet [illegible]
tradere. [illegible] libellum agit per modum
ad rem ut dominum. [illegible] libellum sic incipiet.
Ago [illegible] tale. p. x. [illegible]
in re illa [illegible] potiorem me in possessione
faciat ut rem meum. quod [illegible] ago
[illegible] propono actionem ex empto. quod sic recte incipiat
libellus. [illegible] ff. de act. empt. l. i. et C. de
act. empt. [illegible]

Sed [illegible] oppon. [illegible]
agitur [illegible] non [illegible] alternatiua [illegible]
[illegible] puta promittit [illegible] aut pamphilum.
[illegible] sit empta. quo libellus incipie
tur [illegible]
actione [illegible] ubi [illegible]
[illegible] ut ff. de re.
in milit. [illegible]
[illegible] actionis [illegible]
uenditor [illegible] ut dominum [illegible]
cur. [illegible] in re [illegible]
illud [illegible] duplum [illegible]
[illegible] rem meum [illegible]
[illegible]
ff. [illegible] nec obstat. ff. e. t. l.
[illegible] uelle ut
[illegible] ad duplum dari [illegible] corrigi
tur [illegible] ut.

Sed quando [illegible]
tur hoc [illegible]
ut ar. ff. de dolo. arbitrio. ff. [illegible]
[illegible]
[illegible] ut ff.
[illegible]
[illegible] petere [illegible]
ti. ar. [illegible] ut ff. de
[illegible] stipulationibus. l. ult. Inst. de [illegible]
ult. [illegible]

[illegible] maleficij. puta [illegible]
[illegible] ut ff. [illegible]
[illegible] Inde aut actione tenetur uenditor. [illegible]
[illegible] ut ff. [illegible]
[illegible]
[illegible]
dicit. [illegible] non [illegible] actione [illegible]
[illegible]

Sed quid [illegible] domum quod est [illegible] domu
[illegible] magis [illegible] aliam de mu
do. [illegible]
[illegible] illum [illegible]
[illegible] et hic [illegible]
re. Sed quid [illegible] testes [illegible]
[illegible] illa [illegible]
[illegible] ego [illegible]
[illegible]
[illegible] rem meum
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Sed [illegible] non
[illegible]
[illegible] ut
ff. de act. empt. [illegible] ditio
rem.

De actione ex uendito. Rub.

Iste emptori [illegible] actione ex empto [illegible]
sic uenditori [illegible] ex uendito. ad
[illegible] ab emptore. ut ff. de act. empt. [illegible]
Et ex uendito [illegible] ut competat [illegible]
illa [illegible] de act. ex empto [illegible]
ista actio ex uendito multa continet. [illegible]
[illegible]
te sit informata [illegible]
[illegible] daretur illud [illegible]
[illegible] forma [illegible]
ut [illegible] ut [illegible]
de [illegible] ut ff.
de act. [illegible] ff. [illegible]
[illegible] de pact. l.
[illegible]
[illegible]
[illegible] non petit.

Secundo amittit usuras [illegible] ex quo re
[illegible]
[illegible] ut ff. de act. empt.
[illegible]

Sed oppon. [illegible]
[illegible]
[illegible]
emptorem [illegible] de actione empt. l.
[illegible]
[illegible]
[illegible] an [illegible]
[illegible] ut ff. de act. empt. l.
ult. [illegible] possit
[illegible] ut ff. de [illegible]
[illegible] papiensis [illegible]
emptor [illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ff. de act. pig. si
[illegible]
[illegible] uenditoris. ut [illegible]
[illegible] ex quo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] uenditoris [illegible] uenditorem
obiecere culpam emptori [illegible]

ea culpa lucru senciat. ut ff. d iur. dot.
cum in fundo. §. q si mulier. et h in leg pdca.
ius. notat dns ms. Vo Circa h qr. leg. p
dco. §. possessionem q possess. habet ptradita. i
si pcario tradita sit a uenditore emptori. cu ei uendi
tor debet illu facere potiorem. i iudicio possessio. ut
ff. d act. empt. ex empto. et l. ii. qr loqt de pcaria po
ssessione. et dns ms. ibi notat qntu ad hoc. ut
teneatur ad . n tn liberat uenditor ab actione
ex empto. Vo S; quo emptor fruct pcarie possessi
facit suos. cu ppcariam possessionem sui. ex ei opis n
acquirat. ut ff. d pcario. et cmo. rei. uen. l. fin.
et ff. d acq. r. do. l. qsitu. lic g n acquirat ex opa.
g n debet facere fruct suos. sz h duo sunt. ut
i pdca. l. qsitu. Ro. et illa duo simul recidunt.
qn emptor possidet ciuil. et nali. at qn nalr
tm. ut qn pcario. et locu ht. lex illa fin. qr
n acquirit fruct g pcario habet aliqd ex titulo
eius. Ceterm d nali acquisitione sec. cu fructus
sit accessio nalis. ut ff. d usufr. l. fructus.

Tertiu admittit supt factis i re uendita
ab emptore. ut ff. d act. empt. l. iul. §. ptrea.
Oppo S; oppoit. q n sit locus retentioni sumptuu.
aut e ipendit i re sua q adhuc e uenditoris. an
quia ttlat. ut. C. d hr. ul act. uen. l. qr. et
te n pot petere. ut. ar. ff. d usufr. si absente.
qz nemini sibi uoluit obligare. nec potu
it. ut ff. coi di. l. i iudicio. § ipendia. et ff.
d condict. in. l. si in alienam area. Est si res uie
dita pce q sit aliena. supt n repet uendi
tor. qz q i re aliena ipendit ut ille doae.
ut ff. d acq. r. do. l. adeo. et fff. d reg. di. §.
cum qs. Ro. i imo repet. et h io. tenet ei ue
ditor emptori. re uendita adhibere custodiam
ut adiditore. ut fff. d ptben. empt. sifu
git. et h e d custodia. ut tenet i re uendi
ta. facere expensas neccias ut utiles. ut refi
ciendo pariete. curando suu egtu quas ex
pensas uel utile e emptore factur. ut ff. d
act. empt. l. iul. §. ptrea maxime cu quilibet
i maleficii i re tam fcam si ipedat. expen
sas d dote. ar. C. d rei uen. domu. S; expe
sas fcas i suo n iur q possit repetere. qz uti
tur i rei misteio sui. ut r. d r. i marito
tur i reru. ff. d doat. i uiru . rpore. l. sud
rpore. ut ff. d doat. i uiru tu rpore. l. sud
q. §. sicqd i pueris. maxime cu sunt nob itelli
gamus hui quos curam egros. ut ff. d statu lib.
cu hic. §. pit. Ro. et forte hret locu obiecto.
cu hic. §. pit. Ro. te forte hret locu obiecto.
qn suus fuit; tam. i fuit ei nulle ope ee
possunt. ut ff. d opis libertoz. l. nec audie
dus. et l. medic. et l. i r du. et ff. d opis suoz.
l. ult. nec obstat. l. illa. cu hic. qz illud est
caiale. pp fauore libertatis. qz libtas erat re
lieta illi suo. si. x. annis fuiret. expeu no
star. fuire ut. et qtu adeu habet dicio pin
pleta. ut. ar. ff. d conditione. istit. q sub conditone.
ar. ff. d ptben. empt. l. labeo. sim biblioth
ca. si i peas q suus eet sim repetet sumpt. qz
opas sui n trica t i fructu tenet emptori ue
ditor ptae ut S. dcm e. Vo Eadem qd contingit
i domo refecta. pp supt expensiones. qz ea in
habitat uenditor. Quartu amittit q
est mirabile. qz si uedidi t fudu q habeba
cu alio coem ragente socio. sit in adiudi
cat. totu habes neccee emere. et pro toto petat p
tiu actione ex uendito. ut ff. d act. empt.
ult. §. fundi. ar. ff. com di. l. com diuidu
do. §. fideiussor. Ps. de positiones i hac actione
facies sic i suprior actione. libell. In hac actione
ncipiet uenditor sic libellu. Ago ego q. talez.
cui uendidi equu. l. librum l. domu. p. x. ut n
ut soluat m illa. x. Ago q eu. ppono actione ex
uendito. q sic recte ncipiat libell. dic. l. ff. de
act. empt. l. iul. §. ex uendito. Sic ncipiat qn
emptor n tenet ad aliud n tm. ad ptiu uez. sz te
nebit ad usuras. qs cu suspere. ut ad supt. adicies
in libello sic. ut n ut soluat m illas. x. libras.
et usuras. et idem. iiii. libras. q cucurrit ex mo
ra post uenditionis die. Item qtuor libras. qs ex
pendi i refectione dom. ut i infirmitate sui. libellus.
Ago q eu ppono actione ex uendito. q sic rec nci
piat libell iste. dic. l. ff. d actione. empt. l. iul. §.
ex uendito. et §. possessionem. et §. ptrea. et ff. d usufr. l.
libtatis. Op S; iur q libell cca sinis stare
n possit. usure e hodie peti n possint. et iure
canonico mutuu dates nichil in sperates. et iu
re uetis i noui testi. iux illud. qui pecuniam
sua n dedit ad usura. et sic iure canoico phibet.
ut ex. i. d usur. et ex. ii. et iii. e. t. g phibet
iure ciuili. qz n dedignt leges nre sacros ca
nones imitari. ut i aut. d ecclesiasticis ti. Ro.
q oppois. locu habet i usuris q ueniunt ex sti
pulatois uinclo. ut. C. d usur. qui. s. n aut
i his. q ueniunt ex mora. nde uint ee. ut ibe si
ue iudicus. Op Si tu oppoas. tn ualet ille usu
re. qntu a ille. ut ff. d negg. g. qz tinde. Ro.
uerui e quo ad qp. ut exigat. n tn eode m. qz p
misse exigunt iure actois. l officio iudicis. pe
n petunt. licet actio pncipal. p forte sit pepta.
ut. C. d iudiciis. l. i. Sed e petunt. si pncipalis
actio. i subsistit. ut. C. deposuti. l. iiii. Est
iste usure i in bone fidei iudicus. qui ueniunt ex mora
n ueniunt ut usure. sz ut i tee. ut ff. p socio. l.
socui. q. sed q q dicam. usura e. quocuq in
te ueniat. qz qcqd accedit sorti. usura e. ut ex.
i. et sic n uideretur. q poss; hodie usura peti. cui
ti tn pp hoc. caute faciunt. q in libello n ponunt
usuras. sed petunt i tee. Cn eo aut casu. qn ue
ditori fuit fundus adiudicat. ncipiet sic li
bellus. Ago q te. e uendidi. p. x. libris. pte
fundi. quia cu titio habeba pro diuiso. coem
fundi. quia cu ticio habeba pindiuiso. coem
fudi. quia cu titio habeba pindiuiso. coem
titi ille. puocauit me ad iudiciu com di. pas ille
ill fuit michi adiudicata. p x. libris. ut n
ego ago q eu. ut soluat m. x. x. libras ppate
mea. quia uendidi. x. libras alias ppate tiny
m adiudicata. ppono actione; ex uendito. q sic
recte ncipiat. dic. l. ff. d act. empt. l. iul. §.
fundi. Op S; oppoit n iur q ppate adiu
dicata. possit uenditor age q emptore i iuru
cu i iuriu emere uina n copellit. ut. C. d hen.
empt. l. i iur. et ar. C. d iur. d lib. l. nec dapno emere.
et l. i iur. et ar. C. dun. d lib. l. necdapno
sa. Ro. i imo uiuit opellit emptor emere. et e io.
qz uenditor gessit emptoris negcm. ipe ei emptor in
qz uenditor gessit emptoris negcm. ipe ei emptor ha
buisset; nec ee hoc face si possedisset; ad com diui
dundo iudiciu puocat. In aliis i casib; i qs
pellit uendere. i qs opellit emere. ut ff. com diui.
l. com diuidundo. §. fideiussor. C. d coi suo. ma.
l. i. ff. d re iii. fin. l. ii. et ff. quemad. fiu. a
mit. l. si locus. Op Ite oppoit q fruct n possit peti
p actione; ex empto. qz dicis. q qcqd sorti accedit
usura e. n e ueru. q qcqd accedit ciuilr. nalr
ei accessio. accedit i ptiat. ut S. dcm e.

De actione ex conducto.

Colonus aliquis vel inquilinus conducit domum vel fundum, et locator non vult rem locatam tradere, vel esto quod tradat, non vult cetera praestare ad que tenetur. Ideo prodita est actio ex conducto, que datur conductori contra locatorem, ut Inst. loca. et conduc. et ff. e. t. l. ex conducto. Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. Inprimis quod consensus interveniat locatoris et conductoris, et hoc in actione ex locato exigitur. Multa enim habent communia inter se iste actiones, ex locato et ex conducto, licet quedam habeant propria et specialia, que prosequimur. Multa etiam habent communia cum actionibus empti et venditi, sicut apparebit, ut ff. lo. co. l. i. et ii. Secundum quod intervenit pretium, sicut in venditione. Si autem intervenit merces vel alias species, non erit locatio, sed alius contractus innominatus, ut ff. loca. co. l. ii. et ff. de prescr. ver. l. i. §. si quis suum, et ff. com. di. si convenerit. Sic ergo et colono qui nummis colit dabitur actio ex locato super pecunia quam convenerit; contra partiarium dabitur praescriptis verbis vel pro socio, ut ff. locati co. l. si merces. §. apparet. Quod dico de consensu intelligas expresso vel tacito. De tacito habes exemplum, ut si ad certum tempus tibi locavi, et postea patior te in sequenti anno ibi esse, videtur reconductio facta, saltem nudo consensu, seu tacito, et non conductor incipiat fuisse; tunc ei non videtur reconducere, ut ff. loca. co. l. qui ad certum. Facta tamen distinctione rustici praedii et urbani, nam in rustico praedio, si ipsa locatio fuit facta per lustrum, et finito lustro conductor in conductione remaneat, non videtur reconductio facta nisi usque ad annum. In praedio urbano, puta in domo, videtur reconductio facta quatenus quis inhabitaverit, non fuerit conductio facta in scriptis; tunc non videtur conductio facta tacito consensu, quia contractus potius solis debet in tueri, ut ar. C. quando licet ab emptore discedere. l. post perfectam, et ar. ff. de reg. iur. metu tantum, ff. de soluto. l. pure, et ff. de v. ob. et stipulatione in fi. l. continue. Hec omnia leguntur ff. loca. et conduc. l. item quaeritur. §. qui impleto. Quibusdam quantum inhabitaverit exponitur tribus modis. Primo ut in urbanis non videatur reconductio facta, et sic inhabitaverit eius futuri temporis vel videatur reduxisse quatenus inhabitaverit. Secundo ut si uno die inhabitavit vel mense videatur reconductio facta, et sic inhabitaverit eius praeteriti temporis vel videatur reduxisse quantum inhabitavit. Tertio et erit similiter praeteriti, ut si ipsa conductione fuit temporis quinquennii in scripta, tacita conductione eodem temporis videatur tacite repetitum. Sed licet sic vario modo in praedio urbano dicatur, tamen in rustico vel urbano facta reconductio tamen in minori tempore, et quod est rationem habet, ideo quia tamen anni unius est fructus, ut ff. soluto matrimonio. divortio. §. pen. Tertium quod qui locat et qui conducit sit persona que possit obligari vel potius non furiosus, qui consentire non potest nec expresse nec tacite, ut ff. loca. et conduc. l. qui ad certum. et ar. ff. de opt. legata. l. fi. Quartum quod debet tacitum locatorum consentire pretio. Ceterum si erret, non est locatio, ut ff. loca. co. l. si decem. Quintum quod pretium consistat in aliqua quantitate, alioquin si in nummo uno, quis conducat, nulla erit conductio, ut ff. loca. co. l. si quis conduxerit, et ff. de acq. pos. l. si quis autem conduxerit. §. ult. Sed videtur quod locatio seu venditio teneat in nummo uno, ut ff. de iure dot. l. si ususfructus, sed ibi sit necessitate cum alio modo ususfructus restitui non possit, vel ut alii dicunt nulla est conductio uno nummo quando res erat digna maiori pretio; alioquin secus, nam bene possum conducere secam vel serram vel aliud ferramentum a fabro pro uno denario, vel possum bene emere unam denariatam olei, licet alii dicant quod sit contractus innominatus, do ut des, ut ff. de prescr. verb. l. naturalis. Cum enim pretium debeat constare ex numero, unus autem non est numerus sed initium numeri, ut dixi in §. incerti conductione de numero. Sextum quod res illa quam conduco non sit mea, alioquin conductio nulla, ut ff. de reg. iur. neque pignus. C. locati et conduc. l. ad placitum. Non forte dicere respectu possessionis, ut alias in emptione, ut ff. de contr. empt. l. si in emptione. §. rei sue, nam nec precarium nec depositum nec emptio nec pignus nec locatio rei sue est, ut dicit l. ff. de reg. iur. neque pignus. Septimum quod res sit talis que possit locari; illius rei possit quis habere commercium, alias contractus nullus est, ut ff. de v. ob. l. multum, et ff. loca. co. l. locare servitutem nemo potest. Sed quero de qua servitute intelligam: quedam intelliguntur de servitute reali. Ceterum in servitute personali, ut ususfructus, aliud est fructus eius illa locari potest, ut ff. de usufr. arboribus. §. usufructuarius et §. non solum. Item de reali intelligas, quando servitus est urbana. Ceterum si rustica, scilicet illa enim locari potest ei qui habet vicinum praedium, ut ff. de pig. l. si usque [illegible]. §. ult. et l. sed an vice. Sed quero quare in servitute personali, ut ususfructus, servitus persone est; et persone debet, ut ff. de serv. l. i. et ff. de usufr. l. si quis unas vel unas, et non potest locari, fruendi tamen causa debet per usumfructum. At in servitute rustica, unde quod etiam constitui non potest nisi quis habeat praedium vicinum praedium, ut Inst. de serv. et ff. com. praedior. l. a. sic ergo non potest constitui, sic nec locari, quia nulla esset utilitas conductoris. Item quero quare servitus urbana non potest locari in vicinum praedium vel domum. Respondit dominus noster: si locaret servitutem urbanam, forte tignum immittendi, et postea finita locatione deberet conductor tignum eximere, iam ruinis urbis deformaretur, quod iura noluerunt, ut ff. ne quid in loco pu. fiat. l. ult. Item si lex amitteret locationem, et postea quis non possit eximere, iam deveniret ille auctoritate legis, quod esset contra legem, ut C. de his qui veniam etatis impet. l. ult. Item si possit eximere, iam fieret aliquid contra legem, quod lex fieri noluit, quod esse non potest, ut ff. de tu. et cur. datis ab his. l. sciendum est, et ff. de vulgari et pu. sub. l. ubi civilibus. Sed hanc rationem admitto in his servitutibus ergo quarum dissolutione illa contingeret, quedam sunt. Ceterum si esset servitus talis urbana, puta ne quod possit dici urbana, si in praedio urbano deberetur, et hoc vide in exemplis positis ff. de serv. ur. p. l. i. et ff. de serv. ur. p. l. i., nam fere eadem exempla in eisdem legibus ponuntur. Quedam tamen sunt specialia actionis ex conducto, puta vel si praestet, non patitur eum uti re tota vel aliqua parte, vel non praestet aliquid quod praestare convenit, ut ff. e. ex conducto. §. i. Item si fuit prohibitus ab ipso domino vel ab alio, quem dominus potuit prohibere, et tenetur ad totum interesse. Si autem prohibetur ab alio quem locator prohibere non potest, tenetur ad exonerationem mercedis, ut C. e. l. si fidus, et l. penult., et hec districtio. Item si non praestet locator omnia illa que conveniat, ff. e. l. sed addes. Secundum similiter petere remissionem mercedis, quia interveniat sterilitas, non anno sequenti fuit secuta ubertas. Et hoc intellige in conductore praedii rustici et in colono qui nummis colit. Ceterum in par-

Marginalia, right margin:

ff. loca. non debet fieri alia via quam lege, quod lex fieri noluit

oportet ei fieri servitus pro domo urbana, quod pro domo urbano deberetur

pretium §. quod locator conductori non praestet re conducta

Ho. [illegible]

tiario sec. q2 ille eet soci dapni aliue. Item ipo
dio urbano non possz otinge sterilitas. in documun
f diuina. ut ff. e. ex conducto. §. sumus. C. e. t. lz
et. ii. ex empto. et ff. e. fumo. Qo Quere aut
quod dicatur sterilitas. Sunt quidam qui colonum nichil
ex fructibus percepit. sicut mulier dicitur sterilis que nul
lum filium habet. Ceterum si unicum habet filium non dicitur ste
rilis. unde cum quidam. unde cum quedam conteret. de exiguita
te fructuum non fuerit auditi. ut ff. e. fumo. §.
cum quidam. vel dicitur sterilitas. qui nascitur fructus. set se
men non percipitur. ut ff. e. ex conducto. §. sumus. et
fumo. § ubicumque dicit ain. Jo. Intellegitur ste
rilitate secundum uulgi oppinionem. ut quando dicitur ru
stici malum tempus est hoc anno. ut ar. ff. de fru.
pu. l. i. flumi. et ar. ff. de fundo instructo. et in
stro. lega. l. cum de laniones. §. asina molen
dinaria. Eodem modo intellige de ubertate.
licet quidam dicat. quod tunc dicatur quando bis tantum percipi
tur. Intellige de illa sterelitate. quando non consueue
tur semper accidere. alioquin non tenetur locator. ut
ff. e. ex conducto. §. sed et si labes. §. ult. Certi
unumquodque locator. non patiatur exire colonum. nec
res suas portare finito tempore conductionis. ut
ff. e. sed addes. § sed quando. Unde in hac actione
queritur. dic copiose. et in summa huius. t.
notat dominus meus. po. dc. In hac actione u
tatur actor. sic positionibus. Item. Ego dico quod
tu locasti domum talem. vel fundum talem. Item tu
consensisti in tali locatione. Item illam rem locasti in.
p. x. Item tenes quod potes de iure obligari. Item
res illa quam michi locasti tua fuit. Item res fuit
talis que potest locari. Item rem illam non tradidisti in.
Item rem illam non permittis me uti. quia prohibes.
Item si prohibitus per talem. re illa frui. Item
ille est talis. quem tu prohibere potes. Item hoc
anno fuit sterilitas. Item tu contradicis in uo
lenti res ex trahere. po. Rei. Reus uti
tur talibus positionibus. Ego dico quod domum u
tam uel fundum de quo dicis ego locaui titio.
ille michi inhabitat. Item pro domo pensione
dissensisti. Item tu uolebas michi dare pensionem
speciem. vel libram cere. vel aliquid tale annuum.
Item ego sum talis cui hoc anno fuit in bonis.
Item domini. Sed licet uetitum sit honestum al
legare turpitudinem suam. ut. C. de liberali
ca. sibimet. et C. de his qui ista. C. filios. C.
de transactionibus. cum doctoribus. et C. de suo pegni.
tato. sic doctores. tamen multi allegant. ut
uelit alleg euitare pecuniariam condempna
tionem proponeres pecuniarum commodum sine
estimationem. Item rem quam tibi locaui. permisi
inhabitare tibi per totum tempus conductionis tue.
Item qui te prohibuit inhabitare. est maior ma
gistratus. quia prohibere non possum. Item hoc se
quenti anno fuit ubertas. Item tu colonus
es meus partionarius. Item finito tempore tue
conductionis. permisi tibi omnes res tuas. extra
here. libellus. In hac actione concipiet actio
sic libellum. Ago ego contra te. a quo con
duxi domum talem. usque ad unum annum. pro
xx. sol. quia domum michi ad habitandum. ass
ignare michi contradicis. Unde ipsam domum michi ad
inhabitandum. usque ad annum. assignet.
Ago contra eum. propono actionem ex conducto. quod recte
concipiatur libellus. probatur per l. i. ff. e. t.
ex conducto. Opp. Sed opponitur. actio ex conduc

to filius est actioni ex empto. ut ff. e. l. i. ar. p
actionem ex empto. quis non potest per se petere quod res michi
assignetur. Sol. forte libellus iste bene concipitur. et
potest quis agere hac actione. quod res sibi assignetur.
ad inhabitandum. nec est opposita loc. est similis ex
empti. hec actio. quia fuerit omnia que seruantur in ea. Sol.
non est necesse similis. quo ad quidam. quia utraque bone fi
dei. utraque plus in utraque pretium. in utraque consensus.
et alia ut dixi. Sed non tamen est similis quo ad omnia.
Nam per illam transfertur. uel traditio dominium. si dominus fu
it. ut ff. de act. empt. ex empto. § i. per istam non. quia
non possum locatori dominium mutuare. Item illa non ha
bet tacite tuitionem. ut ff. de act. empti. sustein. §. cum p
uenditorem. ista aut habet. ut ff. loca. sicut
dixi. multe et alie notantur differentie. quod non
equo persequi. unde cum transferatur dominium per illam actionem
si forte ad rem tradendam. posse non intentatur. non est
mirum. Iniustaque preiudicium fit locatori. si conduc
tori assignet. cum proprietatem et possessionem retineat. ut
ff. e. non solet. et ar. ff. com. di. l. com. diuidundo.
§. neque colonus. et ff. de usuc. non solum. § quiuul
go. sic in commodato. et deposito. in quibus proprietatem
et possessionem retinemus. ut ff. commo. l. rei. et ff. de
positi. l. licet. § rei. et optime simile induco. di
uisio uice et similitudine habeat. ut C. com.
ut. in. l. i. quo ad quidam. non tamen quo ad omnia. quo ad
hec similes sunt. s. ut dominium transferatur. si fuit
dominus. sin ut de ei uictionem tenemur. ut C. com.
ut. iii. l. si fratres. et C. fami. hercis. et ff. de act. empt.
ex empto. non tamen sunt similes. quia ex pacto diuisionis.
non datur actio. ut C. de rerum permu. ex placito. et
ff. de pact. l. diuisionis. ex contractu. empti datur
actio empti. seu uenditi. alii alio modo concipiunt li
bellum sic. libell. Ago contra talem. a quo conduxi domum.
vel fundum. p. x. Unde quod domum illam. vel fundum.
prestare michi seu assignare et tradere. ad inhabi
tandum seu colendum. et interesse meum quod extimo
xx. ab eo peto. propono actionem ex conducto. quod sic
recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. t. l. si
fundus. Opp. Sed opponitur. quia interesse potest peti. cum
non sit in obligatione. licet ueniat in condempnationem.
ut ff. de re iu. si quis ab alio. § ult. Sol. immo
est in obligatione. sicut est in actione ex empto. ut ff.
de actione empti. l. i. et hec actio similis est emptioni.
ut ff. loca. et con. l. i. Multi tamen metu quorundam
et aliorum dicunt libellum sic debere concipi. libell. Ago
contra te. ut domum talem quam ab eo conduxi p. x.
tradat michi seu assignet. ad inhabitandum.
et si tradere non uult. peto interesse meum. quod exti
mo. xx. ad quod propono actionem ex conducto. quod
sic recte concipiatur. probatur. ar. ff. de act. empti.
l. i. quando autem ueniat in act. ex conducto. non curo ad
unguem persequi. quia plene notat dominus meus in
summa. C. locati. conducti. § ex conducto. Qo
Sed illud queritur aliqua uiolentia infertur colono
vel inquilino. simplici. vel quia turbatur in possessione. uel quia ex
pelleretur. quo iure fuueit illi. tertium est
quod nichil interdum nec restitutionem. si quis intrata
illa ei possidenti competit. ut ff. de ui. et ui. ar.
l. i. et C. unde ui. si quis intrata. et ff. uti pos. l. i.
at. quando non possidet. ut ff. de usuc. non solum.
§ quiuulgo. Sol. agit contra dominum actione ex conduc
to. ut dominus agat contra uiolentum. ut cesset a
uiolentia. uel ut restituat possessionem ab
latam. ut ff. loca. et con. l. cum plures.
§ inse. et ff. ad legem. ro. de iactu. l. secunda.

=quere ventur · m · =ma · =sic · Nota quod audiens quis allegans turpitudinem suam. · =ut uel si bi ...ut dixi ... ex empto. nec ergo ista actio possum per se petere · =aut · =emptioni obtinu. · =l. si fami. hercis. · =aut · =libellus. · =illud · =a me

De actione ex locato.

Sicut ex conducto datur conductori. ita et ex locato datur locatori. Que actio ad hoc ut competat. omnia supra sunt necessaria que dixim(us) in actione superiori. uerum quedam alia specialia. assumitur autem ista ad hoc ut competat. salui iuris que supra diximus. Et est necessarium ut pengitur. ut ff. e. si lege. § si domini. u. dominus. § ult. Quod autem est hic uerum. ut si locator pactum faciat conductori. et pena promittat. de illo non expellendo. poterit tamen eum impune expellere. si non soluerit pensiones. per biennium. ut ff. e. l. quero. l. et(?) dominum.

Si queras quo tempore. sit pensio soluenda. Respondeo quedam leges uidentur uelle quod in principio. nam si non soluit potest expelli. ut C. e. l. ij. quedam quod medio sicut in salario. quod fiscus dat aduocato. ut C. de aduo. diu. iudic. l. ac. per hac. § certum autem anni. quedam quod in finem sic et cum aliquid debetur in die. ut ff. de u. ob. l. quod hoc anno. et ff. de migrando. l. i. § si dominus in eius. § si pensio. Dominus meus putat id seruandum quod actum est. sed si non apparet. seruabo morem regionis. sed si non appareat. quia uarii est ad ius commune est erit ea reducenda. i. ut exigatur in fine anni. tamen. ff. de reg. iur. semper in stipulationibus; licet ei dominus non possit exigere ante. in quilinum tamen si non offerat et satisfaciat dominus poterit illum expellere. ut dixi. et ut continetur dominus meus circa principium summe. t. isti.

Item si res locata sit necessaria usibus domini. uel illam uelit reficere. uel si male utitur re locata inquilinus. ut C. e. t. l. ede.

Sed quid si tempore conductionis erat ita necessaria usibus domini sicut modo. pone quod locator aliam domum tunc habebat. Item quid si tempore locationis. ita indigebat refectione sicut modo. Respondeo non credo dominum audiendum. ex quo enim res erat in tali statu. uidetur legis beneficio renuntiasse. ut ar. ff. de uacat. mu. l. preter eos. § si post causam actam.

Item hic posse sibi euenire perspice de biuit. ut ff. e. t. l. si quis domum. Item intelligere de refectione que non possit differri. usque donec finiatur tempus locationis.

Item quid pater est sufficiens solui. solue. Respondeo. satis est. quia quantum ad eum habet conductor perfecta. ut ar. ff. de contrahen. empt. l. labeo. § si in bibliotheca. licet sit. ar. contra. quia satisfecisse potest. uelle satisfacere non potest. ut ff. quibus mo. pig. uel ypo. sol. l. rem liberto § quod parat. licet meodo(?). § ipm. sit ar. p. quod pater est soluere merito pig. liberasse uidetur. ut meode. §.

Item quid dominus est si male usus est. intelligas nimium male. si enim modice male usus fuerit non posset expelli. sicut nec conductor ageret pro modico dampno. ut ff. e. l. habitator.

Sed numquid in casibus istis quando quis expellitur ante tempus. remittitur tantum pensio pro rata temporis. Respondeo. dicitur quidam quod in duobus casibus fiet remissio. scilicet quando domus reficitur. et quando est necessaria usibus domini. In aliis duobus casibus quando male utitur. et quando pensiones non soluit. non fit remissio. cum ex delicto suo expellatur. ar. C. de sac. s. ec. aut. qui res. Dominus tamen Io. in omnibus dicit remissionem pro rata temporis faciendam. et satis est quod punior. quod ante tempus expellor.

Item numquid idem in superficiario. quod possit expelli propter illas iiii. causas. uel aliquam illarum. Respondeo. in superficiario. cum habeat ius in re. per triennium si non soluit. si aliquid debet soluere potest expelli. ut C. de iure emphitte. l. ij. In alio casu audire dominum. si esset necessaria usibus domini ipsi. In aliis autem duobus non credo ipsum expellendum. cum ad eum refectio pertineat. et eum non possis dici male uersari in re locata. cum totum quod ad superficiem illi sit dampnum.

uel conmodum. quod contingit. ut ff. de superficieb. l. i.

Item numquid idem in predio rustico. quod in urbano. Respondeo. non uidetur idem in omnibus. Nam uidetur quod non sit idem. si necessaria sit usibus domini. et aliud in domo. quia ipse est in domo aliena conducenda. propria parte diuitias. et rei familiaris contegere paupertatem. ut C. quando et quibus quarta pars debetur decur. debet. l. ij. l. x. cum et sit alia differentia inter predia rustica et urbana. ut C. e. certi. ... in ... sunt inducta.

Ego tamen crederem idem quo ad hoc. ut si sit necessarius usibus domini. et si pensiones non soluit. et si forte male utatur. maxime ruinea. quia eam tempore suo non colit.

Tertium quod dolum. latam. uel leuem culpam committat colonus uel inquilinus in re conducta. de leuissima in re conducta. non tenetur. nisi nominatim promittat. uel mercedem recipiat pro custodia. nec etiam tenetur de casu fortuito. nisi specialiter promittatur. uel nisi precedat culpa uel mora. ut C. e. l. in iudicio. et ff. e. si merces. § conductor. § culpe. ar. Inst. de exceptionibus. empt. § si fugerit. et ff. e. si merces. § uis maior. et l. iudam. § si h. et § ult. u. si quis fuori(?). § j. Respondeo. u. mortuus. u. ult. et ff. e. l. Item quero. § Item uult. et § si fullo. et § Item si pallium. ut plenius notes que in summa. C. e. t. i. § ex locatore. ibi uidebis quomodo ueniat in actione locati. et quomodo ueniat nomine culpe uel negligentie.

Quartum quod conductor. noluit rem restituere. quia sibi locauit. et si culpa non restituit tenebitur. ad interesse locatoris. ut ff. e. uidentem. § quid si in tutu(?).

Si autem per contumaciam. iurabit contra eum in litem. ut ff. e. sicut. § i. et ff. de in litem iurando in actionibus agientur(?) pro conductore ex lege. conductores. propterea consequor. rem locatam. aut estimationem. ut C. e. t. l. si quis conductoris. al. conductores. et C. unde ui. l. non abre. Venit in restitutione rei locate in actione sit. ut tamen de agitur. ut ff. e. t. l. in reddat. duo enim genera locationis. et ad tantundem agitur. ut ff. e. t. l. in naue saufelli.

Sed illud queritur an possit locator conductorem finito tempore locationis ut in casibus predictis. i. l. illa. eodem sua auctoritate expellere. Dominus meus admittit quod sic. dicens quia simplex colonus uel inquilinus non possidet. unde potest expelli. ut ff. e. cum in plures § si heredem. et ff. de acquir. pos. quamuis. sat. § quod per colonum. et ff. de usuc. non solum. § quod uulgo. et C. e. t. exceptione. si colonus. uel inquilinus. interuenerit possidere. et non potest expelli. ut ff. de ui. et ui. ar. l. cum fundus. u. colonus. tamen colonus uel inquilinus habet ius in re. quia conduxit ad non modicum tempus. ut ff. si ager uectigal. l. i. et ij. et ff. de superficieb. l. i. et C. li. xi. de fundis. patrimo. l. iubemus et sic notatur in summa. t. isti. Credo tamen tutius esse consulere. si fecerit hoc per iudicem ut ar. C. de pi. l. creditores.

Forma. de. In hac actione actor faciat faciat tales positiones. Ego dico quod domum talem uel fundum ego locaui tibi. usque ad annum uel duos annos. pro x. Item illa x. tamen non soluisti. Item anni illi finiti sunt. Item res illa quam tibi locaui est mihi necessaria. Item res illa indiget refectione. Item re illa male usus es. quia eam destruxisti. Item iam est biennium completum. et tamen recusasti mihi soluere pensiones. Item rem tibi locatam. recusas mihi reddere.

domum.

suo.

ut exigere

soluit

et ff. ... ea. peta. ... l. ...

No quod culpa precedit casum

Nota colonum simplicem non possidere

po. rei. Etc. reus faciat tales positiones. Ego
dico quod rem illam locasti soli titio. si h. contrahitur
actio succumbet. quia istum conuenire non potes. cum
alii locasti. Item si non locasti p. x. illam. et solui.
vel alii pro te. vel tuo creditori. vel tuo mandato.
ut ff. de pi. actio. l. solutum. §. solutum. Item
adhuc durat tempus conductionis. Item quod non do
mum locasti. ita erat tibi necessaria sicut non. Item
honeste et commode habito in domo quam michi locasti.
Item rem istam conduxi ad x. annos. In hac ac
tione concipiat actor sic libellum. libell. Ago contra
t. eum locaui domum meam p. x. ut illa x. michi
soluat propono actionem ex locato. quod sic recte
concipiatur libellus. pensionem petenda quando non est solu
ta. dicitur l. ff. e. si in lege. §. si domus. et l. dominus
§. ult. Si vero autem finitum est tempus conductionis
non uult rem restituere. dices sic. Ago contra t.
talem eum locaueram domum meam p. x. usque ad
annum. et finitum sit tempus conductionis. quod illam do
mum non restituat. propono act. ex locato.
quod sic recte concipiatur libellus. dicitur l. ff. e. unde
am. §. quinum. et C. e. t. si quis conductores. vel
si uult in casu isto. proponit condictionem ex l. eg.
conductores. et dicet sic. Ago contra talem rem cum
quia rem illam non uult michi restituere. Ago quod eum ut
restituat. et prestet michi extimationem pene. x.
propono condictionem ex l. conductores. vel condict.
ex l. C. unde ui. non abre. quod sic recte concipi
atur libellus. probatur C. loca. et l. conductores.
et C. unde ui. non abre. Si vero autem sit necessaria
usibus domini. vel quia male usus est in re locata. quia
indiget refectione. vel quia pensiones non soluit.
dices sic. Ago contra talem eum cum locassem domum
in talem usque ad terminum. et domus illa sit michi
necessaria. quia alliam domum non habeo. quia in ha
bitem. vel cum sit michi necessaria. domus illa refectione.
vel quia male usus est in domo illa. vel quia iam est
biennium quod pensiones illas soluisti. unde domum illam
michi ante restitui peto propono actionem ex locato.
quod sic recte concipiatur libellus. dicitur l. C. e. t. et
ff. locati. et quero. Oppo Sed omnibus istis libe
llus sic opponitur. certum est quod rei locate proprieta
tem et possessionem retinemus. ut ff. loc. et l. non solet.
et ff. de usuc. l. non solum. et quod uulgo. Sed in
non debet dari act. possidenti cum nulla actio prodi
ta est. ut Inst. de action. §. eodem generis.
Solutio. immo datur actio possidenti. ut in commoda
to et deposito. nam illarum proprietatem et possessionem re
tinemus. ut ff. commodati. l. rei. et §. deposi.
licet §. rei. tamen ille actiones intentantur contra deposi
tarios. et contra commodatarios. nichilominus tamen
abhuc possumus rem uendicare. quod ego dicitur. §. ill
e. quod possidenti non datur actio. subaudio contra non
ti. ut ff. de rei uen. officium. vel alii possiden
ti non datur actio negatoria. et hoc indicat littera
sequens. in eodem. §. preterea quia in seruitutibus. ubi
possidenti datur negatoria. act. ut ibi. et ff.
si usufr. pe. l. fructuario. §. ult. Item quod non a
gitur condict. ex l. illa conductores. vel ex leg.
illa non abre. Queritur quod differant.
cum utique intentent. et alteram. et alia supra habuimus
dicimus. Solutio. una tamen locum habet. quia actor uult.
loquitur tamen in duobus casibus. quando quis pertio ex causa
conductionis detinet. lex illa non abre. et generaliter
in omnibus aliis. rem alienam alieno nomine deti
nentibus. in aliis casibus. ut. libell. male con
cepte in quibus deberet proponi condictio. ex leg.
illa eodem et ex lege illa quero. ut ff. de condic
tione ex lege. l. unica. Sed in casibus illis
proponitur ex locato. uideretur contrarius ille op
probandus. sed in casibus illis reprobatur sicut alii
dat. ar. l. C. de sunt. l. i. Solutio. in primo casibus
illis ubi proponitur actio ex locato. competit ista ad dis
soluendum contractum. sicut alia. competit actio exceptio.
ad distrahenda. exceptionem. ut ff. de act. empti. l.
excepto. §. his qui uina. Uo Item quero. si conduc
tor uult contra continentem probare rem illam sibi locatam
suam esse. agente locatore. contra illum. an sit audien
dus. uideretur quod sic. nam exceptio iusti domin
cuilibet actioni prefertur. ut ff. de public. l. excep
tio. Item uidetur quod sit audiendus. ut. C. loc. et
si quis conductoris. Solutio. dicitur quandoque ut. p. aut ille est
paratus incontinenti probare. et tunc audiendus est. alias
non audietur. ut ar. ff. ut in pos. leg. l. si is a quo
in prin. et ar. C. de compensat. l. ult. et ff. de iure fi
sci. l. aufertur. ff. de compensationibus. et ar. ff. ad exhi.
l. iii. §. ibidem. et ar. ff. ad trebell. l. ille
a quo. §. si detestato. et ff. ad carbo. l. carboniana
iii. §. due. et ar. C. de bonis quibus. l. ult. in fi
ne. et ar. ff. de eo quod certo loco. quod si ephesi. §.
interdum. et ff. de coll. bon. l. i. §. ult. Alii autem
propter fraudem. facit regula que dicit quod dolo facit qui
petit quod restituturus est. ut ff. de doli exceptione.
l. dolo facit. Item et si datur sibi actio ad uendicandum
dum possidente locatore. multo fortius sibi te
nenti debet dari exceptio. ut ff. de superficiebus.
l. i. et ff. de reg. iur. in iur. §. i. et al. in comp
natione. §. ult. Alii ut dominus noster dicunt con
sonant. p. non lex dicat possessionem esse prius re
stituenda. et debet post restitui. Tertii di
stinguunt ut. habeas ante causam. et tunc non referre
ret actione domini maxime si ago ex contractu. li
cet si agam rei uendicatione possum michi referri
quia tu non ago contra te. tamquam contra contrahentem sed tamquam rei
possessorem. ut ar. ff. soluto matrimonio. l. si alienum. et
ff. de act. pi. l. si prigne. §. si prodis. et ar. C.
de non nu. pe. l. i. Si vero autem non haberes ante
causam. potes michi referre questione domini. ut dominum est.
possessorem. et distinguunt non minus obstaret. quia possessorio
non agitur. licet hoc quidam dicere uoluerunt.
in lege illa. si quis conductores. propterea quia dicit
possessorem debet prius restituere. sed petitorio. si
petitorium dici potest. agendo quod sic. vel actionem.
ex locato. vel condict. ex l. illa. si quis conduc. sed
in pe. cum pe. dicatur petitorium quando agitur in rem.
ut. ff. de rei uen. qui petitorio. quod possessorium
intenteretur iterum ad recuperandum. an ad adipi
scendum. si recuperandum nulla exceptio.
opponitur. nam nec criminis. ut. C. de donatio
nibus inter uir. si maritus. et l. ille omnes qui dicuntur.
si incontinenti probat qui tenet. audietur. et intelle
gitur in possessione adipiscenda. et possessione eius adi
piscenda. non ita similiter aliter. ut ar. C. de
acq. pos. l. ult. Uo Quid si aliquis locauit
operas suas duobus. satisfiet prius. Solutio est prius locauit.
ut ff. e. t. l. et opus. Uo Item si aliquis locauit op
eras suas in perpetuum. ualet talis locatio. uidetur
quod non quia esset in preiudicium libertatis. cum non
haberet liberam facultatem faciendi quod ue
lit. ut Inst. de iur. per. Item quia sic multum distra
ret a suo. ex quo non daretur sibi libera fac
ultas recedendi quo uellet. l. ii. et ff. de condit.
et demo. titio. et ff. quarum rerum actio non datur. l. i.
et ar. quod alibi habes. de usufr. qui in perpetuum non possunt.

libellus

libellus

libellus

indigeat

Uo

Bop

contra nescitas esset inutilis. ut ff. de usur. l. iij. §. ne tamen usura. et si fiat pactum neutri dividam tale pactum nullum. Si autem ne in pactum expressum dividam tale pactum valet. ut ff. com. di. l. in hoc iudicio. §. si conveniat. et ar. C. locati. xix. l. si huiusmodi. Dixi nisi dicam quia valet locatio inperpetuum. et de operis liberi hominis. quia potest se liberare prestare incerte. ut ff. de re iudic. l. si quis a balio. §. ult. vel potest suire per substitutum. ut C. de oper. libert. l. si quis certi. ad satisfaciendum. et in aut. de sanctissimis epis. coll. viij. §. hominis est liberi. opere legatum. in stipulationem deduci possunt. ut ff. de usufr. leg. l. iij. probi. ar. C. de ualidis indicandis. l. xi. l. unica. Azo

Item quid si aliquis scriptor. vel alius locavit operas. et per scriptorem non stat quo minus scribat. et scolaris non vult dare ad scribendum quod erat. Resp. poterit scriptor petere totum pretium. ex quo per eum non stat. ut ff. loca. xix. l. qui operas. et ff. de annuis leg. l. anema. dum tamen operas suas alius non locaverit. ar. scriptores. etc. et non peteret. ut ff. e. t. l. sed addes. §. ult. et ff. de offic. assessor. l. diem functo. Quid si steterit forte per eum. quod scriptor non scribsit. et per eum non stetit. et operas suas alius non locavit. nunquid petet in integrum suum. vel ultra missis. Resp. sic. tamen sic concipiet libellum. Libellus. Ago contra t. cum cum locassem operas meas. sibi per x. ad scribendum codicem. et per me non stetit quo minus scriberem. decem ab eo nunc peto solvi. et quia iam est mensis quod ad scribendum vacavit cum per eum stare. quo minus scriberem. et mea interest hoc [illegible] v. ideo illa v. peto. propono actionem ex locato. Quod sic recte concipiatur libellus. dicunt iura allegata. ff. e. qui operas. et l. sed addes. §. ult. et ff. de offi. assessor. l. diem. Est idem in advocatis. Resp. sic. ut C. de condict. ca. da. l. advocati. et ff. loc. xix. qui operas. §. ult. hoc excepto quod non potest dici pro locatione in advocato. ut C. de postula. quis quis. et ff. de variis et ext. or. cog. l. i. §. est quidem res sanctissima. et aliud excipio. quia licet operas suas si opere dici. possunt licet alius. nichilominus petet salarium. Sed est aliud in scriptore et aliud in fabro. ideo inprimitur. quod scriptor vel faber locat alii operas. alii operari non potest. quia nemo potest duobus dominis servire. licet contra. ar. ff. de oper. libert. l. duorum libert. at advocatus potest multis ex officio suo servire. maxime mercede cum ea. Azo

Sed quid si locavi operas meas. ego magister vel faber. vel operarius. vel in fabrica. vel in vinea. vel in agro. ad seminandum. et per ea eodem die fuit pluvia. vel alius fortuitus casus contingit. petam totam mercedem conventam. vel salarium pro rata parte diei. quam laboravi. videtur. quod totam petat mercedem. ex quo per eum non stat. sed per casum fortuitum. ut ar. ff. de condict. institut. quod sub conditione. §. quot. et ff. i. de leg. l. in pia. §. titie. et ff. loca. xix. qui operas. et ff. de annuis lege. menia. ar. optimum. ff. de statu liber. l. cum heres. § stichus. Est videtur quod pro rata debeat pretium. cum tam labor quam pecunia divisionem recipiat. ut ff. de annuis legatis. l. seio amico meo. fidelissimo. verum in casu tali. dominus yr. fecit optimam distinctionem. quae sic incipit. locat quis [illegible] est. quod quia utile est ideo hunc opi inseru. Locat quis. quandoque vecturas. quandoque operas. quandoque rem et operas. cum rem suam et opera locat. sive steterit per eum. sive per casum fortuitum. excepta parte contingentem quo minus conductor re conducta utatur. et

vor

tenetur. actione locati. Sed in suo casu. sive quando stat per eum ipso tenetur ad interesse. in quo victum convenitur. vel ad penam quam promisit. si conductor pensionibus paruit. et ut oportet. coluit. non male in do. et ff. e. ex conducto. l. quo. et l. si uno. § ubi cum. et l. si fundus. et l. si in lege. §. coloni. In suo casu sive quando stetit per casum fortuitum. agitur ut pro rata pensio remittatur aut reddatur. veluti si edes locata vel ager terre motu corruerit. ut ff. e. si quis domum. et l. ex conducto. et l. sed addes. §. quidam. et l. si uno. §. item cum quidam. et l. qui insulam. §. edilis. Idem est si locator rem locatam propter necessitatem fuerit demolitus. vel prius usibus prebuerit necessaria. vel conductor iusto timore migraverit. vel frui ab eo prohibeatur. quod locator propter vim maiorem. aut potentiam ei prohibere non potest. ut ff. e. in insulam. et l. si fundus. et l. per m. et l. hec distinctio. et l. habitatores. et C. e. ede. Si vero steterit per conductorem. vel casum fortuitum contingentem excepto tempore quo minus relocata utatur. solutam pensionem prestare cogitur. ut ff. e. l. coloni. Cum autem quis operas suas locat. vel rem et operam nec per eum stat quo minus eas solvat. sed per conductorem. licet casu fortuito impeditum. mercedem totius operis consequitur. ut de eo qui mancipia vehenda conduxit. et de his et de advocati a quo non repetitur salarium. quia per eum non stetit quo minus causam ageret. ut ff. de variis et ext. or. cog. l. i. et ff. e. l. sed addes. § cum quidam. et l. qui operas. et l. si fundus. et ff. ad l. ro. de iac. l. si vehenda. Si vero steterit per locatorem quo minus operas prestet. vel casum fortuitum in sua persona contingentem. in proprio casu tenetur ad interesse. ut pensionem remittat vel reddat et pro rata temporis quo eas prestet. vel prestitit. ut C. e. si hu. et ff. e. Item si uno. §. item ac. de condict. ob causam da. l. advocationis. Yr. isti notule addit hec dominus meus. Si opponitur quod casus fortuitus non debet in bone fidei iudiciis venire. ut teneatur locator operarum ad interesse non solidam pensionem petere potest. quia casus fortuitus non debet conductori nocere. et per eum locatori diceret quis non ne venditor. et si res vendita casu fuit amissa pretium sequitur. ergo iste mercedem licet casu fuit impeditus prestare operas. Resp. aliud est in venditore qui certat de dampno evitando. nam si non haberet pretium dampnum rei sue pateretur. conductor autem certat de lucro cum nichil de suo amisit. ar. de condic. et de. tirio. §. i. Item videtur contra quod est ff. de variis et ex. or. cog. l. i. §. pen. et ff. de statu lib. cum heres. §. pen. Resp. speciale est in advocatis et libertatibus. nec obstat quod dicitur C. de condic. ca. da. l. pen. quia ibi § dominus loquitur cum contingit in conductore ex suis. secus in locatore. ut ff. de condict. C. da. similiter. Item videtur contra ff. de condict. ca. da. si pecuniam. Resp. ibi cum per te non stetit etc. Resp. de illo disputatio dicitur. est et alia ratio repetendi. ut in eodem t. l. ult. et l. si pecuniam. §. ult. Item contra ff. de condict. ca. da. l. iii. § qui si ita. sed ibi contingit casus non in manumittente. sed in manumittendo. unde distinguitur. fuit in mora vel non. Item pro hoc. ff. ad l. ro. de iac. l. qui levande. §. si vehenda. et in eadem. l. et ar. contra. et si ei.

excepta re dicitur et

in suo

vel dicitur de eo qui mancipia vehenda fuerit non est

op

pot dicendo venire

De actione [illegible]

Contingit sepe quod conductor recipit in se

piculum. rei 9ducte. spali pacto intuenti
ente. al' aut piculu. si res locata 9tingat.
respic locatore. cum 9ductor n tenear n d
dolo. lata. 7 leui culpa. ut ff. e. ex 9ducto. 7
ff. como. l. sicut ctô. §. 1. 7 ff. loca. 7 9. l. iudi
cio. locati. ff. q. inueta fuit acto spalis. q
dr honeris aduersi. io qr hon aduersitatis 7.
casus fortuiti. seu piculu in se recipit. ut
ff. loc. 7 9. l. op q in adifice 7 l. inane sa
ifelli. quam actoez dns mis dic hodie locu
nuc. tita sentim. licet. R. dixit. ea locu
hre. veru qr dns. Jo. ea posuit i arbore. q
ordine actonu. io aliqd de ea dicam. 7 b
reuit. adhoc e q 9petat. oportet q illa pro
maiori pte iu uemat 9dicionu. S. i actie ex
9ducto. q a i spalia sut neccia. Inprimis
q 9ductor i se recipiat piculu. ut ff. e. op.
Secdm q casus 7 picula specificet. f do
minu meu. ar q s de casu. fortuito n re
netur. ut ff. si quis caut. s; 7 si quis. §. q
situ. 7 C. de neg. g. l. negm gerentes. 7 est
ro q debeat specificari. qr illos n pot puide
re. nullu humane. sortis p iudiciu. ut
ff. de administrat. veru aduentare piney
tiu. l. ij. §. si ergo tpe. 7 ppea n inuenitur a
in iudicijs bone fidei. ut C. de act pig. q
fortuitis. 7 q debeat specificari. ar. sur.
C. aduell' tibern. C. qn mulieres. tu. of.
fugi. p. l. ult. 7 ff. siquis i ius uo. n ierit
l. 1. 7 ff. de pecuniat. l. pop. ip. 7 l. qui duos.
7 ff. de iur. illud. § fitalis. In aut de nu
pt. coll. iiij. §. soluto. 7 ff. iij. de lis ipro
te. § felicissima. In oib; e istis legib; sp
spalia desiderant. s; si n 9. n eet istiul
neccriu. sufficeret ei pactu gnale. q oe picu
lum quis pstaret. 7 sic diceretur. q ueniet os casus
fortuiti. ar. induceretur. p se. ff. de pact. l.
iuris gentiu. §. s; 7 si q s. ff. 9mo. l. sicut certo.
§. ii. 7 ff. ma. tarriston. 7 ff. de 9. ben. fistulas.
§. ult. 7 ff. loc. si q s fundu. 7 l. It qr. 7 l. op.
In aut. coll. vi. ut sin phibitoe. spz io.
in aut coll. v. ut os obediat iudi. §. ampli.
C. qn mulier. tu. offi. fun. pos. l. ult. 7 ff. de r.
l. inducens. adno mo. q casuale oca iudicia.
cu. 7 multa sit casualia ut J. e. t. ff. si q s
cau ex quib; aute pot. p dno mo. qr leges q d i q
cu pactu uale. i quo q s pmittit. de oi picu
lo. sub audi. q cura 7 diligentia potuit puide
ri. 7 sic expono oe piclm. i. oem culpa. 7 di
dei. 7 sic expono oe piclm. i. oem culpa
cit aut p. ut sin phibitoe casuale e. 7 spale e
in priuilegijs. q facili tollitur ut ualeat pac
tum. si q s renuntiet. oi priuilegio. 7 sic 7 al' roe
delicti. oe priuilegiu cessat. ut J aut. ut os
obediunt. Ju oca fine. qo S; quo casus fortu
iti. cum puidei n possunt ut dim e. quo pos
sunt specificari. Ro. i possunt puidei. neq n
sunt specificari. ut si 9tingat. q q s
gant. possunt tn puideri. ut si 9tingat. q q s
n teneat. 7 sic nota. ar. p q oib; 9ductory
qui 9ducit equos. 7 pmittit oe piclm. s;
sua dim m placet. 7 ei 9senciat dns. 7 pcep
toz mis. R. Tertium est neccessariu.
quod aduersitas. 9tingat. ut in pdictis.
l. 7 inane. 7 in leg. op. Gn in hac. actoe. fa
ciat actor tales positoes. po. dc. Ego
dico q tu 9duxisti op tale a me tuo piclo.
Et tu specificasti oms casus fortuitos.
Et illa picula 9tige
7 omnia pericula.

et de l. iij. l.

runt. 7 sic quod op illud peptum est.
po. Rei. Et reus utatur talib; positoib; .
Ego dico qd op tale locasti michi. sim adu
sione. Et tu remisisti in te piclm. Et
casus fortuitos 7 picla generaliter. recepit
in me sin specificatoe. Et aduersitas. ij
9tingit. qr illud op e tam restituj. In hac
act. 9cipiet actor sic libellu. Libellus. Ago
9. t. qui cu a me tale op. puta domu l' tri.
edificandu a me 9duxit suo piclo. 7 spalr
casus os 7 picla. fuert specificata. puta
ruine. casmatis. incendij. 7 c. 7 nc illud
op casmate l' ruina perijt. Ago 9 eu 7
peto itere meu. q extimo. x x. qtenu int
eet mea. illd op n ee peptu. ppono act.
honeris aduersi. l' ago 9 eu. 7 peto ut dom
iun m. l' tirm. suo piclo faciat. ut 9
ueniat. ppono actoez honeris aduersi. q
sic recte 9cipiat libell'. dicunt libell. l.
§. ff. loc. 7 9. l. in recte 9cipiat libell'. in na
ue. 7 l. op. op S; libellus 7 act. replicat. sim
dim meu sic. Na acto ista locu n hr. ut in
poca l. inane. seqt. §. q libell'. sit male 9
cept. na si act. i util ppona. nec tenet a
gens i tetio. ut ff. si agmensor falsu modu
dixit. l. 1. 7 assignata pot io qre acto poca n
pot loc hre. Certu e q licet pactu. oppona
tur de casu fortuito. i 9tct accipiat lege ex
9uentioe. ut ff. de posti. l. 1. §. si 9uenerit.
tn pp 9uentioez n mutat acto. ex illo 9tctu
descendes. imo 9pet. qr si hoc eet. iam si aliqs
pactu apponeret. l' accidentale. l' itale. l' sitile.
n i formaret actoez ex eo 9tctu. l' noua in
duceret. p sept. ii. ut ff. d pactis. l. iuris ge
tium. 7 C. de pactis. i t eptoie 7 uen. l. ij.
licet g pactu adicionis pstet. n agit actoe.
honeris aduersi. s; agit ex locato. ut i poca. l.
in nauo. Sic hoc eet q pp pactu honeris.
adusi. tamen si pactu. faceret de scptendo eo
dice de bono i cautio. dns tn. p. scpsit.
7 dixit hic ee speciale actoez. qr aut mot
fuit tu dilliges. 7 studio sui aduite.

De actoe pro socio. Rca.

Cum societas int aliquos sepe 9trahat. io de
acto p socio. uideam. q act adhoc ut 9petat.
tot sunt neccia. Inprimis. q 9sens interue
tor sunt neccia. ut. ff. de oblig. ex 9sensu. 7 ff. de
mat. ut. ff. de oblig. ex 9sensu. Secdm p sunt tales q
act. 7 ov 9sensu. Secdm p sunt tales q
potuisset obligari. ut dixim sup. i act ex ep
to. Tertiu q societas ista 9trat ad 9modi
ore usu. 7 uberiore qstu. adhoc ut locu hat.
directa acto p socio. 7 hoc in uetr i marco
tullio. licet uerba ista exp'sse i legib; n
ponantur. equipollentia tn ponunt. nam
dicitur i societate unu socij industria m'
tum 9ferre. 7 sic pp unu sic 9modior
usu alteri. 7 q stus uberior. 7 multotiens
habeat io ompm. 7 hic. ut ff. e. si n su
it. §. ua. 7 s. ult. 7 si. l. 7 l. uxi. 7 talis
ei aliqn acto p socio. locu ht i t scolaros.
cu aliquos i habitantes simul in eode ce
nacilo. qui n 9hunt societate. ad 9modio
rem. usu uberiore q stu. societas tn nega
ri n pot. aio locu ht utili. ut ff. de hui
qui degeret l' es. l. peptione. 7 sic per

nat. l. determinauit. dns ms quer. q aliquando
sepe inter scolares intr. qui unus forte non uult
cenare qui debet. ul faceret custodiam. immo plus
dix. q si scolares unius mediante ospitio uel inea deinceps
camera. stant alius. q ille legem non pot. uel q repe
tere alij uel sibi. uita alta uoce q alij studere non
pot. dix ipse agendum contra illum utili act. p socio.
pecunia q pella pro illo ut desistat. cum ei.
sit bone fidei. uenimus in ea. de qb; ne actu
neq; cogitatu e. sed ul in casu isto sic aliis sapi
entib; audiui. hr locu. act. ex conducto contra dominum
ut ipse ex locato agere contra illum scolarem impedientem.
q ab illo impedimento cesset. ut ar. ff. loc. e.
cum in plures. §. messe. a ff. ad. l. ro. de iac.
l. ii. Hec dicta sunt intelligantur in societate
contracta. Aliquando e societas in cidens. puta in
re com. ut ff. e. cum stet. ff. fam. her.
l. heredes. et sic scolares ut dem e. et inter uirum
et uxorem. ut. C. de tim. expi. her. aduis. et hoc
propter debitum carnis. et inter dominum et colonum. ut ff.
loc. fullones. §. uis. ut hoc notat dns ms in
pri. summe p socio. Quartum. q res illa super q.
contrahit societas. sit honesta. uel contra non bonos mores.
ut ff. e. nec pretermittendum. Quintum
quod societas non trahat ad donandi. quia donatio in
ter uirum et uxorem etc. ei non ualet tal societas.
ut ff. e. l. societatem. §. ult. Nam et si fiat
pactum ut unus habeat totum dampnum. et alius totum
lucrum. talis societas nulla. quia esset leonina. in
in fabola esopi. dr. qui leo societatem contraxit.
cum uulpe et lupo. capta preda sibi uindicat
totam. unam partem. q socius. aliam partem q ma
ior et fortior. aliam partem q ominis. ut ff. e.
si non expedierit. §. ult. Quid aut si fiat
pactum. ut unus habeat duas partes lucri. et
alius tertiam. et e diuerso de dampno. nunquid
ualet talis societas. uidetur inprimis q sic. quia
contractus ex conuentione legem accipiunt. ut ff. de
posita. l. 1. §. si conuenerit. cum pretor dicat
pacta seruari. ut ff. de pact. l. iuris gen. §. ait
pretor. dns tamen ms. ut in tra in summe p soc. notauit
ut dix non ualere. propterea quia societas ius fraternitatis
obtinet. ut ff. p socio. uerum. si forte unus adhi
bet maiorem operam uel diligentiam. tunc e amissum hui
modi pactum ualere. uno ei conferendo pecuniam.
alio operam. societas recte contrahitur. ut. C. e. t. l. i.
cum opere pretium artis sit uelamentum. ut ff. e.
t. cum duob;. §. si non fuerint. et illud actoris.
materiam superat op. Sed queritur an ille
qui contulit operam. sumat expensas de com. Sy. si quis
uelit exemplum liberti sequi. dicet ut quedam opera
suo uictu uestitu illam prestare debebit. ut
ff. de operis libertorum. suo uictu. puto tamen uerius.
q de com. sumptum faciat. cum opere intelligantur quasi
prestite uestitus. deductis expensis. uel sumptib;. ut
ff. de operis seruorum. l. defuncti. nam cum esse lucrum
esset come. et sumptum debet esse come. ut ff. e. l. sun.
et. cum duob;. § si quis. et quod dicit de operis liberto.
loquitur de operis incertis. aliquando sit in
casu isto. prestat sumptu patrim. ut ff. de op.
lib. l. opere. et ponit ista notare. p uassallo.
quedebet seruitium prestare in exercitu. ei expen
sis suis. Sed quis expensas faciat iste q
debet conferre operam. debet expensas deducere
de com. nunquid ubi expensas immoderat exponens est scia
nos. et talia. uel ubi pedes. et med et panem et sepe.
pisces. et raro uenerunt ad prandia raro. sub ca

di. alienum miseri et auari. Sy. istud attende
secundum qualitatem persone. ut sic uel uadat eques. uel pedes. uel
et seu comedat. uel carnes. impense ei debent sie
in bona fide. in quantum et uestire imputantur. ut ff. m
andati. l. si quis alien. §. impendia. et l. idem q. §
idem q labeo. et ff. de administrat. t. l. a tutorib;.
§ ult. licet liceat illa poss; tamen in argumentum q
expense non sint deducende. Item quid. nunquid ille q
pecuniam contulit debeat habere caput saluum.
i. sortem. et lucrum circa pueniens communicare.
dns. Jo. dix considerandum quod actum sit. ut si
actum sit quod esset com. sorti non com. erit. cum contractus ex co
uentione legem accipiant. ut ff. depositi. l. i. §
si conuenit. In dubio quod presumitur. nunquid non presumitur
in illam comunicatam. ul non uideretur in primis. quod non
quia melior est meum quam tuum. ut dicit pubius. et est
ar. ff. de pactis. cum de indebito. Sed cer
te comunicata uidetur. ut ff. e. l. i. § ult. et l. ij. non ob
stat. q l. q legos ille loquitur in societate. omnium bonorum.
nam ideo uidetur esse in toto quod ad totum quasi e in parte quod ad
partem ad partem. ut ff. pro herede. antiqua. ff. de ceri.
uen. quod de tota. et ff. de administrat. t. si duo.
et hoc secundum leges. secundum consuetudinem. semper isti quod con
ferunt pecuniam. caput saluum exigunt. et habent. sic so
lent aliquando. Nunquid amissa pecunia tenetur
ille qui contulit operam refundere pecuniam perditam. cer
te sic comunicata refunderet. sin nichil refun
det. ut ubi emolimentum. ibi et onus. ut ff. de
leg. pat. tu. et C. de furt. l. ult. Nunquid
amissa pecunia societas diuiditur. R. sed non
tenetur exhibere operam. cum opera pecuniam exigebat.
ut ff. e. §. Item si ualet. et ff. e. t. l. uerum. §.
ult. dns tamen al. amisit pactum ualere ut unus
habeat pactum uale tamen parte luc quam dampni. et si non
ualet uno societas. ut ff. e. si non expedierit. §.
primo. et ff. e. tamen ualet iure patri. et sic pat.
pot mouei. una cum tota ut alteri sit soli.
et alteri super fies. si ualet. de iure ciuili. ut ff.
de act. et ob. l. obligationum fere. §. placet. Iu
re tamen pretorio. ualet talis conuentio. ut ff. de sup
fi. l. i. Illud aut nota. q si deluctio fiat ali
q pactum. de aliqua parte prestanda. ideo pactum ual
tenui. et dampno. ut ff. e. t. et eq. cum contractus e
adde sit ro. ut ff. uj. ty. in. del. l. ult. et ff.
de u. ob. in stip. in fine. l. cum ipne. Ser
tium quod societas contracta sit dissoluta. q hr dis
solui multis modis. diuiditur e societate.
nam agitur p socio. ut C. p socio. l. adiu. et ff.
p socio. l. act. sic in pigneraticia. ut ff. de
act. pig. l. fures aliena. §. omis. q multi
simplices admittunt uideo secundum eos. istud sextum
requiritur. excipientes unicum casum. s. uectigali
um. in quo dicitur quod pot agi p socio durante societa
tela. ut ff. p socio. l. act. §. non nunquam sic e.
et aliud casuale in uectigalib; quia in sequenti
anno tenetur quis reducere. si in eo anno
habuit quis maiores fruct. ut ff. de publicanis et
uetigal. et 9. l. cotem. §. ult. licet istud ho
die remittatur. ut ff. de iur. fisci. non intel
ligit. §. pit. Ego aut dico non esse casuale
in uectigalib;. immo cum exemplum ponit. ut ff.
e. cum duab;. §. simeni. Si aut q
ris utrum act. p socio competat durante so
cietate. Sy. quod sic. ut in p dicta. l. actore. §
non nunquam. et uide hoc ubicumque socius in socie
tate non contulit quod debuit conferre. debebat
ni conferre. Centum. ego contuli mea. et l.

Casus 2 sepe venerunt ad prandia sepe
pisces 2 raro venerunt ad prandia raro

tu n̄ uis ꝯferre tuā. Et ego socꝯ feci duo
denā meā. tu n̄ uis facere tuā. ꝯpellaȝ
ut tu facias. licet inť socios sit utilis actō
pro socio. Et ꝯuīi ego pecuniā. tu n̄ uis ꝯfer
re opa quā debebas ꝯferre. agā certe act.
pro socio. q̄ ē ꝯpetat societate durāte. dicit. l.
ff. e. l. cū duob; §. papinian. §. ít ex facto.
§. idē pap. §. idē. Itē. §. si q̄s societatē. §.
ítē mela. §. ítē si ꝯuēm. §. si q̄s ex sociis.
Op Si tu oppons. actōe pro socio distrahit̄ so
cietas. ut ff. e. l. actōe. in pn̄. Rn̄o. actō pro soc.
ad plura intentat. aliqñ ut cōpleas q̄ debe
bas cōplē in societate. actē ꝯpetit durāte soci
etate. ut dcm̄ ē. aliqñ ut societatē dissoluta
inuis. et q̄ sūt cōia diuidam. pea. q̄ā cōtri.
tē n̄ ꝯpet. n̄ dissoluta societate. ethic nota q̄
una eadē actō opat̄ duos ꝯrios effect. n̄ tm̄
ēca tē. nā l. oc. tal' in actōe ex empto. q̄dat ad ꝯ
firmandū ꝯctū uenditionis qñ ego emptor
peto p̄tiū. aliqñ dat̄ ad ex sta hendam empto
ꝯnem qnȝ actū fuit ut dissoluat̄. ut ff.
de act. empt. l. ex empto. §. si qui una. ethic dicitur
sanari. p q̄ue didicistis amare. una mañuo
bis uulnus opeq; feret. al' tulit. Dissol
uit̄ ēm multis modis. ex psonis tum ōiat̄ uni de
sociis uīco forti si cōes. ex reb; .i. fures publica
te sūt. l' res pier̄ ꝯ quas societas ꝯcta fuit
ex uolūtate expssa. qñ oēs dissetiūt̄ n̄ aūt
ex uolūtate tacita. puta
si uni dissentietiū ex uolūtate tacita. puta
si actō pro socio intētet̄ §. q̄. S: dic. ut ff. e.
l. uerū. §. soluit̄. il. itaq; . il. actōe. §. i. §.
dicim. §. morte. §. ít si aliq̄. §. ít publica
tōe. Sed Si tu q̄ris q̄re societas morte uni sol
uit̄. a uni dissensu n̄. ut dictū ē. Rn̄o. io uni
ius dissensu n̄ pot̄ dissolui. q̄z ex eo quo cōi
ꝯsensu ē ꝯcta societas. cōi debet dissolui dis
sensu. q̄z nichil tā adō nale q̄ q̄ge q̄dq; dis
solui eo quo colligatū ē. ut ff. de reg. iur.
nichil. ꝯpus q̄s ligat̄. ita solui debz. ut
ff. de solut. l. pur. t eadē ē cā ligandi. t
soluendi. dicta scīlarū. ut ff. de lībor
ob. Restipulā ꝯfm̄. i. cōtirpne. Uno q̄
dissentiente n̄ soluit̄. q̄z qui dissentit. alio
quidē alios quidē a se libat. Ipē aūt n̄ libe
ratur. abeis. ut ff. e. act. §. ít qui socie
tatē. morte aūt uni io n̄ soluit̄. q̄z abi
nitio. qī initio ꝯtrm̄ forte ꝯ sic nos oēs. mo
do n̄ sic sum oēs. q̄z uerū ē unū decessisse.
marie cū societas ꝯteplatōe certaȝ pso
naȝ ꝯhat̄. ut ff. e. adeo. Sed S; q̄ in
ti sūt socij in hospitio. recedet unꝯ de soci di
ce societatē dissolui. sic uno moriente.
Rn̄o. n̄. imo dico societatē durare. sicut
qñ unꝯ dissentit. nūq̄d ꝗ tenebit̄ socijs.
dico q̄ sic de curialitate tñ n̄ mouet̄
q̄ talis. i oēs socij recedentes pl' pientī
multū honorāt equitādo cum eo. i q̄dā
me. un cū socio habēdo equū qui fai
na portabat ad molēdinū. q̄z aliū hīre
n̄ potuit. Sed Ít q̄ si plures sūt socij. unꝯ
inuitis alijs. uult i hospitio introducē
inuitis alijs. l' oēs. l' oēs uo
re socium inuitis aliis. l' oēs. l' oēs uo
lūt introducere aliū uno socio inui
to marie si forte camera uacat q̄ fuit
forte illi recedentis. Rn̄. i dico. q̄ nū
q̄ā socꝯ inuitis ꝯcertis ul' inuito u
no poterit introduci. qui ei introducē l'

introducent eis soci soci ēēt. l' ei qui intro
ducē tm̄ ēēt socꝯ dicētib; . ut ff. e. q̄ amit
titur. il. ita. il. q̄cq̄. il. ex hōio. il. de ul
lo. zar. ff. cōi. l. sabin. Septimū
q̄ res illa q̄ petit̄ n̄ sit cōis. s; cōicāda. sine
agat̄ durāte societate. siue iam dissoluta.
puta q̄z sūt res. siue pecunia. puenat ad te
ex illa societate. siue sim socij oīu bōꝝ. siue ali
cui negotiatōis. t ex illa negotiatōe pue
nit. ut ff. si q̄s societatē ꝯtierit. zar. ff.
e. si actū. s; i socio oīu bōꝝ intellige leges
istas. l' in aliq̄ spē. dū in ad spēm illā res illa
ptineat. alioqñ n̄ teneť cōicare. ut. C. cōia
utriusq; iudicij. si pactum. Et in socio oīu
bōꝝ attende statī oīa cōicari corporalia.
t incorporalia. q̄ n̄ sepati n̄ possūt. Un inoi
b; fiet inuice socij pcuratores. ut sua. Ƨ
habeāt utiles. ut ff. e. l. i. ij. t iij. zar. ff.
de cūho. Quis ꝗ casus. t ff. fam. hic. l. ij. in
fin. il. plane. Cōicari debet oīa acq̄re
da sūt hīditates siue legata. l' q̄cq̄ aliud so
cꝯ in socij bōꝝ. q̄z tē in summa n̄ ēq̄ pollet uni
ūsali. q̄z tē cōicari debet ea q̄ puenēūt ex lucō.
i q̄stu. q̄ puenēūt opa t sollicitudine ipoꝝ.
n̄ hīditates n̄ legata. ut ff. e. cōtrau. il. q̄
stus. il. nec adiect. il. q̄z. ita. l. sint des.
il. s; si adieat̄. Ít istud septimū q̄ dico
req̄ritur. attēde in spēb; . hoc ē in alib; reb; .
q̄ ad societatē ptinent. n̄ aūt itelligas in
nōib; nec in psonalib; . pstatōib; . puta si fe
ci susept. sive recepisti fructus l' pecuniā. ex socie
tate recte petā. p actōe pro socio ptē istoꝝ
in pstari. t sic tu n̄ agā ut ista cōicetur
t postea diuidant̄. t hoc ē q̄d dr̄. si actū sit p
socio. mag̃ electiue admittat pl'es pstari
des. t hoc ē q̄d dr̄. q̄z n̄ admittit adiudicatiōes.
ut ff. e. pro socio. §. ult. il. si actū. ff. cōi di.
l. i. Sed S; illud q̄r. q̄re actō pro socio amit
tit noīa. ut ff. e. si actū. cōdi. si fam. hic.
n̄ ut. C. fam. hic. l. ea q̄. Rn̄o. noīm pot̄ ēē
ppriū. ita q̄ tibi tm̄ sit q̄situ. q̄z tu soci noīe
tuo stipulat. Un tu posses agē q̄ cōicef. sta
ti facta cōicatōe i ꝯtineti. p lege diuidit̄.
ut C. fam. hec. pe. l. i. t io cū sit diuisū p lege.
n̄ pot̄ iteꝝ diuidi p actōes. n̄ aūt itelliga
n̄ pot̄ noīm p ipm diuidi. meo q̄ noīm. q̄z eīt sit
noīm p ipm diuidi. meo q̄ noīm. q̄z eī sit.
uis ꝗ indiuiduū. ut ff. ij. de l. l. cū filii.
§ i. t ff. ad. l. fal. l. i. §. ꝯ censuit. Illud
tm̄ diuidit̄ q̄ exactōe debet̄. Octauū q̄ so
cietas sit ꝯcta uera oportet q̄ res illa q̄ ul' ē
cōis. l' debet cōicari. sit cōis ex societa
te l' ꝯcētia. alioqñ si alio m̄ sit res cōis
puta i cōdet. q̄z nob duob; sint res lega
ta. tē si hīt locū pro socio. s; cōi diuidūdo.
ut ff. e. l. ut si pro socio. hoc uerū ē. nisi pla
cuit nob hīe societate in reb; ill'. tē ē socij.
cōm ꝯpetet actō pro socio. Ut ff. e. itam
cū tertatū. il. ut in ꝯductoib; t ff. cōi
di. l. ij. Sed Quid aūt differat actō
ista actōi di habes. S. i actōe cōi diui.
pa. de In hac actōe actor faciat talē
positōes. Ego dico q̄ ego ꝯtm̄ tecū societa
tem. Ít tu ꝯsensisti. Ít tu es p̄q̄ ꝯsenti
re potuisti. Ít q̄ ꝯ modiōis uturis i
uberioris q̄stus ꝯtm̄. Ít re honesta
ꝯsimi societatē. Ít societas illa que fu
it inter nos dissoluta est. uel q̄z renūtia

quia illud tm̄ locū hz̄ i rebus a sp̄ebus questis
cōicandis que nō sūt aug ul' hīre ēēre cōi tue
ēz pro socio ꝯpetet nō ut res ꝯcq̄ diuidā
tur set ꝯ psonales pstatōes ut si aliquid p
cepit q̄ debet tibi ptē tuā aliȝ ē q̄d dr̄ si aliq̄ pro
socio. tolle. cōi. diui. acq̄. aliȝ ē q̄d diatur ul'
alias actō.

Hoc quia actō duos
opāť ꝯtrarios eentus.

Uersus.

q̃ ex lucro
... farina.

Qz tm̄ socio q̄
sit̄ sūt puta
quia sibi sol
uit aliquid
t ad ita i p̄s
lus cōcepit
stipulacionez

... societa

tum . l. aliis modis . de quibus dixi . S. in actione quibus
modis solvitur societas. Et tu debes adhuc conferre
in societate . xx. pro . Rei. Et cetera . vel simul iunctae talibus
positionibus; Ego dico quod tu contraxisti societatem cum titio .
a me pro socio reprobasti . si hoc confitebitur actor succum-
bet . quia nec dum intervenit consensus immo expressus dissensus
interveniente. Et tu requisisti me de hac societate .
et ego negavi seu contradixi . Et tu debebas habere tantum
lucrum . si hoc confitebitur actor succumbet . quia est leonina
ut S. dixi . Et super tempore societatem contraximus . Et
societas adhuc durat. Et omnium contulimus quae debuimus conferre .
In hac autem actione actor faciat sic libellum. libellus.
libellus Ago . ego . t. contra s. sempronium . quoniam socium me
um . cum quo societatem contraxi omnium bonorum . de qua soci
etate . quoniam pervenerunt ad eum res talles . unde ut illas
mecum pro parte debeat communicare . Ago contra illum . propono
actionem pro socio . quia sic recte concipiatur libellus . quando
aliquid est communicandum . quod non est commune . sed tamen socio fuit quaesi
tum . licet ad societatem debeat pertinere . dicitur . l. ff.
com. di. l. 1. ff. pro socio . si quis societatem contraxerit . et sic in
de . quia actio pro socio competit . ut res non communis communicetur . quae
communicanda est . licet com. di. competat . ut pecunia communi
ter dividatur . aut libellus concipitur . quando societas
omnium bonorum est contracta . aut quando certum singularum . In
primo casu stare non potest . quia cum omnia sint communia . ut
pro socio . ff. l. 1. non potest petere quae ut eum communicetur .
In isto casu stare non potest . quia non potes agere ut
communicetur . ut C. communia utriusque iudicii . si petitur
actio pro socio competit societate dissoluta . ut
C. pro socio . l. tandiu . et hoc implicas in libello .
si contra dicens societatem dissolutam . quando petis ut
res communicetur . cum pro portione videtur societas . potius
trahi . quia dissoluta . Item . in societate omnium
bonorum dico libellum sic concipiendum . et recte .
Ago ut res non communis . quae tibi soli quaesita sunt
communicetur . non obest . l. 1. ff. e. quia res illa loquitur in reb
quae iam erant illorum . et ideo ille communicatur . Ceterum si
petatur res aliqua quaesita . illa est communicanda . ut in . l.
ponitur si quis societatem . et ff. e. l. iii. § ult.
Si autem contracta sit societas rei singularis .
vel in omnium bonorum et aliquid percepit socius vel aliquid expe
dit . tunc non tenetur actione pro socio ut res communis
communicetur . sed ut debeat praestare partem perceptorum .
vel refundere partem expensarum . quas solus feci
sti . concipies sic libellum . libellus. Ago contra t.
quondam socium meum . cum quo habui vel contraxi societatem cuiusdam
rei talis . ex qua societate tot fructus
percepit . vel tantam pecuniam . vel tot expensas feci .
unde vel partem illarum vel ipsius pecuniae mihi praestet . Ago
contra illum propono actionem pro socio . quia sic recte concipiatur
libellus . dicitur . l. ff. com. di. l. 1. et ff. pro socio . l. §
ult. et l. si actum . et l. cum duobus . § si quis ex so
ciis . Si autem libellum clariorem vis facere
dicas peto dimidiam . si fuistis duo socii .
licet sine oppositione valeret libellus . quia nomine partis
indistincte prolatum . pro dimidia supponitur . ut
ff. de u. si nomine . § portionis . et ff. de usufr. l. 1
et sic prout ita quod dixi nota actio pro socio . de sui na
tura generalis . pro pluribus praestationibus competit . ut praedicta
consequuntur plurium praestationum et propterea . videatur mihi
personalis . competit enim in societate omnium bonorum . ut
rem non communem . communicet . et certe hoc speciale est . C.
Item durante societate . si agatur ut contra
rias . quod non contulisti . ut S. dixi . eodem modo con
cipies libellum . si per socium . damnum contingit in
societate . libellus Ago contra t. quondam socium meum

cum quo societatem contraxi . in qua per te eum talem fuit
damnum illatum . vel etiam michi . unde ut damnum
datum emendet . Ago contra eum propono actionem pro socio .
quod sic recte concipiatur libellus . dicitur . l. ff. pro socio .
l. cum duobus § damna . et § ult. et ff. com. di. l. si
cum quo . in modo et si damnum sit datum in . alias di
versa quae pro communibus negotiis societatis . ut ibidem .
l. cum duobus negotiis societatis . § damna .
et § si quis ex sociis . licet aliud sit in permutatore .
cum officio debet esse gratuitum . ut ff. mand. l. inter cas.
§ non omnia et societas ius fraternitatis obtinet . ut
ff. pro socio verum . in ius omnibus . sic considerantis restat .
verum quod lex dicit . haec actio pro socio vocem nomi
num . et non admittat adiudicationes . ut ff. e. hac
tenus requiri . Item . quia adiudicationes habent fieri
in divisionibus . ut ff. com. di. l. si quis putans .
§ officio . et ff. de officio . inter pactiones pro socio .
non sit divisio . ut ff. com. di. l. 1. et ubi illico in
agitur post electule . et ideo adiudicationes non
admittuntur .

De actione mandati.

Quia multotiens mandatum intervenit . et actio man
dati frequens est . ideo dicamus in eadem unde adhuc ut ac
tio operata tot sunt necessaria . Inprimis quod manda
tum procedat . quod potest tribus verbis contrahi . sive
rogo . sive volo . sive mando . ut ff. e. l. 1. quod autem
dixi . quod pro verbum rogo inducitur mandatum . intelli
gas hoc esse verum . quando quis rogat ea mente ut ve
lit obligari . sic de prosecuta . nam et si laudet no
men . vel suscipit vel mandat . laudare potius quam
mandare videtur . unde non tenetur mandati . nisi dolo
et calliditate . et dolo causam dedit . tunc ei tenetur
de dolo . ut ff. de prae. verbis . l. 13. Ille est qui ro
gat ut amoveat nisi sit . ut ff. e. l. ideo § .
si quis ea . Item est consuluerit . ut ff. e. si non re .
§ cum quidam . et C. quod cum eo . l. ult. idem si dicitur .
ut ff. de his . quae ut in fa. l. ob hoc . idem est
et si tamen persuadeat . ff. deposita . l. 1. § idem pop .
Item est si aliquis rogat animo amovendi . ut ff. de neg.
g. l. si sum nunc rogatum . Indubio quod prosumo .
Item . Sine uerio quod talis rogavit tale . praesumo
mandatum . cum ad significationem verborum non redam .
ut ff. de leg. non aliter a indubius . melius est verba eadem
sumere . ut ff. de exercitoria . l. 1 § . pit . sic de hoc
notat dominus noster in summa . c. isti . nec dimitto quod
quidam errorem concipiunt . ut si dominus imperator .
vel dominus papa . vel aliquis superior . mittat inferiori .
ut dicat proprio iubeo . ut verbis praeceptum . et ne
cessitatem imponat . si non dicat . mando vel vo
lo . non arguitur . sic non est verbis est necessitas .
in exprimit more delegati . ut ff. quis in . l. 1.
ut nulli . in . hec . loci . fin. l. 1. a. § . ergo aio
coll. viii. Si autem dicat mando exprimat te
morte mandantis . et imponit necessitatem . ut
ff. de ini. o. in aq. Item . non est verum immo dico .
quod omnia necessitatem imponunt . Non est rogare dicere .
species violentia iubendi . et quod mandato supplicat
esse potens . hoc obstat et ergo . quia ibi sunt no
mine speciale in litteris negationis . sed generali scri
bitur iudici principe . unde successor cognoscit . vel res
non erat integra . aliter expiraret . sive dicat iubeo
pero . volo vel mando . quicumque movetur delega
tus vel delegatus . ut extra . 1. de officio . et pote . iude
le . quoniam abbas . l. necesse . et c. gratum . et c. relatum . et quod
ille an mandans quod suscipiat mandandatum .

consentiat. lib. ab initio ei liberum esse man
datum in suscipiendo. postquam susceptum est ne
cessitatem continet in firmando. ut ff. eo. l.
in commodato. § plus. obligatur etiam quis hac actione non
quia gessit. sed quia negat negotium quod suscepit. ut
ff. e. si remunerandi. § i. Quid si
dominus mandat vassallo. numquid ab initio compellitur
ad suscipiendum mandatum. videtur quod sic. dum tamen non
sit atrox. ut ff. ad l. aquil. liber homo. et arg.
ff. de bus. quod non. in fi. quod est contra ff. de actio. et ob. l.
fur. sed forte non compellitur nisi in his in quibus domino te
netur obedire vassallus. loquitur enim hic de illa actione man
dati quantum quod sit aliquos liberos homines. certo
do liberos quod non teneantur uni alteri. ut in vassallo
et domino mandatum intervenit. Tertium quod
sit tales qui possint consentire et possint obligari. cum
contrahere isti consensu contrahitur. ut inst. mandati. et inst.
de oblig. que ex consensu contrahitur. quis autem sit iste
dixi. § in arte excepto. et dominus noster notat in summa
cum de pact. Quartum quod illud mandatum
sit gratuitum. alioquin si pecunia intervenit esset
locatio. vel si aliud esset contractus innominatus. per quem ut
ubi daretur actio. ut ff. e. l. i. et ff. depositi. l. i. §
siquis servum. hoc intelligas ab initio. Ceterum
si ex post facto aliquid remunerandi. si intervenit aliquid
non videtur mandatum. ut ff. e. si remunerandi.
Quintum quod fiat de re honesta. alioquin re
i turpis nullum est mandatum. ut ff. e. si remun.
§ rei turpis. et l. si mandavero. § ape. et ff. e.
§ illud quoque. Sextum quod sit mea vel mea tantum vel
aliena tantum vel mea et aliena vel tua et aliena vel mea
et tua. ut inst. e. et ff. e. l. ii. Quid si aliquis
maior. ut pro pueris mercede sic iubeas. numquid
solum habes contraria mandati. vel numquid tenetur man
datum. videtur quod non. ut ff. e. l. si mo. § si adolescen
s. lex illa loquitur in adolescente quando minor erat.
Quid in maiore xxv. an. talia man
dant quod dat dixit idem quod in minore. ut ff. de
condic. pro persona. sic quis cum. sed lex illa loquitur in illo
maiore quia iam capit esse. vel cum homines erat in idem.
quod non potuit vendere. ut ff. de v. ob. l. si cum. vel
ubi dicit quas mala fide emisse. quantum ad impedien
dum usucapionem. alias mandati tenetur. cum dare mercedem
non sit turpe. licet ipsa meretrix turpiter faciat ideo quia
meretrix. ut ff. de condict. ob turpem c. l. iii. in fi.
solvat. locum habet contra mandati. ar. ff. de in re.
v. l. quod si servus. § nec non. et illud. et ar. ff.
de annuis. leg. l. cum qui. et in minore tamen contra.
ut ff. de mi. l. quod si minor. § plus. et hac opi
nione est dominus noster sicut notat in summa. et ita
(non) servis. Septimum quod intervenit dolus. lata cul
pa quae levis vel levissima. aliter non habet locum.
non habet actionem mandati. ut C. e. et l. a procur
atore. et ff. e. si procuratore. § ult. quod ita in
telligas. ut non oriatur actio mandati. inter
veniente dolo vel culpa. sed ab initio oritur sta
tim. et quando aliquis suscepit mandatum. non eo pre
tium quod gerit. ut ff. e. si mo. § ii. dolus pena
vel culpa interveniens facit quod ille teneatur.
Octavum quod id sit agentis. vel non habet locum. ut
§ ff. e. l. si procuratore. § mandati actio.
et ar. ff. de fi. quot. Verum quidam dicunt
quod in mandato non intervenit levissima cul
pa. et quod dicit l. a procuratore. C. e. quod exigimus
dolum et omnem culpam. i. omne genus culparum.
s. latam et levem. unde distinctionem. l. ff. eo. si
ut certo. § i. et sic comprehendit genera singulorum.
non singula generum. sicut et illud omnes tutores
possunt accusari de suspecto. ut inst. de suspect.
t. in prin. i. de genere tutorum. non quilibet tutor
e contra autem a procuratore levissimam culpam exige
dam. ut in ipsa dicta l. a procuratore. et est exemplum di
sticionis ut ff. comm. sive ut dicitur ... est
contra stimulum calcitrare. cum lictera dicat omnem cul
pam exigendam. Nonum quod sit finitum mandatum.
finitur autem multis modis. morte intervenie
nte re integra. contrario mandato. ut ff. de intervenie
re integra. in o. iii. et quod re. mandati. l. man
datum. et finitur actio mandati. ut ff. e. l. in
ter eos. quibus autem modis finiatur mandatum.
notat dominus noster in summa. po. ac. In hac actione
faciat actor tales positiones. Ego mandavi
t. ut tu faceres tale quid. Item tu suscepisti man
datum. Item eras persona quae potest obligari. Item res illa est
in tantum deteriorata. Item tamen item est mea. po. rei. Ego
reus sic ponat. Ego dico quod tu mandasti rem illam
gerendam titio. Item tu mandasti mihi. et ego renun
tiavi. Item tu eras persona quae non possit obligari. quia pupillus.
quia homines mihi fuit in eodem. Item res mandata dili
genter fuit exercita. Item quod mihi mandasti fuit turpe.
libellus. In hac actione concipiat actor sic libe
llum. Ago contra. cum mandavi ut negotia mea
gereret vel equum vel librum mihi emeret. et ipse manda
tum suscipiens negotia mea non gessit. vel gessit
et male. vel equum vel librum non emit vel malum et in
quia mea est interest et pro i. x. ideo illud peto in re.
proposito actione mandati. quod sic recte concipiatur libe
llus. dic l. ff. mandati. si procuratore. vel
mandati actio. si remunerandi. § i. Sed ut
li. in hoc male concipit. quia si mea non interest. possu
mus agere actione mandati. ut ff. man. si remune
randi. § si tibi communiter mandaverim. ... ubi est duplex lit
tera. una tamen non. et tamen non est locus appositioni. sic ubi
non. te procedit oppositio. sed ... mea non interfuit
re. quando mandavi. sed cepit postea mea interesse. mea
interesse. puta quia res fuit illius pro quo ego man
davi. vel interest mea rem communem vel principalem. in
terest tamen mea alius quia quidam mandave
rat mihi negotia suam gerere. et ego tibi mandavi.
ut illa gereres ut ff. de neg. ge. siquis manda
tu. ut non te sua gessisses. sed tamen quia gessisti. ago.
has tres expositiones. notat dominus noster in summa illa. si re
munerandi. per duas procedunt. sed calumpniam pati
tur. quomodo enim possunt dici si mea non interest. eo quod ne
gotia gesta sit. si mea non interest quod gereret. sed exemplo
dominum meum. ut fidei discipulum. interest exemplo castig
qui filiam suam sabinum diligenter exerceat. ut ff.
l. dice. dico enim quia timeo quod mandavi tibi ut negotia ti
tii gereres. fui negotiorum gestor titii saltem quo ad
propositum. unde sed tamen gessisti non ago. quia hec obliga
tio. sed neg. ge. ex re ipsa venit. unde etiam in pupillo
et furiosus obligatur. ut ff. de neg. ge. l. ii. et ff.
de actio. et ob. l. furiosus. si ergo gessisti. ego
teneor titio. et tu mihi teneris. sic est ar. ex l. illa.
ff. de neg. ge. siquis mandato. Item exposuit quod actio
mandati. locum habere non potest. certum est quod si tu man
dasti mihi ut ego tua negotia rem. et ego gessi
et male. quomodo potes agere contra me cum lex dicat quod quis
sibi debeat imputare. quod tali sua negotia ad mini
strandum mandavit. vel commisit. ut ff. de mino
rib. l. cum mandato. et alibi dicitur unus generale. quod
mala electio est in culpa. ut ff. si mensor. fal.
mo. di. l. i. et ff. de actio. et ob. l. ii. et qui ne
gligenti amico rem custodiendam mandavit.

· re integra aliud tamen finitur mandatum

· item res illa quae est mandata et hypothesi tua culpa

op.

· calumpnia lupina

op.

memoriale fo. ...

vl' tradidit

vel tradidit sue facilitati imputare debet. ut ff. quibus modis re. ob. § preterea. et qui parum diligentem sibi adsumit. de se queri debet. ut ff. pro socio. l. socie socio. et ff. pro socio. § ult. Ratio locum habet actio mandati. Nam pone quod ego ignorans te esse nimium negligentem. vel e contrario non contradicitur. quia locum tenet in societate. vel esto presciverim esse locum actioni mandati in hiis quae dolo. vel forte lata culpa commissa. Nam licet ergo fuerim in culpa committendo negotium alicui minus diligenti. ille dolo vel lata culpa aliquid faciendo nichilominus tenebitur. quia dolus culpe non respondet. ut ff. ad l. aquil. l. si ex plagis § tabernarius in fi. Alioquin culpa cum culpa compensaretur. ut ff. ad l. aquil. si ex mela. in pr. Ratio. ff. si compensatio si ambo. et forte actio mandati locum non habet. si aliquid penes procuratorem ex illo mandato est. tunc secundum distinctionem locus esset actioni mandati. cum ex mandato nichil penes procuratorem remanere oportet. ut ff. mandati. l. ex mandato. et ff. de procuratore. l. quia. § ut iocetis

De actione mandati contraria.

Sicut directa actio datur domino mandati. ita contraria datur procuratori contra dominum. ut ff. mandati. l. si vero. non remunerandi. § contrario. Quare actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. fere quot dominum in directa superius. Licet dominus Jo. in arbore actionum non tractavit. nec de ista nec de aliqua contraria. Unde mirandum est cum sit utilis valde. Ego tamen de hiis tractabo istam post tractatum directe. supponendo tractatum contrarie. sub nulla tamen breve. et de depositi. Sciendum est quod actiones contrarie inveniuntur. Prima contraria mandati. et sic intitulatur mandati. vel contra. ut ff. mandati. l. si non remunerandi. § contrario. Secunda contraria depositi. et sic intitulatur de positi. vel contra. ut ff. depositi. l. ei. apud quem. Tertia contraria tutele. ut in supradictis titulis. tamen c. quam ff. de contraria tutele iudicio. Quarta contraria commodati. et sic intitulatur commodati vel contra. ut ff. commo. l. in commodato. contraria. Quinta contraria pigneraticia. et sic intitulatur de pigneraticia actione vel contra. ut ff. de pig. act. l. tutor. § contraria. Hee contrarie. Jo. intitulantur insimul. cum directis. quia fere eiusdem nature sunt. fere ideo dixi. quia tres predicte directe infamant. ut ff. de pena. te. l. ii. § ex quibus. dam. et ff. de hiis. qui no. infa. l. i. et est dignum nota. quod nulla actio ex contractu vel quasi descendens que sit civilis infamat. nisi ille tres. et actio pro socio. quae ex litteris pretermittantur directa nulla autem contraria infamat. preter contraria mandati. ut ff. de hiis. qui no. infa. l. furti actione. § mandati. in uno tamen casu fideiussori. ut in ipsa. l. furti. § mandati. Sed quero quare nulla contraria infamat. nisi mandati in casu illo. Ratio. in nulla contraria agitur de perfidia. et ibi. sed in aliis contrariis agitur de perfidia. calculo. sic hec ratio redditur. in l. illa furti. in § ult. quando illud sonat in contrario mandati. quando fideiussori. agitur de perfidia. i. de fide rupta. Nam ergo mandas michi ut pro te fide iubeam. et ego fide iubeo. quia hoc tamen mandasti. ut solverem ut ff. de condict. in. l. indebitum recte infamaris. quia venis contra fidem tuam. in aliis autem contrariis agitur de calculo. i. de aliquibus expensis. valde aliquando in tractatu. que deducuntur propter facienda. qui calculum. sicut alias de errore calculi. i. computatoris facte per calculum. sed eodem modo tractatur. in contraria mandati. quando agitur ibi de calculo. et de interesse. quare non infamatur. quod est in contraria mandati agatur. de interesse. dicit lex. ff. pro mandati. si vero non re. § contrario. et ibi veniat interesse. agitur tamen de perfidia. Nam in nulla contrariarum. de perfidia potest agi. sed tamen de expensis. et sic de interesse. In hoc autem agitur de utroque. nam si de posito non videor mandare ut custodiam. ut ff. depositi. l. i. § i. non autem videor mandare ut aliquid facias. vel expendas. licet si expenderis aliquid repeteres. potius tamen actionem depositi. hoc idem in omnibus aliis contrariis. in sola contraria mandati et casu illo tamen venit perfidia. quia fideiussori mandas michi ut fide iubeam. et ut solvam. ut S. dictum est. et cum grave sit pro viro fidem frangere. ut ff. de const. pec. l. i. Ideo merito dampnatur de perfidia infamatur. Sed quero quare ille quatuor actiones tantum infamant. s. mandati. depositi. tutele. et pro socio. cum in sint alie actiones bone fidei que deberent similiter infamare. ut ff. de actio. § actionum. Ratio. licet in aliis desideratur bona fides. in illis quatuor desideratur bona fides. et est ratio. quia in mandato in deposito in tutela. in societate. in istis quatuor in omnibus hominibus te specialiorem eligo. et magis ut te vel de te confido. quam de aliquo alio. ideo iuste procedit. quod sequitur infamia. Sed cum sit in... quare infamatur quando damnatur de hiis actionibus. Ratio ideo de istis tribus. quia ille tres habent contrarias pro socio licet infamet. ut C. ex quibus causis infamia irrogatur. l. fidem rumpens. tamen non habet contrariam immo est ex utraque parte directa. ut ff. depo. te. l. ii. § ex quibus. damnati. Et nota quod contrarie sunt civiles. nam cum sint actiones et civiles. ut ff. de ori. iur. l. ii. in fi. l. compriore solam contrariam tutele invenimus pretoriam. et ideo de ea in articulo speciali. in pretoriis de ea tractavi. Videamus quod de contraria actione mandati. quid ad hoc ut competat sunt quatuor necessaria. Primum quod mandatum sit. sicut ego mandavi tibi ut fundum emeres. vel precium in dominum solveris. contra me ut precium solvam. pro quo tu teneris. quia et ego contra te tu concedas in actionem ex empto. et sic in hoc casu completum est mandatum. quia emptio. similiter de precio fuit conventum et completa est. Si autem mandavi ut iudicium pro me susciperes. non ages contra me. nisi finito iudicio. Si autem mandavi ut obligationem meam novando acceptes. et quia potes vel accipere fideiussores pro me fuis fide iussor. creditori seu mandatori. nunquam ei agere antequam solvas. vel sis condempnatus. vel diu steteris in obligatione. quod intelligo per arbitrium iudicis. et contra eum rem aquitare potest. ut ff. de iur. deli. l. i. nec ad minus de quinquennio. ut ff. quibus modis. adh. l. si fidei. § arbitrio. nec de biennio. ut ff. locati. et cum domum vel non bona mea delapidentur. vel non aliter fuerit acceptum intenos. ut ff. e. l. ut i. e. si per eam. et ff. de fide promissione. et l. fide iussor qui minori contra cetera. quia fide iussori videor utrumque mandare. s. quod obligetur et quod solvat. unde non intelligitur impletum mandatum. nisi utrumque fiat. ut ff. de condict. in. l. indebitum. cum invitati non decipi. beneficiis nos oportet. ut ff. commo. l. in commodato. § sic. Secundum ut fines mandati diligenter custodiat. et si quis vult agere contraria actione mandati. vel contraria actione mandati non competit. ut ff. e. l. preterea. et l. si perhibui. et l. diligenter. Tertium quod pro te presente pro te fide iubeam in sine mandato. alioquin locum habet negotiorum gestorum. ut ff. e. ex mandato. § i. et l. qui fide. Quartum ut verum mandatum inveniatur. alioquin si me venetare vel in re tua. vel a non donandi. non habet locum contraria mandati. ut ff. e. si remunerandi. § si passus. et § ult. Quantum ut nichil in

contrarie
utraque
ff. ult. contraria mandati.
qui dat
nullus absolvi(tur)
mandato
agere contra me
pro ego ...
...

inculpa. cum mandaui. puta quia non nasti. omnia que sunt
porrexisti. aliquam nom misti exceptionem peremptoriam. et scies
competere michi contra te. mandati contraria. non agere.
sic de hac copiose notat dominus iohannes in summa. c. isti.
annotatur hoc ff. e. si fideiussor. §. ult. Positiones
actoris. In hac autem actione actor faciat tales positio
nes. Ego dico quod tu mandasti michi ut emerem te
domum. vel ut pro te fide iuberem. Et ego emi. vel fide
iussi. Et in emendo vel fide iubendo fines manda
ti custodiui diligenter. Po. Rei. Sed reus uta
tur talibus positionibus. Ego dico quod ego mandaui
tibi. quod domum michi emeres. Et ille emit. sed est plus
bium. ne emeres vel ne prime fide iuberes. Et obmisi
sti fines mandati. quia tibi mandaui. de emenda do
mo titiana. et tu emisti seianam. Et in culpa fui
sti. obmittendo exceptionem peremptoriam. puta pacti
vel nienti. competentem tibi contra me. In hac autem actione
vario modo concipitur libellus. nam si procurator seu
fide iussor ago contra mandati. proposito quod solui concip
iet sic libellum. Ago ego. contra te. qui cum michi mandas
ses ut domum tibi. pro .xx. emerem. emi et solui illa
.xx. vel cum mandasses michi ut pro te fide iuberem. pro te pe
nes talem creditorem fide iussi. in .xx. et solui. unde
ut .xx. seu .x. consolui michi prestes. in .xx. ago contra te ipsum
et ad hoc propono actionem mandati. quod sic recte conci
piatur libellus. dicit lex. ff. e. l. si uero non remunerandi. §.
contrario. Sed nunc queritur quod actio talis in hoc casu possit com
petere. Nam certum est quod fines mandati. diligenter sunt
custodiendi. ut ff. e. l. diligenter. At ego manda
ui. ut emeres vel ut fide iuberes. non autem mandaui
ut solueres. unde si soluisti tibi imputa. cum specialia sol
uenda non fuerit: mandatum. sat ei si emisti. si
fide iussisti. arg. ff. de iure. iure. l. iusiurandum. ad
pecunias. §. procurator. et ff. de iudicatum solui
l. tam tamen. §. in hac. unde non posset uideri. quod locum sit ac
tio negotiorum gestorum. Sed immo locum habet contra mandati. in
mandatum ei intuerit de soluendo. Nam si mando
ut fide iubeas. uideor mandare ut soluas. ut
ff. de condict. in. l. indebiti. Solo enim procedet ex
consequentia potius mandati. arg. ff. de minor. de meq;
l. ii. Pro eo. C. ad uell. l. antiqua. Si autem fide
iussor non soluit. sed est obligatus creditori. ex fide ius
sione et ago contra dominum. in. iiii. casibus ut supra dictum est di
ximus. concipiet sic libellum. Ego. R. ago contra te. G.
qui cum mandasses michi ut pro te fide iuberem. penes ta
lem creditorem in .x. fide iussi. unde cum ipsi cre
ditori. sim condempnatus vel diu steterim in
obligatione. vel cum ipse incipiat dilapidare bona sua
et hoc actum est in nos. ago contra ipsum ut me ab ipsa ob
ligatione liberet. propono contrariam actionem mandati.
quod sic recte concipiatur libellus. dicit. l. ff. e. l. si
mandato meo. §. quotiens. Quod autem in istis.
iiii. casibus possit aliquis agere contra. antequam sol
uat. notatur. §. in hac eadem actione. Oppo. Sed
uidetur quod libellus sit inepte conceptus. nam lex dicit. abesse
michi uidetur pecunia in qua obligatus sum. ut ff. de neg.
g. si quis mandato. et arg. ff. ad l. fal. qui
debitis. §. ex dotatione. ista est duo parificantur:
sum aliquis soluerit sum debeat. ut ff. de neg. l. at
si quis. §. qui mandato. et arg. ff. de her. vel actio.
uen. l. ii. §. ult. et arg. ff. de min. dotum proferri
tia. §. sed et stipulatur. et arg. ff. de peculio. l. si non falli
mus. unde cum ista sit paria debuit libellus sic
concipi. Ago contra mandati. ut soluat. et si pe
cunia non sit amen soluta. Sol. licet ista duo equipolle
antur. ut petita. non tamen quo ad omnia. Nam licet pe
cunia in qua obligatus sum uideatur abesse. michi
non tamen abest in ueritate. ut ff. soluto matrimonio. l. fa
cere posse. Vnde quod michi abesse ad hoc ut agam man
dati. sed non ut soluat. sed ut obligatione liberet.
ut dixi. et sicut habes. Idem est cavere. quod soluere.
ut ff. de donatio. stipulationibus. et C. ad l. fal. l.
ult. non tamen quo ad omnia. ut in macedoniano. Nam
sumus. fa. si soluat. facit pecunia non repetitur si
cauet. habet exceptionem ut ff. ad ma. sed aliis. §.
ult. et l. sed et stipulat. et l. ult. Et non uidetur quod possim
agere in duobus casibus antequam soluam. scilicet quando sum
condempnatus. et quando diu steti in obligatione. quia in me
putare debeo. quare pro tali. fide iussi. In aliis
autem duobus casibus de iure ago. et quia pactum quod
dat formam contractui. ut ff. depositi. l. i. §. si con
uenit. et quia incipit fieri non soluendo. in quo est ca
su. uxori consulitur. ut C. de iure dot. donat. l. ii. ad
huc. et arg. ff. ut in pos. leg. plane. Sol. In
mo in nullis duobus casibus in sumerim. Nam debeo
esse pro te perpetuo obligatus. ut ff. de dap. infec.
quibus. §. ult. sufficit quod diu steti. Et sufficit
debet sisti condempnat. et tot. labores in eam sustin
nui. cum non sum magis in eo modo amicus negotiis ad
uocatum. ut ff. quando. t. apl. si quis ex lig. et
marie. cum sufficiat. si eum uel in paucis anni cilato
ribus consulatis. ut C. de neg. g. tutori. vel curatori. Quod sit
quod quando aliquis dicatur dilapidare bona sua. quidam
dicunt. quando incipit dare danda. et non danda. Sic
depredigo. ut ff. de cura. furiosi. l. prodigi. l. i.
sic fecit iuuenis ille. qui de statu patris subam
iuuenendo luxuriose. qui ergo toto die per
meretrices. qui tabernas tenendo et aleas. dan
do ioculatoribus: et audit istum dicere delapidare.
vel quando homines dicunt iste male facit fecim suum.
consumit dilapidat sua. ut ff. de fluminibus
post. l. i. §. flumen. et ff. de fundo instructo. et in
stru. leg. l. cum de lanionis. et asina.

De actione depositi.

Si rem aliquam penes aliquem deposuisti. ad eam repe
tendam competit tibi actio depositi. ut ff. depositi. l.
i. in princ. Competit actio ad hoc ut competat. tot sunt
necessaria. In primis ut res inueniatur quod depositario
et quod deponat. propterea dicitur contractus iste trahi. ut
in potius legibus. Secundo ut custodia rei. ad il
lum pertineat apud quem deposita. ut ff. e. l. i. §. i.
non admitto quorundam errorem qui uoluerunt dicere. quod
propterea quia depositarius tenetur prestare custodiam
contineat mandati. et depositi. et similiter. arg. §. e.
l. i. §. si ut te rogauero. sed ibi ideo euenit quia ibi
mandatum precesserat. et ideo mandati agitur.
habens et custodiat legem propterea. quia in contractibus
specialiter intuitu. ut ff. mandati. si per curatorem. §. i. alia
enim custodiam desiderat in deposito quia tenetur de
dolo et lata culpa. ut ff. e. quod nerua. non in ceteris
non tenetur leui. quando conuenit. ut ff. e. l. i. §. si conue
nit. Et tenetur de casu fortuito si non aliter conuenit:
et specificauit casus. et si obtulit se deposito.
ut ff. e. l. i. §. sepe euenit. si fuit in mora red
dendi. depositum. ut ff. e. si iasia. §. que ad
modum culpa precedens casum facit in depositarium
teneri. de casu. ut arg. §. ff. commodati. l. sunt

certo. § quod vero. et ff. e. quod nerva. dolus.
commissus in rem deposita. obligat depositarium.
casu fortuito. ut ff. e. l. i. § sive depositi. Si fu-
i g[ene]ra. tidē. ut ff. si certum peta. si quis in fi. Et si
precium pro deposito accepit. tenetur et de casu. ut ff.
vi. bon. rapt. l. ii. § qui ei in fi. Et mandator at-
venit levissima. ut C. man. l. a procuratore. et
ff. man. si procurator. § ult. et ff. commo. sive certo
§ i. Tertium quod pretio deponenda michi detur.
tunc enim non est contractus depositi. sed aliud vel locati vel prescript-
is. ut ff. e. l. i. § si quis servum statim est ex quo pe-
cuniam intervenit. mutat naturam depositi. ut ff. deposi-
ti. l. viri. tuti. Quartum ut rei deposite. petatur et
pos. retinentis. ut ff. e. l. licet. § rei. Si autem
dominium rei transeat in depositarium. non est depositum. sed
op aliud contractus puta mutuum. ut ff. e. l. viri. tuti. Sed contra
oppositum. ff. e. l. die sponsaliorum. § ult. ubi tamen trans-
fertur dominium. tamen depositi agitur. Solutio. referas te
ad principium. ut si in principio. fuit deposita et te
convenit ut utere. propter principium depositi agitur. ut
in l. illa die. Si autem ex intervallo. agitur de m-
utuo. vel alter melius. i. leg. illa. viri. primus.
contractus fuit mutuum. quod fuerit tuus. in numera-
vat. vel ut dicit dominus casualis est. ut licet dominium trans-fe-
ratur. quod agitur depositi. ut i. l. possessor tamen in casu non
retinet. quando deponitur apud sequestrum. ut ff. e. licet. §
ult. Quintum quod res deposita non reddatur. vel redda-
tur deterior. ut ff. e. l. i. § si res deposita et § si
rem. Sextum quod res sit mobilis. vel se movens. quod deponi-
tur pro ei immobili. non datur. ut notat in principio. C.
sume. t. isti. et hoc ex illo colligitur. omnia enim exempla
que ponuntur in titulo. de rebus mobilibus et semoventibus trac-
tant. et preterea l. i. in prin. ff. e. dic. depositum est
quod ponitur. ac res mobiles dicitur depositum. Sed quero res
inmobilis. sic commodatur non sic deponitur. ut ff. commo.
l. i. licet dominus nus dare mobili. tamen intellexit.
Septimum quod res non sit propria illius apud quem deponitur. tunc
enim non tenet depositum. ut ff. e. l. qui rem. et ff. de reg.
iur. neque pig. et ff. de pe. certe. § ult. et ff. de
then. ex pt. sine rei. et l. l. sine ex pto. § rei sine.
et C. loc. et l. quum. Octavum quod qui petit res de-
posita quod sit dicenda signis rei. ut ff. e. l. i. § si
quis animum et § sequenti. Nonum quod res deposita
sit interitum naturam. alioquin si naturaliter interitum
perat. liberatur depositarius. si forte in casibus illis non te-
net. quis de casu fortuito. ut ff. l. simplex. § pt.
Unde in hac actione actor faciat tales positiones. po. dc.
Ego dico quod rem talem deposui penes te. Item rem
illam tu recepisti. Item recepisti rem illam in tua cu-
stodia agendis. Item rei illius petatur et possessionem re-
tineo. Item rem illam nunquam michi reddere. Item reddidi-
sti sed deteriorem. Item rem illam quam deposui. fuit in
olivis. Item res illa mea est. Item rei illi signa talia
fuit. po. Rei. Item reus utatur talibus positio-
nibus. Ego dico quod rem illam deposuisti penes titium.
Item rem illam recusavi recipere. Item rei illi in me trans-
tulisti dominium. Item pro re illa deposita. solvisti in pe-
cunia. Item res illa mea est. Item rei illi sunt talia si-
gna. tonsa apparent. libellus In hac autem act-
actor concipiet sic libellum. Ago ego R. contra C.
penes quem deposui rem talem. cuius signa. sunt tali-
a. unde rem illam michi restituat. Ago contra ipsum. propono
actionem depositi. quod sic recte concipiatur libellus.
dic. l. ff. e. l. i. § i. et § datur. et ff. si animu.

Oppo. Sed videtur quod actio ista non possit intentari.
certum est quod rei deposite. petatur et possessio retinentis.
ut ff. e. licet. § rei. et hoc iure commodata. ut ff.
commo. l. rei. hoc in actione ex locato. In re locata. ut
ff. loca. l. non solet. et ff. de usufru. Nam quia. § quod
vulgo. si ergo res est mea. ut dictum est ergo res non est mihi in-
debita. Unde in obligationibus res est mihi debita. et mihi
mea. ut ff. de act. et o. obligationum in prin. et ea-
dem quod potest notari. in actione commodati et locati. Solutio.
immo locum habet. non est intento. actione depositi. ut rem
illam debeas. vel des. i. quod facias accipientibus. eam
ubi dare. hoc sonet. ut ff. de v. o. l. non autem non
apparet. § ult. inst. de actione. § sic itaque discre-
tis. quod res deposita est mea. non intendo eam ut rei illius
possessionem in me transferat. quod rei illius ipsi possessionem habeo.
ut dictum est. Sed ideo expono. rem illi detentationis
gratia depositari. ut in rem illam praestet. et si non vult rem
illam reddere. non dampnabitur in tantum solo illius detemp-
tationis. sed quanti res illa tota extimabitur. adeo quod
iurabitur in litem. ut ff. e. l. i. § in deposito. et hoc
simile in conditionibus. Nec potest condicere rem suam propter
quam a fine. ut ff. de usur. q. ad. ca. l. ult. in fin.
Verum est rem petatis rem tum possessionis confert. ut ff.
de condict. in. l. indebitum. Sed non ista datur propter quo
ut ff. e. l. i. § si pro. immo in fin. ut ibi. sed datur
quoniam intentabit ut dicat se petere et possessione retinere.
cum non sit dominium. Solutio. licet non sit. nunquam habet alteris
in deposito petatur. i. rem rem non dominium et possessionem retinet.
nec audet referre quorum dominium. eum absens habeat tamen
in grege. eum agat actione ex conductu. ut ff. soluto
matrimonio si res aliena. et C. loca. et l. si quis conducto
et ad hoc invitabile quod depositario volente restituere
iurabit isti in litem et fiet extimatio totius rei. et quod
ei non sit dominium. et lex assignat rationem. Ideo quod accipi te-
netur rem illam restituere. ut ff. e. l. i. § si pro.
actio est ista. habet quedam cum alia in se. et quod compensatione
non recipit. ut ff. de compensatione. l. ult. et quod nullius
pretextu dominii potest in dicere restitutionem depositi. ut
C. depositi. In autem. sed iam cautum est. et in autem. de
posito et mutuato. Sed illud quero. an actio
sit personalis. et videtur quod sic. ut ff. e. si quis. inficia-
tum. § ult. sed nam ibi dicitur. quod tenetur condictione
et actio personali. cum omnis condictio sit in personam actio. ut
inst. de actio. § sic itaque discrete. sed pro. quod est in rem.
certum est quod contractus re contrahitur. ut inst. quibus mo. re.
con. ob. preterea l. dic. quod dolus descendit in hac
actione et persecutione contractus. et rei. ut ff. e. si hominem
§ datur. ergo videtur quod sit in re facto. maxime cum re
persequitur. Solutio non est in rem. sed in personam ut dictum est. licet
est re contrahatur. i. propter rem contrahitur. sed tamen qui suscepit
obligatur ad rem restituendam. sicut et alias creditor — illam
obligatur re. i. propter rem. ut inst. quibus mo. re con.
ob. § creditor. obligatur dico pignoraticia. ad
rem illam restituendam. que actio personalis est. ut C. de di-
stractione pi. secundum. preterea lex dicit. quod in actione de- — l. si.
positi defuncto commissum. tenetur quilibet pro
hereditaria portione. ut ff. e. si hominem. § datur.
et ff. de actio. et ob. ex deposito. licet si ageretur pro re
illa recuperanda. ageretur contra illum tamen qui rem illam
tenet. sicut in act. commodati. ut ff. commo. l.
iii. § heredes. Est et alia actio depositi. contra-
ria. que competit quotiens aliquid. rem in credendum. vi-
ne vel tu multum deposit. ut ff. e. l. i. § in-
al. quod tu multus. dicit vivum in. § mutatum.

directa

pretorianu. in fin. rubrica. Siquis in re apud se deposita expensas faciat locum habet actio deposita contraria. Rubrica. contraria actio depositi contraria.

Competit actio depositi contra deponenti. sic contraria actio depositi competit actio depositario. propter expensas. vel creditur. quod expendit in re deposita. ut ff. e. t. l. i. ad quem. et l. actione depositi. Non autem ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria. quot fere circa mandati contracta. propter quod in contracta uterque intenditur ut ff. e. l. i. § in deposito. In hac muratur. sic in l. illa. et ad quem. sic quilibet alia contraria. propter quia contraria mandati. ut ff. de iniuriis qui no. infamia. l. furti. § contrario. et de hoc dixi. § in contraria actione mandati. Est etiam aliud necessarium. quod ille fecerit expensas utiles. alias non habebit locum. ut in l. illa et ar. ff. de neg. ge. l. si. an ult. et ff. commo. l. in rebus. § possunt. unde in hac actione sunt positiones necessarie. libellus autem sic formatur. vel concipitur. libell. Ago ego. R. contra G. qui cum deposuissem penes te me talem rem. puta equum vel servum. illo equo vel servo impendi. x. unde illa michi restituere vel prestare. Ago contra te et propono actionem depositi contrariam. quod recte concipiatur libellus. dic. l. ff. e. l. et cap. et l. actione. op. Sed opponitur quod non possit actio ista expensis proponi. certum est quod depositarius tenetur dolo et lata culpa. ut ff. depositi. l. quod venia. et non tenetur facere expensas. sic nec creditor. committitur in posses. qui tenetur tantum de dolo et lata culpa. non tenetur si expensas non fecerit. et res illa pereat in eius possessione. missus est. ut ff. de rebus auc. iu. pos. l. pretor. § et preterea sine tenetur. et sic in re aliena et sciens videtur voluisse donare. sic et ille qui sciens in alienum impendit. ut ff. de acq. re. do. l. adeo. § ex diverso. et Inst. de re. di. § cum quis in suo. et ar. ff. de neg. ge. l. cum pecuniam. Responsio. certum est depositarium non teneri de dolo et lata culpa. in casibus tamen ut dixi est. impensas non fecit in eius loco repetere. propter contrariam actionem depositi nec obstat obiectio quod tenetur imputare sibi. quando nulla potest esse. vel titulus. vel quando non in habeo rem dominum nolunt tamen. vel quando de novo sciens in alieno impendo. Ceterum in casibus predictis repeto expensas. sic in casibus predictis in contrarius omnibus. et quando in re iam sciens impendo. sciens ut C. de rei vend. domum. sic et ille recepit qui accepit actione depositi. ut ff. de neg. ge. l. si pupilli. § iii. sic in fructuario. ut ff. de usufr. l. si ab sente. Si aliquis tutor fuit et tutela finita est quenit actio tutele. Rubrica. contraria actio tutele.

Contra fecerit tutores tutelam administrat. ideo contra eos prodita est actio tutele. de qua actione dico. Rubrica. sunt. C. arbitrium tutele. actio tutele. intitulatur ibi. Rubrica. per accusatorium. quod. videamus quale sit arbitrium. quia lis sit actio tutele. licet alie. Rubrica. intitulantur per C. ut quando de ... aliae per genitorium. ut famil. erc. in re. iudicii. alie per ablativum. cum propositione precedente. de ut de actionibus. alie per verba defectiva. ut unum in. et sic dominus meus notatur. in princ. summe. ar. ist. Est et alia rubrica que de actione tractat. ff. de tutelis. et ra. dis. Que actio s. tutele. ad hoc ut competat tot sunt necessaria. In primis quod aliquis sit tutor. sive testamentarius. sive legitimus. et sive dativus. ut ff. de tutelis. et ra. dis. l. si tutor rei pu. § si duobus. et § si tutor testamento. et l. postumo. et C. ar. tu. l. i. Secundum quod in rebus que prestat quod facere non debuit. commisit dolum. latam vel levem culpam. sive non fecerit quod facere debuit. ut C. e. quod. et ff. e.

l. i. in princ. de his qui committat. et in quibus dolum. vel latam. vel levem culpam. per leges positas sub rubrica. patet. Tertium quod tutela sit finita. que finitur multis modis. ut ff. e. l. si tutor. rei pu. § ii. iiii. aut. durante enim tutela. secundum dominum meum actio ista non nascitur. sed durante tutela finita ut ff. e. l. nil. et l. si tutor rei. § ult. et l. hec non datur. et l. cum tutor. § ult. licet alii dicant eam nasci durante tutela. sed non competere nisi finita. quorum sententiam reprobat dominus noster. salva auctoritate domini mei. aliorum in opinio. certum est quod tutor obligatur ex quasi contractu. ut Inst. de ob. que quasi ex contractu. et in. male amministrat dolo lata vel levi culpa. quis non dicet actionem tutele natum esse. dico quod illam nasci durante tutela. sed eam non competere nisi finita. et hoc est quod dicunt leges allegate de competentia actionis. sic in actione pro socio. et pigno contraria. et aliis. nam lex dicit. actione pro socio. post dissolutum. ut C. pro socio. pro. l. tamdiu intelligo. quantum ad competentiam. et exercitium actionis. Nam in durante societate. s. ex quo non volunt societatem societate solvere. s. et tal. ff. de repudiis. l. ult. In pigneraticia. nam a soluta pecunia nascitur pigneratitia. s. quo ad exercitium. ut ff. de actio. pi. l. si rem alienam. § omnis. an autem nascitur ut Inst. quibus mo. re con. ob. § creditor. sive heres. Et actio dicitur exiguum. quo ad exercitium. non autem quo ad ipsam actionem. ut C. de iure deli. fini. § fin. aut. et ipse. ut ff. de fi. l. si tam. Si in est sua domini mei obtinet. quo actio ista tutele oritur. et cum tutela est finita et finitis administrationis paret actionem cum esse valde absurdum. cum hec actio indicatur. et oritur ex quasi contractu. ita oritur secundum dominum meum. ex directo. sic indicit indebiti. ut Inst. quibus mo. re con. ob. § item quo. s. illa condictio indebiti. oritur non ex distractu. s. ex quasi contractu. quod non quasi obligatio ex eo quod agitur tacite inducitur. ut ipso eo titulo. et ff. commo. l. si is qui. po. de.

Unde hec in hac actione. actor faciat tales positiones. Ego dico quod tu fuisti tutor meus testamentarius legitimus seu dativus. Item in administratione vel in non administratione commisisti dolum. vel latam culpam vel levem. Item tutela finita est. po. Rei. Econtra reus utatur talibus positionibus. Ego dico quod solus tutor fuit et relictus tutor in testamento. Item ego optima fide administravi. sine omni culpa. Item adhuc durat tutela. In hac autem actione concipiet actor sic libellum. libell. Ago ego. R. contra G. olim tutorem meum. testamentarium legitimum seu dativum. ut reddat michi rationem tutele. administrate. per eum vel ab eo. propono actionem tutele. quod sic recte concipiatur libellus. dic. l. ff. de t... ar. dis. l. i. § i. Op. Sed opponitur quod non videtur libellus bene conceptus. si est tutelam administravit non propterea obligatur pupillo. si obligatur si male administravit vel si aliqua ex administratione sunt apud eum. Item si non administravit non ideo agitur quod non administravit. sed ideo debet agere quod propter administrationem non fecit. de pupillo fecit rationem. ... ar. C. arbitrium tutele. l. fide iussor. et sic alibi. habes simile. ut quis habet ratum negotium male gestum. quod in propterea agitur. neg. ge. non propter ratum quod gessit. sed propter actionem. quod male gessit. ut ff. de neg. ge. l. pomponius. sine igitur non debet concipi libellus. ut reddat rationem. sed deberet dicere tu male administrasti.

Quando tutor queritur finita tutela.

placet

exigi

ppt quod suu dampnificat in. c. l. qz n. administra
sti. negam mea. sunt deteriora. i. c. io. c. illa peto.
propono actionem tutele. multi metu simplices istius
qonis. dicunt libellum hoc ultimo. in concipiendo. s. male
contutori eius qui de male gestis tenetur. et de male neglec
tis. hoc enim uerum est infra. s. quo adpetitiones recte
formo sic libellum. quod ei possum scire quod non vel male
gesta sunt. sia capite rationes. omnium non reddat. ut et alias ha
bes. qui a capite est res edenda. ut ff. de edendo. l. argen
tarius § edi. et rationem non est res. uis ede. ut ff. de edendo. l.
i. § edere. et l. ubi. § i. in fine. Opp. Item opponitur. qui
conceptione libelli mei ut exprimitur conueniatur administrationis. sed non
est ita. sed causa breuitatis. libellum sic concipi. ut quod ad
ministrauit reddat rationem de non administratis. et hoc quod
unus est tutor. qui administrauit. Si autem si plures fu
erint tutores filii mei contra eos concipiam libellum. s. quos
conueniam utrum omnes simul. an aliquem illorum. prout in
placuerit. qui recte distinguam. aut omnes administrauerint
communiter aut separati. Item autem quam gesserit in quantum non. Si omnes
administrauerint communiter. et omnes sunt solidum. omnes poterit con
uenire pupillus. vel unum eligere. Ita quod actiones tutele
tutor tenetur in electum contra alios. proponi uerbis illorum. ut C. de
diuiden. l. ii. set hoc ita conueniunt partis. aliquam. exeunt
pro fide iussoribus poterit implorare remedium epistole diui
adriani. ut ff. de. dis. l. i. § contrarium. et ff. de fide.
iussoribus fide iussores immo et si actio tutele non cedatur elec
to et soluat pro omnibus. habet contra eos utilem actionem negotiorum gestorum. et
subsidiariam. ut in § de eo. § nec contrarium. Item aliud in fide
iussore. qui soluat solidum. contra fide iussorem. nullam habet
actionem. ut C. de fide. l. cum alius. Responsio. fideiussor si
non habet contra fideiussorem. qui habet mandati contrariam. contra debitorem.
pro quo fide iussit et soluit. tutor autem non habet actionem
contra pupillum. qui non soluit pro eo sed pro tutore. et ideo habet subsi
diariam actionem. qui non soluit pro eo. neg. g. contra tutorem
et hoc quod dico de actione cedenda. et quasi agere contutores pos
sit. quod ex communi lata culpa. vel leui. conueniuntur. Ceterum
si est dolo. communi conueniatur. nec potest petere quod actiones sibi
cedantur. nec habet actionem contra tutorem. ut ff. de administratione.
t. si plures. et ff. de tutoribus. ac. dis. l. i. § nec contrarium.
Si autem omnes administrauerint. et separati. aut diuiserint ipsi
per se. et tunc perinde ac si communiter gessissent. aut fuit facta
diuisio. per testatorem vel per iudicem in quibus casibus ne
uter pro altero conuenitur. sed tamen quilibet conuenitur pro sua admi
stratione. non in casibus ubi tres notantur. C. de di. tu. l. ii.
s. quod contutorem suspectum non remouit. vel remouit et tar
de. vel remouendo prodidit. iura pupilli. Quartum
casus inuenitur quod non satisdedit. a contutore suo. ut ff. de admi.
t. quot. § constat. Sedos casus inuenitur. quod tutor in hac
administratione pertinentes. et contutorem non certiorauit. ut
ff. de admi. t. tutum. § tutores. et similiter recte considerare
in omnibus istis casibus. Unde non tenetur pro quis alienum nego
tium. sed ratione sue negligentie. et quod dico istud tenetur.
quod adicite diuisam. intelligas. si est diuisa. in eadem pro
uincia. vel in eodem loco. hec dic. l. ii. C. l. ii. de diui.
t. pt qua in omnibus in ueteris. Ceterum si in alia prouincia
sit facta diuisio. per testatorem. vel iudicem. tunc illis in
casibus unus pro alio tenetur. ut C. de periculo. t. l. ii. Si
autem gesserit istorum. qui gesserit. quidam sunt solidum quidam
non. soli illi qui soluendo sunt conueniuntur non omnes
fuerint soluendo. tempore depositi officii. tunc eis imputetur
sibi minor. ut C. de di. tu. l. i. § ult. et C. de pro
bat. l. exp. Si autem quidam administrauerint. et qui
dam non. tunc possunt conueniunt administrantes. si magistratus.
qui nominauerit vel satisfacte exegerit. hoc dico in legitimis

unus et datiuus. et non in testamentarius. Tertio
loco qui non administrauerint. ut ff. de t. et r. dis. §
nec contrarium. in utroque. in quibus casibus in primo conueniuntur non admini
strantes. quam magistratus. ut ff. de ad. t. l. i. et l. e
multi in fine. et l. t. res. § ult. Si autem unus gessit
conuenitur utique. pro omnibus autem quam magistratus. ut ff. de ma
gi. conuen. l. duo. et ff. de ad. tu. l. liti. § pt. dicitur
quod subsidiaria actio ista plerumque pupillo.

De actione tutele contraria. Rubrica.

Sicut contra tutorem datur actio tutele. ita et ipsi tutori contraria
competit pro expensas. quas fecit in administratione illa.
ut ff. de contrario tutele iudicio. l. i. in qua actione il
la omnia desiderantur. quod in actione omnia desiderantur supra.
hoc plus quod expensas faciat. uerum de hac actione plenius
non tracto quod contrarium. S. de actione tutele. et pro tutele
contraria. Intitulatur proinde cum illa sola. contraria sit
proinde. licet autem contrariam sit ciuiles. et quare. Responsio.
semper actiones iudicio meo eminent. non nulla inueniantur eadem
cum pro omnibus. omnes enim actiones sunt aut ciuiles in iure. ut
ff. de ori. iur. l. ii. in fine. et. coll. et in qua actione
tutele in eo quod ea potest indui. ut ff. de contrario. tute
le iudicio. l. i. in principio. De actione commodati.
Res sunt contingit. quod rem tuam uel aliena quam possi
debas. alii commodas. ille non uult tibi restituere.
locum habet actio commodati. ut ff. com. et l. commodare.
et. ita. et ff. quibus mo. re. contra ob. § Insequo; cum res.
Que actio ad hoc ut competat. tot sunt necessaria. In
primis quod res concedatur. alicui in causam commodati. Secundo
ut concedatur gratia alicuius usus. siue res sit mobilis. siue
immobilis. et etiam incorporalis. adeo quod ante completum tempus.
usum illi rem non auocare non potuit. licet in precario
sit secus. quia precarium conceditur sine prefinitione alicuius usus.
ut ff. e. l. i. et l. commodato. et C. e. l. cum q. et ff.
de preca. l. cum precario. Item aliud in precario non assignatur. quia
cum in precario sit nimium. pro eo cum res precario conceditur. ut
licet gratia sui fiat. non tamen tenetur. nisi de solo dolo. et la
lata culpa. ut ff. de preca. l. quamuis. sibi hoc esse non est.
mirum. quod ante tempus reuocatur. cum sit indignum rei contento i
uito uti precario. ut ff. de preca. l. ii. et § ii. Alibi est p
mio commodo sustineat quod aliud in commodum. ut. ar.
ff. de iur. iur. l. cuiquam. In commodato autem du
ni agitur. contra illum qui tenetur de dolo. lata leui et le
uissima. ut ff. commo. l. si ut certo. l. i. Ideo
sibi gratia fiat ei si iustum est. quod ante tempus non reuo
catur. licet quidam male dicunt hanc differentiam inter con
modatum et precarium quod commodatum dicitur. quando quis dicit commo
da. precarium quando quis dicit concede precario. uerum non approbo.
quia iam non imponeretur lege ubi ante res quantum no
uit. ut C. omnia. de l. l. ea ubi. Tertium quod concedatur
tur res gratis. alioquin si precia interueniat erit locatio
vel aliud. quod innominatur si species aliqua debeat dari sit in
mandato. ut ff. man. l. i. et ff. mandati. § pt. et ff.
commo. l. sunt certo. § nec uidetur. Quartum
quod rei commodate proprietas et possessio. remaneat penes
commodantem. ut ff. commo. l. rei. Quintum ut gra
tuitum tamen interueniat. adhoc ut teneatur de dolo. la
lata leuissima. et de fortuito enim casu non teneris.
nisi culpa precessit casum tamen specialiter. fuerit pacto expres
sum. alioquin si gratia mei tamen commodo. tunc non teneris nisi
de solo dolo. et lata culpa. ut ff. commo. l. ut cer
to. § commodatum. et § quod uero. et custodiam. et § sed;
interdum. et § interdum plane. Sextum quod
res non reddatur. vel reddatur et deterior. ut ff.

Margin notes: facta; de administrationis si ad ministrauit qui non admini strauit red dat rationem; quod tutor sui peterit qui contra dolum; Quintum; inuenit ra tiones ad alias admi nistrationes; administracio est uite; et alias alia gessit; culpa.

e. l. iij. § ij. Septimũ quod iure ñ reddat. vel deteriori reddita. intueat' dolus. lata eciã vel leuis
sima culpa commodatarij. ut dictum ẽ. Unde in hac ac
tione faciat actor tales positiones. po. ac. Ego dico q̃d
ego tibi rẽ talẽ commodaui prã in usu. Item usus
ille finit' ẽ. Item gratia tua tantũ commodaui t̃. Item il
lius rei propetate cõdidisti a post retinui. Item gratis
rẽ illã commodaui tibi. Item rẽ illã m̃ ñ reddidisti.
vel reddisti deteriorẽ. Item in hoc tua culpa intueit'.
po. rei. Ego reus facio tales positiones. Ego dico q̃
rem talẽ commodasti titio. in solidũ. et sic restat q̃
tibi ñ commodauerĩs. licet possit fieri pro in solidũ
commodato. ut ff. e. si ut certo. § duob; Item tu co
modasti m̃ ad certũ usũ. rursus ille adhuc dur
at. puta q̃ prouiderimus. Item ego dedi t. x. ut re
illã m̃ commodares. Item illius rei innẽtũ sustulisti do
minũ. a post. Item tu gratia tua tm̃ commodasti. Item
res illa perit casu naturali. sine dolo malo. et lata
culpa. vel leui. leuissima. libellus. Item in hac actione
concipiet actor sic libellũ. Ego . g. ago c̃. m.
cui commodaui equũ meũ. ut iret ius. ad capuam.
Unde cũ iure ñ reddit. Unde ut m̃ equũ meũ restitu
at. ago contra ipm̃ in ppono actionẽ commodati. vel simplicit' ꝓ
pono. ago cõ ipm̃ cui rẽ talẽ commodaui. Unde ut m̃
restituat. rẽ. q̃ sic recte concipiat libellus. dic.
l. ff. e. l. i. et l. iij. et ff. q̃b; mo. re. c̃. ob. § ius
eius. Sed obicit'. q̃ n ui'. q̃ actio ista competat hoc in
eius ẽ q̃ actio commodati p̃ñl ẽ. ut C. q̃b; ñ ob. lo. t.
p̃. leg. neq; minus. et debet cõ ipm̃ reddi. si g̃ cõ ꝓ
intẽdit'. debet peti rẽ. ut ff. de re. iu. si q̃s ab
alio. ñ aũt debet peti rei restitutio. in ꝓ actionẽ ꝓ
lem. ut de rei uen. offĩ. et l. qui restituere. Ro.
ñ bñ opponis. q̃ in oĩb; ꝓlib; debeat rẽ. ne uer
ũ in inmo de id debet peti. q̃ ẽ in obligatione ali
qñ ipm̃ fcm̃. si fcm̃ in obligatione. aliqñ res ipa.
ã solidari pot. puta q̃ mortua ẽ. in rẽ in ue
niet. in condemnatione. si fcm̃ ut res ipa prestari ñ pot.
ut poca. l. si q̃s ab alio. ut ff. de u. ob. l. si fun
dus. et radice. ff. de dolo l. arbitro. hoc in ea
lib; . i. q̃ uenit res ipa de sui natura in restitutione a
vel fuit. ñ potest restitui. ueniet vel figlare in
rẽ. p̃ uis interdũ. in re. ut rẽ uitẽ. ut ipdca.
l. qui restituere. hinc responsioni obsta
re. l. stipulatio. § sed aũt illã tit. ibi q̃ sit el
ectio actoris q̃d petat simpl. vel ut res defenda
t' vel ut res in rẽ consequat'. Ro. multi fugientes.
dicũt casũ spalẽ. sic multa alia sunt spalia in
titulo illo. nos aũt subtilissime euitari in an
locũ illũ sic intelligimus nec nos decipit. tã de
cepit. dicimus q̃ id euenit ibi. q̃ in posita fuerat
stipulatio ab edificante illi qui nuntiauerat
opus nouũ. ut si appareat eũ iste iuste. edifica
se. q̃ destruat de hac stipulatione. loquit'. l. illa
in pn. a pleq̃t hãc materiã us; in fine. si g̃ dic
§ ille. sin aũt ex quo tu satis dedisti. m̃ opẽ
destruendo ñ appareat te iuste edificasse. a
tu edificasti ñ uis defendere. q̃ uolo docere
q̃aliter iniuste edificasti. teneris destruere.
vel pnũtiatũ ẽ te iniuste edificasse teneris
destruere. a sic manu militari. fiet destruc
tio. operis. uerũ si m̃ actori. i. stipulatori p
lacuerit. q̃ debeat dare in rẽ. audio for
te a situ uis forte nec uiuus ubi s. de forma
retur. edificiũ. vel id q̃ ui' fcm̃. c̃ pnitẽ; pro

toris. a ptor ui' te delusisse. qui fec. tibi per
stipulationẽ caueri. id nẽ uicẽt decipiatis. ut
ar. C. de his. qui ue eta. inpe. l. eos. qui id
fac. tibi hãc gratiam. g̃ ceci fuer. a minus intel
legentes. qui illum. § induciit q̃d iuitẽ sit
in obligatione. immo falsũ. q̃ ẽ in obsolutione.
ut ibi apte dr. Item qr. quõ cũ res commodata tua
sit. quando petis eã iure obligationis. Unde ui'.
q̃d sit debita. ẽ tua. g̃ ñ ẽ debita. hãc q̃oẽ;
soluit in actione depositi. sic concipit libellus. qñ
res illa ñ redditur. uerũ si redditur. s; deterior.
libellus. Qualiter concipies libellũ. m̃ q̃d pe
tes rẽ ipam. vel dapni estimationẽ. a sic iuitẽ.
aut ñ rem ipã; debeas petere. ut ff. de solut. a.
Item non ui' res reddita. q̃ deterior reddit'. s; ñ
ui'. reddita. g̃ res ipa petit'. ut ff depositi. l.
ij. § si res. Item si aliq̃d desit puta cautio. ul' de
euictione fundus. ipẽ petit'. ut ff. de u. ob. l. iul'
insi. a si in fine. desit legato fundo fundus pete
tur. ut ff. d l'. § sicut. nã a gñale uini dicit.
rẽ ab eo a rẽ peto. Item ui'. q̃d tamen iuitẽ petatur.
ut ff. de commo. l. iij. § a. Item solũ iuitẽ petitur. et
quo res pncipal' soluta ẽ. ut ff. de eo q̃d certo lo
co. l. at uiq; . §. Item ul' contrariat. Item si res contradat'.
animale solũ iuitẽ petit'. ut ff de dolo elegãt. § ñ
solũ. contra ista distinguit dñs m̃s in soluẽ gñalem.
in soluẽ ul' gñal' re h̃beo a rẽ peto. cũ rẽ peto in de
bitã q̃ soluit'. in res m̃ aufert. ꝓ illud q̃ fec. debito.
ut q̃ alii obligauit vel iephyteosim dederat. vel sila
fecerit. rẽ illã peto. actione pnitura. q̃ ñ ui' soluta.
q̃nta soluta ẽ. ut retineri ñ possit. ut ff. i. de l'. l.
ñ coeniq; . ff de sol. l. si q̃s aliã rẽ. et l. q̃ sic. et l. qui
res. ꝓ so. et l. si hoies. ut ff. de act. ept. et exepto.
§ iõe. et ff. iij. de l' q̃o tubina. et. Ro. iõe ẽ
ã q̃ ipa re pncipali fiue de eo. q̃ ad eã ptinet.
ut ff. de sol. in tribus pioribus exemplis. sin res tota
soluat' uel in ẽ aõ sit. s; soluit'. a deterior si q̃de boe
actio p'ma intẽtabit'. s; pitẽ ñ ꝓter illa. ita sin rẽ
ueit ui'. actionis. sic in boe fidei. ut in actione commo
dati. a depositi. ut ff. commo. l. iij. § i. et ff. deposi
ti. l. i. § si res. iõe illius immutat' natura boe fi
dei. ut C. in quib; causis in fieri ñ ẽ ne. l. mini
nos. a C. de usuris. a fru legatis. ac pbj pro
hoc. ff. de sol'. q̃ de ce. § qui hoiẽ;. iõe in
actione stricti iuris. q̃ ẽ arbitraria. rõe loci.
ut ff de eo q̃ certo loco. a ut uiq; . § Item ul'
licet dñs m̃s aliter intelligat locũ illũ. ut
ibi notat. Ita ibi dic ñ posse peti iuitẽ. cũ
ñ inueniat' iure actionis. s; offo iudicis. ut ff
de eo q̃ certo loco dare. l. at uiq; . § ne de offo.
et l. ceptũ capue. et l. ult. a C. depositi. l. iiij.
Si aut ex contrã stricti iuris. tũ in rẽ actio ꝓ a
ñ uer integrabit' [illegible] si ager de dolo. ut
ff. de dolo. l. elegãt. § ñ solũ. s; contra dic. l. ff.
de solut. q̃ sibi. § quis sicuti ubi dr. q̃ qui hoiẽ
uulneratũ tradit contrarie debebat. non libat'
ab actione ꝓa. Ro. dic dñs m̃s. h. euidens.
lesio ẽ in uulnerato. id ag. ꝓa. in uulnerato
ñ ita. a id agit' de dolo. vel aliter. q̃ dic ibi. ñ
libat' subaudi ab actione de dolo. vel aliter hoiẽ;
uulneratũ trado. i. dare uolendo. non tñ
dedit. Item contradic. l. C. ad exhibendũ. l. exibi
tionis. ñ ag. in factum. intellig. a s contraria pareti
tes. a patinos alioqñ ageretur de dolo. ul'

ubi libat ab actoe pa qr ia res erat exhibita. ut ff. ad exhibendum. l. ij. et hic s isto. alioqin potest mitte. alioqin re ipsam. S; illud qr. an ista actio sit ptoria. l'ciuil'. dni. Jo. adoms mes ea dicit ciuile. ut ff. cmo. l. i. cmodato. S u. et ea i titule positur. no obstat q ptor tentatu fec inea. Ex quida noluer dice q sunt ptoia S; n e ueru qr ptor fec mea tentatu p approbatoe; sic et impetitoe hereditatis. inqua ptor fec tentatu. p approbatoe; tn e ciuil'. in ptoria. ut ff. si pars her. pe. l. i. et ff. de pet. hb. l. Jtue. S pdie.

D actoe cmodati ctia.

Via cmodatario dat ctria mandati. Jo de ea ponimus. Q actio adhoc ut cpetat. tot sut necia. Inprimis qt sut ne in actoe directa dixim. S. Est et aliud neccliu q cmodatari faciat alias expensas. ire cmodata pt cibaria expensas aut cibariorum n restituet iseu. re cmodauit qe i cmg p furto cmodarij. ut ff. cmo. si ut certo. S sup et l. i. cmodato. S ctria. et l. i. reb;. S possut. cparit n recuperat. cibaria. qfec insuu dotale. qr hr eu in ministerio suo. ut ff. de act. ut uxoru uxo. l. sito q. S sigo. Jt ueit i ctria cmodati si cmodator uasa uitiosa. nob illa cmodauit. et p ea dapni nru cumari n decet bn ficio nos optet. ut ff. cmo. l. i cmodato. et l. in reb; S ult. Jt ueit ictria ne intepestiue reuocet. ut ff. e. i cmodato. S j. Jt si re m. cmodata surripiut et ego ignoras illu surripuisse pstari extimatioe rei ptia. habeo actoe; cmodati ctrariam. ut ff. e. l. re cmodata. actoe; aut furti n habeo. n itereat mea ppr impesas. qt quas poteram retinere re illa. ut ff. de furt. l. fui cui cmodator. S; ali. de in p ea ptiu dedi. et re s illa puenat i potestate cmodatoris. tene ctria cmodati cmodator. ut aut re in pret aut ptiu q sibi dedi. ut ff. e. d i cmodato. S ult. S; cui est electo. ur eni q cmodator pelle ad re tradenda teteat. hic n elicitate re q accepit rei extimatoe; apposite. ut ff. e. sint eto. S i. et ff de rei uen. l. si culpa. Nam et si ex neus possideret. red deret in cmodator actoes suas. ut ff de re iu. l. in depos. l' si mali tenebit ad pecunia. ut ff. de dicio. ea. da. l. ij. Veit i ctria itee meu si sciens cmodasti in fuu fure. ut ff. e. l. plr. Qcuq aut dixim. ueire i ctria ueiut in directa. i modu cpensatois S; si n fuerit cpesata ueiut pea i ctria. l' cpesata veru uider n amisit nisi reparauit. ut ff. e. l. i reb;. S q aut. et l. in cmodato. S i. et ff. de neg. g. l. si aut. S si re p cpesatois. et ff de cpesato. l. q in dies. S si rei cpesatiois. sic hoc notat dns m. in fine sume tituli isti. Po. do. Vn in hac actoe actor faciat tales potones. Ego dico dico q tu cmodasti in tale re. Jt inre illa feci expensas pt cibaria. Jt res illa quo m cmodasti fuit in uitiosa. Jt tu sciuisti S; hoc n ur neccessariu qr tenet igitus de uase uitioso locato. ut ff. loca. et q. l. S; et addes imo e neccu qr in locato ideo tenet et ignans. qr celebrat gratia utius; in cmodato io n tenet sciens. qr it cedit gra sui tm. Jt re cmodata in su ripuisti. Jt pro ea tibi dedi. Jt talis in sub rem cmodatam. Jt p ea t ptiu dedi. Jt rem post ea habuisti. Jt ad certu usu in cmodasti. Jt expense quas fecisti. in suu. fuer tm cibaria. Jt cmodatu invenisti gra tui cmodatis tm. Jt sum fidele cmodatu tibi. Libell. In hac actoe actor faciat sic libellu. Ago ego. R. ct. a quo peto in solu. xx. noie expesa; quas feci inseruiu q in cmodatu. cpono actoe; cmodati ctriam. R. q sic recte cncipiat libellus. dic. l. ff. e. l. in reb; S possut. et l. i cmodato. S ctria. Jt p aliis causis pdictis s qlitate cau. pones i libello. Ago ctra le q sciens cmodauit uasa uitiosa. l' sum fure. Vn uinu fuit effusu q ualuit. x. illa. x. peto. l' subtrit m res. Vn pieb; actoe; cmodati ctria q recte ncipiat libell'. l. pdce. Op. S; ur q libell' n sit bn formatu. si ei fec inpesas i re aliena sciens ur noluisse dare. ut ff. de acqr. re. dolo. l. ado. et inst de rer di. Vn no repetit. ut ff. de reg. iur. l. cui errore. hinc cqi. Redeo. q licet i re aliena inpendi michi lonu repeto. Na eu tenear de leuissima culpa e q asa pienti ptiut pudei. i re puisu. ut ff. e. l. in certo. et ff. ad l. alqul'. si putator morito repetet q si n facet expesas teneret. Si aliqs debitor obligat re pignori et pecunia sit soluta ul ali satisfact dat debitori ping. acto. Rf. D actoe ping.

Via seqnt ctrigit q debitor. q debitor soluta pecunia creditori. l' aliomodo sibi satisfacto. vn pig ur liberatu. ppt ea dat debitori pigraticia. pquia res creditor sibi restitue. pig. ut ff. de pi. act. l. si re aliena. S pe. S eel. et inst. qb; mo. re c. ob. S ult. Q ne adhoc ut cpetat tot sut neccia. Inprimis q res intueniat. i. q res posso. pignoris tn ferat in creditore. unc pp pig dr a pigno. i. a tradicoe. maxime in reb; mobilib;. ypotheca aut dr qdo solo csensu ctrhit. maxie i reb; i mobilib;. ut ff. e. t. l. si re. S pe. et eu i sortis. S ult. et inst. qb' mo. re ctrit ob. S ult. et inst. de acto. S itpig aut. et ff de pig ctrhit. S j. csiteor tn in mob; csistere pig et ypotheca. S; obicit. int pig et ypotheca. nulla est differetia. ut ff. de pig. ctrhit. S inf. et inst. de act. S it. Redeo ueru e quatu ad ypotecaria actoe;. quatu aut ad pigratia e diffia. qr si ita dito n itueniret n hab; locu pigratia. ppt ea creditor dr re obligari. ut inst. quib; mo. re. c. ob. S ult. Est et alia diffia. qr pigratitia de qtractam. dat debitori. et est plus. ut C. de distract. py. l. s placiti. ypotecaria aut q ex solo csensu dr. dat debitori. et e inre. ut C. de pig. l. in pignus. licet n creditori cpetat ypothecaria pignus posse. ctra ut ff. de actio pig. l. i. et hoc e q dr ibi. pig. i. obligato pig. nisi ctrhit n sola tradictoe. S; i nuda cuentioe. adeo aut e nece. q res i ueniat i pigratia. q uidi dubitari sic. pone q re mea obliga in creditori solo csensu et n tradidi. res illa puenit ad creditore si n uito suo. ut non in cedat me do dnu mari. ut ff q met ca. l. estat. soluta pecunia. qr actoie re illa recuperabo. certu e q pigratitia. locu n hr. cu que res n tuenit ut deni e. audiui. quodam respondetes q hr locu utilis acto.

pignoratitia. ut ff. ut in pos. leg. l. i. et sciu. § qui poterit. dominus meus dic. in casu isto competere actionem in factum. ut ff. de p. v. quot. Secundum. ut pecunia soluta sit. vel alio modo satisfactum. ad voluntatem creditoris. ad hoc ut nascatur pignoratitia. ut ff. e. l. si rem alienam § omnis. et ff. sicut petat. l. si quis. § res pignori. l. ge. § ult. et ff. quibus mo. pi. vel ypo. sol. l. i. et liberatur. ut et hoc putaverunt. dominus bul. et dominus Jo. quod ante solutam pecuniam. pignoratitia non nascitur. op. Si tu opponas. ergo ex solutione oritur. Reo. non oritur ex solutione. sed ex contractu precedenti. multe enim actiones sunt que non nascuntur a principio. sed post contractum tamen oriuntur. ut in pecunia aliena mutuo data. et pecunia data mutuo a tutore sine pupillo. si postea consumatur. oritur enim condictio. non ex condictione superiore. sed ex contractu precedenti. ut ff. sicut petat. l. nam et si fur. et l. si ad furioso. hoc idem in permutatione. ut c. ... de rer. permutatione. ex placito. optimum non sile. C. de solut. l. sub conditione. quod liberatio precedit. beneficio actionis pro in tempore. Verum conditio existente facto quod liberatio inoucatur. ut ff. de iure quot. Dominus autem Odo. et dominus ... usum contrarium. ut pignoratitia statim nascatur. cum pignus datur creditori. hoc dic in titulo. quibus mo. re. contrahitur ob. quod creditor obligatur re. si obligatur quod ex illa obligatione. aliqua actio orta est. sed nulla alia potest oriri. nisi pignoratitia quod quod dic. l. illa. si rem alienam. quod soluta pecunia nascitur. sed quo ad exercitium. sic notavi. § in actione tutele. et sic sunt domini mei. pignoratitia tollitur spatio. xxx. an. computando tempus. a die dati pignoris. arg. regula iuris. § ff. de reg. iur. qui potest facere. sed dominus bulgarus tollitur ius offerendi. ut C. de pig. ... xxx. an. cum notissimi. § ij. et sic itaque intellege l. C. de an. except. l. i. § ad h. et C. quibus non ob. lo. t. p. l. nec. anuem. Tertium. quod etiam aliqua precedat vel obligatio pro qua pignus intervenit. cum enim sit accessio. sine principali esse non potest. ut C. de actione pi. l. si rem alienam. § ij. et l. si luctum et si quis pignus ei. io dat creditori. ut pignus magis sit in tuto. ut ff. quibus mo. re. con. ob. l. ult. cum enim si sit pignori incumbere quam in personam agere. ut ff. de sups. l. i. § ij. et ff. de ob. quod ex delic. nascitur. § furti. unde pena. tenet remissio. et constante ... ut C. ad vell. et constante. et cum remittendo debitor pig. non videtur alienare in fraudem creditorum. ut ff. de his quibus credi. si pig. sic et tali habes. in actione de constituta. oportet enim quod prius precedat aliqua obligatio cui actio de constituta accedat. ut ff. de constituta. pe. l. i. De in obligatione fide iussoris. talem naturalis debet precedere. ut ff. de fi. del. l. i. intelligo tamen precedere sive quod fuit desuit esse. puta condictum. sive debeat contrahi. tamen pecunia numerata non fuit. ut C. de non numerata. pe. l. i. et C. si pig. que. nra. secuta. secuta non fuerit. l. i. sed nunquam sic precedes est inutile. te...bit constituto pignoris. non videtur. cum idem iuris quod est in principali idem iuris sit in accessorio. ut ff. de reg. iu. ut. cum principalis rat. C. ad vell. l. si sua. sed contra videtur. C. de proui. pro minor. l. et sub. ubi cum principalis nulla. tamen pignora data tenet. sed

ibi loquitur de actione tutore. Quartum est necessarium. secundum quosdam quod res fuerit pa creditoris. ut C. quod res pign. ob pos. qui li beros. sed hoc verum est quantum ad ypothecariam. actionem quantum autem ad pignoratitiam et pro aliena intentatur. ut ff. e. l. si rem alienam. § pl. et l. si pignore. § si pro. Quintum quod pecunia que soluitur sit proba. alioquin. reproba pecunia non liberat soluentem. non habet locum pignoratitia. ut ff. e. l. eleganter. § ij. Sed hic querit dominus Jo. meus. op.

quod si pecunia fuit accepsore approbata. videtur in primis quod debitor sit liberatus. et locum habet pignoratitia. ar. ff. de condict. et de quibus. quia sibi debet imputare. quod malum capsorem elegit qui illam pecuniam approbaret. ut ff. si falsum mo. di. l. i. et ff. de act. et ob. l. ij. ff. pro socio. socius socio. et ff. loc. et c. eulog. § ult. ff. mandati. vii. cas. § ab eo. et ff. de fideius. l. iij. in fi. et l. quod debitorem. et ff. ut in pig. l. sive a quo. op. Sed contra videtur. ut deficiat electio vel solutio. sic in editione cum erratum sit in subtili qualitate. ut ff. de eo quod cert. l. in editionibus. ut ff. de opt. leg. l. ii. § ult. dominus tamen meus putat illum qui certat. de dampno vitando potiorem esse. ut ar. ff. de mi. l. verum. § ult. et sumnerum. xv. v. ann. filio. Item quero quod si creditor. expendit eam pecuniam. approbatam. videtur quod repellatur saltem quia non reddit reprobam. ut ff. e. eleganter. § ij. et ff. de soluto. l. sic fuisse. et l. quod si. § qui. op. Sed videtur quia reddere potest estimationem. et quia habeo non quantum. ut C. de inoffi. t. l. scimus. et quia habet ex sua negatione. ut ff. ad l. fal. l. alij. et quibus quibus soluit aut tenetur. sic hic notat dominus meus. in lege illa agatur. actio autem est hoc verum ut soluat pecuniam. ~~et si ab initio sit actum~~ pignoratitia et pecunia non sit soluta. quod non videtur recte actum pignoratitia. ~~et pecunia non sit soluta. quod non videtur recte actum.~~ non habet necesse offerre. ut videatur recte egisse. ut ff. e. l. si rem alienam. § ult. nec ab initio quod quidam stulti notant. quod oblatio debeat fieri in iudicio. non est verum. quod quod dic ~~ibi~~ ibi in iudicio ideo dic quia sic de facto contigerat. vel ideo quia actum erat in iudicio. sed fuit oblatio. Item nota unum mirabile quod iudicium nullum a principio. quod ratificatur. sic et al. ff. rem ratam hiri. l. iij. § ult. et l. paul. et ff. de iudiciis. licet. et C. l. x. de filio fa. ad publicum. non. in l. i. In hac actione actor faciat ... tales positiones. Ego dico quod tu mutuasti michi. x. Item pro ill. x. et satisfeci. Item illa. x. et solui. Item pro ill. x. et satisfeci. Item illa x. fuerunt proba. po. rei. Reus faciat ~~...~~ tales positiones. Ego dico quod petisti a me. x. mutuo. et ego dare recusaui. Item illa. x. quam tibi dare promisisti. dedi tito. Item illa. x. quam numeraui. tu negas soluere. Item illa quam soluisti fuerunt reproba. In hac actor concipiat sic libellum. Ago Ego. R. contra. O. cui obligaui codicem meum. pro. x. marcis. quas ei mutuaui. quas marcas cum sibi soluerim. peto ut codicem mihi restituat et propono actionem pignoratitiam. quod sic recte concipiatur li.. dic. l. ff. e. si rem alienam. § ...

libellus in actione pignoratitia

Nota pignoratitia

Nota quia ad ... obligatio ... alia ... precedat.

pro actore

po. ac.

obligaui ... C. meum ... Item illa x. solui. Item pro ill. x.

actio libell.

libel.

§ om. et Inst. quib. mo. re. con. ob. § creditor quasi
opponit quia non uidetur quod actio ista competat proditori credi
te recuperando. certum est quod pigneratitia est in personam. ut C.
de distrac. pi. l. si plures. si est in personam ergo res per eam non
aduocatur. ut Inst. de act. § ii. preterea est aliud.
re. ut Inst. quib. mo. re. con. ob. § ult. ypothecaria
que in aliquo oritur ex consensu. ut ff. e. l. i. et ff. de py.
dicitur esse mixta. immo potius deberet dici persona. ita in
re est. ut C. de pig. l. pignus. Item omnis actio
posse dici realis. hac ratione guillielmus considerata. quia
non ubi uolo ut res aliqua in det. in omnibus enim personalibus
et si ueniat in actione. in res est. ergo omnis actio potest
dici realis. Item omnis est actio uno potest dici in personam.
quia contra personam intendo. quia peto a tali rem talem.
adhuc sinta attende et considera. contractum. uel quasi. precedente.
ut si precedunt. oritur actio personalis. Item si maleficium
uel quasi precedat. unde si ago contra te. ut in pignus re
stituas. dico te in obligatum ad hoc. ut sic ius
obligationis detur actio personalis. non ratione rei que uenit
restituenda. Item actio realis. ideo dicitur quia non est oblig
ata aliqua. peto. sed ideo tenetur quia possidet. unde rem
illam peto. licet possessori competat rei ipsi de se
sio. ut ff. de uindic. non alii. et C. de ali. in
mi. causa. fic. l. unica. et Inst. de act. § ii. h
oc est sit personalis. habet tamen rei persecutionem. ut ff. de
act. pi. l. si rem alienam. § ult. sic in multis.
est. ut act. ad exhibendum que personalis. ita habet rei
persecutionem. ut ff. ad exhibendum. l. iii. § est autem.
l. de eo. § ult. hec in actione. quod met. causa. ut ff.
quod met. causa. l. metum. § eum autem hec act.

De actione pignoratitia contraria

Ista creditori competet contraria pigneratitia. ideo de
ea ponimus quia actio ad hoc ut competat. tot sunt ne
cessaria. quot sunt directa in directa. Sunt
et alia necessaria. uidelicet quod creditor fecisset
expensas in pignore. dum modo non sit magne.
nec honorose. nec de licet debitor. nec ho
norosus creditor. audiendus est. ut ff. actione
l. si fuos. et C. de pig. l. in summa posse in competere
competere contraria pignoratitia. si decipit debitor cre
ditorem. dando ei rem pignori. ut ff. e. l. i. §
ult. uel ponendo aliquid quod pignori recipet. qui pecuniam
soluturus. ut ff. e. l. si quis. uel rem alienam. de
dit pignori. ut ff. e. tutor. § contraria. uel si obli
gauit. rem alii obligatam. que res non sit suffec
tura duobus. ut ff. e. l. si quis inpignore. Oppo.
Sed nunquam in omnibus istis tenebitur crimine
stellionatus. Respondeo si sciebat aliena tenetur. al.
non. ut in proposito. l. tutor. et si quis inpignore.
Oppo. Sed nunquam in casu isto stellionatus. crim.
infamat. l. ut. uel quod sic. ff. de his. qui no.
infa. l. quod ergo. § ult. at. l. alia dicit. quod quod non infa
mat. ff. de crim. stel. l. ii. Respondeo si ex causa
famosa descendat. ut qui ex dolo famosum
est. ut ff. de dolo. l. si quis familia. Ceterum
si non ex causa famosa. ut qui ex pignore. non non infa
mat. ut ff. de pig. a. g. actio tutor. Oppo. Item que
quid qui obligat rem duobus tenetur crimine stelli
onatus. ut dicit. l. illa. si quis. inpignore. et C. de cri
mi. stel. l. i. qui autem uendit duobus. et tene
tur crimine falsi. ut ff. ad. l. cor. de fal.
qui duobus. quia uolunt nouum facere. qui
falsum committit. quod obligat duobus. uis utrumque.

Et C. de rei uen. quod ob. quare ergo hic ratio
plus peccat qui uendit duobus.

querit quod minus est. unum tenetur crimine stelli. ut dictum
est. Respondeo ut. quia rem uendit duobus de iure uendit.
ut C. de rei uen. quod si legitime factum est. penam
non debet mereri. ut C. ad l. iul. de adult. gratie
est. ut ff. de contrahe. l. i. Respondeo legitime uendit
duobus. ut se obliget ad utrumque. utrique actionem ex
empto. non autem legitime uendit. quod excuset a c
rimine falsi. sic aliquas mulier. quia duobus nubet
tenetur. in iii. unum in hoc casu. et nimia tamen fe
stinatio. ut in aut. de restit. et ea aliqua. presertim
conuenit. de uer. uendi pignoris. quia emptorem. permisit.
uel quia de consuetudine erat. uel debitum. ut ff. e. t.
l. si pignore. § ult. Item ut possessorem pignoris. quia per
carito rogauit. debitor sibi restituat. ut ff.
e. t. l. si pignore. § si possessor. Item si seruum suum furem
obligasset pignori. et clam prium dedit creditori.
ut ff. e. si seruus pigni. Po. actionis.
In hac autem actione tales faciat positiones actor.
Ego dico quod in seruo quem obligasti. in feci tales.
expensas. Item tu obligasti in rem alienam. Item
de pretio quod recepi. ex uendito pignoris. tantum minus
habui. et hoc quia non habuit potestatem uendendi. et pac
to uel ex l. Item precario concessi pignus. Item sciens
seruum tuum furem obligasti mi. et seruus ille ab
stulit mihi tantum. Po. Rei Ecce reus faciat tales po
sitiones. Ego dico quod res quam tibi obligaui.
fuit res propria mea. ergo putaui obligaui. ut C.
que res pigno. l. quod liberos. in fi. Item expense quas
fecisti fuerunt uoluptuarie. Item pignus fuit obli
gatum. p. x. et tu uendidisti. p. v. Item obligaui
tibi pignus sine potestate uendendi concessa.
Item sponte retulisti in pignus. Item seruum frugi
et fidelem obligaui tibi libell. In hac actione
concipiet actor sic libellum. Ago ego. R. contra
qui cum obligasset mihi codicem. p. x. qui est alie
nus. uel alii obligatus. et non suffic. utrique pro debi
to. ut det mihi equum pignus ydoneum. propono
contrariam pigneratitiam. quod sic recte concipiatur libell.
dic. l. par. ff. de constitu. pecu. quod autem §
plu. uel et dominum meum. petet in libello interesse
hoc modo. ago contra. m. qui obligauit mihi codicem
alienum. p. x. uel alii obligatum qui non suffic
quod utrique debito. unde quia mea est interest forte. et x. x.
ago contra eum propono. actionem pigneratitiam. contrariam. In
terest enim mea agere hac actione. et si debitorem
habeam. locu plete. ut ff. e. l. cum debitore.
Interest enim mea quia periculum est ne facere
posse desinat. ut ff. de neg. g. diuortio. et quia
forte pecuniam cyrographariam posse retinere. ut
C. et ad cirographorum. In aliis autem casibus conci
piet sic libellum. Ago contra talem. qui cum obliga
sset mihi codicem. p. x. feci meo inpensas. pone
v. ut uendidi. codicem illum. p. v. et ualia cum de
fit. mihi illa peto. propono actionem contrariam pigneratri
tiam. quod sic recte concipiatur libell. dic. l. ff.
e. si pignore. § plu. al. si seruos. Oppo. Sed
opponitur quod principium libelli non sit bene concepti.
certum est quod pignus datur creditori. ut magis sibi
sit tutum. ut Inst. quib. mo. re. con. ob. § ult.
quando ergo aget pignori rem alienam dedi. uel alii ob
ligatam. non suffic. duobus. petam ergo interesse in
eum qui ut magis mihi sit cautum satis ut.
mirabile hoc interesse. Respondeo potest poni exemplum
quod potest quo potest mea interesse. Sic. S. ppe

dixi. in hac eadem actione, vel alias pot. ee. q debi
tor ille ille homo maliciosus erat. melius fuisset
m. recepisse iure pig. quam agere contra ipsum quia melius est
pignori incumbere quam in personam agere. ut ff. de su
pers. l. i. Ro. Sed quare quo pot. concipi libellus contra me in
de in. ex re cep. ydoneum pig. cum hoc minores non
inveniret. immo mea ex quo inveni. ut darem in
pig. talem rem debes dare que possit pignori obli
gari. ut C. ut quibus pignori obligari. per l. qui
liberos. unde quodam modo in ut pig. evictum actori di
tore unde si aget non est mirum. quia non ut aliquod da
rii quod ita datur ut retineri non possit. ut ff.
i. de l. non quocumque. oppo. In alio libello oppo
nitur quod sit locus impetitioni impensarum. quia sciens
in alieno. impendit unde ut donasse. hunc quoque. Ro.
sic in superioribus contrariis notavi.

De actione in factum prescriptis verbis. Rubrica.

Iacet de actionibus in factum diversis. C. de in dolis.
et de edictis. quia loco cuiuslibet in dolis actio in
factum proponitur. ut Inst. de in dolis. § ult. et quo
libet in dolo vel edicto. oritur actio in factum. sicut
et C. de edictis notavi. nec de aliis act. in factum
diceremus. sed ipso de act. in factum prescriptis verbis. Ro. de
act. in factum generalissima. et subsidiaria actio de
specialibus. sed de actione in factum de scientie extre in
dicata. Sed primo videamus de nomine quod sonat hec alia
verba. act. in factum. et quod sonet hec verba in prescriptis
verbis. minime ista verba sunt propria nomen actionis proprie. prop
sciendum est. quod cum plura sint negotia. quia voca
bula deficientibus vulgaribus actionibus cum no
men proprium invenire non possumus in re proprium nomen. in subsi
dium. recurramus ad actionem in factum. ut ff.
de p. v. l. i. ii. iii. iiii. unde vocatur act. ago contra
in factum. i. act. ex tali facto. vere quia non possum
invenire proprium nomen. ad subsidium propono hanc actionem
in factum. et sic est proprium nomen actionis abrupto facto no
men similes vel alie. act. in factum. i. in defectum. i.
loco deficientis actionis propono. actionem. i. factum
loco actionis. et sic per hoc. non esset proprium nomen actionis
sed pro verbis. Nota et aliud. quod prescriptis verbis non est in
factum non tamen omnis in factum est prescriptis verbis. et hoc inde
et impropria expositione verborum. tamen ei locum habet act.
in factum prescriptis verbis quando ex contractu precedente oritur
et hoc sonat talia verba precessere inter me et te
quorum ut verbis. unde oritur actio. si nomen speciale
possem habere. unde quia non habeo propono actionem
actionem in factum. prescriptis verbis. Ro. et ad hoc ut ac
tio ista competat tot sunt necessaria. Imprimis quod
contractus aliquis precedat nominatus vel innominatus. dum
so tamen modo. quia in contractibus innominatis prestatur
in uno. s. in facio ut des. oritur in factum. s.
prescriptis verbis. s. in do ut des. in facio ut fa
cias. ut ff. de prescriptis verbis. l. naturalis. Item quod
ex illo contractu facio ut des ut des oritur de dolo.
dico duas ius. quia in do ut des. et in do ut
facias potest datum repeti. et ideo non datur in factum
prescriptis verbis. non est mirum. at in facio ut des.
ideo quia factum non potest repeti. ut ff. de cap.
et post. li. et. l. in bello. § fin. et ideo quia in uenit
decepit qui fecit. loco ei datur de dolo. op. Sed
in fine oppositionis. in facio ut facias. non s
rationem proditam debebat dari de dolo. dicis ius
ratione quod debebat dari de dolo. dicis in
fuit. ideo hoc ibi contigerit. quia et equitate obliga
tionis. ibi nullus alio magis posset decepi.

possit; aut aut alia ideo. reddi melior. quod est in
duabus contractibus innominatis. s. do ut des. et do ut facia
as. ideo oritur prescriptis verbis. quia datum potest repeti. vel
pot. In aliis aut duobus. s. in facio ut des.
et in facio ut facias dico idem. s. quod detur prescrip
tis verbis. si tale est factum. quod non absit. et tibi.
absit. ut ff. de prescriptis verbis. l. solet. immo si est
idem. tamen non habet datur prescriptis verbis. ut in l. illa solet.
Si aut tale sit factum quod mihi absit. et tibi non ab
sit datur de dolo. op. Sed opponitur per leg. illam
et naturalis in fine. ubi ex facio ut facias. ti
bi non adeat. et datur prescriptis verbis. Ro. immo adest
saltem ratione affectionis. Si aut non adeset. alique
te daret de dolo. ut C. de dolo. cum proponas
Si aut nominatus precedat. et consensu. necessarium. quod Nominatus
aliquod pactum. apponatur. in contractu illo in continenti
vel parum ante contractum vel in ipso contractu vel parum post. sive
sit contractus bone fidei. sive stricti iuris. verbi gratia
vendis mihi codicem tuum facio tibi pactum ut de
beas mihi commodare per exemplo. ecce istud pactum
parit novam actionem in factum. p. v. et in form
at veterem. ut ff. de pactis. l. iuris gentium
et ff. si cert. pe. lecta est. et C. de pact. inter ep
tor. et ve. l. ii. Tertium quod in contractibus innomi
natis pactum medium intervenit et in stipulato
sic aliam de constituta. ut C. de re. p. primo. l.
ex placito. et Inst. de actione. § de pecunia. et
ff. de constituta. pec. l. i. et ei ageret. ex
stipulatu. Quartum quod contractus sit vestitus. ex
parte actoris interventu rei. alias non habet locum ac
tio prescriptis verbis et factum. ut C. de rer. permu
ex placito et l. rebus. po. ac. In hac aut
actio actor faciat tales positiones. Ego dico quod
ego vendidi tibi codicem meum. Item convenisti
mihi incontinenti. pacto medio quod illum mihi commodares
per exemplo. Item illum codicem tibi tradidi. Item con
tibi aut tibi minus eidem interest positionibus quibus.
po. rei. Econtra. reus faciat sic suas positiones.
Ego dico quod tu vendidisti mihi codicem tuum pu
re sine ... aliquo pacto apposito. Item pac
tum quod fuit appositum ex intervallo. Item tu ve Fuit appositum
didisti mihi talem diem. Item post tres dies fe
cimus pactum. Item vendidisti mihi codicem s; ad
huc codex est parvus. In hac aut actione con
cipiat actor sic libellum. libellus. Ago ego. R.
contra. C. cum cum vendidisse codicem meum. p. x. in
ipso contractu. incontinenti convenit tu. quod illum commo
dares per exemplo. quem codicem cum sibi tradidi.
peto ut illum codicem mihi ad exemplandum concedere
debeat. propono act. in factum prescriptis verbis. quod sic
recte concipiatur libellus. dicitur vera. ff. de.
p. v. l. naturalis et C. de rerum. per mu. l. explaci
to. op. Sed opponitur non videtur quod actio ista competat. cum Jo.
est quod quando pactum apposui res erat mea et pactum nu
llum est. s. ut rem meam tu mihi commodes. quia neque
precarium neque pig. neque commodatum rei proprie tenet.
ut. ff. de reg. iur. neque pig. op. Item tempore illo quo
dedi tibi codicem pactum non apposui. ex quibus quod prescrip
tis verbis oritur ista actio in factum sic al. quando volo
constituere servitutem in re mea quam tibi volo tradere
oportet quod constituat in contrahendo et tradendo. alio
quin nulla est servitus. ut ff. de servitutibus. ur. p. l. sabinus.
Re. pactum appositum bene valet ut inducat act.
prescriptis verbis. quia ea que dicuntur in prepositionibus. inducunt

Nota alia.
Nominatus.
Fuit appositum
Jo.
Non. factum repeti non pot.

in stipulationib; repetita. ut. ff. de u. ob. l. ticia. q; enim utrq; tpe desiderat: i positiõe s; initium i re mi- nor e. si ab obligatiõe incipiat. ceterum si a traditiõe sufficit tps traditiois. ut. ar. ff. de acq. p. l. q ad. 7 ar. ff. de public. l. cum qui public. In quoe enim psenti fore ide si a traditiõe incipiat. ul ido aliud insituite. ppt quandam impossibilitatem. quia tpe contus res erit mea que in futur n ps. C. ff. de furt. n. p. l. in re mãdata. com. Si tu oppois stiplor re n co- modari. Vn n tenz stiplo. R. n e nez. q n st- plo in eo cau in quo e meu. s; inq osinit ee me- dio stiplo tenz. ut. ff. de u. o. l. ned. Vo It qre- ndo stiplo tenz. ut. ff. de u. o. l. ned. Vo It qre- aco ista uocat incti. ut. C. de rez. pmut. l. reb; si e incti quo ago ego ut comodes. cum enim si illud qd peto. R. acto ista uocat incti ppea q ad fcoy intendit qd fcoy inctu e. ut. ff. de u. o. l. n aut n s qui id qd. 7 i ctu dr ppt incte. ut. ff. de re. in. l. siqs ab alio. simile alibi q ppt hoc actoes uocan- tur icte. ut. ff. d poit. l. pr. ff. d. cdit. sin. ca. l. qui sin ca. 7 acto exeto. ut. ff. d. acc. emti. 7 ue. l. si tibi. libm. Vo Vo It qr qn ista in factu pscpt. ub orit ex pacto adh- bito in contractu. nuqd sit bõefidei. ut stricti iuris. R. str- id quia int bõefidoi n nuerit. ut. in ff. d. act. 9 ac tionu. In duob; e casib; e bõefidi qn ex pmutato 7 extimato pponit. ut ibi. 7 e ar. ad id. ff. d. dnat. l. cum exdonatione. It in tertio cau e bõefidei qn pponit ex inttdo de pcario. ut. ff. de pcario. l. ii. n e locus oppoitioi. orit ex contractu bõe fidei g e bõefidi. sullo. quot peto pciu quig re uendi di. 9 petit acto ex uendito 7 emti 9dito. g emi 9dito est bõefidi. cete n. n e orit ex contractu bõe fidi. s; ex pacto appoito in contractu. sat g ex pat contract q illa ueniut ut sic possit intentarj. It. ar. si stipulat sin nacua possoez dari ul tradi in 9ttu uendiciois nuq explatu erit bõefidi. quia i eo n uenunt fir ncens. ut. ff. de ac. ept. 7 uen. l. ro. 9 n. Ar. tn p- sset indici q eet bõefi. quia acto subrogata in locu alterius sortit naz illi in cuj locu subroga- tur. ut. ff. siqs. t. lib. ee iussus. fuit. l. 1. 9 scruola. ut. ff. ut. leg. no. ca. l. 1. 9 bellissime 7 ff. siqs. caut. siqs eu. 9 qui iniuriar. 7 ff. de. dnat. l. qui id g. n e loc oppoi. q ex ipo 9tra tu oriat acto. una q stricti iuris. 7 alia q est bõefidi. na n orit pscptis ubis ex contractu 7 ex pacto. licet per contractu uestiatur. Si u res alt qua uedenda dat alicui p. x. uz res. uz x. reddant dat danti actio pscpt. u. exti- matoria. P qua aut res. au. x. reddunt. Y acto i res aliqua dat alicui uendenda. p. x. uz res. uz. x. reddit 9petit danti acto pscpti ub extiatoria p q au re. au. x. reddant. ut. ff. d. extiaia. ac. l. 1. Cue acto adh ut 9petat tot sut necia. In p- mis q re aliq det uendenda. Scdo. q extietur ctiu. u cto ptio extimet. Quat q uz re neq ptiu sit restitutu sic hoia colligunt. ff. e. l. unica. Vn actor sic ponz. Positores actoris. Ego dico q re tale dedi t. It p. x. illa re ex timam ut re. ul extiatioez ipiz m dare. It retusas m redde re. ul ipa x. E 9 reu dicat sic. Po. Rei. Ego dico q re illa dedisti uendn da tino. It re illa hes. It ptiu t dedi. In hac actoe erit talis. libell. libellus Ago e. R. 9. 9. cui dedi codice meu uendndu p. x. Vn ut illa. x. m pret. ul ipm codice icon- uptu. ago 9 illu ppono ad hec act in fcoy pscpt

uerbis extimatoriis q sic i te ocipiat. h. dic. l. ff. de extimato. l. 1. op. ed oppo q libell sit male ocept. 7 q acto ista nullo modo locum habeat. Vo n pmis tn qro q sit in obligatiõe. utru pciu ul res. ipa. ul utruq; si dicas altm tm. male g dicis in libello. ut uel pret. x. ul re ipam. Si utruq e in obligatiõe. sic instat. aut extimato q facta e fuit uera. 7 q te accip sic dnsl. ut. e. dnut. dot. l. quot. 7 ff. 7 pepto. l. titius aut extimato fuit imposita ut sciret s; tm posst. hri. sic 7 al sit extimato ut sciat qnta res dtiot fiat. que extima tio inutiq cau. n fac uendicione. n trasfert dnm. ut. e. d iur. dot. l. si inter uez. 7 e. d usuf. l. int e. 7 ff. d iur. dot. l. plerunq. s plt. 7 ff. como. l. sic cto. 9 9 modatu. 7 sic. I pmo cau qn fuit ua extimatio n pot pet peti nisi pciu. ut ff. l. illa quot. In scdo qn n fuit uera. n pt. peti nisi res ipa. ut dnt ura. p dici male g utruq petit in libello. R. 7 dico n ee utruq in obligatiõe. s; altm tm. sed successiue. p. Vo Ita queris quid. R. si res n e uendita res ipa. si e uendi ta tuc e pciu. Quare g utruq peto in libello osid rata natura tibi. actiois. 7 tuc ocipia sic libellu qn. inctu e. utru res illa sit uendita. ul n. 7 quo potest ee inctu. R. bn quia e qrebã arte. si uendidisti re illa. 7 tu m respondere nolebas. pp tua stultitia ocipia libellu sup utroq altm tm osequer. 7 sic. 7 al in optimo sili qn quis 9 ueit modo uult. Respo dre. utru p herede an p possessore possideat. rec te 9 illu instituo 7 pet. habere. 7 int dictu quoz legatoz p testãdo tn ulle me oseq exalto q me 9tig. ut ff quoz leg. l. 1. s qn aut. Vn in hac act. sic dico. faciat iudex 9uetu coram se uenire. 7 q ret ab eo utru rem illam uendiderit. ul n. Na ite que 9ts mouet iudice ptes intogare d. ut ff de intog. act. l. ulq; 7 si. Respondet q n uendidit. acto i libello petet re tm incorrupta sibi. restitui. Si aut pet se uendidisse. 7 p x. petit acto tm pciu. 7 sic hoc modo dico utruq successiue. ee in obligatiõe non p se. sic malenatina p missioe qn pmitto stichu aut pamphilu. ut. ff. de u. ob. l. ult. op It n uu q acto ista 9petat. na au tu q suscepisti re ista uendnda fecisti hoc gratis. 7 sic 9petit acto mãdati. C. ff. mã. l. 1. aut recepisti pciu 7 ctu. 7 te ea ex 9ducto qi q e 9duxim opas tuas. V. ff. loc. 9. l. 1. 7 u. Aut pciu fuit inctu qd debebat t da- re. 7 te ht locu acto pscpti ub. 7 si n dicat extiatoia ut. ff. de potu. l. 1. s siqs sum. R. o. h qo examiatur ff. e. l. unica. ipo textu. 7 pet q cu dubitatois tolle de dat ista i fcoy pscpt ub extimatoria. 7 inq cau i illo in delic; qn iste qui recep re uendnda debuit hre p ciu s; inctu p suo labore. sic tota die 9uenut isti ttu li. id i subsidiu dat ista i fcoy pscpt ub que dr exti matoria ex accidenti qn res extimat. cetm si n fuiset data extimata te daret in fcoy pscpti ub. It 7 si ctu tu pciu daret isti te locu haber 7 acto ex 9ducto u dcoy e. Vo s; qr qn res extimata uendnda dat e sit picluu utru illi qui dat uedenda. an illi qui recep R. ff. e. t. in. l. unica. ut dic in dubite dici u pi culu sit illi qui recep. qo S; de piclo itllig. R. duc qda de oi. 7 de cau fortuito. V. ff. comod. l. sin. s dapna. Alii de eo piclo qd cum diligtia potuit euitari. n tn de cau fortuito. V. ff. p socio. l. cum duob; s dapna. 7 ff. loc. op. 7 ff. de. dnat. int. uiru 7 uxor. l. q aut. g sm hoc ppt ex timatoe. tent quis de leuissima culpa cu al n debere tn n de leui cu sit celebrat iste act

utrusq. ut. ff. como. si ut ert. §i. et hoc opat extato.
l; p. dixit q plus opat et ult leuissima dicit e aliq
ee mediu int fortuitu casu et leuissima culpa. ar.
et se. ff. na. ca. sta. l. iii. i. pr. i fin. i fin. Sed qd sit
illd mediu ego n uideo. n poss ee mediu aliqd sic
n int duo opposita imediata. na culpa e q potuit
puideri. V. ff. ad leg. aql. l. si putator. casus for-
tuit qui puideri n pot. ut. ff. de. ad. mi. reru. ad.
ami. pr. l. ii. et C. de. ac. pig. qui fortuiti. int sic
g. et n nil e immediu. l. aut illa. ff. na. ca. sic itel-
lig si sin culpa. subaudi lata ul leui leuissima
tn interuenit. sic ego itelligo qd hr in libro rudiu
d. cpnnd. ept. q si fugit hd. ver. i quoe ista e sit
piclm. lic; h. l. n distinguat. ff. e. l. unica. leges
tn alie distinguit et diuiso modo talia iura statuit. le-
g. ff. si. c. pe. l. rogasti incertu re illam. hui uenale
et tc e piclm mim. aut non et tc tuu est. Itm ali-
a. l. ff. de pscpt. u. l. sigtuta. § Simargarita distingu-
ait e rogaui te et tc e meu piclm aut tu rogasti me. et
tc tuu erit piclm. Et alia odito qua lex illa rogasti
ff. sic. pe. dic. q si uendidisti. et habebis ptiu erit pecunia mu-
tua. l. aut. ff. de pscpt. ut rogasti. dic incolle casu dari p
scpt iub. re. ista ultra odicto sic soluit. in t. sic. pe. recte
par pecunia p q re uendidit. In titulo d pscpt. u. pecunia
non recepat. et io dat. pscpt. u. Et sim. ... al inte-
lligas q leg dpicio. ff. de re. p. iur. ut ait dns. Tu qq di-
stingue. intu ouen dptanda extimatioe rei. aut re. an-
etiam dptiundis. x. aut re fuit in primo loc hr. hat. disti-
ctio. l. sigtuta. Iniso teneat oio ad extimationem sin
culpa sin casu pierit. si salua auc. tam uiri. nunc qualis
sit diffta. quid e differt q ad piclm dicere ptibus in ex-
timatione rei au. re. au. x. Vn dico q in his oib. In primis
adicte distictioes. l. ff. sic. pe. l. rogasti. si aut res n sit
uenal tc scdm distictoem. l. ipi. sigtuta. arteb q leg i
distcte. ff. e. l. unica. Si quo ucio fuit d pmu-
tando. c. meo cu ff. tuo et dedisti ff.
cond do. c. dat t acto. p. v. ex pmutatoe.

i conuentio sit fca d pmutando. c. tuo. cu ff. meo re
tradidi t codice. et tu n uis m dare. ff. opetit m
acto pscptis ub ex pmutato seu ex pmutatioe. V.
ff. e. l. ii. et C. e. t. l. explacito. Que acto ad hoc
ut opetat tot sut neccia. In pmi. q fiat que-
tio d pmutando et pacto nudo. Alioqn si stiplato age-
ret ex stiplatu. V. c. e. t. l. explacito. sic in actoe
d ostituti u ag de ostituta. si nudu pactu intue-
niat n aut ag d ostitituta si stiplto intuenat.
V. ff. de. ost. pec. l. i. et in. ff. d act. de pecnia aut.
Secdo q re cta pcta. ul incta pcta. lic; h expsiu
sm iura n habeam. s; tn hoc tradut doctores
nri. et quia usq fit itio d pmutat sep d re cta. lex
loquit. Vt. ff. e. l. qm alibis et h e differtia it ctu p
mutatiois. et ctu illu in noiatu. dv. ut dcs. oil e p
mutatio e. dv. ut dcs.
Ve g ut ee pmutatiois fit inuenit cu utq; cet sit
in noiat et ex utusq; oriat pscpt. Vs. et odicto ob cam.
Vt. ff. e. l. ii. et C. e. l. ii. et iii. et iiii. Ro. pp illud
q dixi qu res cta. et c. Vp alr qua qn ex pmutatione
ut int cta ut dixi. ci te loie fidi. Vt Inst. d act.
§ actionu. In alio aut casu qn res incta. pincta.
eit. stati uoris. s; q dico. d re itelligas osistere in spe.
et sic alicubi inuenis pmutatione. qn et si eunq; pte fit
ptiu. Vt. ff. e. l. ii. et l. et itelligas ptiu ctu. s. in spe n.
aut in quantitate quia tc eet uendio. l locito. pt
e ee qe ptiu et het pscpt. Vt qn quis legat ul pmittit
numos quos habeo in archa. pcipe. ul spe alia legata
ul pmissa accipienda st. et sunt legato opantr. Vt. ff.

i. dd. l. plane. §ii. et l. s; et sict. et ff. d r. c. sictis. Oppo
ad mirtu ut quod leg. ff. e. l. ii. q i pmutat. si enim p te
e ptiu utusq; re fieri opotet. si mers. eit subaudi ex utraq;
parte ne utus subaudi re ee opotet. Sz qre. Ro. ibidi-
cit. si utriq; est ptiu q res utrusq; fieri deb; et merx uendit
subaudi q illud dicit disputando. alioquin non poss;
reddi ro qr aliud in ptio et aliud in merce ex quo decreto p
tio loquim in quo casu locu ht acto ex pmutato. s. pscrip-
t ub. Lal io illa uba ponitur d ptio et merce dimissa decreins
latoe dni adh ut notet diffam int otractu istu et otrac-
tu uenditionis q2 in hoc otu pot ex utraq; pte intuent
re ptiu. cu in ctu et ins du modo cta. Ac uenditoe se-
cus. s. quia ex una pte debet ee ptiu ex alia mce. Et
tu noluerunt, alio m notare ut dicant si ex utraq; p
te e ptiu tdo qualib; tenet facere. i. ptiu alterius. qui
alicet sit certu ptiu puta istos trenos tam quodam
m assimilatur ei qui tenetur in genere. Vn debet
facere re accipientis ac in mce tenet utq; in spe spalis-
sima. Vn talem debet dare qual e. ut et al. Venditor
non tenetur facere re emtoris. s; sufficit si se d euictoe
obliget et qr q2 tenetur in spe. Emptor aut tenetur
facere pretiu uenditoris quia tenetur in genere. ut
ff. d act. emt. ex emto simile. ff. i. d. leg. l. si substituto
sbts. et l. no quocuq; et l. si domus d euictoe. Illi aute q
dicunt q uba illa ponantur disputando. sumunt ar. ex
litra inferiori. l. illius. d re. p. qui dicit q in re aliena.
pot pmutato otrahi. licet pedius. al sentiet et male. It
qr otractus pmutationis e otractus innoiatus. ut ff. e. Oppo
l. ii. circa fine. Sz qr quar cum bene sonet pmutat si
cut emto. Rdo. ido quia nom pmutationis nom e ge-
neralissimu. oes eni otractus ophendit. cu ergo sit ge-
nus non pot dici spes. q sit nomen generale. dicit
l. ff. d otrahen. emt. l. i. uel alr otractus illi dicunt
noiati qui stati ut nascuntur seu fiunt d act. ut ff. d
re. p. l. ii. In hoc aut otractu non stati oritur act. s;
tuc demu. cum res postea intuenit. quia qn ouenia
de pmutando oritur sola natural optea dr otractus
iste in re intuentu. ut. C. d re. p. l. explacito. Sz tu Op
opponas de otractu depositi et omodati qui re otrahun-
tur nec ante dicuntur. ante qua re otrahantur. Vt
inst. quib; mo. re. o. ob. et tam dicutur otractus o
noiati. ut ff. d pact. l. iuris gentiu. Rso. i. Rdo. Ibi
statim ex quo fuit orit acto. Vn simul fiunt et simul
oritur acto et ido dicunt re uestiri. sic qn otractus
uestitur o sensu. statim ex quo oritur dar act sicut
hoc plene notat dns. ff. e. l. ii. et in suma d re. p.
Etiu e uetiu scquos da ut res que datur in pmuta-
tione sit patradentis. Alioquin dicunt pmutatione
n otrahi et in hac e opinione fuit pedius ut ff. e. l. ii. s;
non e uey ut glosaunt ibi. Jo. hoc uminu pseutus e pe-
dius. Vn e in re aliena otrahitur pmutatio. sic et uendi-
tio. ut. C. e. l. i. et ff. d ohe. ep. l. re aliena. set q dixit pe-
dius. ff. e. l. ii. re emeta n otrahi pmutatione. ve e
mesti q n uidetur datu. q ita datur ut retineri n possit
ut ff. i. d. leg. i. l. n quocuq;. Quartu q unus dedit. ut. c.
e. l. explacito. In hac act faciat actor tales positioes Po. ac.
Ego dico q nos ouenimus int nos d pmutando. s. q
dares michi codice tuu. et ego dare tibi digestu me-
um. Et codex ille certus erat et digestu tuu certum
Et codex ille ms fuit et illu digestu tuu fuit. Et ego
tradi tibi digestu et tu n uis dare m codice. Et reus ta- Po. Rei.
lib; positionib; utatur ego dico q a ouentoe fca
d pmutando discessim. Et multotiens peti a te co-
dice et dare m recusasti. Et codex ille alienus erat.

Germutatu fuit de quo codice est actu int nos . cet.
Jn hac act incipiet actor sic libellu. libell. Ago ego
R. G. O. qui cu uenisset mecu de pmutando codice
suo tali videlicet cu tali digesto meo. 7 ego dederi
sibi digestu codice pchetu dare recusat. Vn illum
codice det m. ago 7 illu ppono act pscript u. ex pmu
tatoe. Jta ocipias qui sibi dedi digestu petu si nellet a
gere ad int esse posset dicere. vn quia codice michi da
re recusat. ago ad int esse meu. q extimo x. pro act
in factu pscript u. ex pmutatoe. Vel sicut repetere
digestu potest. s. p cond. ob cam. Quod sic recte ocipiat
ur libellus q ista auxilia opetunt dicitur ut. c. e.
t. l. cu pcib. 7 l. qu. 7 l. rebus. 7 l. plr. 7 ult. 7 ff. e.
l. i. 7 l. ii. Sz oppo. nanouit q aliquo modo opetat
act pscript u. nan ut q possit oriri. Certu e q in p
mutatoe precedit pactu nudu ex quo pacto si ag. in
si incaub. ut ff. de pact. l. iuris gentiu. 7 c. de pact.
legem. Ex rei interuentu n pot acto oriri. Vn ergo
oritur ista psept. u. Et quida 7 dicut si pactu fuit
nudu 7 res in ptinenti interueniat oritur ista acto pscrip
ti sub ex ortractu isto. J. ex pacto q e uestitu rei interuen
tu. quid si non in otinenti. s; ex interuallo sequatur in
tereuentus rei non potest dicere q insit. ut ff. de otrahe
ep. l. pacta. 7 ff. de pact. l. iuris gentiu. Dns meus ita
respondit q rei interuentus postea secutus facit q oria
tur acto non ex pto rei interuentu. s; ex pacto dudu hito
7 induc similia. ff. de pculio quesitu si qui. 7 l. quot
q si simil 7 hoc in mutuo ubi dudu. l. si quis pro q si
nummos. 7 ar. ff. si ceru pe. l. si a furioso. 7 l. nam si tibi.
De inact tutele 7 p socio que licet dicant nasci
inter tutela 7 dissoluta societate. ut ff. de tut. 7 ro dist.
l. tutor. q siult. l. sz si dne. 7 l. inst. 7 c. p socio. l. ta
dui n tam ex dissolute oriunt. s; a pncipio. Jta ma
dent ut cois. ut ff. de offo. p sal. l. ob fuandu sulc.
De inact ex stipulatu p dote que dr nasci soluto mro
ut c. de rei. ux. act. l. unica. ar. p hoc. 7 s. hoc. c. de
repudiis. l. i. 7 ff. de bonis dapna. l. s. 7 ff. soluto mro
l. hec acto. Sz oppom act que a furto non pot ori
ri. postea n oriet. ut ff. de furt. l. fur. 7 illis; sz. no
pot oriri nisi aliquid interueniat. q p stet ad in chi
lum priori q faciat illa oriri sicut notat h dns meus
c. e. t. l. ex placito. Sz; salua pace dni mi oia exempla
posita sunt pati calupniam. Verius tam pito q nec
ex solo pacto pcedente nec ex rei interuentu acto ista
oriatur quia utriq. imp fectu ad actione pariendu.
s; ista duo imp fecta ostituunt unu p fectum. s. ori
gine actionis. sic 7 al faciunt duo q nequid unu
7 que n possunt singla multa iuuant. ut ar. c. de
transact. si quis maior. 7 c. de testis sanc.
Jt 7 subsidiaria 7 sma.
que da acto que uocat Rca. de actoe infac
in factu. que actio que opetit qn tu subsidiaria.
iura suadent act dari. s; non dant aliqua spalem
tunc in factu agi. Jdem e in exceptoe. na quotiens de
ficit acto l exceptio util act l exceptoe danda e. ut ff.
de p scept. u. l. quot. que acto differt ab act infactu;
p script. u. sicut. s. dixiumus 7 quid sonent h uba in
factum ibide notam. Vbi aut subauditur 7 iura su
adent act dari. alaut sunt n suaderent act michi
non datur. na pcep ta ua p domo ruinea act n defi
cit non tam datur in factu. ideo quia iura hoc non
suadent. notemus ergo oim in pnis tam scias q
h e illa in factu cui tenor in multis 7 uariis articul e
admissus. ut. c. de facto. s. ex. l. familias. 7 cauere. quia
ibi de trib; actoib; loquitur de rei. Vn sub audi qn

uasa extant de q dicitur. ex. l. illa. sub audi qn res desint
esse de act in factu. s. qn forma rei e mutata. qua forma
rei e esse rei. ut ff. ad exhiben. l. ult. uel ibi ultimu corri
g. quasi q in factu datur 7 nulla alia 7 . sic 7 al. uel cor
rig. de ult. dando tutore l curatore. Jstud corrigit qr
curator datur 7 tutor. sicut in l. illa. scm e ex. l.
illius quot. q ibi datur in factu. Scdm exemplu ff. de
rei. vin. l. ult. Si quis ez. 7 in quib; le. p religiosis 7
sumtibus ag. in factu. cu nulla al opetit. Quar
tu ex. qn datur certis psonis tpra ubi. ut ff. de dolo
n debet. Qrtu qn aliquid adire de reb; mis ptinuit
ut ff. de. ctu. pe. l. si me 7 titiu. Sextu qn ma
e reuocat donatione ofilio in g to. ut. c. de reuocat.
donat. l. hs solus. Septimu qn creditor possidet pig
nore traditu sibi a debitore. s; possidet sine uitio suo
solut pecum debitor non ht pignoraticia que oti
pecuia soluta ut ult. quib; re. p. ob. s. creditor 7 ido
opetit in fam sic notatur. c. de pig. l. usucapio. Oc
tauu in creditore absente qui h acto in factu ore credi
tores psentes qui se tam creditores extimauerunt
7 ptium perepunt ex bonis debitoris curator bonis osti
tuto. ut ff. man. sin andato q si curator in fin. No
nu notat quidam sic possedi re aliqua bona
fide. spatio decenij sine titulo res ista puenit ad te si
ne uitio tuo. qui nullu ht act michi de sicut quia nec
7 publicia datur in de quintu in factu. Decimu
qn quis uult agere p instro non scripto in carta si
a. ut ff. ad exhibu. l. in. s; hec tibi. Vndecimu qn
quis intulit mortuu in locu alienu. ut ff. de relig.
l. si qui. s; h ex. n approbo quia e illa in factu ex edcis.
Duodecimu. ff. de psept. u. l. qui fuandu sulc.
alia extra studioso inuenienda. Relinquo extrinse
tamus qn datur exceptio in factu pnu ex. habes. ff. ad
mac. l. ult. sicut sipat res tam pig noratitia res tam no
natam ptinere si opponatur exceptoe in factu uma
tur. Scdm p usus ff. qui ad mo. ot. l. si fructuarius
ubi fructuarius petat exequiur. s; opponatur expti
pulatu potest in factu excipe. Tertiu ff. de exceptoe rei.
vn. 7 tradite. l. n. s; si fuit. vel si filius in res pecula
tus emit. 7 dns postqua petit rem ... accesserit cum
libera esse iussit. 7 sibi peculiu plegauit. Sig opponat
pcahebit except in factu. Quartu ubicuq; excep
to alicui non pot alit acquiri exceptio pacti datur in fac
tu uel doli. ut ff. de pactis. l. 7 hereditis. Qn
tum ex. ubicq; doli exceptio non pot dari. puta quia ex
altera pte e pupillus in factu excipitur. ut ff. de doli.
ex. l. apud celsum s; adius. alia ex. curiosus 7 diligens
inueniat. Jn hac aut act n ciro notare
sicut in aliis que sunt necia ad hoc ut opetat longum
esset 7 plixu opheudere cu non ex una ca s; ex multis d
scendat ut dictu e. 7 ido 7 posit pes non pono libellum
aut gra exempli unicu notabile libell. ego. R. ago
G. O. qui contra meu posuit in sepulcro suo. q sepulcru
dissolutum e. Vn illa ocinea peto in tertium pact in
factu. q sic recte ocipiatur libellus phat. ff. de rei.
vin. s. que religiosis. quia leg. inptinc. intelligo dno
hedificante uel illo de sua uoluptate l mandato 7 ita
imposita res sunt religiosa. aliquin dissoluta poss;
dns meus uendicant merito ergo agit act in factu 7 sta
te aut sepulcro ageretur de tigno iniecto si sine uolu
tate dni fuisset imposita. quia sicut domus uiuor n
debet destrui. Jta nec domus mortuor. Vltima
aut pars illius. l. intellig qn aliquis inmisit sine
dni uoluptate. Jn sumtibus aut plantatis 7 satis
opetit 7 act in factu. ad ptu. ut in p dicta. l. ff. de rei.

Libell. uen. l. in rem. Et sic concipies libellum. Ago contra te qui bur
dum meum argenteum perferruminatoe ad unex
statue sue argentee. vel frumentum meum seminavit
Vel sic, unam corbem vel plantam meam plantavit
que extimo. x. unde ut predicta. x. michi soluat. Ago
contra ipsum propono actionem in factum. quod sic recte concipiatur
q° libellus. dicit. l. predicta. ff. de rei. uin. l. in rem. Sed non uidetur
quod in predictis casibus locum habeat actio in factum. nam religiosa
non sunt in dominio nostro. ut ff. de rei. l. in rem. Loca. nec ob
ligari nec uendi possunt. ut. C. de relig. et sup. fu. l.
ij. nec seruitutem recipiunt. ut ff. com. de ser. l. cum.
et ff. de acq. plu. ar. l. sepius. Sulc. Quomodo ergo
cum ergo cum non uideantur esse in bonis nostris nisi quo ad
hoc ut possimus inferre. dabitur actio in factum cum actio
sit ius persequendi in iudicio quod nobis debetur. Ut in ff.
q° de act. in princ. Item seminata et plantata. statim sunt
domini soli ut ff. de act. q. r. do. l. adeo et instit. de re
dum. Quomodo ergo michi duo. primo dabitur actio in
factum. Secundo dabitur michi perferruminatis et satis
ad plantatis ad petitum. Omnia enim que opponuntur locum
habent in rebus principalibus; preterea enim habeo actionem in fac
q° tum. ut ff. de litig. l. si quis. Item queritur an actio ista sit da
tiua annatiua. Respondeo datiua ut ff. de prescrip. u. b. quotiens
sicut et alia actio est datiua. C. de transac. cum mota.
et ff. de pactis. l. iuris gentium. Item. uidentur subsidi
aria et ex competere quotiens alia non competunt. ecce enim actio
ista in factum tunc datur. quotiens alia locum non habet. ut
ff. de prescrip. u. l. quotiens. Item actio de dolo tunc datur. quotiens
alia non competit. ut. C. de dolo. l. de dolo. et ff. de dolo. l.
ij. Item condict. ex. l. tunc datur quotiens aliquo auxilio priuamur;
l. noue. ut ff. de condict. ex. l. l. unica. Item restitutio tunc
locum habet quotiens ordinarium auxilium deficit. ut ff. de mi
l. in causa. Item officium iudicis tunc locum habet. quotiens nulla actio
competit. ut ff. de mi. l. in causa. Item officium iudicis tunc locum
habet. quotiens nulla actio competit. ut ff. de minor. l. qui sini
nor. Sulc. Item querela inofficiosi testamenti tunc demum datur
si nullo alio modo ad bona defuncti quis uenire potest
ut in instit. de inoff. te. § cum autem. Preterea. omnia predicta a
uxilia subsidiaria sunt et in diuersis casibus competunt non
aliquo modo se extinguunt nec inter se concurrunt si
enim concurrerent tunc obtinerent etc. quomodo ista
auxilia dicantur subsidiaria. Videamus de si
gulis et primo de act. in factum. istam enim qui competit di
xi. § In hac eadem actione et tunc quia hec subsidiaria
competit nullum predictorum auxiliorum nec aliquid
aliud possit competere actio de dolo tunc competit et in
subsidium quia maleficium uindicatur in contractum. s.
dolus suum fuit incidens siue dans causam contractui si
ue sit contractus bone fidei siue stricti iuris secundum
distinctus quam notaui. § in act. de dolo tunc quando ma
leficium est commissum quia dolus necesse est ut puniatur
et non sit alicui lucrosus ut ff. de dolo. l. nemo. Sed
ciuiliter agitur in subsidium inuenta fuit actio de
dolo. Sed criminaliter locum habet etiam stellionatus
ut ff. cum. stel. l. iij. Item condictio ex. l. tunc datur
quia nulli alii auxilii locus est. quia lex noua a
liam obligationem induxit que quod competit et in
quibus casibus. § de condict. ex. l. notaui. Item restitutio
que petitur officio iudicis similiter subsidiaria quare tamen
nullo modo subuenitur michi. quia quod habeo
act. habeo ius meum et oportet quod iudex hinc iuri
meo. i. actionem tamquam duo ut in contrarius [illegible]
uiat certum quod peto restitui. uel imploro officium iu
dicis ut in multis casibus; et circa alimenta. ut. C. de
alendis liberis. l. j. et circa indebita sinctia que
inponit dominus censito. ut. C. l. xi. in quibus; cum colocensi.
et l. i. et in aliis casibus; qui notantur in generalibus;
dominus mei. Iudicis officium et de subsidio generali de iu
dicibus in presidibus; tunc peto iudicis iniuriam et illud re
lego actionis imploro. licet non sit actio ut in predicta.
l. quod si minor. Sulc. Item querela inofficiosi cum sit odiosa
nec ultimo patitur et sic cum aliud non competit illa datur ad
tende per ea que dicta sunt quod quelibet dicitur subsidiaria
in domicilio suo et sic ad inuicem non concurrunt nec
possunt ut dictum est.
Inuenta est

De actione in factum que oritur ex re iudicata.

et alia actio in factum
que ex re iudicata oritur. de qua habes in. C. de reb;
creditis et in. l. actori. Vel alibi uocatur actio iudi
cati. ut ff. de re. iudi. l. si se. non obtulit in princ. et l.
miles § ex. et Sulc. et C. de re iudica. l. j. Que uerba
sic intelligimus actio iudicati. i. actio in factum
que oritur ex re iudicata. Que actio ad hoc ut ope
tur tot sunt necessaria. Imprimis quod fuit actor et reus. Sed
quod sit lis contestata. Iuratum de calumpnia et alia omnia in
uenit que in processu iudicii considerantur. s. quod constat
de intentione actoris. per testes uel instrumenta uel allegationibus;
sit conclusum et rationibus renuntiatum iudicis. ante
posita. Ju. C. de iudiciis autem. Iubemus. Tertium
quod sit lata sententia condempnatoria et sic per actorem uel talem in
quo condempnationem continent. ut ff. de re. iu. in summa et C. de sniis
et iterlo. l. pl. Quartum de sententia illa recte lata sit
non contra leges. in precio. ut ff. de re. iudi. l. si se non
obtulit § condempnatum. et ar. et ff. ad trebell. l. i. siliis et C.
quando prouocare non est necesse. l. uenales et ff. de appell. § expressim et
ff. que sententie sine appell. rescin. l. j. Quintum quod sit lata
sententia ab eo qui fuit iudex in causa illa et cui iurisdictio ius
fuit. ut ff. ad trebell. l. i. Sulc. et C. si a non compe. iudi.
sue. Judi. l. ult. et ff. de inoffi. test. te. l. si quis exheredi
to. circa finem. Sextum quod ab eius sententia non sit appella
tum. aliquin pendente appellatione nichil innouabi
tur immo appellatione interposita extinguitur pronuntiatum. ut
ff. nichil inno. appe. pen. et C. de appell. l. iii. et ff. ad tur
pill. l. j. Sulc. et ff. ad trebell. l. j. Sulc. in fin. Sep
timum quod res sic sit iudicata. sententia contrauersie imponat ut
ff. de re. iu. l. i. Octauum quod cum illa sollempnitate sit
plata que aut considerat. ut. C. de sniis expiel. reci. l. i. ij.
et ult. et ar. ff. de arbitris. l. si feriatis. Nonum quod actio
in factum ex re iudicata non sit nouata. ut. C. de ex
cept. rei. iudi. l. si eam. Decimum quod non sit lata sententia pro
contra solitum ordinem ordinem iudiciorum. ut. C. de sniis et iterlo. op
l. plata. Sed opponitur nam sententia lata contra solitum ordinem in
de iure non tenent. ut. C. de appell. l. i. Respondeo quod ibi iudex preci
uit iuri eam et eam quod primo pronuntiauit de una causa debu
it de alia pronuntiare et sic intermissus fuit ordo iuris eam
et eam. Ceterum si in eadem causa intermittitur ordo pone
quod primo fuit iuratum de calumpnia et postea fuit lis contestata.
tunc sententia est ipso iure nulla. Item opponitur quia uidetur op.
quod sententia lata contra leges ut teneat. ut ff. de re iudi. l. pro
sens. et j. cum plaus. Responsio in. l. prosens. dicit dominus meus. quod non
iudicauit expressim contra leges. Sed tacite. nam non dixit contra
depno utrum in usuris usurarum. ar. ff. que sententie si
ne appellatione resci. l. j. et sic contra rep. legi. aliter. in.
e. t. cum plaus. Sed pro hoc opponitur. in. l. illa dicit quod li
cuius non appellauit secundum legem immo appello tenuit
ut ff. que sententie sine appell. rescin. l. j. Respondeo quod appel
lauit secundum legem. i. j. biduum uel triduum. uel aliter
melius ut tollantur omnia contraria dicas quod sententia fuit
ipso iure nulla lata in usuras usurarum et licuit ap
pellauit de facto. licet non appellasset secundum unam quod appello

n erit necia. ut ff. de appll. si expssim. 7 ff. que sne
sine appll. resein. l. i. 7 sic us; ad lectam. nullu e co
trarium 7 q dicit in fine agi pot iudicati. Subau
di non pusuris s; p sorte. 7 hoc e q dic ibi modestin
sina eta quantitate otinebat puta sortis qu
dex odepnauit in sorte 7 in usuris usurr. agi
iudicati quantu ad sorte 7 sic innitatur sna p in
utile. i. odepnatoem usurr. uel alr in fine sup
habundat. vna negeris meo q dicit. nichil non.
q. d. Judicati agi non pot. similit si sup habundat ali
bi. ff. de dip. in fec. l. flumina in prin. 7 ff. de appll.
l. It in pnc. legi aut illi cumplatis. ita R. do. q
ibi iudex non iudicauit o legem. s; o ius litigatoris
hoc modo plate erant ostitutiones. Jnpiales que
sunt leges. Julius 7 similib; eais iudex pnutiat o
illas ideo quia n putabat eam de qua iudicat pena unia
ri hoc modo. quia n credit pbatu q ostitutoes locum
hrem 7 sic pnutiatu o ostitutoes tacite seu indirec
te. tam o ius litigatoris. Vn sna tenet nisi appelle
tur. Nam sci qualitas e in arbitrio iudicantis. i. iu
dere an sit platu uel non. ut ff. que sne sine appel
latoe resein. l. i. 7 ff. ad muni e. ordine. 7 ff. ad t
pill. l. i. po. de. Vn in hac act actor faciat tales
positiones. Ego dico q ego queuite cor Judice
titio. de. x. que tibi mutuaui. It sup hac petitoe fuit
lis otestata. 7 iuratu de calupnia. It de intetoe ma
pbaui p testes l instru. It allegationib; 7 pbatonib;
oclusim 7 renuntiauimus. It iudex titius odepnaui
te in iust. x. It titius ille fuit iudex ut. It in illa
sna fuit suatus solitus ordo iudicior 7 ois sollepni
tas. It ab illa sna non fuit appellatu. po. Reus o tra
utitur talib; positionib; ego dico q illa x. tu peti
isti a titio. It 7 si a me petuisti tu renuntiasti 7 sic
non fuit lis. o. It omissu fuit iuramtu calupnie.
It in pbatoe de fecisti. It iudex erat captiuus 7 nos
sumus beneuentani. It ab illa sna appellam. It post illa;
snam nouato intcessit. It in illa sna fuit intmissus so
litus ordo iudicior. It o iura sna lata fuit 7 speci
tat. It obmissa fuit iuris sollepnitas. quia sine
scriptis uel die feriato l p curatore pnutiauit quai
n eet iudex illustris. Item p pecam corruptus iu
dex snam tulit. libellus. Jn hac actoe ocipiet
actor ita libellu. ago. e. R. o talem. a quo x. in
solu 7 dari. de quib; fuit in p snam titij iudicis odep
natus ppono actoem in factum. que oritur ex re
iudicata. Q2 sic recte ocipiatur libellus. dicit.
i. C. de reb; creditis 7 iure iurando actori. 7 ff.
de re iudi. si se n obtulit in prin. 7 i. miles f. i.
7 ult. recte dico in libello dari. quia ita illa. x.
deberent solu q fiant accipientes. al non libe
ratur. ut ar. ff. de l. n quoc;. 7 ff. de re. iudi.
si se non obtulit f. pl. et. S; opponitur quia n uide
tur q acto ista possit intentari. certu e q sna la
ta q fuit dubium declarauit. ut ff. de rei vn. ex
diuso f. u. 7 ff. si lutius in sicatis distict. Q uo ergo
acto ppositi q fuit certu fiet dubium otestatioe
intueniente 7 otestatione litis dubiam. ut. c.
quib; ad lib pcla. non licet. l. ult. 7 ff. sic. plus
quam. p. l. fal. in fine. i. Resi. Ver e q sna fec
clar q fuit dubium 7 q illud fiat uer dubium s;
non pcedit e x iure sne. s; ppt maliciā odepnati p
quam iudicatu reditur in iuriu. ut ff. de ubo ob.
l. int stipulante in fine. i. Resi. fec enī sna ius
int ptes 7 nītati pudicati ut ff. de reg. iuris
l. res iudicata 7 ido acto parit. s. in factum. It

adhuc opponitur n uidetur q acto ista sit alicui ut
litatis 7 stultu reputarem actorem qui hanc actoem
pponeret. Actor enī qui obtinuit potest pot snam
executioni mandari. ut ff. de re. iu. l. a diuo 7 c. de
executōn. rei iudi. l. sicam iudicati. 7 p totum q ter
go tamquā stultus pponet act istam in factu in quo
iudicio multe expense 7 multe possunt ee otentio
nes. R. do n obstat obiecto licet enī actor petere pos
sit snam executioni mandari nichilominus ht aliud
auxilium. s. hanc act in factum. Jut e enī ma hre
plura auxilia 7 si nob inutilia sint. ut ff. de sunt. l. et sim
do. 7 ff. de liba. lg. l. ii. in fine. sic al. video fili uxpotā
te ostitutus ptermis dicere potē testm ipō iure nullu de
iure ciuili 7 simult libotare de iure ptorio. ht otra. ta.
ut. c. de lib ptitis. l. ulti. It pono ex. ubi daretur in fac
tum. ex re iudicata 7 non posset petere q mandaretur
sna ex secutioni pone q non o parent mobilia nec imo
bilia nec noia odepnati. ut dict. l. a diuo quid faciet qui
obtinuit in hoc casu aget in factu ex re iudicata nichil
ominus 7 posset agere pma acto si uellet quia phenc.
act pua n nouatur. 7 c. de tr. e. de usur. l. ult. quod pma
act nouatur prime actōn noua adiectur in factu. nā
non solet detior illor odicto fieri qui litē otestatur
ut ff. de reg. iuris. l. n solet 7 ff. de nouatoe. l. aliam o
sulo tam q potius agat hac actoe in factu quā prima
quia istae magis expedita in qua nō sine rubore de
calupnia iurabit. S; adhuc ostendo q hac actoe non
pot agi. certu e q sna lata o snam ipa nulla. ut. c. qn
pro. non e nece. l. i. Ro uer e si sna sda fiaret otra
prima act ipō iure nulla s; si feratur circa ide tue 7 sna
tenet. It ostendo q nullus erit litiu finis 7 sic o. l. c.
de transact. scis. It res obicit in infinitum cum in
finitas sit euitanda. ut ff. de dapno infec. qui bona
fuls. nā pone q fuit pmo odepnatus non i uult sa
tis facere iter agis iter odepnatur 7 sic iter 7 iter
Q. d. ergo erit stultu reputare actoem qui totiens age
ret 7 plura expleudet in litis sumptib; quā posset de
lite osequi. S; simult agere pot pcedit res in infi
nitum quā e; pot. Q. uō 7 pme posset alio modo
R. deri quia utilis e acto ista in factu q2 pt ḡdrimestre tps
ueniet usura centesima. ut. c. de usur. rei iu. l. ii. 7
ueniet illa usura iure actōis. It si tu queras que po
tius act agatur utrū pma an sda dico q sda quia in
prima fieret stricti iuris ueniunt expense 7 fruct
offō iudicis. Jn hac ueniunt iure actionis licet enim
ista noua adiciatur pme n tam meius locu sibro
gatur 7 licet pmo ueniunt expense offō iudicis. ut
ff. de rei iu. quire stituere. hic tam ueniet iure acto
nis nec enī possunt peti offō iudicis. Cum offm iudi
cis lata sna sit finitu. ut ff. de re. iu. Judex ex illa eni
re iudicata que pnutiate accipitur oritur ius. i. act
in factu. que acto in factu ophendit tam sorte quā
fructus 7 expensas 7 seu queris. Vn oritur acto ista
in factum. R. do 7 dico q oritur ex rigore. Juris ciuil
Sm opponis lata sna durat offm iudicis. ut ff. de rei.
iu. quire stituere. Rndeat. s; n circa pma. s; cir
ca aliud 7 n eius dem iudicis nisi hāt mer impium
q enī executioni mandant. hoc ex dignitate meri
impij pcedit. ut ff. de re. iudi. i. a diuo. quidā ta
men dicunt eam oriri ex quasi otractu. ut ff. de
peculio. licet.
It 7 alia acto in fac — De actoe in fctm
tum de qua dns. Jo. nouerne — que oritur ex
tirut in arbore actonū. Ver q ob — ofessione.
mittitur. p. i. 7 p ipm non obmittitur religiōe

op. (left margin)
op. — Nota q e nra ptr plura auxilia. — op — op — qu — qo — lege (right margin)

iudicantis. ut ff. de testib. l. scio quesitum. et quod omni die e p
iudicante suppletur. ut ff. de sponsalib. l. oratio. et ideo de ea
tractemus. est enim illa que oritur ex confessione. Si enim
aliquis confitetur se debere tibi .x. ex hac confessione ori
tur actio in factum. et ideo in factum quia confessus sunt in
formam. i. causa non adiecta. Si autem confessus est formam
i. causa adiecta puta ex causa mutui. tunc dabitur utilis cum
actio contra illum sicut daretur directa ex uero contractu.
quem confitetur non obligatur sicut ex contractu. ut
ff. de int. act. l. de etate § qui interrogatus. Simile in iure
delato. ut si iuratur formam. i. sine causa tunc datur in
factum. ut ff. de iur. iur. l. nam postea § pl. et ult.
et l. si. et § si possessori. quidam tamen dicunt quod ex confes
sione oriatur utilis confessoria. ut ff. ad l. aquil. l. pri.
§ si tutor. sed non est uerum. illud enim sic intelligimus utilis
confessoria. i. utilis ex eo contractu uel in factum ex confessione est.
confessoria enim sola pro seruitutib. est inuenta. ut s. in prima
l. actione de confessoria notauimus. Sed illud quero quomodo pot
oriri actio in factum siue ex confessione siue ex iure iur.
ubi causa non inuenitur in sententia. cum et obligatio omnia sine
causa condicuntur. ut ff. de condic. sine causa. l. sine causa. Immo
et agentem ex obligatione sine causa obstat doli exceptio. ut
ff. de doli except. l. ii. § item transactio sine causa circa
limita initiatur. ut ff. de transact. l. cum hiis. § fin. Item apparet
ea et sine causa non recipiatur. ut in c. in c. de pact. conq.
Item et scripturas habens in possessione mittitur cum requiritur. ut
c. de edicto diui adri. toll. l. ult. Sed pro iure iurando
operatur hoc auctoritas religionis. s. sacramenti. Sed
dicunt contingere in confessione propter auctoritatem. Vnum pro
testate ipsius confessionis. quia sua se dampnauit. ut ff.
de confess. l. i. que confessio multa inducit. quia
faciat aliquid haberi pro condempnato. ut c. de confessis. l. u
nica. Item confessus sic condempnato stat ita quod duorum mensium
hodie iiii. computantur. ut ff. de re. iudi. l. de bitto
rib. et ff. de confess. l. certum § si iulianus. post rem enim
iudicatam lucre iurando decisam uel confessione in
iure factam nichil queritur. quia unusquisque confessus pro iudica
tis habitur. ut ff. de re. iudi. l. post rem. ergo pro sufficientem
ualetur causa sua uel iurando de confessione. ut in predicta. l. post
rem. ergo ex confessione si causa non adiecta oritur actio
in factum si causa non adiciatur ut dictum est. In hac opini
one fuerunt plures prudentes et specialiter dominus meus Jo.
Alii dicunt ut notat dominus meus in summa. c. de non num. pe.
cunia. pro. confessio causa cum prodicat ut detur utilis ex ea
confessione que daretur directa ex contractu. et in hoc casu
tantum locum habet ut dictum est. ceterum si aliquis confiteatur
sine causa non prodicat per argumentum predicta in quib. causa requi
ritur. pro l. ex placito. ff. de probat. cum de indebito. § fin.
Si enim sic. in l. illa post rem intelligunt qui in confes
sione fuit causa expressa. Item inducit aliud ar. qui confitetur
obligatur quasi ex contractu. ut ff. de int. act. de
etate § qui interrogatus. at in contractu requiritur causa.
ergo et in confessione. Sed ipsi respondent quoniam est pro ea similitu
tudo sed in hoc tantum quo ad obligationem non autem quan
tum ad modum quia in confessione obligatur quis sine
causa. Sed in contractu non. et est similis testator perfecto sicut
et post iure celebratus perfectus. Nota ad hoc ut actio ista compe
tat sunt necessaria sine quem nisi de utili siue de in factum.
Primus quod aliquis confiteatur se debere. Secundum quod in
iure. Tertium quod certa se. Quartum quod sit maior xxv. annis.
Quintum in causa ciuili et pecuniaria. Sextum circa quanti
tatem uel speciem uel factum. Septimum quod ius et natura non
respuit. Octauum de quo cum alio actore est potestas litem
non esse. Nonum quod nullus error facti interueniat. Decimum
presente aduersario. Que omnia dominus .yr. in notula sua
breuissima comprehendit. confessus in iure certum se maiores
xxv. an. in causa ciuili et pecuniaria circa quantitatem
speciem uel factum quod ius et natura non respuit de quo
cum alio actore est potestas litem ei esse nullo facti errore inter
ueniente. presente aduersario prodicatur. hii placent. yr.
Que ubi breuiter prosequar. licet dominus meus in summa
de confessis copiose fuerit prosecutus. Ideo primum et secundum exi
go quod aliquis confiteatur se debere et in iure quia si extra
ius non prodicat nisi coram .v. testib. rogatis. licet
quidam dixerunt confessionem factam extra ius coram paucis
oribus preiudicare. pro ut in c. de confessis. l. una. et
ff. de confess. l. i. et iii. et nisi confessio facta extra
ius in pacti obtineat. puta confiteor me debere tibi .x.
et promitto me tibi illa redditurum usque ad pascha tunc tibi
facta coram duob. prodicat. ut c. de non. nu. pe. l. gene
ralis. Tertium ideo dicitur quia se quia si pro se non prodest.
ut ff. de int. act. de etate § si. et l. de probat. l. actor. et l. instru
et l. ex. Quartum de maiore ideo dicitur quia si minor
nos possit petere restitutionem. ut ff. de confess. certum § si
minorem. Quintum in causa ciuili et pec. ideo dicitur quia in
criminali confessus secundum omnes non est ipso iure sed per sententiam
dampnatus. ut ff. de custo. exhib. l. si confessus. sed ita nisi
confessio sit secuta formidinem tormentorum. nam tunc non
preiudicat nisi post tormenta in ipsa confessione perdurat.
ut ff. de quaestionib. l. i. § diuus. et l. si quis ultro. Item
sicut quidam dicunt ideo fuit dictum in causa ciuili quia in
causa liberali sibi non prodicaret quis ut ff. de libera
li. causa. l. in testamento. sed ibi fuit ex terminis dictum. alio
quin iudicio prodicaret etiam in causa liberali. ut c. de liba
li. causa. l. nubimus. Sextum circa qualitatem speciem
uel factum ideo dicitur quia si incerte non prodicat in continenti.
sed ad hoc ut teneatur confiteri certum. ut ff. de confess.
l. certum. Septimum quod ius et natura non respuit
ideo dicitur quia si confessio sit iuri uel nature contraria non pro
iudicat iuri. ut si confitear me filium cum sim lib. nam
ut si confiteatur filium tuum qui est maioris etatis. false enim
confessiones debent cum naturalib. conuenire. ut ff. de inter.
act. l. confessionib. et l. si his annis. et l. si pluris. §
Octauum de quo cum alio est potestas litem esse ideo dicitur quod
si confiteor occidisse me illum quem uel dum sum impubes
me commisisse adulterium uel similia quod cum genitalib. careret
non prodicat. ut ff. de int. act. l. si his annis. et ff.
ad l. aquil. l. inde neratius. et ff. de confess. qui sti
chum. Nonum nullo facti errore interueniente ideo dicitur
quia si errat in facto potest probare contrarium usque ad sententiam.
et ita sibi non prodicat. ut ff. de confess. l. non fatetur. et
c. eod. tit. et facti igitur l. error. Decimum presente ad
uersario ideo dicitur. quia tam de confessione et iudicio quam
extra ad hoc ut prodicat oportet quod aduersarius sit
presens. ut ff. de iure. act. l. ult. non enim solet quis
obligari absenti. ut ff. de confess. l. certum § si quis
hec ad ordinem sunt prosecutus sumendo illa ex summa domi
ni de confess. que ibi copiosius inuenies. po. ac.
In hac actione faciat actor tales positiones. Ego
dico quod fuisti confessus in iure te debere michi .x. Item
tunc maior xxv. an. Item causa illa erat ciuilis. Item cer
ta fuit quantitas illa. Item seruus meus occisus est
quem fuisti confessus te occidisse. Item confessus fuisti ex
certa sententia et sine errore. Item me presente. Ultimo ad
dam eam. Ego dico quod tali causa adhuc ut oriatur
utilis ex illo contractu alias oritur in factum secundum
quosdam licet per alios nulla sit supradicta. et con
tra uero talib. positionib. ego dico quod extra
ius fuit confessus. Item coram duob. Item sum minor xxv. an.
Item seruus tuus uiuit. Item erraui in facto. Item te absente

libell. In hac actione concipiet actor sic libellum. et primo in actione in factum. Ago contra R. de O. a quo peto X. uel rem ta lem michi dari et solui. que X. fuit confessus in iure uel extra ~~actione in factum~~ ius coram V. rogatis testibus me presente se michi dare debere. propono contra eum actionem in factum ex confessione ex confessione. In hac autem utili con

libell. cipiet sic ago ego R. de O. a quo peto X. michi. que X. fuit confessus in iure uel extra. Ius coram V. testibus roga tis me presente se michi debere ex contractu uenditionis uel mutui. propono contra ipsum utilem certi condictionem ex mutuo uel utilem actionem ex uendito. Et sic recte concipiatur li bellus probatur per ea iura que in principio huius actionis notaui.

op Consequenter queritur an aliqua istarum competat. et primo de actione in factum. certum est quod hec actio aut est dativa aut est nativa

q Queritur quare detur. cum enim confi teor me tibi debere et causam non adicio quomodo potest oriri actio cum omnis actio oriatur ex obligatione ut patet ex diffinitione obligationis. In institutionibus de obligationibus. Et si non est natiua quare datur. cum nulla causa subsit. Et de utili est quod cum adiciam quod ex confessione in de utili. Ex qui dam dicunt de actione in factum quod sit datiua. et iusta est ro. quare detur propter tuam confessionem que tua sua te condempnasti. ut supra dixi. et sic est natiua nascitur ex confessione sic actio certi ex contrac tu. Ita similiter plana est ratio. ut sic directa ex contractu non. Ita ut ex confessione. presumitur enim contractum inter uenisse. ex quo confiteris. et sic similem locum habet. Licet enim uerba significant sic ut ff. si quis cautionibus. pau. fe. de i. l. pl.

Illud etiam queritur an confessus sit damnanda sententia uel habeatur ipso iure pro dampnato ut sententia non sit necessaria. Nam ipse se sua sententia uel habetur dampnatur. ut ff. de confessis. l. i. Item nulle sunt partes iudicis in confitentes. ut ff. ad l. aquiliam. proinde. Item confessus habetur pro condempna to. ut ff. de confessis. l. i. et iii. in fine. Item confesso sicut et dampnato datur tempus ad soluendum. ut ff. de re iudicata. l. debitoribus. et ff. de confessis. l. certum

§ Si alia in fine. Item non est confessus causa tuendi rei. Econtra uidetur ut confessus sit dampnandus. ut ff. de confessis. l. ult. Item si quis confessus fuerit in cri minali dampnandus est. ut ff. de custodia reorum. l. si quis confessus. et quod dicitur nul le sunt partes iudicis. subaudi quo ad examinationem. non autem quo ad

dampnar condempnationem. Condempnatio autem necessaria est. Item iura allegata dicunt quod confessus habetur pro dampnato. ergo non est dampnandus. Nam nichil est

confessum dampnari debere. ideo cum est simile. Nam rati habitio iubetur pro mandato. ut C. ad mac. l. ult. non tamen est mandatum. Ex. Dominus meus dicit confessum debere dam

nari. et quod dicitur l. illa debitoribus et alia iura similia locum habent quia debitor fuit a creditore compellatur et dilationem

petit. tale tempus debet sibi dari quale datur condempnato. Dominus meus distinguit. utrum iudex cepit audire causam per libellum et ordinem iudiciarium tunc confessus est dampnandus. Si autem sine libello et iure extraordinario. puta habeo debit orem meum duco eum coram potestate. et dico domine queratis a debi tore meo si debet michi XX. et ille confitetur. tunc non est dampnandus sed statim potestas dat tempus ad soluendum sicut condempnato.

q Item queritur utrum confessus errorem suum possit mutare et corri gere ante litem et post. Respondeo ante litem contestatam penitere potest et reuocare quod confessus fuit si ignorantia confiteatur falsum est. alioquin si sciat non reuocat. post litem autem contesta tam non reuocat nisi probet quod iusta fuit ignorantia. ut ff. de in litem act. l. de etate. § qui ita. In casu autem non reuo cat puta quod actor actionem perpetuam uolebat petere et reus uult penitere cum exceptione actionis puta usucapione completa a possidente. ut ff. de rei uindicatione. l. is qui et l. si autem.

q Ultimo queritur quid operetur plus confessio facta in iudicio quam extra. aut enim confitetur causa adiecta et tunc siue in iudicio siue extra coram V. rogatis testibus confessio preiudicat. et hoc secundum multos qui dicunt confessionem sine causa non preiudicare. Ex. forte nichil. uel aliquid possit. sed ratio quod plus operetur in iudicio quam extra. et hoc plus quod quando in iudicio non sit sine causa confiteor quod teneor causam exprimere. sic quando confiteor incertum teneor ut exprimam certum. ut ff. de confes. l. certum. De actione ex stipulatu

Si autem causa non sit adiecta siue in iudicio siue extra non preiudicat

que datur marito pro dote repetenda. Est de actione ex stipulatu que datur uxori. s. matrona pro dote repetenda.

Unde sciendum quod duplex actio ex stipulatu pro dote proxima que datur marito ad petendam dotem. secunda que datur uxori uel heredi ipsius ad repetendam dotem matrimonio soluto morte uiri seu diuortio. Iste tamen sunt necessarie. et primo de ea que datur marito pro dote repetenda

Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. In primis quod matrimonium contractum sit. Nam sine matrimonio dos esse non potest. licet matrimonium possit esse sine dote. ut ff. de iure dotium l. iii. Secundum ut matrimonium sit de iure alioquin ubi matrimonium esse non potest nec dos erit. ut i. l. pr. Tercium ut nuptie secute sint. ut ff. de iure dotium l. ii. et l. si ppmunt.

do Quartum ut dos sit promissa siue stipulatio interueniat uel non. Inutilis dico ratione exceptionis. Nam ratione rei uel dissensus. nam si tu dicebas ut dare te domum inducere ego consensi fundum nichil est. sed etiam pactum nudum uel po llicitatio interueniat agitur ex stipulatu. ut C. de rei uxo. ac. l. unica circa principium sicut enim dos ad actionem incipit et sic est tacita. hec actio locum non habet. non habere posset. cum omnis obliga tio sit soluta. solutione ei quod debetur ut inuenit quibus modis ob.

Sublata to. et si res data emitur. finis. tunc enim ad actionem incipere non agere ex stipulatu. per l. C. de iure dotium l. i. Et unde contra per l. C. de rei. uxo. act. l. unica circa principium. ut agere ex stipulatu et similia stipulatio inesse. sic et aliter stipulatio. de ad opt. l. huius ubi. et ff. sic pluspetitio. p l. fale. de l. nisi. Item sicut

Ex. dictum et ff. de fideiussoribus. l. ubi. sed dominus meus dicit. l. C. de iure dotium non corrigi. per l. C. de rei. uxo. quia impe loquitur in persona mulieris. sed dictum est contra stipulationem mulieris. In inoccec.

Immo loquitur tamen in persona mariti quia uxoris cum dicat dotem te et est sic et similiter in sequentibus. Plenius subiungit. ut tamen marito quia uxori dat. lex tacitam ypothecam. hic quod marito actionem stipulatu ex lege inducta omnibus eis. et hic ypothecam in bonis dantis dotem et re cepta que sunt in dote. dem. per l. C. de rei uxo. act. § i. et l. reuo cando. l. C. de iure dotium l. iii. et hic in iudicium uenit. Et quod uidetur si

q interueniat stipulatio quod agitur ex stipulatu. Respondeo quia prima est stricta. non sunt hec bona fidei. ut ipse dicit C. de rei. uxo. Licet et hac loci hec distinctio ut si interueniat stipulatio agetur ex stipulatu. et pollicitatione. C. de do. l. Item si pactum nudum. nam ad exactionem dotis qualiacumque uerba sufficiunt. ut C. de do tis p l. ad exactionem. si actio ad actionem incipit nulla actio competit ut bona fide res sunt datura non quod dolo est et propter consuetudinem prestandi dotem in facturi sicut et distinguitur. C. de iure dotium l. i. reg. hodie. per l. pacti de rei. uxo. huius autem finalis non de locum est. et de tamen fauore dotium ma rito. propter onera matrimonii que sustinet cum in eius bonis iure sunt. debent. ut C. de iure dotium. pro oneribus. et ff. de iure dotium l. dotis fructum et ff. familie. l. similiter. et l. filia. § Si filii. propter causam est dotis

uxoris ea alc. ut ff. soluto matrimonio. l. sicut dotem. § Si autem qui simulata dote recepit uidetur de iure suo quia non tenetur ea alc. Secundum polo non ita quod potest conuenire. sicut in notare de in ut de hec. et summa causa tunc cum sit ipsius obsequio. ut C. quod possit in pignus. l. assiduis. et aliquando forte compelletur mercedem. nam cum sunt duo in causa una. que sunt comperis eliguntur. et pars alia cedentur. ut ex et ipsum in causa dotis uxore sine dote recepit non ad eundem illud accipias uxorem sub nomine dotis. Quin

tum ut dos sit certa que sic promissa. si uolui est non tamen est necesse. nam tenetur constituendo dotis incertam ut sic per constituendam dotem secundum modum facultatum et dignitatem natalium. ut ff. de iure dotium. l. cum post. § gener. Vir

po. do. maritus uirum his portionibus. Ego dico quod ego constitui ei dotem. Item illud matrimonii de iure tunc. Item cum ducta ad domum mariti

po. Re. Item et illa conuenisti in dante in dotem XV. Econtra constituere dotem tenetur tales portiones. Ego dico quod tu proposuisti quod hec matrimonii causa beta. et per tempus iure uero. et sic remansit imperfectum. Item illa beata est et constituta in tuo gradu. Item sine dote recepisti illam uxorem. Actio est ex stipulatu que competit uxori uel ei pater uel eius heredi soluto matrimonio. ad hoc ut competat tot sunt necessaria. illa que dixi in actione superiori ex stipulatu que datur ma rito. Est aliud necessarium quod matrimonium sit solutum morte alte rius. seu diuortio constante enim matrimonio dos non repetitur. apud iura. non in casu puta marito uergente ad inopiam. ut C. de rei. uxo. act. l. unica. et C. de iure dotium. l. ubi. et ff. soluto matrimonio proximum

Qualiter autem matrimonium solvatur: divortio, et quibus de causis, ut C. de repudiis. Item alium casum invenio quo solvatur dos in matrimonio, ut in praesenti. Puta si maritus fuit confessus se recepisse dotem et tempus sit transactum, aliquorum annorum, aliquorum biennii, quo excusaret, ut C. de dote cauta non numerata l. ult. et in auth. de triente et semisse non soluta pecunia, coll. viii., et est posita in C. in praedicto titulo, quod res ipsa probari debet soluto dotis, die. l. C. de dote cau. l. 3. et arg. quod pro quo ponitur in pignori. Item si nam non pactum fuit de dote lucranda a muliere primo decedente in matrimonio vel in parte, ut C. de pactis conventis tam super dote l. plur. et pactum et in auth. de equalitate dotis, coll. viii. Et in forte mulier amisit receptionem dotis ratione delicti, puta pro adulterio tunc enim maritus lucratur dotem, ut C. de repudiis l. consensu et l. plur. et in auth. ut liceat matri et aviae. Quamvis non quidem et in auth. ut nulli iudicum, super adulterium. Item mulier amittit dotem si dinotum fecerit sine causis expressis in praedicta auth. ut liceat matri et aviae, et eam lucrantur filii vel sin sui lucratur maritus. Cum hac autem actio faciat positionem praedictam quam supra dixi, et diceret sic: ego dico quod matrimonium tuis iniuriis ad inopiam. Item dico quod matrimonium solutum est divortio, et venientem bona fide. Item est solutum ex matrimonio per dotem. Item tu fuisti confessus recepisse dotem et tempus legitimum transivit. Contra maritus vel heres eius negabit has positiones. Ego dico quod matrimonium adhuc durat. Item non facio fieri mihi. Item tu intentasti divortium culpa tua. Item tu commisisti adulterium. Item matrimonium fuit contractum sine dote, solum constante matrimonio, ut ff. de iure dotium. Contra alias dos non possit solvi in consistente matrimonio dos soluta fuerit. Cum hac actione prima mater incipiet sic libellum: Ago contra Titium quod promisit se daturum mihi centum pro Titia uxore mea in dotem et in dare recusat, vel quod illa centum non solvat et deberet, ago contra ipsum pro actione ex stipulatu. Et sic recte conciperetur libellus, dic. l. C. de rei uxoriae actione l. unica. Circa principium. Sed opponitur quod actio ista sit male proposita, certum est quod quotiens certum in stipulatione deducitur, quod agendum est certi condictione ex stipulatione, non autem ex stipulatu, ut instit. de verborum oblig. in principio et ff. si certum petatur l. si quis certum, ar. si. C. quod pro munere nomine dotis ista stipulatio contracta certum, ut ff. de verborum oblig. l. C. cum non apparet et ff. si certum petatur l. certi condictio. Ego dico contra agi certi condictione ex stipulatione non autem ex stipulatu. Pro actione ista ex stipulatu habet multa specialia in se et hoc est unum quod licet certum veniat in stipulatione quod nihilominus agatur ex stipulatu et io. quod est bonae fidei licet malus casibus sit stricti iuris quod non est casuale et alia casualia habet. Eo tamen in solutum quod alia quod actio ista sunt iuncta cum sufficiat actione ex stipulatu vel condictio ex stipulatione. Mulier autem vel pater vel heres eius incipiet sic libellum: Ago contra Bertam quod talem maritum meum cum dedi dotem centum et nunc cum matrimonium bona gratia divortio solutum sit, illam dotem non restituit, petitio propono actionem ex stipulatu. Et sic recte concipiatur libellus quando matrimonium divortio bona gratia separatur, die. l. C. de rei uxoriae actione l. unica. Quando separatur bona gratia et sic locum receptionis dotis est et quod sit monachus tunc est dos reputanda, ut C. de episcopis et clericis l. ult. et in auth. de nuptiis. Quia iurauit orare sit, lucre poli non volente uxore et volente castitatem, vel monasterium intrare, non est potestatis una pars ad eum transire et alia in seculo remanere, ut in decretis xx. q. ii. c. nullum. Quando autem solvatur matrimonium morte mariti tunc dicet sic: Ago contra Bertam quod talis habuit maritum meum, ut reddat seu solvat seu restituat centum vel domos tales vel vineas quas inestimatas dedi in dotem tanto tempore cum fructibus, inde perceptis, propono actionem ex stipulatu. Et sic recte concipiatur libellus, die. eod. l. C. de rei uxoriae actione.

de
[?] exactio et fructibus, salvo eo quod fructuum divisio fit, die. l. ff. soluto matrimonio divortio. Item positis in libello de rebus et inestimatis, quod in ipse dicit dotales, ut in praedicta l. C. de rei uxoriae actione, sed si autem sic daretur vel inestimatae, in res non possit peti sed extimatio sola, ut C. de iure dotium. Quando sit electio mulieris, ut ff. de iure dotium quotiens, et non facta sit extimatio ut sciatur quia se de tuendo fundus fuit, ut C. de iure dotium l. si inter viros. Illud (noto) autem inhaeret matrimonium, quod res immobiles incontinenti restituuntur, res mobiles anno tracto, ut C. de rei uxoriae actione l. una. Sed quid si res mobiles et se moventes extant, nunquid dabitur dilatio anni? Respondeo non puto quod non eadem ratione videtur, ut C. de constituta pecunia l. ult. Sed certo quod res ille mobiles et se moventes non extant, maritus autem ille homo dives et bene solvendo, nunquid habebit dilationem anni? Respondeo non puto, ar. Iustinianus de officio iudicis in principio. Sed pone quod non est dives habet dilationem anni ipse maritus vel heres suus, mulier interim quod sustinet quis dabit sibi alimenta maxime si tota dos consistit in mobilibus. Videtur in primis quod non debeat maritus vel suus heres dare alimenta cum enim habeat dilationem. Illud tempus habet astrictus hiis dependentibus, ut ff. de usuris l. in fideicommissi § hii quidem. Item tempus illud opponitur ad commodum debitoris, ut ff. de regulis iuris l. cum tempus et ff. de lege l. si ita, si pegasum, et esset commodum si vellet dare alimenta uxori si forte illa esset devoratrix. Ex adverso videtur quod interim debeat habere alimenta. Nam dos remanet penes maritum quod cum suo honere. Praeterea habet emolumentum in hoc ut interim non solvat, ergo habet honorem alimentorum iuxta regulam, ut honor ibi et emolumentum, et ut in inst. de legitima patronorum tutela et ff. de furtis l. ult. Praeterea mulier autem debet secundum quantitatem dotis, ut ff. soluto matrimonio l. sicut dotem. Sed autem quando dotem mulier ad suos victus trahat aliunde alimenta possidet, ut C. quando potest impigno. hab. l. assiduis. Item ar. ff. ex quibus causis in possessionem eatur l. fideicommissi § ult. Sed modo ut licet mulier iuste commodo in obsequio mariti in cuius obsequio debet esse, ut C. qui potiores in pignore habeantur l. ult. et ff. de operis libertorum sic patronum et hic sit unum de honoribus dotis quod debet alere uxorem, ut ff. familiae herciscundae, sed filia § si filius et l. si maritus cum ergo matrimonium fit solutum cum matrimonii honera sustinebit, cum nulli tamen si uxor nihil habeat ne compellatur meretricari, cum sit abstinendum a malo et ab omni specie mali, ut C. de nuptiis iii, de inst. et honestis, et C. co. et C. et rei autem ubi sit extimatio de liquidis, ut ar. ff. de eo quod certo loco, nam si ibi habeat quod in mediocri vivat debet habere alimenta, ar. ff. in l. § igitur et l. collegiorum et ar. ad id ff. de negotiis gestis l. sumptuum et ff. de iure deliberandi l. actionem pro filio et l. filius et ar. C. de donatione causa mortis l. ult. Item quaero quando actio ex stipulatu recte intentatur si tamen quiamvis fuerit in dotem data, cum actio ex stipulatu competat ad recuperandum, ut dicas et sic in hac eadem actione notari, ne mireris si actio sua natura mutet. Per privilegium dotis natura et talis actio quae est bonae fidei de sui natura per pactum appositum incontinenti mutat suam naturam, quod sit stricti iuris licet pariat nova tamen prima informat, ut ff. de pactis l. iuris gentium § ii. et § adeo, et C. de pactis inter emptorem et venditorem l. ii. Item quaero an maritus teneatur restituere dotem si uxor decedat et filii ex eodem matrimonio sint. Respondeo refer de qua dote loquitur an de adventicia an de profecticia. Si de adventicia in qua non est dubitatio, item doctores tamen si extraneus illam dat dotem stipulatur vel paciscatur illam reddi ille solus habet actionem et sibi restituetur, alioquin sola mulier vel heredes sui puta filii actionem habebunt, et intellige dotem adventiciam quam dat aliquis extraneus. Et extraneo in data dote loquitur l. ff. de iure dotium in l. ea dat. si extimatis et ff. soluto matrimonio sicut dotem quae l. videtur contra, et non est contra, ibi illa si extraneus inter distributum, quod fuit appositum in ff. de iure dotium. Iustinianus quoque noviter omnes casus continet in l. i. sicut dotem vel casus fuit excepto et ideo in aliis non videtur providisse, ut ar. ff. de iniuriis l. qui liberatus. Si autem dos profecticia inquit doctores di

Nota sic casu vero ... tamen
determinatur
l. ult. C. de rep. dote l. si quis post hoc ita
po. ac.
po. rei.
Item tu promisisti dotem a nobis solutam
stante libellus
In his casibus in quibus potest sol. in constante matrimonio.
op
Contra
qo
libellus
Sic no. dns meus in titulo de rei uxoriae actione
interrogat
libell.
ff. ac. agitur

plur. q.
qo
qo
qo
qo

c. l. si plus quam. §. placuit. al. i. §. ubi sacrat. ubi in facto datum. ut ff. de prescript. ver. quod aqua aut pluvia dicitur que de celo cadit aut ymbre excrescat ut

… et quis sit perfectura lege ff. de iure dot. perfectura et l. habet que que ratione si pater quod dat stipulatur ignorantem illam sibi soli reddi et reddere et filie [illegible] ut ff. soluto matrimonio l. ij. Item quero quis ex necessitate l. mar. l. aut a. extiolo pacto querit act. ff. de prescript. verb. pater autem non stipulet ut i. l. pro dote una et ff. soluto matrimonio. quid dot. pro. et una que facit. Iuxta quod et pacisci quis mulierem dotare non cogitur quia fuit que pater qui filiam dotare cogitur i. c. de dotis. pro l. ult. Et alia ratione pater competit ipso iure actio ut dictum est quia actio non potuit innovari per pactum. In hoc et tamen qui non stipulet sibi soli reddi in quo est maior dubitatio si perfectura loquitur ad patrem reddere debeat sine filie [illegible] suum non filia in matrimonio mortua et ibi scrib. et de [illegible] et [illegible] fuerit iura pers. c. soluto matrimonio l. de

a pat. f. l. i distincte. dic. dot. debere reddere ad patrem ut alio. ar. ff. de iure dot. l. succ[essi]one. Item c. de dotis que lib. l. ij. et c. de [illegible] nec act. pat. est de bonis dos restituatur pacti. l. et pomponia salvi quam competit in beneficio legis. domino tamen pla. et o. inde habet ut dos perfectura revertatur ad patrem si liberi non extant. et qui mulier in matrimonio decedit al. liberi extantes illi succedunt. et dos remaneat penes patrem ipsorum quasi penes legitimum administratorem. ut c. de bonis mat. l. j. quia filii succedant in matrimonio. cum enim quia dos est proprium matrimonium mulieris. ut ff. de [illegible] l. denique filii succedunt. in act. sic in patrimonio matris. cum successione ab intestato. prima ca[usa] succ[essi]onis liberorum ut [illegible] de hereditate que ab intestato de. et autem c. et que alii. ar. ff. soluto matrimonio. l. post dotem que constat. quia filii et non pater in dote succedunt. §. ille silet ar. c. de re. iu[dicata] ueo. act. intellige. quia matrimonium solutum est divortio. ut est mulier habebit dotem. et si pactum esset factum ut dos apud maritum remaneret filiis superstitibus. ut ff. de dot. pro l. j. per. j. Tu elige de istis duabus utrumque tibi placeat. Illud autem quis quod nascitur hec actio est ex ipsa tamen que datur uxori pro dote repetenda de illa est que datur marito pro dote petenda. dicitur quia nascitur statim dote data. sed non datur nisi soluto matrimonio. et simile [illegible] in illis quod aliquod debet sub condicione quod omnino est eventura. sed tamen est obligatio et actio. ad. quia solutum non est non repetitur quasi indebitum solutum ut ff. de condi. ind. non. et si. et l. quod sub condicione. et l. sub condicione et relictum sub tali condicione que omnino est eventura. transmittitur ad heredes. ut ff. quando dies leg. ce. l. sicut heredes sed dos debet reddi sub condicione que omnino est illatura f. soluto matrimonio. quia in te nascitur obligatio. et actio domino tamen j. ius suum est nasci. cum soluto matrimonio si est similia notamus in actione tutele. et actio pignoraticia.

Rica. de aqua pluvia arcenda.

Contingit sepe quod propter opus manufactum in agro alicuius alterius predio aqua pluvia. j. aqua pluvialis nocere potest. Unde consultum domino illius predii cui aqua illa nocere potest per actionem specialem. s. per act. aque pluvie. arcende. per quam actionem opus factum tenetur destruere. suis expensis. et dampnum post litem contestatam emendare. si autem possidet opus ab alio factum tenetur prestare patientiam. ut destruatur. ut ff. de aqua plu. ar. l. j. et ij. et §. in summa. et l. si tertius. §. plur. et ult. Illud tamen in primis notandum secundum quod dicit dominus. G. mens Rica. ubi sic intitulatur de aqua et aque pluvie arcende. et de act. plu. ar. et ita multi libri habent sic et intitulat dominus. A. secundum hoc. Rica. tenetur de aqua que non sit pluvia. vel pluvialis. de aqua pluvia. de prima aqua dic. l. ff. e. t. l. si prius. et per. ij. de alia aqua tenetur totus titulus tractat. et tractatum de act. aque. plu. arcen. alii libri habent. Rica. sic de aq. pluvia arcenda. Sed est quod et illa actio competat tot sunt necessaria. Primum quod aliquis opus manu faciat. ut ff. e. l. j. §. hec autem actio. Secundum quod in suo loco illud opus faciat. ceterum si opus in alieno loco sit. hec actio locum non habet. Item et si in publico non habet locum similiter. hec actio. ut ff. e. l. j. §. hec actio in fine. et l. ap. trebatium. §. aqua pluvie. Tertium quod propter opus illud aque nocere possit. non tamen quod noceat non post litem contestatam. ut ff. e. l. j. §. j. et ij. et l. si tertius. §. Cassius. et ff. de stillicidio l. labeo. Quartum quod aqua illa sit pluvialis. vel pluviali admixta. alias hec non locum habet actio directa. si autem alia aqua dampnum dabit. locum habet utilis quoslibet et alios locum habet negatoria. ut ff. e. l. j. §. ij. aqua autem colorem mutat. vel incrementum. aqua illa cum aque pluvialis iungitur sicut contingit in illis fluminibus. ut ff. e. l. j. §. aqua pluvia. et §. in summa. Quintum quod aqua illa possit nocere agro non autem si edificio. vel oppido. vel domui. tunc enim locum habet negatoria. ut ff. e. l. j. §. inter sextum. locum est habet. hec actio dumtaxat in predio rustico. aqua nocere possit. propter illud opus sive oriatur aqua in loco privato. sive in publico sive in suo loco. ut ff. e. l. j. §. Item sciendum. et §. Cassius. et §. ap. labonem. Sed illud scias quod predio rustico locum habet hec act. Item ideo quod in predio rustico tamen hec act. competit et tamen cum est aliquis quod facit in suo. contra eum nullam habet act. Unde preterito dampno. specialissimam. habet. hanc. act. in predio autem urbano. locum habet negatoria. quod locum habet quotiens quis facit in alieno. quod iure fluminis facere non possit ut ff. si servitus vindicetur l. ij. §. Proculo. et ibi notatur. dominus tamen possit et forte habet locum negatoria. Sextum quod causa nocendi in animo. factum sit opus illud. ceterum si causa colendi agrum. et causa fructus percipiendi. factum sit non habet locum. act. illa. ut ff. e. l. j. §. de eo opere. et non habet locum quod iussu principis vel auctoritate opus factum possit nocere. vel cuius vetustas excedit memoriam vel cum natura loci vel pactum. ut ff. e. l. j. §. hec autem act. et §. illud hinc. et §. ult. et l. in summa. §. j. et §. Cassius. et §. Item labeo. §. ult. et l. ult. Item cessat hec act. si iussu principis aut senatus aut illorum qui primo agros constituerunt vel cuius extat memoria. ut ff. e. l. quamvis. Septimum quod opus illud sit factum ignorante illo cuius predio aqua nocere possit. si conscientie extitit. hec autem. ut ff. e. l. labeo. et l. si tibi ita. et l. in concedendo. Octavum quod dampnum futurum timeatur. ceterum licet tamen auferre possum. Nam si opus factum in meo. et sic venit pariter cum peiore. sit. non teneor hac actione ut ff. e. l. j. §. hec autem act. et §. de eo opere. et §. idem. ait. et §. denique simile alias. ff. de dampno infecto. l. paulus cum dampnum dicatur diminutio rei ipse. ut ff. de dampno infecto. l. ij. Ideo autem dicit quod dominus faciat in suo ad hoc ut locum habeat directa act. quia cum quis opus fecerit. Quid autem si fructuarius fecerit opus illud in fundo in quo habet usumfructum. numquam tenebitur hac act. vel numquam si alius fecerit opus in suo. unde fundo fructuario possit nocere. numquam fructuarius agere. Respondeo directa non agere nec perimetur utilis act. aqua. plu. ar. et agere tenebitur. ut ff. e. l. ap. trebatium §. ult. et l. si usus. Quid si colonus. vel precario ferre fecerit opus in fundo domini quis convenietur. Respondeo si fecerit sciente domino. tenetur de hac act. quod destruatur. et si eo ignorante tamen prestabit patientiam. ut opus illud destruatur. ut ff. e. l. quamquam. §. j. et §. idem ult. et l. si colonus. ipse autem colonus seu precario tenebitur interdicto. quod vi aut clam. et si per se ipsum et pro toto tenetur. ut in predictis. l. Quid si extiterit non fecit. Respondeo prestare patientiam non si sit ille cuius heres exstitit. ut ff. e. l. si tertius. §. ult. Quid si socius. Quid si unus dico non nisi pro parte patientiam prestet. ut ff. e. l. expro. et l. si unus dico. Quid si tu mediante alio et minuet te opus faciat. Respondeo cum utroque agere possum hac act. vel ff. e. si tertius. in principio. Quid autem si sedes non innovatur. sed patiatur ut predium suum [illegible] minuatur. Non videtur quod possit agi. quod secundum [illegible] q. nullum opus. ut ff.

e. l. iur. 3. §. h' aut act. Ro cotum tm agi pot. ut ff. e. l. sup iter aliem. 2. §. ult. h' e q patitur aliu duci n suo noie p arena. seu uoluntate act mader Jdo n tenet hac act. Jt n negatoria. q̄ n dic sup fluuit. obi possi. in diligit. ut ff. neg di to. pm. hic. l. 3. §. Siquis cloacā 2 h' notat dns ms. i leg. illa sim. Jllud aut nota. q' qnot. op manu fca. aliq. fluit aliter q̄ na solita sit fluit locum ht h' acto. sm iuuatur agri. l' faciat ma iore. l' ciniore. l' e pmd fac aq̄ reduudare. ut ff. e. l. 3. §. h' aut act. in siulq̄ plauta. salma 2 pp h' aq̄ restagit. 2 dicimo noce possi agi. l. act aqua plu. ar. ut e. l. §. de eo ope. istu siuq̄ dns ms. quia h' cum opere possi. act. aque. plu. ar. imo poti obet opere. act aq. plu. n. ar. n agi possi. c̄ illu. ut n acetat. No act i poit p a qua n arcetur. Nec obstat qd nocet. act. plu. a qua. ar. na. 2 acto adexhibendu. 2 rei. vendi. dolo so. 2a eos qui male fid tigna. iiuxere. ppoit n ut res exhibeat. l' uin dicet. sz ut iuxere. c̄ eo ili c. licet tn alit imuar. ut ff. de rei. uen. l. q̄ restitui erit. 2 ff. de tigno iiucto. l. 3. §. ult. Jt act eo ldi ud. pflumb. 2 fructib. perpetis. n pdimusioc. faciend. pluq̄ ppoit. ut ff. eo. dinis. l. iiij. § simil. Jt act exepto. opere. ad apletā act. 2 ad dis soluend. ut ff. de acto. ept. l. exeto. §. l. 2 §. n nuq̄ vn diffinitim nois prinatur. reliquem. ut ff. de hr. pet. l. 13. Jnhac aut act acto uuet. hu is poituoib. Ego dico q' tu fecisti op manu i pdio tuo. Jt ppt op illud aq pluuia nocet pot. pdio mo. Jt pdm illud au noce pot. e. rustici. Jt illud op fecisti aio noced. Jt illud opus me iguorante fe cisti. Jt ppt op illud aqua pluuia in nocē pot. Eo reus inat talib poitiōib. Ego dico q' illud op natr ita se ht. Jt tu fecisti in pactu illud edifi ciu. cui n extat memoria. Jt illud edificiu luciu iu t. aufert. Jt domi tua tua e oinita. illi pdio i cui edificiu loco illud fcm e. Jt illud op fca te. scien te. Jnhac. aut. act. ocipiet acto. sic libellu. Ago c. R. d. G. qui tale op fec i pdio suo. ppt qd aq pl uuia. ag. mo dapnu. dare pot. l' pdio mo noce pot l' peto. illud op admoui 2 dapnu. q' post lite. o. c tigeit. resarci peto. pope de struct. ppono. act. aq plu. ar. p dapno. post eo oigete ppo offm Judicis qr rite ocipiat. libellus. dic. l. ff. e. t. l. 3. §. 3. 2 13. 2 §. de eo ope. 2 §. i sima. 2 l. simi. §. offm. Sz. n indr q' libell' bn ocipiat. pp duo. 2 i primis. p l. q' n pot ind in iudiciu uenisse. l' ueire. q' post lit ot. oig. Rsq' alia i t pell. mor op e. ut ff. de iu dit. l. n pot. Jt de his reb q' uenture sut iudiciu i stituu n pot. ut ff. de iudic. l. n q̄ ue admodu. No l. pdem. n pot. n obstat. q' loq̄t i re. pesu. alia cetum uenire sce. ut ff. de aqua. plu. ar. l. i cetus §. ult. 2 ff. de edilic. edito. l. ediles. 2. §. ide sciedu. Jt l. illa uo q' ue admodu. n obstat. q' res illa finie n i iudicio q̄ nullo m aduen. cetu si icipiat obti neit i iudicio. 2 id q' futuru e. ut ff. de petitio. l. ostitu. §. 3. 2 ff. de poiti. l. j. §. n tn Jnhac aut psen que ueni. id q' futuru e. ido ppt naru ip sius. actus q̄ tn futura dapna respic. licet occal. e. respiciat ptita. 2 ut ff. e. l. acei. §. Jnh' iudi cium. 2 h' ido. q' op ia fcm erat. Jo si futum dap nu ueni. qd p' lit. ot. oig n e mirum. Jmo i ps q' i hac act ido admittit acto. q' solu futu dap nu timet ut dcm e. Jt alio i m opponit. esto q'. dapnu post lit. o. oigeit ueiat offo. iudicis. ut dcm. e. qre habet expssa mentio. de offo iudicis. i li bello n indr ppt duo. Jnprimis q' si n petet i libello nichil hominus tamen si dapnu post lit. o. oiget. o ffo iudicis ueniret. sic gnale e i oib; 2 maxie i his q' offm iudicis osri. acto. Na dic. Jtem. q' ea q̄ aut lite ot oigut. noiam sut op hendeda. Que aut postea oigut ualo pueniet ad offm iudicis. sic ili e. i struc tib; 2 expesis. 2 aliis q. d. ualo pueniet. q' si n petat i libello dnu m fiat mentio. i iudicio. nichil hominus ueniut. ut ff. de edilic. edito ediles. 2. §. Jt sciedu. Jt i alio m opponit. neq' act. opponit eu offm iudic. ob sufficit si sola act ppoit. ut iuuat q' me. m. actoe. d ff. q' me. ca. metu. §. exh edco. ut e. de poiti. l. iij. Cuius ppt metu illaz. ocom dut libellu siplicit. sic ocipiedu. Ago. act. aq plu. ar. ut op fcm obeat a mouer ppt q' aqua. plu. pdio mo nocē pot. ppe acta qua. plu. ar. n facit mentione i libello. de offo iudic dut tn si dapnu oiget post lit. postea dicat iudic dnie iudex dapnu tale oug p' lit ot. reduxami h' ad memoria ureum ut u offo obeat eu 2 i ucterumari q̄ illi dapnu odepnare. nob. aut indr libellu bn ocipiu. de iure. Jo ib. e neq'. aliquid uenet offo iudic re cete i libello ppone. offm iudicis. Ubi gra uitari exeplu nob. i rei ui ueiut. offo fruct. Judic. 2 n uuet. act nis. uenit ia eu ... 2 hoc fidz sic petitio heditati ts. si illa e stricti iuris. 2 tamu offo iudicis ueiut. fruc t e pcipiedi. nuale fidi. 2 si n tutulo. ut ff. de rei. vn si restituetur. Vnsi i rei. vendice sic re tale peto per rei. vn. eu fructib. pcipiedis. p re. rei. vn ppono p fructib. offm ere n erratum. Si aliqs immit tat oues l' alia aialia in tuu pdiu 2 depas scit ordeu l' frumetu tuu glande l' alios tuos fructus opet acto d pastu pecoris. 12. de pastu pecoris.

2 aliquis i mittat oues. l' alia animalia i pdio tuo 2 d pasat frumtu tuu. l' ordeu. l' alios fruct. l' glade opetit p ea act q̄ uocat spal. noie d pastu pecoris. ut ff. de psc. ub. l. q̄ finadam. §. ult. m q̄ l. soluimi. de noie illi actois iueies. 2 itelligat noie glade oe fruct otinei. ut ff. de glande. leg. l. vinci. lig. l. illa. q̄ finadam de gland tm loquat. Jt licet tm loquat de pecore. itelligat t de oib. animalibus. q' que pasat cu noim pecoris. sit nom gnale optiedes oues 2 boues. 2 uniusa aialia capi. ut ff. de edilit. edito. l. ediles. dut. §. uimtoz. Vt ad hmoi acto i opetat. tot s necessaria. Jn pmis q' aliquis immittat pecora. i pdio tuo. Secudo quod in tuo pascat glande. alioqn si glans. tua cecidisse. i pdio mo intrno. 2 ego in misso pecore depasto. n ht locu d pastu pecoris. s ht lo cu in fcm. ut ff. de psc. ub. l. q̄ finadam. §. ult. 2 hoc q̄ si sin dolo. alioqn si dolo imisi locu ht act. ad exhibn du. ut ff. ad exhib. l. ult. §. glan. Quod aut si oues me e. d pascat sin imissione mea. Nuquid ht locu h' act. Rn. dns meus. q' locu ht util. act de paupie. di reata eu n ht locu. q' dapnu n e datu. c̄ nam. 2 sic uba dicitur eu q' sua locu hat. locu ht utilis. ut. 2 al ff. siquadru. pau. fe. di. l. 5. pst. de pastu pecoris n ht locu q' illa re locu ht oportet ut oues i ecommital. ut dcm e. acto. l. aqil. n ht locu. q' illa re locu ht. q̄ dapnu fit p iniuria. ut. Jnstit. ad l. aquil. circa pnc. ar. animalia. n possut dapnu dare i iuria. cu sensu careat. ut ff. siquadru. paup. fe. dica. l. 3. Jnhac aut act acto 2 sic ponat. Ego dico q' tu imisisti pecora tua. i pdio mo. Jt illa pecora oiuderut glandes meas. Eo reus sic po nat. Ego dico q' pecora q̄ d pasta fuerut glades tuas.

Ho
. aquā
. ut uel pmi iiozo
. quid
po
lxx q. sequi una pro dao. p ssao. ut ff. pro ssao. l. sp sed. aetao. q. 1.
po. Rei.
. dapnu
. ua hrē. jo notu stato tpr. jo ua to tpr stotu sio hedificau
. on op illud i p'sm ua stotu peto restitui
op
po
libell.
. ce
. cu ce
. c. d. rei. ui l. certu
12. de pastu pecoris.
. acto
p
po. do.
po. Rei

p

∴ a glandes meas ut frumentum vel ordeum meum

fuerint etc. Item pecora mea ipse item nocuerint. Item glandes tue salue sunt. Competit autem actio sic libellum. Ago contra R. quod cum in misit pecora sua in prediu meum, depastus vel pavit vel comederit. Unde dampnum illud quod extimo x. in restitucionem peto, ipso actione de pastu pecoris et sic recte concipiatur libellus, ut dicitur l. ff. de prescriptis verbis. Qui fundum [illegible]. Sed videtur quod actio ista non possit competere, nec possit esse de pastu pecoris proprium nomen actionis. Certum est quod dampnum datum est a corpore in corpus, quia pecora que corpus sunt dederunt dampnum in frumentum meum vel glandes meas. Sic habet directa actio legis Aquilie, ut Inst. de lege Aquilia. Quis [illegible]. Pro non est verum. Hic quidem cum dicas dampnum datum a corpore, et est verum a corpore hominis, qui homo potest dampnum iniuria dare. Ceterum si corpore animalis, tunc locum habet de pauperie. Sed quare non habet locum in hac eadem actio notatur. Item adhuc opponitur: nam videtur utilis Aquilia adesse, ut [illegible] est legis Aquilie, Aquilia de hiis que pasta sunt, ut C. ad l. Aquil. de his. Pro quod ibi dicitur ad extremum intelligitur de pastu pecoris, quod de ista de pastu pecoris ad similitudinem l. Aquilie est inducta directa, et non utilis non possit locum habere, quia corpus non est lesum. Tamen tantum est idem est in re tua non mandat, unum ut bibat. In quo casu sibi de ea dixissem si dampnum locum haberet utilis, ut ff. ad l. Aquil. qui occidit. §. Si quis unum [illegible] si animal locum habet de pastu pecoris. Quoniam dico esse proprium nomen actionis ex l. xij tabularum descendere, ut in predicta l. qui fundum. Verba legis [illegible] conistit dominus meus, licet Accursius [illegible] proprium nomen actionis, sed dicatur utilis Aquilie actio pro l. illa C. ad l. Aquil. de his, sed l. illa loquitur qui glandes immature fuerint, et forte utilis Aquilie. Si mature de pastu pecoris, ut ff. ad l. Aquil. l. si servum servum §. Iul. ult. dicitur ut predixi. In hac eadem actione. Item queritur quomodo debeat extimari dampnum datum in frumento, dum est in herba. Pro in duobus modis vel expectabitur tempus messium, ut sciamus quantum ex simili frumenta habebit, vel considerabitur quantum fructus in anno preterito fuerit habitum pro primo est. Habes ut ff. ad l. Aquil. l. in l. Aquil. si id tamen et ff. de tabulis, cum [illegible] locum. §. Compensando. Item numquid dominus dando noxa liberetur. Pro si ipse inmisit non aliter ergo, ut Inst. si quadrupedem [illegible] dic. ff. de noxalibus actionibus.

Si aliquis in suo testamento legatum reliquit, competit legatario actio ex testamento [illegible] et actio.

Accidit aliquando aliquem testari et heredes instituit et legata reliquit et heredes noluit legatariis soluere. Ideo legatariis varia sunt tributa actio, scilicet actio ex testamento quae personalis est, actio in rem scilicet rei vindicatio, et actio ypothecaria. Per quas legata consequuntur ab herede, ut C. comm. de leg. l. 3. et ff. j. de leg. l. in cum filius §. varius de prima in rem actione et actio ex testamento et aliis duabus dicemus aliquid, quia plene diximus de natura ipsarum generaliter superius. Dicemus unum de actione ypothecaria. Unde adhuc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Primum quod aliquis faciat testamentum. Secundum quod persona sit talis que possit testari, quia si sit ille persona que testari non possit, ut Inst. quibus non est permissum facere testamentum et ff. qui test. fac. l. si filius. §. Tertium quod in illo testamento instituatur sibi heres qui est caput et fundamentum totius testamenti, ut Inst. de hered. inst. et ar. ff. de pign. l. si superius et ar. C. de fid. j. omnissis l. cum quidam. Quartum quod talis sit persona legatarius que possit capere ex testamento, alioquin legatum non competit, ut ff. ij. de leg. l. sin. Quintum quod testamentum sit factum secundum iura, ut ff. qui test. fa. po. l. si quam. Quoniam qualiter autem fiat testamentum, concurrentibus vij rogatis testibus, et qualiter alie sollempnitates debent interuenire, dicitur l. C. de testis l. hac consultissima. Sextum quod illud testamentum sit integrum. Alioquin si ruptum fiat et irritum testamentum. Pro ut in predicta l. hac consultissima. Immo plus est si in eodem testamento confirmatur primum nunquam aget non esse. Pro ut ff. ad Treb. l. si quis priore. Quid autem si aliquis faciat codicillos in quibus non potest heredem quis instituere, ut Inst. de codicillis §. ult. C. de codicillis l. hereditatem in codicillis relinquat legata. Quae actio legata relicta petuntur. Respondetur dominus meus utili ex testamento ut conditione ex l. C. de codicillis l. ult. Pro prima actio facit ratio, certum est quod legata relicta in testamento petuntur directa actione testamenti. Testamentum enim in quo est institutus heres, est una nostre mentis sententia, ut ff. de testibus l. j. Testamentum enim dicitur uetus codex. Codicillus autem dicitur paruus codex, in quo licet sit nostre mentis testamentum. Ad id quod maius est scilicet ad institucionem heredis, in omni loco non prima actio faciat. l. ff. de codic. ex l. unica. Sed questio procedit quoniam in codicillis aliquis per obligationem relicta est heredis, puta per fideicommissum quod res propria actione possit peti legatum et qui bona testatoris possideat. Quid est si primo instituere noluit ad uerbum? Qualiter consulenti illi cui debet hereditas restitui? Qualiter et consulere legatario. Pro illi cui restitutio debet fieri per fideicommissum consulitur utili Trebellianis, ut ff. ad Treb. l. 3. §. si autem senatus consultum, et sic si non restituatur, legatarii ab eo petere legatum. Quid autem si ille cui debet hereditas restitui noluit primum competere ut sibi restituatur, primum non adiit quod faceret legatarium. Pro ideo quod isto ut non possit legatum petere. Quid si forte instituerit in codicillis ut alii restituatur vel illicitum debet restitutio fieri. Sit primum qui possit ab intestato possidere. Pro et legatarius petit legatum, pro illud si omnia et cetera. Quid autem si nullus in codicillis sit institutus vel non restituatur, sed tantum legata eius in codicillis reliquit, quomodo facient legatarii que consequentur? Quae actio in terrabit. Certum est quod in codicillis solam legata possunt relinqui et specialiter propter legata relicta sunt instituta heredis invenientes fuerunt sollempnitates codicillorum, ut Inst. de codicillis. Pro iuli cum tale invenio consilium quod cui bona testatoris possidebit ab aliquo aut non tum possidentur, perpetuum est remedium vel petere missionem in bonis actione iudicis, ut ff. ex quib. cau. in poss. ea. l. 3. Vel petere dari curatorem in bonis, quia loco heredis conuenietur, ut ff. de cura. bonis dan. l. 13. Si autem bona possideat ab aliquo tunc legatarius aget ypothecaria cum est realis actio competit legatario, ut dicitur est ista sola competit, quia datur in rem et beneficio legis. Prima est scilicet ex testamento dari non potest. Illa est cui sit personalis datur solum in heredem, cum est obligatus legatariis ex quasi contractu. Item rei vindicatio non possit competere, quia tunc illa competit quando hereditas est adita, tunc dominium rei legate transit in legatarium, ut ff. de furtis l. Aliter quod heres non est. Item illa tunc locum habet quando res propria testatoris fuit legata, et transit dominium. Hic autem fuit quantum relicta rei vindicatio non habet locum. Restat ergo quod sola ypothecaria competat. Quid autem si heredis instituatur et non conuenit. Secundum v. pone numquid legata relicta potuit petere. Pro non, quia noluit facere testamentum et non codicillum, ut ff. de testamentis et non codicillum non rogatum fieri. Valent ab intestato, ut C. de fideicommissis. habet eam quoniam vel non derelictum sit, ut sint ualere, sed uoluntas ualere testamentum ualeat saltem iure codicillorum, tunc petit utili ex testamento sicut ex codicillis vel conditione ex l. ut dicitur ut C. de codicillis l. ult. quia l. quidam male intelligunt, quod dicunt quod si aliquis egerit ex testamento non potest agere ex codicillis et e contrario non est verum. Immo l. illa loquitur quando ex causa uoluntatis non lebat quoniam agere ex testamento et ab intestato, quod prohibetur in l. illa. Alioquin cum sit diuisa, mutua si egit immo aurelo possit postea agere alio, ut C. de codicillis l. sin. et §. de inoff. test. cum quando. Item quid erit si ex lege origo. Quoniam aliquis non instituit heredem, sed tantum reliquit legata pura in codicillis. In causa reliquit aliquem distributorem per quem nullus omnia legata solum que conueniet legatariis. Numquid illud si de commissario et que actione. Numquid ille distributor cum loco heredis hanc questionem ad iudicium [illegible] et uidetur quod ille distributor habet loco heredis. Patet quod ad falcidiam non.

∴ Sicut pupillo tribuitur tutoris ut C. de admin. tu. Persecucio actio in dote ut C. de rei ux. act. l. unica. Actio in aliis casibus C. et ff. in quibus ca. pi. ta. 9.

∴ Iure alicuo locus publicaniam ut ff. de publicio l. l. situm

It non pot compelli qr quatu aliquo honoratus tam cu possum honorare ut ff. y. de l. impr.

C. de epis. et cle. l. ult. et l. siquis ad clmada. et i aut de eclesiasticis titulis. § Siquis aut. coll. ix. et c. de dona noib. l. siquis p redeptioe. Optimu e. ar. i ff. de alim. leg. l. penult. et l. alio. Compelli e pot tal distributor ut i aut. de ecclesiastico ti. § siquis aut. et ar. i ad d. ff. y. de lg. l. si fun. § qui magistratu. Ego unde nisi sit loco herdis n possit copelli quod pbat. p. l. ff. ad trebell. l. luci. § meuia. It si testatoy placuiss eu fo re hde scilli. ut. c. de caduc. coll. l. unica. circa fine et qr allegat. p parte alia i cunb. spalib. loge p fauore captiuoy ut paupm. et alumnoy qd po tuit ex testato. s. facere hde n licuit. q uoluit odi nat distributore ut sit loco herdis n potuit. unde tn mod qd distributor quod ille mapulia uocat. cuiusq sit. hrg. q quata possit retine. q si testato indrai uoluisse. minus e. quia hrs quatu adh ut falcadia non possit retine. It quatu adh ut n possit uende l distrauere. ut. di. l. ff. de alim. lg. It quatu ad h mido ministerio unt. ut ff. de lg. l. sig tacio. x. plu e quia hrs qr pot copelli ut addat et bona distribu at ut i aut de ecclasticis titul. § Siquis aut. licet al hrs n possit copelli q adat. ut. c. de iure delibe. l. n eius. cu adito hrditatis i sola si uolutate osi stat. ut ff. de acq. hr. l. adito. It dico et isti distri butore copellendu ex quo debz alii restituere. sic ia lio hrd. q. copellit. p trebell. adire. l. restituere. ut ff. ad trebell. p cogi. It ideo e qr al hrs n possit copelli qr cu possit hr emolumetu. s. quo ad fa lcadia pot illi renuntiare. sz si e loco herdis quas ac tioes intentat et quib teneat. Ego credo ipm hre uti les et enim utilib. sic i fidez comissario. cui e restitu ta hrditas. ut Instit de fidei comisso. hrdi. et ff. ad trebell. l. i legatario et hs q hr utile actioe. quia testat hunc directu. ut c. de legatis. l. ex legato et ff. de petit. l. pat. ex q e testato illu reliquit di stributore. unde sibi q agat et queiat qr tal e l. obligatiois. ar. ff. de solut. l. ult. quatu eni ad effectu hrs e p quia null de quib dicitur. ut ar. ff. q cu eo. l. si filius. alioquin. si distributo n ageret n queunter et hrditas eet. i onib qd e q liqu. ut ff. de petit. hr. hrditas. ia nullus eet quo queuntur. de bitores. hrditarios qd eet iniq uum. credo g firmit distributore. hnt hrdis lo co p aliqua pdca. et quia uideo quod cuiato dat bonis habet loco hrdis. qr hr utiles. actioes. ut ff. de fidei. lib. l. ii et iii. It qr an hres ul distributo teneat dare istu legatario q ptinet res. legitur. et uidetur q n. ut c. de fidei. l. Iulia sz. l. illa i tellig qn pars pdioy legata erat. dum cu maior pars remanebat penes hrde. Ideo dat i exepla. alias. si uniuersu pdiu sit legatu. credo h erede dare debere istu. legatario cu hrs de eius e n teneat. ut dicetur. i. ut. ar. ff. familie cete istru. et l. sig s. et ff. de fid. instru. l. si cetab ul. n ob e. l. ff. de act. ept. l. tutel. hrs. et l. credi to qui tenet. uendito exibe. et n dare. qr uindi to de emet. tenet. dico g hrde. dare istu legat tario. ar. c. de libal. cu sic. et c. ad. l. aqu. l. si pdioy. f q uno m. l. illa itellig. Nec obstat l. ad trebell. luci. § meuia. qr nepotes qb de bebat boa restitu. n queiat. ad. xx. u. a. et io de fidei n agit illi distributores alias agent act ex testo sic patz p iura supiora. In ha c aut act qcipiet acto. sic libellu. ago. c. e. q. m. hrde tita. qui tm re tale testo

suo legauit quas m dari peto ppo qr cu act. ex test. q sic recte qcipiat libellus dic hi. c. coia. de lg. l. 1. et ff. ii. de leg. cu filii. § uarius. Sic qcipies libellu qn hrs n fuit i mora. ut sic n debeat haberi ro fructuu certum si ipse fuit in mora retenta pma forma libelli adderet peto re illa m dari cu fructib in pceptis et p. si fuit quatita legata diceret peto illa quatitate cu usuris. h que uenuit que frequentatae consuetudine re gionis. ut. ff. de usur. l. usure. Sz hinc libello sic obicit. aut e legata res certa puta domu talem. ul tale pdiu. aut incerta puta lego stichu. ul lego fundu. aut qua titas puta. x. It aut res legata fuit pa testatoris au aliena. au legau ea sciens aut ygnorans. Si res certa fuit legata ppa fuit testatoris ingtinenti legatarius ab adita hrditate hr rei legate dnium. ut. ff. de furt. l. actio. et ff. ii. de leg. legatu. si g hr dniu g hr rem. uendicat. ut. c. coia. de lg. l. 1. si g res e sua. qm re sua per actoe psoali ex testo. cu res nris reali actioe petam ut i inst. de act. § 1. It si fuit aliena hr legatarius pu blicianam. ut. ff. de publ. l. 1. i fin. et illa e in rem et simul e obiecto et hoc qui legauit sciret poe n qmcte. certum si qmcte siu ygnrauit ualet. ut. c. de leg. cu eu aliena. et hoc inre que e altius n hrdis re siu sci uerit si ygnrauit fore hrdis tenz legatu. ut ff. y. de lg. l. unu ex familia. § si re. It si fuit re icerta legata puta lego fundu. ul domu n uir q ualeat legatu. ut. ff. de uur. § ei pdmortuu. et gene alcio. It si fuit relicta quatitas pone. x. aut fuer illa. y. relicta in spe aut i gne puta. x. si i spe que sut in archa tn ualet illud legatu qadmodu si re certa te statoris fuiss legata. ut. ff. 1. de lg. l. h certos. ead insu rg oppo sic in re alia legata. Si aut incerta. x. puta i gne fuer legata n uir q ualeat legatu rei icte gne sic dcm e. et ita qcludo q in aliquo casu possit acto ex testo qpete. Ego lic subtiles sint oppositioes tn in oib casib locu hr acto ex testo. Neq e legatu ten acto ex testo intendr. et sic uidam de singlis. Si eni re testatois pa leget et dniu transeat ab adita hrditate in legatariu ut dcm e. tn acto ex testo qpetit. q hrde ut legatario. p. alligtz. lic e dniu legatario sit acqsitu tn posso n eqr. n spaler. p. sibi tradat sic al in hrde adeunte. ut. ff. de acq. p. l. cu hdes. ff. sigs. t. lib. ee. iussus fu. l. 1. § scevola. ead Ego. i re aliena relicta. It si fuit res icerta locu hr acto ex testo. Nec obstat q oppoit res icerta n pot legari. Ego. l. imo pot. ut. ff. de lg. 1. cu incert et l. legato. § 1. et q lg ff. de iur. dot. cu pat intelligo duob mois. ul qn te stator uolebat relinque certu et sic legau icertu. ut et al ff. de u. obl. l. ita stiplat. Ul e n ualz. ut. ff. 1. de lg. l. si dom. § 1. e et alia ro qr legatu icertu nullu in domo. si nulla hr que det. quia q domu n hr h dic. l. illa ul dom. In fundo io q a cu destinatoe patz fa. qstituit pdia. u. ff. 1. de lg. q inrez plz digitu ne dare. J. mo dicu q n qpediret legatario. In reb aut alienis re lictis i gne ten legatu et titutat acto ex testo. et sic ce lsat oppo in qtitate relicta. It ineo qd oppoit i libello de fructib et usuris. si oppoit quia n uir q aliquo m plz peti. certu e q acto ex testo stricti iuris e. qr n qmuenit int bonafidi iudicia. ut. i. inst. de ac. § actu. et ff. de doat. l. cu qui doatioe. uni n aduocat neq fruct. u. i. pdca l. cu q doatioe n usuras qr stcti iu ris iudicis n petit cu incultu stiplatois. ut. c. de usur. l. quauis. in solis e qtrtib bonefidi ueniunt usure ex sola mora offo iudicis. ut. ff. de neg. ge. l. si pupilli § ult. et l. quia. que usure petut quasi

... nec obstat l. ad trebell. luci. § meuia ne potes quib debebat bona restitui n puenerunt ad xx. u. annu ...
q. io agitis illi distributtores ul agent ex testo. act. sic p3. p iura supiora

facit infra · ut ff. de lg. y. l. sicut tacio. x. · Ipm psume legatariy quenire pmum pocius in hoc tn n est hrs. · facit infra · iste distributor · libelli · et ut ff. de cura. lo. dan. l. y. § cu bona aduenit eu libertatu qsua dare hrs loco hrdis · libellu. · in legauit. ut. ex.

nit ee. ut ff. pro socio. l. socio. q. Pro act illa licet
sit stricti iuris. Imitatur tn. na ldes fidei quantum
ad hoc ut ueniant in ea fruct. et usure. ut C. in quibus
cau. in in. re. n. ne. l. Iminutionem psona et ppea i retula
ff. Item C. de usuris et fructib. leg. et fidei commissis et li. i
de omnibus in hac act. pp similitudinem quae est restitutionis
ut C. de sacr. scis eccl. l. 3. cum publica utilitas hi expo
stulat voluntate testatorum oppleri ut inaut. de her. et falc.
Item quod quandoque ueniant hi fruct. et usura ante mort. Immo
uidetur quod ante litis. con. ut C. de fructib. et usuris. leg. seu fi
de. co. l. 3. ii. et infra pena si peto re. aut re peto. quando fuit
in m. et tr uenit fruct. ante mort. sicut peto te in
dominium. te. uenit fruct. et usura plus. con. dilligunt
ff. de us. l. mora at res legata est nobis dominium ma
xime si quantitas sit legata et magis cum petitur actio
certo pro termino. et heres est obligatus ex quasi contractu. ut de
et obligationum substantia isti consistit non ut res fiat non si no
bis dominium. ut ff. de act. et ob. l. obligationum substa. Pro i
hac act ueniunt fruct. et usure. ante mora rita notat
dns ns ultima. C. de usuris. et fruc. leg. fidei. ff. l. ff. 3. et
de leg. i. cum. i pnc. et ff. ii de leg. siquis. suo. et ff. de u
suris. l. equis. et l. hnnum. Et quod sunt usura quibus dam male
quod plus uenit putem codicis de usur. et fruc. non est nec in
cum itelligunt illa. Iuri quod ueniat. post lit. con. sub. audiq
an lit. non fuit i mora. heres. ei. poit. quod hic est i mora. C.
de usur. et fruc. leg. l. ii. et ff. l. e pluc. p. l. fale. l. cum filei
dic. Immo plus quod etiam heres plane fruct. distincta similiter
est et equanimis qui non fuit appellata in te appellati
ois. Immo iniquanimis. te tenet de fructib. percipiendis
Si autem lit. con. heres fuerit i mora. licet difficile sit. ut mora
non perdatur prouinciat admidet. ut ff. de usur. l. 3. fidei com
missio pstatione. Item ultimo. quod quia legatario de liunt
pro re legata petenda rei. uel ipothecaria sit res est mea
illa tm dica. ut ff. de rei. uin. l. in rem et l. solum. s. ult. et ff.
de auro. et ar. leg. l. quint. s. argento. Si autem res est mea in pi
gnore est non pot. ut ff. de reg. iur. l. nemo pignus. et ff. de
recept. rei. iudicat. l. exceptione. s. latini. bagus. Pro duob.
modis. pmo. quod i diuisis casib. competit pro re legata ypothe
caria in aliis reb. testatoris per copllatam hereditatem. ut solua
tur in legatum. et hoc ypothecaria qui quantum legat. ut
at. et peradet te hoc re uindicatur et ypothecaria. Hec est in
re quam uolo hic origo. nam talibus est quod res mea est pignori
et pro eadem re. dat in re. uel ypothe. C. de iur. dot. l. in reb.
et C. ad equa subiact. restitutionem. et ff. de act. ep. l. Iu
li. s. offerri. Quod autem in libello dicit re legatam peto dicitur du
o nota primum quod hi act ii i plum competit non i cau. qui legatum
fuit relictum. In uenerabili loco quod negante dat act
i duplum. uel Iustit. de ob. quod ex q. 3. ori. et C. de fidei com
missione. et Iustit. de fidei com. her. et Iustit de act. s. item
scdm quod heres de re te tale dat. quia faciat accipi
entis cum ibi dare sit accipientis facere. ut. Iustit de act.
s. Sic ii. discerat. et ff. de ubo. ob. l. V. au n app. ut. s.
ult. tenetur ego dare. et n. tale. Nunquid quod si res legata eui
ct. tunc heres de euict illi legatario. Pro aut res lega
ta ignis. ni ipse siguis te de euict tunc q. non inidet re
dam. quod ita dat q ad uocet. ut ff. de euict l. heres sis
inus. Si aut reliquat ipse re de euict non tunc tale re
de re. sibi est. ut ff. 3. de leg. si alus. s. heres. et l. si
unus tan. i pnc. In eum tm illa fallitur. et C. de ii. off. te
stam. s. 3. v. et eo i illteo filio ipse res data si euicit
ag de euict. Item i alio cum. qui res plegat igitur unu fili
orum filius i titeris. ut ff. ii. de leg. l. cum pat. s. euict. Et
si res plegata et euicta. et id de euicta hic iore res ipse fu
it plegata alteri. et id de euicta non ag quod hi plegami

ut notat ollt ubi sic dixit. R. id de euict.
uo agatur.

ut ff. l. de l. uo quocumque. s. 1. al. si
domus. s. de euict.

media pepie et liuore sit ferres. Si aliquis promittat ali
cui aliquid incert. compet ei actio ex stipulatu. Rubrica.
Omnibus frequent. quod aliquis promittat alicui act. ex stipulatu.
aliquid puta facere domum scribere codicem competit ei illi actio ex
stipulatu. ut Iustit. de ubo. ob. i pnc. et ff. de ubo. ob. l. V. aut. s.
1. Vn adi ut act. i opetit tot sunt nectria. quot diximus. Si de ca
ondic. quod oritur. ex stipulatione. Est tamen necessarium quod illud sit i certum. quod
stipulatione deuenit ut dicitur est. Vn et poitiones ita notat i hac act sic
et talia. In hac aut act concipitur actio sic libellum. ago. c. P. 3.
quod. qui promisit se scripturum in codicem. uel facturum in domum. ut in au
non fecit. ago quod eum pro. act. ex stipulatu. Quod sic recte concipiat libe
llus pbat uera pda. ubi tn ignorantes. ponunt ita act ex
stipulatu. Sed male immo debet pponi actio ex stipulatu. ut Iustit de
ubo. ob. i pnc. ex stipulatu est. hi pprium nomen actionis. Ex stipulatu
non est nomen proprium. nam promittens promitto hi est stipulatio. Ex hac quod i
platur orit act ex stipulatu si i certum i stipulatur deuenit. Sed quod i
primis an quod tenet ex stipulatione teneat ciuiliter et naturaliter. dns ms.
quod sic nam ois stipulatio et ois hr naturale obligatione i se. ut ff. de
pactis. l. 3. et ff. de fideiussoribus. heres. s. fuo. quod ois stipulatio hr naturale. Ve
rum aut diximus. illum obligamus. sola ciuiliter. p. l. Iustit de act. s.
de pecunia aut constituta. et ff. soluto matrimonio. quod diuiso. s. 3. Item si
stipulatio hr ciuilem naturale et naturalem obligationem. quod ergo dico de iu
re ciuili. Pro pp sollenitate uerbor quod sunt i iure ciuili
uili. Nam cum aliquid auditum uel destinatum uel ciuile. efficitur
ut ff. de iust. et iur. l. ius ciuile. Tunc libello sic opponit.
non est uidetur quod actio ex stipulatu competat sed condictio i certi quod sic proba
ex stipulatione oritur due stipulationes. s. certum et i certum. condicere. Si i certum
deuenit i stipulatione debetur oritur. condic i certi. eadem ratione. ut ff. de ce
rti. pe. siquis certum. Nam non eadem est ratio et id. Ius ut ff. de iusto in te
sto. l. iii. et C. de constit. pec. l. ult. Pro de plano occurre non i certi
condictio nunquam meretur eum liber uocari aduert. non est et proprium nomen ac
tionis nam i uerio condicere i dominium uocant condict. i certi. ut ff. de condit
i d. l. si. et ultime puta. s. ult. Item i uerio condic i certum uocat certum
ut ff. de condit. sine causa. l. 1. Quod sint et act. ex uindicato i certi uocant.
ut ff. de usuf. et q. re. quod usu. con. l. et ibi et i hac opinione est dns
ms. az. dic. condic. i certi est proprium nomen actionis. quod ut unum est
i obligatione ut i pdcis. l. pr. quod non i certum deuenit i stipulatione.
ut est dicit dari ex stipulatu sic notat i pdcis l. de condit i deb. si. et si
ne puta. quod hi modo occ. non i certum deuenit in obligatione ager ex stu
platu. Quod aut i pdcis l. notat dns ns non uidetur. neque quod i alii
is casib. i certi condic est proprium nomen actionis. pr quam i stipulatione q.
non est te. quare i stipulatione non deberet oriri. i certi condictio pp ulti
tum non est tale sibi. quaestionem. uel quaestionem. Reddi tamen posset hic o
porter te dare. facere. ut Iustit de act. s. sic itaque discretis.
Si quod per certum. i tenet certi condit planum quod res est quae pro dare et cu
i pote transferri dominium. ut ff. de ubo. l. non aut. i pnc. si aut res
i certum deuenit. i stipulatione. quo re illa condicere cum sit i certum quo po
sset dicere da in re et transferri i me dominium. cum res illa non appareat
et non sit certa. esse nullo modo. et id de summa necessitate. sunt i
uenta act ex stipulatu. quod i certum i obligatione deuenit. Alio
quin oriretur certi condictio. cum certum i obligatione deuenit. Laudamus
uoluerit notare quod nunquam sit certum actio ex stipulatu. ex stipula
tione descendens sed dicitur duo. pp ceterum sign. placet quod nam plures sti
pulationes dicuntur p pluribus, testib. bone. talino et alius si plu
res esset res i stipulatione non obstat de ubo. ob. q. sed quod i dicit. tot
stipulationes. quot res. tot. petitiones. simile. in e. et l. pluribus.
Quod nam non uidetur quod act ex stipulatu posset aliquo modo i certum
certum. quod te hic locum ut diximus est quod i certum i obligatione deue
nit. ar. si i certum ueniat i obligatione non uidetur quod stipulatio ualeant
sic non legatum. ut ff. de iure dot. l. cum post diuortium. s. ge
ner. a socero si stipulatus usuras i certas puta si quando operte
rit nullius momenti est illa stipulatio. ut ff. de usur. l. quod stipulatione. Pro
immo ualet. si i certum aliquod deueniat in obligatione. ut ff.
de ubo. ob. l. i stipulationibus et l. ii. aut. s. 3. Nec obstat. l. de usu

i certi quod sit certum deuenit i oblig. sic
oritur.

+ ar ff. de re. in. l. siquis ab alio. § ult. et ff. de pign. act. n cogendus. § subm. al. sz hec psone. § pt.

ne q illud cong ppt hodiu usurar q n possint peti nisi de et legitime. et sic iudicio stipulationis. ut ff. de usur. l. placuit et C. de usur. l. quia ... l. aut illa. sunt dicit n ob stat q duob modis e volg ut i sequenti arg. contra notatur. Item qr si stipulatio aliquid fieri. puta domum edificari. v codice scribi. illud fieri certum e et agit ex stipulatu. ut i pa dicta l. n aut. §. quecumque. Contra dicitur incertum i obligatione e incertum. Ro idem q factum e illud qd ex quale quantumq sit. aut noie suo aut ex demonstratione q fingitur. nec ipi noie vocatur. ut ff. de ubo. ob. l. stipulationum. quedam et ff. si certum. p. l. certum est. g quid si aliquid fieri ducitur i obligatione. qd illud sit incertum. q si debes m facere domum. quomodo possum scire qual sit v quanta. l q cum n sit edificata n ad mutuo. quomodo certe q dependet ideo sic certum hois voent incertum et agi ex stipulatu. qd nescio an aliquid quantitas facere possis. cum status hois sit in ppetuo motu. ut c. de. ueteri iure de. l. ij. §. Sed q diuina. et i aut. de no alie. p coll. ij. §. de cetero. et multa mortalibus accidunt. q n diapositur n numerantur. et cum oia sit hoim tenuis potentia subito et subito cum q ualuerit ruunt. Nam ludit i humanis diuina potentia rebus. et certa psens vix habet hora fidem. v ideo dicit incertum q nescio quid fieri sciturus uerum meum fieri. an i e et si certo nulla q i certa conditio dicere adi certum operis cum illo uero oleaqua i e ee i n illud certum. qd fieri pmissum. Item subsequitur e oppoitur si fieri sit i pmissione. puta pmisit facere domum v aliquid aliud. an possit actio pcise peti fieri. cum i e ee et sic petere sequitur nam. quare sit i obligatione. inducere qd uerum q semper a actori placet. ut ff. de op. no. nu. l. stipla. de o ps. §. sine aut et si n ratio secure. dicat dns m. q i e ee sit i obligatione. ut ff. de ubo. ob. l. quod. et ff. de eucti. l. stipulatione. Item ob. et illis. l. stipulatione. eius i pmissione. et tunc e ee petere. Item qd i e ee sit inobligatione pbat. nam l. dicit q in stipulationib ad iciatur pena. Ne forte ratione i e ee ad eius na. summa. rei deducitur. ut. Instit. de ubo. ob. §. ult. Aliu dicit q fieri sit i obligatione. i e ee i ngolutione. sic ma non aliud ulta dapnu restitutio e i obligatione sui ordino nole et soluitur. ut ff. de re. iudi. l. sed. §. dicit. qntii aut. Item de i. op. no. nu. q. §. de act. comodati. l. aut de pecunia. §. Item q spale sit ne specie adulari cum. apparatore actionis etiam non nat de hac aut ma qre sup de act. excepto. §. de act. comodati. Sup act aut cum stipulatu in re possit notari qdam et quanta tam ut ualeris notari et notabis. Item si pmitto aliquid et subpena an possit utrumq peti. Ro. n n actum sit utrumq debere. ut. C. de pactis cum pponas. et C. de transactionib. cum pponas. ff. de pac. l. rescriptum. §. si pacto. et ff. de transactionib. qui fid. et l. pacto conuento. et ff. de dol. exc. l. celsus. §. labeo. Item qm n e aptum q utrumq debeat. uerdictum peti n pot n alterius tam quicumq quantitas certi stipulatus i pena q i sorte. v ee tunc petere illud q plus e. ut ff. pro socio. l. siquis socio. et ff. de act. ep. l. pdo unum tam possit notari. p. l. illa pena qua si quantitas et actum sit cumdic tollere p exceptione. aut cum stipulatum pena. Actio cumdic tollere ipo iure. Item g p excepte. Ro illud notat ratione diuisionis. dns m. si actio cumdic tollere ipo iure idem euenit q act oriens aut tollitur quod n e i actione ex stipulatu. q cum difficultate oritur puta pstipulatione. et i uba obligatoria. Vn si tollere pceptione n e mir. aut e respondeo uero no tum. Item si pmitto aliquid me facturum et si n fecero pmitto pena quid sit i obligatione. uerum illud q pmitto me facere sit i ualutione. ut ff. de act. et ob. l. obligationum. fere. § ult. et ad id. ff. de pena. l. g. l. 3. na cum l. ubi tollere q nouatio fi at poris. Sic tam contra ag. Ego dico q utrum. p e i obligatione successiue tam pmum. Illud q debeo facere. v pena m si g q debui facere sui i mora potes tunc petere illud q debui facere sicut potes pete pena. Ita notat. l. illa. 3. de penis ls distinguere. et i alia l. accepti. ff. ad l. falc. l. 3. § ...

...sincere minime q dns l. illa de ubo. ob. obligatio num. § ult. i fine. qd fiat nouatio poris. cum stipulatio n ideo petita abiciat ut pma stipulatio agenti. l z ut meum pene pmissor. sic pime consequitur g ut eam sup agenti. ut ff. pro socio. si quis alterio. et ff. de act. ept. p dia. Item dns m. Ideo qd n sit nouatio q pma n ipo iure tollere sz p exceptione. tamen licet n potestas agendi ipa ut consola ea cum agenti sibi autem ut n sto q i pmissione deducitur. sola pena debeatur. ut ff. de ubo. ob. i. stiplat. i fine au dicat. leges de act. ept. et pro socio loquuntur cum n affirmatiue. stipulatio dicit de incertum e stipulo negatiue. et facius stipulatio i stipulatione nisi sentiri quia dicit. Illud dicit nouatione fieri. §. illa uera. v quia q qn aliquid addit. Item tunc obligationi pme semp fiebat nouatio. hodie tam huius an fiat tib. n e loc q nunquam fiet nouatio. et sibi ilr lega gat continens n expressit dicatur q fiat actio nouandi. ut. C. de nouat. l. ult. et Instit. qb mo. ob. tollere. §. pta nouatione. sed si tam e i pena quantitas i sorte. quid pter. q i act cum stipulatu potuit ee fidiussiu stipulatio v pignora. Item ppt alia pter stipulationi pena. q si i act principali pot esse q forte contra naturam quantum pmissor teneatur. quantum facere pot ut ff. pro socio neru pua. et ff. de re. iudi. sunt psone. ut ff. pro socio neru pua. et ff. de re. iudi. sunt psone. ut i act condepnatur i solidum. Item i act pn at maior cum stipulatu cum depnatur i solidum. Item i act et alique difficult e. l i e quis necesse pbare i e ee q aliqua difficul mi e pbare. Item in act cum stipulatu. penali n pbat quis i e ee. n q sit quantitas i stipulatione deducta. ut ff. de pmtois stipl. l. ult. et Instit. de ubo. ob. §. ult. Item qr qm penal stipulatio committitur. i. qn pe na pmissa possit peti. dns m i summa de pactis i l. si pacto quo pena copiose. notat. breuiter dico q i parte illa tres s sine distinctione tam i primo habita uero penal stipulo. i capiat. a. si conditione an pcedit uero penal stipulo. i capiat. a. si conditione an pcedit pactis qd a. conditio. si tunc dissentio nulla i e doctores q tunc committitur cum quis desiit posse dari. ut ff. de ubo. ob. Ita stiplat. p ... i qb dam casib. pmus. ff. de fide iussorib. fid iussor obligationi. § ult. u gho icap a fiodiant et tam committitur statim expressio fuit. Item Ro qr tunc a incoditi i cepisti a ipsa fideiussoris tam i ipsa rea principal v ad obligationi i cep et illud ideo contingit. i ipsa fideiussoris cum rei principal et fideiussoris eadem sit obligatio. n. ff. de act. et obligationib. l. 3. § ult. sed tunc causa excipit ff. de ubo. ob. certi. et sic. n i pnc. a. si conditione et committitur sta n expressio indicatum accipit. Ro illud contingit q i pluralitate stipulationis. et p pluralitate contingit i illis. p plenus ut ff. de condit. illic. sicut. i i pena uertatur certa sicap ap certe ti pactione. tunc s tres sunt pma. ut statim committitur penal stipulatio. statim cum potuit facere. et ff. de ubo. ob. l. Ita stiplat. et § ult. et p. alii committitur re dnum. plus ut. C. de contra. et com. stiplo. nuda sz id. Item alii l. nuda declarat pcessisse. oli atque more. dns. b. et sic dns m. a. distinguit. aut pceden dns pacto sunt obliga toria et e committitur atque more et sic consonat. Item p illa. Ita stiplat. aut pcedens pacto sunt nuda et e committitur plus. ut i pdicta l. nuda. et sic consonat. Item oppoitur si pcedens pacto sunt nuda quomodo sz illa nuda potuit l e ecc. cum ex nudo pacto n possit agi. ut ff. de pactis. l. iuris gen. et C. de pact. legem. Ro de bent saluti de fide. pponere ut indicet an pmissor uellet adimplere. qd contrariorum ii e dicto pponere actio ut ff. de re. iu. l. cedi... § n aut aliquin. nulla intelligeret mora et sic n committitur pena ubi nulla petitio. ut ff. de ubo. ob. l. si pmissor. quod pter q pena illa committitur n ne pot reus q dare pena

+ ff. de uer. oblig. l. stipulatio. ista. § alti.

sit quod i pena quitac̃ d̃ ueu z sic mora pugabit z
penā euitabit. Ro ihac pugatac̃ more posse simi
lr tres sit siue pena [illegible] q̄ dicat morā po
sse pugari z sic penal stipl'o ñ posse quitti ñ idu
ob. eaub, pura si nulst agedl z si lis sit qtestata ū
ff. d' ūbo. ob. l. i tom. §. stichi pmisso z l. si. §. scia
z ff. siquis cauc̃. z sip. [illegible] dñt sic. B. q' nuq̄ pe
nal stipl'o posset pugari. cōtio qtrulla e. ut ff.
d' act. z ob. [illegible] z C. d' [illegible] z q. [illegible] magna [illegible]
[illegible] z [illegible] ut stiplato possit pu
gari qñ ocum penā [illegible] ut ff. d' ūbo. ob. si isu
la. z l. si ita. §. scia. [illegible] si pena sit apposita i [illegible]
ñ ē [illegible] pugre pena. ut. i l. illa. [illegible] z d' q[illegible]
[illegible] z [illegible] stipl'. magna. Judiciis aūt z i arbit
[illegible] ē pugnare. pena ut p d' al. l. d' arbit. z d' fide
iussoribz z si [illegible] cau. ē qr aliū i iudiciis iustia e [illegible]
[illegible] ne lites oriat [illegible] ut. C. d' fructib; z litis. ex
l. ii. [illegible] copiose notat. dūs [illegible]

[illegible]

Quid [illegible] promissū p ūba [illegible] mor q
[illegible] oms [illegible] [illegible]
[illegible] ñ promittit [illegible]
[illegible] R. hic i. notat
[illegible] ñ promittit simplex. ab. i. ñ simplr [illegible]
i. [illegible] d' suo dolo imo d' dolo cuilibet se [illegible]
[illegible] ut dolus malus absit ab [illegible] [illegible]

pro^pter personas heredum. et ideo posuit iuris consultus non mutatur
condicio obligationis non dixit obligationes. quod dicit condicio ob-
ligationis non mutatur. condicio dico sic individua. quod Item pro-
posuit. ff. e. stipulationum. § ult. nam ibi factum est dividuum.
et tamen si unus soluat pena committitur in solidum. Responsio in tantum non mu-
tatur condicio in personis heredum nam in hoc illud quod debetur erat divi-
duum. nam non tamen erat dividuum prestatione. nam non debitor audi-
ri si velit particularem solutionem facere ut ff. de usur. tutor
§ luci. dominus Jo. alio modo distinguit. aut in eo quod sit dandum vel fa-
ciendum. puta promisit et legavit siquid daret vel faceret a-
liquibus si ab uno agi non potest ad aliquid non totum committitur
est faciat. exceptio tamen non potest ut non teneatur non probare in ff.
significavit. si plures. § si plurium. ff. de condit. et de qui duas
v. et l. quod heredes si autem a pluribus distinguitur sit pecuniaria an species
vel si pecuniaria dare debet quilibet ad partem tenetur. et pro parte
sua soluta agitur ut ff. de condit. et d. l. cum. Si non species pro parte
sua soluta agitur ut ff. de in rem quid tamen si non liberat non agitur pro parte soluta. ut ff. de u.
bo. ob. l. ij. § quedam pars. et l. in executione. § pro parte. Sit
non sit faciendum. aliquid a pluribus necesse est vel ab uno vel
ab omnibus ad implendum. ut ff. de testa. ma. si ita fuerit scriptum
ab omnibus ad implendum ut ff. ... vel in alterutro et
Quid autem si plura copula veniunt in contractu vel in alterutro et
pena sit promissa et quis faciat contra unum ... copulum an pena
committatur in solidum et exigatur. Responsio pro parte credo pena commi-
ttitur in solidum et exigitur. Responsio pro parte credo pena committi-
tur. et quia totiens committitur quotiens copula. tot in divisiones illius pene stipu-
lationis. sicut alias quot sunt res tot sunt stipulationes ut ff. de verbo-
rum oblig. sic quis si quereret de omnibus pena committeret in to-
tum. Ita si veniat contra partem pro parte pena committitur ut in iure
sit in toto quo ad totum et in parte quo ad partem. ut ff. de ad-
ministratione tu. l. si duo. propter istud quod dicatur alias consilium. ut
si unus quis primo capitulo pena committatur in stipulatione in solidum
quia apparet promittis istud et illud sub tali pena. et si quod pro
ideo non erit dabis penam ut l. ff. de u. o. § ul. In ultimum tamen
nota quod sunt tractatus de condicione extipulatione. sive de actione
extipulatu oportet quod quis incipiet ubi ipsa ad hoc ut acquirat
extipulatu vel actio extipulatu. puta promitteris mihi
quod dabis illi tunc si mea interest valet stipulatio. puta quod ille cui
debeat solvi erat creditor meus vel si mea non interest debeo penam
adicere. et si non dicit illi ago ad penam. ut ff. de u. o. l. stipulo
ista. et hic de vero intellectu. consulta tamen ecclesias dicunt quod ubi
mea interest vel ubi pena adicitur quod stipulatio sit concepta tenetur
promittis illi. xx. quod non est necesse non in casibus ut in tutore securitate
re minoris vel furiosi et in actore municipum. In suo iure
ho. aliquis ipsi principali oportet quod promittat. ut ff. de cons. pec.
eum quod. § ult. et ff. de u. o. stipulo. ista. § alteri et l. si quis
tori presentis. hec quoque ut utiliores in actione extipulatu
tractare particulariter alias aliis subtilioribus tractandas re-
linquo.

Si aliquis promittat certo loco competit ei actio ex stipulatu arbitraria non recta. ut ... ex stipu.

ex stipulatu et alia actio extipulatu. in certi condicio extipulatione de qua
ff. et alia actio extipulatu. non certi condicio extipulatione de qua
dominus Jo. non tractavit in arbore actionum. § qui aliquis
aliquid se daturum vel facturum certo loco promittit certa actio ex sti-
pulatu seu certi condicio arbitraria. et alterius naturae quam supra. ut
in. ff. de act. § quasdam. et ff. de q. certo loco. dominus. opo. l. ij. et per
totum. t. et de eo videamus. Unde ad hoc ut actio ista competat
sunt necessaria. quot in actione extipulatu contractus in actione certi extra
placita. Et est aliud necessarium quod illud debeat dari vel fieri certo
loco. ut patet per titulum allegatum. Si enim quis promittit certo loco
agitur certi condictione extipulatione arbitraria. Si incertum promittit certo loco
agitur actione extipulatu arbitraria. Illud tamen nota secundum quod omnis
actio stricti iuris ratione loci sit arbitraria. Actio autem bone fidei
non sit arbitraria ratione loci. ut ff. de eo q. certo loc. l. si heres. et l.
aut. et l. bone fidei. Sed quare sic ideo. quia actio bone fidei propter
rectitudinem loci suam naturam non mutat. Unde potest expedire agere ac-
tione bone fidei quam arbitraria que est stricti iuris. Cum in bone fidei las-
pissime iure suo officii exercere. ut l. ff. de act. et actionum quia

Nam tabelliones tamen tempus scribunt sic si
tu promittis omnia pro datis te securabis alium
... alique penas ... nonne
... tam ... pene

in bonis fidei iudex augere et minuere potest. et venit quod sunt
maioris consuetudinis. ut ff. de edilit. edicto. quod si noluit. § quod
alias idonea quod in arbitraria stricti iuris non est. Item in actionibus bone
fidei venit in te esse iure actionis. et sic iure ordinario. ut ff. de
act. emp. l. j. et ff pro socio. Secundum in arbitraria venit officio iudicis
et sic iure extraordinario. Unde ideo est quod bone fidei non fiat arbitraria
ratione loci. quia iam in te est quod venit iure ordinario. venire iure
extraordinario. quod iura noluit. ut ff. de imp. in re ... et ...
la ... Item ... § alia ... Item ...
est in eod. l. in bone fidei dicas quod omnis actio est actio bone fidei sit ar-
bitraria ratione loci. Sed quod in prima parte illi. l. dicit. arbi-
tria ratione loci. Sed quod in prima parte illi. l. dicit arbi-
Responsio quod ibi in te venit pactum nudum quod non sufficit et consistit vestitum est
hemia ... et in stipulo. necessarium est. ut meno. l. al. et simi-
le. c. de usur. quia vel. et c. de iure. dot. alias. Sed quod pactum
appositum in contractu stricti iuris de loco facit actionem stricti iuris ar-
bitrariam bone fidei non. Responsio quod illa est frigida. sicut exemplo est
ut medicum calorem quo illo pacto fit calida. et arbitraria quod in bone
fidei non est quod est multum calida. plus. Unde minus caloris et stipulo si
est calida. in arbitraria sic in vase argenteo et ligneo in quibus
opus est aqua calida. Item in masculo et muliere. In similiter lu-
... quod frigidior masculus calidior est quam mulier. si ponas
... ad huc instantur in iure actionis venit
potius magis placet. Sed adhuc instatur in iure act venit
in te esse. ab actione non possit in iure. ut ff. de neg. g. l. siquis ne-
gotium si actio stricti iuris venit in te esse officio iudicis. ut ff. de eo quod
certo loco. l. utique. § ne de officio. Sed quod actio stricti iuris. ratione
loci dicitur arbitraria. Responsio ideo quod in aliis habent stricti iuris.
aliquam ratio in te esse officio iudicis. et similiter si officio iudicis. de ...
est ut alias tamen et alias. In omnibus actionibus stricti iuris habet
in te esse officio iudicis. ex parte actionis. In hac habet
in te esse. utique § tamen. actionis quod rei. ut ff. de eo q. c. lo.
l. ij. In hac habet in te esse circa rem et pro re ut ff. e. l. iij.
§ ne de officio. Sed in aliis actionibus stricti iuris habet in te
esse circa dampnum. In hac autem habet dampnum et lucrum. ut ff.
de eo q. c. lo. l. aut. utique. § plus. sic in quibus dam alius ut
de eo q. c. lo. l. aut utique. In hac actione rei. ... amo
in actione tutele. ut ff. arbi. tu. quoque. In hac actione locati
ut ff. rei. ... simul ... In hac actione locati
... reducta. ut ff. loc. et co. l. si in l. § colon. ... si fideiussor q.
in fine. In hac extipulatu est ... ut ff. re. ...
commissa. In l. aquil. ut ff. ad l. aquil. si plures. Si act
tutele et locati. quod bone fidei quod habet suum in te quod ex
natura aliarum actionum est. ut ff. de act. emp. l. si sellis. Et alias
stricti iuris ratione loci fit arbitraria. Sed ut sic in act
bone fidei. venit in te esse iure dictionis ita et hac arbitrari
actio bone fidei ratione loci non fit arbitraria quod
non possit in te esse plus. ut actionis ipsius iure. quod veniat. et sic
intelligitur l. ff. de eo q. c. lo. l. aut utique. § ne de officio. quod
officio iudicis de suo actionis facit arbitriis sic de suo actioni bo-
ne fidei. ut al. ff. de neg. g. l. quod tamen. Et multiplicius
modo in sunt officio iudicis. Nam in hac actione sunt duobus modis
possum officium iudicis venit in te esse et quod per ea sunt sic et inde
ut in aliis autem sunt. ut in contractu non quod in te esse veniat officio.
iudicis. Sed in utroque iudicis quoniam in hac actione possit haberi in te esse
utique et tamen actionis quia rei in uno eodem iudi-
cio et in uno eodem casu. ut sine incontinentis ... glo-
stant quod hac ratione alio et alio casu ... quod ...
sic cum possit habere in utroque. dominus. Jo. ... in uno
eodem casu. posse haberi ratione utique. Unde exemplum. actionis
... puta quod sub pena in loco destinato promisit ut ff.
eo. l. aut utique. § plus. ... et est quod minoris ... ibi ubi
promisit quod non conventum. Sed plus actionis quia rei in te est in sup-
... fiet compensatio ubi quod longe est. c. in te esse actionis ...
rei in te est ... compensabit reus actionis ... actoris. aut
In hac actione dico ratione habendam ita de ...
culpa vel mora possit reo imputari. Alioquin cum
puniretur reus si rei habenda est ratio semper quod

= Ide est cum alternativa e promissio locorum utrarumque puta promitto ephesi x aut brundisi capue ut ff. e. l. aut utique. §. i. a ij. usque ad §. si quis ita stipuletur.

auferet ei loci quem habuit ex pacto ut ff. e. l. q ephesi. §. z. ad noticiam tamen huius actionis. et aliquando e alternativa promissio rerum puta promitto sthicum aut pamphilum. tunc intendit re [illegible] intra nam cum promissione e electio autem petitione et p. ut ff. e. l. aut utique §. iz. et ff. de iure dot. plerique in fine. aliquando promissio alternativa locorum puta promitto tibi pisce capue vel neapoli. tunc autem petitione rei e electio ubi solvatur. postea non licet non sit sua electio ubi solvatur. habet tamen ... sua ... non solvisse. si autem stipulo non ... locum puta promitto tibi sthicum tunc non erit arbitraria ... si autem locus sit adiectus tunc erit arbitraria ut ... Sed ... si locus non adiectus ... loco potest peti ... non autem domicilium ... ubi quis se solvit ... ut ff. de iudic. l. ... ff. de act. ob. ... tamen ... ff. e. l. iz. §. h. autem actio.

[illegible]

in alio loco

puteoli vel neapoli aut cum peto quod possum ut dam[illegible] est et tantum sufficit si dicatur peto in puteolis dari vel solvi aut petes capue aut neapoli et est similiter sufficit nam possum petere sine loci adiectione ut dicit secundum l. illa aut unquam. Sed in eo illud debeo adiicere in libello quantum a [illegible] ut quia in eo computandum debet habere [illegible] et rei [illegible] petendum in solum [illegible] capue vel neapoli ut habetur [illegible] [illegible] possit [illegible] solvisse ibi. Si autem stipulatio sit alternativa locorum et rerum concipiens sic libellum ago contra R. de C. qui promisit mihi ephesi x. aut hominem capue. ago quod [illegible] actio [illegible] Et sic recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. aut [illegible] [illegible] In hoc libello sunt [illegible] obiectio [illegible] respondens [illegible] adiciat [illegible] libello simul [illegible] ab illo [illegible] libellus in quibus agitur [illegible] sic opportet

op

In hac autem actione habet [illegible] ex parte actoris ut dam[illegible] quo [illegible] petitum est sine [illegible] illud [illegible] officio iudicis. Ro[illegible] in libellus si forte actionis [illegible] pena [illegible] promisit ut illud [illegible] dare [illegible] loco [illegible] sua [illegible] in libello potest adicere sic. Ago contra C. [illegible] mihi solvere x. ephesi aut hominem capue quem [illegible] promisit [illegible] et sub pena xx. [illegible] illud [illegible] actio [illegible] arbitraria [illegible] officium iudicis ut ff. [illegible] de officio iudicis. Et sic recte concipiatur libellus. dicit l. ff. e. l. [illegible] sic peto hominem mihi solvi et illa pena vel illud [illegible] ut ff. e. [illegible] Et adhuc obiciatur actio ista dicitur arbitraria ut ff. e. [illegible] arbitraria et [illegible] actio [illegible] actio ista dicitur arbitraria cum aliae actiones [illegible] dicitur ut [illegible] Ro [illegible] notanda [illegible] omnes actiones stricti iuris possit [illegible] arbitraria ratione loci [illegible] ff. [illegible] aliquid certo loco [illegible] ut ff. e. [illegible] aliquid dari iussit certo loco ut ff. e. [illegible] Item si pecunia mutua data reddenda certo loco ut ff. e. [illegible] et sic actio ista dicitur arbitraria ratione loci quotiens aliquis petit non in certo loco in quo promissum [illegible] alibi [illegible] ratione loci ille [illegible] promissum [illegible] officium suum ut ff. e. [illegible] de officio si non petatur certo loco ubi promissum est [illegible] arbitrium iudicis [illegible] non petit [illegible] promissa et si aliquid [illegible] ut ff. e. [illegible] Sic autem actiones dicuntur arbitrarie alio respectu ut notatur in summa de act. et quilibet studiosus [illegible] actionis [illegible] capue [illegible] unde [illegible] Item [illegible] illa certum [illegible] Stipulatur sic

formant in

[illegible] capue et [illegible] fideiussorem [illegible] possit agi arbitraria contra fideiussorem si fuerit in mora [illegible] principale et si agatur an habeat [illegible] ipsi fideiussori [illegible] agi posse arbitraria [illegible] ratione [illegible] si reus sit in mora fideiussor non augetur obligatio fideiussoris ut ipsi possit agi contra eum arbitraria [illegible] illud non oportebit [illegible] notari [illegible] non noceret [illegible] obiectio [illegible] responsione [illegible] obligatione fideiussoris non augetur

ord

op

[illegible] sit [illegible] aliquis [illegible] sub usuris promissis [illegible] stipulationes [illegible] non solvat [illegible] obligatio usurarum [illegible] fideiussor

cont

[illegible] augetur obligatio fideiussoris [illegible] mora [illegible] Nam mora rei fideiussori nocet ut ff. de [illegible] ob. [illegible] aliud [illegible] dicit [illegible] stipulatio [illegible] pecunia certo loco reddenda [illegible] Si aliquis [illegible] pecunie [illegible] · solvat principalem [illegible] tollit obligationem quo ad [illegible] ut si tollatur solvat partem [illegible] non tollit obligationem quo ad usuras [illegible] ut ff. e. si post moram [illegible] est notum si prima non solvitur [illegible] in l. illa [illegible] quod si aliquis dicit fideiussorem [illegible] in mora [illegible] oppositio mora non augetur obligatio fideiussoris [illegible] 40 [illegible] in mora [illegible] illum arbitraria [illegible] dicit fideiussorem [illegible] tenetur [illegible] et [illegible] actiones officio iudicis [illegible] in l. [illegible] fideiussor [illegible] ut ff. [illegible] fideiussor [illegible] ut ff. ad [illegible] · in fine l. [illegible] fideiussorem [illegible] ut [illegible] officio iudicis ut [illegible] 40 [illegible] l. [illegible] solvere [illegible] et [illegible] possit dicere [illegible] solvi [illegible] solutam forte [illegible] principali [illegible] quod non putat admittendum [illegible] Ibi autem solvitur ad [illegible] Si aliquis solvat aliquid loco tempore plurimi quam stipulato perierit. l. [illegible] de act. ex stipulatione plurima ex tempore.

op

[illegible] et alia act [illegible] plurima ex tempore [illegible] Jo. [illegible] in arbore [illegible] Si aliquis [illegible] solvat aliquid tempore [illegible] plurimi quam stipulato perierit et agitur [illegible] [illegible] l. [illegible] intelligitur [illegible] Quod si aliquis [illegible] Quae actio [illegible] ut [illegible] sit [illegible] parte [illegible] [illegible] Secundum [illegible] sic [illegible] longo tempore [illegible] non [illegible] In rustico enim [illegible] solutio [illegible] longissimum ut C. de agricolis [illegible] l. illa cum de iure [illegible] In [illegible] [illegible] acquirendis [illegible] autem in hac actione [illegible] actore [illegible] pro libello In hac autem concipiet actor sic libellum. Ago contra R. de C. ut solvat mihi usuras [illegible] solidos pro qualibet libra singulis mensibus quas usuras mihi promisit se soluturum [illegible] x. c. lib. quas sibi mutuavi [illegible] promisit [illegible] in solvisse [illegible] contra [illegible] stipulationem [illegible] usuras [illegible] pecunie [illegible] stipulationis [illegible] ut C. de usuris l. [illegible] stipulationibus [illegible] sic. Ago [illegible] ut [illegible] in libra [illegible] capone [illegible] [illegible] singulis annis qua capone [illegible] piperis [illegible] successores [illegible] promisit et [illegible] successoribus [illegible] solvere [illegible] alia [illegible] promisit [illegible] successores [illegible] solvisse [illegible] stipulatu [illegible] Et sic recte concipiatur libellus [illegible] [illegible]

ord

solvat

op

pro libello

de conubiis [?]

ff. de fur. ut p. l. qui hedificaui. ff. de pet. hered. q si dic.

quia patre nomine s. de ea. ostit q oi complanaoe. C
ad cauacione agat q finitis tempis p haec uiri. ff. diu
doc. r. i gsub. r hoc i boe fidei ut dic l. illa. § t i
stricti iuris. ut ff. si fruct. uiii l. age r ff. de pig. gre
ge. § si sub odit r ff. p socio. l. p socio an. r ff. de eo q ce
to q si ephesi. Sz oppoit n iudr q fiuto tpe possit
agi cu tec fiui tpis n ptineat ad iudicem. ut ff. de usu.
l. z. r an. e ff. iudic. l. n qui admodum. Ro q tex de usur.
quid e z e. legar i trogatioe. r pbar affirmatiue. Quia
cu minorpes dolo fecit r dicatu. q fecit. ut ff. de dolo
si r si minorpes. r ff. q me ca metu. § si. ut alit ut
notatur. diss. Jo. i l. z. de usur. n ptinet odio usurar
et al. ptineat. l meius i ulo cau ptin. ut i pacti. l. disti
nc. r de iudic n ianuat peccatis l pstat uni. r c de gisti
tute respic. Na qui hr usus. i pstat ht q i futurz respic
uni i tec fiui tpis ptin. ad iudicem ui pstat uni ut.
ff. si usuf. pe. l. uti fruz. § p priuatc. r § u. l. Jte r uia
lus p iudici ut ff. de aqua. plu. ar. l. nati. r l. uicin lo
ca. uni i auis p stanoib; pestoiz. l illaz rez. puta ren di
tui. seu fructuoz i futurz odepnat quantc pstatis oitus
l obligationis q i futurz respiciat sic n plus actio peti
i tellr cu iudr reu odepnat. i pstatc pestione r i futu
m suo tpe solundi. Z si tauc oec futur uelit ali
qua odepnari. q ei forsa i futuro. pmissurus e s; ad
iudicem n spectaret q tuc nullu ius ex toc pstat adhoc
iudice i elucet. Similit. u. z. de usur n e aliq ius usura
z plus. s. insq ad solam moram ueniat ut possit ille usu
re peti. Vn nec iudex sup illo partes suas dbz iponat
Sz ad hunc oppoit ff. de ac. tu. l. tutu q reperto. § si
dpom. na i e iudex pstando tpe r p uiit n copetu
a ipsu i poit partes suas romit. r p comatioe iu
dicis legitie. postea pstat usure. Ro illud scautu iudi
c. e l pbois e sic r illud. ff. de ianuf. l. inulto. § z. colbit.
e iudicem que iubet quid facere quod si n faciat odepnat
l mulrat. sic uult ut ff. supius uis ex. n. ob. re. l. z.
Sz hunc libello sic oppoit. Tep n e modus i ducede obli
gationis sic n tollede ut ff. de act r ob. l. obligationu
fere. § plac aut. ad ide i ducat. ea de pact. l. sicut aut.
Q e tps obligationes n i ducat. iusta e ratio. Ois e obli
gatio ortu aud ex ca. l ex aut ex ma. l ex q. ut ff. de act
r ob. l. z. n aut nimat ibi tps. Quo m possu dicare
ut soluat l caueat se soluturz i futurz. qui sol. x. a.
n iudr. Ro facto. si o plano ee uez q solu tps n e
mod i ducende obligatio. d n si aduocati sic pponit
ago q talr ut soluat m i futurz l caueat se soluturz
i futurz. q soluit m. c. auis. f. nulle male ageret cu
solu tps allegaret ut ca. uez sic ca i libello no
allego solu tps. s. r allego ca psita ex tpe. s. stipd
nis. quia id pstiplit ipam. ui. l. illa. cu s. i re uso
q ex pio aliquis soluit logo tpe. pstimit q soluit
debitu. quis cu tanto tpe soluet. n solueret illud. ad
q solundu tenet. cu nemo sit pni ad iactada peu
nia sua. ut ff. de pb. nite. l. cu de. i debito. Ite ei cogi
mi. i psona istius mulier. solut p aros. xxx. q p l. illa
cu de i debito pstimit solue i debitu. Multa e ex pe
plurimu. Pstimimu cu uoluntre patris. Nemini
re adira r comodu acqsitu fi. f. f. Iminatc logo
tpe deceuit. ut C. de pet. l. filius. pstimir
q patri emancipatu filiu cu logo tpe passus sit res
filii sui. ut patis. f. r pecuniu ori. ad mitum. u.
e. de patra po. l. z. Pstimit e donad q logo
n tps sipate passus e filiu re donata possidere. ut c
de bonis q lib. l. cu opor. i fine. z calup. pstimit
e ex logo tpe fidiq. remissu. ut ff. Q da tm
dic. q i. l. illa. cu d i rebus. Inparand bn seplit

si male iudicatu r magne ppter odiu usurarz. s; lice
male iudicaturi sequioi e sua. J pauta i meliby
firmaty; ui. ut ff. de usur. l. i stdo. Sz oib; huis op
poit. tota die dicimus tps n e modus obligationis r
ad dicar. l. illa. ua. obligationu. § placet. q. l.
illa n dic. s; b; dic q obligatio n p. ad tps ostitui
sic n legatu ex. pmstum r acceptu. ille i tellect
alteru ut tpe obligatio n finiat n tpi obligatio
ne tollat. Ro ex illa littera; si cui tps n tol
lit act. q n i duc. r e loe annotari aut e oby tol
lere. quia i ducere. cu reus sit fructuum redd. z. ile
solutio ut ff. de act. r ob. ar nanu r ulterius hic
p ubo illo notabili. tps n i duc obligationem
l. p dca. C. l. xz. de fidei patrimo. l. z. Sz oppo
nit hunc ubo notabili. na uidet q tps obliga
none i ducit ut C. de fidei c. l. z. Ro illud op
tur gemini fauo. r ultime uoluntati r ali
mitoz. l tctet. ostitr. alia i mundo sollem testo
ra cu scien soluit tenet ople. ut e. de testis. n e i
ubui. Itz nec appo. tps e obligationez i duc
r actz parat. nne fuerit q ht gemina ca; logo
tpe ex. ut ff. de fur. ut p. fatua. r C. de fur. l.
ii. Ro n e loe oppositioni. licz e fur. q r aci
ofessoria de. n tu sequit q obligatio sit acq
sita. oit e ofessoria iuris. ut ff. si fruct. uin.
l. et si forte. q ut. r q ibi du magis iure clause po
nit. r i C. c. l. ii. i pnc. sic iure obligatio nul
la oritur. q act ut. aguit cu ea q nullo iure no
b obligat. ut Insti. de act. § u. l melius ex q re
scienti uid p fidei aaru fuerit illa q ht ea genuina
indic illam m ostitit. cu fuit pactoib; r stipulatoib.
oltitutz. ut Insti. de fur. q p ea patrum ut insidit
tua uoluntate ime atte. r ar. C. de aqua. po. mm. r sic
n solu tps i duc obligationez. s; ea uoluntas r pame
na psita ex tpe r sic ppbat solutionez solue potest ui
ra obiectioi. Ite nec q dicas q tps n e modus obli
gationis tollede. e loe obiectioi de oby ille q legitur de u
sucapione r pscriptioibus. na usucapio e acquisitio dnii
ut ff. de usuc. l. iii. Ite pp pscriptionez. magnam xxx. l.
xl. a. oes act tollit. ut C. de pscript. xxx. a. sic in tez
zl. cu. nouissimz. Ite e loe obiectioi quez de act q
a dolo qbiennio tollit. ut c. de dolo. a. ult. paulo d
re d eius qnto minoris de q tollit. l z in silla
rano. ut ff. de edilicio edicto. scilicet r sic ptz. exclu
da posse oppoz. de oib; actoib; q certo tpe i mitu
e. pqs ifert. ut tps sit mod actionis tollede.
Ro tps n e modus tollede act ipo iure. i. i to
llede q ipo iure nulle reliqe remaneat tollit
aut tps p exceptionez. r e ro q p tollit act r ob p
mitua. Jo. q i pma obligatoe aut nal q n p
tolli p tps q i i ducitu aute cuulo. puta pscript.
sz ciuil que fuit i pma ob. eli de modo p pscript.
ppea l. de. q pstat simul e solutio. ut ff. de
ad. tu si pupillus simul e i ta. q n p iuenit di
ssimil e ni q q solu libat ipo iure. q pstat li
bat p exceptionez. Ite dissimil q q solu si i ui. so
lui repetit scienter solutio. ut i debiti. ut ff. nat si
de usso. q pstat sibi solu. n repetit. q nal cau iu
be repetitionez ut ff. de codic. i d. Jul r ar. ff. de fid
iussoribus l. u cap supius. post q tpe n reus libat pscrip
tionez fideiussor. fideiussore. fideiusso n tenet. q post
pscript. nulla nal remanet. sz remansisset illi acce
deret fideiusso. Cu oi obligatioi fideiussor accedat.
ut ff. de fideiussore. l. z. Ro. ibi ide fideiusso dant
n tenet. q fuit dare p errorez. alle e q de eo

Margin glosses: si sacerdos peccauit quis orabit pro eo ... alius sacerdos; ut ff. i possess. l. a. ff. de m. ... si suscep. i fine; ff. si de plus; ff. p. l. falc.; l. i. ... ff.; ad ... p. ar. l.; ptinere; p. q ptinet. ar. ...; ff. si. f.; ... l. ... ; c. de uir.; ca de usuff.; op; op; ut istud obligat.; ut c. l. xi. ... pat.; ... auth. ... l. ... pbab. ... ; ut ar. l. ... indicando merentur; op; op; ut ff. ... diuturno; ar. ff. de aq. plu. ar. l. la. leo. ca. logis sequentibus; ut hinc; ita; item; de oppositione ff. de fideiuss. l.

et cumulatur rationale obligatum et ideo de dot. xii. q. dicitur ea
de l. qui et vos fideiussione nulla est. At fideiussor tenetur
et etiam exceptio que operatur reo principali ut ff. de except.
Quod si noluerit distinguere [illegible] de act. [illegible]
in [illegible] dicitur quod ipso iure tollitur et ideo [illegible]
tempus [illegible] ut in [illegible] ipso iure tollatur ut
[illegible] legandi et solvendi [illegible] ut ff. de divo
ob. [illegible] i. [illegible] colligitur [illegible] tollitur
[illegible] exceptio [illegible] tempus [illegible] in per
[illegible] alia [illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] non [illegible] ut [illegible] de pig. [illegible]
[illegible] non [illegible] ut ff. de act. pig. [illegible]
[illegible] ut ff. de pact. [illegible] de pig. [illegible] tempus
[illegible] illa act. [illegible] tempus [illegible]
[illegible] Sic [illegible] tempus non est modus [illegible] oblig-
atum. Sic [illegible] tempus non est modus [illegible] ad
[illegible] ipso iure [illegible] ut dicitur
tempus obligatum non possit [illegible] et legatum ut dicit
illa obligationum. [illegible] placet. [illegible] stipulatio [illegible] ad
[illegible] post mortem [illegible] durat obligatio [illegible] non potest
[illegible] ut hanc exceptionem. [illegible] ad
[illegible] Item si legatum [illegible] quo ad unio
[illegible] ianuarii. Item si [illegible] obligatio. [illegible]
[illegible] tempus post mortem durat obligatio [illegible]
[illegible] post mortem [illegible]
[illegible] ut ff. de [illegible] ob. cum quis [illegible] Sed o-
[illegible] ut ff. de [illegible] ob. [illegible] qui [illegible] Sed
[illegible] obligatio et legatum ad tempus possit [illegible]
[illegible] ad [illegible] p[illegible]
[illegible] ipso iure non [illegible] actione [illegible]
[illegible] stipulatione [illegible] ut [illegible] cum
[illegible] non [illegible] quot [illegible]
nulla [illegible] post tempus [illegible]
nulla [illegible] necessaria est. [illegible] dicit [illegible] bis [illegible]
placet. ut [illegible] quot [illegible] dicit [illegible] nulla
[illegible] necessaria [illegible] et post annos [illegible]
[illegible] doli [illegible] obstat exceptio ut ff. de [illegible]
ob. l. cum quis [illegible] et [illegible] de [illegible] ob.
[illegible] Sed de legato [illegible] et lega
[illegible] quot annis ut ff. qui dicitur [illegible] l. cum maior
[illegible] ut ff. de [illegible] senat. [illegible]
[illegible] legatum [illegible]
[illegible] petitio [illegible] Sequitur au-
[illegible] conditionale [illegible] sile-
[illegible] ut ff. de [illegible] l. cum maior cum
[illegible] sit [illegible] quot annis [illegible] post annos [illegible]
nullum legatum et sic nulla petitio ut ff. de [illegible]
ob. l. [illegible] cum stipulatio. [illegible] dicit [illegible] Jo. [illegible]
[illegible] legatum non possit ad tempus constitui intelligo [illegible]
[illegible] legatum [illegible] codice [illegible]
[illegible] post [illegible] non tenetur [illegible] obligatio lega-
ta ad tempus constitui ut ipso iure [illegible] ut
ff. de [illegible] l. [illegible] Si alias rem tuam mobilem con-
trectaveris invito te non tamen actio furti ut nec manifesti si in futuro
[illegible] aliquis rem tuam mobilem [illegible] invito tenet
act. furti [illegible] l. [illegible] possit [illegible] act. furti
manifesti [illegible] furto [illegible] actio [illegible]
[illegible] act. furti [illegible] [illegible] act. [illegible]
[illegible] est [illegible] Item dicit rem mobi-
lem tuam [illegible] rei immobilis [illegible] possit [illegible]
[illegible] ab absoluta est [illegible] fieri
[illegible] furtum fieri ut Instit. de usuc. [illegible] Co-
[illegible] necessaria [illegible] ut act. ista operatur [illegible]
[illegible] de act. furti manifesti [illegible] sic dicit [illegible]
[illegible] necessaria [illegible] act. [illegible]
[illegible] furti [illegible] parte colligitur [illegible]
illa [illegible] dicit [illegible]
[illegible] furtum est fraudulosa contrectatio rei aliene mo-

bilis corporalis [illegible] invito domino animo lucrandi [illegible]
vel possessionis vel usus [illegible]
[illegible] ut ff. [illegible] l. [illegible] Instit. de ob. [illegible]
[illegible] Collige [illegible] necessaria [illegible] Primum
ut [illegible] Secundum quod res sit aliena. Te-
[illegible] quod sit mobilis. Quartum quod sit corporalis. Quintum
quod invito domino [illegible] Sextum quod sit fraudulosa et animo
lucrandi. [illegible] fraudulosa ideo dicit [illegible]
[illegible] furti non tenetur. ut
Instit. [illegible] Item [illegible] facere domino volente. nec
[illegible] furtum ut [illegible] quod non [illegible] Contrecta-
tio dicit [illegible] sine [illegible] fieri non potest. Sola non obstante
[illegible] furtum ut ff. [illegible] l. [illegible] siquis [illegible]
[illegible] l. [illegible] Contrectatio
[illegible] intelligi [illegible] vel [illegible] Vicium est quod qui-
[illegible] de loco ad locum vel [illegible] Villanie
[illegible] parte [illegible] patria
[illegible] pura [illegible] legitur solum de se
[illegible] ut ff. [illegible]
[illegible] alieno
[illegible]
ut C. [illegible] alienum [illegible] intellige [illegible] contrectatio [illegible]
[illegible] ut ff. [illegible] siquis
[illegible] siquis asinum [illegible] aliene [illegible] posit [illegible]
[illegible] plenissimo iure [illegible] furtum [illegible]
[illegible] plenissime [illegible] omnium [illegible] mea [illegible]
[illegible] obligata [illegible] furtum committo. ut ff. [illegible]
[illegible] ff. de [illegible] l. [illegible]
[illegible] ff. [illegible] l. [illegible] Item ideo aliene [illegible]
[illegible] pura hereditaria non fieret furtum [illegible]
[illegible] vel pig. vel usus ut ff. [illegible] l. hereditarie.
Corporalis ideo dicit quod res incorporalia tradi non possunt. et sic
non [illegible] ut ff. de [illegible]
Invito domino ideo dicit quod [illegible] domini [illegible]
tenetur furti. [illegible] nulla credulita-
[illegible] non [illegible] domini [illegible] vel [illegible]
[illegible] quia dominus nullo modo concederet. [illegible]
[illegible] furtum [illegible] commodatum vel depositum [illegible]
[illegible] vel depositum [illegible] ut ff. [illegible] qui re-
[illegible] ff. [illegible] l. ult. Item puto me
facere invito domino et facio volente eo. licet furtum
[illegible] non teneor ut ff. [illegible] Item [illegible]
licet quidam dicant [illegible] illa [illegible] pena
[illegible] quod [illegible] veritatem [illegible] regu-
la [illegible] ut volante domino fieret furtum non dicas [illegible]
[illegible] ut C. [illegible] l. siquis [illegible] illa
[illegible] est quod [illegible] interdum [illegible]
[illegible] sive vero sive falso [illegible] domino [illegible]
quod non teneor furti [illegible] dicit quod
[illegible] nulla [illegible] Pro illud [illegible] duobus [illegible]
intelligo quod [illegible] sive falso credam [illegible]
[illegible] dolo [illegible] domini
[illegible] teneor [illegible]
[illegible] credebam domini [illegible] sive
falso [illegible] credebam domini [illegible] et si falsum [illegible]
[illegible] ut [illegible] animo furti. [illegible] nulla
[illegible] aliquin furti [illegible]
[illegible] intellige Instit. de obligat. [illegible]
[illegible] Item ideo dicit invito domino [illegible] voluntate non
[illegible] furti non teneor [illegible]
[illegible] potestate [illegible] ut
ff. [illegible] siquis [illegible] de pig. [illegible] Frau-
dulosa [illegible] animo lucrandi ideo quod [illegible] furtum
[illegible] et lucrandi non committitur furtum [illegible] ut ff.
[illegible] et non animo lucrandi [illegible]

te depre[hen]deret [illegible] actione furti [illegible] ma-

nec
ut ff. de u. ob. l. de pluribus [illegible] de hac.
[illegible]
[illegible]
au
quorum da notorum
plenissime
[illegible] pauperes scolaros maxime quibus hi opus utilissimum est cum non possint habere copiam librorum.

[illegible]
[illegible] nec
[illegible] nichil
[illegible] contra
[illegible] ff. c. l.
[illegible] l. siqui[illegible]
pignori [illegible]
[illegible]
[illegible] ff. c. a.
sicut
[illegible]
actu[illegible]
l. [illegible]
a C.

libidinem exercendi cum meretrice ancilla aliena. Nam
licet sit meretrix furtum non committitur. ut ff. e. l. fullo.
et sarcinatores. § si quis ancillam. Item eorum nomine tenetur furti
qui accepit ad lucrandum. in dicto § in omnibus. quod actio
firmatur. ut ff. e. vulgaris. § i. y y. pt. conse. e. a. non
qui tenetur furti rei usus sive rei vel usus vel possessionis
id est quia non rem ipsam contrectat set tenet et estimatur tota
non usus rei nolui contrectare et non rem set tenet fur-
tum rei usus. non possessionis teneor furti rei possessionis
et hoc dicunt quidam et forte verum. arg. legum predictarum.
alii contradicunt estimari petere plenam quia non potest
reperiri. usus rei. arg. furtum abactio. ut ff. e.
qui iniuria. § si. l. si uerdendo. § cum autem. Set melior pri-
ma summa et non sine causa posuit. generaliter rei possessionis vel usus et po-
ssessionis contrectare rem et non usum. Ubi generaliter quin rem etiam undi
Item possum contrectare usum rei et non rem qui commodatum in
equum meum ultra diem usque traxi. Item privatum contrecto
rem rem vel usum qui rem mobilem possidebas ut rem privatam
privatam rem illam furtivam subtraxi. Quod lege naturali id est dicitur
id est lege divina. naturale est quod ipse deus. ut Institutiones de iure na-
turali gentium. in principio. et alibi. hanc dicit et melior lex naturalis di-
citur. Lex ergo divina dicitur naturalis quia est precepti et unum
preceptum decalogi. non occides. non furtum facies. vel lege naturali
id est iure gentium quod dicitur naturale. ut Institutiones de iure divi.
§ singulorum. non intelligas iure preceptum quod illo iure
nichil. nam nichil tamen. set dominium est terra et plenitudo
eius et sic non potest furtum committi. si per diu. arg. sic etiam
ma notat speciose. notatur ad totam diffinitionem
quod res illa mobilis sit talis cum possit fieri contrectatio. Unde
liberi hominis non fit furtum ut ff. e. mar. ar. ie. e. l. cum g.
filius et in ff. de ob. q. ex delic. na. § in tedium legis quia agit fur-
ti nomine liberi hominis pueri. patri agere si filii in potestate constitutus
subtraxit preter placet. Set legis ille loquitur in patre. Si quis alium
in patre. Et pro hac putatur potentia patris agere furti. de mar. non
quia non habet filium in potestate. ut ff. de ulis. sive. fur. l. ii.
pater et sic actionem valet sive corruptum pro filio. ut ff. de
filio. eod. l. et tam. Set quod duplabitur si pater agit fur-
ti nomine filii. filius ipse non. quia liber homo non recipit estima-
tionem ut ff. si quadru. pau. fe. dic. ex hac. Item si tu
dicas quod estimatur magis patria potestas. male dicis. quia
potestas inestimabilis est. ut ff. de. de reg. i. filius § ut
hereditas. Pro estimabitur opera quibus carebit et carituri
ut in sup dicta. l. si quadru. pa. et ff. ad l. aqu. q.
actio vel estimabitur affectio vel pena filii sic alias estima-
tur amittas legislatio. ut ff. qui in. aut. etiam l. operar.
alias non estimatur affectio. ut ff. ma. ait. finium. Set cur
plus estimatur opera et affectio in patre quam in marito cum equalis
sit pietas quod coniugii parentum. licet eorum potestas non sit e-
qualis. ut ff. de curatore furioso. l. furiosi. Item de operis
id est in patre quod quicquid acquirit filius acquirit pater et non ma-
ritus. ut Institutiones per quas personas. nobis. acq. de affectione
non videtur maior est affectio patris in filium quam mariti. quia
est maior quam vincitur paterna. ut C. de curat. fu. l. ulti. ma-
ritum autem mutare. affectione filii preter marito. manet. So.
ut C. de ad. t. l. [?] quamvis. Quod si res tacita fur-
to subripiatur sic scope cong. quis agit furti. Pro agr.
placet. licet lanx non dicitur accio sic et plano datur rei vindi-
catio et rei facie ut C. de rei. vin. C. de. sa. § ec. l. cum
pacione et rem eius tacite. quas notatur eius. de actio fur-
ti manifesti. Sic ut questio. quia actio furti manifesti sit per-
petua. ista manifesti sit civilis. ut Institutiones de nox. Pro
ius pretorium sint postrius. quia ius civile. et omnia
nox civilia iura. ut Institutiones de iure naturali. gen. et civili. et
ff. de iustitia et iure. l. ius autem unum sunt inducere illud.
ius enim supplendi ad iuvandi et corrigendi si supplet ius
civile. estimatur rei de furto non manifesto de furto autem.

manifesto nichil dicitur. et id ius pretorium supplevit
sic in actione iniuriarum quam cum erit in ictu casibus quin aliquis
dicitur pulsatum verberatum domum suam vi introitam. ut
ff. de iniuriis. l. lex cornelia. et sic ius civile puni-
vit iniuriam que fit dicto et id illa pretoria. ut ff. de in-
iuriis l. sed si unius. § filio. In hac autem actione concipi-
tur actio. sic libellum. Ago contra te. O. quia tu talem
pretium librarum vel equum in furtive subtraxisti. seu me invi-
to contrectasti. Unde ipsum equum peto in restitutionem cum pena
dupli. proponens actionem furti non manifesti. et condictionem fur-
tivam. condictio. prec. act furti propena. pro pena. Quod sic
recte concipiatur libellus. dicitur. l. ff. e. si pig. § cum furti. et
l. in furti actio. Item illa forma libelli premissa. quia sic co-
tidie formatur libellus. Quod actores. agitur similiter condicti-
onem furtivam. et actionem furti. Set huic libello sic oppo-
nitur cum est quod plures actiones non possunt in eodem libello
proponi. summa tamen est proponenda. ut ff. de eventu. Quibus
de. § eliget. et ff. quorum leg. l. i. Pro non obstante. l. u-
le. quia locatur quin unus act. quod proponitur. vel preceden-
tia rei. vel pene. ut ff. de act. et ob. l. quin furtum. et
l. plura. et ff. de principiis. l. nunquam. vim. sin-
na sit persecutoria rei. pene. ut si utraque pro-
ponit eo salvo quod ff. nau. cau. sta. l. iii. § ul-
ti. quia in una electa. alia tollitur. quia quinceli
genus. ius coe [?] non iniuria. ius pretorio sic de olsi
t. in iectam. ff. ut C. de iure. de liba. sciamus.
Set concipias libellum tamen in actione furti et dicas sic. Ago contra
te quod digestum meum vel equum in furto subtraxisti. vel cla-
subtraxit vel contractavit me invito vel non volo vel invitus
vel animo ut ipsum in in duplum concipiam peto pro actione
furti. et duplum in solum ab eo peto proponens actionem furti.
Et sic recte concipiatur libellus. l. Institutiones de ob. q. ex delic-
to. § pen. Set illud quod cum est quod duplum est pena in
actione furti non manifesti. et quadruplum in actione furti mani-
festi. pro rei persecutione. ut in predicto. § i. te. t. § ult.
Set illud quod quando duplicetur et quin dicas peto duplum
quod duplum petitur. Et videtur dominus ius civile tunc tenere. C. e.
valde. Quod quod est et seplandum in dicto furtiva. vel duplatur
in actione furti manifesti. Item dicitur non estimatur res. quia
tu plurimum furtum vel capit et tempore moriet. Item estima-
tur quod lucrati. vel potius sive autem et iniuria. autem he-
dum et legatum quod plurimum ad quinsimum si non esset
subtractum. Item estimatur dampnum petere vel commodum in quo
incidit propter furtum dampnum autem habet. f. quod usucapione non per
lexi impeditur non opinatur. ut ff. de condictione furti. l. in re fu-
tiva. et ff. e. si quis uxori. § ult. et l. in interdum. §
y. in tabulis. autem amotis. non tamen pretium tabularum debet
estimari. set tamen summa que continetur in eis. set tamen non sic.
alie pro. nauce de debito petitur ut ff. e. quod tabula
et l. quin in tabularum et ubi est dominus pe ius regularis.
generale quod non debet aliena actio furti ratione fructuum domini
domini et passet utilitatis estimatur in quinque debet ratio-
ne. ita est solum estimatur ut ff. e. l. si necdum. §
cum autem. Set huic regule dominus unum obiciatur. de eo. q.
§ ff. e. l. in furti actionem. non quia debet esse quadruplicatur vel du-
platur set neque rei pretium. Pro. l. illa intelligo sic neque
duplatur quod est esse sub audi tum. ut ff. e. l. qui tab.
ulas. set neque rei pretium. vel aliter in lucro non estimatur. item
ut ff. e. l. si is. cum. § ult. non de illo lucro ut supra
dixi. set estimatur neque pretium rei. et neque id est esse etiam
primum. et hoc dicitur l. e. in furti. et sequentibus. Set et cetera.
e. Set secundum predicta recte formatur sic libellus
Ago contra te quod furtum mihi in eo subtraxisti et ipsum contracta-
vit me invito vel nolo vel aliter quam iam per
misi et vero dare supplicium. e. in hac tali. in quo non debet

l. uorat. al.
al. siquid
furtum et furti
in dictu
et tenet
quod
quod
patria
quod
quod
furtum et actiones
ut actio l. duo a. e.
libell.
op
et actio ff. y. de. et cum alius. § narrisp.
nec manifesti
quod
quod
quod quadruplatur in actione furti non manifesti
quod dupl.
op
et ut duplatur
libell.

[illegible]

Quid de colono. uel inquilino. [illegible] l. ult. C. e. t. [illegible] de colono ... subrectis. legem uariare uidetur. ... colonus non potest ... agere. ut ff. loc. [illegible] l. cum in pluribus. ... colonus ... agere furti ... ut ff. de ... subaudi ... soli domino ... ibi de utroque colono. ... fructus erunt in specie ... domini erunt ... colonus aget contra furem ... partiarius ... colit ... agit furti pro parte sua. qui colit nummis ... furti ... l. cum in ... actionem furti ... [illegible]

Si quis ... creditori ... [illegible]

... furti ... ut ff. de usu. ... l. si hoc ... scias quod actio furti datur ... omnibus ... [illegible] ... tutores curatores ... gestores negotiorum ... non agunt furti ... [illegible]

... an actio furti nascatur assidua contractatione. Ro

q. messis. [alia uita] uidentur uelle quod agat furtis pro fructibus. ut ff. e. fullo. q. frugibus. Ro. furti ualeat licet male distinguere uolu erit colonus parcarius non agit furti. ut in pre l. cum in pluribus. cetera si colonus nummis colit agat furti. ut ff. e. si apes. q. ult. sed male dicunt. quod ea legitur in l. cum in pluribus.

assidua contractatione non oritur. ut ff. e. l. cum qui. q. i. cetera si a principio non fuit nata

si a principio nata fuit ut potest fieri tunc continua contractatione pena oritur. non ... [illegible] ... ut. C. de noxa. actione l. 1. ... quid ... si aliquis rem subripiat ... an teneatur furti ... [illegible]

... ad alium ... detinet ... agit. ut ff. e. l. ... cum l. sequentibus ... furti ... actione furti notatur.

Rca. de actione de tigno iuncto.

Actio furti est in duplum et tantum pena persequitur. sic et actio de tigno iuncto est in duplum. ... pena si est ... tignum ... in edificium suum ... tua uoluntate tenetur ... ad duplum. ut ff. de tig. iuncto. l. 1. ... [illegible]

... Si tu ... actio furti ... [illegible]

... ut ff. ... Ego dico quod tignum istud fuit ... tignum ... de uoluntate mea ... [illegible]

... bona fide in uix

... dicas quod tignum meum edibus suis contra uoluntate mea iunctum cum edibus suis habet quod tignum

bona fide in iunxit aut mala.

Sz omp iste actiones no concurrit cu effectu na rei uendicatio et condictio furtiua,

aut mala si bona fide dico q acto ista e exqi delicto et pin punit
quantu ad hac act' sic si mala fide et e ipoa. u. s. in hac acte no
tatur et e i duplu et unu siplu sit rei psecuto aliu pena.
Si uo mala fid inuenit h acto e ex maleficio et ipa et i duplu
imo alie opetit. s. ad exhibendu et uen[dicatio]. ij q psidat. s, q do
lo desierit psidere opetit et act furti et codito furtiua et eo
rte ad exhibnd. quia rem psecutur una itnta et sca exactioe
alie tollut. et ciudo tolli act de tig. i uicto i eo q otinz uii.
siplu. in alio aut simplo q e pena n tollit n e tollr acto
furti. ut. ff. e. l. ult. q[uo]. It. qr quo sin luiyrt aliqs h iuict
psio; tenet ad pena. sic supi dixi. Rio id qz cu n psit rem
tue sin suo quato icomodo h duplu pstat n e mir. u. a. ff.
d his. q. deiec. ul. eff. l. siu. [q]uo. Ite nuqd ulaire a pena
sinelli; exime. tignu Ro. q n quia y sui comodo e iducet
h p publica utilitate. s. ne ruinis urbe deformet. u. ff.
e. l. s ne impotestate sua renunciare. ul'in mutare. u. ff.
d. admi. tu. l. quidi decehs. Itm no. q. sentiut. s. q sit
audiendus. a. ff. d usuf. l. cu fructuari. Alu distigu
uerū sit malefici q inuenit. u tc n audiat si uult exime
Si n aut sit benefici e audiend cu in hoc melior oditois
d b e e benefici qua malefici. ut. ff. d. nov. l. n solum
[qo] It qr an id in sit i ulla. Ro. n ut. ut. ff. 1. d. leg. l. le
gnat. dns tn nis admittit q ide sit inulla p gnalia
ubi q sunt ut tignu edib; alieni iuictu non cogat qui
exime. ut. l. sr. de. rr. di. sciui suo. et loc rustic ab ultimo
n loco h qlitate se emit. u. ff. d. u. sig. l. ultima. et c. de.
pons. ini. l. si pdu. [qo] It qd si aliqs boa fide i iuxit. p. xxx.
anos stetit edificiu et postea fuit dissolutu. nuqd potest dns
tigni uendicare. Ro. dico q sic. ut. ff. d. acq. rr. do. l.
ad eo. sciui in suo. cuu e eni q dissoluto edificio tignu uend
icare pot. u. ff. de. rr. in. l. ir. et ff. d. ac. rr. do. l. ad. [h]
n ne obstat pscpto. a. xxx. i uit q oe ius tolli spitto. xxx
a. ut. C. de. pscpt. xxx. ul. xl. a. l. sic. et l. oes. quo s. post
xxx. a. audit. Ro. io. qz ois pscpto currit acto opetiti. si
aut n opetit pscpto n currit. ut. C. de. pscpt. xxx. l. cu notl.
Illud aut. Vn cu n psit uendicare pscpto n eret. [qo] Qd dices in
malefidei pss. Ro. p a. xxx. n potest dns uendicare. erit g
detioris oditois bonf. q malefid. Ro. n. imo e detioris
malefid. qz dum ite oste ille quenit rei uendicatie. i. xxx.
a. inicium dormit et cessat n tn toll. sic et al. act cessat. ut.
ff. d. solut. qui. res. s arru. et al. ff. d. sunt. ur. p. l. et acti
licin.

Ru[brica] d' acto arbor[um] furtim cesar[um]. Ru[brica].

Contigit frequent q aliqs furtiue icidit arbore alterius et sic do
mino arboris dat maximu dapnu. et s pax comodu accipit
pa dur ciuili posita e qua uocat acto furti cesar ab ipo fa
nom sumes. et e in duplu qz duplat inter exceptis lig.
ubi g arbor an q ee icisa. x. ualebat nec lig ualet duo
deductis istis duob estimabut illa acto. Verum lic; sit
dupli. unu siplu e pena. qz et cetu isto opetit. l. aqlia. ne
si una egeris. pos leg aqlia et osecut sis itee tuu ages
p hac act osecutis reliquu. i. aliut siplu n aut ex. q a si eg
eris pmo hac acto aqlia cessat et sic unu siplu e pena. d
ligs aut arboris si octabut aget furti h o a pbat. ff. arb.
furt. cesar. l. 1. et 11. et l. furti. s ult. et l. plt. lic; qdā i hac
act errant. [qo] Vnd ad hoc u acto ista opetat tot sut necia
Inpmis q aliqs incidat. Scdo q icidat arbore q aut dicat
arbor h. ff. e. l. uit arboris. et ff. de. arboris. ce. l. 1. s ij. ui
uite edere arundines salica arbor nuo otinet. [qo] Tertiu q
arbor q arbo illa radicitus otineat. Siui stet i radicib, si
ue lpse radices et n stat erecta h e euulsa sui radicib auu
ul' extirpata ut repon possit. nulla e arbor dici pot. q radice
n ht ul' sic tena ut loco hebe sit. [qo] Vn quida aduocatis male
ppositur acto arbor furti cesar quedam rustica. qui lig i
ciderat cedi qua e debat itruco euulsa sin radicib; n e irrere
locu. l. aqua. h plugs otitis locu habe acto furti. sic h pba
tur. ff. e. l. uiter et l. cte. [qo] Quantu q aliqs icidat et furti
cotera si sciente dno. Ip u n tenet hac act. ut. ff. e. furti
et l. sicienda. s ult. h cetenob act ui. bo. rapt. ul' leg aqla
ul' itrdco q ui aut cla. ul' leg iul' d ui pu. sicu armis ut
ibi notat dns nis furti intellige ignorante dno et eo celante
[illegible] acto furti [illegible] ul' arboris

h plequitur i eod. u. s. dixi. ul' n e acto furti ut i deinu hat
loc si aio lucrandi succidat seu optudi. Imo et sin furto lau
ht hec acto. pone q icidas arbore et dimittas illa sic icisa
u. ff. e. l. furtu. et dr aliqs incide. q si radicat arbore eue
llat siu succidat siu ferit. siu cigat. siu deglab; q cetu ceta
rumos tollat. siu secet. et exic. nat arbore. et sic ini totos q
qdā eiglius. Illud e cige et posiut legis lato uerbu secuitie
ophindes eps plurq pciu. et n potuit secare. s. u optudo
pter eps qz ia n tenet peni si secuit h q secat q ee n quu.
sic h pbat. ff. e. furti. et l. cede. [qo] Qntu q ille qui agit ac
actoe sit directo dns. ul' utilitate ut emto fructuari aut
hac act n agit directa subaudi utili sic. u. ff. e. l. cede s ult. et i
itelligum q i dr q fructuari hac act n agit directa subaudi uti
li sic. ut dixi. [qo] Vn ubi qrit dns nisi cu dat fructuario aqlia. u. ff.
ad. l. aqla. h mela. s ult. Ista aut act fructuario dene gat. u in
pda. l. cede. Ro dic ipe et huic ht utile. u. ff. d. aq. plu. arc. l. s
usuf. [qo] Q d differt usufructuaria ab ephiteota. h qz ephiteota
ht directa quia ht utile dniu et io lex duodeci tabular dat i huc
act directa fructuari aut cu n sit dns n utile n directo et io ht
utile ut; deny e. et hoc sm dnm meu. az. [qo] It qr qd e q l. ff. e. l. si plet. q[uo] g[o]
et si plures ceder arbore q cu siglis aget i solidu y uit na si u
nu siplu e pena ut. s dixi et plur. ff. e. l. pl. in ullo simplo debere
teneri in solidu h in alio simplo q otin; itee inullo. uno soluite
deberet alii libari. ut. C. de. eo. pq. fu. e. l. ult. et ff. ad. leg. aql.
l. ite mela. Ro ue[rum] e qd oppois et i intelligim. l. illa si plures [qo] Adde q[uo]
et qr. l. l. illa si plure. dic q si plures inciat cu singlis i solidu
ag. at si arbor sit pluiu. uniuersis dnis tayat una et singularis
pena pstabr. s; cu n pstat tot pene qt sr dni arbori sic qn
plures icidut. Ro loq in eo casu qn arbo plium e incaci ab uno
cetu si aplib; plures i solidu plures peas pstabut ut dixi etc.
[qo] It adhuc qr i illa. l. si pler s si arbor apte dic q n lic; uicino
icide radices arboris sui fundi uicini radices porrexit certa lic ciuu post diuiciaci one aut [illegible]
ff. de. arbor. ce. l. unica. s ult. Ro. l. illa loqt an denuciatoe
sa aut de arboib; cedendi loqt. l. unica s dni ait proz denu
natoe sca. [qo] It qr in s ult illius. l. si pler. q si alat arbor
radicib uicini. tn arbor e illi in c fudo origo e arboris
totu. s. l. in. sr. de. rr. di. s adeo. na si a boris radice alat ex
tra uicini illi e arbor. Ro. i. l. illa si plure. lic; alat arbor
extra uicini habeat tn tot radice intra un dux origine
q i exillis potat uiue et io origo spectat. in uisu n hablat
radice exqb; possit uiue n i solo uicini. ul' alr. q lic. i uer.
q sit illi e tn uiuit subaudi ppatr. s. dimidia qa palia
dimidia e illi exe fudo duc origine. ul' alr dmr g nu
e illi ex fudo duc origine. d iur ciuili e illi exeui tu
uiuit. et h dix. o. ul in ustt. finutit radice coniectu. in
ff. p latitudine. h dns meus. az. et fuerut pris soloib
ff. d. acq. rr. do. l. ad. s ult. et l. ppigne. et ff. p soc. l. illud.
[qo] Illud aut nota q h acto locu ht siu qs cedat suis manib;
siu p alii ut icidat siu sit s uui. siu lib. u. ff. e. l. furti.
[qo] In hac act acto faciat talle positoies. [qo] ego dico q tu icidisti i   po. do.
tali loco talle arbore. It arbo illa radicib; otinebat. seu
radices habebat. It arbore illa icidisti et furti. It me celante
et ignorate. q sup psud n plet ouu. ut. ff. d. furt. l. qd ua. s
uetare. et ff. de. plur. uerb. et d. admi. tu. l. h aut. It illiu
loci et arboris ego su dns. [qo] Ego reus utat his positoib; e dico   po. Rei.
q illa arbore icidit tali. It ego illo die quo icidit era bene
uiui. It ille icidit neapol. It arbo illa radicib; carebat.
It ma arbore icidi te uolute. It te sciente et n odicente. It
illi loci et arbori dniu petu; pleno iure adtitiu g ute n agz
quia duo i solidu dni ee n possut. ut. ff. como. l. si ut cto. s ui
duob; et ff. d. acq. p. l. psidi. s ex plis. [qo] In hac act ocipiet ac   libell.
tor sic libellu. Ago ego. R. q. o. qui furti succidit. ul' incidit
arbore ma talle puta oliua. q arbore extimo. x. sol. pitee
meo exceptis ipis ligs. Vn in ipm i duplu ipi itee odepnari
peto. i. xx. ppo. act. arbor furti cesar. et h q n ita n octauit   libell.
lig h tatu incidit. cetu si lig octauit sic m[e]liores eneit adi
ciat i libello sic. et qz ipa lig octaui q extimo. xij. sol. ideo ipm
in i duplu ipor ligs odepnari peto. ad h ppo act furti n mai
festi q sic recte ocipiat libellus pbat. ff. e. l. furti. s ult. et l. si   libell.
cienda. [qo] Vl' ocipies alio m. Ago ot. t. q furti m icidit arbore
talle. exe incidisse deminuū [illegible] in duplu [illegible]
psari peto. ppo act ar. fur. ce. q a lig [illegible] dualet duo et

* bone fidei no. Vn apta e racio q rei. uen. tollatur post. anos xxx. et quo rei. uen. post. xxx. a. refiuat. sibi dno q bone. fi. possed. Pro. pafon. rei. uen.

/ pro regiono a. l. qua racione. i p. ff. cer. diui. l. arbor.

Hunc libello sic opponit. nam non uidetur quod in eodem libello possit quis duas actiones proponere. ut ff. de iu. de le. cum filio familias [illegible]. ff. de tribut. q. i. hic dicit se proponere. [illegible] Sed uidetur est si actiones ille ad idem competunt. certum si ad diuersa [illegible] Ideo uerum est si actiones ille ad idem competunt. certum si ad diuersa ligetur. Ideo uerum est in actione furti non manifesti notatum. So. Item quero quo ut hic secus. et secundum in actione furti non manifesti notatum. [illegible] in petendo intentione cum proposita actione arborum furtim cesarum. Unde uidetur est extinguitur ipsi actionis quia interesse non debuit peti. Sed ipsam arborem in duplum et sic du plaret lis magis cum interesse non sit inobligatione. Sed in dispositione. ut ff. de re iu. l. si quis ab alio. Item uerum est quod per hanc actionem fiat extimatio lignorum. Immo fit extimatio interesse. quatenus interest mea arborem non esse succisam et sic interesse est inobligatione sic est in omnibus male ficiis que pre [illegible] introducuntur. ut notatum. p. c. quando ciuilis est actio. e. prejudicialis. l. unica. Op. Item opponitur de eo quod legitur. ff. na. cau. sta. l. licet. quia de delicto eiusdem hominis non debent sepius queri. hoc idem habetur. ff. de peni. l. sanctio. et de una re non debet pati quis duas calumpnias. u. i. lon uaris. de sponsi. l. unica. non debet iudicari aliquis bis. in idem. Ideo op positioni [illegible] cessat quia hic sunt diuersa maleficia primum quia incidisti arborem propter quod datur actio arborum furtim cesarum. Secundum quia ligna contrectasti ex quo competit actio furti. Unde si plures penas inponantur non est mirum leges autem que opponuntur loquuntur quando unicum est delictum. So. Item queritur quare sunt actio ista inuenta sunt cum debuit actio furti. sic enim furtim arbores meas succidisti actio furti deberet competere in quantum in uenit totum interesse. ut ff. de fur. l. si est. et notatum. S. de actione furti non manifesti et illa duplatur quasi est simplandum. ut in notatum. Ideo non est mirum si hec actio fuit inuenta propter quam competit quando furtum non putatur aliquis incidit arborem lignum non contrectauit uel ipsam arborem uel partem ad quod competeret actio furti et ex ad nuchi [illegible]. Ideo actio ista fuit proposita et interesse duplatur. u. ff. e. l. furti.

Item alia ratione. arbor quando diu solo coheret res inmobilis est. ut ff. e. [illegible] ff. com. di. arbor. Unde tunc per arborem non potest dici commitit fur tum. quia rei inmobilis furtum non fit. ut in instit. de usuc. § iz. Item postquam est incisa non fuit contrectata et sic furti agi non possit. tunc ego agere furti. quando ligna contrectauit. Quid est quod dicitur arborum furtim cesarum. Furtim exponitur non quia furtum committitur. sed in modo cuiusdam similitudinis. sic furtum dicitur affirmo. ut instit. de obligationibus que ex de. na. et illud quia fit domino ignorante. et celante. ita et [illegible] ut ff. e. l. furtim in principio. et l. faciendo. § furtim arborem. ergo si cum [illegible] et uult faciendo. cum contrauit. et furtim tenebris lignorum. cum et eodem in [illegible] audi furtum et ad quod in sic ibi dicit. competit autem actio ex lo cato si colonus incidat. ut ff. e. si colonus. competit etiam lex aquilia ut ff. e. l. z. competit etiam interdictum quod ui aut clam. ut ff. quod ui aut clam. l. [illegible] in principio. et l. competit. § si quis. et l. cum in [illegible] u. § si quis in uineas meas. Set illud queritur quid differunt iste actiones inter se. Ideo actio ista ad quid competat. dicam. S. In hac eadem actione conditio furtiua. inter e. ut ff. de condit. furti. et in condit actio ex locato similiter inter e. ut ff. loc. l. conducto. et l. item queritur. l. aquilia similiter. ad inter est et in simplum. [illegible] negatur in duplum et in plus quia habetur id quanti plurimi retro fuit. i. xxx dies. ut ff. ad l. aquilia. l. in neruis. § h actione inter dicitur quod ui aut clam similiter ad inter est. et in plus quia forte habetur id [illegible]. ut ff. quod ui aut clam. l. sep. § ult. [illegible] si aliquis egerit aliqua istarum. et consecutus fuerit inter est alie actiones cessabunt nisi in eo quod excedit. l. aquilia propter repetitionem xxx dierum et in eo quod interdicitur quod ui aut clam habet [illegible] [illegible] sic si probat p. i. illa sep. i. § ult. et ff. e. l. z. et l. ult. actio autem furti sola penam persequitur actio ista. ar. fur. ce. in duplum in uno stipulo.

Qo. Item nunquid possit agi criminaliter. Ideo sic ut ff. e. l. zz. et e. quando ciuilis actio. p. i. l. unica. Illud autem nota quod si due sunt arbores incise. pro utraque agitur adeo ut consumatur sit ita quod inte [illegible] sit. duo cessent. si inciata sit. S. supra tertia esse [illegible] una. ut ff. e. si gemina et in ipsa notatur propter [illegible] nitatis. dic duis uigis. si contingat quod incidit arborem cesa [illegible] tum. Item [illegible] ut si pena apponatur. quod fac pu ta incidentibus arboribus sicut notatur.

De actione rerum amotarum.

Ultroneus uxor marito rerum. rerum furtum et [illegible]. Unde quia actio furti non competit licet furtum fiat sic ista subrepta re pat. et quia actio famosa constante matrimonio in honore nuptiarum non compe tit. Ideo inuenta est propter res amotas actio specialis que uocatur actio rerum amotarum. ut ff. e. l. i. et ii. et c. de furti. l. ult. [illegible] et e. l. ii. Et adhuc ut actio ista competat tot sunt necessaria. Primum quod matrimonium sit contractum. Secundum quod matrimonium illud contractum sit de iure ita quod teneat. alioquin si esset concubina. et contractum

Tertium quod res amouit maritus uel uxor. Quartum quod dolo malo amouit.

sit matrimonium. quia leges non habent locum hic actio sed locum habet actio furti. Nam si [illegible] est cessat matrimonium cessat hec actio. ut ff. e. si concubina. Unde intellige hec actio competere contra uxorem ad matrimonium. et dicit in [illegible] contractum sunt matrimonium continuari contra sit in potestate. alioquin dabi tur actio furti. ut ff. e. t. l. michi. Quintum quod res ille sint mobiles uel se mouentes alioquin prohibetur in mobilibus. cum non possit agi furti non agetur rerum amotarum. Sextum quod eadem notatur. Septimo quod obstante matrimonio amouit. si est post di ssolutum furti ageretur non post mortem uiri et hereditate iacente tunc non habet locum furti actio. quia rei hereditarie non dum possesse non fit fur tum. sed habet locum rerum uel hereditatis petitio ut ff. e. quod § ult. cum est expilare hereditatis contra uxorem non possit intentari. ut C. de crimine expilate hereditatis. l. ad diuisionem. et ff. de crimine expila. her. l. uxor. non est contra de crimine. expilate her. l. expilare. et l. si autem. nam in l. illa expilate. agitur contra uiduam. quando in actus expilauit hereditatem. autem uis non mariti pinguini. i. l. illa. et autem non obstat. quia hereditas uiri ta fuit amouenda non in uxorem autem non in uxorem [illegible]. Unde omnia probatur ff. e. l. z. et l. quod. et l. si concubina. § res. et l. rerum que amotarum. et e. e. t. et l. de mortuo. Quod autem dico de rebus amotis intellige siue sint illi autem amoti. Intellige illi sunt siue sint propter filie pignori dare siue ab alio [illegible] possesse sunt dotales siue quocumque alio titulo. iusta quia tamen [illegible] de certe. ut ff. e. l. si concubina. § ult. et l. sit. Quando dolo ideo dixi quia cessat dolus cessaret furtum ut ex diffinitione furti. ut ff. de furt. l. i. et omnis si cessaret actio furti. et ista non utique daretur actio furti contra filium dat hec actio contra uxorem per quam in causam ut ff. e. si mulier. § si filius. nam i ce [illegible] furti. et tamen dat hec actio de ea diuortis ideo dixi quia similiter alio modo amouit puto marito cesset in summo cum de iure illi [illegible] ret locum habere. uiri actio rerum a ut ff. e. si mulier. § diuortii autem mulier amouerit sunt ceterum sunt consilium et auxilium dantem [illegible] ut res amouerit ab alio. ut ff. e. l. si concubina. § res. et l. ob. res amotas. Octauum quod diuortium interueniat ob stante eam matrimonio hac actio non agitur. adeo quia si diuortium sit factum et matrimonium sit re integratum solum illud inditum. ut ff. e. l. ult. et si iterum fiat diuortium matrimonio redintegrato actio rerum amotarum intentabitur. ut ff. e. l. redintegrato. Set illud queritur actio illa constante matrimonio non intentetur. ut ff. e. l. iz. et c. e. l. ii. et ff. e. l. rerum. quod de amo. prodicit multa et dicit ideo quia datur hac actio est famosa. sed non uidetur uerum. hic est actio condicto. sic et condi ctio. quod non est famosa. ut ff. de actionibus. et ob. l. cessat. sed ipsi proponit est condicto pa. ipsa actio ut C. de condicto. quod sub modo. l. i. pa. actio intendit sed dare oportere. ut Instit. de act. § sic i. et hic notat in duis [illegible]. Set queritur cum dicitur condictio furtiua constante matrimonio contra uxorem surripuit res. et committit furtum licet furti non tenetur. ut ff. de furt. si quis uxori. et ff. e. l. rerum. quare quia non datur hac actio constante matrimonio. sic dicitur est maxime cum hac actio sit condicto. Ideo ideo hec actio non datur. quia hec actio temporis est ut dicitur ff. e. l. iz. et forte infamat. sic est tum dicens est condicto expositum. et cum per actionem ut dicitur. licet quedam consentiunt quod ideo non datur quia est penalis. ut C. e. l. iz. sed hec actio non uidetur bona nam actio rerum amotarum non est pe nalis nec eam dicunt penalem. quia ea uenit in lite et condicitur extima tio. ut ff. e. l. post. et l. sicut dicitur. Sed hec ratio non est bona quia est actio rerum et rerum. unde est penalis et talie actiones in quibus uenit in lite. ut ff. de re. hu. quod restitutionis. et ff. de in lit. iura. vidam. § i. actionibus ac re. unde talie actiones intentari contra uxorem cum non sit penales ut ff. de [illegible]. et C. et ux. ut uxore constante. § ult. et l. uxor. ma rito. cum quod non penalis non famosa. ut dicit quod non datur constante matrimonio. Ideo ideo non datur quia est penalis. hac ratione tenere est melior et sic ergo con sumptis. ut ff. e. l. et ideo. Item et tenetur de omni dampno quod maritus sentit et de lucro quod non fuit consecutus ut ff. e. si mulier. § rerum. Quod cessat quia ea est de turpi et famosa. cum quod de lucro et cetera datur. et quia dicit quod condicto exponitur ut S. Item adhuc opponitur actio penalis constante matrimonio. nam l. aquilia penalis est et propter inficiationem. et propter repetitionem annum. uel expositum uel xxx. dierum extimatio. ut ff. ad l. aquil. in netum. § h actio. et l. iz. ar. l. aquilia datur constante matrimonio. non ideo quod penalia cumulo sed tamen iste plum. sic est actio fuit corrupta. quod licet sit in duplum constante matrimonio datur in simplum. ut ff. de [illegible]. co. l. ult. ideo sic iste datur constante matrimonio. et sic in pena planum est et quia non sit famose ac actio rerum cum sit penalis et famosa. ut dicit matrimonio datur soluto matrimonio et ita intellige. l. ff. de furt. si quis uxori. § z. Cum hac autem actione facta tales positiones. Ergo contra matrimonium tertium

a. l. si quis furti. § huius legis.

Item illud nummum fuit legatum. Item tu amovisti res tales domo mea. Item dolo et furtive amovisti. Item res ille fuerunt mobiles puta pannos aurum argentum vel res moventes vel ex se sola [illegible] ... Item tu amovisti cum divortium fecisti ... ego dico quod fui tua concubina. Item nummum quod fuit legatum nos de facto fuimus ... Item res illas quas dicas me amovisse tu vendidisti. Item res illas ... Item semper fuisti sana ... Cum hac quis actione concipiet actio sic libellum ago ...

[illegible]

Rerum vel tutelae rationibus distrahendis

Durante tutela saepe contingit quod mali tutores res mobiles pupilli vel pecuniam auferunt et in propias utilitates convertunt et forte actio furti ... quod te tenent furti ideo porrecta est actio specialis que vocatur actio de rationibus distrahendis que actio est in duplum ...

Ita quod unum simplum est rei persecutio et aliud pena ... illud simplum quod est rei persecutionem contineat. Durante tutela saepe contingit quod mali tutores res mobiles vel pecuniam auferunt in propias utilitates convertunt et forte actio furti ... proditum est actio specialis que vocatur actio de rationibus distrahendis que actio in duplum ita est ita quod unum simplum fit rei persecutio et alium pena et ita quod unum simplum quod est rei persecutio contineat tamen extimationem rei ... ut ff. de condictione furtiva [?] ... de tutel. et rationibus distrahendis l. i. § de rationibus ... in tutela et l. actione ... tutores ... sive testamentarii sive legitimi sive dativi ... ut ex illis bonis manserint ... pupillo et orphano ... ut ff. de curatoribus ... Cum hac actione ...

[illegible]

pluris quam est rei permutatio. ut ff. e. l. ij. § ult. Sicut primo sit actio ac
tione de rationibus distrahendis. tollitur actio furti in uno simplo. in alio durat
tollitur et condictio furtiua et ita intelligitur lex. ff. e. l. v. § in tutela. l. ij.
Quod. Sed numquid gerere actione tutele conuentus sit et una intentata tollitur alia
Resolutio. si intentat primo hanc actionem de rationibus distrahendis. tollitur tutele si actum tol
litur hanc actionem in uno simplo in alio durat et ita intelligitur. l. ff. e. l. j. §
In tutela. Si dampnum dedo rebus tuis corpore meo competit tibi
contra me actio l. aquilie directa. Item de actione l. aquilie directa.

Si dampnum datur in corpore rei tue a corpore meo locum habet hec actio directa legis
aquilie. per quam consequeris totum tuum interesse. non quod ueniat singulare. sed omne et conse
quens et quicquid lucrari potuisti si dampnum illud non esset datum. ut si occi
disti seruum tuum qui fuit heres constitutus et sic hereditatem amisisti quam seruus
occasus adire non potuit. nam amisisse uideris quod lucrari potuisti. ut
ff. ad l. aquilie. l. si seruum meum. § j. et § in lege aquilie. et ff. ad l. falc. parum.
Quare lex aquilia. lex sic plebiscitum quia aquilius tribunus plebis eam protulit. quando dis
cordia fuit orta inter nobiles et populum. et populus contulit se in montem auen
tinum. ut ff. e. l. j. et ff. e. l. j. de orig. iur. l. ij. § deinde cum esset. Nam autem est
actio adhuc competat tot sit necessaria quam dixi. § de utili actione l. aquilie. et de actione
in factum subsidiaria. l. aquilie. et de actione in factum in prioribus. Unum et easdem
positiones. assumere tamen pactione quod prius. quod datur ut consequatur in hac actione. directa
quam in illis non fuerit consecuta. Quod. Quare in primis pecunia nunc est res aquilia sit ple
biscitum ut dixi quomodo potest dici ciuilis. Resolutio. dicitur ciuilis. i. iuris ciuilis induc
ta nam plebiscitum est contra ius ciuile. nam omnia illa que continuantur. Inst. de iure
naturali gentium et ciuili. § constat. § de iure ciuili. Immo ut uerius loquar. Immo
ista faciunt in ciuile et ita recte sumo in ciuile. Sumatur large et in pretorium
dicitur ciuile. et una uox ei ut ff. de iustitia et iure. l. nam et ipsum. Quod quare quia
et est actio corporis et corpori rei alicuius. non dico in corpore hominis dampnum datur directa
de qua tractamus. Inalius autem casibus datur utilis lex aquilie. scilicet quando agitur corpore
in corpore datur et in factum datur subsidiaria legis aquilie. quando non corpore datur. in
non corpore. Sic de his casibus notaui exempla. § de actione in factum legis subsidi
aria aquilie. Resolutio. Ideo hec dicitur directa quia ubi et sua edita locum habet. plures est et
aquilius tribunus plebis statutum fecerit quod dampnum datur a corpore hominis in
corpore rei alicuius. Postea pretores inuenerunt illam in factum subsidiariam quia illa utilis
est quod sit ciuilis sic et utilis rei uindicatio quod datur contra illum qui dolo desiit possi
dere. ut ff. de rei. uendicatione. § si et quod dicitur ibi pretoria subaudi ex tensione non
actionis sic et actio ciuile papinianum dicitur non quod papinianus aliquid de suo ad
iecerit. Sed quia leges dispersas in unum composuit. sic et appellatur ius ciuile fla
uianum non quia flauius aliquid de suo adiecit. Sed quia librum actionum compositum ab ap
pio claudio per furtum subreptum populo tradidit. ut ff. de orig. iur.
l. j. § ult. et § post eas. apud nam et accepto dicitur nisi gratum. per stipulatione ut ff.
de acceptilatione. l. an inutilis. § ult. uel sit de iure ciuili. per minutiones. uel ista
quibus modo. o. tollitur nam et l. fal. perditam est autem ciuilis dicitur tamen perdita ad uiuo
pro. propterea quia tenet eam ad uoluntatem ab intestato. ut ff. ad l. fal. l. j.
et l. filius § j. quam autem sit differentia inter directam legis aquilie et utilem et in factum
ex his collige. et ex illis que notaui contra de in factum subsidiaria legis aquilie
Op. Sed non uidetur quod l. aquilie sit seruanda eum sit contra uanes uoces populi non sit au
diende. ut C. de penis decurionum non ille de iure manumissum dicitur quod ad
uocem populi manumittat ut ff. que et a quibus manumissi liberi non fiunt. l. ille. seruatur est
igitur l. aquilia sit statutum populi non seruatur. Resolutio. Immo seruatur uane enim uo
ces populi non seruantur ut ff. de eo. et. Sed iuste exaudiuntur ut C. de os. reg.
pro. l. iustissimos. iustum est fuit statutum populi ut dampna non inferrentur
et si fuerint illata quod puniatur. et ideo l. aquilie iusta. ut ff. e. l. ita uulnera
tur. Considerandum tamen huius actionis duo esse capitula hodie. primum et tertium. quia hodie
secundum est. i. duo esse capitula. seu tractatus. Primum locum habet si seruus alicuius uel
aliorum animal quod gregatim pascitur occidatur. siue pascatur siue non dum in pos
sit gregatim pasci et ex primo capite habet uo quanti melior fuit seruus uel res
in anno continuo quod stat ex ccc. lxv. dierum quando annus et aliquando ccc. lxvi
dierum quando annus est bisextus. ut ff. e. l. ij. et l. ita uulneratus. Secundum
tertium capitulum locum habet in aliis dampnis illatis in rebus quibus quibus. Sed non si seruus uul
neretur. uel animal locum habet. tertium capitulum et non primum et fit ibi extimatio quanti
uis ille uel res lesa melior fuit retro in xxx. dies ut ff. e. l. si seruus
seruum. § hec legis. § si quis alterum per uidicauit hanc actionem fatuam et
habere oculos retro fatuum est retro super respicit. sapiens autem et recordatiuum
de preteritis et ordinat presentia et prouidet futura quia culpa est quia sapiente potest
prouideri et non prouisum. ut ff. e. si putator et dominus eum assimulat. i. aquiliam

iano qui depingitur qui habet oculos ante et retro unde notatur in summa istarum
in casibus habet oculos ante quia per hominem uulnerato uel occiso extimatur e
de preteritis in futurum. ut et. Notabo ad hoc autem ut ista directa con
petat esse illa utilis. lex aquilie et illa in factum subsidiaria opor
tet quod dampnum sit datum quia actio ista et que mere eam dampna exigit
scilicet commissa puniuntur. ut ff. quod metus causa. § si pactus ff. e. t.
per totum. certum si dampnum sit datum quia res non est facta deterior uel res
in facta melior. hec actio locum habet. ut ecce oliuam maturam
decepisti uel segetem maturam secuisti. uel uineas maturas uinde
miasti et fecisti inde mustum non perficiendo uias in terra uel salu
tem maturam incidisti uel seruum minorem qui erat puer castrasti et
preciosiorem ipsum fecisti in his casibus nullum dampnum est illatum et
est in expensas et donauit. i. donasse fingatur a lege quia in col
lectione fructuum uel in salibus impendit alio tamen uidetur posse queri
non quia hoc fecit. sic collecta intercepat teneri furti. et per seruo castra
to tenetur iniuriarum autem ex edicto edilium aut ex l. xij. tabularum in quadru
plum. Sumatur omnia perfecta in matura essent collecta locum habet aquilie
ut ff. e. si seruus seruum § rupisse § iniuriam et § si salictum. et
ff. de edil. e. l. ediles autem. § Sed est et sic notat dominus meus in summa
uel istis imponit. Quod. Sed quare quomodo seruus castratus dicitur preciosior. cum
ille qui castrat teneatur pena legis cornelie de sicariis medicus pena capitis
punietur. et eadem pena quam patitur secum sunt ut ff. ad legem corneliam de sic.
l. eid. § qui hominem. et l. lege § ult. maxime est probo opere non sit
lapidandus. Resolutio. immo et probo opere quis punitur. aliquando ut ff.
de rerum mutationi. l. iij. § In libello quod enim dicitur quod seruus sit preciosior
uerum est secundum consuetudines locorum. sic in sicilia in ytalia minoris
est precij et non sunt eam monimenta sicilie et fuit meus uerus consultus de suo
castrato. potius est interest habere in domo seruum castratum quam non castratum
propter dominam quam aliquando seruo se supponit. quod legitur potest esse aliqua pulchra
domina habet pulcherrimum maritum nascatur filius temporis unde hoc contingit non
quod seruus non castratus dedit eam eodem quod sic dicitur. l. castrante tamen l.
cor. de sic. hoc in ydeo de sicilia propter talem medicinam mortuum. Malegerius glo
sauit dominus meus quod dicit in l. illa. si seruus seruum quia in apulia castrantur
non est uerum. Sed in sicilia apulie potentes sunt opere et sermone et
Secundum est necessarium quod dampnum detur facto hominis interueniente. certe si
per negligentiam dampnum contingat cessat directa aquilie. ut si fruc
tuarii rumores patiatur corrumpi uel inter non perstendat. ut ff. de u
suf. l. sicut. § denique hoc probatur. ff. ad l. aquilie. l. qui occidit. §
In hac. Op. Sed oppono de eo quod legitur. e. si seruus seruum. § si fornicarii
et l. qui occidit. § in hac ubi et dampnum datum ex negligentia punitur
l. aquilie et sine directa saltem utilis uidetur. Resolutio. quod dixi factum debe
re interuenire subaudi ad hoc ut detur directa uerum si per negligentiam
hominis facto hominis precedente locum habet utilis aquilie. ut in predictis. l. de
quibus opposuisti. et sic dampnum fuit datum in permittendo et non in fa
ciendo. Sed oppono si aliquis sit in culpa uel de dampno permitten
do quod locum habet de dolo. ut ff. de dolo. l. equum persuaserit. et l.
eleganter. § quadrupes si locum habet de dolo. ergo non habet locum aquilie. quia si
illa haberet locum de dolo cessaret. ut C. de dolo. l. de dolo. et ff. de dolo
l. ij. Resolutio quod legitur in quo dicitur de dolo. l. utilis aquilie nomine doli. tamen si
dampnum detur culpa hominis precedente propter enim extrinsecum non ex uiuo
ex re ipsi habet locum utilis aquilie propter dampnum in permittendo commissum
Sicut contingat dampnum permittendo propter uitium rei ipsius agitur de dolo
non est contra. ff. locati. et. l. quod domum quia quod ibi denegatur directa actio le
gis aquilie propter hanc solam facere ff. de usuf. l. sicut. § de preteritis. Sed
huic solam mentum contradicit. § ille si quadrupes. non soluas ut primo tantum
quod culpa interueniat. et sic dampnum detur multotiens est datur dampnum et
sine culpa et sic non agitur aquilie. puta si me defendendo feci. et in
continenti cum moderamine inculpate tutele uel per defensione rerum mearum
ut ff. e. l. scientiam. § quod est. et ff. e. l. iiij. et l. v. et l. si exempla
§ tibi mercator. et ff. ad l. cor. de sic. furem. et ff. de iust. et iur.
l. ut uim. Idem est et si magister dedit dampnum contra uim uetandi magistra
tus quam sibi resistebas. non tenetur aquilie ut ff. e. quod ad eum. § magistra
tus. nam et uim magistratus fuit ad actionem iniuriarum non pertinent. ut
ff. de iniur. l. iniuriarum. § quod uim magistratus. alioquin si non uim
magistratus tenetur ut ff. de iniur. l. non licet. Idem est et si dampnum do cum

Si autem primo tutele sibi actum tollatur

po.

aud

dapnum

op

§. B

et qui resistebat

uius tm̄ ꝯfuandi cessat aquil. ut ff. e. q. ad m. §. si
p exmiū. Idm̄ ē q cess aquil si impulsu alcius ut
ministeri dedi dāpnū ut ff. e. q. ad m. § si maius
et l. si ex plagis. In culpa stati culpā leuissimā.
ut ff. e. l. i. l. et l. si putator. et l. si quis. § i. et
l. si iam § plt. It si dedi dāpnū culpa et cui dedi dāp
nū fuisti in culpa n̄ ages aquil. q a culpa ꝯpensat
cū ipm culpa detior ē agnitis ꝯdicto certu situ in cul
pa ego in dolo. dolus culpe ꝓponderat. vn teneor h
oīa ꝓbant. ff. e. It si obstetrix § ult. et l. It mela
et l. si ex plagis. et l. si putator. et l. q foueas ut ff.
d v. o. si suū. § seqr̄ et ar. d ꝯpensat. si ab eo et ar.
ff. soluto ma. uiro. Et h culpa qm̄ ꝑcedit tem. qm̄
seqr̄ ꝑcedit ł i eo q fecit foueas et alius incidit
It i mulione q n̄ potuit retinē mulū ligando lo
ris ad polices. It i lapidario q male aptauit lapi
des i plaustro. In eo q obdormiuit ad fornacē. et i
eo q misit ignē cū ꝯburend stipula ut ff. e. q oc
adit. § In hac. et l. q fineas. et l. idm̄ iuris. § mu
lone. et l. si suus suū. § si ex plaustro qm̄ seqr̄
ut ē in eo qui bn̄ secuit et ꝑea dereliquid qm̄ culpa ine
ipo fco ut si medic̄ impite secuit et in magro q esto
dit ocłm discipło forma calcei ut ff. e. q. actioē.
§ ult. et l. Idem iuris et l. et si q. § ult. et ff. loc
et ꝯ l. It q̄ris si tutor. Et lic; dicam d culpa intol
ligas et d dolo. ut ff. e. l. et si qm̄. § in una et ar. ff.
d mīn̄ si ex cā. § In mult. Sic h oīa ꝑsequit dn̄s m̄s ē
cū ꝑncipiū sūme tituli istius. Et d hac actioe sic op̄o
se uis notare i sūma q te q̄ntū q res illa sit corru
pta seu lesa alioqn̄ si eo m̄ re illa utar ł illo usu
n̄ teneor directa. s; utili puta bibi uinū tuū comedi
di panē tuū. ł cines tuas. ut ff. e. l. q occidit.
§ si q̄s alienū uinū. et ar. t. l. si suus suū. § ult
scbit. In hac aut act ꝯcipiet actor sic libllm.
Libell Ago ego. R. ꝯ. G. m. q suū mīm stichū occi
dit. ł uulnerauit ł suo corpe i re mīa tali dāpnū
dedit. q dāpnū extimo. xx. vn illa. xx. m̄ solui p
to. ꝓpono actioem directā legis aquil. Si aūt s
uus ille fuit melior ret. I. annū ꝑ p̄mū cap̄ ł
res illa fuit melior i fra. xxx. dies ret. ꝑ t̄ciū cap
adicias sic libllo. Ago ego. R. ꝯ. ꝯ. q suū mīm
stichū occidit q retro I. annū ualuit. l. m̄. l. illa
peto. ꝓpono act. directā. l. aquil. ꝑ re illa sic ago ꝯ
ꝯ. q corpe suo i re mīa tali puta domo ł uineat
bone dedit dāpnū tale q res ret. I. i. xxx. dies
ualuit. xl. vn illa. xl. peto ꝓpono hāc act dire
ctā. l. aquil. et i utroq; libllo adicias sic. It si nega
uit peto illū m̄ in duplū ꝯdēpnari. q sic recte ꝯ
cipiāt isti libelli ꝓbat ff. e. l. ii. et l. si suus suū
§ h. et l. in denecati. § h acto et I st. e. t. § ult.
Op Sz opponit ctū ē q h acto. s. legis ꝑ emdatioe dāp
ni. ꝯpetit s dāpni restitutio ł emdatio ē i obligati
one n̄ aut extimato ut ff. d v. o. l. si suū. § ulte.
nā si hoīem m̄ ꝓmisisti et illū occidisti n̄ petā exti
matioe; s; hoie; ut ibi. § It si peto dāpnū in em
dari ur q petā i pls et ita impsibiliū nulla obliga
tio nulla petitio nullū ꝑ iu ut ff. d reg. i. impos
sibiliū. et ff. q siue. sin. ap. re. l. ult. § q aut
sit impls ostndo ecce tu occidisti suū mīm. i cadisti
uineas mās. si peto tm̄ m̄ dari dāpnū uidor petere
ut ho mortuus rursus uiuat. et q ligna incisare
ducat ad statū p̄mū q n̄ miraculose fieri n̄ poss;
Ad hoc i utroq; qoe et dico q int ē sit peterd et illd fac
tu delicti ēē in obligoē et illd d bo ꝑtinē alioquin i
possibit. ut ista petitio sic dictū ē optime facit

ꝓ hac solue. l. ff. d euict. l. si ita ꝯs stipulanti. n̄ et simil qo
simit s; n̄ si o petat ꝑ p̄mū iuris. ꝯ. q. Q It q̄r si aliq̄s det dāpnū
iussu alterius an teneat ille q iussit ł ille q dedit dāpnū. a.
utroq; ꝯ. l. ur. distingue ut si ille qui iussit. si aūt n̄ huit
ł impandi tnr ille q fecit. ut ff. e. lib. ho. § i. et ff. d reg. ꝯ
uir. l. ad eū. et ff. d iur. uir. l. n̄ solū. § ꝑculus et ff. d aq ꝯ
plu ar. i. si colon in fi. et Inst. d nox. § oīs Q Sz a tene
at ille q iussit. sin huit ui impandi utq; tnr. Q Sz n̄ q d
q d uno sat faciete alius libatur h ē qre in plib; ꝯ ctib;
dāpnū et ur q alij n̄ libent. nā i. l. aqt. sium soluat ali
n̄ libat. ē sit pena ut ff. e. l. It mela. si simplū h ur
ꝯ. q alij libent ut ff. d eo. ꝑ q. f. ē. l. i. § siples et ff. de
his q deie. ł ef. l. i. § ult ē. l. seqntib; ad soluenda ig i
sta ꝯ ia et silr distingue. aliqn̄ petit res seu int ēē. ł pena
aut pena et res si petit res ł int ēē uno soluente libat ut.
alij ut C. d ꝯdict. furt. l. i. et in p̄cdictis. l. d eo ꝑ q. f. et de
his. q deie. Si aūt petat pena aut petit pena tm̄. et q sit pe
na ex p̄ate soluntis. q solut q n̄ q adeū ꝑuen. et sit pen
ex parte recipientis. q recip illd q nūq s affuit. sic in d
iact furti n̄ duplū ł q drupla. totū ē pena te uno sat facie
te alij n̄ libat. Immo aquolib; exigam ut ff. in solid ut
ff. d furt. l. uulgaris. in fi. et C. d ꝯdict. furt. l. i. in p̄n.
s; ꝯ dic lex. ff. d ami tutor tres tutores n̄ uno soluente pec
cāam q̄ s furati ceti libant. Ꝓ. io in p̄n. l. reddit q n̄ ur
peccāam i uito dn̄o ꝯ tante. ł ꝑ fide agere ł ibi n̄ ꝯ ueniē act
furti s; act tutele. Si aūt petit pena q̄ sit pena respectu
soluntis. sit aut i t se respectu petentis. sic in titulo illo
ꝑ q ē f. et d his q deie. ł ef te uno soluente ceti libant. s; ꝯ
dic. l. illa. It te mela ut alij n̄ libant uno soluente. Ꝓ o te
n̄ libat ē sit pena. i. q n̄ ē penat. i. ꝑ petitioe; āni. ł xxx.
dier; alias uno sat faciente ceti libant ut ff. d dolo siples
et ff. d ui. et ui ar. l. i. et ff. neuis fi. ei q in p. mis fuit.
et ff. q met. c. l. sic ex. § ult. Q Sz n̄ q d inius qui solut
alij libant ut dixi pot agere ille qui solut ꝯ illos q s t li
bera ꝑ solue; illi sal ti negor s act. Ꝓ o. n̄ q solut lic
sit i t ēē q̄ntū ad actioem n̄ ipe ut pena solut subit.
ar. ff. d adtuto. l. siples et ff. d tutel. et roi. dis. l. si ex
duob; s; n̄ o rem restituit nich d suo solut. d q s uellet
agere certe d nichilo. s; n̄ o petunt res et pena uni exec
tor alter; n̄ in pedit. ut ff. d ꝯdict. furti. l. si ꝑ fure.
Op Sz opponit sic dn̄s m̄s in. l. illa. lib. ho. s; q̄r hic q i
sit huit i impandi aut huit ui impandi i q iussit et te
n̄ agere aqt q n̄ ē datū iniuria. s; uir aut huit i inpan
di. at n̄ h [illegible] n̄ soluit q iussit. s; et q paruit tnr cū
i dāpno [illegible] aciendo parere n̄ debuit
fi [illegible] d act. et o. l. suus s mito
[illegible] ꝑsidi ut ff. d ar. l. sic dies ꝯ
ꝯ exp [illegible] suu impandi n̄ huit tnr ut
ff. q in au [illegible] sigd q suus maxime cū
at. fuerit n̄ [illegible] muris. l. n̄ solū § ꝑculus
It si at fuerit [illegible] n̄ opponit ꝯ mandando age ma
nifā ut ff. d suo [illegible] ꝑsuadere. et sic distincto. l.
illa. lib. ho. nulla ui [illegible] illa. pat ut magistratus
ui impandi at. habebat [illegible] q iussit fieri peteri
aut subuenit io q n̄ eum [illegible] delictū nec eum occide
libm. ł suū iussit. ł furti [illegible] rapina. ē eius
ui dāpni siu delictū. rapina [illegible] dāpnū datū inuineac
exeri q s criminalr acuset. It [illegible] in q drupliū ex
furto in duplū ł q druplū. s; ex d [illegible] simp
lū ē acto. § It ex furto ł rapina [illegible] intueiat
i lege aqt. sec. ut ff. e. illd. h aut [illegible] dolus n̄
affuit. n̄ culpa ut ff. d reg [illegible] quis
u. et. l. is dāpnū et ff. q ui. aut. [illegible] et si
q d et. l. q in patriū. § si tutores. It exp [illegible]
uctū ur. ut ff. d incēdio. l. pech. § i. Sciend ē [illegible]

huic uis impandi puta
pat ul dn̄s tenet tm̄
ille qui iussit

Ꝓ hoc ff. ut. C. d acad. l.
nō ideo minus s; qui no
huit impandi

Libell.

op

ei qui vel
l tabat

tenet pro culpa

q q dñi sit in qb; debet parere fili t s uus ut ea in quib; e
nullũ delictũ ñ sat. alia s t in qb; ñ cog filius t s uus pa
rere. t cũ magistratui si tam pareat excusant. ut s nat
ricez. l. aquil. et j in titu ctio q uaut. e. alia st inquib;
oio parere dbe ñ ut matricionib; q aut dixim supi ñ h e
sin huit i impanch timeñ qui fecit subaudi. et nichilo
min tñ q uissit ut dam ẽ. et h s m dnm mñm. op sz op
ponit si uoce habuerit hobechire in l. aquil. et j in titu lo q
uaut. e. g legitime fcim ẽ g pr ut dus teñi ñ deberet
vt. e. ad. l. iul. d adult gtiat. et ff. d concubinis. l. 1.
rño. d legitime fcim q tu ad hobechetes ut excusent ñ tñ
ñ pr ut dus excusent ñ tñ ñ pr q dus. It q uit dns ms
a plibo hoie occiso possit agi. t aquil ipe admittit q sic lz
b. dixit q iũ. et p l. ff. e. huic septime. s ult. sz dns ms
rx. q l. illa loqr in hrde q ñ possit q sequi extimatioẽ e
sui testatoris ut ff. e. si dns s uũ. et ẽ notabile q hrs ñ
ag. lz dus et testator ageret facit et p b. ff. de chile. e.
l. hrs e. s dnd. sz r ndet q ibi dapnũ erat datũ a fera
bestia. sz sñia b. ut mag legib; quenire. sz esto q sñia e
dñi mi obtineat q debeat agi q illũ. l. aquil. q cum ma
lor pbuit. vt. e. ad. l. iul. d ui pu. l. qm et inducit. et lex
p re. ff. e. l. q actoẽ. s siquis colluctatioẽ. ut quis ñ teneat aql
si occidat libm hoiem ut uulnet i pu. e tamẽ sicut bonome
et pistorii ñ fit lud gtiaoz. et beneuenti et neapoli ñ fit ludus
forẽ sui cũ lapidib; et clauis. g si imputato occidat ag. l. aquil
ñ dico d libo q s uu ñ sol q etate. op opponit sic ad qd ag. p
libo occiso ete in nullo ut q possit agi etiã ẽ q libm co ñ reca
pit extimatioẽ ut ff. si q dru. pau. fe dicat. l. ult. et ff. d his
q die. t effu. l. ult. sz rñdeo et defendo oppinionẽ dñi me
sic cassius sñiam sabini dñi sui. ut ff. d arbitr. l. q pot agi
p libo hoiẽ occiso. l. aquil. sic et ẽ. uulnerat. s. ueniãt ptite
in cedes q dant medicis et oĩa impencia q in ei curatioẽ fca sit
et ueni et extimatio opaz quib; caruit pr et cariturus ẽ. libatis
aut ipi ut m broz. t cicatriciũ ñ fit extimatio ut ff. si q dru.
pau. fe. dicat. l. ex hac. l. sz si qz inf. l. et l. actioẽ. et l. lib. ho.
et ff. d his q deie. t ef. l. ult. ut tam longobardo in s imo sit
extimato libi hois si occidat q aliqui extimat uide si aliqd no
bilium occidat. ccc. sol. alij mediocres cc. alij populares. c.
l. ut ĩ lo bacha d homicidio libi hois. l. recollin extimat. q
m bra singla ut in lobar. d plagis et feritis p totũ. t. qo sz
pone lib ho fuit ingeniẽ occisus. et sic nulle ipe se s t fco
medicis te qd extimab; rño. ope quib; caruit ẽ pr. t si fuit
pr. sz occisus extimabit hrs opas illas q amisit et potit hr
tpr uite sue puta ecce erat ut pelliparius. t mercator ut pel
liparii aduocat. qo o. uid si nulla arte hebat. sic in tiri mutiles
inueniunt et sic nlle ope possit extimari. rño et te nlle extima
bunt. ut ar. ff. d ubali. ea. l. ult. et ar. ff. d usuf. l. alioub;
s d illo. qo sz usq ad tps extimabunt ope q b; q caritur e
rño usq ad tpe q uisile ẽ. illũ occisum potuisse uiuere. s. exti
matioẽ legis. ut ff. ad. l. fal. hrditatẽ cõputatioi et ẽ. ar. ad
id. ff. d transact. l. ẽ brij. qo sz q intelligas publicu cetui
rño. q i pator ocessit. t q suetudo loci alia etiã intelligo puata.
ff. d flumib; l. 1. s. q puniet et ff. d fundo instruc. l. ẽ d lamois
asina. ar. ff. q. ui. aut. e. prohibe. s sz et si pmisit. qo sz.
qr. a. acto ista ut directa ut util. d t cmodatario dns ms ad
mittit. q ñ. ut ff. e. l. it mela. s eũ cui lz acto d paupie
d t. ut ff. si q drũ. pau. fe. di. l. ij. qo sz qr qr legis aquil
acto denegat d paupie aut ocedit. rnt q dam sic q directa
aquil denegat cmodatario util ocedit sic ñ pt notari. qr
alij dnt q si int ẽ cmodatarij agi. l. aquil. p suo int ee sic
i actioẽ furti. sin int ẽ ñ ag. et sic idẽ multi dnt. ta i actõe
leg aquil. q i actioẽ d paupie. ar. ff. d furt. l. eũ q. s id
scit. et l. editor. alij dnt ut dns ms q sĩn dat aquil ñ util
nec directa. io qr alta nature ẽ ista. qr d pena de paupie adin
tee. sz q sentio dño mõ q denegat act. leg aquil. cmo
datario io tñ sua mala sic et at ff. de xtuto. l. q testamẽ
nã si io denegat h acto q psonat multo fortius debet
denegari acto furti. sz illa ocedit g et ista. ut. e. d furt
l. ult. hãc aut q õem dns jo. reputat friuolã. qr e
illa dat. et ista ñ sic. si aliqs qr qr cdictio furtiua soli
dño dat. ut ff. d cdict. furt. l. 1. acto aut furti dat
cicui i ẽ e. ut ff. d furt. l. 1. cui. rñ remotis oĩb; p
dãs hãt idem a signo. et dico q io d negat aquil cmo
datario. qr directa dat dño util dat hñti inte. ut usu
ario. et fructuario editori ẽ distinctioẽ. sic dica ut ff.
e. l. it mela. s legis aquil et s ult. t cmodatarii alit
ñ dns ẽ. nec i hñ inte. et io ñ aget ñ utili nec direc
ta sicut d paupie t alie actioẽs q pinet ee cpetit da
do cmodatario plan ẽ. qo. uid d editore dabi sibi
util acto. rño. aut loqris d editore ẽ. res ẽ obligata
aut d alio cui forte res fuit pmissa si fuit obligata
ag et aquilia utili. in duob; casib; si debitor ẽ ñ sol
uendo. et si act tpale tpr amisit at ñ. ut ff. e. q oc
cidit. s pignori. lz ẽ psonat acto sit sublata. durat
tñ i pignoris ut. e. de luitioẽ pigno. l. intellige. et io
hñ i inte. alius aut creditor t aquil ñ hñ i inte.
sz debitor ag et l. aquil. et illã teñi cede editori. ut ff.
e. l. huic septime. qo sz qd si s uus pmissus occidat
aget editor t debitor ẽ libatus rño refert aq occidat
si a debitore ppetuat acto q illũ et fidiussore et q prem
qui tenebat ex filij s. ut ff. d v. o. si. ex legati et
l. si s uũ et d illo. s inno et s a fili si aut occidat a fi
deiussore si qd p morã rei et sũa t p morã rei tñ tñr
actioẽ pma et directa. si uo p morã sũa tñ ñ tñr pma
actoẽ sz utili. si uo an oem morã sũa et pncipat tñr
d dolo. ut d dolo. l. fidiussor. et ff. d usis. l. mora. s ult
qsidat ẽ morã imp cuiq; rei et fideiussoris. ut ff. d fide
i. l. si tecũ. s siq sitũ. si uo occidat a tradictore. an qua
debito sit in mora. libat qd debitor et ag q illũ. l. aql
si aut post morã debitoris libat qd debitor. sz ñ ag.
l. aquil. ut ff. e. l. lex aquilia. si at occidat ab
extraneo libat qd debitor. sz editor agit d dolo q occi
sore. ut ff. d dolo. arbitrio. s ult. h ita se hñt ñ occidat
s uus. i casu licito aq sz occidat te ẽ libat. debitor ut
ff. d v. o. q s uũ. ff. dt. l. qd g. s si hrs et sic intellr cu
perfecta distinctioẽ. ff. d. v. o. mora. op sz opponit
cũ dicis debitorẽ libari extraneũ tñ d dolo qñ ille occi
dit sic dus ms notat i sũma. t. isti. sz lex aquil. dic li
batũ debitorẽ puta hrdẽ et legis aquil acto remanet
in hrditate et dabit hrdi ut ff. e. l. huic septime. s 1.
et sic. durũ ut. q occisor extimẽ teneat editori actoẽ
d dolo et hrdi debitori teneat l. aquil. et sic ẽẽt q ff.
nau. cau. sta. lz et ff. d penis sact. rño. mri distingt
utr modũ editoris occidat s uus et te hñ loc lex d do
lo arbitrio aut modũ debitoris. et te hñ locũ. l. illa
huic septime. et ẽ ibi io q legatarius ñ possit age qr
ñ dns erat an adita hrditatẽ. ñ i habebat in illo. et
sic i casu isto morit s uus ẽ luc hrdis. ut et at ff. de
leg. fil. s ult. et h dns ms. r. tamẽ dix q sũ i modũ
editoris ut debitoris. t hrdis t legatarij. sep aquil de
bitori acto et tñ cog cede tgatario seu editori et illa a
gẽ actoẽ g ocessa. q ẽ leg ff. ff. d dolo. arbito. s ult
q ag d dolo editor exponit. r. i. pp. dolum d linqn
tis act. l. aquil. sibiq cessa. qo sz uid qr quo potuit
hrdi q ut q ñ. na. l. aquilia dapnũ q seqr ñ at h.
ñ ut. dapnũ pati sz pot a debito libat interitu rei. cũ
s uus si in fuisset occisus adita hrditate legatarij fu
ret ut ff. d furt. actio rñ i hrdem. io dico agi s qr agi

n̄ certo libari te e libat rei uitu· cu rex n̄ali uitu de cedit· ac si isto altius n̄ libat· cu ipe 9 eu hat actoe· ar ff· e· p ind· iup· c ff· sigs aut· l· ij· § ult n̄ sibi libat eet hres· leg aquil· n̄ aget ut ff· d dolo arbito ult· n̄ e poss una occisio 7 lib actione parere· sic nec una solo ut ff· d 9dict· ind § fidiussor infra· Co sc qr i· l· illa huic septure· qr suo occiso 7 an̄ adita hereditate n̄ ag legatari· l· aquil· suo aut uulnato an̄ addita hereditate· tur eu eode legatario· S illd inuulnato 7 id qr suus si e q tns it in legatari lic3 uulnat· Et n̄ qd· dat h actio bone fi· p· R· l· dic· ut d e t infra ut ff· e· l· sc mela· § 7 si suus· 3 forte· l· illa loqr· qn titulu lu ht qd e· i ifra ut in· l· pcla ut ff· e· s· sidus· 3 g dn̄ dicit d utili aquilia· 3 qd sitatulu n̄ ht ut qr n̄ agat ut ff· d reg· l· ij· § i· 3 tn p dia deqli ber possione siu titulu hat siu n̄· n̄a lex gnat loqr ff· d edilito· e· l· ustissie § ult· Co 3 qr ag bone fi p 7 9motari ut dixi R· qr boe fi· p het loco dn̄i ut ff· d aquir· r· do· l· boe fi· Co 3 ad qd agit infra R· popas i quib3 het loco dn̄i ut in pdca· l· boe fi· 7 sic so luit alia qo· qr· bo· p· ag cu ipe teneat· l· aquil n̄ ag· vt· C· d furt· cu apd antiqs R· pp diuisa eni tur· boe fi· p· ag· pp opas n̄ extimatice ipi sui ipe aut tn̄ no xali· 7 ita intelligim leges ff· e· sc mela· 7 l· sidus· 7 · l· sieo tpr 7 qr dic i leg aquil infra subsidiaria 7 sic gnali illa i fra· t infra subsidiaria leg agl ut i pdcis · l· sc mela· 7 l· sidus· i noib3 e dapnu q leg aquil ut i p n̄ tur infra· acto dr· ut ff· e· si suu mium § ult Co sc qr ff· e· huic septe· § si suus isti· qr si suus i stitut a dn̄o· 7 ibi sit occisus· qr hres illi libti· n̄ aget al sig io duplex p una qr res pueri adeu cui3 aq i ape n̄ p· ut· i· l· seqnti· qr lic3· io illa uidat insufficies p · l· ff· d act· 7· o· qo3· si n̄3 quia acto illa n̄q 9petit 9 illi too libo· g n̄· 9petit hereditati 3 n̄ 9petit dn̄o reddit 7 alia io qr n̄d3 hres 9seq extimatoem sui testatoris· g loqr d substituto ipi sui ut ff· e· l· n̄a sic § sidus sic n̄ ag· leg· agl substituit suo· t 7 legitim hres testa toris· ut ff· e· l· ind nemi· § si suus· noli intellige de legitimo ipi libti· qr n̄ poss hre legitimu hereditate n̄c potuit tn̄ sumisisse· v· C· d iur· delibandi· qn lic3 alr sit glosatu cohres tamei aget aquil ut ff· e· l· n̄a sic 9ult q e io· S· substitutus suo 7 legitim testatoris io n̄ agt qr ipi nullu dapnu hnt· pp qr acto ista 9pe tit· ut ff· e· q occidit § ult· i mo pp morte illi 9mod eis acenit· qr hnt hereditate cohres aut ag habito res pectu ad tpe uulneris n̄ ad tpe mortis· 7 sic 9petit te statori 9petit 7 cohredi ut ff· e· huic septure § ult 7 leg acto· l· agl· ax· 7 n̄ uide qr poss cohres age Co sc qr qd qr dic ff· e· l· i d nemi § ult qr remit tit actori 9fessoria acto· t 9fessiorius act nece hat do ce eu occidisse certu aq e3 occisu hoiem ee oportz· S· uba d illa duob3 mois intelligo s ille q 9fessus fuit se occidisse· si pat fit ostiude illu uiue· t mortuu n̄alr mo te remittit g illa 9fessio· i· q· pp ea n̄ dapnat e ad hoc· ut dapnet oportet qr eet ab aliq occisu· i nh e illa 9fessio pde actori ut n̄ hat nece doce· qr iste occidit eu q 9fess e· ut· l· seqnti h apti· 7 ff· d int· ac· l· 9fe sioib3· t alr remittat actori 9fessio illa· i· reo· q e actor pp pbat qr pbat illu uiue ut ff· d pbat in exceptioib3 ff· d except· l· i· n̄ aut remittit g illa 9fessio suuult pbare ab alio occisu· 7 sic 9sequentia tie ase· qr ista pbo ipm n̄ reuelat qr suffic aq 93 occisu· Co vltio qr si · l· illa ff· e· i· l· agl· si d letu 7 in itis mois· i n pmis n̄

ut q locu hat aquilia n̄a illd erat cyrographu q e puata septura· ut· C· q p inpig· l· septuras fient puata g ad p bo em n̄ sufficiet· v t· C· d pbat· l· instru· 7 l· rex 7 l· exe plo· si ad pboez n̄ pde sic delictu g nullu e dapnu maxe te rei ueritas alr pbari possit· ut ff· d fid instrum· l· plr· ar· C· d fid instru l· e donatiois· S· septura illa lic3 eet puata tn̄ in pderit 9 debitore q eu tec· qr lic3 t n̄ pbat 9 te tm pniudicat ut ff· d it act· i pn· t alr illa puata septa hebat subsceptoe tu testiu· v n̄ fere het ppublica ut ff· q p inpis septas· t forte aliis amminculis adiuuabat ut dix· y· si ad iuuet· t ippe poni nom cyrography ppublico instro· sc n̄ ut 9 aliq acu possit agi· l· aquil 9 debitore· 7 si ag in nullo acu potuisset agi· l· aquil· 9 debito exacto· q ita p bo aut e deficie 9dicto· aut extabit si deficie· n̄ isto tm q deleuit n̄ pncipat· debitor qr sic in· l· illa· i· l· aquil si dtiu cauet exacto differt intpt 9ditiois si existit 9dicto 7 debitor pncipat e solundo n̄ pt agi 9 debitore· si t ag qn debitor e n̄ solundo ut notatu dn̄s ms ut ff· d edendo· argetari § cu aut· 7 ff· e· q occidit· § · i· 7 ff· d eo p q f· § · l· ult· 7 ff· d furt· qui tablas· si ui debitor sit n̄ solundo lic3 dn̄s ms dicat ieo acu agi qn debitor pncipat e solundo n̄ ur· uex· n̄a pone qr cyrographu n̄ ee deletu 9 pncipale n̄ possu age ut ff· d furt item 7 ff· d dolo· n̄a hic 7 cantabit uacuus· cora latrone uiator S 7 dico q ag 9 debitore si ex istat 9dicto· 7 debitor pncipat e solundo q inficiat testes· eo tpr mortui st p q s n̄ psum pbare 9 debitore pncipale· si q ias sim psu pbare p attestatoes illas 9 debitore pncipale S· n̄· ut· C· rex i t alios acta· 7· C· d fid instru· siue tis 7 ff· d adult· l· dumtasse § que 7 sic apte 9dico dn̄o mo· sc alia roe n̄ ur qr n̄ ht locu aquil· ex q e ht actor testes pt il los an̄ lit· 9· iduce· si h hodie ut· C· d usur pupilla· l· ult 7 i aut d testib3 coll· vij· § plr· n̄ aut potuit hoc facere tpr hay legu· ut ff· d test cauet· 7 ff· d furt· l· qda tabularia t alr illd ireo h i actore· t alr illd ex ordinariu auxiliu d testis pducetis an̄ lit· 9· uni in aduisari n̄ potie iputae siuis omitto ut ff· d bonis· auc· iu· pos· l· ptorait· § plr 7· ar· ff· e· l· furtu· Op sc obier qr debuit 9depnari q ti nom illd 9dictonale potuit undi ut ff· ad· l· fal· hereditatu 9putatioi in pn· 7· l· pri filiu· 7 ff· d furt· l· si qs uxo ri· § ult· si forte i electoe e qd uelit pstare· s· q ti undi pt an sustine 9depnatoez i totu ita ut deficiete 9dicioe 9 depnato alia ecait t lex ista in leg mediu statuit Op sc oppoit exeo qr leg ff· d tabul exi locu § 9depnato u ille gatu sit sub 9dicioe relictu soluit illd ille qui tabulas n̄ exib3 ac si pure eet relictu· n̄ expecto euntu 9ditiois S· aliud i inedicto qr tabulas exibet n̄ pen3 sue 9tu matio solu· q locu ht 7 si nullu dapnu intueiat· lex aut agl n̄ dapnu itueiat· cessat· ut ff· e· si suu § rupisse Co sc qr si fiet 9depnatio fiet 9depnatio in 9teto i cart t iea q 9tinebat i carpie S· deo q 9tinebat i carpie ita S ut ff· d furt· q tabulas· 7 ar· C· q res· pi· ob· p· · l· e eptiog· 7· C· d donat· l· i· 7 ff· iij· d t q cyrographu Op sc oppoit exeo q leg ff· d euict· l· n̄ q admitti· iij· l· ita· 7 p sus erat obligo 7 p sus acto· 7 p sus ea· 3 n̄ p sus extoto acto t exacto q e mirable 7 notable· 7 spale sic g multa alia spalia q d pena infitiatiois 7 i debito repetendo 7 de culpa leuissima illd n̄ plac3 qr h indu cit testes eu publicatiois qr s· h repellit se ipm acto a lege aquil ppetuas o pando p boes· 7 sic R· d· ms Co sc qr qd d baut dice testes· R· duo q nos scim q tat pmisit titio p aliq eu· y· sub 9dictoe si nauis ue niet ex asia· 7 ex hac pmissioe debitor fec inde cyrographu q n̄ plr n̄ ini 9tinebat istud cyrographu· iste de

c· actionē
hrēs
q°
q°
vel sibi
si suus aliq
ter dapnu
sic tn̄ teneat
l· aquil·
uulnerio
dicto

· prosit
fieri
debiti 7
· et h· io· imo et ipa
hay legum

· et p bat petitia

buit. t. alr esto. q n hat testes q int fuer. pmissi
oni habo tam q indruit cyrograph hu ista debiti c
dicat nos uidim istd cyrographu mpa figura. iq
gtinebat q tat exen donatois ptinyit titto. x. sic
nauis uenit exalia. q cyrographum scpsit tat. not
q istud cyrographu i deleuit q h e q dic lex. summati
pban debito q n extoto pbo gtinentia instit. pa ut ut
fem filij q e. uj. c. d edndo siquis i aliq. qo. sz qr qui
pnutabit uidr Ro. pure executio differt i mpe. h q
alibi gtig. ut d. v. o. l. intdu qda tam in pui dnt snaz
ferenda sub gdictioe. sz male e nefuisz alig dubiu d
executioe si snia gdictionat fuisz ex hac. l. gda nnu
pite supsit. ar. ut testes an lit. q possit pduci sz um
e q dnt. sz n p. l. ista hic e agebat q dapnu dante
q q sic dixi oia s psnitia oia st psnitia sic ageret q de
bitore an gdicitoem ageret ut cautio inponeret ut
ff. d iur. do. lic; ut ff. d iu dic. l. inomib; qo. sz qr
si testes erat iuuentes q robusti n qd isti inducet ang
dictois euntu. dns ms Ro. q dic. q n intlig. l. d testi
b; atq s uisile e. n existere tp gdictois puta senes
erat q infirmi q sic admitti i omib; casib; u an lit q
inducunt ut d talib; testib; intligam. q dit q glo
grid st an futuri ut ff. d furt quida tabular. q ff
dusin pupill. l. ult q ff d testib; cinato. q j aut
d testib; s plt. sz salua pace dnu mi n c do um. i. l. c
ista lic; um sit. at na. i. l. i. debitu erat gdictionale
q illa gdictio cuniat an cui euntu e robustissimi uiues
possit mori q h e q dic. l. ista. q dic q testes pst n
ee. na omia st hoiu tenui prudentia filo. q io gnalr
d oib; testib; intligo. ar. ff. d furt. l. eu q s ult.
has qoes u utilissimas sr. l. aquil tractate p uich

R. d actoe infcm d paupie.

5 Si qdrupes altius det dapnu aliculle ht act; q c
dnm qdrupedis infcm d paupie p q gplr tn dare
dapnu t dare aial noxe. ut ff. siq dru pau fe. di.
. l. i. q instit. e. t. q. acto ad hoc ut gpetat tot s necia
Inprimis q aial dat dapnu. Scd; q aial istud sit
qdrupes ut locu hat ad hoc directa alioquin si bibes
puta gallina locu ht utit q snia eda locu ht u ba de
ficiat. ut ff. e. l. i. s. i. q. ij. q l. plt. tcium q dap
nu sit datu q naz ut. ff. e. l. i. s q gnalr. q s itaq;
ut fur. qo sz q lr intlr q naz lex pma pon ex. puta
qn qdrupes gmota feritate nocuit puta q equus
calcitrosus calce pesit aut mula p nimia ferocia
calce pesit au regnu bos cornu petere solit cornu
petiit aut si canis aliq momordit. sz si ita e quo q
naz dat dapnu aial q erat solutu sic noce. Inmo n
dat dapnu q naz siu sz fm naz q io h acto n d; hre
locu Ro. dns ms q i glosat q natum s. siu gnis n gt
naz. Alioqn si sua na det dapnu locu ht utit acto in
fcm d paupie q sua na sui t sui gnis ut ff. e. l. i. s
s. i. q in inst. e. s. i. q. ar. ff. ad. l. aquil. l. c
quint. q. ar. ff. d pscptis v. l. qui fuandar. s plt
q h dns ms. vn subauchedu e in ltra maye t incor
nu pete solit q e subauch mayie q mlto mag si n c
erat solit cornu petere sic h glosauit. p. q dns ms
op sz oppon leg. ff. e. l. i. s. inbestus. q inst. e.
. t. s haut acto q si fuit rursus q decht dapnu n
pt q nda dns gueniri q dsiet dns ee u fera euasit
q si tu occidis cor tuu eit at. inst. e. t. s cetm. q ff. d
edit. e. l. hij e. s. dind. q. l. gnalr. q l. q uulgo
s si canis usus leo q aliud aial q noce pt afr itu sit
pilla pte q uulgo sit si libm hoiem occidit soluet

ducentos solidos si nocet libo hoi forte in pm t in mibris
at punit dns aial q tu equum uisum fuit iudicati
ex ordinaria pena in psone. Sui malus reb; det dap
nu tenet; in duplu si tu aial illd sit solutu siu ligatu
sz pt illa pena ht acto i fcm d paupie n ima acto altam
tollq Ro. q leg. ff. e. l. i. s inbestus loqt qn dapnu e
datu fuit abiurso. qr eo tp qn aufugit. un mito illd e
dapnu n requirit lex aut. inst. e. in. s cetm. q ff. d
edit. l. loquut qn dapnu dedunt q n infugit inmo
te cu erat in custodia dni. qo sz si tu qras qr ille gnis
sime sic punit. q quo ex eod m d licto sic qs punit q b
sic q uim q n d; delicto eid hois sepi qn ut ff. nau. cau.
sta. l. lic; n d; uideat aliq b in dupm q sancto legu n
extimauit id; d lictu uariis extimatioib; cohrced. ut
ff. d penis sancto q deuna re n d; qs pati duas calup
mas ut in lo bartha d deposito. l. unica Ro. lic; unu sit
fcm pla. tn e d licta p mo io q hut illa aialia i eo loco
vn it fit atuu q nocuit libo hoi t ingreb; suis t meli n e
unu d lictu. sz duo unu q si nocuit libo hoi punit dns
p illd in pdicta pena. cc. solidor. q libm cor n recip
extimatioe; ut ff. e. l. plt. aliud q alias dapnu ddit
q n q naz. inmo e. naz siu gnis pt q incame os e alie
bestie q ibi immetat fere s d siu na. vn n ht locu di
recta acto infcm d legib; ut. ist. e. s cetm. q ff. d edi
lit. e. dapnu aut q e illatu petit utili actioe i fcm de
paupie. op. sz ~~petit utili actioe infcm~~ adhuc oppoitr
tu dicis q libm cor n recip extimatioe; ut pdictu e qn
s p libo hoie occiso dant ducenti solidi s tn ur logo
bardo q romano cor extimat ut in lombarda d libo ho
mie. l. recolim. q e ur aliqn. c. l. aliqn. cc. aliqn. ccc.
solidi soluut p extimatioe hois Ro. n e uim q libm cor
extimet ur romano ut dictu e q ff. d hiis qui die. t. ef
. l. ult. q illi. cc. solidi n pstant p extimatioe libi hois
sz loco cuida poe sic q soluit pena. l. aureor qn ex de
iectis q effusis libo ho pisse d; ut ff. d hiis q dielet ef. l.
. i. s. i. q. l. sui. s h acto. qo. sz qr si canis tuus tuus
comedat canes meas. t equus tuus comedit herba mea
t porc tuus comedit farina mea. nunqd ht locu h acto
directa t utit siu n ht locu h acto qr. q acto Ro n ht locu di
recta q dapnu n e datu q na. rei gsupte. q gsumtis
cuo e io e comedat herba q sili farina q canis libent cor
dit canes. equus herba porc farina op sz n ur q locu
hat directa acto q te ht qn qdrupes feritate nocuit ino
ta at comede canes herbas q farina n e h deferitate qdru
pedis q io n ht loc directa q sic uno m exponit illd uer
bu q naz. lic; alio m exponat illa uba. q xpus. ut. s.
dixi edo aut q loc ht utit. ut ar. ff. ad. l. aquil. l. q
occidit. s sigs alienu uinu. q. l. si fuuis fuui. s uit. q.
ff. d p. l. gfuandar. s ult. q. C. ad. l. aquil. l. ult qo
sz qr pdca pena. cc. solidor cui eit sitr. qr de pena
. l. aureor q lex dic q n sit hrdis. inmo e popularis q
dat ei cui mt e mag. t afinitate t gsanguinitate defuc
tu gtiges. ut ff. d hiis q die. t ef. l. siu. s haut acto
h dab; hrdi ur hrditario. sz dat hrdi q iuru d poplo
ut inst. s Ro q dat agenti ut in. l. pdca. dns ms notat
q dimidiet q medietate hat fisc q dimidia alia actor
ut. ar. ff. adult. l. s ult. q. C. d assessorib; l. ult. ij.
Qrtu e necem q qdrupes det dapnu p. le. n instiga
tu altr. t pfcm hois alioquin n aget q dnm aial. sz e
aget q hoiem cui culpa qdrupes ddit dapnu. ut ff.
. e. l. i. s. ij. id; e supp loci iniquitate h e curtia q s.
sz si instigatu q s q gnalr. na q quinatuit tnr utili
aquil. sic h pbant ff. ad. l. aquilia. l. sz mela. s sz e
eo. q. l. q actoe. s sz q siquis pl' urto. q. l. q occidit. s.

- canem ut alium mo dot illo q. tatauit.

nisi forte post litem contestatam sit accusa ab alio
tunc eciam tenetur dominus

In hac. Quintum quod illud animal quod dedit dampnum non fecit se de
fendendo. nam tunc dominus non tenetur animali ut ff. e. l. i. § cum arietes et
§. ar. quod et iure romano homicidium a me commissum causa me de
fendendi quod non punitur. et hoc etiam iure longobardo ut in lombar
de homicidio. l. si quis liber homo se defendendo. Q.o. Quid si
dubium sit an quadrupes aliam sit aggressa et utraque sit mortua
neuter dominus alteri tenebitur ut ff. ad. l. aquil. mam. § cum
infestam. Sextum quod quadrupes illa vivat eo tempore quo agitur alio
quin si mortua sit hac actione non tenetur dominus quadrupedis de
de actione. ut ff. e. l. i. §. et in quadrupedibus. et §. post
et ff. de nox. l. si plurium. § et si post. Illud autem no. quod si quadrupes
dederit dampnum libero homini in membris suis forte quod excecavit
eum non habebit actionem de formitatis. sed operarum amissarum et impen
sarum. ut ff. e. l. ex hac. l. et ff. de his qui deiecerint vel effuderint. l. ult.
In hac actione faciet actor tales positiones. Po. ac ego dico quod talis quadru
pes tua est. Item illa quadrupes dedit michi dampnum tale. Item illud
dampnum dedit sua feritate. § Item illud dampnum dedit in quadru
pede mansueta sed illam ambulando. § Item illa quadrupes tua vivit.
Contra reus. Po. sic utatur. § ego dico quod illa quadrupes tua
est. § Item illa quadrupes dedit dampnum propter angustiam loci. Item
dedit dampnum instigatu serpentis. § Item quadrupes illa mor
tua est. In hac autem actione concipies ac sic libellum Libell. Ego ego
. R. contra. C. D. ut emendet michi tale dampnum quod sua quadru
pes forte asinus vel equus intulit in rebus meis mota naturali
feritate quod dampnum extimo. xx. propono actionem infactum de pau
perie sic ago contra talem ut prestet michi et solvat extimationem
dampni quam facio et extimo. xx. quod dampnum intulit equus
suus in rebus meis puta fregit vasa mea. vel vegetem meam
calce fregit et vinum est effusum naturali feritate propono
etc. Equus tuus fregit crus calce vel effodit oculum vel fecit
aliquam plagam et dices sic ago contra talem cuius equus calce me
percussit. et fregit michi crus seu brachium. vel effodit oculum vel vul
neravit. propter quam plagam oportuit me dare medicis. x. et
alia. x. impendi in curatione. et peto. xx. pro operis tot quibus
carui et cariturus sum propono actionem infactum de pauperie sic concipi
es libellum indirecta. et recte probatur. ff. e. l. i. § i. et ii.
ex hac. l. et Inst. e. t. § i. In utili autem actione infactum de
pauperie concipies libellum sic Libell. Ago contra talem cuius canis co
medit carnes meas vel cuius equus comedit herbam meam. vel cuius porcus
comedit frumenta mea. vel cuius murilegus comedit lardum
meum quod extimo. xx. unde illa. xx. michi solvat propono contra eum
actionem utilem infactum de pauperie quod sic recte concipiatur libellus. dicit
. l. ff. ad. l. aquil. qui occidit. § si quis alienum vinum et
aliena vina sic. o. dixi. Sed omnibus libellis sic opponitur
nam non videtur quod possit peti extimatio dampni sed ut animal detur no
xe. i. de actori prenoxa. i. pro delicto. et sic noxe deditio est in
obligatione quia et impetratione lex. xii. tabularum voluit aut
dari animal noxe quod nocuit aut offerat dominus extimationem noxe
ut ff. e. l. i. in principio. Sed videtur ut dampni extimatio sit in
oblatione vel exsolutione. non autem in obligatione. Item videtur hoc sensum
exprimere ordo littere. quod primo dicitur. l. xii. tabularum. quod dominus det noxe
et postea quod offerat dampni extimationem. Sed solutio. et dico quod dampni ex
timatio est in obligatione noxe. deditio in exsolutione hoc probatur expresso
quod legitur. Inst. e. t. circa principium. et ff. de dampno infecto. l. pretor
ait. § hoc edicto et ff. de re. iudi. miles. § decem. et ff. de pet.
her. item venisse. § cum precium et ff. de nox. l. i. michi tamen
simpliciter dicitur libellum concipiendum hic et in actione noxali
prius subalternative ut dicas ago contra talem. ut vel emendet
dampnum vel servum det noxe. et eodem modo dicitur ferendam esse sententiam
propter id quod legitur. Item. de officio iudicis in principio. sed ex littera illa colligimus
contrarium. nam ita dicit iudex in actione noxali lutum cauum in. x. in
de expno. ecce sententia aut noxe dedat illud est consultum legis. sed

hanc potestatem dandi noxe dominus amittit si negavit iudi
cio quadrupedem esse suam. ut ff. e. l. i. § Initium et si quem
ac p. iii. miles. post rem iudicatam ut ff. de pet. her. l. item
venisse. § o prodixim. Qo. Sed numquid hec actio datur commodata
rio vel fulloni. vel echtori vel talibus puta conductori. Solutio et di
co quod sic datur. forte eis utiliter ut ff. e. l. hec actio et que est
aliud in lege aquil. quia non datur commodatario in superiori actione
notum. Qo. Item assidue queritur et maxime a simplicibus si invenio
animal alienum in prato meo vel in segete mea. et comedat et det
dampnum quod michi faciendum sit. Solutio iure romano presumptum
est auxilium ut ff. ad. l. aquil. l. quintus mucius quod non debeo
illud animal ferire nec includere. Immo si fecero tenebor. de
beo enim illud animal ducere tanquam meum. et dominum admonere ut suum
animal recipiat et dampnum michi emendet ut in predicta. l. quint.
Qo. Sed quid si inclusi prius iure romano. Solutio. sic pedem
divi maci ut ff. quod met. c. l. extat non forte inclusero
causa custodie reddituro domino scivisse ut et ar. ff. de furt.
l. falsus. § Qui in eo quod iacens. et sic solvitur alia quaestio. Qo.
Quid si ignotum dominum quadrupedis tenere includam sed domino meum
dominum meum scivio vel dixi quod si occidat animal sic mihi simp
lices faciunt tenetur quando occidit. l. aquil. ut ff. ad. l. aquil.
quintus mucius et hoc iure romano. iure tamen longobardo
alium est. quia si invenerit pecudem faciens dampnum. et non cog
noscat dominum cuius sit potest illud includere donec veniat et
dominus. sed interim vadat ad iudicem ut per preconem faciat
dicta quod invenit equum. et si venerit dominus assignet ei dato fide
iussore. vel pignore tum si liquet. i. solidum ad domino eq.
et si ille qui invenit equum non vult restituere punitur ut dicit
. l. ii. in lombarda de eo qui pecudem in dampno invenerit
sicut non cognoscit dominum cuius sit habet locum. l. i. tituli. il
li. Sicut aliquis invenerit porcos in messe sua. si invenerit
. x. vel ultra. x. occidat unum de illis mediocre. si unum mi
nus. x. non occidat aliquem. Immo pro quolibet porco habebit. iii.
solidos. e. t. l. de porcis. si in prato locum habet. l. eiusdem tituli
si quis in prato. si in silva. locum habet. l. penult. illius. tituli. leges autem
in lombarda de dampno. in mente. l. si quis caballum. et si quis
porcos imponit penam quod presumptione excepto dampno quod
debet emendari. Si aliquis verberatur vel pulsatur vel domus sit vi introita
vel est alio in manu sibi infertur iniuria habet actionem iniuriarum civilem.

Sed iniuria tribus modis committitur R. de actione iniuriarum ex lege cornelia.
facto dicto et scripto. et tribus modis puniatur iniuria que fit facto puni
tur per l. xii. tabularum. et est civilis que fit dicto punitur de iure pre
torio et est pretoria que fit scripto ut per famosum libellum punitur
per constitutiones imperiales pena capitis ut. C. de famosis libellis
. l. unica. de pena quoque videamus quod de ea diximus. s. in tractatu pro
rarum que est iniuriarum actio sit civilis quando facto infertur iniuria. et
in tribus dumtaxat casibus. s. quando dicitur se pulsatum verberatum domum suam
. iii. introitam dicitur. l. ff. e. l. lex. cornelia. et sonus iniuria que manu
fit. l. cornelia continetur ut in. l. predicta. Qo. Sed nonne idem est verberare
quod pulsare. Solutio. non. verberare est cum dolore cedit pulsare sine
dolore ut in predicta. l. § i. Item de qua domo intelligimus. Solutio. Qo.
generaliter de omni domo suum propretas sua sit suum tamen habitat domum
alium suum quia in ipsa domo sua in conducta vel gratis vel in hospitio.
quasi in habitet in illa. sive in mortis sui quod rome causa studiorum
in predicta. l. § i. et ii. Qo. Sed illud queritur que facto commissa iniu
ria puniatur. et in illis casibus et per l. cornelia. et in aliis non. Solutio ideo lex
cornelia punivit iniuriam que facto committitur. quia maior de iniuria illa
ta ubi non continuit. et ideo quod si aliquis dicit te cornutum in vero es
non tenetur ille quod dixit quia dixit verum. et peccata nocentium nota esse expe
dit. et oportet ut ff. e. l. qui nocentem. Breviter exponit quod
attende. In autem pretorium quod fuit factum inductum in supplementum
iuris. civilis ut ff. de iustitia et iure. in autem civile. § ult. no

Si aliquis liber vel pulsetur vel domus sit vi introita vel si alio in manu sibi infertur iniuria habet actionem iniuriarum civilem ex actione iniuriarum civili ex l. cornelia.

Iniuria

luit iniuria verbo illata punitur. Vel in iniuriarum actione est pretoria de qua diximus supra in tractatu pretoriarum et fuit ideo quia aliquando pubbacnenim adiubetur. et multi sunt hodie qui pro malo verba iniuriosa adeo quod multi stulti dicunt quod melius vellent esse percussi de uno cultello quam tale verbum iniuriosum eis dixisset. Sed a tali uesse et tali melioratione liberant nos domine. Inmittit autem extra. cum. lex xii tabularum punit quia domus tutissimum receptaculum est. ut ff. de in ius voc. l. plerique. et ff. de iniur. l. quod domum. et quia pro quo est ostendit diligentie omnibus rebus ut ff. de furt. l. impecuniu et in ista
dic. di. s. impecuniu et ar. C. de sac. s. eo. l. sancimus. et ff. de statu ho. l. ii. Verum ad hoc ut actio ista competat tot sunt necessaria fere que diximus supra de actione iniuriarum pretoria est quod aliud necesse est quod tunc ista iuxta talia circa predictorum. Item aliud quod sit domus que in sit introita sicut sit stabulum vel unctorium non habet locum haec actio et simplex sit introitu ut ff. e. l. lex cornelia. s. i. et
ii. istine op. Sed opponitur quod ne si aliquis in ortis habitat et domus ei sit introita locum habet haec actio ut s. dixi quomodo ergo non habet locum haec actio. si mentorium eius in sit introitum. Responsio. domicilio intelligas. l. dotto iq non erit domus. Item si domum inhabitat saltem paulo tempore non autem si habitaverit pro momentum. et tunc est puta sit domus illa introita non habet locum actio iniuriarum ut ff.
e. t. l. lex cor. s. i. istam. Sed licet per constitutiones puniatur iniuria scripta et pena capitis ut dictum est, tamen quod puniatur iniuria scripta et pena capitis et p. l. xii tabularum et per senatusconsultum nomen non habens ut ff. e. l. lex cornelia. s. si quis librum. et l. quod senatus. ex quibus legibus colligere actio iniuriarum esse publica iuris et capitale. pena continet quando perscriptum et innotatum quod carmen aliquid, puta cantionem sicut faciunt ioculatores. et similiter scriptura ignominiam alicui seu etiam quod aliud faciat quod ad infamiam alicui pertineat sui per se vel sua absentia. unde absentia sit iniuria puta si aliquid dicat ut aliud infamet vel veste lugubri utatur aut quidam aut sibi barbam dimittat vel capillos submittat. aut apponat aut cantet aliquid quod pudore alicuius ledat. puta dicens sic vadit tal. Item alius autem omnibus erit privata uitis et ille cum agens quam iniuriam passus est. Sed privatis autem cum cuilibet de populo competit accusatio. ut ff. e. l. stea ap labone. ait pretor et l. lex cornelia. s. plt. et ult. et l. quod senatus. Sed de veste lugubri et seu sordida et de barba et de capillis attende. hoc esse iniuria sit extime ille qui fecit certum suum confecta vel in iniuria illum reum dicere testimonium non cogatur. et si fecit tamen iniuriarum non tenebitur ut ff. e. l. veste. et generaliter nota quod iniuria que fit manu l. cornelia punitur et esse actio iniuriarum civilis ut ff. e. l. lex cornelia. s. i. et quod dixi de aliquo verbato intelligas si sit verbatus vero. quo quid est si non verbatur a me sit. Sed conceptum manu levavi ut percuterem non tamen percussi eum non teneborlege cor. Sed iniuriarum actione pretoria ut i. ff. e. l. item a p labone. s. i.
quo. Sed quare quando actio iniuriarum est publica ut dixi si agatur privato iudicio potest agi per privato ad pecuniariam condempnationem. Responsio. verum potest agi utroque iudicio. unum si egerit uno iudicio non potest. agere reliquo. ut ff. e. l. quod senatus. ei quoque tamen unum intelligentes dixerit ex quolibet publico crimine posse agi civiliter et criminaliter. et hoc firmatur ex l. ff. e. l. pretor. s. i. Sed apte est unde multa sunt publica crimina ex quibus non potest agi non criminaliter ex homicidio. ex adulterio. ex l. iulia maiestatis et ex multis non potest agi non criminaliter. Item ex l. fauia de plagiariis que est crimen publicum est. Sed pena pecuniaria in usu esse desiit ut ff. ad l. fab. de plagiariis. l. ult. Quedam tamen sunt publica ex quibus potest agi civiliter et criminaliter sicut in l. iulia de vi et publica. vel per ex quibus criminaliter dampnatur deportatur ex l. ult. de vi. pu. ex privati dampnatur in tertia parte bonorum. de inst. de publicis iudi. Sed si agatur civiliter agens ad recuperandum poss. ut ff. de vi. et vi ar. vi l. i. Sed hoc non bonum exemplum
quia non agitur civiliter ex eodem. l. Sed alio iure bonum est exemplum in crimine falsi quod civiliter et criminaliter agitur. ut C. ad l. cor. de falsis. l. dam. criminaliter pena est deportatio civiliter ad duplum inter esse. ut ff. ad l. cor. de fal. l. i. s. ult. et l. plt. Item in actione sepulcri violati que publica est. et pena criminalis si ossa extraxit ultimo supplicio afficiatur al. relegatur aut datur in metallum civiliter agens ad interesse ut ff. de sepulcro vio. l. pretor impn. s. ult. et l. de sepulcro violato. et l. ult. et alia eorum invenitur quam non civiliter persequi non obstat. l. illa. ff. e. pretor quia lex illa sic intelligitur ex quibus causis publica sunt iudicia ex his causis non esse nos prohibendos quominus privato iudicio agamus. q. d. legislator illam causam non vult assumere ut ex publicis iudiciis ex quibus potest agi civiliter et criminaliter si agatur criminaliter quod possit agi civiliter sal ut in actione iniuriarum ex qua agitur tamen ut ff. de coll. bonorum. l. cerna expatri non autem assumit illam legem latam quod ex omnibus criminibus publicis possit agi civiliter et criminaliter quia hoc stare non possit ut dixi. Item in hac autem actione actor sic illas. po. proximiori parte quam dixim. s. de actione iniuriarum pretoria et faciat alias po. de Ego. di. quod tu me verbasti. Item domum meam per vim introivisti. Item tu me pulsasti. Item de me carmen famosum scripsisti. Item malam cantionem cantasti. Item veste lugubri ad iniuriam meam portasti. Item capillos submisisti. Sed hic utatur illa po. de quibus diximus supra in tractatu pretoriarum utatur et istis. Ego. di. quod tu manum levavi. Item domum illam tu concluyas ut fures ibi pro momentum. Item ego sum tuus frater et carnat. Item domum illam intravi de voluntate tua. Item illud quod cantavi verum est. Item illam barbam illos capillos et vestem sic portabas. et hoc modo non potest non causa adtempore enim quod fuit iniuriae me refero ut ff. e. l. in iniuriarum. Item in hac actione concipitur actor sic libellum. libell. Ego R. conqueror de M. quod iniuriose et violenter intravit domum meam vel me pulsavit vel verbavit quam iniuriam nollem sustinuisse pro x li. aut. Verum in predicta quantitate illum condempnari in peto. propono actionem iniuriarum civilem ex l. cor. quod sic recte concipiatur libellus dicit l. ff. e. l. lex cornelia. et l. pretor. et l. item labone. s. ait pretor. Sed secundum in opponitur huic libello sicut opposui in alio libello. s. in actione iniuriarum pretoria. op. Item adhuc opponitur quod non libellus bene concipi non iuxta non in actione iniuriarum pretoria. nam iniuria debet extimari arbitrio iudicis ut ff. e. constitutionibus. et actor extimat in libello. Sed male. Verum mihi simplices metu isti questionis dicunt libellum concipi sic. libell. Ago quod tale quod me verbavit. unde peto de ipsa iniuria civiliter punitur in condempnari. Sed extimationem a vobis domine iudex faciendam. propono actionem iniuriarum civilem ex l. cor. Alii tamen dicunt quod in actione iniuriarum civili ut in ista iniuria debet extimari arbitrio iudicis et ita dicunt ut prius dixi concipiendum forte libellum. In pretoria autem dicunt extimatio pretoris iniurie fieri apte ita concipiendum libellum sic ibi notavi et hoc dicunt per illas. l. ff. e. constitutionibus per palluz et palam. l. inst. e. t. s. pena quam. s. intelligit in pretoria dicunt tamen mihi et conceptum recte satis predicte libellum debere concipi cum extimatio est primo et tamen in iniuria quod in pretoria extimari enim debet iniuria apte post iudice taxante et ita dicit ille. s. pena et inst. e. t. Sed hoc idem est in omnibus et illi iniurie in libello quod actor extimat et iudex postea taxat ut ff. de dolo a bito et ita intelligimus. l. ff. de rei vin. quod restitutione licet hodie iure uniendo in libello sit mutatum quod post taxat iudex et pena minuit. vel in autem de iudicibus coll. vi. s. oportet. non autem est immutatum in a principio sit extimatio sic hoc. maxime est extimata iniuria ab actore melius procedat est etiam quantitas sit quia petita ab ipso iudicis pena modicanda. et sic quod tamen ad ista non est differentia inter actionem iniuriarum civilem et pretoriam. Item alius est differentia. nam actio iniuriarum pretoria tollitur anno continuo ut C. e. t. l. si non convicii iniuria sit facta per metum tunc est tollitur anno utili. ut ff.

q met ca sic exceptione. § ij. Iniuria facta p metu consonat
c. ex. et sui sequaces. dns u. Jo. et dns et preceptor ms. R. sicaut
sit actio iniuriarum ciuil. descendens ex l. cornelia. illa e pretoria.
ut Inst. de perpetuis et temporalibus actionibus. ex. et sui sequaces. & dns. Jo. et
dns ms. et dns et preceptor ms. vo. consonat in actione iniuriarum
facta p metum q anno utili tollat. et e equale ut ibi notat
at ois actio iniuriarum siue sit ciuil siue pretoria tollit anno
continuo n e mirum q h actio ciuil tollat anno q io proceddit
q competit ad uindictam ut ff. de coll. bonorum l. cum emancipa
ta. § It. quedam e alia differentia int ciuile et pretoriam. nam ciui
e q facta iniuria uxori agit ipsa agit maritus. agit pr d nesit
sit in potestate ipsi et facta iniuria filio f. et ipse et pr actio i
iniuriarum competit siue sciebat mulierem ee maritatam siue ignora
bat ut ff. e. l. i. § plt. ciuilis. et Inst. e. t. unde dnt q iact
iniuriarum ciuil e si pr sit psns t ei procurator soli filio dat
actio. licet ipsi de pretoria ut ff. e. l. lex cornelia § illud queri
ex § in lege. in hac act iniuriarum pactum filij preiudicat
pri ut ff. de pact. l. pa. h actionis ciuil fili ht exitum ut
ff. de act. et ob. l. fili f. § filia. f. si dat procuratore g ht
act suo noie. et e q hnt act. suo noie procuratore dare
pt. ut ff. e. l. itaque. § dum pr posset agere noie pro
curatore dare posse filij in hac ciuili. unde sat ht filium m.
habitum. ut ff. re. ra. ha. l. si sine. § qui pris de actione
e competenti filio loquitur. i. de ciuili q dicit q actio illa redit ad
filium. cetera si loqueret de actione pretoria pat competere. s. aut
actio iniuriarum sit pretoria tc ita fili agit si procurator pris n
sit psns t ipse pr n quam pr e uit fili honeste uite tc fili
agit at. n. et sic intelligit ff. de proc. fili fa. si. et ff. de
iudiciis si longius. § plt. ff. e. l. itaque. § filios. alij indif
ferenter intelligit. scdm in ciuili et pretoria ut fili agat abse
te pre. t ei procuratore n pr psns sit male uite. uidetur e q
ita intelligimus. ff. e. l. itaque. § si fili. si legit subaudi q
egit pri actio n competit ita intellr. l. ff. de pact. in pri. q preiu
dicat pri subaudi similit agere noie filij. n aut preiudicat
similit age noie suo. qo. sed illud qr quando filio f. passo
iniuriam ipse pre q fuit ubat. re. n diceret redire e in silen
tio q fili ht act iniuriarum ex l. cor. q pr nullam ipse aut pr
ht act pretoria. ut ff. e. l. lex. cor. qo. illud qr quando ee pt. nam
quam ex iniuria illata sibi ht locum pretoria e illa locum ht quotiens in
iuria fit dolo ut. s. dixi qo. It si ht locum pretoria qr illa fuit
inducta e sufficeret actio iniuriarum ciuil. qo. It qre illa ci
uil denegat pri. sed h io euen q lex ciuile uolunt iniu
riarum tm posse agere actione. unde dat actio legis cor filio n
e mirum. pre aut ht pretoria. scdo q e pp patris et filij eadem iniuria
putat. ut. C. de impubm et al. sub. l. ult. iniuriato filio
iniuriat. et pr ut deinde e et sic pr agit. qo. sicut dicis qr p
toria fuit inducta cum sufficie. sed q ea q notabilr fuit n
spali uidi nocue q negleccta ut ff. e. l. It ap labone
§ ait p. et q pretor n fuit auar tam agentibus q n agentibus sub
uenire. ut at in bonorum p. f. ea ut inst. de bo. p. et sic male
querit dns ms ff. e. l. lex. cor. qo. qre actio iniuriarum ciuil e
fuit inuenta e sufficiens pretoria. Immo debuit querere ut
dixi qre pretoria fuit inuenta cum sufficeret ciuil cum pmo fuit
ciuil q pretoria ut ff. de iust. et iur. l. i pretorum. et l. ma. et
ff. de orig. iur. l. ij. infi. i. colum. et secundas sic s. dixi.
et sic no. q iniuria q facto committit punit et uir pretorio
et iniuria e q fit dolo et scripto punit e p l. cor. sic. s. di
xi. qo. It qd legit ff. e. l. i. § Si uiu aut siue scias filium
mum t uxorem meam. siue ignores q hoc act. Ego pr t
maritus at in e. t. l. cum q. § ult. q si ego credidi mulierem in
ditam t filium f. pro fa. q n teneor iniuriarum nec marito nec
pri. sed l. i. ff. e. loquitur siue ignoranti cui eet fili t uxor
scias tamen ee illum filium f. et illam maritatam et h in l. illa e

cum q infi. h io collr. sicaut credidi uiduam t pro f. n teneor ut
in prediciti l. cum q. qo. It scdo q tr. ff. e. l. cum q. § simonia q sunt
fiat iniuria q sim gans et tu credebas me lucum n obstante tua credu
litate ago iniuriarum act. ut in e. t. legit in l. It ap. § Inst
dum q sui bam illum q gerebat se p libo e eet suus t e eet suus
tuus credidi illum ee suum tuum tu dns n ages iniuriarum. sed o d. l.
illa cum q. § io euen q e tuus sum ego q lesus sum scdo si iniuriam
ago de iur e i. l. illa. It io n ages q suus exsura pnam ag dns n
q n e iniuriat. qo. It qr si iniuria fiat mercennario tuo t colo
no tuo t a tu dns posses age iniuriarum. sed n ut nam p iniuria c
facta libo n ag dns ut ff. e. l. i. § labo n forte factum eet i sigil
latione dum tc e forte ages sic quam fit iniuria suo i sigillatione
dum tc dns ages ut ff. e. l. It ap. § siqs sic fecit ita intellr. l.
ff. e. l. si is sibi. qo. It qr si fiat iniuria suo l. dic. dum pre
age ut ff. e. l. it. § pretor ubi infi. l. at. i. e. t. lr. i. l. suo aut.
manumisso. q de iniuria q passus e i seruitute n agi. qo. It n ut
q pt age dns q suus n ht coione ciuil t pretoria media. ut
ff. q. t. fa. p. l. q testo. § suus g ueut act iniuriarum agi pt
sed bn oppois. scdo omnium iniuria intelliger. scdo in uicis q iniuriarum
agit noie sui intelligas de ata iniuria et s. qualitate et conditione p
sui ut distinguit. l. ff. e. l. it. § pretor ait siqd alium sic at d
libo et patro nam libe n agit de omni iniuria. sed de atroci sic patro
nomi ut ff. de inni uoca. l. si hac. l. § plt. et at. ad id. Inst
de iniuriis. § suus. q g dns ag iniuriarum ag hito respectu ad
ipm dnm n ad ipm suum u in predicto § suus. Illud aut no.
q ita fuerit Iniuriarum act tem. sias ubet t uulnet loc siti
at iniuria t foro p si fuit magistr t pr t patri q passi ee i
iuria ut ff. e. l. pretor. et Inst. e. t. § atrox. qo. It qr a. in
lobardo puniat ois iniuria siue dolo siue facto siue scripto committitur
et uides q fit distinguendum u i masclo puniat iniuria uirca
q fit dolo puta si uocasti aliq arga. i. cucubitam seu cornutum.
agas e e q da f. ouidium q hebat multa cornua aut ret. It ra cuc
bita m la h e cornua q uxor sua s impon nocte et die h p bat
i lobar de iniuriis. l. uirca. i mulie aut puniatur iniuria si facto
mult u des e si sibi dicat iniuria. puta q applat striga
. i. ianata q uadit de nocte sic xane u infabist inueit q
e mirabile u gs tenat de illa iniuria uir longo q ee n p t
e h p bat i lo. de iniuriis mulierum. l. i. q. ij. et. iij. et p toti
et i lo. qr. in a. in l. q. iij. edo tamen ut uite logo puniat
ois iniuria sic iur romano pt q q ille iniurie de q bz tenetur
i lobardum puniunt certa compositione n p iuramento e taxatione iu
dicis sic fit iur romano. alie aut iniurie puniant sic qui
romano. et h colligo ex lobarda qr diuisarum legum ho. uiue de
bant. l. i. q. ij. q de qbz cass scripto iur longo. aliqd n ca
uet coi iure. i. romano uiuam. De actione in factum q dat contra
magistratus q n dederint tutores uel curatores pupillis et minoribus. uel dederint
minus ydoneos. uel cautionem n exegerint rem pupilli uel minoris
saluam. uel exegerint minus ydoneam.

R. Contingit q pupilli tutores n habent testamentario
q pr ab intestato decedit. t n hnt legitimos. ideo tu
tutores eis dandi sunt a magistratibus ut Inst. de atiliano
tuto. et ff. de tutoribus et cu. da. ab his q da tu. i. hnt. l.
i. et l. i dandi. ut in magistratus amoniti ut dent tutores pu
pillis t curatores minoribus uolntibus neglig. et sic medio
tempore pupilli minores dampno afficiuntur. unde illi magistratus te
nent de toto illo dampno actione in factum. ut ff. de magistratibus con.
l. i. § sicuti autem eodem tenent et si data opa distulerit dare
tutores seu curatores donec indignitate alij eis succedet
ut ff. e. l. i. § scied. et eodem e. in tenent si pupilli q ha
bebat tutores legitimos. et ab eis n sat exegerint re pupilli
t minoris saluam fore t exegerint minus ydoneam. Item e et si tu
tores dati. in tutores dati sunt inquisitione si habeis magistratus
e n exegerint sat dat exegerint. in legitimis ut ff. e. l. i. § sup

// p. saruatores. ul. q ad h de. et in l. fito.
de lib. tu. p. plo. et C. e. ti. l. sitt eodem
modo teneb si dederint curatores min
ydoneos. ut ff. e. l. i.

sec. et Inst. de sat. tu. § plt. et C. e. t. l. si tu eo die quo intentet si dedit tutorem minus ydoneum ut ff. e. l. 1. § si pres. et Inst. de sat. tu. et ff. de puri. eccl. si ecclesie. Si autem recepit fideiussorem ydoneum vel tutorem ydoneum dedit et subito lapsus sit facultatibus non imputatur magistratui ut ff. e. l. § si magistratus. Contra. Sed opponitur leges ff. ut in p. c. l. sus aq. § ult. et l. place quod fideiussores a bimito fuerint minus ydonei dati non tenetur non magistratus nec ille qui dedit contutori iterum satis dare cetero fideiussores lapsi sunt facultatibus tamen ille qui satis dare debuit ibi non aliud quam maior fuit qui petebat contra satis dari nomine legatorum unde et quod sue facilitati debeat imputare qui tales fideiussores recepit sicut in l. illa ratio reddit et simul ratio redditur ff. de fid. l. iii. et ff. man. l. inter ceteras. in primo quod leges intelligimus quando ille qui recipiebat fideiussores illos minus ydoneos esse [sciebat] alioquin subvenitur ut ff. de iur. do. promittendo. § si ad ditiorem et ita intellige l. ff. solu. ma. l. plt. § si uir. Quo. Sed quid est quod dixi(mus) quod magistratus tenetur hac actione ut hic mixtum nam l. dicit neque prefectus urbis non pretor neque presides provincie. Si quis alii cum dandi tutores sunt hac actione tenentur ut Inst. de sat. tu. § ult. et ff. de magistra. conue. l. 1. § in quibus magistratus qui hac act. tenentur si non tenentur illi qui dant tutores ut dicemus. Ad quod dicendum quod isti possunt dare tutores nam sibi habent merum et mixtum imperium habent et iurisdictionem et est loco a maiori quod est pos sit leges ff. de off. pretoris l. 1. et ii. et l. ult. et ff. de off. p fec. ur. l. 1. § et ff. de off. pre. l. pres. habent et cognitionem ci uilium quam de uoluntaria et contentiosa iurisdictione. Ideo l. illa sic intellige. scilicet diversitate magistratuum maximi est magistratus sicut sunt presides urbis pretor presides provincie bene possunt dare tutores sed si tuto rem ex ponamus ipsi non dant propter excellentiam dignitatis sed committunt hoc magistratibus municipalibus. Vel? unde hodie defensor civitatis si bona pupilli sint usque ad quingentos aureos quos septuaginta duo accepta ferunt libram auri ut C. l. x. de susceptoribus et ar cha. l. quod si possit magistratus municipalis vel defensor una cum episcopo loca li alio iudice sine iussione presidum dare tutorem ut Inst. de atil. tu. § plt. Si autem facultates pupilli sint maiores tunc vel presides dabunt si voluerint vel talis iussu presidum sicut antiquitus ut in predicto t. de atil. tuto. et ff. de adm. tu. l. iii. § et inter et ita intelligimus l. ff. de tuto. et cura. da. l. sed dandi tutoris datum est suis presidibus si quantitas sit maior quingentis aureis vel si minor dati est propter l. magistratibus municipalibus. Illi igitur magistratus hac act. tenentur qui nominant et satis dare exigunt. ut sunt magistratus municipales. ut Inst. de sat. tu. § ult. in fi. et ar. ff. de adm. tu. cum ille qui leges ff. e. l. 1. § neque hac actione tenentur is cui dandi tutores ius est subaudi dominus meus tamen non exigendi satis dationem sic dixi. Sed obicitur ti. dicitis quod tutele dato demandari potest ut ff. de tuto. et cu. da. ab his nec mandare presides alii tutorem dare potest. Responsio dominus meus aliquando non sit subsidiaria iurisdictio presidis ut ar. ff. de iur. om. iudi. l. ult. et ff. de bonis auct. iu. pos. cum § is loco talis aliquando non habet ff. de tu. et tu. da. ab his l. 1. et l. in dandi iurisdictionem mandare potest ut Inst. de atil. tu. vel aliter mandare non potest qui vel delegare. Sed iubere quia quasi necessitatem imponit sicut in Inst. de atil. tu. differentia est inter mandare et iubere. ut C. quod cum eo. in. et Inst. nam ut nulli iudici § et hic non iubemus coll. viiii. Op. Sed adhuc opponitur tu tele dato neque imperii est non iurisdictionis sed ei nominati competit eadem dicit hic lex. § xii. ta. in imperfecto urbis et pretore et proconsule preside provincie sicut dixi. § ut senatus consultum puta in l. illa. sine pubes ff. de tuto. et est da ab his vel princeps. ut C. de epi. au di. l. de curatoribus et Inst. de atil. tu. ut ff. de tutel. inuito. quoniam magistratus municipalis hic habet ut ff. de tuto. da. ab his. l. 1. et l. in dandi. Ideo non est imperii subaudi meri neque iurisdictionis subau di tantum. sicut sancta quae sunt de iurisdictionis nunc simul civili et pecunia ria cum cognitione consistentia. illa est indifferenter de legitimo et cuique tutele autem dato non est tantum iurisdictionis tamen hic est mixti imperii contra dicis demandat hic favore pupillorum sicut et in restitutionis quod

licet sit mixti imperii favore tamen minorum delegatur. ut C. de ab. iu. et qui in integr. l. ult. et de hoc notatur § quod cum possit delegari et non et sic notat dominus meus. Unde iurisdictionis subaudi mixti imperii. tamen quia est utrisque. vel mixti imperii de imperio mero. hic quod nulli alii demandat non magistratui sicut papa qui excommunicationem clerico et non laico et mandat de iurisdictione. habet quod cuilibet magistra tui competit ut Inst. de atil. tu. § nos. Unde ad hoc ut actio i sta competat tot sunt necessaria. Primum quod aliquis sit pupillus vel minor. Secundo quod tutorem testamentarium non habeat ille est non tenetur satis dare. ut Inst. de sat. dat. tu. et C. de pa. ub. l. aut l. de curatoribus vel si habet datum non sit datus ex inquisitione tunc non tenetur ut Inst. de sat. tu. Tertium quod nulli sit de predictis magi stratibus cum hac actione conveniri possit ut supra dixi. Quartum quod non dederint tutorem vel curatorem vel dederint et minus ydoneum vel satis non exegerint vel exegerint satis dationem et minus ydoneam sicut dixi supra. In hac actione in primis. In hac act. concipitur actor sic libellum Libellus. Ago ego. R. contra. G. quod cum esset magistratus civitatis mee et tunc sepius requisitus a Titio amico meo ut daret michi tuto rem vel curatorem. dare neglexit vel distulit vel dedit tutorem vel curatorem minus ydoneum vel alio non exegit satis dationem. vel exegit et minus ydoneam unde propterea sum dampnificatus in c. unde in illa c. ab eo michi prestari et solui peto. propono act. in factum competentem et induc tam contra magistratum quod sic recte concipiatur libellus probatur ff. de magist. con. l. 1. § si cum tutoris et § sed cum. Quo. Sed ut quid actio in factum non pos sit intitulari. nam de hoc non invenimus. sed una de hoc nomine variare videtur nam leges quaedam dicunt magistratus conveniri actione subsidiaria ut ff. e. l. § 1. § non tamen et Inst. de sat. tu. § plt. alie leges dicunt conveniri actione utili ut C. de magistratibus conveni. l. 1. et l. in magistra tus alie leges dicunt eadem actione convenire magistratus qua conveniuntur tuto res ut ff. de magistra. con. l. ult. scilicet convenient actione tutele. alie l. dicunt conveniri actione et non denotant nomen actionis ut ff. e. l. 1. § in. et § divus adrianus et § exigere et l. proponebat et l. quod admonendum et C. de magistratibus conve. l. in hereditate. Solutio licet expressim non ponat de actione in factum tamen de illa intelligimus. illa est legitima subsi diaria cum tenor in multis et in variis articulis est admissus ut C. de ad. sca. ec. l. sancimus. et ff. de p. u. quod est u. co. sed ad l. dicunt dari subsidiariam vel utilem vel efficacem. vel act. subsidiariam de actione in factum non obest ff. e. l. ult. Quemadmodum act. conveniuntur quam et tutores subau di eadem. ignitur quoad act. non quoad speciem. nam tutores conveniuntur actione tutele magistratus autem actione in factum et est simplex relatio quoad genus sicut et ibi nulli quem dampnavit eadem salvavit. et eadem hic ubi quam est i. orto mo et cruciatus et ibi et duo alii neque cum eo et ar. ff. de min. pat suc. ff. de duobus reis l. iii. Inst. nam duorum reorum de una obligatione pro quadam quod dicunt ff. de duobus reis. l. ii. sed tamen obligationes diverse sunt. ut ff. de duobus reis. l. iii. § 1. Op. Sed opponitur quia dant tuto rem primo debet ipsi conveniri ut ff. de tutel. et ra. di. l. 1. § nunc tunc tenentur et sic magistratus in subsidium ut Inst. de sat. tu. § plt. Responsio. Ut sed quando hoc fiat. et quo ordine queritur supra de act. tutele. Illud autem no. quod extimator adulti summam extimavit et sciebat summam scribit ac actione convenientur. ut C. de magistratibus con. l. ult. Si fuerit libertus ingratus patrono. vel filius patri revocatur libertus in servitutem et filius in patris potestatem per act. vel accusationem ingrati. Vel de act. vel accusatione ingrati.

Via multotiens liberti sunt ingrati contra patronos. et propterea revo cantur in servitutem. et hic sit per act. vel per accusationem ingrati eodem modo et filii emancipati sunt ingrati contra patres qui emancipant eos et revocantur in patria potestate per predictam act. ut C. de libertis et eorum liberis l. 1. et C. de ins. ta lib. l. unica. Ideo de ea videamus et sit ultima in ar bore actionum quam actio ad hoc ut locum habeat contra libertum tot sunt necessaria. Primum quod aliquis fuerit servus. Secundo quod fuerit manumissus. Tertium quod a tali per quem potuit manumittere. Quartum quod manumisit ex voluntate non ex necessitate puta ex causa fidei commissi ut C. de libertis et eorum liberis l. 1. et ar. C. de opis lib. l. ii. et ar. ff. de ritu nupt. preterea et ff.

oppo.

succedit itaque

qo

hinc

oppo.

ubi(?)

qo.

no(ta)

oppo.

Si fuit libertus ingratus patrono et filius patri revocatur libertus in servitutem et filius in patris potestatem per act. vel accusationem ingrati vel de act. vel accusatione ingrati.

de opis libertorum c. de non c. Continuum q fuit ingratus ut c. de libertis et
qo eorum libris l. ii. Sed de q ingratitudine nec intelligimus Ro. dominus meus
distinguit in summa. c. de libertis et eorum lib. qui libertus est ingratus
aut non est ingratus. q forte aliq obsequium non facit patrono tunc non revo
catur in servitutem ut c. de libertis cum l. solo non obsequium sit valde
necessarium puta q alimenta non dedit patrono cum patronus egeret ut c.
de alendis libris l. alimenta et l. si quis a libris. solet q alimenta a
liberto patrono pauperi prestanda sunt etsi libertus filios habeat ut ff.
de alendis libris l. ult. licet patrono existentibus filius nullum habeat
Item hominis liberti non ibi eodem non esset ingratus ut revocetur in servitutem
sires patroni et tutelam filiorum non administrant ut ff. de iur. pat.
l. ingratus. ingratus libertus est q obsequium patrono non prestat ubi sub audi
necessarium. sed pro alia obsequia denegata a liberto potest sibi pretor po
tius commoda ut ff. de iur. pat. l. i. § i. et ff. de of. p. ur. l. i.
§ cum patroni et ff. de of. proconsulis l. non quecumque § de plano licet intelligitur
l. precedenti igitur l. de iur. patronat q non revocetur in servitutem. sed omni
no est pretor. inita tamen vident obsequia q licet libertus recusaverit inpunis
erit ut puta si prohibeat patronus liberto non in eadem colonia in q ipse
negotiatur. genus negotiationis non exerceat ut ff. de iur. pat. l. quero.
Item si prohibeat liberto ut arte sua. ut ff. de iur. pat. l. ult. Item si di
cat patronus liberto volo et nolo q habites in tali loco. et volo q habites
mecum ut ff. de opis libert. l. q manumittuntur. licet g dicat in ea
q libertus debet patrono obsequium non debet refragari voluntati pat
ni et patrone ut c. de obsequiis pat. presta. l. ii. et ult. intelligas
de obsequio iusto et probabili sic dixi. si autem sit ingratus in q iniuriam fa
cit patrono et pro levi iniuria revocatur ut c. de libertis et eorum l. l.
si manumissores. Intellige leuem q ad alios contumeliam tamen reputatur
respectu persone patroni ut ff. de iniuriis. l. pretor instituit. at et levis offen
sa q ad alios contumeliam reputatur ff. q sed a. et contumelie punitur ut c.
t. xii. de proximo l. i. et c. de brtias l. ii. non tamen sufficit in patronat
te revocabitur ex hiis causis ex quibus revocantur donationes. ut in aut
coll. vi. ut liberi de ceto. illud est autem ex necessitate manumittit
eadem sit districto. sed non eadem pene inposito. q non inofficiosus non prestat
obsequium § primum comminatur ei pretor. Sed extra ordinem coherceri
tempori. sed si sit inofficiosus q fecit iniuriam si quid q ad ubi a tempore dampnatur
in exilium. ut ff. de iur. pat. l. i. et ff. de offo. p. ur. l. i. § cum patroni
et ff. de offo. proconsulis l. non quecumque § de plano aliquando et pro bono rum ansset
liberto et datur patrono aut sumptibus cedit et sic absolvitur. ut ff. de
iur. pat. l. divus vespasianus. § mandatis et intellige Sextum
q patronus illam offensam non remisit et expressim et tacite puta re
vocando ipsum nigrum ut ar. ff. ad sillan. l. si quis inglu. et ff. de
administ. leg. l. qui summatie. et c. de revoc. do. l. ult. primo
Ro. et l. is sol. eodem non revocatur in servitutem et punitur si fuit in
grato et inofficiosus contra filios patronorum et contra uxorem ut inpudicis le
gibus. et ff. de offo. prefecti urb. l. i. § cum patroni qo. Sed quid si pat
non sit aliquid q manumittit. pecunia data a b extraneos pro libertum ut
ingratum accusare et eum in servitutem revocare. Ro. non nam sed q ex ea fiducia
q manumittit revocat. ut c. de libertis et eorum lib. l. i. et ar. ff.
de opis lib. si quis hac l. et ff. de bonis et ar. c. de opis liberto c.
mat. sed q ar. ff. de obsequiis alib. pat. presta. l. titi. sed ibi fecit
pactum cum suo domino de manumittendo licet extraneo pecuniam ac
cepisset. licet est dominus faciat pactum cum suo deo manumittendo tamen non dicitur
manumittere ex necessitate sed ex voluntate. unde non est obsequium prestitum
patrono. ut c. de obsequiis pat. p. l. i. et c. de transact. l. in tempore
tas. et c. de libali cum l. cum affines licet. p. contrarium dixit. et in l.
op illa cum affinis dixit hortabitur et artabit. Sed expone nam non ut q libertus
hodie pro ingratitudine possit in servitutem revocari. q nec pro
aliquo supplicium sit sumi ut in aut. de nupt. coll. iiii. § q autem
Ro. aut loquitur de hiis q bonum ab initio nascuntur ut in predicto § illud
uero aut sec q pro ingratitudine revocat in servitutem q inni se
pat cum sunt a morte non distet ut in predicto aut de nupt. § si vero q
continue ponit per illum. § q aut ecce dixi q libertus revocetur pro

ingratitudine in servitutem. Quid autem dicemus de filiis ei. num quid
ipsi revocantur pro ingratitudine propria et salti pro ingratitudine
patris et videtur q pro nulla causa ingratitudinis possit revocari pro sua
non q filii liberti suum natum statum ex q fuit manumissus. sunt
pro ea omnia iura habet ingenui et omnia iura integre ex tunc ei hominis. ut
ff. de obsequiis a liberis et alib. l. hiis. intellige hiis. i. filii na
ti filii liberti simul agere inmittant. pro licet primum. i. liberto non
debet q filii liberti suo nomine experiri. ut ff. de iniur. l. non solum
§ plerumque et sic est sit extetur q ad patronum sed non dicere igitur sed obsta
lex. c. de libertis et eorum libris l. ii. et libertine. § q filii liberti
revocatur filii dico est pro manumissi. illi tamen revocantur alii
autem non nisi fuerint nati post eum ingratitudinis. ut c. de libertis et
eorum lib. l. ii. et sed et consensit magne auctoritatis hic dominus
p. pro ingratitudine patris non iure q possit revocari q nullum
delictum patris innocenti filio pone est de. ut ff. de decurionibus l.
ii. § nullum. et ff. de penis l. cum. et post sed allegatur q at
de postumo legis. licet non sit poena sue. nam postumi non est exhe
redandus vivo suo non vivo patris. q non de d alieno hoc ab alio pre
uari. ut c. de inoffo. t. l. si quis suo. et ff. de iur. pat. l. di
ui fratres. sed dominus meus sic notat in summa titulo c. de lib. et
eorum lib. dicitur q filii liberti licet sit ingenuus non pariter est pro
manumissi revocantur in servitutem pro sua non pro ingratitu
dine patris. sed futuris filii et patris ingratitudo nocet futuris dico post
eam ingratitudinis commissam ut c. de libertis et eorum lib. ar. l. l.
ii. § filius q post resolui infeminnum. l. quam ante ea
extitit ingratitudinem sicut et ponitur equus pecus. ut ff. de usufr. l. equus
aliquando filii sequentes conditionem matris non obstante ingratitu
dine patris non munilegiunt. et sic liberi q filii sequuntur conditionem patris
ut c. t. xi. de municipiis l. ult. et c. de reivin. patri non
obstat lex ff. de obsequiis l. hiis q lex illa loquitur in extraneo
herede liberti. et loquitur post mortem liberti vivente et liberto ita re
voco filium sic impre sic distinctum. non valet q ipsi dicunt q
Reat loquitur et leges et de filiis est parentibus manumissis sed non est in ea
nam frustra adiceretur in rea de libertis et eorum libris est filii lib
ti manumissi cum patribus ita erunt liberti sicut et patres eorum et ita
appellantur sicut. sed et possit testamenti et codicilli et clausula voca
bula bis mandaretur ut c. de codicill. l. sed et. preterea contra
dit eos lex in c. de libertis et eorum lib. l. libertine ex q est adiectur
in Reat et libris de salvo adiecto aliquod operari ut c. ar. ff. l.
de. si quando qo Sed non quod filii patrono vivente et mortuo patrono
potest revocare paternum libertum ut ingratum si in ipsum filium co
misit causam ingratitudinis Ro. sic ut c. de libertis et eorum li.
l. ult. et ar. ff. de offo. p. ur. l. i. § cum patroni prosit filii
sit impositum. suum sit emancipatum mortuo autem patre aut
revocatur ipse filius nam et donatio sit inofficiosa q fit
ipso pro nato filio. revocatur ipse et ut c. de inoffo. donat.
l. si totas. qo Sed non quod intelligimus in suum situm q illi pos
se revocare libertum non ingratum videntur q sic. p. l. ff. de ex
cusat. tu. libertum. et ff. de iniur. uoc. l. sed si hac. § liberos Ro.
in eum non acceperim liberos non liberos prinigidus ut ff. de b. si
sacerd. et in aut ut liberti de ceto. § illud in. iiii. est casibus. non co
tinet hiis. non tamen prima hiis. iiii. casus notantur in predictum l. sacerd
§ quo quae qui fuit relicti insuff. et c. et hiis tibi tuis ut c. de
usuf. ambiguitatem quo et quod dicens in extraneo herede patrum nunc
quod revocat libertum ut ingratum Ro. non. ut ar. c. de opis liberto nam
sicut extraneus hiis liberti habet omnia iura extraneus hominis q ad patronum
Sed et eo. ut ff. de obsequiis l. hiis. et tamen divus co p. l. c. de libertis
et eorum li. libertini. sed illud ubum nec frigimus ad filios tamen qo sed illud
q de filiis patrum si patronus amisit omnia bona sua. forte q fuit
crimine perduellionis dampnatus. et forte amisit civitatem numquid fi
lii habent iura libertorum. salva q videtur q non ut ff. de iur. l. iii. Sed
nunc est de iur. fisci solum hodie tamen ex equitate et ex benignitate

Nota quis revocabit pat a filius pro iniuria pac revocatur

qo

qo

Marginal notes (left): proced negotia... ut ff. pat. ii. § si pro ... pat... ; crosta ... rep... ; ... ad fao ... dapnat ... ; lib. l. ; ... vacat ...

ipatronus . q. ut ff. de iur. pat. l. una et C. de obsequiis libertorum
libertorum l. et libris . et ff. de bonis dap. l. eo . Sz simpleses habent
aut et si non omni equitate . pr. q. in crimine maiestatis non servatur
. l. illam unam . fruitur libertorum non alia bona auferet libris dampna
torum ut fuerat . ut nulli iudici coll. viiii . ult. et est posita in
. C. de bonis dap. q° Sz quid si patronus amittat ius patronatus in
liberto nunquid filii puniet. puta quia adegit libertum vel libertam ad
iurandum ne nubat . et te lex vult nolle quod filii non puniat quoniam
nocens est ff. de iure pat. l. adoptivum . ult. et videtur magis quod pedere
innocentiam et merita filii quam delictum patris . ut ff. de bonis p. q. ta.
. l. iii . emancipat. nam in nepos non excludit a successione avita
per delictum patris . nam peccatum patris innocenti filio pene non est . ut
ff. de decurionibus . l. ii . nullum et ff. de penis . l. cum et filii al
bum habuerit bona patris dampnati heres fuit impedimento de
lictum patris ut ff. de bonis dap. l. ult. Sz et simpleses nam et reatus
patris non obest filio . quominus ad honores promoveri possit ut ff.
de mun. et ho . l. et quod obnegotium . et C. de inofficioso . t.
. l. si quis suo . C. de penis . sanctimus . et ar. ff. de senat. l. filiam .
Certum est ut filii non admittant obstante delicto patris . ut ff.
de iure pat. l. quod contra legem eliciendam adigit libertam ad iurandum
ne nubat michil iuris habet non ipsi non liberi eius . Idem est et C. de quo
nibus . l. duo tio . et ff. de in tertiis et ele . l. iii . Solutio . possumus
di . distingui de quo filio tractem . de quo tempore si filii erant in potestate cum
deliquit . pater quia durante patria potestate conviniente patre . si autem esset
emancipatus vel pater esset mortuus non repellit filius ut lex distinguit
ff. de bonis lib. l. q. et ff. de bo . p. q. ta . l. iii . si emancipat.
et per eadem distinctione facit . l. ff. de bonis lib. si filii . ult. nam et
alio iure quis veniat admittitur vel aliter possumus distinguere quando pater de
liquit adigendo ad iurandum ne nubat si filii iam erant nati
amittunt ius patronatus . si autem postea nati fuerint non amittunt
q° Sz quid si pater amisit ius patronatus in liberto quia libertum capitis accu
savit et est liberi patroni non puniuntur . licet de hoc quidam commentatoribus du
bitatum ut ff. de iure pat. l. divi fratres . et expressim ista ar. notate
per quem vassalli non licet vassallus amittat feudum quod filii eius non
puniat. In hac autem actione actor utetur hiis po. po. ac. Ego di .
quod fuisti servus meus . et te manumisi . Et tu dominus tuus et
sic potui te manumittere . Et tu denegasti mihi alimenta . Et ego
sum pauper . et tu libasti me . Certum est te faciat . ta po . pa. reg Ego
di . quod tamen fuit in solidum dominus meus . et ego in solidum fui servus suus
Et ille tamen me manumisit vel esto quod confitear quod fuit libertus
meus dicat sic . Ego di . quod illam iniuriam tu remisisti mihi Et
tu es patronus meus quod ex necessitate me manumisisti In hac
autem actione . vel accusatione concipiet actor sic libellum . libell. Ago ego .
et c . q . et . libertum meum quominus tale iniuriam intulit . forte verbaut
corpia verba in diu puta latrone vel ebrietate . ut illum infirmi
tur revocari peto . propono actionem ingrati quod sic recte concipiatur libellus
dic . l . ff. de penit. l. hec persone . patroni . et ff. de obsequi
is . l. ppentuitore Oppo. Sz obiecit ex legibus illis collige quod
de bat actionem proponi quod libertum ingratum et non actio et tamen in libello
dicas . Ago et dicas propono actionem ingrati . sed male . Solutio . Immo bene
non est fit paciat revocatio . sed paciat ingrati ut . C. de libertis et
eorum libris . l. ult. sed unam litteram quibus ingrati actio competit . Sz
ex . aliam quid dices quare tante est quibus ingratis libertis existentibus con
petit actio . Sz q. l . illam non dicit . Solutio . quod semper revocatio in servi
tutem habet si paciatur . non per actionem . sicut nunquam si actionem necessaria
esset inscripto ut ff. de puatis de lic . l. ult. quod fiat paciantur . et
ex utramque litteram . dic . l . ult. C. de libertis et eorum libris non obstat
quod tamen . l . ff. de penit. de quod actione . l . ag. si . C. de edendo . quia tam
re non erat querela in officiosi testamenti . de actione quia actio est . ut ff. de
in offo . t . et postumus . et si quis . et . C. de inoffo . t . si in matrimonia
q° Sed queras super ultimam litteram . qua actio competit dico quod
ingrati vel alii dico quod ingrati vel alii dico quod de ingratitudine lib
et filii et donatarii aliter agitur et non criminaliter . si iudicis quominus
fit revocatio . p. chs . et septimi reliquis pacatur utile iure . ad minus
donationis revocande . ab igito donatarios ut . C. de revoc. donat.
. l . his sol . et . l . ult. et sic datur utile in re ad revocandam donationem
quam tamen est sub modo non servatur . ut . C. de donat. que sub modo
. l . i . et sic datur utile in re ad revocandam donationem causa mortis . ut
ff. de donat. causa mor. l . quod mortis et sic datur utile in re in revocandi
donationem sponsalitiam . ut . C . de donat. ante nupt. l . cum unum . sed forte si
dominum minus . R . non propter eam . Sz si . possunt iudicis nam sit filia et a
alia patria et domina potestate possunt iudicis liberari . ut . C . de e
xpali auch silenones . et ff. de edict. et de . l . sicut filii quos con
pietate tractat cogit pietas possunt iudicis emancipare . ut ff.
si quis a parente . fu . ma . l . ult. sic . et liberi officio iudicis in servitutem
revocet ut eorum eadem sit . so . si sic possunt iudicis liberare
a patria potestate . et sic et revocet et per hoc fac. quod leg. C . de libertis
et eorum libris . l . i . quod fit revocatio extra ordinem . i . possunt iudi
cis officium est iudicis venit extra ordinarium auxilium ut ff. de
minus iure q° Sed queritur est actio quia fuit dubitatio quod possit est per
procuratore liberti agi ut in pandectis . l . ff. de procur. et hec . et ff. de
obsequiis . l . procuratore . Solutio . hoc et in malis dubitat in quibus per
curatore non admittitur ut ff. de procur. non civitatis . Sed non ipe
titio venie etatis ut . C . de his que vene . ta . ipe . l . eos q. et ita
videbatur et hoc . hoc est q° Quare potius vel possunt dici actio civilis
quia tractabatur de libertate adimenda quia libertas status fuit et per quod
hominis censetur . ut ff. de penis capitalium . et ff. de reg. iur. l . servi
tutem q° Sed queritur est hoc quo invenit procurator . Solutio . licet possit
dici quodam respectu actionis tamen pecuniaria condempnationes respe
sic actione suspecti ut ff. de procur. l . non solum . ult. q° Sz quis
condempnabitur vel iam presertim ferret sententia utrum impetrantis procuratoris liberi
vel domini . vel si ipsi libertus vel domini . Solutio . impetrans domini et liberi . non impetrans procu
ratoris quod ait . in . C . de iniuriis . l . ult. dominus tamen meus . Quam vero
notante in summa . C . de libertis infra . Quomodo ista revocatio fiat
active proprietate in plorato officio iudicis quod non placet . pro revocando
filio emancipato in potestate quod hoc est necessaria . In primis quod filii
fuit in potestate . Secundo quod pater emancipavit eum . Tertium quod emanci
patio facta sit coram presidente legitima ut . C . de emanc. l . i . et . l . plt.
Quartum quod filius commisit aliquam ingratitudinis contra patrem vel per accusationem
conviciis vel quasi atroce iniuria ut ff. de igni . lib . l . unica . q°
Sz quas intelligimus atroces iniurias vel attributum convicium . Solutio . illa
per quas donatio revocatur . ut . C . de revocat . do . l . ult. et hoc si dominum
minus . et . vel sic tale iniuria per quas filii potest exheredari ut In
autem ut est de ap . co . et sic filii non revocatur in potestate non per atroces
iniurias . et active convicium libertum aut per levem offensam ut dictum
est q° Quid autem si pater emancipat recepto aliquo legato .
ut ff. de edict . et de . sicut dicit dominus meus istum patrem non posse re
vocare filium ut ingratum . q° Quid si emancipavit eum
propterea quia imposuit necessitate pecuniandi filio vel quia durus est
erat et servus con filium ut . C . de e xpali auch silenones . et
ff. si quis . a pa . fu . ma . l . ult. Solutio . indignus est revocare fi
lium in potestate q° Sz nunquid si filii sit ingratus circa matre
revocatur in potestate patris ut quod sit . nam lex dicit si filii sit in
gratus circa parentes verbum plurale ponitur sed intelligitur de patre et matre
de avo et proavo et sic intelligimus et de nepotibus et pronepotibus
ut . C . de ingratis . lib . l . unica . Et lex dicit quod omnibus paren
tibus una est servanda reverentia tamen patri quam matri . ut ff. de in
in . vo . l . parentes pietas enim debetur equaliter parentibus . licet non
sit eorum equaliter potestas ut ff. de autem . furiosi . l . furiose
filii et miles indignus militia iudicandus est qui patrem et matrem
quibus se educatum dixit maledictis appellavit ut ff. de obse
quiis a liberis et libertis . l . i . s . ult. dicit est sapientia honora patrem
tuum et matrem tuam ut sis longevus super terram . et alibi quominus male
dixit patri et matri morte morietur . Certum est non videtur quod revocet in

potate io. q nulla femina filios in potestate ht. ut ff. de sius.
et le. nulla c. ff. de bonor p. h. ta. illud s adeo. Sig n ht
i potestate quo s revocabit eos in potestate. Ro. uero ut q sit fili
sit igt dca matre q i potestate n possit revocari. h c. do at ea
gravissime puniendo ex ordine pmota iudicis ut. C. de patria
po. l. fili. q loqt in pre. et l. ingenua q loqt in matre et dr
q sentiam obtinebit q voluit. pz. so q multissime agi p
et mat ca filium p e pris ofaliu eis pribus. ut ff. ad. l.
iul. de adult. l. n ica lege. C. ponitur in hac act. facillime
se ut dicat pr. Ego bn fuiui te emancipaui. C. tu
tu fuisti m igt et eis dicat ei fili. Ego bn fuiui te sep.
C. illa offensa remisisti. In libello aut incipiet sic. libell.
Ago ego. t. h. c. filium meum q emancipaui et ipse extitit m
igtus. q acbe quein diy in t me ubauit t diy m atroce i
iuria. unde illum filium meum i mea potestate revocari peto. ppono
act. igtu t offm iudicis q melr e. ut supi distincxi p. l. C.
de ingtis libis. l. unica. C. i revocanda donatione a donatario i
gto ppone utit reiuindicatio t odicto ex. l. et incipiet libellum
sic. libell. Ago ego. R. h. m. cui res tales donaui. et ipse
i memor ac igtus [illegible] verba bnficii me ubauit. unde res m reddi
peto. t res illas ab ipso revoco ut ab igto. ppono utile rei uin
t odicto ex. l. ult. C. de revoc. donat. q sic recte incipiat libl
lus dic. l. C. de revocat. donat. l. hs. l. ult. et h uer e iur
romano. i iure u lobardo donatio rei singlaris n revocat
p igtitudine, q e p ster res sint ab eo q recip. dont. q uo
cat launechil. q ro dz revocare p ingtitudine e habent
tm dm ut in titlo de donat q au tingnaonu. t launechil fiut
l. plt. et ult. Si aliqs em equm t qd aliud m q erit
morbus t uitium pp q res ualat minori ptio. ag
q to minoris ep tu cet. R. d act. q to minoris.
Et lic dns Jo. iarbore actionum n tractauit de act. q to mi
noris ciuili lic tractauit de actione q to minoris. ptia et nos
dixi de ea. s. tractatu pretor. ay tn de hac ciuili q to minoris
uidem de hac q to minoris tractat ut ff. de act. ept. l. q
ult. s. z. et l. q to. q o Jn pmis qr qd differat ista actio q
to minoris. q e ciuil ab illa q e pretoria. Ro. in multis illa
pretoria ista ciuil. C. illa opetit q to minoris res e. q
ista q ti minoris ept e cem ut ff. de edit. e. l. q si nolit
s q in partitore. ff. de act. ept. ut ff. de ex. rei. iudi
l. sius. s e ipso testa. C. q to minoris ciuil durat
pp. sic et alie ciuiles ut Inst. de ppetuis et t. act. C.
ista in pt ee totum aliqn. si forte pp illd uitium t morbum
nullo m fuisse eptur. et ita e mirabile q p hanc q to mino
ris fit redhibitio. ut ff. de edilit. e. l. boue. s aliqn q i
admitto i illa q to minoris res e. si pp illd uitium res illa
n ualat denarium ut inp. l. ff. de ex. rei. m. l. sius q. s e
e i potestate, n mireis q o uerm. pp h ubum m otinet hic
totum na et alibi h e ff. de tbu. l. illd s m. ut tbuere
q nichil tribuit et m solue. dz et q nichil soluit. sic et
eos. apli. dz ad aliq ptine cui nichil debet. ut ff. de v.
si. l. m. et l. ubum apli et residui ommemoratio toti ubi
repetit admittit. ut C. de hr. Inst. l. ij. na et si fideius
sor sit accept. q to m ex pignore osequi possit tanto
m soluat totum tm soluere si nichil pt hri de pignore
ut ff. de fidi. i. l. Amisi ruina pignoris et noie reliqui
oes otinet ut ff. de opt. leg. cu opto. et si legatarii sat di
redde q apli noie legati accepat aliqn totum recht. ut
ff. sic. plx. p. l. fal. l. i. s h bba. q o. Jt n ur aliqd di
fferentia i t has duas act. q to minoris e res e. et q to mi
noris eptur e em. na id m sonare ut na res q ti e ta
ti uala. et q ti e et q ti ualet. et tanti emo mayie e res
tanti ualat. q ti uindi pt ut ff. ad. l. ro. de iac. l. ij. q
s porto. ff. de doat. ca mor. l. mortis ca capim s ult.
et ff. ad. l. fal. ptia. R. n seqt q opponas ia aliqn res
uala. x. et ego emo ea p viij. et aliqn e lic aliqs go
emat tanti q ti uale. et lic res tanti ualat q ti uindi pt
sub auch p. ee ptiu et tre e q pt ee q res ualet ap cem o
hoiem. x. et ego tamen emo ptio minori sic dico i re morbo
sa t uitiosa uindita q pp uitium res illa uala duo min ecce
q ti minoris e. Jt ego pp illd uitium dedisse. iiij. mm.
si illd sciuisse. ecce q to minoris eptur e em. Sic ppa
noia actionum dns ms amittit q n fuit ppa noia sz a die
ctione. ut dixi de actione de peculio. et de in rem uso q sit adiec
tioes pbat. na et ciuil actio exempto dz redhibitoria. ut ff.
de act. ept. exempto s redhibitione. et h e at in silib. na actio
deposit dz seqstraria ut ff. deposit. l. si ma sia. s e seqstro
sic. q actio exempto t instrum dz redhibitoria. q p ea fit redi
bitio. et eadz actio dz q to minoris res e. pp uitium ut ff. de
edilit. e. q si nolit. s supies i fi. s et. e. de edilic. actoib. l.
plt. et h eadz actio exempto dz q to minoris eptur e em pp
uitium ut ff. de act. ept. l. ult. et h eadm exempto aliqn uoca
e pretoria sic et hreditatis petitio. qnz dr ciuil qn dat hredi
et h eadz dz pretoria qn dz fidi omisario t bonor possessora et
fidi omisaria ut ff. de pretoria hr. pe. et ff. de fidi. o. hr. pe.
l. i. et ij. et h s. dnm meum az. q o Jt qr ia n ur q hodie
aliq actionum pdictar locum hat. Jmmo ur q sit supflue
na redhibitio otinet ept. ciuili iudicio ut ff. de act. ept. l.
exempto s redhibitione. Jt q to minoris otinet sub actione ex
ept. ut ff. de act. ept. l. ult. s. i. Ro. n obstat s ille redi
bitione. q q ibi dic redhibitio ut i eadz. l. exempto. s siqs ugi
ne. na ibi dic q ex hac cum n e redhibitio lic fiat redditio e
mulieris t ali esto q redhibitio otineat ept ciuili iudicio
tm actioes edilicie n st supflue m ta e uenunt i edicto edilium
q n uenunt i ciuili iudicio. ecce e ex duob; uitiis redhibet
s uus si sit erro t fugitiuus. et si dcum sit aliqd abee et ade
ut ff. e. obq. s animi. C. q admitioes sim eriunt s. etc
tu fit redhibitio ut ff. e. sundito. C. sim dicat de uacioe e
mancipior ut ff. e. q si nolit. s q mancipia. C. si appositum
pactum si displiacuit. et p ea displicuit fit redhibitio. ut ff.
e. q si nolit. s siquis ita uenit. C. sim dat ornamta sic
ostensa. s. ut ff. e. ediles. inp. C. redhibitoria duppli
cat ht odepnatoes. ut ff. e. redhibi. sic dices has actoes
supfluas. pp actoes exempto gnale. ia dices os spales actio
nes supfluas q etu otinet pp tui odict gnale. q o Jt
qr a qn fit redhibitio epti ciuili iudicio et qn ag q to mio
ris eptur ee. ut ff. e ciuil. ut ff. e. l. exempto s redhibiti
one s siqs ugine. et l. ult s. z. a ista uiua ppetuo ope
tat. t a sit tpralia q tollant a. n. t. sex m sib; utilib; qn
sic ag s. edem ptoris. ut ff. e. sciedum s ult. R. qda ad
mittunt alias ee tprales. Jt e dnt actoes ciuiles ee ppe
tuas si a ex q opetit ppetua sit at. si tpral sit ea pp q ope
tat tpal. erit ar. ff. siqs cuit. siquis e. s q imunitaye
ff. ut leg. sen fidi. o. no. ea. l. i. s siqs et ff. de nouat si
usuf et ff. de doat. quid q et ff. siqs. tolib ee ius fu. l. i.
s plt. puto tam o q pact exempto ppetuo fiat redhibitio edi
lic edilicie sit tprales. Na a et bon po. q e deuir ptorio e
tprat aliqn. e. diex aliqn anni. ut e. q ad bo. po. l. ij. et
iij. petitio aut hreditatis q e ciuil ppetua e. ut C. i quib;
ca. ce. lo. ce. te. p. l. hreditatis. et ff. C. qb; n lo. f. p. l. i.
nz. Jt intrchet. unde m q e ptorium e anale ostitutio. siqs
i tanta q e ciuil. ppetua. unde ad h ut actio ista opetat tot
se necia. q et dixi. s. in libell. Jntractatu ptoriaz de actione
redhibitoria et q to minoris et easdz ponitioes rei notib. o
hic unum tantum desidat. i hac. q ne inulla. s. i. ptium q m
n e em datur. h. e. dixi. C. In hac aut act. incipies sic libl
lum. Ego B. ago. h. q. q m uendidit m equm qda tal coloris

Libellus.

Jte qr. an decedibuend. Nota.
et quato minoris de eo
quato minoris emptus ecz

factum

datum
dicitur possessoria

in redito

ptoria durat anno utili. ut ff. de edil.
e. l. sciedum s ult. quato minoris

ut equm q o m uitu t morbis pp q res ualidas minori ptio ag q to moris eptur eet. R. ea d actioe q to minoris

q̄ equū inueni ret gl. ꝑ q̄ intū si ego fuisse ego d dis se duo min. in q̄ illa duo in ꝑstet. ꝯ ago ꝯ ip̄m ꝑpono. act. q̄ minore eptur eem q̄ sic recte ocpiat ubi lls d īc lex ꝯ. d doāt. ept. l. ult. ꝯ l. ḡ n̄ ut q̄ h actio possit inte tm sic ꝑbat ꝑ qōes ꝑficias. ꝯ alia rōe otinctiuē q̄ lia tu ē ꝯ hētib; se decipe ī ꝑtio naturalr. i. sine īgenio ut fraud. ut ꝯ. d min. l. iōae. ꝯ ꝯ. loc. ꝯ. ꝯ. sꝫ si ꝑtio sic ḡ ē dolo t fraud uēditoris n̄ sit eptor iste decept quare ag ꝑ illa duo ꝯ legeꝫ alegat̄ loc ht qn̄ res ꝯ ipa uēdita rōe sui min ualeꝫ q̄ tollr ibi deceptio ī ꝑtio ꝯ decepto dico re ipa dū m n̄ sit min duxi. dia. i. iusti ꝑ tij ang q̄ decepto ine ē re ipa ꝑ uitiū rei t morbū te sub uenit eptori sui uēdito sciēs suū ignorās q̄ n̄ int ē cur fallat eptor utrū igrantia uenditoris. aūt sciā ut ꝯ. d edilat. edict. l. i. ꝯ cū. ꝯ sꝫ alia rōe n̄ uidt q̄ ope tat ētiuē q̄ aligs totū ꝯctu t d; approbare. t reꝑbare ut ꝯ. d ānministrat. tu. Cū q̄r ꝯ. ar. ꝯ. d ꝑcur. l. iōae ꝯ. C. d uit. d liba. l. qdā. ꝯ ꝯ. d bonis lib. l. ūa. absur dū ꝯ sic iste eptor uult ꝑparte approbare ꝑ pate uult reꝑbare ꝯ oqtū qī q̄ inq̄ sit illa uēdito. nā h patrons ꝯ n̄ ocedit ut obligatiōe ꝑparte ꝯ ꝑb; ꝯ ꝑ qd inq̄ obli gē q̄ inē. ut ꝯ. d op. lib. sicut stiplo q̄. l. multū accedit adq̄cem ista. ꝯ. in legib; alleg. iusta ꝯ rō q̄ie ꝑ aligs n̄ sit audiend. sic diligns ꝯ studiosus. ꝑpas. l. ad inītū pt. h. an q̄r ꝯtingat rō ē ūa suū agat. hoc q̄to minor ge auit. suū agat q̄to minoris res ē q̄ ē ꝑtoria uoluit ia uile. ꝯ uoluerit ut decipiat eptor ꝯ sic ꝑ cam. i. ꝑ uiti ū t morbū ꝯpetiit ut illd dt q̄to minoris eptur eēm t q̄to minoris ē. ꝯ sꝫ q̄r si agat q̄to minoris q̄tū d bat ēē min illd. ꝑ q̄ agat hac aiuli q̄to minoris eptur eēm t illa q̄to minoris res ē. vn̄ gn̄. res ualet. xx. n̄ ui tiū t morb; eēt. Nūc ꝑ uitiū res ualet min duo t unū t duob; ut uno min eēm eptur. nūq̄d ꝑ tā minū ꝑtū i. locū ht actio uidt q̄ n̄ d qua oꝫ actiōe q̄to minoris ꝯte in ꝯcāū ē. q̄ liatū ē ꝯ hn̄tib; se decipe in ꝑtij qntitate. ut. ꝯ. d pri ī hāc actōeꝫ. d diuidit. sꝫ parte minore n̄ d; fieri ꝑuiditū minori ut ꝯ. d iudic. ꝑ minore n̄ d; fi. sꝫ ꝑ rē minimā. n̄ dat restitutio in integrum ut ꝯ. d uim re scas sꝫ d dolo n̄ agat si q̄titas n̄ minor sit duor aureor ut ꝯ. d dolo. sꝫ; ē ꝯ. ꝯ dico q̄ d natura actiōis ē ut ꝑ minimo ꝑtio dē ē ꝑuino t duob; siltultus eēt actor q̄ ꝑ rē minima aget ē ꝑla expenderet q̄ ꝯseq̄ret ē interit uā litis sūptib; n̄ uexari. ut ꝯ. d m. l. minio. ꝯ ē n̄ nul las moras hāt excepto iudicij ut ꝯ. d leget. noie eā. l. q maxie. ē euiet litis sit dubi ꝯ incr ut ꝯ. d pec. l. q debē t ꝯ situ dicēs q̄ recuparet expensas. q̄ incr uictorie ē ꝯ h n̄ ꝑdeēt. q̄ potī int ē n̄ā retine q̄ solutū repete. ut ꝯ. d ꝯpensat. l. io. n̄ obstat si dicas licitū ē naturalr. i. ꝯ. ē intueniete dolo t modo t uitio. ꝯ sꝫ n̄ obstat q̄ dicas q̄ ꝑ minima n̄ dat restitutio n̄ h sit. nā ꝯct ꝯtinet h as ꝑ h min n̄ ē alieni rei minori ꝑ eā sit ꝑiudiciū. ꝯ sꝫ q̄r sim ꝑtiū datū sit uēditori dolo eptoris īē ueniret. in ꝑ uitiū rei t morbū. ā hāt loc h actio q̄to minoris res ē. ꝯ. ista quō supuacua uidt. nā n̄ ht lo cū n̄ ꝑ uitiū t morbū rei. sꝫ dolo intueniete. q̄r ꝯsule ē uēditori. ꝯ. si dol dat eā ꝯtcui. bo. fi. ꝯ statū sit ī fini b; ꝯct ipo uir n̄ ꝯtin; ut ꝯ. d dolo. elegant. t sitiut ꝯct stricti iuris. ꝯ statū ē infinib; ꝯtinet. tenet ꝯct h ob stat excepto ut. C. d inutil. stip. dolo t metu. sicut sit ult ꝑcessū. ī ꝯctu bo. fi. ꝑ. reuocat. pact d dolo ut in ꝑdcā. l. elegāt. vn̄ dix. b. dolo cāe. aūt ꝯctui bo. fi. ꝑce dit uēdito ut ī firma sequat̄ tradito ī firmāda pact. (ut

d dolo. sꝫ in ꝯtractu aūt stricti iuris sibi dat d dolo ut. C. d inutilib; stiplo. dolo. sicut dolus sit meds ī bone fi. pur. usq̄ ad ultimū dnarū pact. exactio ꝯtrū ut ꝯ. d act ep. l. ult. ꝯ ꝑꝯuim. sicut mādat ī ꝯtractu stricti iuris ꝯ ag. iuris. d dolo act. si sit ult duor aureor. si minor ag tu īfcin ut ꝯ. d dolo. sꝫ olim int. ꝯ. l. to; ē. ꝯ. l. ī tanq̄ q̄ aūt sine dolo aligs decipit. nūq̄d ag ꝯ. n̄ si sit deceptus uēditor ult dimidiā. ꝯ sꝫ te q̄r d ult dimidiā. ꝯ. q̄ūq res ualebat. v. ualebat. iiii. ꝯ sic uēditor n̄ ht dimidi ū ꝑtiū rei sue. vt. C. d resti. vir. l. Rē maioris. ꝯ sꝫ in̄ gd eptori sucurit si re emit ult dimidia ꝯ. sic. ut ꝯ. sigd ī fra. pat. l. i. ꝯ sigs ī fimide. ꝯ sꝫ q̄r go emit ult dimidiā. dn̄s ins ꝯ. qn̄ res ualebat. v. ego emi eā. xvi. nā q̄nq; sꝫ dimidia. x. sꝫ dn̄s ins. bo. ponit exēplū sic qn̄ res ualebat. v. ego emi eā. xxi. nā n̄ ē abē ult dimi dia iustiꝑ. q̄ d. xxi. abst in. xi. ꝯ n̄ habo n̄. x. q̄ habo rē q̄ ualeꝫ. x. cetīn ī exēplo dn̄i ini. qn̄ emi; ꝑ. xvi. n̄ possū ꝯ sentire q̄ tē d xvi. habo. x. q̄ habo rē. ꝯ sic habo ult dimidi ā ꝑtij q̄ n̄ abst id; n̄. vi. ꝯ sꝫ uid q̄r. ā. loc hāt ī ꝑmu tatiōe locatiōe ꝯductiōe. ī alis ꝯctib; bōe fi. stri iuris. ꝯ. sic. ꝯ ꝯ. d diuit. e. l. eximodsti. ꝯ ex rē. ut ꝯ. siquid. ī fra pa. l. i. ꝯ siquis infimidi;. ꝯ ꝯ. d v. o. siquis eāt. Et cū ꝯ diuisitatis reddit n̄ ꝑ. ide. l statuēd ē. ut ꝯ. d v. o. l. acto ꝯ. ꝯ. d iusto int. t. l. iij. ꝯ ead ē equitatis rō diuisas spēs actiōis n̄ excludit. vt. C. d ꝯst. pec. l. ult. ꝯ ꝯ. d fid. tu. l. fid iu. ꝯ ult. ꝯ sꝫ q̄r q̄r sucurrat isti decepto siū d uēdi tore siū d eptore. loq̄tr ꝯ. ut ul rē restituat t ꝑtiū supple at uēditori. ut restituat eptori qn̄ emit ult dimidiā. ut. C. d resti. ve. l. rē maioris. ꝯ ꝯ. sigd ī fra pat. l. i. ꝯ si gd ī fraud. ꝯ sꝫ cui eit electo uēditoris. l. an eptoris. ꝯ. qn̄ uēditor ē decept. ē electo eptoris ut in ꝑdca. l. rē maio ris. qn̄ eptor fuit decept ē electo uēditoris. ut ī ꝑdca. l. sigd ī fra pat. ut. C. si maior. f. l. i. ꝯ ꝯ. d uir. do. sitereti. ꝯ ꝑ. lege gnale q̄ electo ē diuiucti debitoris ut ꝯ. d uir. do. ꝑ plinq;. ꝯ ult. q̄ tūc eptor t rē restitue. t ꝑtiū supp lere. sꝫ dn̄o. ꝯ io. uisū ē ut statim dicā. ꝯ sꝫ q̄r q̄d sit ī obligatiōe utrū rei restitutio t ꝑtij supplemētū ꝯ sic q̄r q̄d d bat petē decept utrū ꝑtij supplemētū ā rē s restitui. ā utrūq ꝯ sic ꝑista scies q̄r sit formand libelle. sꝫ dicut q̄dā utrū ē ī obligatiōe altm aūt ī exolutiōe sic ī ꝑmisiōe alternatiua ut inst. d act. ꝯ sigs itaq;. vn̄ dn̄t in libello utrūq; peti. altm ē ꝑ se peti n̄ posse. alij dn̄t ꝑtij supplemētū ē ī obligatiōe ꝯ sic ī petitiōe. sꝫ male q̄ ia ꝑ ꝑtij supplemētū n̄ aget uēdi tio resandet. sꝫ ut ꝯplet. ꝯ sic male poneret. l. tua illa sub t. d resā. vn̄ dn̄s tn̄ io. ꝯ dn̄s ins putat rei restitutōeꝫ ē ī obligatiōe ꝯ sic ī petitiōe ꝑtij supplemētū in exolutiōe. sic ī exactiōe noxali n̄ dāpni extimatio ē ī obligatiōe ꝯ ī petitiōe noxe deditio ē ī exolutiōe. ut ꝯ. d re. iu. miles. ꝯ dte. ꝯ sic ꝑ. decte dn̄m io. friuola ē q̄ cui ē electo sic dixi. ꝯ ī modic. decepto ꝯpetere petit. ꝯ cā rē. ꝯ sic rē petendo pe rit uēdit. restringi. ꝯ sic ꝑtim; adtitulū ꝯ sic multū ꝯdic huic oppiōi. l. illa rē maioris. sꝫ ꝯ. littam leg. sic humanū ē ut te restituere ꝑtiū eptorib; ꝯ d recipias. adq; ꝑ se agis. t recipies supplemētū iusti ꝑtij. si eptor elegerit. ꝯ ita ꝑ nū. t in. l. illa ꝯmittit. t id ponit ꝑmū t ꝑ illd bn̄ sitū. q̄ ꝯpetit eptori. s. supple istū ꝑtiū ꝯ sic rei restitutio ꝑ. dn̄m io. ē. ī obligatiōe. ꝯ h ꝯseq̄tus auct. ꝯpetēs iudicis. ꝯ sic lita ꝑeo fac. ꝯ sꝫ q̄ actio ꝑponat. t q̄ iur subuenir isti decepto ꝯ. qdā dn̄t offo iudicis. ꝯ h. dn̄t. ꝑ. l. C. ꝯ q̄ cā. ma. l. ī ꝯctib;. ꝯ. C. d resā ūe. l. rē maioris ꝯ sic ꝑ. ꝯ eor istd bn̄fitiū tollet ꝯtinuo q̄ d ennio. ut. C. d tpr. ī r. resti. l. ult. sꝫ ꝯ puto. īmo ad act ex eo ꝯctu ī uēditiōe

Nota. debet emptor totum contractum approbare uel reprobare.

Euenit iudicas dubiis?

emptorius eē ubi illa q̄to minoris

ex uendito in locati

ex uendito, i locatio ex locato, 7 erit bnfitium istud superfluum
propetium. e sit psonale ut. C. de contrah. pec. l. iij. 7. C. qn
obl. lo. f. p. f. l. fio. illa actio contrariam opetit. ut ff. de
contrahen. empt. l. sic 7 celsus. si fundum. 7 ff. de act. ep. l. excepto
his q uno n obstat q leg. l. illa re maioris. in l. illa in q
tibz. q offo iudic subuenit. ponit e n loco pncipal actionis
tanq fuies actionis. sic incemarius. sic 7 al u fuit actioi.
ut ff. de neg. l. sim aut. 7 sic i actione q. o. c. t fit restituto
ut actiois. 7 tn lex dic q fit restituto offo iudic q actioi
dfuit. ut ff. q m. l. metum. 7 nolenti exh. t sic alir
dnt contractione ex l. ag. ex. l. re maioris. 7 tc sur eet pre
tua q ois contractio psonat. ut Inst. de act. sic itaq distinc
tis. co apres q sic libells libellus ago ego. R. q. m. cu
uendidi digim meum restituat t iustum ptium. h e, in su
pleat. ppono 7c. h f. illos q dnt ptij supplementum ee i
obligatione dicer sic. ago q. o. cu uendidi digim mit. p. iiij.
q ualc. x. vii q illa uenditione fui decept ultra dimidia p
to contra resendi. 7 dicitur illo inrestitui ppono hac act ex ue
dito. t f. alios ppono offm iudicis. t f alios condict. ex illa.
l. ff. re maioris. q sic recte concipiat libells. dnt l. s. ppe
posite t f alios dicer. sic. q. m. cu uendidi digim. p. iiij.
q ualc. x. vii ago q ipm ut iustum ptium q e. vj. m. supple
at ppono act. v. s. Qo. st qnt an locum hat bnfitium
l. illi re maioris. sium uenditor sciuit. sium ignorauit
rem illa ualere maiori ptio. Ro. loc ht ignorante. at si sci
ret re plus ee t maiori ptio n subueniret, ut. C. de re.
sa. ue. l. uenditor. q ur uoluisse donare 7 ca. 7 re sua
extimasse. ut. ar. ff. de fidei. q. lib. l. gnali. Siquis alie
num 7 q p l. illa re maioris. pugnat dol q re ipsa committit.
muto sciemi n succurrm. q scieti 7 uolenti n infert dol. ut.
C. de transact. l. e donationis. 7 ar. ff. de aq. plu. ar. l. pene.
7 q scies ur uoluisse donasse. ut. ar. ff. de condict. i. l. 7. ff.
de reg. iur. l. i scu. Qo. st opponis ita n ur q locum hat
l. illa re maioris i sciente n ht locum ut dcm e. n, ut loc
ht igrante ptium rei sue, e null in tali igrantia sit au
diend. ut ff. de resa. ue. l. siquis. l. illa quisqs loqr
q null dbet igrare i res emolumta rei sue t molumta
q uba illo sonat. 1. q de to scire utrum pdia mea sit bona
t mala. utr pducat herba pestibula t bona. t utrum sit
bea pfrumto. t ordo t legumnibz. Isti sunt omenta pc
dior. i reddit. t q utu uinum t q tu frumtum ex uinea t ex
e sola puenite. ut. ar. ff. de edil. actioibz. l. si pchum. p
tium a rei mee n teneor scire. q aliqn pl habo cum re
ma. ut ff. de fidei. q. lib gnali. Siquis alienum. 7 l. alienum.
pptea de hoies aliqn pl q hant suppat hie insius fructul
tatibz ut Inst q. ma. posst. t n. Qo. st qn uim de
beat restitui fundum c fructibz pceptis. q exceder pp ti
tim ut. C. de rei uin. si fundum. Ro si n uult supple iustum
ptium eptor restituet fund c fructibz pceptis. 7 recipiet
ptium q dedit c usis. q frequentat in consuetudie regiois
q uenit i bone fi. iudicus ut. ar. ff. de usis iudam. 7
ff. de. v. si. l. plt. q ubum restitucie plena ht significa
tione, 7 fructum 7 c. 7 ar. C. de act. empt. l. curab. 7 ff. de
act. empt. l. uit. ex uendito 7 ff. de rei uin. eptor Qo. st
qr si eptor re illa qemit p. iiij. q ualet. x. uendidit
alij 7 pro. xx. nuqd uenditor pm decept potit age q
illum tanq m possidet. t q illum o pmo uendidit. 7 si aget
adqd agit 7 ur q pmis q q illum agat ma q ttum nullas
competat actio. sium e competat offm iudicis sium actio ex uendi
to. sium ex. l. condicio ut dixi. s. oia ista z bnfitia psoa
lia nec daret q rei p sdez. tn q illum ut res restituat
ut dixi. s. at. iste re n ht n dolo desit possidere. q ue
dendo suo usus e. 7 sic n ur q possit conueniri q couetus

debet absolui sic at in tali. qre q conuenietur ut ff. de rei
uin. sinaut. un ex his posst ex malefic iut. in liti qlitatis
i petitur te. ¶ Rpo eptore. sin i petietur contra pmum. sium
tertium. Ro. 7 dico q pmum eptore tin 7 inq teneberi Ro.
i eo ptio q uendidit ulterior q emit. ut. ar. ff. ex q. c. ma.
l. e miles. si bis q tm e tm ad totum ptium iustum q de
beret supple 7 si re minori ptio uendidit e teneat ad duo
s. t re restituere t ptium supple n pt. facie. pmum tne ul
timum. s. suppleat ptium. ar. ff. de contrahen. ep. si in ep tione.
si eptio. sz h replo q n tm ad duo sz ad altm tm. sic su
pi dixi aliq tn uni reputauer dicere q tm remaneat 7 di
cunt i te ptam t offm iudicis. t de ex illa re maioris 7 licz
sit psonalia tn hnt naturam rei pstatiois. teneat ne bea
7 ad exhibend 7 comodati sz male dnt q in pdcis roibz
re dant contra rei possore q h n e sic ex l. illa re maioris
colligi pt. Qo. st qr q tpe considem ut res dicat uendi
ta mi dimidia. utrum tpe quo ag. a tpe fie uenditiois q
pt ee q tpe uenditiois res erat uilior. hc sm e carior t e
Ro. i spiciam tpe fce uenditiois. q pt ee q tpe uenditiois
res erat uilior hc sm e carior t e. Ro inspiciam tpe fce
uenditiois res. ut. ar. ff. de contrahen. emp. contractibz ut ff. de neg
g. pop. Inneg. 7 h qn ag ex bnfitio l. istius. sciat agit
pea res e euicta si ag ex epto Inspiciat tpe euictiois ut
ff. de euict. l. euicta. si agit ex stipulatu i spiciat tpe cel
bratiois contractus. ut ff. de euict. bonitatis. 7. l. ex mulla Qo.
st qr qlr res sit uendita mi dimidia tpe uenditiois qu
pbat sic dnt testes. Ego scio q res ista illo tpe q uendita
fuit puta tali anno tali mense ualebat. x. qrer unde ate
ste. quo scis sic iam q sum dic dne sim uendidissz ego tm
debuisse 7 scio at. q palia uinea q n st meliora p tanto pto
fuimt ibi uendita. st si ego habuisse dnarios p tanto pto
emisse 7 oi tpe ualet i illo loco. illo ptium tm ptium 7 sic p
bab p ples n e eit qbz singlaris indicto suo. q c i h
dat tantu uale 7 sic pbat h 7 pbat q at 7 cre singlare i tee
ut dicem in fine actonum an q ueiam ad contestat litis Qo
st scit si uenditor renuntiauit bnm. l. illi re maioris. 7
consulo q specifice dic uenditor. ego renuntio q nullo tpe
ueiam. 7 si res illa appareret uendita mi dimidia nuq potest
conuenire maxie. maxie siuurauit. Ro. 7 dico q nemi cu
licitum sit renutiare cuilibz iuri q p se st introductum ut. C.
de pact. siqs in conscribndo. 7 ff. de mino si iudex 7 c n sit li
citum alicui ad id redire cui renuntiad putauit. ut. C. de
robz c. siqs i iurand n concedit alicui infirmat q uce
ppa. pstat e testimoniq ppo resistere. ut. C. de n nu
pec. l. in malis. 7 e n cc de bann ee auctores puinj ut. C.
de iudic iudui. l. ij. Qo. st qr. a. aliqs iurat q n ueiat
contra. 7 n renuntiauit at posst peti suppli ptium t restitui
p. admisit q sic nec tn ueni contra sacramtum. n e par se pe
tet. sz sz subalternatione. vnum t alium 7 in pportate eptoris. e
q det. sz. 10. q. ar. ff. de condict. Inst. q sub condict siqs
7 q qn iurauit ut n ueiat contra id ur iurasse ut n utat o
bnfitio l. isti dz e adiecto salti aliqd opari ut ff. l. de
siqn. 7 ff. de admin. l. 1. 7. c. de iof. t. siqn Qo. st qd
sit minor iurauit ut n ueiat contra. nuqd utit bnfito
l. istius. Ro. 7 dico q sic qn e minor iurauit. Iurauit
ut n ueniet contra tanq minor. Iur restitutiois. 7 ab illo
excludit bnfitio ut Inst. dni fredici sacramta pubm
C. si aduum utet. q bnfito l. isti. ar. ff. de edicto. sue. l.
l. largi nam q amittit unum bnfitium n ur aliud amisisse
ut ff. de acquir. h e is q. 7 ff. de mul. t. l. iij. Qo. st
q tu i maiore si aliqs pmittat pena queniat contra uendito
ne. 7 n renuntiauit bnfitio l. isti at. si ipsa utat bnfi
tio isti. l. posst ab eo pena peti maxime si actum e ut pe

na p(re)ter(ea) (con)tr(actu) firmo manente. Ro. sic q(uia) nullo alio m(odo) (con)ue
nire poss(et). (et) sic poss(et) peti q(uod) (con)uen(it). It(em) q(uia)r(e) si(n)ditor fuit
ig(n)arus rei uendita(m) h(abe)re tale uitiu(m) (ue)l morbu(m) (et) emptor s(im)i(li)t(er) ig(nora)
(ui)t ad uenditor(em) tenea(tur) Ru. sic e(st) tenet(ur) ignorans q(ua)nto
minoris eet emptur(us) emptor i(n) v. casib(us) puta i(n) capitatio(n)e p(re)di
i(us) ut. C. de act. emp. l. si minor. Sec(un)do i(n) uase n(on) integ(ro) uen
dito ut ff. de act. empt. l. t(er)tia. s(ed) uas (et) t(er)tio in uase integro
so locato ut ff. loc. l. si adde(re)s i. si in uase n(on) integ(ro) locato
seu uendito ag(itur) ad totu(m) int(er)esse ut in p(ri)ncipio l. tertie. Pr(e)ciosio
ag(itur) q(uan)to minoris. (et) h(oc) meli(us) e(st) q(uan)to uestimtis m(er)itoris ut ff.
de (con)tr. emp. l. labeo. ¶ Quinto p(ro) s(er)uo fugitiuo ut ff. de act.
emp. l. iul. i. ¶ Sexto p(ro) peccore morboso uendito (et) p(ro)pri
gno uitioso ut i(n) p(re)dic. l. iul. i. (et) sic multipliciter de(bet)
in his casib(us) sp(eci)ale esse ut teneat(ur) uenditor ignorans. At dicit
eu(m) n(on) t(ame)n. si d(omi)n(u)s m(eu)s (con)tra semp(er) uenditor ignorans te(netur) p(ro)pt(er)
q(uod) i(n) duob(us) casib(us) ut i(n) s(er)uo fure (et) p(re)dio tributorio ut ff. de
act. emp. l. iul. i. (et) l. si sterilis. si p(ro)priu(m) e(st) ei ipsi dicat esse vi
casualia in stomag(o). nos duo d(omi)n(u)s (et) h(oc) id q(uia) emptor scire debuit
eu(m) fure(m) esse eo ipso q(uod) s(er)uus erat. maxime sicut capsarius
q(ui) libros portat. ut ff. de manu iudicis. si collatanei quin
gam noie ei adnab(us) bononiensib(us) appellat(ur). (Et) h(oc). d(omi)n(u)s e(st) suis
mita fuiu(m)t. (et) si alui(m) n(on) poss(et) salu(m) cauere subripuit (et) fur
e(st) n(on) solu(m) q(uia) extimeo. si h(oc) q(ui)d(e)m furtu(m) fac. ut ff. de edilic
edic. q(uia) si n(on) sit. i. In si p(ro)priu(m) erat p(ro)uincialo scire debuit
contrariu(m) id(e)o q(uia) e(st) q(uod) imputet(ur) emptori ut n(on) agit (con)tra ignorante(m) ue
ditore(m). q(uia) emptor h(ab)et p(ro)sciete. t. q. l. illa iul. dic n(on) t(ame)n ig(nora)u(it)
te subaudi adeo q(uod) tu t(ame)n sciens n(on) obstat q(uod) licitu(m) e(st) (con)t(ra)h(e)n
tib(us) se decipe in p(re)tij q(ua)ntitate ut ff. de mi(nori)b(us). l. i(n) cae. (et) ff. loc.
It(em) supto q(uia) h(oc) intell(igitu)r i(n) p(re)tio n(on) in uitijs rei. (et) h(oc) sentit d(omi)n(u)s
m(eu)s. Contra q(uia) opponit sic d(omi)no m(e)o si s(er)uus uendit(ur) p(re)sumit(ur)
fur eo ipso q(uod) s(er)uus e(st) sic ipse dic(it) (er)g(o) si uenditio fuit sciens su(m)
ig(nor)ans n(on) debuit t(ame)n. Inmo emptor imputet q(uod) s(er)uu(m) emit q(ui)
sciuit (ue)l scire debuit fure(m). q(uod) e(st) (er)g(o) dissim(u)l. l. ille iul. u(bi) uendito
s(er)ui sciens illu(m) fure(m) teneat(ur) ad totu(m) int(er)esse ignorans. teneat(ur) q(uan)to
minoris emptor eet empturus. Ro. o(mn)is s(er)uus de fur(e) p(re)sup
tionis n(on) in uero. q(ua)re (er)g(o) t(ame)n ille q(ui) uendidit s(er)uu(m) fure(m) q(uem) esse sa
eius e(st) ille q(ui) emit scire debuit illu(m) fure(m). Ru. q(uia) uenditor in
maiori culpa e(st) q(ua)m emptor. na(m) uenditor ueru(m) h(ab)et scia(m). q(uia) i(n) uo
scit illu(m) ee fure(m). emptor h(ab)et sciam p(re)supt(am). u(nde) in maior culpa ue
ditoris p(re)pondat culpe emptoris. sic. at. ff. ad l. aquil. ita
sic obstare uit(ur). Si (er)g(o) uenditor ignorans (et) emptor ignorans (et)
ait q(uan)to minoris emptur(us) eet p(ro)pter uitia rei. sic q(uia) uenditor
debuit h(abe)re nota uitia s(er)ui utru(m) eet fur. (ue)l n(on). (et) licet i(n) ep(tor)e
p(re)sumat(ur) t(ame)n h(oc) mag(is) ascrib(itur) uenditori q(ua)m emptori. **Si aliq(ui)s emit re(m) ultra dimidia(m) q(uia) res ualebat. v. emit p(ro). xii. subuenit(ur) sibi p(er) act(ionem) excepto q(uan)to plus. Ru. d(e)**
Contingit se aliq(ui)s emit re(m) plus q(uam) **act(ione) quanto plus.**
ualeat ut q(uia) succurrit emptori p(er) actione(m) q(uan)to plus ut ff. de act.
emp. l. iul. si uenditor (et) p(ro)hemium de q(ua) actione licet n(on) tractauit
d(omi)n(u)s Jo. ego t(ame)n n(on) omitto. si in p(ri)mis q(ue)r(itu)r a. sit p(ro)p(r)iu(m) nom(en) ac
tionis (et) ut q(uod) sic. na(m) sic d(icitu)r q(uan)to minoris eod(em) m(odo). (et) (con)tingenti d(icitu)r
q(uan)to plus. sz n(on) credo q(uod) sit p(ro)priu(m) nom(en) actionis. sic nec q(uan)to mino
ris. q(uan)to emptor plus emit. (ue)l ex uendito q(uan)to plus. q(ua)nto uenditor
fuit decept(us) ut ff. de act. emp. iul. si uenditor. (et) p(ro)hemiu(m) p(re)terea ista
u(er)ba q(uan)to plus n(on) sit p(ro)pria noia actionis sic (et) simile fur t(ame)n hac
act(ione) s(e)p(ar)at(ur) eu(m) dare facere oportere. n(on) t(ame)n illa u(er)ba s(unt) actio.
ut Inst. de act. sic itaq(ue). It(em) q(uia) certa pecunia numerata petit(ur)
ag(itur) illa actione sic tu pe(tis) n(on) t(ame)n illa u(er)ba s(unt) actio. Certe q(uod) dixi i(n)
act. p(re)terea q(uan)to minoris res e(st). (et) q(uod) dixi in actione excepto (et)
aliu(m) necesse q(uia) emptor dolo uenditoris (ue)l eo dolo (con)t(ra)cto incidente
ut colli(gitur) ex. l. illa iul. in illo si uenditor (et) p(ro)hemiu(m) id(est). dico q(uod) si
dolo de di(ctis) cau(sa) (con)uentu(m) ut n(on) sit statu(m) in finib(us) (con)trac(tus). ut
notaui i(n) superiori Rubrica. **Queo** Sz q(ue)r(itu)r q(ui)d sit i(n) ipse uenditor h(abe)t i(n)

se dolu(m) puta q(uia) emit ult(ra) dimidia(m) res ualebat. x. (et) emit p(ro)
xxi. sic in superiori Rubrica dixi. v(e)n(i)t p(ro)uintiones fructillime s(ecundum). In
hac aut(em) act(ione) (con)cipie(t) actor sic libellu(m). **Libell(us)** Ago ego. G. (con)tra
G. domu(m) tale(m) uendidit m(ihi) p(ro). xxi. c(um) dom(us) illa ualebat. x.
(et) id(e)o p(re)tiu(m) m(ihi) reddi. c(um) re(m) illa(m) parat(us) sim(us) restituere p(ro)pono
act(ionem) excepto q(uan)to plus q(uod) sic recte (con)cipiat(ur) libell(us) p(ro)bat(ur). p. l.
ff. si q(ui)d i(n) fraude. pa. l. i. si q(ui)d in fraude(m) (et) id(e)o sic (con)cipio li
bellu(m) ut p(re)cise peto p(re)tiu(m) reddi q(uia) illud solum e(st) i(n) obligatione
(et) illa sola petit(ur) ut in superiori actione notaui. aliq(ui) q(ui)d(em) dic(unt) n(on)
t(ame)n p(re)tiu(m) ee i(n) obligatione sz utru(m)q(ue) (con)cipiunt lib(ellum) sic. Ago u(t) p(re)
tiu(m) sup(er)fluu(m) h(oc) e(st). xi. q(uia) s(ibi) dedit reddat (ue)l re(m) recipiat (et) tota(m)
pecunia(m). h(oc) e(st). xxi. m(ihi) restituat p(ro)pono act(ionem). excepto q(uan)to plus
s(ed) o(mn)ia hec q(uia) late examinaui m(ihi) s(unt). i(n) act(ione) q(uan)to mino(ris). sicut
dolo uenditoris incidit dicit sic. **Libell(us)** Ago ego. R. (con)tra G. q(uo)d do
lo me induxit ad emend(um) re(m) (ue)l h(ab)ere p(ro). x. q(uia) res ualet. viij. (ue)l o.
viii. q(uia) de artificio fuit initio (ue)l m(u)lta subtract(us) p(ro)p(ter) q(uod) q(uia) fide(m)
adhibita. (ue)l n(on) e(st) de b(on)a subtracta emi re(m) illa(m) plus. x. un(de) illa
duo sup(er)flua peto p(ro)pono act(ionem) excepto q(uod) sic recte (con)cipiat(ur)
libell(us) dic. l. iul. si uenditor (et) p(ro)hemium. **De. xiii. cautionibus. Rubrica de ac. ex stipulatu rem pupilli saluam fo re.**
Uerum. xiiii. caut(iones) alie q(ua)m ex stipulatu p(er)ueniunt. (et) eis oritur ex
stipulatu de q(ui)b(us) d(omi)n(u)s Jo. in arbore actionu(m) n(on) tractauit. sz t(ame)n
d(omi)n(u)s dicem(us) p(ri)ma stipulo rem pupilli salua(m) fore. Sec(un)da stipulo
rem rata(m) h(ab)eri. t(er)tia stipulo iudicatu(m) solui. q(ua)rta stipulo noie dap
ni infecti. q(ui)nta de op(er)a destruendo si apparerat illud e(st) n(un)ciatio
noui op(er)is. s(e)c(un)da e(st) iniuste edificasse. sexta q(ue) int(er)ponit(ur) a fruc
tuario de utendo fruendo arbitrio boni uiri. Septima q(ue) int(er)
ponit(ur) reb(us) q(ue) usu (con)sumu(n)t(ur) ut ille fructuari(us) tot res restitu
at usuf(ructu) finito. Octaua q(ue) int(er)ponit(ur) ab h(e)r(e)de p(ro) legato p(re)stando
nona q(ue) i(n)t(er)ponit(ur) ab eo q(ui) arrogat q(uod) restituat. bo. si arrogatus
ad q(ue)s illa p(er)tinet. (et) p(re)terea q(ui)nta parte. decima q(ue) p(re)stat ab eo q(ui)
rog(a)t(ur) e(st). ab eo si sui libris decede(re)t restituere q(uod) de h(er)editate sup(er)
e(st) cog(itur) cauere ut (con)seruet q(ui)nta. Xi. q(uod) q(ui)s p(ro)mittit (ue)l de se
(ue)l de alio iudicio sisti. duodecima q(ua) uenditor p(ro)mittit empto
ri de uitio (et) euictione. tertiadecima q(ue) i(n)t(er)ponit(ur) a legatario si e(st) solu
tu(m). o(mn)i(a) ut(ra)q(ue) petat(ur) re. l. fal. iudam de o(mn)ib(us). Si de p(ri)ma ut(ra)q(ue)
ad h(oc) n(on) (con)petat tot e(st) necessaria. In p(ri)mis q(uod) aliq(ui)s sit tutor. s(ecund)o u(t)
sat(is) det. sic h(ab)em(us). ff. re. pu. sal. fo. l. i. ij. (et). iij. (et) p(er) tota(m)
Queo Sz q(ue)r(itu)r de q(uo) tutore d(omi)n(u)s q(uod) debeat sat(is) dare. Ro. de tutore
legitimo (et) datiuo dato si(ne) inquisitione isti e(nim) duo sat(is) dat. te
stamentarii n(on) sat(is) dat q(uia) fides ei e(st) approbata ab ipso testatore
(et) sufficit p(ro) patriu(m) testimoniu(m) ut Inst. de sat. tu. (et) C. de
epi(scopa)li au. l. de curatoribus. tutor dat(us) o(mn)i inquisitione n(on) sat(is) dat
q(uia) ex q(ua) t(ame)n e(st) inquisitio fides ei sat(is) approbat(ur) ut Inst. de sat.
tu. **Queo** It(em) q(ue)r(itu)r cui sat(is) dabit. R. si pupillus si p(rae)sens (et) fa
ri p(otes)t. i. q(uod) aliq(uem) h(ab)eat intellectu(m) ipsi p(ro)mittit tutor. aliq(ui) si
e(st) absens (et) fari n(on) p(otes)t. s(er)uo ip(s)i sat(is) dabit (et) fiet p(ro)missio (et)
si n(on) h(ab)et s(er)uu(m) emend(us) e(st). si a(utem) n(on) sit u(e)niemat. a(u)t si actio n(on) sit
expedita s(er)uo p(ro)pri(o). cora(m) p(re)tore sat(is) dabit aut aliq(ui)s dab(it) p(re)tor
cui caueat. ut ff. re. pu. sal. fo. l. ij. (et). iij. (et) l. s(er)uu(m). Jdo
dixi de pupillo h(ab)ente intellectu(m). i. maiori vij. a(nnis). ut. ar. C.
de iur(e) delibandi. l. si infanti (et) ff. de adm(inistratione). tu. l. i. aliqui
si stipulatione i(n)t(er)poneret(ur) e(um) n(on) intelligeret q(ui)d ageret n(on) ualet. e(st) sti
pul(atio) n(on) teneat(ur). n(on) i(n)t(er) (con)sentientes ut ff. de v. o. l. i. ult. (et) sic in
telligim(us) l. illa(m) s(er)uu(m) ff. e(odem) t(itulo). tertiu(m) ut res pupilli salua n(on) sit
ut ff. e. l. ii. q(uod) si q(ui)s curator sit res illa sit corp(or)al(is) (et) i(n) pat
monio sint in o(mn)ib(us) ut ff. e(st) pupill(i). ¶ Quartu(m) ut tute
la sit finita a(n)n(o)e n(on) ag(itur) actione tutele. ut ff. e. l. i. Sz q(ue)r(itu)r
de sidas sollemnitas (con)cernat(ur) s(er)uus illi pupillo ut ff. e.
l. ii. q(ui) (et) sic. no. q(uod) differentia e(st) int(er) utile (et) directa(m). (et) no. q(uod)
sat(is) dato p(re)stat(ur) alia tutori (et) curatore. (et) q(ue) appellatione su(n)t
sic curator minoris. sui p(ro)digi (ue)l furiosi. (ue)l int(er)capti ut ff.

ut ff. e. l. ij. Uero ad hoc ut acq(ui)rat(ur) directa pupillo. aliog(ui) acq(ui)rit(ur) utilis.

e. non qui iuste. Immo et si ad spem alicuius curator datur locus habet ut
ff. e. si ad proces. positiones ista et aliis omitto quia peria que in aliis
dixi quilibet facere potest. In hac actione concipietur actor in tali libello.
Ago ego R. contra G. tutorem meum quia promisit in suo nomine rem meam
salvam fore. unde cum non fecit salvam in hoc quod talia mea bona consumpsit
et intantum me dampnificavit forte in C. unde illa C. peto propono
actionem directam ex stipulatu quando satis datum est suo proprio. proponens in libel-
lo propono utilem actionem contra fideiussorem datum a tutore concipies sic libellus.
Ago contra talem fideiussorem qui promisit in rem meam salvam fore. unde quia
ipse tutor dampnificavit me in C. ideo illa C. ab ipso fideiussore
peto propono actionem ex stipulatu directam vel utilem. sed quod supra dixi quod sic
recte concipitur libellus probatur ff. e. l. non qui plus. Oppositio. Sed opponitur non ut
hic actio sit aliquid in utilitate et necessaria nam omnia que veniunt in actione tute-
le veniunt in ista. ut ff. e. l. cum pupillus et sic et sic potius ex-
pedit agere tutele que est bone fidei. ut inst. de actionibus. actionum. At
ista ex stipulatu stricti iuris est inter bone fidei iudicia non numeratur.
ut ff. de do. et est dat. quia hoc imponitur est videtur supervacua et
sicut tutor supervacua cautione honorandus non est. ut ff. ut leg. e.
seu fidei. no. cau. l. hec stipulatio. Responsio non est supervacua pro duo-
bus primus quia in hac ex stipulatu dat fideiussor. cum satis dedit ut C.
de v. si sciens. in actione tutele non et sic potest interesse pupilli ut
fideiussor contra talem quod timeat magis tutor exigi licet quod promisit rem pu-
pilli salvam fore. quia dicitur canon. preterea solum tantum quod spaliter quod specialiter
spontione concludit et ea que notabiliter fiunt. non specialiter noventur in
dicitur qui neglecta ut ff. de minoribus. l. item apud labeonem. § hec actio.
Queritur quid actio ista ex stipulatu sit pretoria an civilis et utrum quod sit
civilis et eodem modo quod de omnibus aliis ex stipulatu de quibus dice-
mus infra. sed puto quod sit pretoria et a pretore fuit inducta. unde
istam puto pretoriam et omnes alias. ut ff. de pretoriis stip. quod sit a
utique. Et est hec diversitas hoc vitium quod non tractaui de hiis preto-
riis. Responsio de quo spe recte quia est de hac ... de hiis tractasse in
arbore actionum. Sed quod non invenio tractatum. ideo de eis tractavi et
non collocavi inter pretorias. cum auxilium faciant tractatui cuilibet et
quia iam opusculum istud publicatum erat. licet nondum perfectum.
multotiens est utilis consulit de uno tractatu hoc inter inter alios
ff. de v. et v. ar. l. in. fac. que lex ponitur sub rubrica de v.
et v. ar. et tamen pertinet ad titulum uti possidetis. Rubrica. Item
de ea ex stipulatu. scilicet rem ratam haberi que inter ratam haberi.
posuit ille qui agebat nomine alterius et dubita-
batur de mandato. ut C. de procur. l. i. et enim conjunctam persona que admit-
titur ad agendum de sine mandato si nichilominus satis det de rato pato
et conjunctam personam habitam ut ff. iudicatum solvi. l. iii. et
ff. de const. filio et ff. de procur. filio l. pop. ult. leges fuerunt pru-
dentes et non permittunt et ideo satis dat ut demum est. si usque ad quem gradum
intelligimus conjunctam personam et ut usque ad quartum gradum in ascendendo
et descendendo de filio. et in transversali de fratre carnali et
de finibus accipias primum gradum et de extraneis et familiaribus
libertum ut ff. de procur. l. sed hec persona. Sed verum puto quod ibidem ille perso-
nis dicitur. exempli ponitur. Idem est in aliis superioribus et inferioribus et
ex linea transversali de affinibus. ut ff. de postu. l. i. inst. e. l. se.
ut ff. de liber. ca. l. i. inst. e. l. se. nam ad postulandum conceditur mul-
tociens. sed admittitur ad procurandum quod honestum est ut Inst. de except. et
ut pretera dominus et conjunctam persona in ... et non habet interesse quod factum fuit per illum
procuratorem. et per illam conjunctam personam. et sic stipulatio illa committitur de rato
habendo ad interesse interest ... e. re. ra. ha. l. ii. Unde actio ista ex stipu-
latu competat tot necessaria. In primis quod aliquis veniat ad agendum
pro alio. secundo quod dubitetur de mandato. tertio quod stipulatio sit interposita. quarto
quatum quod sit interposita ante litem contestatam. ut ff. de procur. pop. in. Quin-
tum quod si aliquis velit agere per minorem quod non permittat minorem in resti-
tutionem. ut ff. re. ra. ha. l. Sextum dominus ille pro quo satisdatum est
non habeat interesse. ut ff. re. ra. ha. l. procurator. In hac actione actor con-
cipiet libellum. Ago ego R. contra G. quod promisit in tantum habi-
turum quod nomine talis instituebat. unde quia tamen non habet interesse veniendo contra

petendo a me de bono illud actus petitione fuit absolutus. Ago contra
ipsum et peto meum interesse quod extimo X. propono actionem ex stipulatu. si
illud interesse sit certum. Contra dat certum dicens certi condictione ex stipulatu quod
sic recte concipiatur libellus dicitur l. ii. Oppositio. Sed opponitur sed dicitur
meum quod non videtur quod actio ista ex stipulatu hodie possit committi
sic non debet imponi ut ff. ut leg. seu fi. con. no. ca. hec stipulatio quod
non possit committi pro bono nam dominus reversus aut habet ratum aut non quod fecit
ille procurator aut non sic habet ratum non committatur ut ff. e. l. pau-
lus. Responsio sin habet ratum sibi non ut quod possit committi nam aut ante
litem contestatam non habet ratum aut post quo tempore non habet ratum lecturam de re
ut maxime si esset condempnatus de illi procuratori quod dominus necesse habuit
iterum agere. In uno tantum casu possit committi si forte reus fuisset abso-
lutus et ageret adversum interesse quod interest esse sua quod dominus huius rei.
in quo interesse habet. ro luc. ut ff. e. sigmissa. Oppositio. Item opponitur quod
in hoc casu possit committi sin ante litem. nunc hodie dominus habet necesse
iurare de calumpnia ut C. de iur. iurando. propter calumpniam aut prin-
cipales. In quo hoc committere esse in modicum et in nichilum. Item non in quo
est satisdatum re. ra. ha. quando petitur cautio non legatorum ut ff. de
procur. l. pop. si stipulatio quia si dominus non habet ratum liberat re satis
dat et liberatur fideiussores. hic idem in dando non salvum liberat re
a cautione quod imponit quando tamen caveri et non satis dare ut nota
in C. de dampno infec. Responsio. Immo in omnibus causis committitur con-
sideratis omnibus temporibus et ideo imponitur. sic dominus non habet ratum et
ante litem committitur salvum nullo interesse in et modicum sit et maxi-
mum non curo quia est sit pretoria stipulatio ad interesse committitur ut ff.
e. pretorie. et l. ult. possibile est esse maximum quia propter veniam a du-
dicam sustinui maximum dampnum et amisi maximum lucrum
quia habet ro luc. ut dixi nam non sum magis in modo a mis ne-
gotiis avocatum ut ff. quod admi. et expi. sigis exignatoribus et
sine sit hic maximum interesse. salvum est modicum propter operas quas a-
misit et est cedo et pellipam et sicut dicis quod de ro lotam. Immo
debet. quia dominus non habet ratum tamen habeo necesse ad iudicium ve-
nire quod valde forte in laboriosum et iterum necesse satis dare nomine
et legatorum. quod forte non posse habere fideiussores. sed forte aliquis
ostendet quod omnis cessat obiectio. quia procurator iste in conventum potest licet
maxime in iudicio. sed sic oportet sin conventum per litem maxime in iudicio
non videtur quod debeat satis dare. ista est satis datio ante litem contestatam imponitur
ut ff. e. pap. et in. ne. unde equidem procurator ab initio in conventum
satis dare tenetur. ut C. de consortibus ei. de. lit. l. ii. Queritur
quod actio ista sit pretoria an civilis. Responsio. ego notavi contra de pre-
toriis. quod ista ex stipulatu de quibus tractavi modo quod sit pre-
torie quia a pretore sunt munite ut ff. de pretoriis stip. l. i. et l.
pretorie. et l. pretoriarum. et l. pretorie semper sunt actiones in iudicio civi-
li. sed non invenias ipsam a pretore inductam licet de quibusdam sit du-
bitatum. nam omnes actiones sunt de iure civili. ut ff. de iur. con. in l. i. in
fi. i. colum. unde dicit quod actio ex stipulatu civilis est. in civilis cum
non fuit inducta. unde pretor proponit et appositione eius imposuit in eis
omnibus et sic actio ex stipulatu extendit ad omnes illos et sic recte ex-
tensionis ista et alie dicuntur pretorie sicut certum est unde origine
est civilis per extensionem. Item dicitur pretoria quando datur contra illum qui dolo desiit
possidere. ut ff. de rei vin. l. i. et ff. de nox. l. electio. is qui dolo. Oppositio.
Item queritur quando stipulatio imponatur. Responsio. quando certum est aliquem habere mandatum
non imponitur ut C. de procur. l. i. quod dampnum excepit duos casus unum
ff. de opis no. nun. l. de pupillo et quod procuratorio si ex voluntate suum
ei sit procurator satis dat verum in generali et verum erat dubitandum
tamen de mandato sicut et alibi in tutore. ut ff. de admi. tu. vulgo.
sed certum ff. a dno. quum et quum est absentis et sic possit ... illi
legi sic dixi et alibi. lex illa que loquitur sed quod in notat dominus magister
non possit procuratoris compellere illum ut adeat et ponit illis cautionem de
rato hic dicitur finis. Sed adiunge et dubitans de mandato. pater re-
stitutionem hereditatis. dum satis det de rato. et sic hic ... sed si
certum est procuratorem habere mandatum nunquam satis dabit de rato ut quod ex
dicto hic et inducitur l. C. de satis dat. l. unica. Contra dat certum sic et

i. Ita. omnes actiones dicuntur civiles
in inveniuntur pretorie.

ratore n hre mandatu n qd admitta et c sat dat. n sit gine
ta p. R. h. et qr sicut sit illa n hre mandatu q admittat cu
sat datione. ut ff. d pcur. exigendi. ut ff. iudi sol. l. iij. et ff.
d pcur. pomp. §. ult. et ff. d compensat. sic filio. si aut dubi
tet pcuratore hre mandatu te i h casu admittit extraneus
et sic sat datione. ut. C. d pcur. l. i. (Sz qre pt dubitari R. o.
n iudo. et sic nuq sat dab. na au pcurator pbat mandatu
et sic n sat dat ut dixi. aut n pbat et te extunc n admit
tit. et te cuncta pq admittat. ut dixi quo pt g dubitari. Qn
dixit qda et dixit statu ex quo cuncta dic nego te hre mandatu
t dubito qr p negatione res sit dubia. ut. C. qb; ad lib. p
cla n lice. l. ult. et ar. ff. d pet. her. si debitor. Sz sm istos id;
qn certu e aliq n hre mandatu et qn dubitat. na si nego p
curatore hre mandatu l n R. certu e aliqn n hre manda
tu et certu e qn ueni qs et dic se hre mandatu et ego dico illu
n hre mandatu et ipe n pbat te certu e illu n hre mandatu.
Sic ergo h. certu e aliqn hre mandatu qn constituit e apac
ta ut ff. d sat dat. l. unica t qn pbat p litteras missas ad
d satio t iudici l ingl; contineat q ca ad usus q et ing eu p
curatore constituat hns ratu q ipe fecit ut ff. d pcur. l. si
pcuratore. et ff. re. m. si sat datio dubiu e aliq hre man
datu qn cuncta negat pcuratore hre mandatu et pcurator pba
p unu teste. t p litteras q sigillu n potat bn legi t sigillu
n erat dni talius. n auctate p puta plati l potatis t alie
p famose. puta epi t dni pp. et ar. xj. q. iij. cane. xvj. di
nobilissimus. t sigillu capli cuiq; ecc. et cuilib; plati. ab
bis archidiaconi ppoiti. t pncipis sclaris t iudici dlegator
te ut litteris fid; daret et sceptum illa hret. p pu. ut ex. de
fid ui. c. ij. et d testib;. c. a. d plano. xiv. q. iij. statuim.
ex. deo quit. i p. ta rei. S; e sic. c. d epis. et c. siq pen ff
d custo. et exi. t. diuus. et ff. qn ap. sit. l. ij. ext d pbat.
c. illd aut. no. q h triplo impoi qn pcuratore actoris. et
hac sola pt. i ceri; n pstat ista et iudicatu solui pcurato
rei ut dicem i sequti R. ca (Sz nuqd q xxv. an possit
ee pcurator. R. o q parte actoris et e mandato. si a in man
dato n n et ex pate rei ut ff. d iudic. cu mandato. ut ff. d
pcur. l. minor. Sz q e ro R. cmodato. qn e q s dns d bat
i pcurte q tali comisit. certu et si mandato t qn preo oportz
illu sat dare i q oblignet. et io succurrit ei et fid ius
sorib; suis. u i pdas. l. n admitto. l. illa cu mandato loq
i cotrib; lice q i cotrib; uim sit. et. l. illa minor loqt i iudicia
is. -fe h triplo re. m. ha. l. ij. siu illd mt ee sit ca dapn
siu ca lucru ut ff. e. si cmissa. -fe. no. q h triplo statim
comittit ex q dns n ht ratu q. -f. modic tpe collig q pot
i tellecti q elocutioe expmi pt. ut ff. e. q e. tu te. lic ali
ud sit i stiplatoe apli n peti q n stati comittit q sec te dni
p q iudicio apli petiet. ut ff. e. l. apli q e ro q ati comi
tat si stipulo. te ita dim ha. q solo u bo gio comittit. u ip
dicta. l. q e. et l. paul R. -fe. no. q actor a tutore dat ca
ue re. ta. do. ha. actor ciuitatis magistrat inuulsatis cum
tor bonis dat. n caut ut ff. e. actor. Sz q e ro R. dns mols
actor a tutore constit te sat dat et si hat mandatu a tutore q
qn dubiu e a sollepnit sotuit ordinat. q ordinati d; e d
cto ut -fe. d tutorib; et tu ult. at sicetu ee sollepnit or
dinat et constaret d dcto et d mandato n sat datet. alij aut
io n sat dat. sicetu e d madato q e dcto n ordinat et sic
glo sat dns ms i. l. illa. actor. Sz instar inactice ciuitatis et
magistratu inuulsitatis. na ita sollepnit elligunt et e dcto
toti ordis aut duar ptiu aut apli ut ff. q cuiq; uni. l.
-fe eor actor. vn illa u ba io reddit actor ciuitatis t magistratu
inuulsatis eo ipo pbat. d cetu mandato deniit in tutoris
actoe. n ita lic; e actor pbet mandatu tutoris h n suffic
et sol e tutor actore n pt constituere. n d cetu intueniat ut

dixi i ipo et tutore. h id; q constit cu tutore n sat dat. n dubite
t ut ff. d admi tu. uulgo et. C. d admi tu. l. tutores d bita. l.
ult. et d fensioe. S; i actioe inuulsitatis si dubitat d mandato
et sic d dcto te sat dat. ut in p ca. l. -fe eor actor et h forte q
aliqs cceder au lit. Sz p lit. n. q posse fe ordinasse pcur. ut.
C. d pcur. n n admitto q qda et unitec dnt q actor a tutore i
iudicio constituit sin dcto ut in p dca. l. in negotiis. e dcto et
ita intelle. ult. inst. d tuto et cur. male dnt. -fmmo iudic pl
d sidare d cetu q i negotiis. sic at. minor in negotiis sin ht
curatore obligat. Sz restituit. ut. C. d i mt. re. si curatore
hns. i iudicis nullo m. ut. C. q leg. p. l. i. et ij. (-fe etas
nega pcur pcuratore ordinat ut ff. mandati. l. si pcurato
re. l. i iudicis n n p lit. c. ut. C. d pcur. l. p lit pcurato
rib; dns tn. R. alr pdic qois. R. dic e q actor tutoris sat
dat ut pmittat cu pena si minor restitue uoluit. ut ff.
re. m. h. l. iij. Sz h. eu unia id; ee i actioe inuulsitatis e uni
u sitatis uice minoris fungat et uice rest pete possit. ut.
C. d offo ei q uice alicu iudi. l. i. et. C. t. xj. d iur. rei p. l.
re. pu. io q h dns et pceptor ms. R. alio m R. d et. cced
tn i pmis q q e qs intuen t ee t ciuitate q d bat eod; m
sat dare sic et qnqs i eue pminore. et l. sic actor illa intel
ligit actor a tutore dat io sat dat lic d dcto constet q a pno
dno dat. et obid pcuratore n dat q dns n e. ut. C. d pcur
ra. et h an lit. post lit. aut et actore et pcuratore dat. actor
at inuulsitatis et magistratu ciuitatu adms constituunt. vn n est
mir si sat dat releuant ex q adms constituit. n d dcto du
bitaret. curator a et actor tutorib; dat bois q rme uius q hnt co
stituit ut ff. cur. bo. dandis. l. i. et ij. ur. q adms consti
tuit et io n sat dat. (-fe. no. q h triplo. re. m. ha. ex necessita
te i tponit i iudicis si ab initio petat ut. S. dixi. et. -f inst
d sat. sciend; i concurrib; aut ex conuentioe imponit. l. ex uolunta
te q i illigo si constet d mandato alioqn ex necessitate i tpone
ret sic in iudicis. Sz i nullo casu pstat ex necessitate et
si constet d mandato qn mandatu pcurator q petet i iudicio
ad bitore meo et d bitor ms uult solue b. ut ff. e. l. mutu.
et l. t. et l. q ei et l. si cmissa. si sin et ff. d pact. l. Sz et si tm
et ff. d sol. l. h ui. Q o Sz qr. leg. ff. re. m. ha. l.
iij. q si as agat p minore. s. minore. re. m. ha. si minor
petat rest. q triplo rato n comittit. u; cditio in d bitu ht loc.
o minore. q forte minor pecuia illa consupsit et male et ppe q
fuit restitut. at i ead; l. leg q pcurator minoris aut ht
mandatu. et io d; sat dare ut si minor fuit restitut. a i ea
d; l. leg q pcurator minoris q tanta pecunia d dit. siat
n ht mandatu. d bq sat dare. re. m. ha. m. ha. et si uolu
erit sat de; et q si minor fuit restitut q tanta pecunia dab.
alioq n si h ultia sat dato n pmat et minor petat restitutioe;
q pcurator ille tn ex stiploe po impoita. s. re. m. ha. q
u ba e effectu intelligim ut ff. q sat. co. l. q e. et ff. q quisq
uius. l. i. h aut u ba et n ut minor cu effectu habuisse ra
tu ex q restitutioe; petit. -fe. re. na. tenit pcurator et si n
pmittat ut dixi. n obstat pncipu. l. q dic q triplo de
rato n comittat. subaudi ex ea parte q rat ht comittit o
aut ex eo q minor petit rest. et h oia s ua siquis agit p ec
ca t ciuitate q eod; m sat de; lic; mitu hodie ui unit. q nq
sueuer i tponi. S; i tponat q et ita restituunt sic et minores.
ut. S. ppe dixi. ex d int. re. q t. mi. c. i. illd aut. n constitui
pbo. re. m. ha. comittit in solid. Sz in solid ratu n ht cau
ex ea pate p q n ht ratu comittit. ut ff. si pcurator. h ielli
gas. qn negotiu erat tale q potat p pate ratu hri. alioqn
si ee i diuiduu te lic; p parte n hat. te i sollid comittit.
ut ff. d. v. o. l. ead; ratof lic; n posse ratu p parte hri ad
funto ab h d. sic qn se ples hrs. ut ff. d t. l. leg. et sic to
te intell q leg. ff. fam hre. l. h; alla et anea -fe. no.

Ite eor q si decuriones. z in aut. d defe
ciui. coll. iij. q i d in istis q in actore a
tutore ordinato si dubitet d decto. ut
ff. q cuiq. uni. no. l.

q(uod) si fals(us) procurator exeg(it) pecuniam indebitam (et) sine iudice (et) sat-
date. m. do. ha. si d(omi)n(u)s n(on) h(abe)t ratu(m) fideiussores ten(en)t(ur) (et) conditio q(ua)
procurator ten(etu)r sin(e) fin(e) sit insp(ec)ta p(ro)mitt(itur) ut ff. e. si sin(e) (§)·

q(uod) a(utem) d(icitu)r d(e) q(ua) condictio(n)e loq(uitu)r. R(espondeo) d(omi)n(u)s m(eu)s dic(it) indebiti si so-
lutio(n)e ex solutio(n)e se liberatu(m) putauit. ut C. de condict(ione) indebiti
si d(i)cit ut f(als)us ille procurator fac(er)et illu(m) liberari dabi(tur) ob c(aus)a(m)
ut ff. d(e) condict(ione) ca(usa) da(ta) si procurator (et) si nolit i(n) procuratore(m) tra(ns)-
fer(r)e d(omi)n(u)m s(ed) ut mutuu(m) eu(m) eleg(it) conuenit(ur) rei u(indicatione) (et) condict(ione) si
u(er)o (con)tra act(ionem) furti s(ibi) t(e)n(e)m(ur) (et) h(abe)nt a(n)i(mu)m furandi ut C. de
furtis falsus (et) ff. d(e) furt(is) s(i) u(ero) indideris. ul(timo) (et) ff. d(e) condict(ione)
ult(ima) furt(iva) l. q(uia) (con)d(ictio) q(uod) d(icitu)r in p(re)dic(ta) l. si sin(e) q(uod) d(omi)no ra-
tu(m) h(abe)nte condictio p(ro)mitt(itur). R(espondeo) i(bi) locu(m) n(on) h(abe)t sic ff. ad l. a-
quil(iam) si s(er)uus s(er)uu(m). S(ed) alit(er) d(i)ctu(m) u(el) d(icitu)r q(uod) res tollit ex locato ac-
tio(n)e(m) locu(m) n(on) h(abe)t sic ff. d(e) condict(ione) furt(iva) l. q(uia) insti(tor) s(ed) alia con-
dictio(n)e alt(er) tollit(ur). i(bi) locu(m) n(on) h(abe)t. na(m) cu(m) h(ec) stipulo re(m) ra(tam) ha(beri) i(n)po-
n(itu)r ut ff. d(e) nouat(ionibus) l. si ita fuero cu(m) pecun(ia) na(m) condictio ex debit(o)
ex numeratio(n)e nasc(itu)r. ut Inst(itutionum) quib(us) mo(dis) re (con)tr(ahitur) ob(ligatio) his q(ue) (et)
h(ec) s(c)ien(tia) d(omi)n(u)s m(eu)s. d(omi)no (enim) ratu(m) n(on) habe(n)te h(abe)t locu(m) actio ex stipulatu
ad id q(uod) e(st) (et) ad i(m)pe(n)sas litis ut i(n) p(re)dic(ta) l. si sin(e) (et) si a(utem) h(abe)t ratu(m) d(omi)n(u)s
actio ex stipulatu re(m) ra(tam) h(abe)ri n(on) h(abe)t locu(m). s(ed) d(omi)n(u)s ten(etu)r condictio(n)e ut
i(n) p(re)dicta l. si sin(e) q(uod) similit(er) ff. d(e) condict(ione) furt(iva) q(uia) u(er)o d(omi)n(u)s ego
h(abe)t ratu(m) condictio furt(iva) cessat (et) locu(m) h(abe)t indebiti (et) o(mn)ia p(re)d(i)c(t)a locu(m)
h(abe)nt i(n) pecun(ia) i(n)debite soluta. Q(uo)d u(er)o indebita R(espondeo) idem s(ed) h(ec) pl(us) q(uod)
ex q(uo) d(omi)n(u)s h(abe)t ratu(m) nulla pecunie repetitio (com)petit. ut ff. e. si sin-
e. q(uia) si procurator. Q(uo)d u(er)o si p(ro)cur(ato)r procurator ille f(als)us exegit
pecun(iam) indebita(m) si f(als)us exeg(it) d(omi)n(u)s h(abe)t ratu(m) i(n) nullo (con)mitti(tur) (et)
illa stipulo. si a(utem) n(on) h(abe)t ratu(m) (con)mitti(tur) (et) fideiussores tene(n)t(ur). ut
ff. e. si sin(e) q(uia) si procurator i(n) id q(uod) stipulo actori p(ro)stitit (con)di-
iudicatu(m) exped(it). Q(uo)d si p(ro)cur(ato)r exegit (et) d(e)bita (et) p(ro)stitit satdatio(n)e(m)
si d(omi)n(u)s h(abe)t ratu(m) e(st) bn. si a(utem) n(on) h(abe)t ratu(m) fideiussores tene(n)t(ur)
i(n) solid(um) q(uia) stipulo ita (con)mitti(tur) ut i(n) p(re)d(i)c(t)a l. si sine q(uia) si d(e)bita.
Q(uo)d a(utem) si procurator recte petit q(uia) h(abe)it mandatu(m) (et) sic n(on)
fuit f(als)us (et) nich(il)o(m)i(nus) sat(is)ded(it) re(m) rata(m) d(omi)n(u)m habitu(rum) (et) sic de-
bitor soluit. s(ed) d(omi)n(u)s p(ost)ea p(ro)p(ri)u(m) petit. q(ue) ueni(t) (con)t(ra) f(actu)m procuratoris
procurator (et) fideiussores i(n) nullo tenebu(n)t(ur) illi d(omi)no n(on) (et)ia(m) ad i(m)pe(n)-
dia litis q(uia) iniuria fie(re)t p(re)iudicio d(e)bitori qui soluit. s(ed) q(uia) i(ter)u(m) sol-
uere n(on) d(e)b(e)t h(oc) i(m)putari procurator ut ff. e. sine. cu(m) a(utem) pro(cur)a-
tor Q(uo)d S(ed) q(uero) si procurator n(on) ten(etu)r i(n) eo i(n) q(uo) e(st) (con)de(m)pna(tu)s d(e)-
bitor d(omi)no p(ro)p(ri)u(m) agenti. q(uo)d ten(etu)r s(o)l(u)m ad i(m)pe(n)dia litis (con)-
tra doctores m(eo)s q(uia) i(m)pendia litis n(on) s(un)t ex s(ente)n(t)ia. Q(uo)d (et)
q(uod) si procurator recte ag(it) (et) ei solutu(m) e(st) d(e)bitor ipso iure
liberat(ur). n(on) e(st) op(us) rati habitione. ut ff. d(e) condictio(n)e ind(ebiti) si procurato-
r (et) fideiussores tene(n)t(ur). potuit e(nim) d(e)bitor (con)ue(n)t(us) oppon(er)e exceptio(n)e(m)
rei iudicate. si opposuit (et) fuit (con)de(m)pnat(us) fuit illi f(act)a iniuria
u(nde) i(n)iuria f(act)a illi n(on) (con)tingit procuratore(m) ut ff. de euict(ionibus) si p(ro)m(issa)
p(ro)d(ito)ria (et) ff. d(e) fid(eiussoribus) l. except(io). si n(on) apposuit (et) o(m)misit p(er)p(e)to-
ria (enim) i(n)nichilu(m) d(e)b(e)t ag(er)e. s(ed) sibi d(e)b(e)t imputare ut ff. ma(ndati) l.
fideiussor. R(espondeo) h(ic) d(e)bitor (con)u(en)t(us) except(ionem) opposuit. u(nde) q(ue)q(ui)d s(e)q(ui)t(ur)
pa(ssus) d(e) s(ente)n(t)ia (con)de(m)pnet(ur) t(amen) absoluet(ur) nu(m)q(ua)m procurator ten(etu)r n(on) ad i(m)-
pe(n)dia q(ue) n(on) substinuiss(et) d(e)bitor si d(omi)n(u)s habuiss(et) ratu(m) (et) q(ue) i(m)-
pe(n)dia n(on) s(un)t d(e) s(ente)n(t)ia sic dictu(m) e(st). S(ed) po(n)e q(uod) p(ro)curator exeg(it) d(omi)n(u)s (et)
n(on) h(abe)t ratu(m) succu(m)bit ag(e)ndo (con)t(ra) illu(m) d(e)bitore(m) qui liberat(us) erat p(er) so-
lutio(n)e(m) f(act)am illi procuratori q(ui)d faciet d(omi)n(u)s (con)t(ra) d(e)bitore(m) illu(m) n(on) ag(e)t
it(eru)m q(uia) e(st) absolut(us). (con)t(ra) procuratore(m) n(on) u(idetu)r q(uod) possit agere q(uia) illa(m)
solutio(n)e(m) q(ue) f(act)a e(st) rata(m) n(on) h(abe)t. u(nde) seq(ui)t(ur) q(uod) illa(m) pecun(iam) lucr(um) faciat
procurator. (et) d(omi)n(u)s s(ibi) i(m)putet q(uia) noluit h(abe)re rata(m) illa(m) solut(ionem). u(nde) da(m)p-
nu(m) q(uod) q(ui)s sua culpa s(enti)t s(ibi) d(e)b(e)t i(m)putare. ut ff. d(e) reg(ulis) iur(is) q(uod) q(ui)s
R(espondeo) d(omi)n(u)s m(eu)s h(ic) q(uod) subueniet(ur) huic d(omi)no (con)t(ra) procuratore(m) p(er) act(ionem) ma(n)-
dati u(e)l potius illa(m) pecun(iam) procuratori soluta(m) uendica(n)te q(uia) illa pe-
cunia f(act)a fuit d(omi)ni ut ff. d(e) acquir(enda) r(erum) do(minio) si procurator (et) l. traditio.
§ ult. (et) ff. d(e) don(ationibus) q(ui) m(ihi) (et) ar(gumentum) ff. d(e) neg(otiis) g(estis) l. si ego (et) ar(gumentum) ff. de
reg(ulis) iur(is) n(on) d(e)b(e)t actori (et) ult. Et po(n)e q(uod) d(e)bitor ille (con)u(en)t(us) a d(omi)no
succubuit (et) p(er) iniuria(m) iudicis fuit d(omi)no (con)de(m)pnat(us) q(uo)mo(do) ei sub-
uenit(ur). nu(m)q(ui)d d(omi)n(u)s i(n) debitor d(omi)n(u)s duplu(m) (con)seq(ue)t(ur) q(uod) e(ss)et (con)t(ra) iur(is)
q(uia) na(tura) n(on) pateret q(uod) bis id(em) a reo d(e)exigat(ur). ut ff. d(e) u(erborum) o(bligationibus) l. q(ui)b(us)
d(iebus) (et) ff. d(e) leg(atis) i. l. plane. R(espondeo) d(omi)n(u)s m(eu)s R(offredus) si d(e)bitor i(a)m soluit
tenebit(ur) creditor (con)uenire restituat p(ro)p(ter) sua(m) calliditate(m) ar(gumentum) ff. ma(ndati) l. si
fideiussor i(n) o(mn)ib(us) u(e)l forte tenebit(ur) creditor ille condictio(n)e sine ca(usa)
ut ff. d(e) condict(ione) sin(e) ca(usa) l. si fullo. Si a(utem) n(on)du(m) soluit exequ(e)n-
te d(e)b(e)t ei subueni(ri) p(ro)p(ter) calliditate(m) creditoris ut ff. d(e) iudic(iis) l. si
p(re)tor. na(m) (et) d(a)t(ur) replicatio rei (con)t(ra) rei iudicata(m) ut ff. d(e) dolo l.
e(ss)et. Illud a(utem) no(ta) q(uod) q(ua)n(do) h(ec) stipulo i(n)ponit(ur) re(m) ra(tam) d(omi)n(u)m ha-
bit(urum) pl(us) ab illo d(omi)no n(on) pet(itur) i(n)telligit(ur) (et) d(e) ut p(er)sonis ampli(us) n(on) petere
(et) ratu(m) habitu(rum) adde(re) ea res p(er)petua (con)tinet(ur) (et) h(ere)des ut ff.
d(e) edit(o) e. l. s(i) q(ui)d (et) d(e) i(n)d(ebiti) (et) ff. e. si n(on) si i(n) stipul(ati)o(n)e (et) l. p(ro)cu-
rator (et) ff. d(e) procur(atoribus) s(i) u(ero) ius ait p(retor). Item q(ue)r(itur) i(n) eo q(uod) d(icitu)r
ff. e. si sin(e) q(ue) pat(ri)s no(m)i(n)e agebat iniuriar(um) q(uia) filius fuit pul-
satus ut iubat(ur). d(e)b(e)t p(ro)mittere re(m) ra(tam) p(at)rem habitu(rum) (et) filiu(m)
n(on) c(aus)a e(st) illata iniuria. Id(e)o e(st) (et) si iniuria sit f(act)a nepoti (et) a-
liq(ui)s ag(it) no(m)i(n)e aui d(e)b(e)t p(ro)mittere re(m) ra(tam) aui p(at)re(m) (et) nepo-
te(m) cui iniuria (et) a si g(i)t id q(uod) si p(at)er decedet a(n)teq(uam) sciret pecu(n)ia
tore(m) eg(er)isse iniuriar(um) actio rediet ad filiu(m) (et) id(e)o i(n) nepote i(n)
ib(i) ipsa n(on) i(n)t(er)e(st) q(uod) no(m)i(n)e filij u(e)l nepotis d(e)bat d(e) rato cau(er)i ut ff.
d(e) procur(atoribus) l. n(on) solu(m) § si p(at)er. na(m) a(utem) intentat actio(n)e(m) iniuriar(um)
cu(m) ille (con)pete(n)t(e) filio (et) ita n(on) d(e)b(e)t d(e) rato cau(er)i satdare p(at)rem
ratu(m) habitu(rum) a(utem) i(n)te(r)it actio(n)e(m) iniuriar(um) p(re)toria (con)pe-
te(n)te(m) ip(s)i p(at)ri (et) t(un)c n(on) d(e)b(e)t satdare re(m) rata(m) filiu(m) habitu(rum) nec
nepote(m) q(uia) actio iniuriar(um) (con)petat p(at)ri (et) q(ua)n(do) filio d(i)x(i) § d(e) act(ione)
iniuriar(um) ex l. cor(nelia) intractatu ciuiliu(m). R(espondeo) d(omi)n(u)s m(eu)s q(uod) i(n) l. (con)-
tra l. si sin(e) agebat(ur) d(e) actio(n)e iniuriar(um) ex l. cor(nelia) q(ue) filio (con)pete-
bat. ut ff. d(e) iniur(iis) l. lex cor(nelia) sic p(re)toria ageret q(ue) (con)petit p(at)ri u(e)l
re ipso n(on) e(ss)et necc(ess)aria satdatio ex p(er)sona filij u(e)l nepotis q(uia) illa(m) h(abe)-
p(at)r(em) (et) si uolenti filio fiat iniuria. ut ff. d(e) iniur(iis) l. i. § iij. i(n)
q(ue) cu(m) loq(ui)t(ur) l. ff. d(e) procur(atoribus) (et) q(uia) d(e) actio(n)e filio (con)pete(n)te loq(ui)t(ur) l. illa
si sin(e). l(ex) i(n) p(re)d(i)c(t)o § qui p(at)ris q(uia) actio reddit ad filiu(m) q(uia) actio n(on)
d(icitu)r redire s(ed) transire. s(ed) illa loq(ui)t(ur) q(ue) p(at)ri (con)petat. Oppo(situm).
S(ed) d(omi)n(u)s m(eu)s R(offredus) s(ic) opponit esto q(uod) i(n) illo q(ui) p(at)ris loq(ui)t(ur) d(e) actio(n)e
iniuriar(um) filio (con)petente q(uo)m(odo) satdat filiu(m) re(m) ra(tam) ha(biturum) cu(m) p(at)er le-
gi(ti)ma administrat ge(n)e(ra)l(ite)r (et) i(n) actio(n)ib(us) (con)petentib(us) filio ut C.
d(e) bonis mat(ernis) l. i. (et) rei soli s(c)ri(p)s(er)it sit actio deformis (et) donate
p(ot)est ut ff. d(e) iniur(iis) § si uim. si filio (et) ff. d(e) iudic(iis) si longi(us) (et)
ff. d(e) procur(atoribus) fil(ius) fa(milias) (et) ff. d(e) pact(is) l. i(n) pa(cti)s R(espondeo) h(ec) u(er)a e(st) si seq(ui)t(ur) ra-
ta habitio p(at)ris n(on) tenebu(n)t(ur) p(ost)ea fideiussores licet filius iniuria(m)
h(abe)re noluit. n(on) i(n) su(m)ptib(us) litis. ut ff. e. si sin(e) s(ed) p(at)re a(n)te (con)-
dedente q(ua)m sciret. h(ic) e(st) ratu(m) h(abe)t actio redit ad filiu(m). id(e)o filiu(m)
p(ro)p(ter) quod h(abe)nda e(st) i(n) stipul(ati)o(n)e (et) sic extimat(ur) iudiciu(m) n(on) s(ed) q(uod) e(st) s(ed)
s(ed) q(uia) e(ss)e p(ot)est (et) sic ad i(n)iuria(m) cu(m) extimat(ur) (et) si (con)t(ra) ff. q(uod) (et) a(liquo)q(ui)b(us)
ma(ndati) l. ubi n(on) s(i) l. ult. (et) ff. d(e) furt(is) cu(m) q(uis) i(n) stipul(ati)o(n)e re(m) ra(tam) hab(ituru)m te-
n(e)t(ur) fideiussor ut ff. e. si sin(e) § si i(n) stipul(ati)o(n)e q(ue) distinctio locu(m)
h(abe)t i(n) ceteris actio(n)ib(us) filio (con)petentib(us) (et) h(ec) d(omi)n(u)s m(eu)s R(offredus) illud insti-
no. q(uod) si stipulo sit i(n)posita re(m) ra(tam) d(omi)n(u)m ha(biturum) q(uod) d(omi)n(u)s d(e)b(e)t (et)
h(abe)re ratu(m) i(n)f(ra) t(em)p(u)s legitimu(m) (et) q(uod) possit ratu(m) h(abe)re aliquin
rati habitio nichil op(er)at(ur) ut ff. e. l. bonor(um) (et) l. p(ro)x(ima) ult.

Si aliq(ui)s e(st) procurator rei (et) sat(is) dedit iudicatu(m) solui
(et) postea no(n) defendat u(e)l defendendo (con)mitteret dolu(m)
u(e)l soluat q(uod) iudicatu(m) e(st) (con)uenit(ur) actio(n)e (ex) stipulatu p(ro) illo
soluendo. R(ubrica) ex act(ione) ex stipulatu iudicat(um) solui

Se(d) (et) alia stipulo iudicatu(m) solui q(ue) i(n)ponit(ur) hodie a procurato-
re rei (et) si (con)stet eu(m) h(abe)re mandatu(m) ut Inst(itutionum) d(e) sat(isdationibus) § hodie
h(abe)re mandatu(m) (et) C. d(e) satdando l. uniuers(os) satdat(ionem). p(re)stat q(uis)
si ditissim(us) sit (et) si (con)sularis. aliquin n(on) admitt(itu)r eu(m) ad de-
fendendu(m). ut ff. d(e) procur(atoribus) l. maior. ult. (et) l. q(ue)sito. qualiu(m)
S(ed) i(n) p(ri)mis q(ue)r(itur) q(uod) si (con)stat d(e) mandato si d(e)b(e)t (con)stat d(e) mandato
d(e)b(e)t satdare iudicatu(m) solui ut d(i)x(i) procurator a(utem) acto-
ris n(on) satdet d(e) rato si (con)stat d(e) mandato ut i(n) s(u)p(er)iori actio(n)e
notaui R(espondeo) n(on) e(st) i(n) p(ro)mptu procurator rei ten(etu)r ad d(ic)ta. s(ed) q(uia) de

fendat et q in defendendo dolum committat. et solute iudicatum q littera
sonat. has enim tres clausulas continet iudicatum solui. ut ff. iudi
catum sol. l. iudicatum solui. unde ideo satisdat q defendat. et q in
defendendo non committat dolum mandatum est h opat q non tenetur satis
rio dare q littera sonat. i. solute iudicatum adeo q defendat et sine
dolo. actio iudicati non debet contra procuratorem. h contra dominum procuratorem q de fe
dit cum mandato. aliquin teneretur. ut ff. de procur. l. plaucius. at.
et ff. de re. iu. si se non obtulit. Q̄o Sed illud querit q̄r. sub hac
conditione iudicatum solui continentur ille alie due. s. de re defendenda
2 s. de dolo malo. s. non committendo. Solutio. R. ideo has duas interpositiones
assumit h triplo neque infamiae h stipulationis fiat contra debito
actio rem procuratore non defendi te. et ne debitor condempnetur iniuste.
procuratore dolose quod faciet et h. R. est alia ideo q promittitur iu
dicatum solui de necessitate promittitur et alia duo q sunt illi nunquam ad
auti similia, plerumque proueniunt et sic non intelligitur aliquid promittere. nam quotiens quod ali
quid promittat et eam uidetur promittere sine quibus promissum expediri
non potest. ut ar. ff. de iuri. dic. omni. in l. an. et ff. de procur. l. ad rem
mobilem. et l. ad legatum. Hic adhuc instat superflue uidentur
ille due clausule. s. de defendendo et de dolo si sit superflue g non
imponende ut ff. de procur. non cogendum ff. ut in pos. leg. sine aqua
l'fidio ff. ut leg. no. ca. l. h stipulo q sit superuacue. Solutio. sic
procurator non defendet mitteretur actor in pos. ut ff. de bonis. auc.
iudi. pos. et C. de bonis. aut. iud. pos. et ff. ex quibus. ca. in pos.
e. l. i. et l. h aut. immo lex dicit q ut procurator defende
dominum et si paciatur in possessionem uenire et exercere damp. infec. et ex opi
no. nu. et legatorum et exercere noxali patiatur h non duci, ita q sa
tisdare tenetur. ita dominum ha. ut ff. de procur. l. sed hec persone. ult. et
l. ut in opis. Solutio. h q oppositionis mentionem de defendendo de
potuisset stipulo imponi poterit in re est actoris rem defendendi. ad h ut contra
condempnet et re et summa sibi fuit appellatum. mandabitur executioni
rult post iiii. menses. ut C. de usur. rei iu. l. ii. et C. de his q
ad ecclesiam con. l. ut. ff. de re iu. l. diuo. sic mittitur actor in p
quia reus non defendit in pos. quin immo uenies reus audietur usque ad
annos. xxx. ut C. de bonis auc. iu. pos. aut eis quinto in
reali aut in liter usque ad annum. post non. et post. h contra non audietur ut C.
de prescript. xxx. aut. et sequens exceptionis ult. C. ubi in re actio l. ii. et
e. C. de iudic. cum quand. Q̄o Item stipulo de dolo uidetur superflua nam
et potest stipulator tenetur de dolo si dolum committat. ut ff. de dolo. et ge
e. neralium h. stipulatorum. Solutio. h non est superflua q plus obligatur et tenetur
persona q persona. nam ista est personalis persona de dolo persone ple
itumenientes. ut ff. proui. stip. l. proite q in actione de dolo
non est. Item tertia clausula. s. solute iudicatum. s. quam mandatum
necessarissima non in tueri non est superflua. imo necessaria sic illa non in tueretur
iudicatum esse derisorium. q uita noluit. ut ff. de iudic. si pretor
et ar. ff. neque in loco pub. l. ult. in fi. esset enim ita derisorium q iudi
catum cetatum non plus iudicat absenti. g. et in teneat ideo illa stiplo
q. q. est. s. solute iudicatum imponit. Hic mirabile incidit per ex
dixi. per l. illam. et ff. de procur. sed hec persone ult. Solutio. illud in
iuico telligit. qui expediebat potius domino q aduersarii mitteret in
qo pos. q q in ea procedet. Q̄o Sed opponit q ibi dicitur q debet iste p
curator q patitur mittit aduersarium in pos. satisdare. re. in. habi
tum dominum ut in predicta. l. ff. de procur. l. et in opis. est apte di
citur. contra ff. de opis. no. nun. l. de pupillo. ult. et l. ideo. Sed
soluit dominus meus q ibi dicitur non prestaret cautionem re. in. ha. dominum
non prestant loquitur h. casus regulas que est ut procuratores reorum non satis
dat. h aut dicit eam prestari hinc respectu ad quosdam excepti
ones sic et procurator rei satisdat rei. iam re. in. ha. ut
ff. de procur. pop. l. q satisdatio ideo prestatur ne contra ceterum est dominus
possit infringere. s. de missione in pos. et de uno ducto exercere o
noxali et meli. non procurator patitur me ire in pos. ibi satisdat
re. in. dominum ha. ut. C. de procur. non aut defendebat o
dominum contumacem et se ipsum q impediebat ideo non satisdat ut in
ff. de opis. no. nun. et q est uetus in t. de procur. loquitur quam nu

tiatio erat facta domino qui erat de ope demoliendo si apparent
in uita edificandi q erat committit suum sit iudicatum suum reus non
defendat ut ff. de opis nou nun. l. stiplo de opis. § h aut.
sed procurator erat de defendendo domino q sic erat patiens
aduersarium ire in pos. caue de bene ratio et sicut dominum defende et qo
h dominus meus. Q̄o Item adhuc queritur de opis. no. nu. et cautionem
facta in aq. loco. l. ff. de procur. l. et opis. q procurator satisdat re. in.
dominum ha. Sed et dominus meus denuntiatione noui opis facta in pos. procuratori
in neque noui opis faceret. mentionem agitur contra eum ut tollat ipse
aut sinit se non defendat mittitur aduersarius in pos. opis. ut ff.
de dampno infec. l. aq. Sic aut procurator domini non fecit opus cum nuntia
tio cause. non prestet se facturum q si probet se iuste facere. ut ff. de opis
no. nu. si prius. et pone in eo casu cum obligatum est opus q debet prestare
patientiam nuntiati et obid mittitur in pos. procuratore ei patiente cum
cum alienum est. ut ff. de opis. no. nu. l. plit. et ult. et h dominus meus
ad h ut locum habeat exstipulatum actio iudicatum sol. tot est necessaria
q dixi. s. in actione exstipulatum est et alium necessarium q ille q habet
stiploem imponit ut defende. aliquin inuitus non compellitur. ut C.
de procur. l. inuit. et h in procuratore rei procurator aut actoris de
simplici loquitur sed quidam compellitur ad defendendum sed h admitto
causatiue non posse q si non defendat denegatur ei actio. s. contra dominum
q non habet contra eum nisi mandati. per expensis et h est pena procuratoris q
denegetur ei actio q nomine domini intentat non est pena licet forte uidetur
pena cum aliquis non potest facere q uult. et sic intelligitur ff. de p
cur. l. inuit. de pena. et C. de procur. l. actionem. qo Quid
aut de procuratore in re sua nunquid tenetur defendere illum cum nomine
actionem intentat. Solutio. sic re uera lucratiua sit sed procurator tenetur. ali
quin non exercere necessaria esset sed infamie creditorum. re est tamen defende
ut ff. de procur. pr. et l. huius. ult. et l. si quis in re sua et h pla
ne notat dominus meus in summa de procur. ideo subbreuitate procedo.
Q̄o Sed querit dominus meus nunquid tenetur defendere nomine omnium actionum
q. in. uelle q sic. ut ff. de procur. l. omnium. Sed ipse Solutio. omnium
s. presentium competentium tempore suscepte procurationis. et tempore interposite
stiplationis. s. ut ff. de neg. ge. l. nam et seruus si in uno. et ff. de
damp. infec. l. dampni. sicut q. Q̄o Item nunquid in perpetuum tenebitur
defendere. Solutio. non nisi adueniat menses. ut C. de fid. l. plit. nam ibi
alium statuit. h aut alium defensurum. et tempore modalibus audice
ut ff. de damp. infec. q bona. ult. et l. si finita. Sed q h sti
plo sit prestita. Aliquin si aliquis admissus sit ad defen
dendum et non petat ille quod sic sibi imputet q talem defensorem ad
misit ut ff. iudicatum sol. l. iam tamen ne uidam stipulatum q ipsa sti
plo petat in ipso litis limine. h eam lib. contra tamen prestari non petatur.
sic h rati habitio. ut C. de satisdando. l. unica. in fi. et ff. de
procur. l. pop. ita. Q̄o Sed pone q fuit prestita h satisdatio uel
procurator non uult defendere. et uult pati stiploem illam committi
nunquid poterit compelli ad defendendum. Solutio. l. intersit uariare uide
t. nam l. ff. de procur. filius. ult. dicit q compellitur non habet iustam excu
sationem. idem dicit. l. ff. de procur. si defunct. et l. sed hec persone. §
potest satisdat. et l. inuit. q non cogitur. Q̄o Sed in t. de procur. l.
l. non cogendum. dicit solutio. nullas esse partes iudicis ad compellendum ad de
fende. sed satis est non patiatur stiploem committi. Solutio. ex. l. p dicte locum habent
locum in procuratore actoris q actor agebat et conueniebat et ideo sa
tisdat iudicatum solui. et ideo compellitur ut defendat. suum domini satis
dedit pro eo. ut in l. illa filius suum ipse ple. ut in l. illa. sed hec et
l. inuit. procurator aut rei si ipse satisdedit non compellitur defende
ut in l. non cogendum. Sic aut dominus satisdedit pro eo tunc compellitur
in l. illa si defunctus. Q̄o Sed illud querit querere procurator ac
toris ex quo satisdedit iudicatum solui per se compellitur defendere cum
dominus ei conueniebat procurator et non dominus meus. Solutio. et ideo procura
tor actoris ex quo uult agere h est alius admittitur non satisdet. ut de
fendat iam illo satisdante. h uotum suum q possit agere. q
ita quidam in procuratore agentis illa satisdatio interponitur q procurator
in toto rei contra est. ut notat dominus meus in l. illa filius infi. Sed in

rūe q̄ d̄r q̄ p̄cura̅toꝛ actoris p̄stat sat dat iudicatum solui ē
ñ teneat p̄ure ut ff. re. iu. dum ha. ut in super acticē nota
tur. et io ut cesset dubitatio. attende g̃ñalit̄ p̄cura̅toꝛ actoris
ñ sat dat. ut ff. re. iu. ha. iudicatum aut̄ solui sat dat qn̄ d̄ obi
cit ut defendat ut dem̄ē i omnibꝫ cupplicabꝫ iudicibꝫ. s. col.
di. fimil. reg. sim. hic. q̄ ibi sustinꝫ uice actoris et rei q̄
io sat dat ff. re. iu. dum. ha. iudicatum solui ut ff. d̄ p̄cur. side
fuerit. ut c. ff. d̄ iudic. instit. c. ff. sim. hic. in tocius. q̄ simil.
p̄cura̅toꝛ aut̄ rei sat dat g̃ñalit̄ iudicatum solui ff. re. iu. ha. c.
sat dat i. iiij. cū ibꝫ p̄m d̄ cū libali. sed q̄ uno m̄ pōit c.
casus. sꝫ i ca restitutiois. cū inemie suspecti. ñ sat dat iudi
catū sol. ñ possit ōmitti maxie ex ultima clausula. Q̄ō sꝫ
qn̄ ōmittit aliqd stipulo d̄ceto m ca. stat in posita. s. qn̄ p̄ñ
cia bꝫ iste libellꝫ dño agenti ad int ēē expensam ñ s liberatis
q̄ i extimabit ut ff. si q̄ cḣu pa. fe. di. l. ult. q̄ uāt i rei um
ut ff. d̄ p̄cura̅to. l. ñ solū. si stat. et ē casus et s. ff. atr. c. l.
pop. sꝫ et his i p̄li aut̄ actōe ñ sat dat ff. re. iu. dum. ha. q̄ d̄
bursa sua soluit. unī hāt intū t ñ dño qd ad iē soluta ē te
pet ñ p̄t. q̄ ua tū q̄ iste q uult ēē p̄cura̅toꝛ ex p̄te rei q̄ ñ
sit minoꝛ xxv. ā. licꝫ p̄cura̅toꝛ actoris p̄sit ēē minoꝛ ut s.
i supioꝛ actōe notaui et cī q̄ sit ro. sꝫ tū ut ille i d. iudi
sit coꝛa q̄ p̄stita fuit illa stipulo. alioquin si sit mutat stipulo
illa ñ ōmittit. ut ff. iudicatum solui. l. si q̄s ap aliq. et l. ē ap
septimū. Sexū ut ñ d̄fendat sicut ex p̄ma clausula. sicut
ex sa ut dol. ōdēpnat. ñ sit appellatū ut ff. iudicatum sol.
l. ij. sive et l. iudicatum sol. Septimū q̄ lix illa dumt
ceteri si sit mortua q̄ p̄it in statu i iudicis. puta tenmo oli
hodie anno et dimidio. ut. c. d̄ iudic. p̄p̄andum. q̄ in et q̄ ñ ui
dx aut̄ q̄ semel ñ ōmittit illa stipulo ut ff. iudicatum sol. l. ij.
Octauū q̄ summa eē ōmissa sit. t q̄ ñ defendat. t q̄ dolus
misit. t q̄ sit iudicatum nūquā ex alia ōmitti p̄. ut ff. iudica
tū sol. ia tam. Inhac stiplōe q̄ plēs. et l. c. q̄rebat. nonū q̄
don p̄ existere q defendit stiplo obitē defensā ñ ōmittit.
ut ff. iudicat. sol. ia ia t. obitē. sꝫ q̄r quo possit ēē ct ut
qn̄ possit existē. aliq̄s an d̄fendat. nisi si uatn sit sollēp
nitas legis. ff. ex quibꝫ. ca. i p. ea. l. sꝫ aut̄ et ñ appareat ali
q̄s q defendat. certū ē illū ñ defendi et sic illa stiplo ōmittet
Decimū q̄ stiplatoꝛ q recep sat dat. iudicatum sol. ñ sit hs
ei q sat dedit. t possessoꝛ ut ff. e. l. si p. to. Inhac aut̄ act.
actoꝛ his utet positoibꝫ. po. act. Ego. di. q̄ tu sponte tale de
fendisti. It p̄eo sat dedisti iudicatum solui. It tu sat dedisti
et an lite. It tu es maioꝛ xxv. ā. It cui erat iudx qn̄ tu
sat fecisti. et ipē idꝫ adhuc durat. It tu omisisti defensioēꝫ
It dolū ōmisisti in defendendo. It fuisti ōdēpnat et ñ
appellasti. It tu defendisti siñ mandato. It lix illa adhuc
durat. It citati fuer oēs q debent defende et oēs d̄fuerit. Con
tra. fa. has po. po. rei. Ego. di. q̄ ego defendi tociū. It tu
neglexisti pete t sat dari. It ego sū minoꝛ xxv. ā. It
iudx ille p̄m q̄ d̄ca illa cognoscebat mutat ē. It lix illa c.
p̄it. It ego defendi usqꝫ ad sniaꝫ et fidelr sū absolut. It
ab illa snia fuit appellatū. Inhac aut̄ act ōcipiet actor li
libellꝫ Ago ego. r. ḡ. o. q ē tutū in iudicio d̄fender sat dedisti
m̄ p̄eo iudicatum sol. eū ñ d̄fendit t in defensioē ōmisit do
lū t fuit m ōdēpnat ō siñ mandato d̄fendisti. unī q̄ a tant
me a i t ē. p̄ē m. x. q̄ ille defendissꝫ ro illa. x. peto p̄pono ōdic
tioēꝫ ex stiplatioē. Sic aut̄ ut agē ex ultima clausula dicā
sic. unī q̄ fuisti ōdēpnat m. xx. unī illa. xx. peto p̄pono cū
ōdict ex stiplatioē q̄ sic recte ōcipiat libellꝫ. dic ff. e. l. ia
tam. iij. et l. cū q̄rebat. et l. iudicatum solui. stiplo expedita
sꝫ ñ ut q̄ libellꝫ i aliq̄ p̄ dcāꝫ clausulaꝫ possit. unī ōcipi
sic ille q̄ sat dedit iudicatum solui et sic defendendo siñ de
fendit qd i t ē tēa quo possū sciēe qd mea intsit ēē ñ ut.
et sic ad nichilū ut q̄ p̄sit agi. s. io. Immo p̄sū sic d̄fendisꝫ

sꝫ intm fuissꝫ ōdicio ista mea melioꝛ. pone m. x. q̄ habuissem
ex illo tp̄e sic iudx p instrūm ma obtinuisse ōtra illū q eo tp̄e
erat soluendo m tpr ē ñ soluendo. Q̄ō It ex sa clausula
ñ uꝫ q̄ p̄sit ōcapitibus l̄s est q̄ ōmisit dolū in d̄fensioē
ñ ut defendisse et sic agi ex p̄ma clausula q ñ uideret
defendisse. ut ar. ff. d̄ arbitr. ita demū. ex. Immo agi li
cꝫ q̄ tū ad ostiū ñ uidat d̄fendisse defendit tam et io acto
ex stiplatū i t ē. ut tū. t eti ōditio ex stiplatioē qn̄ ē cū locū
hēt. ñ hēt locū d̄ dolo ē alia locū hāt ut ff. d̄ dolo. l. ij. et. c. d̄
dolo. l. d̄ dolo. Q̄ō It ex ultima clausula. s. iudicatum solui
ñ uidet q̄ possit agi m. ō illū q defendit nec ō fideiussores q
sꝫ p̄lo his tribꝫ ōtue ē q̄ oīs ille q d̄fendit ōdēpnand̄ ē. ut
ff. d̄ neg. ḡ. l. libro t amico. siū inueniat d̄fensoꝛ siū ab
initio siū p̄ea siū d̄fēdat ē mandato. siū siñ mādato. ut.
c. d̄ p̄cur. l. nichil arbitrium. et ff. d̄ his q. no. infa. l. siū
t. sꝫ siqs alienatō. et ff. d̄ obsequiis alib. patro. p. l. ij. rep
bata. et sūa q̄ d̄ix p̄cura̅toꝛe seu d̄fensore ōdēpnand q̄ a p̄n
cipio i tueū totū si p̄ea d̄ne d̄ be ōdēpnari. ut. ar. p̄eo. c. d̄
snis. et i t. o. m. l. i. sꝫ nos subaudim ibi maxie licꝫ et
ff. ut. l. nichil arbitrium i t ēē q̄ tū ad ipa ōstituētis p̄n
tore et ōstituti. Sie ōdēpnat d̄fensoꝛ ut dem̄ ē. q̄r ñ p̄e
tit actoꝛ sniaꝫ executiōi mandari ut ff. d̄ re. iu. a diuo q̄
c. d̄ executioē rei iudi. l. ij. et h qn̄ siñ mandato d̄fendit
ut ff. d̄ p̄cur. plauti. et ff. d̄ re. iu. l. si se. ñ obtulit Q̄ō
It si defendit ō mandato aut ille q d̄fendit ē ñ solun
do. et tc idꝫ q̄ ipē ōueniet et sniaꝫ ō ipm mandabꝫ executiōi
aut ē soluendo et tc sniā mandabꝫ executiōi ō illū ut su
p̄ dictū ē. s. eo. ex hac et ultia p̄t agi siū siñ mandato
defendit. et h planū ē. siū ē mandato et ille dūs soluendo
ñ sit. Sꝫ tu dicis q̄r ñ petit sniaꝫ executiōi mandari h
ñ obstat q̄ si a beo p̄la uñsitia ē in potestate mā q̄ t mā
dari maxie ō int sit mea p̄les hāe debitores et p̄la auxilia
ut ff. d̄ ibat. legū. l. ij. et ē optimū ar. p h ff. d̄ bonis ō
auc. iudi. p. l. p̄toꝛ. p̄lt. et io agi ex hac stiplōe ō illū q̄ p
misit. et ō fideiussores. q̄ ñ inueniat aliqd moble t imo
ble t et noia i q̄bꝫ possit sniā executiōi mandari. ut dic
l. ff. d̄ re. iudi. a diuo. t agi hac actiōe ex uoluntate. sic et
c. d̄ executioē. rei iudi. l. ij. Q̄ō Sꝫ q̄rit dūs et p̄cep
toꝛ ms. k. si p̄stita sat dat iudicatum sol. re ñ d̄fendat i
q̄ tū ōmittit stiplo dixi si post lit. ō. stiplo ōmittat q̄ re
p̄t ōcto h modico ōdēpnari agē potit simul ō fideius
sores i q̄ tū possū ipm reū ōdēpnari. oportere sicutꝫ defe
det. ut ff. e. l. cū q̄rebat. et l. iudicatum solui stiplo Q̄ō
Si uo an lit. ō. reꝫ ñ defendat. q̄r uti ōmittat. q̄ d̄a
dut ñ ōmitti ut ff. e. l. cū q̄rebat et ita ibi glosauit. a.
dūs ms. k. putat ōmitti ut ff. d̄ p̄cur. l. ñ cogūd Q̄ō
sꝫ i q̄ tū ōmittit. q̄r d̄ut q̄ dā q̄ iudx ñ p̄t an lit. ō. a d̄
dēpnatioēꝫ p̄cede ut ōmittat re supiuū ipē aut. s. sic
fideiussoꝛ obitē ñ defensā ōuenia. et si postulauit ñ de
fendi ōdēpnabꝫ in q̄ tum te p̄q sat datū fuit si liq̄ de ap
pareat iudici ōdēpnand fuisse. si fuissꝫ iudicatum p̄stat
ōtinꝫ ē eamdē q̄ titatē clausula obitē ñ defensā. q̄ res
iudicata ut ff. e. ia tam. ex. et l. iudicatum et l. cū q̄re
bat et h dūs ms. k. Q̄ō It q̄r si p̄cura̅toꝛ defendit
ex mandato. qd p̄dē agenti recipe fideiussores ē p̄cuatoꝛ
ñ ōueniat ex re iudicata. s. dūs ms. k. forte si domi
sit ñ soluendo ōueniet fideiussores ē effectu. t licꝫ cū
p̄misit q̄ tū ad clausulā rei iudicate p̄dent ad reliq̄s
clausulas q̄ dūs ex reliq̄s ōueniri ñ p̄t. t p̄dē si fiat
nouatio ex iudicatis exceptioē. et h dūs ms. k. Q̄ō It
q̄r p̄cura̅toꝛ tutoꝛ curatoꝛ stipli possit iudicatum sol. de
p̄cura̅toꝛe intelligē siū hāt spale mandatū siū inuulsoꝛ
tonoꝛ. siū habuit intū dom. siat ōuicta p̄agat o.

iudicat salui. 2 pete con-
uicta p noie cui actebat
no ht ratu illud iudica
tum stiplo it

sine mandato q eis satisdet. iudicatu solui interposita n committit
Sz q integro d bz cause lis e sit pmissa n tam e pcurator
ut ff. e. l. iam tam. Sz quid e tam q ubi d q stiplo n committit. Rn.
n committit. id e ex q n ht initiu committa p illd iudiciu q fecit
h pcuratorio noie. que debet illa stiplo committi. Qd. Item q
d tutore legit. in l. si administrat certu si n administrat. n pt sti
plari ut ff. e. tam. l. Sz. inte e q h tutor q administrat n pt
stiplari cu at tutor et sic n administraret. pt tam pupillus ei
auctoritate sua hereditate adire. ut ff. d acquir. her. pupill.
e. l. ro. h e id tutor n administrat uident oia e denegata q ad
ministratione ptinet. si concessa administratione concedant. et oia
q administrent ptinq. Id n stiplorz pt exigente tutore q n
administrat. c exige stiploem sit i administratione q in hereditatis additione n e q i ea acquirenda pstet tutor auctoritate
n id q administrat. Sz id q tutor. Qd. It q leg. ff. e. iam
tam. Fu hac q si fideiussores fideiuberent. at satisdatione iudi
catu solui si fideiussione omittat q n tenet mandati actione
dno hii e iq titate intuenet et h si fuit ist mandatu n i de
fesione. Sz quo pt h ee c ille q pmittit iudicatu solui. Rso
q h fideiussore pulta tam clausula. s. solui e iudicatu aliq rite
net defende et dno obligarent, actione mandati et h dic litteras
quis inquitinte. et c. Ite. illd. no. q si aliqs uult defende
aliu d bz in solid defende aliquin n admittit. ut ff. e. l. excla
usula. cu defende sit id facere q dns eet facturus. ut ff. d p
cur. Sz hec defende un ples hrds ee debet unu defensorem
statue actore, h uolente ne defensio p ples scissa ingmodo ac
tore faciat. lic3 in hrdib3 actoris n imponat necitas agere
p unu. ut ff. e. ia tam. ples Sz hatnd qn unica acto pponit
ab actore si sit ples p singlis actionib3 singli erit defensores.
ut ff. d pcur. l. omniu. et l. n tam. et ff. d excitoria. l. i. isti.
et l. sequiti. Et sic oppon q fauorabil sit actor q re. q uinq
noluit. ut ff. d reg. fauorabiliores. et ff. d actionib3 et oblig.
Rndet qda q aliqn contigit in pdicto exeplo. et at ff. d iudic.
si qs intentione ambigua ut meli n faciat h fauor psone. h
fauor actoris. c e sit acto indiuidua id n posset ples defen
sores existe. si ples actores sic. q ipo ut debet et alienu3.
ut C. si certu pe. l. i. et sic cuilib3 sua q titas debet. ut ff. c
fam hrc. l. ij. et l. plane. It no. q ubi fieri d bz defensio
n ag ut ff. e. t. ia tam. ut et ff. d iudic. sol. q n fuit ab
actore petitu in pmo t si aliquis eg noie alterius. et sine manda
to n fuit ab eo petita satisdato re. m. dnm. ha. et fuit pcurato
rei condepnat. t pcurator actoris succubuit. q que mandabr
sntia executioni. ut qd. s. ille qui obtinuit. Rso. na ut sntia q
sit delusoria q ee n d bz ut ff. d iudic. si ptor. et ff. neqd in
loco pu. fi. l. ult. infi. q sit delusoria p eo dno absenti n p
iudicat n hat initiu. ut C. d pcur. l. lic3 et ff. d iudic. lic3. et
ff. re. m. ha. l. paulus. Rs. q pcuratore n ago q m n sat
dedit n iudicatu solui. n re. m. dnm ha. Rso imitato cui
sntia mandabr executioni q illu pcuratore q se n obtulit c
satet cuiu n ee. i. e n ee mandatu h m cauisse. ut ff. d p
cur. l. plauti. et ff. d re. iudic. si se obtulit. et sic inter uin-
tq is q se liti offert et in pet hr. condepnat. ac si possideret ut
ff. d pet. hr. is q se liti et ff. d rei uin. is q se liti et h sustine
p in pcuratore rei seu d fensore condepnato. Sz succumbente
pcuratore actoris q re fuit absolut qd faciq re. Rso et dico
q hebit actione item admit ee suu q ten sua int sit q dns
habet initiu ut ff. d p. v. q to. na et at pcurator actoris et rei
lic3 sat dederet. et postea succedat dno lic3 expon stiploe n p
hs quenjn queniet, p ea sic hrds. ut ff. d iudicatu sol. l.
si am. De quarta act. ex stiplat noie dapni infect ab eo interposita q hunt ~~dapnu~~ dom ruinosa3.

Equata stiploe et actione ex stipulatu noie dapni infecti n
curo multu psequi q plene dixi. s. intractatu —— d dap

infec eca fine h tam addo q ad hoc ut ista competat oportz q
omnia pdicta fere inueniat q dixi ibi oportz et aliud intueri.
s. q dapnu sit datu. s. q domus ruinosa cecidit. s. q uitio opis
dapnu contingit n si ex extrinsec. ut ff. d dap. infec. l. dapni sa
bini et l. fluminu. h stiplo. et § Id3 Pnius et q q et accipias
h dapnu diminutionez rei mee. ut ff. e. l. ij. n aut lucru. ut
ff. e. l. fluminu isti. et l. prox. Et h stiplo contingit ee age
tis et q attendit ca pariete q cecidit pp domu ruinosa. et con
tinz subitinz edificij et pessiones inquilinoru q migrauer me
tu ruine iusto. Id3 et si metu ruine iusto n potuit dns locare
hospitiu et si qd dapnu m contingerit aque ducende. a in fundo.
ut ff. e. l. ihac. et l. Sz si conduct. et l. dapni. Et nunc et sino
uu pariete ego refeci q acten cecidit pp ruina extimab
pensa refectionis modata. q illd considat. q ht m meliore pa
riete n tam habebit id incrustationu q fuer i antiq pa
riete, i t q9 ult et l. ex dapni. In hac actione concipiet actor
sic libellm. Libell. Ago ego. r. contra c. q e dom sua ruinosa
minante ruina domu mee pmisit m noie dapni i fecti. in
q dom illa cecidit et domu mea3 t pariete illu destruxit q dap
nu extio. xx. id. illa. xx. peto ppono eti condictione ex stiploe
t si n iuis extimare dapnu dices. un illd dapnu m resarcini
peto ppono act ex stiplatu t sive hedificiu pariete q cecidi
p illa ruina in eu refectione expendi xx. un illa. xx. peto p
pono eti condict ex stiploe. q sic recte concipiat libelli pbat iura
pdca. Oppo Sz oppon na n possit agi ut q adqd pdcoru.
na metu ruine dns hedificij ruinosi pmisit m noie dapni
i fecti. un nichil cu in pmissione uenit sic n ut q eti condicto
posset intetari. Et e dapnu m endari n sit pmissu. Sz m na pmisisti
noie dapni infecti nichil ut m pmissu. na pmisisti m noie
dapni n du contingentis et sic pmisisti noie dapni futuri. Rso.
immo recte ago. statim e ex quo paries ruinosus fuit e ia te da
pnu accipe uider habuisse. ut ff. e. l. dapni infecti. sabini.
et l. ptor. h edco. De v. actione ex stiplatu ab edificante cui noui op. si appareat

Equinta ex stiplatu actione n curo m tu
psequi q plene tractaui. s. in tractatu edcor. d opis noui
nu tam adda aliq. Un ad hoc ut competit eum iniuste
se fere illa necessaria q dixim ibi. Ce q necesse hedificare
satu q ille q hedificat sat deeret si in loco puato. s. in pub
lico q caueat ut si apparent eu iniuste edificasse q debat re
stituere. ut ff. d opis. no. nu. l. ptor. h inter alia et pmd. et l. c
stiplo. Et e necesse q sit iudicatu illu iniuste hedificasse
t s n defendat se qui sat dedit t cauit. s. q iuste hedificauit.
ut ff. e. l. stiplo. s. siu at. Qd Sz ut mea ut ille qui sat
dedit siue n defendat q stiplo committat. ut in pdco l. stiplo. s.
siu at. s. ut boni uiri. i. iudicis arbitratu res restituat et
sic d struct op. Sz h ptori placuit. aliquin condepnabr re ad
int ee. ut in pdco. Sz h qlr intelligat q re. s. i actione connodi
ti in tractatu ciuiliu. Sz insurgit ma gia. leg. ff. e. t. l. si pr.
qua q aut n defendit ille cui nuntiatu e op nouu et re uid p prouintiet qui caueat
ex pis q caueat ille n p se edificaturu q ulterius exigisset. i. i stu
tres mses. ut C. de edificiis. p. l. d opis. si e hedificante. Si
uo n defendat ille qui nuntiat offm iudicis erit et caueat ille subiius
q nutiauit. op nouu n nuntiatu n op io obscurum. i. nu-
tiatu. Sz d bz d uir suo pbare quom competebat s i nutia
di. t ex ca publica t ex naturali t ex inpositicia. ut ff. e. de
pupillos. s. ex enim si. et sic punit is q n defendit q fiat d
possore petitor ut in pdca. l. si pr. et sic sz hac. l. n detinet
op ppea q n d fendit adusari. It aubi hec et leg. ff. d
dapno. infec. l. aq fund petit. q situ hedificatu hec amneq
peto fundu. i. fruitu e fundi tal petitio instituit. s. q ago
i n ee t ita hedificatu hre et sic in mundo confessoria u b negatiuus. q psu ut ff. si fruit. un. l. si qs e in domo. situ n de
fendetis. imme transferenda e. po. n ut hedificiu destru

ac. h e eet iniquu demolitione ptin ff. h si. 7. ctu tpe. h. 7.
ts inses ut dixi si n docuens te iuste hedificasse pea distribit
7 sic leg iura isti. l. aq q uba tue p. resoluant in pma pin
uo indiuinis. he discipls ille q diligebat ihs. 7c. Item
intellige ut ex posui no inta stulti sicu hes hedificatu amee
sic n i 9tinea d struet op pea q aliqs n defendit. Ite
alibi leg q si familia tua phibat aliq uti suitute si n defe
dam. t n defendat familia tua actor mittat in pose bonor
adusarii. n an discede actor d illa pone. q 9stituat s suit
7 totu dapnu e restituat. ut ff. si suit. uin. l. si is cui sita
it. l. ista intelligat. qre. s. d 9fessoria inf. Vn ad solicinu
istor 9tior distingue. 7 intellige q lib lege i dominio 9
suo. indiuisis e cu lo loquunt lex e stiplo. Siu aut. loqr qn
ego nutiaui nouu op. illi q edificat 7 ille sat dedit d ope
distruedo si n d fendat merito op d strut. q ut delusisse
nutiatioez 7 ptous 9salu p q subuenit edificanti. ut la
e da 7 edifici. ut ff. e. l. ptor d ind. si g s malitia sua psit
q ee n d bz ut ff. d rei uin. in fundo. Jo destruit ex q n de
fendit. lege aut stip q intellige qn edificatu n erat. 7 h di
at pncipiu. l. stip q hedificatu eet. 7 sic nulla sat datio
psita fuit ab illo cui nutiatu fuit nouu op. l. illa d dap
infec. aq intellige qn ille edificauit nulla d nuntiatioe i tueniente. t pcedute. h agebat p q ille hedificauit 9 illu. 9fessoria
uo negatiuis. s. ut edificiu ille tollat. sic 9tinax q edificiu
q se n d fendit mittat. in poez illi edifici. 7 n decet. 7. ts
inses ut dixi. t ite cu tpe audite statuend subaudi q n
initio tpis haberet si n sit cui abitrio iudicis 9mittit ut ff.
diui d libandi. l. i. inf. initio me pbante dixit. in q illos
absete p 9tumacia op illud d struet 7 sic pcedt ad diffinitiua
sniaz i 9fessori q lite n 9. sic 7 in cau supiori. l. stiplo.
Siu at. lic q da uoluer. l. illa intellige p lit. pea q poni
t illa duo ut patia. siu aut indicet. s. illu iniuste edifica
se siu n d fendat. h pmu e do uius. cu multa alia sic cauta
lia i 9fessoria 7 qt ag distis uiribz ut notaui. s. d 9fessoria
. l. illa ff. si suit. uin. his cui aitud qn aduisarius l. fa
milia d uoluntate dni phibebat me aq duce phibebat
dico d sto si n d fendat mittar in poez bonor illi ex q dns
mandauit familie. aliogn dns n tenet d sto familie. nq
teu adeu puen ut notaui. s. d 9fessoria. vn n mittor ip
bonor olim omnu hodie pmisimi delamti debiti. ut. C. d
bonis auct. iu. p aut eiq mitt. s. QO Sz e agebat
9fessoria q m fiat missio e 9fessoria sit inre. Bo. inp rei
illi. un aq currit q nullo m impediat ut dixi. s. d 9fessoria q
sic mittar inp rei illi. p cautioez pstanda m ab aduisario.
ut n impediar aq ducere don phibz ille dixit. suo ut inp
dea. l. siplit. QO Sz qd si aduisari n caueat nec homi
nib ex offo suo me mittet ip. faciendo man qn petit
7 forte 9plendo captis pignibz. ut Inst. d sat. tu. si h
bona p q captis pignoribz posit urgueri. OP Si oib
his oppoim. l. d pig. d pact. h hec p. ult. 7 l. sequti. ut
i opis n aliqs ut defecti 7 si aduisarius inp mittit. ex
qt. l. ille intelligat. qr. s. d act. ex stipulatu ui heatu
solui. In hac aut act. 9cipiq actor ita. l. Libell. Ago
ego. B. 9. cui e nutiasse nouu op q faciebat i loco tali
q m sat dedisti op illud tolle si appareat eu iniuste edifi
casse. vn q apparuit pea pm iudicis sepius illu iniuste
edificasse. t q dn uelle 9 eu 9tende q iniuste edificaue
rit se n defendet. Id ppono act ex stipulatu ut pdicu
locu tollat. q sim int ee plac dica. vn ut pstet m meu
intee. Ago 9 illu. ppono act ex stipulatu. Oz sic tec
te 9cipiat ~~sic recta~~ libellus. pbat. p. l. ff. d opis. no. 9
nu. l. stiplo. Siue aut. QO Sz qr qr aliqs dicat n d fech
rio q t citat n 9paret. Ite qt. citant amici. agnati co

gnati 7 affines. null pea d fendit. ut ff. ex qbz ca. i p. l. h.
aut. 7 ff. ex qbz. ca. ma. l. ite ait ptor. plt. 7 ult 7. l. g
QO Ite qr qs d bat doce utru ille q sat dat. s. q iuste
edifici. Bo utrq admittu ad pband maxie e utrq affir
matiua ppoat. sic 7 i neca libali ut ff. d pbat. cu. 7 sic 7 i
cu cimali. ut. C. ad. l. cor. d fal. u. QO Sz neqd pedi
ficato suffic sola po. ut sic dicam nutiare d be pbare. st nqd
distinguem d m nutiationis fiat po ei cui nutiatu e. t nuit
dixi. s. d intedco. d opis. no. nu. Bo. lic d h. s. i tractatu
d opis. no. nu. notaui tam sic dico 7 distinguo. si nutio
nouu op. 7 n recipio sat dat. ate simultio iactu lapilli; pp
tore; pter retino si anten psidba. vn ille q edificat d bz p
bare se iuste edificare d be. Si ao nudo fmoe facio adu
sariu pore te d bo pbare q i iuste edificat 7 sic cu ista e do
opati 9mod pomis ut distinguit. l. ff. d opis. no. nu. l.
d pupillo. meminisse. 7 h an sat dat. ibz e do. lic q da dicat.
q ille q sat dat e pinchauit. q sat dedit se d struturz op.
si appareat eu i iuste edificasse g ut bon pbois inse tius
fere p sat dat. ut pbz q iuste edificauit. h dixi ut. h q
n sol 9dico illor duior bzi q sat dat q qn sat dat. Immo
melior sic 7 illor q lite 9testant. ut ff. d reg. iur. l. n solu
maxie e stiplo seu sat dato solu nichi debiti tpe i tuip 9te
stato fac act. ppetuate ut. C. d p scpt. xxx. a. l. e notissimi
7. l. ult. alii dnt ex Sz pmu puto uius remotis duabz his
sniis. QO Ite ulto qr qd sit i obhig. t pcise d bat pea
utr restituto opis t inte ee. Bo. d h. dic ut notaui. s. i act.
9modati. i tractatu ciuliu. D vi. actoe ex stiplat
que 9pet d dat. petitio 9 usuf. l usuariu si
male utatur. ul q restituat q supest.

Sexta actoe ex stiplatu q 9petit ppetuo. 9 fructuariu p
duas ca. s. si fructuari n utit s abitru boni uiri. l. q male
utit. Ite sa cu qn usuf. e finit q restituat q exie illa exta
bit. un pma sepi 9mittit 7 totiens q e male utit fructuari 9
sa n 9mittit n seml ut pbant h ff. usuf. q ad. ca. l. i. caue.
Vn ad h ut acto ista 9petat tot e necia. Scripmus q usuf
t usus sit 9stituit i te uiuos. t relict intesto. ii ff. usuf. q
ad. ca. l. usu qi. Scdo q fructuari t usuari sat det. seu sitz
fructuar abito boni uiri. 7 e usuf. t usus ad eu ptine d sie
tit. restitue q i n extabit ut ff. usuf. q ad. ca. l. i. i pn.
7 lic Bo 7 leges mite dicat q d bz caue ita intelligas. i. sat
date. tu e date fideiussore. ut. C. d usuf. l. usuf. 9stituto.
7 ff. d usuf. l. sicui. i. 7 ff. d usuf. ea rei q usu 9. l. fi. Sfi.
7 si. C. d pact. l. i. ibi dicit cautio. i. sat datio ut ff. d pact.
suus. ait ptor. hac aut sat dat. pstat usufructuari t
usuari q si testator phibat. ut. C. d usuf. l. si usuf. 7. C.
ut i p. leg. l. fere. ab h d aut remitti p. ut ff. ad. l. fal.
l. pot. 7. l. q d bois. ult. 7 ff. siqs caue. h 7 siqs. ult. Ite
pstat h sat dato si n rei mobil. si u soli relinqt usuf. ut
ff. usuf. q ad. ca. l. i. h stiplo. si intelligas d re mobili q u
suf. n 9sumat. aliogn alia sat dato pstabit. d q dicam in
sequti. Bo si u res illa sit mobil q p se moueat. ut ff. d v. si.
l. mouetiu. 9 sciliu aut dat legis lator si u pte mobil q
ppetari extinq re illa ut sciat an res illa d tior fiat. ut ff.
usuf. q ad. ca. l. i. fauie. Si ls extimato sit i re data i dote,
ut. C. d donat. i t uir. 7 ux. aliqn e lex dat 9siliu ut ff.
d relig. 7 sup. fu. at. l. siqs. Sz intelli 7 ff. d rei uin. is q
ff. d iof. t. l. i. adeo aut e necia ista stiplo q intponat
q m itu d bitu sit. adhuc 7 dubitat. utr fructuari t usua
ri hat i utich fruch. t si u fructuari pcipiedo fruct. a fa
ciat suos. an q pstet pdcu sat dat. 7 sic e qr. a ipa sat
dato sit d sba usuf. t d diffinitioe. Bo. dns ms amittit
q fructuari hat i utech. 7 q sit usuf. 7 q bona fid recipie
do fruct faciat suos. q illa sat datio n sit d sba usuf. n d di

ita ut — hc. dict boar — dat. — uebis — actor — hs pceder ad diffinitiua sntiam q. lite n 9. — Ita sola — qo. — ita — qd — offo. ff. — ipe — pluriz — actoi — op

qo. — an ille cui sat datu est. s. q iniuste hedificet — qo — pt sat datoe s. aut id e do — inq sicut 9testato litis. p ... q. — qd — Sfi. — Hic 9fil — Sed ex re imobile — postea — dubitatu fuit. 7 — qo — qo — Hic

sub statua
hus
dicetur
si partes
hac bona fide
usuf
et dicetur i. petet
initiu
auctore
illud
rei

ffinitioe oppo. Sȝ oppoit illa uba usuf. e i utendi fruendi
reb; alienis salua rer sb. ut ff. d usuf. l. i. q. d. q ita utat
q rem sba salua sit. ut ff. d usuf. l. ii. q iii. et sic uba il
la sȝ qnda restrinctioe, i ducet. et dns ms sua sntaz. ar.
defendit. sic et ibi notat dic e sicet d s. t d diffinitioe. opor
tet q gtinet e suo diffinito. n an eet usuf. qnquia cautio p
stitit sat dato e usuf. ut ff. d usuf. e. R. qusu. q su. l. h
senat. si pecunie. et ar. ff. q. ad. s. a. l. si pecat si sup fundu
et ff. qui. di. leg. e. l. e ita e fuo. Cet ptea in. iiii. cu ibz e
usuf. lic; nulla sat dato pstet. Cpm caus e ff. usuf. q ad
ca. l. usuf. illd sciendu. Cede. e. d bois q libis. l. e opor
tz. ist. pme colup. et. l. e n solu. h peulldubio. Cui e relict
e fisco q n tenet sat dare ut ff. ut. leg. no. ca. l. i. si adsi
sai et ff. sicu pl. p. l. fal. l. iii. Jt sciend et qre n sat dat.
q sepe e ydoneus et solundo ut ff. d fundo. do. l. ii et iqrto
cau excogitato adno. io. ut e relict e t usuf pure et ppetuo
e relicta e amisis usuf. admittr. l. illi ff. usus. q adm. o
ca. l. si usuf. illd scied. op Sȝ ur q n sit usuf anq
pstet sat dato. n fructuari pcipiendo fruct suos faciat et
q sit sat datio d s. t d diffinitioe usuf. an e q usufruc
tuari sat det fruct suos n fac. ut ff. d usuf. leg. l. uxori
usuf. bonor. sȝ dns ms. l. intellig illa qn fructuari e d bat
se tm sat dare et sic eu n hn bona. sȝ. q suos fruct n face
ret. suos ut ibi notat. Jt an sat dat. n ht act fructua
ri. ut ff. d usuf. l. si usuf. legat. in pn. Jt hrs ip undi
cat te p ind ac si usuf. relict n eet exq fructuari n sat
dat ut ff. usuf q ad. ca. l. si usuf. noie. Sȝ q sentio dno
mo. si obstat q dicis q n ht act. fructuari et q hrs pt un
dicare. Rso. n ht act. s. q possit petere n sat dz. sat dare
e tenet. adeo q si usuf sit tradit stiplo qdic. i. pet app
etatio p qdict incti t sin ca. t ex. l. ut fructuari pmittat
et det fideiussore d utendo fruendo. et e. ut ff. usuf. q ad. ca.
l. si usuf. ca. noie. et ff. d usuf. ear rer. q usu. q. l. h se
nat. si pecunie. an e q sat det e usuf. et ht i fructuari
h pea sat dare d be. na fruct pendentes et stantes matura
tam ad fructuariu ptinet a die legati cedete. ut ff. d usuf.
si pendetes et ar. p. l. ei dz. t. si usuf. legat. Jt pdcio
sat dato pstat su usuf. sic gstituit et ualet d un ciuili.
t p tn toes ptoris. ut ff. usuf. q ad. ca. l. si usuf. illd ad
de; e usuf. ptine ut ff. d usuf. l. si ciui. Sȝ qr d eo q
dic q usuf. ualet d ur ciuili. et p tuitioes ptoris qd sonet
uba ista. Rso. d ur ciuili ualet gstitutio usuf. quot
gstituit i tumos. pactioib; t stiplonib; t intesto ut ff.
d usuf. l. iii. et inst d usuf. Tuitioe ptoris ua
let usuf. q d ur ciuili n ualet ut si si rp fictari. t e phite
otecari gstituat usuf. ut ff. d supsi. l. i. q ar et ff. ex
qb; mois usuf. l. a. l. i. Jt sic legat sit usuf ut
ali restituat et sucessiut. ille hebit usuf. tuitioe pto
ris et n ur ciuili q d ur ciuili usuf. sin gtractu sua
p n recedit ut ff. d usuf. leg. l. siqs usuf. et ff. fam
hre. l. t si fuo. Jt ualet tuitioe ptoris q tiec q t gratia
let ur ptois. ut ff. d iusto rup. ir. f. t. postum. p
tit. et ff. d t. p. peti. bon. p. q. ta. ptotu. t. et Jt. qb;
mo. t. ifir q n tn p oia. h expleta exepla notat dus.
ms. et q alieu gstituat usuf. an dno mita e ualet
tuitione ptoris q ur ciuili infirmant ut dictu e et p
batu. p. l. ff. q fal. tutore. l. i. plt. q i ptoru tantu
ie gm supleti. ur ciuit ut ff. d usf. et ur. l. iata
uile. qo Jt qr qd e q leg ff. usuf. q adm. ca.
l. si usuf m q at d be cauue fructuari aut actios
suscipere pmu pcedit sin caluipnia h. d sedo dubitat qs
actios suscipet fructuari. Rs. ueluti uindicat. si re a fru

ctuario ppetari uindicare uult. t qdict incti q q da ut dns ms
dnt ee ppu nom actiois. ali dnt eu uocari qdict. ex. l. p q sti
platioe, qdic. ut ff. si usuf. q ad. ca. l. si usuf. noie. et ff. d
usuf. ear. r. q usu. q. l. h senat. si pecunie, et erit qditio
ex legib; pdcis. Ctu ut fructuarii maleutant. t q si finit
sit usuf. et rex extet q d bat restitui i q fuit usuf. qo
Sȝ qr qr qr ppetari q e dns rei stiplat s restitui q ind ex
tab e neo stipulado, sua obligri d ad usariu. Jmmo stiplo
ut ff. d. v. o. l. neo. et l. scire uls. Rso legis lator huic qoi r.
q n stiplat s dari. h s restitui. q stiplo tenet. ut ff. d usuf. q
ad. ca. l. i. ult. Actor aut his utit positoib;. po. de. Ego
di. q rei talis relict e m usuf. Jt noie usuf. sat dedisti mte
usurn fruturu arbito boni uiri. Jt ui male fuisti usus et h
m. Jt usuf. ille. Ceh re sic se d fendit. po. Rei Ego di. q il
la re bn fuiusus. Jt res illa e i illo statu inq fuit qn fuit m
relict usuf. Jt usuf. ille adhuc durat. In hac aut actor sic li
bellu libell. Ago ego. R. q. m. cui e usuf tat uince t dom q
gstituisse et sat dedisti m se usurn fruturu abito boni uiri et i
re illa i male sit usus ut illd i q male e usus m soluat. Ago
q ipm ppono act ex stiplatu et h ita qn dapnu datu e sec emp
re restituenda dices sic libell Ago ego. R. q. m. cui e usuf
gstituisse i re tali t fuisti s restituit. t relict a pre mo mte q
tali. t fuisti s restituit t relict a pre mo mte tali et usuf sit fi
nit q mortuus t q n fuit us. y. a. ie plentes. Jdo re
pdcm abeo peto m restitui ppono act. ex stiplatu q sic recte q
apiat libellu dnt uiri ff. usuf. q adm. ca. l. i. ff. d usuf. legat.
oppo Sȝ oppoit na n q ista acto ex stipulatu pstit locu hre
n gmitti. vn stiplo n e imponeda a fructuario. e supuacu
nea cautioe qs loueitud n sit. ut ff. ut leg. seu fidi. q. no.
ca. l. h stiplo q sit supuacua. Rso. na q fructuariu ag i cludis
cau; si dapnu dat i re illa inq ht usuf. et q usuf. e finitus
ut restituat q ind extabit. ut ff. usuf. q adm. ca. l. i. ipn.
s; qn dapnu dat a fructuario gpetit fructuatio acto. l. aqt.
vt recupanda illa q ind extabit. gpeat rei un. quat s q
fructuari sat dat d utndo fruendo abito boni uiri. Rso n e sup
uacua p fidei isore q dat fructuatus q sat datur et ar ff. ad
l. fal. l. is. cu fidi. q t alr mlti caus e i qb; n ht loc. lex aq
t. et locu ht ex stipulatu puta si datu sit dapn omittendo p
negligentia fructuarii puta q uites n suu sit t q aqductus aq
corrupt e lex e aquil te loc ht qt dapnu dat faciendo. ut q a
boues sucidit. ut ff. ad. l. aquil. q occidit. i hac et hat tres re
dit legis lator in pdca. l. sicu et si usuf. legat. sȝ n uidet h bo
na. na p negligentia t omittedo locu ht lex aquil. ut ff. ad. l.
aquil. si suus suu si formicam. et si ex plaustro. Rso n ht locu
actio directa legis aquil, p dapno dato omnimoda omittedo. sȝ
locu ht utit ut in pdcas. l. oppo Sȝ adhuc oppoit q n ur
bona rso. na p dapnu datu pmittendo locu ht d dolo. t e
qs psuasit. eige locu ht utit d dolo cessat. et eo. ut ff. d dolo.
l. ii. et. C. d dolo. l. d dolo. Rso. qn dapnu gtingit pmit
tendo aut ex ipa re. t ipi rei uitio. et te ag d dolo ut. C. d do
lo. l. d dolo. et ff. d dolo. l. e quis psuasit sicut ex alia ca ex
trinsec accedente locu ht utit aquil. ut ff. ad. l. aqt. si suum.
si formicam i pdca ar. l. d usuf. l. usuf. legat. dapnu q
tig ipi rei uito locu ht ex stipulatu et io d dolo cessat. Jt nectia
ca q fuit ex stiplatu q si ageret ppetari rei. un lic; fruc
tuari restitue offo iudicis q d fuit rei. un ut ff. de
rei un. q restitue. tn qn stiplo intuenit tn restitue ur.
actiois. et exectu. t alr int e nnr ples actios hre. ut ff. de
libat. l. iii. qo Jt qr poe q fructuari utit et fruit et
n sat dedit. et dapnu dedit. q actioe agit ppetari q illu. Rei. si
dapnu sit datu in faciendo gueniet. l. aquil. et it do. q m
aut. e. ut ff. d usuf. l. si usuf. legat. d ptitis gicaut dap

ultl. fr.
qo
qo rei
nulla
ull
fruct et
act. act
qcipiet
uidet
op
pot
tpdapno
ut ff. S. d.
qn
teneat
le.
fi. xi

num datum sit in prestimatione puta quia non sumit si plicaq; fructua
ri conueniet appetitio rei. unum non solum satisdat fructuarius non plicaq;
quia amisit usufructum. et pacto inscrito et officio iudicis appetitio sue
cautionis. ut ff. de p. ii. q. et ideo non recurrunt appetitum ad istam et di
cta suffragia necessaria est actio ex stipulatu. q. Item quare actio
ex stipulatu sit ciuilis ut. instit. de v. o. in principio qui dicitur pretoria ut
ff. de usuf. l. usufructus legatur. dummodo dixero dicitur pretoria proponitur
et extensiones quia pretoria illa actio ex stipulatu extendit ad fructuarium
ii. ut ar. ff. si ps. hr. pe. l. i. sic diximus in actione commodati et
negotiorum gestorum. q. Item quare si fructuarius non uult satisdare quod facit
appetitum quia actio compellitur illum ad satisdandum. dixero aut possidet appe
titum rem illam cui est relictus usufructus et tunc habet exceptionem ut non compellatur
dare et constitui usufructum. non autem ipsi fructuario datur actio antequam sat
det. ut ff. de usuf. l. si usufructus legatur. in principio. Si autem fructuarius pos
sidet tunc appetitum potest rem uindicare per ind. ac. si usufructus relictus
non esset et si fructuarius excipit de re usufructus nomine contra illum appe
titum replicabit quia satisdatum non est. ut ff. usuf. quemadmodum ca. l. si
usufructus. et si non uult rem uindicare potest stipulationem condicere sic ut su
pra dictum est. In qua actione concipiatur actio sic libellum. Libellus.
Ago ego. R. contra M. cum constituit seu relictus esset usufructus in uinea
et domo tali. et ego uineam illam contradicit non prestita in ab eo sat
datione de utendo fruendo arbitrio boni uiri. unum ut in satdare
pretio in. ago contra ipsum propono condictionem incerti et condictionem ex lege ut ff.
de usuf. ea. rerum. que usu consumuntur l. senatus. et si pecunie. et l. ff.
usuf. quemadmodum ca. l. si usufructus et alii. arg. et sic ipsam obligationem
condictionem propono condictionem incerti et condictionem ex lege. secundum uarietatis opinionem.
quia quidam dicunt condictionem incerti. proprium nomen actionis. sed de hoc dic ut
notauimus supra de actione ex stipulatu. q. quod si appetitum hanc satisdationem
remisit fructuario. dixero non ualere remissionem ad instar sa
cramenti calumpnie ut C. de iur. iur. propter calump. l. ii. sed quia uetera
ego autem contra in cedo p. l. C. ut leg. seu fidei. c. no. ea. l. fin.

De septima actione ex stipulatu que datur contra fructuarium

Septima actio que ualet sumitur est pro rebus que usu consumuntur
et superiori et fere in omnibus concordat. unde ea pauca dicemus. dicitur
et appetitio contra fructuarium. cum usufructus rei alicuius relictus est que usu
consumitur sicut in uino. oleo frumento et pecunia que actio competit ut fic
tio usufructus tantum restituatur et in eadem quantitate aut. aut extima
tio rerum esse pecunie nomine cauendum est quia utilius est. ut ff. de usuf.
ear. re. que usu con. l. senatus. et l. si uinum superior autem datur quia
usufructus relinquitur rei immobilis et immobilis que usu non consumitur. unde
ad hoc actio ista competit tota de necessaria que in actione superiori diximus.
Verum hoc attende quia in hiis rebus que usu consumuntur in toto ut uinum
oleum frumentum et minuuntur propter usum ut ut uestis si relinquitur u
sufructus non dicitur uere usufructus. quia uerum in uino est usufructus est salua rerum substantia hoc
autem esse non possit esse salua id senatus fecit prout potuit ut per
cautionis remedium introduceret quasi usufructus. non est potuit naturalis ratio
nec senatus inmutare. ut ff. de usuf. ear. r. que usu con. l. i. q.
ii. q. O. uid dicis de pecunia potest quasi usufructus relinqui. dixero sic sed
ostendo in uerbum est quia pecunia non potest usu consumi sicut res predicte.
licet est expensa ad ituram tamen durat eius. unde ut quis uere usuf
possit in pecunia constituit. sed tamen non est ita est constituitur quasi usufructus in pec
cunia sicut et in aliis rebus que usu consumuntur. ut ff. e. l. senatus. si
pecunie propter difficile est separare dicitur pecunia consumi. ut ff. de solut.
si aliena. Et. no. quod senatus fecit quod potuit. scilicet per remedium cau
tionis inducit quasi usufructus. sic et alibi fecit pro herede bonorum quia fecit
bonorum p. est non potuit. facere tamen heredem. ut inst. de bo. p. in principio
q. sed ostendo quod senatus fecit impleri quasi usufructus nichil est. etiam
quia autem quod corpora ipsa tradantur nullum ius habet legatarius in corporibus
illis. propter non tradita sit legatario. legatarius fit est dominus ut ff. e. si
uinum. si igitur est dominus contra in corporibus illis non potest habere non usufructus. non quia
usufructus quasi sunt etiam res appropriata nemini seruiat ut ff. si usufructus.
pe. l. uti frui. et ff. de seruit. ur. p. l. inter eos. sed pro torum

fecit impleri non est quasi usufructus sunt est. hoc est quia induxit senatus fecit
ad modum legatarius. quia legatarius alio in commodo rerum illarum
habere non possit. nam si relinquitur usufructus uel legatarius non habet seruitutem
seruitus est seruitutis esse non potest. sed habebit commodum eundem agendi.
ut ff. de usuf. leg. l. i. q. O. uale quia agit legatarius contra herede
si fuit quasi usufructus. pro dicta rerum ab intestato relictus. et similiter pro
si sit quia agatur contra te. dixero sic in uino usufructus. actione ex testamento. et ex
stipulatu sic in uino usufructus. sed in hoc dissimile. quod in uero usufructus consti
tuto ab eo confessoria ut ff. si usufructus pe. l. i. hic autem habet domi
nium rerum. et similiter dominus corporum illorum. ut ff. e. si uinum. sed il
lud etiam est quod nomen possit usufructus relinqui. ut ff. e. l. pen. q. O. sed
quare a legatarius habeat utiles actiones contra debitores. contra debitores he
reditarios. uidetur quod sic ad instar creditoris cui obligata sit
nomina ut C. que res pi. ob. p. nomen et sic legatarius ut
ff. de penu. p. 2. et. C. de legat. l. ex le. et si ceptio nominis ut.
C. de her. et act. uen. l. pen. et. l. ult. maxime est usufructus. in mul
tis casibus propter dominium sit. ut ff. de usuf. l. iii. sed placet doctori
bus nostris ut legatarius habeat actionem ex testamento contra herede ut heres exi
gat pecuniam et exactam illi fructuario in qua appetitum transi
bit prestita cautione ut ff. e. si uinum multotiens. est aliquando non o
bent ipsi actiones contra debitores tuos sed habent contra te ut tu agas
contra illos debitores eis solutas ut ff. loc. et c. l. mari. messe
et ff. ad l. ro. de iat. l. ii. et ff. i. de. l. si fuluius quia magna
tamen. q. Item quare a in usufructus habeat aliquid. l. an quod cauent. et sic
quare a in his rebus cautio sit de substantia. quia nullum ius habet et sic
dixero de substantia esse. et dixero plus quia absurdum non possit cautio ista remitte
re unum putant doctores nostri et idem sed quod diximus in quo est sibi in ac
tione superiori. Illud autem no. quod in hiis rebus que usu consumun
tur. Item est relinquitur usufructus sicut quasi usufructus. Item in pecunia. Item in
silua. Item in bobus ut ff. si senatus. ult. et l. quam. et ff. de
usu et ha. plenum. sed si pecoris et. l. fundi. et. l. diuinus.
Eandem potius appareat est et ideo faciens hoc sicut in superiori potest quod
dixit quod dixisti quia male utitur in his est rebus propter abusum non possit
stipulo committi. In duobus est tamen casibus amittitur usufructus. morte
tis et capitis diminutione. ut ff. e. in stipulatione ut ff. usuf.
quemadmodum ca. l. si usufructus. nomine. ult. et quod dicitur ibi de pecunia in
telligas de aliis rebus que usu consumuntur. usu est uero multis aliis
modis amittitur ut ff. quibus modis usufructus amittitur per totum. ut C.
de usuf. commutatione. sed hoc intelligas quando usufructus rerum illarum re
lictus est alicui priuato. certum si ciuitati tunc usque ad c. annos
et sic in illis modis accedere ciuitati et si ciuitas patiatur quasi
capitis di. patiatur. quia forte destructa est sicut cartago. ut ff.
de usuf. a. usuf. et ff. de usuf. l. si usufructus. Contra hac actio
concipiatur actor sic libellum. Libellus. ago ego. R. contra M. cum
relictus et constituit quasi usufructus. xx. unciarum auri. et. xx. cophinorum
frumenti. et. xx. sal. max. uini. et tot uasorum olei et satisdationis
sed non de tot uncie restituendis. et uino et oleo et frumento. et non
usufructus sit finitus quia passus est capitis di. peto tot uncie
uini et olei et frumenti in solutionem propono actionem ex stipulatu
et etiam melius etiam condictiones ex stipulatione est etiam sit quasi in stipula
tione deueniat. Et sic recte concipiatur libellus. dic lex. ff. e. si
uinum. et ff. si certum pe. l. si igitur etiam satisdat pro uestibus et bobus uel
talibus. dicam sic. unde est finitus sit quasi usufructus. et propter illum usum res
ille tanto deteriores facte sunt. in illa extimatione peto puta. x.
propono etiam condictionem ex stipulatione. sic recte petam. dic. l. et
ff. e. si uinum. Sed non ut quasi actio ista sit bene proposita. etiam est quod
appetitus rerum istarum transit in legatarium. ut ff. e. si uinum
quam contra teneri stipulo quia rem illam appetitum legatarius non restituat
et sic condicere. l. in. ff. de v. o. neo. dixero. non est uerum quia male
opponis. licet est res fiat legatarii tamen teneri stipulo ut tamen
non restituat et illud quod inde extabit ut notauimus supra in actione
superiori.

De actione ex stipulatu que intenditur ab herede legatarii, vel legato prestando.

E octaua actio ex stipulatu que intenditur ab herede legatario pro legato prestando, quia heres satisdat dando fideiussores cuius condicionis sit et quemcumque facultatum, ut ff. ut leg. seu fidei. conseruandorum causa. l. i. § i. ut damni. Que actio ad hoc uti lo cum habet tot sunt necessaria. Inprimis quod legatum sit relictum in testamento uel in codicillis, in quibus legata relinqui possunt, ut Inst. de codicillis. § ult. quod probatur ff. ut leg. no. ca. l. i. in prin. Secundum quod heres fuit talis qui potuisset facere testamentum uel codicillum, ut ar. ff. de at. et ut. ac. l. cum hic status firmantur. Tertium quod heres talis, qui sit cui potuisset legatum committi relinqui, id est quod capere possit ex testamento, ut ar. ff. ij. de l. quicumque. et ff. de his que pro non scriptis ha. l. iij. et l. pen. et omnia illa requiruntur que dixi supra de actione ex testamento. Quartum quod hereditas sit adita uel bonorum possessio agnita, sicut est cum hereditate repudiata uel omissa ab heredibus absentes non satisdat, licet dubium sit an sit hereditas adita, uel non satisdat, ut ff. ut in pos. leg. l. i. § ult. et l. ij. Quintum quod offeret de fideicommissis et presentem septimale gatarii scripto herede offert hodie agam, ut C. ut in pos. leg. non ca. l. pen. § si. Sextum quod legatarius uiuet secundum supremi cum non pa test sibi petatur ab herede, ut ff. ut in pos. leg. l. si is a quo. Septimum quod heres satisdare, id est fideiussore legatario pignori ad dare non cogitur ... ut ff. de pro. stip. l. pretorie stipulationes et ff. de coll. l. i. § si simul dare pignora liceat, non cogatur heres, stulte esset legatarius si non reciperet; est melius esset pignori incumbere quam in persona agere, ut ff. de supra l. i. et quod audiatur ille qui debet satisdare simul dare pignora, dicitur l. ff. de coll. bon. l. i. § ubi autem satisdatum, et se prestaturum legatarii legatario siue die uel condicione adueniente legatum est condicionale uel in die, uel ubi ad certum diem quando legatum est purum, pro omnibus est legatis locum habet satisdatio, et pro condicionalibus et pro relictis in die et pro pure relictis que non nullas moras habent excepto iudicii, ut ff. e. ut leg. no. ca. l. in stipulatione. l. ff. et l. et. l. ff. Octauum quod condicio extiterit uel dies aduenerit, et legatum non sit prestitum quod legatarius uiuat, in condicionalibus legatis nam legata condicionalia non transmittuntur ad heredes, ut ff. de reg. iur. quando legata pure relicta uel in die certum transmittuntur, ut ff. quando dies leg. ce. l. ff. die et C. de caduc. toll. § si. Et ita demum autem ista satisdatio ab herede prestatur si legatum aliquid relinquitur quod prestari non possit, ar. non puta si debitori liberatio sit legata, non est satisdandum, cum iam habeat penes se legatum, si ei conueniatur exceptione doli uti potest, ut ff. de lib. leg. l. i. § si debitori. Nonum quod heres in satisdatione promittat legatario dolum malum suum abfuturum, scilicet quod nichil faciat dolo in condicione rei ut quia uendet seruum uel uenatum uel fundo legato imponet seruitutem uel talia faceret uel dolo faceret ne existeret condicio, ut ff. ut leg. no. ca. l. i. § ff. et l. iij. in fin. et ff. de dolo. l. eleganter. § i. sed heres tamen quibus causa non satisdat, si respondeat uoluntati defuncti statim iuri, puta si testator prius instituat heredem uel fiscus, ut ff. ut leg. no. ca. l. si quis. et l. i. § si ad fiscum. Et si instituat heres patrem uel dominum et filio uel seruo sub condicione legatum relinquitur, et ante condicionem manumittat seruus uel emancipatur filius, si petet legatum, si cauet pater uel domino sub ypotheca rerum suarum, ut ff. ut leg. no. ca. l. filio. Vnde in hac actione actor hiis uti potest uerbis. Po. Lc. Ego dico quod Titius mille gauit x. uel tale domum in testamento suo tali condicione. Et nomine illius legati condicionalis tu heres satisdedisti michi. Et condicio legati illius exstat, uel dies aduenit, ergo reus hiis uerbis utatur. Po. Rei.

Ego dico quod Titius ab intestato decessit, siue testato decessit, siue testato et codicillis. Et esto quod faceret testamentum uel codicillos, dicatur ego dico quod fecit testamentum, sed non legitime, ut ex ipso testamento apparet. Et esto quod legatum fuit relictum, ego tamen non satisdare recusaui. Et esto quod satisdedisse, non dies non condicio legati extitit, et premaiori parte faciens illas positiones pro actore et reo quas notaui supra de actione ex testamento. In hac autem actione concipiet actor sic libellum. Libell. Ago ego R. contra C. heredem Titii quod michi stipulanti promisit soluere x. uel domum talem legatam in testamento uel in codicillis prefidei commisso a bi ipso Titio non soluat, ut in magno ipsum propono cum condicione ex stipulatu et hoc quando legatum fuit pure. Si autem condicionale uel in die adiicias hoc uel tale legatum in sub condicione, si nauis ex Asia uenerit, uel in die, puta Kalendis Ianuarii, et hic quando dies est. Si autem incertus, puta cum filia nupserit, tunc consultius adiicias: unde est dies aduenit, scilicet Kalendis Ianuarii, uel quod filia nupsit, uel ille fuit, consultius peto predictum meum legatum solui a beo propono cum condicione, et cetera. Et sic recte concipiatur libellus dicit ff. ut leg. no. ca. l. cum legatorum. et l. non tamen. et l. si cate ait. et l. in stipulatione. et l. si. et ff. quando dies leg. uel fidei. ce. l. si pridie. et l. sic dies. i. et ff. ut leg. no. ca. l. i. quod in morem ... stabimus. Preterea quos adicere in libello et petere fructus seu possessiones quando res immobilis fuit legata, uel usuras quando pecunia legata fuit, que frequentant in consuetudine regionis si heres fuit in mora, sicut est uenit in actione ex stipulatu, ut C. de usur. et fruc. leg. et fidei. co. l. i. ij. et iij. et ff. ut leg. uel fidei. co. no. ca. l. i. § bellissime. Q. Sed queritur nam non utiliter quod hec ex stipulatu sit utilis, cum est idem operetur actio ex testamento, et que ad legatum et que ad fructus fructus, ut in illa actione notaui. Quare quia ista fuit inuenta, ideo non est superua cua, sed non utilis, quia in hac actione uenient fideiussores, quod actione ex testamento non, ut ff. ut leg. no. ca. l. i. § tali. Item est nam plures actiones habere, ut ff. de lib. leg. l. ij. Et pro legato pure relicto non utilis quod hec actio sit multum utilis consultum reputo legatario, quia hac actione intentat et possit ex testamento actionem intendere, et legatum consequi quamuis heres euitat, et de duobus iudiciis quare non faciunt unum est in infinitum multum litis subpetibus non uexari, ut ff. de min. l. minoribus xxv. annis. Ideo immo multum operatur hec actio quod legatarii magis est securus si sit cautum ab herede et hoc habet fideiussores sicut supra dixi in proxima questione. Q. Item queritur quare actio fuit inuenta. Ideo quia ideo redditur, ff. ut leg. no. ca. l. i. § i. quia tantum ut sic ... ipso bonorum sic, legatarii non careant bonis defuncti. Vnde pretor hanc stipulationem inuenit.

De actione ex stipulatu que intenditur ab arrogatore suo patri de restituendis bonis filii arrogati.

E nona stipulationis actio ex stipulatu que intenditur ab arrogatore suo patri quod restituerit ea que ex bonis filii arrogati sui consecuti fuit, uel ad quos bona illa peruentura essent si arrogatus permisisset in suo statu, et quod de eis quarta de bonis suis sicut emancipatus sine causa eum exheredauit, ut ff. e. l. sed et l. sequentibus. et l. si arrogator. § i. Inst. e. § sed si decedens. et ff. de inoffi. t. l. pap. § si quis impubes. et ff. de coll. bon. l. i. § si impubes. et id dicta sciant. Que actio ad hoc ut competat tot sunt necessaria. Inprimis quod alius sit sui iuris, ut ff. de adopt. l. i. in fi. Secundum quod interrogatur ille qui adoptat an uelit eum quem illum in suum filium facere, et interrogetur ille qui debet arrogari an hoc uelit sic sit in iure fieri. Tertium quod fiat ista arrogatio coram presentia principis, et hoc est quod dicitur l. quod fiat auctoritate principis, id est presentia, alioquin et adoptio que sit per magistratum fieret auctoritate principis, ut ar. C. de uetiuum enu. l. ij. ubi in toto omnia mea et cetera hoc omnia leguntur ff. de adopt. l. ij. et si de auctoritate quod de presentia intelligatur licet ff. de auct. tu. l. iij. uel ex rescripto, ut C. de adopt. l. arrogationes. Quartum quod sit minor xxv. annis, et quod intueatur auctoritas curatoris, ut ff. de adop. quod ne arrogatoris. Quintum ut sic pupillus quod prius rogatur caueat de danda quarta parte bonorum suorum et de restituendis bonis que ad eum peruenerint de bonis filii arrogati illi quibus sunt restituenda, ut ff. de adopt. nec ei in fi. et l. non aliter. et l. sequentibus. et l. si arrogator. § licet arrogati prestet et debeat per principem tantum tamen iudices beneuentani usurpantes ea que principis sunt, et quod dat pignora creditori uti domini mittitur eum imperator ex suo decreto quod non prestet, ut ff. ad munic. l. ea. et l. magistratibus. et C. de iur. do. impe. l. ult. et ff. de act. pig. eleganter. In principio coram se fieri uti filius arrogationes. Q. Sed illud queritur an si quis arrogatur coram principe aliquis qui est sui iuris qui sit maior annis, debet caueri de ista quarta danda ab arrogatore. Ideo non est de omnia est uniti locum de ipsu

bere. ut Inst. de adopt. §. et inpubes et ff. de inof. t. l. pap. si quis inpubes et ff. de adopt. l. si arrogator. arrogat e quit pri arrogatori quod adusus. ut Inst. de acquisitione per arrogationem. Quod et qui de inpube arrogato inponitur h[oc] stipulo de bonis illi restituendis in ne mortuo filio arrogato minori succedent. Quod et qui de q. dicat quod pro hac stipulatione prouidet suo substituto et libertatibus et legatariis. ut ff. e. his ub. Pro non sine causa h[oc] conuet. sic stipulo non eet in tempora forte filio arrogato decedente in pupillari etate et durante arrogatione ut Inst. de acquisitione per arrogationem. Item si stipulo illa non inponeret ia legatarii succedent, patri arrogatoris et suus substitut cui relicta e fidei commissaria libertas et destituet auxilio quod testamentum illud quod fuit inpubis arrogatori substituto quod substituto de testamentum pupillare. ut Inst. de pupillari subst. quod tum t propter capitis diminutionem minima filii arrogati quod transit in potestate patris arrogatoris ut Inst. quibus modis te. infir. alio quod non tamen et ff. de adopt. l. ij. quam et sic quam cum ex testo rupto michil possit peti simoiet arrogat durante arrogatione quod simonat sui iuris non nec quod medio tempore ruptum fuit testamentum quod omnia consolidantur. ut ff. Inst. quibus mo. t. infir. non tamen io fuit inductum ut stipulo inponatur ut beneficio stipulois predictis omnibus sit prouisum. Quod si adhuc ut quod h[oc] stipulo non sit necessaria. nam et si non inponitur nichilominus ag. utili ex stipulatu. ut ff. e. his ub. Pro io inponitur ut actio quod teret et licet quod e utit y suum publicum. i. p tabellione quod dicitur suus quod omnibus h ut non quod sit suus quod non h ee tabellio. ut c. l. x. de tabulariis. l. generali tum si non inponitur util dat a lege. et eit ia non isto dativa et non nativa ut c. de transact. c. mortuo i si et ff. de pact. l. iuris gentium. Imultis e casibus h[oc] contingit ut si stipulo fuit omissa quod agitur utili ex stipulatu. ut c. de rei ux. act. l. unica. cum pri ff. de arpno i sec. Item apli i. et l. si finita elegantur ff. sic ptq p. l. fal. l. ii quis et mant. ut nulli iudic. coll. viii. supra aut inbem ff. administr. q. e. c. de h. et c. stip. optima ff. fidei. tu. l. cum o stuchum fidei i sotes insi et si recte consider q. in ponit stipulo ipso suis t officiat util quod et non directa ut ff. re. pu. sal. fo. l. ij. et l. non quis. c. de edificiis. pua l. de opis insi et mant. l. de executoribus et q. que et reg. coll. viii. et e posita c. de litis. q. aut libellum et i aut de litis ad exhibenda coll. q. viii. et e posita in c. de epis. et c. aut gnatr. sic et h[oc] uerp sui in ponat stipulo dabitur util quod eit datiua et non natiua ut dixi si licet alius legatariis. ut h[oc] stipulo utit quantum tamen ad suum substitutum et ad ceteros libertate donatos. ut mutit quod tamen ad suum e suus non prit age non icetis casibus ut ff. de iudic. l. iux. Si g e mutit ergo quod tum ad suum substitutum non e inponenda ut ff. de peculi. l. non ageret. ult et ff. leg. no. ca. l. h[oc] stipulo huic qoi. dns ot. re quod tum ad suum substitutum non committit ut agat ex stipulatu quod non potuit e quod h[oc] exui stipulatu ois iudias i plorabit offm quod sint generit utriusque condicio libertatis et petitio bonorum sinabz ordo ut post statum iudicis petat libertate quod non pro s competere e primum testamentum sit ruptum per capitis diminutionem, arrogati deinde ex stipulatu agens res expectet. ut ar. ff. ut leg. no. ca. l. i. si quid ita et et sic h[oc] ot. stipulo non committit quod tum ad h ut ex stipulatu agat. h ex in stipulois pretor offo suo arrogatore arta sit ut substitutum suum manumittat et quod hereditate restituat et ceteris libertates prestat. dns preceptor meus. h. dic quod in eundi causam et dies libertatis stipulatiois generat. i. si inpubes in pubertate decedat et cedit o dies pubertatis et sic stipulationis dies utitur cede uidet. ut ff. ij. de leg. si quis suo sua substituit, itaque manumissus pretoris offo suo ex stipulatu agere pro hereditate. ideo dico et si ceteris suu legatum sit quod siuuda libertas his relicta e. preceptor mi consentit. Quod aut sit necessaria in arrogatione notat dns meus. in summa de adopt. act. In hac actione actor his utetur positionibus. Po. Et ego dico quod fui pr. fa. Item tu interrogasti me a ego eram filius tuus et ego consensi. Item arrogasti me coram principe et ei scepto. Item curatoris mi auctoritatis i tuen. Item minor fui xiiij. a. Item te has po

faciat. Po. Resp. Ego dico quod tu fuisti in potestate et tunc dum uelle te arrogare quod tu quod tu dixisti. Item arrogatio fecit fuit coram magistratu. Item curator tuus fuit absens. In hac act. concipiatur actor sic li. libell. Ago ego. R. quod. cum. quod e arrogauius et satisdasti in de restituendis omnibus bonis meis et ne arrogatio sit dissoluta quod me emancipasti io illa bona peto mihi reddi propono act. ex stipulatu bona aut illa talia sit et c. et sic concipiat libellus. quando aliquis maior quatuordecim a. arrogat. Si a pupillus arrogat concipiatur sic libellum. Ago ego. R. quod. cum. quod e me arrogauit promisit tali suo publico omnia mea bona restituet illi ad quem peruentura erant si arrogatio facta non esset. vnde non quod dissoluta e arrogatio quod me emancipauit ad omnia illa bona mea peto mihi reddi, propono utilem act. ex stipulatu. et quod me emancipauit et sine causa peto quartam partem omnium bonorum suorum mihi prestari a beo de bitam ad ex constitutione diui pii quam adquirata petenda propono condict. ex l. t. constitutione diui pii. quod sic recte concipiat libellus probat uim superiora ff. si quid in fraud. pat. l. constitutione. diui pii. et ff. de coll. bon. l. i. §. si inpubes arrogato et ff. de inoffo. t. l. pap. si quis inpubis. Si autem mortuus sit pater arrogator et filium arrogatum ex heredauit sine causa t p tut. eodem mihi concipiet libellum petet omnia bona sua et quartam omnium bonorum patris arrogatoris. ut Inst. e. §. si decedens et dicet sic libell. Ago ego. R. quod. te heredem. cum. patris mei arrogatoris ut restituat mihi omnia bona mea quod adipisci de arrogatore quenerit uidelicet talia e arrogatio morte ipsi arrogatoris sit dissoluta propono utile act. ex stipulatu et preterea peto quartam omnium bonorum ipsi mihi debitam ex constitutione diui pii. e me preteriuit t sine causa ex heredauit propono condict. ex constitutione diui pii sic supra ptr pbatu e. Si autem heres arrogati mortuo arrogato inpube uoluit agere concipiat sic libellum. t quod arrogatorem siuuit. t quod here ulli. libell. Ago ego. R. quod here titi cui ab intestato successi quod. cum. ut restituat mihi t reddat omnia bona quod fuerunt quondam ticii. quod titium ipse. cum. arrogauit cauendo suo publico ut bona restituat his ad quos peruentura esset bona si arrogatio facta non fuisset. vnde quod illa bona tamen quod proximiori in parentis io illa bona peto. bona s. talia propono utile act. ex stipulatu preterea peto et quartam partem omnium bonorum ipsi cum. mihi prestari debitam ipsi titio arrogato. et in suo heredi ex constitutione diui pii. ad quem quartam propono condict. ex constitutione diui pii. quod sic recte concipiat libellus. dnt unti pdoi et ff. e. t. de adopt. si arrogatio. io at dixi in libello quod me exheredauit et emancipauit sine causa quod si causa cognita fuisset facta emancipatio t exheredatio e causa legitima licet bona arrogati teneat. arrogator tamen restitutione arrogat quartam perdit. ut Inst. e. §. si decedens ff. si quid in fraud. pat. l. ult. Si autem legatarius uult agere cui relictum fuit legatum in testo pupillari. i. in substitutione pupillari quod substitutio dicitur testamentum pupilli ut Inst. de pupill. subst. in pri. et ff. de inof. t. l. quod. uetatur §. si non inpubis concipiet libellum ut statim dicam eodem mihi de substituto ipsi pupillo et de libertatibus relictis i testo pupilli. si e libertas seu legatum fuisset relictum i testo patris arrogati ita omnia debent non perire capitis diminutione arrogati immo peterent durante arrogatione a patre arrogatore nomine pupilli ut Inst. de acquisitione per arrog. propterea ergo quod substituto pupillaris et legata a substituto relicta et libertate prestat. Pro remedium aut satisdationis fuit inuentum ut ff. e. t. l. bis ub. unde sic concipiet libellum. libell. Ago ego. R. quod. cum. quod e arrogasset titium pupillum cui fui pupillaris substitutus. et promisisset suo publico s. meuio quod restituet omnia bona illi ad quos peruentura erant si arrogatio facta non fuisset, et titi ille mortuus fuit. i. pubertate, et sic bona ad me substitutum deuenerunt peto illa bona mihi restitui propono utile act. ex stipulatu. simul specificante bona specifice. aliquin non cogam eum quod h[oc] actio ex stipulatu uniuersalis. sic petitio hereditatis quod non ee ab soluti. Quod An possit pete quartam heres arrogati uiuente arrogatore quod probabilit quod sic. h[oc] licet pay. s. notatum quod sic sum quod uidebatur aliquis

tam uident non recedendum a bona opinione ueterum. sic fecit arrius q.
a ueteri opinione recessit ut ff. ad l. fal. l. si de usufructu. et hac
ratione ista quarta debetur filio arrogato. post diui pii inductione
ex causis puta si arrogator emancipat arrogatum sine causa ut Inst.
e. t. § si si decedens. ff. si quid in fraudem patroni. l. ult. et quo. po. de
cedat arrogatus. quia arrogator cauidare quarta arrogato non quia non inuitus
heres. nam quia non fuit promissa. non tamen quod bona restitueret que fuerunt ille
arrogati. preterea arrogat illud quod non competit. non potuit ad heredes trans
mitti. ut C. de iure delib. an. l. quam sororis. licet sit ar. contra
ff. de acq. l. pater. ant. et per hac sententia facit l. ff. e. si arrogatum.
ff. l. i. ia. l. ait. quod quarta ait heredi arrogatoris quam arrogator post
decedit. et est quedam similis donatione causa mortis non si prius decedit ille
cui donat. donatio reuocatur. ut Inst. de donat. et ff. de donat.
causa mor. l. si mortis causa. Quid Sed quero quod tempus inspiciatur. utrum
tempus facte arrogationis. an tempus mortis arrogatoris ut sic quantum illorum
debeat uti illorum bonorum que fuerunt tempore facte arrogationis. an tempore mo
rtis ut sic habeat ius bonorum que sitorum. peat et si sit diminuta.
pro tempore facte arrogationis. ut ff. si quid in frau. pa. l. ult. adeo ut
si aliquid alienauit. arrogator in fraudem filii arrogati qui pro
calumpniana uel fauiana actione reuocandum est. ut in predicta l. in
calluisiana et sic competit arrogato caluisiana utilis. Illud autem no. quod arro
gator potest isti pupillo arrogato substituere usque ad pubertatem. et
sic pupillarem quod ult. non quia non iudicio de tamen. si principis
prudentia adeptum puerum et qui est alienum deducat ut ff. e.
si arrogator ult. et ff. de inoffi. t. l. quod uetinu. si quis impubes
pro substitutione pupillarem. in his que ad arrogatum pu
pillarem occasione patris arrogatoris obuenerit. ut ff. de uul
gari subst. l. et si pleres. in arrogatione. Quid Sed si quid institu
tus ab arrogatore habebit duas quartas. si forte rogatus sit re
stituere. et hereditas sit diminuta per legata et fidei commissa. prima ut que
dam quod sic. ut ar. ff. ad l. fal. l. pro filia ult. nam unam quartam
habet uir trebellianico seu beneficio falcidie. aliam habet qui est
alienum ex constitutione diui pii. ut ff. de iof. t. pup. Si quis
impubes. licet alii dicunt in filio legitimo quod nam quidem illi sufficit
hec una quarta ut C. de inoffi. t. est quarta. ubi tamen. ut. ciuiunt
ar. rogati habeat unicam quartam. scilicet uel falcidie uel trebell. quam
est institutus. quarta est de bonis ex constitutione diui pii. hec non pt.
quod illa habet in duobus casibus ut deme. quam emancipat. sine causa.
ut Inst. e. t. Si quis autem decedens autem inuito causam qui institu
it in re uendicare de loco si quod habet aliquid de peculiis casibus sub
bona accepit quartas. Oppo. Item no. ut quod in omnibus predictis
casibus sit bene accept libellus. nam ita quod agitur ex stipulatione accepta
ipsi officialis. et sic non uident quod possit agere quod alii paciscii uel
stipulari neo pro non sua interest. ut ff. de V. o. stipulo ista alia
et Inst. de inutilibus stip. alt. pro. hi unde generalit in omnibus est
pro publicum officium et in idem per publica proinde stipulatione est
ex stipulo tenetur ut in ead actione nominum. oppo Item adhuc
opponitur. nam ut quod stipulo imposita ab officiali s. proprio pii
quod istis acquiritur. nam excepta causa potestatis michil per liberam pressum quod
cum in non sit subiecta michil per acquir ut C. pe. per no.
ac. et l. fel. illud quod opponis regulariter uerum est in omnibus tamen fal
lit. et hoc ratione publici officii et ideo de hiis possit possim
sibi alius actiones utiles acquirunt. sic et at ff. de gest. pec. l.
cum geopheta. ut. De ex. act. ex stiplat quod datur fidei commissario quod cui res
Item rogatus erat restituere quod ad pt mortem de hereditate extra
E damna actione ex stipulatu uidam que competit quibus rogatus habet
restituere ut sine libris decessit restitutum quod de hereditate super
quod eius cause ille cui restitutum debet fi ut obueniet ei quarta parte
ut in auth. de rest. coll. viii. si quis est. et est posita in C. ad t.
treb. Quidam inutile quod hoc honeste est. potuit tres partes
consumere dum non in fraudem illi consumat cui restitutio facien
dum est quarta parte conseruare resuare. unum sine consumitur totum quod
super tamen restituere sola quarta institutionis resuatio
institutio. sic hoc omnia leguntur. in predicta autem nobis se sic. no.

de cepta restitutione. de una deinde de alia ubi genus. si aliquis insti
tuat quem rogeret. restitutione locum habet trebell. de illa restitutione q.
loquitur. ff. ad trebell. l. i. pro totum. ff. quod est eo. si filius de tra loquitur
In auth. de rest. et ea que parit an. xi. mense. coll. iiii. In supra. et
sa columpna quod aliquis rogat restituere post mortem suam. et me
dio tempore accepit uxorem dotat. constituit propter nuptias. cui mag.
consulat. uter uxori an illi cui restitutio facienda est. et de te uxori
et est posita ista auth. in C. cola. de t. l. ult. res que subiacet re
stitutioni. Uni add. ut actio ista locum habeat tot sunt necessaria. Inprimis
omnia illa forte que diximus s. lact. excepto. Est quod sine necessarium quod ille
qui rogat et restituere debeat cause se restituturum. Tunc quod exi
stat causa quod moriatur ille que teneretur restituere sine quod pater ex predictis
dicit Quid quod autem supponit ille primo moriatur ille cui resti
tutio debet si ne quod heres ille habebit aliquod auxilium contra illum que debe
bat restituere. Re. uidetur quod non nam istud habet loco hereditatis
adite ut ff. ad trebell. l. quod quadraginta ac hereditatem non aditam
non transmittitur ad heredes ut C. de iure. delib. l. quam sororo
re quo non isto in transmittit de libandi. quod ad heredes transmittitur. ut
C. de iure delib. l. cum antiquioribus et hoc notat dominus meus in sum
ma ad trebell. quod est habet loco adite hereditatis. probat quod ille cui
hereditas restituta est quod tamen ad eundem heres est licet de iuris subtili
te remanat. heres qui restituit. ut ff. de minor. ait. p. s. resti
tuto. Qu Sed uidetur quod in hac restitutione maxime stipulatione inter
posita quod detur actio heredi. licet primo moriatur ille cui restitutio
debebat fieri. nam si fidei commissarium compellat heredem ut addat et
licet primo decedit fidei commissarius quod heres eiusdem heredi fidei commis
sarii sucessores possunt uidetis ut compellat heres de hereditate restitutione
ut ff. ad trebell. l. apud iulianum. Item et l. postulante si in hac
de restitutione de quo tantum adiuit heres hereditatem. et stipulatione in
terposuit fidei commissarium et de inuigilauit. unde multi prudentes dicunt
auxilium heredi fidei commissarii. et dicit est competere actionem ex stipulatu
utilem. si quis uelles defendere prima opinionem hoc. ar. ff. si quis ceciti
si quis eum quem inuitat. nam ibi actio ex stipulatum datur heredi est non datur
actio iniuriarum in cuius locum fuit actio subrogata ita et hic tu autem dili
gens et studiosus elige audieris tamen in sola places. Sed ut. quod ul
tima opinio equitate continet. In hac act. actor sic has po po. dic.
Ego dico quod titius fecit testamentum. Item illo titio rogauit et premisit ut que
quod superesset de hereditate sua restitueret mihi post mortem ipsi pratis tuo.
Item pater tuus mihi promisit se restituturum. Item pater tuus mortuus est
et tu uero heres pro duobus. po. pr. Ego dico quod titius ab intestato
decessit. Item bona illi heres uenientes ab intestato. uel fiscus
Item esto quod sic dimisisset titius intestato tamen pater meus fuit pro nup. Item
extitit bonis diminutis causa uescendi. Item illam quartam diminuit
probare. pro dote propter nuptias filii constituit. actor sucumbere quod licitum est
de diminutione. per has causas ut in auth. de rest. coll. viii. de iuris ex sup.
quartam. In hac autem competes actor sic libellum libell. Ago ego R. contra
heredem sempronii ut det mihi quartam partem omnium bonorum que fuerunt quondam
titii. quia titius sempronium heredem instituit et rogauit illum ut mihi restitueret
quicquid de bonis suis post mortem sempronii extaret. quia et sempronius de quarta
mihi restituenda promisit. proponi actionem ex stipulatu. sic concipies libellum
quando sempronius bona diminuit usque ad quartam. Si autem bona non diminuisset
concipies libellum per tres partibus quia quarta potest restituere. ut in predicta
auth. et dicitur sic. A. et R. contra heredem sempronii ut det mihi et assignet
partes omnium bonorum que fuerunt quondam titii. quia titius sempronium heredem institu
it. et rogauit illum ut mihi restitueret quicquid de bonis suis post mortem
sempronii superet. quia sempronius de bonis ita restituendis et admittit quartam
mihi promisit. propono actionem ex stipulatu. quod sic bene concipiatur libellum bonis non
diminutis probat predicta auth. oppo. Sed opponitur. nam non ut quod sic
locus cautioni reponende. et si imponitur ut inuitet et quod iura uincere
ea agi non potest. et cum est quod uoluntas testatoris que legibus non repugnat
pro lege seruatur. ut in auth. de here. et fal. § i. et Inst. ad l. fal. et
In prin. adeo quod lex est et sic quod testator statuit ita esse. ita et quod in ipsa le
re scriptum contra uoluntatem testatoris nullum sit. ut in auth. de nupt. § collatio
iiii. dispensat. cum testator dicit restituat quod de ex hereditate

no q bulla dni ... ora ... dicit ad obseruant
uoluntat ... testatoris ... quisit ... uolunt ... z hoc
... facto capelle ... clerico ...

supe e. quarte statutum de quarta sola e aut testatoris n sit licitu recede. ut ff. iii. de l. n alr. et l. illa. aut illi pro istud q statuit d uoluntate testatoris legis latoris n statuit. uoluit e testator fidei comissariu aliqd hre uii qs possit ee incertum qd supe ee. et qr totu possit consumere hres q rogat e restitue. ideo in h dubio pcepit. l. lator eius iteponenda de qrta sic et at in dubio qrta petit acto ut ff. sips hr l. antiq. et at e sile contingit i l. falcidia q inducit de uoluntate testatoris. h sm uoluntatem psupta latoris, ut ff. ad l. fal. l. in pn. et inst. in pn. [illegible] Ite qr. iste q rogatus e restitue pmittit. na et si n pmittat uid e q isti cui res debebat restitui uira sucurit. na si alienat pt qr excu dotis ut donationis ppnuptias t alimentor t redeptioe captiuor qn ubi uii alias iste q deb3 restitue potit fidei comissarii alienatam uendicare et pete p ypothecam ut in aut. de rest. coll. viij. plt. et in aut. de rest. coll. iii. et ea q pariit in xi. mense ... licet illa iuris c auxilia competat fidei comissario inte e sua inpone stipulationem ut hat pleis rees ut ff. de lib. leg. l. iii. Et. no. q iur ueti talr rogat restitue q de hereditate supfuisset totu potrit alienare. du m n alienaret in fraud fidei comissarii ut ff. de pet. her h si lege comissoria. q at qs ff. ad treb. l. cii. licet hodie alienatio phibat in tpr. si si alienat obligat q alienat. licet nullu piudiciu faciat illi cui restitutio debebat si ut in pdcis aut. et C. coia de l. ult. ita et at ff. de pigno. l. gge. statu lib et ff. ad treb. l. mar coll. pop. et l. si hres institut. et ff. de fidei. co. libta. l. gnalr. qt et ff. de rei uin. l. n io min. et ff. de condict. furt. l. si suus et ff. q ad m s. a l. is cui ult. Inciub3 tn si alienat hes q e rogat restitue n reuocat fidei comissarii re ipam c3 ptiu puta si suus q deb3 restitui sit manumissus ab herede ut ff ad treb. l. qda sigs filiu. Immo dat electio ipi libto qr uelit hre. ut ff. de fidei co. lib. l. gnalr. qt [illegible] qr qd e q d3 in pdcis aut q pter3 alienatis dat fidei comissario rei uin. et ypotheca. quo pt h ee qr iste due actios pcedit re competit eid3 e rei. uin de dno ut ff. de rei uin de dno iuen rei ipe n osistat pign ut ff. de reg. iur. neq pign et ypotheca dat creditori q n e dns ut ff. de act. pig. l. e fortis. pig. et C. de act. pig. l. pign. Immo acquisito dnio creditore ypotheca tolli ut ff. de except. rei iud. l. ex sextante. latin larg. ... noli mirum. na et h conting in alus casib3. na et legatari ht rei uindicationem. et ypotheca p legata. ut C. com. de l. l. i. ff. ii. de e filii uarius uxor. et pter data in dote ht rei uin et ypotheca ut C. de rei. dot. l. unica. h e in inunctione rei ipe re n dundita ut ff. de act. empt. l. iul. offerri t datas qs pdca hnt istas actioes n p eisdem. h pdulsio na legatarius p re legata rei uin p alus reb3 restituendis ht ypotheca q tacite obliga e pgato. [illegible] in uxore q pter dotali fo. mio t e constante matrio ii gete ad inopia ht rei uin p alis reb3 marit hoy potheca q tacite obligatr p dote. ut C. de rei ux. act. l. unica. et C. q. gbz. C. pz. tn. q. sat. unditor ipe d3 hre re pignori. fidei comissarii forte pter alienata ht rei. uin p alis. l. alienatis dat ypotheca t ali q oppons locu ht i directa rei uin q n concit c ypotheca uicit at rei uin c tutie. sic et concit uicit rei uin c conditioe. ut ff. de doat. cu mor. q mortis. licet tn directa n concurrit ut ff. de usuf. q admir ea l. ult. infi [illegible] Illud at qr. uii ista rei uin. et de fidei comissario pter alienata. et h qd notat tn in gnali fidei comissario. q et in isto q debet restitue q eqd de hereditate supe e et subtil. ur h qd q rei uin hnt isti fidei comissarii. an restituta hereditate. q hat si re. ut ff. ad treb. restituta e rei uin n solat competere n dno. ut dixi c dniu n transferat traditioe inuemete pt q in casib3 ut. C. de pact. l. traditionib3. Ergo ipo iur transfert dniu sin traditioe. et sin restitutioe fca re. t ubo sic et in alus casib3 ipo iur sit restitutio actioes transferunt. Primu qn ille q gratuat e restitutioe cui lit. co. t post dolo. c3. contumat se absentat. ne hereditate restituat. Secds qn ille qd3 restitue decessit sin ullo successore. Tii qn p fidei comissarii honerie e ut fo restituat. hij c te casus continet ut. C. ad treb. l. iam. Quarte e inrebz alienatis ut dictu e. na et inalienatis n e necia restitutio. cu e hres restitutioe gtuat alienauit dniu transtulit. nich penes ipm remasit. et sic n ht qd restituat. et h ut. de l. coia. de l. ult. et at. q rogat. Quint casus e e rogat hres restitue duob3 uni pure alii sub coditioe et hres remittit tota hereditate illi cui pure debebat restitue pendente coditioe altius. ut ff. e. t. l. i. Sexta et qrta ideo dixi. i fo casu qn decessit sin successore. qr si hret successore hres restituet successori ut ff. ad treb. si et pupilli. sigs rogat. et h n notant dns ms isti. summe ad treb. Sextu casu aditio ing ipo iur transeunt actioes et sine restitutioe. puta si pr filiu ipotate instituat et rogat eu restitue. et si se n inmisceat inchilomi ipo iur subaudi transferunt actioes i fidei comissariu. ut ff. ad treb. l. ita tm. pr filiu [illegible] Illud at qr a iste q rogat e restitue decessit sin libis simgliat c in castitu neqd tenat restitue. Ego n filio e nato assilat in castituz ut. j. aut de sciis. e. h h psenti coll. viii. [illegible] Ite qr si rogat restitue nolit adire ad h ut restituat. qlr consulet fidei comissario. c restitutio facienda e. Ego sic pses. compellet adire offo iudicis. et restitue ut ff ad treb. l. ille aq. te pestiuu n admitto ut conplat pacte ex testo sic qda dixer. e n sit hres. licet ipi dixint q aliqn intentat e c illu q n e hres ut c illu q e confessus se ee hrede. ut ff. de int. act. l. de etate et h notat dns ms i fine summe. C. ad treb. o.

De. xi. actione ex stipulatu que competit contra illum qui promisit aliq iudicio sisti.

Undecima actio ex stipulatu, c iudicem q competit c illu q pmittit aliq iudicio sisti. de q actione locuit due rubrice. q sat. co. et ff. sigs cauit q stipulo e frequit i sponat cotidie loc ht. vn adh ut acto ista competit tot e necia. Inprimis q tu uocantes me ad iudicium aliud. Secd3 q iudicium tenat et roe agentis et roe iudicis. ut ff. neqs eu q ius uo. fu. in. ex l. i. isti l. ij. et l. iij. sigs ad pedaneu et ff. q sat dare cog. l. ij. Sigs ex his psonis. et at ff. de ex. eu. tu. l. spes. plt. et ult. et qr iudiciu n tenat notat dns ms i summa de iudic. Tertiu q si stipulo i tuenit iudicio c sisti t se. t de alio ut ff. sigs cauit. l. ij. sigs in iudicio ad eo cu ut sin sit p lloi rex immobiliu tn satdare. i. de fideiussore q stet iudicio ut ff. q sat. co. l. sciend. et sic sm illa. l. intellr at notissima offerunt. qr n e nouu q posteriores. l. tn hant ad piores ut intelligant sm diffinitioe3 antiqr legu ut ff. de leg. et constit. n e nouu licet qda dicant. q hodie iur autenticor q lib3 cogunt satdat iudicio sisti ut i pdca aut. q n cedo et sic intelligo q leg. inst. de sat dat. Sed hodie attnde tn diligent q q pmittit de se t de alio deb3 pmittere iudicio sisti et n deb3 pmitte facie si roe3 sic multi stulti pmittunt. Secu qr roe. qr pma stiplo finita sna finit. ut ar. ff. iudi. solui l. ij. ff. sigs cauit. l. ij. stiplo n finit. h oportz q satfaciet sune. ut ff. de v. si. l. ubu fidiuss. Fidiussor at dat q deb3 ee ydoneus certa q sit locuplex. f. h. q tantitate rei petite. i. q tm ht i bois qt tn petit ut ff. de v. si. qs nos hostes. locuplex et ff. q sat. co. l. ij. Sexti q sit habit aduenied ut ff. q sat cog. l. ij. ~~et sm q sit habit ad fidiussor~~. i. et l. fidiussor. Sextu q sit fid dign. ut ff. de v. o. l. sigs stiplat sit stichu aut pamphyliu. ult. Coiatu q n stetis i iudicio ut sic int ee comittat agentis. ut ff. q sat. co. l. ij. ult. Octauu q sit mutata coditio illi q debuit iudicio sisti cum habitu te conuenienti ut qr n contrayit ex alienu ut ff. sigs cauit. l. h et sigs. i. et l. sigs quida. et l. qo. aut. Nonu q intelt agentis t q i actoris stime eximo

legislator no statuit

ex uoluntate

coll. iiij.

medio

pretium

l. i rem.

trebl.

constitutu

qui

senatu. c.

Hoc. differentia int illu q pmittit iudicio sisti et illu qui promittit facere ...

Sedm

facere

ra d'fiuis ut ff. siqs caut. et si post. sz mihi una uariare uide
t. ut ff. siqs caut. l. gauit. nouo puilgio utit' n' ur' iead
ea sisti ut ff. d iudic. siqs pea apte d' q' siqs ut uocat est
miles t altius fori ee cepit ieo ca i reuocandi. forz n' hebit.
q' puet. adid fac ff. d iur. dict omi iudic e queda puella.
It alie. l. uidnt ea ide alio in loqui ut ff. iudi. sol. sire
sip iudicatu solui a reo data sat dat imagistratu sit ne
inuit' ini uocari. psit tam n' res uiri boni arbitratu defen
dat fidi'ssores tenent et sic pma ps. l. illi. uidet q' respici
at. l. illa ff. siqs caut. q aut secunda ps respicit. l. illa
ff. d iudic. siqs pea. Et ieodm t. iudicatu sol. h. i. l.
iu bon' n arbitrat' indefensam ee re. d q' ptor iudiciu acci
pe. n' coget q. l. gchc. fini. l. ult. t. sire. Sz ut omia ista
uira que uident ctra ccordat et soluit sic dns ms. q e puile
giu fori ccedit alicui ut ad sui postulat. et te n' pde. q m'
n' cueniat. et ipute e q' tale puilgiu impetratu. et inh'cau
lacr. l. ff. d iudic. et ff. d iurdict. omi iudi. scetin sisine o
sui postulatice puilgiu fori alicui ccedat. te hi locu. l.
siqs caut. q aut. et e re phac respoiice. q' in pbz q extorquet.
sepe negata e. et tanta e matio petitum. q' ccedenda et n' gce
denda ccedunt. ut. C. d pet. bonor. sub. i. l. i. t. x. sz c. e. C.
d fruc. et litis. ex. l. ult. umat soluit. si pp publica cau icdul
tu e puilgiu pde. at hi idz q imunite si fit e ex necessitate
q' psit puilgiu e at n' t alr. q' nono puilegio n' uide in
eadz ca sisti subaudi itm q' forte ad tpe pde e illd puilgi
u' sic ilegato. cu ca diu pde. qua diu e inlegatice. pea n' o.
ut ff. d arbitr. n' distinguem. fo siqs iomest t alr. qi impetr
puilgiu ut n' ceptis. sz sutis cais n' tuat. te pderit ut
i. l. illa. qat. siat impetrat puilgiu ut infutis n' ualeat.
te d pcdas tende tenet. ut in. l. illa. d iudic. indubio psu
mo. q' tm adfutr puilgiu psit. ut. C. dt. r. c. leges. lege
aut iudicatu sol. simlr intelligo plib; mois. pmo. sire q
erat i magistratu cstitut. p' sat. data iudicatu solui sit ma
gistratu. q' remasit i eo et tali magistratu. subaudi maiori. in
q' iuit i iudiciu uocari n' potuit. ut ff. d iudic. ps littor
tam sires n' defendat subaudi. pea. s. p' sinitu magistratu
fidiussores tenet. subaudi pea tale pea inuenit. ff. d duo
bz reis. l. ult. infi. na ibi leg q' sireo aq et igni intdcm e.
fidissor habo. s. reo dati subaudi an qua intdiceret reo
aq igni tenet pea intelligo. l. illa sire re impetrauit
puilgiu. ut i foro dbat cuenri. fidiussores n' utunt illo
puilegio. q' p alia uira fidiussoribz n' psit. licz reo cpetat
ut ff. d except. l. exceptices t alr. l. illa q aut intelligit
. y. d puilegio q' n' e sua. sz uris q' sic intelligo q' dignita
te acqsierit. exq dignitate puta magr' uisti. tuam hi h
aur' ut n' cueniat tpz sui magistrat. uim fid'ssio impetret
puilgiu ut n' cueniat. te loc. hnt. l. d iudic. l. at illa uir
boni loqr. qn capitat inimicitia i tcessit i t defensore et illu
q' d'fedebat. t alia iusta ca intuenit. pp q' n' cpellit d'fe
de ut ff. d peur. tiut. ult. et. l. n' cognuist alr siuis fim
ta sit sua. t en sacticie uir uriundo ptor n' cpellr suscipe
iudiciu. et sic reus n' uidet n' defensa. Vn in hac act. ac
tor his utat positioibz. po act. Ego di. q' te citari feci cora
tali iudice. It q' repeticoez institui. Et tu pmisisti iu
dicio sisti. It tu cstep sisti stare in iudicio. It hodie
cdicto tua mutata e altri fori. eo re dicat sic. po re. Ego
et si ppmisi iudicio sisti. iudiciu illu sinitu fuit. t tenuij
esu t en sact. l. sua t uira. t q' ali iudex dat fuit. t. R
mortuus. s edes subrogat. ut ff. iudicatu sol. l. ij. et
l. cu ap se pmiu. cstat e p pdcis. l. reu n' tm. It sista
re n' potuit q' fuit iusto impedimto impedit. d q' si cstat
hoc except. ne pena cmittat e effectu. sic in lra patet o
exempla ff. siqs caut. l. ij. qo It i ea cdictice sui q

fiu. qn pmisi iudicio sisti qo Sz illd qr. l. dic. ff. siqs
caut. sz et siqs illd q' sialiqs. io n' stetit q' acciat fuit crime
capitali. q' n' hi except. c uim leg ff. d iniusto. et ir. fco
. x. l. ij. ult. n' cauet. q' sialiqs sit accsat pea n' recipit re. i.
pea accsante n' pt. q' ei locu hi in priuatis causis. et omibz sub
fidissore fais. n' actio tpat in piculm cadat. ff. i. illa. l. n' c dic.
na mitr satu satue. l. illa intelligt. et ita simplicit sic sonat
sz n' e ita intelligenda. sialiqs e exibendu pp actioem motaq eu
intrim subaudi do n' d be. seprati actio illa. s. illo die q' oppor
accsatuz stare iudicio n' d bz d alio crimie eodz die accsari et h
e i causi ca fuat. pea n' accsat et cuenit e i ucauli ut ff. d
i ui uoc. qqz. i. et ita ibi scripsit dns ms. et sic lex siqs caut.
loqr qn die pentori n' stetit. q' potuit cparere at duz reg.
sz ca icrimali ca q' incauli ut simlr cuint do n' ca illa n' fini
e q' ab alio n' psit accsari t cueniri ab ho e uira illa q loq
uident d hac matia locaut. ubi accsat se accsatice t cuntus
actore recuenire possit. d alio at qn n' possit legibz cau
tu n' e. uin ur' ccessum exq n' e phibitu. ut ff. exquibz. ca.
. ma. l. n' n' ij. et ff. d pbat. alta parte et at. ff. ad munic.
l. magistratibz i his caibz locaut. C. q accsate n' p. l. negada
I incauli loqr at. et csequit. C. d suis intloci omi iudi sz
si recte csideras tot titul ff. siquis caut. ff. qui sat dare.
. co. loqr. in reo absente et satis dante iudicio sisti. sz d accsae
n' loqr. q actor tenat sat dare iudicio sisti. licz in crimibz iueni
am q' accsator tenir cauere iudicio sisti. i. se pseueraturu usq
ad snia; ut ff. d accsat. sicut i. hodie tam. uir auctenticoz e
tur et actor cauere iudicio sisti. e an q' d' libellm reo. ut dicat
at gnalr. C. d epis. et. C. q e in corpe at. d litig coll. viij. qo
Sz qr quare uir ueti. et uir dig. actor n' cauebat iudicio si
sti. Sio illa erat ro q' actore absente n' cterahebat h emodi
u. pt q' i ca liberali. ut. C. d libali ca. l. suis q instituite et
d libali ca. l. diui fris et pt q' incaus q ad delatoribz defere
bant. ut ff. d iur. fisci. l. exquibz ca. s cenat. et. l. senat. et
diuus. hodie at cuic h modi cau sui actor absit sui re ut.
. C. d iudic. ppand. et io si caueret iudicio sisti n' e mir. I nra
actice ccipiat actor sic libellm. libell Ago ego. R. c. et. q
e pmisisti m' iudicio sisti tali die. vn q' n' ipo die n' stetit
et i te e ma. i. x. io illa. x. peto pono ca cdict. exstiplatice.
q' sic recte ccipiat. libellus dic. l. ff. siqs caut. l. qat sult.
qo Sz n' uir libellus bn cept. q' re factu pmisit. s. iudic si
sti. vn adsitn mag dbuit et n' admit ee ca sim sit i obligte.
et id d bz peti q' in obligoe e. ut. ff. d. v. o. suu ult. et inst.
d act. sz. i. indistinctice actiois. I d. ut et d. v. o. n'. at. ult. sz
licz sim sit in obligte tam int ee p peti ut ff. d re. iudi. si
qs ab alio. I mmo ur' q' sit in electice actoris. utr petat pa
se sim a int ee. ut ff. d opis. no. nu. l. stiplo. d opis. sui
aut et d h cre ut notaui. ff. d act. cmodati sz psz ffi. i. l. ult.
q' n' hnt locu lex e illa dre iudi. siqs ab alio. n' loqr impeti
ticoe. sz i sna multotiens e aliud petim et aliud csequim. ut
ff. d. v. o. l. i execuutice. et ff. d dolo. arbitrio. It forte. l. e
illa. d opis. no. nu. spat e. sz pio I mmo bn possu petere
i t ee q' tu factu e obligte. id e ur' in obligoe uenire. s. it
ee ut ff. d iudic. l. sim qs. licz aliud sit qn dare e i obli
gte ut i actice cmodati notaui ita ccapies libellm. qn q sp
misit pso pncipale q' stabit iudicio. Siat pmisit aliu
iudicio sisti ccapies sic. libell Ago c tale q pmisit insti
pulati titiu stare iudicio tali. Vn q' die tali n' stetit ago
c ipm et peto a reo ut pstet m. x. q' tantu inea int e. ppo
no ca cdict. q' orit ex stiplatice ut ff. siqs caut. l. siquis
q da et p totu ti. q sat dare cog. et sic petes it ee siuis. Siat
ursi pete q' sistat iudicio et n' en sufit tm tpe q' n' puit insta
tia iudicij puta terminu. p l. pp andum. t anni cdimidi. p
at q semel actioez pponit. pt pete q' i iudicio sistat ut dicis

Ago contra illum quia promisit se titium iudicio sisti. unde quod sistat
ago contra ipsum. propono actionem ex stipulatu quod si recte concipiatur libellus
dicitur. l. ff. si quis caut. l. ii. si quis iudicio ff. de v. o. v. at non
apparet quid in faciendo oppositiones omnibus libellis sic opponitur
maxime. quoniam quis promisit alium iudicio sisti. nam non uidetur quod stipulo
teneatur. et sic ex ea agi non potest. nam nemo factum alienum promittendo obli
gatur. ut ff. de v. o. stipulo ista. uerbi. lite. § i. Ideo in iudiciis sti
pulo tenetur. si quis promittit factum alienum ut hic et in stipulatione. re. in
ha. ut. S. in spali notaui et ideo non litem ouantur ex litibus.
ut. C. de trie. et. li. ex. l. ii. isti. et quod iuditia sunt ochiosa. ut. C.
de iudic. propandum in prin. et in aut. de litig. dimiez. non. sed hoc ideo non
m... bona. quod hac ratione tenetur stipulo in contractibus ne stipulationes obligatio
nes ouantur ex obligationibus ut ff. de re iudi. l. si se non optulit.
§ v. Sed illa. ratio est. quod stipulo tenatur quod quis promittit alium iudicio si
sti uidetur promittere se curaturum quod ille stet et ita uidetur promittere
factum suum ut ff. de v. o. l. quotiens. quis alium et sic quod dicis speciale
in iudiciis. est in contractibus secus. ut inst. de inutilibus stip. si quis ali
um et mita casualia sit etiam iudicia quod quilibet studiosus in te.
si quis caut. colliget. § p. Quero. Sed quod si dies non fuit appositus. et quod
debet quis in iudicio sisti. quoniam tempore debet spectari adhuc ut actor prius
sit age et petere suum interesse. R. l. § loci distantia faciens compu
tationem. considerandum est quantum distat domus istius a loco iudicii. et sic per sin
gulos dies XX miliaria ut ff. de v. o. si. l. itum et ff.
si quis caut. l. i. et ff. qui s. or. in bon. p. l. ii. in principio. et inst.
de excusat. tu. plt. ff. de excusat. hoc est in contractibus aliter autem in iudicia
et aliter tempora computantur. si per tantum tempore propter quantum homines tantum sex et etiamque
conditionis ut plt. ut ff. de v. o. continuus. sed licet in iudiciis
tempora sic numerentur duo tamen dies subducuntur. primus in quo actum est. et
alius dies in quo quis debet sisti et sic quolibet miliarium debet habere mille
passus quod mille plt. non admitto ciuitatis si continentibus hedificiis
utantur. ut ff. si quis caut. l. v. et ff. de v. s. l. mille continentia
edificia accipe suburbia ut ff. de v. s. l. ut alfen. et l. que
in continentibus. unde in quolibet miliario ponebant antiqui lapidem sicut
uidi uerone. et prouerbium uulgare dicit centesimum lapidem. i. cente
simum miliarium. ut ff. de excu. tu. l. pp. et inst. de excu. tu.
plt. ff. de offi. p. ur. l. i. et dicendum hoc notare platea
nese consilio qui cauetur ut ultra duas dietas littere non impetrentur
in spali clausula illa non intrat non obstante illa constitutione
ut de assensu patrum ut in consilio de litteris non impetrandis ultra du
as dietas. et. c. unico. et ita quod unum decipiat. s. XX miliaria
quoniam quis promisit iudicio sisti de re sua certum sciens promisit non se
sed alium iudicio sisti de re sua quod legem. C. de fidi. sciam. Quero. Sed quid si
alium iudicio quod scias fideiubere pro aliquo in causa criminali. nunquid fi
deiussor conuenietur. R. sic. non ut puniatur criminaliter sed pecunia
nec ei debit in ducias illi. l. sciam. ut. C. de fidi. siba satoria.
et ff. de custo. et exi. reo. si quis reum male de faciunt officiales quod
dantur fideiubet persona pro persona. quoniam cum fideiussio nulla sit
in cauent uero actum sit committendi fideiussori et pena statuatur
quod promittat fideiussor suum representare ut ff. de custo. et exi. reo.
l. i. et l. diuus. et l. si quis reum. De actione ex postulatu que
interponitur de uitio morbo et euictione quando res aliqua
Duodecima actio ex stipulatu uenditur.
uidam quod interponitur frequentius aluenditoribus librorum et animalium
et aliarum rerum et prediorum. uidam promittunt et sepe de uitio et eui
ctione. de qua actione locus est multa unum ff. de euict. si fund. l. emptio
duple. et l. si emptionem. et l. si ita. et l. quod dicitur. et l. emptori.
et multe leges in e. t. de euict. ff. de edilit. e. l. sciendum. de eo
de promisso qualiter autem possit esse uitium in suo. et in animali. et morbus. et in
libro. et in specho notaui. s. in tractatu pretoriarum de redhibitoria
sunt. ita est prout est. et eadem in seruis et animalibus. puta si seruus sit
fugitiuus. uel erro. unde de his duobus uitiis oportet quod uenditor
nominatim caueat. ad hoc ut agatur redhibitoria. uel ex stipulatu autem agere
non ex empto sic agi pro morbo corporis aut corporis et animi sicut hic hoc

ff. de edilit. e. l. ob quam uitia. an. et in summa. Quero. Quid
autem si seruus sit fur. numquid est uitium animi et sic quod et de furto
non cauetur. in l. illa. ob quam. sed tantum de errone et fugitiuo. R. quod
magis est uitium esse fugitiuum quod furem. et fugitiuum nobis hic non
expediat. furem autem sic. ut ff. de act. l. iulianus. § i. Quero. Sed
quid si emptor dixit uenditori tu promittis mihi furem non esse. et quia
dixit promittis mihi de uitio. s. furti quod non sit fur. numquid stipulo
tenetur. R. sic. et uidetur interesse uenire. ut ff. de euict. l. si
ita quis stipulanti. et autem ff. de pact. l. non impune. et de fugitiuo
de io ponitur et de errone quia emptor ignorans seruum fugitiuum. agere
non fuit de cautum per stipulationem quod fugitiuus non sit. ut ff. de
doli ex. l. apud celsum. § item labeo de suo fure non agere contra fugitiuis.
quod debuit scire illum furem ex quo erat seruus ut notaui. s. de actione
quanto minoris. unde ad hoc ut actio ista operetur tot sunt nec
cessaria. In primis quod contractus intueniatur. Secundo quod stipulo sequatur. Ter
tium quod uitium inueniatur uel morbus. Et quartum quod sequatur euictio. quando autem res
euincitur non euictio prosequi notatur plene in summa domini mei. C. de
euict. quod ista sit necessaria probatur ff. de edit. e. l. i. § ca. et probatur contra
uiam predicta et illa que notaui. s. de edilicis actionibus. et de redi
bitoria et quanto minoris. quare autem dicantur uitia. et quare dicantur mo
bi legitime ff. de edit. l. e. l. i. § plt. et ult. e. l. sequentibus.
unde in hac actione illas easdem positiones facias actor. et reus quas facit
in actione redhibitoria ut ibi dixi. In hac autem actione concipiatur ac
tor sic libellum. Libellus. Ago ego. R. contra. m. quia est uenditioni mihi
talem equum et promisit mihi de uitio morbo et euictione. et equus
ille habet talem uitium uel morbum habet. quod calcitrosus uel gibbosus et
quia est mihi euictus. unde ago contra ipsum ad meum interesse quod extimo. XX.
propono etiam conditionem ex stipulatu ut ff. de edit. e. ediles autem. et
l. boue. Si autem seruus fuit uenditus uel liber uel fundus dicam sic.
Libellus. Ago ego. R. contra. m. quia uendidit mihi stichum uel cordi
cem. uel talem fundum et promisit mihi de uitio morbo et euictione. quia seruus
fugitiuus est uel erro uel cordex est minor pro maiori parte. uel fundus ille
ducit herbas pestibulas. uel illas sunt euicta. propter quod est ... in. in.
XX. ideo illa. XX. peto propono etiam conditionem ex stipulatione. Quero. Sed
quid quare nam non uidetur quod actio ista sit utilis uel necessaria. et sic supra
ca... fuit inducta. nam et pro morbos et uitia. et sic promittat casus.
et sic euincatur agi ex empto de euictione ut ff. de edilic. e. l. ob
quod. § plt. et ult. et C. de euict. l. non dubitatur. ergo locum habet re
dibitoria. uel quanto minoris res est pretoria. uel quanto minoris ex
tur etc. que est cauit. dixi in spalibus tractatus. quare ergo fuit ista in
uenta. uel quare compellitur promittere cum committi non possit. et ideo interponenda
non est. ut ff. de peculio. l. non cognitur. et ff. ut legatorum. nomine. ca. l. hoc sti
pulo. Ideo multum fuit utilis et necessaria actio ex stipulatu in multis
est casibus fuit necessaria pro multa. nam certe sciens sciens emit fugiti
uum uel morbosum uel rem alienam. et si apparet uitium uel morbus uel
rem alienam. et si apparet uitium uel morbus uel res euincatur. emptori
omni destituitur auxilio. uerum si fuit sibi cautum per stipulationem agit. ut
ff. de doli ex. apud celsum. item labeo et. C. de euict. si fundum sciens.
Item necessaria pro quadam uitia. s. fugitiui et erronis. pro quibus non agitur
redhibitoria. licet agatur ex empto nisi stipulo intueniatur ut ff. de
edit. e. l. ob quam uitia. § an. et in summa. et l. sciendum. § dem. Item
est utilis actio ex stipulatu pro illo quod si agatur ex empto ueniet tamen in te
esse et in simplum. si agatur ex stipulatu forte ueniet duplum uel triplum
uel quadruplum quod fuit promissum. Item in stipulatione potuit esse fide
iussor uel pignus quod in actione ex empto non uenit. Quero. Sed nunquid uen
ditor inuitus compellitur cauere de dupla. uel dare fideiussorem ne
res euincatur. R. non compellitur de dupla prestanda nisi pro rebus pretio
sis. puta si margaritam uel uestis serica. uel ornamenta pretiosa
ut ff. de euict. emptori. et talia mobilia accipio pretiosa. Quod
de inmobilibus forte quolibet inmobile accipio pretiosum quod rei
mobili. uilis autem neglecta est custodia ut ff. de acquir. p. l.
sed mobile. In alio quod cum tenetur cauere de dupla si consuetu
do loci hoc duce ut ff. de act. pig. l. si pignus. si creditor fidi

Glo. hoc procedit no. quod quod illa. ... ...
... si aliquis maleficio committat ... aliquod castrum
... uel miliaria quod illud castrum ... s.
... incipiat miliarium

libell; ... ena; denique uerbu; l. scire. § se aut.; possunt; ... acciperet dietam ... pdicem ista aut ...; euicta; ... ii. l. si fundum. l. duple. et l. si ep. ... l. si sum ita; epti.; impossibile; libelli; libelli; mea; que est ... ; Glo.; hoc indicat

fore aut dat n cog. si euicto immineat i lumine get ut ff. d
piclo. c. 9. rei. uin. l. plt. Sig n opli pmitte duplu n uo
dem e. qd epat h stiplo. c q simplu ueiat i act. exepto. c
inmo pl q ibi uen singlare int ee ut ff. d act. ept. l.
.i. q. i actoe exstiplatu n e. c sit pt. q i nulla psonat
stricti iuris pt q sisit arbitraria n uiat inlic. ut ff. d
iur. uir. iudam i actioib. ff. d pig. si fund. mundicie
Bo. b opat. qr qn inuen stiplo re. euicta si agit g uen
ditore i spicit tpo uenditois. ut ff. d euict. l. bonitatis
.c. l. e fund. c. l. ex mille. Si aut ag exepto i spia
t tpe euictois q tp2 osidabit res sit melior t detior ut ff.
d euict. l. euicta. Q.o. Sz qr silex ff. d euict. bonitatis
loqr d act exstiplatu qr het. ibi id alluuiois. ut i l.
sequti. h et sigd. e i actioe exstiplatu n habat id teme
liorations. pea otingentis ut dem e. nz d teriorations ut dez
e. So et dns ms q spale fuit pmissu t alr. l. illa. Sz et
sigd loqr i act exepto i q het id meliorations. c h indic
cat pncipiu. l. ult. Sz sigd n ponit adusatiua ouincto
h q adusat. na. l. supior bonitatis loqr d actoe exstipu
latu i q n het id meliorations. l. illa. h si qd loqr i actoe
exepto i q het id melioratois ut dem e. i hac sna fuit
.o. Sz h. dim meu lic ista ouincto h adusset ita intelli.
lic i actioe stricti iuris. s. exstipulatu intellr spicat tpo
uenditois. tam si fuit spalr pmissu ut melioratio pea
supueniens pstet pstabit. attend tn alia qnag exstipla
tu q lata sna q h eptore n ag g uenditore n re ablata
eptori ut ff. d euict. l. hre licere. act. aut exepto ag q
am q res abducit lata sna ut ar. ff. d act. ep. l. ꝑuus. ult.
Oppo Sz oppon na ut q cu lata sna possit agi d euictoe
i actoe exstiplatu ut ff. d euict. euict. duple. c ar. ff. c
ma. luc. Bt dns ms refert utr uenditor pmittat dupla
re euicta. c tc lata sna ouintit acto c agi h. ut ibi a pmi
tat hre licere. tc n n ab eptore abducat. ut i. l. illa. hre licere.
t alr. lex illa euicta intellr fm. l. ista hre licere. qrio n omi
tit q ille q uendicabat sine successore decessit aliquin.
si successore huisset ouitteret ut ibi t io eptor. n ag i. l. illa
hre licere. q res fuit donata t legata abeunicente. h i hoc
cau lic n agit. d dupla agit tn exepto. ut ff. d euict. l.
sicut eni mpu. c. l. eptori post. Oppo. it ad huc oppon
stiplo hre lice inposita omittit mota otrousia ut ff. d.
v. o. stiplo ista hre licere. i. Bo refet utr mouat otro
usia his q uendidit. c tc mota otrousia omittit. ut ibi a
alr c tc n omittit. n re adducta ut i. l. illa hre licere. qo.
it qr legr ff. d euict. l. si dem inpu. ut tplu aut qdup
lu pmittat. v. agi pretio exepto qi illa bona pretio in
formata pactu nudu. t q ageret exstipulatu si stiploi
ruemisset. si oppon stiplo d euict. pretoriae ut ff. d pto. stip.
l. i. stiplo. sic pretoria. g n p immutari ut aligd addat ut
detrahat. ut ff. d. v. o. l. in ouentionalib. In hac eni
sit imitato q sires e pretiosa d bz duplu pmitti n pretiosa
simplu ut ff. d euict. eptori. c. l. si uenditioe. Bt dns
ms q casuale sit i hac stiploe. lex illa. i ouentionalib ge
nerale e intelligenda t alr. l. illa in ouentionalib itelligo
q n possit mutari stiplo pretoria. puta addendo t detrahendo
ita ut d stiplois mutet. uez retenta for stiplatois possz
tralr ea adde c mutare si le cta sniam in q n p uidz ad
de t minue. ut. C. d suis expicelo rea. l. ij. s. adh ut for
ma mutet uez psr acta mutari tenore sue pseuerante.
ut ff. d re. iudi. l. actori. It attende q adh actio d euic
tioe omittat c agi possit exstipulatu intbz casibz. ut ff. de
euictionib. euict. duple. oportz q i re euicta. vij. intueri
aut. pmu ut qo sit mota c cora iudice. ut. C. e. eptori.
.l. si otrousia. Scdo ut actori in denuntie q lib tp2 du in

n ppe sna. ut. C. d euict. auctore laudato. c ff. d euict. l. si
dem. si ppmiso. c sine. c. l. sire. qlib n denuntiatio fit re
missa p pactu ut ff. d euict. l. breuit. Jur tam longobar
do tu ouint tn pre mobili q immobili laudab auctore tuu
anu lit. o. pea aut n audiuis c pre mobili ib eu auctore q
e re mobili usq ad tuu auctore. seu grauante ad tuu comi
tatu pre immobili tuu uenditor tuus defende te i tuo foro
c h uerq uir d defensioe rei mobili q ad foru ut in lobar. de
rebz i tuatis. l. ult. c i lobar. d euict. l. i. c. ij. na lex pma
illi ti. loqr d re mobili. sa. loqr d immobili c dic q dbz ep
tore defende g in foro eptoris ut c uir romano ff. d iudi
c. l. uenditor. c ff. iudicatu sol. ia tam. ult. ff. d iudicio
hrs. Q.o. Sz qr aliud uir lombardo circa laudatioe auc
toris. q laudat anu lit. o. uir romano, ocurpz tp2 ut dem e.
Bo q dnt longobardiste q uir longobardo tantu sudit
i p laudati auctoris. judicatu h uir romano tuo aucto
n denuntias ut e assistat c rones opetentes alleget. ut. C. d
euict. l. si otrousia. Tertiu ut eptor n pscripsit. alioqn de
euict. n ag. ut ff. d euict. qalienia. c. t. e. si obligata.
Quartu q pnuntiatu sit g eptore psente aliequin sig ab
sente sit pnuntiatu n agt ut ff. d euict. l. si ido. Quintu
ut res sit euicta p iudice c n p arbitros ut ff. d euict.
.l. si dictu si cop miso. c sin sna n qn manifestissimu
erat re euicteris. tc lic restituat sine iudice iudicium ag.
ut ff. d act. ep. exepto, eptore. c i nullo casu pareret epto
n q suo duxit pudori pcend. c ut het in fid i sore ff. ma
qnt muti. nec o dic. l. ff. d neg. g. at q e me absete q
ibi c si erit manifestu pti n erit manifestu iudici ut
i. l. illa eptore. Sextu ut eptor n amisit tam culpa
sua ut ff. d euict. sire qm duple. c. l. br. me. ult. c.
.l. si ꝑuu. c ff. d fidi. l. exceptioe. Septimu ut res n
sit euicta p iniuria iudicis. ut ff. d euictionib. si p iur
d ntia ut ff. d fidi exceptioe. q a dem e ut d uinnet
uenditori intelligas n stetit p uenditore. q min ei ue de
nuciet. t igret n sit. ut ff. d euict. l. si ido psnti si
dem si psente c ff. q m. aut cla. l. i. Sz arsto c. l. ui.
stie. Q.o. Sz n gd psnti uenditori inuicto sit denuntiand
si sciuit qre mouen uide q n ut ff. d act. ept. l. i. oia
tn sr. ar. ff. d euict. si ido. psnti c ff. d adult. d nciatt. 140.
sat edo uenditori denuntiad. lic e uenditor sciat tu tam de
nuntiare tenis. sic c alias optimu sile inducto. ꝑ uir ius
sus redde rones. lic reliq redat tn n obligat libat n
rones reddat hrdi ut ff. d libat. n solu nititz q is q redde
rones. h lic agat d euict. t exepto t exstiplatu. attend
tn ad qd agat. osida tn po. qr res euincit. aut id q e
dim e q euincat tc agit exepto. ut obligo dissoluat ut
ff. e. euict. Siat euincat ad no tc ag ad q int ee ad
duplu c ad q duplu si pmissum fuit ut dem e. si omi
cau ptu recupet eptor a uenditore. n abeuincere ut.
.C. d euict. sup epti. c. C. d rei uin. mat. o. C. d uxo. o
militu. l. ult. i fi. h ibi q ptu ousumerit i utilitate
uedicantis. De act exstiplatu q interponitur a legatario
e tra decima hrdi si plus recipiat q sit id leg falc.
actioe exstiplatu iudam. p qm osulit hrdi qt legatari
petit ab hrd legatu c dubiu e utr falcidia loc hat. dbz
pmittere c sat dare legatari hrdi. ut q ampli accepit
t legati noie q patit id legis falcidie q hrdi restituat
ut ff. si cui plus p. l. fal. le. ee dicat. l. i. c. [illegible] Bea
utio. Sz h stiplo c sat dato locu hnt in donationib cu mor
ut ff. e. l. i. h stiplo c n solum pstat hrdi. inmo c
pstat fidei omissario seu legatario. si ab eo relinqt legatu
tu ut ff. e. l. i. i qbz da n malit legatari cautu subla
to hrdi cau ut ff. e. iudam interptat h cauto c sat dato

n̄ solū si dubitat̄ d̄ lege fal· hered̄ d̄bitū· sȝ si dubitet̄ ā loc̄ ht̄ proīo patno d̄bitā q̄ ē hodie tria p̄ l· ut· Jn ff· d̄ suc̄. libor̄· sic p̄bat̄ ff· e· l· i· ī tēdū· (vn̄ ad h̄ ut acto ista ꝯ petat toto ē necciā fere q̄ tō ē neccia in actiōe ex testo sicut ibi dixi· (Ē ecōn̄ necm̄ ꝙ dubiū sit ā lex falcidia locū ht̄ locū n̄ hr̄e· q̄ pt̄ legata tm̄ eīt in bonis ꝙ sufficiebāt hered̄ ad falcidiā· huic stipulatiōi et satdatiōi loc̄ n̄ ē. ut ff· e· l· i· § i· et si ictū sit· l· fal· locū hr̄e· ut ff· e· l· iij· § si plures (Ē et ꝑm necm̄ ꝙ hr̄s offat̄ lgatū itegrū· si sat dat̄ uult ē ꝑstari a lgatario at· legatari n̄ p̄stabit hac satdat̄· Jmmo eligent̄ arbit̄ ad ineundā q̄ntitate bon̄ ut lgatari ꝯseq̄t̄ lgatū· q̄ tēn patit̄ rō legis fal· et sic uo cāt os lgatarij et fidei ꝯmissarij· sic tn̄ ut sibi uocari̇̄ ab lēsib; n̄ puchienet ut ff· e· l· i· in acceſſ d̄ēnciat et cōnto ribz ut d̄ uir suo ꝑbet corā illi arbit̄ ut ibi d̄z (tiū ꝙ testm̄ sit tal̄ i q̄ falcidia loc̄ ht̄· alia sitat sit p̄ ieūu bo nis cessat falcidia· puta t q̄ miles· t q̄ testator p̄hibuit q̄rtā d̄duci cessat· h̄ satdatio ut ff· e· l· i· § iq bz d̄ā et· C· ad· l· fal· l· i testo et at· sȝ ē testator q̄ ē i corpe at d̄ heredib; et fal· coll· i· § sȝ licȝ miles hat h̄ p̄uilegiū n̄ tn̄ ht̄ h̄ ueta n̄ licȝ decedat ꝯ· annū missiōis· ut ff· ad· l· fal· l· adue tūm· et l· si ꝑ missiōez· et l· si impubes· Q̄o Sȝ ur ut trebell' hat locū· ut ff· ad trebell· l· i· § ult· (Sȝ forte aliū i q̄rta trebellianica (t melī alia remedia trebelliani locū hn̄t· s· ut cogat̄ adire et restituē et q̄ actiōes transeāt. n̄ aūt hat locū q̄ ad q̄rtā· q̄ n̄ ē eē rō q̄re n̄ hret locū lex fal· trebell· habebit locū· Q̄o Sȝ ur hodie uir̄ nouis ssio ꝙ hat locū falcidia in testo militis. ut Jnat· d̄ hr̄· et fal· coll· i· § ult· Rō· q̄ ibi dic̄ d̄ milite intelligas q̄n sui miles istituit i testo alicui p̄uati· n̄ q̄n miles fec̄ testm̄· (Sȝ licȝ cessȝ h̄ satdato ꝑ falcidiā tm̄ n̄ cessat forte si du biū sit d̄ here alieno ꝙ p̄mo d̄bz d̄duci et ꝑ p̄talibta tū q̄ ē p̄mo d̄ducn̄da sit· ut ff· e· l· i· § in quib; d̄ā et· C· ad· l· fal· i inponed̄ā et C· d̄ uir̄· d̄ lib· sēm̄ licen (O uiatū ad h̄ ut ꝯmittat̄ ē effcū ꝙ res legata sit interita· alio quin n̄ ꝯmittat̄ stipulo. n̄ dolo lgatarij· res illa peat· ut ff· e· l· i· § ult· et l· ē· et l· n̄ (Q uintū ꝙ ad h̄ ut ista satda tō p̄stet a lgatario ꝙ mag̃ res t q̄ntitas sit ē relicta· aliq̄n ē mī nima ul̄ ad· v· aureos n̄ p̄stat h̄ satdato. sic diui frēs i p̄ ꝓpegie suffingie rescp̄st. ut ff· e· t· l· iij· § uis. licȝ alibi appellet̄ minima sūma ul̄ ad ꝯ duos aureos ut C· ff· d̄ dolo. si ho in insi· et l· i d̄ (Sex tū ꝙ n̄ sit fuer̄ lgatarij· ille ē n̄ satdet n̄ cauet· sȝ ꝑ id ꝯuenit̄ ac sicauissȝ (os at alij legatarij q̄ oz sit q̄ cuiusȝ dignitatis sat dat̄ ut ff· e· l· iij· § ite sciend. Q̄o Sȝ si q̄ris q̄ sit rō q̄re n̄ cauet. rō h̄. cautio et satdatio io in ꝑpo nit̄ q̄ pt̄ fi n̄ soluēndo hr̄s cui legatū soluit. ut ff· e· l· i· § h̄ stiplo at fiscus semp ē ydone et soluēndo. ut ff· d̄ fundo· do· l· ij· vn̄ ē cessȝ h̄ cū io cessat cautio (Jt̄ no ꝙ licȝ cauto et satdatio p̄stet p̄restituendo illo ꝙ ult̄ falcidiā ē et legatari· tn̄ si totū legatū appareat reuocand̄. l' ꝑ es alienū t ꝑ alia tn̄ totum reuocabit̄· ex hac stiplōe ut ff· e· l· i· § h̄ ulta stiplōis· (Jt̄ no· ꝙ licȝ uidat̄ eē loc̄ huic cautiōi et satdatiōi an̄ q̄ hr̄s soluat legatū· tn̄ et p̄ soluta le gat̄ loc̄ erit satdatiōi et cautiōi· Q̄o Sȝ q̄d si legatari p̄ q̄ recepit legatū n̄ uult satdare· q̄ir coget̄ et q̄r ꝯsulet̄ ꝯ hered̄ q̄ an̄ q̄ soluat hr̄s legatū ht̄ retentiōez n̄ legatari sat det· Rō ꝯpellet legatariū hr̄s ē satdare ꝑ ꝯdict̄· ex· l· ff· e· l· iij· § ite sciend̄ t ꝯdict̄ indebiti q̄ p̄l' debito uidat̄ eē solutū ex q̄ cauto fuit ꝯmissa· ut ff· e· l· iij· ult̄ (Septim ꝙ legatari legatū ē retinat̄ q̄ ad ꝯmod· aliquin si distri butor sit tam̄ ille n̄ cauet n̄ testator mandet ut ff· e· d̄ uiui· ex q̄· l· collig̃ ꝙ distributor nullū i ht̄· q̄ patet cessantiū

ē n̄ actue sit· sȝ hered̄ ut in p̄d̄ā· l· d̄ iuuis· et ff· d̄ t· sic q̄ tatio· x· ꝙ ad iuitto· si hr̄s institutari aliq̄n distributor· liet̄ loco hered̄is· ut notaui· ē· d̄ actiōe ex testo· d̄ hac matia·

Tertiū ꝙ legatari sit diues aq̄ petit̄ satdato· aliq̄n si paup remittat̄ ei satdato et hebit legatū ut ff· e· q̄ n̄ facile· (Q uonū ꝙ legi falc̄ loc̄ aliq̄n i inch· ulū ꝯmit tet̄· Jn hac actiōe actor utet̄ hr̄s positiōib; Po aet Ego dī· ꝙ tal̄ reliq̄d ē tale legatū· Jt̄ dubiū erat ā legi fal cidie loc̄ eēt· Jt̄ i testo ille tn̄ me hrdē istituit. Jt̄ tu petebas ame legatū· Jt̄ sat d̄dista m̄ d̄ legato restitue do ꝑ uita si legi falcidie loc̄ eīt· Jt̄ m̄ cāu ē ꝙ legi fal cidie loc̄ ē. Jt̄ legatū relictū fuit res magne q̄ntitatis Jt̄ q̄ fec̄ testm̄ fuit pagan'. eo re hr̄s utat̄ positiōib; Po rei· Ego· dī· ꝙ tal̄ m̄ reliq̄d lgatū· Jt̄· dī· ꝙ sat de disti· Jt̄ legi falc̄ loc̄ n̄ ē· q̄ pt̄ lgata et es alienū re manet i bonis ult̄ falcidiā· Jt̄ q̄ fec̄ testm̄ fuit miles. Jn hac actiōe ꝯcipiet actor sic libellm̄· Libell' Ago ego. R· ꝯ· ꝯ· cū ē relicta eēnt· xx· aticao q̄ me hrdē institu it et ē dubiū eēt d̄ lege falcidia q̄ m̄ hered̄ debet̄. d̄ ū le gatū ame petet̄ m̄ stipulanti· ame ꝑmisit· et sat d̄dit ut si legi falc̄ loc̄ eēt ꝑ uita m̄ lgatū reddet· ūn q̄ legi falc̄ loc̄ ē· t q̄ es alienū appartuit (peto illa· xx· m̄ reddi et solui· et h̄ q̄n totū lgatū d̄bq repeti (aliquin s̄p ꝑ pāte d̄bq reuocari adicias ꝑ pāte ꝑpono cū ꝯdictiōez ex stiplōe q̄ si recte ꝯcipiat libell' dic̄ l· ff· e· l· i· in p̄n· et h̄ ulta Q̄o Sȝ opponit̄ n̄ ur̄ ꝙ h̄ cauto et satdato sit in p̄ponend̄a· nā si hr̄s soluit legatū legatario (aut sciēs locū eē legi fal cidie soluit et n̄ retinuit· n̄ repetit tanq̄ indebite solutū· q̄ ur̄ uoluisse donare ut ff· d̄ ꝯdict̄· in· l· i· et ff· d̄ reg̃ iur̄· cui p̄totē· et C· ad· l· fal· error (si ignorauit loc̄ ē re petitiōi q̄i legato i d̄bite soluto· ut in p̄dcā· l· error· cū ē p̄stit ē alia uia ꝯsuli q̄re huic cautiōi loc̄ ē· et satdati oni (Rō· et dico ē ulpiano q̄ hac q̄ōez mouet licȝ solut· io h̄ satdato inponit̄ (q̄ licȝ possȝ ab hrde errante i sto t dubitante an· l· fal· loc̄ eēt tm̄ q̄ possȝ legatari fieri n̄ soluēndo· et sic p̄iret ꝙ eēt solutū io huic satdatiōi loc̄ fuit ut ff· e· l· i· § h̄ stiplo· (Sat patȝ p̄ea q̄ dcā ē q̄r satd̄t̄ a legatario· ꝑ· l· fal· q̄ sp̄at ab hrde deduci (Si aūt n̄ sit timor· l· falcidie· sȝ forte alī' q̄ q̄dā t mouit t sp̄at mouē ꝯtrouiā toti hereditatis et legatari ꝑmittit et sat dat lgatū redde· si hereditas fuit ab hrde instituto euic ta d̄ q̄ satdatiōe loq̄r· l· ff· e· t· l· n̄ § si legatari usq; in fin̄· l· ē· l· s· hat satdato ul̄ insi· et C· d̄ pet· hr̄· l· ult. i q̄b; legib; plene i ipā littā d̄ hac matia potis tu studio sus et lector dilign̄s edocēri (h̄ d̄ hr̄s tredecī stiplōib; exē pli et doctrine cā dixissȝ sufficiant licȝ multas alias stiplō nes studiosus p̄sit p̄se iuenire (nc at stilū nr̄m ꝯtra tū ad offm̄ iudicis q̄ loco actiōis ꝑponit̄ ꝯuertim' et d̄ eo tc̄ tam ad plenū· licȝ dn̄s· Jo· omisit tētare i arbore actionū

De offo iudicis q̄ loco actiōis ꝑponit̄

Explicauim' ꝑ d̄ıi gratiam p ordine arbore actionū· sȝ· ꝙ· dn̄s Jo tractauit p ordine ponendo naturas oīuȝ actionū positiōes actionis et uel libell'· et cē q̄ōes notando q̄b; libelli rep̄hent̄. et q̄b; ē d̄ hanc approbari tētauim' ē et d̄ multis actiōib; de q̄b; dn̄s Jo· i arbore actionū mētione n̄ fecit· uni q̄ ml ta ē uiui q̄ licȝ n̄ sit actiōes sic ē offm̄ iudicis bonor possessiones et senat̄ ꝯsulta io d̄ ist tractauim' q̄ fere opant̄ id q̄ opant̄ alie actiōes (pt̄ ꝯtinua iudicij ul̄ ad fine singla riō ꝑsequit̄· sȝ licȝ iudicis offm̄ latissimū sit et admlta p̄sit extendi tn̄ h̄ d̄ offo iudicis dn̄s q̄ loco actiōis ꝑponit̄· Q̄o ē in primis q̄r ē offm̄ iudicis sit latissimū· ut ff· d̄ iur̄· o· i· iudi· l· i· et ad mlta extendat̄ an sit acto. dn̄s· in· et sui seq ces admittit ꝙ sic et hr̄s rōib; h̄ p̄bat̄· in p̄mis q̄ idem opat̄

loca habet lex falcidia

Aut ignoravit si scivit et non retinuit.

Istam tamen obtinet actionis.

offm iudicis q̄ actio ita ē ꝯcepta libellū ꝓponendo offm iu
dicis · ꝗ ideo ꝯseqīt ꝯdēpnatio inmitis cāibȝ ut ī hac · e · ꝟsta
dicem . sic et supplū nom actionū . ¶ It actionis u̾bo offm iudi
cis ꝯtinet . q̄ ꝯtinet stipulationes dāpni infecti et legatorum
q̄ solo iudicis offo interponunt et petunt interpōi ut notaui
· s · ī spali · ꝟsta · d̾ dāp infec · et d̾ p̄toris · h · vbc · ff · d̾ act · et
· o · l · actionis · ¶ It legi ff · d̾ reiun · l · i · § i · q̄ p̄teriū · direc
ta filij n̄ petunt · sȝ aliis actionibȝ puta actione p̄toria · l ·
offo iudicis · ¶ It lex dic̄ q̄ si alia actio supē actio d̾ dolo n̄
dat . ut · C · d̾ dolo · l · n̄ d̾ dolo et ff · d̾ dolo · l · i · § ¶ It pop · ℊ
offm iudicis ē actio d̾no tam · b · et d̾no · io · et d̾no mo uis
tū ē q̄ offm iudicis n̄ sit actio · et ī p̄mis ꝓbat excussim
tion actionis n̄ā actio ē ei ꝓsequendi in iudicio q̄ sibi debet · ut
Inst̄ d̾ act · § i · q̄ ī offo iudicis n̄ ē · ¶ It inducit ff · d̾ mi
n̄ · q̄ si minor · ult · ex h edicto nulla ꝓpē ꝓficisat actio sȝ to
tū h pendȝ ex p̄toris cognit · et ētū ē q̄ minoribȝ dat re
stitutio offo iudicis n̄ obstant · ar · a · m · ī ducta opat offm
iudicis q̄ tū et actio ℊ ē actio n̄ seq̄r · nā et tuti habitio opat
q̄tū et mādatū ut · C · ma · l · ult · n̄ tn̄ ē mandatū · q̄ extu
ti habitione orit actio neg̾ · ℊ · ut · C · d̾ neg̾ · ℊ · pop · si neg̾ y
ex mandato orit mandati ut ff · ma · si p̄curatore · manda
ti act · ¶ It n̄ obstat q̄ actionis u̾bo ꝯtinet offm iudicis ue
rū ē si actio largissime accipiat · si at stricte n̄ et ē sile actio
ī re d̾ · actio ḡnalr stricte tn̄ n̄ ē actio q̄ agim ē eo actione in
re q̄ nullo iure ē obligat nob · ut Inst̄ d̾ act · § i · et ff · d̾ act ·
et · o · l · actionī · sȝ tn̄ ꝓpē petitio d̾r ut ff · d̾ act · et ob · act · n̄
obstat et q̄ oppoīt d̾ dolo · l · ij · et ff · d̾ min · l · ī cāe · il · d̾
et si alia actio ꝗ ē · q̄ ibi fit simplex relatio ut et ibi cōfiy
ē ut h⁹ et alij duo nec̄ ē eo · ipē tn̄ n̄ fuit nec̄ et alibi eade
m̄ mlr · q̄ dāpnauit saluauit · et eadȝ h bāe ī orto mo
q̄ ē ī tuo · et h et p̄mū leg̾ q̄ semel act ꝓponit et aliud ei
ām spatiū indulget · n̄ tam p̄ch annus · ¶ It sile ff · d̾
peculi · n̄ solū · § · q̄ ut · u d̾r et ā cetis cogtis in p̄r filio ag̾ ē
¶ It sile · at d̾ mandatis p̄n · oportȝ coll · iij · ibi in illo u̾bo
oportȝ i ℊ collatores et ē et at · ut defuncti seu funera ipu
u d̾r milites et alios plimos suos · et tn̄ miles n̄ ē suus q̄
ff · adult · l · hec actiones et ff · d̾ excusat · tu · sȝ et rep̄bati
· § · fit ar̄ et ff · d̾ donat · inē uirū et ux · l · iij · § suus · Q̄O Si
tu q̄ris q̄r offm iudicis n̄ sit actio , R̄o · et io q̄n illd ī plo
ro ꝓ singlis cāis ꝓ quibȝ hēt locū ut · ī · dicem · recto ad
dm̄ refugiū adultimū auxiliū ad emdicatū suffragiū
et ē ī potentē iudicis denegare m̄ · t ꝯcede · at q̄n act ꝓ
pono auxiliū m ꝯpetens · d̾ ꝓ ma n̄ aliunde ūn siue ue
lit siū n̄ · oportȝ q̄ iudex tanq̄ mco mari d̾ne sue actioī
mee d̾suiat · ut · C · d̾ poit · l · iiij · ff · d̾ reiun · l · offm et ·
· l · q̄ restitue · et ff · q̄ met · c · metum ex h edco · ¶ It iud
absurdū q̄ seq̄ret si offm iudicis ēet actio · q̄ iā s̾ sui
ret ē offm iudicis tenat actioī suire , ut dēm ē iudam
ℊ singlos casus et colloce eos sub singlis rubricis u̾
locū hāt · et ꝓponat ut actionis ut euidencior pateat ī ille
ꝗ et ī p̄mis uidam q̄ ē · intetat ꝓ alimentis · ē et alimentorum
sit fauorabil · ut · C · d̾ fid · c · l · i · et ff · d̾ transact · c · hij ·
Q̄O ¶ It q̄ ē offm iudicis ē sit subsidiariū auxiliū de
suiet actioī ut · s · dixi · et ꝓbat ff · ma · l · i · denique · ij · et
ff · fam · hr · et puto , offo · et ff · ꝗ eo · q̄ c̄to lo · l · ait uniq̄ · ne
d̾ offo · et · s · dixi d̾ actioībȝ · et sic d̾ offo iudicis dixim · q̄
ℊ intitlat · ꝟsta · sp̄at d̾ offo iudicis , R̄a · offm iudicis la
tissimū et io sapientissimū et n̄ dix longissimū · q̄ uix lō
gū ī uenies sapientē , uix salomonē · nā uix hūit pauu
uix log̾ ē rōe · et io in longo n̄ ē sapia q̄ stultitia sic et lō
gitudo ī finitū extendit , at q̄ latissim ꝯ oia cōicia ꝯspi
cit · ut ff · d̾ uni · dic om̄ iudi · l · i · et licȝ ad mīta exten
dant h tn̄ n̄ tractat n̄ d̾ offo iudicis q̄ loco actionis ꝓpoit .

et Inst ē d̾ offo iudicis n̄ tractat d̾ h · sȝ tractat quo offm iudi
cis d̾suiat actioī sic patȝ in omībȝ exeplis positis ī ꝟsta · Q̄O
Sȝ illd q̄r q̄n offm iudicis d̾suiat actioī . d̾suit q̄ n̄ ·
offm iudicis d̾suiret · n̄ actio possȝ intentari nec ita pcedi
sȝ ī ea p̄nunciari · n̄ mandari executioi · nā pax ēet uirā inu
tio oē ꝯstituta n̄ ēent ꝯstituta quum defendent , ut ff · de
origine iuris · l · ij · § post originē et sic ī omībȝ cāibȝ ubi offm
iudicis ꝓponit loco actionis · necesse ē libells q̄ at tpr dirtec
offm iudicis q̄n loco actionis ꝓponit sidic ut notaui · s · ī
fine edcoy ī ꝟsta d̾ p̄toris stipulationibȝ , insi ¶ It q̄n offm
iudicis ē sit subsidiariū auxiliū ē et alia multa auxi
lia inueniant et q̄n ꝯpetunt in subsidiū ut notaui · s · ī
tractatu auxiliū ī ꝟsta d̾ act . in fine subsidiaria , insi .

De offo iudicis quo alimenta petuntur.

q̄ alimenta petunt offo iudicis · videam in p̄mis q̄ s̾ psone q̄
p̄ sit et d̾bant pete alimenta · et a quibȝ psonis alimenta petunt ·
ecce filius petit alimenta a p̄re siū sit ī potestē siū emancipat · ne
pos ab auo ꝓnepos a ꝓauo et sic d̾ ceteris p̄ um̄e sexū ascendn
tibȝ et d̾scendentibȝ · ¶ It filius a mat̾ maxe si sit uulgo q̄sit . ¶ It
et hij petunt alimenta p̄r a filio auus a nepote · mat a filio , sic h
ꝓbant ff · d̾ agno libis · l · si q̄s a libis · § i · et · ij · et · C · d̾ alēdis ·
a p̄re · l · i · et · ij · ¶ It neptis ab auo materno · ¶ It filia a p̄re ut
ff · d̾ agno libis · l · si q̄s · a libis · ¶ It resp̄sit duobȝ ℊ mois ·
nati filij petunt alimenta si sit nati ex legitimo mat̾ · t ex ꝯcubi
na unica et ī domo , cetm̄ si ex dāpnato coitu q̄ applant illici
ti · puta nasci ex amalia ē hāt q̄s uxore · puta nascit · q̄ ē
xisti mun · ē aliq̄ cōsanguinea puta ē filia sacdotis · ¶ It ē
filij alicui n̄ s · ut ī aut q̄bȝ · mo · naturales ef · siu § si q̄s coll ·
vij · isti tales filij illiciti ab oī bn̄ficio se cludunt · et si aliq̄s
ān hūit filios legitimos illi soli succedūt et p̄ri uiuenti et sui
iuris efficiunt alle · tam̄ d̾bȝ p̄em nā licȝ puniuit · et ī digni sunt · pa
tis p̄r · tn̄ ē · ut ī aut d̾ incestis et inutilibȝ nupt · coll · iiij ·
nat ℊ filius et licet puta nat ex ꝯcubina q̄ hūit unicā et ī do
mo · et ex indubitato affectu petȝ alimenta a p̄re · et p̄r ab eo , p̄
tot et alimenta a p̄re suo legitio et naturali si sup ē , si at q̄s ꝯ
ples hūit ꝯcubinas , natis exiis p̄t p̄mū alimenta n̄ petet · q̄ sicut una uxore
sic ducta · aliā n̄ pt q̄s supinducē · ita p̄x q̄s hēt ꝯcubinā
aliā n̄ hāt · ūn p̄ea nati sī illiciti ut · ī aut q̄bȝ · mo · na ef
sui · d̾ liūs · et si q̄s aut uulgo · aut q̄it filius a matre petȝ alim
ta n̄ sit illustris · ut · ar · C · ad se · c · orfi · si q̄ illustris · et h io ī inne
q̄ cta ē et si uulgo pariat · ut · ar · ff · d̾ ini · uo · q̄ Q̄O Sȝ
q̄r quō filius patȝ alimenta a p̄re et mat̾ sic supi dēm ē . ¶ It q̄n
petȝ alimenta · filius a p̄re auo et ꝓauo · ab omībȝ ℊ simul alimenta pe
tenē . R̄o ita intelligas · q̄ filius petat alimenta p̄mo a p̄re . cetm
si p̄r n̄ sup ē · t sup ē et paup sit tc petȝ a mat̾ · sed ī auo et ꝓ
auo ut ar · ī aut · ut · li · ma · et · a · § illd q̄ coll · viij · d̾ libis
agno · l · plt · § t aut utriq̄ existente et eodm tpr petȝ filius alim
ta ab utroq̄ · sȝ diūsis tpibȝ a mat̾ petȝ usq̄ ad triēnniū ꝯ n̄
lacte uiuit , usq̄ ad triennij sup petȝ a p̄re · ut · C · d̾ patra · po ·
· l · n̄ filiū · sȝ pliq̄ prudentes notauer · q̄ et infra triēnniū co
nec ē penes matrē ꝯ alat expēsis p̄ris · s · q̄ p̄r dabit ali
menta mat̾ · sic daret nutri · modica tn̄ inpendia sic lactis et ca
rnem et alia rex p̄ri n̄ inputant · ita et intellig̾ d̾ns ins · ad duc
et ad n̄t · l · ff · d̾ libis ag̾ · l · si q̄s a libis · si mat̾ , et h intellige
stante mrio , cetm secuto diuortio alr alimenta p̄stant · nā si
p̄r ē diuortij p̄stitit et mat̾ ad sas n̄ uenit nuptias ap̄ ma
trē · alet p̄ris tn̄ expēsis · sed et eo n̄ forte p̄r t mat̾ si paup
tē ē adiuutē petȝ alimenta et ap ud eū morabit · ut ī aut
ut · li · mat̾ et aui § illd q̄ coll · viij · et ff · d̾ agno · libis · l · plt ·
Q̄O It q̄r ī eo q̄ d̾ q̄ auus matn cog̾ ale nepotē ex filia ·
ut ff · d̾ agno libis · l · si q̄s a libis · ¶ It diuus pi · at m · e · t · ī ·
· l · plt · d̾ q̄ hon libox q̄ nascit ex femina ad hon aui matn
n̄ ptinet · nā et ī munitas data ē et postmis adnatos ex femina

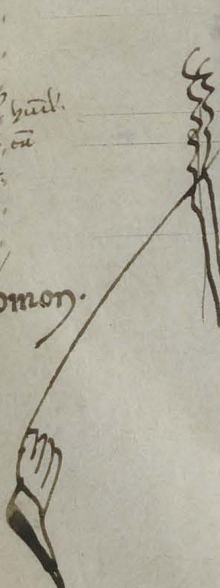

n pertinet ut ff. d' iur' immuni. l. i. patronu etiam respicit o
bonu alimentorum q filios exhibendas. et auum paternum ut et ff
eodem tit. l. filia si filii et l. si marit. item l. plt. d' q opponis
ff. d' ag. libis. tollit hunc, nam ita dicit n q admodum masculinorum
bonu ad nos pertinet ita et in femininis. nam et filia parit n
auo s; patri suo i marito suo esse bonu. n pr aut n sit supstes
aut egens sit. et sic s. q lex illa distinguit intelligas q ir.
i. e. t. si qs alibis d' auo materno. Item petit alimenta patrialt
bto ut ff. d' agno libis. solet. Item petit q alimenta ut in predicta
l. si qs alibi. Item libi patronorum petet alimenta alibto ut
in predicta l. si libertu. Item pater et mater patroni si patri et filii ei
n sup st. petet alimenta alibto si diues sit. et ipsi paupes. ut in
predicta l. ult. Sic filii patroni et nepos supst et diuites s. p
mu abitis o alimenta petenda. s; licet patron petit alibto alim
ta alibto tamen libti n pet; ut ff. d' agno. libis. l. si qs alibis
si qs alibti libto et e ar. q a uasallo uasalli mei fidelitatem
mea; n petam. Item libt a patrono pet; alimenta ut ff. d' agno. libis.
l. alimenta. et sic his argumentis dico dominum petere alimenta a uas
sallo, uasallum a dno. In bonis e uasalli et libti supstitis e
ullum oio i d ad alimenta hit patron. t ei filii n in summa d'ducti
s egestate. ut ff. e. l. ult. Item petit alimenta pupillus a tu
tore ut ff. u pupillus d'bat edu. l. i. et p totum. et C. de
alim. pupillo. pstan. l. i. et ff. d' adtu. l. o plures. e tuto.
Item pet; alimenta uxor a marito. s; lex modificat s. quantitatem
dotis ut ff. so. mo. si cum dote. si aut et concordat. ff. d' iur.
dot. l. p honibz. et ff. d' doli. ex l. ult. et ff. eodem tit. si filia
si filii. et l. si maritus. Questio. s; qd si marit nullam dote rece
pit necqd alet uxorem. certe uir fori. sit dns mens q n s; uir po
li sic adeo q p excommunicari cum e sit duo in terme. una n dbt
pas una saturari et alia exurire. et alia ex. ua. Item pet;
alimenta patri ecc. ap. iato. ecc. ut ex. ij. d' iure. patro. e.
ult. Item pet alimenta ille q donauit res suas t ut annua
alimenta s pstares. s; hac ag contraria ex. l. ut. C. d' donat. q sub m
l. i. s; at predicta petunt alimenta s pstari officio iudicis. Vnde ad
h ut locum hat petitio alimentorum int filii t patroni t aliorum o
oportet q ista intueniant. In primis q n negt illum filium t
libtum. si e negat n dabit alimenta ante q constet illum ee filium. t
libtum. d' h summaria fiet cognitio. s antequam sit filii ut ff. d' agno. li
bis. l. si qs alibis. sit parens. et s solet. s; necqd pr se
p potest negare illum e filium. certe sibi e nunq pr dabit filio
alimenta. q sep hac except. opponet. nec s filii. item n semp pt
negare. nam si maritus continue stetit c uxore et fuit impotens fili
ationis. licet pr negt illum filium nichilominus tamen dabit illi ali
menta ut ff. d' agno lib. l. si qs alibis. si constituit. et l. si qs negt.
et ar. ff. d' donat. l. donationes. et ff. d' qoibz. l. i. nec facili. et
C. d' nup. l. si uicinis. et p constit. factam a diuo adriano. ut ff.
d' libis ag. l. fine. q si fiat diuortium inuent. et filii ia nat e. idz.
si fiat diuortium inuenit et mulier e pgnans. loc ht. se. c. plau
tianum. q p duas spes factum fuit. prima ut parentes agnoscant
filios. i. q agnoscere d'bet. Secda p illos q partum falsum subi
ciunt. i. ut occurat fraudi illorum qui partus falsos uellent subicere.
occurit e p d'nuntiationes factas a muliere uiro. q dicit se ex eo ee
pgnantem. p denuntiationem factam a marito uxori. s. q n sit ex eo
pgnans. p custodiam apponendam circa uentrem et custodiend part
tu. p q facta e duo alia. se. c. primum d' nuntiationibz et ueniendi
onibz predicis q factum fuit a plautiano seminatore et sic uocatum
fuit plautianum. q pterea ad pdictas duas spes ht ad filios q
nascunt p diuortium d' h se. c. et dist d'nuntiationibz. loquit. l.
i. ff. d' agno. li. l. sui. q plautianum et si plautianum n
loquit d' partu supposito q d' partu supposito loquit lex. ff. ad.
l. cor. d' fal. lege. l. cor. et e in casu illo enim illud puatum. et C.
ad l. cor. d' fal. l. i. et l. e supposita. Sed; senat. c. factum
fuit tpibz diuorum fratrum d' q loquit ff. d' inspiciendo uent. l. i. e

et totum senat. c. q factum fuit tpibz diui adriani q loquit d'
partu edendo constante matrimonio ut agnoscat a patre saltem q tua d ali
menta ut ff. d' ag. l. sui. q plautianum et sm q ille petit o 5 ij
alimenta n sit s sufficiens. sic habent unde se exhibeant et ale
dne s ut ff. d' agno. lib. l. si qs alibis si libti. Tertium q illa p 5 iij
q petit alimenta licet paup sit infirma sit. sic sit in bona o
ualitudine q possit operari et ex opis s sufficiente alimenta pstan
dati s ar. ad h. C. t. xij. d' ualidis mendicantibz. l. unica.
et ff. d' libis agno. l. si qs alibis. idz rescripsit. q l. intelligo
d' illa p q n sit inueniens operari certum si sit p aut sit ueteran
du operari q nobit. no e do h locum hre. Quartum q p illa q pe 5 iiij
tit alimenta n detulisset illam pz a q petit alimenta ut ff. d' agno
qs lib. si qs alibis. et idz uidet q d' latione intelligimus si grauia
dispendia p delata sustinuit. ut in at. ut cum d' appll. cog.
coll. viij. s; si delator. Quintum q p petit alimenta n fuit ig 5
ta. ut C. d' allectis libis. l. ult. s; qualit aut p dicat ingta. leg
in predicta aut. et C. d' reuocandis donat. l. ult. et in aut d' nupt
coll. iiij. s; ingratitudine notaui. s. d' act. ingratitudine notaui
s. d' act. ingti. Sextum q ut psonis a quibz alimenta petunt su 5
psit t ille p q petit eis d'sit. sic in petenti d'sit et e a q peto
mich sup e mich dab. ut ff. d' agno libis. l. si qs alibis s; plt.
in quum e e pstem ege e filii sit in facultatibz. ut ff. d' ag. lib.
si qs alib. s; impubes. s; qualia alimenta pstabunt. Respo. sm mod
facultatum ut ff. d' ag. lib. l. si qs alibis si libtu. et sm qli 90
tatem p. ut ff. d' adtu. l. e plures. e tutor. Questio. Item quero q de
noie alimentorum contineat. Respo. continet uict. calciamentum uestim
tum uict habitatio aq et sissum inpetibz ut u aq uendidi so
let. ut ff. d' alimentis et ciba legatis. l. i. et l. legatis. et l. ult.
et ff. d' u. s. l. uito uict. h si tractem d' alimentis constituendis. q a
fauore continet. uerum si d' alimentis minuendis n continet oia
ista continet noie alimentorum ut ff. d' transact. l. cu hij. q tam
sigit. Item septimum q si patri petit alimenta n sit patri ma 5
numittere ex a fidi. c. n q libt sit sui nummis redempt. h
q exegit alibto mercede p opis. s. factis q pstitis pt. q p
fitis in casu necessitatis puta patron e paup exig; p alimenta
ut. C. d' opis. lib. l. i. et l. si qs pecunia. et l. n patronis.
s; si exigat opas patron. libt consequit libam facultatem testi
n e tamen aliqd relinquere patrono. ut ff. d' iur. pat. sic et ff.
d' opis lib. l. libt. q opas et C. d' opis lib. l. libt. q opas at
et C. d' opis lib. l. si qs pecunia. Item si patron sit q n acta
uerit libtu emie capitali ut ff. d' agnoscendis lib. l. si qs
alibis si qs alibti libto. Questio. Illud aut qr si patri recip = quare
pecuniam p opis futuris ex toto amittit i patrat. ut ff. d' li 90
bis agno. l. si qs alibis. s; alibti libto. s; n i duobz casibz q n
a necessitatis ut dixi et q n libt sponte offert. ut ff. q. et a
gbz. ma. libi. n fi. l. ult. Sed; at recipiat pecuniam p pstitis
opis. te n admittit i patrat. n e q ad alimenta s; q ad alia
pt qm. q n succedit. sm p futuris sim pstitis. ut dixi. ut.
C. d' opis lib. l. i. et l. si qs pecunia. l. n patronis. et C.
d' bonorum. p. c. ta. l. patron. Respo. io e in pmitur q qm p p
uito tpr pecuniam recipio nichil d'beo amittere. q p titus opas
n pstem pete. et sic pterum ut qi gti et sponte solutu at
qm p futuris opis recipio pstit opis q s pete plum. uni habe 90
do pterum habo opas ut ar. ff. d' pet. h. sic te et pterum. et 90
sic exacto opas fac me patronum i patrat amittere. Questio
Item qr n ne si sit alimenta legata t constituta int uiuos petet.
Item n ne si do t re aliqua ut m annua alimenta pstes. n ne pe
tam alimenta ut ff. d' alimentis et ciba. l. p totum ta. et ff. d' transac
t. l. cu hij. et C. d' fidi. c. l. i. et C. d' donat. q sub m. l. i.
Item si dono t oia bona mea. n ne ante peto alimenta. ut q s 90
ut in lobarda d' doat. q contingentiae. t leonachil. fuit. l. ij.
licet alio m. l. illa intelligat. q re g d' istis. s. n habuim
mutiones. Respo. omis predicti petunt alimenta officio iudicis. isti aut

et si petiit alimenta petiit alio iure. legatarius actione ex testa-
mento. minores petunt ex stipulatu. et ideo de istis supra exempla non
po. ac. notavi. Item sic. po. faciat actor propose. po act. Ego dico quod ego
sum filius tuus vel pater vel nepos vel pronepos vel avus vel proavus vel
mater vel filia. Item ego sum patronus vel libertus. Item ego sum pupillus
et tua tutela. Item egenus sum. Item tu dives es. Item unde deest quod
est suppeditat. Item infirmus sum. Item arte careo. Item bene est servi-
vi. Item semper servivi me consilio tuo. ergo re vivat bis. po. po rei.
po. rei. Ego dico quod tu es filius tuus. et sic de ceteris. Item tu es dives. Item
tamen habeo quantum sufficiat. Item tu es bene sanus. Item bene potes
operari. Item tu me accusasti crimine capitali. Item tu me detulisti
Item propter tuam delationem passus sum magna dispendia. Concipiat
libellus actor sic libellum. libellus ponitur. R. dicit quod premium suum quod cum
ipse R. sit egenus et infirmus quod operis non possit sufficere et pater suus
sit dives quod debeat alimenta prestare proponit officium vestrum domine
libellus iudex eodem modo concipiat libellum libellus filia nepos et pronepos
contra avum et proavum sic dicentes. et predicte persone similiter concipient
indigeat eo si ipse indignanti contra filium nepotem et pronepotem. patri autem
libellus concipiat sic libellum libellus ponitur. R. patronus dicit quod M. libertum
suum quod cum ipse R. sit egenus et libertus sit dives quod sibi alimenta pre-
vere stet ad hoc proponit officium vestrum domine iudex. quod sic concipiant li-
bellum probatur. l. predicta sicut alibi. non est apponendum in libello quod
pater sit infirmus et quod operis non possit sufficere. quia hoc tamen in filio
dicitur. l. illa sicut alibi. et quare quia pater plus iuris habet in alimentis
libero petendis propter beneficium libertatis quod beneficio prestitit. In libertatem
oppo. ita dicitur sic in filio oppo Et opponitur nam non iure quod officium iu-
dicis prestit intentum. nam certum est quod alimenta predictis personis a pre-
dictis naturali iure debentur ut ff. de iust. et iure. l. [illegible]
et iure de iure naturali iure debentur. ut ff. de iust. et iure. l. i. et
item de iure naturali [illegible] et ea sicut iure naturali debentur soluta non repe-
tuntur ut ff. de condict. indeb. ut. Et ex naturali obligatione non agitur ut ff.
de pactis. l. iuris gentium. et ff. de fideiussoribus. obligationi fide-
iussor et ar. ff. ad trebell. l. facta. si sub conditione. et l. cum quis quam
si intentat officium iudicis. [illegible] licet ex naturali obligatione non possit agere
Qo generaliter. agitur tamen in casibus licet agitur ex pacto nudo et hic est non
iure actionis sed officio iudicis et quare non agitur ex omni naturali. Ratio ideo
quia naturalibus obligationibus omnibus in causis non assistit. sed istis generaliter
assistit. agitur aliquando conditione ex l. aliquando officio iudicis. ut hic. et
libell. sic notat dominus meus ff. de pec. [illegible] si lege commissoria consu-
luit pupillus autem proponit sic proponit. R. pupillus dicit quod M. tu-
torem suum ut sibi alimenta prestet ad hoc proponit officium iudicis ut
ff. de alimentis pupillo prest. l. i. et sic predicta concipies libellum
personis aliorum sed licet alimenta teneantur prestare non tamen tenetur sol-
vere es alienum contractum ab istis personis quibus alimenta prestant ut C.
ff. de agnos. lib. sicut alibi si parens. De officio iudicis quod dat restitutionem minori
subsequitur videamus de officio iudicis quod loco principalis actionis re-
stitutio datur minori. ut ff. de min. quod si minor. ult. nam de officio
iudicis quod restitutio datur minori videamus et dixi supra in tractatu pre-
toriarum de rescissoria. unde ad hoc ut competat in causa tali tot sunt ne-
cessaria. In primis quod agens sit minor xxv annis. item quod tempora computentur
momento ad momentum ut ff. de min. l. i. et l. denique. Secundo quod sit
lesus videlicet vel circumventus ab alio dolo dante causam contractui vel incidu-
nte lesus sua facilitate. forte quia amisit quod habuit aut emi-
sit emolumentum quod habere potuit aut obligavit se homini qui non
oppo. liceat. ut ff. de min. l. non omnia oppo Et opponitur si dolus
dat causam contractui vel incidat non videtur quod libet minor ut dixi
supra de act. de dolo. Queritur quid de restitutione [illegible] de restitutione
Qo. tertium danda minori officio iudicis. Item si dolus dat causam con-
tractui contractus ipso iure nullus ut ff. de dolo eleganter. [illegible] non debet
minor restitui ut ff. de min. l. in causae. Ratio licet iuvet maior
de dolo propter dolum dantem causam contractui vel propter dolum incidentem ut dixi supra de
Preterquam actione de [illegible] minori tamen succurritur. sic et maiori propter minorem
quia propter minorem causam quando dolus dat causam contractui et processum est ad

ditionem maior habet actionem de dolo ut in predicta l. eleganter. minori re-
stituitur. ex quo est restitutio competit actio de dolo cessat. ut ff. de mi- l. ii. 25. § dol
no. l. divus. et ff. de dolo. in aliis casibus iuvat ut maior. nam si l. § dolo
dolus dat causam contractui et stetit in finibus contractus quod non procedat ad conditionem
et est titulus contra bo. fi. contractus ipso iure nullus unde nec minor nec q.
maior habet necesse aliquod habere auxilium. Queritur si iam est contractus statu-
tus quod dicere. Respondeo. licet teneat contractus obstat tamen exceptio
ut C. de inutil. stipul. l. dolo. et si locum habet exceptio cessat de do-
lo seu restitutio ut ff. de dolo l. ii. et ff. de min. in causae. Item
quid quando sua facilitate decipiatur minor. Respondeo. habes multa exempla
tamen in C. quod in ff. de minor. et specialiter quando emit iusto pretio et vendi-
dit minor vult dimidiam vel minus quia tunc iuvatur quilibet maior
C. l. rem maioris. Item non intelligas de modico pretio quia tunc non da- minor
tur restitutio. si forte res valebat xx et vendidit minor pro
xviii. ut ff. de min. re. scio. ff. de min. ait pretor. si quantumque l. si. xix
plus quod autem ledatur minor in eo quod habuit et amisit habes in C. si
ut se abstine. absti. Item quod ledat in emolumento habes C. si vis
omnis habere vel bonorum possessionem et ff. de min. ait pr. si quantum. qualiter in bono
habes ff. de min. hodie. l. ait pretor. ideo est ista duo exigantur quod
sit minor et lesus. quia si alter tamen inveniatur non datur restitu-
tio ut ff. de iure. vim. l. nam pretor. si minor sed idem dicimus in
eadem quando utitur iure minoris. ut ex. l. de min. re. etc. vel minoris
Attendas esse verum in contractibus in delictis autem non subvenitur mino-
ri si agat criminaliter sive commissis a minore sive commissis contra mi-
norem. ii. quando in subsidio etatis adduxit iudicem ad minorem
penam ut ff. de minoribus auxilium et ff. de [illegible] l. ii. et C.
si adversus delictum. l. i. et ii. Sciat de crimine agatur civiliter sicut quod
convenias ex culpa sua civiliter sive criminaliter restituitur ut ff.
de min. l. pap. commissumque et ff. C. l. si ex causa simpliciter et
culpa et ea a dolo. sciat de eo quod dolo convenit civiliter tunc ei
tamen subvenitur quando potuit confiteri et negavit ut habetur pro
confesso. ut in l. aquilia. in quo inficiatio punitur in duplum.
ut ff. ad l. aquil. inde [illegible] sed actio vel eatenus subvenitur
quatenus potuit habere [illegible] potuit per transactio. sic et fuit quod
tantis pro quanto potuit transigere pro tanta pecunia transactum pre-
sumere ut ff. de min. si ex causa nec videndum et l. pap. si sui
commissum et C. si adversus de lic. l. i. Alii distinguunt utrum utrum
minor delinquat committendo an omittendo si committendo non
subveniat in omittendo sic. sed hec distinctio reprobatur per l. i.
C. si adversus de lic. l. i. et ff. de min. si ex causa nec videndum et s pap. §
similiter. et l. [illegible] si in gen commissum [illegible] hoc notat dominus meus
ff. de min. si ex causa. Secundum dominum Jo. ut minor non habeat aliam
actionem. Si est minori ipso iure succurritur ut quia habet aliam act. cessat
restitutio ut ff. de min. in causae. Queritur circa ista. In pri- Qo.
mis quero quando minori subvenitur mero iure et cum auxilio
Queritur item quando minori subvenitur. quod habet aliam act. Respondeo mero Qo.
iure. i. pure subvenitur minori quando contractus est ipso iure nullus.
puta cum dolus dat causam contractui et statutum est in finibus contractus quod tunc
subvenitur minori mero iure. et supra. i. idem cum auxilio. sed
maiori quia tamen maiori quam minori subvenitur in casu illo. et sic
illa verba cum auxilio et mero iure posita in l. illa in causae et
idem sonant. et ultima sunt exemplificativa potius et omnia fere
exempla posita in l. illa hoc indicat. vel aliter cum auxilio et
mero iure tunc est minor quando pupillus contraxit sine tutoris
auctoritate quod exemplum statim sequitur in l. illa in causae. in quo casu
obligatur tantum naturaliter. ut ff. de novat. l. i. infi. vel quando minor
habens curatorem sine ipsius auctoritate contraxit in quo casu nullo
modo obligatur quia non est absumit [illegible]. ut C. de min. re.
sine curatore habens. sed iuvatur minor cum auxilio et mero iure.
Queritur quando cum auxilio. Respondeo. cum auxilio minoris Qo.
sed quia sine decreto alienatio rei ecclesiae vel sine sollempni-
tate iuris revocatur cum iure. etc. Item multi intendentes
in casibus specialibus cum iure iuvatur. sed cum iure femina

.s. preter. in eum ergo isto nulla est. in hac doctores dissentio. s. qui supponunt contractum non tenere. quia non datur restitutio et est ideo. quia cum restitutio rescindat quod iam precessit rescinde. quod ipso iure non tenet de iniusto. irrita. c. l. nam et subscriptione. certum si minori competit aliqua actio inter de r sibi restitutio. hic doctores dissentiunt. sic. id est dicimus. Quo. Sed quando minori competit alia actio sicut ius habes exemplum. ff. de dolo. l. i. et l. elegante. i. et ff. de minoribus. l. in causae. ex quo dicitur quod apte colligitur. s. pop. quod datur minori conditio sine causa ad conditionem dicenda cautionem. quod non debuit minor interponere cum etiam lega tum conditionale. non transit ad heredem pendente conditione. mentio conditionis cautionem per conditionem sine causa. Quo. Sed illud quaeritur quam ulpianus hic auctoritatis summe ita indissolubiliter discedit et procedit in l. illa in causae. nam primo dicit si alia actio competit quod cessat restitutio. et postea per totam l. non ponit exempla quod alia actio competat. Quo. Sed post quando contractus est ipso iure nullus. Responsio. similitudinarie procedit quia ponendo ista ut paria. ut sic minor habens actionem non restituitur quando ipso iure iuvatur et postea ponit exempla. quando iuvatur ipso iure. et alia quod dicitur in principio. alia actio et aliud auxilium. quia aliud auxilium competat ponit postea in superioribus exemplis. Quo. Sed nunc videamus si minor habet aliam actionem an possit petere restitutionem. Sed hoc attende cum eandem partem certum conclusas habet electionem minor de duabus intentare actionem. s. tutele contra tutorem cum auctoritate contraxit. et fuit deceptus an velit contra te restitui cum quo contraxit. ut. C. si tutor vel curator interv. l. i. et l. ultima. Sed quia hic doctores dissentiunt referam argumenta quibus utrique iuvantur sententia. Quo. videamus quae sententia magis est vera. concordat dominus b. dominus Jo. et p. dominus meus contra in hac sententia ut si alia actio competat quod restitutio cessat. et adducunt pro se l. istam in causae. Item inducunt unam allegationem si minor habet actionem contra competentem. quia potest intendere cum actione velit nolit oportet iudicem de iure tamen intentare cui rei vult. iudicium hanc sententiam generaliter ut officium aliud sic auxilium principale proponat invaledat minoris conditio quia iam eo in potestate iudicis vel denegante restitutionem cum cognitionem principalem committit. an minor sit causa. vel non. ut ff. de minoribus. l. i. et l. ait praetor. et l. in causae. Item officium iudicis in subsidium et in defectum actionis fuit inventum quia loco principalis actionis intentatur. s. de officio iudicis. cum ergo habeat minor in competentis et ordinarium et subsidiarium et ordinarium non requirit. ut quod est praedicto h. et sic. ff. de istis. in l. illa in causae. pap. adiecit corrigendo aristonem dominus. ad. c. et sui sequaces et dominus et preceptor meus hi dicunt quod licet minor habeat actionem nichilominus tamen restituitur et adducunt. Inprimis l. illam in causae et dicunt aristonem non corrigi per pap. Immo adiecit non corrigendo dictum aristonis. et quod dicit l. illa in causae. in principio et si alia actio etc. exponunt. et si aliud auxilium. i. si eo auxilio quo iuvatur minor. q. d. si iuvatur minor ipso iure. tunc cessat restitutio. i. si gestum ipsum nullum est et hoc indicant exempla sequentia. si tamen fuisset in illa sententia quod si actio illa competeret quod minori non daretur restitutio posuisset exemplum quo minor iuvatur ipso iure. proponere inducunt argumenta. pro illa. C. si adversus fiscum. l. i. ff. de minoribus. emili. et C. de fideiussoribus minorum. l. si ea. et ff. de minoribus. l. p. pl. s. pl. cum q finem ad. l. prima. C. si adversus fis. l. i. sic etc. videmus. p. b. et p. dominus Jo. quia l. illa loquitur quando minor contraxit et deceptus fuit re ipsa minus dimidia iusti pretii in quo maior non iuvaret minor tamen de iure speciali restituitur ut ibi dixi. d. hic videtur. C. de dolo superstite. unde alio modo potest. quia l. illa loquitur quando dolus dedit causam contractui et secuta fuit traditio minori succurreret per actionem de dolo succurrit minori. per restitutionem. ut. s. in hac eadem actione notaui ad l. emilius. p. m. quia ibi fuit datum quod minori ad certum facere. unde quia actio non semper est mixto restitutio datur. ad l. C. de fideiussoribus minorum. si videmus quia ibi minori non datur restitutio est habet aliud auxilium. s. conditionem. in debiti et hoc est quod dicit l. illa in fine constat esse consultum iuris utriusque. s. quia habet conditionem indebiti l. illa prima non contradicit. l. illa eum quam fraud inter illa de divisis per. et intelligi. contra instantiam iudicis et ibi notaui est. Credimus ergo secundum dominum meum ut si minor habeat aliam actionem quando dicitur quod restitutio quia non est operosa nimis modico. sed male habentibus. et sic intelligas contra restitutionem non contra aliam iam. ait. et si alia actio competit nichilominus officium iudicis locum habet ut ff. de re iudicata. l. i. et nota in C. de pluribus iudicantibus (male ergo dicunt advocati generaliter quod dicunt non habet locum alia actio quod officium iudicis cessat. Quo. Sed quaeritur secundum dominum meum in restitutione minoris si habet locum alia actio quod cessat officium iudicis. In aliis autem casibus quod. Responsio. in dicto est in principio quia quando tractatur de officio iudicis. quando subvenitur in minoribus contractibus restituitur. est. iuris in hoc ut si habet aliud auxilium minor quod non debet restitutio. In aliis autem casibus ideo ista cessat. et istud. po. sed. actor. per se. Positio actoris. Ego. dico. quod ego sum minor xxv. annorum. Item tecum contraxi. Item in illo contractu sum lesus. et postea specificet enim lesionis. ideo te sic se defendat. Positio rei. Ego. dico. te maiorem. xxv. annorum. cum contraxisti mecum. vel esto quod esset minor dicent sic. tu iurasti corporaliter te maiorem sibi confitebatur actor denegatur restitutio etiam si esset minor. et les ut. C. si minor se maiorem dixerit. l. iii. et ibi. Item esto quod non iurasset se maiorem se iurasset. quod non veniret denegatur restitutio hodie per constitutionem domini fre. sacramenta puberum. concipiens autem actor sic libellum. libellus proponit. R. quod. cum quo est ipse. R. sit minor vel esset minor. xxv. annorum. contraxisset cum. cum equum qui valebat. xx. vendidit. p. xv. unde quia sua facilitate fuit deceptus in pretio petit ad pretium restitutionem officio vestro domine iudex quod sic recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de minoribus. l. tutor. et l. pl. et. C. si adversus venditionem. l. i. et iii. eodem in concipies libellum. Vel sic minor in genere. vel. quia ledit specificando tamen nomen contractus in quo lesus est vel pignus vel alterius contra. vel quia contraxit. puta aditionis hereditatis vel contra iudicium puta hic modicum ut ff. de minoribus. ait praetor. Sed in iudicio quod non solum et. l. si sim restituitur. et Item sic proponitur. Item in huiusmodi aditionis adeundo est hereditatem ut quia contraxit quod iudicium suscepit. ut ff. de peculio. licet. Oppositio. Sed opponitur minor est deceptus in pretio. et petit restitutionem. ut quia male petat restitutio est eius potest stat reddi integratio ut ff. de minoribus. quod si minor restituatur. sic petit restitutionem minor debet petere in libello rem illam est restitui et ipse minor pretium restituat. ut. C. de reputatione iudicis in integrum restitutionem faciendis. l. unica. Responsio. Immo libellum bene concepit est minori est subveniendum in eo in quo lesus est. sic minor non est lesus quia rem vendidit. Sed est lesus quia minori pretio vendidit cum expediebat rem vendere. restituitur in minore tamen pretio et bene potest dicere restituitur. ex quo pretium pretium in supplementum quod minus habuit est pretium sit. contractus expertus. ut ff. de contrahenda emptione. l. pact. hic in procedit quando minor decipitur in pretio. Si autem decipiatur quia rem vendidit quod non expediebat vendere rem concipiet libellum sic proponit. R. minor. xxv. annorum. quod. cum vendidit quod non expediebat vendere. tunc concipiet libellum sic proponit. R. minor. xxv. annorum. quod. cum vendidit codicem suum. p. x. petendo contractum illum restringi et codicem illum sibi restitui officio vestro domine iudex quod sic recte concipiatur libellus. dicit l. ff. de minoribus. l. in causae tu. l. sequentibus ad. l. illam in causae et Jo. secundum distinctionem. dari restitutionem et contra totum et quartum. et ubi adire ipsam sic in l. ultima nota est in ipsa littera quod est minori subveniatur aliquando et emptio. aliquando in re ipsa secundum quod ledit. dicit l. ff. de iure dotium. si ex causa per totum. et hoc attende de re mobili quam sine decreto potest alienari. ut. C. de administratione tutorum. l. lex. quam tutores et ff. de rebus eorum qui sub tutela. l. i. tunc sine inveniret decreto suo iure vendicat. minor non habet necesse petere restitutionem iurasset. post. fre. sacramenta puberum si autem inveniretur decretum et non iuvat minor tunc necessaria est restitutio ut ff. de minoribus. tutor. et C. de praediis minorum. l. et si praeses. l. si his. et l. si praedium et per totum. et et. C. si adversus venditionem. l. i. et ii. et hoc est quod dicit. b. praestito sacramento inveniente decreto. ~~decreto~~ tuo iure. praetor est non tantum. sed et suum denegat auxilium. Quo. Sed quaeritur quando minori datur restitutio ad rem ipsam, quod tantum est quando non contraxit. ut in l. illa in causae et restitutio sit beneficium personale. Responsio. hoc operatur sed favore quod hodie iacet.

Marginalia: .x. quo. — .x. quo. — .x. quo. — Selet — .x. quo. — quare — concede — quando — ut dixi hic — contra rem — pop — iure — de actore sicut posuit exemplum — contra l. si. et l. — ead — sicut — officio — .x. quo — sandit — item de ea te maiore — nota — ut ff. ex quibus causis maiores. eod. l. ait. gl. ult. in fine. dicit quod gl. quando contraxit — [illegible] — et supra — libellum [illegible] — Si autem sit res immobilis vel mobilis quae cum decreto debeat alienari — minor — officio non utere. non interveniente — utere — praetor — hodie — No. beneficium restitutionis est personale.

hodie inagere q metu causa ut notum . ff . q met ca . et
q met . ca sicut except . q̄o . Item si dictum interuenerat
auctoritatis tutoris t cu . auctoritas . pretoris . Item
date maior sua e iq sito de his de quibus mandat . ut . C .
si pro publicis pers . l . ult . et ff . de reb . eorum qui sub tu .
l . 1 . et l . mag . et . C . de pdiis mino . preterea n dat
restitutio minori . Ro . dat . pt e ee q omnia interuenerit
sz tn minor lesus e q fuit circumuent pretor ut in pd
. l . mag . et . C . de pdiis . mi . si p diu Attend tam in omnib
his libellis . q qui petit restit . minor sic minor eo tpr
qn petit . dic ego sum minor . q . e . c aust . sunt curatores
et e . sz n h multu expedit minori . s . age c aliis cura
toribus sz expedit potius alt io in libello n certum appo
nere . ut . C . de spons . n eo min . Sed si sit maior q
uult petere restitutioem petat infra q adriennu . p . xx .
v . an . completos numerand . ut . C . de min . re . l . ult q .
in dicat q e ee minor . q̄o . Sz illud qr qs deb
pbare minor q dic ego sum q su minor t fui . an ego
illu ee minore . Ro in pte ista iura uariare uident . ff . de
min . l . de etate . na ibi e duplex litra minore alia littra
maiore . ut . C . de min . re . l . si minor e . na ibi e litra
hostendens q p ee passiuu et p ee actiuu . Item . C . de pbat .
cu de etate . na ibi in q uterq pbet . et ff . de min . xxv . a
. l . minor aspectu . et . l . int utile . et sic p ista iura uidet
q minor pbet t adusari t uterq . Vn nos sic distinguim
refert qs agit utru minor petendo restitutioem . et dicendo
se ee t fuisse minore tc ipe pbet sufficit e aliis parti ne
gante . n t p ad maiore cautela pbat illum ee t fuisse ma
iore tc ei mos gerend e . ut ff . de pbat . consilias at agit q
minore et dic . tc maiore ille pbare deb . et ita h e uniusuis
alii distingt . si tpr q ct fuit minor psumit . et adhuc e
minor . sz n e ut totu admittend c transcursu tpis aliqs
minor fiat maior . licz i dubio sit q . q q erat dns hodie
dns psumat . ut . C . de pbat . siu p sidis . et i patria potestate
idz ut ff . de his q sui t al iuris . S . l . ult . Item q in aliis
distingt aut aspectu corpis psumit minor . et tc adusari
pbat illu maiore aut aspectu corpis psumit maior sz tc
ipe deb pbare se minore . n h admitto q multi e annosi
q sex ind ent iuuenes . et ecd . Vn dns mis h totu committit
arbitrio iudicantis . Illud at attende tu iudex qd restitutioe
agnoscis . q utraq parte psente de restitutioe cognoscas . ut
ff . de min . l . ite e ab . q̄o q dans . a tuia cognitionem t
q ca maleficia t q i ntpalib . at hodie n ur . na n re
stituunt i oib q ipo iur puant mesi . ut . C . inq b caus
min . re . n e ne . l . ult . ut cesset oia q a q sigu psit de
tpr attend q da e tpa q currebat q minore et n restituebat
t n restituebat . n hodie restituet . u tpa . lx . diey . i quibz
adeat iur mariti ut ff . de min . l . auxiliu . Item in q quen
nio q curret statu defuncti . ut . C . ne de statu de fuc . finat .
Item i tpr statuto ad ofectione inuetarii . ut i aut de he . et
falc . coll . 1 . ult . et i tpr q durat istantia iudiciaj . sz i h e di
. . . sit soluendo . ut . C . de iudic . quand . ult . cum
iahgo . l . ff . de min . l . et fin . Item si n prouocauit . et Item i h
modie . Idz forte et i diebz ostitutis ad appellandu . ut dicat i
ille . Item si n prouocauit si tutor sit soluendo q da tpa ipo
iur n approbant ut hodie cnt . ut quinquenniu q dat p
rela i o ffitiosi . ut . C . i qbz . C . c . io . t . p . l . adolescentie
et ff . de min . Item . et . C . si maior fc . l . ult . et sic q i ilu si
striuam n cui i nouat . Vn ptingit q minori . xx viii . a
subueit q da n tpa currebat sz restituebat minor in his in
nouat iu striuam . ut ipo iur minor puet illesus et i nouat
lic olim currebat . sz dabi restitutio . ut . C . si aduersus usuc .
i psc ptione . v t . xx . a . n i nouat q mult minor puat ipo

iur illesus . q e p hibant alienatio et p osequentia usucap
ut ff . de . v . si . l . alienationis ubo et notat . C . q bz n . obi io .
t . p . l . n e igitur in psc pt e . xxx . an . nichil innitat q sola
pupillaris etas excep i remanet c i suo statu ut . C . i qbz c
aus . min . rest . n e ne . l . ult . i si . q̄o . Quo remanet i suo
statu qr . Ro . q da dnt . sic quia in his n restituunt minores
er e q eos et assignt roez q semp hnt initiu a p decessoribz
vn tanq maioribz n dat restitutio c eodz iur ceserant ista
sic et illi qbz successerit . ut ff . si aduersus . in pig . l . ij .
et ff . de min . emili . et ar . ff . de fundo . do . si fund . sz nos q
et exponim sic i suo statu . i . q crit et restituunt minores .
ut ff . de min . ait pretor et si ceperit apat minoris et ff . de
min . l . q . et . C . de n . nu . pe . l . si intra minoribz g crit p
scriptio sz restituunt pupill aut n crit ut . C . de psc pt . xxx .
an . sic i tc . et . l . e nouissima . Et ita q ias q ringentibz minores
lesi restituunt i tpibz at puat ipo iur illesi . Ro . ratio e
in promtu q i ontibz ipe minor se ipm dic deceptu sui facil
litate . unde sat e si ge tenet . sz restituit q i gen ipe re
sadit q fecit at i tpibz minor se ipm n ledit q nichil
agit . sz q soluunt tpe ledit illu io si puat illes n e mir
et sic p h q da e . no . q plus puidet minori q eccl . q gen
ent q duennu ut at . q s actioes et usucapio . ut ibi minor
aut minor i eet puat illesus . Cum pp edificiu ruinosu in
an petit aliquo caueri . t sat dante noie dapni infecti
q cautio t sat datio petit — De offo iudic . ut ff . de dap
i fec . l . 1 . et . l . dies . et . l . pretor . q . 1 . et ff . de pretoris stip .
. l . 1 . io de illa uidam . sz q plene de h tractaui . s . i si . e
edicto post sec de pretoris stiplonibz io de illo n psequor
unaz q oes positioes et libellum et impugnatioes ibi inuenies .
Cum pp legatu pure t sub odicione relictu petit satisdatio
ab herede ut heres satdq legatario q s debat legatu pstare
illa satdatio petit offo iudicis ut ff . ut leg . t fidei . q . no .
ca . l . 1 . et . l . q . de ea debere adpsens tractare . sz q adple
nu de hac materia tractaui . s . in ultima rubricella edicto
rum tractatu de sedo decto . io hic n tracto . ibi g na positio
nes q oes libellum et impugnatioes inuenies . q s multa q
iu dic offo pncipalr expediunt sic pretorie stiplones
q i oibz n e necius libells io illa n psequor sic de hoc
plene notaui . s . i fine edicto i sc ca de pretoriis stiplonibz .
ibi e inuenies i qbz pretoris necius sit libells et inquibz
no nec pretorie stiploes iudicis offo interponant . Contingit
sepe q filius q e in potestate sua ab aliquo detinet et uoles t ipe
filius a nullo detinet . sz p se moratur et inuitus cu n uult
c obedire sz facit t contouersia sui . t q negat se suu fi
liu t i sua ee potestate . io pditu e offm iudic . q apptla
t notio pretoria ut ff . de rei uin . l . 1 . s p hac offm iudic .
pat potest filiu petere i qs cu incipiat sic libellum libell ppo
nit . R . q . c . q e sit filius ei et i sua potestate e obedire rec
usat . vn q s obediat ppnit offm uim dne iudex q o
sic recte incipiat libells dicit . l . ff . de rei uin . l . 1 . s p hac .
et ff . de libis exi . l . de ind . h aut intellectu nam at q qoes
et positioes et impugnatioes qre ad plenu . s . i tractatu cum
lu pp pncipiu i sc ca de pudiciali act . i re p q qui
a aliqs sit filius t n et ibi ad plenu inuenies De offo iud quo
subueniat cesito colono et uassallo si dns ul q debat
Rectum ptingit q dni a colonis seu a uassallis exigunt .
exigit plus q q consueuerit . et plusq m antioribz tpibz exa
ctu e t plus q debant exige . et cum nulla actio colonis
et uassallis opetit q dnos ut talia n ptatur . et ut ex
acta restituiat . q n act . ui . bo . rap . q uiolentia n i
ferebat . n q met ca q met n inferebat . n et si q si
tanta q similis nulla uiolentia i tueniebat . io i subsi
diu i uentu e i hoc cau offm iudic . p q subueniat colo

Nota expedit maiori restitutionem petere

tulis . e

q̄o .

quinquennio

citr . iff . de pbat

l . minor

utru

uel h

illa

Mos gerendus e .

Nota quia qui fuit dns olim hodie dns presumitur

Committitur arbitrio iudicantis

necessaria restitutio

ut ipso iure illesus et innouat

q̄o .

Ho .

Pta de offo iud qn petit . restit nomine dapni

Pta de offo iud qd petit sat datio noie l

uerum

De offo iud qn filius recusat obedire patri . Rz .

p hoc q

libells

nis et uassallis q domos ut h talia facere dum imposterum phibant
2 q restituat domum q ppetuum exiger ut. C. t. xi. in qbz causis co
lon censiti capie. domos actori. plt. l. i. et i aut. de q̄stori coll.
vi. et. C. vn adh ut offim iudic. i causu isto spetat tot sunt nec
ca. In primis q aliqs sit colon t castald seu uassall. Scdo
q exigunt aliq ult quam sit qsuetum. ut. C. iqbz causis. de. ce. l.
i. Item ut aliq notitia pbit hui de huiusmoi colonis et censitis.
et uassallis. attend huit. q notabo. licz dns ms copiose notat.
i summa i rubrica spali de agricol. et censitis quadam de ista summa et ib
ope. Scd e q agricolarum qdam st asceptici seu asceptitie qdic
nois. Quidam censiti seu natalibz asceptitiali pretium alij colo
ni. conditionales alij e iquilini alij originarij alij simpli
colom appellant. q t se partiant t numis colunt et sic nom
agricole gen e q colles agrum oia alia nota spes sunt et sic i itu
lat i rubrica p mo gen et pea spes ut et at. C. de hrtias et ma
neris. C. de fuit et aqua. C. de t. et. q asceptia e qui psepti
m solo asceptus e. i. qstitt. q asceptici qi ad solum psceptum
sept. adh e ut aliqs qstituat asceptici oport q inita ituerat.
In primis q publica scripta ituerat. i q scripta qtinat q exp
ssim pmittat dno soli q nuq a solo recedat n pucto q de aso
lo separi dbz. ut. C. de agricol. l. cum scim. i. et. l. co
lonos nuq. Scdo q intueiat p illa scriptura alia scripta iq q
fiteat t dponat se asceptitium ee q qfessio intueniat sinuli
nativitate et te ex utroqz gne obligois. i. prime scripture. et fe.
s. qfessiois tale cum cetum qle int acta dposuit ut i pdca
l. cum scim. s. n e sola scriptura suffic n sola qfessio. n aliud ad
minicculum n illa duo pdca ituerat. n impdca l. qt e pla
d sidant adostitutiones alem ituemire n suffic, ut ff. ex qbz
cais i p ea ficam. i si pme colupne op. Sz oppont leges
i. C. de liba ca. n si uoles sepsisti te suum mnz e eos lib nu
llum puidicium uint tuo opatusti. Item in eodm t. leg. q libi
puatis pactoibz inutme pactioez qdictioez n psit. ut. i e. t.
l. libi. Item i e. t. l. iterogata et pfessa ap acta q sit ancilla
q e liba nil s puidicat h idz. i. e. t. l. libos. Item libtas res fa
uorabit ut dic regla iuris ff. de reg. iur. libtas i e ptores
fauet libtatibz. ut ff. de alie iudi. mut ca. l. iij. q lr fauent
ff. de re. iudi. l. i e pares. Item e libtas sit de iur naturali quo
cali figmto iuris aut tollit e si nale sit immutabile. ut i inst
de iur nali. ge. et ci. plt. Item quo rei ueritas si libes obumbra
t tali ymagie scripture et qfessiois. e scriptum sit q iuris nae
ymagie n p adumbrari ut ff. de libis. et po l. filio. Item et
rei ueritas n pt aboleri t qfundi p subtilitate iuris aut
ut. C. de iur. dot. l. i rebz ff. ad munic. l. i summe. Item hoies
libi de iuribus adiectione fortunam n debet. ut. C. de agricol. et ce.
l. cum scim. Pro oia ista q opponunt iustinian. qdicitque. l. illi
e scim. longe an puidicit. et i. l. illa n dic p ista talia si suum
illum q lib e s si asceptitium t alr os. l. allegate loquunt t in
sola scripta. t isola qfessione. ut dic eadm. l. e scim t alr i
l. illa e scim n dic legis lator q ac lib possit si asceptitius
nam licz utraq scriptura intueiat si possit pbare se libm i nullo
puidicatur sibi si legis lator. Et i dubio ex q e apparet ge
mina scriptura et qfessio tale cum ecctrm ut dic. n tam i. l. illa ne
gat qn psit pbare se libm i indubio e iudem q et illa acta
i iposita sup fatu tenet ut. C. de transact. l. ult. Sz n m
elegant posse intellec iste ex l. ista cum scim assumi. Sz ut
dno mo q ue lib psit si asceptitia. sic dictum e et qfessio m
tu. opat q cum sic et at. C. de libali ca. l. iubem. n obstat. l.
allegate. q lib n psit si suus ime ut mois allo m infit.
si patit seu enudari ad petium participandum ut i ff. de iur. py.
et ff. de libali ca. l. n io. p. e. lib si asceptici et suus n ppa
i nale tollr. licz ista subito patiat. Sz tu queres a asepti
a sit suus. ut q sic. nam nulla distinctia i e suos et asepti
cios intellr. ut. C. de agricol. et ce. l. neduum. et at. C. iqbz
causis. colo. censiti. l. ult. Pro tamen et dico q asceptici censiti
et cos p dca. libi e. n obstat. l. illa neduum. q q ibi dz q e
differentia. et. e. intelligns q ad qd q asceptia et suus e i potestate
dni. et q sic unde pt suum e peculio ita et asceptitium e tam.
ut i. ti. l. illi. at at magna differentia e. nam suus uendi pt cum
peculio et sine peculio ut i p dicta. l. neduum. et ff. de ohn e
ept. l. q e. asceptia aut nuq unde sin tam. ut. C. de agricol.
et censi. l. ij. Item suus p ee qs et sine peculio asceptici nuq
sin tam. ut. C. de agricol. et ce. l. e scim. et. l. ij. Item suus q
sibi peculium p ee sin eo. et hab recede asceptia sin aut n
pucto a tam recedat. ut. C. de agricol. l. colonos nuq. et sic p
ista uide q pl leg asceptia e uolumtate dni et pt uolum
te q pt. qdam exponunt q sic dic. Io alij intelligunt p e. p
si elic i poe i q e asceptius suus n omnie. ut i aut. de las.
e. coll. viij. asceptitios. et. C. de agricol. et ce. ite asceptia cum
uolumtate et sin uolumtate dni matrimonium qtrat. si a qditione
n libat. ut. C. de agricol. et ce. l. ult. si uaut sighut. mm. si
e te dno et uolente e aliq muliere liba ut ancilla. cum aliq li
bo q i ancilla ille cohbat libam sibi efficiunt et ingenui. ut iab
de nupt. coll. iiij. S ui ab initio. Item liba pt qhe e suo stati
dictum e. uimi liba e asceptiao n pt qhe e uolente dno ut i
at de nupt. coll. iiij. asceptitios et sifiat n mm. e. n aliq re
stitucio dotis. ut ibi dz et. C. de agricol. et cen. siqs asceptici. Item
asceptitios succedit soboles. ut. C. de agricol. et ce. l. ult. suo
n ut. C. coia de succ. suus. Item asceptici testat. ut. C. de epis
et c. l. siqs. pbr. suus. l. n. ut ff. q. te. fa. p. ad testm
suus. Item asceptitios i e uiuos n alienat. ut. C. iqbz causis
colo. et ce. l. plt. Sz q dixi q testat intelligas de suo n de his
q ht ad no ut i pdca. l. siqs pbr. Qo Sz nuqd asceptici
t censitibz ascept pt donare bn merentibz amicis t dotare fi
lia t pmutare talio m alienate. pnecessitatibz suis. ut q n
p. l. ult. C. iqbz causis colo et ce. et at. C. de iur. ephy. l. ult.
nam cum i. l. illa ult. C. iqbz causis colo. et ce. sit pbita alienat
e comis act dni trasferendi ut. C. de rebz alieno. alli. l. ult.
et. C. de fundo. do. l. i. et ff. qui acto de peculio a. l. i. i alienat
Scdo. Sz ut q alienate psit. nam libe donat bn merentibz
amicis et dotat filiam ut ff. de his q in fraud patro. l. i. Sz sicut
seq. et. l. diuus. n obstat q dic alienate n pt s n donare.
fallit e. nam fund emphyteotic pbibet alienari si tam ephy
teotica donare p. ut. C. t. xi. de fundis patrimo. l. i. saluas
leg sicut dum i pesio suis tepibz fisco soluat. ut ibi. Pro q
asceptici donare pt uende et pmutare et dotare. sic et quibz
lib sibi res aliunde q sitas. sin aut n habebit. n alienabit
si pmutabit n unde si tres hat de peculio patroni q sita
Inh e peculio omis e ei alienato i e dca ut i l. pdca. et pbat
h distinctio. et p l. siqs pbr. C. de epis. et c. eadem incesitis et
colonis et manentibz. Sz qdam dnt q aliud iniibto q p oia pdca
et aliud i asceptiao et censito. t q re aliud q omia bona censiti
et asceptici dni s. ut i. l. ult. C. iquibz. ca. colo censi. i bo
ms at libri ht dns tam. ut i t de succes. lib. Si pmu puta
ueri. Sz i dubio qd psumo utr illa q ht asceptici t censit hat
de peculio dni t illi occasione q sita alunde. Pro psumo q
oia acquisita de peculio dni ad insta uxois ut. C. de dnat. i e
uiri et ux. l. et ff. de dnat. i e ui. et ux. que muti t ad instar
q epi. q psumunt hre de bonis eccle. Pro i ctio n pbz q ali
um q sierit. ut. C. de epis. et. C. at. licetia et ex. i. de peculio
clicorum t idz de iur logobardo i actore regis ut in lobarda de
acquisit. actoy regis. l. i. et at. i dm de iur longobardo.
i fribz remanetibz i coi p morte pris. q psumunt hre de
bois coibz n pbat q aliunde habuint. ut in lombarda de suc.
si fres. Et at. C. arbitrium tuti defimet. Item asceptici et censiti

agit contra dnos et eos accusant de publicis criminibus. si suam eorum qui
iniuriam persequuntur. ut. C. in quibus causis colonorum. l. i. et ult. quod in suis
non est non tamen ut ff. de iudic. eius et in suo non cadit. iniuriam aut
iuste de iniuriis. et ff. de iniuriis. l. non quemadmodum precedere ad statutam.
ut inst. de iniur. §. pen. et ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt. l. ii.

Item quero utrum ex prima scriptura constituatur quis asscripticius an per secundam re.
dnus meus. notat in summa. C. de agricolis et censitis quod ex istis duabus scrip
turis probatur asscripticius. sed tamen ex prima quod inducat sufficere. C. de aduit.
simuliter. nam ibi ex prima interessive mulier obligatur. sed non tamen est
secularia cautione sequente ubi est effectum mulier incipit tenere. sed et.
C. de plus pet. l. unica. sed puto verius per l. C. de agr. et censitis
quod per utramque scripturam et ante non quis fiat asscripticius possessione esse
sola scriptura non sufficit ut dic. l. predam. in principio in quo sola prima scr
ptura facit illum asscripticium esse nullo modo et sic videmus que sit ascrip
ticia conditionis quod idem est.

De censitis

Vero videamus de censitis censiti dicuntur qui censibus asscriptis constituuntur
et est eisdem modis quibus et asscripticii. scilicet gemina scriptura interveni
ente. licet alii dicant quod unica scriptura sufficiat in qua scriptum oportet
quod obligetur ad certum censum prestandum. et hec est sola differentia inter asscrip
ticium et eum qui censitus obligatur ad certum censum prestandum. et asscripticia
ad certum. puta tertiam vel quartam partem fructuum ex fundo provenien
tium quod ex illis censitus dicatur asscriptus censibus et sic scriptura sit
necessaria et de certo censu probatur. per l. C. in quibus causis colo. cum l. ii. C.
de apparitoribus. et ibi militum. l. iii. et xii. C. de agr. et cen.
l. xi. et ff. ord. et C. et vii. de re militari quemque. Questio si quis
an testam. per se. dnus meus quod sic inter suos quos de familia sua
inter esse et non. C. de her. et manicheis cognovimus. et de incestis
et de incestis et de inutilibus nuptiis. l. si quis. alii autem dicunt quod nullo
modo testari. arg. C. in quibus causis colo. cum l. ult. et C. de agr. et cen.
quam ad modum. et l. nec dubium et sic idem est censita quod censibus asscripti. Item
ut quod finis quilibet colonus qui recipit terram ad certum quod prestandum. quod possit
dici censitus. i. censibus ascriptus. sed si hoc esset iam quilibet sine agnitione
cuiuslibet quod terram alicuius non laboraret. si deberet esse censitus. Pro
de his colonis iam statim dicemus. non debet aliquis propter hoc timere quod
fiat censitus quod terram laboravit ad certum censum prestandum. quod propter hoc solum facit
illum censitum non et scriptura illa gemina precedat. quod dixi precedere in
asscripticio sicut supra dixi. De perpetuis c.

Vero de perpetuis videamus et dicit dnus meus quod perpetuus est quod perditor
studiosus et diligentius propter sustinuit colonatum erat antiquitus
statutum pro mendicis et debilibus personis cum redditur ex publico
designatur tempore famis cum que validi erant et bene sani et fortes in
membris simulabant corporum miseriam et impotentiam et debilitatem. pa
rtem redditum percipiebant. et ita viris miseris prebendam suam dimi
nuebant quos vulgo spavaldos appellant. hos perditor studio
sus et diligens inquisitor sibi hac simulatione et in publicum
deduxerit sicut liber qui talia fingebat in suo perpetuo habet co
lonatum sicut sui primi dnus eis carebat et perditori assig
nabantur. ut ff. si dnus consilium non dedit suo quod hac debilitate si
mularet. ut C. et xi. de validis mendicantibus. l. unica. Item
ut hic congi. pat. de questore. coll. vi. sine occasione quod ibi cavetur
quod sui sit dnus reddere et ubi in opus publicum dandi. vel dicas
quod autem non contingit. et quod dicitur autem loquitur de his qui nullam miseriam simu
labant ad dispensatorem. tamen admittebantur. nam sepe validi et inva
lidi admittuntur ad elemosinam. at lex illa de validis in dicitur
loquitur de his qui debilitatem simulabant ut dixi quod propter suum delictum
per colonatum tradi debent. vel aliter autem loquitur de his qui inveniuntur in
civitate constantinopolitana. et sic lex de validis non dicitur loquitur cum
sit generalis. De conditionalibus colonis.

Vero videamus de conditionalibus colonis quare est constituti quidam.
dicunt quod coloni conditionales constituuntur hoc solo quod per xxx.
annis solo sine contradictione fuerunt. ut. C. de agr. et cen. l. cum sat. et at.
et hec consuetudo est hodie in pluribus partibus. et hoc ad exemplum aliarum
rerum quas quis prescribit. per xxx. annos securus erit. ut. C. de p. xxx. an.

secur erit. ut. C. de p. xxx. an. Sed cum notissimi et l. sicut. Sed
dnus meus videtur hec firmiter per generalem rationem poni. i. e. t. de agr. cum
scimus non dicitur quod non ex uno solo sed ex pluribus capitibus liberi homines ad
deteriorem conditionem liberi homines sunt trahendi. Preterea ad hec ut condici
onales coloni fiant oportet quod precedat permissio in scriptis vel sine
scriptis quod perpetuo ut coloni se esse in fundo permittant. et postea
per xxx. an. in fundo permaneant. hos quidam putant esse asscripticie
conditionis. quod nullam differentiam inter asscripticios et istos colonos faci
entes. sed aperte dicit contra. l. et facit differentiam inter homines asscripti
cios et homines colonarie conditionis ut. C. de pal. at. nemini et
C. de infantibus expositis. l. ult. Item aliud firmiter dicunt quod colo
nus conditionalis et ei filii transcursu temporis liberatur. ut. C. de fi
dic. et. xi. l. cum quis aliquis de sua communione remansit in fundo
qui agricultura adimpleat. et est non prodesset ei prescriptione est partis in fun
do remanant ut. C. de agricol et cen. l. est scimus. ult. et sic intelli
gunt l. de p. xxx. an. l. quod asscripticius autem vel ei filii sicut et illi
ad eandem conditionem vocantur nunquam aliqua longissima prescriptione possit
liberari. ut. C. de agricol. et cen. l. est sat. i. et. C. de p. xxx. an. l. per
scriptionem est et in publicam functionem que prescribi non potest. ut. C. de pre
pt. xxx. an. comperit. Item colonus conditionalis conditionem suam mu
tat non. et si solo sit ascriptus. ut. C. de agr. et cen. l. non dubium. Sed quod
quod dicit dnus meus ut nulla vel modica differentia assignetur inter
asscripticios et istos conditionales conditiones colonos. Questio et
situm quis quod sit differentia alia preterea. in asscripticio desideratur gemina
scriptura hic nulla. Item asscripticius non potest se a terra separare. ut.
supra dixi. hic autem sic dummodo terram non dimittat ex toto. Questio Si
tu quis quare dicatur conditionalis colonus. Respondeo ga aliqua conditionem
habeo in semet ipsi colonus. et sic vulgariter modo loquitur verbum quod vocatur
conditio plerisque. C. de p. xxx. an. l. omnes. sic idem est colonus conditiona
les et coloni colonarie conditionis. De inquilinis conditionalibus.

Vero de inquilinis conditionalibus. non de simplicibus quod de simplici
colono et inquilino diceretur. i. tamen appellatione. et quod de hoc quidam nulla est di
fferentia inter inquilinum conditionalem et colonum conditionalem. et lex
videtur probare. facere. C. de agricol. et cen. differentiam. Sed dnus meus vi
detur. nam colonus conditionalis est proprie qui cum sua familia in fundo in
habitat sic sed vivis dum ex fundo recedere potest. inquilinus con
ditionalis est ille qui colens fundum alibi inhabitat in suburbio
forte et similibus modis. nunc est aliter inquilinus conditionalis est
taliquis parte suburbii domum conducendo inhabitare possit quod
colono non licet. quidam tamen voluerunt aliam notare differentiam inter istos ut
l. illa differentiam. dicit in nomine differentie quod tamen ad originem
vindicandam eadem pene ut esse conditio. pene dicitur propter hoc quod in
quilinus conditionalis se prescriptione xxx. an. defendit. quod alibi
bi habitans non potest dicere quod ei agnatio vel cognatio in fundo re
manet. ut. C. de prescript. xxx. an. omnes. et C. de fundis rei
privatae. l. cum quis et xi. quod in colono hoc quia ex quo ei cognatio vel
agnatio remanet in fundo non potest se prescriptione defendere. ut. C. de
prescript. agricol. et cen. est scimus. ult. Alii aliter propter hoc dicitur pene et c.
quod inquilinus conditionalis appellatur qui conducit domum faciendam in
agro que ab facta conducit ille ille dicitur colonus. sed illud frivolum est
Item autem ut quod hoc fit differentia ut sic colonus conditionalis dicitur ille
de quo dixi. et qui hoc pacto fundum conducit ut sit ibi perpetuo
et postea moratur. et per an. xxx. ita et inquilinus conditionalis dicitur
est ille qui hoc pacto domum aliquam conducit ut ibi perpetuo mo
retur et postea moratur ibi per annos xxx. conductor est autem colo
nus dicitur conductor domus dicitur inquilinus ut ff. de acquir. p. l. re. pi
gnus. De originariis colonis

Vero de originariis colonis videamus dicit dnus meus quod originarius
est qui ex colono conditionali nascitur et secundum quosdam in ipso solo aliter
est non esset originarius ut. C. de agr. et cen. l. cum scimus. in fine.
unde dicitur quinque nati esse. et in l. cum sat. cum autem non dicitur et in ipso
sunt in fundo nati esse. quod si esset unum quod ipsi dicunt colonus
semper posset dnum sua prole defraudare. scilicet uxorem. tempore parturitionis

ecta ad alia loca ducendo. ut g. fraude colonorum excludam
dnis q suu in solo fuint nati t ex . ad solu tamq originarij
xpa t psichs auctoritate s reducendi na suffiat q p
alian tam suscep colenda. ut. C. d ag. et cen. l. si q ascripti
ae. et l. cu sat. si obstat. q lr. in. l. illa. cu sat. et l. cu
scim. suin fundo fuint nati subaudi maxie. idm e et si alibi
nati sit. ut i l. illa e sat. i. h notat dns ms. Ego at appllo
originariu colonu omez illu q nascer ex pdcis suu ex ascripticio
suu ex censito. suu pepetuo suu ex odictionali colono suu ex i
quilino odictionali. et io d originari n q i eo origo incipiat
s, ex ee suuorigis. i. suor pdcessor aqb ht origine tale
ius i eo uechto Q° Et q noie appllet si q ius e ut dicet origi
nari ascriptici t originari censit. t originari ppetuus. sm q e
fuit p ei dns originariis hec leges i qb h nom origina
rij ex pmi t. C. d agcol et cen. l. mult. et l. q adm. et l. origi
narios et. c. t. xj. d mun legit. l. ediem. et. C. t. xj. d colois
recusab. l. unica. et. C. d collonis illiricianis. l. unica. t. xj.
ad h sat accedet leges. C. d agricol. l. cum scim. et l. e sat. et sic
sic p ista una pbat. Isti ue dnt originarij. na orte cuncta
sue repetit matrem q requirit. Q° Sz qr quo filij istor
dnt originarij. n ne s ingenui et libi sic d patrib eor. s. p
p notaui et lr. C. d colonis. t ensib. l. unica. s. cu noluit
hre bona pris et nolet succede quo opllet iuiti tm hitare q
p colenda suscep. cu cuilibet licitu sit hreditate delata s re
pudiare. ut. C. d iur d libam n dapnosa e adito hreditatis
i sola aie uoluntate ositat. ut. C. d iur delib. z, si a uia. Itm
do q filij libti, et oia uma hnt ingenui q ad patrinu e si
n q iste filij p succedet et uellet renuntiare illi re q posset ut
g. d obsequiis libtor. l. hrs. It hrs filij ad ea pstanda n
tenet q p pstare tenebat. ut g. d libis agno. l. si qs aliber.
It ascriptu e. si q uia e quo b n debim omib legib q pa r
ppe poite s. i qb cauit q n ht licentia d relicto rure. i nq p
i hitauit ad aliu locu pres eor migre. s, semp tre i hereat
q semt colnda suscept. ut i l. illa e sat. cu at. s, b et ad hes
. C. d colonis tenen. l. unica. So. oia q oppoms lec hnt d uir
coi q ulls iuit opllit in hreditate pris adire s, intelligas d
illo q ue lib e. liat originari et p lic odictioe pmitiua u
dat i genuit uius tm glebe ces et. et ppea n dat s receden
di facoultas q uelit. ut. C. d colonis. tensib. l. unica. et
sic n mitu distat a suo. ut g. d libo ho. exi. l. iij. et. C. d ag
co. et cen. l. e sat. Q° illud qr si nascer qs ex ascripticia et libo
t ex ea pare sit lib. t ascripti. Q° Itez qr si h eo hoiem me
n et accipiat femina tua q e d feudo tuo. et ans nascat. cui o
eit h illi tuus t mus. So. pma facie d iur comu pat
q ad libtate et ad suitute semp sequr odict matr ut si nat
libam pat. lib si nat. ancilla pat. s uius ut Inst. d ingenui
et. C. d ueru patu q ad honore et honera sequr odict. pris.
ut g. d senatorib. l. senatoris filiu. et l. senatoris filiu.
et l. senatoris filij. et l. emancipatu et g. ad municip. l. i. et.
l. assupto filij. et ult. et. C. t. x. d municipib. et origina
rius. l. filij. In filiis at ascripticior si statutu e in ut
si ans nascat ex ascripticia. et suo t ascripticio. et ancilla sep pa
t sequt odict. matr et. C. d agricol et cen. neduti. Siat utrqz
. s. ta p q mat fuit censit. t neut fuit censit. repetat si
si ascriptia fuit utrqz tc sequt odict pris ut. C. d agricol. et cen. l.
diffinimus. et sic ue. l. illa inflt. lic q da male dicat q lex
illa diffinimus corrigat. p l. neduti. Siat ans nascat ex ascr
ipticio et liba. suu sciete dno ascriptici. suu ignorante ascripti
cis onuexit illa s uxore lib eit. Siat ex ascripticia et libo na
scat ascriptia eit ut. C. d agro. et cen. l. si quia ascripticie s ho
die at n p ascriptici ohe e illa. suu domi sciat suu ignoret. o
Immo mim dissoluit. ut ia at d nupt coll. iiij. ascripticior q
da tradit hodie corrigi pat constituto. q ex ascripticio et liba

natos libos ee uult. n h is q an g stitutez natis. s, q post
ostituti. p d ee. coll. v. n infi. pnn. ut dice q sit ex asc
ripticia fortuna et si ex libis nascant matrib s, n e ita
q costitutio illa nichil aliud inouat. s. q patz ex fa ca
ex ipso testu n q ostituto illa ptinat ad illos. q nascut
p ostitut. et q dic i fine illi s. puenta hoc ee sola ascripti
cia fortuna incipe sic si ex libis nascat matrib omez a
tiquu statu ptite legis suabt. s, lic n hat ex h at pdeu
hnt tn ex libro nouellar. ex illo. t. d his q ex liba
mat et ascripticio pre natis q ubi sit filij talium s, sal
ua pace illor ppea uma ueta n immutant. ut si ans nascat
ex ascripticia et libo q fili n sit ascriptici. Immo ascriptici est
sic dixi. Ita natu ex originaria et libo fili originari e. ut.
C. d agri colo et cen. l. mulierem. lic q da. l. illa in ascripticia o
originaria s, dura e ostimulu calcitrare. Itat et ex igenuo
et ex ancilla t colona fiscali odict. matr osequr. ut. C. t.
xj. d agricol et mancipiis i mun lego hec h casuale. q si liba
mult adhereat mun lego et ipa sit eid odictiois. et fili ut
. C. t. xj. d mun legit. l. igenue. et l. ediem. et l. hij qb
et l. ult. Itm si ascriptia libam mulierem accepit dom asc
ripticij. ht potestate suu p se suu p pside opetem modatam
castigatioe co ngere et abstinhe a tali muliere. q si neglex
xit suo dapno cedz h ui moi desidia. ut. C. d senat. o. clau.
l. unica i fi. et. C. d agricol et cen. l. si q ascripticie. in fi Q° Sz
q dapnu hebit q ascripticij fiez lib ad instar suu ut i aut
d nupt. coll. iiij. s ui abintesto. lic i eod. t. ascripticios nich
d negligetia dni dicat. Iur tm longobardo at suat q
si liba recipiat suu p uno. tc dns sui punire poterit suu
et parentes puelle. punire puella ex ordinario. ut i lobar
si suus libam mulierem i oru. ac. l. i. et h qn ea n cognouit
siat ea cognuisset tc dns soluet p suo. l. s. ut in lombar d
fornicatoib. l. ult. Siat parentes fuint neglegentes et dns
sui q ii. annu distulerit s, et sic d iur longobardo. pont
tpe i q uidat qs negligens. lic iur romano n ponat tpe.
ipe suus. et illa liba fiut sui regis. ut I. e. t. l. p t li
et. l. ult. faciat gram q restituet dnis Sz lic multa dixi
d hac matia. Q° qr tamen e si h o ms accipiat femina
tua et nascat fili cui h o eit. n e soluta. So. et d iur et de
osuetudine regni. q si h o tuus accipiat femina feudi
mei me uolete et illa eit femina tua et nat ex eo eit ho
tuus q si me dno ignorante cu ea h o feudi tui opir et mu
lr remanet i ea et fili nat ex ea ut et p bat una supiora
Sz illud qr at licitu sit dno auctoritate ppa. ut ar. C. t. xij. Q°
o p h ude ascripticiu t filiu ei si in aliq loco illum e inuenerit
extra fundu et maxime si sit fugitiuus. So. dns ms notat q
auctoritate ppa ut ar. C. d t. xij. d metatis. l. d uotu. et
p. l. C. d ag. et cen. si qs ascripticie p pside m. ut ibi et. C. d
ag. et cen. l. o s oio. et l. si colono. et l. ult. q ibi dic restitue
o pllat. s, ibi. C. d colo. recusib. l. unica. et. C. d colonis illi
ricianis. l. unica. s, ego distingo ut ascriptici d tinat ab a
liq et tc p iudice an d tinat et tc auctoritate ppa pt eu
capere ad instar fugitiui. ut ar. C. d ag. et cen. l. ult. i. et.
ar. g. d acquir p. l. i. p eu. et ar. C. d fugitiuis. l. i. et
sic intelligim. l. C. t. xj. d colonis palestinis. l. unica i fi.
lic q da intelligat i distincte suu psidat suu n q pt dns
auctoritate ppa capere q d ut. l. t pside osaluu e. q. d. p
pse. et suu pt. tc p pside. sicut. C. d pig. l. editores. et sic
induciut. l. pdicta d colonis palestinis. et. C. t. xij. d me
tatis. l. d uotu. et. C. q ui. l b sin iudi. ui. l. i. et Inaut.
ut iudi sine q suf. Sigs at. q. C. d mancipiis et colois
patrimonialiu fundor. l. ult. t. xj. et. C. d ag. et cen. s uus
et g. d iurtis. l. ptor. et. C. t. xj. d colonis fugitiuis o. l. s.
Illud at. no. q q recipit ascripticiu alienu restituet eu cu suo

uole. et sibi facere supsedent tm restitue oe fructus medij tpis q ap eu morat e. ut. C. d ag. et cen. l. ult. Si idm i libro ut. C. d opis libto. l. ult. Si at sit pena illor q recepiunt fugitiuos suos. t colonos t asceptiaos. t alios qre i summa dni mi. C. d fugitiuis. et ibi inuenies. **D' colonis singli ue d simplicibz.** colonis et inqlinis **uis simplicibz.**

uidam. et qdm simplices coloni et iquilini sunt q subannua cta mcede i pecunia numerata p cha collenda acipiunt. At si n pecunia n eet locatio ut ff. d posti. l. i. Si qs p n umhom. q da coloni s pciarij. qda ad numu coducti. qs s pciarij c fructibz a solo sepatis i mpis nullu i hnt. et si ineis furtu factu fuit n agnt furti. si opllet dnm pact ex ducto ad agendu furti d fructibz. ut ff. loc. a. q. l. e plcs. Similr se. Si at numis coduxit fruti ut a solo sepatis. ut usus fructuari. intllr tn dns. ut ff. d usuf. l. si fur decerp sit. et ff. d furt. si apes. et h dns ms **Questio** Et oppont o leg ff. d furt. fullo frugibz ex fundo supreptis tm colon q dns furti e datur cui i te e. ut ff. d furt. l. is cui. et sic nulla uir distictio dni mei int pciariu colonu et illu q numis colit cu uideat q utrq pst et debat agere furti. Immo mags ut q agat pciari furti q ille q numis colit. Solucio. d tende dnm meu assignauite q mags ag furti q numis colit q pciari. Ego et dico salua pace dni mei q utrq ag furti ut in p d a. l. fullo. et q leg in p d a. l. e in ples intllige pciariu n pse agere furti subaudi e in solid. e pciari sit p parte tm ag. q colit numis in solid ag e totu comod suu sit. et h m h cte accipias unse sic uulgarit dicitur. he e bona messis q n fruct erut sepati a solo. e Similr fruct erut stantes t e ipse acipit. messes. i. seges. erit mgt ag furti q n fuit coloni n pp a tn sit sepati n deme. aliqn n eet io n reddi poss. qre mags aget furti q numis colit q pciari fructibz a solo sepatis. Isti s co loni et inquilini nulla codict teneb. Sz lic plene et exsu ma dni mi. et exhis q supaddidi plene tractauim de as cepticiis. et alus tam n ui. q hodie tractatus iste sit uiit s hodie d csuetudie tales asceptici n cnsiti fuit n tn nego qn et hodie poss fi cu sollepnitate pdicta **D' re**

dentibz z uillanis Et qd dicem hodie d uillanis nris q r qda dnr reddentes. qda angarij. qda pangarij. qda simplir uocant hoies mei. q da recomdati. Ego fi sm diu sitates et uarias locor csuetudies opot nos istos ac cipe. **D' reddentibz.** Reddentes qda s qui michi aliu dno faciut n q reddit gallinas t spallas p studiu t porcu t agnu t libru pipis t cere t aliquid tale i pasca domini t i natiuitate. Hoc reddit qda p stat p pdius q hnt a dnis. et e ille ctr innotat. do. ut des. Qda p stat p psone et simila p dia hant a dno sic uidi in plibz pcibz hij aliud nullu aliud suitiu dno faciut **D' manetibz.** anetes s q i solo alieno manet. in multis qbz libis suis i uito dno lic recede sic mlti s bonome et multl nea pot. Isti manetes p stat aliqn ctos reddit et faciut cta suitia. It et manetes appllam q. xxx. a. q i solo alieno supsedeit. et dns soli eos p manetibz huit et maneti et suitia silia et palus. sic dicem d uassall abill p . xxx. a. recepit sacibz et pacietibz t si alibi hitat uo luit ate dni manentia. tn suitia dns sep retinuit pa xxx. **De angarijs**

Angarij s q suitiu faciut ppis expesis. puta tot opas i septimana et sic uulgarit dr in multis ptibz agaria et tales uillam qdem faciut opas cum psona et suis ex pesis faciat. e. ar. ff. d opis li. libto. l. suo metu. un dr in pa sice dni et agariauer qnda s ymione cyre neu. **De perangarijs.**

Perangarij s q opas faciut suis expensis. et soluunt q re dit patmonij d istis hes. C. d epis. et C. l. ij. ad pangaria. et. C. d sacrosctis. e. l. nemine. d angarijs hes. C. t. x. q. ad m ad ciuilia muna iducit. l. i. et ff. d mun. et ho. l. munex patmoior. et q ubi dic d angaria intlligas d pangaria ne cdicat illi ubo q ponr ca pncipiu eid. l. q agaria sit psonale mun ut. et repit i illo patmonior et d d agaria expont. i. pangaria. et sic i multis ptibz inueni tales angarios q dat opas dno suptu suo. et inueni q tales pangarios. Alij dnt q angaria e exhibito t pstatio ope sin suptu mercedis. q. d. q cum angari dare e opam et ex pesis tuis. na si dono e brachia n dono t uentre. dic p ubiu. et hnt. l. ple. ff. d opis lib. l. ope. et ff. d mun. et ho. l. munex ca pncipiu. na ibi dr q angariar exhi bito et ita d bq ee intextu. alia littra e p hibito. et hes. l. C. t. x. q admod ad ciuilia muna iduct. l. i. sic ple munt. dnt g ipi pstabt opa sin suo suptu na psonale e mun q a i pusice et corpat laboris intcntioe sine ali q gerentes d trimto pcipit. ut in pncipio. l. p dce. munex. 2 d patmonior. patmonior q suptibz patmonij et dapnis admissis expediut. ut ff. d mun. et ho. l. i. illd. et ff. d uaca. mu. l. i. Sz muna d angarijs intlligas et itlligas d pangarijs. et sic dnt pangaria e exhibito ope cu pstatioe mcedis. et sic in istoties uidi in multis p tibz miltos q p stat tales opas expensis patroni. Sz ego cdo q agaria sit hon et mun rei adherens. i. p. ut dic l. i. ff. d uacat. mun. et p ma expositioe cdo uetiore. et cdo q i littra. l. iiij munex. et d bat ee p hibito. adeo e rei co heret. q nz ubi. nz eus n merita militie. nz ullu aliud puilegiu excusatione ab angarijs tribuit. ut in p d a. l. s muna. Immo et si alicui immunitas cedat psonaliu et ciuiliu munex ab angarijs n excusat. ut ff. d mun. et ho. l. munex plt. et C. d imunibz patmo. l. q imu nitate. t. x. na ibi n excusat ab hospite suscipiedo q pacia s. s. recipe hospites et p stare angarias. ut i. l. e illa s muna naues et uetmor angariant. n excusant eor puilgio ut ff. d uetranis. l. me. et sic p istu uim pba t q oes remissioes qs faciut dni angarijs suis q nulla sit et eis ocessa q nulla sit. **Oppo.** Sz oppont leg ff. d uacat mun. l. his honoribz. Angariar p statio et recipie di hospite. q militi et p fessoribz libaliu artiu remissa sit. h idmlt. ff. d mun. et. o. t. munex ult. et l. cui. na Re. reuera et l. milites p confessores libaliu artiu re missa sit h idmlt. ff. d mun. et ho. l. munex ult. et l. cui. cut Re. reuera milites p fessores libaliu artiu hnt puilgiu sic dnt illa uim n c dic. l. illa s muna cpdi cat n numata militie e loqr d uetranis ut ff. d uetranis. l. uie. et finis. l. illi s muna tollit cuium. q dic p t eas qbz pncipali bnfitio cocessu e. et si q p dca s alia huimoi. Sz huic solutioi cdic ff. d mun. et ho. l. munex plt. ifi. u dr ab angarijs n excusat cui immunitas e ocessa exceptis militibz et uetranis. Sz Ego sic dixi. S. e. agaria. et e pagaria. Angaria osistit tm in opis p tm ab his angarijs. excusant milites et uetani ut in p d a. l. munex plt. i fi et ff. d uacatione. mun. l. honoibz. q angariar. Pangaria osistit in opis p . i patmonij d qbz hes multa exempla ff. d mun. l. i. et l. munex. q patmoior. et mixta. et in pn. ipi. l. Ab his pangarijs nz milites nz uetani excusant ieo q pangaria tags hon patmonij. et h dic. l. illa d uacat mun s muna q rei ipe coheret. n p dior collato. et uie sternd et an garias exhibito. i. pangariar et hospitis suscipiend q muna sig sidmis rtem p dior et ponu inducut. q

Marginalia (left): C. ult. — q? C. q asepticios. — ei — opp. — h furti actiones — ei — messes — uenit — ff. xiiij. — mercenarij q da — D. d. z reddentibz — ut reddet ul opas ul collectas p maitadi fi — expesis et uocant uulgarit angarij. et — i diuinis.

Marginalia (right): Ho. p ubiu — cu — ff. q. leg. t. x. l. ff. — Ho. remissi angarijs tenet — co puilegia oppo.

hec que dicit l. duetaminus l. i. c. et habent veniam solutio. scio quod quidam dicit
rex l. illa immunitas presit. loquitur exceptis militibus et venie
nisi quibus subaudi si immunitas concedatur quod excusant. q. d.
duo sunt que excusant illos s. privilegium et immunitas concessa
quando non placet.

De hominibus aliorum.

Omnes aliorum vulgariter dicuntur homines feudi qui non sunt reddentes
aliquid nisi sunt manentes vel angarii vel parangarii sed sunt fideles
vassalli isti nichil prestant nisi quantum et reverentiam vassallis si
aut statim de vassallis dicemus.

De Recomendatis

Comendatur qui venit de alienis partibus et hic commorari vult in civi
tate tua. elegit patronum tuum et dicit domine volo esse tuus
recomendatus ut bannum tuum defensionem et singulis annis ser
viam in pasca vel in natali. s. dando duas gallinas vel libram
piperis. vel quid aliud. de istis multos invenies apud neapolim
in ultimis et bononie. Isti de iure nichil aliud debent
offerre. Sed neapoli talis abusus multa exigit et ferre omnia que
exiguntur domini a vassallis.

De vassallis.

Vide de vassallis videamus et quidem vassalli sunt qui rem aliquam in feudum
receperunt. sicut dominus imperator a papa habet regnum sicilie
et multa de imperio idem dicunt. reges ab imperatore et principes
comites a rege. barones a comitibus. milites a baro
nibus et quos appellant in regno sicilie barones in tuscia
et lonbardia appellant cathanei quasi capitanei. quidam
dicuntur vocantur valvassores qui habent feuda a cathaneis
et a baronibus et quos fidei milites habent sub se. Item aliqui
burgenses vel villani receperunt rem in feudum a militibus
secundum quod de hac materia copiose tractatur in constitutionibus
feudorum. Isti omnes qui appellantur vassalli pro feudum iurant fide
litatem dominis suis. unde et episcopi et prelati omnes et archiepiscopi et clerici iurant
domino pape et suis primatibus secundum gradum fidelitatem. Unde pro
sed etiam vassalli habent esse quoniam qui in feudum suos episcopatus et archie
piscopatus et abbatias domino papa et suis primatibus secundum gradum.

Sacramentum fidelitatis quod prestat dominus imperator domino pape.

Videamus quod iuret fidelitatem et primo de sacramento fidelita
tis quod prestat dominus imperator domino pape quod est tale et est domino Jo
pape. Ego rex otto promitto et iurante faciam per patrem et filium et
spiritum sanctum et per hoc lignum vivifice crucis et per has reliquias sanctorum
quod promittitur domino roma venero sanctam romanam ecclesiam et te
rectorem ipsius exaltabo secundum meum posse. et numquam vitam aut membra
vel ipsum honorem quem habes mea voluntate aut meo consilio aut
meo consensu aut ~~tem~~ exortatione perdes. et in roma nullum pla
citum aut ordinationem faciam de omnibus que ad te aut ad roma
nos pertinent sine tuo consilio et quicquid de terra sancti petri ad manum
potestatem pervenit tibi reddam. cuique regnum ytalicum commiso
iurare faciam illud ut adiutor tibi sit ad defendendam terram sancti pe
tri secundum suum posse. et hec forma sacramenti habetur in decretis. di. l. x.
iii. est domino sacramentum prestat legato domini pape eo tempore quando in
regem iurat imperator omnia predicta manu propria. sic est rotfrid in
dictione anno millesimo. CC. x. mense novembris indictione prima proxima
sancti martini domini frederici dei gratia romanorum imperatoris
semper augusti ierusalem et sicilie regis imminente iure. sancti
petri iuravit. domino pape honorio

De sacramento episcopi.

Forma sacramenti quod prestat episcopus. talis est ego episcopus. n. ab hac hora
in antea fidelis ero sancto petro sancteque romane ecclesie. dominoque meo pape
n. eiusque successoribus canonice intrantibus. nec ero in consilio nec in facto
ut vitam perdat aut membrum vel capiatur mala captione. consilium me
per se aut per litteras aut per nuntium manifestabo ad eorum dampnum
nulli pandam papatum romane ecclesie et regalia sancti petri
adiutor ero ad defendendum et retinendum salvo meo ordine contra
omnes homines vocatus ad synodum veniam nisi prepeditus fuero canonica pro
peditione. legatum apostolice sedis quem certum esse cognovero in eundo
et redeundo honorifice tractabo et in suis necessitatibus adiu
vabo apostolorum limina singulis annis. aut per me aut per certum nun

tium visitabo nisi eorum absolvat licentia. sic me deus adiuvet
et hec sancta dei evangelia. hec forma sacramenti habetur. ex. i. de
electione et elec. po. ego episcopus. n. ex quo est iurat. s. successoribus
non tenetur preter successoribus iurante ut ex. ij. de iure iur. c. ve
ritatis. et ex. ij. de excessibus prelato. c. retulit nobis. ideo dicit
canonice et c. quia si non canonice non tenetur preter de obedientia et
consecratione. di. i. ig. ergo. Quod autem dicit ut vitam perdat. et c. hic non
sufficit. immo videtur sensit dominum periculum ad insidias
prohibendas debet occurrere. ut c. de his quibus ut indignis
l. plt. ex p. ad sed l. i. c. q. ij. et in decretis. xxij. q. v. in
fine de que capitula minima continet et supplent de sacramento fideli
tatis sicut statim dicemus. Item ideo dicit mala captione quia est. quia bona
captione capi potest. puta si tenetur sit vel furiosus ut in de. xx
iij. q. iij. c. ipsa pietas. circa principium. Item quod dicit consilium
etc. i. secretum more est ytalico loquitur. quod dicit consilium nulli pan
dam et c. intelligas de honesto consilio. quia consilium mali tenetur
revelare tali persone que possit prodesse et non obesse. ut in decretis.
xxij. q. ult. c. ult. Quod dicit salvo ordine et c. i. secundum quod perti
net ad mei honorem non amplius. ut in decretis xxiiij. q. viij.
quod et exclero. Quod legatum cognovero et c. dicit glosa. s. non presentes
suis per litteras. vel alio modo quod est nota p. ut. lxxxvij. di. no
bilissimus. et. xlij. di. quiescamus. Sed quod non non quod per litteras
ut. c. de mand. imp. l. unica. et. vij. d. nobilissimum et in
ex. in. dolo. q. po. iudi. de se. c. est iniur. et ex. i. de fidei
stru. c. si autem circa quod venit apostolorum limina visitabo et c. circa
id madij quando tempore sanum est et de ipsa intellige que intra ytaliam
quod non sunt de longinquo intelligas eas debere visitare. secundum quod
habetur in instrumento et cyrographo. quedam semel in duobus. secundum quod
habetur in instrumento et cyrographo. quedam semel in duobus annis et
quedam semel in tribus. secundum quod distat. ut in de. di. lxxxx iij.
c. iusta. Quilibet est quod ad sacras ordines promovetur debet iu
rare ad obedientiam suo prelato. ut di. xxiii. c. quando et
ex. i. de iure iur. c. i.

Sacramentum cuiuslibet. et que contineat sacramentum fidelitatis.

Videamus generaliter de sacramento cuiuslibet vassalli videamus et que contineat
sacramentum fidelitatis et est sciendum canon antiquus. qui omnia con
tinet quam canone habetur. xxij. q. v. c. de forma. qui domino suo fide
litatem iurat. ista sex semper in memoria habere debet incolu
me tutum honestum utile facile possibile. Incolume videlicet
ne sit in dampno domino suo de corpore suo. tutum ne sit in dampno de
secreto suo. vel de secreto suo. vel de munitionibus per quas tutus esse potest.
honestum ne sit ei in dampno de sua iustitia et de aliis causis que ad ho
nestatem pertinere videntur. puta si cognoscat uxorem suam vel soro
rem domini sui cui debet excellentiam fidei. ut de penitentia. di. v. c. conside
ret. utile ne sit ei dampnum de suis possessionibus. facile vel possibile ne
id bonum quod dominus suus facere potest. leviter faciat ei difficile.
ne vel id quod possibile erat domino reddat ei impossibile. sed ut ista sex
debet prestare auxilium et consilium domino suo si beneficio suo di
gnus videri vult et salvus esse de fidelitate quam iurat. Dominus
etiam fideli suo in his omnibus vicem reddere debet quod si non fecerit meri
to tenebitur male diffidus. sicut ille qui in eorum prevaricatione vel fa
ciendo vel consentiendo deprehensus fuit perfidus et periurus. hec omnia in
predicto capitulo continentur de verbo ad verbum. hodie autem quando iu
rare volunt principes domino imperatori et episcopi lombardie et tuscie
et alios prelatos milites comites et barones quando veniunt cum domino
meo imperatore frederico ad coronandum. et multis aliis sic computa
in sacramentum. Ego talis iuro fidelitatem domino imperatori. et
vassallagium et suis successoribus non ero in facto dicto seu consilio
quod perdat aut vitam aut membrum aut honorem suum amittat
aut mala captione detineatur. et si ad notitiam meam pervene
rit quod aliquid predictorum contra dominum velle committere prof
se meo disturbabo. alioquin quam potero per me vel per nuntium
meum vel per litteras meas significabo imperium quod habet et terram iuvabo pro
posse meo manutenere et defendere et aliam terram acquirere et consi

lini ame petierit fidele e s(er)uiciu(m) maz puidentia d(omi)no. secta in
abeo comissa i(n)p(ri)u(m) sin nulli sinu sui licentia manifestabo. sic
me deus adiuuet et sic sca dei euangelia. Sic iurant barones
comitib(us). et milites baronib(us). et h(ec) excepto q(uo)d isti iurant
homagiu(m) salua fidelitate d(omi)ni imperatoris. Sed d(omi)ni iurant d(omi)no i(m)
peratori ligium homagiu(m). et h(oc) e(st) dic(tu)m ligium homagiu(m) q(uia) uni
s(oli) imperatori nulli alii fidelitate salua. q(uia) at alius iurant
salua fidelitate regis seu imperatoris. ideo n(on) e(st) ligiu(m) u(e)l simila
simplices d(icu)nt q(uia) h(oc) e(st) ligium homagiu(m) q(uia) uasallus mittit
manu(s) suas i(n) manu d(omi)ni q(uod) nichil e(st). Istis uasalli tenent
p(ro) feuda q(uae) receperunt ad(o)m(in)is obedire et s(er)uire in sex. Primo
q(uod) exercitu i(m)periali tenet(ur) e(st) oferre uasallus. Sed(m) q(ua)n(do) (con)q(ui)
t(ur) siu feudi q(ui) uocat(ur) ad(o)m(in)amentu(m) q(uia) aliqu(o)d m(a)l(a)tia adu
nat se et offert. Sed in p(ro)tedo imperiali ut q(uan)d(o) d(omi)n(u)s imperator
tra(n)sit p(er) locu(m) dat(ur) e expense i(n) his duob(us). s(er)uiet p(ro)uincia o
(mn)ialis. iiij. s(er)uit uasallus p(ro) utilitate d(omi)ni. Quo p(ro) filia
maritanda. Quarto p(ro) se t(ame)n filio milite faciendo. Pro filio q(uo)q(ue)
at uxorando uasallus n(on) offert. et h(oc) e(st) io q(uia) d(omi)n(u)s recepit et
fit ditior q(ua)n(do) at dat filia(m) sua(m) ad maritu(m) tu(n)c dat de suo et
sic fit pauperior. io si uasallus offert d(icitu)r e(ss)e. Quinto
si d(omi)n(u)s sit capt(us) tenet(ur) uasallus p(ro) eo rediminando offerre. Sex
tu p(ro) emenda aliq(ua) t(er)ra una admitto q(uod) in his. q(ua)tuor q(ue) p(ri)ncipalit(er)
tangit d(omi)n(u)m et n(on) d(omi)n(u)m rege(m) t(ame)n d(omi)n(u)m imperatore(m) q(uia) d(omi)n(u)s posset
liberare uasallu(m). In p(ri)mis duob(us) n(on) q(uia) illa duo s(un)t statuta
p(ro) utilitate d(omi)ni imperatoris. Sic ig(itur) d(omi)n(u)s uult g(ra)uare uasa
llu(m) i(n) aliis t(ame)n et i(n) ill. sex p(re)dictis ult(ra) q(ua)litate(m) et q(ua)ntitate(m) feu
di sui sic censit(us) directo intentat offi(cium) iudicis. ut releue(tur)
ab illo honore uasallus utilit(er) intentabit offi(cium) iudicis.
Q(uare) dico utilit(er). q(uia) uasallus n(on) e(st) censit(us). et sic t(ame)n ubi deficit
q(ui) s(ibi) ma(n)a loc(um) h(abe)t. io dat offi(cium) iudicis utilit(er). uiar. ff. si q(ui)s
pos paupie. fe. di. l. pl(ures). et ff. d(e) iur(e) dict. om(nium). dr. si
q(ui)s id q(uod). Positiones aut(em) sic faciet actor. Po. dc. Ego. di.
q(uod) ego su(m) censit(us) seu uasallus tuus. It(em) h(oc) d(e)b(e)o p(re)stare ut
(con)ueni noie censis sex s(er)uitia. It(em) tu exigis a me ult(ra). o.
eg. re. fa. t. po. Po. Re. Ego di. q(uod) h(oc) q(uod) peto tu (con)uenisti
in p(ro) tale t(er)minu(m) q(uod) p(re)stat(ur) dcti. It(em) ego tua sponte rece
pi. It(em) tu m(ih)i sponte soluisti et obtulisti. It(em) tu exacta scia
h(oc) pl(us) m(ih)i soluisti sit h(oc) (con)fiteb(it)ur actor liberat(ur) re(us). q(uia) cui p(er) erro(rem)
datu(m) repetitio e(st) ei (con)sulto datu(m) donatio e(st). ut ff. d(e) reg. iur.
l. cui. Libellu(m) at actor (con)cipiat sic libell'. Ago ego R. ce
sit(us) (con)t(ra) d(omi)n(u)m. m. meu(m). q(ui) a me exegit. x. pl(us) q(uam) (con)sueuit exi
g(er)e et debuit q(uia) e(st) d(e)b(it)um (con)t(ra) noie cens. v. ip(s)e a me exegit. xv.
et exeg(it) et p(ro)p(ter)ea futuro un(de) peto m(ih)i q(uod) illa. x. exacta m(ih)i resti
tuat offi(ci)o u(est)ro d(omi)ne iudex. et q(uod) p(ro)hibeat exige(re) in futuru(m).
ad hoc p(ro)pono uo(bis) offi(cium) iudicis. Uasallus at sic (con)cipiat libell'
Ago ego R. uasallus (con)t(ra). m. qui a me talia s(er)uitia exeg(it)
ut cohopia(m) domu(m) t(ame)n portem litteras t(ame)n talia q(uae) s(un)t facere n(on) (con)sueui
n(ec) d(e)b(e)o un(de) peto q(uod) p(ro)hibeat off(ici)o u(est)ro d(omi)ne iudex talia a me
exige(re) in futuru(m). et q(uia). x. q(uae) a me exeg(it) noie ill(ius) q(uod) illa m(ih)i re
stituat ad h(oc) p(ro)pono offi(cium) iudicis. Vel sic libell'. Ago
ego. R. (con)t(ra) d(omi)n(u)m meu(m). m. cui uasall(us) su(m) (con)siderata q(ua)ntita
te et q(ua)litate feudi q(uo)d ab eo teneo p(ro) s(er)uitio seu p(ro) tredo i(m)periali
t(ame)n filia maritanda t(ame)n p(ro) aliis exigit a me. x. pl(us) q(ua)m d(e)b(e)am et
pl(us) (con)sueueru(n)t p(re)stare. c(um) sep(er) p(re)stitim p(ro) tredo t(ame)n p(ro) exercitu
. x. et ip(s)e m(ih)i exigit. xx. un(de) q(uod) p(ro)hibeat in futuru(m) a me exi
g(er)e off(ici)o u(est)ro d(omi)ne iudex. Ago (con)t(ra) ip(su)m ad hoc p(ro)pono offi(cium) iu
dicis. q(uod) sic recte (con)cipiat(ur) li. dic(itur). l. C. t. xj. in quib(us) ca(usi)s
colo. censit. l. i. et. C. d(e) agri. et cen. l. ult. Vlt(imo) et inat d(e)
q(ue)stione et coll. vj. Eodem m(od)o asc(ri)ptici et o(mn)es p(re)d(i)c(t)i (con)cipie(n)t li.
Qo Sz ut q(uod) libelli p(ro) multis debeat reprobari. In p(ri)mis
n(on) u(idetu)r q(uod) h(oc) q(uo)d soluit possit repete(re). na(m) aut sciuit se n(on)
debe(re) et soluit aut ig(n)orauit si sciuit n(on) repetit q(uia) sciens sol
uit i(n)debitu(m) ut ff. d(e) (con)dict. in. l. i. et. ij. et ff. d(e) reg. iur.

uir. l. cui p(er) errore(m). iuste p(ro) h(oc) n(on) admitto. ut ff. ad uell. l. q(ui)
q(uia). et ff. p(ro) suo. l. ult. n(on) e(st) admittib(us) ig(n)orantia et a (con)tinte
rer(um) suar(um). ut. C. d(e) rescin. l. quisq(ue). Uero repetit et dico q(uod) so
luit et sciens s(ed) n(on) sponte. Imo iniuite. vn(de) cessat tua obiectio
q(uia) q(uod) opponis locu(m) h(abe)t in sponte soluente. abisto aut(em) fuit
exactu(m) et exacto e(st) q(uod) fit ab inuito. ut ff. d(e). v. si. l. d(e)bitor.
et ff. iij. de. fidei (com)missa. liire. et. ar. ff. d(e) neg. g(est). l. sinat.
2 Qo Sz ad hue ut libellus male (con)ceptus q(uia) dicas q(uod) p(ro)hiba
t(ur) i(n) futuru(m). et sic dicas (con)t(ra). l. q(uia) (con)t(ra) futuri t(em)p(or)is n(on) p(ro)t(er)ea adiudi
c(ar)e. ut ff. d(e) usu(fructu). l. i. n(on) p(ote)st e(ss)e iudiciu(m) d(e) his q(uae) reb(us) q(uae) po
stea i(n) obligatione i(n)ueniunt(ur) s(ed). ut ff. d(e) iudic. l. n(on) q(ua)n admod(um)
Uo. Immo (con)tra futuri t(em)p(or)is p(ro)(ut) adiudicare in multis casib(us) et
h(oc) e(st) un(us) ex ill. et d(e) h(oc) hic ut plene notaui. s(upra). d(e) act. ex stipula
tu p(ro)scripta ex t(em)p(or)e. It(em) ad hue opponit(ur) n(on) a(uten)t(ic)a ur. q(uia) isti n(on) posse(n)t
age(re) (con)t(ra) d(omi)nos suos maxi(m)e censiti q(uia) q(ua)d(am) m(od)o s(er)ui s(un)t. ut s(upra). nota
ui. maxi(m)e e(st) d(omi)ni eor(um) iudices. ut i(n) aut. d(e) q(ue)store coll. vj.
S(ed) tu forsan. Uo d(e) censitis et asc(ri)pticis (con)t(ra) d(omi)nos suos n(on) agu(n)t
p(ro) aliq(ua) ca(usa) ciuili n(on) p(ro) exactionib(us) talib(us). It(em) n(on) p(ro) aliq(ua) ca(usa) cri(minali)
ciuili n(on) p(ro) exactionib(us) talib(us). It(em) n(on) p(ro) aliq(ua) ca(usa) c(ri)minali n(on) q(uia) sita ul p(ro)uor(um) iniur
p(ro)secuntur. ut. C. t. xj. i(n) quib(us). ca. coloni censiti. l. ult. n(on) obstat
q(uia) leg(itur) i(n) aut. d(e) q(ue)store. q(uia) d(omi)ni s(un)t illor(um) iudices u(e)l si alii agu(n)t
(con)t(ra) censitos t(ame)n asc(ri)ptitios. cetim si ip(s)i censiti t(ame)n asc(ri)ptici. t(ame)n uasa
lli agu(n)t (con)t(ra) d(omi)nos suos d(omi)ni n(on) p(osse)t e(ss)e iudices. q(uia) ia(m) e(ss)e(n)t iudi
ces i(n) ca(usa) sua q(uod) ium uoluit. ut. C. ut n(em)o i(n) ca(usa) p(ro)pria iudicet.
l. unica. et ff. d(e) arbitr. l. pl(ures). uasallus at e(ti)a(m) i(n) ca(usa) ciuili
p(ote)st age(re) (con)t(ra) d(omi)nos et p(ro) aliis ca(usi)s et ubi sit i(n) ca(usi)s c(ri)minalib(us). Id(e)m
dico d(e) uasallis q(uia) d(e)siti censitis. De offo iud. p(ro) q(uo)d subueni(t) ill(i) q(ui)b(us) i(m)ponu(n)t(ur) co(llec)
ta ult(ra) uires patrimonij. Et p(ro) q(uo)d subuenit ill(i) q(ui) cu(m) sit i(n)habiles ul uocan(tur) n(on) debeat uoc(ari) ad officia. De.
Q(uonia)m in (con)t(ra) multotiens (con)tingit q(uod) collectores p(ro) collectis aliq(ua)n(do) ab ho(m)i(n)ib(us) exig(un)t
ult(ra) uires patrimonij. It(em) q(uia) aliq(ua)n(do) uocant(ur) ad officia cu(m) sit
i(n)habiles. io subuenit(ur) iudicis off(ici)o p(er)sonis talib(us) u(e)l a talib(us) ho(m)i
b(us) libent(er). ut ff. d(e) uacat. mu. l. sextidecimu(m) s(ed) ult. t. q. C. t. x.
C. q(uando) ad m(un)era ad ciuilia munia i(n)uitant. l. i. ij. iij. et iiij.
vn(de) sub breuitate transeo et omitto positiones et libellu(m) sic (con)
cipio libell'. Ago ego R. (con)t(ra). m. collectore(m) ciuitatis n(ost)re t(ame)n
castri t(ame)n uille q(ui) sup(er) uires patrimonij mei m(ih)i duas uncias
i(m)posuit. cu(m) habita r(ati)o(n)e et collatione d(omi)ni mei. d(e) collecta i(m)po
sita (con)tingeret me uncia(m) uncia(m) una(m) et p(ro) h(oc) imposuit m(ih)i tres.
vn(de) q(uod) tale iudiciu(m) tollat(ur). et a me nichil exigat(ur). peto a u(est)ro
d(omi)ne iudex. et offi(cium) u(est)r(u)m p(ro)pono. q(uod) sic recte (con)cipiat(ur) libell'. et
et q(uia) loc(um) h(abe)t tam in ciuitatib(us) q(uam) i(n) minus castris dic(itur). l. p(re)dicta. d(e)
uacat(ione) mun(erum). Sz at collector exig(it) a dicis in libello et q(uod) un
cias exactas m(ih)i restituat. p(ro)pono et e(st). ar. C. t. xj. in quib(us). ca(usi)s
colo(ni) cen. l. i. Qui at uocant(ur) ad offi(cium) c(um) sit inhabil(es). t(ame)n cu(m) uo
cant(ur) n(on) d(e)b(e)as sic frequent(er) (con)tingit et aliq(ua)n(do) fit malitiose (con)cip(i)
es sic libellu(m) libell' p(ro)pono ego R. cora(m) uob(is) d(omi)ne iudex
q(uod) c(um) ego sim inhabil(is) ad offi(cium) (con)sulat(us). t(ame)n aliud t(ame)n sim d(e)
alia p(ro)uincia. t(ame)n uocat(us) ad m(un)us tale. et ab illo app(e)llaui m(ih)i
pend(e)nte app(e)llatione ad aliud m(un)us me talis noiat(us) nomina
uit. vn(de) a tali noiatione p(ro) uos releuari peto. ad h(oc) offi(cium)
u(est)r(u)m p(ro)pono d(omi)ne iudex. q(uod) sic recte (con)cipiat(ur) libell'. dic(itur) p(er)
dcti. l. C. q(uando) ad m(un)era ad ciuilia munia. Qo Sz q(uia) q(uo) iu(re)
i(n) (com)petit iudicis castris et uill(is) sic ciuitatib(us) t(ame)n uia et castris
ciuitatib(us) subiacent. ut ff. ad municip. qui ex uico. et C.
d(e) ep(iscop)is. et c. l. nulli licet. ca. ti. et i(n) aut. q(ui)b(us) modis na
(turales) effi. leg(itimi). sig(ni)s at coll. vij. Uo licet subiacea(n)t t(ame)n iustu(m)
e(st) q(uod) iur(a) ciuitatis utant(ur) et si n(on) subiaceant nichilomin(us) h(abe)nt
illa iura q(uae) h(abe)nt ciuitates. na(m) legata iam posse(n)t relinqui ci
uitas q(ua)d(am) ad m(od)um et ciuitatib(us). ut ff. i. d(e). l. fideic. na(m) a cu(m)
q(ui)b(us) ciuitatis h(abe)nt (con)i(n)dicite ub(i). q(uia) ad institutiones et legata
q(uia) p(ote)st institui et eis legata relinq(ui). ut. C. d(e) h(e)r(e)d(ibus) instituen
dis. l. h(e)r(e)ditas. n(on) e(st) mirum si uici et uille utunt(ur) eod(e)m iur(e)
q(uo) et ciuitates ad m(un)era et ciuitatib(us) h(e)r(e)ditates p(ro)t(er)ebit resti

tinuus. ut ff. ad treb. l. omnibus et ar. C. e. t. xj. de fundis li mitatis. l. quamquam castellorum. nam et quamvis alicuius civitatis. vel collegio vel burgo vel ceteris corporibus. xxx. annis fuerit servitum ideo locatio remanebit non poterit inquietari tamquam colonus vel inquilinus ut C. e. t. xj. de fundis rei privatae. l. eum qui annis. Oppo. Item quero quando iudex in collectis imponit officium suum ut ubi iste non signet . quia secundum extimationem terre collecte imponite et secundum extimationem quam tunc habet iste in bonis. Item quero et quantum sit onus impositum iudex per istam rem ad suam equitatem reducet ut dictum est.

De officio iudicis per quod subvenitur dominis ad exigendos redditus a colonis et asceptitiis quando coloni dubitant an sit dominus predictorum qui redditus exigunt.

Contingit sepe quod domini a colonis seu asceptitiis dum petunt redditus suos essent impeciati suis malis sumptibus et coloni et asceptitii recusant solvere dubitantes an ipsi sint domini illorum prediorum pro quibus petunt redditus. Ideo succurrunt dominis per officium iudicis ut coloni et asceptitii dent fideiussorem ydoneum sub hac forma ut si domini probaverint quod predia sint sua et quod sint sui coloni vel asceptitii et a beis illa predia habent quod redditus pro extimatione prestabit. quam fideiussorem renovabunt de tempore in tempus et sic coloni non inquietabuntur. Si autem fideiussorem prestare noluerint. tunc per officium iudicis redditus exigentur et deponentur in ede sacra donec dominus de iure suo probaverit et hoc fiet singulis annis donec dominus cum dum bit exigantur per illa tempora quibus coloni soliti erant solvere et sic cum diffinitum fuerit dominum de iure suo probabit dabuntur illi. Si autem restituat colonis et hoc quando redditus sunt impeciati. Si autem in speciebus ut dant species per officium iudicis et pretium deponetur sub forma predicta. sicut probant. C. e. t. xj. de agricolis et cen. l. litibus. Si autem non sit questio tamen de redditibus. sed de publicis functionibus solvendis et coloni predicto modo contendunt a quo exigentur functiones per illum predium utrum a domino vel a colonis distinguit legislator referendo. quis enim solitus solvere functiones. si coloni erant soliti solvere. ipsi subiacent nullo preiudicio domino generando. Si autem dominus consueverit solvere. quam partem solvebat pro se. functiones partem retinebat tunc si colonus vult dare fideiussorem. ut scilicet partem illam retinebit. quam dominus consueverat per se recipere aliam partem solvere quam debent dari pro functione. Si autem coloni fideiussorem non dent. tunc redditus officio iudicis exigentur et dabuntur domino partem illorum redditum soluta quam pro functionibus solvi debebat. alia parte quam domino erat solvenda sequestrata usque ad eventum litis. sicut hoc legimus. In predicta l. amecho usque in fi. et hoc intelligas de illis colonis qui non ex longissimo tempore redditus solverunt. illi enim non habent contradicendi licentiam ut in principio predicte. l. litibus. et hoc est quod dicit ubi que non ex longo prolixoque tempore vel longinquo et per l. inventa. In hoc autem cum omnibus positionibus quam possunt colligi ex predicto concipiat actor sic libellum.

Libellus. Propono ego. R. coram vobis domine iudex. quod est ab. G. colono meo vel asceptitio redditum x. librarum vel librarum certarum vel aliquid aliud quod redditum michi solvere debet pro talibus terris quas sibi locavi. quod predictum redditum ipse michi solvere recusavit. dubitans an sim dominus ipsarum rerum. Unde peto quod debeat michi fideiussorem de predicto redditu solvendo michi sine pertinatione si probavero me dominum illarum terrarum. vel predictum redditum michi solvat officio vestro. ad hoc propono officium vestrum domine iudex quod sic recte concipiatur petitio dicit. l. predicta litibus. Oppo. Sed opponitur multis modis. In primis non videtur quod libellus sit bene conceptus. quod dicit propono etc. Immo debes dicere ago contra talem. etc. sicut in superioribus libellis. Sed est propono ut iudicia quod habet in facere iudex. non quod interponat officium suum. Ideo quoniam michi concipiatur libellus iudicio meo bene concipitur sive dicas ago contra talem. sive dicas propono vobis etc. ex quo est factum teneo et officium iudicis propono quod competit sufficit. Quidam tamen volentes subtilizare dicunt quod ubicumque officium iudicis proponitur loco principalis actionis. non debes dicere ago contra talem. sed propono vobis domine iudex etc. et assignant rationem quia est officium iudicis non sit actio ut ff. de minoribus. quod simili. ultima. Sed contra partem non debes proponere. sed tamen ipsi iudicia quando incertas actiones. tunc debes dicere ago contra talem. quod tunc agis vel tuo sicut in principio in prima de officio iudicis notavi. sed non curo de talibus quia nomine actionis generalissimo et officium iudicis continetur. ut ff. de act. et o. l. actionis verbo. Unde bene sedet si dico contra talem. Oppo. Item obicitur quod l. illa litibus ubi fatua et fatue loquitur. fatuus esset clericus et advocatus qui sequeretur. l. illi consilium et qui sic libellum proponeret ut propositum est. et fatuus esset iudex qui compelleret partem alteram vel addendum fideiussorem vel ad redditum solvendum. quod sive probo non autem locavit dominus terras istius colonis vel asceptitiis certa pensione solvenda. In pecunia aut fuit contractus in numerata aut similia species debebat solvi ut ff. de positi. l. i. § si quis suum et tunc similiter petere redditus. vel proponat actionem ex locato vel prescriptis verbis ut in predicta. l. de positi. vel similiter terras avocare avocare possem per condictionem ex. l. C. locati. et. g. l. si quis et condictionis titulo. quare et iste similiter dominus. vel de proprietate litigare et probare se dominum ut dicit. l. predicta. litibus. et pro se recuperata litibus pro eo colonus similiter de proprietate litigaret ut dicit. l. illa si quis conductionis et sic melior erit ei quod fit de petitore possessor. secundum consilium altius. l. ff. de rei vindicatione. is qui destinavit. et sic habebit maximum commodum. Item si non locavit quia forte fuit. quod de ea dicit iudicia vel colono quod vellet fideiussorem vel quod solvat redditum quem michi iudex honerabit colonum superuatanei cautione. Immo satisdatione quam invita noluit. ff. ut legatorum seu fidei. c. no. ca. h. ff. triplo. et ff. de pactis. l. non cognitum vel quem michi compellet iudex colonum solvere cum non constet de debito. Ideo remotis multis solutionibus quam per multos prudentes notate sed dico prudentissimum fuisse consilium. l. illi litibus et in subsidium iustinianus ibi subvenit domino nam non erat certum quod dominus locasset terras illas. Sed erant etiam erat locum habet contra possessoris si coloni vel asceptitii aliquibus annis solverent redditum illum non dico domino. xxx. annis et lapsus ille temporis induxit illud remedium ut ut det fideiussorem colonus vel solvat sicut supra dixi. Oppo. Sed opponis solo aliquorum annorum non facere preiudicium solvendi. ut C. de pactis. sicut et annis et maxime et tempore solutio non sit modus inducendo obligationis. ut ff. de act. et o. l. obligationum placet. non forte generis cum favorum inducere. ut C. de fide. g. l. i. Ideo et concedo quod solo illorum annorum non preiudicant ut faciat redditus illos debitos. scilicet quod teneatur quod ex causa solvere in futurum. sed michi provide ut ut det michi fideiussorem. vel solvas sicut et in intellectu de itinere actuque privato ex post capite. si non hoc anno. xxx. diebus hoc acquiro quod tamen prohibendus non sim quamdiu dominum meo probem. ut. ff. de itinere actuque p. l. iij. Et sic in intellectu de aqua cotidiana et estiva quod michi acquiritur si una die per annum duxi acquiritur quantum adhuc ut interim non prohibeatur. ut ff. de aqua cotidiana et estiva. l. i. § quod autem. Sic et in facto electionis ut si munus inuno prelato eligendo licet non acquirat michi tamen in interim fiat possessio. quia electio valet. ut ex. iij. de causa possessionis et proprietatis ecclesia.

De officio iudicis quo petitur salarium gramatici rethores geometre medici advocati et obstetrices.

Videamus de officio iudicis iudicium per quod loco principalis actionis subvenitur ad petendas mercedes et salaria pollicita preceptoribus liberalium artium scilicet gramaticis rethoribus geometris. Item medicis et obstetricibus et advocatis ut large intelligas advocatos et suffragatores per quos michi vel studio vel causis opitulatur. Item nutricibus que dicuntur nutrices. donec pueri lacte vivunt. ut ff. de variis et extraordinariis cognitionibus. l. i. § quod proprie. l. Philosophy autem et legum doctores non possunt salaria petere. primi quia hoc ex officio eorum hoc pertinent unum est. verum est philosophantes pecuniam contempnunt. Secundi pro sciencia legalem que docetur quia cum sit sacratissima non maiori pretio non debet dehonestari. ut ff. de variis et extraordinariis cognitionibus. l. i. § ij. etc.

de uacat. mun. l. in honoribus. ff. phylosophy. C. x. y. de
mun. patrono. l. professio. Sz ut quod etiam legum doctoribus sa
laria promissa que possit peti. ut. C. x. y. de professoribus et me
dicis. l. medicos. sz quod dicit ibi finis. l. illi. de sallarium refe
tis ad alios puta medicos et gramaticos. de quibus eadem. l.
mentionem facit. l. loquitur non de salariis ex parte. sz de salariis consti
tutis a publico. ut. C. de postulat. l. plerique. hodie tamen ista usur
patum est. ut salaria promissa a scolaribus doctores exigunt. et
libros scolarium pro collectis capiunt ut tutum sit eis. pigri
incumbe quod infra agetur. ut. Inst. quibus mo. re. con. ob. ult.
et ff. de suspicientibus. l. 1. sicut et usurpatum est quod magistris lu
di. li terarum dicatur in eis pro salariis promissis. ut ff. de uari
is et ex. or. co. l. 1. ludi. Item sciendum in aduocatis opponitur. nam
ut quod salarium eis promissum. uidetur non possit petere cum non debeant
esse uiles atque degeneres. scilicet non pecuniam capi. sz illud tamen de
bet recipere quod sponte obtulit litigator. ut. C. de postulat. quisquis. sa
larium autem non debet peti. sz offerri in initio sacramenti. et hoc est quod
dicunt quedam uerba dubia posita ff. de uariis et ex. or. cog. l. 1.
q. an phylosophy dum in iudicio honor petitur quem ingressu sacra
menti debuit offerri. quasi honor. i. honorarium petitur et sala
rium in iudicio aduocato a clientulo suo sed a ciuitate de honesta
te. quod honor. i. quod honorarium. i. salarium debuit offerri a
clientulo illi aduocato ingressu sacramenti. s. aduocati. uim
bat est aduocati. in quo liber etiam. sz forma statutum. C. de iudic. l.
rem non nouam. patronibus licet hodie non iuretur. quia ait. b. quod iu
ret lege cauetur. sz in consuetudine non habet. non autem debuit et de
bet peti in iudicio. et hoc est quod dicit littera sequens. in e. l. contra
est honeste accipiuntur. que in honeste queruntur. ergo non est uerum quod
opponis nam salarium promissum aduocato petitur. ut. C. de suffra
gio. l. unica. et ff. de uariis. ex. cor. l. 1. § in honorariis. et
aduocatos. et ult. leges autem predicte non solum remouent. ut ad
uocati non sint in primo impetendis salariis. sz exiguum mu
nus cum dat [illegible] accipiat placide et gratias refer
re memento. et remouetur aliud ut durante lite non faciat pac
tum cum clientulo. sz ante litem non adhuc ut salarium istud pos
sit peti ista sunt necessaria. Item in primis quod aliquis sit gramaticus
uel medicus. uel aduocatus. uel rethoricus. uel geometra. uel obstetrix. uel
nutrix. Secundum quod docuit uel prestitit medicinam uel patrocinium
uel nutriuit. uel seruiuit in partu parientibus. ut ff. de uariis et ex
or. co. l. 1. et. C. de usur. l. unica. Tertium quod salarium sit. uel
conuentum alias non credo quod possit peti. sic statim notabo. Quar
tum quod salarium conuentum maxime in aduocato non excedat quanti
tatem. c. aureorum. si questio esset de toto regno. pro aliis autem quibus
minoribus salarium debet competens pro aduocati facundia pro
cause qualitate. et secundum consuetudinem fori. ut ff. de uariis et
ex. or. co. l. 1. § in honorariis et aduocatos. quod credo uerum
quando erant aduocati qui habebant salaria a publico. nichil
percipiant credo iustum salarium quod ult. c. aureos illud semper
credo. quod secundum facundiam aduocati qualitatem cause et consuetudinem
fori prestetur salarium est. c. aureorum non est magnum salarium
nam bis aureos accepto ferunt in libram auri. ut. C. x. y.
de susceptoribus et archa. quod est et ego ipse habui maiora sala
ria. et aliquando l. x. inne. aliquando. l. Quintum ut fiat conuen
tio lite pendente. sz ante. ut. C. de postulat. quisquis. Sextum ut
fiat in quantitate maxime maxime in aduocato et non de aliis pa
ribus litis. et alioquin infamatur. ut. C. de postulat. l. quisquis.
Septimum quod sit certum. ut ff. man. salarium. Actor his utatur
positionibus. **Pro actore.** Ego. di. quod sum gramaticus rethor. geu
metre. fisic. uel medicus aduocatus. Item tu conuenisti mihi dare
x. l. pro doctrina. uel pena tua. uel pro salario esse. Item patroci
nium et illud prestiti. uel curam et exhibuit docui. Item cum illa
fuit adeo maxima. unde contingebat in salarium. x. l. Item
consuetudo est in partibus istis quod talia salaria dentur. Ego te

Set mirum est quod hic dico quod salarium debet
esse certum. nam si certum esset, ut quod pe-
teretur certum. ut ff. de uar. [illegible] l. 1. no.

utatur his. **Pro reo.** Ego dico quod tu dicebas te esse grama
ticum medicum seu aduocatum. et eum gramaticum. medicum. aduoca
tum. sic confitearis actor non inuenietur iustam causam quod tempore est patrocinium
cum tractanti in qua usatur ignorante. ut ff. de orig. iur. l. ii. circa
finem. et que reprobatum potest esse medicus semper electi et gramaticus et doctor
ut ff. de muneribus. et o. l. v. gradatim. probari et ff. de excusat. tu. l.
sz et reprobari. et. C. de professoribus et me. x. l. gramaticos.
Item contra mihi exhibuisti patrocinium suum doctrinam uel curam. Item
pro te stetit quominus prestares. sine est salarium non petitur pro ut ff.
man. l. 1. et. C. de condict. ob causam da. l. aduocati. Item mihi faciunt hanc
positionem. tu aduocatus uel medicus uel gramaticus prestitisti. alius
patrocinium et docuisti. uel curasti alios. unde non uidetur quod possit sala
rium petere per leges ff. locati. sz addes ff. ult. ff. de assessoribus.
l. diem functo. sz non credo et aliud in ingenuitatibus legati qui uocantur so
lidarii et in receptionibus et aliis qui silentium medio tempore opera
suas quod salaria sua non peteret ab eis quod primo eis illo tempore dare pro
misit. quia ex quo locauit nichil eis deperit. In aduocato secus quia
licet prestitit patrocinium alius non propterea prohibetur petere salarium quia in
eis deperit eodem enim tempore non tamen eodem momento pro pluribus prestare
patrocinium et curam sine impedimento esse et persone sue. quod in solda
thyriis et receptoribus non est. libellum autem sic concipiat actor **Libellus.**
Ago ego. R. contra. quod est pollicitus mihi esse. x. l. pro patrocinio quod ei
prestiti in causa tali. uel est [illegible] non staret quominus prestitit. uel pena in
firmitatis sue quod ei prestiti uel pro doctrina mea. illas. x. l. mihi sol
uere recusat. unde ut soluat ago. contra ipsum propono officium uestrum
domine iudex. uel tum. uel alter. unde uos domine iudex ex officio compellatis eum
ipsum mihi soluere. x. l. ad hoc propono officium uestrum. quod sic recte concipi
autem dicit lex. ff. de uariis et ex. or. cog. l. 1. § in honorariis
et aduocatos. et cauetur. quia tunc proponitur officium iudicis. quando clientulus
per pollicitationem que est solius offerentis promissio. ut ff. de pollici
t. l. 1. conuenit dare est salarium. certum si per pactum nudum locum habet
conditio. ex. l. C. de suffragio. l. unica. Si fiat stipulatio interuenit. etiam
locum habet etiam condictio ex stipulatione ut notaui. s. de aduocatis. circa
principium. multi tamen doctores uoluerunt notare quod salarium possit pe
ti a pedaneis officio iudicis. et si nulla pollicitatio interueniat conuen
tio. et sic glosauerunt. C. x. x. de professoribus et medicis. l. medicos.
et ff. de uariis. et ex. or. cog. l. 1. et ideo dicunt quod his personis
debetur in extraordinarium. et quod si nulla sit facta pollicitatio quod salarium
possit peti. sz salua eorum reuerentia sic doctoribus dicendum
credo et satis esset mirabile quod illud salarium peteret de prestando
nunquam partes ad inuicem cogitauerunt. et mirabilis esset ille extraor
dinarius ordo et mirabile esset officium iudicis ut ad illud daretur
adque aliqua actio de suina dari non potest. Iam esset potius officium iudi
cis quam actio ipsa quod esset satis absurdum. quod ergo dicitur in predicta l. circa finem
personis predictis extra ordinem subuenire intelligo sic extra ordinem quia non
iure actionis ut notaui. s. de officio iudicis quod datur restituto mino
ribus. et autem dicitur eis in extraordinarium. quia de ordine regulari iure
ex pollicitatione non agitur. non in membris uocatis in titulo. de pollicitati
onibus. l. toties. et. l. obeuntibus. ergo cum in casu isto agatur ex pollici
tatione extra ordinem et [illegible] agitur. **Questio.** Sz quero an salarium incertum
uel pro stipulatione uel pro pactum nudum. uel pro pollicitationem possit peti.
uel pacto. ex stipulatu. uel per condictionem. ex. l. uel officio iudicis. Re
l. uidetur uelle. quod non. ut. C. man. l. salarium et ff. mandati.
l. quod mutua. salarium. et. l. salarium. **Questio.** Sz opponitur in. l. ult. de
salarium incerte pollicitationis peti non potest. sz quod si non fuit polli
citatio sz promissio uidetur quod possit peti salarium ex stipulatu. ut Inst.
de u. o. in prin. sz [illegible] quod idem est. et si non interueniat stipulatio. non est
illa ratio quare salarium peti non possit quia pollicitatio interuenit. sz quod
illa quia incertum licet est pollicitatio interuenit nichilominus salarium
petitur. sic supra dixi. quare ergo in. l. ult. de pollicitationibus. sed
doctores mei. quia frequenter salarium pollicetur dominus aduocato uel
petitori quam ipsi stipulentur. **Questio.** Item quero quando salarium dicitur incer
tum. et ut doctores mei quando res causae est incertum. puta quod dico uel

ego [illegible] est certe

Margin notes (left): uis / eis; a pterea; ab; hodie aut cum a republico; 184; pterea; inui / salarium / pacto.
Margin notes (right): Ho; ueret; nil; neru[?]; ubilis; ubilis; eta; ualet; quo; legis; qo; qo.

t ego bn̄facia t. certū si dico ego dabo t robbā unā t faciā
te militē. t dabo t unū equū. licʒ equū ctū n̄ pmisim.
t ctā robā licʒ si miles sit iertū. qr cē fm̄ hoīs icrtū ut ff. d
v. o. l. ĩtat n̄ apparet. q̃ id q̄ istiac̄do, tam qr s ingn̄e ad
mittam qr ĩ his cāib; salariū n̄ dicat incrtū. Immo ctū qr
peti p̄sit qo Sʒ quō petet. q̄ sr acipiam libllm dicā sic. t
solue m̄ unā robbā t unū eqū. qr robbā q̄ equū ē senp
rēs ctā peti debat quoc iudicio singulari suū intē suū ĩ p̄m
agat ut ff. d rei uīn. l. cū inte. et ff. d furt. l. actiōe qo
Sʒ sic peto dab m̄ unā robbā uilissimā. et d uilissimo pāno
et forte d ueti t uilissimū equū ĩ q̄ ā mitta ordeū qr ē d detto
d p beda. Nā q̄ pmittit ĩtcū ut q̄ dando uilissimū li
bet. ut ff. mā. l. si d uissor. et ar. ff. d t. l. nūmis et ff. d ϑ
dict. in. l. ē his q pamphylū. ult et ff. d uino et trico olo
legato. l. ē ctum pond. Sʒ ϑ ut. nā q uīndidit suū. et dixit
cē totū d bet p̄stare illō mediocrē. cocū ut ff. d edilicō. edi
cto. l. si qd uīnditor in ult. licʒ et finis. l. illi faciat p̄ma p
te. Sʒ et q multa donare usuf. ctū ex ꝑoib; suis. uidlicʒ. v.
salinas boni uini. n̄ dabit deteriorib; ꝑoib;. sʒ d mediocrib;
et si dono ctū nūm sicorz medicos dab; re d bo n̄ illos qs ex
pedit poci n̄ hre q̄ hre. ut. C. d doāt. l. si qs argentū. i. ij.
et ar. ff. d t. i. l. legato gn̄alr. et. c. coīa. d t. sicuob;. Ceterū
dias qr salariū ē ctū gn̄e. et qr p̄sit peti tāq̄ ctū p̄sit ĩtem
ti cti ϑ dictō qo Pono nam qr stiplō intuemst puta pmitto
t unā robbā ut q̄ sic si tu dias q̄ sit ctū ut ff. sictum. pe
. t. si qs ctū. Sʒ qm̄ ē ctū ut dixi q̄ ē illa roba ctā. Immo po
ti uideret q̄ ageret exstipulatu. ut Inst. d. v. o. Ideo q̄
istud salariū d ctū q̄ adqd. s. ut peti possit. qr. l. p̄dcē lo
quīt d salario ĩcto. sʒ ϑ fiteor qr si stiplō intuemst exstipla
tu agit qrtū ē ad nām actiōis incrtum ē. Itē dī. q̄ salariū
petet t m̄ ut ϑ stituat ctū et soluat. ubi gn̄a. libellus.
ago ϑ talē q m̄ ppatrimo q̄ s p̄sti quen̄ t pmisit. t fuit
pollicit se datur unā robā t unū equū. uīn ut illā robbā
salti mediocrē ϑ stituat et ϑ stitutū m̄ soluat. libellus.
ago ϑ eū ppono t exstipulatu. t ϑ dict. ex l. t. offm et ita
dix dns. h. in distinctiōib; suis. C. ma. qr. qm̄ inctū sa
lariū pmittit te ag ut ϑ stituat. et ctiorec. sʒ salua sua
auctate sicut doctoris et dn̄i. q̄re faciam istos anfractus. s. u
ϑ stituat et ϑ stitutū salarium soluat. Agam ḡ sic. libell.
ago ϑ talē et c. vn̄ ut illā robbā t equū saltim medio
crē m̄ soluat. Ago ϑ eū et c. iudex ē extimabat an robā illa
sit mediocrs. n̄ admitto qr in sp̄eb; debitor dando pessimā
libet. qr ĩ. l. illa mandati. forte. creditor extra uoluntate
rex n̄ ē locꝰ oppōi d leg. ff. iij. d t. iij. l. nimis. qr licʒ ex i
gniores soluant puta ueneti. t ueronēses saltim ad aliq̄
usū p̄sit. in strumto pessimo. et malus sp̄eb; pessimis solutis
nulla utilitas cē p̄sit qo It. q̄re salarium d bet dari ad
uocato noīe salarij pmisit. xx. eīt licita ista pmissio ϑ
dns. Io. admisit qr sic. licʒ ē. xx. faciat pārē illorz. l. qr
n̄ fuerit. pmissa sub noīe partis ten et stiplō. uīn si sub
noīe pātis fiat pmisio sic m̄lti uilissimi faciūt et sic p
missio tpis et sic ϑ uita n̄ ten et ĩ aduocato et inpunitē.
ut ff. mā. l. i. ĩsi. et l. si remunerandi. ult. et C. d pustu
t. l. si sub sp̄e. et l. si qs. et l. quisqs. Et inde sic. surogat
hrēditate n̄ restitue pātē retinat p illa creditorib;. Rēnd
bit sire retinē uis et hrēditatē restitue. licʒ illa retenta
pātē faciat. nēqd pprea creditorib; rēndbit. ut Inst. d ti
dei ϑ. hr. si qs una re deducta et at. ar. qr ex p̄sa nocet ut
ff. d ϑ dict. et d m̄. l. n̄ nūq̄. Ego at cēo aduocato n̄ p̄se
pmittit. d. l. qr noīe salarij hāt. xx. qr d bet dare salariū
sm̄ q̄ titatē rei petite. ut ff. d uariis et ex. or. cog. l. ij. ē
d rē iustū salarium. si forte. v. t. vj. pmittent pquanti
te p dca. sʒ illō q̄ si petebas hrēditatē t feudū t bn̄fitiū

rō b; qualitate cāe sʒ x s. dixxiij. pone
x petebat. l. aduocato noīe salarū

et pmittas m̄ noīe salarij re aliq̄. d ipis ā ualat tal p
missio admittūt doctores n̄ñ q̄ sic qr n̄ iur. ps t aliqd de
lite pmissū et asignāt hāc rōem qr res corpea n̄ ē porto
rei ĩcor. ut ff. si omissa. cā. t. l. q̄ uis. Ego tam stiplōem t
pē et n̄ uale q̄ bonos mores et ϑ uim qr n̄ solū a malo sʒ a
sp̄e mali abstinendū ē. ut ex. iij. d uita et ho cliro. c. i. et n̄
d bet si palia uiā. qr si noluit ut ff. d stituto. et cū da. ab
. l. scire. et ff. d uulg. et pu. sub. l. ubi ciuilib; Cōtra.
It qr sic faciūt multi aduocati si ualet tal pmissio in
ϑ stitutiōe salarij. si obtinuis dab m̄. x. si succubueris.
dab m̄. v. Ideo sic. qr licitū ē m̄ stipulari aliqd ultr noīe
palmarij ut ff. d uariis et ext. or. co. l. ij. cā finē multo
ties tn̄ aduocatores uidi q̄ extra stiplātiōem intponūt qr
si succumbit noluit hre mag ĩ salarium si obtineāt minꝰ et
recōpēsat. honore uictorie ē minā inctiōe salarij et uitup
ium āmissiōis cē ē augmto salarij. Sʒ n̄ at p̄stand sit illō
salariū ē augmto dixi. s. d aduocatis. Et ϑ salui ē qr ĩ p̄nc.
ut. C. d usuf. l. unica. et. C. d iudic. ppandū ēa finē. licʒ
. l. ille alio m̄ exponat. Et ϑ ϑ salui qr motiuem faciat s
solui. t admin hāut pign. qr meli ē pign̄ incumbe q̄
ĩ p̄m age. ut ff. d sup ficieb;. l. i. et ff. d reg. iur. iuriū
et qr si expectabit usq; ad sn̄iam forte nunq̄ ϑ seqt et
maxie sic succumb. et h̄ in medio. qr dic amphorism dū
dolꝰ accipe. De officio iudicis quo petuntur fructꝰ
v offic iudi a porte.

as petunt fruct in inpet. hr qr in rei uin et ĩ aliis et actiōib;
io d eo uidam ĩ p̄mis tn̄ ut notat dns m̄s in suma. C. d rei
uīn. uidam distinct fructuū et possorz fructuū ē qda n̄
nāles qdā industriales. nāles s q sola nā puenit ut po
ma pira ceresa. industriales q industriā hoīs prouenit.
. s. cultura. et cura cultura ut segetes cura. ut lac caseus
pilus et lana. hoz fructuū qdā dnt ꝑcepti. i. pfecte lec
ti. h ē collecti t statim ex q̄ a solo sepatis ut ff. d rei uīn
. l. si ei fundi. ꝑceptiōe et ff. d usuf. et si fur decerpsit. et
ff. q̄b;. mo. usuf. l. ā. si fructuari. Sʒ notiunū qr in. l.
ult. et sp̄alr in. l. illa si fructuari qr fruct in fiūt fructu
arij si sit ꝑcepti ab eo t ab alio noīe ei. t ab alio ꝑcepto
ipē occupat ut in fine. pone si. poriis fiunt aq̄s; si ta
solo sepati ut in. l. p̄dcās. et ff. d usus. l. qui scit. Inali
eno. alij dnt ꝑcipiendi et h duob; moīs siū qr potuerit
ab aliq̄ ꝑcipi si s possidē licuisʒ. t qr n̄ dum potuerit ꝑ
cipi pp immaturitatē fructuū ꝑcipi tn̄ poter. tpi ꝑcedn
te. alij dnt ϑ sumpti. i. q d sier cē. alij dnt extantes ut spi
ce. qdā dnt pendentes ut poma. quidā stantes dnr q n̄ ϑ
tinet arista ut spice sʒ ϑ tinet siliq. i. pelle t coria quodā
ut faba et lupinū. ut ff. d rei uīn. l. fruct pendentes et
ff. d rei u. si. l. frugē. Iteo et m̄ dnr fruct extantes. gn̄alr
. s. fruct q s ꝑcepti et n̄ sc ϑ sumpti. Sʒ It possorz fit distinctō
q alij. bo. fi. alij. ma. cū titulo alij sine t. Sʒ opponit q̄ nul
la ut distinctō naturaliū fructuū et industrialiū sic fruct
ϑ sideratā ϑ s fruct inueies industriales poma ē et ceresa
p uenit ĩ dustria hoīs et cultura et cura sic ē arbores n̄
pastinati n̄ q̄ poma p uenirent et sin colent pera sicut
inui qr n̄q̄ p uenirent n̄ uites pastinet et colent. et sic
ĩ aliis eadē rōe ϑ tingit et in strumto qr n̄q̄ p uenirent n̄ se
minaret et collet. qr g segetes dnr dnr fructus indu
striales. poma at dnr fruct naturales nullꝰ ē fruct ut
hodie nāt t sic uilissim cit. Ideo. reuera rōe sic larga
ϑ sidata ϑ s fruct industriales puenientes ex cura hoīs ut
cultura sʒ qr in q̄b; dā mag ϑ sidat cultura ut in segeti
b; io dnr industriales. in pomis ē n̄ tanta ϑ sidat ĩ dustria
sic ē ponis ā bore et si alia cultura n̄ adhibeas poma na
scēt. ĩ segetib; ē n̄ sic. nā licʒ semies si alia cultura n̄ ad

hibas poma nascent in segetibus e non sic. nam licet semines siali cultum non adhibeas fruct non proueniet. sic inde. in his sibi
ois ho in dax. sed illud dicam in dace qui h ueto laborat omnis ho
comedit et bibit. omnis ho melancomic. sed illum mag initium in q
hundat in alia et in omnibus contibus confidat bona fide ut C. de act. e. o.
l. bona fide. sed illos qui appellam bone fidei in quibus maior fides
exig. in fructibus e percipiendis mag in corporis ex q percipiunt. et a
aq h sub uing semis ex q oriunt. ut ff. de usuris. l. q sciat. in
fundo fruct naturales nullus possessor fac suos. sine sit bone fidei sine
sit male fi. sine hat titulum sine non ut ff. de usur. l. fruct. oppo-
sitio opponit ff. de acq. r. do. l. bone fi. p. non tantum illos fruc
tus fac suos q diligentia et opera ei prouenimt. sed et omnes g nale.
s. so q dic ibi omnes intelligo alt facto percepto ut ff. de usur
q sciat. preterea h dic dominus ms. licet antiq dixerit et forte non male
q bone fi. p e titulo faciat et naturales suos et h facit titulus
et in h casu loquit l. ff. de acquir. r. do. si at non hat titulum te
naturales non fac suos et in h casu loquit ff. de usur. fruct. hos g
fruct si extant uindicabit eos petitor et erit h alia rei uindi
catio pro fructibus q illa q competit pro re principali. sed si consumpsit
non tenebitur rei uin cum sit non possidat non dolo fec q minus possidet sed
condict. sine cum tenetur consumpsit in ea cum in q tm eat consumptum
de suo ut ff. si certum pe. l. si et me et titium. industriales at omnes
fruct omnes bone fi. possessor percipiendo fac suos sine hat titulum
sine non. sed qdam dicunt non inuenim. l. expressa. q. bo. p. sine titulo
fac fruct suos. nam omnes l. loquuntur ubi titulum ht. sic inst. de
rer. di. si qs a non dno et ff. de acquir. r. do. l. bone fi. et ff. de
usur. l. q sciat. in alieno. sed tamen per gnalit loq ut in omni bone
fi. p. et sic intellexerunt omnes uniuersi pita. et sat e expressum ff. q bis
mo. usuf. at. l. si usufructuari et ff. finium reg. l. iiij. in
lit. sed licet percipiendo faciat suos tamen si extet iudicis officio te
neb restituere. et h ponit loco principat actionis. non at tenetur rei
uin. q percipiendis f. ut C. de rei uin. certum. l. certum. bona fide in suo
at possessor si q restitutio acquisitori ex opa non extet. et de officio iu
dicis et sic loquit l. ff. de rei uin. l. preterea. licet postiam condixit
fruct stantes et pendentes petunt cum ipsa re. et eadem rei uin q
q sit pars rei tam a bone fidei p. sic a malefici ut ff. de rei
uin. l. fruct pendentes de consumptis at nullo m tenetur. ut inst.
de offo iudicum. si bone fidei. et forte non ad pretium q lex dic
cum lucrum et luc face pro cultum et cum. ut ff. finium reg.
l. iiij. p lit. bona fides tamen in initio exig. ut ff. de usur. l. q
sciat. bone fidei non in duobus casibus qui repetit supter fruct in re.
et qui petit usuras medij tpis. in his duobus casibus fit compu
latio tp fructuum consumptibus et usuris ut ff. de rei uin. l. sumpt.
et l. emptori non obstat ff. de acquir. r. do. l. bone fidei. in q ui
q ibi loquit opponendo. immo. di. q a p lite. con. percipiendo
fac suos. licet at p lite mote sic impet. hr. tenat restitue
ut C. de rei uin. l. certum. p lit. et ff. de pet. hr. sed si lege con
missoria sianm lit. de illo fuit male fi. p si qd sine titulo
de consumptis tenetur condict. sine cum de extantibus rei uin et erit alia ista
pro fructibus q illa q competit pro re uindicanda. licet in petitione
hr sit sec. q sub eadem petitione hr ueniet hrditas et fruct
ut j. dicem. q ueniat in rei uin extantes. dic. l. C. de condi
ct. ex l. l. malefid. de percipiendis at tam offo iudicis l.
qs uer possessor percipere potuisset. ut ff. de rei uin. l. sinauis.
sult. et inst. de offo iudic. sed si inhoneste potuisset dico percipe
honeste ut ff. de rei uin. l. si fruct. in mo. et ff. de usur. q
gnalit. sed licet non tenat de fructibus inhoneste percipiendis qs
forte uer possessor h uisset q locasset domum meretricibus tamen si
inhoneste percipiat tenetur restitue ut ff. de pet. hr. si ancillarum
sult. et l. si possessor ex hrditate et h cum in rei uin q impet. hr
sed male fi. possessor sit e titulo de consumptis tenetur condict. sine cum
de extantibus rei uin et erit alia pro fructibus q pro re principali
a percipiendis at excusat. pro titulum ut C. de pet. hr. si sius

non in casibus emit habeo quem scit unde in prudentum editorum ut
ff. de his q in fra. ceti. l. ait. p. pro hac. item e emit i feren
do metum uindicatori ut ff. q met ca. sed et pat. item e emit
h in tacita legum q fit tamq malefi. p. tenetur ut C. t. xj. de as
cot et cet. l. q admod. item aut dn at. at. primi. rebus. h.
si qs emte. cott. ii. item si fruct maturos patiat corrumpi ut
ff. de rei uin. l. sinauis. ult. et sic nolunt intellige. l. illam.
p. alioquin non tenet. non de fructibus qs potuit percipe possessor
possessor non uer. ar. ad h ff. iij. de patron. et ff. de t. l. ap. l.
ut. et intelligebat uiuitamj casibus predictis. h omnia sic p or
dine notatum inuenies in summa dni m. C. de rei uin uer tanq
utile in h ope in suis et alia addo q distinctio dni m et antiquorum
doctorum. locum ht in fructibus ante lit con. certum de fructibus p lit
indistincte dicimus q ueniat offo iudicis et te. oes plores con. pares
fuit et p domino more usant. ut ff. de usur. nz et ff. de pet
hr. sed si lege comissoria sianm lit. et ff. finium reg. l. sed et si q. post
lit. et C. de fruc. et li. ex l. ij. oppo sed opponit tu dicis q p
lit. con. ille q fuit bone fi. fit male fi. et tenetur de omnibus fruc
tibus. sed uident. l. ille uelle contium nam lite con. q fuit bone fi
fit male fi. et tenetur de omnibus fructibus. sed uident. l. ille uelle co
non nichilominus remanet bo. fi. ut ff. de usur. l. q sciat. bone fiat
alibi leg. q p lit. con. non remanet possessor. ut C. de acquir. p.
l. nec abig. et alibi leg q fit malefi ut dicunt intra pdca. et
ff. de acquir. r. do. l. bone fi. in ginum so omnia uita allega
ta loquunt indistincte casibus unum e q lite con. remanet bone fi. q
tum ad perceptionem fructuum ut percipiendo faciat suos. et ut in
h casu loquit. l. de usur. item nullo m remanet possessor quantum ad p
ceptiones conplendas q more litis cum poris non instruit q ipta
tum extimat. ut C. de rei uin. l. more. et C. de p scept. lo. tpis
l. i. et in h casu loquit l. C. de acquir. p. leges alie q dicunt illum co
fi. malefi subaudi q ad restitute fructuum. sed h omnia loc hnt
pmaiori parte in rei uin. et in actionibus spalibus. in pet. hr. bone
fi. possessor sine titulo et ante lit. con. fruct tam pendentes q stantes
q et perceptos et extantes in consumptos uenit actionis. h e pet hr
restitue cog. et erit unica actio tam pro re q pro fructibus. licet in rei
uin sic. s. dixi. alia sit rei uin pro re et alia pro fructibus perceptis
et extantibus et non consumptis q in pendentibus et stantibus. item in
pet hr q in rei uin quoniam sit pars fundi e in pa re. et eadem ac
tione petitis ut S. dixi. et h e q alibi leg fruct auget hr
ditatem et petit hr. q unica actionis petunt ut ff. de pet. hr.
l. item ueniunt fruct. de consumptis at tenetur eatenus quatenus locu
pletior fcs e ut ff. de pet. hr. l. sed si lege comissoria consulu
it. de percipiendis at cedo illum nullo m tenetur q ex q de consumptis non
tenetur non eatenus quatenus locupletior ut dixi quomodo dicetis illum de p
cipiendis tenetur ullo m certe q ex q de consumptis non tenetur oppo sed q
quo uenit ueniat et petunt fruct perceptis quatenus fcs e locupletior
s. licet qdam dicat q ueniat et petunt pet hr. et adducit. hr.
ff. de pet hr. l. it. ueniunt. fruct oes auget hrditatem dicit
ibi. sed ego so fruct oes. s. naturales de quibus e loquitur et h indicat exempla
sequentia. et oes auget hrditatem alit. alit. q percepti et extantes
auget hrditatem. l. q augmentum p stat hrditati et petunt eadem
actione et q uniuersalit. et q bone fi. fruct percepti et consumpti au
gent hrditatem quatenus bone fi. possessor fcs e locupletior q in spira
m tpe rei iudicate. ut ff. de pet hr. l. si ante q at tpe. ergo
at cedo fruct consumptos eatenus quatenus locupletior e bone fi. ue
nire et peti offo iudicis ut ff. de pet hr. l. illud. pro. et ad hoc
fin. sed quo intellt locupletior. sed si non expendit fruct illos in
ea cum in q tm eat expensurus de suo. ut ff. de pet hr. l. sed si lege
comissoria. q at q s sic. no. q in rei uin bo. fi. p. luc fac
fruct consumptos et sic sit locupletior. in pet hr non extoto q
tenetur eatenus quatenus fcs e locupletior ut dixi nec admitto et
tote quodam q uoluerit dic bone fi. possessore non facere fruct suos in
pet hr. et errore suum uidat his l. ff. de pet hr. l. i. tenetur.

De offo iudicis q retinet impense fec de nouo ... pet hr. 7 dicem.

fruct. c. l. si lege comissoria ult. c. C. de pet hr. l. ij. in fi. c. ff. de pet. hr. illud pdo. si male dnt e cu dno mo boe fi. p fruct suos face. na e acquirit suus hrchitari exre sua. ut ff. de pet hr. l. ii. g fruct suos fac. qz h duo simul iler exre mala in qr qz fruct percipiendo facio meos ut ff. de acquir. r. do. l. qsitu. qz g dnt unta illa qz fruct auge hrchitate i. pet hrchitatis. qz fruct posse peti p pet hrchie et aliqn alio iur ut dixi. n tm unta illa dnt qz boe fi. p n faciat suos. Sui bo. fi. p hat titulu et um pet hr n tm. si tenet rei o unut. C. de pet hr. l. ij. et l. cogi. n icaribz. iiij. puta qn uenditor n oparet t qn mochio distraxit. It qn qs sacs emit hrchitate q sat adalii ptine. It et ieo qui emit a fi sco hrchitate. lic h ultimi casus hoche corrigat. p l. C. de qdri. p. l. i. et ij. et l. bn azenone. q os casus pimenat. ff. de pet hr. l. q. sigs id eius et qz siquis sacs et it sigs a fisco. vn dic de fructibz sic inuei. vn dixim impdas at cuibz. lic te nab pet hrchitatis excusat tu a percipiendis pp titulu. Siat sit male fi. de oibz dico eu tm pet. hr. de percipiendis et h di co et ieo cui qn qs sacs emit et ieo cu qn emit contrusita p mota sacs illa contrusita mota ee. Sz lic dixim possore tm de fructibz si rei uin qz impet hr. ht tm ille q conuenit deduc os impesas qs fec i fructibz seminadis qrendis cognidis conseruandis qz null casus inuenitr pt qz h gen deductiois impediat ut ff. de pet hr. l. si a pre t dno fruct. c. ff. soluto mio. l. fruct. Hat sit expense p qrendis colligendis fructibz leg ff. de fundo instruc. et i stto. t. l. instio. t. i. istru mm. Sic g pat exoibz q dca s triplicis gnis fruct petunt offo iudicis. pim a boe fi. p suu hat titulu suu n si fru ce extat. Sedi. s. percipiendi qn male fidei possor n ht titu lu. tcij impet hr. q consupti s a bone fi. p. qten locupletior e. Gauato e m petunt fruct offo iudicis os. s. p lit. g. c. sic et notaui. s. de rei uin. vn poitioibz n insistu. si concipies liblm sic. Libll. Ago q tale aq peto re tale qz dico ad me p tine iure dnij. t qi qz re peto e p fructibz extantibz. s. tot collectibz frumti t uini p re ipa rei uin apono p fructibz at apono offm iudicis. sic concipies q. bo. fi. p. p fructibz percep tis q extantibz et n consuptis qz sic recte concipiat libllus dic. l. C. de rei uin. l. ctu. boe fi. q male fi. p n hnte titulu a percipiendis a ueri possore. ut. s. dixi concipies sic liblm. Libllus. Ago q tale aq peto et c. qz rem peto o fructibz percipi endis sim possid lia ... s. tot corbibz frumti. p re ipa uendicat apono p fructibz apono offm iudicis. qz sic rec te concipiat libllus dic. l. ff. de rei uin. l. sinauis. ult. q posse bo. fi. sic impet hr. p fructibz consuptis. de quibz fcus e locuple tior dices sic libllus ago q tale q possidet hrchitate q fuit qnd titij. cui tatio ab intestato successi. vn ut ipam hrchi tate m restituat e fructibz perceptis et consuptis ex quibz fcus e locupletior uidlic in tot corbibz frumti. p hrchitate pet. hr apono p fructibz pdcis apono offm iudicis. qz sic rec te concipiat libllus dic. l. ff. de pet. hr. si l. illd pdo. c. fa dof ficiu q cem pote p fructibz omibz p lit. c. concipies sic li blm libllus. Ago q tale aq et c. fructibz perceptis p lit. c. c. usq ad tpo restitue. rei p quibz apono offm iudicis qz sic re cte concipiat libllus. dic. l. ff. de pet. hr. si si lege comissoria. s. sian ult. c. C. de rei uin. l. cu. oppo Sz omibz libllis sic opponit. na n iur qz offm iudicis possit interuen p fruc tibz. na suffic rei uin p ipa re cu rei in incidentioi iudex tanq mercenari de buet fruct circa q maxie dicit q percipiu e p litte. c. emergit seu contingit uald ptinq ad offm iudicis ut ff. de rei uin q restitue. c. ff. de edit. e. l. ediles. c. It sciend. na si errore iudicauit i rei uin et eodm errore tur iudicante de fructibz ut ff. de rei uin. l. exclusio. u at alie nu. Bo confitor qz u fruct ueniut iur actiois qz iudex tanq mercenari interpon et offm suu et pareb sue ac tioi sic oppois at i pdcis casibz fruct iur actiois n psit pe ti et iustu e io. sic ex supioibz colligere potes nectiu g fuit ut iudicis offo loco pncipat actiois fruct petant. oppo It sz ultio liblo sic opponit. certu e qz iudicia n instituit n de pnto t psnti. de futo at iudiciu n ponit. qz de futo ee iudiciu n p. ut ff. de iudic. l. n q adm na de hiis rebz q po stea i obligtoem aduenture s iudiciu ee n p. ut ibi. It q m psit peti fruct. q n s percepti tpr mote litis. So dnt q da qz fruct p lit. c. ueniut iudicis offo n tm qz petant iudicis offo loco pncipat actiois. in q p iudiciu acceptu ois a cta fruct ptinet ad offm iudicis ut ff. lic fruct a n lit p cepti seu percipiendi seu extantes n ueniat i iudiciu n pe tant. ut ff. de edilic. e. ediles. c. It sciend. c. ff. de usur. l. patu. l. neq. Qo pt sutu qras a iudex lata sna sup re pncipali psit post pnuntiare de fructibz. lic. de h notaui s. de rei uin. circa fine tm distingui posst. de qbz fructibz lo qris. na de perceptis p lit. c. e illi n ueiant n iur actiois n iudicis offo qz inueni loco pncipat actiois. si uenitr iu dicis offo tanq mercenarij. t executoris te eodm die supple p. ut ff. de re iud. l. paut. So. n insina dicat de fructibz distuli iudicante qz ad plenu n liq bat m. te pot iudicabit ut. C. de fruc. et li. ex. l. ij. certu sit fruct q petunt iur ac tiois t offo iudicis qz loco pncipat actiois interiidz te et de in p snam potit iudicare. c. sar. C. de iudic. l. i. In p mo at casu io de fructibz n pnuntiat qz sublata pncipali actoe n i ueni actioem. cu offm iudicis de sinat. ut C. de poi. a. l. iij. t sinelles defen de liblm ultimu dice potes qz de futo pt ee iudiciu maxie de illo qz ita pxime futuru e stati p lit. c. et h dic ut notaui. s. de actioe ex stipulatu psupta extra

De offo iudicis q retinet impense fec de nouo ve de offo iudicis. Circa re ia fcer. sui tit rei uin sui ipet hr. 7 dicem.

q fiunt impese. Sz e offo iu n possit peti impense loco pnci pat actiois. sz tm bnfitio exceptiois. ut. Qo qr g ... tur de offo iudicis e n sit intitio tenetur de offo alio iudicis. So. io ... pp tolleda dubitatioem in lto. q e de hat et cre dnt ut se gosiani qz iur actiois. i. offo iudicis. qz loco ac tiois apponit psit peti impese. It et pp aliu remouend qz sic fruct posse peti offo iudicis. ut. s. dixi ita iudex e de impesis. sz conium e. sic. 7 et uidi uim qz uter e matia de impe sis io dca uidam sciend e qz impensar sit tal distinctio. q da fuit s circa fruct. q da circa re. q circa fruct ille deducunt a qlibz pore. siu boe fi. siu ma. fi. siu c titlo. siu sin ti. et qcz act co ueniat. siu pet hr. siu rei uin et deducunt qcz expese sit siu g sa qrendorz fructuu fiat siu cognidorz siu t percipiendorz t conseruandorz ut i supiori so ca notaui. qo Sz opponit de leg ult. ff. de impensis dotalibz. na ibi marit expensas o fcas circa fruct n deducit. So. io qz e fruct iure faciat necg re tinuit ut dic. l. ff. de iur. dot. l. dotis fruct. c. C. de iur do tu. p omibz c. ff. soluto mio diuortio. 7 io si expesas n re cupat n e mirz at os. l. q locunt de repetendis impesis circa fruct. ut. s. notaui loquunt qn fruct de bet restitui te si recupat i pese planu e. Impese q fiunt circa re disti guunt. qz q da st necte q dam utiles q dam uoluntarie o seu uoluntarie necte s quibz n fcis res eet pitura t deterior futa. utiles q re meliore faciut. uoluntarie q tm uolup tatis ca fiunt ut incrustatios et picture. ut ff. de u bor. si. c. l. i pese. c. ff. de i pesis. dota. l. fit et ptotu. t. c. ff. de pet. hr. l. plane. c. l. utiles. It alie s impese q s q fiunt de nouo aliu e e fac. s de nouo facere. aliud e refice. s. i re ipam fcum impende. ut ff. de u tie. actuq p ua. l. uin o s pubt. Vn qz i impese alio in a boe fi. 7 de deis uidam. et po. de rei uin qz frequti ocurit. Sciend e qz possor boe fi.

si de nouo edificet. si possidat except. ht doli n restituat ei i
pensas. Si u n possidet nulla ht act. ut inst. de re. di. cete
q illd constat et ar. ff. de except. l. pault. Sz licz hat except.
qn possidet fiet tn puidere q da cosidatio cum illas expensas re
cuperandas. et sm condict pu. et sm qlitate et qntitate expe
sas. ut ff. de rei uin. l. in fundo et cauet ē in. l. illa in fundo qz
licz de utroq gne inpensas loqr et de impensis fcis i semin.
et de inpesis fcis i edificiis a de expesas fcas in semie n rep.
qz rep. ff. fam. her. fund q dotis noie. Sz rep tm ad impesas
fcas i edificio. u n glosauit ibi. u. de utroq gne impesar. l.
ista loqr de ipesis fcis i semin. et de inpensis fcis i edificio sz q
lz i expesis fcis i semie pcedat n tu uid p. et glosauit confite
e pdina celsus ambulat. Jte q dixi bone fi. p. q ab initio fuit
bone fi. et pea fuit bone fi. qn edificauit. ceterum si fuit a pncipio
bo. fi. et qn edificauit fuit ma. fi. tc eligs media uia ut si
ne dapno dni rei tollat edificium q imposuit. ut ff. de rei uin.
l. si i aliena area. q intelligo n dns uult tm dare n qntu eet
hitur ex illo edificio sublato. ut. i. e. t. i. l. illa in fundo.
Sz licz dicam nos posti bone fi. n dari act. q. tn dabat g act. ea
ten qten loc ille melior ca ten fcis origie stulti ex edificiis
fcis e ad instar illi q aliena negotia aio de pdandi gestur ac
cecht. ff. de neg. g. si pupilli. ij. Sz nos g. qz h nemine s
uoluit obligare. ibi sic. ut ff. com. di. l. i hoc iudicio. ff. de condic
c. in. l. si i aliena area. Si u ille q de nouo edificat scit soluu ad
aliu ptine. et ita e possor ma. fi. omi caret remedio qz q sci
de nouo i alieno i pedit ut uoluisse donare. ut inst. de re. di.
cete illd et ar. ff. de reg. iur. l. cui pcore. et hec qz leg. c. de rei
uin. l. ij. i fi. u dz sin donandi et c. qz malefi ut uelle do
nare. et sic matia n reddet ad dnm. sz. q. e huic malefi. q ex
sua equitate dabat utile act. neg. g. qtm fund ille melior
fcus e. q rep bam site. ut. s. Si u inre ia fcam inpedit bone fi.
possor et ille impese s necie l utiles te consuat eas doli excep
t. oppita si possidet ut inst. de re. di. ex cluso et cete. et ff.
de acquir. rer. do. l. a deo uoluptuarias tollet sine lesioe pois
stat rei n dns tm uult dare qntu eet hitur his ablatis ut
ff. de rei uin. l. i fundo. h ita n pcepit ex fructib q sufficiat
ap ipesis tc fiet cpensatio. ut ff. de rei uin. sunpt. Si u sit ma
le fi. et i re ia factam i pedit necias inpensas consuat. si possidet
solo offo. dicis. n at doli except. opposita utiles tollit sine le
sioe pois stat. rei. ut. C. de rei uin. l. domu n dns tm uellet
dare qntu eet hitur his ablatis sic inuoluptariis diximus
i bo. fi. pore ut ff. de rei uin. l. i fundo. qo quid dicem de
uoluptariis. Rso. qdam dixer q eas tollit sine lesioe pois
stat rei n dns tm uult dare. et c. et sic sm eos n e differentia i
t bo fi. et ma. fi. qntu ad uoluptarias. et hnt site i act. q
met ca u eqr ten ta ille q i tulit metu q q n i tulit. du
m re possidat. ut ff. q met. c. sic ex. i hac act. h actio q
aliqn. et dz i act. de tigno i q eod m tnr in duplu ta ille q bo
na fide i iuncxit. sic et q mala. ut ff. de rei uin. l. inte. alij
dnt q sua ur uerior ut malefi uoluptarias amittat qz
n de bet ee eid condicionis bone fi. sic et male fi. ut ff. de nox.
l. n solu et stulti sic cpiti ut ff. q uia ut. c. Suus et qte
i actione q met ca et actione de tigno inuicto sit eid conditionis
n reddr. i. l. ad. Sz ita dnm ta bone fi. q. ma. fi. iuuant i
retentione i pesar si possidet aliqn oi caret remedio. sic
supi dixi et pbat uim. inst. de re. diui. excluso ut ff.
de acquir. r. do. adeo et ff. de condict. in. si in aliena area. hoia
q da de loc hnt i rei uin sic fere p eund uba. notat dns
ms i sua ma. C. de rei uin. impet. aut hr. bn fit ea de m dictic
tio possor et i pesas. tz n s ead uiam na possor bone fi. si de no
uo edificat. Jd q in rei uin qz ht retinem et p except doli i
retentione i pensas s subuenr si inte ia fcam inpensas c
fecit. sig de utiles et necias consuare pt. doli exceptioe. licz
res n existat i q inpese utiles fce s uoluntarias tollit sine le

sine lesioe pois stat rei ut ff. de pet. her. l. plane. et l. utiles.
n dns eet pat tm dare qntu eet hitur his uoluptariis c
sublatis sic i rei uin. diximus ut ff. de rei uin. in fundo. Si u fuit
male fi. possor necias et utiles de bue offo iudicis. si res in q inpe
se s melior fca sit et extet bone fi. at possor. licz res n extet
inchomi de bueat e i malus rebz hendus. ut ff. de pet. her. l. pla
ne. et. l. illd. s. ad offm uoluntarias e do male fi. amitte. n posse
de ducere. ut ff. de pet. her. l. utiles qm. l. sic uere intellige ut
bone fi. possor n hat doli except in uoluntariis. sz possit eas
tolle. et sic fcus. l. respiat bone fi. pore clam ecu fuit q sitm
an bone fi. possori in uoluptariis posit uti doli except. et ce
te n. sz tm tollit. p domi inputat q re i alieno supuacuas fec
i pesas. et sic his notatis tamq utilib ut et dns ms notat i
suma de rei uin. et positioes et libellu omitto qz libellu n p concipi
c n succedat eis n int actiois n offo iudicis q loco pncipat
actiois i tentat. sz subuenr eis bnfito exceptiois. et te c
tamen si possident. alioquin omi caret remedio sic diximus s. de rei uen
dei. De offo iudicis q petuntur usure qui inter ea q ueniunt
ex mora. i bo. fi. iudiciis. et his q nam bone fi. iudiciorum imitantur.
Via offo iudicis loco pncipat actiois petit usura i bone fi
iudiciis. et i ubus q imitant nam bone fi. iudiciis. et i his
q imitant nam bone fi. sic in legatis. ut. C. de min. re. l. i
minor p. et. C. de usuris et fruc. leg. et fidei. c. l. i. et. ij. et. iij.
et ff. de usuris. l. usure. Jd de illo uidam sciend e q in bone fi. c
iudiciis et i his q imitant nam ipsorum ut dixi ex sola mora p sta
t usure. ut pat p una allegata. et ff. de neg. g. l. si pupilli c
ult et. l. qz q usure n ueniunt ut usure sz tamq intee. ut ff. p
socio socium q. qo sicut quis q usure ueniunt. Rn ille q freqn
tant i consuetudine regiois. ut ff. de usur. l. i. sz si inregue
s diuse minima sequim ut. ar. ff. de reg. iur. l. sin i ob
scuris. et. l. sep in stipulatioib. et ff. de admi. tu. l. tutor q
te si ad bitrore. h ita atted n a lege certus nus usurar fuit pfi
x ut. C. de his qb ut indignis. l. i. oppo. sz opponit nam n
ur qz ex sola mora possit usura peti. etiam e q usura fenebri
pecunie cum uincl stipulatiois peti n pt. ut. C. de usur.
q uis. quo s ex sola mora petit. Rn. q opponis locu ht i
cotractib stricti iuris qz loqr in contractu mutui. loqr e de pecu
nia fenori data. i contractib at bone fi. ex sola mora ueniunt et of
ficio iudicis et tm ualet i bo. fi. iudiciis offm iudicis q tu c
ad usuras. qntu in stricti iuris iudicis eid rei habita stipulo.
ut ff. de neg. g. qz tantund ee e to qz i bone fi. iudiciis uel
ut ea qb n actum nec cogitatum e et ueniunt ea q fuit maio
ris consuetudinis. ut ff. de edit. e. l. q sinolit. q quia assidua
qo Jte n ur q hodie possit h usura peti nec iur canonico. n
ciuili iur canonico. n qz dic canon mutuu dantes nichil c
in spantes ut i decr. ca. xiiij. q. iij. c. i. ij. et. iij. et alibi
q pecuniam n dedit ad usura. et alibi maledict e usuram sup
dem in ceteris hibiti s iur canonico g et iur ciuili qz inte
leges n dedignt imitari sacros canoes. ut i aut. de eccl. ti. in
pu. et i aut. de monachis coll. i. ult. et J aut. ut cli apud ppos
. e. q. coll. vj. ult. et J naut. quo. o. et epos. coll. i. et iur
canonico p hibnt usure. ut ex. i. ij. et. iij. de usuris p totu et no
soluuntur. h uim inusis ex mora debitis. sz et debitis p stipla
tioez. et sic hodie titulus de usuris. n ur q hodie locu hat.
Rn. Siuis defende usurarios dicas. q hodie usure posst pe
ti iur ciuili licz contm sit iur canonico n obstat q opponis qz
sac leges n distinguant imitari sacros canoes. ui q sta
fuer i. iiij. conciliis. s. constantinopolitano ephesino. calcido
nesi niceno ut J naut. de eccliasticis ti. sz de iste hnt. q i
in illo concilior illor fuer usure p hibite. et sic hodie n ht
locu q dz de usur. C. l. i. q usure. iur optimo debent. Jmmo
iur i iq. consideratis his q dixi. Sz iur ciuili cosidato. debet
iur optimo. i. iur actiois. s. etiam condictioe ex stipulatioe c
Jure bono qn pacto nudo u licz n possit peti solute tam

uir ciuili n petunt ut . C . de usur . q uis . l . et uir melior de
beut uir ciuili osideato qu ex sola mora offo iudicis bone fi
dei iudicis de glo teatim i hac re ca ut . C . de usus . l . in boe fidi
Sz qgd dicatur hodie phibite s use q uir ciuili . q leg ;
Jnat q in op . e . coll . l . q sacte leges poia imitant sac ca
nones . Sz ipi re nt qntu a decclasticas ps . S n e im sic di
x . e et aliud fortissimu argumtu usas phibuit ipe ds q
ductor e et oditor omnium tam in ueti testo q i nouo quo g ipa
tor q minore poss tolle iura minoris . atz par i parte n hat
ipiu ut . ff . d arbit . na et magiat . mlto forti minor i maio
re . Sz adhuc qda defendntes usurarios dnt usuras ee phi
bitas q duenet impactioe t inticoe . n at illas q cit ex mora
q ille n petit ut usa . S petit ut i t ee . ut . ff . psoluto . l . so
tiu . g . S male q dic canon qcqd sorti accedit usa e . ut . xiiij .
a . iij . c . ult . et q c z s nomi imponas ut ibi S maliciosg usu
rarios defendit dnt ita intelligam q mutuu dantes nichil
in spantes ut ex . i . d usur . c . ult . nichil in spantes ult le
ges et q dt qcqd sorti accedit . s . ult q leges uolut . qi q h solu
phibant . S dur e o stimulu calcitrare . S q s m iura ciui
lia . d usis his ex mora cerentibz q n ut usa . S qi int ee peti
c mlta iura loquunt . C . d act . l . cum b . C . d min . ree . l . minor
. C . d usur . i boe fi . ff . d neg . g . si pupilli . ult . et l . q et ff .
d rei uin eptor . et ff . d pet . he . et ff . psocio socius
g et ff . d usur . l . i . et ff . d act ep . l . ult . et ff . d admi tu . l . tu
tor . q repr . l . q . et infinita s iura q d his locunt . Jo pp
ista iura noto libllm portices omitto **libllus** . Ago ego . R .
h . o . q e negotia mea gessisti sine mandato t e mandato t
e fuisti sed mis t tutor et tota pecuniam ouctisti mutuis suos .
t q penes se retinuit . et immora fuit q noluit m solue . Jdo
pp mora p dce pecunie n solute tantu pecuniem noie usar
ex mora cerentiu p stam . in abeo peto offo uro dne iudex . ad h
appono offm urm dne iudex q sic recte ocapiat libllo phat
iura p dca . et spat lex . ff . d neg . g . l . q . et ff . p socio . socius q .
S e petito usar sit hodie phibita ut supi dem e . **Qo** nom
formas tu libllm ad petendas usas . Rn . ego formo s m iura
ciuilia sed q plt use petunt u canonico t diuino . t s m iu
ra ciuilia illo m . q n dedignant imitari sacros canones . tal .
petito hodie n admittet . n uito librlli S uito rei q petit . ?
Qo Sz q s m iura ciuilia usa ex mora cerentes petunt offo
iudicis sic dic e . pone q lata e sma sup sorte potes petere
istas usas si forte petite n s . t sic petite et iudex d his n ode
pnauit . et ur q n e . C . d poiti . l . sid poita . ego tam disting
d his usis aut loqris d usis q cucurrerint ex mora an lit e
au p sid ut q s an lit . dico q si petite s t n s q plt peti . et
iudex sup his ferre smam q offo iudicis petunt et sit peti
te q loco pncipat actois intentat . Cetm si loqris d his q p
lit ce . iudex n pnuntabit am . q ubi offm iudicis intuenit
tnq mercenari t executor . sic et at notatu . ff . d offo iudicis q
itentat p fructibz et medio optimu sile . q use uice fruc
tuu optinet . ut . ff . d usur . use . q ~~loui ht~~ in boe fi . iudicis .
et i his q immitat nam ipius ut ibid dt at . n in strictis iuris
iudiciis . Jte n at q usa accessio e ciuil . fruct accessio nat .
ut . ff . d rei uin . sinauis . et ff . d rei uin . v . si . l . use . **De of**
ficio iudicis p q reuocatur res data medico pp mala
medicamenta ab eo qui patiebatur in ocul .

It et alii casus mirabit i q offm iudicis loco pncipat actois
loc ht . puta lupp q patiebat i oclis . pp mala et adula
collitia q medic s apposuit incaut re sua uendidit medico
ete sui sam poss offo iudicis re incaute uendita a billo me
dico uendicabit . ut . ff . d uariis et ex . co . cogni . l . medic .
vn ad h ut i casu isto offm iudicis loc hat tot s neccia . In
primis q ille fuit infirmi . It q medic apposuit mala s
medicamenta . tto q pp h re uendidit . t re aliq dedit . sicut

h oia . ex . l . illa colligunt . vn sat d taali actor et re colli
gt ptices suas . oapic at actor sic li **libllus** . Ago ego . R .
h . o . q e patere infirmitate i oclis pp adusa medicamin
ta q apposuit i oclis mis opulit me q s uinea mam . p
xx . uendere et uendidi . un ut recissa p dca uendicioe ui
nea illa m restituat offo iudicis . Ago h ipm et ad h appo
no offm urm dne iudex q sic recte ocipiat libllo dic
. l . ff . d uariis . et ex . co . cogni . l . medic . Si at n uendi
dit S re aliq dedit dicat sic . **libllus** . Ago ego . R .
h . o . q e patere i oclis pp adusa medicamta q apposuit i
i oclis mis opullit me ut tale libru t equu dare . un ut
re illa offo iudicis m restituat . Ago h ipm ad hoc appono
offm urm dne iudex q sic recte ocapiat libllo . phat . l . p
dca . **Qo** Sz oppom . ita n uir q loc hat offm iudicis loco
pncipat actois ia e sit i ex ordinariu n ht loc si ordinari
u opetit ut . ff . d mino . incie . S ur q locu hat q met
ca . q pp corps cruciatu fec q fec . vn illa opetit . C . d tra
sact . in poitas . et ff . q met ca . l . ij . e . l . seqntibz . Rn
n e uim q u c z i tuenit corpis cruciatus q loc hat acto
q met . c . quq e mois subuei t metum passo sicut
notatu . s . i tractatu p torian in Rca d utili rei uin q
dat met passo . h e lic i m tiat cruciat corpis intuen
ille cruciat . q cor inferentis inferat . s m q dt et tenes
suffocabat eu . t uerberabat eu teutonice . hic at appo
nedo colliu cruciat n intuenit . Jmmo uidbat aprua
pro bonu pea fec ardore sic faciut multi medici *imperiti*
et io si offm ht iudicis locu ht d uir pcedit . fuer tam
q dicebat q inh cau loc ht q met ca et q dic . l . illa . me
dic d offo iudicis dic tamq d executore . et mercenario n
q appoiat loco pncipat actois sile . ff . q met . c . metu
ex h edco offm iudicis S et restituto tamq executiois . et me
cennarij n loco pncipat actois . et sic . C . d rescindnda
uen . l . Jt maiores . u poi d offo iudicis loco executoris
n loco pncipat actois . q uir actois subueniat ibi dcep
to ut notatu . ff . i tractatu cau criminalibz i Rca d act .
q to minoris p ma tam smam puto ueriore . **D offo iudic . q dat in v . caubz . p usu aq**
prius incaute constitutis . et p equalibz aliis ab emtore possessis .

Jn criminalibz et i aliis caubz opetit offm iudicis loco pncipat
actois . [Pone habeba usu ap iendi t auriendi t d ducendi
aq n dico iur suitutis ite te opetet ofessoria ut . ff . d suit .
. r . p . l . cuiuslibz usum impedis q n pmittis me uti lic et i hoc
cau opetet forte interdicm qi uti possidetis . ut . ff . d suit . quot .
na p suitutibz turbatis i tericta ueluti possoria p dita s ut ibi
et ff si suit . uin si aca . Jn aliu t forte amouisti illu usu aq
t illa aqua ita q n plu uti mh cau mirabili et uald nota
bili opetit m offm iudicis p q usu ego aq retineo i eo statu
i q fuit q iudex d bz cohicere te m adusarij et opetente forma
rei dare . It et i alio cau locu ht offm iudicis loco pncipat
actois puta riuu aq incaute . i . n d iur ciuili . n ostituta
t suitute q e approbata a iur ciuili istituta ~~m n~~ ~~ostituta~~
p ptu meu et . s illa ostructo acquisitiua i malu sic ar . te
tandi . l . q te . et silem . C . d testibz . l . j . sic . l . q te dabi ta
q te offm iudicis . p q remoueb riuu et te cohibeb et sic rei
illi opetete forma dabit alic ex iusto cau opetet m nega
toria . directa qn directo eu d ns p dij . t util qn utili eu
dns p dij . ut . ff . si suit uin . l . ij . et ff . si publi . t . si ego . p
si n eu dns p dij utili t directo te uald cet m neccium offm
iudicis . It et locu hnt p dca auxilia . siu ille dicat illu n
uim uir suitutis se ducet . siu n ut . ff . si suit . uin . l . ij . et l .
fistulas . et l . sic . p . et l . siqn opetit negatoria e aliqs fu
cat i mo n uir suitutis . ut in . l . ult . It in eo cau opetit
offm iudicis loco principat actois qn tu scient p sidbas
equa mea q ocep et pepit penes te un reddes m ta eq q fe
tu usq . ij opetet ij forte ul directa rei . uj ul
publica

ut. C. de rei uin. partiū. et ff. de publiciana. l. si ego et q̄ dico de
eq. Jd dico ꝓꝑ textū et silem expositionem notaui ff. de usufr. eqs
et ff. de usuc. si aliena. § sceuola. si boues. l. uacca. Jtē in q̄rto
casu loc̄ hēt offin iudicis loco p̄ncipal actionis. Eī immitta
c̄ māna ī p̄chiū meū. et dāpnū m̄ dēt ī segete maxīe. dn̄e
ī h̄ba t ī uinea. licet ī aliis loc̄ hāīt alie actiōs. s. lex aquilie
ut d̄ institutoriis ut notaui. s. in sp̄alib3 rubricell. Jtē
ī q̄nto casu locū hēt offin iudicis loco p̄ncipal actionis. puta
multi hoies q̄ d̄bēnt distribui ꝑ p̄dia pluriū. q̄ forte mutant
d̄ loco ad locū ut fit ī regno sicilie d̄ sarracenis qui erant ī si
cilia et m̄o mutati ī apulia et d̄ aliis. Jlli inuisi hoies tēt
collocari ī tē collocatiōs ī p̄chio m̄o t tuo etc ī tueret iudx
ut opetētē modū rei de. i. q̄ fiat eq̄ distributio hui. v. o
cāus numant ff. de uariis et ex. oo. co. l. de usu. et sic ī p̄mo
et ultimo casu offin iudicis hēt nec̄ciuum. Jn aliis t̄b3 uolun
tariū q̄ alie actiōs opetūt sic dem ē. Oppo tñ oppoit q̄ uīs
si alie actiōs locū hēt ordinariū ñ hēt locū ex ordinariū ut
ff. de min. l. ī cāe. R. ñ ē uīm q̄ illd dr ī cā minor. Jn aliis
at cāub3 et si alie actiōs locū hāīt ī uindicat ē locū offin iudi
cis. sic. ē. de offo iudicis q̄ dat minorib3 tractatu. Jn omisis
positiōib3 libellū sic q̄s ocipiet. **libellus** Ago ego. R. q̄.
oi. q̄ usū aq̄ mee aufert t impedit ita ut uti ñ plum aq̄ ta
le cui usus sit habebā q̄ utebar aufert ita q̄ illa aq̄ uti
ñ p̄sū. uīn neme impediat. t ne aq̄ illā sic aufert offo
uro ꝓhibeat peto ad hoc ꝓpono offin urm dn̄e iudx. q̄ sic
recte ocipiat libll̄s. dic̄. l. ff. de uariis et ex. ob. co. l. de usu.
aq̄ ī ī so cāū ꝓtin diceś sic. **libell̄s** Ago ego. R. q̄. oi. q̄ riuū
aq̄ ꝑ p̄chiū meū instituit. Vn̄ q̄ remoueat ñ amotū in
fluat ip̄m riuū ꝓhibeat peto offo uro dn̄e iudx. et ad h̄
ꝓpono offin urm dn̄e iudx. Jn tertio cāū ocipies sic. **libll̄s**
Ago ego. R. q̄. oi. qui scies equā meā possidet. uīn ut illā
m̄ restituat fetū ip̄i. Ago q̄ ip̄m et ꝓpono offin urm dn̄e
iudx. Jn q̄rto cāū sic **libll̄s** Ago ego. R. q̄. q̄ māna sua
t talia q̄ ñ erent sua ī misit ī p̄chiū meū et dāpnū m̄ de
dit ī messe mea t uinea q̄ extimo. xx. vn̄ illd dāpnū
m̄ emdet offo uro. Ago q̄ illū ad h̄ ꝓpono offin urm dn̄e
iudx. Jn q̄nto sic. **libll̄s** peto a uob dn̄e iudx equā
fieri distributionem hoīum taliū q̄ ēē d̄bant ꝑ illa p̄dia di
stribui et collocari ī p̄dio m̄o fuīnt collocati et distributi ad
h̄ ꝓpono offin urm dn̄e iudx. Ez sic recte ocipiat os.
isti libll̄i. ꝓbat ꝑ. l. ff. de uariis. et ex. ex. cog. l. de usu.
oppositio Sz ꝓ libllo sic opponit. ñ ut ꝓꝑa auctorit.
ꝑ riuū ī stitutū sua auctoritate remouere. ut ff. de ad.
l. aquil. l. q̄ adm̄. si ꝓtectū. R. esto. q̄r ñ intentat
act. ꝓ. q̄ forte metus erat et ad ū satiū suū timebat
q̄ potiu̇or cui pā ēē ñ p̄. at. ut ff. de alienat. iudic. o
mu. cā. f. l. iij. uīn mag uult agē ī iudicio. nā et ille q̄
pt ꝑ lapilli iactū nūtiare nouū op̄ sua auctoritate ta
m̄ q̄ mag placē. sibi nūtiare ꝑ ptore. ut ff. de op̄is no
mi. l. de pupillo ꝗ meminisse et sic ēditor q̄ ex pacto sua
auctoritate pt ī trare possiōne pign̄s tuti tam fac̄ si aucto
ritate p̄toris h̄ faciat ut. C. de pigno. l. creditores. **De
offo iudic̄ q̄ opetit ne aliqd fiat in uia puca urbana ꝓꝑ
q̄ q̄s ire ñ p̄sit. et si factū ē ut tollatur et ut ille reparē
tur. et ne aliquid in inmundū inei ꝓiciatur.**

St ꝓchitū offin
iudicis ī alio cāū puta uia puca q̄ erat ī tus ciuitatū ꝑ e
dificiū alicui facta ē angusta. t ē clausa. sic m̄ ī mltis
locis. ī ita m̄a h̄ otingisse uidi et ita publice omeatus
ē exept̄. t uia ē coangustata. t aliq uia ē effluxiōni
q̄ noc3 dn̄o dom. q̄ d̄bat illa uia a deq̄ri sic ī multis
locis ēēt necciu3 q̄ reparent d̄ cloaca t d̄ alia. Jtē si
ꝑ uiā illā transire ñ pt. ñ faciat aliquē ponte q̄ pella
aliquē
ut ponte faciat. t forte sicut aliqū otingit ñ emēdat aliqui
cora edib3 suis. et sic aq̄ ñ pt labi uīn uix aliqs transire pt
uīn dn̄i domor sic faciat q̄ aqua possit labi. et sic p̄sit
quilibz transire ꝑ uiā. t forte otingit sicut sepe fit q̄
aliqs effodit uiā. t surripuit. t ostruit. aliqd ꝓꝑ q̄ q̄s
transire ñ pt. t cū ueiculū m̄ transire ñ pt. t forte ꝓiciaut
ī uiis morticina et stercora et aliā ī mūdiciā dom sic multi m
si hūt ī osuetudīe. q̄ tm̄ lutū fit ī uia pū. et tant̄ fetor ē
ibi q̄ aliqs uix transit. et uix sustineri pt. ī omib3 istis o
cāib3 ꝓditū ē offin magr̄at q̄ appello offin iudicis ut ista
talia ñ fiat et si fca s. q̄ remoueant ut ff. neqd ī loco pū.
fiat. l. ij. § h̄ in ciuitatem. tm̄ ad uias publicas. Vn̄ ñ positiōs sunt
ē necc̄ie. sz tm̄ noto libllm sic. **libellus** Ago q̄ tale q̄ ī uia
puca ciuitatis et loco tali edificauit ꝓꝑ q̄ uia aliqs uti ñ pt.
t cū ire ueiculū. t q̄ clausit uiā p̄. ꝓꝑ q̄ publicus omeat ē
exept̄. t ꝓiecit morticinia t inmunda ꝓꝑ q̄ aliqs uix transi
re pt. t surripuit t effudit uiā pu. ꝓꝑ q̄ q̄s uix ire p̄
uīn q̄ p̄dcm edificiū remoueat. t q̄ p̄dca oia emdet et ām ñ
ꝓhiciat. Ago q̄ eū ad h̄ ꝓpono offin urm dn̄e iudx. q̄ sic o
ciat libll̄s ꝓbat uīta p̄dca et ff. de ꝯtinentib3 et locis publi
cis. l. i. ij. et iij. Si aūt ocipit libll̄s ut aliqd faciat dices sic
Ago q̄ tale q̄ cū cora domo sua sit uia ita plana q̄ aq̄ ñ pt
discere. q̄ sic faciat q̄ aq̄ discurrat. t q̄ cū cora domo sua
sit multa inmunda ꝓꝑ q̄ ñ aq̄ fluere ñ aliqs uix transire
p̄. t ē ita ꝓcliuius. q̄ aq̄ d̄ fluens nocat uicinis ut p̄dca ī
munda remoueat q̄ aq̄ possit fluere. t locū sic oplanet q̄
ut aq̄ ñ possit sic fluere. Ago q̄ ip̄m ad h̄ ꝓpono offin iudi
cis q̄ et sic recte ocipiat ꝓbat uīta p̄dca. Sz opponit. nā no
uit q̄ ī h̄ cāū locū hat offin iudicis q̄ sic ꝓto offin iudicis
ē ī ex ordinariū. sic dixi. s. de offo iudicis q̄ ñ hēt locū si
auxiliū ordinariū locū ñ hēt. ut ff. de min. l. ī cāe. at iud
ē q̄ locū hat ordinariū. s. ī tēlem. ne qd in loco pu. fi. ut
ff. neqd in lo. pu. fi. l. ij. i. et ult. et ff. de ꝯtinentib3 pu.
l. i. et ij. et ult. R. ñ ē uīm. nā illa intdca ñ hūt locū q̄
ad uias publicas sz tm̄ ad rusticas. ut ff. neqd in loco pu.
fi. l. ij. § h̄ intdem tm̄ ad uias. **Q̄o** Si tu q̄ris. q̄r. R.
ī ciuitatib3 ē s. magr̄at et officiales et edilēs. et curules
qui p̄st d̄ facili uide qd sit in uiis urbicis emdand. et io
ē eor offin sit sp̄ali circa talia deputatū ñ cumuer p̄tores
reddē ī tē edem. sz tm̄ ꝓuiis rusticis publicis q̄ multo pri
uilegio gaudēt. Et ē q̄dā notabile ī h̄ offo iudicis q̄ ī quilin̄
tenr̄ aptare uiā cora domo locata et totū q̄ expendit ī pu
tabit dn̄o dom̄ in pensiōe. ut ff. de uia publica. l. unica.
cā fine. **De offo iudicis q̄ opetit quot ās missus sul mitti ī sul.**

Jtē offin iudicis q̄ osulit alicui misso in possiōne
t inm̄i misso quia admisse. t uere misso et expulso. si
oceūt offo iudicis ut cū p̄cepit aliquē in possiōne mitten
de exeq̄t suū d̄ lictū. et aliqū forte ꝑ manū militante. i. re
ip̄a ñ tm̄ u̇ba ut ff. ne uis fi. ei qui in p̄ missus. e. l. si qs
missus. sz d̄ h̄ ñ multū ꝓseq̄r. q̄ copiose inuenies notatū
. s. de incidās in ꝑca sp̄ali ne uis fiat ei q̄ ī p̄ mi. ē tm̄ illd
. no. q̄ q̄dā dixer̄ q̄ locū hūt in maximis iudicib3 q̄ hūt
merū impiū. seu mixtū de quib3 loq̄r lex ff. de re iudi. a di
uo ꝓꝑa q̄ dic̄. q̄ ip̄i execunt̄ dētum suū q̄ minores ñ
p̄st. sic s. magr̄at municipales ut ff. ad municip. l. ea q̄. q̄
. l. magr̄at. sz licz h̄ sit uīm ī magr̄atib3 municipalib3. q̄
ñ p̄st re ip̄a exequi d̄ cretū suū. tñ ulo posst exequi. et ita
bn̄ posset ꝑ se q̄ executiōi mandat et suū offin ē h̄ nūt
ponēs sz p̄mū puta uer3. Q̄uid ē ꝓdeet ītm ꝓnūtiare q̄
h̄ in possiōne inducant3 etc nichil posse. at q̄s ocipe libllm
sz q̄lr ocipiat et q̄lis sit dicnda ē h̄ notatū inuenies s.
ī illo ī tēlo ne uis fi. ei q̄ ī p̄ missus ē.

pastu pecoris

t hūt. offin iudic locū nō hēt. īta cū locū

ij libll̄s

q̄ illa aqua

ul ita q̄ me a tali usu aque impedit q̄ uti nō possum. ul cū tali aq̄ utar ip̄e usum meū impedit ad ū tendo. ul alio modo. ul sic qui

aqua

iij libll̄s

iiij libll̄s

tut

v libll̄s

oppositio

tumidus

iframentis

repletum t

domib3 suis

inde

libll̄s

remoueat t emūdet recte

libll̄s

q̄o

pla. q̄ inquilinus tenr aptare uia ante domū ꝓducet

in possessione

decretū

aut

De officio iudicis quod petitur filium emancipari a patre si pater legatum agnouit et emancipare et si eum male tractauit contra paternam pietatem.

Contingit sepe quod aliquid derelinquitur legatum alicui ut emancipet filium suum qui legatum recepit non uult emancipare. certe compellet extra ordinarie .i. officio iudicis filium emancipare. ut ff. de condic. et demon. sicut legatum et de. cum ad hoc ut in casu isto competat tot sunt necessaria quod aliquis sit relinquat legatum et quod agnouit et quod filium suum habeat in potestate et quod filius uelit emancipari. sic ex .l. illa omnia ista patet contra hunc quod sic primitus non compellitur emancipare in non filius inuitus compellitur emancipari. ut ff. de adopt. l. non p. et ff. de emancipat. non auus. et ff. de his qui sui uel al. iur. sunt. l. ult. eodem et in compelle filius patrem quod ipsum emancipet si contra pietatem male tractauit ipsum ut ff. si quis a pa. fu. ma. l. ult. in his autem casibus concipies filius sic libellum. libellus. Ago ego R. contra titium patrem meum cui cum fuit legatum relictum in testamento sempronii ut me emanciparet cum legatum agnouit et me emancipare recusat. unde quod me emancipet peto et ipsum compelli per uos domine iudex. et ad hoc propono officium iudicis quod sic recte concipiatur libellus. dicit .l. predicta de condic. et de. Item in alio concipies sic libellus. Ago ego R. contra titium patrem meum quod me contra pietatem paternam male tractat quod tota die uexabat me. et sine offensa me fame necat. unde compellatis ipsum ut me emancipet domine iudex. imploro officium uestrum et ad hoc officium iudicis propono quod sic recte concipiatur libellus dicit .l. predicta et ff. si quis a pa. fu. ma. Sed his libellis opponitur cum non sit quod lis nulla potest esse nobis cum his qui sunt in potestate eorum ut ff. de iudic. lis nulla. quomodo ergo hic filius agit contra patrem. Responsio illud est regulariter. unde fallit tamen in casibus quorum unus est hic et alius circa alimenta. ut C. de officio iudicis qui petunt alimenta ut ff. de agnosc. liber. l. si quis a liberis. in tertio non intentatur de libris et exhibendis ut ff. de libris exhib. l. i. et ait pretor. ut ff. ad trebell. l. quin cogi. supra et ar. ff. de inoffic. t. filius sicut plene notatur in predicta l. de iudic. et quod dicit in l. predicta contra supra quod filius compellat patrem intellige de filio emancipato autem in potestate constitutus non compellat patrem. non quia adeunt in exponenda. Item nec compellet quod uidetur dilata restitutio in eo tempore quo fiat sui iuris. ut ff. ad trebell. in supra et l. iube pure. ut ff. iii. de fidei. com. filium. De bonis auctoritate iudicis possidendis et uenundandis et de separationibus.

Ultotiens et sepe contingit quod bona debitoris non soluentis petit creditor possidere. et quod ista procedunt ideo decretum uidamus. ita est intitulatur de bonis auctoritate iudicis possidendis. ff. in C. quod in ff. istud tamen primus. nota quod in ff. intitulatur. primo. Respondeo ex quibus causis in possessionem et rem intitulatur. Respondeo de bonis auctoritate iudicis possidendis et uenenum dandis. et de separat. et hoc ideo quod de hac causa procedere solet quod fiat missio in bonis debitoris non sequitur missio sine satis facere fiet uendicto et ideo de iure de uenundandis et de separationibus ideo quod aliquando succedit aliquis debitor meus qui non est soluendo et peto ego creditor bona debitoris mei in heredis separari a bonis defuncti. hic tria habentur et officio iudicis primum quod bona possidentur. Secundo quod uendantur. tertio quod separentur. cum ad hoc ut istud officium in casibus predictis locum habeat tot sunt necessaria. Imprimis quod ego sim creditor et per consequentiam quod ille sit debitor. Quod sed quero aliquis quis esset debitor. Respondeo is a quo inuito pecunia exigi. ut ff. de v. s. l. debitor. et ff. iii. de fidei. Similiter Queritur qui quis dicatur creditor. Respondeo omnis ille cui ex quibuslibet causis debetur. siue ex contractu uel quasi siue ex maleficio uel quasi dum tamen non exactione populari quia tunc licet non est creditor. non probatur quoniam dampnum ut ff. de v. o. l. creditor. et l. sicut. Immo et creditores dicuntur quibus debetur aliquid ex qualibet actione uel petitione. uel iure ciuili uel honorario uel iure extraordinario. puta officio iudicis sine ulla exceptione siue pure siue in die siue sub conditione. Item siue ciuile siue naturale debitum. Alioquin si tamen naturale uel tamen ciuile. non per biennium ut lex

cepit. non numerate pecunie. sunt creditores. ut ff. de v. s. l. creditores. Quod sed miror quod hic est debet sub conditione quod dicitur creditor. et solutum ab eo repetatur. ut ff. de condic. in. l. si sub condicione ff. de v. o. decem. Respondeo quod debet et dicitur quod si conditio illa sit certa puta si morietur tunc creditor est ut ff. de condic. in. l. quod si et ff. de nouat. si pupillus. quod sub conditione. certum si sit incerta puta si nauis ex asia uenerit tunc creditor non est alias non distinguitur utrum sit certa uel incerta. indistincte est dicitur creditor esse illum cui sub conditione debetur quia ipsum spes transmittitur ad heredes. et quod conditionalis spes ueniunt in collatione licet in legato conditionali sit secus ut Inst. de v. o. si sub condicione. et ff. de act. et ob. l. is cui. et ff. de coll. bonor. l. ult. de itt. et ff. de reg. iur. l. qui legatum. et in hac ultima opinione sunt domini mei. Quod sed nunc quod creditor conditionalis impone mittitur potest. Respondeo et dico sic ut ff. ex quibus c. in pos. ea. l. in pos. ~~mitti p. Respondeo et dico quod sic ut ff. ex quibus~~ licet mittatur non tamen possit bona uendere. ut ff. ex quibus c. in p. ea. l. fulcinus. sim. die. et ideo quare hoc contingat et redditur in ipso. et de hac materia copiose notat dominus meus in summa C. de bonis auct. iudi. p. Secundo necessarium ut debitor ille uocetur quod uocatus non ueniat tunc fiat missio in bonis. secundum tamen distinctionem utrum agatur reali et tunc in possessionem rei petite. an personali quod tunc promissum debiti declamat ut Inst. de exhibendis. et in tertio rei s. cott. v. et C. de iudic. expandum sic de hoc notatum. Sed tamen creditor de secundo dicto. et in hoc casu non credo quod debeat dari libellus. Immo sine libello procedat iudex. Tertium ut debitum illud quod petitur non possit per except. elidi. ut ff. de v. s. creditores et quod dixi de creditore conditionali. quod non possit agere ad petendum debitum ante conditionem. sed tamen agit ut cautio sibi prestetur .s. quod adueniente conditione soluat. audiendus est ut ff. qui et de iudic. l. in omnibus. Quartum est necessarium quod uocentur agnati. cognati amici affines qui uelint suscipere defensionem illius non uenientis. siue sit maior siue minor siue pupillus. et quod est istud tamen est ut forsan possit aliquis excitari. compareat ad suam defensionem. ut ff. ex quibus causis ma. Item ait pretor. et l. ... et ff. ex quibus causis in p. eat. l. hat. Item et in eo qui rei publice causa abest quod si tunc non defendit quod bona ipsius possideantur. ut C. de rest. militum. l. igitur. Quod sed opponitur quod rei publice causa absens non compellitur in prouincia se defendere. ut ff. qui appell. sit. l. ult. Et si fiat missio in bonis illi non contrahitur pignus. ut ff. de ... l. eum. quod ergo oportet quod absens rei publice causa citetur. Item quod prodest siue ueniat si fiat missio in bonis eius si pignus non contrahitur. Respondeo absens causa rei publice cogitur se defendere causatiue. pose. sic non defendit sit missio in bonis ... cogitur se defendere. siue uult pati missionem. Quod sed opponitur quod hoc ideo in iniq... alio absente quod ergo est pro ... absentis causa rei publice. Respondeo hoc quod si allegat ei absentia non debet in ... adpetente admissione in bonis. Sed superueniet datur restitutio absenti ad uso. Quod quare ergo de non contrahitur. Respondeo unde quod ... tale quale in bonis aliquorum absentium. nam res aliorum absentium uendentur sed res istorum non. ut C. de rest. mili. l. igitur. unde quod ista expectebant absente alia parte et per contumaciam quod nota est uicina. ideo potius non noto. quod notari non possit. Immo quod plus est ut multi dicunt. quod non sit necessarius libellus. licet est expectant ista officio iudicis quod fiat missio non tamen dabit libellus. Sed sufficit libellus alii dat in principali. Si autem uelis sequi aliorum sententiam quod dicunt dandum libellum concipies sic libellus. A uobis domine iudex peto ex officio uestro mitti in p. bonorum debitoris mei titii. pro x. quod mihi debet. quod cum per uos citatus fuit contumax est inuentus. et ad hoc propono officium uestrum quod sic recte concipiatur libellus dicunt iura ff. ex quibus causis ma. Item ait pretor. et l. ... et ff. ex quibus causis in p. eat. l. haut. et l. in p. et C. de bonis auc. iudi. p. l. si bona. et l. ex ... et l. ult. et C. de p. xxx. a. si quis emptionis. ult. licet lex illa

loquitur in reali. Item primis quod quando operetur hec missio. et quod bona sic possideantur. aut iudicis. Resp. quod multum habet pretorium pign. ut C.
quod pt. in pig. l. ii. et C. ut in pos. leg. si per. et l. quoniam legatarii.
C. de pre. pign. l. ult. quod ista constituit. si uentum sit in possessionem
ff. de act. pig. l. non est mirum. hoc ideo dico propter stultos nuntios et
nuntiantium et percussatum seu iudicum qui quotiens aliquem mittunt in tenutam ipsum in uni rei dicentes nos mittimus te in ista
et pomis aliis in tenuta. et dant ista et omnia alia causa rei
seruande. et aliquando ostendit omnia et aliquando non. Sed quando ostendit per
hec eorum ideo subleuatur. p. l. ff. de acquir. p. l. quod meo. siue
ditore. sed deceptis hoc. ut l. illa loquitur in possidente. unde non possessorum
inspectione possessio transfertur. at nunti quando tenutam dat nullam
habet potestatem. quia ea possessionem transferret quod non habet. certe nul
lam est. et alia utilitas quod sed debitore plus loquor et non satisfaciat
at creditori missionem potest petere creditor potest a iudice. et
sic in libello quod possit bona uendere in quorum possessionem missus est ita
demum si latitat. i. turpiter se occultauerit nec defenditur. ut
C. de bonis auc. iud. p. l. pro debitore. et l. cum proponas. et ff.
ex quibus c. in p. et a fulciam. tamen ille solus potest uenditionem impetrare aduersus quem latitat. alii non. ut in p. dicta l. fulciam infi.
prime colum. et ar. ff. so. ma. l. et. licet et ar. ff. ut in p.
leg. l. iii. si tibi. Quod eo. Item quo tempore iudex iubet bona uen
di. Resp. lex illa. C. de bonis. iudi. p. cum proponas non diffinit.
et tamen ponit de tempore. sed licet multa possent notari de diuersis temporibus
puta x. dierum. sic constituta ut ff. de constituta pec. l. primis
et duorum mensium ut de re iudi. l. debitoribus. tamen his omi
ssis dico esse in arbitrio iudicis ut uideat qualitates et condicio
nes personarum. et quantitatem debiti et sic coartet uel protegat tempus. ut
ff. de uir. delibam. l. i. ult. et ff. de re iudi. l. ii. et ar. ff.
de iudic. l. non magis. et seruem illud tempus inter pignus pretorium et
uendendo quod seruatur in conuentionali s. pignore. hoc distinc
tionem l. ult. C. de iur. do. impetran. Et hoc attendo quod pi
gnus pretorium uendit ex hac interlocutoria sententia sic ex diffini
tiua. et seruatur hodie. iiii. menses quod dantur condempnatis ut C.
de usur. rei iudi. l. ii. et de hoc dic ut notatur s. de eo dicto Quod eo.
Item quare mittis monis (?) et officio iudicis fiat missio tam in reali quam in
personali pro contumacia partis aduerse. ut ff. de acquir. p. possid.
l. ult. et ff. quorum leg. l. i. quod ait pretor. ut ff. ut in p. leg.
l. cum. et iii. l. pandis. C. de bonis auc. iud. p. et ff. de bonis auc.
iu. p. et ex. de uagantibus iii. ut lite non contestata c. quoniam frequenter et
constat latum esse et contingit in actu. Item primis si eam missus
in reali possidebit et hoc quero an liceat. quod p. liceat. quod quisitio
uni possessori et irreuocabiliter. ut C. de iudic. expandum.
et C. ubi in rem act. l. ii. et quare quero de reali quod in personali non
est dubium. quod non possidet ut in l. pandis. et ff. ut in p. si duo
creditores. Resp. reprobatis opinionibus aliorum. et dominus b. et
maxime quare Iacobus de Ardizone sic creditur gloss. quod missus
in p. tam in reali quam in personali quod non possidebit. sed tamen custodit
ut ex. iii. ut lite non c. quoniam frequenter. licet in reali post annum
possidebat. ut C. de prescript. xxx. an. si quis emptionis. uult hoc est
et quod missus in reali in p. an licet. quod possidebit. et hoc sic
probo cum est quod si in reali mittor in p. et an licet. quod tu uel eius
infra annum rem retinens. ut in p. dicta l. si quis emptionis ult.
sine recipis post annum. aliquin non diceretur rem recepisse
sed diceretur quod missus de possessione discedet. Item si missus in reali
non possidet illud sequitur quod lapsus anni faciet eum possessorem quod
est ipse. nam est positum sit ut ff. de ex quibus c. ma. de iniquo.
numquam lapsus anni illud quod facit est talium transferret. Nam non
sic uolumus adhuc possit possidere. Item de insulibus. nam hereditaria
licet in his que sunt stricti iuris sufficiat uice defuncti in his
tamen que facti sunt non sufficit. ut ff. de acquir. r. do. l. heredi
tas. et ff. de stip. seruorum l. usuf. et ff. qui ui. aut. C. de
uniqui. ut ff. de acquir. do. l. uito. illud est quod factum est hereditati

tate esse non possit. non possunt. et sic ut ff. si quis c. liberi esse iussus. l. i. sc.
scaeuola. Item inde et aliam similem. nam fictio uiuis postliminii.
ad omnia illa que iuris sunt prodest ad illa que facti sunt non. et causa facti non continetur
et postliminio ut ff. ex quibus c. ma. l. de iniquo. Item aliam
sequeretur absurdum quod ex quam anni lapsus esset non posset talium po
ne transferre. adhuc ut breuiter ponere talium necessarium esset sententiam
declaratam in actione reali quod numquam fuit auditum. sed ipsi missi errauerunt
quando quoniam operatur sententia declaratam in personalibus tamen operatur lapsus anni
in reali quod non legibus non rite probatur. Item immo apte esset uiuam nam
si hereditatem ad eo omnia uiua. Item nunc transeunt illud at
quod factum est s. po. non transit. in spaciare apprehendat. ut ff. de
acquir. p. l. cum heredes. nec obstat lex ff. ex quibus c. ma.
l. cum miles. i. ubi dicitur quod possessio continua descendit ad heredes. ita in
tellige. i. usucapio. que mediante possessione completur. ut ff. de usuc.
sine p. illa continua descendit ad heredes et ita si ab herede fuit possessio
apprehensa ut ff. de usuc. l. po. sed necesse heres concedere quod missus in
reali possidebat. lapsus sed anni facit illum possessorem, irreuoca
biliter. hoc dicens et teneas sinceritate animas. sic at sue Resp. legi
lator ff. de condict. et de. an ita Quod eo. Item quare quod sit ideo diuisiti
quare missus in reali possidebat. in personali non. Resp. hoc est ideo quod quando ago ac
tione personali ago contra illum qui est mihi obligatus ex contractu uel quasi uel ex ma
leficio uel quasi unum sinitor in possessionem praesumitur debiti declara
tiui. Item aut de exhibendo et mitto te coll. v. circa aliud in. et
sunt quod debatur. et quedam iuris ex extraordinariis inserunt ut
ista quod ut in aliquo iure imponendi possessionem mittendi que est obligata non impo
ssibile in quod obligata non est. sic indictis per eum punienda non reus quod
non delinquit. Ut autem de mandatis principum coll. iiii. oportet. Sed
quia ipse istam possidere non potest. ut ff. de acquir. p. l. est heredes. ult.
ideo sufficit mihi in rebus ut non possideat. sed sim causa custodie et ut
tedio affectus uel uerus iudicium suscipiatur. uel satisdatur. et
uel uiuam dicunt. sic in l. pandis. quod mittit in p. causa rei seruande. et
quod custodit. et quod tedio affectus intelligas in p. non in reali.
Item in reali at missus possidet quod quando ago in rem dico rem meam esse
sic in rei in. uel in iure illa competere sic in ypotheca et con
fessoria et aliis realibus. et tamen si ago hoc persona. ago contra illum quia
nullo iure michi obligatus est. sed ideo ago quod tenet rem. ut inst. de act. s.
i. ubi sine causa non competit sinitor imponere rei petite. et
possideo ista est ideo est hoc sit ordinarium ut ex quo non quis defendat
quod rem illam possideat quod dico meam uel mei iuris esse. sic in noyali
aliquo non defenditur. sed unum noxium dat in abducendi facultas.
ut ff. si ex noxali causa agatur. l. ii. infi. ar. ff. de noxa. l. ele
cto ff. ult. infi. Item male sed iudicant iudices qui pronuntiant propter
contumaciam in actione reali. et an licet. et quod dicunt ego mitto te in p.
causa rei seruande. Sed dicere simpliciter mitto te in possessionem Quod eo.
Sed quod si sic pronuntiat. numquid missus possidebit. uideretur quod
non. nam uidetur quod potuit noluit. s. dare possessionem. quod dixit causa rei serua
nde. quod noluit non potuit. s. quod missus in reali tamen custodiret et
missus in reali possideat. et sic legitur secundum quod noluit non potuit
et c. ut C. si quis alteri uel sibi multum ex. iii. et per eum de officio iudi. cum
super abbatia. Resp. licet uidetur pronuntiatur causa rei seruande tamen nichi
ominus missus in reali in possessione possidet. nam cum dicunt mitto te in
possessionem habet ponitur ex quo in uirtute. Item possessio et natura ut ff. de pig. act.
non est mirum. licet adiciat causa rei seruande. illud quod superhabundat non
uitiat per scriptionem. diuisimus. ut in regula illa iuris ff. de reg. iur. non
solum. nam sic dico promittis michi x. et addicens promitto arma uirum
que cano. quod extrinsecus adicit non uitiat stipulationem. Item immo stipulo
de iure continetur. ut ff. de u. o. que extrinsecus. non est potuit uide
dicendo causa rei seruande mutare formam antiquam constitutam.
ut ar. ff. de adm. tu. quod datur decedentes et imperitia iudicantis non
potuit mutare formam iurisdictionis ut ff. fam. herc. si filius.
non sit animo aliquis uidetur ita resupinus quod sic pronuntiet in rea
li mitto te in p. causa rei seruande. sic de alio resupino iudice qui
dixit hec. C. de fide. co. lib. l. ult. et hoc unum sanauit est iudicibus

Rectum in uestimentum que sunt ut p. senatore et nuntios qui hic dat uel induit homines in possessionem re super una re dicunt se dedisse tenutam multarum rerum. cum in ueritate hic nulla est errore dicat ut. et hic dat possessionem hic de re illa de qua dicunt tradito uel hic possessionem ut hic.

Vel ut possideat causa rei seruande mittitur ipsum in tenutam.

tpis q iudicia eo[illegible] ñ debẽt ee delusoria. ut ff. de iudic. l. si pto
et ff. neg. ges. in loco. pu. l. ult. et ut res dubia poci valeat q pe
at. ut ff. de reb. du. quot. Qo Itẽ qr̃ ī actõe p̃li qd potuit
ista ũba mitto cã rei suand. cã custodie. t ut tedio afficet
et c. R. pueril ẽ qd. s; puerilis ẽ ignorãtie. h sonat cã
suand. q. d. ut suies rẽ ī q mitteris ī pptem. i. ut ñ deia
at ille q p̃mo possidat. ut ff. de dap. infec. si finita. ff ult.
s; si [illegible] rẽ illã et custodias et facias tediũ illi uulgare. cũ tua
ẽ pdiũ maximũ. ẽ tediũ ht q̃n tu uiluctũ in pdio suo t ī
domo. et fipt aliqd facẽ qn uidas. ut notaui. ff. de fo. dcto.
et si sic ẽ rẽ tuã m custodis. ut dixi [illegible] cã rei suand. et
custodie ꝑ iura tua. s. q osuas et ī tuũ. q ptalẽ missioẽ
hẽs pioniũ pign. et hẽs ypothecariã. et si dicetes hẽs in reb;
ne ī fiat ei. ut notaui. ff. de fo dcto. et sic ẽ rẽ tuã quodã
m custodis ut dixi ẽ cato Qo Itẽ qr̃. ñ uit q in p̃liact. mit
tat qs cã rei suand. t custodie. t ut tedio et c. s; mittat p
missum debiti delarati ut Jnaut. de exie. et intro reis coll. v.
R. mutabit ẽ in oppositioẽ tua ista ñ s̃ ptia ñ diuisa. q ad
ũsa ī psonali olim mittebat ī p. qs omnium bor hodie pã
ticulariẽ p missum debiti delarati. s; licz sic mittat ñ pos
sidebit. s; aufert cã rei suand. et cã custodie et ut tedio et
c. Qo Itẽ qr̃ qd sonet illa ũba debiti delarati quõ nuqd
p testes t p instrũ. R. notat dñs ms. sumati p uiuum
dũ. actiois. et adduc. l. ff. de exibũ. thsaur. s; salua pace dm̃
mi ñ cedo q ia inuenimt aliqs ī cã sua. et actor et testis. q ui
in noluit. ut. C. de testib; omib; et. l. illa thsaur. multũ tñc
aremotis. ñ loqt tñ ī de iur uiuendo. q intuen loco pbois
s; calũpnie Qo cõuait g illd debitũ delarabr. R. p testes
t instrũ. s; tu ī stabis iã ñ ẽ summaria. s; eit plenissima q p
testes. t instrumta. Itẽ et ẽ aliud uitiũ q testes inducũt
añ lit. 9. Itẽ et aliud q añ lit. 9. hebit necẽe actor de iur
suo doce. R. dico. q summaria fit ī h s; 9cordo ẽ dño mo
et licz testes et instrũ inducunt inchoatiui ẽ summaria. q̃n
tñ ad h q recipiũt absente altã parte q pars. forte mul
ta opponet 9 testes in psonis et dictis p q repellerent. q
oĩa h ñ fiunt. et sic 9 instrũ. ñ ẽ mir si testes indugt hic
añ lit. 9. q et h malus cãib; 9tingit q timet de morte. ut
q infirmi et senes q ualitudinarij. t q longinq affectu
ut ex. iij. ut lit. ñ. 9. qm freqnt. et Jnaut. de testib; col
t. vij. ult. et C. de usur. pupill. l. ult. et ff. de testib. l. cũ
tet. ẽ ar. sm qsdã. ff. ad. l. aquil. si deletũ cyrographũ.
Itẽ ñ ẽ mir si añ lit. 9. pbat actor de iur suo. q ẽ hodie
gñale h ũez actor uult q pcedat 9 absentẽ suũ addandã
pcẽm. siũ ad pcedñd ad diffinitiuã ut J aut. qui semel act
poni. et. c. ī corpe at de litig. coll. viij. t ad min sũ sũ
maria. sic p unicũ testẽ. t ẽ p puata recepta forte q
uidia at ñ faceret si dñ tñ h. q ñ de bz dari diffinitiua
sñia forte admittẽt Qo 9z illd qr̃ ã q̃n qs mittit in re
ali ī pẽ an hãt necẽe. sũmati doce de iur suo. quõ res illa
ad illũ ptinãt. t iur domini. t qi q hãt ī iure. q editũ
R. et dico q sic. ut. C. ũ in re actõ. t. ij. caueas g tu
iudex ut ñ pcedas addandã possẽm in actioẽ p̃li. ñ ī re
ali añ q actor summati ut dixi delaret debitum ī reali
t summi doceat de iur suo ī reali. Qo Itẽ qr̃ quõ ī reali
iudex q nullã ht pcẽm nec ullo m̃ possidz. t p se t p pcuta
tore. J immo transferre p 9tumaciã adũsarij mi cũ ĩ nã
pl̃ iuris ad aliũ transferẽ possit. q ipe hãt ut ff. de reg. iur
l. nẽo. Itẽ nẽo ig̃tus amittit pcẽm rei sue. q̃n suo aĩo
possidebat. ut ff. de acquir. p. l. clam. ult. et. l. pegre. q. l.
siid q. Itẽ q ui m ẽ sine fco ĩ ĩo ad aliũ transire ñ p. ut ff.
de reg. iur. q ñem. et h iudex det illi possẽm nõie mõ ñ re
nõi hre iniũ q negm ñ fuit gestũ uerit q̃ntũ ad me.
ut ff. de neg. g. l. pop. R. in stumniib; ĩ cũsitorib; p

ẽ bona iudicib; et executorib; h hẽm q p impetuũ in stum
et p offensã offitiales. et ut 9tumacia q ẽ delictũ ne re ma
nãt impunitũ h ẽ iuuẽtũ. ut p̃ transferãt et dñuz
et ī psonalib; ex fo dcto. ut ff. de damp. infec. si finita g
ult. et ff. si ex nouali cã. agri. l. ij. infi. et de noy. edictõ g
ult. et de hẽ lex optima. ff. de acquir. rr. do. qd g ũ caue
ẽ. q stumniã in transferendo dominio uice custodis fun
gũt ut ff. de publicanis. et tñc l. 9missa. Itẽ.
scm tñũ. s. 9tumacia ẽ cã qr̃ h fit. Qo Itẽ qr̃ uos di
cam q missus ī p. in act. reali q possidat. nuqd g papia
fruct. et dñs ille q possidebat dicat. de pcẽ. R. et dico. q sic.
licz ẽ papiat. ñ tñ lucrat. ñ impetitioẽ hereditatis. q̃nẽ
fit t filia neptis. t pneptis. t uxor. et ñ ht ũn se sustẽ
taret. at. ut ff. ex quib; cãis. filiam. plt. et ff. ut ī p
l. leg. q legitor. nã si uenies. J. annũ rẽ recipis cõib;
fruct. ut. C. de p scpt. xxx. ã. siqs emptiois. plt. ñ uidz
ẽ petita si 9dictõ extitent. ut at. ff. de tribu. l. illd. et
ff. de peculio. s; et si dãpnũ. ult et l. ex fco. ult et ff. sicu
pl q p. l. fal. l. i. si legata s; licz creditores 9ditionales
impetret separ. tñ creditores heredis uendicat res acreditorib;
defuncti separatas p hibita cautioẽ se refusoros ẽ aux. [margin: auxilium]
nã et at creditor 9ditionat fruct. pcep. licz 9putet ī sorte
et usuris. ut et de act. pig. l. i. et. C. de pact. pignor. et oĩ
cã. l. i. et ij. J immo pl dico q in plib; actoib; missus.
cã custodie pcep fruct. s; dñs ñ pcep. ut ff. de bois auc
iu. p. l. p tor. si. et ẽ. p tea. at aliud. R. q in reali. p or
de pcẽ dicat. ī psonali. at p p̃m dctũ ut m p dcã. l. si fini
ta. Itẽ t ẽ tõ. q duo in solid possidẽ ñ posst. ut ff. de acquir.
p. possidẽ ex plurimis. et ff. 9modati. sicut cto s si duob;
uehiculũ. et de hac matia copiose dicis ut notaui. ff. de
fo dcto. notat dñs ms in summa de bois auc. iu. p. Coua
lit at offm iudicis ī tueiat bona uendita in plib; q q
editor mittit ñ in silito. q expedit illo sine libello. Jllo
tñ ma attend q tat mod suab; sic forte in iundicatioẽ rei [margin: eccliastice et fiscal]
ptij tributarij. p eo ibit p auitatẽ clamando sic tat de
bitor debz. x. titio editori suo ũn bõa ipi p uta illor. x.
debet uendi q uult emẽ ueniat et emat et forte subau
tabit. ut. at. C. de iur. et fid. hasta fiscal. p totum in.
x. t. et. C. de resc. siqs. et. C. si p. pũ. pensi Qo Cõu
at bõa separet q istd expechet offo iudicis et p libll
de h tractabo ũn ad h ut 9petat in h cãu tot s̃ necã
Primus q debitor sit q s et q alius sit editor q uult m
petrare separ. ẽ ex die t 9ditionat. ut ff. e. l. edito
rib; suũ 9dictõ sit extitura. t ut at. ff. ex quib; c. ī p
e. l. ī pon. qs at fit editor. qs at dicat debitor. s. ī
hac eadm R. ia notaui Scdz ẽ necẽiũ q debitor decesserit.
Tertiũ q aliqd sit hres et q hereditatẽ adiuit. alioquin suc
curit editorib; offo iudicis ut curator 9stituat bonis o
sic in sequenti R. ia dicem sic h pbant ff. de separ. bon
l. i. i. Quartũ q editores q uolũt impetrare separ.
sit editores defuncti et ñ heredis. ut ff. de separ. bonor. l.
a s i. et ergo. et ĩ tõ redd. ī ipõ qre editores heredis ñ pos
sit separ. impetrare ī cãu ẽ unico ñ posst separatioẽm impe
trare. q̃n hres in fraud suor editor adiuit hereditatẽ
q soluendo ñ erat. te ex ordin subueni. ut. i. p bittm
separatiois q in pom offo iudicis ñ uur actiois ex illo o
edcõ. de his q in fraud edi. s; h ñ facile ẽ admissum. ue
ñ facile ñ p bet dol ut ī p dca insti. Qntũ ẽ qr̃ ñ su
currit editorib; pactioẽ reuocatorias ex illo edcõ de
his q ī fraud edi ex q hres in fraud editor admittit
ut ff. de his q in fraud edi. l. ult. R. ad h ut ille actioes
loc hãnt oportz ut dol exutriq; parte ī tueiat ut
ff. de his q in fraud edi q at. h edm. et si h. l. q ī h

solummodo

forte qa nouauerunt uel si usuras ab eo acceperunt sequuntur fidem eius. uel si satis ab eo acceperunt eam fideiussionis et donec uel si pignus ab herede acceperunt uel alio modo fidem heredis sunt secuti

at subuenit dolo interueniente ex parte heredis. adeuntis i fraud creditoris. Quintum qa alio m n possit creditorib; suc curri. Sic hnt 9 alios actiones separationem forte n impetrabit ut et ar. ff. e. l. i. § filii famili. Sextum q creditores n sint secuti fidem heredis. nam si sint secuti n possunt impetrare separationem ut ff. e. l. i. § illud sciend. siquis pignus q di xi d nouatione intelligas uoluntaria innecia. 9. ut ff. e. l. ult. et e id ut in ead. l. d. q fac h creditor ex necessita te et e ar. ff. d nouat. alia. Septimum q una n sit commixta. et intelligas dicit bonis q commisceri possunt sicut s ligna et frumenta et pecunia preda et dom q distinguunt pariete medio. ut ff. coia d. fun. siquis duas. Sique parte ista talia n commiscent. et uix e q possit contingere ut ff. e. l. i. § ptea sciend. et ar. ff. d rei uin. l. marcell. et l. q qd. et l. id pop. et ff. d sol. l. si alieni. Octauum q. adiuit adite hereditatis quinquennium n sit translactum. ut ff. e. l. i. § q dcime. Non q petat separat coram pto re. t psid. null e alti e nocio et sic n credo magistratus municipales. pse concede separationem. et sic credo separationem admixtum impium ptine. ut ff. e. l. i. i. et d hic aut oi b; et ff. ad munic. l. ea q. et l. magistrat. q bona sit penes heredes. cetm si sit uendita et sin fraud. n impedit separatio. nam q medio tpr p heredem gesta s rata consumari sol; ut ff. e. l. ab herede. Qd illud at q. qre h bnficium separationis sit inductum et q e utilitas. R. io ut credito rib; hereditarijs consulat. et utilitas pt ee creditorum. et pt ee dampnum utilitas. si bona testatoris sit solundo. et he redis bona n sit solundo dampnum qn e. ut ff. e. l. i. § qtiens et l. si creditoris. e et utilitas. q quicqd heres d hereditate hebit totu dabit creditorib; ult. si aliund acquirit n ut i pdcti. l. si creditoris. et io reddit impa. l. Est et alia uti litas q impetrante separationem potior e creditor q impetrauit separat. et si cyrographari sit ille qm ille cui ipse heres rem illa pignori obligauit. ut ff. e. l. i. Illud at. no. q concessa separatione n admittit prima creditor sinelle pe nitere et dice se n debe impetrasse separationem. n iustis sima ignorantie ca allegata et te eaten meret ueni am remq t pria petitio separationis ut si aliqd supe creditorib; heredis ad illd admittat. n ut illd q sunt e re uocet. n mem. qn fidem ussori d bitor succesit. et creditor petit separationem. ut ff. e. l. i. § ult. et l. d bitori. In hac at separatione petenda utat actor ta. po. po. ac. Ego sum credito titij. It titi e d bitor mo i. x. It titi ille decessit. It ti suc cessisti e t ex testo. t ab intestato n curo. It bona titij s sol uindo. Ego re sic faciat. po. po. De. Ego. di. q titi illa. x. q t d buit soluit. It adiuit et boa sua ita commixta q separari n posset. It quinquennium translactum e q heres hereditate adiuit. It heres uendidit illa bona. It tunc secuti fide heredis. Ca pia at actor sic h libell. a uob dne t dne pses. t ma gister iustiniane. t tancrede. ego R. peto separari ex offo uro bona sepnij. heredis titij. a bonis ipi titij q fuit debito meus. i. x. ad h ppono offm urm. q sic recte cocipiat libell dic. l. ff. e. l. i. Sz instant n ut. q libell iste aliqd opet na aut boa s talia q coniuncta separari n posset seu commixta ut s ligna et frumentum et talia et te offm iudicis nichil opab; qz e impossibile q separent. ut ff. e. l. i. plt. et si pcipet iudex tale pceptum. nullus q impossibile ut ff. q sine sin. ap. re. l. ult. It si bona s talia q commisceri n posset. ut s pdia dom et talia illa separata remanerent. quo petit offm iudicis separari cum separata separari n posset. Ro. tunc p ponendo sm d notas. et ego ad i refero me. qn e dico pe to bona separari. h e intellect q cu ego sim creditor testatoris nolo concurre e creditorib; heredis qui heres forte solundo n

e. sz uolo tm ee contentus bonis testatoris. v n intl meu isti qois libellum sic concipiut libell. cora uob dne. h. ptor t magr iustiniane ppono ego. R. q sa ius fuit debitor meus in. x. qui cum decessisset et succe ssit e sei q solundo n e. ne cominctis bonis e credito rib; ipi concurrti io bona gaij d bitoris mi possint uerm separari peto. et quocumq m concipiat libell q n pcedit. Et adhuc opponit p testatoris. et heredis eadm reputat. ut i nauit d uir. uir. anno. pcoll. v. It abadita hereditate dominiu reru hereditariaru dnium usit incontinenti transit in herede. ut ff. d acquir. p. e hredes. quo g posset ex offo iudicis bona separari qia s instyam p heredis. q e eadm p cu testatore. Ro. d fictione iur. hoc q eadm p reputet. et lic; hic sit et sit acquisitum dominium p aditione bnficium tamen iuris q tu ad effectum iuris ut dixi creditorib; n e adeptum.

D offo iud quo bois alic curator dat. Et d cessioe bonor.

Restat ultio tractare d offo iudicis. q curator constitu it bois. t q decedit sine herede. t cum hered qui nolit he ditate adire. in quib; casib; sole curator bonis constitu. ad instantia creditoru ut peu bona uendant. et creditorib; satisfiat. ut ff. d curato. bon. l. i. et l. ult. Sunt ad hoc ut offo iudicis curator bonis constituat tot s necia. In primis sit insurpion Rta notum q aliqs sit cre ditor. et q alius sit debitor. Secundum q debitor ille ces sit bonis. ut ff. e. l. ult. Sz at quis cedat bonis. et qd opet cessio pauca dicam. sm q dns ms notat in suma. C. q bonis. ce. p. In primis attende q cedere bo nis nichil aliud e n dimitte bona creditorib; ad instan tia et petitione creditoru n dimittit q ipi creditores hnt illa bona iur dominij. t q sua auctoritate diuidat i t se. Sz ut bona uendant et ex ptio creditorib; satisfiat. ut. C. q bonis. ce. p. l. legis iulie. et noli a dhetere illo. q dr bonis qn q ille solus cede possit. q e solundo. stultus e cet qui posset soluere q bonis cedet. cum bona intelliga t e bant. i. faciunt beatos. ut ff. d. v. si. l. bon. et sub ba simplr ponunt. nam cedit bonis et qui nich hnt. ut. C. q bo. ce. p. l. e. et filij famil. et actio d peculio tenq e si nich sit in peculio. ut ff. d peculio. qsitum. petrus e dr reliquisse oia q n reliquid n nauiclam et rete. Sz qd opat cessio imp nich hnti q opat q ad omnia bnficia q hnt bnficium cessionis. Sicut q nos q sit bn ficia. Ro. olim duo hodie unum olim e n d bitor cederet bonis d trudbat in carcerem sicut et hodie fit in lombar dia q dr ee multum prouincia liba. n attendentes ubba ca tonis. uidto cui des ut. C. qui bonis. ce. p. l. i. Immo ut dic uirgili dabat creditorib; lacerand. lic; h cautum legib; n inueni hodie tamen istud bnficium n e necciu nam et sine cessione. n qd d bitor n e solundo p paupta te d trudret i carcere; n. Immo creditor qui retinuit de bitore cadet a debito. ut. In auth. ut nulli i iudi. q q uo coll. viij. et e posita in. C. d act. et o. at. Immo n i cessu. ut. C. d exp. et p. li. l. ult. nec dicat aliqs q unire antiquo. et erat illd. y. l. C. d act. et o. obes alienu. e uer q ur uetu n sinebat lib ho p d bito. et nichilo min d trudbat i carcerem. Est et aliud bnficium et olim et hodie q q cedit bonis pea n pt conueniri n q ten face p. i. pria rie sui ne egeat q priuilegium pauci hnt. ut ff. q bonis. te. p. l. io q bonis cessit. et ff. d re iudi. s psoe et ff. d reg iur. l. in condepnatioe. Sz qd e istud priuilegium e nich ht. ut ff. d furt. itaq; et cantabit o uacuus cora latrone uiator. ut ff. d dolo nam huis. Ro. ht h bnficium. si pea aliqd acquisiuit q lic; cedat de

locum

H cantabit uacuus cora latrone uiator.

aliud habet sic ei pdo nichil e q nichil

credere

bitor non est pro liberat. ut C. qui bonis. ce. p. l. i. nec.
est h. ff. e. l. is qui in fine. quod qui ibi dicit cedere non posse inlibta
te inquietari ab his quibus prius debet subaudi non pro eadem duo
no peruenit ad meliorem fortunam quod aliquid acquisiuit ita quod
acquisitum non sit modicum quod extimabitur iudicis officio secundum quan
titatem. ut ff. qui bonis. ce. p. l. is cui bonis. et l. qui bonis.
et l. si debitoris. Est secundum necessarium ad hoc ut admittatur cessio
s. ut debitor agnoscat debitum. uel sit condempnatus. uel confiteatur
iniuri. alias non est quod aliquid uictorum intueatur si uult cedere debito
non audit. ut ff. qui bonis. ce. p. l. ult. et secundum hoc debet
legi litera illa capitulo qui bonis cedit. idest qui bonis cedere
uult antequam debitum agnoscat soluendo forte usuras expo
nendo cautionem de soluendo debito ut ar. ff. de t. comis.
l. iij. et C. de uir. do. impe. l. ij. et C. de prescript. xxx. an.
est notissimum uel petendo dilationem ut ar. C. de re iudi. l. a d
solut. uel soluendo partem. ut ar. C. de non nu. pec. cui fid cau
tionis. condempnetur ut per sententiam creditore agente. uel in iure confiteatur
auditur non debet. et sic l. illa legitur. et est non contra hoc quod quod sit ro. tex.
optima sic assignatur. l. dominus meus quod interest rei publice ne quis
re sua male utatur. ut Inst. de his qui sui uel alieni iuris sunt. quod
inita est de facili faciendam cessionem. ideo illud statuitur legitur et litera illa
sicut non erit tunc intellectus aliquis est debitor et alius est creditor
petit creditor debitum debitor dicit cedo bonis. quare non audiatur
antequam agnoscat debitum uel sit condempnatus uel fateatur debitum. et
tex. ibi ulpianus quia audit. et sic legitur et sicut non. et quare audit quod cita
te uel confiteri dicitur intentionem aduersarii quia est stultus cedere bonis
non debitor esset. et non presumatur quis pecuniam suam iactare ut
ff. de probat. est de indebito tenet illa dubitatio l. illi. quod quod
te dominum admittatur cessio. quando constabit aliquem debitorem agno
scendo uel per condempnationem uel per confessionem actitas quantum exe
plum uel per confessionem. non est locus oppositionibus ff. de exceptione. non uidetur de
intentione aduersarii confiteri. qui exceptione utitur. quod hic non utitur
exceptione. Immo debitum confiteri uidetur. et sic contra. pro. alii. l.
C. de except. l. si quis. et sic intelligo l. illam remotis omnibus
aliis glosulis quas sophistica uident inducere. Iudex est in cessione
admittenda debet esse cautus ut temerariam cessionem non admi
ttat. ut C. qui bonis. ce. p. l. si quantitatem. Item licet aliquis di
cat sitam ipsum penitus antequam bona ei uendantur. et uult
se defendere audiri debet ut ff. de cessi. bo. qui bonis. et
l. quem penitus. sic est aliquis uocat aliquem ad aliquem iudicem dicit
ego per uolo dimittere omnia bona mea. uel cedere bonis non
admittatur hec cessio. ut C. e. l. prima. si est uult cedere post ad
ministratum officium te admitteret ut C. e. si pr. Item non deside
ratur sollempnitas in cessione facienda sicut faciunt amalfi
tani qui habent linteamen et pectore et pectinat capud suum
sedendo in terram et dicunt cedo bonis. Immo sufficit sola uo
luntas tua professio sicut ex uo. siue per literas siue per nuntium
ut ff. e. l. ff. et C. e. l. bonorum cessionis. Item in cessione
talis uoluntas creditoris admittitur qui uoluit admittere ce
ssionem. ut C. e. l. ult. hac cessione facta petunt creditores
dari curatorem bonis ut ff. de cura. bo. dan. l. ult. uel pe
titur curator dari bonis et si debitor non cedat si moritur sine
herede. uel est heres. heres tamen repudiat et dicit se nolle adire
creditores. poterunt adire pretorem ut curatorem bonis consti
tuat per quem bona uendantur. ut ff. de cura. bo. da. l. i.
et ij. Idem est et si quis instituatur heres sub conditione po
testatiua. uel que pendat ex facto alterius. et in cetero tempore sta
tutum audita conditione illa non extiterit creditores possunt pe
tere ut curator bonis constituatur ut ff. de her. insti. l. si quis
instituatur heres in diem. certa ista tria exempla tribus modis con
cepta. et primo sic. quando quis potest et sine herede decedere admini stratio
scilicet hic herede qui successorum creditorum et bonorum uaca
tiuum est. ut C. de bonis uacan. l. j. uel x. et ff. de pet. her.

l. Item uenit. cum antequam pateat. Secundo possibile esse quod filii nollent
succedere quod forte illi non erunt soluendo. ut ff. de inr. fi. l. i. s.
an bona. Quaestio. Secundo quaeritur quare est repudiat si dicat heres se non
auditurum et si sub conditione sit institutus. nam cum non possit re
pudiare non hereditatem quam postea acquirere. ut ff. de acquir. her.
is q. et ff. iij. dt. sicut si repudiatio in non nocet non nocet
in sediceo. non adibo. at lex dicit quod nocet. ut ff. de cura. bo.
da. l. i. Solutio. aliud est repudiare quod fit sola uoluntate
repudiantis. et ideo quasi uim conpetituro renuntiare non potest. at est
dicere quasi non adibo creditoribus instantibus illa uerba habent uim pac
ti per quod pactum potest quasi uim conpetituro renuntiare. ut C. de pact.
l. i. et C. de temporibus appell. l. b. s. f. et ff. a quibus appell. non li.
Item alias licet repudiet non curator detur bonis non tamen repudiat
ut hereditatem uidetur repudiasse. et hoc notauit dominus meus R.
Sed hoc ultimum approbo quod constituto curatore bonis et post uen
ditis quid faceret. postea heres certe nichil est ea que fiunt per curatorem da
tum bonis mutabo. ut ff. de cura. bo. danidis. l. ij. s. i. Item ad
huc quaeritur est quilibet heres possit deliberare ut C. de iur. deliba. l.
cum antiquioribus. et l. scimus. et habet certum tempus ut in l. illa et C.
de offi. uel l. pl. quid est quod legitur ff. de cura. bo. dan. l. i. quod heres
cogendus est a pretore ut uel adeat quando pure est institutus. uel si sub condi
tione oportet ut pareat conditioni si potest uel si non potest oportet ut di
cat se non auditurum. Solutio quod in illa l. de intellige. uel quando heres deli
berare noluit. uel quando tempora deliberandi transiuerit. constituetur et cura
tor bonis si aliquis sit absens et non sit qui defendat et bona
sua deuastantur. uel quod forte quod captiuus est. ut C. de capt. et p.
li. re. l. iij. et ff. ex quibus cau. ma. in in re. l. ab hostibus.
s. i. Quaestio. Item quaeritur meo quod dicit ff. de cura. bo. da. l. i. quod heres co
gendus conditioni parere si potest quando cogetur. R. certe tunc non potest
s. sicut uult ab hereditate repelli. Sic et mater cogitur petere tutorem
filio impuberi ut C. de ad tutela l. iij. et ff. qui petunt. tu. l.
ij. et sic patebit conditioni. sicut dabitur curator bonis. Attende
tamen multa que sunt nota digna in hoc curatore constituto. Primum
quod ad instantiam creditorum omnium uel maioris partis constituitur. et
per pretorem rome. uel per presidem in prouincia. et sic credo per magistratum
municipalem quod nomen presidis nomen generale est. ut ff. de offi. p
si. l. i. licet quidam dicant quod stricte accipitur nomen presidis. unde ma
gistratus municipalis non dabit curatorem bonis quod quod hic fit mixti
imperii. ut ar. ff. ad municipalem l. ei. q. et l. magistratus. Secundo
quod non erat curator inuitus. Sed uolens non magis necessitate imperii
te. et est ex mandato creditorum. Tertium quod non in agendo non inferre
do creuit de facto nec iudicatum solui. ut ff. re. ra. ha. l. ac
tor. Quartum quod omnes actiones que competebant debitori. uel contra eum directe
curatori competunt utiles. et contra eum. Quintum quod omnia que acta con
tra gesta per illum curatorem sunt quod rata sunt. Sextum quod si plures sint
constituti curatores quod quilibet agit et conuenit in solidum non sit re
giones diuise. quod unus in ytalia alius in prouincia. tunc quilibet per
regione sua agit et conuenietur. Septimum quod quamuis plures constituuntur.
licet unus attingat nichilominus tamen conueniri potest. hoc quando uo
lens et sponte constituitur. non quando inuitus. tunc est ille qui inde attin
git non conuenietur. Octauum quod nulla actio datur debitori. que lex
uocat fraudatorem contra illum curatorem de aingesto. sic hec omnia
leguntur ff. de curatore. bo. dan. l. de curatore. et l. si plures.
et l. imperatores. Quaestio. Sed quaeritur quomodo isti curatori dantur utiles
actiones. et contra eum cum non fuerint obligati. non ex contractu uel quasi. Solutio. hoc
fit beneficio senatus consulti cuius senatus nomen non tenemus ut ff.
de cura. bo. da. l. imperatores. sic in trebell. senatus consulto cui bene
ficio illi cum sit restitutio. et contra eum competunt utiles actiones ut
ff. ad trebell. l. fa. s. et l. ita tamen. qui ex trebelliano con.
Quaestio. Sed numquid iste curator utitur de calumpnia. Solutio. sic
quod sicut principales persone iurant hodie. uel ille ad quos negotium immedi
ate pertinent. sicut persona heredis. et sic tutores et curatores ut
aut. principales. que est posita in C. de iur. iur. propter calumpniam. Item quaeritur Quaestio

quod

nichil

non ex maleficio uel quasi

[illegible]

siples s[un]t curatores dati bonis. et unu[m] n[on] attingat q[uo]d n[on] quenie[n]t p[ost] illi q[uo]d attinget. sic in tutorib[us]. ut. C. de diuid. tute. l. ij. et ff. de admi. tu. l. tutores. g[e]n[er]al[ite]r p[er] si[mi]li[a]m curatores et ar. ff. man. l. creditor. duob[us] curatorib[us] at datis bonis. et si unu[s] n[on] attingat iudiciu[m] tu[nc] conuenie[n]t in solidu[m] ut dictu[m] est. et dictus dominus meus p[ro] q[uo] alr' e[st] in tutorib[us] et cu. sic ibi glosat[ur]. s[ed] dominus meus h. q[ui] subtilit[er] cuncta rimat[ur] dic[it] sic. q[uo]d leg[itur] ff. de cura. bo. dan. l. ij. intelligo si curator conueniat a deo quis[quam] de fructu t[ame]n debitoris se actione h[ab]ere dicebat. ceteru[m] si ad rationem redden[dam] conueniat q[uo]d in tutorib[us] et curatorib[us] d[icitu]r primo conueniat q[ui] gessit. id i[n] h[oc] curatore obs[er]uand[um]. dico. et h[oc] s[ecundu]m b. Est aute[m] dic[endu]m t[ame]n i[n] curator[e] contra debitore[m] h[aben]t eu[m] n[on] d[icitu]r actio ut ff. e. l. imperatores. sed illu[d] est q[uod] n[on] dat[ur] actio ut ff. e. l. imperatores. s[ed] illu[d] est q[uod] n[on] dat[ur] actio si aliq[ui]d o[m]misit forte male leui[s] leuissima culpa ceteru[m] si dolo t[ame]n lata culpa quid o[m]misit te[n]et[ur]. ut ff. de ob[ligationibus] et ac[tionibus] iudi. p[ost] l. p[er]tor. est p[rae]tor si s[imi]lia. ar. ff. de pact. t[ame]n fides. ff. de neg. g[es]. pop. si neg[otia]. ff. man. l. creditor. ff. de admi. tu. q[uo]d a[n]te d[icitu]r. et ff. de lib[er]at. l. l. aureli[us]. et l. au[rel]iano. et l. n[on] solu[m]. in quib[us] o[mn]ib[us] l. conuenit. q[uo]d ista uident[ur] remissa q[uo]d culpa leui o[m]missa s[ed] n[on] q[uo]d lata uel dolo co[m]missa. at e[st] dicitur sic libellum. Libell. Coram uob[is] d[omi]ne. o. iudex ciui[tatis] r[ationem] tine p[ro]po[n]im[us] nos creditores q[uo]d titi[us] debitor n[oste]r sine h[ere]de decedens n[on] est q[ui] nob[is] debita n[ost]ra p[er]soluat. unde peti[mus] n[ostrum] curatore[m] bonis q[uo]ndam titii constitui ad h[oc] p[ro]ponim[us] offi[cium] u[est]r[u]m. Et si h[ere]s sit aliq[ui]s qui nolit adire uel n[on] adiuit. dicas sic q[uo]d c[um] titi[us] debitor n[oste]r decessit et sei[us] sit h[ere]s q[ui] n[on]du[m] adiuit. q[uo]d op[or]tet ut adeat. q[ui] n[on] est pure institut[us]. uel dicat se n[on] additu[rum]. uel condicioni pareat q[ui] est institut[us] sub co[n]dicione. q[uo]d si nolit petim[us] curatore[m] bonis constitui. et i[n] h[oc] p[ro]ponim[us] offi[cium] u[est]r[u]m q[uo]d sic recte co[n]cipiat[ur] libell[us]. dic[itu]r l. ff. de cura. bo. da. l. i. Op[positio]. s[ed] opponit[ur]. na[m] n[on] ut q[uo]d aliq[uo] m[odo] necc[essa]rius sit libell[us]. na[m] cu[m] curator n[on] dat[ur] i[n]uit[is] ut dictu[m] est. et sic si petes curatore[m] dari bonis petitio ista nulla q[uo]d n[on] h[oc] n[ec] illu[d]. uel illu[d] et si aliq[ui]s no[m]i[n]as ille n[on] compellit[ur] inuit[us]. It[em] si unus solus aliq[ui]s et uult curari. ad q[uo]d necc[essa]rius est libell[us] cu[m] ut q[uo]d ad michi[]lu[m]. Sol[utio]. licet multi h[oc] admisi[ssent] ut p[ro]p[ter] metu[m] co[mmu]ni[um]. t[ame]n in iudicio necc[essa]riu[m] est libellu[m] q[uo]d si nullu[m] i[n]uenit p[re]sum[pt]um que lit[em] est maxima cu[m] necc[essita]te et cu[m] q[uo]d conpellatu[r] s[ed] i[n] rescripto principis p[ri]mo h[ab]ito. uel sic[ut] uoles[?] iudic[io] libell[us] dab[itu]r ut auctoritas iudicii legitime int[er]ponat[ur]. ut ff. de cura. bo. da. l. ij. h[aec] exempla tang[ui] utilia tractat[u] p[ro]uinci[ae] in offi[cio] iudicis intentat[ur] loco principat[us] actionis. alia exempla. si q[ui]s inuenit posset studiosis tractanda et inuenienda relinq[uo]. De bono[rum] possessionib[us].

Expleto p[er] dei gr[ati]am tractatu o[mn]ium actionu[m]. s[ecundu]m m[agistrum] ar[?]torie d[omi]ni. Jo. et multas actiones addidim[us] q[ue] n[on] s[unt] i[n] m[agistr]i ar[?]tore additu[m] est a[utem] et de off[icio] iudic[is] q[uo]d n[on] est actio s[ed] t[ame]n q[uo]ntum et actio i[n] c[er]tis casib[us] op[er]at[ur]. ut C. de ix. i[?]. Restat ut de bonor[um] possessionib[us] q[uae] licet n[on] sit actiones op[er]ant[ur] t[ame]n q[uo]ntum et actiones s[ecundu]m q[uod] diligent[er] et p[er] ordine[m] colliget et uidet iudicam[us]. s[ed] si licet de bonor[um] pos[sessi]oib[us] deberet tractare p[ost] tractatu[m] p[rae]toriar[um] et int[er] p[rae]torias q[ui]a ipse est p[rae]torie s[unt]. ut inst. de bo. p. io t[ame]n ultimo tractat[ur] p[ro]uinci q[uo]d n[on] s[un]t actiones io int[er] actiones illas inserere nolui.

Op[positio]. s[ed] q[uae]r[itu]r q[ui]d bonor[um] p[ossessi]o es n[on] sit actiones n[on] ex diffinitione ut q[uo]d sit diffinitiones actiones. na[m] bo. p[ossessi]o est i[us] p[er]sequendi retinendiq[ue] patrimonij siue rei q[uo]d fuit cu[m] morit[ur] is. ut ff. de bonor[um] p. l. iij. et actio est i[us] p[er]sequendi in iudicio q[uo]d nob[is] debet[ur] ut inst. de act. in p[r]in[cipio] s[ed] bonor[um] p[ossessi]o est actiones. R[esp]o n[on] est ita na[m] est q[uo]d p[er]sequim[ur] sic ut patrie potestatis in filio q[uo]d p[er]sequim[ur] sic actio est ius p[ro]p[ter] q[uo]d p[er]sequim[ur] sic bonor[um] p[ossessi]o. et sic licet bonor[um] p[ossessi]o sit i[us] n[on] t[ame]n est actio. na[m] n[on] est i[us] q[ui]a p[er]sequim[ur]. na[m] q[uo]d uid[?] ueti q[ui] impetrabant est maxima sollep[n]itate licet hodie n[on] sic necc[essari]e. et hodie est q[uo]d n[on] sufficiat sola petitio co[ra]m p[rae]tore. s[ed] est ca[usa] cognita ut ff. de bo. p. l. iij. ca[usa] at cognita. ut ff. de bo. p. l. iij. cu[m] at cognita et ult. et C. q[ui] admit. ad bonor[um] p. l. ult. et C. de carbo[niano] edi[cto] l. ult. i[n] m[?] fi. si q[ui]d cedant bonor[um] p[ossessi]oes. n[on] p[ro]p[ter] ea res a possessorib[us] uendicab[un]t s[ed] illud h[ab]et q[uo]d acquirit s[ed] q[ui]dam i[us] p[ro]p[ter] q[uo]d potit[ur] postea agere. s[ed] possessoria h[er]editatis petitione q[uo]d est actio p[er] qua[m] euencitabit bona a possidentib[us]. ut ff. de possessoria h[er]e. pet. l. i. et ij. et sic de illa dixim[us] s[upra] i[n] tractatu p[rae]toriar[um] in sp[eci]ali rubricella de bonis at. ad h[oc] ff. de inof. t[estamento]. l. pap[inianus]. i.

Op[positio]. It[em] q[uae]r[itu]r a q[uo] hodie petent[ur] bo. p[ossessiones]. nu[m]q[ui]d a magi[stra]tu municipat. R[esp]o refert de quib[us] loq[ui]t[u]r aut loq[ui]t[u]r de. vi. ordinariis q[uae] i[n] tribuunt[ur] o[mn]i[bus] aut de aliis q[uae] i[n] n[on] tribuunt. et extraordinarie s[un]t q[uae] s[ecundu]m p[ri]me petunt et conced[u]nt[ur] ab his q[ui] h[ab]ent merum uel mixtu[m] imp[er]iu[m]. et p[ro] tribunali ut ff. de bo. p. l. iij. ca. et ult. Alie conceduntur a magistratib[us] municipalib[us]. ut ff. de off[icio] ei cui ma[ndata] est iur[is]d[ictio]. l. p[rae]t[or] ult. et s[ed] h[oc] ita q[uo]d s[ed] ibi ut p[ost] bonor[um] d[icitu]r legas q[uo]d sit una pa[r]s et uolue litteram et dicas ut bo. p[ossessi]o. det[ur]. s[cilicet] ex ordinaria q[uae] iu[?] n[on] tribuit statim dicem[us] ut carboniana et q[uae] dat[ur] mulieri. no[m]i[n]e uentris et q[uae] dat[ur] g[ra]tia litis agnoscend[ae]. S[ed] q[uo]nd[am] demandari p[otes]t. s[ed] iuris dic[er]e q[uo]d sit due partes dicas. ut p[ossessi]o. bo. d[icitu]r. i. danda sit ut in seq[ue]ntib[us] exeplis. noi[e] da[m]pni infecti. et c. istud demandat[ur] q[uo]d p[otes]t h[oc] delegati et cognoscere magi[stra]t[us] municipal. an danda sit. s[ed] dare re ipsa. i. in p[os]sessionem mitte[re]. h[oc] n[on] d[e]mandat[ur] n[ec] cognoscet de h[oc] magi[stra]t[us] municipal. an danda sit n[ec] dare. re. ipsa. i. i[n] p[os]sessionem mitte[re]. h[oc] n[on] d[e]mandat[ur] n[ec] cognoscet de h[oc] magi[stra]t[us] municipat. ut ff. ad municip. l. ea. q[uae]. et ff. de iurisdict. o[mn]i[um] iudi. l. ult. Sciendum est q[uo]d sic tradit d[ominu]s m[eu]s in su[m]ma. C. q[ui] ad. bo. p. po. ut sit una pars diuidit[ur] q[uo]d alia est ordinaria. Ordinaria vij. s[unt]. due. ex testa[men]to. s[cilicet] s[ecundu]m ta[bulas] et c[ontra] ta[bulas]. s[ed] h[oc] duplex una q[uae] dat[ur] filiis c[ontra] testam[entu]m p[at]ris alia q[uae] dat[ur] patronis c[ontra] ta[bulas] libti. iiij. ab intestato. s[cilicet] unde legitimi. unde cognati unde uir et uxor. ut inst. de bo. p. i. et s[ed]. Et s[ecundu]m testam[enti]s est et septima extraordinaria q[uae] nec ex testa[men]to nec ab intestato co[m]petat. S[ed] q[uo]d d[e] q[ua]lib[et] in sua r[ubri]ca dicem[us] ut in[st]. de bo. p. s[ed] et septima et ff. si tabule. t. l. nulle. ex. l. i. Due. ca. extraordinarie. s[cilicet] carboniana et illa q[uae] dat[ur] mulieri noi[e] uentris. et illa q[uae] dat[ur] g[ra]tia litis agnoscend[ae]. S[ed] d[e] q[ua]lib[et] i[n] sua r[ubri]ca dicem[us]. ut ff. ad carbo. l. i. et ff. si mulier uent[ris] no[mine]. l. i. et ff. de inof. t. pap.

Op[positio]. s[ed] illud q[uae]r[itu]r. q[ui]a te bo. po. p[ossessi]oes d[icu]nt[ur] q[uo]nd[am] ordinarie. Jmmo o[mn]es debent dici extraordinarie cu[m] hodie si[n]e sollepnitates petant[ur]. et ex illa sollepne ordine. ut C. de ix. p. l. C. de cura. q[uo]d fu. l. ut s[ed] i. et C. q[ui] admit. ad bo. po. l. ult. R[esp]o. d[omi]n[u]s m[eu]s q[uo]d duab[us] de c[aus]is d[icu]nt[ur] extraordinarie. illa. vij. d[icu]nt[ur] extraordinaria q[uo]d n[on] est stabilita certa parte edicti. s[cilicet] uel ex testa[men]to t[ame]n uel ab intestato. s[ed] q[uo]d largam n[on] ex testa[men]to. nec ab intestato co[m]petit. alie alia de c[aus]a d[icu]nt[ur] extraordinarie. s[cilicet] q[uo]d i[n] n[on] tribuunt. n[on] u[n]a p[ot]est dici q[uo]d s[un]t s[ecundu]m ut ita loquar. s[ed] ille due. s[cilicet] car[boniana]. et q[uae] dat[ur] mulieri. no. uen[tris]. It[em] et q[ue] meis conced[u]ntis n[on] de sidat[ur] maxime cu[m] cognitio. Jmmo fere si[n]e ca[usa] cognitione co[n]ce dunt[ur] q[uo]d in aliis ordinariis co[n]tin[gi]t. et io quistud intimi tat[ur] io extraordinarie. ut ff. quis or[do] in bo. p. ser[uetur]. l. ij. et in bonor[um] p. et ff. de carb. edic. l. iij. s[ed] cu[m]. et ff. de uentre i[n] p[ossessionem] mit. l. i. s[ed] s[ed] initium et ff. de inof. t. pap. fateor t[ame]n q[uo]d uno consid[er]ato. s[cilicet] ordine sollepnitatis antiq[ue] o[mn]es. bo. p[ossessi]oes d[icu]nt[ur] extraordinarie. sic et actiones et iudicia ut in t[itulo] de successionib[us] sublatis. et de se[cundo]. clau. §. ult. et ff. de neg. g[es]. l. actio negotior[um] g[estorum].

Op[positio]. It[em] q[uae]r[itu]r q[uo]m[od]o bo. p[ossessi]o c[ontra] ta[bulas] d[icitu]r ex testa[men]to. p[ossessi]o c[ontra] ta[bulas]. Jmmo de u[er]a dicit[ur] testam[entu]m cu[m] po tius testam[entu]m inpugnet q[uo]d iuuet. R[esp]o. io d[icitu]r ex testa[men]to q[ui]a n[on] possit locu[m] h[ab]ere n[isi] testam[entu]m fcm[?] fuiss[et] et sic d[icitu]r ex testa[men]to n[on] q[uo]d testam[entu]m confirmet s[ed] q[ui]a c[ontra] testam[entu]m dat[ur]. na[m] si testam[entu]m n[on] esset factu[m] n[on] co[m]petet. a[u]d[?] d[icitu]r ex testa[men]to n[on] q[uo]d q[uo]d dicitu[r] c[ontra] ta[bulas]. p[otes]t inte

Dat' Curator h[er]editati iacenti

Libell. libell

Explicit tractatus omnium actionum s[ecundu]m ar[?]bore[m] Jo.

Op[positio]. conq[?] q[?] s[ed] bo[norum] p[ossessionibus]

q[uo]d et ius p[ro]p[ter] q[uo]d p[er]seq[ui]m[ur]

impetrabantur

i. bonor[um] pos[sessio]

alia extraordinaria

unde libi[?]

l. unde agnati

cu[m] 8

tum. bo. p. s. ta. intentam n pt. ut ff. d. bo. p. s. ta. illud.
sult et ff. d bo. p. s. ta. l. equissimum impn. Q̄o. Jt qr
que i g. intitulat. po. d. bo. p. s. ta. et prem intitulat
d bo. p. s. ta. i. c. at intitulat. ed. R. in ff. conside
rauit legis lator rem pdictam q dicitur loc ht s. ta. s. c.
ta. n ht loc i. c. considrauit imperator tinctam po. d s. ta.
q po. dignior cum tueat uoluntate defuncti q s. ta.
q impugnat. Q̄o. Jt qr que bo. possoes sr inuente
na suffic hodie petitio hereditatis. sicut loqmur de heredi
ta petitioe hereditatis sicut de possessoria t est supuacue
bo. poes t petitioes hereditatis. t assignat differentiam
it ista. na si conpetit m petitio hereditatis. t asignat dif
ferentiam int ista. si conpetit m petitio hereditatis q in sola aiu
uoluntate consistit. ut. c. de iura. fu. l. ul. et c. d iur. de
libera. l. si auia. et ff. d acquir. hr. l. aditio. que uellem
pete bo. p. q m acquirit. n concedat a ptore. que uolo
laboriose et ire ad curiam cum n nullas moras hat excep
tio iudiciorum. ut ff. ut legat. l. c. Q̄o. Jt qr uelle petere
bo. p. q tollit aliqn anno ut et filij uenientib ex linea trans
uersali. c. dieb utilib. ut. c. q. ad ad bo. p. pos. l. ij. et l. ema
cipata. et ff. qs or in bo. p. s. l. ult. cum possi hr. pet. hr. q du
rat usq ad annos. xxx. consit. pt et mixta. ut. c. d consti. pec. l. ij.
et. c. d pet. hr. l. hereditatis. et. c. in quib causis cess. lo. t. p. l.
hereditate. et. c. i quib n obi. lo. t. p. l. neq. et. c. d edicto. di.
ad. t. l. ult. Ro. multis modis et pmo q int e m hre pla
auxilia. ut ff. d libat. leg. l. ij. q i nob inutilia s. ut ff.
d fiuit. l. et q fundo. t att bonor possoes s inuente pptt qa le
succede n poterant n hre pet hr. et ut s necie q n e op'. la
nis medico. si male hntib sic s emancipati qs r ciuile no
agnoscebat. ut Inst. d hr. libtor emancipatos. et ita ut q
i psonis istor bo. poes. sit necie. ut Inst d bonor. p. S
n hoc ualat qs i potestate hre plt si nolunt. et ita in psois
illor uident uoluntarie. sic in quibus plena plene dicem. q
io emancipati n poterant pet. hr. q e iur ciuili ut ff. d pet.
hr. l. ite uenimt. p die. c erat ut dixi iur ciuili cogniti h
id incognatis et mutto et uxore. Q̄o. S n ur h bona io hodie
iur nouo na sublata e differentia patre potestatis et emancipatio
nis. et differentia e sublata agnationis et cognationis. ut Inaut. d hr
ditatib q ab intte d fe. coll. viij. et Inaut. ut frm filij coll
viij. q sr poite in. c. ad tutt. at defuncto. et c. d leg. hr.
at cessante. et aut p fres. Ro multi h d plano concedunt. h dns
ms q subtilr cuncta rimat. dic q auttntice loquunt qn uo
lut ab intestato succede. et te h solu tollit iur nouo q in po
testate constitut n pferunt emancipato. s emancipatus suc
cedat iur suo. et ta et bonor hodie possoes q ab intestato loc
hnt. i successionib ex testo iura noua n locuntur. vn q n mu
tat quar fratre pinbet. ut. c. d testamentis. sciam. et sic q ex
testo locu hnt bonor p. et sic p ista q dca s. patz q n s su
puacue. bo. pos. et differentia e int illas. et pt hereditatis. sicu
quis q sit differentia int bonor poes. et pet. hereditatis. Ro. dicit
dns ms i suma. c. qad bo. p. q h e differentia q bo. pos s dunt
p torio petitio hereditatis. d iur ciuili ut Inst d bonor p. et ff.
d pet. hr. l. it uenimt. p die. It ille tpales illa ppetua. It
illa dant p hereditate et bonor possoni. illa uo dat hereditate ut Inst.
d bonor. pos. i. et ff. d pet. hr. l. i. ij. et. iij. It ille s i
q pseqmur illa e i q pseqmur ut. s. dixi. It bonor
po inuito n aquirit. ut ff. d bo. p. l. iij. inuito. hereditas at
sic licz possit abstinere ut Inst d hr qlit et dif. It septus
hre. hereditate. adde. lic s. ta. d liat intentam q nisim ta. bo.
p. n e. impet. hr ad h ut competat n d siderat h tm q inaio.
tm consistit ut. s. dixi. ht tn qda similitudies q sic hereditas
ht comoda et incomoda sic et bo. po. na et sic s solundo bona
di hereditas t bonor p. ut ff. ad. l. fal. l. iij. et ff. d hr.

t act. uen. l. c hereditas. c. l. sequitib. et ff. d. v. s. l. heredi
tatis appellatioe. et l. hereditatis appellatioe. et l. bonor appello.
sic hereditas. et ff. d bonor p. l. iij. hereditas. Q̄o. S
quit dns ms si alicui fuit data bo. p. s. ta. s tabula t alia
et ca cognita. q pbauit se filium nuq d alij uiuenti et pba
ti se filium et illi cuidam e patebit adit ad petenda bo
po. ut q n ar. ff. d relig. at sigs p insi. et ff. d ac. pt.
p. l. uiste. h e q sub hac condict. ut ptor concessisse. s.
si fili e. ar. c. d cturis. re. uniusa. et d Inst. sub condict. fac
tis. gnalit. et q res i t alios acta et c. et q h sna n fac i e
gnale et e. l. septa. ff. d inoffo. t. l. filio. ult. Jt ibz
ibz effus ur. q adid tenetur licz alio m. Q̄o. Jt qr an
i. bon possoes repudiari possit. et cte ur in pmis q n. c.
na ois bonor posso consideratis etis tpib. t e edcat. q abedo p
toris inducit. et sic ois. bo. po di edcat. q oe s aune p torio.
ut Inst. d bo. po. t e dcetat. puta qn uado ad ptore ut uea
nia m concedat. et q e ca cognitioe concedit intim. dom d libat
illa bo. i. poe dcetat. t e dcta. i. q ptor dcuit illa bo. po. m
dari. nulla i stanum repudiari pt edictat et dcetat. n q n
s d late. dcta n q aquisita. et q e acquisitu repudiari n p
sic h hes ff. d edco. suc. l. i. dcetat. Jt eg ur q repudiari
possit. ut. c. d rep. bonor po. in prica. l. i. et. ij. Jt re
pudiat et tacite ut sicut in sent. c. dies t anni. ut. c. q ad
ad. bo. p. l. ij. et. l. si emancipata. Ro. dnt qda q bonor
p. repudiari n pt. et q di. c. d repud. bonor p. intelligit
d repudianda petitioe bonor possois. et asignat rem. illud
demu pt qs repudiare quod pt aquire. ut ff. d r. ij. l. si
ita. sub condict. et ff. d acquir. hr. l. is p repudiare cu
g possim pete hac petitioem repudio. h bo. p. q n du
e m acquisita n concessa q m poss repudiari et adducit sile
pignoraticia q n competit an solutam pecuniam. ut ff. d act. pig. l.
sine aliena. s omis n pt tolli psciptione h tollit i offerre
di pecunia debitori. sic et tollit impugna si creditore ut. c. d psc
pt. xxx. a. e notissimi. p. alio m dixit. dix e bo. poem
s dctam nec agnitam repudiari n posse me et sic dicebat
edictale repudiari n posse. Jt dcta et agnita simul te
q ptor ea t concessit sine tua petitioe. et i p ultio cam loqr
in. c. d cerult. at et dcta n. et h pinq e deducta iuudi
um. et sic de dcetali. d dcta p auctoritate rei iudicante q
sic loqr. ff. d successioe. e. l. i. dcetat. nuq e ille fu
cit mticem dcetali. t loqr. n i. c. d repud. bo. p. l. q c.
dic gra litis agnoscens. d q hes in ff. d inoffo. t. pap. q
friuolum reputo. h c hodie n suat tanta sollepnitas impe
tenda. bo. p. sic iure antiquo. ut. c. d curat. fu. l. ult.
i prima colupna. et. c. q ad. bo. p. l. ult. et ff. sitib. t.
nulle. ex. l. i. i. et ff. d bo. p. l. iij. s. a municipib di
cent. hodie. bo. possoes edcales dcetat. t dcta. dic dns
ms q n. et sic notauit in suma. c. q ad ad. bo. p. pos. na
dic hodie uocari edictale et iudiciale a ptore uiuo exeo q
accipit efficacia ex psentia iudicis. nec e differentia int de
ta et dcetale. h salua pace sua. licz n tanta desidet sollep
nitas i ipetrando et hodie possz dici dcetat et dcta. i eo e in sta
ta q dcetat. dr dcta i nullo cognoscat. alit danda dr dcetat
h e dcenenda. has qoes gnales ad ds. bo. p. ptinetes. te ta
uione ad pticellas singlas descendam. et qlt in eis libelli
capiat. Jt po. d. bo. s. tabult. q dignior e. h tn nota i oib le
poib q q intribuunt. q e dcto et n d plano. h p tribuna
li dant ut ff. d. bo. p. l. iij. sicu. Q̄o. S quit i c.
dns ms nuq d psente alta pte. Ro. ita dico. licz tanta
sollepnitas dsidat. ut ff. d min. uxz. s ca. et ar. ff. d
adopt. na ita. et. c. si ut se abshr. ahaut ibi signata. n
e s. q fuius admittit. ut ff. d bo. p. fuius h inordinati
is n consueuit admitti. ut. c. d iudic. fuius. Ro. imo i

uenien

de repu. bo. pos. t. ut c.

edictale. a bedo p tri[illegible] iudiciale.

cuib; ut ff. de uicke. in p. et C. si pupilli et alio in. l. i. et
C. qui leg. p. l. momentanie. et in h cau. Jt nobstat q. q
uictoria aliqn n pficiat in ut. ff. de ts. pstant filiu s
sepi na et h id iqrela i offbsi. t. ut ff. de inoffoso t. l.
postumi s. siqs. et de h pleni dicemus j. de bo. pos. contra tab.
fine. de bon. po. s tabulas.

Jaliquis fec testamentu et te hrede instituat et uis suc
cede d iure ptorio hes. bo. p. s. ta. q hodie possis appellari
bo. p. s. cta. ta. t. sodm inbrinam ut. C. de bo. p. s.
ta. q antiqui quicqd scebebant totu scebebat i tabul. um
et dca fuit lex. xii. ta. si testamentu sit fcm in sceptis. aliogn
coram testib; tc dr s. nuncupaticem ut. C. de bo. p. s. ta. l. i.
q. bo. p. ad h ut opetat tot e necia. fere qt dixim. s. de
pet. hr. et de act. ex testo. Jt e et aliu necium q ille q fecit
testamentu n pteriss filiu suu. cui dat s. ta. na tc quia.
diu s. ta. locu ht. bo. p. sm. ta. n opetit. ut ff. de bo. p. s.
ta. l. illud. ult. et ff. de bo. p. s. ta. l. equissimu. in pn. Ea
luo eo q notaui j. de certo. in fi. Qo. Sz qr q sit to. ex
inpmtu. si table e tales q dbet rumpi p s. ta. quo. bo. p.
s. ta. petet. s. qs tabulas ctre sm nullas na ita dmu da
t. s. ta. si table ille n sit incise t rumpant. ut ff. si ta
ble. ex. l. j. s. ult. et plt. et s. Jt est et aliud necium
q table ille ulte e. ut ff. de bonor. p. s. t. l. i. s. ii. et
iii. et q sit utile instituti. ut ff. e. l. iiii. de mu. Jt aliud
q utroqz tpr hat i faciendi testin ille q testin fecit. et
et tpr illo e fac testin. et i illo tpr e monte. ut ff. de bo.
p. s. ta. l. i. s. exig. ptor. et l. si ita. s. ult. Quintu
q nom illi tenat s. ta. n sit ex sulto deletu. na tc n
opetit ut ff. de bo. s. ta. l. equissimu. Et si ysulto sita
su t nom sit dltu. t ipm testin fractu t corruptu aum
b; n nocz ut ff. de bo. p. s. ta. l. i. s. silinu. et C. de te
stamtis. l. si un. Sextu ut scat hr extante. et s de ta
bo. p. ut ff. de bo. p. s. ta. l. i. s. i. et ii. Septim
ut table ille que extat sit at n exeplu. et exeplo e
bo. p. s. ta. n petit. n testator a biinitio in duob; exepla
rib; t duob; cochcib; scbi fecit testin tc e utr; illoz
he pro uno. et bo. p. peti. pt. ut ff. e. l. i. s. siquis o
duob; Qo. Sz opponit ex eo dm. s. i fine. q dic gnalr
i oib; q mi tnt testamti factioe; q testin an fcm ualz.
et sic finis illi. s. ult. q dic pncipio. Pro. scio q dns
ms ibi glosa sua multa notauit. S ut omissis sic dico
q licz d utroqz tpr faciat mtioem ptor. et q testamentu fac
et q monte. pmu tpe osido ut dic. s. ipe. in pn. testi
pea amittat factione testamti. et amittit p infirm
tate. t q bonis fuit e interdictu testamtu. primu ualz.
q q legitie fcm e n dz exeuntu ptor resuscitari. ut
ff. de tne ac pua. l. nec. et C. de ad. tu. l. scim. n i cau
qn amittit capis diminutione. tc si tpr mortis inueniat
sui iuris et ciuis romanus licz pmo ciuitate et libtate
amisit et testin inueniat i suo statu. i. signatu septe
sigill. qn fuit sollepne. bo. p. s. ta. petit. at n. ut Jtt
quib; mois te i firmitate. s. alio s m. J de e et sui iuris
dicat pmu. ut ff. e. l. q ex libis. s. ult. Sz ille cui
bois e interdictu quo testin ualz uidet q licz an fecit
q dbet rupi. Sz i illd interdictu n opat illd q opat ca
pis diminuto. q stat illi n mutac. et n ut interdca e ami
nistrato. q possit testari ut ar. C. de hie nupt. l. siqs p
otis et sic remanz uerz dem p otis q utroz tpr dbet hre
qs factionez te testi. n amittat t sponte ut incapis di
minutioe minima t dlicto ut media sic amittat n nocz
ut dem e. Octauu q si pt. bo. p. ex pupillarib; tabuit
q testin pats signatu ut ff. e. l. ut bonor. Jn hac at

actioe faciat tales positioes q les p maiori pate fec. s. de
pet hr. et s. de act. ex testamto faciat et has po. lc.
Ego dico q ille q me instituit decessit sine libis. Jt
ille table ultie e. Jt ille q fec testin huit factioem te
sti. et tpr illo q fec. et tpr. et tpr mortis. Jt table iste
autentice e et originales. Jt tabule pus pupilli cui
fui substitut signate e. Eo re ut uniis poitoib; q
b; utis. s. de pet. hr. et de act. ex testo dic et sic po. rei.
Ego di q ille d q dicis q fec testin q huit tpe mortis
filiu. Jt illu insuo testo ptiuit. Jt illd testin fuit
pmu. Jt ille q fec testin e n e dubitato. Jt ille ta
ble exeplares e. Jt table pats pupilli sine signis
inuenuit. Jn hacat. bo. p. actor ocipiat sic libllm. Libell.
Auob dne. b. po. bononie t romanor senatore peto
ego. R. m dari et ocedi. bo. p. s. ta. patrimonii seu oiu
q fuer qnd titii tpr mortis q titi me e hrde i ultima e
sua uolutate t insuo testo instituit. q sic recte o
apiat. j. dic. l. iii. ff. de bonor pos. Qo. Sz ut q
ut stult sit actor q de talib; se intromittit. na e sit
institut. et pt hreditate adite solo aio. ut. C. de iure
delibandi. sciam q aditioe fca omia iura incotinenti t
nseut inillu ut ff. de acquir. p. e hrs. qre uult ite
ad ptore. et pete e hac bo. p. ocedi q petito n pde e
in denario. R. s. ita si uult hac bonor po pete pt. et
sic si uult face factu suu male et de suis expende bn
p. q ptor n fuit auar tm egentib; qua n egentib; sb
uenire ut Jnst de bonor p. n ne audiuisti q de illo
q obtinuit i sna et potat pete snam executioi manda
ri et tm ad act. pmitiua uoluit act nouare. ut. C. de excepti
rei iudic. Jt et de alio stulto n audiuisti q sto inuetario
fco secute et tm petit tpe ad delibandu ut. C. de iure
delibandi. l. scim. et sic ofiteor q multi se intromittet
de lana caprina. et de manib; suptib; q meli eet eis
si se manib; n nexaret. ut ff. de inoffo. t. l. i. et Tn i
sit nra litis suptib; n uexari. ut ff. de mi. l. minorib;.
Qo. Sz qr an hodie ista bonor p. sit uolumtaria et
sic modice utilitatis ee t nulla an sit hodie necia
et sic eet magie utilitatis. na ut q sit necia ista et
e. ta ut Jnst. de bonor p. s. Sz et olim hodie uolu
taria e sz sm q dix dns ms. p. n fuit ptor auar tm ege
tib; q n indigentib; subuenire. e scptu sit oe sup
uacuu pleno de pectore manet. sm. vi. tam cuib; et oliz
et hodie necia e. Ubi gra pm casus e fca testin in q p teri
stumu et aliu instituit nat fuit. postum testin rupit
de subtilitate iuris ciuit. si decedat postum an q testin
rumpat re ipa hs e q capiat q erit signatu hro institu
t. necee ht pete. s. ta. et succede d iur ptorio. e d iur
ciuili n possit succede. q testin e rupru. ut ff. de iui
sto et ir. t. l. postum. ptit. Sz et infilio nato ptitosi
se abonis patuis absting ut ff. de iniusto. Jn h cau. oi
piet actor sic libllm. Libell. Auob dne anbald sena
tor romanor. peto ego. R. dari m ocedi bonor s. ta.
patrimonii et bonor omniz q fuer titii tpr mortis sue
q me hrdem instituit n obstante q nat fuit postu
m q fuit intesto ptit. q mortuus fuit postum an
q testin re ipa rumperet. q sic recte ocipiat lib pbat
l. pdca ff. de libis. et postu. l. postum. Op. Sz op
ponit cu e uo dic. l. pdca et Jnst. quib; mois t. in
fir. q postum ptitus natus rumpit testin quo m
e q ruptum e p pea osolidari seu reddi integu. Qo
um e de iure ciuili. Sz de iure ptorio q fuit inductu gra
supplendi t corrigendi t adiuuandi iuris ciuit. ut ff.

d. inst. de iur. l. uiat ciuiles. § S. casus est quando aliquis fecit testamentum et dedit se in adopt. t. arrogat. et de adopt. intelligo aliis patrio in q. transeunt ciuilia et naturalia iura q. non tamen sit in potestate at. non uacat ff. de adopt. et C. de adopt. l. pen. de iure ciuili ruptum est testamentum per capitis diminutionem minima. quam amisit in potestate. sed si finita sit adoptio quod testamentum signatum inuenit bonorum possessio. secundum tabulas erit necessaria ut inst. quibus modis testamenta infirm. § alio quoque modo. Media casus est quando aliquis est media capitis diminutione qui prius fecit testamentum. ruptum est de iure ciuili. sed si testamentum inueniatur signatum et tempore mortis inueniatur signatum ille ciuis romanus bonorum possessio. secundum tabulas ut. necessaria ut Inst. quibus modis testamenta infirm. § alio quoque modo. Quia quando siquis testamentum fecerit et dedit se in arrogationem. ecce ruptum est testamentum. et olim et hodie quia non sit in potestate. ut Inst. de acquisitione per arrog. si postea fiat quod sui iuris et dicat litteris seu codicillis seu moriens illo testamento. ut ff. de bonorum possessio. secundum tabulas. quod exlibris. § ult. Inbus tribus casibus. 9 capies sic libellum. libell. Quod obiit domine senator peto ego b. et retineas omnia ubi addito obstante quod fuit ille titii adoptatus et arrogatus. et quod amisit ciuitatem et libertatem quod postea factus sui iuris testamento signato et uolente moriens illo testamento decessit et domini uim petita. Questio. Sed quare quando testamentum sit ruptum sola mala uoluntate testantibus cum omnia ex integro facienda sunt. ut ff. q. t. fa. per hereditatem. Item sola uoluntate primum testamentum non tollitur. si testator dicat nolle ualere. ut Inst. quibus modis. t. infir. § pen. sed eadem ratione testamentum non debet redintegrari sufficiat testator quando uult illud ualere. Responsio iuris est de iure ciuili sed de iure pretorio secus ut dixi. non obstat. ff. de testamentis. hereditatis quod omnia sunt facienda ex integro. subaudi quando uolo primum testamentum mutare. sed non quando uolo confirmare ut ff. ad trebell. siquis post. Item non obstat ultimum ar. quod tractatur de testamento tollendo secus de eo confirmando ut hic. Quintus casus est quando quis filium suum emancipatum sub conditione instituit si in potestate tenuit potestatiua et sub alia casuali. Ideo dico de emancipato quod in potestate constitutus sub conditione non potest heres institui ut ff. de hered. institut. l. siuius sub potestatiua ut in l. et ff. de condit. et de l. lucii titii non in idem factum casuale exheredatur ut ff. de hered. inst. l. iam dubitatum est. emancipatus institutus sub illa conditione. medio tempore accep. bonorum possessio. secundum tabulas quod potest ut ff. e. t. l. 1. § si sub conditione. post aperfectionem conditio de iure ciuili non possit aquiri hereditas ut ar. ff. de condit. et de l. et l. quibus. et l. quam hereditas de iure pretorio necessaria est bonorum possessio. secundum tabulas quia continet in se tabulas et sic album conuertitur in nigrum ut ff. l. equissimum. et § si sub conditione. et ff. de bo. p. c. ta. p. l. non tantum. § siquis exlibris. Sextus casus est quando furiosa filio negata restituit hereditatem. et tamen est quod de iure ciuili hereditatem non potest adire furiosa non ei curator ut C. de curato. fur. l. ult. sed de iure pretorio curator petet bonorum possessio. secundum tabulas et hereditate restituetur ut ff. ad trebell. l. cum heres instituta. Oppositio. Sed opponitur ideo quod dictum est. Quinto casu quod si deficiat conditio quod habebit per eam contra tabulas quia illa secundum tabulas continet in se. ta. ut dictum est. Questio. Queritur est quomodo potest ista conclusio fieri quod bonorum possessio secundum tabulas contineat in se contra. Item quia illa bonorum possessio quam accepit medio tempore pendente conditione. utrum fuit secundum tabulas an iuris. Responsio quidam dicunt quod tabule est sed causam ar. C. de iur. offi. t. l. filius. Dominus meus sic notat in summa C. de bo. p. c. ta. dicens quod illa iuris est quod si extiterit conditio habebit efficaciam suam si autem deficit conditio continetur in se ta. ut dictum est et illa conclusio fit de mirabili equitate pretoris. nam ex quo non deficit conditio inuenitur filius iste emancipatus preteritus. si quidem habet contra tabulas quod datur preterito planum est sic in sequenti dicemus. Tamen autem quando accep. secundum tabulas quando separabat de aduentu conditionis et sic secundum uarietates temporum iura uariantur. ar. ut Inst. de consanguineis et uterinis fratribus coll. v. Oppositio. Sed adhuc opponitur ff. de bo. p. s. ta. l. equissimum. § siquis ita instituit. ibi non dicit quod antequam existat conditio bonorum possessio secundum tabulas petere non potest. sed Responsio petere non potest pro dodrante sed pro quadrante sic. secundum quod ibi ponitur esse plures quam pretereuntur est illum omnino heredem. ut ar. ff. de hereditatibus. Item

lib. ho. si ita scriptum tale immo et pro dodrante ut in predicta l. si sub conditione. et quod sic dicit petere non potest illam quin illam sua est petere conditione pendente ut ibi. Item melius non potest petere pendente conditione ut illa habeat effectum iuris quod non possit auferri deficiente conditione. Item in notat dominus meus quod fuit quidam hic notandum pro domino. B. quid est uerum quod si fuerint due tabule quarum que fuit posterior nescitur quia forte apparet scripte eadem die diuersis heredibus institutis admittetur eorum ullus. uel nullus. Respondeo siquidem similiter signante huiusmodi tabule reperiuntur. dicemus duo testamenta dicta debere. sed quia incertum est quod prior. propterea incertum dico utrumque admitti ut ff. de bonorum po. s. ta. l. quod exlibris. in fine. et ff. de rebus du. l. quoties. l. et ff. de uulgari. et pupillis. subexduobus l. ut sic non considerem. nam penes quem omnia certa sunt. ut ff. de iudic. l. sed quasi ult. argumenta tamen contraria multa inueniuntur. quod nullus admittatur quia non est certum quod testamentum fuit posterius ut ar. ff. ad treb. si cum quo nouissimus. sed in mater opponebat substitutum et sic contingit propter matris reuerentiam ut non admittatur substitutus impuberis. sed mater sic et al. similiter factio tollentes propter patronalem reuerentiam ut ff. de rebus du. l. quoties sicut in filio suo. Item contra ar. ff. de rei uin. l. Item pop. ult. nam si non est certum de quo certa sit actum nullius sit condempnato non obstante. l. ff. de iudic. siquis intentione ex lex illa intelligitur quando tamen adhuc ut recipiat libellus non tamen quod in processu iudicii non habeat necesse probare de quo certo. sic at in recte partis uendicanto dat quod tamen adhuc ut recipiat libell. certum tamen debet probare in processu iudicii. ut ff. de rei uin. l. que de dotali incerte sed in l. illa. Item pop. ideo contingit propter fauorem rei. et est quod imputet actori quare non probauit unum non probante quod conuenit obtinet ut C. de edendo qui accusare. Item contra ar. ff. de lib. et p. l. ii. nam si dicit testator filium exheredo cum plures essent si non appareret quis sit exheredatus nullus exheredatur. sed illud propter odium exheredationis quod restringitur ut in e. t. de lib. et po. et ff. de iniuste rup. in. l. a. Item contra ar. ff. ad l. aquil. scientiam est instrumentum. sed ideo quod dampnum est dampno compensatur ex quo non apparet quis fuit aggressor et est teneretur aggressor ut ff. si quadrupes pa. fe. di. l. 1. ult. arietes. Item contra ar. quod nullus admittatur non tamen uerisimilis deficientis sed ratione probationis ut ff. de testa. tu. l. duos titii. sed ideo quod decius est pupillo per plures tutelam spargi ut ff. de admi. tu. l. ii. Item est testator noluit unum dare tutorem et non duos. nullus illorum erit. quod potuit pupillo alio iure succurri. quia dabitur datiuus tutor. Item contra ar. ff. de hered. institut. l. in tempus. quotiens. nam si testator habet multos amicos eiusdem nominis et dixit se unum heredem instituo nullus erit heres. Responsio in certum est testatorem unum uoluisse habere heredem. et ideo si omnes non admittuntur non est mirum. hic autem presumo quod non ex quo utrumque testamentum apparet. Item contra ar. ff. de hered. inst. qui soluendo. et l. inuitum. Questio. Sed in l. illa ideo reddere quare hoc contingat propter legem falcidiam quod noluit tamen unum inuitum aliquo quod non est soluendo. unde contradicendo se impediuit. sic et alia in legatariis. C. de caducis tollendis l. unica. cum mod. et sic usufructuariis cum cursu se impediunt ut ff. de usufr. l. quotiens. et ff. de t. 1. l. huiusmodi ultio. Item contra ar. ff. de rebus du. l. si fuit. in quo l. multa ponuntur exempla et tamen propter incertitudinem omnia uiciantur. sed responsio quia ideo uitiatur quod si omnia fierent esset contra uolentem testatoris quod hic non est. Item ar. p. et contra ff. de legatis. 1. l. titie. rectores. in fine. sed ille ipsa reddere ideo propterea si utrique admittuntur iam faciemus contra uoluntatem testatoris qui uoluit unum heredem esse. absolutum est plus tribuit aptore quod testator uoluit ut ff. ad trebell. facta si sub conditione. et l. sicut puto. Si autem de bonorum p. c. ta. quod datur filio et nepoti preterito contra testamentum patris uel aui. Uide de bonorum possessione contra tabulas. uidamus et quibus competit in primis. et quando sciendum est quod competit secundum unamquamque tam filius legitimus et naturalibus quam adoptiuus ut ff. de bonorum possessione contra ta. l. 1. § 1. et in multis legibus tituli illius exlibris est oportet eos esse ut hanc

postea

aliquis

recte capit. libelli

q°

q°

que posterior

agio

actore

VII

manu

sub conditione

bonoꝝ possē hanc ut ff. eod. ñ putauit. ū ⁊ aūt. ħ ⁊ omnib;
ā dscendētib; ex trā. siali ē ingradu antecedenti ñ p̄cedat.
ut ff. ñ tantū ꝑ primo. si hodie ꝑ instrumentū filio adopti
uo ñ dare. ꝯ. ta. nullū auxiliū hāt in bonis patꝛ ado
ptiui ūtm ab intestato. ħ qm̄ ab extraneo sit adoptatus
ut. C. d adoptiuis. l. ultima. ⁊ Inautentico q̄ ab intesta
to dfe. ad mēench cetm̄ si ab auo patno t matno īque tn̄
senit ciuilia ⁊ nālia iura tc̄ forte hēet. ⁊ ñ ꝯpetet tē taq̄
adoptiuo. s; taq̄ filio qꝛ ñ uī translat. s; reddit. ut potiue
ritas nate. s. filiatois q̄ īmago adoptois ꝯsideret. ut.
ff. d lib. ⁊ ptumo. filios ⁊ ꝑpetit h. bo. p. siū filij sit nati sui
ñ ut postumis ut ff. e. l. i. § ij. ħ ñ ad h ut ꝯpetat tot d ꝯ
nectia. ꝑ ꝑmis q aliquis sit fili sit legitim ⁊ naturāl. so
li ē adoptiuo t soli naturali d̄t ut deīn ē. CONTRA. S; oppoīt
ff. e. l. i. siū naturales subaudi ⁊ legitimos naturāl ē sol
q ñ sit legitim nullū i hē in bonis p̄ris cedentis ab intesto.
⁊ ñ qꝛ succedit tm̄ in duab; uncijs ut ī aūt quib; mo. nā
effi. sui. discus. coll. vi. ⁊ ē posita in. C. d nālib; libis āt lic;
ad h dic ut notaui plene. s. d offo iudicis. Quo aliīnta pe
tūt. Q̄ualr nālib; hodie subueniat. ⁊ ū aūq; inueniē q
nāli dēt. ꝯ. ta. intelligas d legitimo ⁊ nāli. ꝑ in q ille q fecit
testm̄ sit p̄r t auus patn̄. sic simat. t auus matnus ꝯ. te
tā illoꝝ h. bo. p. ñ competit ut ff. e. l. illd. ad testā feminaꝝ.
QO. S; qr q̄ sit ro. qre nō t iuure qꝛ nulla femina p̄t hēe
filiū ī potāte. ut in. l. p̄ dcā. ⁊ ff. d suis. ⁊ leg. l. ult. ta.
⁊. C. d adoptiuis. si mulieris. ⁊ sic illi ꝑsone dant h testm̄
illi q p̄t hēe filiū in potāte. sic ⁊ at in pupillari substitu
t. q ñ p̄t aliquis facē ñ ꝑsonā illā hāt in potāte. ut ff. d
uulg. ⁊ pu. sub. l. ij. nec obstat ī. e. t. simat. que uidt
innuere. q simat pupillarē substituat. ꝯ ro. ñ ē uīn
q qꝛ dic ī q ualz substitutio intelligas ñ pupillaris. s; ꝯ
ualz ꝯstitutio tm̄ ab illa mat. i. qꝛ illi filio suo substituit.
ꝑ alr ⁊ meli cū p̄titio mat ⁊ omniū ascendentiū ꝑ matre
hāt. ꝑ exhrdatioē. ut Inst. d exhrdatio. libo. mat. ⁊ h
boꝛum. p. ñ dat exhrdato. ut ff. e. ñ putauit. § i. io. ꝯ.
testā feminaꝝ ñ dat. ut. e. l. illd. ad testamta. ⁊ sic notat
dns me ī. C. in sūma. ī. C. d bonoꝝ p. ctē. ta. ꝑ ⁊ qre p̄titio
mats hēt. ꝑ exhrdatioē io redcit. Inst. d exhrdatio. libo.
mat. ꝑ tm̄ q iste filius nepos emancipat. ut ff. e. ñ tm̄.
si emancipati ⁊ qdā. s; ñ admitto sic indistincte nā si ema
cipat tē hēt hāc bonoꝝ p. ut nectiā. cetm̄ si suus tē ⁊ hēt.
hāc. bo. p. o lic; uoluntaria; ut. C. d libis p̄titis. l. maxim.
⁊ h ē q dic. ff. e. l. ij. sic emancipatus. intt ub obscuri
ñ ē ꝑ rescissione. i. patrie potātis q̄ rescindit ꝑ emanci
patione. is q ē iustis fili. fit ñ iustus fili cum rescissio.
i. emācipato. t libatio patrie potātis fiat subaudi q̄ mag
admittat ad. cē. ta. QO. S; qr in eo q dixi q filio in potāte
ꝯstituto. dat ꝯ. ta. ī ūne fili in potāte ꝯstitut p̄tc dic te
stm̄ ipo iure nullū. ut Inst. d hr. libo. ⁊ ff. d libis ⁊.
po. l. gall. ⁊ t ē nullū. ut cetā. ⁊. C. d libis p̄titis. l. ult.
si testm̄ ē nullū quo g filio in potāte ꝯstituto ⁊ p̄tito dat
ꝯ. ta. c h bonoꝝ posso testm̄ rescindat. q testm̄ rescindet
q ipo iure nullū ē. ⁊ q ñ ē rescindi ñ p̄t. ut ff. d inutto
ir. t. l. nā ⁊ si sub ꝯdict. Rx. ū ūne ē ipo iure nullū immo
nullis momti in q fili in potāte ē p̄tit. ut ff. d inutto. ir
testamto. l. i. cōsiderato iure ciuili. s; ꝯsiderato iure p̄to
rio testm̄ tenz. s; opoꝛtz q rescindat. ⁊ sic hebit electione
hic ueli ut ūelit succede d iure ciuili ⁊ dic nullū ad
iure p̄torio ⁊ rumpe p̄c. ta. ꝑ S; dicēt quis ē stult q p̄t
dic nullū si uelle q ī ambe; supstib; seuevare ⁊ rumpe ꝑ ꝯ
ta. ut. ar. ff. d inoffo. t. l. iij. Ro. ⁊ si stult ē tn̄ p̄t h face.
multoties ē h inueniūs. ñ ne stult fuit ille q potāt pe
tere mandare sniaz execution. ⁊ ipe actioēm illā infcm ex

re iudicata t cū iudicati nouauit. ut. C. d executioē rei iu.
l. ij. ī mo licitū ē nob ⁊ q dā hēe q̄ utilia s. ut. ff. d fuit.
l. ei fundo. ꝑ q dixi q fili in potāte p̄titus dic testm̄ ipo
iure nullū si nat ē. ꝑ cetm̄ si postum ⁊ de iure ciuili testo
nascendo rūpit. ut ff. d libis. ⁊ po. l. q d. ⁊. l. gall.
⁊. C. d postumis. hr. insti. l. i. ꝑ d utroq; ut testm̄ sit ꝯ
nulli momti si fili nat p̄titus h ꝑponat. iūn si bonis patꝛ
nis abstinuit lic; iuris subtilitas restringat at tn̄ uolun
tas testatoris ex bono ⁊ eq tuenda ē a p̄tore ut ff. d inutto.
ir. t. l. filio p̄tito. ꝑ ī postumo simat t ipe t ali ꝑ eo pe
tat h. s. testm̄ ēē ruptum. cetm̄ si ān dcedat lic; iuris scru
pulositate minq; subtilitate testm̄ sit ruptū d iure tn̄
p̄torio ꝯsolidat. ut ff. d inutto. ir. t. l. postum p̄titus. i
his duob; cāib; bo. p. ꝯ. ta. nectiā ē. ut in supiori Rca.
no ⁊ qrtū q fili sit p̄tit. i. q nulla mētio d eo instituendo
t exhrdato fca sit. nā si sit institut siū pure. sine subꝯ
ē hāt ꝯ. ta. ꝯ. ta. s. ñ dat. ut ff. e. l. tm̄. si quis a libis. ꝑ
sic ē exhrdat sub. ꝯ. ta. ñ hāt locū ut. ff. e. l. ñ putauit. § i.
ꝑ ⁊. C. e. l. ij. QO. S; qr q̄ sit ro qr institut fili ñ hēt
ꝯ. ta. Rx. in p̄ dcā. l. reddit. qꝛ qm̄ sit institut q bonū ēēt
dari ꝯ. ta. ēē nulla utilitas. nā cēet ꝯ. ta. ꝯ. testm̄. quo ꝯ
possi testm̄ ꝯpete in q inueniī. ⁊ h actūo. nāli fr̄ p̄titus omit
tat eodem tc̄ institut tab; ꝯ. ta. ⁊ sine bñfito altius ut ī p̄
dā. l. si ex libis. qm̄ ex h sit intellect ut si sc̄ duo filij un inst
tuat ali sit p̄tit. p̄tit omittit eodē. i. habz ꝯ. ta. ex edicto
p̄toris. ⁊ sic qꝛ h ualde mirable institut habz h bñfitiū. i.
qꝛ p̄t dic ⁊ ꝑpone ⁊ dic ꝯ. ta. ꝑ alud mirable. qꝛ siū p̄tit
ꝑponat ꝯ. ta. siū ñ. nich institut hēt ꝯ. ta. siuult. ut ff. e.
t. l. sip morte. ult. ⁊. l. labo. ult. ⁊ sic illa fm̄. ta. ꝯtinet in
ꝯ. ta. s; h ꝯulsio ñ p̄dent. ⁊ qꝛ p̄stab omnia legata illo p̄tito
ñ ꝑponete ꝯ. ta. ñ adeunte ut ff. d. l. p̄sta. peti. bo. p. ꝯ. ta.
. l. nq. ff. e. sip. ult. p̄tito ē adeunte. ꝑ obtinuit ī ꝯ. ta.
si pea institut adeat. t ñ p̄stab legata ñ libis ⁊ parentib; ut
ff. d. p̄sta. l. sius q. s; si sceptus. QO. S; oppoīt ff. e.
i. ex duab; s; illd ñ uidt q omnib; legata p̄stat ꝑ illa pate
p q institut ē. s; Ro qꝛ ibi noluit ꝑbare ꝯ. ta. s; noluit
ex testo hēe ⁊ io s p̄iudicauit. hodie tis a fīctib; ñ ē loc qꝛ
ex cā p̄titiois si sit irritū testm̄ omnib; legata p̄stant. ut āēit
posita. C. d libis p̄titis. at ex cā. vn̄ hodie ñ uido ex p̄edite
q ī stitut ꝑ aliū p̄titū omittente eodē q ꝑponat ꝯ. ta. ro
q adiuuū qꝛ si institut ē ex minore pate. p ꝯ. ta. reducet.
illa porto ad iurile ut ff. e. ñ putauit. ult. sic h notat ꝯ
dns ms ī sūma. C. d. bo. p. ꝯ. ta. QO. S; a ī p̄titioē cā
sit inserenda sicut in exhrdatioē dicem in Rca d q̄rela ī
offi. t. ꝑ s; q dixi d p̄tito q d ꝯ. ta. intelligas d p̄tito a p̄re. t
ab ascendentib; ꝑ pat. si at a mat. t ab d scendentib; ꝑ matre
tē ñ hēt ꝯ. ta. qꝛ illa p̄titio hēt ꝑ exhrdatioē. ut. s. ī hac.
bo. p. no. ꝑ q dixi d exhrdatioē attēd iuriim si exhrdato
rite fca ē. ut ff. e. ñ putauit. d no q uis QO. S; quo rite
Ro. dnt qdā qꝛ omisit cām qr debet exhrdari q ñ cedo qꝛ
tē nullo iuuat remedio ⁊ litta dixisse recte. dicas g ī te.
a. p iure cetm̄ si ꝯ dict. sit fili exhrdat d q̄ cūq; ꝯ dctē
intelligas tē hēt locū ꝯ. taz. institut. sb. ꝯ dict. ñ hāt. ⁊ q
re. ro redd in p̄ā. l. ff. e. l. sub ꝯ dict. ꝑ h d emancipato ⁊
ī potāte ꝯstituto id. ut ff. d libis. ⁊ p. l. ⁊ si m̄ pepit. fili
s; h pl ī filio ī potāte ꝯstituto qꝛ si sub ꝯ dictioē instituat
sb ꝯ dict cāula ñ in d ctū ipi exhrdz. ñ ualz institutio. l; q ñ ī
stituit ipm̄ sb ꝯ dict potātiua ñ hēt necēe ipm̄ exhrdare
ī d fectū ipi. ut ff. d hr. instit. l. suus. ⁊. l. ia dubitam. ⁊.
. C. d instit. sb ꝯ dict. fcās. l. sipr. QO. S; qr qr exhrdat
ñ hēt. ꝯ. ta. Rx. i. l. illa. ñ putauit. in p̄n ut ro reddi.
sic ñ iure ciuili testm̄ parentū turbāt. s; si uelit posse q
rela ī offi institutue. s; ro illa nulla qꝛ d iur ciuili ñ hēt. ꝯ. ta.

q̄c. w. p. s d iur ptō

ta. q. eo. bo. p. sit d iur. ptorio ut inst. d bo. p. ver. usque ille
sicut e pota. sz q ad qda sic alibi pfecti estote sicut et pr uri cele
stis pfect e. n e i poma sicut et si ff. d act. pig. sic uide
rec. ult. sz h e ro. c e exhrdati c d iur ciuili nullo alio in
ter testm pus n pr qrela. et sic pt emancipato exhrdato p
qrela succurri noluit h ptor ee larg ut daret. s. q. ta. q da
t tm ptito i q. bo. p tm testm redarguo ex q n inueio me
istitutu n exhrdatu. sz in qrela qn inueio me exhrdatu
tc et prez meu acto q fecit q offin pietatis et ipm testm
q rescindat. qo. sz illd qr. quo emancipato q e uni ciuili
cogt. ut inst. d exhr. libor. emancipatos. quo dat qrela
i offi. te. q e d iure ciuili. Reo hac qoem dtinnabim statu
itinctatu d qrela i offi. t. hic q dixi d filio rite exhrdato.
io dico q si n rite t q subdicit ut dixi t q ab una tm p ex
hrdat het xptito et io het q. ta. ut ff. d bo. p. q. ta. l. n pu
tauit. si ab uno et ff. d libis. et p. l. et si n pepit. filii eod me
ut sola exhrdato. qn p addita hrditate. s. qsquis in hrs eit
filii mis exhrs esto na h e impsibile ut p addita hrditate
sit exhrdat. na e an addita inueiat ptit. g ht q. ta. pta
s ut ff. d libis. et p. l. et si n pepit. filii in fine qo sz quo
qs exhrdat ab una p. Reo. qn dico sic titiu hrede m instituo
filiu meu exhrdo tm aticio meu m instituo. ut ff. d libis.
et p. l. iij. fili. hic intellr rite exhrdatu qn palam scribi
exhrdato certu si manu sua qs se hrde scb pnicio e. ut ff.
e. n putau. siqs sua manu. sz qr qr ut sola une p ab una
p. Reo ro e inpmeu q qn exhrdat a gdu toto q totu illu
gdu ht qrela. si qn ab una p exhrdat e i quenies et h e uu
cau q ia io gtudi inueintet diuisi uitis. s. q q una pma
e i eod gdu hr qrela gdu e aq e exhrdat. q alia hret q.
ta. aq e ptit. sz ut plene intelligas d exhrdatioe et ptitioe q
sta seu fiaceda et d gdib ita distingue q sit exhrdato an g
d. fit i t gd. t fit i int gdu. gd applo institutoe. sit exhrda
to an oes gd sic testator qn incip testm dic sic. et sic i ap testm
filiu meu exhrdo titiu q meuiu hrdes m istituo. ecce pmi g
d. sitici et meuiu m hrs n er. sepni et gai hrs supto. ecce s
gd substitutiois. sit exhrdato i t gd sic titiu et meuiu m hrs i
stituo filiu meu exhrdo sitici et meuiu hrs n er. tc gai et sepni
hrs supto. sit exhrdato p oes gd sic titiu et meuiu m hrs isti
tuo et si ibi n er gai et sepni hrs supto filiu meu exhrdo. et
sic fili exhrdat an istitutoes et substitutioes. ut exhrdat an oes
gd i t istit. et sbstit. exhrdat int gd. exhrdat p instit. et
sbstit. exhrdat p gd. sic h hes c. d libis. ptitis. l. i. ff. d libis
et p. l. iij. ff. d. bo. p. q. ta. l. n putau. sz uniu pdca i t se ua
riare uidet. na l. illa d libis. et po. i ff. dic q si exhrdato
fiat scdm an gd. siu p gdu siu int gd q ab oibz gdibz ut ex
hrdat. l. au. c. d libis ptitis q qn p oms gd fit exhrdato ita
e exhrdat ab oibz si testator h expssit. l. at ff. d bo. p. q. t.
n putauit. aliq. et si ab uno et a pmo. et dic q si fili sit ab uno
gd ptit. aso exhrdat. et q e in pmo gdu n st i reb humais
aso gdu ia pim si hat qrela fili. q. q. ta. n ht qrela. fili q q.
t. n ht locu. h dic ille apo. et h qn mortuu e illi q enit i
gdu po. a q fili fuit ptit. certu si uiuet et adire noluit et q n
ps q tpa e exclusi q tc ht q. ta. u i ff. d bo. p. q. ta. n puta
u. aliq. sz n gd q sz gdz hob qrela. Reo n. et e ro q substituti
n pst hre sz. ta. qn diu q. ta p. intestati. ut ff. d ... l. p. s
ta. l. equissimu ip. et ff. d. bo. p. q. t. l. illd. ult. et sic n
sit adire qrela i officiosi n opetit. ut ff. d inof. t. l. q. s
sic titio. et c. d inof. t. l. pst. si q acto hrdit q sistat i
sola ai uolut. qs posst q dict substitui q min aio adeat q

sic e sit acdita hr. ut. c. d iur. d lib. l. si acqua qr n opet
qrela. q. s. gd. et sic q pm gdu hat. q. ta. aq e ptit. q. s. q
hat qrela aq e exhrdat. hic fortior insgit obiecto. ff. d lib.
et po. l. iij. plt. q ex toto q dic e q si sit fili a po. gdu ptit
aso exhrdat. po gdu xcepto a q fuit ptit ab eo gd. ex eod m
capim. un fili exhrdatus e. Reo in pmis q qda nescietes hec
obiectis admitte q q pm gdu aq e ptit fili ht. q. t. q.
s. aq e exhrdat. hat qrela. et q leg d libis. et p. l. iij. i. q
ult i tellig. sz distiet. q nomie. l. illa. d bo. p. q. ta. n.
putau. aliq. et si ab uno. hoc at q subtili cu ita tenam
u oia ista soluat sic dicm. q si fili e exhrdato siu an gd
siu it. siu p. q ab oibz gdibz ur exhrdasse. ut dic. l. iij.
d libis. et po. siu testator expmat. ut. c. d libis. pti. l. i.
siu n q ur expssu iur. q at leg impdca. l. n putau. et de
libis. l. iij. ult dms. e. Jo. q i exhrdato fili fuit i t g
du tc psumm ppea q exhrdat in gdu inclusit. q tm ab
illo gdu noluisst exhrdasse alis ptisse. n admitto q
uolut notare dns ms rephende h q ia ur exhrdare a
p. q e xhibitu. sz n e uim q exhrdanc int gdu ab il
lo toto gdu ur exhrdasse. et n ap sic supi dixi. t dicit
ut dix dns guilielm q lex illa tc loc ht qn testator dic
se ille tm ab uno gdu exhrdare tc ab uno e exhrdat.
ab alio ptit. aliquin si n exp mat tm ab uno ab omnibz
gdibz ur exhrdat. illi at oppoi an psit dare substitut
c adito i sola ai uolutate qsistat. sic Reo. q n. p obsta
cl m. bo. p. q. ta. hic q leg. i ult. d libis. et p. i. l. iij. i
tlligo q p m gdus sit xcept ipo iur qn fili e impot. q di
c. t. ipo iur. nllm certm si emancipat tc intlligo. s. diffi
nitoe. l. illi. n putau. h oia na s in filiis ia natis. certm i
postumis sec. na ptit postum sec nat gdu illu rupit
nascendo c iur ciuili aq gdu ptit e. licz gd ille n rupat
aq e exhrdat. ut ff. d libis. et p. l. iij. ult. et d illo postu
mo intelligas q rumpat d iur ciui nascendo q nat eet in
potate pris t aui futur. aliquin si eet nepos filii emanc
pati ille nascendo rupet d iur ciuili c ipe et pr ei sit iur
ciuili i cogn sz nat hrec. q. ta. p q oportet illu rupe. fili
at nat ptit. gdu illu aq e ptit. ipo iure fac nullu. ut.
c. d libis. p. l. ult. licz g inueies q fili ptit ab uno gdu
ht q. ta. intelligas d emancipato t suis intellige d suo di
cas q ht simult succede d iur. ptorio. ut i pdca. l. ult. u
c. d libis pti. t ex. un ptum si a pmo gdu sit ptit. aso.
exhrdat. si illo tpr nat eet postum q aliqs institutu a qbz
e ptit. subaudi. totu testm ruptu e. na sblato gdu po
postum fac s locu. i. q succedit substitut exclusis. licz eg
sit sec. s. qn apo. gdu e exhrdat. aso ptit. na tc pmo
ualz licz ss rupat. ut ff. d libis ut et p. l. na. et si sub q
dictoe. ult. et l. iij. ult. sz quitu ut tpr motis inble extet
extablis. ex qbz p. psit aditi hrditas sbaudi d iure ci
uili. t d iur ptorio. bo. p. s. ta. peti posst. na si qs istitu
ti a ti testatoris mortuus s t his hrs e istitut q capax n
e q. ta. n ht loc q ianis eet et sine effcu ut ff. e. q iur
igo. et q i d q lege ee dari bonor p. q. ta. sic expon
t dns ms q lege. s. ptoris. q. d. ptor tuet q uolutate
testatoris qn incluy. bo. p. s. ta. modo fac q lege. i ou
cedo bon. p. q. ta. tali t ptoriu e uiua uox iuris ci
uil. ut ff. d iustitia. et iure. l. na. un q ipm t ciuile e
q bonor p. q. ta. d t q testm q i ciuile ultias uolunta
tes tuet c nic sit q mag hoibz d bat qua i suppme
uolutatis lib sit stil. et c. u. c. d sac. s. ec. l. i. et iat

d' hr. c. fa. coll. i. t al' g lege. i. g uoluntate d'functi q lex
e ut ia't d'nup. disponat coll. iiij. s; inxpe q' bo. p'. g.
ta. n dt g testm q' nullu e q' alibi dt g testm. q' nullu e.
ut. C. e. t. ij. Dixit d'nus m's. qo. Quar testm sit nullu
uel fauore alicui puta q' nat' e ptum e ita ruptu. t qn fi
li' i potate e ptit ut in pdca l. q. C. d' libis. p. l. plt. q
ult. e te g. ta e testm sit nullu q' sollepnitatib; caret
t n sit e q pst adire ii dixi. i h cau. bo. p. g. t. n dat
i p dca. l. q' uulgo. Sextu q' sic ptit si legatu sit re
lictu. q d illd n agscat suu sit legatu s. sine filio t suo
ipi sic agscat repulit act. ut ff. e. l. n tm. ult. e l.
si p morte. si adoptiue. e. l. sb g dict. ult. e ex l. duob;.
i. ff. Falsit. tm tpa hay legu in filio adoptiuo cui dabat
g. ta. ii i pn. dixi. na si adit hrditate in q e institut.
iussu pris adoptiui te emancipat hebit. bo. p. g. ta. q
poti hebit hrditate ipe q' pr adoptiuus ut ff. e
p morte. si i adoptiue. qo S; qr h. Rno. q tpa hay l.
filii tnsibat i potate pris adoptiui e io si adibat hrdi
tate i sollid qrebat pri adoptiuo hodie at n sic q n
tnsit n e dat i adoptione auo patno t matno ii ist. d'
adopt. e. C. d' adopt. l. ult. Ite hodie n qrit aliqd pri
adoptiuo n i arrogato q qrit q durante arrogte. u inst
d' acquisitione p arrogtez. S; inxpe tpa hay l. quo pdco
e filii sit institut. q' pea emancipat ht g. ta. e si adi
uit. Rn. h gtingit p stultitia pris illu instituetis. q e
sciebat illu adoptatu e ipm instituebat d'bebat scire
q si adiret q' pri adoptiuo qret. vn dz illu instituisse
posse emancipatione fa. apre adoptiuo t si fuit ema
cipat. uel hre. q a deinde pri adoptiuo q uult nuto ht
g. ta. s; hodie e n qtas n q adusu f. n hre. p p ea g. ta.
e ita notat d'nus m's. i pn. sume. C. e. t. Septimu q' filij
tales sit q' pst hres istitui aliogn si s tales q n possit.
hres istitui eis n dat g. ta. q' totu gsidrat tpa mortis te
statoris ut ff. e. t. l. n tm. libi g; q sit n pst hres istitui
Rn. hritia ut. C. d' hr. e ma. l. cognouim e q s d' poti. ut
. C. d' hr. ist. l. i. Ite dapnati i metallu ut ff. d' hus q
p n. sep. hnt. l. sun metallu. Octauu q' tpa n sit tn
sacta. puta auu uiuit ut. C. q admit. ad bo. p. l. eman
cipata. e q' sciunt illu mortuu. aliogn qi tpa sit uti
lia n cedut ignorati ut ff. d' iur. e fa igno. l. i. e ff.
d' caluis e tpa. p. l. i. e ff. qs or. i bonor po. f. l. ii. qo
S; inxpe ut q' h. bo. p. g. ta. gpetit. e annu utile. na l.
illa si emancipat n loqr n d' bonor p. vn ubi q dat
ab i testato e n dic d' anno utili. s; tm d' anno notat. Rno
n curtes na bn dixi d' anno b nz e bor p tpa e eqlia. na
pnibz suu s m tablas. suu g. ta. suu palijs omnib; asce
d' entib; dat an utit i honore sanguis. alijs extrima tn
suscali ueientib; dat. C. dies utiles ut in l. p. e. C. q ad
bo. p. p. l. ij. e i st. d' bo. p. ult. q' anni sit utit hic ad
sumo. nay. c. dies s utiles q dant extrima transfusali q
n ht ita pingue i sic ascendentes e d' scendentes g anni ett
utit. ut ff. qs or. i bo. p hre. l. ij. dies e inpn n uida
t e mutabile sit tn sit tm bn fin ta bui tpa tollit. to e. q
na e cs. bo. p. sit ptoie n i st d' bo. p. e ptois annu in
pui e io s annales u ist. d' ppetuis e tpa ac. s; maxima.
gsitz fac h ptor. e fac i ciuile cui inptoriu e uia uoy.
ut ff. d' iust. e iur. l. na e i q' cu anni ptoris erat
gntinu q' h an eit utit q aliqn extedi poss; ust adq dra
ennu e ult q n numerarent dies n q b; hnu copia pto
ris. u i pdca l. qs ordo. e ue magna e gra. na e at e au

xilia uius aut ppetua sit. qrela tm q nquennio tollit e gtinuo
ut dicem in xa d' qrela i offi. t o[illegible] s; oppon ist. d' p
pet. e t. ac. na i dz q' actiones q dant bonor p. e illi qs
loco hrdis ppetue s. Rno. l. illa loqr d' actioib; i re q dat
bonor p. sic e possoria hrditatis petito e fidi. g. q dat
illi cui restituit hrditas q e loco hrdis ut ff. q e eo. si filii.
sic hres i spalib; excett. ff. d' possorio. e fidi. g. hr. pet.
e tu qtas qr. Rno q os actiones ptoie i re ppetue s u. ff. de
act. e o. l. i honorariis. i st. l. una sola psonat. s. fuit
manifesti. e ppetua ut i st d' ppe e tpa. act. sutez at actor
hris portioib;. po. at. Ego dico q' titi fuit pr ms t auus t
filii t nepos e qr dico d' filio t nepote. Rno. q' sic dat fi
lio t nepoti ptito g testm pris t aui sic. s. dixi. e ita
e eq. dat pri t auo si sit ptiti g testm filij t nepotis ema
cipatoy. na si s i potate testm n posset e pre gsentiete. u
i st q b; n e p. fa. t. e i telligas n in bois castrensib; e qi
na e testa i talib; n subiaceat qrele n s placebit. g. ta.
ut. C. d' i o f. t. l. ult. e. C. de pis e. C. l. e lege. e i at
i signata i h pstio. e at p fectos n gche finis illat p libros.
fectos n dz legitima fecit p te p g dict. ex. l. licz alij di
cat g hodie iure nouo. Ite ego dico q' ille testator seiu
i testo hr istituit e me ptiuit. Ite sex mses s q' testa
tor ille mortuus e. Ey re sic pr. po rei. Ego di q' tat
fuit auus tuus matni. Ite testor ille te exhrdauit t isti
tuit. Ite reliqd e legatu e tu agnuisti. Ite tnsactis s v.
ani q' testator mortuus fuit. i hac at bor po petenda
sic gcipis actor libllu. libellus. Coram uob d'ne anibalde
romanoy senatore t coram tali pside puincie. t iustitiario
t magistro iustit. ppono ego q' e pr ms tici fecit testm i
q s sepmu hrede istituit e me ptiuit q' nec mi resci
so psi bna pea uenditione e ad h ppono offm ustm. t ex
offo ustro istd m debe gcedi q' sic recte gcipiat. l. dic.
. l. C. q admit. ad bo. p. l. ult. e ff. d' bo. po. l. iij. Si
tn fuit exhrdat. e n rite t fuit s relictu legatu redetis
oib; dicat e me ptiuit q n instituit n rite exhrdauit
t ptiu q n instituit n rite exhrdau licz m legassz q'
legatu n agnuit. q' sic recte gcipiat dic l. ff. d' bonor
p. g. ta. n putauit n q uis. e l. iij. ult. obitis; obi
at e i pmis sic na n ur q' ista bonor po sit hodie ne
cria. vn supuacuo format libllus e petit supuacuo q'
sic pbo hodie iure nouo sublati e diffia sex emancipa
tionis e pate potestatis. ut i aut d' hr q abi d' fe. coll.
viij. sic sublata sic i ferto filii i n potate ptit dic q
testm ipo iur nullu. u. C. d' libis. pti. l. maximu sig
ipo iur nullu e. rupi n pt. ut ff. d' iniusto e ir. t. l. na
subg dict. Rno e dic ut dixi s. d' bonor. p. e hat
te d' q' filii suu sit emancipat siu i n potate e e ptit ht
g. ta. Et si tu qras e uoluntaria t nectia. Rno inpe filij
i potate gstituti e uoluntaria q' ht aliud auxiliu q' sic
uult succede d' iur ciuili licz testm ipo iur nullu t
q e tuti siuult succede d' iur ptorio ht g. ta. u in. C.
d' libis. p. t exhr. l. ult. e sic e uoluntaria inpe i pota
te gstituti i filio emancipato s necria q' nullo alio reme
dio iuuari p. qo S; qr qd mag expectat filio i pota
te dice nullu d' iure ciuili. t rupe d' iur ptoio p g. ta
e illo iur tenat. Rno si dic ipo iur nullu hodie psta
bit legata omib; ut at excepti ptitionis q e manit. ut C.
d' appt. co. s aliu q. si p g. ta. n p stabit lgata n libis
e parentib; ut ff. d' leg. pstan. peti. bo. p. g. ta. l. i. q.
ptoru. qo i n emancipato qd dices si detinet i g. ta.

nequid pstabit legata omnibus. Ro. ad hoc ut bene notes hanc materiam
attende diversitates illorum doctorum. Dicit enim dominus Ms. et dominus Jo. et
.b. quod cum pater exheredat aut preterit filium aut instituit tamen in exhere-
datione et preteritione. aut non simpliciter instituit. aut non aut fla. sive filius qui est
sit impubes vel emancipatus. repellitur et a querela quod inofficiosi et an. ta.
sicut ita expugnato testamento per querelam nulla legata prestantur
ut ff. de inoff. t. pop. ult. et expugnato p. ta. prestant
legata liberis et parentibus ut dixi et sic magis benigne agitur
cum quis instituitur Ciat non inseret cum hodie testamentum est irritum
ipso iure quantum ad institutionem heredis cetera firma permanent quia
omnibus legata prestabunt. et p. h. ultimum qui cum non instituit, dicunt
ex capitulo preteritionis et exheredationis sit irrita ipso iure. p. prima qui cum in
stituit. sed irrita. i. irritanda siles expositionis. i. C. de lig. et q.
l. i. et C. ex quibus. c. infa. ut sipsidoneum et in impubi domino
tum. n. et suis sed ceteris visum est quod sive instituat cum sive non dum in
testamenta non sit unam quod testamentum est irritum ipso iure ex capitulo preteritionis et ex
heredationis quantum ad institutionem. cetera namque firma permanent et uti-
lia ei sententia obtinet et possit legibus defendi quia iam sic et ipse di-
cebat. t. de inoff. t. et quicquid de bonorum possessionibus dicemus tollere
est. quidam tamen tenentes sententiam domini mei aliquantulum discordant et dicunt
quod preteritione non debet inserere cum certe est ut dicit quis pater est de inoff. q
ipso nulla mentio habita est et quod dicit a.t. ut est de appell. co. aliqui
quod non licet parentibus exheredare filios aut preterire nisi causa ingratitudinis
inserverint. in testo dicunt ipsi referri ad heredationem non ad pre-
teritionem. non est de verba distante sensu quod verba non distant ut. C. de
liberis pret. l. iii. quod est esset aliud dicere exheredo filium meum per hanc
causam et forte intelligatur inpreteritione fratrum amata vel abascendentibus
per matre que habet pro exheredatione ut in C de exher. libero. ult. et
dixi est sed famulum calcitrante. vnde magis in iure consonet opinio
domini mei qo Jt adhuc instat fortissime et probo quod non sit neces-
sarius. l. dic. q. bo. p. operat sive sit addita hereditas sive
non quod testamentum est dat ut ff. de bo. p. l. illud. i. vnde si hereditas non
est addita quod quod occupata liberi in et adeo qui non adeo ab intestato
bo. ab intestato abire non prosum quia quando dum locus est testamentarie non
est locus ab intestato ut dicit regula iuris ff. de acquir. her. l. quod. q.
diu et si hereditas est adita planum est quod citatus et heres dabit li-
beris. sive non est adita metuens heres institutus citandus est quia ex quo
cum cognitio debet dari ut ff. de bonorum p. l. iii. sic tamen adversarii
citandus est ut dixi. ff. de bon. et sic citatus heres ut defendat
sive vult testamentum et sive non opposuit nec et at contingit quando petitur cu-
rator dari bonis ut ff. de cura. bonis. da. l. i. quando non defendendo te-
stamentum videtur adire hereditatem quin soli animo voluntate consistit
ut. C. de iure delib. sicut verba sat videtur quod vult adire
non forte preterit. sic et dicitur suo domino. vidi ego de libro de ade-
unda hereditate. quod non ut ex ea presumat adire volo defendere
testamentum et sic ista protestatio facit ut non videtur defendere animo ade-
undi hereditatem. ut ar. ff. de relig. et sumpt. funerum. at sicut
sed in tanto et sic leges loquuntur ff. de acquir. her. l. pro herede
et l. gerit. et C. unde legi. l. non h. et C. de iure delib. l. i. et
.ii. in quibus. l. multa ponuntur exempla per que videtur hereditas addita
cum non adiret sive fuit animo adeuntis vel quod adire quod melius
sit non p. quia pro p. dictum protestatem qo Sed ostendo quod adversarii
citandus non est et sic non debet dari libellus certum est quod quia diu locum habet
h. ta. f. ta. non habet locum ut ff. de bon. pos. h. ta. illud. ult. et
ff. de bo. p. h. ta. l. equissimum i. et assigna rationem quare habet
sic non habet locum f. ta. et sic institutus non admittatur ad quod ca-
. . . admittetur ad defendendum testamentum est illa f. ta. non ut
quod nata sit et si vellet adire non possit. et sic nullum est competit
qo Jt secus contrarius quod est quod dicit l. ff. de bonorum h. ta. l. illud. i.

quod h. bo. p. competit sive hereditas fuit addita sive non et sic ut
quod potest adiri hereditas licet h. ta. debeat intentari. Ro. ad hoc
tua in superficie procedit et est deceptoria nam quod tu dicis quod dominum
intentet h. ta. heres institutus adire non p. Ro. male dicitis de iure
civili nam illo iure adire p. et in hoc casu loquitur. l. illa illud. vnde
considerato iure pretorio que non est contrarium quod quantum fuit adito de iure
civili tamen opponit bonorum po. h. ta. habita contraria de iure pretorio.
et procedit opposita tua. et illo iure considerato citandus heres cum
sua intersit testamentum defendere sic dixi qo Si tu quis quod
iure pretorio non habet locum f. ta. dominum h. ta. p. intentari. Ro. est
. . . nam mandanda bonorum possessione f. ta. de iure cognitio
est necessaria ut ff. de bonorum. p. l. iii. sic tamen ut quod p. . . .
quod h. det quod forte potest dari sine fructu ut ar. ff. de bonorum
p. h. ta. l. quod vulgo. et ar. ff. de inoff. t. l. i. quod h. ta. in
continenti rescindit. io expectatur eventus. Ali. bo. po. quod de iure a
. . . non est in hereditate adita quod est in illa animi voluntate consistit
nulla sollempnitas in necessaria est. vel aliter h. ta. et f. ta. istis
duo opposita et in mediata et contrarium est nam h. et summum sit unum
quod aliud esse non potest. et contra contingit quod probato uno per consequens
nam restat probatum et reliquum. nam et peccata seponit. et rescripta
se exprimunt ut ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. l. i. et inst. de ob-
lig. que ex de. na. cum patri. et ff. de pecul. pop. ii. et ff. de ex-
cept. rei iudi. l. sint. me. est et contra is si concedet f. ta. iam
quidam in approbaret testamentum et sic fit preiudicium bo. p. h.
ta. quia iam quo pronuntiaret et in h. ta. in quo pronuntiaret testamentum
rumpendum et sic fieret preiudicium sicut ad interpet. hereditatis ut
ff. de pet. her. l. sicut liberatione. et C. de pet. her. l. ult. cum
pri. et quod sententia lata contra sententiam non tenet ut C. quando. provo. non
ne. l. i. et C. sententiam res. non p. l. i. et sic f. tamen non habet locum
donec h. ta. p. intentari. scio tamen quod quidam volentes omnes istas
questiones vetare legunt l. illam ff. de bo. p. l. iii. sic et f. sine
dubio vult dare bo. p. et ex cognitione et adversarii citabit
et pro tribunali expedit et et filius non sit. et sic ponunt in illo
sicut cognita certum si vult dare sine cognitione et adversari
non citat non pro tribunali dabit et et filius intuentur. sed hoc
non placet nam dico quod si illud non notat contrarium. sed contra i. quod ut
et at ff. de tutor. l. mitto sub condicione et ex. v. de electione
et elec. co. p. significasti qo Sed quid quod sit co quod bo. po.
h. ta. que datur filiis preteritis competit sive hereditas sit addita
sive non. ut ff. de bo. p. h. illud. i. bonorum at po. h. ta. quod datur
patrono contra testamentum liberti non datur ut hereditate adita ut in pendent. l.
illud. i. infra et ff. de bonis libertorum. quod ut et hoc ideo in querela inof-
ficiosi. t. ut ff. de inoff. t. l. liber quod p. que non nascitur non adi-
ta hereditate. ut ff. de inoff. t. l. h. ut etiam si condempnatio
et C. de inoff. t. l. pt. et est ideo dicunt contra testamentum et illa rescindi
et debetur esse eiusdem conditionis ut in predicto. l. illud. et C. de liberis
pre. l. ult. et ar. ff. de bo. po. ex t. militis. l. vnica. Ro.
io est illa querela inofficiosi. t. est de iure civili. et aditio he-
reditatis est de iure civili. vnde io requiritur additionem non animi na-
scitur quia si institutus non addit non est necessaria querela quia ad eum
ab intestato et habebit omnia si institutus adit et potest conqueri ut
rumpat testamentum et ex hereditate sit bo. at. p. h. ta. est de iure p-
retorio. vnde de aditione non curant pretor quia est de iure civili et alius
pretor fuit largus quam in civile nam et at h. fecit diuturna largi-
tate subvenire ut egentibus quam non egentibus ut inst. de bo. p.
et at magis subvenire pretor preterito quod datur contra omni-
a ma vel at civile non datur tamen exheredato ut ff. de inoff.
t. l. quod et inoff. et ff. ad . . . l. i. et gratiarum. et pop. talis
querela inoffic. t. est subsidiarium auxilium contra quod . . .

in dapnat iudiciu prius qui furiosi ut Inst. de inoffi. t.
§ r. c. ij. unde est. subsidiaria sic c. de dolo. salui auxiliu
locu hnt t hic p. h cessat. ut C. de dolo. l. ij. unde q scripto
herede n adeuntate hnt auxiliu illo q adit ab intestato.
io an addita hereditate n nascit q e i q. ta. na n e ita odi
osa ista sic c illa inmune pecat p preterundo q in exheredando
unde possit dici q in h fauorabilis c illa odiosa. unde sic
tradat suu adeat hereditas. suu n de iure e. qo Sz oppo de
eo q e Inst. de inoffi. t. in pn. u ut q ta exheredato q pre
to de querela. Ro i legis de pretitis amat. c ab ascenden
tib; p matre q pretitio het p exheredatione. ut Inst. de
exher. libor. ult. alias alij preti hnt q. ta. exheredati
querela. ut C. de bonor. p. q. ta. n putauit. qo Situ
q tas que pretit het q. ta. c querela n het i officij. t. c q te
exheredat n het querela c n het q. ta. Re. aliqd q h io in
gremio nate sistit. Sz ego dico q h e io de iure ciuili
ois p het nece filiu suu in potestate constitutu t exheredare
t herede instituere. ut Inst. de exher. libor. aliogn si pretite
testm ipo nullu u ipso iure. t. c. C. de liberis pretitis. l. ma
ximu. unde exheredatis in potestate constitutis het querela p q
quo patrez accusat. t de pre q queritur q fecit q officiu pietatis
q eu exheredauit. c sic p q nda consequentia dic testm debe
rescindi. at q n e pretit e testm sit ipo iure nullu quo p
ter hic q. ta. q testm de iure na rescindendo q rescindi n possit
cu rescissu sit. ut C. de inoffi. te. testo. l. na q sub condic
tione c. Io. sb condictione. c io exheredat n het q. ta. sz het quere
la. pretit emancipat n het duab; de cis q e sit querela de iure ci
uili c emancipat e iure ciuili incognitus. ut Inst. de exher.
§ emanc. c Instit. de her. que ab inte. d. § emanc. no possz
illam hre. ¶ Est c alia ro. quia qui pat pretit n pec
cat in faciendo ut ita loquar. sz in omittendo. unde
no accusatur. Judiciu illius. qui furiosi. sz dr q testo
compete. ut ff. de bo. p. q. ta. l. illud. q. d. peto te
stamentu rescindi. in quo pat meus me pretit. q. inte
stamento illo minuisset. s. quia n fuit filius institu
tus. ¶ Sz qd si emancipat sit exheredat. qd fiet. omi
ui destituet auxilio. na querela no het cu sit
iuri ciuili incognitus. ut dem e. q. ta. n het.
ut ff. de bo. p. q. ta. l. n putauit. Ro. eman
cipat exheredatus het querela. ut ff. de inof.
t. pup. § i. c l. si conponis. q de filio emancipato
loquitur. ab illo ui sicut sequenti h tm primo faci
et. q primo patet. bon. p. q quida dicunt uocari
generalis ordinaria. ut in predicta l. pup. alii dicunt illa
uocari. unde l. ibi q uenmet. ab intestato. ut ff. unde
libi. l. i. alii dicunt illa uocari septima ex ordina
ria. de qua het instit. de bo. p. § septima. q bon
p. n faciet aliud. n q rediget istu filiu in locum
suorum. c sic impone in fronte ei. signu tau. q signu
iposuit angls filius isrl. qui peruiebat ab anglo.
percutiente. quiq; signabat in fronte ab alio signo dau
q erat tale. T. c significabat cruce dni nri. ipe
erat reductus inter fideles n percuciebat ab anglo.
sic c emancipat. p illa bon. data q loco tau. ubi
ebraicu tm scat q tu in lingua nra littera. n redi
git inter suos. c sic postea habebat querela. c alio
m hre n possz. ut ff. de bon. p. l. cu patro.
§ plt. instit. c de inof. t. pup. § i. c l. si conpon.
c instit. de bo. p. § septima. ¶ Si tuo conpon

hodie sublata e differ. emancipationis c patre po
testatis. ut in aut. de her. que ab in. Ro. sm nos
uere e ab intestato. q ueniet alii preferetur. si exte
stamento. n. q quilib; iure suo uenit. qo Jte si tu
exponis q in iure ueri coniungebat fili emancipatus
cu suo. ut ff. de coniugendis. lib. cu emanc. l. i. c p
totu. c sic n e nece. q h bon. pos. det. Ro. titulus
ille tot intelligit. p. ista. bo. p. data c concessa.
J. postq emancipatum reductus e in locu suorum. an
aut. n. sz hodie titulus ille no het locu. q rupto
testo. res recidit ad exitu intestati. in qua succe
ueniet alii preferetur. ut dixi. h ulti de tau io expo
sui. q multis sup ill ub dubitarunt. sz q dns. Jo.
posuit sup l. illa. pup. sz oia predca optime puni
te sint q aliud in querela. c aliud in q. ta. que
dat filius. qo Sz q aliud. in q. ta. q dat patrono
q testm libti. si sit pretitus. ut n competit n hereditate
addita. bon. aut. pos. q. ta. q datur filius compet.
sui sit data hereditas siu no. ut ff. de bon. pos. q.
ta. l. illud. c ff. de bo. lib. l. 7. § ut. ad istud qr
n e. Ro. sz uerat qui potest sz ego Ro. siqui nich uo
lo dimitte indiscussu. q io aliud. na bon. pos.
q. ta. que datur filius. totu testm rescindit. illa
que datur patrono. ut ff. de bo. p. sz cu patrono.
§ i. c C. de bo. p. q. ta. quem pretor. libis pollicet.
l. i. c ii. c C. de bon. p. q. ta. libti. l. i. unde cu n resci
dat n p tertia expetatur addito. io q si daretur
an addita hereditate. esset ia patronus het tertia.
de aliis duab; partib; qd fieret. esse cet q dari in co
uenient. e c aliud. io noluit pretor. illa dari patro
no. an addita hereditate q possz ee. q patronus to
tu heret. scripto herede n adeunte. qo Jte adhuc
qr. de eo q legit. ff. de bo. p. q. ta. si duob;. §
si prius u mirabile e q dicit i legis lator. nam
dic q si prius testm sit iure pfectu. c nullo sit ex
heredatus fili c in scdo testo inpfecto sit pretitus.
q q. sm testm. het. q. ta. Quo pot h ee. cu cum
primu testm teneat in q e exheredatus. sm sit
nullu. c sic rumpi n pot quo intestabit. q. ta.
Ro. ipe idem. § In sequenti lictera. q e ibi. sz remo
to. c c. soluit opppositionem. q refert. qui sunt insti
tuti in scdo testo inpfecto. aut filii testatoris. s. fuesit
illius preti aut extranei. In primo casu het pretitus. q. ta.
c qr. Jo. q illud inpfectum testm t qui instituunt
filii. c primo testo erunt instituti extranei tollit primu.
(In scdo casu fili pretitus n het. q. ta. q si n tollat
primu. c scripti n possunt hereditate obtinere. ut in
predca. l. c C. famil erc. l. ult. c C. de testis. l. hac co
sultissima. § ultima. qo ultimo qr qd operatur
h bon. p. q. ta. q beneficiu afferat isti pretito. Ro. h
operatur. quia rupit testm. c pat s uia. p qua
possit petere bona que fuerunt patris sui. c h sm
diffinitionem bon. p. q e iuris acquirendi. c c. ut
ff. de bon. p. l. iii. § bon. c sic postea potest pe
tere bona. n p hac bo. p. sz p possessione hereditatis
petit. ut ff. de possessoria her. petit. l. i. c ii. c
sic erit maximu beneficiu isti pretito. qo Sz op
ponitur. na uit q p hac bo. p. oia ista contin
gat filio emancipato. ut ff. de bo. p. q. pretitie.

ta. l. cu emancipat. § J. Ro. q. ibi dr
q ... cogendus est

hereditate. et suos heredes et ius totum transferre in filium. qui accepit bo. p. subaudi non per bo. p. c. ta. sed per possessionem hereditatis. petitionem. ut ff. de poss. her. pet. et hic est verus intellectus. alias in nullo differret. bo. p. aperti dr. vel directa. vel possessoria quia non est vera. licet quantum ad ius concordet. ut ff. de bo. p. l. iii. § i. et sic notavi. s. de bo. p. De bonorum p. c. ta. que datur patri avo et pavo. si sit preteritus in testo filij. vel nepotis. vel pnepotis.

Et est alia bonorum pos. c. ta. que datur patri preterito vel matri. quia licet non sit eadem potestas equa tamen pietas utrique debetur. ut ff. de cura. fu. l. furiose. contra testamentum filii emancipati decedentis sine liberis. ut ff. de inof. t. l. pat. et ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. Idem in pavo et pnepote. que bonorum p. propter duo competit personis predictis. In primis propter solatium tristitie quibus est mixto consulendum. ut ff. de inof. t. l. nam et si parentibus. et C. de his. q. an. apta. ta. l. unica. infin. et ar. ff. de iur. dot. l. iure succursum. Secunda ratio assignatur. ff. siquis. a pa. fu. ma. l. ii. et ff. de inof. t. l. filio. § ult. que est propter premium emancipationis. sic patronus propter premium manumissionis habet c. ta. c. testamentum liberti. de qua proxime dicemus. non videatur mirabile si inveniatur in predicto t. quod filius dicatur aperte manumissus. et hic et in lege. quia in propria dr. nam filius dr emancipari. servus dr manumitti. ut ff. qn. act. de peculio est an. l. i. sed in propria ponitur verbum manumitti quantum ad filios. ff. de offo. p. c. l. ii. § ul. alr. Ideo dr filius manumitti. quia filii quando emancipabantur olim per iniuriosa rapismata deducebantur in quandam imaginariam servitutem. unde postea mixto te dicebantur manumissus. hodie vero non sic. unde dr emancipatus. i. a manu. quia accipitur pro potestate. dimissus quia manu dicitur potestas hic. ff. de instit. et iur. l. manumissiones. quod sic manumissio. vel emancipatio fiebat olim. licet hodie non ut hic. C. de emancipati. l. ult. que bonorum p. c. ta. adhuc ut predictis personis competat tot sunt necessaria. In primis quod hic sit pater et ille filius. Secundum quod sit legitimus. et naturalis. al. si tamen legitimus est tamen naturalis hodie non haberent ista beneficia. multo minus haberet. si esset illicitus. ut C. de adopt. l. ult. et In aut. quib. mod. na. effi. legi. coll. vi. et est signata in. C. de naturalibus. lib. licet. et In aut. de incestis. et inutilibus. nup. coll. iiij. et est signata. in. C. de incestis. et inutilibus. nup. aut. incestas. Tertium quod filius ille sit emancipatus. Quartum quod fecisset testamentum. Quintum quod pater preteritus. quia omnia ista io. quia si fuisset in potestate. non potuisset condere testamentum et preterire consentientem. Instit. quib. non est permissum face. t. Item si non fecisset testamentum. sed decessisset ab intestato. pater hodie non succedet. ut In aut. de her. que ab inte. defe. coll. viij. licet olim occupabat bona iure peculii. ut ff. de castrensi. peculio. l. ii. Item si fecit testamentum et patrem instituisset preteritus sed exheredatus. tunc non haberet c. ta. sed haberet querelam inofficiosi testamenti. sicut datur filio qui exheredatur aperte. quia conversus mortalitatis ordine quos tunc pie providebatur pater. sic et filio. unde ordine mutato succedens vulgariter nato. ut ff. de inoffi. t. l. i. et l. nam et si. Quod autem obicitur. nam videtur quod pater preterito detur querela inoffi. t. ut ff. de inoffi. t. l. pat. contrario. sic et ibi glosant

doctores nostri. quod dr pro querela. non inoffi. t. sed pro c. ta. et hoc duabus rationibus. prima et optima. quia sic filio preterito datur c. ta. ita et patri. ut ff. de inoffi. t. l. filio. § ult. et ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. § i. Si autem pater sit exheredatus. tunc habet querelam. sicut et quando filius exheredatus. ut ff. de inoffi. t. l. i. In l. autem illa patri non fuit pater exheredatus. sed preteritus. quomodo possit habere querelam. in offi. t. certe nullo modo. et quod dr ibi querela. vulgari more loquitur In lamentatio. nam et qui c. ta. intentat. conqueritur et querelam movet. non tamen inoffi. testi. sic et alibi vulgari more loquuntur legislatores. ff. de iudic. q. p. appll. et C. de plur. possessiones. Secunda est ratio. sed non bona. licet sit assignata per doctores i. Ideo non habet querelam inoffi. t. quia cum sit subsidiaria. ut Instit. de inoffi. t. § cum autem. ex quo habet c. ta. et sic aliud auxilium non haberet querelam. sed hic nichil est. in primis. quia non possit habere querelam. ut dixi. Ideo quia possit suadere sic ibi glosat dominus ms. R. quod preteritio filii inducit exheredationem. sic et preterito matris. ut. Instit. de her. libo. § ult. et sic ex eadem causa datur c. ta. et querela. et quod ibi dr. hinc datur querela. qui nullo alio iure. i. ex alia causa. sic et similiter. actio quod me. ca. datur metum conveniens. sed non dr alia quia ex alio edicto non descendit. sed hic omisso. primum edicto minus. quod pater preteritus habet c. ta. et non querelam. et adde. vide dicitur. Similiter bonorum p. c. ta. datur contra testamentum emancipati nepotis. in quo invenit se preteritum. ut est si arrogatur a patre suo. sive durante arrogatione. sive soluta et preteritur. quod locum habet. bo. p. ut ff. siqs. a pa. fu. ma. l. i. § i. Sextum est necessarium quod pater emancipet filium suum gratis sponte et honeste. si enim pecunia recepta. sive sponte emancipet pecunia recepta. sive invitus quia compellatur. ut ff. de condit. et de mo. sicut. In hoc casu. preteritus pater non habet c. ta. ut ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. § si parens. Item si compellitur emancipare filium propter causam inhonestam. quia imponit necessitatem peccandi filio. vel filie sue. Idem est quod non habet c. ta. ut C. de epi. au. si lenones. et ff. siqs a parente. fu. ma. l. ult. multum est operantur ista duo. s. recepto pecunie. vel compulsio. adde legis vel alterum illorum. nam deponens recipiendo pecuniam pro deposito. perdit privilegium. ut ff. deposi. l. si hominem. § quotiens et patronus et filius puniuntur si recipiunt pecuniam. quod non habent c. ta. ut ff. de bo. p. c. ta. lib. l. ult. et qui ponit necessitatem peccandi. admittit ius quod habebat. ut C. de cap. et post. l. fedissime. et C. si mancipium ita venierit ne prostituatur. per totum. Septimum ut pater non recipiat a filio tantum quod sufficeret ad terciam partem debitam. si enim recipit tantum quantum satis est. et pacisceretur. ne iudicia filii inquietet. postea preteritus a filio. bo. p. c. ta. non habet. ut ff. siquis. a pa. fu. ma. l. i. § si parens. quod enim ibi dicitur. quantum satis est. intelligas hodie de tercia. quia sic augmentata est tercia ipsa filii que olim fuit. Quarta ita et ut patris. ut In aut. de trien. et semis. coll. iii. infin. primo circa principium. licet quidam glosant ibi quod illud quod i. dr. hoc observando modis personis. quid in offo. et c. restringatur tamen. ad filios. nepotes. et pronepotes. non ad fratres. nec ad parentes. sic habetur in novella in e. t. qui liber autenticus non est. unde dupliciter est contra stimulum calcitrare. cum beneficium principis quod largissimum debemus interpretari. ut ff. de constit. princi. l. beneficia

Marginal notes: Pavo preterito c. testo nepotis emancipati. — c. ta. — et c. — et c. — et c. — hes — vel — vel — et attrib. — si nulla alia actio competit ut C. quod me. ca. l. si ex justa causa. dat. in passo utilis vel. ut ff. quod met. ca. — concedat.

q' restringamus. et si dns fuit largus. suus n deb;
ee auarus restringendo. qo. s; opponitur na non
ut. q' pp hoc pat repellatur. et multis rationibus.
In pmis. quia istud pactu ut c bonos mores. q
e defutura successione. et io reprobatur. ut. C. de
pactis. l. ult. q siu fiat pactu de succedendo rep
batur. ut ibi. siu de no succedendo. reprobatur. ut.
C. de coll. l. pactu. q' dotali. siu de eo in succede
do. silr no hr. ut. C. de pactis. conuetl. l. hereditas.
licet sint contra. ar. ut ff. de act. empt. si fuus.
et ff. soluto matrio. si uo. § It quicquid. s; in. l. all'
admittitur pactu illud de necitate pp certus p
cedentes. ¶ It directo contrad lex. ut. C. de inof.
t. l. si qn. et ff. de suis et lg. l. ult. n si fili res certas
aperte recipiat. ne inquietet ei iudicia. nich
ominus ex hereditatis hr querela. et pretus. c. ta.
n obstante pacto. neq; pudicat se pp res quas
recepit et assignatur io. q filii sit ad patria
obsequia mittis puocandi. no pactionib; astrige
di. ¶ S; tenent doctores nri q' pactu istud io ad
mittitur. q licet quodam modo uideatur de fu
tura successione. n tollatur. q pat hunt tercia
que debita. q sat e na et In aut. de trente. et semis
se. § i. quoq; relicta titulo inputantur in tercia.
vn mito pat repellitur no ui pacti. s; q satis
hr. et e optima. l. p hac solone. C. de inofit. l. cu
qr. na si aliquis hr quartu. hodie tercia. repellit
a querela. g sola recepto tercie repellit. no pactu.
s; In legib; aut n alius no hebat filius tm quartu
sat e. Ideo si pponit querela. ul c. ta. n e mirz
et noluit infirmare hac solutoem p. l. illa siqn.
§ et gnalitr. s; h solo nich ualet. q hodie si hret
terciam. du th n hret iure institutois. nichomin
sub uertetur testm. ul hrt locu pdca auxilia si
hret minus tercia. et iure institutionis ageret ad
supplemtu. ut In aut. ut cu de appell. co. coll.
viii. e et alia solutio fmo eos q c. l. loquuntur
in filio. cui pactu n pudicat. pp rationes assigna
tam in pdca. l. siqn. n e pudicat se si aliquas
res recipiat. h sola lex. siquis apa. loquit i pat.
qo Et qr aliud in patre. assignat ratoem. q
n ita debetur hereditas filii. pat. sic co. na uinca
ca dat pat hereditate filii. s. solatiu tristitie. ut
c. dpi. seu to infatois. due aut cae sunt que dat
filio hereditate patris. s. uotu patris. et natura. uo
tu quia nich aliud in uoto gerit pat. n ut filios
suos dimittat diuites. ut ff. de bonis. libto. l.
nich. vn multi insi offendut deu. et aiam sua
amittut. q' n e in filio. na filius andie patros
i quirit manos. victa iacet pietas. e et alia rato
. s. caritas naturalis. ipa natura suadet. ut pat
pmo decedet. et filius s succedat. h e caritas na
tural' et ordinata. ut carne sua quis n despiciat.
sic hs. ff. si. ta. te. nulle. certa. l. scripto. infin.
et ff. de lib. et po. l. infius. ¶ Tercia solutio e. bn
uer e. q' nullu pactu de futura successione ualet
sic dnt iura signata contra. et l. ista n dicit.
n dedicat q' ualeat ul n ualeat. s; dicit pa
tre repelli. io q receip q' dnt hodie corrigi.

quia n hr iure institutionis ut dixi. ¶ Octauu
q' ipa n pcierit. s. anu utilis ut in supiori reca
notaui. ¶ Nonu q' filius ille n fuit miles. de
no milite intelligas. n de militell' nri tpris. si
enu fuit miles cessat. c. ta. ut ff. siquis. apa. fu.
ma. l. i. § e et aliud causs. in militia decessit
al' n. cedo cessare. ut instit. de testo. milit. et C.
de testo. milita. l. ne quidam. et l. milites. qo s;
querit dns ms. nuquid ide eet si filius ille fuit
miles inermis. puta aduocat. ul tal. dic ipe ur
q' sic. ut. C. l. xii. negociatores. ne militaret. l. viii
ca. et C. de aduo. diu. iudi. l. aduocati. et l. nemi.
et l. laudabile. ¶ S; ar. c. q' tm de armata. ut.
C. de hris. qui ne cta. ipe. l. ult. et C. de nupt. scim.
inclinat tn q' ide sit. quia bnficia pncipis lar
gissima sut interptanda. ut ff. de constit. pn. l. be
neficia. ¶ S; de h dic ut dixi in consio latere
et notaui in supiori reca. ¶ Subiat aut hoz. p.
cipiet actor sic suas positoes. positio actoris. Ego
dico q' titius fuit fili ms legittimus et naturalis.
It illu emacipaui. ¶ It facit testm. ¶ It seiu
herdem instituit. et me pteriuit. ¶ It sex mses st
q' fili ms mortuus e. ¶ It filius ms puatus
ho erat. ¶ Econtra reus faciat tales positoes. posi
tio actor. Ego. d. q' titius fuit fili sepronii. si h confite
tur. ac sic. quia duo insolidu eiusde filii patres
ee n possunt. n unus ue et alius pluptiue. demu'
tis enu contingit q' uiri ut filios alienos. s; suffic
hoc s. ¶ It si fuit alius actoris. dicas. Ego dico.
q' fuit filius natural. ul legittimus ul illicitus.
¶ It si fuit uerus. et licitus dicat. Ego. d. q' tu e
mancipasti. ipm inuitu ppea. quia imposuisti s
necitatem peccandi. ¶ It tu fecisti pactu secu
ne ei iudicia inquietares. et recepisti ab eo tm
qntu sat e. ¶ It filius ille fuit miles. et in militia
decessit. ¶ It iam sut quatuor ani q' filius ille
tuus mortuus e. oci. ac sic. lib. libll. a uob dne
tone. aretinoz potat. ul a uob dne senator ul
magister. iustit. peto. ego. r. ocedi m hoz. p. c.
ta. c testm filii mei. qui seiu instituit. et me pti
uit. et ad h ppo offin uram. q' sic. roc. oci. li. dnt.
iura. C. qui ad. hoz. p. s. l. i. ul ocipias libellu.
sic et in supiori reca notaui. nec moueans. q' de
potestatib; ciuitatu facio mtione. quia multe
ciuitates hnt puluium et meri. impu. ce sit ad u
sarius citandus. et an libellus patiatur calupnia.
Glosa omis qoes. que c. libellu poitu in supiori reca.
¶ Illud aut diligent nota. q' licet supior ho. p.
c. ta. que datur filio rupat testm in totu. ut se
uis dixi. h tn que datur pat no rescindit n pcia
pat debita. n incau. qn turpis p his e institutu.
te enu rescindit in totu. puta si meretrix. ut ff.
siquis. apa. fuit. ma. l. neruius. art. et sic in hoc
ultimo casu equalit pudetur patri. sic fili. ut.
C. de inoffo. te. l. fis. qo s; si tu queras que sit
ro. ratio. q magis debetur hereditas patris filio. q
co. sic supius dixi. ¶ Illud infim nota. q' licet
iste ho. p. dent qn sut pterite. no tn dantur uero
contrarie actoes. siu filius alienet institutus patris.

sui. sic datur patrono. et quare. quia ingenuus homo n debz inuidiei rerum suarum alienatio. ut ff. siquis. a. apa. fu. ma. l. ii. Eo saluo q si pr facit donationem immodicam q subuenitur filio. ut. C. de inof. dona. l. si liqueat. qo It qr qr pr preteritus no dicit testm ipso iure nullum. sicut et filius. qui e impotunt. qm preteritus. ut. C. de lib. pte. l. ult. solo. vide pdcam. q magis debetur hereditas patris filio q eo. unde uocat filius ad bona patris. sic ad ipsa bona. ut ff. de edic. succ. l. i. § largius. et ff. de bonis lib. mch. et intellig dus iuxta pres. ut ff. de lib. et pt. Insius. Io si p titus filius dicit testm ipso iure nullum n e mirum. qo It qr cum pr no sit impotente filii. qr qm p ponit querelam inof. t. n petit pmo. bo. p. gnalis ordinand. uel aliquam aliam. an q pponat querelam. solo. pr e iuri ciuili cognitus. Io recta uia uenit ad querelam. ut ff. de inof. t. l. i. q me macipatio n e. qui e iuri ciuili incognitus. ut Instit. de exher. libo. § emacipatos. et Instit. de her. que ab in te. de fer. § emaci. qstio Sz qr pr e sic iuri ciuili cogni tus. filius autem emacipatus incognitus. solo. in pre nulla immutatio interuenit. pat fuit et pr e. at in filio capitis diminutio facit. s. emacipatio. q aiur ciuili n cognoscitur. de bonorum p. c. ta. q dat patrono pterito contra testam liberti.

icut contra ta. bonorum. p. datur pri pterito contra testam filii. ut. 9. diximus. sic et datur. bonorum. p. c. ta. patrono pterito. contra testam libti. de qua hs titulum spale in. C. de bo. p. c. ta. libti. et ff. siquis. apa. fu. ma. l. i. et ff. et Instit. de succ. libto. ¶ Que bonorum p. ad hoc ut locum hat tot sunt necia. ¶ Inprimis q ille sit patronus qui eam intentat. et ille sit libtus. c. cui testm intentatur. ut in pdcis. l. qo Sz illud qr a nois patronus preteritus hat bonorum p. solo. hoc dilige ter attende. nam multis modis quis fit patronus. si seo suum. uel quia emi. uel quia natus e ex ancilla mea. et ipsm spote manumitto sui patronus. si col lusionem detexi si pnunciatum e. q sim patronus. si uittum libto deferente q oem suus patronus. si ex ca fidei comissi manumisi. ¶ It si emi hac l. ut manumittam. siue manumisi. siue p constitutionem fiat lib. sui patronus. h sumes nummis emi. uerum si suis nummis h quatum ad ... uenam oclorum sui. ut ff. de manumis. l. si quis se suis. et n manumis. h fide fir gi. licet p constitu fiat lib. n sui ei patronus. ¶ It si uendidi ancillam ne pstitueretur. et si pstitueretur fieret libra. ego ero patronus. h exepla ponunt ff. de iniuris. voca. l. ad optuum. § patronum. et l. usq. et l. sz si hac. l. i. § i. et § prostituta. ¶ Omnis patroni pdci hnt ius succedendi. et hnt hanc bonorum p. si sunt preteriti excepto illo qui e patronus p sacramentum delatum. ille enim n e patronus quantum ad ius succedendi. ut ff. de suis. et lg. l. intestato. et ut ff. de iur. patro. l. si iurauero. et ff. de bonis. lib. l. qui ex ca. fidei. 9. ¶ Sz qr qr qui iurat n e patronus quantum ad ius succedendi. solo. l. pdca. si iurauero assi gnat ronem. quia iusiurand n facit patronum licet aliud sit in sua. ut in pdca. l. § Sz adhuc instatur sacramentum facit patronum. ut ff. de iniuris. uoc. ad optuum. ¶ It sacramentum hetur loco iuri tis. et rei iudicate. ut ff. de iur. iur. l. sz si possolu. § It si iurauero. et § si cum de hereditate. go p sacramen tum debz quis uere patronus constitui. solo. licet sacramentum delatum. quo ad alia faciat patronum tamen quo ad duo n facit. s. ad ius succedendi. et ad h ut possit illum reuocare in seruitutem. et e ro quia cum ista duo oceduntur patrono qm uere manumit tit et spote. ut ff. siquis. apa. fu. ma. l. i. et ff. de bonis lib. l. i. n tamen debent ocedi alicui iuranti se patronum. qr defictione iuris e. q hatur p ueritate. n tamen e uera. ut arg. ff. de iur. Iur. si duo patroni. § i. in sua. Io aliud quia ibi interuenit auctoritas iudicantis. unde si aliud statuatur n e mirum. Et sic nota de patronis. q ille qui gratis et spote ma numittit. ht oia iura patronatus plenissime. et q no uocetur in ius sine uenia. ut ff. de in ius. voc. l. ii. et l. ad optuum. et q contra eum no intentetur. nec doli actio. nec exceptio. ut de doli. ex ap. celsum. § aduersus. et q possit alimenta ab eo pete. si n hat unde se sustentet. ut ff. de alen. libi. l. siquis a lib. § plt. et q possit eum reuocare in seruitutem. ut. C. de lib. et eorum lib. l. si manumissor. et l. ult. et C. de ope lib. l. plt. Qui ex ca fidei. c. manumittit. oia ht preter quam quia no reuocat in seruitutem. et n imponit opas. ut. C. de op. libto. l. ii. § p quo fer tur sna q sit patronus. ipsm odo omia iura patronatus hre. tamen opatur auctoritas iudicantis. et ille qui pecunia accepta manumittit. no ht. c. ta. ut ff. de bo. lib. l. z. § Siquis nummos. et ff. siquis. apa. fu. ma. l. i. § ult. ¶ Scdm q lib tus sit maior centenario. i. ht plusquam. c. aure os in bonis. si enim ht minus ab intestato licet succedat patronus in pune. pterit patronum. nec ht patronus. c. ta. ut Instit. de suc. libto. et ut scias quantum facias. c. aurei. scias quia sep tuaginta duo aurei accepto feruntur in li brum aurei. ut. C. l. x. de susceptio. et arca. et arca. l. quotiens. ¶ Tercium q faciat testm in quo aliquem g heredem instituat. ¶ Quartum q patronum pterat. ¶ Quintum q no hat filium. filius enim suus sit insti tutus. siue preteritus. siue exheredatus. dum tamen no in iuste patrono pferatur. si enim iuste n nocet. sicut h plantur. In instit. de succ. libto. ¶ Si enim libtus ab intestato decedet sine filio. patronus in solidum succedet. It si cet institutus cessaret. c. ta. q datur tamen pterito. ¶ It heet filium patronus ex cluditur. ut in pdco titulo. et ff. de bonis. lib. l. libto. fin. qstio Quid dices de patre libti. uel de fre. uel filius fris an pferantur patrono. solo. dns m's notat in sua summa de bonis. libto. q pr libti pferatur patrono. in fre. et filio fris uero lex e dicere. Ide ut pferatur patrono. ut Instit. de gradibus cogna. § Illud. licet quidam hnt iuxta cel lam de suuli cognatione. quidam tamen dicunt. c. ut ff. de bonis. lib. l. libto. sin libis. et ff. de suis. et lg. l. intestato. et instit. de succ. libto. § Sin aut. intestati. et ar. In instit. de lgi. patro. tute. Ego tamen ... siue sine assencio. ut pri et fri pferantur.

ho. ingenuus hoibus n debz interdici administr. bonorum suorum

et q possit imponere opas ut C. de op. lib. l. ii. § et q sibi succedat. ut dixi. et.

§ q libtus sit maior cente nario. i. ht plus q. c. aure os in bonis. licet minus ht. et ff. siquis ht fili ei siue sit institutus siue exheredat siue preteritus. dummodo n iuste patrono pferat. siue iuste n nocet.

Ho. de ampos.

ho. n iure iur. n ualet.

patrono. z om̄s. l. sequentes. ut patronus succedat
libto decedenti siñ libis. subaudi. z sine patre. ul'
til' filiis. satis enī euidentur ponit. l. de giudi. co.
§ illud. q; filii excludat patronū. de filio filiis. ibi nō
notatur. vñ dubiū ē dicē nec dñs m̄s notauit. lic;
filius filii. eadem uiua hat. sic z filiur in aut. ut
filium filii. q; quidā de equitate admittit. ¶ Sex
tū patronū n̄ instituat nec legatū s' relinquat /
n̄ donetur cā mortis. n̄ donec int' uiuos libtus pa
trono. ut s' oputet in debita portion̄. z adō ē
h' uerū. q; si ex modica parte sit institutus. ul'
si legata n̄ sufficeēt n̄ ppoēt. ō. ta. s; aget. ad sup
plemtū odiction̄ ex. l. sic h' ptantur. ff. de bō.
lib. l. z suus. § quotiens. z § patronus. z § si de
bita. z § ult. z l. si exmodica. § i. z § ult. nā. z in
filii. desuccō. libto. Idē ē z si filio patroni. ul' suo
aliquid. sit legatū. z patronus agnouit. nā tūc
repellit s; aget ad supplemtū. si nō sufficiat ad
tciam. sic in legato emeto. ipi patrono. q; dixi.
de mortis cā donation̄. ul' int' uiuos. attend' si pt'
morte libti agnouit. alioqui si inuita libti nō
nocet. z qr' quia potuit spare. q; libtus intestō.
cta cū ingratus fieret. sic h' oīa leguntur. ff. de
bō. lib. l. si uō. § i. z § si patronus. z § si suo. z h'
sit uera n̄ sit minor qui poss; restitui ppea quia
pt' morte libti agnouit. ut. ff. de bō. lib. si uero.
§ ult. ¶ Septimū oportet q; sit addita hēditas
libti. salt ab uno exhēdib;. aliqui an̄ aditam
hēditatē. n̄ opetit. ut ff. de bō. libto. l. z. § ut
patronus. z libtus qui soluendo. z ff. de bō. p'. ō.
ta. l. illud. z qr' h' sit. z qr' aliud in ō. ta. que dat'
filio dixi. s. de bō. p'. ō. ta. que datur filio. ¶ Oc
tauū oportet q; bōa illa n̄ sint quesita in castris
nā in ill'. bonis ht' libam faction̄ testi. nec tñ;
ō. ta. ut ff. de bonis. lib. l. z. § patronus. z ff. de
milit. testō. § l. si amilit. § ult. z l. sequēti. ¶ Ro
nū q; libtus ille. n̄ sit natalib; restitutus. ul' in
petrauit a pncipe libam testi factoēm. tūc enī
cessat. ō. ta. licet n̄ cess;. qn̄ impetrauit ius
anuloz aureoz. q; hodie n̄ ht' necē petē. ut ff.
de bonis. lib. l. z. § i. z § plan. si enī libam facti
onē testi osequitur a patrono filio p lietas forte
ipius nichominus filius patroni ht' ō. ta. z sic
libtus. n̄ sequitur libam factoēm testi. ut ff.
de bō. lib. l. paul'. hēdit. ex hēdate. § patroni filii.
Qo s; qr' que sit ratō. rō. huius adeō licē. pos
ses ita dicē. q; i filius patroni uiuente patrono
oceſſit libā testi factoēm libto. vñ ppea libtus n̄
osequitur libam testi factoēm. ceterū si patron'
ipē oceddet. forte secus. s; mirabil' eēt iste intel
lectus. nā sic n̄ hrēt aliqd necē relinquē filio
patroni. vñ loquit' de filio patroni. qui patron'
erat. quō g' hēbis. rō. rō illud otingit qui oce
dē libam factoēm testi, n̄ ē ē solus imprato
ris. vñ si alius puatus n̄ pot' ocedē. n̄ ē mirum.
ul' alit' ocedere libam factoēm testi. h' ē de iur'
pu q; nec pactis trāsfertur. nec mittatur. nec
oceditur. sic hi sile. nā patr filio nō pot' ocedē
faction̄ testi. ut instit'. qui n̄ ē p̄ fa. te. qr testi.
facto ē de iur' pu. ut ff. qui. te. fa. pos. l. testi facto.
ul' alit' ocedere libam testi. faction̄. ē h' defutura
hēditatis ocessio. que cum sit ō' bonos mores reprobat'.
ut. C. de pactis. l. ult. z n̄ solet pacto transferri. nec
ocedi. nec mutari. ut. ar. C. de pact. oue. l. hēditas.
Qo s; opponitur de eo q; hs. ut. C. de inofit. l. siqn̄.
v' si aliquis impetrauit libam factoēm testi. a pncipe
nichominus debet testari. sm ius coē. ita z h' licet
libtus impetret libam testi factoēm a pncipe. deb; testari
sm ius coē. s. ut patronus, hat tciam. maxime cū
bnficia nō oceduntur in altrius iniuriā. ut. C. de
emanc. li. hēd. nec anus. z C. de pcib;. impa. offē. l. quot.
rpi. l. illa. si qn̄ loquitur qn̄ ocessa ē liba facto testi.
alicui intestabili. ul' alit n̄ oceditur testi factio liba.
h' ubi. n̄ tollit sollepnitate testi de iur' pu intro
ductā p rōem redditā. in. C. de fidi. o. l. qoēm. s;
tollit. ut libtus n̄ timeat. ō. ta. in quo potuit ipator
pudicare patrono. z qr h' ... ht'. aut' pronio q;
ē uiua uox pncipis z iuris ciuil'. ut ff. de instit'. z
iur'. nā. ul' quia patrono n̄ infert. dapnū. s; aufert
lucrū. q; oceditur. ut ff. de dap. infec. perilus. z C.
de acquir. pos. l. ult. z q; tu opponis. nō solent ocedi
puilia in altrius iniuriā. rō. uer ē. q. n̄ solet oce
di de facili. s; si oceduntur ualent. ¶ Decimū qd'
patronus n̄ admittat ius patronatus. rē enī n̄ ht'.
ō. ta. q; otingit multis de caus. ¶ In pmis si dene
gat patronus alimēta libto egēti. ut ff. de iur' patr.
l. diuus. claudius. ¶ It' si adegit patronatus libtū
ul' libtam ad ius iurand'. nec nubant dū in nubē
possunt. aliqui si castratū ul' forte sexagenariā
faciat iurare ne nubant. patronus nō punitur. z ē
rō quia sūt inutiles illi ubti. ad filios pcreandos.
quia quinquegenarie partus mirabil' ē. ut. C. d' lg.
ht'. si maior. sic z al' otingit. qui uendit mulū castra
tū. n̄ tnr redibitoria. quia muli n̄ sunt apti. ad
gnandū. ut ff. de edilit. edcō. l. ediles. § iunētoz.
h' leguntur. ff. de iur' patro. adigē. z l. qui. ... uer
si ht' sociū patronus. socius hebit in solid' ius patro
natus. ut ff. de bonis. libto. l. coi. ¶ It' si patron'
fuit deportatus z n̄ restitutus. ut ff. de bō. lib. l. z.
§ si deportatus. ¶ It' si libtus fuit simulit' deporta
tus. ¶ It' si patronus ul' libtus fuit crimine p
duellionis dapnatus. Iura tñ filii dapnati, nō
auferuntur ex benignitate. imperatoris. ut ff. de
iur' patro. l. una. licet derigore iuris, amittant.
ut ff. de suis. z legi. l. i. z ff. de iur'. z releg. l. iii.
z simul' benignitas fcā ē ab imperatore. alias. ff. de
bois. dap. l. cū rō. z ff. de iur'. z relegatis. l. i. z ii.
¶ It' amittit p negligentiā suā. z p pbitatē sui.
si filius n̄ uendicauit morte patris. z huius uendicauit
indignus ē hrē illū libtū. z ille fiet lib. ut ff. de
iur' patro. l. plt. § i. z C. pquib; ca. s. pmū lib. ac.
l. i. z ff. de bonis. lib. l. si necē. ¶ It' amittit si eo qui
uente osortiū fecit. cū ancill'. ul' colonis imparato
ris. ut. C. de bonis. lib. l. si libti. ¶ It' amittit si ex
igit mercedē opaz. s; distingue. quia aut fecit
ad pces libti. qui magis uult dare mercedē quam
opas. z tunc patronus nō amittit, ius patronatus
aut patronus exigit mercedem ab inuito libto.

et tunc amittit si exigit pro futuris sed pro preteritis non. quia non accipit pretium operarum. sed et pro futuris non amittit. si fecerit hoc ex necessitate. puta quia non habebat unde se sustentaret. non amittit sicut probatur hic. ff. de op. libertorum. patronus. pro totam. l. et ff. de lib. agno. l. si quis alib. § si quis. et C. de op. lib. si quando pecuniam. et l. si patronus. et C. de op. lib. l. i. et ff. qui et a qui. ma. li. non fi. l. ult. et hoc notat dominus meus in summa de bonis lib. Quod autem querit quando amittit ius patronatus exigendo pretium pro futuris operis. non quando ex necessitate pro preteritis non amittit. Ratio non est. nam cum tempore sit preteritum pro illo licet recipiat pretium. tamen nihil non prejudico quia in illo tempore preterito nichil contingit quod patronus petere posset. cum sit tempus preteritum. at quando pro futuris cum videatur habere operas ex quo habeo pretium. immo plus. quia tanquam iudex extimas se ius patronatus. ut arg. ff. de fidei. com. lib. generaliter. § si quis alienum. Ideo si aliquid contingit vel quod moriatur libertus. vel quod indigeat, omnia amitto. et facit pro hac solutione ff. de op. lib. l. patronus in fine. Sed licet dominus meus sic distinguit. utrum pro futuro tempore sive pro preterito. recipiat pecuniam patronus. quod amittit ius patronatus quantum ad hunc titulum. l. ult. Si vero patronos exigat operas amittat hunc titulum. nec invenimus quod in aliquo alio puniatur. et sic plus puniatur recipiendo pecuniam pro operis quam ipsas operas. Ideo quia recipiendo pretium videtur tantum totum ius patronatus extimasse. ut dixi. hic probatur. ut C. de bo. li. contra ta. lib. l. patronus. et ff. qui et a qui. ma. lib. non fi. l. ult. et C. de op. lib. non fi. l. ult. et C. de op. lib. si quando.

¶ Item amittit si patronus amittit ius patronatus vel in testamento vel inter vivos. dico tamen iura que remanent honoris et reverentie et quod revocat illum in servitutem. ut C. de bo. lib. l. ult. et in aut. ut liberti. decreto. § illud. coll. vi. ¶ Item amittitur si libertum capitis accusavit non hoc ex necessitate faciat. sed dominus meus ut notat in summa t. de bo. lib. intelligit hoc ultimum de verbis in filiis patronorum. sive accusent sive petant in servitutem. et perseverent usque ad sententiam et sint maiores xxv. an. et non faciant ex necessitate. ut ff. de bo. lib. qui cum maior. pro totam. l. et l. in servitutem. ¶ In patrono autem dicitur quod non puniatur et si accusavit libertum pena capitis. ut ff. de fidei. com. lib. l. si filius. § cert. sed l. illa pro parte facit. Immo puniatur et amittit ius patronatus. ipse patronus. ipse libertum accusavit. ut ff. de iure patro. l. cum patronum. et ff. de bo. li. l. quero. ¶ Item amittit si libertum petat in servitutem. ut ff. de bo. lib. l. qui in servitutem. et l. in servitutem. ¶ Undecimum est necessarium in persona filii. quod non sit filius exheredatus. sic enim exheredato denegatur contra ta. contra testamentum patris. ut ff. de bo. pos. contra ta. non puta. Ita et denegatur ista contra testamentum liberti. si filius sit exheredatus aperte. ut ff. de bonis. liberto. l. si ex patronis. § Iul. et l. quod si pater. et l. si patronus pro totam. et l. si filius. in quibus l. multa nota. de filio exheredato et nepote. an possint habere sententiam. tab. ad libertorum auctorum vel patronorum testamenta. sed ad idem. ff. e. si filius. § qui patris. ¶ Item quod dixi de exheredatione intelligas sic et in alia contra ta. si exheredatio sit legittime facta. nam non que vis exheredatio removet filium. arg. ta. ut ff. de bo. pos. contra ta. l. non putavit. § non quis.

ita et sic. nam si filius sit exheredatus non mala mente parentis. sed quia forte furiosus vel impubes. et rogatus sit institutus ei restituere. exheredatio talis non nocet. adeo quod et si pronunciatum sit illum exheredatum. vel pro parte sit exheredatus. id est non mala mente. non repellitur. arg. ta. ut ff. de bo. lib. l. si patronus. § si quis. cum esset. et est quidam mirabile quod licet iudicatis standum sit. ut in predicto § et stemus tamen pronunciatum exheredatum non mala mente. et sic dubia in benigniorem partem interpretamur. ut ff. de leg. et constit. l. benignius. ¶ Sed licet quod exheredatus aperte repellatur a contra ta. liberti. preteritus tamen non repellitur. ut ff. de bonis. liberto. l. paulus. exheredatus. § ult. non preteritus sit filius aperte inlite. in quo casu silentium habetur pro exheredatione. et hoc idem innuatur. et in ascendentibus pro matre. ut ff. de bo. liberto. si patronus. in prin. et Instit. de her. libo. § ult. ¶ Duodecimum est necessarium in persona filii. ut habeat contra ta. contra testamentum liberti. scilicet ut sit legittimus et naturalis. alias non licet in matre sit secus. nam vulgo quesitus habet contra ta. contra testamentum liberti. et est ratio quia mater certa est. pater autem his quem nuptie demonstrant. ut ff. de bo. lib. l. patrone. et ff. de in ius voc. l. quia et similiter. in querela inofficiosi testamenti. ut ff. de inof. t. l. si suspecta. § de inofficioso. In hac autem bo. pos. petenda. fiant tales positiones ex parte actoris. **Positio act.** Ego dico quod Titius fuit servus meus. ¶ Item ipsum manumisi. ¶ Item ipse libertus maior est centenario. ¶ Item fecit testamentum. ¶ Item nullo sexto pactum heredem instituit. ¶ Item me patronum suum preteriit. ¶ Item decessit suis liberis. ¶ Item omnia bona que habet ipse libertus quesivit negociando.

¶ Econtra reus faciat tales positiones. **Positio rei.** Ego dico quod Titius fuit servus Gaii. ¶ Item ille ipsum manumisit. ¶ Item esto quod sit actor patronus dicatur libertus ille fuit minor centenario. ¶ Item ego sum filius ipsius liberti. ¶ Item tu patronus amisisti ius patronatus. et facias positiones ex omnibus illis causis quas quis amittit ius patronatus. ut supra in hac eadem rubrica notavi. ¶ Item libertus in suo testamento reliquit tibi tertiam, que debita est. ¶ Item reliquit tibi legatum. vel servo tuo. vel filio tuo. et tu agnovisti.

¶ Illud autem diligenter attende. quod hec bonorum pos. contra ta. non rescindit testamentum liberti in totum. sed usque ad tertiam que hodie debetur patrono. ut C. de bo. pos. contra ta. l. i. l. i. sic et illa contra ta. que datur patri. ut ff. si quis a pa. fu. ma. l. nemitius. licet contra ta. que datur filio in totum rescindit. ut in superioribus rubricis notavi. ¶ Et illud nota. quod iure veteri dimidia debebatur patrono. hodie autem tertia. et sic illo iure quasi societas contrahebatur inter patronum et libertum. ut ff. de bo. lib. l. i. et Instit. de succ. liberto. ¶ Concipiet autem patronus sic libellum. **Libellus.** A vobis domine magister Iustine vel domine potestas peto te ego R. concedi mihi bo. pos. contra ta. contra testamentum liberti mei Titii pro tertia mihi debita de iure qui cum esset maior centenario in testamento suo me preteriit et Gaium sibi heredem instituit. quod sic recte concipi. lib. dictat. l. C. qui ad bo. pos. l. ult. C. de cura. furio. l. ult. et ff. quis or. in bo. pos. s. l. i. et ii.

Justit. de succ. lib. C. de bo. pos. c. ta. lib. l. i. si
aut relictu sit s aliquid dicat peto suppleri et
capiat sic. Libll. Coram uob dne potius ppono.
Ego. l. q. cu Titius libtus ms qui maior erat
centenario fecisset testm et talem. s hredem insti
tuit. et iii. xx. reliquid que ad tciam no suffici
unt. vn e. x. m ad tciam illa deficiant. peto
illa ab hrede m suppleri et adhoc ppono odict.
ex. l. et hoc puto uerius ut s. notaui. et q sic
recte capiatur pbatur Justit. de succ. libto.
et ff. de bonis. lib. l. e. § si debita. ¶ Item illud
nota pista tcia. q illa bona spectantur que
fuerunt tpe mortis libti. ut ff. de bonis. libto.
l. e. § ult. Qo s; no ui q lib. sit necessarius. cu
enim tm aptore impetretur. qr hec necc. capere
lib. p̃o. imo in omib; cu cae cognitio deside
ratur. necius e lib. ut s. de bo. pos. notaui.
et sulla debeant iudicis expediri offo. Qo s;
opponitur q cae cognitois desidant p libellu
no explicantur. ut ff. de reg. iur. omia et de
offo. pconsul. et lg. l. nec quequa. § i. p̃o. fr
deceptis spe recti q ibi dr p libellu. noli in
tellige p libellu. s. q scriptura n sit neccia. s
p libellu. i. breuit q possit demandari. Immo cu
cognita. et pbata. et q no possit demandari et sil
ubi inuenies. ff. de excusat. l. excusare. et C. de
pdus im. l. minor. lib. aut h necium e. quia
oportet q hreditas sit adita. ad hoc. ut h bon. p.
competat. et sic ueniet his et defenderi ut ff. d bon.
lib. l. e. § u. et dixi. s. de bo. p. c. ta. que datur
filius. ¶ Illud aut qr qr h rescindit testm.
tm pticia. ut dixi. illa que datur filius rescin
dat in totu. p̃i. quia illa mag fauorabilis.
et quia mag debentur bona patris filio q bona.
qua libti pattono. n pticia.

De querela inofficiosi testamenti. 17.

Et licet tractemus de bon. pos. que omis pro
rie sint. ut Justit. de bon. p. tm inserere uolu
mus de querela inofficiosi testi. licet ipa ciui
lis sit. ut Justit. de inof. t. et io q fere ide opgit
q. c. ta. na testm rescindit. ut ff. de inof. t.
l. pup. § si excu. ¶ Item sic illa datur pntis ta
filio qua patr. ut s. diximus in supiorib; p̃al
ita et ista datur exhreditatis. siue enim filius ex
heredetur a patre ul matre. imo et si a matre
ptreatur. ul ab ascendentib; p matre datur
eis querela. quia ledetur p exhredatoe. ut Justit.
de hr. libo. § ult. siu pat ul mat ul ascenden
tes exhredentur a filio emancipato. datur oib;
descendentib; et ascendentib;. siu sint masculi
siu femine. si sint exhrediti. na licet n sit eade
potestas matris. eade tm reuerencia et pietas.
e pstanda mat sic et patr. ut ff. de curato. fu
rio. l. furiose. ¶ Ex linea aut trasuersali. et si sint
exhrediti. no hnt querelas. n frs qui sunt co
sanguinei et cotmi. et tunc qn turpis p. e. in
stituta. intelligas turpe no in p. s; turpem
i. infam. siue de infamia frs intelligas. siue
de infamia iuris. ut ff. de inof. t. l. i. et C. de in
of. t. l. frs. et frs et intelligas de fre consanguineo
tm. ul consanguineo et coti no. solus enim coutin no ht querela
ut in pdcis. l. Qo s; nuquid hodie coutinus ht
querelam cu sit sublata differa seruis et emancipa
tionis et patrie potatis. ut in aut. de hr. que
desc. ab inte. coll. viii. p̃o. n ht quia e subla
ta. quantu ad successione. ab intestato. no qua
tu ad cam testi. sic in supiorib; pxeis notaui.
Qo s; illud qr. qr coutini no hnt querelam co
sanguinei. sic. p̃o. io e. coutinus e cognatus
et cognati sint iuri ciuili incogniti. consanguine
e agnatus. qui e iuri ciuili cognitus. vn si ht
querelam que e de iure ciuili n e mir. ¶ S; ut q
et fre consanguineo no detur na exhredatio. no
cadit in exneo. s; in patre solo. ut ff. de v. o. l.
quida. p̃o. et si ppe no cadunt in extneo. tu nich
ominus si fr exhredat frem ul ptit; quia p inde
heo pteritu a fre. sic a matre. p exhredatio ht que
relam. ut dixi. et l. illa quida si b n intelligatur
deceptiue inducatur. vn ad hoc ut querelam.
inof. testi. competat tot sint neccia. ¶ Inprimus q
aliquis sit de linea descendentib;. ul ascenden
tib; et l sit fr consanguineus. ¶ Scds q ille qui e
de descendentib. n sit emancipatus. quia tunc op
tet eu aliud pete remediu. s. bon. p. que uocat
gra lenis agnoscend. ut et diximus. s. de bon. p.
c. ta. que datur filius contra tab. ¶ Terciu e ne
cessariu. q ille quid cessit fecisset testm. in quo
aliu s hrede instituat. et istu exhredet. ul ptreat
sic mat et fr. sic h omia pbantur. ff. de inof.
t. l. i. et ii. et l. pup. et Justit. de inof. t. et Justit. de ex
hr. libo. § ult. et hoc e dico in milite. quia sile
cu militis ledetur. p exhredatoe. ut ff. de bon.
libto. si pattonus testo. et C. de milita. testo.
sic enim n ei datur. querela. ut C. e. de inof.
et ff. e. si instituta. et ff. de milit. t. l. fic. ¶ Qua
tum q filius. ul pat ul fr n comisit cas in
gratitudinis. na si comisit et uerum e. cessat que
rela. cae aut pp quas patr pot filiu exhredare.
sunt. xiiii. cae aut pp quas filius pot exhr
dare patre sint septem. que omis numerantur
in aut. ut cu de appa. cogno. § aliud quoq.
coll. viii. ¶ Cause no pp quas fr pot exhredare
frem. sunt tres. ut in aut. de nup. coll. iiii. §
Ingratitudinis. q iuste exhrediti no hant ne
querelam. lr. ff. de inof. t. l. ii. et Justit. de
inof. t. ¶ S; qr plures cae requiruntur in
p patris ut possit filiu exhredare. puitiores a
in filio. cu totu co debent ee sic sup diximus.
cu mag debeatur hreditas patris filio quam
co. ut ff. e. na. et si et ff. de bo. libto. l. plt. § i.
et ff. vn libi. l. scpto. p̃o. hoc contingit. n rone
bon. s; rone p. si plres cae requiruntur in psna
patris hoc io quia p patris sca. et reuerenda d;
filio uideri. ut ff. de obsequiis libto. l. honori.
¶ Item pceptu e dni. honora patre tuu et matre
tua ut sis longeuus sup tram. et alibi qui ma
ledixerit pat aut mat mala morte morietr

no tn ita dca sunt de filio. q pt filii reuerendu
debeat uidere patrem et q pat honoret filiu. et q si
male dixerit filio q mala morte moriatur. te
ste no cuno rationem reddere. quia sufficiunt tres
cause numerate. In aut. de nup. et te si aliqua
illarum erit uera et turpi pt instituta. cessabit quere
la. q quum no turpis instituitur. et si nulla illarum
causarum insinuatur tn cessabit querela. ut. s. de eo.
¶ Quintu q pat dicat eos ingratos in testo. qs
exheredat et no dixit eos ingratos. aut s aliquid
reliquid et tunc no licet heredi instituto illos ingra
tos nominare. ul tale questionem inducere. Imo agent
filii ad supplementu. sz hodie hnt uim institutionis.
ut In aut. ut cu de ap. cogno. coll. viii. ¶ Si
aut nich eis reliquid et dic eos ingratos. tc he
des instituti possunt plures causam ingratitudinis.
alius no. et sic intelligimus. q dr tc uera uim
et c. sic h colliguntur. C. de inof. t. l. oio. licet
quida dicunt. q faciat mentione in. l. illa. oio.
de. l. alia. in. C. t. libi. sz sep psumo q filii
gratia obsequia pat pstitunt. n omnium pbetur
ab herede. et sic intelligo. l. illa. libi. x ff. e. na
exhis. simile vbum hs. ff. iii. de leg. fidei. q. §
si sic. et ff. de manumissis. t. l. suos. ¶ Sextum
q hereditas sit adita. an enim no nascitur qrela.
ut ff. de inof. t. pap. § si conditioni. et C. de inof.
t. plt. ¶ Septimu q no ptierit quinquenniu co
tinuu a die adite hereditatis. ut. C. de inof. t.
l. plt. § ult. ¶ Octauu q no fuit sibi relictum
legatum. et illu agnouit. ut ff. de inof. t. l. si ps
iudicantiu. § ult. et l. nich. et l. pap. § si conditio
ni. tunc enim repellitur a querela. n legatu alii
debuit restitue ut in pdca. l. nich. §. si cu filii.
¶ Nonu q n pstitit pciniu alicui parenti le
gato in testo patris relictu illi clientulo. tunc
enim cessat querelam. ut ff. de inof. t. l. ult.
¶ Decimu si tractamus q detur heredi. q illa qre
la sit ppata. al n competit heredi. ex neo. licet
ad suu herede transmittat querela. et n ppara
ta. ut. C. de inof. t. l. plt. § ult. et qualiter in
telligatur ppata ul omnata. lr. ff. d in
of. t. l. postumus. § ult. et l. quemadmodu. ¶ Vn
decimu. q n sit s relicta legittima. ul si mini
legittima hodie uir institutionis. ut In aut.
ut cu de ap. co. § illud quoq. coll. viii. ager
ad supplementu licet enim quoq relicto titulo. co
putabimur in quartam. et excludebitur filius a q
rela. vt In aut. de triente. et se. coll. iii. et C. de
inof. t. l. cu qr. ¶ Sz nonne uir et uer filius
agebit ad supplementu. ut ff. de inof. t. l. sin
mortis. quod g uisti manus dicitur q ipse de no
uo induxit. ut. C. de inof. t. l. plt. Ito in. l.
pdca. sin mortis. fuit additu a compositoribus
nouiuus. ¶ Duodecimu q aliud auxiliu no
hat locu. si enim ht aliud cessat querela. ut
Instit. de inof. t. § tm aut. naturales. ¶ Tertiu
decimu q ille qui fecit testm no fuit miles
tunc enim filius. suu sit ptritus. suu exheredatus oi
caret remedio. ut. C. de. l. de inof. et s. dixi.

n fuit ueteranus. tunc enim datur querela. s.
ca. ipsius. ut ff. e. l. s. fr. In hac aut querela
faciat actor tales positiones. po act. Ego dico q
titius fuit pat meus. ¶ It fecit testm et seiu
heredem instituit. ¶ It me exheredauit. ¶ Ite
seius hereditatem adiuit. ¶ It duo anni sunt
q pat meus mortuus e. ¶ It si filius exheredari
uult opponere dicat pat meus hanc querelam
fuit omnatus ul ppauit. ¶ Econtra reus sic
ppat. po rei. Ego dico q titius fecit testm.
et tibi in nullo. t. reliquid. legatu. ¶ It illu
legatu cognouisti. ¶ It tu pstitisti patrocinium
petenti legatu. ¶ It tu hs legittima t de iur
debita. ¶ It quinquenniu transactu e. ab heredit
adita. ¶ It pat tuus decessit sin ppatione.
ul omnatione. querele. ¶ Concipiet aut actor
sic lib. libll. Coram uob dne senator. Ego. R.
de titio patre meo. qui in testo suo gaiu sibi he
dem instituit. et me filiu suu in iuste exheredauit.
vnde cu ab ipso herede sit hereditas adita. peto ipm
testm rescindi p querela in of. t. et ad hoc p
pono. querela in offi. t. cod mo. concipiet pat
ul mat si sunt exheredati a filius. q sic recte co
cipiatur libellus sic infisto. qa in libello conque
reris de defuncto. q ad maius auditoriu uo
catus e. qui defunctus et si uellet in iuria co
mittere no poss. ut ff. si quis caut. l. si cu.
§ qui in iuriarum pponis querela que n e actio
et sin actore nemo expitur. ut ff. ad tur. quot.
§ It si tpali. et ff. q me. ca. extat q n sit ac
tio sic pbo. si enim eet actio cu sit ciuil ppetuo
daretur. ut. C. de osttt. pec. l. ii. sz datur infra
quinquenniu. sz recipit instancia. nam in hre
sint ciuiles. et pies. et citiori tpr tolluntur. na
actio in iuriarum. que descendit. ex. l. cor. ciuil.
e. et tn sm quosdam ano tollitur. ut. notaui.
s. de act. iniuriarum. ¶ It si eet actio qui ob
tinet ht omod q in hac n e. ut ff. e. postu
mus. ¶ Siquis. si eet acto daretur heredi. q in
ea no e n omnata. ul ppata. ut s. dpi
et Instit. de ppe. et tpra. ac. § no omis. ¶ Ite
accusatio no e. quia in ea no agitur de crimine.
¶ It si eet accusatio morte accusanti ul accusatoris
finiretur. ut. C. si reus. ul accu. mor. fu. l.
ii. et l. ult. q no e quia aliqu datur heredi
sic omnata. ¶ It actio no e quia intentari
ret ea filius. c. patre. quia lis nulla. et c.
ut ff. de iudiciis. l. lis. nulla hanc tn inte
tat. ut ff. e. filio. ¶ It no e actio. quia ali
qn opponitur in mod exceptionis. ut ff. e.
pap. § si filius. ¶ It no e acto quia certe sunt
actiones que datur filio suo noie. ut ff. de
act. et ob. filius. et l. in fem. q int quas no h
omneretur. vnde multi dnt q querelam tene
at q dam mediu int act. et accusat ppea. ff.
e. in multis. l. in uenies. ea uocari. actio
ne. et in multis inuenies ea uocari act. ut ff.
e. postumus. § siquis instituta. et l. si insti
tuta. et l. suspecta. § quauis et l. ult. In multis.

dic. l. ff. d inof. testo. l. i. y. iy. iy. et v. ¶ Vr aut iste libll replbas multis mod. et illo po tissime q q rela n e actio nec accusatio. q rep bet. li.

legib; uocatur actio. ut ff. e. queadmodū. 7 l.
sisiꝯpecta. ꝟ1. 7ꝟ uzal. aduſus. 7 inmultis uoca
tur querela. ut ff. ꝯ. ueterum. 7 inmultis aliis
l. eidem titulū. vū. 1ꝫo. q; h̄is nō obstantib; lib.
recte. dici. licet enī definicio uideatur ꝯqueri ꝑp
feāt ipius ipm nō ꝯuenio. s; testm̄ ei rescindi pe
to. 7licet nō sit ꝑpe actō. nec accūtio ut dem
ē suchominus. intenditur. nā 7 offō iudicis.
q; ꝑpe nō pot dici. nec actio nec accātio 7 tū
intentatur. Questi adhuc instatur, nā nō ur
q; hodie querela h̄at locū. q2 ꝯtra ꝑtitionis l'
ꝯhredationis fiūt irrita testā. ut aut. ex cā. 7
est incorpōe. aut. ut cū de ap. cō. 1ꝫo. de h' dic ut
notaui. s. de lō. p. ꝯ. ta. que datur filio. ¶ It
adhuc instatur q; nō sit necāa querela nec ur
q; querela inof. t. aliqd sit. nā qui ꝑponit que
relam. nich' aliud ꝑponit n̄ pet. h̄r. ut ff. e.
quid inofficioso testo. vn qr tot cautus. venā
g 7 ꝑponam petition h̄reditatis q2 dico me filiū
si ille excipiet de testamto. q2 dicit se institu
tū. Ego possum replicare n̄ curo. q2 illud te
stamtū fuit inofficiosū. 1ꝫo. n̄ ē uer. q; qui
ꝑponit querelam q; ꝑpat petition h̄reditatis.
ūno filiū ē. 7sic p'to. sēptus h̄es, qui aduītt h̄r
ē, 7 insolid licet desinat ēē h̄es plata querela.
ut ff. d uulg. 7 pupill. sub. l. insubstitutōe.
7 ff. e. l. cū qui. g alius insolid ut expte h̄is
ēē nō pot. ut ff. de reg. iur. l. q; ꝯ. ꝟ uni. duo.
p nob ē. ff. e. pap. 1ꝫi. 7ꝟ s; filius. 7l. postu
mus. ꝟ si quis ex h̄is. qui ꝑponit querelā q; pat;
ex testo. nō quia nō ē institutus ab intestato. n̄
quia adhuc testm̄ tenet ut ff. e. l. ii. nec ē loc
ab intestato donec locus ē testamitarie. ut ff.
de petit. h̄ditis. l. i. 7 ii. 7 iii. 7 ff. de reg. iur. quā
diu. 7 ff. de acquiren. h̄r. quādiu. 7sic nullo
m̄ pot ꝑpone petit. h̄r. ¶ It petitio h̄reditatis
ꝑponitur h̄r. qui p h̄rede. ul' p possōre possidet. ut
ff. de petit. h̄r. l. p h̄rede. 7 l. quinti. 7 C. de petiti
h̄r. nō tm̄. Si aut obiciatur nob. q; duo sunt in
dicia. s. m. h̄. s. querele inofficiosi. t. 7 petitiōe
h̄r. 1ꝫo. ver ē. 7licet petitio h̄di. sit noua ac
tio que statim ꝯpetit, ex quo obtinuit in que
rela ex h̄reditatis. statim mandatur executioni qī
de ea sit cognitū. sic fit in actōe iudicati que ꝯtr
exre iudicata. ¶ Si obicitur q; ē nob. C. e. ti. l. i.
nā ibi querela datur ꝯ fidi. o. ac si p h̄rede. ul'
ꝑpossōre possidet. 1ꝫo. querelam inof. t. sic 7 pe
tio h̄r datur ꝯ eū qui possidet p h̄rede. ul' p pos.
alio tm̄ respectu quia in pet. h̄r. titulus p h̄rede
nō ē uerus titulus. s; in querela uere quidem
titulus ē. q2 scriptus ē uere interim uerus h̄es/ s; si
fingitur quantū ad querelā nō h̄es. quia n̄ ur
institutus. ut ff. de uim. t. nemo. 7 nō ur. qs
possōnem ademptus, qui ita h̄t ut retine nō
possit. ut ff. de acquir. p. l. nō ur. h̄ notat do
minus ms. ff. de inof. t. quid inof. s; sunt qdā
errantes qui dnt. q; qui ꝑpon querelam q; p
pat pet. h̄r. facit pers. ff. e. pap. ꝟ si filius.
infin. ibiq; admod agā. si n̄ possideret s; peteret.

g ur. ut agendo querelam ꝑpat petit. h̄r. set
1ꝫo. peteret subaudi testō p'mo rescisso. p querelā
petent postea petit. h̄reditatis. ¶ It facit p eis. ff.
e. pap. ꝟ si exer. nam ibi dr̄ rescissum ē testame
tum 7 suus h̄es erit. s; 1ꝫo. rescisso. testō p quere
lam. Istud sequitur. q; erit suus h̄es. ꝑporta pea
petit. h̄r. ¶ It facit p eis testm̄. ff. e. titia. ubi dr̄
si solior optinuet incentum uirali iudicio 7 actū
fuit ibi querela. 7 nullum aliud legimus ꝯtum centū
uirali nec petit. h̄r. ut ff. de petit. h̄r. l. It ue.
ꝟ p'die. 7sic ur. q; ꝑponendo querelam ꝑponit petit.
h̄r. 1ꝫo. ibi loquitur de querela quā appello centū
uirale iudiciū. ul' suus intelligere de petit. h̄r. in
telligas. rupto p'us testo. p querelam. ¶ It facit
p eis. ff. e. qui repudiantis. s; filis ē 1ꝫo. ¶ It facit
p eis. ff. e. quid inofficioso. infin. p quam. l. uidet.
q; ꝑponendo querelam. q; ꝑpat petit. h̄r. 7c. si ff.
de dolo. l. i. ꝟ s; si alia. 7 ff. de offō. p. ꝯ. 7 l'g. l. le
gati. s; 1ꝫo. quid inoffō. dicit 7 obtinuit subau
di. nullam aliā intentabit. postea n̄ petit. h̄r.
q2 querela ꝑparatoria ē petit. h̄reditatis. ut nullam
aliā intentabit subaudi. quo ad ꝑpositum quia ꝑpea
intentat. querelam ut rescisso. t. ut uenire possit
ad petitōem h̄reditatis licet aliqū. locū h̄at illud.
fallitur augurio spes bona sepe suo. 7 inde tatēm
euidentem que multū facit p nob. si illoꝝ erronea
snīa. obtinent cur facti ēēnt diuisi tituli sic alias d
codicillo 7 testō. si idē ēēnt frustra diuisa noīa h̄is.
uocabul' mandarentur. ut. C. de codicill. l. si idē.
¶ It petit. h̄r. ē actō mixta. ut. C. de petit. h̄r. l. h̄r
ditatis. q; in querela nō ē. ¶ It illa res auocat. ista
testm̄ rescindit. ¶ It illa intenditur. ꝯ. institutū
ista directo. ꝯ. testm̄. ut. ff. e. l. postumus. ꝟ si qs
instituta. Qo Illud aut querit qr̄ p mittitur in hac
querela. h̄etur uariare negatiue q; p'mo affirma
uit. 7 ꝯ. ut ff. e. ꝯ. ꝟ s; nec impubis. 1ꝫo. hoc ꝯtin
git ꝑp uarias ꝑs agentiū 7 ē illoꝝ de quoꝝ testis
agitur. sic 7 alias. ff. ad. l. acquil. l. nā sic. ꝟ sicd
minus. 7 ꝟ ult. nā ibi rōe diuisaꝝ ꝑs licitū ē dic
q; ille qui ē mortuus fuit fuiis. 7sic possit agi.
l. aquilia. 7 q; sit lib. 7sic agi nō possit. h̄ 7 h̄s
alias. q; rōe usufr. dicitur res extincta. 7 rōe fui
tutis dr̄ res durare. ut. ff. quib; mo. usufr. ā. qd
tm̄. ꝟ nō tm̄. 7 ff. de furt. ut. p. l. furtiues. ꝟ si sb
latū. 7sic nullo. ꝟ s; nec impubis. h̄t ꝯuentus ma
tellū ad oēm uentū. 7 iam si uenit mat. 7 ꝑponat
sic. substitutio pupillaris ē testm̄ filii mei. nullo
testō inuenio ꝑtitā. g de iur possum h̄re querelā
ut Instit. de pupill. sub. 7 instit. de ex. lib. ꝟ ult.
excluditur mat quia tūc h̄t locū. qū fili fecisset
testm̄. 7 matre ꝑti iss; . at cū h̄ pat fecit testm̄ lic;
filio suo. 7 expssim substituit filio. licet uiris fictōe
dicatur pupillaris substitutō testm̄ filiū. tm̄ mat
excluditur quia expssa pupillaris admittitur.
ꝯ matrē ut ff. de uulg. 7 pupill. l. l. lucius. 7 l.
qui h̄ebit. licet intacita sit aliud. ꝑt quam in mi
lit. ut notatur. C. de in pub. 7 al. sub. l. pcib; 7sic
excluditur mat. ¶ 7 Excluditur fr̄ patris. 7 fr̄ im
pubis. hoc m̄ audiuit fr̄ patris. i. patruus. q2 fr;

suus fecerat testm̄ q̄ pupilli uidebantur/ dicebat
fr̄ meus me p̄teriit. expugno testm̄ repellitur hic
fr̄. quia qn̄ fr̄ instituit s̄ filium suū pupillū ⁊ s̄
pupillarē substituit. substituendo fecit honorē
filio. nō imposuit s̄ honis. ut. in. e. l. § si quis
impubi. vn̄ fr̄ p̄teritus nō hr̄. ɔ. ta. n̄. ⁊ querelam
nisi qn̄ turpis p̄ ē instituta. ut. s. dixi. audiuit
fr̄ impubis q̄ testm̄ fuit fr̄ ueniebat ad quere
lā s; fuit repulsus. ⁊ p̄p illam rōnē q̄ fn̄. n̄ dat
querela. n̄ qn̄ turpis p̄ instituitur. ⁊ q̄ istud testm̄
patris ē. vn̄ expugnet patn̄. ⁊ sic expugnabis
⁊ pupillare. al'. nō. ut in p̄dco. § ē enī unū testm̄
duaꝝ hrditatū. ut. instit. de pupill. sub. Qo ɔ̄
qr̄ qui dicit testm̄ inofficiosum debet amittere
legatū s̄ in testō relictū. ut. ff. e. ɔ. § meminis
se. si usq; ad finam p̄seuerauit. alioquin si an̄
destitit nō punitur. ut ibi. Imo si testis fuit. ⁊
si adfuit. ul' fideiussor fuit p̄ illo qui dicebat
inofficiosū ul' fl̄m. ut ff. de his. q̄b; indi. l. p̄ lega
tum. § etati. Idē ē. ⁊ si iudicau, ɔ. testm̄. ut ibi. in
aduocato. ɔ. ut. e. l. § aduocatū. ⁊ in tutore idem
q̄ in aduocato. ⁊ qr̄. q̄ ⁊ possō. ⁊ nōīe alioꝝ ut
in e. t. l. tutorē. vn̄ quidā intelligunt idem in iudi
ce. uel glosant in. § illo. contra. quidam ⁊ p̄ fidem
indignū putant ⁊c. subaudi. male putant q̄
excusatur p̄p offm̄. sic ⁊ aduocatus. ⁊ tutor. s; for
te poss; intelligi de iudicem. q̄ amittat legatū
qn̄. ɔ. t. p̄nunciauit. s; si p̄ testō. n̄ cōo ip̄m puni
endū. Qo S; illud qr̄ qr̄ post legatū receptum n̄
possū dicē testm̄ inoffm̄. fl̄m aut. ul' nō iur̄ fcm̄
possū dicē. ut ff. de his qui ut indignis. l. post le
gatū. § i. cū in utroq; casū. ego amitto legatum
ut dcm̄ ē. rō. testm̄ fl̄m abusiue dr̄ testm̄. ut
ff. q̄ ad ap. ⁊ de. l. i. vn̄ p̄p receptū legatū nō po
tui hoc facē q̄ ualeat illud q̄ nich ē. ul' sollēpni
tas que d. uideatur suppleri. at. ut. t. inoffō. qd
legittimū ē unū solū sup ē. s. ɔditio. vn̄ exhrda
ti que in ɔtinenti cessat ex quo legatum recepi
ut dixi. ⁊ sic testm̄ remanet in suo statu. ⁊ id. ɔt̄
uenire nō possum. Qo S: circa hoc p̄ponitur de qua
dam. l. mirabili. ff. de petit. hr̄. l. postquā. nam
ibi postquā legatū recepi possum hrditatē petē.
certe unū mirabile. aliud q̄ restituā legatū possōi
hrditatis ille m̄ cauet. q̄ si nō obtinuero q̄ legatū
m̄ reddat. s; ita demū petā hrditatē. p̄ legatum
receptū n̄ manifesta sit in ea calūpnia. ⁊ sic tb;
modis instatur. p̄mo sic. Qo S i legatū recepi pos
sum hrditatē petē. an̄ enī quā petam hrditatē
aut dicā testm̄ inoffm̄. ul' fl̄m. ul' irritū. ul'
minus sollēpne. si uolo dicē inoffm̄. n̄ possū. ut
dcm̄ ē. ⁊ sic in casū isto. l. ista nō loquitur. si uolo
dicē fl̄m. legatū amitto ut dcm̄ ē. qr̄ g̊ possōr cau
⁊ m̄ de legato restituendo. cē nullo m̄. cū nō tene
atur m̄ restituē ⁊ sic nec cauē. ⁊ sic in casū isto. l.
ista n̄ loquitur. s; uolo dicē nō iur̄ fcm̄ q̄ possum.
s; n̄ legatū amitto q̄ recepi. ut in p̄dca. l. post lega
tum. § i. ⁊ n. Cer̄ legatū restituo. ⁊ ille m̄ cau;
de illo restituendo. qr̄ iste circuitus qui euitari d;
auir. ut ff. de ɔdict. in. l. dn̄s testō. ⁊ ff. sicut.

plusquā. p̄. l. fals. l. uideamus. ⁊ C. p̄ quas. p̄
nob. acqui. l. ult. ⁊ sic uit. q̄ debeam retinere
legatū. q̄ m̄ in oēm euentum deb; restitui. nā
dolo facit qui petit q̄ restiturus ē. ut ff. d̄ do
lo. ex. l. dolo. in quo casū. l. ista p̄ta quā loquit.
⁊ in hac qōn. uidi impeditū dn̄m meū cū eet
s̄ oppositū in ɔuictū. Rō. q̄ in ultimo casū. l. ista
loquitur. ⁊ n̄ in alio. qr̄ hoc restituit. dico idō
quia retinendo legatū. ⁊ petendo hrditatem
quodā m̄ uidetur s̄ ipi ɔuis. ul' forte defunct⁹
legauat. nō rem hrditariā. s; rē ipius possōris
nō ipi possōri. s; illi qui petebat hrditatē. vn̄
si in petitiōn hrditatis obtinet. res ap̄ ip̄m nō
eet remansura. si medio tp̄e res illa residet penes
illū possōrē hrditatis a quo ē legata n̄ ē miꝝ.
Alios: illud quero qr̄ nō amittit legatū qui dic
testm̄ nō iur̄ fcm̄. ut in p̄dca. l. post legatū. Ego
ostendo q̄ deb; amittē. nā qui dicit testm̄ n̄ iur̄
fcm̄ dicit hrdem hrditatē nō posse obtinē. ⁊ sic
nec ip̄m adire ⁊ sic p̄ ɔsequēciam dicit lega
ta nō ualere. nā ea que in testō relinquuntur.
Ita demū ualent si ex testō. adeatur hrditas.
ut. C. de fidi. ɔ. nunquā. It̄ qui dicit testm̄ nō
iur̄ fcm̄. dicit rem redire ad exitū intestati. rō.
qn̄ dico. t. minus sollēpne nō peto nec sum
ɔuis. In modico testm̄ fcm̄ ⁊ legata relicta q̄
possunt in minus sollēpne uolūtate relinqui.
ut in codicill. ut licet dicā hrdē obtinē tam
ɔ legata. nich dico. q̄ in querela falsi. ɔtrium
ē. quia qn̄ dico fl̄m. nec hrdem dico institutū
nec legata relicta. Qo S; ur̄ q̄ idē fit in que
rela. inof. t. qn̄ sic dico irritum. ul' minus sol
lēpne. ut legatū m̄ relictū nō amittam. quia
nō pecco circa legata. s; tm̄ circa hrdē institu
tū. s; id m̄ ɔtingit. quia ut dixi. s. in querela i
officiosi. testatorē accuso. q̄i q̄ fuit furios⁹
faciendo ɔ offm̄ pietatis. vn̄ si legatū amitto
de iur̄ ē. h̄ tanquā utiliora tractaui. de quere
la inofficiosi. reliqua quere. s. de bō. p̄. ta. que
datur in filio p̄terito. ɔ. t. patris. Si aliquis uult
succedere alicui agnato ul' cognato bn̄ficia
p̄torus potest petere bonoꝝ poss. s; q̄ liberi
digniores sunt aliis p̄mo d' boꝝ. p̄. liberis in
ponimus de boꝝ pos. uidām. rz. d' boꝝ. p̄. im liberi.
que ex testō ɔpetunt. ⁊ de querela inof. nūc ad bō.
pos. que ab intestato ɔpetunt. filium ⁊ matiam
ɔiūctamus. S; quia int̄ alias p̄ma ē ⁊ dignior uū
libi. quia patre decedente ab intestato p̄ri. successio
ē ⁊ liboꝝ. ut. In aut. d' hrdi que ab intestato
defe. coll. viii. ⁊ ē ratō quia illi p̄mo succedit
quia eadē p̄ censentur. ut. C. de impu. ⁊ al. sub
l. ult. in fin. qui ⁊ intelligitur dn̄s iuxta patris
adō q̄ sola administratō s̄ desit. adō q̄ ille ge
nitor. ⁊ ille genitus nōiatur. ut ff. de lib. ⁊ p̄.
l. in suis. ⁊ uocatur ad illa boā qi ad p̄p̄a. ut ff.
de edcō. succ. l. i. ⁊ qr̄ ad debita. ut. C. d' codicill.
l. ult. ⁊ uocatur p̄p uotū parentū. ⁊ ɔtra ɔparato
naturalē erga filios caritatē. ut ff. e. l. nam
⁊ si parentib;. ⁊ ff. uū libi. l. septo. cū omia

ergo

un

eam

no debo hrditate

⁊ ota

⁊ no succedat exhrdati non se succedit

natura libis nus pacemus. ut ff. de bonis. lib.
l. nich. cu dulciori noie no possint appellari.
qua libi cu pp eos nri memoria relinquem.
ut ff. de v. si. l. libor. § i. et § fult. uocatur enim
qi ad debitu naturale ad q desceptionis no
timenti. ut C. l. x. de impositoe. lucrativi. et sept.
l. i. ro enim natural patris faciet filios successo
res. ut ff. de bo. dap. l. cu ro. io de bo. p. vnde
libi. uideamus. Qo Et inpmis qr quid sonet
ista ubi. vn libi defectiua enim uideretur. tertia
optime faciemus si huic stilu teneremus. nam
et ptor facit. ff. si tab. testi. null. ex. l. i. ista
aut illa sic intelligas licet defectiua. e enim
qi queda interrogatio uulgaris. dicit aliquis
alicui vn uenis fr. uenio roma. ul si aliqs
recitat aliquos rumores et aliquis dicit vn
t h. et ille dicit qr ita uidi et intellexi. ul si ali
quis uadit perpetuis. dic aliquis vn s hec.
et ille dic quia diues. et ita et h uenit aliquis
filius. et uult succede patri ab intestato. dic
ptor. vn h t ratio filius. dne io quia lib. i.
filius. i. exqua cu petis hanc bo. p. t ccedi.
h sonat h ubum. vn et ille dicit. io quia filius
vn ita bn sonat. vn filii qr e intitulatur. vn
libi. ratio. quia nom libor mage e gnale qua
nom filior. quia cprendit et nepotes. ut ff.
de v. si. libor. et ff. de testamentaria. tu. l. sigs
filiabus. et l. q si nepotes. ul si uelles alludere
uocabulo bn poss inf nepotis. vn nepotes
ut nepote. vn t nepotes. Qo Insupiorib;
quid dices. appellatoe libor n cinetur patr
nec auus filio e ab intestato decedente re
manciparo olim. quia si eet impotent patris
no dicebatur succede. s; occupabit oia iur
peculii. licet hodie ab intestato filio inpo
testati succedat iur peculii. ut ff. de ca
strensi. pecu. l. ii. et In aut. de h. que ab in.
defe. coll. viii. Qo Qui e erat ro. ratio. qr
olim filius fa. quicquid acquirebat. totu
acquirebat patri. io pat n potat s succedere.
hodie aut cu inaduentitus sit ppetas filii.
et in castrensib; et qi totu sit filii. ut C. d bonis.
queli. cu oportet, nimo pot pat succedere
filio (equalit e et p qua. bo. ponem. succe
det. ratio. p vn parentes. ul p vn agnati. ul
p vn legittimi. et qr parens. quia qua rte fili
p vn libi. eade rtem pat p vn parentes. a
uus. p vn aui. pauus. p vn pavi. It filius
pat agnatus e pximus. ut ff. d suis. et leg.
l. filius. poss; g pat hre vn agnati. Item
lex uocat eu, poss hre vn legittimi que da
tur omib; q p. l. uocatur. ut ff. si ta. te.
nulle. ex. l. ult. et ff. vn. lg. l. ii. § ult. Qo Si
tu queras. qr no fuit. ratio. spal. vn paren
tes. ratio: pp duo. quia dicendo vn libi. vn
uideretur p csequenciam dixisse. vn pare
tes. sic dixi. ul alr ad ea que frequentius
accidunt iura adaptantur. ut ff. de lg.
et cstit. l. nam ad ea. q patri moienti suc

cedat filius quam eo. Qo It queritur qr intitula
tur in plali cu p maiori parte unitus filius
pponat. semp hac. bo. p. ratio. quedam in iur
mo in plurali numo pferuntur. sic h. na et qs
dr hre filios et simul hr. ut sic et pugillares
et codicilli. ut ff. de v. si. l. no e sin libis. et l. na
que. sic et al. actio. in bo. inp. nego. e. q
locu hnt. et si unicu negociu gestum sit. ut
ff. de in bo. rap. l. ii. et ff. de neg. g. l. aut ptor
hoc e in uinctis uti possidetis. q e cpetit. et dr
uti possidetis. et si unus possideat. et alibi. indi
gnati sunt discipli pp effusione unguenti.
cu solu iuda legimus indignatu. et lapidati sunt
cum solu stephanu inueniamus lapidatum.
et eode e in et has qoes repete malue sequentib;
bo. pos. vn agnati. ul vn legittimi ul cogna
ti. vn uir et uxor. Qo It queritur qr sic intitula
uit legis lator. ratio. pp penuriam uocabulorum
cingit. quia pluri sunt negocia quam uoca
bula. ut ff. de p. v. l. iii. sic et tradititis. ubi pp
penuria uocabulor aptius. vb supsit ratiocin.
vn. ui. uti. pos. utrobi. Qo It qr an h ubi vn
libi. vn agnati vn legi. vn cognati. vn uir
et uxor. et s. ta. c. ta. sunt ppa noia bo. ponu.
ratio. sic. na legis latores ex ipo facto noia actio
nu inuenerunt. sic in omib; actionib; quib; stu
diosus p se uestigare potrit adhoc ut ista bo.
p. cpetat tot sunt necia. In pmis q sit filius
siue legittimus et natural. siue tm legittimus.
i. adoptiuus. durante tm adoption et olim et
hodie. ut ff. si tab. te. nul. ex. l. i. § ptor. et C. d
adoptione. l. ult. et ff. vn libi. l. ii. eode m re
quiritur q sit pat ul auus. ul pauus. ul q
uolt intentare. vn parentes. ul vn legittimi
ul vn agna. Scdo q ille qui decessit decessit
ab intestato. alioquin si ex testo no hr locum
h bo. p. pp rubrica. qua diu locus e testamenta
rie successioni. no e locus ab intestato. ut ff. si
tab. te. nul. ex. l. i. § ita aut. et ff. vn libi. l. i.
et ff. de acquir. h. l. qua diu. et ff. de reg. iur.
qua diu. s; ita sunt uera n institutus repudi
asset. tuc enim qua repudiatione pueniret n pot
locus e ab intestato. et huic bo. pos. nec pudi
cabit s filius qui fuit inpubes si medio tpr petit
tunc carboniana. ut ff. si tab. te. nulle. ex. l. i.
§ ita aut. Tertiu e necium q quis intestatus
decedat. ad h. ut ista. bo. p. locu hat q hic filius
ptitus pponat. c. ta. ul exhredatus e pponat
querelam. aliquin si pmittat institutu adire
et tpra bo. p. c. ta. transacti h bo. p. no hr
locu. ut ff. si. ta. te. nul. ex. l. emancipatus.
Quartu q ille qui decessit sit pat ul auus pat
nus. et qr h io dico qr cuicuq; ptito datur. c. ta.
eide ab intestato datur h bo. pos. ut ff. si tab.
te. nul. ex. l. i. § ptor. at. c. ta. no datur filio
amatre ptito. c testm matris. ut ff. de bo. p.
c. ta. illud. § istam ad. Qo Que e ro qr ista
denegatur filio si uult mat ab intestato succe
dere. quia qr denegatur. c. ta. c testm matris

et sic dicendo vn libi cprendit filios et nepotes et pronepotes.

pones

et frequentius accidit

post

ad testa

s. de bon. pos. c. ta. que datur filio notatur. ratio
illa poss; ee ro secdm dnm meu. q2 denegat filio
hanc bon. pos. c. te. matris quia femina suos he
des in potestate no ht. ut ff. de suis. z leg. l. nulla.
adde q no pot pupillarit substitue. ut ff. de
uulg. z pu. sub. l. ii. Nos et qr g ad bona patris
ht ad bona matris no. cu z si no sit equalis potas ead
tn reuerencia utriq; debetur. ut ff. de cura. furio.
l. furiose. ratio. q2 hereditas patris mag debetur fi
lio qua hereditas matris. ut. C. de repudi. her. l. ult.
¶ Et sic secdm h qr si mater ab intestato decedit. p
q bon. p. succedet s filius. z eo. ratio. p uni. cogna
ti. ul p unu legittimum. no p unu agnati. s; p unu le
gittimi. q2 lex uocat istos. ut ff. un. leg. l. ii. c ult.
z l. iii. z ff. un. co. l. i. z sic secdm dnm meu. illud sic
p oia sic q e. ff. si ta. te. nulle. ex. l. i. c ptor. ut
sic datur. c. ta. datur. z h. z sicut illa denegat.
denegatur z h. quib; da tn ur oium quib; n eet
in c̄uemens c̄sentire q filius matri decedenti ab
intestato succedat p hanc bon. pos. un libi. nec
obstat l. i. ff. si ta. te. nulle. ex. c ptor. na ibi
de silitudinis ca ut sicut datur. c. ta. ptito. ita
detur h ab intestato. z ppea notat similtudine
illam pp filios qui obtinent pmu grad in successio
ne. q2 sui ex testo. sui ab intestato ipi pmi succe
dunt. no tn sequitur ut cuicumq; denegatur c.
ta. deneget h. q2 eet ualde duru. silitudo no est
p oia attendenda. sic z al. ff. de act. pignus. l. sic
uenderet. na ibi dicit q dolus z culpa uenit in pi
gnore. ut in c̄modato. s; n e uer. quia in pignore
uenit leuius. in c̄modato leuissima. ut ff. in como.
si ut certo. c. i. z J. sat. quib; mo. re. c. ob. c edditor.
¶ It z in illa aucte estote pfci sic pat ur celestis p
fectus e. ¶ Quintu q status filii mutatus no sit
eo tpr qn incep c̄ c̄pete h bo. pos. z postea mutat
statum pp media capitis diminution. no nocet.
ut ff. un. libi. l. ult. ¶ Sextu q iste qui p hanc. bo.
pos. petit sit pximior. ita q nullus eu pcedat. n
in quocda casu mirabili. n pat pcessit nepote tpr mo
tis aui. z tn nepos nichominus ht hanc. bo. pos.
pita, qn sceptus hes delibauit. filius exheredatus
moritur. institut. c̄ omittit. nepos. admittitur. qui
uidebatur repellendus. quia tpr mortis aui. pat
eu pcedebat. s; ulp. r. q licet ipm pcederet tn
q2 dubiu erat pp institutu. ne aduet pat no c̄pe
tunt. bo. pos. ab intestato. ut ff. d suis. z lg. he.
l. i. c plt. mie aut que institutus omittit inue
nitur solus nepos z pmus qui mito admittitur.
ut ff. un. co. l. i. c pximus. na sih no diceremus
quo nepos ille auo succeder. qui no e agnatus. sb
audi pximus. na sine dubio agnatus. ut ff. d suis
z leg. l. filius. nec obstat l. ff. un. libi. filius quia
ibi dicitur filius pximus cognatus. loquitur d
matre an filius uolebat succede. sic h legentur.
ff. un. libi. scpto. z hoc dicit. l. illa usq; ad ubum
cetun. z c. ab illo ubo sic pcedit. quid si sit exheredat
nepos nichominus. poss; institutus adire. z h et
nepos ex sua p querelam. ex p eni patris no poss;
hre. qui hereditas no fuit adita. z qn adita n fuit.

pparata. licet hodie in no pparata. transfunt
tereatur ad suum heredem. ut ff. de inoffo. t.
pap. c si c̄ditioni. z l. postumus. z C. de inof. t. l.
plt. q aut sequitur in eadem. l. qr z e. Illud
sonat qi c̄cludit. dicens. ex quo receptus hes
no audiunt. z sic no obstat uir testati. i. uir l.
testi. mirto h nepos adhibet ab intestato. q2
uidetur obstitisse receptus hes. quia si ad uus
s; ex testo. obstaret huic nepoti qui no posset
ab intestato uenire pp reglam. ff. de acquir.
he. qua diu. oportet eni pmo testm expugna
re p querelam. ul' alr ur obstitisse isti nepoti
ut ab intestato adire. no possit. s; no obstat.
Septimu q anus n sit transactus qui datur
in honore sanguinis ascendentib; z descenden
tib;. s; istud no multu curo. quia succedet s ipi
mu. co. ut. C. qui admit. ad bo. p. l. iii. z ff.
de edco. suc. l. i. In hac. bo. pos. c̄ci. ac sic. li. libell.
Auob dne senator magr Justit peto ego. r.
mi auob c̄cedi. bo. p. un libi. p quam uolo ab
intestato patri meo tercio succede. q sic. recte. c̄ci.
lib. dic. l. ff. si ta. t. nul. ex. l. i. z ff. de bo. pos.
f. l. iij. z C. de cura. fu. l. ult. z C. qui ad bo. p.
pos. l. ult. de positoes aut actoris. z rei quis nota
re pot eas. fin mod supior. bo. pos. Nos s; illd
qr an hodie ista. bon. po. sit. neccia. ul' uolunta
ria. na no ur q multum c̄pedite. ratio. olim ista
bon. p. in filius emancipatus erat neccia. in suus
erat uoluntaria. ut. J. sit de her. libo. c emanci
patos. hodie aut cu sit sublata dfia suus
emancipationis z patrie potatis. ut In aut. de
he. que ab in. defen. coll. viii. hodie e uolun
taria si uolunt ppone ppom. sui succedit ab
intestato. ¶ Ultimo qr sup. l. illa. C. un. lib. l. q libis.
l. qui se patris. na ibi nepos qui no uult pat
succede s; uult succede auo. dic q n pot. nisi
p bon. p. un libi. un quesiuit ibi dns. Ot. au
pat fuit in potestate. aut fuit emacipatus. ce
curit instancia. ratio. qui pot. qr fuit motus
ita dns. Ot. aut pat fuit in potate io na aut
pat ille fuit in potate. z tunc ipo ur fuit hes. ut
ff. de suis z leg. l. in suis. z sic bona puenit ad
nepote tanqua patna. no tanqua auita. z si
bon. pos. petat. It si erat emancipatus nepos.
succedet auo. siue se neget heredem patris. sui
no quid e g. q dicit. l. illa. qui se patris negat
heredem. ratio. filius ille erat emancipatus. un si
nepos uult auo succede pot. quia pat qui p
eu pcessit. auo no successit. quia successi; s; no
erunt c̄ mixtio bon. n poss; ia auo succedere
si succederet patri. negabat g nepos. se patris
heredem forte. pp debita que filius ille c̄ceperat
z uolebat auo succede. q dubiu uidebatur.
na cu hereditas aui deferatur nepoti p filium
qi p mediu. ut ff. de int. z rel. l. iii. z ff. de
bonis. lib. to. l. si ex patronis. tn nichominus
succedit ex sua p. z q dicit denegabit. z c. sub
audi maxime. quia sui neget. sui no nich
adire. z qr dicit no. n p uni libi. n posset p

et ideo dz inst. d legi. angti. uir. q angtio plerumq; p herem prinuit capitis diminutionem. z hoc p an[illegible] maximo q fiebat emancipatio

un̄ agnati. z si tpra illa lapsa erant infra que
boꝝ pos. un̄ libi. peti potat. qⁱ ipi sibi succederet.
ut ff. de edc̄o. suc. l. i. rō. uir ueti ł edem succesio
rium nō habebat locum insuis. licet hodie secus
sit. ut ff. de edc̄o. suc. l. i. § sciendum. z institut. de
lg. agna. suc. § si hic nepos siue erat emancipat⁹.
uez ē q uir. ista nō potuit ꝯ succede n̄ p un̄ libi.
quia uis uetus nō agnouit emancipatos. ut. j.
institu. de her. libor. § eman. z institu. de her. que ab in
te. de. § emancipatos. si erat suus. z impotat succe
der de iur ciuili. hodie aut siū suus. siū emancipa
tus. poss; de iur ciuili succedere. quia sublata ē
diffiā emancipationis. ut. j. aut. de her. que ab in
te. de coll. viii. z q dicitur ibi. in. l. illa qui se pa
tris. n̄ nisi. p boꝝ. pos. un̄ libi. rō. uin ē. de iur
ptorio. licet ciuili secus. ut dem ē. Qualit aut suc
cedit utrū incapita an in stirpes quere infra. de
bo. un̄. cognati. *de boꝝ. p. un̄ agnati*
Secundo loco p libos ueniunt ab intestato agna
ti. qui sunt p uirilem sexum coniuncti. ut institut. de
her. que ab in. de. z institut. de lg. agna. tutela. z de
leg. agna. suc. Jo de hac bo. p. uideamus. Et sci
endū ē inprimis. q tam. in ff. quam in. C. titlat
rca sic un̄ legittimi. z nūquam inuenies rca.
un̄ agnati. licet in. l. ponitis. sub rca inuenies
hanc boꝝ. p. un̄ agnati. *qo* Quare g intitulatur
un̄ legittimi. rō. io. q. l. xii. t. uocat hos ad
successiones. sic ad tutelam ut in pdcis. l. z ff.
de lg. tu. l. i. z nota. q h un̄ legittimi agnati de
qua tractamus. ē z alia un̄ legittimi. que ē ge
neralissima. z datur omib; illis. qui alia ab inte
stato ueniūt ad successionē siū sit patronus q
poss; hec un̄ mat uł un̄ parentes. s; ptores
talia noia. ut ff. un̄. leg. l. ii. z l. gnalit. z p
hoc dr. un̄ legittimi. si q lex quplia tale ponem
uł successionē. ut. al. ff. d. v. si. l. l. de h non
tractabimus. quia nō ē spal. psc. Et no. q
licet in. C. intitulatur. un̄ legittimi. nich tn̄
sub rca ponitur. de un̄ agnati. z multociens h
ꝯtingit. in. C. ii de eo q ponitur in rca. nich
ꝯtinetur in legib; sic hs. C. de relig. z sup. fu.
z de alee. usu. z de aleatorib; sub qua rca. nich
ponitur de aleatorib;. It in. C. de reb; credit.
z de iur iur. sub qua rca. nich ponitur de reb
creditis. *qo* Si tu queras qr h. rō. qz forte i
translatoe legū que fuit fca de gco in latinū
ut. C. de ueti iur. emi. l. tanta z institutoe.
z dig. cē. rei. p. leges erant in gco sub ill rcis.
z in gco remanserunt. z in latino nō hemus. rā
dūt burgundio pisanus. sub titulo de relig. po
suit. l. gtam de aleatorib;. un̄ ad hec ut ista bo.
pos. ꝯpetat tot sunt nccia. Et inprimis q ille de
cessit decuᵘ bonis tractamus. quia nō deb; qs
ēē sollicitus de hereditate uiuentis. ut ff. d uulg.
z pu. sub. l. ii. z ff. d ꝯdit. l. quidam. z C. d cap.
z post li. reu. l. nec nos. Secūm q sit mortuus
ab intestato. ut ff. un̄. leg. l. i. q quatuor modis
ꝯtingit. ut. j. institut. de her. que ab inte. de. z d suis.
si enī testatus moritur. h bo. p. cessat. ut ff. si ta.
nul. ex. l. i. Tercium. nul. ex. l. i. n̄ repudiassent. ut
ff. e. l. ii. z l. ult. Quartum q ille agnatus sit.
i. p uirilem sexum ꝯiunctus. ut in p̄n. diui. fallit
tn̄ in quib;dā psonis. que licet sint cognate. tn̄
admittantur ut agnati. sicut in filiis sororis germa
ne. uł ꝯsanguinee. uł utrine. qui licet sit cognati
cū agnatis admittitur. sic agnati. ut. C. de leg. her.
l. xii. ta. § ult. It frem emancipatū sui. It filiū
emancipati qui licet de iur ciuili desierunt ēē agti
p emancipatē. tn̄ ut agnati succedunt. nō obstante
emancipatoe existo relepto. ut. C. de lg. tu. l. fres.
z in. C. de leg. her. si habo z l. emancipatis. z l. ult.
§ i. It fr utrinus uł fr soror insimul succedet cū
ꝯsanguineo. sic agnatus. ut. C. de leg. her. l. ult. §
plt. licet hodie ꝯiunctus ex utroq; parente pferatur
ei qui ex alto tm̄ parente ꝯiunctus ē. ut. in aut.
ibi signata. z e. j. aut. de ꝯsanguineis. z utrinis frib.
coll. v. s; hodie cū sit sublata diffiā emancipatois.
nō curo de psonis talib; z de gradu cognationis
translato in gradum agnitionis. quia ita succedit
cognatus sic agnatus. ut. j. aut. de her. que ab in
te. defe. coll. viii. Quintū q certus sit de illo q.
mortuus ē. utrū decessit z q decessit pat. fa. ut
ff. un̄ leg. l. ii. § siquis decessit. Sextum q sit
pximior. siū sit solus. siū cū aliis. ut ff. de suis. z
leg. l. ii. § ex her. eatos. z ff. un̄. cogna. l. ii. Septimū
q tpra. boꝝ. p. petend. que sunt. C. dieꝝ. z utilia.
q nō sit transacta. ut. C. qui. ad. ad. bo. p. p. l.
ult. z institu. de boꝝ. p. § ult. nec poss; sibi ipi
succedere. quia forte alius agnatus pcederet. In
hac petenda boꝝ. p. actor faciet positiones z reus z sili.
sic fce sunt in aliis. q talis sit mortuus. *po act.*
It q ab intestato. *po reg.* It q sit s agnatus.
It q pximior. z eo reus faciat ꝯrias positiones. l
Libellus aut sic ꝯcipiet. *libellus* a uob dne senato
uł magr iusticie peto mi ꝯcedi. boꝝ. pos. un̄ agti.
p quam uolo succede titio agnato mō qui ab
intestato decessit. cum illi titio sim agnatus pxi
mior. z titius ille sine libis. z aliis descendentib;.
z ascendentib; ꝯsic recte ꝯcipiatur. di. li. di. l. ff.
quis ordo. in bo. p. s. ta. l. ii. z C. de cur. fu. l. ult.
z ff. de bo. p. l. iii. § cū. z ff. un̄. leg. l. ii. de suis.
z leg. l. po. ꝯsanguineos. *qo* S; illud qr. qr. hanc
bo. pos. petūt agnati. cum hodie possint ab inte
stato succedere. quia sublata ē. diffiā emancipati
onis. ut in aut. de her. que ab inte. de coll. viii.
rō. fr hodie ista boꝝ. p. uoluntaria ē z nō nccia
olim sūt. ut z diximus. s. de boꝝ. p. *qo* S; oppo
nunt q ur q sit nccia. ut. j. ff. de bo. p. nam i
dicitur q bo. p. z ista nccie sunt. rō. nccie sūt
quedā. ut. s. dixi. de bo. p. z in qualib; spali rca.
notaui. uł sūt nccie simul aliquis succede de
iur ptorio. ut. z al. C. de libis. pti. l. ult. Cōtr qr
quid sonent h ūba. un̄. rō. in superiori rca. no
taui. Tercio loco stabilita ē. bo. p. un̄ cognati.
nisi quia ista datur illis. qui p femininū sexū
ꝯiuncti sūt. z ita si sunt pximiores. z pximum

que boꝝ. po eadē fere sequūt que et superior un̄ angti.

intelligo

intellige et si solus sit. sic h. hs. ff. vnde cognati. l. i.
ff. de suis. et leg. l. post consanguineos. h. tamen plus habet
h. bo. p. quia siue cognati siue legittimi. nati de
legittimo matrimonio. siue non possunt quia spurius est qui suc
cedere et cui uult succedere nichominus succedit. quia ma
gnatis non est. ut ff. unde cognati. spurius. et ar. l. mo
destinus. ff. de inoffi. t. l. si suspecta. § de inoffi. et ff.
ad municipales. l. i. nisi mulier sit illustris cui est uerecundus
de hoc spurium. qui forte tali matri non succedet. ut ff.
ad senatus. c. l. orfi. l. siqua. que lex in fine uidetur notare
mirabile. quia in alia muliere non est illustris. filius naturalis
equaliter succedat cum legittimo. sed hodie credo correctum
iure autenticorum. ut j. aut. posita in. C. de naturalibus
lib. aut. licet. que est in corpore. aut. quibus. mo. na.
eff. leg. coll. vi. (de hoc dicat ut notat dominus meus in su
ma. C. de leg. her.) illud tamen est uerum quod matri succedunt
filii. et si ex diuersis matrimoniis nati sint. ut ff. ad
finem. l. matris intestate. vnde quecumque sunt dicta in
superiori. rubrica. hic intelligatur repetita. porro des acto
ris et rei. facillime quis comprehendet sic in superiori. vnde
libi. lib. aut. sic. con. libellus. Auob domine senator seu ma
gister iustitie. peto ego. et c. mihi concedi. bo. p. vnde cognati.
per quam uolo ut possim succedere succedere titio cognato
meo. qui abintestato decessit. cum illi titio fuerim cogna
tus proximior. et ille titius sine ascendentibus et descenden
tibus et agnatis decessit. quod sic recte. con. lib. dicitur una
posita in superiori. rubrica. et ff. unde co. l. i. et ff. de suis. et
leg. l. post consanguineos. (Item filio decedente abintestato
reus. petet hanc. bo. p. et formabit libellos. libellus.
Auob et c. peto mater mihi concedi. bo. p. unde cognati. per
quam filio meo abintestato decedenti uolo succedere.
sic in hoc casu est uoluntaria. de hac. dicetur. ut j. est
ordinaria notamus. Sed illud quero an hodie ista. bo. pos.
sit necessaria. uel uoluntaria. respondeo. olim ista. bo. p. fuit
necessaria. quia ius ciuile non cognoscebat cognatos. cum
agnatio iuris ciuilis erat nomen. et ff. de gradibus. cog.
l. iur. an. pn. ut. inst. de legibus parentibus. tu. et in
ff. de leg. agna. suc. unde de necessitate pretor eis sub
uenit et hoc nudum pretoris indulgencia. h. hoc. p.
non enim auire ciuili originem habet. et illos ad successio
nes inuitat. qui sunt iure ciuili incogniti. ut
ff. un. co. l. i. in prin. et j. ff. de suc. co. et io posui in
libello. qui decessit sine agnatis. agnati enim ex
cludebant cognatos. ut j. ff. de leg. ag. suc. sicut
et iure longobardo. secundum quod tamen agnati succedunt secundum
multos. et cognati nullo modo. immo deficientibus agna
tis admittunt fiscum. sed errant et iure illo et credo contra
rium. hoc tamen hec admitto. quod ita fit de iure longobar
do. sic et iure romano antiquo. ut agnati preferantur
cognatis. nam quam diu aliquis ex agnatis super
est in ultimo gradu preferatur cognato qui est in pro
gradu. sed illis deficientibus admitto in illo iure cogna
tos. ut in longobarda de succes. l. i. nam ibi de omni
parentela loquitur quod pares parenti. usque ad vii.
gradum succedant. ¶ Item filia matri cognata est. et tamen
succe. ut in longobar. de succes. l. siquis. longo.
¶ Si tu queras quare isti iuribus potius succedunt agnati quam
cognati. respondeo. quia magis erant utiliores mascu
li quam femine ad pugnandum de die. non de nocte

quia in pugna illa mulieres sunt potentiores. et ideo mascu
li preferebantur. et nati ex eis. (hodie autem secundum nostra codi
cis secundum iustinianum loquor. equaliter succedit masculus
et femina. quia nolumus esse accusatores nature. cur
non omnes masculos generauit. uel patris nostri hoc
imputare stultum est. uel plene innocentem grauare.
cum enim natura utriusque corpus edidit. ut maneat
suis uicibus immortale. et uniuscuiusque alterum semper auxilio
egunt. ut uno semoto necesse est quod alterum corrumpatur.
ut C. de leg. her. l. l. xii. ta. unde hec. bo. p. unde cog.
est uoluntaria. (et hoc est iure nouissimo. secundum quod sublata
est differentia sexus et emancipationis. ut j. aut. de her.
que ab in. de. coll. viii. nec dicat aliquis sicut
in g. ta. diximus. que datur filio. quia illa est necessaria
quo ad testa. et quod est sublata differentia inter suos et eman
cipatos. et inter agnatos et cognatos, est sublata.
quantum in modo prelationis. s. quod unus alteri non prefe
ratur. sed quilibet iure suo succedet. sic notat dominus
meus in fine summe de codicill. non est unde qui in g.
ta. illud optinet. ac iustis. qui quo ad successio
nem ab intestato in omnibus parificantur. et quo ad
prelationem ut neuter alteri preferatur. et in modo succe
dendi licet ille sit agnatus. et iste cognatus. dum
tamen in gradu cognatus, preferetur agnato. qui est
ulterior in gradu. Qo. De quadam tamen l. mirabili
queretur que est. ff. unde cognati. l. octauum. nam
ibi dicitur quod agnato qui est in gradu octauo. licet non
extiterit heres. bo. p. defertur. postea dicit totum
contrarium. nam dicat quod defertur ut proximo agnato.
quamuis extitit heres. sed ad notitiam. l. illius.
scire debes quod agnati succedebant usque ad decimum
grad. cognati usque ad sextum. nisi in sobrino et sobrina.
et nati ex eis. qui succedebant usque ad septimum
gradum. ut j. ff. de succes. cogna. § ult. et ff. de
gradibus. co. l. non. licet hodie secundum dominum meum patris
certis agnatis et cognatis. ut dixi. ita succede
bant cognati usque ad decimum. sic et agnati. et lic.
p. talem prudentes. contrarium dixerunt. ut notat in
summa. C. de leg. her. insti. unde l. illa octauum ualde
obscura sit intellige. bo. p. s. unde cognati quia
de illa tractamus. et sub illa. rubrica ponitur. defer
tur agnato octauum gradus. i. qui est in gradu oc
tauo. licet non extiterit heres. per unde agnati. qui forte
repudiatore. uel tempore est exclusus. et quo habet unde agnati
habet quia sibi ipse succedit. ut ff. de suc. edicto. l. i. §
sed uidendum. sed licet defertur hic bo. p. s. unde agnati
non tamen defertur ut proximo agnato sed defertur ut p
roximo cognato quamuis extitit heres. i. existat p
unde cognati. Qo. Sed illud quero tempore huius legum. et ma
xime secundum summam. p. qui dixit cognatos non succedere
nisi usque ad septimum grad. per iura predicta quomodo lex ista
illa stare potest. si enim erat agnatus in octauo gra
du. ergo et cognatus in octauo. quia omnis agnatus
et cognatus. et habent se ut genus et species. ut ff. de
gradibus. co. l. iur. consultus. § ii. quo ergo omissa. bo.
p. unde agnati. potuit sibi succedere in unde. cognati cum
agnatus ille qui et cognatus erat fuit in octauo
gradu. cum cognati non succedant ultra septimum.
respondeo. quod oppositionis locum habet, in his que tamen cognatis

Ho. mulieres potiores in pugna noctis quam masculos.

Sunt in eodem gradu, succe. non in eodem gene. unde proximior hodie

at nullis qui sunt agnati et sic cognati. licet
bo. p. unde agnati tollatur repudiatione vel tempore
cognati durat. usque ad gradum decimum. usque
ad quem durat agnatio. et sic per consequentiam cognatio.
Questio fuit quondam in eadem l. octavum. consultus non dicit. quo
debeat considerari tempus mortis. et a die illa debet haberi
ratio ad quid. ratio. propter stultitiam institutionis qui vole
bat succedere per unde agnati. et omittere ex testamento. sed
contingit ei sicut pubium. voluit cornua. amisit auri
culas. qui totum vult totum perdit. ut ff. de inoffi.
t. siquis. sua quod illa bo. p. non poterat habere. quia his
a die mortis. ex. c. dierum transit. quia in quo debuit
petere. ut infra sunt de bo. p. consult. sed ille stultus di
cebat illud tempus esse utile. non currit nisi a tempore scientie. ut
ff. de divi. et tempora prescript. l. i. ego incepi scire illum
consanguineum meum esse surdum modo est intus. cum
sic pretetur. quod a die mortis fiat computatio. non enim de
buisti ignorare infirmitatem illius tui proximi
consanguinei sicut alias. C. de in int. r. l. de tutela.
sed stultus erat et stulta allegatio sua. quia per hanc
non revelaret probationem. ut C. de prob. ad prob.
et sic consilio sed ut non omittat ex testamento. et habeat illam
modicam partem in qua est institutus in pace. quia
melior est bucella panis cum gaudio. quam totus
panis cum tristitia. nam licet probus illum testatorem
surdum nichilominus tamen testari potuit. sicut quod distin
guit lex. C. qui te. fa. p. l. discretis. Questio vltio
quia utrum in unde liberi. in unde agnati. unde cog
nati fiat successio in capita. vel in stirpes. Item
utrum qui prior in gradu potior sit sit in suc.
ratio. iste due partes locum habent non in successioni
bus. sed diviso modo in linea descendenti et ascen
denti non habent locum. quod qui potior in gradu po
tior sit in suc. nam nepos ex uno filio avo simul
cum filio in eadem tamen per et linea locum habet. ut ego
filius prius succedam patri meo quam filius meus. et fi
lius meus prius quam nepos meus. Item alia pars
locum habet quia sit successio in stirpes et non in ca
pita. ubi quidam habuit duos filios. ex uno heredem u
nicum nepotem. ex alio. x. in decedenti succedet
in stirpes. tamen habebit ille solus nepos quantum
illi. x. et quare quia succedunt in stirpes. ille in locum
patris sui. et illi locum patris sui in unde agnati.
et sic in linea transversali locum habet. pars. ut quod
potior in gradu potior in successione. preterquam
in filio fratris hodie. qui licet in posteriori gradu
succedit simul cum patruo. et fit successio in
capita et non in stirpes. ut infra. aut. de her. que
ab in. t. de re. aut. ut fratrum filii. coll. viii.
et infra. instit. de le. agna. suc. et C. de le. her. l. penult.
et ult. ff. de gradibus cogna. l. iuris consultus.
Questio Si tu queras quare illud in linea descenden
ti. ratio. haec est. quia hereditas. in. defertur nepo
ti per patrem. ut ff. de bonis. libto. si ex patroni
quod in agnatis non est immo iure suo defertur et
ideo fit successio in capita. Questio Item quare et illud circa
istud secundum iura oportet quod per generata adiciat gradum
ut infra ff. de gradibus cogna. secundum iura canonica.
et iura longobarda. secus nam per generantem sola
non adicit gradum. sed due personae generate gradum
adiciunt. et sic ut melius sub brevitate intelli
gas. scias quod in linea ascendenti. nichil immutatur
iure canonico et civili. In linea transversali est differentia.
nam de iure civili linea transversali incipit a secundo gra
du. ut ff. de gradibus. co. l. i. circa principium et quare circa
tertium principium quia iure romano oportet quod persona
generans et generata faciant gradus in parte
generate faciunt partem. ubi gratia. pater et filius secundum
omnia iura sunt in primo gradu. duo fratres carna
les secundum apulos. secundum longobardos in secundo dicimus esse
gradu filii duorum fratrum oportet quod sint in quar
to. nam ego frater cum filio tuo tertio in gradu. et tu filio
meo in tertio. ipsi inter se in quarto. et sic deinceps
et sic si bene numeras iure romano non pertinebit
successio. non consanguineis existentibus in quinto gradu
licet iura dicant. quod extenditur usque ad decimum
nam ille decimus secundum iura canonica. et secundum iura longobar.
erit quintus. nam duo gradus legales. unum cano
nicum gradum efficiunt. et sic illa iura duo fratres car
nales sunt in primo gradu. et sic linea transversalis
incipit a primo gradu. sicut et ascendens. filii eorum
sunt in secundo et sic deinceps. et sic illi iuribus considerantis
numquam persona generans facit gradum. nec sola persona generata
adicit gradum. sed persone due faciunt per se gradum. nam
si sumus tu et ego fratres carnales. et ego et filio tuo car
nalis ero. et tu meo. et sic non mutatur nec genus non
gradus. ipsi tamen inter se vel filius tuus vel filius
meus mutant grad. quia erunt in secundo et non genus quia
sunt agnati. Questio. Et si tu queras quare iuris civile
sic numerent et non ascendit ultra quintum gradum
qui est decimus iure illo. et ius canonicum usque ad. vii.
qui esset quartusdecimus iure civili. ratio. quia iuris ci
vile consideraverunt in gradibus illam rationem propter successi
ones et tutelas. ut ff. de gradibus. co. l. i. § sed ad
monendi. et l. iuris consultus. in principio. iuris canonicum
consideraverunt in gradibus parentelam propter matrimonia
contrahenda. quod non consideraverunt iuris civile nam duorum fratrum
vel sororum. ubi. numquam possunt. ut infra ff. de nup. licet
olim iure veteri. l. mosayca ita esset et hodie in minu
tum. ut in decre. xxxv. q. i. c. ii. et iii. haec omnia copio
sa quere. In decre. xxxv. q. ii. c. ii. ad apostolicam. in ipso
textu. sed licet iure canonico clici usque ad. vii. grad.
extenderentur parentela prohibitio hodie tamen per concilium
lateranense stat prohibitio. usque ad quartum
gradum ut dicit constitutio non debet reprehensibile et sic
in affinitate usque ad quartum gradum. ut ibi in
aut longobardum secutum fuerit vel canonicum in numero
graduum in linea transversali. et excedit iuris roma
num in successionibus. quia differt successionem usque
ad grad. vii. ut in longobar. de suc. l. i. quid autem
sit de affinitate in parte. sequenti dicemus.
vnto loco et ultimo de bo. p. unde vir et uxor.
venitur ad invicem ad successionem mariti et uxor.
quotiens aliquis ab intestato eorum decedit. ut infra ff
de bo. p. ideo dico ab intestato quia ex testamento non est
dubium quod possit succedere. nam iudicium postremum
inter se parcerant maritali sine crimine. non est criminosum.
ut C. siquis. aliquem. te. prohi. l. ult. unde audivi.

No Malitia h[uius] mulieris q[ue] decepit maritum

de quadam muliere astuta mouebitur marit[us]
et testam[entum] co[n]debat in quo mich[i] uxori p[ost] dote[m] relin
quebat. astuta u[er]o fingens se infirma[m] intrauit
lectu[m]. uocauit sacerdotem p[ro] penitentia. q[uasi] mori
tur. et notariu[m] p[ro] test[amento] faciendo in quo maritum
sibi mo[r]ibus h[er]ede[m] instituit. audiens martellus rumo
res istos penitencia ductus. uocauit not[arium] et te
stes. et mutare uolo testam[entum] quo ego miser mich[i]
dimittebam uxori. et ipsa moritur. et cuncta m[ihi] di
mittit. Ego uolo ea[m] michi institue[re]. et sic mortu[us]
e[st] martellus. et uadat cu[m] maledictione d[e]i. sepel
liatur in inferno inferiori. qualiter uxor que
nu[m]qua[m] fuit infirma. et sic h[abu]it o[mn]ia bona mariti.
Et i[de]o dico uob[is] a talib[us] fraudib[us] ut sciatis caue[re]
uob[is]. et consulo ut nich[il] dimittatis uxorib[us] u[est]ris. et
si iuuenes sunt. et cu[m] illa conditione fit hor[um] meum
honeste seruauit. quia hanc conditione[m] credo impos
sibile[m] et q[ue] maritum acceperunt obliuiscuntur p[ri]o
ri adeo q[uod] et uetu[s] filior[um] p[r]imi matrimonii adicia[n]t
s[ecund]o marito. ut C. de nup. lex que tutores. ut
t[ame]n longobardo n[on] poss[it] maritus uxore[m] h[er]edem
institue[re]. si h[ab]ebit filios ex p[ri]mo matrimo[nio]. n[on] aliq[ui]d
s[ed] ad p[er]petuitate[m] relinque[re]. n[on] quo ad usufr[uctum] et p[ro] uno
filior[um]. ut in lon. de his que uiro. in uxori. dant[ur]
l. reli. un[de] ad h[oc] ut h[ec] bo[norum] p[ossessio] co[m]petat tot sunt
necessaria. Inp[ri]mis q[uod] illa sit uxor. et ille marit[us].
Secundo q[uod] m[atri]moniu[m] illud sit iustu[m]. na[m] si iniustu[m]. nec
ab intestato succedit n[on] et poss[it] h[er]es institui.
Tertiu[m] q[uod] illud m[atri]m[onium] duret usq[ue] ad t[em]p[u]s mortis
certu[m] si diuortiu[m] interueniat. no[n] poss[it] succede[re].
Quartu[m] q[uod] diuortiu[m] illud f[ac]tu[m] sit legittime
s[ed] h[ec] o[mn]ia p[ro]bantur. ff. un[de] uir et uxo[r]. l. unica.
Quintu[m] q[uod] uxor ul[tra] maritus de cui[us] successio[n]e
tractatur decessit ab intestato. Sextum
q[uod] ascendentes ul[tra] descendentes. ul[tra] agnatos
u[e]l cognatos n[on] reliquerit solu[m] enim fiscu[m] excludit
ut C. un[de] uir. et uxor. l. unica. et C. quor[um] bo[norum].
l. ult. et ff. de gradi. cogna. l. no[n] facile. § affines
un[de] actor faciet. po. ta. p[ro]po[nit] act[or] Ego dico q[uod] illa
fuit uxor mea. Item legittime cu[m] ea co[n]tra[xi]. Item
m[atri]m[oniu]m illud durauit usq[ue] ad t[em]p[u]s mortis. Item
illa mortua e[st] ab intestato. Item mortua e[st]
sine lib[er]is agnatis cognatis. et ascendentib[us]. E
contra reus sic ponat. p[ro]po[nit] act[or] Ego dico q[uod] illa fuit
uxor titii. Item titius uiuit. cui h[oc] co[n]tendebitur acto
succu[m]bet. q[uia] no[n] potuit e[ss]e uxor duor[um]. et sic
m[atri]m[oniu]m iustu[m] no[n] fuit. ut ff. de his. qui no[tantur] infa[mia].
l. i. et C. ad l[egem] iul. de adult. cu[m] qui. Item si fuit uxor dicas
diuortiu[m] interuenit et legittime. Item fecit testa[mentum].
Item filii agnati ul[tra] cognati. ul[tra] ascendentes sup[er]
stites. Concipiat actor sic lib[ellum]. libell[us] A uob[is] d[omi]ne
senator seu mag[iste]r iustit[ie] peto ego. p. m[ihi] conce
di bo[norum] p[ossessionem]. un[de] uir et uxor p[er] qua[m] uolo succede[re]
uxori mee ab intestato decedenti descendentib[us]
et ascendentib[us]. agna. et cogna. q[uod] sic recte concipi
atur libellus p[ro]batur iuxta p[re]dicta. C. de cura. fu.
l. ult. et C. q[ui] ad. ad bo[norum]. p[ossessionem]. l. ult. et ff. de bo[norum]. p[ossessione].
l. ult. et ff. de bo[norum]. p[ossessione]. l. iii. et ff. quis. or. i[n] bo[norum].
p[ossessione]. s[er]. l. ii. q[ue]ro s[ed] illud queritur an ista bo[norum]. p[ossessio].

olim ul[tra] hodie fuit necessaria. r[espon]d[e]o. q[uod] olim et hodie
e[st] necessaria. q[uia] nullo alio m[odo] poss[it] succede[re]. q[ue]ro s[ed]
illud querit[ur] q[uare] ista successio defertur marito
ul[tra] uxori. cu[m] no[n] sit de ascendentib[us] ul[tra] descen
dentib[us]. ul[tra] de agnatis ul[tra] de cognatis ul[tra] de affi
nib[us]. cu[m] i[n]ta[m] p[er] uir[um] et uxore[m] affinitates incipiu[n]t
et coniunguntur. ut ff. de gradi. cogna. l. n[on] facile.
§ affines. r[espon]d[e]o. i[de]o defertur na[m] cu[m] sint et fiant
duo in carne una. et ut. ex. in. desponsalib[us]
no[n] sunt una caro et quia societas fac[it] uir uxore[m]
d[omi]nam. ut ff. rer. amo. l. i. et quia fuit socia
diuine et humane domus. ut C. de crimine. ex
pi. h[ere]. adiuisus. et C. de furtis. qua[m]uis. l. ult. infi.
et p[ro]p[ter] partus p[er]icula et obsequia nocturna et diur
na que maritis p[re]stant licet aliq[ue] alius. ut C.
qui pot. in pig. assiduis. de iur[e] p[re]torio sat beni
gne fuit indultu[m]. ut mulier marito decederet
ea b[onorum] testato succedat et in solatiu[m] sue tristi[ci]e.
licet aliq[ua]n[do] multu[m] gaudeat q[uando] a[m]misit maritu[m]
et si plorat ficte sunt lacrime. Immo q[uando]q[ue] ludit
p[os]t maritu[m] mortuu[m] plorat in gaudio. et cu[m] h[abe]t
capillos an[te] oc[u]los later[aliter] re respicit q[ue]m debet
elige[re] p[ro] socio. et multociens emittit uoce[m] co[n]ho[rren]
to uultu capillis. et lacrimas n[on] effundit. Item
q[uod] marit[us] uxori. filii h[er]ede[s] sunt roes. et alia q[uia]
cui[us] fuit hon[us] ipsius sit et emolumentu[m]. de leg. pa
tentu[m]. tutela. et C. de furtis. l. ult. substinuit e[nim]
honera m[atri]m[onii]. ut ff. dot. de iur[e]. l. dotis. et ff. sol.
m[atri]. si maritus. et C. de iur[e]. dot. p[r]o o[mn]ib[us]. Ideo
his ro[n]ib[us] co[n]siderantis. benigni. p[re]tor. in supplem[en]
tu[m] iuris ciuil[is] hanc bo[norum] p[ossessionem]. ad inuenit. iur[e] t[ame]n
lo[n]gobar. si maritus h[abe]t mundiu[m] uxoris. siue
sup[er] sunt descendentes ul[tra] ascendentes. siue
agnati ul[tra] cognati. maritus succedit. qui p[ro]
mundiu[m] sua[m] fac[it]. ut in lo[n]gob. de succes. si soro
res infi. al[ias] no[n] ut in lo[n]gobar. de eo qui sine uo.
mu. l. pl[ur]es. et ius[te]. Ego aut[em] dico q[uod] filii maritu[m]
et mund[iu]m ald[ius] excludit. ut in lo[n]gob. de suc. l. ult.
Item iur[e] lo[n]gobar. s[ecundu]m multos deficientib[us] agna
tis dicu[n]t fiscum succede[re]. s[ed] credo ut notaui in
sup[er]iori t[ra]cta[tu]. Quid dices de affinib[us] qui
constituuntur p[ro]p[ter] h[uius]modi. m[atri]m[oniu]m. na[m] licet n[on] sint
affines maritus et uxor p[er] eos t[ame]n contrahitur af
finitates. ut ff. de gradib[us]. cogna. l. n[on] facia
le. § affines. nu[m]quid h[abe]nt aliqua[m]. bo[norum]. p[ossessionem]. si ab
intestato decesserit. r[espon]d[e]o. n[on] inuenim[us]. s[ed] si hodie
p[re]tor e[ss]et. poss[et] s[ibi] suade[re]. ut induceret illa[m] et uo
carent. un[de] affines. s[ed] no[n] e[st] n[ecess]e ea[m] inuenire
ul[tra] concede[re]. Quid e[st] p[ro]de[st] scire aliq[ui]d de affi
nib[us]. r[espon]d[e]o. p[ro]de[st]. p[ro]p[ter] p[ro]hibitione[m] m[atri]m[onii]. ut si inte[r]
se contrah[er]ent filii no[n] erunt legittimi. ut dicit
constitutio lateranensis. cum inhibitio copule
coniugal[is]. et licet olim e[ss]et in g[e]n[er]a affinitatis.
hodie no[n] remansit n[isi] unu[m] t[antu]m genus sub q[u]o
remanserunt quattuor gradus. sic in ueteri pa
rentela. et sic p[er] adicta p[er] p[er] carnis p[ro]pagatione[m].
mutat gradu[m]. et no[n] genus cetiu[m] sup[er] carnis co
pulam. mutat genus et no[n] gradu[m]. ut dicit co[n]
stitutio lateranensis concilii. n[on] deb[et] rep[re]hensibile.

Margin notes: ·alios · h[ere]de[m] · tu · negotia · act. · act. · ille · sine · l[ex] uoluntaria · qo · p[re]stet · ut istit · hodie

post omnes istos .s. agnatos. et cognatos. libos. et ascendentes uirum et uxorem. locus est fisco. ¶ Qd de quo querit querit bo. p. unde fiscus. respondeo. quia non est ibi necessaria. quia de plenitudine potestatis inuenit bona illa uacantia accipit illa si uult. ut ff. de iure fisci. l. i. § an bona. et C. l. x. de bonis. l. i. et uir contra. et C. de pet. her. l. i. et ff. de pet. l. intuemur. § prodest. propter quod statutum est quadriennium. ut sic. j. illud non petat. quia pena non admittitur. ut. C. de quadri. prescript. l. i. licet alias. contra fiscum opponatur prescript. xx. an. ut ff. de diuersis temporalibus. p. l. in omnibus. sed hic. uim iam p dicta. de vii. bonorum. p. que uocat ex ordinaria

Quoniam tractauimus de ordinariis bonorum possessionibus que tres sunt due contra testamento .s. s. ta. et c. ta. sed hec triplex et sic incidentur diximus. et de querela inofficiosi. et quatuor ab intestato .s. unde libi. unde cognati unde uir et uxor. Restat ut uideamus de quadam septima. bo. p. que caret nomine. et dicitur ex ordinaria. sed hec quadruplex est. prima nomen hét. et uocatur carbomana. ¶ Secunda que datur mulieri nomine uentris. ¶ Tercia que dicitur gratia litis cognoscende de quibus diximus in suis locis. ¶ Est et quarta que sine nomine dicitur ex ordinaria. que uis tribuit. sicut in predicto sex. bonorum. p. et competit his qui tam ex legibus et ex senatus consultis. et ex constitutionibus principum et tam ex testamento quam ab intestato ueniunt. ut. i. ff. de bo. p. § septima. et ff. ut ex legibus senatus ue consultis. bo. p. datur. l. unica. et de illa enim bo. p. tractatur ibi et de hac primo uideamus.

¶ Sed in primis querit querit non hunt nom. sicut et superiores et querit dicitur ex ordinaria cum superiores ordinarie dicantur et ius tribuunt. ut de bo. p. l. iii. sic et ista. et aptore. et ista et ille petantur. respondeo. Ideo non hét nom. certum. et ex ordinaria .i. extra illum ordinem illarum rerum fuit inducta. et non intelligas quod alio modo dicatur ex ordinaria. quia quasi uaga et subsidiaria nec ex testamento nunc ab intestato. nec ex legibus nec ex senatus consultis. nec ex constitutionibus competit. et sic nullum nomen potest sibi imponi. ¶ Item querit an hec bonorum. p. sit uoluntaria uel necessaria. in quibus dam necessaria sic in exemplis. j. potius uidere pot. de hac enim septima ex ordinaria non possumus ita certam tractare. sic tractauimus de superioribus. Sed notabimus singula exempla in quibus competit et insignulos formabimus. lib. compet. hec bo. p. ex testo. uel ab intestato. his qui ex legibus senatus consultis. constitutionibus uocantur. ¶ Et ecce competit quotiens quis uocatur ex legibus. ibi gratia filius emancipatus fuit captus. ab hostibus. reuersus inuenit patrem mortuum ab intestato. iste filius nullo alio modo succedit. nisi per hanc septimam ex ordinariam et uideas eodem uiua tempore mortis patris non potest succedere quia suus erat. suus est non pot succedere nisi ex p dictum. ut ff. qui te. fa. p. in filius. fa. et ff. ii. de. debitor. § i. Item fictio postliminii non posset isti prodesse per quam fingitur quis semper in ciuitate fuisse. ut ff. de capt. et p. li. ret. l. ret. quia cum sit emancipatus. et sic iure ciuili incognitus. ut. j. ff. de her. libor. § emancipatos. Ideo exemplum et certa idem quando competit ab intestato. et quociens quis uocaretur. p. l. si emancipatio non obstaret. ubi gratia pater captus ab hostibus. moritur in captiuitate filius emancipatus succedit sed per hanc bo. p. vii. ex ordinaria. et non alio iure quia fictio iuris .l. cornelie que fingit illum mortuum hora captiuitatis. ut. i. ff. quibus non est. p. fa. te. § ult. et ff. qui te. fa. p. l. cornelia. et ff. de bonis lib. l. si necesse. § ii. non pot. prodesse filio emancipato qui est iure ciuili incognitus sic dixi. sic in his duobus exemplis hec bo. p. et hodie necessaria est. nam alio iure non possit succedere cum tempore mortis. pater ille fuit suus. et sic non potuit habere successores. ut. C. com. de suc. suus. non uelles dicere quod est iustus hodie casibus sit uoluntaria. quia hodie sublata est differentia emancipationis. ut. j. aut. de her. que ab in. de coll. viii. quod non credimus. quia est sublata quantum ad modum prelationis. ut suus non preferatur emancipato non tamen in modo succedendi. ut notaui. s. in pricia. unde agnati. unde cognati. et sic uides exempla quociens competit hec bo. p. et ab intestato quotiens aliquis uocatur legibus .i. lege xii. ta. uiri. p. liminii. et l. cornelia. si emancipato non obstaret. concipiet autem sic libellum. libellus. duobus dominis senatoribus uel iustitiis seu magistris iustitie. peto ego. R. mihi concedi. bo. p. illam. c. vii. ex ordinariam. que datur illis qui ab intestato uocantur. ex legibus per quam uolo succedere patri meo quem ab intestato decessisse inueni. cum ab hostibus redii. cum cum fuerim emancipatus. et sic iure ciuili incognitus et sic fictio cessio iuris postliminii mihi non prodest. illam. bo. p. mihi concedi peto. per quam hanc et concessam. p. uolo bona que fuerint patris mei uendicare. Item alius. libellus. libellus in lege cornelia. duobus dominis magistris iustitie. peto ego. R. mihi concedi. bo. p. septimam. ex ordinariam. que datur illis qui ab intestato uocantur ex legibus per quam uolo patri meo ab intestato decedenti apud hostes succedere. non possum succedere cum fuerim emancipatus. et sic iure ciuili incognitus. per quam bo. p. hanc et concessam. postea uolo bona que fuerint quondam patris mei uendicare. quod sic recte concipiatur libelli. quod probat uita potestas. et i. ff. de bo. p. § septima. Ideo posui in libellis de emancipatis. quia si esset in potestate tunc succederent legibus istis. et hanc. bo. p. haberent ut uoluntariam. non ut necessariam. ut. C. ex quibus. ca. ma. l. ult. et C. de cap. et p. l. i. et ff. de cap. et p. l. i. diuus. Item hoc illud exemplum in quo hec bo. p. competit. illi qui uocatur ex. l. xii. ta. ¶ Ecce patronus liberto decedente ab intestato et sine liberis. uocatur ad bona ipsius. et succedit in solidum ut. j. sit de suc. libto. et dicimus copiose de hoc. s. de bo. p. contra ta. libti. que patrono competit. si uult patronus habere. bo. p. et succedere. de iure pretorio. potest habere hanc. vii. ex or. que alibi uocatur unde legitimi .i. quia lex uocat patronum ad talem successionem. nisi unde legitimi agnati. ut ff. unde legitimi. l. ii. et ff. de b. si. l. sed in hoc casu. et olim et hodie uoluntaria est. sed eodem modo potest quomodo in agnatis. qui uocantur. per l. xii. ta. ut. j. sit. de leg. agna. suc. sed non credo quia illi habent speciale.

nō ħt

uacantib;

dicitur sit ex ordinaria ab intestato decedenti succedat

dat

ff.

in qb; dicitur uoluntaria

pa

olim

qui

actor

hitu

cui bñficio

hita

lege

.s. in agnati. q' nō ē in patrono. q' hāt aliquā
spālem. que ppo noīe censeantur. licet hāt in
legittimi. ēdo hanc ēē. vii. ēx or. ocipiet aūt pa
tronus. libell' duob' dñe magr̄ justitī peto ego
r. in ocedi. bō. p. ēx or septimā. p quā uolo lib
to mō ab intestato decedenti. & sine libis succedē.
q' sic recte ocipiatur. lib. p bant una p xima. vi
deamus exēpla in psonis illoz qui uocantur ex
senatus osultis illa exēpla in psonis illoz qui
uocantur ex senatus osultis. hī in matre & filio.
mat enī filio p tulianū. s. o. succedit. ut. C.
ad. s. o. tul. l. i. & p totū. & ff. ad tull. l. i. &
ii. & p totū. filius mat succedit p orficianū.
ut. C. ad. s. o. orfi. p totū. & ī sūt ad. s. o. tull.
& or. licet ipī int se hānt sic & patronus. vn le
gittimi. vi. quia p leg. ul' senatus o. uocant.
ut ff. un. leg. l. ii. & s. un leg. notaui. un poss;
formare libellū. libll' duob' &c. peto ego. m. michi
ocedi. bō. p. vii. ā. ēx or. p quā uolo matri mee
ab intestata decedenti succedē. & mat dicat eo.
libell' duob' &c. peto ego mat m ocedi. bō. pos.
vii. ā. ēx or. p quā uolo filio mō ab intestato
decedenti succedē. q' sic recte formitur p bant:
una p xima. & j. ff. de bō. p. olim & hodie uolun
taria ē multi tñ in si deuit long. nō admit
tūt q' mat succedat filio. īdō qr n inuenitur in
iur long. hoc inductū. & adducūt. l. in long. de
suc. recolimus. & sic p eos ista. s. o. recedūt. & h
septima. bō. p. que datur mat otiīū tñ ēdo nā
ego in uenio q' filia mat. & soror. sorori. ut in lēg.
de suc siquis long. & l. si sorores que filia matri
cognata ē. g eadē roē mat filia succedit. ¶ It
omīs parentela succedit usq; ad. vii. gradum.
ut in long. de suc. l. i. & & mat filio. & que ē in
pino. ut ff. de gradi. co. l. iuris osultus. 9; nō
curo de hac. bō. p. multū. quantū ad p̄m mat.
quia poss; hre un cognati. ul' un legittimi sic
in supiorib; tēris notaui. & ut uideamus exēpla.
qn opetāt hīs qui uocantur ex testo ul' ab inte
stato ex ostitutionib;. ¶ ecce ex testo. & ex ostitu
tionib; opetit. ubi gra mat fecit testm. filios na
tos quos habebat hēdes instituit. decedit in pu
erpio. nascitur filius p̄ misimur institutus. ex
ostitutū. mat ne pietatis fuare in filios iā institu
tos que p̄mo decessit. quā potuiss; testm mutare
ut. C. de inof. t. l. iiii. & in hoc casu ē necia. ed
aūt dico istū uocari ex ostitutionib;. attñd. nā
q' ostitutiões ipm uocet ad successionē. s; io qr
ostitutoēs istū casum inuenerit. ocipiet g sic
lib. libll' duob' &c. peto ego tutor tal' infantis
m ocedi. bō. p. ēx or. septimā. p quā uult mat
succedē ex testo q' testm mutare nō potuit mō
te p̄uenta. cū in puerpio. decessit. & aliqs s fili
os hēdes instituit. q' sic recte ocipiatur. dnt
una p xime posita. & ī ff. de bō. p. ¶ septima. &
ff. ut ex. ex senatus ue. o. It alia exēpla hī. quo
atting ul' qui ueniūt p ostitutoēs ab intestato.

Ecce filius arrogatus pat arrogatori succedit
ab intestato. & p ostitutoēm diui. pii. p quā ī
testato opellitur sibi dare quartā. ut ff.
de adopt. si arrogator. & ff. de inof. t. pap. ¶ pbt.
¶ It hodie ī p ostitutoēm uocatur filius adoptiu
ab intestato ad successionē patris adoptiui ut
C. ad opt. l. ult. un istis h bō. p. opeteret. s; in p
sonis istoz erit uoluntaria. vn ocipiet sic. libell'.
libll' duob' &c. peto ego. r. in ocedi. bō. p. septi
mā ēx ordinariā p quam pat mō titio arrogatori.
seu ab intestato adoptiuo decedenti uolo suc
cedē q' sic recte ocipiatur lib. p bant una. p
xime posita. & ī. sūt de bō. p. ¶ septima.

Intelligas n nupserit. j.
āmū tūc enī omīa āmittit & si aliqd ex largita
te uiri osecuta fuit & successionē āmittat.
ut. C. de scdis. nup. l. i. ī imo & ultima. tciū grad
iur cognationis nō succedit ut ibi. alias aūt
uxor marito succedit. n fuit maritus de corpe
cinaliū nauiculariōz. ul' militū. ul' fabricen
siū. ut. ī. C. de hēditatib; decurionū. naui. ul' mi
litū ul' fabricensiū. decurio. & mili. & fabri. l. i.
& ii. iii. & iiii. & v. nā tūc illi p̄feruntur uxori &
fisco ut ibi nō aūt intelligas. hoc in ciuitatib;
ciuitates enī nemini ab intestato possūt suc
cedē. ut C. de bonis. uacā. l. i. l. x. Iur aūt
autēticoz in casu ī libis astantib;. succedit
maritus uxori & eo. puta qn. mui. fuit sin
dote. ul' dott. p p nupt. & ouix p̄moriens fuit
locuplex te sup stes succedit in quarta si sup fu
erīt filii. siū ex illo ōio. siū ex alio. siū pauci
ores. siū plures. te p uirili. s; quo ad usūf p̄pe
tate filiis reservata. ¶ Si aūt filii n sup sūt
licet sup sint agnati. ul' cognati. hēbit ī quo
ad p̄petate. & h in muliere in marito. ō. ut. ī. aut.
ut hec. ma. & a. coll. viii. ¶ qz uo leg. & pon
ti. in. C. un. ux. & uxor aūt p̄ta. s; hodie idē
in marito q' in uxore. p aūt. ut sūi filii. ¶ pbt
in alio ī casu alius p̄fertur uxori si ē socius ī
p ial' libtatis. ut. ī. C. l. x. si in pial' societatis.
ro. mor. fil. l. i. h oia notat dns mg in suma.
C. un uir & uxor. qo. s; qd dices hodie iure
canonico. & iur. logo. in muliere. ouolante
ad sm. mui. nuqd succedet. uī q' sic. nā dic
apls. mulier exqua a l. iū soluta ē nubat
in dño cui uult. ut in dec. vii. q. i. sic & in logo.
j. q' tpē. mulierib; uniū. ha. l. i. ii. & iii. & ult.
tro. uex ē illis uirib; osideratis. q' mulier
stati nubens nullā penā patietur n quo ad i
famiā. n quo ad aliā. ut. ex. iii. de dote resti
tuenda. p. diuorciū. c. ult. & ex. iii. qui. filii
sint legittimi. c. p uenerabilē. & in dec. ii. q. i.
c. h inc collig. qo. s; nuqd h bñficiū extendet
ad oēs. ā ē ad illas tm. in qua turbatio sangui
nis nō timetur. puta qr sūt steriles. ul' ratoē
etatis. ul' qr frigid. tro. ad hoies bñficiū illd
extendit. ut ar. ex. iii. de desp. cū dilecti. &
in dec. di. v. ad ei uō. & ff. de ostit. pii. l. bñ
ficiū. & sic glosauerūt doctores iniur canonico.
laurentius & vincentius. s; ēte si audeo dic-

stari deberi legi romane in hac parte honestius loquenti. ul' propter reuerentiam legis. quia ista turbatio sanguinis timetur. ut ff. de his. qui. no. in fa. l. liberorum. ul' quia presumitur quod impudice uixerit cum priore marito. que non potuit pannum continere. ut in aut. de restit. et ea que parit. in xi. mense. coll. iiii. sic alias benigniu loquitur lex. que hoc. s. quod aliquis non obstendat domum morbundi. usque ad viii. dies. ut in aut. de sue. seu funera corum. aedito. non impedi. coll. v. cano tamen appll'. quia fronte. extra. i. non fuat tempore illud. ¶ Item hinc. ar. per se si minus. sum est legitti mum quod uerum est. et in uetitis. ergo non debet puniri. quod quod legittime factum est. nullam penam meretur. ut ff. concubinis. l. i. et C. ad. l. iul. de adulteriis. ge. contra. illud quod fit legittime non punitur. s. minus. sed quod fit minus legittime punitur illud. s. festinancia ut et al'. qui uendit duobus tenetur crimine falsi. ut ff. de crimine falsi. l. qui duo bus. et tamen uenditio tenet. ut C. de rescin. uen. quotiens. ¶ Item qui obligat duobus tenetur crimine stel lionatus. ut ff. de act. pigno. l. tutor. et l. siquis inpigno. et tamen tenet pignus. inprimis ut usque. ut ff. qui pot. in pig. per totum. et tamen qui peccaunt uolendo secundum contrahente decipere puni tur. ita et hic. licet ipsa hoc iure canonico non amitt tit. contra illud pena post demum culpa. perpetuis erit.

E xplicato tractatu de carboniana. bo. p. 17

omnium bo. p. que ius non tribuunt. uideamus modo de aliis tribus. bo. p. que ius non tribu unt. sed facta sunt. et ecce inprimis de carboniana premittamus. que in persone ius tribuunt. licet alie in perpetuate. de quibus. s. diximus. et ille dantur uice agnatis. ul' cognatis. et hec tamen nomine fili ationis. sicut infra dicemus. ¶ Videamus ergo inprimis de nomine. quare dicitur carboniana. contra. ano mine conditoris. carbo enim fuit pretor sicut publi cius qui publicianam induxit. ut infra. ff. de act. Postea quare fuit hoc inuenta non ne sufficiebant prime. numquid est uoluntaria. ul' necessaria. contra necessaria est. et fuit inuenta propter inpubes quibus mouetur questio status. ul' quia non fuit filius. ul' quia fuit et mouetur questio bonorum. et uoluerunt pretores duo potissima inducere beneficia. quod hoc inpubes petere tunc. bo. p. carbonianam. et erit in posses sione. et fruetur rebus forte alienis. et dominum nec cum uescendi. et propter studia. quia in tantum possit esse in persone. et propter suas necessitates inpensas. sicut infra dicemus. est et aliud beneficium quod quod ista differtur usque ad tempus pubertatis. ut ff. de carbo. fu. et si missum. et l. sed et sius qui. § ananit. uescendi causa. et l. de bonis. § non solum alimenta. et C. de carbo. l. ii. sed adhuc ut ista competat. tot sunt necessaria. ¶ Inprimis quod aliquis sit im pubes. l' minor. xiiii. annis. sicut masculus. et mu lier minor. xii. an. tamen enim masculo quam femine datur. ut ff. ad car. l. i. § non tamen. et § si. pubi enim non datur. immo et si obpossit. ut in pubes et inpetrauit que inpubes cum esset pubes

est non prodest. ut ff. ad car. l. carbonianum. § pubi. immo statim exquo pubes factus est. si sit est [illegible] hoc. bo. p. tamen statim finitur emolumentum ipsius. ut in prede. § Cum; quare quare datur inpubi et non pubi. contra. uoluit pretor inpubi consuluere propter teneram etatem ipsius. sicut et al'. iura nostro in multis causis uirca inpubi succurrunt. cum talis etas quid uideat ignoret. et inde in casu illo in falsa moneta subue nit illi. ut C. de fal. mo. l. i. ¶ Item et ecce offert di ui pii. qui prouidet inpubi arrogato. de dan da quarta. ut ff. de adopt. l. si arrogator. et de inoffi. t. contra ueteranos. § siquis inpubes. ¶ Item et ecce prescriptione que propter infirmitatem etatis minoribus inpubibus; ipso iure non currit. sed magis currere postquam ad annos peruenit qui ad sollicitudinem pertinent pauctoras. i. postquam sunt pubes. ut C. de prescript. xxx. an. l. sicut in re. et l. cum notissimi. ¶ Item et ead ratione contingit. ut tutor detur in pubi. qui ipsum habet in potestate. et [illegible] curator pubi. cum non datur non uolenti. ut [illegible] de tuto. et cura. ¶ Item et eadem ratione contingit. ut inpubes obligetur na turaliter tamen. pubes ciuiliter et naturaliter si non habet curatorem. ut ff. de nouat. l. i. § ult. et C. de mini. re. l. si curatorem. unde non est mirum si pretor. in hac. bo. pos. concedenda magis subuenit inpubi. quam pubi et ideo prouidetur inpubi. quia siue agit alio possidente et petit carbonianam. siue possidet at et moueatur contra eum controuersia. ut statim dicemus. potuit petere carbonianam. ut ff. ad. car. l. car bonianum. § parum refert. ¶ Secundum quod huic inpu beri siue agenti siue possidenti moueatur questio status et bonorum. aliaquin si status tantum ul' bonorum tamen non habet locum beneficium carboniani. nec quo ad missionem. nec quo ad hoc ut differatur quod in tempore pubertatis. sed habet locum constitutiones. s. quantum ad hoc. ut differatur non autem ut fiat missio si possideat pueri et. po. quod quod differtur. et hoc per constitutiones imperiales quas non habemus. sed illarum tenorem. non forte dicas constitutiones imperiales que habentur in C. c. t. ul' hoc exinterpretatione prudentum sic hoc probantur. ff. ad car. l. carbonianum. § quamuis. et l. de bonis. § ita demum. et ff. de uentre insp. mitt. l. i. § ult. § si ex eo. et sic dicas si uerum amas. ut et al'. uoluit legis lator. et ff. de condict. et de. l. cum ita. ¶ Quod autem diximus de questione status. quod quo intelligatur. contra. largissime. siue dicatur quod non fuit filius. siue quod fuit suppositus. siue quod sui dicatur. siue hoc inpubes. ul' pater et sic successio rem habere non pot. ut C. eo. de suc. § uius. et ff. de b. s. l. pat. fa. in omnibus; istis casibus dicitur quod moueatur questio status. ut ff. ad car. l. i. in prin. et § sed; et sequens. non tamen cum libis. et § si inat. ¶ Item dicitur questio status et siue directa tamen quasi status. et non subuenitur in pubi per simile decreto carboniani. sed utile. eodem modo habebit utile beneficium carboniani. si inpubes dicatur datus in adoptionem et propterea dicatur patris naturalis ad eum hereditatem non pertinere. et filius iste inpubes hereditate naturalis patris uin dicet et se adoptatum neget. locus erit edicto.

puta si dicatur inpubes iniuste arrogatus et sic non habe bit directum beneficium carboniani

huic. carbo. utilit. et ista dua exempla ponunt ff. ad. ad. car. l. si impubes. i. res. et u. Sed in ultimo exemplo. hodie non est competens carboniani. quia per adoptionem cum non transeat in potestate patris adoptantis. non detur auo patri nota. l. matrno in adoptione in qua transeunt et ciuilia et naturalia iura. non amittit filius successionem patris naturalis. ut C. de adopt. l. ult. at in isto cum per adoptionem transiat mixto. fieberet quia controuersia status. et sic naturalis patris non posse hereditatem habere. vnde locus erat carbonianum. ¶ Item dicitur et quod status. et sunt directi. saltem similitudinaria. puta quod est de patria potestate quam dicit aliquis ex persona defuncti puta decessit filius. quem in potestate mea fuisse dico. existit impubes. qui cum patre. fa. et se eius esse herede dicit ¶ Item exemplum ponitur. et si quod sit de patria potestate quam dicit aliquis se habere in persona impuberis filii. ex nepote nati et recepti ante emancipationem. ut ff. ad. car. l. decessit. ¶ Idem est et si quod sit de patria potestate. dicitur quod status et differetur. et habet locum. car. non directum. sed utile. puta si nepos dicat se retentis in aui potestate. et patre dicit emancipatum et sic iungi desiderat. per illud edictum de coniugendis liberis. ut ff. e. l. i. § Siquis non ab aliquo. qo. Item et si testator negauit illum esse ex liberis. tamen non tamen scripsit eum heredem. nichilominus dicitur quod controuersia status. ut ff. ad car. l. i. § siquis non ab aliquo. in fine. qo. Sed in omnibus istis exemplis quare quo locum habet beneficium carbo. nam licet moueatur quod status et bonorum simul. ut s. dixi. et probatur ff. ad car. l. car. § quamuis. et l. de bonis. § Ita demum in predictis autem exemplis mouetur quod status et non bonorum. et sic debet cessare. carbo. respondeo. immo si bene consideras in omnibus predictis exemplis. utrumque quod de ducebatur et bonorum principaliter. et status secundario. uel econtrario. status principaliter et bonorum secundario. certum si enim de statu. ita quod non de bonis faciat. quod. nec principaliter. nec secundario tunc cessat car. ut ff. ad. car. l. de bonis. § Ita demum. usque enim qui status uel non status controuersia uertitur. et consequentiam bonorum. differtur. per car. si uero status per directum car. sed quasi utile. car. ubi autem tantum status. uel quasi et non bonorum. post tunc per constitutiones uel interpretationem prudentum. ut s. dixi. qo. Sed quod si de bonis tantum mouetur quod. numquid differetur uel carbo. uel per constitutiones. respondeo. non. ut ff. ad car. l. i. § si quis filium suum. et de hoc statim copiose dicemus. qo. Sed quare quod sit eo. respondeo. in promptu est. nam pretores habuerunt respectum. ad statum impuberis principaliter. et secundario quo ad bona. vnde utrumque quando mouetur uoluerunt questionem differri. Item constitutiones uoluerunt differri similiter. ubi quod status tantum mouetur. at ubi quod sola bonorum mouetur non erat eo quia debet differri cum per bona nullum preiudicium circa statum possit impuberi afferri. ¶ Item omnia que dicta sunt locum habent quamuis sit ille qui controuersiam mouet. suus sit extraneus. siue fiscus. siue pater suus fiscus. ut ff. e. l. i. § siquis non aliquo. et § Sed et siquis. ¶ In predictis exemplis dimo

quare. de eo quod legitur. ff. ad car. l. i. § Si mater. nam nullo. ¶ In principio dicitur. quod si mater accusetur l. cor. de falsis propter partum suppositum. in quo casu l. cor. de falsis. locum habet quia que maior falsitas. ut non filius supponatur pro filio in quo multociens peccant domine et maxime nobiles et diuites quod. quod differtur. quia status pupilli reuocatur in dubium. et metuis potest esse. nemini ydonee defendatur. et concordat et lectura una. C. e. t. l. i. In secunda autem parte illius. § dicitur quod si mater rea postulatur. quod non differtur. quia in simile est quod mater in illo recenti tempore optime causam defendet. sed si apparebit per sententiam partum suppositum. denegabuntur actiones hereditarie illi impuberi. licet scriptus fuerit. ac si institutus non fuisset concordat. C. ad. l. cor. de fal. l. i. et sic uidetur maxima contrarietas. accusata matre crimine partus suppositi. questionem differri et non differri uel solue contraria. respondeo. refferre. quare quod mouetur. utrum principaliter moueatur contra impuberem. et sic secundario matri per quandam consequentiam. quia ex quo dico te suppositum fuisse matre tua diffamo de illo crimine non tamen quod illa accusare differtur qo. ¶ In hoc casu loquitur prima pars illius. § Si mater. et C. e. t. l. i. et quod ibi dicitur. si tu ac. pro et filio tuo. id est tibi per quandam consequentiam. nomine filii tui. cum principaliter quod mouebatur de partu supposito. quia dicebatur suus. s. quod mater sua filium supposuit. et hoc est quod dicitur. l. pa. C. e. in fine. questionem. s. accusatos. in tempore pubertatis differri. ¶ Si autem principaliter mater accusetur rea crimine partus suppositi. et per consequentiam impuberis. non quod impubes accusaretur. tunc non differtur. qo. et in hoc casu loquitur finis illius. § Si mater. et C. ad. l. cor. de fal. l. i. et de hac distinctione habes. ff. e. si impubes. § Si mater ¶ Sed tamen quod quidam uolunt distinguere. refert quo crimine mater rea accusetur. utrum crimine partus suppositi. ut tunc differatur qo. in hoc casu loquitur prima pars. § illius. Si mater. an accusetur de adulterio et tunc differtur quia posset esse quod mater esset adultera. et partus non esset suppositus. et habent. l. propter se. ff. ad. l. iul. de adulteriis l. miles. § defuncto. et ff. e. titia. Sed prima solutio melior. quia hec ultima est contra. l. C. de fal. l. i. et est contra illum. § Si mater. nam ibi in utroque loquitur § ubi crimen partus suppositi intentabatur. qo. Sed opponitur de hoc quod habes. ff. de uen. in pos. mitti. l. i. § Sed ea quam in pos. et l. si uentris. ubi si mouetur quod matri principaliter quod non sit pregnans ex illo marito motuo tamen differtur qo. respondeo imperator rescripsit ex benignitate. sic et alius imperator idem diuus arrianus ex benignitate rescripsit contra iura communia. ut ff. de bo. dap. l. cum ro. et ff. de iur patro. l. una. ¶ Aliter idem aliter ibi quia loquitur de muliere pregnante. que maius consequitur priuilegium propter uentrem et propter illud qui gestatur in uentre quam propter impuberem. iam natum. sic in eodem. § dicitur. qo. Sed quare. respondeo quia prius ille si non nascatur perit. nascetur tamen rei publice. ut. § ille dicit in fine. alibi tamen iura minus prouidebitur nascituro

quam nato. nam natus in potestate patris. dicitur
testm̄ ipo iure nullum. nasciturus rūpit. ut.
C. de lib'is. pti. l. ult. & C. de lib. & p'. l. i. & ii.
& ult. ¶ Jt q' diximus si petatur qd' bonoꝝ &
status q' differtur. sed q'r de quibus bonis in
telligimus. resp'o. de bonis patris. & matris. &
fr̄is. & cuicumq; agnati. ul' cognati. ut ff. ad
car. l. de bonis. ¶ i. & ii. & ff. de uē. insp. mit.
l. ubiq;. ¶ ita demū. sz in eo q' dico de fr̄is bo
nis. opponitur de eo q' hs. ff. ad car. l. car.
¶ Cuius qui status. infin. & l. si inpubes. ¶ Si
pupillus. nā in. l. ill' dr̄. q' qa nō de patris
bonis fit ꝯtrouīsia. s; de fr̄is ul' bonis patro
nis lib'ti. nō ē differenda cognitio. & sic uidet'
q' edem̄ carbo. ul' ꝯstitutōes loquantur ubi
de bonis patris ꝯtrouīsia fiat. q' tc̄ sit cognitō
differenda. si status qd' moueatur. al' nō.
resp'o. licet ille due. l. illū supficialiter uidea
tur exprimē intellectū. s. ut pro fr̄is bonis.
n̄ habent locū. nec ꝯstitutōes. ita tn̄ intelligas
q' in pillis bonis hn̄t locū. & q' dicit. l. illa. car.
¶ Cuius qui status. infi. nō cau. &c. glosat ibi
dn̄s m̄s. mala. rō. & bōa. q' nō differtur. s. qa
tn̄ de bōis fiebat ꝯtrouīsia. & iō nō differtur.
siu sint bōa patria. siu fr̄na. ut ff. e. l. i. ¶ Si
quis filiū. legis enī latores aliqn̄ malas rōēs as
signant. ut ar. ff. qui. no. infa. liboꝝ. qa i
dic̄ phibi. ꝯiū. ī. ānū. pp turbatōem sangui
nis. & sic aliqua inqua h' nō timetur. qa non
ꝯcip. mchomines phibetur nube. uex ē enīq;
in. l. illa carbo. inpdcō. ¶ de fr̄is bonis age
batur. & tn̄ ppea nō differtur. qa fr̄na. sz qua
tn̄ de bonis. ut dcm̄ ē. ad. l. illā. si inpubes. ¶
Si pupillus. quō rx bis. refert dn̄s meus. q' & glo
sat q' nō ē illa bōa rō. qa de patris bonis nulla
ꝯtrouīsia fieret. &c. sz melius dixiss; qa agit i
pubes. & nō ꝯuenitur licet de patris bonis. t.
nō fieret ꝯtrouīsia. tn̄ qd' status in tpe puber
tis differtur. n̄ ex carbo. sz ex ꝯstitutionibus. ut. s.
dixi. p. l. ff. e. l. car. ¶ quamuis. & ¶ missiū. & in. l.
illa. l. si inpubes. ¶ Si pupillus. Qd' aut obicit'
dn̄o mō de eo q' hetur. ff. e. l. car. ¶ paruū. n̄
dr̄ q' paruū refert. & nich refert. simul' littera
& expositio ē. ff. de ꝯdict. furti. l. paruū. utrum
petitor sit inpubes. an possor. is qui ꝯtrouīsiam
patitur. nā si qd' status moueatur. qd' illa dif
fertur p ꝯstitutōes ut dixi. rx. dn̄s m̄s. & glo
sat ibi p ui refert utrū sit petitor. glosat il
le. s. possionis. s. carbo. an possor. &c. ul' meli'
rx bis. ad illā. l. si inpubes. ¶ Si pupillus. nō
differt subaudi p car. sz p ꝯstitutōes. ut. e. t.
car. ¶ quīs. & h' ē. quia dr̄ nō patris bonis. &c.
q. d. q' nō sit qd' boꝝ. sz status tn̄. i. filiatōis
qui dicebatur sic fr̄ de bōis lib'ti. nō fuemus
ē qdem. quia ꝓbabis te filiū patroni. admit
tis bōa lib'ti. & sic tn̄ de filiatōe mouebitur con
trouīsia. iō nō differtur p car. sz p ꝯstitutōes
ut dcm̄ ē. ul' nō differtur qa expediebat pupil
lo. nō differri. ut ff. e. l. car. ¶ certe cognitio.

sz his omnibus fortissime ō. dic̄. l. de bonis. n̄ dr̄ q' si
de bonis matris sit ꝯūsia. de ed. carbo. nō inpo
nitur sz differtur qd' in tpe longissimū. s. usq;
ad tpa pubertatis. ¶ Jt in eadē. l. dr̄ q' si de patris
& matris & fr̄is sit qd' q' differtur. usq; ad tpe
pubertatis. ¶ Jt in eadē. l. dr̄ q' ita demū differt'
si sit ꝯūsia status. & boꝝ. nā si status tn̄ nō dif
fertur īmo statim explicantur. & sic. l. ista de bōis
ꝯdicit omnibus que supius dcā sunt. rx. o. multi bre
uit' se expediunt & dn̄t . q' si qd' sit status. & boꝝ.
differtur p car. si uō tn̄ boꝝ differtur p ꝯstitutōes.
si uō tn̄ status differtur simili' p ꝯstitutōes. & h' p. l. ista.
p. l. ff. ad car. l. car. ¶ quīs. & ff. de uē. insp. mit.
l. ubicūq;. sic g° intelligunt. l. illam de bonis. si
de bonis matris. s. tn̄ glosant sit ꝯūsia. dectum
carboni. n̄ inponitur. iō quia tn̄ de bonis. & nō
de statu ē ꝯūsia. sz dilatio differt neqm̄ in tpe
pubertatis. p ꝯstitutōes. & hec dic̄ littā sequens.
usq; a ꝯūsiem plane. &c. & u'ba illa sequentia sic glo
sant. plane si de patris & matris ul' fr̄is. sit ꝯū
sia. subaudi & de statu. hec ꝯūsie differentur in
tpō pubertatis p car. & dicit littā inferior. ita de
mū explicat. & mag' apte ponit. ul' alit' aliter
illa plane. &c. dicas si de patris & matris & fr̄is
sit qd' tn̄. qd' differtur p ꝯstitutōes. & iō dubita
batur q' deberet differri. p car. pp qōem patrioꝝ
boꝝ. sz nō ē ita. quia ubiq; qd' altū sola mouet'.
nō differtur. sz qn̄ utraq;. & hec dicit littā sequēs
ita demū. &c. & q' dic̄ infin. q' si qd' status. sit
tn̄ q' iudiciū nō differtur. sz statī explicandū
erit. dicit p carbo. sz differtur p ꝯstitutōes. ul'
statim explicatur. si utile erat pupillo. & dixi
cū sat' ēet plana snīa. n̄. l. i. ¶ Siquis filiū eum
dicit' obstaret p quā. l. dic̄ dn̄s meus. si qd' sit
tn̄ boꝝ. q' nō differatur. ī p ꝯstitutōes. ut supi'
dixi. & notat in sūma tituli istius. sz rx ndit. ad
¶ illū. si filiū. qd' nō ē differenda. p car. subaudi
& hec dicit littā sequēs. in. e. ¶ & carbonianū cessat.
sz differtur p ꝯstitutōes. ul' expediebat pupillo
ut dcm̄ ē. si aut uis defende snīam dn̄i mei. ut
si qd' sit tn̄ de bonis q' nō differatur qd' ī p ꝯ
stitutōes quō rx bis illi. l. de bonis. rx o. & defendo
sic fidelissimus discipl's more celsi. qui snīam
sui sabini defendit. ut ff. de arbitris. l. dicere
& nō inpugnabo sic quidā faciunt. quoꝝ snīa ex
toto cessaret. & a baula recedet. si scripta dn̄i mei
nō ēēt & dico . l. illa de bonis. ita intelligit'
sz si ꝯūsia sit de bonis matris nō tn̄ sz de statu
nō hēt locū carbonianū sz differtur qd' in tpe
pubertatis. sz p ꝯstitutōes p interptatōem prude
tū. q'r nō hēt locū. car. rx o. p regulam tradita.
ff. e. l. i. ¶ regulali'. nā cuicumq; denegatur ꝯ. ta.
denegatur & carbo. sic. ī. dicemus copiosē. Jn
hac ead'. rx ca. sz ꝯ. ta. denegatur. ꝯ. testū fe
minaꝝ. ut ff. de bō. p'. ꝯ. ta. illud. ¶ ad testū.
g° denegatur & car. si de patris & matris. fr̄is
sit ꝯtrouīsia. subaudi. & de statu tunc differ
tur. p carbo. & hoc dic̄ littā sequēs. plan. &c.
& sic ure patrioꝝ boꝝ. matna bōa hn̄t bn̄ficiū

q; qo differtur. 7 q; dicit litera inferior. ita
demum 7c. intellige esse locum car. quando status 7
bonorum paternorum solummodo uel paternorum 7 maternorum
quo 7c. ceterum si tamen status tantum expone ut dem̄ ē.
Sed huius qui tenent primam sententiam opponuntur. quo
datur carbo. propter bona paterna 7 opponuntur per illam
rationem quam superius posuimus. per illum. § 7 generaliter
sed ipsi respondent quia non per car. sed per constitutiones. Sed ad
huc instatur divi. s. q; si matri moueatur quod
partus suppositi. q; quod non differtur ut ff. e. l. i.
§ si mater. quod scilicet ostendo q; debet differri similiter
ff. e. l. car. § ibidem uel querit. sed si duo impuberes
patiantur controversiam. 7 unus pubuerit. expec
tatur pubertas alterius differtur nec aliquod preiu
dicium fiat impuberi propter puberis presentiam. sic. 7 ff. de
appellat. l. a sententia. ergo multo magis debet differri
quod si fiat mater. quia maius preiudicium affert
filio sententia lata contra matrem cuius est portio uiscerum.
ut ff. de uen. inspi. l. i. quam sententia lata contra fratrem
7 sic debet differri ut habet hic mater pro filium. q; ex sua
parte habere non potest. sic 7 de fratre dixi. ut 7 al. ff. que
res. pign. ob. p. l. aristo. uel si non differtur assi
gnatur ratio. quare aliud in matre quam in fratre. respondeo. 7 dico
non differri quoad eam positam contra matrem propter filium quia
presumptio iuris est. 7 foret de iure. q; mater illa que
bona est instructa. 7 nouit rei ueritatem. 7 est ma
ior. xxv. annis. 7 timeat periculum capitis. q; eam
illam defendat. sicut in. § illo. si mater. ff. e. l. i.
ratio ista assignatur. q; in fratre non est quia licet
sit pubes est tamen minor. ueritatem rei non nouit.
7 ideo si differtur non est mirum. preterea licet partus
dicatur suppositus completur. non tamen illi fratri
pubi imminet periculum capitis. sed tamen supponenti.
unde quod maior esset. 7 inuitate sciat si esset possi
bile. non tamen est presumptio q; ita bona fide defendat
sicut mater cui periculum capitis imminet sicut dixi.
Quod Item quero q; non differatur quod si obiciatur
matri propter impuberem. numquid sententia lata contra ma
trem preiudicat illi impuberi. uidetur q; sic. nam sicut post
cognitionem apparuerit partum esse suppositum dene
gatur puero hereditario. actiones. ut ff. e. l. i. §
ult. ¶ Item sententia lata contra fratrem aliquod preiudicium affert
impuberi fratri. ut ff. e. l. car. § ibidem. ergo multo for
tius matris. ¶ Item uel uiuendo pertractum a matre
uel delatum a matre. prodest. 7 preiudicat partui. ut
ff. e. l. cum mulier. tamen uidetur ut non preiudicet. nam res
inter alios acta 7c. ut C. res inter alios. ac. 7 C.
quibus res. iudi. non no. ¶ Item uel uiuendo delatum
matri. uel a matre. non prodest. non nocet filio. ut ff.
de uen. uer. l. iii. § pen. respondeo. dominus meus notat in
summa. t. istius. institu. 7 in predicto. § q; sententia non preiu
dicat. nec uel uer. q; dicit in. § illo si mater intelligi
quando quod fuit mota contra impuberem. 7 sententia contra ipsum la
ta. 7 q; dicit ibi post euentum cognitionis. subau
di contra impuberem. ad l. illam. cum mulier. respondeo q;
ibi loquitur de bonorum. possessione danda matri pregnanti
uel deneganda. non autem loquitur de partu. unde
sacramentum mater prodest. 7 obest. 7 salua pace domini mei
durum est contra stimulum calcitrare. nam bona uidetur exprimere;

licere illius. § si mater. q; quando mater accusatur de partu
supposito. q; non differatur quod propter impuberem. 7 q; se
tentia lata contra matrem. q; partui uel filio preiudi
cet. 7 sic non habes contrarium. ii. l. iii. ff. de uen. uer.
respondeo. q; aliud in iure q; cum remittit 7 ex presumpta
a uoluntate defertur 7 refertur. unde marito
filio non preiudicat. at quando datur sententia que datur
cum causa cognitione merito preiudicat. ad l. illam.
cum mulier sat responsum est. uel lex de uen. uer. loquitur
in petitorio hic in possessorio. ¶ Item meo q; dixi mo
q; habet locum pro omnibus bonis tam paternis quam mater
nis. 7 fratris immo 7 pro legatis relictis in testamento patris
tamquam filio. 7 moueatur quod status differtur. ut
ff. e. l. § pen. 7 l. car. § i. in fine. ¶ Quero an sistit
quod pertinet nomine bonorum 7 status. 7 quod differtur 7 fiat
missio ex carboniana. in bonis paternis. numquid
fiet missio in bonis maternis 7 fratris generaliter bonorum pater
norum. uideretur q; sic. nam multotiens ratione unius
rei. 7 habetur ratio 7 intuitio alterius. cuius per se non fuit.
sicut in rebus mobilibus in predictis. que ratione rei immo
bilis ueniunt. ut ff. de in. 7 in. ar. l. i. § illud
itaque. 7 § si fundus. 7 ar. notat dominus meus in. C.
in summa. famil. her. 7 ar. ff. e. si impubes. § si
pupillus. respondeo. non admitto q; in bonis maternis
7 fratris. fiat missio. licet fiat missio in pater
nis separata fuerit est 7 discreta uia ipsorum bonorum
ut ff. de his quibus ut indignis tutorem. nam potest
esse q; fiat filius illius domine. 7 frater illius. 7 tamen
non filius defuncti 7c. ¶ Tertium est necessarium q;
aliquis sit natus de legittimo coniugio. 7 in dubitato
7 sub personis legittimus. 7 custoditus partu. ut
sic succedat. legittima. completa. de tur. car.
ut. C. e. t. l. ii. Sed sicut simpliciter intelligeres. iam
nullum esset beneficium carboniani. q; ita probo.
si est de necessitate debet ista probari. quare iste qui
peteret. car. non peteret directam pet. hereditatis. si ueniret
de uen. ciuili. uel quorum bonorum. si non uiuet de uen.
pretorio. ut. C. quorum. bonorum. l. i. ¶ Item quod predicitur.
car. iam non differetur quod in tempore pubertatis ex quo
habet necesse probare se filium. ¶ Item quid obesset quod
filiationis ex alia parte opposita. cum iste ple
ne probaret se. respondeo. l. illam sic intellige. ne for
te erres. quia multos in errore duxit. l. illam
loquitur in duobus casibus. uel quando maritus denun
tiauit uxori. q; non erat ex eo pregnans tamen quia
contrarium fuit dubitatum non q; dubitaretur de utrius
que. sed quia dubitatur ex quo esset pregnans. quare
multi aliquando nutriunt pupillos alienos ita
uel. debet probare iste qui intentat car. q; partus
fuit custoditus. sub personis legittimis. sub audi
obstetricibus. 7 p. i. sic probata legittima sic in
tentet. car. si autem hic controuersia mouetur a marito
donec uiuit. uel a proximioribus qui deberent
ab intestato succedere. s. q; sit pregnans ex illo
marito debet mulier pati. q; inspiciatur uel si
us 7 custodiatur partus secundum q; uoluit uiri.
alioquin sine patiatur uentrem inspici non partum
custodiri. partus editus non habebit carbonianum.
ut ff. de uentre. inspi. 7 custo. p. l. i. § si uero.

τl. editū. τ sic intelligi pot. l. ii. C. e. t.
τ de hoc diximus alias. s. de offō. iudic. q̄
aliunta petuntur. pot τ alio m̄. l. ii. C. e.
intelligi. s. q' tal' sit intellectus. s. quo illi
def. car. licet negetur filius q' pbabit sub
psonis legittimis. q'ui in dubitatū. s. q' il
le huit matre suā puxore. τ illa illū pma
tito. τ sic p ↄsequenciā restat pbatū ptū
fuisse custoditū. τ sic p ↄsequentiam pbabit
successione legittimā. ¶ Sz nō ista pbare
sufficeret τ indirecta hereditatis petitōe q'
alio m̄ nō poss; pbari filius. n̄ q' fuit imp.
filiationis. ut. ar. ff. de dant. dattōes. τ C.
de nupt. si mains. scientib;. τ ff. de q̄b;
l. i. § in. τ ppea dr̄. si pbis te filiū. q' n̄ sit
potatiua. ut ff. de ↄdicti τ demō. l. luti.
ro. sic pbit plene. h' aūt semplene. τ
sufficiat sind plene pbare. ut ff. ad car. l.
car. Sz pma expositio mag placet. dn̄s.
licet. io. alit glosauit. ff. de un̄. inspi. l.
edim. ¶ Quartū ē nectium. q' aliqs sit
ex line uirili descendentes certū si ex fei
nea nō ur q' ↄpetat. licet detur tā ma
sculo quā femine. ex uirili sexu descen
dendi. ut ff. e. l. i. τ pp aliam rōem. cui;
denegatur. ↄ. ta. denegatur τ ista. at ↄ
ta. denegatur. ↄ. testā feminaꝝ. ut ff.
de boꝝ. p. ↄ. ta. l. illud. § ad testā. g° de
negatur τ ista. ut ff. e. l. i. § τ gn̄aliter.
¶ Et q̄r. ↄ. ta. denegatur ad testā feminaꝝ
s. de ↄ. ta. que datur libis notaui. τ sic
si q̄r q̄r. car. nō datur aliau descendēti.
ex linea feminea. rō. illa ē rō que ē in
ↄ. ta. ut. s. notaui. τ dicā aptius. io nō
datur q' h' cā nō datur exhredato. s; ptito.
sic statū dicā. g° io nō datur. nā aut
iste filius ē institutus a matre. τ sic. nō
hīt car. aut fuit ptitus. aut exhredatus.
q' ista duo in matre paria sūt. ut inst.
de exhr. libo. § ult. s; licet nō hāt. car.
filius. τ pp boā matris ul' aui matni. def
fertur. qō p ↄstitutōes. si moueatū
ei qō filiationis. i. q' nō fuit filius defūc
te. siū τ moueatur qō boꝝ. ut ff. e. l. bo
nis. τ de h' dico notaui in hac ead' rca.
s. e. Sz h' regla. que h' tinditur. s. cuicūq;
datur. ↄ. ta. τ car. τ cui denegatur ↄ.
ta. τ denegatur car. subaudi si moue
atur qō status boꝝ. ut dem̄ ē. ut ff. e.
l. i. § τ gn̄alit. τ ff. de un̄. insp. in ti. l. i.
§ i. τ § sita. tū. ista fallit τ ex testō
τ ab intestato. ex testō fallit. ut ff. e. l.
i. § pop. n̄ postumo instituto datur. car.
si negatur filius. s; illius tm̄ ptis hebit
car. in qua ē institutus. sic uide q' hīt
quis. car. qui nō hīt ↄ. ta. s; ptito. ut
diximus. s. de. ↄ. ta. h' exēplum hs. ff. e.
l. i. § pop. ¶ It in alio cāu fallit regla.
ex testō. puta si aliquis. exhredatur cū
elegio puta. exhredo filiū meū q' adultio
ↄceptū. h' nō hīt. ↄ. ta. quia exhredatus. ut
ff. de bo. p. ↄ. ta. l. nō putauit. τ tū hīt hāc.
sic h' exēplū notatur. ff. e. l. i. § pop. in
illo u'siculo ide aut fallit τ in tio cāu ex te
stamto. puta si dico quicūq; se dicet filiū
meū h'res esto h' institutus nō hebit. ↄ. ta. s; tū
hebit car. si moueatur ei qō status τ boꝝ
τ hoc exēplū hs. ff. e. l. i. § pop. sub illo u'siclo
ide ē. It in quarto cāu fallit ex testō. puta
filius ē exhredatus in talib; tabulis. ex q'b;
boꝝ. p. ↄ. ta. dari nō possit. de iur' ptorio cte
hebit car. licet nō hīt. ↄ. ta. si negetur fili.
ut e. l. si inpubis. § int' dem̄. ab intestato de
ficit regla. puta quia negatur ee uerꝝ qd'
intestō septū ē. s. in pubem ul' postumum
institutū τ dicatur nō filius. hebit locum
car. licet. ↄ. ta. nō hāt locū. hoc exēplum
hetur. ff. e. l. car. in pn̄. It deficit ab inte
stato puta. si ueniat p un̄ libi. ul' un̄ agn̄i
quib; nō datur. ↄ. ta. tū si moueatur qō
boꝝ τ status datur. car. ut ff. e. l. de bonis.
§ huic aūt edō. Questio; q̄r decedit mat' ab
intestato. filie uolenti succede mouetur
qō filiationis τ boꝝ. nūquid hebit. car. ur'
q' nō. quia nō datur n̄ ex uirili sexu desce
denti. ut ff. e. l. i. § nō tm̄. ¶ It p bonis
matnis. dectum. car. n' imponitur. ut ff. ad
car. l. de bonis. in pn̄. qō s; q̄r q̄r nō dat
in hoc cāu. car. cte nō ur' io q̄r nō detur
quia q̄r denegatur ex testō bona ē ratio
sic redditur in ↄ. ta. s; qū ab intestato rō
illa cessat. rō. τ ab intestato nō datur.
τ ē rō. h' boꝝ. p. car. ad aptata ē. ex testō
ad ↄ. ta. ut cui detur una τ reliqua ut dcm̄
ē. ad aptata ē ab intestato ad un̄ libi. ut
cui datur illi. τ ista. τ ecō. ut ff. e. l. car. in pn̄.
at un̄ libi denegatur ad boā matris. g° τ ista.
τ de h' dic ut notaui. s. de boꝝ. p. un̄ libi.
s; s' illos qui dnt dari un̄ libi ad boā matris
ut i notaui forte s' eos. datur. τ car. τ q'
dic. l. illa. ff. e. de bonis. in pn̄. subaudiret
ex testō τ nō ab intestato. ¶ Quītū ē nectiū
q' filius iste inpubes nō sit exhredatus. nam
tūc nō hebit car. n' qū cū elegio exhredat'
ē. ut dxi. quia tūc hēt. ut ff. e. l. i. § pop.
τ ff. de inof. t. l. qui de inofficioso. ¶ It q'
nō sit institutus. ut in pdcō. § pop. τ l. cum
sin bnficio. g° locū hīt quot quis ē ptitus.
ul' exhredatus cū elegio. si ueniant ab intesta
to. n̄ obstat. l. qui de inoffo. t. u' dr̄. qd'
tocies ea indulgenda ē quot filius ēēt hrs.
ēēt subaudi. ab intestato de iur' ciuili. aū
boꝝ. possor. de iur' ptorio. ul' p ↄ. ta. ul'
ab intestato. qō s; q̄r q̄r exhredatus nō hīt
car. It q̄r institutus nō hīt similit'. car. set
tm̄ ptitus. ul' ueniens ab intestato. n̄ ne tā
exhredato. quā τ instituto pot moui qō sta
tus. seu filiationis. τ boꝝ. cte sic. q̄r g° n̄ hīt

car. p. exheredatus. io no ht. car. q. no de
statu filii n de iur ipius s; testi iur qr. ut
ff. e. l. si inpubis. l. i. § si quis filiu. It e
alia ro pretor ht bodio exheredatos. uni no pu
tauit pretor exheredatos notatos. ad bo. p.
9. ta. no putauit. nec e putauit illos ad
mittendos ad car. quia cuicumq; denegatur.
a. ta. z ista. ut. 9. dyi. p. l. ff. e. l. § z gnalit
¶ It q dixi q exheredatus no ht carbo. intellige
hoc ee uerum. qn exheredatio tenet. cetim si ipo
iur no tenet licet sit quis exheredatus. nich
ominus ht car. puta qn cu elegio eu exhe
dauit sic dicendo illu exhedo quem scio ex
adulterio natu. ul' ita quisquis e qui se filiu
meu dic. exhres esto. ut ff. e. l. i. § pop. qo
9; illud qr qr exheredatio fca cu elegio. l. cu
9uitio no teneat. cum alibi legatur quia
exheredatio fca cu 9uitio ualeat. puta no
filius ms latro gladiator. z no notandus
ex adulterio natus. ut ff. de lib. z p. l. z si
peperit. zo. exheredatio nulla fca cum
elegio. seu 9uitio z e aliqua nulla e si
pbetur ille filius testatoris ee. z io nlla
quia testator noluit exheredare filiu s;
extraneu. quia dix eu n filiu z ex adulterio
natu que uba in extraneo no cadit. ut ff. d
v. o. quida. z te hoc pbato q sit filius ee
setur exheredatio nulla quia eo ipo q pphac
cam exheredat. pbatur psuptoe iuris z de
iur patre ea tale cam errasse. z p errore
assignasse. ut ff. de lib. z postumus. § ult.
z l. ide e. e aliqua illa exheredatio. s. intim
donec se pbet filiu q pbabit psuptiue. s. q
fuit inp. filiationis. ut. 9. dyi. in hac ead
rca. z e. ar. ff. ad. car. l. q labo. in fin.
quatu aut ad. car. bo. p. danda. exheredato
nulla cesseter fca 9uitio. z qr io q
pat ipe ur 9 moue qem filiationis. unde
de uit e. q hat. car. si mouebitur qo bo.
ut ff. e. l. ii. § si quis no ab aliquo. ¶ Ite
in scdo exeplo. s. quisquis dicet se filiu meu
exhres esto. io exheredatio nulla. ut in fin illi
§ pop. quia testator qn dicit quisquis dic
se filiu meu exhres esto. de extraneis intellex
no de filio. q. dicet quicumq; extraneus dicit se
filiu meu ille sit exhres. cetim si filius di
cat se filiu. z e filius. illu noluit exhreda
re testator. z h dicit uba ultima illius §
pop. que talia sut. quia no e filius exhe
datus e. multotiens eni legis latores uba
testator sic simili interptantur. ut. ar. ff.
de man. testo. si quis locuplex. infi. z C. de
9dict. infeis. l. cu patre in casu tn exheredat
z sin elegio ht. car. ut in. ff. e. l. si inpu
bes. § in scdo. ¶ Si tu queras qr institut
no hat. car. licet differatur qo status in
tpe pubertatis p 9stitutoes. ut ff. e. l. car.
§ quauis. zi. ro assignatur in ipa. l. q
sceptus hres. pot de iur ciuili petere indutia
in pos. olim p edcm diui adriani. hodie p
9dict. ex. l. C. de edco. di. adri. tol. l. f. h
ro redditur. ff. e. l. i. § pop. z l. cu sine
bnficio. z l. car. § quauis. z sic cu locu ht.
ordinariu auxiliu no e recurrend. ad ex
ordinariu. ut ff. de min. l. in cause. z sic no.
q car. bnficiu subsidiariu e. ut si aliud
bnficiu locu ht. q no opetat. sic in qrela
inofficiosi. t. ut. j. ff. de inoffo. t. i. § tu. z si.
s; licet diximus q institutus no hat. car.
intelligas. hoc uerum e qn instituto tenuit.
cetim q si ostendam q instituto no teneat.
quia tabule testi no erant sollepnes. u
cdomunus talis institutus habebit carbo.
q ipe pot mitti ipos. bnficio 9ditionis. ex. l.
f. C. de edco. z io ht. car. ut ff. e. l. i. § si qs
filiu. sextu e notium q anus no sit tutus
actus. qui anus ut edco util' e sic z anus
ad petenda bo. p. un libi. z sic sr. tit.
c. dies utiles qui dantur uenientib; ex li
nea trasusali. ut Insti. de bo. p. § f. z
C. qui. ad. ad. bo. pos. p. l. iii. q anus in
ap currit a die mote 9trouisie. licet an
ordinarie bo. p. petend incipiat currere.
ex quo sit aliquis patre suu mortuu. ut
pbatur. ff. e. l. car. § f. z sic ex illo. § f. col
ligitur. q bo. p. dicatur extraordinaria. s.
inpn notum. qo s; qr quid e q dr. ff. e.
l. car. § f. q ille qui interptat. car. n solu
oportet eu agnoscere. car. s; oportet eu
eu accipe ordinaria. bo. p. s. un libi.
z sic uidetur q septima ee notiam. s;
q petet ordinariu simil cum car. z sic oc
curret illud dubiu in car. desideratur se
miplena cae cognitio ut statim dica. ut
ff. l. car. § cae. cognitio. in ordinaria desi
deratur plena in cae cognitio. ut ff. de
bo. p. l. iii. § ca. z sic semiplena pbat
se filiu. pp. bo. p. un libi. z in eade insta
tia. qo It si h 9cedas instatur ex eo. q ht
ff. e. si inpubes. § f. nam u inpubes petit
sola. car. institutus petit. s. ta. que. bo.
p. ex quo ht locu no ht locu un libi ab
intestato. ut ff. de acquir. hr. l. qua diu.
z sic uides q inpubes pot pete in car. z si
ordinaria no petat. zo. quot inpubes pe
tit car. aut uult ee sola possoe. 9tep tus
ut intim possideat z fruatur forte reb;
alienis z pcipiat in alimita. z te no ht
nece pete alia ordinaria. in quo casu loqr.
l. pdca. si inpubes. § si inpubes. § ult. z l.
s; z sin. z C. e. l. ii. aut inpubes uult actoes
moue z res pete a possessorib; in quo casu
no sufficeret si tm petiuisset car. z fuisset sibi
9cessa. imo e pot pete ordinaria. z in hoc
casu loquitur. ff. e. car. § f. z h indicat.
§ supior z in eade. l. car. § missu. ¶ Septi
mu e notium q in hac. car. 9cedenda int
ueniat cae cognitio. al' e no datur ut

ff. e. l. i. in pri. s; h' cognitio cae cae duplex.
pma semiplena. s. qn petitur. car. ad hoc.
ut fiat missio. quia aliquid modicu faciat
p inpub; dubitatur. car. ut ff. e. l. car. § scde cog
tio. Scda cae cognitio e plena. s. qn deb;
differri usq ad te pubtatis. te enim bn ptor deb;
ee circuspectus utru expediat pupillo differri
z te differat. sin expedit. q2 forte ht testes.
paratos. qui forte senes sut. ul' qui possint cete
fide mutare. ul' pp alias iustas roes. cte aut
stulti. aut iniqui ptoris eet eam pubtatis
differri cu sumo ei ea uita osule uoluerit.
ut ff. e. l. car. § due. ¶ Octauu e necc'u qd — cerit / intpr / comod
inpubes iste satis det. s; hoc ita e necc'ium sin
uult ee tm in p. s; uult actoes moue. ul' res
hreditarias petere. te enim pstita satis datioe
z actoes intentabit. z res uendicabit. z debita
exiget. z coll'. bon. z dotis. z oium illor que
oferuntur petet/nec actoes intentabit. set
tm erit in pos. z otemptus deb; ee hac p
rogatiua q ptor ipm tantis p pone. ostituit
ut ff. e. l. car. § missu. z C. e. l. i. ¶ Ite z alia
e necc'ia satis datio. s. ut possit uti frui. q2
licet diximus. S. q in hoc e. car. ut quis in — pdest
tm possidat z utatur z fruatur reb; forte
interdum alienis. ut. C. l. ii. tn ita distinguas
h' q mittitur in p. p car. ut al' ht un loco
z un possit substentare. aut n in pmo cau
si sat d; utetur z fruetur. al' no. s; uiuat de
suo in secdo cau distincte utitur. z si no sat
det. ff. e. l. s; z si is qui otrouisia. § a aut
uescend. h' e distictio utru ht de suo. ul'
no. fit alibi qn no mouetur otrouisia status
ul' filiationis. s; mittitur in p. uxor. filius.
ul' filia. nepos. ul' neptis. pp otumacia he
dis no cauentis ut ita diminuatur fruct.
cau uescendi. z si no ht aliqd de suo. al'
no. ut ff. ut in p. leg. l. pt. in cau tn mis
sis in p. pp nimia otumacia. possoris hredi
tatis puta q2 dixi uenia ad illu iudicet.
sic ad offin. z hoc dic usu nimia. ille — alimi
q agebat petitoem hreditatis luc faciat
fructus. ut ff. ex quib; cau. pos. catur l. fil
cuius. z in alio qn mulr mittitur in p. no
mine uentris. ut ff. de uetre. in p. mit. l. i. §
plt. z ff. sic de hoc plenius insequeti. rco. di
cemus. Oo s; circa pdca multis mois qr. p
de qua sat datoe loquatur legis lator. i.
que erit forma sat dationis. rco. dns ms
notat in summa. t. istius. s. q sat dat de re
stituendis bonis si appuerit illu no ee filiu.
z hetur. ar. ff. de coll'. bo. l. ptor. § emancipa
tus filius dno pileo uidebatur q d; satis
dare. de utendo fruendo arbitrio boni uiri
ad similitudine fructuarii. ut ff. usuf. q
admod. ca. l. i. z ff. d usuf. l. i. s; mir eet
si ita pp hanc sat datoe; adistar fructuarii
poss; intentare actoes. z res uendicare forte
de utendo. fruendo poss; admitti. s; illud tm
pstaretur satisdatio q no admitto oppinio
nem dni mei. que de illa satisdat; loquitur. — meo
Oppo s; dno sic opponitur q ui ualde mirabi
le q pp hanc satisdat. s. q restituat ree ut
pp hoc possit res pete z actoes in teptare quo
modo actoes tam reales qua psonales inci
piut isti opete. rn. poss; q; faciunt duo qd — unn
nequid z que n psit unam singla multa. iu
uant. sic z al'. C. de testis. scimus. q h' otin
gat/opatur. z car. bo. p. z satdatio pstita. s;
hoc e diuinare. s; melius. rco. z dico. q pstı
ta satdatoe sub qua otinentur fideiussores ul'
pignora. ut. C. de. v. si. scimus. z ar. ff. d coll'.
bon. l. i. § iubetr. nec obstat. l. ff. de pto. stip.
l. ptorie. quia ibi dr q no funguntur uice
satdationis. spes auri ul' argenti depositio. i. — cogit
n cogitur fungere. q. d. q n ten ul' dare pig — cu facilius fideiussores inueniat
ra. s; sat e q dat fideiussores in ueniat qua
pignora in cu be qua in pm age. ut ff. de — tamen sit pignora
suspficieb;. l. i. z iam securu erit ei. z cautum
q mouet otrouisia inpubi. un inpubes seu
tutores ipius mouebant actoes pstita satda
toe no taqua possessores no tanq satdantes.
ul' qi possores z satdantes. s; mouebant qi
curatores bonis ostituti. z h' e q dr. ff. e. l. s;
z si is. § i. q2 aut satdat inpubes. z tuc actoes
inteptabit. z alia habebit ut statim diximus.
aut adusarius satdat qui mouet otrouisia
z te omia ista illa habebit si sit delibis. q al'
licet pp satdat. ht administrat. n tn utet
z fruetur. sz licet ht administratoes. z ac
toes inteptet/no tn habebit copia instrou he
ditatiox ut instruatur z p iudicetur pupillo
imo illa deponantur/aut satdet uterq;. s. z qui
mouet otrouisia z inpubes. z sic uterq; hebit illa
omoda sic distinctu e. aut neutr/z te dabitur
curator bois qui res petet z actoes inteptabit.
sic h' leguntur in pdca. l. z si is qui. z ar. indu
co q tanqua curator datus bonis in teptabit
actoes. ut. ff. de coll'. bo. l. i. § s; sz. z l. ii. § sic
duobus. Oo It ad huc qr qd est q dr. qd
student ptore istu inpubem missum in poss;
pore. ostitutu. nuquid opus erit. scdo decreto
ut p hoc efficiatur uerus possor sic in dapno
infecto. ut ff. d dap. infec. l. si finita. § iul'.
ul' erit possor ita q no possideat. sic qn mlr.
mittitur in p. noie uetris. ut ff. d acquir. p.
l. possideri. § f. z q dr ibi infi. q2 missis ex
ca dapni infecti. q usucapiet logo tpr sub
audi qn mittitur ex scdo decreto. rco. aliud hic
qua in ca dapni infecti. h' enim possor a pncip
ostituitur. z uerus. no enim mittetur in p. ppt
otumacia alicui. sic fit in omib; illis. nisi — ubi
qs in p. mittitur. s; pp otrouisia status. z bon
motu mittitur inpubes. in p. ita q uerus uer
sit possor. ut ff. e. l. carbo. § missum. at in dap
no. infec. no statim auctori datur. posso. pp
dniu. ul' cam dni. s. usu capionis. cui aduē
tus spatur. z e satdatio que si n intueunt. p

decretum interponitur. q· decretū ul' dominum
transfert. sic fuit dn̄s ille in cō. bo. p. missus
fuit/ ul' si nō fuit dn̄s parat. l. cum usucapi
onis. ut ff. de dāp. infec. si finita. § nō autē
z de acquir. pos. possideri. § f. infi. (It aliud
in muliere missa in p. noīe uentris. q· p totū.
ti. z ē p rectum. ipsum ul' q· mulier n̄ possideat.
s; sit in pone. ita enī intitulatur de uentre ī
p. mitt. sic̄ de h lacius dicemus. in tercia. seqti
ar in titulo isto p totū dr̄. q· ptores datur.
car. bo. p. ut ff. e. l. carbo. § ee. infi. z § due
in pn. q· g° legitur in. l. illa. car. § missū. q· stu
det ptor possorem cstituer/ nō intelligas q· d
nouo q· statim exquo fuit data po. car. in
ctinenti fuit fcs possor. s; studet ptor pozē
cstituer cstitutū tueri in adepta iā pone nō
ad ipiscenda (s; quom tuebitur qua actoē. rz.
tuebitur ipm pat. infcm. si de illa pone dei
ciatur. ul' molestetur/ ul' inquietetur que actō
infcm ex hoc edcō descendit. ut ff. ne uis fiat
ei. l. siquis missū. § cū ptor uentre. z § ult. z p
hic. act. tm̄ tuebitur. in pone rez corporalium.
ut ar. ff. quoz. boz. l. ii. q· iura n̄ possident.
ut acquir. r. do. l. fruus. § incorpales. z de usu
capio. sequitur. § si iniā. in hac aut bo. po. nō
ē nece. q· fiat pynes actoris. ul' rei/ q· z semi
plena sit cāe cognitō. ut. s. distinxi. z q· nulla
pot̄ oppoīi exceptio sic̄ inpubi qn nō detur
ei carboniana. Concipiatur aut̄ libellus sic.
libell. Auob dn̄e senator. seu magr̄ iustr̄ peto
ego. rz. inpubes filius quondā titii qui me ī
testō suo ptriit. ul' qui abintestato decessit.
cui uolo succedere abintestato tanq̄ proximior ul'
rupe testm̄ p cō. ta. ul' dic̄e ipm testm̄ ipo
iure nullū cū fiuim ptitus obicitur m̄ ctrou
sia ipoz. bo. z filiationis. vn̄ cū sim inpubes/
peto ego. rz. m̄ ccedi. car. bo. p. p quā z pioz.
cstituā z ctrouersia mota differatur usq; ad
tpa pubtatis mee. Et q· sic recte ccipiatur dic̄.
l. ff. ad car. § quāuis. oppo s; opponitur q· n̄
sit necius libellus. nā exquo aduersarius nō
an qn detur impubi carboniana q· libll's
datur. cū uita dicunt offeratur ei qui adiudi
cā uocatur libellus. ut aut. offeratur (rz. re
fert utrū inpubes possideat z s possidenti mo
ueatur ctrouersia status z boz/ rē n̄ credo necīu
fore libellū/ an alius possidet. z tē ad libllō
necīu ee. z si tu queris quom pupillo possi
dente pot̄ peti h car. bo. po. rz. petetur. nō
ut mittatur in p. q h̄t. s; ut differatur qō
in tpe pubtatis. talia enī bn̄ficia in modum
exceptionis opponuntur. sic̄ z querela. ut ff.
de inoffō. t. l. mat (Si aut̄ moueatur qō
status z pupillus nō possidet. ccipiet libllū
sic. si enī possidet libll's nō ē necius. ut dixi.
libell. Auob dn̄e iust. ul' dn̄e senator peto
ego. rz. q· cū patri mō abintestato decederem.
uolo succedere/ z titius moueat m̄ qōem stat.
dicendo me nō ee filiū ipius ul' me ee suū
quatinus talē qōem pportam. cō. me. usq; ad
tpe mee pubtatis faciatis differri. ul' p uos
tali mō aduersario cdicenti. usq; ad tpe pub
tatis silenciū inponi z sic recte dic̄. l. ff. e. ca.
§ quāuis (s; ostendo apte q· inpubere agente
in nullo s pcdē hanc qōem in tpe pubtatis
differri licet possidenti pcdēt. ul' si in aliquo
pcdē dicas m̄ in que z sic ostendo iste inpu
bes. ag. ul' pet. h̄r. que s cpetit/ ul' extestam̄
to ul' abintestato. ut ff. d pet. h̄r. l. i. ii. z iii.
c. d codicill. l. f. l' z petit. bo. po. f. ta. qd ga
institutus. ul' cō. ta. q· ptitus. ul' abintestato
uī libi. ul' saltim inceptat infdem quoz. boz.
in omībz istis/ aut aduersarius obic̄ ei qōem stat'
z tunc differtur ad cstitutoes usq; ad tpa.
pubtatis. ut in. l. illa. car. § quāuis. aut n̄ obic̄
z tē pcederetur/ s; obic̄ quom dicas q· differat
nā si nō pbat se filiū exquo ab altā pte ne
gatur/ nec ad boz. p. nec ad pet. h̄r. nec ad
infdem quoz boz admittet. ut. c. quoz. boz.
l. i. It cū boz. p. dentur cā cognita. ut ff. de
boz. p. l. iii. § ca. z int alias cāe cogtiones.
h tractabitur an sit filius ex legittimo mrīo.
natus. ut ff. un. uir. z uxor. l. unica. g unū
sequetur d duobz q· dilata qōe status diffe
retur qō pncipal. que a pupillo pponebatur
z sic nullū cmod erit illi inpubis. imo incō
mod. It si pncipal' n̄ differtur/ quom malia
pcederetur. n̄ iste pbet se filiū. ut ff. e. car.
§ missū. z § siquis lib. ete. nullo m̄ ul' dices q·
pcedet uidex attore suā intētoem nō pbante.
cū actor qui asseuerat pbare debz. ut. c. de
pbati. actor. z ff. d pbat. ei qui dic. (rz. dixit
quidā inqua oppinione ē dn̄s ms q· qō nō
ista pcedit. nā qn̄ inpubes cuenitur. tūc dif
fertur qō p car. si utraq; mouetur. si altera
pitta status ul' boz f quosdā. p cstitutū ce
tm̄ si pupillus agat nō differtur. z sic glosat
ipi. c. d ordine. iudi. l. i. in tē libellū quā
qōem pportā dixit inepte ccepta. qo set cōt
eos ē apte. leg. ff. e. l. car. § pui. n̄ dr̄ q· pmi
refert. utrū aliqs sit possor ā petitor. sep enī
ur q· qō sit differenda. s; ipi tenent illi. § pur
ui. ut. s. in hac. tercia. diximus. (nob aut ur
durū cō stimulū calcitrare. z cō illā. § puui. nā
ia f eos inpube agente iā z p car. nō differ
tur qō status z boz z sic eent cria omīa iura
que supius allegauimus (rēdeamus g z dicam
q· qō status differt. z ete sic differentur z alia
iudicia. nē enī pot̄ qō status differri z alia qō
expediri pp multa incouenientia que seque
rentur. ut dixi. z pp argumēta legū. ut ff.
d ad. tu. l. cū qr. z ar. ff. d opis lib. l. si ita
stiplo. z ar. ff. d peur. l. in re. z c. de uir. de
lib. l. quidā elegio. qo s; tu que dicis que
utilitas erit pupillo. rz. q· differentur tpa
boz pons z tpa petitionis hēditatis q· in
omibz inquibz pcelatur amonito sine tpa
li dapno litigatoris pcede debz. ut ff. d iudic

l. ii. §. et licet differatur petitio principalis
tamen pupillo non nocet quia potest esse quod sit alius diues
propter bona paterna uel uiderit quod non expediti dif
ferri. non petat. et sic procedetur inuitaque hoc quod
et responsio notatur quando non mouetur quod bonorum
sic. s. distinxi. in carbo. enim non procedet hoc quod
quia licet differatur quod statur et bonorum cum maxi
mum commodum habet pupillus quia statim utitur
et fruitur quia mittitur in possessionem quod in alia quomodo
non est. ut ff. de uentre. in pos. mit. l. ii. et ff.
e. l. de bonis. §. ii. quia ibi dicit explicandum erit
iudicium. per car. sed per contra differtur uel expli
candum si pupillo erit utile. sed licet differatur
per contra non tamen fiat missio ut in prædicta l. ii.
Contra hiis omnibus aliter de eo quod legitur. C. de or
dine iudic. l. i. nam ibi. in. l. illa quotiensque non
peratur causa sua in possessorio sua in petito
rio quod status differtur et in quoque principali præ
ditur. sic insurgunt contra ille in quo ueniente quia. s.
in quoque notaui uel illi respondendo sed illi. l. lic.
uario non multos per notetur. responsio. tamen sic. responsio.
quod fuius tamen illius notare in possessorio non est loco
alieni appositum. non hiis quæ dicta sunt. l. illa in
aliquo contradicit non potest cognoscere non contingit propter in
tam præsidis. sed propter pupillum qui petebat quæ
status et bonorum. per car. in tempore pubertatis differri
§. et quod dicit examinare etc. subaudi semple
ne. s. an sit filius. ut s. e. dixi et quod dicit
quod de hereditate. i. pone. hereditatis pronunciat
et sic plana est l. illa. s. i autem uis quod peratur
causa in petitorio dicas duobus modis primo
quia pupillo agente uel petente non differat
quod sed tamen pupillo conuento. ut s. dixi. sed hoc
non placet per l. ff. e. l. carbo. §. pu. unde dicas
quod utraque differtur. s. quod status et quod princi
palis. et illa sequentia quando non de ea. s. quæ stat
incidenti. sed de hereditate pronunciat. s. differe
dum illam cognitionem licet. et b. aliter. quod notauit
quia non pronunciat de incidenti idem quia ciuilis ma
dat ciuili quod non placet. sed prius est uerius et sanius
intellectus. §. et adhuc de quibus dum dubius quæritur
leg. ff. e. sed is qui. §. i. quod ille qui mittitur in possessionem
simul cum pupillo cui faciebat controuersiam. et
erat ex liberis quod licet non satisdet dabitur cu
rator bonis contra quem actiones quæritur. si tu dicas here
ditarias ut qui dicta glosauerunt. hoc esse non pos
sed quia ille non possunt inceptari antequam satisdetur. ut
s. dixi. per l. ff. e. l. car. §. missum. et l. plus. si
de aliis loquitur. dicas modo quæ sunt ille actiones. responsio.
notat dominus meus in prædicta l. quod non inceptabit actiones
hereditarias quia non possunt et si possunt fiat præiudi
cium pupillo petituro hereditatem. si inceptabit
actiones ex contractu habito cum defuncto in quo casu et ho
die potest institui iudicium non dicitur sit præiudicium
petitioni hereditatis. ut. C. de pet. her. l. f. §. et
quod leg. ff. e. l. si impubes. § interdumque exheredatus
habet carbo. sed non petat contra ta. bo. p. sed petet ab in
testato. unde liberi et quæritur quia negat tabulas testi
patris tales esse. ut s. eas. bo. p. dari possit et dicant
esse non filius quo modo potest hoc esse ut habeat contra ta. quæ
nullo modo possunt dari exheredato sed tamen querela in
officiosi t. ut ff. de bo. p. contra ta. l. non putaui
in prin. et l. si post mortem. § exheredati. item quo modo
possunt petere ab intestato. unde liberi cum testamentum tene
at et illa liberi competit ab intestato. et sic contradicit regula.
ff. de acquir. her. quamdiu. § Item et contradicit alio modo ex
heredatus nullo modo habet contra ta. nec car. ut s. dixi. item
si non habet car. non contra ta. ergo non unde liberi ab intestato ut
s. unde liberi notaui per l. ff. si tabulæ te. nullæ. ex. l.
i. et sic in ultimo casu uidetur quod lex illa si impubes. § inter
dum stare possit. responsio. dominus meus duobus modis. et primo
sic quod hic fuit filius exheredatus et non recte quia subaudi
tur. unde per modum fiet hic si exheredato facta non esset.
ut ff. de bo. p. contra ta. l. non putauit. § non quenuis.
et ff. de liberis præteritis. uel exher. l. in. § pure. unde ex
heredatus hic. et habet contra ta. et habet carbo. et hoc est quod dicit
licentiam in illo § interdum. quia negat tales esse ex quibus
bo. p. contra ta. dari possit. item possit habere et ab inte
stato. unde liberi quia fuit in potestate præteritus. hic au
tem emancipatus exheredatus propter beneficium præteriti quæ fuit
in potestate contradicit testamentum ipso iure nullum. ut. C. de
liberis præteritis. uel exher. l. f. uel ex ab intestato non
habebit contra ta. ut ff. de libris. et per l. f. item et alio
modo responsio. quia hic fuit exheredatus legittime. et in tem
tauit contra ta. uel unde liberi. et fuit admissus. quia nemo
eum repulit. sic. ff. de inoff. t. l. postumus. sic et
de coll. dot. filius. Contra item quod leg. ff. e. si impubes.
§. et impubes accipit car. et instituitur secundum ta. et a bo.
eum in possessionem. licet præteritus non petierit contra ta. uel ab in
testato. unde liberi quo modo possunt illa procedere. in pos
missus car. bo. p. facta est et nullum ius tribuit. bo. p.
secundum ta. uiuis est et ius tribuit quia est in acquirendi. et est
ut ff. e. l. car. § missum. et ff. de bo. p. l. iii. illa
quæ est iuris facta. non est facti quo modo ergo ille qui habet car.
erit in possessionem. cum illo qui accepit carbo. responsio. de iure est.
quod utique sit in possessionem. et secundum ta. non impedit car. non est. quia licet
secundum ta. ius tribuit nichilominus et dilata quæ per car.
in tempore pubertatis instituitur erit in possessionem simul cum in
pube aliquin dura uideretur conditio in statuti
non propter car. quæ datur impubi cum destituitur auxilio. Contra item
adhuc instatur quo modo institutus potuit petere secundum ta.
quæ contra ta. potuit inceptari. certe non potest. ut ff.
de bo. p. secundum ta. l. ii. §. i. et ff. de bo. p. contra ta. l. il
lud. § f. et notaui. s. de bo. p. secundum ta. et de bonorum. p.
contra ta. responsio. sic quia ille præteritus non fuit filius. s. præteritus
non est. non supra est sequitur inutilia aut non accepisset
forte quia tempore fuit exclusus. et licet competierit
contra ta. nichilominus secundum ta. habet locum. ut ff. de bo. p.
secundum ta. l. ii. § i. Oppositio item adhuc opponitur in eo quod
dicit in illo § uel ab intestato potuit aliquando bo. po.
locum habere cum in eodem § dicatur quod quidam fuerunt
instituti. item dicit quod filius fuit præteritus. s. alius et sic
nunquam uidetur quod ab intestato potuit locum habere. ut
ff. de acquir. her. quamdiu. responsio. potuit ab intesta
to habere locum forte quia filius præteritus fuit in potesta
te quod testamentum ipso iure dicit. nullum. ut C. de libris.
præteritis. l. f. et ita demum est nullum testamentum et succe
dit ab intestato. si præteritus ille hoc petat alias non et sic

in p̄dcō. § scďi h̄redes poterit h̄re. ꝯ ta. quia
p̄titus nō potuit . ꝯ. ta. nec petit ab inte
stato q̄ potuit dic̄. testm̄ ip̄o iur̄ nullum
ut dixi. ¶ It nō cessat qd̄ incedē. § cetū ē.
q̄ car. ē inducta ad exemplū. bo. p̄. qz cum cō
petit una z reliqua. l. i. § z gñalit̄. z l. car. § i.
ꝯ. ꝯ. ta. tollit ꝯ ta. quia quādiu illa locū h̄t
ꝯ ta. cessat ut statim. s. ꝑpe dixi. ita z car. deb;
tollē ꝯ ta. z sic institutꝰ nō deb; eē in p̄. cū isto
qui petit car. s; in p̄titō. § dr̄ totū ꝯtrium. i. uo.
qd̄ tua ñ pcedit. nā bñ uer; ut cum datur. ꝯ.
ta. datur z car. ñ tñ sequitur ut sint eidem
efficatie uł effectus ut p̄sis p̄tea inferre l;
opatur. ꝯ. ta. ꝯ z hec opatur. carbo. z eꝯ. nā
diūsi sint effectus istar̄ sic patet p ea que in
istis rubricis notaui. z sic nota. dic̄ dn̄s mg̃
tres cāus in quib; q̄s h̄t. car. z institutꝰ ꝯ. ta.
nō obstante q̄ p̄titus h̄t. ꝯ. ta. z sic ꝯ ille.
ult. illius. l. si impubes pot̄ loqui d̄ duob; tm̄
psonis pot̄ q̄ pat̄ intestō quosdā instituit fi
liū p̄titūt q dicebat̄ filius hic p̄titus si pe
tat carbo. ꝑ qdem s motū. z si nō petat. ꝯ.
ta. uł ab intestato. un̄ libi simul admittet̄
cū institutis hic. ad car. illi ad ꝯ ta. s; qm̄
datur s carbo. q̄ in illo. § dr̄ si ñ eēt fili. tr.
dn̄s mg̃ uere ñ erat filius. s; tñ modica p̄sup
tio ñ sufficeret. in. ꝯ. ta. ut ff. de. bo. p. l. iii.
§ ca. nā iste tal. ē uere ñ sit fili z si acti
pet ꝯ. ta. ip̄o iur̄ eēt nulla datō. bo. p̄onis
ut ff. d leg̃. p̄. l. filiū. § si quis. bo. p. ꝯ
casus qn̄ ille p̄titus uere erat filius. s; nō ac
cepit. bo. p. ꝯ. ta. puta qz tp̄z erat exclusꝰ
uł qualitercūq; ad q̄. postea admitti nō pot̄.
ut ff. de bo. p. ꝯ. ta. l. equissimū. § i. tertius
casus qn̄ filius p̄titus in potate ꝯstituto po
tuit dic̄ testm̄ ip̄o iur̄ nullū. ut dixi tñ
noluit licet iuris subtilitate testm̄ sit nllm̄
tñ ex bono z equo illā uolūtate tuebitur p̄tor
ut ff. d sto uitio testō. l. fili si cum alle p̄tit̄
dic̄ testm̄ ip̄o iur̄ nullū eē ꝯ ta. nō h̄t locū
z sic mistis caūb; licet ꝯ. ta. operet in ch̄omi
nus h̄t locū. ꝯ. ta. h. d car. bo. p. no. tāquā
utilima z difficilima. ceterū curiosis inuestigā
da. reliquo z hodie z olī h car. nccīa ē. d bo.
ideamus nūc de p. q̄ dat̄ muli noīe uentris.
bo. p̄onib; . ā. ex ordinaria sic z carboniana.
que ꝯ ē que datur muliem noīe uentris ut
intm̄ sit in pōne z papiat oīa nccīa donē
certū sit ā pareat uł abortū faciat uł certū
sit ea ñ eē p̄gnatē. ut ff. d uētre in p̄. mitt.
l. i. infi. d hac bo. p. h̄etur. inst. de bo. p.
§ septima. Qo ꝯ; in p̄mis q̄ꝯ qz ista bo. p. fuit
inuēta. ꝑo. ꝑ sumā utilitatē. scis enī q̄
qui gestatur in utō h̄etur p ia nato. ut ff. d
statu. bo. l. q̄ in utō. z ff. e. l. i. uicūq; z iō inslu
tuit ut intm̄ in p̄. mittatur uītr̄ z a latur
ut. j. dicem. Qo ꝯ; qn̄ h̄ebit locū h bo. p. ꝑo.
qn̄ muliem ñ mouet̄ ꝯtrouersia q ñ fuit uxor
uł ñ ē p̄gnās. uł ñ obiect̄ qd̄ stat̄ mlieri. sic

moueatur qd̄ tunc sūmaria cognitio fiet. z
sic uent̄ in p̄. mittitur. z ex quib; caūs datur
carbo. ex iisd datur z ista z sic fit ibi sūmaria
cognitio ita z h. ut ff. e. l. i. § si eaq; ñ tñ in
telligas q̄ sic in car. differtur qd̄ usq; ad tpe
pubtatis. ut in suprioñ ꝑca. dixi q̄ ita dif
fertur In hac qz in hac ñ differtur ñ par
ut in hac ꝑca. dixi. sum̄ ad hec ut ꝯpetat tot
sunt nccīa. § in p̄mis q̄ illa fuit uxor. ¶ scď
q̄ maritus ille mortuus sit. Tertiū q̄ mulier
sit uē p̄gnās. ñ suffic̄ dic̄; se p̄gnante eē. si
ē uē p̄gnās nō sit. ñ tenet datō bo. p. ꝑo. ut
h plantur. ff. de uētre. i p̄. mit. l. i. § i. imo.
si aliqua recip̄ de bonis defūcti cū fuit mis
sa z ñ fuit p̄gnans de suo ꝑpo ꝯsumitur. ut
ff. e. l. i. infi. ¶ Quartū q̄ sit p̄gnās tpe
mortis testatoris z illo tp̄e quo petit̄ ista p.
bo. ut ff. e. l. i. § i. Quītū q̄ uent̄ ñ sit
ex h̄redat. tunc ē hac bo. p. ñ peteret. ut ff. e.
l. i. § praciens. s; erat h iure isto. hodie aut̄ cū
postumꝰ exh̄redari ñ possit. nz suo uitio qz cā
ingratitudinis ꝯmitte nō pot̄ nz alieno nō
cedo exh̄redatōem nocē quo miꝰ possit petē
hac. bo. p. ut C. de inoffō. t. l. si qs suo. in
fi. nā ⁊ iure antiquo fuāt exh̄redatus z ñ
rite ñ repellebat̄ a ꝯ. ta. ut ff. d bo. p. ꝯ.
ta. l. nō putauit. § nō q̄ uis. ñ z talr̄ ex
h̄redatus repellebatur ab ista. si aut̄ sit p̄
titus z hodie z olim datur ei. ut optime
distinguit. l. ff. e. l. i. § Si uent̄ ab institu
tis. s; tp̄e hay legum ita demū uent̄ exh̄
datus excludebatur ab hac. bo. p. si cētum
erat uentrē exh̄redatum eē. s; si dubiū eēt
ꝑ exh̄redatōem nō repellebat̄. ubi gtā exh̄
dauit. quis sic si filius unꝰ m̄ nascetur
sit h̄s, nō obstante hac exh̄redatōe nich
ominꝰ uent̄ in p̄. mittetur z q̄ꝯ qz pot̄ na
sci filia. uł plꝯs possunt nasci. It̄ z si eēt
exh̄redatus. z subꝯ ditōe potatiua hoc mō
qui fuit institutꝰ subꝯditōe potatiua z
in defectus illius exh̄redatus qz alr̄ nō te
net. ut ff. d h̄r. insti. l. nō dubiū. z ff. d
libis. z p. l. iii. § pure. sic h leguntꝰ. ff. e. l. i.
§ si cētum sit. § s; z si subꝯditōe. z § s; z si qs.
¶ S; in iuū ut in p̄mo exēplo qz si nascetur
filia q̄ ñ inuenatur exh̄redata ñ ne sub
masculino ꝯtinet̄ z feminū. ut ff. ii. de l.
l. si ita. q̄ꝯ ꝯ filia nata nō inuenit̄ exh̄
data. ꝑo. exh̄redatio ē odiosa. z iō restrin
geda. ut ff. d lib. z post. l. cū quidā. z iō sub
masculino ñ ꝯtinet̄ femininū. alioquin si
eēt fauor puta institutionis puta institutio
filiū qui m̄ nascetur nata filia succederet.
sic z fili. qz fauores ā plian. ut ar. C. de
bonis. uacā. l. i. z ff. d ꝯstitu. pn. l. b̄ficia.
S; q̄ diximus de exh̄redato uentre repelle
do in tp̄e hay legū ab hac. bo. p̄one. intel
ligas qn̄ ē exh̄redatus ab institutis. z illi
uiuunt. ceterum si mortui eēnt ñ repelleret.

qo

et si ab institutis esset preteritus. ut ff. e. l. i. §
si ventri. ab institutis. qo contra illud quod quare pretito
datur hic bonorum possessio exheredato. non ut in precedenti l.
responsio. exheredatus venit propterea non fuit odiosus per
suppositionem partus comparente. quia iuste fuit lesus et
odio presumpto contra filium qui causa offensionis commi
sit. unde de exheredato precedenti non curavit sic et al.
inde in ff. de con. ta. ut ff. de con. ta. l. non putavit. sic
al. in carbo. ut ff. de inoff. t. l. i. § quod in
officioso. et ff. ad car. l. i. § pop. preteritus autem hic
istam et car. et con. ta. quia tunc fuit negligentia pa
tris non odium filii presumptum. sic C. de con. ta. et.
ad car. in simili quod notavi. sed quod dixi quod debeat
probari quod fuit uxor subaudi tempore conceptionis non
autem tempore mortis quia aliquando potest esse quod tunc uxor
et tempore mortis non est forte celebrato divortio et
iure civili et canonico in casibus illis in quibus
iure canonico locum habet et ideo preter de tempore mortis
non fecit mentionem uxoris scilicet pregnantis. ut ff. e. l.
l. § pregnante. et § rectissime. ¶ Sextum quod venter
quando debet mitti in possessionem non sit ex filio emancipato. quod
ita intelligas. si habui filium et illum emancipavi
et postea uxoris mea concipiat. numquam mittetur
in possessionem bonorum avi. vere si fuit conceptus ante emancipationem
mittetur quia natus patri coniungitur. et generaliter ubi
cumque natus patri iungitur et per illam partem de con
iungendis liberis cum emancipatis licet quandoque di
cat illa parte locum non habere venter admittetur
ad ponendum. ut ff. e. l. i. § et emancipato. et § si pater.
Immo si medio tempore pater capiatur ab hostibus
et mortem avus invenitur venter in possessionem bonorum secundum. ut
ff. e. l. i. § si filius ab hostibus. Immo in favorem
partus ne quando vita noceret. subveniunt quando est ex
benignitate in casu. ut ff. e. l. i. § sed si quis ventre
exheredavit. et hic de ventre illius qui est filius legi
timus et naturalis. sed quod de adoptivo satis ponit
§ si filius in adoptionem. ff. e. l. i. et facit dif
ferentia inter patrem naturalem et adoptivum. sed tamen dicit
in possessionem utriusque ad mittendum hodie admittetur pater
adoptivo ex uno decedente ab intestato ce
tum ex testato et non instituente ventrem sed preterite
non admitteretur. ut ff. de adop. l. f. ¶ Septi
mum quod misso ventre in possessionem dabitur aliquando cura
tor ventri aliquando bonis. et sic erunt plures cura
tores. aliquando unus dabitur ventri et bonis qui
curator datus dabit omnia necessaria illi domus usque
ad illud modicum tempus. donec certum sit quod vel pariat
vel abortum faciat et secundum dignitatem mulieris et quali
tatem. qo contra parte ista ista duo querunt
in primo l. quod et si mulier habet aliunde. vel dotem
unde se sustentare possit nichilominus habebit ali
menta. ut ff. e. l. curator. alia lex contradicit in eodem.
t. l. ex uno quod ita demum dantur alimenta si mulier non habet
unde se sustentet. hoc idem legitur ff. ut in possessionem l. l. preterea
l. illa curatore ventrem assignat quia certa alimenta prebet
in debitum partum procreandi quam mulieri lex illa ex uno lo
quitur in postumo ex uno instituto cui ita non provi
detur sic suo non in alimentis. non malus. l. illa ut
in possessionem l. non contradicit quia ibi non providetur ipsi per misse

in possessionem et tunc quando non habet unde aliunde se pascat
et ita non contradicit. opp. item alio modo opponitur legitur ff.
e. l. i. circa principium quod debeant consentire. i. simul consen
tire omnes creditores illi curatori vendenti et sub
scribens. sic statuerunt contra invenditorem rei constitute.
alibi dicit l. quod non oportet illos consentire. Immo
ratum est quod ille distrahet. ut ff. de cura. bo. dan.
l. ii. responsio. lex illa decura. bo. loquitur de vero cura
tore qui est electus ad bona distrahenda ut satisfa
ciat creditoribus. hic autem loquitur de curatore con
stituto ventri in quo casu licet alius curator con
stituatur bonis propter timorem illius curatoris et propter
timorem mulieris ne male bona consumat non distra
het non quod necesse est distrahi. qo item tertio opponitur
legitur ff. e. l. i. § si ventris. quod si quod adultera moue
atur mater misse in possessionem nomine contra ventris quod quod illa
differatur ut aliquod preiudicium fiat nato. contrarium
legitur ff. ad carbo. l. i. § sed quia ibi dicit quod non differtur.
et sic C. ad l. cor. de fal. l. i. ¶ Item alibi legitur quod si mulier
de adulterio accusetur non differtur quod propter filium
et si condempnetur de adulterio filio non preiudicat. quia potest
esse quod illa sit adultera et ille fuit filius defuncti.
ut ff. ad l. iul. de adult. l. miles. § defuncto.
responsio. de hac materia plene notavi in superiori rubrica
de carboniana. sed ista contraria sic solvuntur. l. ff.
unde in possessionem mittatur si ventris loquitur in nascituro
leges alie loquuntur in iam nato et sic in casu
isto magis providetur nascituro quam nato alibi
contra magis nato quam nascituro. nam natus preterit
facit testamentum nullum ipso iure nascitur ruptum. ut C.
de lib. pre. l. f. et C. de postu. her. insti. l. i. vel in le
ge illa si ventris. respexit divus adrianus sed ma
le vel forte fecit. gratia illius mulieris. quia species forte
mulieris eum decepit. ut al. ff. de aug. iur. l. ii. § si.
Questio est situ queras quare in casu isto magis providetur
nascituro. responsio. non est in promptu. nam hic si defertur
non est magnum periculum quia modico tempore donec pariat
vel faciat abortum ibi si differtur esset magnum
tempus scilicet usque ad tempora pubertatis et quia faciles sunt
potentes potionibus non insisto. libellum autem sic con
cipies. libellus vobis domine magister iust. vel domine potestas
peto ego berta nomine ventris mitti in possessionem bonorum titii
quondam mariti mei ex quo sum pregnans et mihi con
stitui alimenta secundum dignitatem meam per vos et familie
mee secundum qualitatem et facultatem ipsorum bonorum vel aliter.
libellus vobis domine magister iust. peto ego maria uxor
quondam titii de quo sum pregnans concedi mihi bonorum possessionem
nomine ventris de omnibus que fuerunt quondam titii
et secundum dignitatem meam in familie mee mihi in alimentis
provideri peto. quod sic concipiatur libellus dicit lex.
Inst. de bo. pos. § septima. et ff. e. l. i. § i. et ii. et §
quot. et l. ii. et iii. et iiii. opp. contra opponitur. nam non videtur
libellus bene conceptus. nam si mulier petit mitti in possessionem
nomine ventris non petit bonorum possessionem sed petit missionem
in bonis que missio habet fieri officio iudicis. ut notavi
C. de offi. iudic. quo bona possidentur male igitur intentatur
tatur hic bonorum possessio. responsio. si loquens de bonorum possessione quis vel titu
buit sic superiores bene opponis. si autem loquaris de
ista et de carboniana. que fieri sunt et nullum ius

fuit
hodie
vetter
qo
bonis
ista fuit constituenda ut legitur ff. e. l. i. § quotiens et l. ii. iii. iiii. et v.
qo
dicit
ne
bonis

tribuunt recte petitur mitti in p. bon dari s bon
p noie uentris sic in libello poitu e. De bon p. q.
dat ex edco diui. ad. l' p odict. ex. l. ult. illius titu.
ltimo nob uidendo occurrit p. bo. p. de quibs suffi
cientissime tractauimus quali alicui hedi uenienti
ex testo. ul' ab intestato siu testm sit sollepne si
ue nuncupatiuu succurrendu et habendu pone
rer hereditariar defuncti. na licet aliqs uocetur
ad hreditate de iur ciuili z hreditate adeat que
in sola ai uoluntate osistit. ut. C. d iur. de libera.
si aiua pone tn heres no ht n illa spualit apphe
dat. ut ff. d acquir. p. l. cu heredes. qo Si tu que
ras que sit ro. ro in euidenti e po. no e in hreedita
te z io p aditoem no possit in nos transferri iura
aut que in hreditate inueniunt illa in otinenti
transeunt ut in pdca. l. cu heredes. z ff. si qs. t. lib
ee iussus. fi. l. i. § sceuola. qo It si tu queras qr
po no sit in hreditate cu hreditas. loc dne sustineat. ut ff. q. ui. aut. c. l. denique. § si ex socius i
fi. z C. depositi. l. cu heredes. qo It hreditas uicem
defuncti sustinet. ut ff. de acquir. rer. do. l. hreditas.
z ff. d hr. insti. no minus. z Inst. d hr. insti. It
cu hreditas substineat pma hedis. ut ff. d nouat.
l. nouatio. insti. It cu hreditas heatur p dno. ut
ff. de acquir. u l. hreditas in multis. rc. duplex
e ro qr possor n sit in hreditate. pma na cu hre
ditas sit res que possidetur g pone hre n pot.
n inse otine na nich possessius ht qr quisque
heatur hre nulla pot se no psidet g nich. ar.
ff. d. u. o. stiplo ista hre licet. § is qui. z § hre. z h
ro redditur. in. l. pdca. si qs. t. lib ee iusi. l. i. §
sceuola. Scda e ro na io po no e in hreditate
na cu po facti sit. ut ff. ex quib; caus. ma. denique
Jnbus que facti sunt hreditas no sustinet uicem
defuncti n hedis n dne n diu. z io pcedit q n
in rebus rei hreditarie n sit furtu. ut ff. d furt
l. hreditarie. q cu furtu sit otractio rei aliene in
uito dno uelle nolle facti sunt. ut ff. de tribu
toria. l. i. hreditas no pot hre. ea que facti sut
se uelle ul' nolle z io hreditarie rei n fit furtu
z hac fere re suus hreditarius usuf. stiplari n
pot. ut ff. d stiplat. suo. l. usufr. sine p cu g sit
necium hedi apphendere p. io uideamus quali
s succurratur: Sciend e q omis heres qui succe
dit aut succedit ex testo aut ab intestato. It
aut ex testo nuncupato. aut sollepni. ut ff. de
pet. her. l. i. ii. z iii. z iiii. z C. d testis. hac osultis
sima. z C. d codicill. l. f. uni si aliqs succedit ab
intestato d iur pretorio datur s in dem quor
bon directu. si de iur ciuili. f quosda ht illud
in dem utile. Jde e si qs succedat ex testo nu
cupatiuo. si aut succedit. quis ex testo sollep
ni tunc subuenietur s ul' p odict. ex. l. ultima
in. legis. dico ultime. C. d edco. diui. adri. toll.
ul' subuenietur s p edem diui. adri. q in hodie
loc ht licet sit ei sublata iniquitas qntu adui
cesima q opollebatur heres dare fisco qntu ad
alia inutilia. quida tn dnt q uenienti d iur
pretorio ab intestato succurratur p in dem qr

bon. Si aut quis succedat de iur ciuili ul'
ab intestato ul' ex testo. nuncupatiuo. tunc subue
nietur ei p utilem odict. tunc ex. l. ultima iu
stiniani edco diui adri. tolle p utile edem diui
adri. Quid aut differat edem diui adriani a pe
titoe her. z a bon pone s ta. z ab interdicto qr
bon dicemus infra. S; illud qr na no ur ul'
edem diui adriani. ul' odicto. ex. l. ult. illius t.
sit utile ul' utilis uni tractare d illis. n expe
dit abadita ht. quia in sola ai uoluntate co
sistit ut dem quis phibet hede apphende pos
rer hreditariar cte ur q nullus in dco em qr
legatar phib; hes quo mi legatarius apphen
dat ut in spali titulo notam. S. de in dco qr
lega. s; inh edco di. adri. ul' in odict. ex. l. ult.
z in dco quor bon quis phib; hedem uolente
accipe p. sua auc cte nullus qr g uadit ad
iudice qr uult ocipe libellu. qr uult uexari
in quib; sumptib; o oscilui. l. de inoffo. t. l. i. c
n nullas moras hat. exceptio iudicii. ut ff. ut
leg. seu fidi. o. no. ca. l. i cu euentus litis dubi
sit z incertus. ut ff. de pecto q debet z multi sup
tus fiat in iudicio. ut ibi z insist ma litis sup
tib; n uexari. ut ff. d minorib;. l. minorib;. rio.
duob; mois. in pmis q tu oppons locu ht ne
mine psidente at si ali psidet tuo ht loc z edcu
diui adriani. z oditio. ex. l. ult. illi. t. z h e q
dic. l. illa. ult. qui mittat quid in p. rer que
testatoris mortis tpr fuerit n aut legittimo
m ab aliis detinentur. si aut aliqs oditor rc.
ul' alr esto q nullus psidat cu tu fecit si auc
pretoris z p edem diui adriani. z p odict. ex. l. illa
ult. ut dicam dne uider lic; psi bon auc mea.
apphende q fuerit testatoris tu d auc mea p
edem diui adri. ul' p odict. ex. l. ult. illi. t. nolo
apphende z hes simile mediatore q licet ex co
uetoe possit mittere p. pig. tutius tn faceret
si auc pretoris. ut C. d pig. l. iii. s; inh ultimo
casu no e multu utile. qo S; illud qr d eo qd
dic q mittet in p. rer que fuerit testatoris
tpr mortis g nece hebit pbare q petit d dnio
qr h e meu tuu suu altm diuu de noto. ff.
de rei uin. l. solu. § meu. ut ff. d relig. z sump. fu.
l. ii. § ii. z ff. in. del. l. fucos. z ff. ad trebell'
si legatus. § si qs bon. rio. no e. s; q dico fuer
testatoris large z uulgari m locutus fuit leg
lator. sic dnt multi ista sut mea. s. que e a
me tenent salti ouinetib; ocul'. ut ff. d ma
nub;. l. is qui se suis intelligas g largissime
q siu fuit testatoris q ad dniu siu q ad po
ne siu q tenuit locu ht edem diui. adri. z e
oia ista dnr q fuerit testatoris. ut al' in pet.
her. ut ff. d pet. her. l. ii tm. z l. It uenire. It
qr in eo q diri. s. q po. n descendit ad hedes
n spalr apphendatur a h hunc locu in suo. z cte
pma facie n ur na in suo hede ur q po. qnuati
descendat ad hedes. ut ff. ex quib; caus. l. cu
miles. It in suis hedib; otinuato dnii pducit
n ut uideatur hreditas ad eos deuenire qrolim

dni fuerit. na᷑ ⁊ uiuo patre dni extimant̃
id q̃ post morte᷑ patris nō ui᷑ hereditate᷑ pci
pe. s. mag̃ libam boñ administratoem cō
secuntur ut licet n̄ sint heredes instituti tn̄ dni
sint. ut ff. d libis ⁊ po. l. in suis. Jt suis exti
mauit naturale᷑ posse᷑ penes filiū fuisse iu
uo patre. ut ff. d usuc. p here. l. ii. § filiu᷑ tr.
qm̄ ad h̄ id intelligo in cōtineo q̃ insuo. ut
pō nuq̄ in eos transeat n̄ apphendat n̄ obstat
l. allegate na᷑ lex illa ē miles loquit᷑ i suc.
⁊ sic intellige. pō. l. usucapio. q̄ mediante pō
ne cōplet᷑. ut ff. d usuc. sm̄ pone illa ciuīti
descendit ad heredes. i. q̄ heres pot inple᷑ usuc.
que fuit a defuncto cepta. ul' alit pō. ciuīc
tn̄ descendit ab herede ita si heres apphendit p.
⁊ uelit usucape recte posse᷑ testatoris cōpu
tabit ad usucapione᷑ sua᷑ q̄ pō testatoris
heredi pde᷑ q̄ si medio tp̄e n̄ fuit ab alio ap
phensa. ut ff. d usuc. l. pō. ⁊ ar. ff. d acq̄r. p.
pop. § fi. Jt lex in suis loquit᷑ i cōfictoe iuris
q̄ fictio n̄ pot opari h̄ ut illud q̄ facti ē in
ducat na᷑ fictio pt iuriū. q̄ ē maior fic
tio q̄ sit incepe iuris tn̄ ad illud q̄ facti
ē puta posse᷑ nō ptinet. ut ff. ex quib;
caus. ma. l. denīq;. Jt. l. illa p herede intelli
gitur de naturali roe᷑ cuida᷑ usus p̄ miscui
q̄ ht filius in bonis patris sic ⁊ uxor nat̄r pos
sidet dote᷑ ⁊ ē dna. ut. C. d iur. dot. l. i reb᷑
⁊ sic d illa nali q̄ habebat qs uir nali p
meno. na᷑ illo iur nō potat dici res aliq̄
mea n̄ quo ad usū ⁊ utilitate᷑ nō g̃ intelli
gas d illa nali. i. d iur gentiū. q̄ illa erat
penes patre᷑ de qua si intelliges ia᷑ sequet᷑
q̄ duo in solid' psidet. q̄ ē cōtra. ut ff. d
acquir. p. psideri. ⁊ ff. cōmo. si ut. § si du
ob;. ¶ Jt illud attende q̄ ita demu᷑ sit mis
sio p cōdict. ex. l. ult. l' p edem diui adriani.
si testm̄ nō sit abolitum. n̄ cācellatū n̄ aliq̄
pte sui uiciatū. ut. C. e. l. fi. ¶ S; cōdic. l. in eod'
t. l. ii. in qua dr. q̄ licet filius dicatur ptit
ul' testm̄ dicat̃ inofficiosū ul' falm ul' aliū uitio sb
iectū ul' q̄ testator fuit finis. n̄ obstante talia
quo minus scriptus heres inp. mittatur. r̄o. n̄ ē
cōtra. na᷑ lex ult. loquitur de uitio uisibili. q̄ uitio
to n̄ obstat. i. scda loquit᷑ d uitio inuisibili.
q̄ uiciū obstare n̄ deb;. Oppo S; opponitur. C. d
pet. her. l. lib. nec ne fuit testator an̄ omia in
quired' ē. Jt si qō nō opponitur de illa pmo
deb; cognosci. ut pote maior. ⁊ p iudiciali n̄
appōitur ca᷑ morand solutionis. ut. C. d ordin.
iudic. l. plt. ⁊ ult. ⁊ ff. ad. l. cor. d fal. l. ii. tx
pcdi locū ht quot petitoriū intemptatur ac
in possessorio secus. Qo Et si tu queras q̄ sit rō
tx. tal. possoriū iudiciū h̄ ht in se p uiliū ut
nulla qō opposita ipm̄ impediat. ut. ar. ff.
d derit. iur ii. ⁊ ix. si mantius. ⁊ ar. C. lex
⁊ cō. l. si quis cōductionis. ⁊ ar. ff. d doli. ex. l.
dolo fac qui petit ⁊ ē q̄ lex i possessorio locū
nō ht. s; h̄ ita sit ua n̄ uellet ille q̄ obic̄

inuisibilia uitia in cōtinenti pbare tr differt᷑ missio ma
xime q̄ p hac missione tractarem᷑ de pōe adipiscenda
n̄ recupandi. ar. ff. ad exi. l. iii. § ibidē. ⁊ ff. ad
carbo. l. carbo. § cāe. ⁊ ff. ut inp. le. l. i. § aquo. ⁊ sic
cōtinens colligimi illa cottidiana. ar. q̄ sunt p ppime q̄
uento ut instrō cācellato ul' intfuniato ul' abolito
n̄ cōdatur n̄ intfuniatum sit repertū insi. instri. sic
multociens faciunt tabelliones qui dnt. s. intfuni
atū ē tale ubū. ul' tale ubū abrasi. Qo Quid ar
si tal' repertō n̄ fiat a tabellioe ⁊ instm̄ rasū in
ueniat᷑ ul' intfuniatū ul' abolitū nuq̄ta᷑ tale instm̄
faciet fidē. ⁊ uideret᷑ q̄ sic. s. q̄ distingit leg. lator.
ff. d his q̄ in testo dele. l. ii. ⁊ l. cancellauat. ⁊ l. p
xime. ⁊ ar. ff. de bon. p. s. tā. l. i. § ultimū. ⁊ § si
uole ⁊ ar. C. d testi. l. publicati. ⁊ l. sciui. ⁊ ar. C.
de transact. l. ex falsis. na᷑ sola pars illa uiciat᷑
dnt i tro. q̄ dci diligit refertit ū sit rasura uiti
mon pte ū ē ius negocii ⁊ tē nocet q̄ nō puta i
narratoe negocii ⁊ tē nō nocet. ut ex. ii. de fide. i
strom. c. i. ⁊ ar. sunt ph. ff. d man. testo. l. qui q̄
habat. ⁊ ar. ff. d statu. hoi. l. ipator. tu uō ⁊ ar.
uitcei d cōfectoe. q. iiii. c. si n̄ satisfaciat insi. aliū
dnt totū uiciari si aliqd repiat᷑ falm ul' inissum
ul' uiciatū. ut. ar. ff. d reb; du. l. si is q. § ietiū. ⁊ sic
uiciat᷑ roe᷑ rasure sic uiciat᷑ rescptū ⁊ illo ex forte
instm̄ si manifeste cōtineat incōstructoe. pectat. ut
ex. ii. d rescptis ad audienciā. Jt si cōtineat in
tiū gmatice artis. ut ex. ii. de fide instru. c. ult.
¶ Jn dcā aut pōe sic uidex caut. ut pō admittat
institutū q̄ substitutū. ut. C. e. l. i. n̄ incaū. ut
ff. d her. insti. si pit. Jt si duo cōtendat int se ille
admittat᷑ q̄ potiora iura allegauit. ut. C. e. l. fi.
puta q̄ uni ostedit pmi testm̄ alius postius ille
qui postius ostendit ille optinet. ut. C. d testis.
hac cōsultissima. ut. C. ad trebll. siqs porat. qō
si ab eo eode᷑ die cōfectū pferant᷑ instm̄ qs hebit
potiora iura ⁊ uidet᷑ q̄ uterq; admittatur. ut ff.
de reb;. du. l. q duos s. dns ind insima᷑ isti dic
euidentiore ē roem q̄ neutr admittat᷑. ut ff. ad
trebll. si eū. ff. d rei. uin. pop. § fi. ⁊ hac qdem
plene notata p ⁊ ō in uenies. s. d bon. p. s. ta.
s; illud qr usq; ad q̄ tpe possit peti. h̄ missio tx. usq;
ad anos. xxx. ut. C. d ost. pec. l. ii. Jdē dico ⁊ si pe
tat᷑ p ost. diui. adri. q̄ ost cōstituto spal' ē ei
uile ampliū n̄ pncipiū ē cōpetuū. s; hec ita nisi
petat᷑ missio possidete illo qui titlm ht inq̄ cau
cā tollatur petito hereditatis decenio. ⁊ tollit᷑
h̄ petito. ut. C. e. l. fi. insi. ⁊ sic no. q̄ q̄to tpe tol
litur petito hereditatis tollitur ⁊ ita petitio.
Oppo Si tu opponis quom dat᷑ petito her. ul' ista
ul' petito hereditatis cōtitlo psidentes tē cōuiua sit
ut ff. d pet. her. l. reglarit cū. l. sequentib;. ⁊ l.
ē. ⁊ ē. d pet. her. l. cogi. rō. n̄ dat᷑ d ordine ⁊ re
glari iure inciuib; tn̄ datur. ut in. l. pdcā ⁊ ē io
qr nō detur cō titlo psidente᷑. ut notaui. s. de
pet. her. in dix. b. cū petito hereditatis excedit
suos terminos. s. q̄ dat᷑ cō titlo psidente᷑ mito ex
cedat an̄ suos terminis. s. q̄ tollit᷑ spacia x. l. xx.
an. in hac cōditoe ex. l. ul' edcō diui adri. n̄ cuio

Margin notes:

No qr dicit ... pme ... grand

De Blasio

i cepta. ut. ff. d usuc. l.

illa pot

Jta demu᷑ po edco diui adria fit missio s. Archy dicto tacz

oppo

qo

pticea qo notaio p... qm abrad... scriptum

Nota

q. qui petat p edict. ex l. ... cōdicto ... solle ē diuti usq; ad a ... nos. xxx.

oppo

qr ... ul ... tō

... pbe

facere poterit libellum autem sic concipia. Libellus. Coram
nobis domine b. iudex propono ego .R. quod talis me heredem in
stituit vel tali ab intestato successi. vnde peto in possessione
bonorum quondam ipsius mitti ad hoc propono edictum. l. f. C. de
edicto diui adri. tol. vel propono edictum diui adriani.
et quod sic recte concipiatur libellus. dicit l. f. C. edicto di. ad.
tol. Oppos. opponitur nam non videtur quod possit missio peti
ex edicto diui adri. nam vt dicit iustinianus tollitur illud ho
die edictum sicut et intitulatur de iure vnde quod tantum tolle
do et delege sufficia ea tollendi. respondeo. Immo hodie locum
habet licet enim dicatur in rubrica tollendo non intelligas
quod ex toto tollatur sed tollitur eius sollempnitas sicut al'.
bes de caducis tollendis. vt C. de caduc. tol. l. unica
fiet ergo hodie missio vel per edictum diui adri. vel per posse
ssorium vel per dictum l. f. C. de edicto di. adri. Quero set
illud quod a instituto sub condicione peteret missionem
ante condicionis euentum. et videtur quod sic vt ff. de bonorum p.
se. ta. l. nam et sub conditione scripti petetur quod illud de iure
pretorio et non vero. p. se. ta. istud. autem de iure ciuili
et si tu queras quod sit ratio quare illud concedatur istud non. respondeo
bo. p. se. ta. videtur est. vnde si medio tempore pendente con
dicione sub conditione institutus habet illa non est mirum ma
xime cum ille institutus esset talis quod remotus institutio
ne poterit ab intestato succedere nam condicione deficiente
remanet heres ab intestato et hoc idem dicemus de eo institutio
impuberis. si esset talis qui ab intestato succederet at
quando petit missionem cum illa facta sit iam diuum
esset quod aliquis cui hereditas non pertinet rebus debitis vti
alienis. Quero item quod si fidei commissarius hereditatem possi
deat hereditatem legatarius petat vel scriptus. vel ab
intestato veniens putat in dicell. quod rogatus erat her
editatem restituere. et ille excipias dolo facit quod pens
hereditatem quam in heres a sit audiendo a posit dici legi
timus contradictor et a posit dici. quod habet iura opetecta
et videretur quod sic. vt ff. de dolo except. l. de dolo. et ff.
de reg. iur. in depta sed respondeo. quod auditur si vellet in
continenti probare quod tenetur de adipiscenda possessione vt al'.
ff. vt leg. vel fidei. c. no. ca. l. ipse quoque et talis non
edo ipsum repellendum quod vitia allegata in possessorio
locum non habent non vt dicit C. ultimo quod quod differunt
edictum di. adri. a petit. her. satis liquet nam petitio her.
est petitorium istud possessorium. Item illud petitur ad cor
poralia. vt ff. de pet. her. l. item veniunt et l. non tantum
istud ad corporalia quod tenetur de possessione querenda que
facti est. vt ff. ex quibus causis ma. denique possessio in corpo
ribus tantum locum habet quod incorporalia non possident. vt ff. de
acquir. re. do. l. fuius. et incorporales. vt ff. de usuf.
l. sequitur. et si ita. sed forte non arguitur posset ad cor
poralia extendi. cum nullus sit qui po. Item petitio her. non
datur si apponatur uicium inuisibile puta quod testator
fuit furiosus vel testamentum dicatur falsum. Istud autem nichil
omnino datur et si opponatur dummodo in vitium non sit visibi
le. vt C. de pet. her. l. lib. et C. de edicto. di. adri. tol.
l. ii. et l. ult. Item quod differt a quo bonorum cum utrumque pos
sessorium et adipiscende possessionis. respondeo. illud pretorium istud
ciuile illud annale istud perpetuum. Item et quedam assi
gnatur differentia. quod in illo debet probare se heredem.
vt C. qui bonorum l. a. xii. et ff. quis. bo. l. i. sed autem
non. sed hic in qui probo. quod in isto et oportet se habere heredem

ut C. de edicto di. adri. l. ult. Item illud datur
succedentibus de iure pretorio directum. Istud autem direc
tum datur succedentibus de iure pretorio directum. Illud autem
directum datur succedentibus de iure ciuili. Similiter autem si
militer. quod sicut per illud sic et per istud corporalia aduo
cantur et si de iure mobilibus dicitur non extenditur. Item utrumque rebus uni
uersale. vt ff. quis. bo. l. i. et ii. et C. de edicto di. adri.
l. ult. nam in de quo proprie datur. Item quod quod differat
aliorum. p. se. ta. vide. illa non datur si speretur aliquis nasci.
vt ff. de bonorum. p. se. ta. l. illud. et ff. de bonorum. p. se. ta.
l. i. Istud autem nichilominus datur vt C. de edicto. di.
adri. tol. l. ii. ff. bo. p. se. ta. tribuitur. uis. vt ff.
de bonorum. p. l. iii. sed autem satis est de bonorum possessionibus copio
se tractatum propterea quod tractatur per subtilitates iuris dubi
est si bene est expedit non per summa si per glosas antiquo
rum. autem stilum meum ad senatum. c. quod quedam in vite
actionum fugiunt per ordinem tractatur vt nichil
uideatur de actionibus vel de hiis quod ad actionem perti
net omisisse vltimo de constitutionibus quod violentia
puniunt quod ad actiones pertineret tractatum. De se
natusconsulto de senatus consultis. c. uelleiano.
quod in summa prudentia inducta fuerit quod c. fuerit non
licet sit hodie reductum ad unum qui sustinet uices [?]
diui. vt ff. de pet. her. l. pro die. et C. de pet. her. l. ult.
vt ff. de inoffici. t. l. titia. et ar. ff. q. cuiusque iurisdit.
l. Item con. primo de uelleiano quod est fauorabile vi
deatur et breuius quod dominus meus satis plura dicit in summa
et breuius de omnibus tractari poterit cum ipsorum tractatus non sit
hodie multum frequens non in eius [?] ideo de eis inseruiu
it omnium notitia haberetur. Uelleianum. g. senatus
c. anna et siliano uelleia. et abalus factum subue
nit mulieribus non quando principaliter contrahunt. si quando pro aliis
intercedunt vel fideiubendo vel se constituendo vel ma
dando. vel quocumque alio modo in dum in aliena obligationem
suscipiant vel pro aliis se obliget suum pro suis fun
dum sua ad subuenit vt sit tute mulieres ipse et
bona earum. ita quod et si nouandi non interuenisset non obli
gantur ipso iure. si autem institutum mag. contra uenire
debitorem quod restituat hoc omnia probantur ff. e. l. i. et ii.
et iii. et C. e. t. l. i. et ii. vnde ad hoc vt locum habet hoc senatus
c. oportet quod interueniat quod mulier pro alio se obliget
sicut diui meruit; in cessat exceptio se. c. uel.
si renunciauit sciens se tutam. et certiorata vel ignaui
renunciatio non preiudicat vt ff. e. l. ult. et ult. C. quod
quando mulier officio fungi potest. l. ult. C. e. l. plt. et de ta
bellionibus dicit quod contractu huius uelleiano beneficio quod
te obligatione aliena eximit sciens sed vel sciente de
bet et facto certiorata renunciare ut beneficio illa
dicit uolo et renuntio. et sic intelligitur l. si procur. quod dicit
renunciationem preiudicare. per ar. l. ff. de tut. l. quod
tutoribus. Item cessat si dolum vt C. e. l. i. et ff.
e. l. nego. quod auarissimum est genus mulierum sicut et sat
dotum et dolum eius est contra legem naturam. vt ff. de doli. mali
metu. et ff. l. si stipulata. ideo quod istud iustissime con
git. ideo si senatus mulieribus callidis non subuenit. sed ad illud
quod frequenter contingit. sed quod fideiubet vt in proc. l. nego.
et ff. de leg. et ost. l. nam ad ea. Item cessat pro dote
suo intercessit. vt C. e. l. ii. et ff. si quando negotium gerat
vel principaliter adeo quod si uoles gerere tutelam filii pro

Auarissimum est genus mulierum sic per dotum

nisi tutori. ego dabo tibi quod tu debes filio meo. secus
si dicit tutori administra. ego dabo tibi quod filius meus tibi
debebit. quia tunc intercedit quia recipit alienam obligationem
in se. ut C. e. l. si mater. et ff. e. l. tutor. unde dixit b. s.
contra dissonantiam removit in his contrarietatibus. Item ces
sat si dolus mulieris intervenit. ut ff. e. l. ii. et C.
e. l. si sciens. et l. feminis. ¶ Item cessat si successit ei pro quo
intercessit. ut C. e. l. mulier in utroque est obligatio per
adiectionem hereditatis sit inutilis. ut ff. de solut. l.
stichum. § aditio. Item cessat si pro dote intercessit. ut
C. e. l. si dotare. et l. ult. Item cessat si liberalitate in
tercessit. ut C. e. l. veteris. Item cessat si secundo post biennium
confirmaverit se fideiussisse. ut C. e. si mulier perfecte etatis.
Item cessat si in re sua se obliget. ut C. e. t. l. ii.
¶ Item cessat si animo decipiendi intervenit. ponitur exemplum
scilicet quam scivit se tutam et pro alio intervenit. ut ff. e. si
decipiendi. quod exemplum sane intellige quando creditor ignorabat
illam tutam quia tamen si sciebat ipse se ipsum decepit non
ab alio decipitur. ut ar. ff. de reg. iur. nemo fraudari.
et ff. de testi. vii. l. nam si scit. et ff. e. l. si fideiussor et sic
intelliguntur l. prima. C. e. t. si id contrahentes non ignorent.
¶ Item cessat si pro intercessione aliquid accepit. ut C. e. l.
antiqua. Item cessat si mulier intercedat in instrumento publico confecto
et a tribus testibus subsignato. ut C. e. l. antiqua. § ultimo. sed
in hoc ultimo exemplo dubitas notari nam cum illo. §
voluit notare. ar. et sui sequaces. quod mulier hodie
non mater intercedat in instrumento publico confecto et a tribus testibus
subsignato et si intercedat pro dote pro libertate vel in omnibus
aliis casibus non cessat et id dicebat l. illa antiqua in fine.
corrigitur per l. precedentes que dicunt mulieres obligari et
sic habent l. totius tituli in libro suo et hic in codicis
fine cum ¶ hodie autem iure novissimo mulier non tenetur sed
certe et si intercedat in instrumento publico confecto et a tribus testibus
subsignato. nisi probetur quod pecunia sit versa in utilitatem mulie
ris. ut in aut. ut nulli iudi. coll. viii. § et illud et sic
omnia iura corrigantur que dicunt mulierem tamen in aliquo casu
et sic per cum non habet locum velleianum et habet similia. multi secuti
fuerunt et precipue p. qui dum in cathedra legum dixit de
domino henrico de baila et glose invenerunt si generate per vi. quod
nobilis erat et potens in civitate bon. et tunc temporis rege
bat bo. ille in cuius partibus habitabat velleianum. unde dominus
henricus qui erat in contraria opinione de nocte assalluit do
mum p. et sic timore illius recessit de bononia et ivit
apud montem pesulanum domino tamen b. domino io. et domino mo.
versum est quod glose habet hodie velleianum. et mulier teneatur in omnibus
predictis casibus in quibus velleianum cessat et si non intercedat
in instrumento publico et a tribus testibus subsignato. In illis autem
casibus in mulier olim obligabatur. sed obligabatur per velleianum.
hodie ipso iure fuatur illesa nisi intercedat instrumento publico et a
tribus testibus subsignato. tunc est obligata. sed obstat ex
ceptio et sic intellige l. illa antiqua non dicimus ultimo. § i.
corrige principium l. illius non l. illa habemus ult. in libris
nostris. Immo est ante penultimam. et due constructiones secuntur. unaque
deliberata. legitur alia que de dote non contradicat similiter in re et dec
torum meorum aut. ut nulli iudi. quia tunc locum habet quando mulier
se obligat pro marito non pro extraneo. ar. ff. de in diem. l. cum
pretor. et ff. de muni. pat. et C. de procur. l. maritus. et est ideo
quia maritus amplexibus se munere spoliaret. ut ff. de
donat. inter vir. et ux. l. ii. quia facilius se pro marito ob
ligat quam pro extraneo et ideo voluit legis lator eam non ob
ligari. non ut dictum est et hanc rationem assignavit dominus.
ro. in casibus. qo. Sed quid dicis nunquid iure longobardo sit
hodie locus velleiano. respondeo distinctionem. nam illo iure
sine principalis contrahat sine pro alio intervenniat sine auctoritate mun
dualdi. mulier non obligatur ut in lombarda qualiter mulier
aliene promissum sit. l. i. si non cum auctoritate mundualdi. sine cum
pro marito sive pro alio intervenniat dicit mulierem tamen. ut
in predicto t. l. ii. sive res dotales alienet sive alias res
cum viro illo. propter fragilitatem sexus providetur mulieribus
in mundualdo cuius auctoritate contrahat et aliter non obliget non
est in iustum. sic ipsi auctoritate obligentur. et sic non male contrahunt
cum illis sic alias cum tutoribus. ut ff. de emit. aliud et sic
iure illo quod defectio mota non videtur habere locum quando mulier
vendidit rem propriam cum auctoritate mundualdi. ut debitum
daret pro debito mariti. quia venditio tenet ut dictum est non
obstante l. pen. ff. ad vell. § pen. nam est iure romano
loquitur ille. § quando mulier in fraudem erat intercessura. al'
non. ut ff. e. si fideiussor hodie forte iure autenticorum
§ ille corrigitur quia pro marito mulier non obligatur ut dictum
est. ¶ Item hodie iure autenticis casibus mulier non obligatur
nisi sibi preiudicat. puta in dotatoribus propter nuptias in qua
tantum preiudicatur multi. si secundo post biennium se obliget.
et maritus fit solvendo ac si mulier obligaret se in dotatione
nullum fieret mulieri preiudicium. § Item in dotibus et rebus do
talibus nullo modo sibi preiudicat et si mulier et iterum post biennium
se obliget et etiam si maritus sit solvendo et sic dicit autenti
ca. et multo fortius hic in dote valebunt. ut in aut. coll.
v. ut inmobilia ante nupt. donationis. § ult. et ubi illud
quod est positum in aut. posita in C. ad vell. sive a me infirmior
in dote vel in dote ubi est. v. non principis. Item attende de
rebus dotalibus. scilicet inmobilibus et que dantur inextimate nam
ille vere dicuntur dotales. ut l. i. C. de rei ux. ac. ¶ In rebus
autem inmobilibus et in mobilibus extimatis in quibus maritus
efficitur similiter precii debitor. ut C. de iur. dot. que tamen non habet
locum nisi in prohibitione legis vel similium dotalium quia mobilia usu
consumuntur. ut Iust. quibus ali[enare] licet vel non. ut ff. de
iur. dot. plerique. et ff. de fundo dotali. l. ii. et per totum.
qo. Sed illud quare a senatusconsulto velleiano sit favorabile
vero favorabile adeo quod exceptio post sententiam oppo
nitur et solutum datur repetitio. ut ff. ad mac. l. tam
et si non opposita. et ff. de condict. l. iii. qui except. qo. quare
quero magis dicitur favorabile quam odiosum non licet sit in
ductum contra favorem est inductum contra odium creditorum. qo. sed
quod in quero de macedoniano an sit odiosum vel favora
bile. et respondebis odiosum quia odio creditorum fuit induc
tum adeo quod dicitur novitatem a macedone. possidens senatore
qui dedit causam senatusconsulto velleiano de novitate
a conditore propter suum favorem. ut ff. ad mac. l. i. et ff.
ad vellei. et l. ii. adeo quod exceptio macedoniani dicitur
odiosa. unde licet post sententiam opponitur tamen solutum
non repetatur. ut ff. ad mac. l. tam. et ff. de condict. in.
quod except. qo. Sed non ne inductum est favore filiorum familias. quare
ergo magis iudicatur odiosum quam favorabile. respondeo. et
nota hanc rationem pro omnibus filiis. nichil est statutum
in iure meo quod contineat favorem quin ex alia parte non con
tineat odium et econtra in exceptionibus. Sed considera duo
principalis que fuit causa que movit legis latorem sed que
principalis in velleiano solus favor mulierum induxit

ceterum
nisi
antiqua ultima
hodie
efficacissime
effectu
iuvabat
effectu
munic. pat.
cum
mulier
que cum viro illo
et sic dicit aut. al' aut
millesies
teneatur
dari
scilicet cum aut.
loco aut.
l' odio sui
qo.
qo.
qo.
sui
pessimo
et si
qo.

senatores ad off. senatus. et ideo iudicat favorabile
licet illud .s.c. sit hodiosum creditoribus. ¶ Item in ma
cedon. eo. solum hodium creditorum fuit inductum. quod illud
.s.c. fuit inductum. et ideo iudicatur hodiosum licet
favor pervenat filius f. h. est in militia. et prescriptio
usuc. favorabilis. iudicatur quia solus favor eum induxit
verum dnia erit in uno licet hodium sit favorabile
ex alia parte quia ita ecco quod amittet dnium prescriptio in
dicatur odiosa quia solum hodium non poterium illa in
troduxit sed favor sequitur quo ad prescribente quia habet ex
cept. contra dnm. ut Inst. de usuc. et C. de eodem. diui. ad.
toll. l. ult. et C. de anah. ex l. ult. infi. et C. de prescript.
xxx. an. sicque exceptio. ¶ Item et alia filia hec deinque per prua
lencia res una trahit ad se aliam ut Inst. de rer. di
uisione. et ff. de acquir. r. do. l. adeo. sed et in contractibus
inquolibet contractu desiderantur bona fides. ut C. de act. et ob.
l. bona fides. sed quando contractus dicuntur bone fidei quia maior bona
fides desideratur in eis et magis bona fides in his pualis
ut Inst. de act. § actionum. et omnis homo indig. sed illum me
diate dices qui magis absistat mutuo isto. Item in omne
store et post tertore. Item in melancolico. sanguineo
colerico et flematico. qui de fide dicitur vel sanguineo
vel colerico secundum quod humor magis habundat. ¶ Item illud
quod et hodie et olim non multi competit except. uelleiani.
utrum illa sit exceptio actionis competens contra mulierem et sic
dicas mulierem obligatam an sit exceptio intentionis
et sic dicas mulierem non obligari. Respondeo. et dico esse ex
ceptionem actionis et dico mulierem obligari. sed non cum
effectu. unde ubi fraus senatus intervenit tunc mulier non obliga
tur et erit exceptio intentionis et non actionis et tunc actio
instituitur et non instituitur sic restituitur. quando mulier intervenit
animo nouandi. ut ff. ad vell. l. quris. § si mulieris heres
et §. si cum esset. et l. debitrix. ¶ Item favor velleiani. qui pro
cedit subvenit fideiussori et si intervenit animo decendi. Item
in fideiussore filii f. contra. ut ff. ad vell. si mulier. ff. ad mac.
l. sed et si. § non solum. ¶ Si quis quesit quid. Respondeo. quia in vell.
habet act. creditor contra reum principalem. in restitutoria in
stitutoria. ut in p̄dcis. l. in macedon. si fideiussor
non teneretur contra nullum habet act. creditor. et quod dico de insti
tutoria non intelligas de illa de qua tractatur mutuo
de institutoria. sed dicitur institutoria re eventus quia
illa que principaliter intentabatur contra illum. ut ff. ad vell. l.
quris. § si cum esset. ¶ Eodem modo dico de restitutoria et non
intelligas quod fiat illa restitutio officio iudicis sicut tunc
temporis de restitutione danda minori vel maiori hoc
intelligas habet restitutionem si ipso iure. ut ff. ad
vell. l. debitrix. si senatus. **De senatus consulto mace**
doniano. Item supra senatus consultum est favore inductum
sic et macedon. tunc hodium et creditorum contra inductum. ut ff.
e. l. i. et in tractatur de illo macedon. et de eius odium ipsius. unde ad hoc
ut locum habeat exceptio macedoniani. tot sunt necessaria. In
primis quod aliquis sit filius f. ¶ Secundo quod recipiat mutuo
a creditore. pecuniam vel idque constat pondere vel mensura
vel res alias extimatas puta equum vel talia. ¶ Terti
um quod non habeat peculium castrense vel quasi quia tunc censetur
uice patris. in solo est contractu mutui locum habet macedon.
non in aliis contractibus non fiat institutionem s.c. ut ff. e. l. i. §
ult. et l. ii. et l. si filius. et l. sed et vell. § tutori. Set quod si credito
esset bonum quod sine usuris mutuaret non esset macedon. unde

quod habet locum exceptio macedoniani. Respondeo sic esset
cum creditore odiosum reputo et macedo non fuit
causa finalis. sed impulsiva sicut de calfurnia dicitur que
sicut causa impulsiva dedit causam edicto de postulando.
ut ff. de postulan. l. i. et ff. e. sed et vell. § sin autem
et nota. quod semper considero tempus numerationis pecunie utrum
sit aliquis filius f. vel pater f. licet est quando stipulatur fuit
pecunia sine numeranda vel conveniet vel fuit filius f. tunc si
tempore numerationis inveniatur pater f. cessat s.c. et sic ut ff.
e. l. si filius in fi. cum l. sequentibus et sic non respicitur
principium sed finis. sicut C. quod pot. impig. ha. l. diuisis
et ff. qui pot. impig. l. potior. § i. contra. ar. ff. de fid.
l. si debitori. et ff. qui pot. impignor. l. qui
balneum. et l. potior. § iudeam. sed l. illa si debito
ri. loquitur de equitate vel dic infi. humanitatis intui
tu. l. illa qui balneum loquitur in contractu qui consensu
perficitur sicut est locatio. unde in initio pig. tenetur. l. illa
potior ultimo. § iudeam non obstat quia in contractus con
sumatus erat quia pecunia mutuo data erat licet pig.
sub creditore datum fuit. ¶ Quantum quod non sit agat sic
contrahat quod videatur cuilibet pat. f. tunc enim cessaret al.
locum habet. ut ff. e. l. sicque pater. fa. C. e. genodius.
et si. ar. ex l. iii. de patrociniis. C. eorum. ¶ Multa
sunt enim que faciunt cessare. s.c. macedon. In
primis si filius f. contrahat vel fideiubendo vel aliter postquam
in mutuo ut dixi. Item si habet peculium castrense vel
quasi ut dixi. Item si sic ag. ut pat. f. ut dixi. Item si
mentiatur et dicat patrem f. et creditor potuit iuste cre-
dere. ut C. e. l. i. sicut et talis puniretur ipse filius si dicit se patrem
f. quia conveniretur in solid. ut ff. quod cum eo. l. sed si excepte.
§ introdu. ¶ Item pro dotanda sorore vel filia sua recipiat
mutuo. ut ff. e. l. sed et vell. § sed et si fil. et ff. de in
rem uso. l. et ideo. § ult. Item si filius sit institutor de vo
luntate patris. ut ff. e. l. sed et vell. § introdu. Item si
dum esset in scol. recipiat pecunia mutuo usque ad illam
quantitatem quam pater solebat ministrare. ut ff. e. l. sed
et vell. § quod dicitur. ff. de in rem uso. l. quotiens. § i. quod set quod
si pater non solebat ministrare licet esset dives quod dicunt
mis nunquam cessat esse sic quia negari utilitatem gestum non
habet tamen. ut ff. de neg. g. pop. et ff. de in rem vso.
l. quatenus. § i. quod set quod si filius in scol. male consumpsit
sicut multi faciunt. Respondeo. in necessariis expensis puta in ue
stimentis et calciamentis et talibus cessabit exceptio in
aliis voluntariis expensis locum habet. ar. l. illi de in rem
vso quatenus. quod set quod si sit filius f. et in scol. et habet patrem
pauperem qui non consuevit ministrare non ministrat. quia non potest
numquid si in scol. recipiat mutuum locum habet ex. usque
ad probabilem quantitatem. Respondeo. non habet locum exceptio quia
licet pater non subministrat non tamen quia subministraret
si haberet. unde causa favorabilis facit cessare. Item cessat si
mutuam pecuniam solvit creditori patris quia non repellitur
except. ut ff. e. l. sed et vell. § si filius. ¶ Item cessat si
in rem patris illam pecuniam vertit. ut J. e. l. ii. et ff. e.
si filius f. ¶ Item cessat si aliquis mittat pecuniam sub
usuris creditoris sponsorit. unde origo obligationis
inspiciatur et non titulus actionis. C. ad mac. si filius f. Item
cessat si permittente patre mutuum contrahat. ut C. e.
l. si permittere. et ff. si autem sui. unde glosauit ?y.
contra exaspert senatusconsultum. si sine patre det pecunia filio.

f. mutuo tanto mag̃ leui ē si ei uoluntat̃ mu tuū ꝯtrahitur. mag̃ gaudet ds̄ sup̄ uno peccato re ⁊c. It̄ cessat si iussu patris det̃ mutuū. ul' mutuet̃ filio pecunia. ul' in scol. ul' in legatione ⁊ ꝓbabiles usus q̄s paterna pietas nō recusaret. ut ff. e. l. macedon. ¶ It̄ cessat si filio. f. exercenti mercaturas mutuo det̃ pecunia ⁊ q̃r q̃a ꝓsumptio uertis q̃ in nulla alia causa exp̄edat. n̄ in causa militie ut. C. e. l. ult. § ult. ¶ It̄ cessat si pat̃ ratū ha buit. q̃a rati habitio retro trahitur ⁊ mandato cō paratur. ut ff. e. l. ult. § It̄ cessat si fil' pat̃ f. sol uit ul' si det̃ pignora. ut ff. e. l. s; ⁊ ul'. § ult. ⁊ l. s; ⁊ si pat̃ in p̄n. ⁊ h̄ ua sunt q̃n soluit in totū ul' dedit pignora sufficientia q̃ ad debitū. q̄o s; q̃d si soluit parte debiti. nūq̃d cessabit in reliq̃ uta p̄dca uariare uident̃. nā si soluit dic. l. p̄dca. s; ⁊ ul'. uisi. q. s. cessat ⁊ sic ur̃ q̄ ⁊ in reliq̄ cesset. uñ residuū peti pot. s; in pignore dic. l. illa. s; ⁊ pat̃ q̄ cessat usq; ad pignoris q̄ntit. ḡ in residuo obstat senat̃ ⁊ in hac opinio ē d̄ mis sic i notat ⁊ si q̃ris f. cū q̃ sit id iur̃. h̄ q̄ pl' si solue q̃ caue. p̄ pignora. ut h̄ ⁊ ff. e. l. ult. al' aūt. idē ē caue q̄ solue. ut. C. ad. l. fal. l. ult. ⁊ ff. d̄ const. si patron. s; mag̃ plac; s̄nia. h. q̄ i repleat dn̄s uis exceptio macedon. cesset usq; ad q̄ntitate soluti ⁊ usq; ad q̄ntitate pigno ris. ⁊ l. illa s; ⁊ si. pat̃. nā adiuuat s; ē i. s; ⁊ illd' aūt no. q̄ suā pecunia eēt suū ꝯsumpta sit. loc̄ h̄t exceptio. ut ff. e. l. s; ⁊ si pat̃. § h̄ senat̃. It̄ loc̄ h̄t exceptio siue ꝓuatus mutuet siue ciuitas ut neapol' scolaribz ⁊ mutina ⁊ padua q̄ ciuitates loco ꝓuatorum funguntur. ut ff. e. mch. ⁊ ff. d̄ u. si. l. cū q̄ uectigal. ⁊ l. ult. § It̄ ⁊ nepotes lo co filiorum. f. h̄ent. dū in illi sit impotat. ut. C. e. si fili'. ⁊ ff. e. filiū. It̄ q̄ n̄ ꝯ patre pot̃ intentari ac tio d̄ peculio. ut. C. e. l. ult. q̄o s; q̄r ei ca uita q̃ uariare uident̃ nā. l. dic. q̄ pat̃ filio succedens h̄t exceptiones. sc. ꝯ. ut ff. e. l. s; ⁊ ul'. § q̄ q̄ua. ¶ It̄. l. it̄ eod'. t. l. creditor. ⁊ ff. d̄ fideiussor. l. q̄ ꝯt senat̃ dūt q̄ fideiussor a patre n̄ pot recipi post morte filii noīe illi pecunie q̄ filio. f. ꝯ. s. ꝯ. da ta fuit q̃a nulla obligatio sup̄ ē ciuil' ul' nāl' c fideiussor accedat. n̄ ꝯ patre ciuil' ul' nāl' pot intentari n̄ ulla ē hereditas c' noīe fideiussor acci pi possit. ut ff. d̄ min. deniq;. § pop. p̄se patre q̃ h̄rde filii mīn restitui nā mact. d̄ peculio n̄ dat̃ pat̃ restituto q̃a nō fuit ꝑtoris ꝓpositum subuenire. ut ff. d̄ min. l. deniq;. § s; ut. tno. l. demū. logt̃. ⁊ § illo. pop. l. q̄n fili' h̄ebit bōa ad patre n̄ ꝑtinēcia in quib; pat̃ succedit ⁊ id restituit in aliis. l. loquit̃ q̄n fili' h̄ebit bōa peculiaria q̄ ad patre ꝑtinent in q̄b; pat̃ n̄ succed' ut h̄rs. s; occupat illa bōa uir̃ pecul'. ut ff. de castre. pe. l. i. obiectio It̄ adhuc obicit̃ ꝓpecunia da ta mutuo actio ꝯ patre n̄ intentat̃ ut dem ē s; ff. e. l. creditore. log̃ q̄ p̄t morte filii fideiussor a pa tre recte recipit̃ noīe actionis q̄ ꝯ patre d̄ peculio intentat̃ ⁊ sic ur̃ q̄ p̄ mutuo dat̃ actio d̄ peculio ꝯ patre. tno. l. illa creditores intellige alias i aliis casib'

nō in macedoniano ⁊ sic cessat. ꝯ ceteris omib; aliis q̄ i notant̃. ¶ It̄ q̃r an possit fili'. f. huic exceptioni renūciare ⁊ uti admittit q̄ sic in superiori dixim'. q̃a licitū ē cuilib; renūciare ⁊c. ut d̄ pact. si q̄s in cō bn̄. d̄ min. si uide' dn̄s mō ꝯ opinioe; sacc̃ nota n̄ posse filiū renūciare cū n̄ sit fauore s; i odiū creditor sit inducta. ut. t. superiori except. dixi. ¶ It̄ no. q̄ h̄ excep tio ꝓdest filio. f. ⁊ fideiussorib; n̄ intueniat ad eūndi. q̄ ꝓp odiū ē l; infauorabili. s. uelleiani sit sec̃ ⁊ i ꝓp ꝓuiliū q̃a totā obligatoēm senat̃ inp̄let. ut ff. ad ult. si mu simile ⁊ pot opponi h̄ exceptio p̄t s̄niaz lic; sit odiosa ⁊ sic odiū ꝓrogat̃ q̄ al'. ꝯ. ff. d̄ lib. ⁊ p̄t. l. ē q̄dā so luti tm̄ n̄ dat̃ repetitio ꝓp odiū. ut ff. e. s; ⁊ ul'. § ult. ⁊ l. q̃a ⁊ lectū ⁊ si. ¶ s; nūc nāl' orit̃ ex mutuo dato filio. f. ete sit. ut in p̄dca. l. q̃r ḡ illa nāl'. n̄ trāsit in patre. ut in. l. ꝑcedis. d̄ fidei'. q̄ ꝯs. ⁊ ff. e. l. creditore cū ⁊ nāles actiones transeat in h̄rde. ut ff. ad trebll. q̄ui s. ⁊ l. fcā. § si subditione. ⁊ l. si ei pupill. ⁊ ar. ff. d̄ fidei. l. fideiussor obligatori. § fideiussor. ⁊ ff. d̄ odict. ⁊ d̄. l. quib;. § dn̄s. tno. n̄ obstat q̃a nec ē q̄ filius nāl' obligat̃ ⁊ q̄ nāles actiones transeūt in h̄rdem l; abusiue dicant̃ actiones nāles. ut in p̄dca. l. fideiussor. cū actiones oēs fere sint d̄ iur̃ ciuili. ut d̄ iur̃. orig. l. ii. in fi. j. colupne. adeo transeūt q̄ h̄rs. cū effectu tm̄. ut ff. d̄ sol'. l. stichū. § adicio ar̃ i patre io nāles n̄ trāsit q̃a n̄ ē h̄rs si occupat bōa uir̃ peclii ut dixi. ꝯ.
u seq̃r p̄t odiosū se. ꝯ. **de s̄c. ō. plauciano.**

⁊ ꝑ aliud fauorabile. uidam' d̄ senat̃ ꝯ. plaucia no q̄ ē ꝑ parte odiosū ꝑ marit̃ fauorabile ꝑ filiis s; mag̃ iudico illud fauorabile. Inuentū fuit h̄ se nat̃ ex suma necitate. nā sepe contingit q̄ n̄ bōa g̃na mīn. separat̃ uir̃ fori loc̄. ul' ⁊ uir̃ poli. l; tnm̄. nō separat̃ tm̄ aliq̄n ꝓp discordias marit̃ ⁊ uxor separatim h̄itat ⁊ uxor dic̄ se p̄gnante ne forte duo mala ꝯ tingat. ¶ P̄mū ne marit' negando ex se eē p̄gnante n̄ debeat agn̄sce filiū ⁊ h̄ eē malū. ¶ s;cdm ne forte mlr' n̄ p̄ls; ptū suppone. s; q̄ mlr' fecit. ⁊ h̄ eēt pessimū. ut fils fili' reputet ꝑ filio. io senat̃ ꝯ. sic ꝓuidit ut mlr' p̄t diuortiū uir̃ isto. ul' p̄nt fuit i discordia cū marito q̄ separati h̄itet uir̃ canōico denūciet marito se ex eo eē p̄gnante ⁊ denūciet h̄. j. xxx. d̄. sic h̄ h̄es. ff. d̄ lib. ag. l. i. in p̄n. q̄o s; illd' q̃r ista nūciatio fiet. q̄o It̄ q̃r. j. dies. tno. io fit nū ciatio ut mlr' si appareat p̄gnans n̄ possit marit' dic̄ ul' uehement̃ p̄sumi q̄ n̄ sit ex eo p̄gnans. io d̄ dic̄o d̄ di uorcio q̃a si marit' ⁊ uxor se maritali affectōe per seuerent. n̄ h̄t locū s. ꝯ. plaucianū. d̄. xxx. dieb; io pot q̃a p̄ mlr' suū infra mēsis ā sit p̄gnans ul' nō ꝓp menstrua. nā si hodie ducet̃ ⁊ p̄t duos mēses uelit nūciare q̄ sit p̄gnans mlr' n̄ audit̃ s̄m cāe cogitōe q̃r si forte mlr' ul' errauit q̃a credidit n̄ eē sic aliq̄n ꝯting. ut ff. e. l. i. § simlr' ⁊ ff. d̄ acquir. h̄r. ē q̄dā h̄t h̄ locū suū mlr' q̄n ducit n̄ fuit p̄gnans q̃a n̄ erat certa. s. q̄ deb; denūciare se p̄gnante. sui fuit p̄gnans. d̄. v. l'. vi. mēsib; q̄n recessit a marito sēp denūciare j. mēse. ⁊ si eēt p̄gnans. d̄. viii. mēsib; adeo ut sin denūciat. j. illos. xxx. dies ꝯtinuos ꝯnumerandos die diuorcii ⁊ si ꝑius nascat̃ i nono mēse ⁊ sic. j. nōu mēse p̄ diuortiū. s. ꝯ. plaucian. cessat sic h̄ legunt̃.

ff. de lib. ag. l. i. § si mul. ¶ Sed quid si mulier que semper steterit cum marito et fuit pregnans per annum per .viii. menses in quibus in pace steterunt quid vult denuntiare marito quod sit ex eo pregnans infra .xxx. dies. nunc presumitur pro eo nunciatum ab illa ut maritus hic presit nisi se miscuit re et sic fuit inter se tractatio domestica thori et lecti ... et aque cessaverunt mutua vel non et alia que referre pudoris est an sit ex eo pregnans. ¶ Item quero quid prosit ista denuntiatio nam ostendo quod nichil nam sive denuntiet sive non nichilominus poterit pater negare illum esse filium et partum nullum preiudicium fiet si denuntiatio fuit omissa ut ff. de lib. ag. l. i. § sed et si neglegentia. Immo denuntiatio prodest nam si denuntiatio facta est et filius nascatur post divortium compelletur pater ipsum agnoscere quo ad alimenta et si non dabit alimenta alias cohercebitur per motum iudicis ut ff. de lib. ag. l. i. § i. et facta sic denuntiatione prestabit alimenta. pater sive miserit custodes ad custodiendum ventrem vel denuntiet quod non sit ex eo pregnans et tunc nato filio non prestabit alimenta nisi probet filium ut ff. e. l. i. § i. in fi. et probabit filius firmatum ut inst. de lib. ag. l. i. § sed et si quis aliis. § si vel parens si est pater mittet custodes si non neget illam uxorem suam extitisse. sed si neget ex eo pregnante recte mittet et non fiet preiudicium sed sed quid si non protestetur ad cautelam quia si et non protestatur non preiudicat ... ut videatur inde habere curam mittendi custodes ut ff. e. l. i. § sed et si neglegentia. ¶ Illud autem no. quod quando huiusmodi divortium intervenit mulier debet denuntiare marito se ex eo esse pregnantem et denuntiabit ipsi marito infra illos .xxx. dies si maritum invenerit vel si denuntiabit domum accipe suam propriam sive hospitium suum in civitate sive in municipio ut ff. e. l. i. § i. et ff. de muner. l. lex cornelia. et ff. de v. sig. l. iii. l. et ar. ff. de excusat. tu. scire. et ff. q. vi. aut clam. aut qui aliter et sic nota quod denuntiatum incipit a muliere infra predictos dies .xxx. s. ut denuntiet domino suo esse pregnans facta hac denuntiatione iam marito incumbit vel mittere custodes vel denuntiare quod non sit ex eo pregnans quod alterutrum si fecerit filium natum non compelletur agnoscere alioquin si utrumque omiserit filium natum quantum ad alimenta agnoscet ut ff. e. l. i. § i. et ii. ¶ Sed ista omnia locum habent quantum ad hoc ut agnoscatur filius scilicet ut alimenta de nato prestentur non autem habent locum quantum ad causam principalem ipsius filiationis sit filius vel non quia sive fiat denuntiatio a muliere sive non sive maritus mittat custodes sive non nichilominus causa principalis tractabitur scilicet utrum sit filius vel non et est adeo istud verum ut licet pater in alimentis prestandis cognoscat illum suum filium non tamen propterea necesse habebit illum suum heredem habere. Immo poterit probare contrarium scilicet quod ex alio natus sit. licet maximum preiudicium afferat pro filio illa confessio patris quam erat facta in alia causa ut ff. e. l. i. § vlt. qo Sed quando probabit quod filius ille sit natus ex alio certe videtur quod non possit nam quando adulter ille de quo dicit illum natum non accessit cum testibus ad ulterium committendum et quando erat ibi mulier quomodo potest probari quod filius ex illo conceptus est cum illud non videatur nec sciatur hora concepti propterea legis lator putavit contrarium illam si filius probavit se filium non esse potestativam sed quia impossibile ut ff. de condit. et de. l. tituli. pro. probabit quod absens fuit .x. mensibus continuis inveniret pregnantem uxorem vel si erat presens non erat potens in opere et sic non potuit intendere actor de quo ut in ... vel legem tertium de

ossessionibus. vel quia infirmus vel quia maleficiatus ut ff. de his qui sui vel alie. iu. sunt. l. filium. et ff. e. l. i. § si quis ex lege ... z. l. et pater constituatur quod mulier sit ex eo pregnans non propterea constabit illum esse suum heredem ut ff. e. l. i. § idem vel. ¶ Causa tamen filiationis quando tractabitur plene et non summatim adeo quod sententia lata faciet ius generale si pro filio pronuntiabitur et pater erit convictus ut ff. e. l. i. § vlt. et l. sequenti in omnibus sententia facit ius generale in causa inofficiosi testamenti ut ff. de in offi. t. postumus. et l. cum ita. § vlt. et in causa status ut ff. de statu ho. l. ingenuum. et in causa patronatus ut ff. de iur. cum q. § in pp. ...tibus et in causa prime ... ut ff. de acqu. her. si cum. ¶ Qualiter autem alimenta petantur a filio hic non tractatur quia s. de offi. iudicis quando alimenta petuntur et quid materia ista al. s. de preiudicialibus actionibus infra ... quando aliquis si filius vel non. De senatus consulto. sed et aliud senatus consultum cuius nomen non habemus et quia forte nisi fuerunt illi qui ediderunt quorum nomina non sunt scripta vel amissa sunt plurima scribentis sic in multis senatus consultis. videbis tamen tamen fuit temporibus divi adriani et forte propter nomen tanti principis ... nomen senatoris fuit omissum verum quod isto senatus consultum adrianum et multociens istud est nam et in ... flavianum appellatur non quod ad de suo posuit sed quia suo tempore in illo paruit pro et per furtum sunt et sic et de vir. papirio ut ff. de orig. iur. l. ii. § postea cum appi. istud senatus consultum adrianum pertinet ad liberos qui constante matrimonio nascuntur ut illos pater necesse habeat omnibus modis agnoscere ut ff. de liberis agnoscendis. l. sive. § quia plancianum et iusta fuit provisio senatorum ut cum in pace steterint maritus et uxor toto tempore quod fuit pregnans. licet dicat iste miser quod non sit suus filius ut illum compellatur agnoscere quantum ad alimenta. sed ita demum habet locum hoc s. c. et hic et ideo de planciano. si illi qui nascentur vel agnoscentur sint sui heredes ceterum si in potestate non sint recta sunt ad illos non pertinent ut ff. e. l. i. § vlt. qo Certe ista dubia sunt nam quando potest esse quod filius natus non nascatur in potestate patris pro quod non nascetur in potestate patris quia ex damnato coitu vel ex incestu seu nefario illi sic nati nam sunt ... infra aut. de incestis. quibus modis naturales efficiantur sui. § vlt. coll. vii. qo Quid si nascantur ex concubina vivente et inde modo isti tales et si non nascantur in potestate tamen agnosci debent et alit. ut infra aut. quibus modis nati effi. sui. § si quis igitur habens coll. vii. Item illud attendendum esse verum ut agnoscatur filius quo ad alimenta suus nascatur filius vivo patre suo post mortem patris avo superstite in cuius potestate est recasurus compelletur et avus nepotem agnoscere infra dicitur ubi alimenta adeo quod potest agi cum avo preiudicio. i. preiudiciali iudicio vel preiudiciali actione. qo Sed quod erit illud iudicium preiudiciale vel que actio preiudicialis. pro. ista verba sane sic intelligo est agendum cum avo de partu agnoscendo preiudicio infra petam alimenta pro isto filio per hoc s. c. et dictum avo agnoscere hoc partu et ista cognitio preiudicialis. i. favorabilis quia si modicum faciat pro filio pronuntiabitur pro eo vel preiudicialis infra omnibus quibus movendis preiudicatur quia licet avus dicat non fuit mater tua uxor filii mei vel non fuisti ex eo genitus semper avus dabit alimenta nepoti quod petet officio iudicis de huiusmodi. hinc s. c. et hoc sonat in ba. quod imperatori l. sive posuit quasi sibi ipsi etc. qo Item illud no. quod si pater sit mortuus et avus non superest in cuius potestate nepos recasurus sit et hoc s. c. et idem cedo de planciano quod cessat quia non superest persona quam prestet alimenta

ta peti. ut ff. e. sui. § illud tenend. Jt qd si iuste
fili viuente patre et viuente avo intemptavit ptem hedi
tatis licitum e possessori ovecto dicere vel excipere q n fuit
filius illi cuius hereditatem petit et qr plenissime ut sit
filius alius vel no. ut ff. ad carbo. l. carbo. § iussu. veru
consulit isti filio. ut si viuente patre intentavit act.
prediciale intentione p q vendicabat se in filium. vel patrem
suum in patrem dicendo illum ee suum patrem dicendo agnosce
me filium eius si in potestate tua et oppono re et oppono prejudi
ciale intentione. q dixim de act. prejudiciali intente p q qr an
al sit fi. li. v. de hac materia invenies et adversarius obici
at n est si filius pater ille mortuus e et filius iste e impubes
petat cur ut ff. e. sui. § pte. et ff. ad carbo. l. i.
Reditum e se. c. sillanianum. De. s. c. silliano.
de summa prudentia p q providet dominis patribus matribus et aliis
fere ut statim sit ta a familia q ab extraneis sit secu p q
de consequentia uo ut pielm evenire n posit et sic si p
videtur dominis providet et domibus ut secure sit. ut ff. ad
s. c. sillanian. l. i. in pn. ut servi qui sint de familia
domini serviant ut sui. q sit de familia dominus ipse sit. j. e aut
iste se. c. de novitum agnitione post a silla sic et multa alia.
sed cum cent senatoris c. nuo. ut ff. de pet. her. pdic. et de
i offic. t. tutia. et C. de pet. her. l. ult. in pn. nam i appellat
petitio her. centumvirale iudicium. j. actio inducta a senato
ribus q erant centum cur denoiat ab uno. ideo. qr forte il
le dignior erat inter illos vel ab alius erat de consilium. q
senatum sic ordinaret prtq in macedoniano n denoiat
agnitione. sed a creditore in cuius hodium fuit introductum. ut
ff. ad macedo. notam. h se. c. loc habet. quod dominus occi
ditur et familia s ope ferre potuit et n tulit q illa familia
capite puniatur et sic ut iste scat proximitate familie
unitatis ingreditur vel servor vel liberor intestato manumis
sor. ut ff. e. siqs ingenui. § si ex supplantu insi. et § siqs her.
et l. ff. e. l. i. § i. § occisor. et § potuisse. unde adh. ut iste
ut se. c. loc hat tot sit necia. In primis al sit dominus. ut
ff. e. l. i. § i. et ii. et intellige dominum si n in solid sit dn. sum
p pte. ut ff. e. l. i. cta pn. j. § dni. appellat. et ar. ff. de
ritu. nup. l. illud. Jt intellige dominum sum sit dominus pleno
iure sum hat pprietate usufructuari e et hoc fidei possessor et
creditor dni appellat. n continentur. ut ff. e. l. cta pn. Jst
appellat dni intellige libos e. j. no solum ipm dnm. sed
et libos ei sum sit i potestate sum sit emancipati. Imo et patr
dnis intelligit qtu ad h q ad servi castrensis peculii mariti
et uxor ad invicem qtu ad servos eor licet servi uxoris n sint
viri n eor. sed qr e coniuncta familia et una domus et io dicu
tur libi dni. ut ff. e. l. i. in tota columpna. usque ad §
occisor. et ar. ff. rer. a. l. i. et C. de furtis. l. quis. et C. de
crimin. expil. l. her. adversus. et ar. ff. de iur. do. quis et pt
ista. ar. notare p eo q sepe qr qs sit dnis dotis et p sunt
ista argu. notare p vassall mis. s. l. dixim filium appl
latio n dni continetur. intelligas et de adoptivo no tn eo
tenebitur si alii in adoptione det. ut ff. l. i. § meo. q e in
adoption. sed l. adoptivi intelligatur noie dni no tn alup
tus. ut in. e. § et pdc. iste notare par. q sunt affiliati
ab aliq qu dat t filia sua puxore et affiliat te. sit. c.
ff. de. v. l. o. l. qda. s. l. q ad suus pris fili hat loco do
mini. n tn ita in suis matr. ut i pced. qo si tu queras
q sit io dnis ms ita i glosat qr fili de patris et n matris fa
milia. ut inst. de leg. agna. succon. et qr in potestate ee

oportet ut in pcedenti. § ultima io et in pma reprobat aml
tis qr fili emancipati continetur appellat dni sed optima e q.
d. dnis ms ille intelligitur dnis servor illi q pm illa pst
hre in familia. i. in potestate q in muliere no e. ut ff. de
suis et leg. her. l. nulla et de. bo. p. c. ta. l. illud. § ad te
sta. sic al in substitutione pplari pupillari. ut ff. de
vulg. et pupill. sub. l. ii. ¶ Secdm e necium q dnis sit
occisus et intelligas occisum ee vel gladio pum aut cedem
vel iugla. vel stranglat. vel pcipitat. vel saxo vel fuste vel
lapide percussus vel alio in necatur ceterum si veneno vel
alio m clandestine sit dnis interfect. s. c. silliamani no ht
loc et e io qr in morte clandestina. servi dnis ope ferre
ferre n pst. ut ff. e. l. i. § occisor. n venen pum insu
su ect. te e loc ht senat. ut. e. t. l. i. § plan. uxor. si de
se ipm occidit n metu eminis sed tedio vite vel p impatie
tia doloris n e loc. s. se. c. n fecit h cora suis ut i p
dco. § excusant tn servi impubes et ancille n dn viri
potentes. s. ut n torquantur etiam n consuever ferula vel
habena. ut virtute dicitur. ut ff. e. l. i. § impubes. n distinc
tione leg. eod titl excipiunt. excusant et servi clausi sine
dolo ma. et q sunt infirmi. Jt surdi. et muti. et ceci. et furi
osi. sed surdum et mutum excuso aclamore n tn auxilio si
vidit dnm occidi cecum excuso auxilio. no tn ab auditu.
si audivit dnm interfici qr no clamavit. ut ff. siqs
ingenui. in pn. et § subviare. si ar. ff. de vacat. muneru.
l. sextum decimum. § corporis. et sic. s. c. sill. loc ht cetia duo
simos n sit clandestina torquetur servi ut dein e et tam q
n diceret mors testatoris hereditas ad ui n pot q in cla
destina totum contra. ut. l. i. § plan. § siqs n metu. qo
Tertium e necium qtum adh ut servi torquantur q constet dnm
scele interfectum. ut ff. e. l. i. § siqs n metu. Sz querit ibi
dnis ms ad qd qo illa. nam si constat eum occisum et sic scele
interfect. ad qd fiet sum constat. n fiet ut dic pces. § inq.
cau poci debet si qo proximitate servor. ideo bn constat q
aliqs sit scele interfect. no tn constat qs fuit interfector
tn fiet qo et inquisito qs fuit mandator. ut ff. e. l. et si
claus. et l. puls. ¶ Quartum e necium adh. ut s. c. loc sit
vel servi torquantur et q puniantur capite si potuerit ope ferre.
sz quale accipit. sub eod tecto. ideo. sexto leg lator.
et sic e iudicatum ut n sit sub eod contignatione. sed in
illo loco ubi potuissent voce dni exaudire. ut ff. e.
l. i. § h aut. se. c. Quod si timuerit ne moreretur dnm
dnm iuvaret nunqd excusantur cte n deb eum salut. dni
pprie saluti an pone. ut ff. e. l. i. § h aut senat. et § potu
isse. Id fere invalere q potuit propositum sum protege vel
defende q capite punit. no tn credo q debeat. salut. ppriu
sui an pone. ut ff. de re. militari. l. iii. § ult. et l. ce. §
ult. ¶ Quintum q servi illi fuerit sani q ope ferre potu
erit. al excusant. ut ff. e. l. siqs ingenui. i p. ¶ Sextum excu
sant qu dnis vulnerat purgavit servor officium in ultima sua
voluntate. nam te sollicitudo heredis optime deb ut pietas
fra suis adno ut tollatur. s. q torqueantur ne ad penam. ue
niret servi qs absolvit dnis ipse. ut ff. ad sill. l. i. § ult.
sed l. bonum testimonium psit servis. malum tn n nocet. nam
si dnis moriens dicat in mortis in aim a servo n s credatur
n probavit. ut ff. e. l. siqs ingenui. § i. Jte excusant servi
si forte marit uxore. vel e i lecto cubante noctu occidit.
Jt si occidit eam in adulterio de phensa qr i po casu no p aliqd
imputari servis cum i camera dni n iacuer et qd p serve sn qd

faciat marit. de nocte cu dna in camera 7 stultus eet
ille q suu facet tul eis de nocte in camera cu uxore sua.
aliqn barba sua male pararet. in sto cam excusantur
q n debuer resiste marito ultu dolore psequi. ut. C.
e. siqs ingu. § si marit. excusant 7 sui. si cu dni eor ag
gssione patent cu oib; subuenire n psēt si mi subue
ner dno q dne. ul ecō. ut ff. e. siqs ingu. § si cu ex dni.
§ Illd. q si aliqs dolo malo celauit ul recepit aliq
suu d illa familia q illi facinoris noxi erit p m tene
bit ac. si furt noxi. l. cor. d sicariis. ut ff. e. l. siqs in
gnu. § siqs q cor. § It. no. q si n suus eripiat in libta
te. q detexit morte dni accnndo in fectore n aut
retorqndo cam meu q forte accidit suus sit 7 al. ar.
ff. d penis. si forte. suu 7 accidat suus q fuit osci mor
tis dni. ul potuit ope ferte. q si ille suus in extip la
tor debebit q illa acto in opetit sit 7 al. ff. d v. o.
q suu. 7 ff. del. i. l. q d g. § si hrs. uni si alio in suus p
inssus manumitteret ul occideret iniuste q sub eod tec
to n fuit 7 sic ope dno ferre n potuit. te in editon erit
util. acto ad extimatoe suu. ut. e. siqs ingu. § si exti
pulatu. q°. qd petet nqd su extimato. l. uidet uelle
q suus. ut ff. d v. ob. § suu. seqt h aut uidet q extia
tio sit petēda. vn multi adhrentes huic. l. petunt extimat
in libell. qn res ipor mortua e. ro. in. l. illa suu loqt
legis lator de actoe directa que dat ad ipm suu pe
tend. h aut loqt d utili q dat ad petu. ul al. l. illa
suu respic nam obligatois pncipiu iudicii. l. ista re
spic sniaz 7 fin. iudicii. q. d. util acto erit editori ad
extimatoem. f. q iudex odepnabit debitore. n adre
stit. suu. l; adextiat. sic 7 al. ff. d dolo arbitro 7 te
iudex deb; odepnare ad restitutoez. qn res extat al
ad extiat. vt ff. d rei. uni. offm. 7 l. q restitue. nec
e mir q aliqn aliud petim 7 aliud osequimur. ut
7 al. ff. d v. o. l. in executoe. It ad huc tenu nota
q suus q phtus manumitti. l; al. manumitti no
psit. ut. C. si mat. ita. su. al. ut ma. l. ea. tn si accut
infectore dni 7 pbauit q manumittat ui. 7 bnficio
leg ut in pdco. §. 7 sic pl opat lex q mist. ei l; al.
sit. d. ff. d arbitr. cels. 7 ff. d uir pat. l. si libr. § It. no.
aliud q sic. l. e fauorabil suo detegenti nece dni
in q cau legittima ht pm stadi in iudicio. ut ff.
d iudic. l. iiii. 7 C. d pcib; ipato offe. l. i. 7 g libta
te oceditur. § Ita lex odiosa suo fugienti an aptum
tablar. ut l; ille sio relicta libtas. in testo dni tn
g n pde. q p m d ipis sic 7 d suis suppliciu sunt 7 e
eqssimu n obstare dulgēcia dnor q q; adeo
grauiore scli suo scti 7 q qs pleniore eet exept. ut
ff. e. siqs igu. d hrs. imo pl q ipsi exiuctis eam
dicet 7 si apto testo libi inueniat 7 sic punitu
ac si n eet eis relicta libtas 7 accusatori dabunt c m
aurei. ide d bois dapnati. si aut inueniat libi in
testo. te dabunt accusatori qnq; aurei p q lib; suo
q eodm adimplut. ul 7 fugere iudicio mo n p qlib;
q fuit sub eod tecto. 7 isti. v. aurei dabunt d bois
occisi q d bois suor n psit dari q su n d; hre bona.
ut ff. d v. si. l. pen. f. si aut n inueniat inlonis oc
cisi. te dabut d publico. ut ff. e. l. lege. cor. 7 sic
no. q h ex iuenil. cam dic; 7 h id al. i suo amittere de
lictu. si n defedit ex iuenil ca dic; ut ff. d custo. 7 exi.

reo. l. ii. al. in libo. hoie accusato l; pcet in iuenil
ul q fideiussore dare n pot. ul q tale e cm q
fideiussori n omittit. ut ff. d custo. 7 exi. r. l. i. 7 l.
diuus. n tn ex iuenil ca dic; imo lib aut cul ex
amiabit 7 cam dic; i. i p iudicio se defed; ut ff.
d q°. l. iiii. § cogitur. It no. in pecis dignu no. qd
accusatori p uidet d bois accusati. ii. C. ad. l. iul. ma
le gsqs inst. § It q d pu dat penu n in aut. d ma.
pn. coll. iii. § 7 in aut. d iudicib; coll. vi. § 9 i g
dns occidit 7 pala auxiliu deb; s ferre familia
armis manib; clamorib; 7 obiectu corpis q cu n
fecit mito d ipsa familia suppliciu sunt. ut ff. e. l.
cu dns. 7 h gtu ad familia gtu aut ad hrede tal pena
impoit. q si adeat hrditati. ulli q ostat pu occisu
an q suatur qd d familia 7 an suppliciu suptu q
ab eo aufert hrditas tanq ab indign 7 applicatur
fisco. ut. ff. e. neccios. § no al. 7 l. si qius. § ult. 7 sic
inse pala occiso p deb; uendicare n ense ul gla
dio. s; accusando 7 pea adire. i morte cladestina pus
potit adire 7 postea ui dicare aliogn. si pea n ue
dicabit auferet ab eo hrditas tanq ab indig. ut ff.
e. l. neccios. § ult. 7 l. hrs. 7 pp uenenu 7 l; teneant
uedicare tenet usq; ad sniaz n aut appllare. ut ff.
e. l. pp uenenu. § ult. 7 sic no. ar. q cu appllatois sit
alia apma. It q petitor eam appllatois exere
no teneat. ut. C. d petit. mutius. 7 C. ne e lic;
muna. e. ca. teio pucare. § S; l; hrs n psit adire n p
re an q uedic; ut diri tn qrela i offosi pot in
tēde. 7 morte uedicare. ut ff. e. l. ex i offosio.
7 h attend impo. hrd q si iudicatt q pot adire ee
tm si sit institut 7 substitut. s. c. substitut. iudi
cet n ppea appl. bet. hrditas. ut ff. e. si qius. s;
inchoatu applicabit fisco. nota q si su detexit
morte dni q libtati datu imo 7 si coi partt soci co
seqt d bois occisi. intelligo. ut ff. e. si su. 7 l. dno.
Ex hoc senat. c. oart aliud bnficiu q e no. dignu
na si aliqs q dr occisus fecit testm ul codicillu
n deb; apiri. n in totu n in pte an q d familia
qd hetur qs aut dicat apire 7 q tabule dicant
clause hnt. ff. e. siqs ingu. § sed et. caui. q c fe
cit punit in. c. aurei q dimidia ps dat accu
sori. 7 dimidia fisco 7 erit c eu actio infcm. q
ppetuis e. ut ff. e. l. cor. § ex h edco. qo c; qr q
phibet apiri testm ul codicill. in totu ul in pte
an q qd hat d familia. ro. sic ipe log lator ne
hrs pp suu opedm n suu familie factu occita
ret. ut ff. e. siqs ingu. § si pupill. § Excusat ille
q apuit si ignauit testatore occisu. ul si sciuit
apuit sin dolo puta p rusticitate ul p ipicia
igtus eodi ptoris. ul se. c. ut ff. e. l. siqs igu.
§ sed et. sic 7 al. excusat qs apea edi. pp rusticitate
q corrupit albu ptoris. ut ff. d iur. . di. o. in
di. siqs id q h d isto. s. c. no. reliq copiose qre i
suma d hrs qb; ut idigs. De. s. c. pisoniano.
et eta pdm. s. c. silanian. st duo alia. s. c. uni
uocat pisonianu 7 loc ht quotiens su obnoxi pe
ne uedit aliē ut si su pt subeat q eptor ne affici
at iiuria potit petere pciu a uenditore. 7 uenditor
tnt c reddere. ut ff. e. t. se. c. pisoniano.

st z aliud. se. c. q uocat. De se. c. loppidiano.
tali anni z loppidianu q facti fuit tarcio z loppi
do consulib; q locu hz determinande tpalis ut licet
alia etiam ipsa actiones usq; ad. xx. a. duret. ut
C. ad l. cor. de fals. l. qrela tn in crimib; penalis z de
cognitoe apti testi de q insup dicit. s. c. fecerut nta
one durabit accusatio z actio illa in factu. usq; ad
c. aureos usq; ad quinqnnu z etia gemini z h et
uia si sit heredes gnera cetem si sui q patrociniu co
misisset pstet. l. popeia de paricidus actam illi pp
acciduntur. ut ff. e. l. magistre z q sunt ille psone
l. ff. ad l. pope. de paricid. l. i. z l. si sciend z sile
in l. pope. de pari. otinet. ut ff. ad l. po. de pari.
l. ult. z sic deterior e odicio suor q extraneor te ro
ut qi dum delinquit si dum e ei agitur. De s. c.
introductu e z aliud. s. c. trebelliano z appiniano.
trebellian. q. se. c. capsari bonoie parisius
z neapoli defecto l; n q ad e optime sciunt de h. s. c.
hs. in inst. de fidi. c. he. z ff. ad trebll. C. ad trebll.
protinu. h. s. c. facti fuit anneo seneca z trebllio co
sulib; tpib; neronis. ut ff. e. l. i. in pn. Sed ills
qr qr poti fuit denoiatu istud. s. c. a trebllia.
poci q ab aliis. dico. pp duo. Primo qr treblli
fuit maior inter eos. ut in eade l. hec z l; in ff. p
pcat. nom trebllii. in inst. de fidi. c. he. fpont. Se
cudo q pp uitada eufonia. i. mala sonoritatem.
male e sonaret. s. c. aneu seu senatum z loc hz
h. s. c. quot qs decedit z aliq s instituit z ro
gat ipm hereditate restitue potit. Quarta reti
ne hrs instituit z tres ptes restituet. ut ff. e. t.
l. i. § plt. z ult. l. ii. z l. si hres abeo. § si tota z
inst. de fidi hereditatib; z C. e. l. i. ii. iii. z iiii.
Sz adh ut hat h. s. c. multa sunt necia. Primu
q rogat sit qs restitue hereditate tercio sui ex
testo sui ab intestato. s; qui ex testo. qs rogat
opter q primo instituat q rogat. aliqn ul uult
testm sui heredes instituere. ut inst. de fidi. c. he.
eciam. pn. § ptea intestat. z ff. e. l. 4. § h aut. s. c.
z C. e. t. z sim septu. Secdm q ille roget q testa
ri pot. unde filii f. n de castrensi ul' qui rogare no ps;
ut ff. e. l. i. § in filiu. qq. famulus. qo Sz qr qd e
q dr q ab intestato qs rogari pot in hereditate resti
tuat si ab itestato decedit. qs q otingit. nii. mois.
ut inst. de hr. q ab inte. defe. quod rogat aliq
q n iueio here. dico. dr qs rogari ab itestato qn
l; fec codicillu i q lig hereditas relinq directo no
ps; tn rogari pot ueies ab itestato. ut hereditate
restituat. ut. C. de codicill. l. hereditas. z inst. de co
dicill. z C. de fidi. c. ea. q. z ff. l' qui qs fec testm
z n de uir morit intestat. z rogari pot. ut ff. ii.
de l. l. cu pat. § filii. si facio in qs roget ut sit p
uata p. l' hns dignitate z ut ciuitas collegiu sm
corp' in oib; e loc hr seat. ut ff. e. l. recusare.
§ meminisse. z § si fisco. z § it si municipes. z l. ille
aq. § tepestiuu. z l. oib;. qo Sz qn fit restitutio
ciuitatib; loc hr qr mani seat. c. ut inpdeta.
l. oib; z n fiet restitutio ciuitati qn qs rogat e
ciuitati restitue. p se. c. trebll. l; p qr man
ut dixi. in § ult. l. ille. sic e pacto heredtati. § z C.

intelligas n sub noie pactois z si res erat talis q fa
ciebat pactoe; hereditatis sicio ut roget ut hrs Ter
to ut tota hereditate ul' aliq l; pte hereditatis n
si res. singlas. ut ff. e. l. mit. § ult. z l. cogi potuit.
§ ii. z q dr. l. ita tn. § q ex trebll. appinianu. s. c.
Effcs aut istius. s. c. trebllian. qnq; sunt. Primu ut
qs cogat adire. Secds ut restituat. z si n uult
spote coget restitue. Terciu ut transeat actoes
i fidiomissariu. Quartu q pt qrta retine. Qn
tu ut si hrs instituit q restituit si agit ul' ouetiat
in solid q repllet z repllet agete p except. ut n
ouetiat n agat n p qrta. Videam g de singlis z po
de primo effcu. s. q qs opllat adire. hs in inst. de fidi.
c. hereditatib; fere circa med. titli z ff. e. t. l. quia
potuit. z l. ille aq. § tepestiuu. z l. na. qr z l. cogi.
in pn. z § sigs hrs instituit z i ulti. Sz circa istu
primu qa qritur po qr aliqs instituit recusat ad
ire cu hat in omod. s. qr pot retine qrta si spote
adit q admittit si coget adit. ut inpdeis l. z j. di
cemi. z max si faciat inuetariu p q n oueniet
ult inues qrte. ut. C. de iur. de libi. l. sciml l; q dum
muni. hn dexit q z si n ofectae inuetariu n oue
niet ult qrta. ut. l. ut ulle. inst. de fidi. c. he. z ff.
e. l. cogi. l; n uer qr si n fecit inuetariu oueniet
p illa qrta in solid qtu ad qrta oium hereditatu re
stitutoris inq pot ee dura heredis odicio. qr i qrta
illa trebellianica f e te. c. in qrta honere testa
toris sit forte mille. Si aut faciat inuetariu no
oueniet p oib; honerib; testatoris. n i ill. c. qui
i ueniunt i illa qrta. z sic uno m sani intelligas. l.
i. ff. e. § si s q. tercio. qr aliqs nolit adire inlte
zuare sit boni uoluntates q assignat. in ff. e. l.
qr potuit. z l. s; z q mag. qo Secdo qr p q cogetur.
dic. p supiore. par pare n coget. n sit se sue iur
dictioni subiciat. ut ff. e. l. ille. aq. § tepestiuu.
qo Tercio qr q'lr cogetur. dico. capitis pignorib;. ut
inst. de satisdat tuto. § ult. z ff. de inspiciedo ue
ue. l. i. § pt editu. z ff. de ubis agnoscedis. l.
sigs alibis. § sigs ex hrs ul' indic; s mlta. ut ff.
sigs. ius. di. no obtepauit. l. unica. qo Quarto
qr poe q hrs rogat restitue sit otuax n cauat
de pignorib; capitis n cauat de mlta iposita. qr forte
diues e qd faciet z fidiomissari c hreditas deb;
restitui. dico. hodie in ca iudto z in aliis. nii. iu
stiniani. puid; uidelic; q ipo iur transeat actoes
sic z in aliis duob; casib;. puta si pmoriat hrs
q debat restitue nullo hrd relicto. ul' si a primo in
stu restitutio debat fieri. ut C. ad trebll. l. factum.
§ ult. Ist z maio cau n rogat alienauit. qr n hz
actoe; q trasferat. ut aut. d rogat. Ist qn rogat
e restitue uni pure z aliu sub odicioe si uniusa re
stituet alii e pure aduenite odicie. ipo iur transeunt actores
ut ff. e. l. i. § s; z quot. circa istu primu effcu. no.
duo uni p hrd restituete qr ullm seciet hon. ei cu
aliud qr qrta trebllianica n deduc. ut ff. e. quia
potuit. adeo q si mult periure pt q adiuit nuq
qrta retinebit. ut ff. e. l. na q. § q opulsus n sub
odice sit rogat restitue z pcedete odicioe opl'
lat pot illa penitere petere z qrta deduce. ut ff.

c. si duo patrum. § q fidei omissaria. insi. s; ad h ut
ista opulsio fiat oportet q ista interueniat. s. q ille
petet c restitutio facienda e. 7 iq. p'sit actoes tiiis
re. n g pennitur. f qsda. n hat speciale mandatu. s
7 ille opll'et e restitutio hereditatis ul' maioris ul'
alic ptis facienda e. 7 certi si fidei omissu aliq l'
res siglaris. sit restituenda n he loc oplsio. ut ff. e.
l. na q. § no ors. 7 l. cogi potrit. ut dixi. tn in p
institutu aliud fuat. q l; cape n psit ul' cape psit
s; n solid ti ichomum tn opllt. ut restituat cu incl
honis ap. cu remasur sit. ut ff. ad trebll. l. cogi.
potrit. § hu q solid. ¶ Quito qr q iur opll'et adire.
R'o. qa dnt act. ex testo. qr 7 oc. n heres sepe dnt.
sic 7 q en q ofessus e se herede. ut ff. d int. act. de
etate. § i. putat tn dns ms offo iudicis. ut ff. e. ille
ostepestium. Hic d so effcu. s. qr prq adi si spote
debz restitue. 7 si n uult restitue opll'et restituere.
sic fuit oplsus adire ut in pdca. l. qr potrit. 7 i pli
bz. l. titli illi d opulsioe aq 7 q lr opllat. s. ipe di
xi hic uidam q lr fiat ista restitutio 7 q teneatur
restitue 7 a aliq remaneat penes herede instituete
sit restitutio duob; modis re 7 ubo. sic ponut exepla
ff. e. t. l. restituta. 7 attede diliger in restitutoe
q sit re duo ut restituat tote res hereditarie ul'
aliq. s q hat niue ille uelt restitue 7 ille suscipe.
n si era eu putauit se psidere. ut in. l. pdca. restitu
ta. cauet. qo Queritr tn dns ms in. l. illa restituta.
sic poe q hes psso e re ipa illu c debz restituere he
ditarias psidere. q tn re hereditaria psidet. iniqs
ad re illa siglare restituenda pot illu fidei omis
sariu oueire. R. d 7. dns. Jo. 7 dic sic. n rei uendica
toe. n ubo suffic fcu restitutio. ut. ar. ff. e. l. bali
sta. 7 ff. d pet. he. q si indic. § in usq; in fine. 7 l.
7. § Jo. 7 ff. d fidei o. he. pet. l. ii. 7 ff. d he. ul' act.
uend. l. q filiu. § ult. 7 c. d pet. he. l. si septi ingb;
l. cauet. q 7 p re siglari opetit 7 petitio heredita
tis 7 directa 7 fidei omissario 7 actio exepto l; uni
ustatis emat. 7 7 trebllian. p re. siglari. s. p stue
tib;. ut in pdca. l. balista. s; l; dns. Jo. dic q pot
fidei omissari oueire herede p re siglari restitue
da. q tn q iur ouert illu. R'o. p trebll. qo S;
oppois n he loc p re siglari quot atestatore res
siglaris legat 7 rogat q ea alii restitue. s; o he
re 7 p re siglari loc he trebll. ut si rogat hes. to
ta hereditate restitue ul' qta pte 7 postea re
aliq siglare retineat. loc he trebll. ut dixi. 7 op
tima ff silia q d petitoe hereditatis directa fidei
omissaria 7 actoe exepto inducta sunt. qo S; ici
dent qre poe q testator religd re aliq siglare
t 7 rogat ut alii restituat. poe tertio. tu ul' n iur
agsere legatu ad h ut illi restituas. ul' agseis 7
n uis restitue. q actoe; hebit tm o re. sic sit
instituit hes. sic tm codicellu fuit. R'o edo p
mu legatariu opll'edu ul' offo iudicis. ul' actoe
infctu. ul' oditoe. ex. l. illa ipator. ii. del. si diu mo
opll'ed. na si agnit legatu opeller restitue si no
agnit opller actoib; suis cede. 7 q actoe; cedt. s. ul
la q s opetit ul' extesto 7 ypothecaria. 7 rei uendi
catio d qb; het initio. C. coia de legatis. l. i. 7 ff.

ii. del. cu filii. § uarius. h hic ff. ii. del. l. ipator.
7 ar. ff. ii. del. l. si fii legat. § cu r. 7 § q marga
rita. 7 ff. ad trebll. ex fcto. § no tn s; odnt. ff.
ad trebll. l. naq. § ult. 7 l. mlt. § ult. s; R'o no
opll'unt aute trebllianum. ut. in. l. ill. opll'itu
aute alio iur ut iudicis offo sic. s. dixi 7 f h in
tellige. l. illa ex fcto. § n tn si moueant d alio. §
ill. l. mlt. d eo q i dr d petitoe hereditaria. qr sup
impn. h. se. o. d ui d restitutoe q he si ubo. no.
mutabiles effcs. pmu qr solo ubo fit restitutio
7 e q da mirabile ut solo ubo tnseat actoes
7 iura in fidei omissariu. ut in pdca. l. restituta.
7 n uidet mirable. na 7 al. q mui e q pp sola
aditoe; q tn ex aii mei uolutate predit. ut. C. d
iur deliberandi. l. si auia q oia iura hereditaria i
otinenti tnseut in herede. ut ff. d acqr. p. l. cu he
des. no e mir si actoes q fit heredi q si te p aditoe;
siu spote adeat siu oplsus si actoes ille tnseat
in fidei omissariu fca restitutoe ubo. na 7 al'ees
sic fca actoes siu tales siu ples tnseut. ut. C. d
hereditate ul' actoe. l. ult. 7 l. emptor. 7 h 7 mer
tu in nouatio. ut. C. d act. 7 ob. l. noib; i dote.
h ide in legato nois. ut. C. d legatis. l. ex legato.
h ide 7 in hereditate uendita. ut ff. d he. l' act. uen.
l. ii. s; d hac restitutoe attedd q ita demu ual;
si hes sit istitut pure. certu si sub oditoe 7 an
oditoe; restituat nulla e restitutio. ut ff. e. s; si
alio § ult. n actoes tnseut. 7 qr. ro reddit qr n
n ita restituit ut testator uoluit. 7 qr ille q
restituit nullin i he. s; si restituit an oditoe;
7 odito extitit ipo iuru hnte re tnseut actoes
ut ff. e. s; 7 si an die. ¶ Hic d tcio effcu inde
ni d tcio effcu. q actoes tnseut in fidei omissa
riu restitutoe re ul' ubo ul' 7 qn ipo iur tn
ut uerb; caub; qs sup notaui. 7 ctu e q actoes
tnseut. ut in pdca. l. restituta. 7 l. postulate.
i. R'o. 7 l. q tota ursi. in plib;. l. eide titli 7 in
ff d fidei o. he. qo S; qr qr actoes tnseut ut
ille directe q fuer in psoa heredis a utiles sunt
in iur fidei omissarii. R'o. directe n tnseut. ille
e remanet in p heredis 7 n psut ab eius offib;
separi utiles g tnseut. 7 sic fidei omissari oueiet
utilib; actoib;. 7 uetetabit utiles. ille e q fuit
he. § u. 7 ff. d min. act. ptor. § restituit. 7 ar.
ff. d peclio. q s g caus. 7 ff. e. si hes institut
tito 7 pp directas actoes q remanet in p heredis
dr q hes he exceptoe; si ouenit a cditorib; seu
legatarius ult qita. ut. s. h eod. s. o. diximus.
7 j. dicem. sic intellige oia iura q dnt actoes
tnsire in fidei omissariu. s. utiles. f tnseat
fca restitutoe siu ipo iur os e actoes tnseut siu
sit ciuiles siu honorarie. siu 7 sit nal. obligo.
ut ff. e. gurs. 7 l. si ei pupilli. hes e he ex
ceptoe; si oueiat. ut ff. e. l. i. q q. si g he ex
cept. q d e q dic lex. ff. e. l. fca. § hes sept.
ptq hereditate restituit. s; d hereditate otusia
petit 7 uict fuit aut lite cessit. durit actoes
in fidei o. s ml' tnslate. R'o. i hes stulte fuit qr
potuit oditoes agetes exceptoe repll'ere. ut

ultimo

tergo

de tercio effectu

diri. sed tamen noluit sic et de iniustis. origin. et C. de an. exc. si quis et ex iniustis. et de inof. te. postumus. tamen ista sina non nullum nocebit heredi quia actiones durant in fideicommissarium ut in prec. ¶ Item no. quod facta restitutione in continenti dominium rerum hereditariarum transit. ut in fideicommissarium et si non apprehendat possessionem. sed ita si restituatur hereditas. vero si soluatur quantitas vel estimatio puta in agenti extimplatu non transfert in me dominium. ut hic legitur. ff. e. facta. § i. ¶ Sed dicimus quod obligationes et actiones transeunt multa tamen sunt que remanent penes herede que non transeunt ullo modo ut iura sepulchrorum. ut ff. e. t. l. pen. in de. sed intelligo sive sepulcrum fuit hereditarium sive familiare. utrumque enim transit in hec. ut C. de relig. l. i. sepulc. quod autem dicatur familiare quod hereditarium legitur ff. de relig. l. quod. Quod sed: quare non transit in sepulc. in fideico. ratio est quia cum fideicommissarius non sit heres nec quasi ad effectum et ille primus remanet heres ut dixi et sepulcrum hereditarium seu familiare transit in heredem. Item cum nulla sit utilitas hedis inuentis. sed iam mortuum et illa modica non est curandum si in fideicommissarium non transit. Item non transit in fideicommissarium facta restitutione operarum obligatio. sed remanet penes herede intelligas quando filius est heres et rogatur hereditatem restituere non autem secundo in extraneo herede rogato restituere. ut ff. e. si patronus filius et quod dicitur de operis intellige dum ius de lib. lib. que non transeunt ad extraneum heredem. ut C. de opis. libto. l. liberti et ideo non transeunt in fideicommissarium quando non est heres licet habeatur loco heredis. ut ff. e. postulante. § ult. et ff. quod cum eo si filius. ¶ Item non transeunt omnia illa que heres suo periculo habuit puta si consecutus sit usuras ex pecunia hereditaria quam mutuauit si opera sua et industria habuit fructus ex fundo hereditario et non fuit in mora restituendi hereditatem. ut ff. e. l. postulante. § pen. et ult. et est ratio quia assignatur in usuris periculum est hereditatis in fructibus in periculum opera. ¶ Item non transeunt in fideicommissarium sed remanent penes illum omnia que sunt bonis testatoris illa enim sola transeunt que sunt in bonis et proprie dicta l. i. ff. e. § in. quod ille actiones transeunt quas dantur et in heredes quas licet autem res dicatur in bonis esse leg. ff. de acq. rer. do. l. rem in bonis. et ff. de v. si. l. bonorum. § bonis proprie actiones ex maleficio que non sunt in bonis. sed ex bonis possunt quod post mortem testatoris ante restitutionem hereditatis depositum fuit [illegible] in fundo hereditario vel pignora recepit heres pro pecunia hereditaria quam mutuauit ipse heres non pro pecunia quam mutuauit defunctus nam licet non tamen fecit compulsus tamen et pignora cedere et per autem trebll. ut ff. e. l. quanta. § si depositum. et l. si heres. et sic per ista soluitur unum quod quod notare consueuit quia actiones ex maleficio et pignora non veniunt in restitutione trebellianica. alii tamen non est difficile sit in bonis res. vel ex bonis nata datur actio. ut in vi. bo. raptorum et in actione furti. ut ff. vi. bo. rap. l. pretor. § in hac actione. ff. si quis t. lib. esse in. fu. l. i. § hec actio. illud autem notandum quod licet heres decedat qui rogatur est restituere. si heredem habet. vel successorem et non restituit tempore vite sue tamen heres vel successor restituere. ut ff. e. quintus. et l. pupilli. § si quis rogatur sine hec herede ipso iure transeunt actiones. ut C. e. scimus. Quod sed: illud quare quia fideicommissarius agit et conuenitur utilibus ut dixi emptor nominis vel hereditatis conuenitur directis sed agit utilibus quod conueniat directis. leg. C. de pact. l. post venditionem. non dicitur quod cedentes mouet actiones suas sed illi competunt directe quod ipse emptor

agat utilibus. hec. C. de hered. vel act. vend. et l. postquam. et l. emptor. et l. ult. ratio. ratio est in promptu quod est fideicommissarius et agat et conueniatur utilibus. illa est ratio quia directe non potuerunt separari ab herede. ut § ipse dixi. et ideo fideicommissarius agit et conuenitur utilibus quia habetur loco heredis et est heres quasi ad effectum. ut ff. e. facta. § ult. ff. quod cum eo si filius. in emptione autem ideo contingit quod cum creditor habet directum quia factio debitoris creditorum petitio seu actio non tollitur non mutatur. ut C. de pactis. l. debitorum. at emptor si agat utiliter [illegible] directa remansit in persona venditoris. Quod sed: unum queo quod est quod dicitur l. ff. e. l. si patronus filius. § actiones. ibi dicitur quod actiones transire solent de senatusconsulto trebelliano et potestas auctoritatis tollit intellectum restitutionis fideicommissio in debito constituto. ratio. posse sic testator vel ventre preterit vel filium iam natum et alium heredem instituit. institutus adiuit patris contrabulas ab aliquo agito nomine ventris vel a filio exheredato heres nichominus restituit. nasceretur postumus filius. natus agendo optinuit actiones ille sed quas fuerunt translatae in fideicommissarium. fuerunt temporaliter. i. ad tempus penes fideicommissarium donec fuit postumus natus. et donec filius optinuit. unde cuncta hereditate constat fideicommissum in debitum et sic cuncto tollit intellectum restitutionis. s. quia non intelligitur hereditas restituta de primis duobus exemplis melius est in filio iam nato quia primum calumpniam patitur. de quarto effectu

[illegible] de quarto effectu in datur. s. detrectione quarte in datum et [illegible] est quod autem heres sponte adiit et restituit. et tunc retinet quartam et si petat tempus ad liberandum et postea restituit. aut compulsus adire et restituere et tunc nullam quartam debebit. ut ff. e. l. i. § ult. et l. ii. et l. restituta. l. sed si alio loco. et l. cons. et in iustis. l. titii illi. sed hanc quartam detrahet de omnibus bonis uniuersalis et intelligitur. sicut est quatuor partes una cum heredis tres erunt fideicommissarii. l. in l. fal. fiat per minutias deducto quarte. ut inst. ad l. falc. et ff. ad l. falc. l. i. et et pluribus. l. titii illi. et que est ratio. ratio. sed heres habet cum uno coherede. et sic fit diuisio ut dixi. et in concedit cum pluribus. unde si de singulis deducere non est mirum. Quod sed: quare fiat ista diuisio ratio. sic et aliarum rerum si poterint concordare esset bene aliquin peteret arbitrium [illegible] quod datur nam iudicium comdiuidundo. ut ff. com. di. l. com. diuidundo. et inst. de offi. iudicis. et C. com. di. l. iii. Solet queri quare [illegible] parte trebellianica heres [illegible] tur. ut de est quod quarta falcidie non tur. ut inst. ad l. fal. et inst. de fideicommissis. [illegible] ratio. dicit quidam sed mihi bene quod ideo contingit quia trebellianica habet in emolumentum quia habet quartam in solido ideo si habet bona non est mirum in l. f. habet bona quia indicit quartam per minutias nam particularis exactio non minime habet incommoda. ut ff. famil. herc. l. plane. ideo si habet illud emolumentum non est mirum. arg. ff. de [illegible] quod sed hec ratio non est bona sed illa sola videlicet quod in quarta legis fal. deducenda prius debet es alienum postea fal. de legatis detrahet. unde sicut es alienum est detractum ideo heres habet illam liberam ab omni honere eris alieni. ut C. ad l. fal. l. proponebatur quod in quarta trebellianica contrarium est quia primum heres adiit postea rogatur postea deducere quartam sed retinet et ideo si creditoribus [illegible] non est mirum alie sunt differentie inter istas quartas que in veteri in summa dinum et ad trebll. et ad l. fal. et quod illa que inquiritis illi computatur hanc quartam detrahet primus heres si sponte restituit hereditatem fideicommissario. Quod sed: quod dicentibus de [illegible] si heres rogatur restituere tertio detrahet. ¶ Secundo. ratio. si primus detrahet detrahet. sed alius non. ut ff. e. l. i. § in uetere. et l. cecasse. et l. facta. si cum suspecta cessat autem iste quarte retentio de [illegible] de causis [illegible] si [illegible] adit. ut ff. e. nanque. § quod compulsus. ¶ Secundo [illegible] [illegible] testatoris quod [illegible]

ut ff. e. marcell. § q si suspecta. tetia ut dicit quedam qui pri cipes e instituti s. l. n dic l3 dicat q principes remitte osu euet. ut ff. e. si legat ff. c. c. sult. de qrta. sic de qrto effectu in dum q hes n oueite n ouetu pot ult. imo si ouet ult l'ouet exceptione repllit repllit agete. ut ff. e. l. i. § q q s3 l3 hat exceptione qrtu ad cditores. s. qr ipm p qrta oueiret z n ult legata tm z fidiomissa a solo fidicomissa rio petent n hes plus hat qrta sua z ps fidiomissaru n suffi ciat ad legata. ut C. e. l. s. § si q q drugi z sult. inveo at cau qu hes d ductis legatis isti e hereditate restitue dat te e dat electo heredi aut ulla legata d ducat z caueat s a fidicomissario q defendat adusus legatarios aut legata deduc; d hereditate s3 h ua sint n testator hon le gatton noiari heredi inuugat. ut ff. e. marcell. s3 h ua ft qu hes qrta d ducet si aut re aliq singlare z si qrta faciat in ullo cditoribus rebit. qr re illa n ht ut hes. s3 ut lega tari. ut Inst. d fidi o. hr. § siqs aliq. S3; qd si res illa n suffic ad qrta pot pete q s suppleat. rao. pot. ut ff. e. l. i. § si hes pcepta. S3; an teneat cditoribus z legatariis. rende. rao. q n. ut ff. e. l. i. infi. p s3 distig. s qsda uult hat ex d functi uolutate qrta z tc teneat legatariis. a n. ut te n teneat putat tm dns ms ide i utroq casu z mag e sub ueniend heredi qui ex uolutate defuncti d ht qrta. ut ff. ad. l. falc. titia. na i d qrta trebellianica d legis dns ms sic distiguit ut pcia pte q petit s suppli teneat cdi toribus; p a n qr p legato ea ht. ut Inst. e. § s3 z ullo mte e h notauit dns ms i summa tali ti reliq copiose qr i pdca summa ego tm qda supsi ex illa n potui aliud z qda utilia h tractaui q i illa summa n iuenies. De se. c. pegasiano.

Ic fuit qda scat osultu pegasianu q fcm fuit tpibus uespa siani augusti pegaso z pusione osulibus; z fuit fcm pt se. c. trebe. uer inmabli iustinian ordiauit qr sustulit pegasianu z i fdus trebll. q fuit antiqui z qcqd boi fuit i pegasiano totu transtulit i trebll. z fec s3 q s placuit. na eo debuit si qr tu qr pegasianu posti tu qr z tercio qrte. z translato actionu ex illo se. c. pegasiano fiebat sic h oia legitur j Inst. ht. sile fec iustinian q remouit receptitia. z i dux actoes d ostitu ta at. C. d ost. pe. l. ii. remouit actoe. rei uxorie z i dux acte ex stiplatu transferedo qcqd utilitatis erat i actoibus primis cu ita bu sciret acto receptitia z rei uxorie sic scat acto d ostituta z ex stiplatu. ut C. d rei. ux. act. l. unica. z ideo cu h scat hodie loc no ht ideo ea illo n i sisto. De. s. c. tertuliano.

Inuetu e scat osultu aliud q uocat tertullianu q fcm fu it tpibus diui ad. tertulliano osule. l3 po diu claudi d h tetatu iduxit z io fuit i uetu. qr lex. xii. ta. agnatos. cog tis pferebat. matre a successione filii z filiu a successione matris ex toto repllebat n iuuaret d iure ptorio pca diu claudi d dit mat successione filii z fuit pmi tertulli pca ddit succes sione mat igenue si ht i tu libero libtine. si ht i. iiii. liberos ho die p iustinianu dat successio mat z igenue z libtine siu sit enixa siu n. ut h legitur i Inst. ad tertull. vii ad h ut istud se. c. loc hat multa fr necia pmi q illa sit mat q uult sue cede siu sit igenua siu libtia siu o xit. qu siu sit octubina siu z metex du in mte n sit illustr. qr tc illa n succeder filio n eet nat ex legitio qio z e ro qr mlienbus illustribus scit i unolu e spurios noiari. qb ob suato castitatis pepuude biu e. ut ff. e. l. i. i pn. z l. ii. a i pn. z Inst. e. t. z C. ad se. c. p illustrs filios hebat ex iustis nuptiis qsitos imo z mat sua tpr mortis filii succeder si n mora fcit fuit i prando fidi commissaria libtate ul si ap hostes ecidit z cu eo redit ul redepta mat aut q aliq tpr fuit ancilla du in aliq tpr fuit libra ul qu ocep ul qn parit succed; filio illo tpr qu uult succede inueniat libra. ut ff. e. t. l. ii. § si filiis. z C. d hes i dign. l. plt. ¶ Scdm q filii ille decedat z pubes alioqn. si i pubes mat excludenti si mat j. anu no petuisset s tutore. s q optime distiguit. ff. e. l. ii. § si mat tutore. usq; infi. legis z i d hac ma tia i ipso textu plene iuenies z etia os qoes. q notari psent. ut ff. q petat. l. ii. z l. ult. z q dic. l. C. e. t. l. i. q mat filio i fanti succedit intellige ul qu hebat tutore ul qn pat petit al n succedet. ge ad hoc at tend ista eet ua si mat n petiit tutore q repllatur a successione filii si filii moriat i pubes alioqn. si mo riat pubes n repllit ppea mat. ut. C. e. l. mat i pu bes z q e io. rao. tal q qu morit i pupillari etate psu mit mortu. pp negligetia q n hunt tutore. ¶ Tertiu e necciu q filii pubes moriat ab intestato alioqn. si ex testo aut mat e instituta sic z d iur ciuili succed aut e pterita aut exheredata z tc ht alia auxilia. s. la. ut s. d qrela. inof. t. notaui. q e h se. c. loc hat ab intestato dic. l. ff. e. l. ii. § si mat tutore. z l. siqs inte stat. z C. e. t. l. ult. z Inst. e. t. ¶ Quartu q filii q mori t n ht filiu ul aliqs descedetes filii e defuncti seu de scedetes mat pferut z oli z odie d ascedetibus; aut sic d pat z auo. qcqd fuit oli hodie simil succedit mat z pat filio d functo siu libis parentes. i. pat z mat si soli st. i. sn fratribus succedut d ueuetibus; ex linea transuersali uidet hodie qcqd eet oli q si frs sit ex utroq; pete ouic ti siu sorores q succedut eq lr cu eis hereditate eq li p uirili portione int eos diuidedi ita q pat ullu usuf. ht i portoibus illo filio. ut j. aut. d ht. q ab i. te. aut d functo z q e infin illi autet. d functo n ulla fay nuptiay sit mitio. d bu e. y. n e ubu principis. q. d. jo. ita loqt ista aut d successione. q mat succedat ut n fiat mito fay nuptiay. i. qr si o uolauit mat seu pat ad scas nuptias tc fuat illa iura q fr j aut d nup tiis. coll. iiii. § hinc ut. si e eet ubu principis. oia illa iura d nup. q locut d hac matia tollent cu ista aut sit postior; qd si sit frs ex alto tm pete ouicti n e do illos cu patre z mat succede qr aut d fribus ex utroq; pete ouictis fac intoe; z sic loc ht. l. q si i uno cau p mittit i aliis ue. ut ff. d iudic. l. cu ptor. z C. d pcurat. l. marit. ¶ Quid e si sup e auus z sup utroq; pete ouict succedet eq lr. ul q e pferet. rao. dns. a. uoluit ut frs ouicti ex utroq; parete excludat auu z argumitat sic frs simil succedut c pat z mat ut dixi at pat z mat excludut auu g frs excludut auu dno at autm. q. i su e o z dicit q lr admitti nepo te cu auo. z at. dni mi p tale istatia tollz filii nales ab intestato excludut o sagneos qtu ad duas ucias. s3 uxor excludit filios nales g uxor excludit o sagneos n e uer sic h legitur j aut qb. mo. na. effi. sui. z e m. C. d nali. lib. aut l3 in ut uerior snia dni a. z hac tatioe qr cu ta au q fr ex utroq; pete ouict. sit in eo gdu. defuncto d iur e q utroq; ad successione; admitta tur. z at. dni mi n pcedit na. l. maxima gradiz fuent. fratribus; q eos i simil cu pat z mat admittit q sint i ipo gdu. ¶ Fr istatia dni m; no e bca na uxor n pferet

filius naturalibus sed eos excludit. q. d. uxor non succedit
ab intestato marito suo. ut. C. q. de bo. possi. constat. sed ideo ex
cludit quia si defuerit huic uxori filii non erunt naturales ta
les qui possunt succedere. sed erit cum alieni et sic hiis consideran
tis hodie nouo iure constat quod omnia que in l. ult. C. ad ter
tull. leguntur que hodie corrigantur sed licet mater succedat
filio per tertull. ut dixi intelligas hoc esse uerum nisi prius defunc
ta dimiserit filium nepotem uel aliquem descendentem tunc enim
illi prefertur mater et olim et hodie. ut inst. e. t. et C. e. et ff.
e. l. ii. et in parte autem de suis et legitimis uerum quod legitur ff. e. l. ii. q.
filius adoptiuus matri prefertur intelligas quando erat filius legiti
mus et naturalis et fuerat emancipatus a patre bene scias quod hoc
ste alio in potestate redire non potest nisi per adoptionem. ut ff. de
adopt. quilibet de quo filio dicitur l. q. non ut eius latius sed
redditur et per imaginem nature ueritas non obumbratur
ut de lib. et post. filio aliquem si de alio filio adopti
uo uelles intelligere non esset uerum quia hodie filius adop
tiuus extraneus ab intestato nullam habet ad bona patris. ut
C. de emancipati. l. ult. ¶ Item attende quod ita demum filius
filii matrem excludit si sit natus et nascitur quamdiu
est superstes de filio cui succedat puta quia captus ab hosti
bus quamdiu separatus et reditum mater non succedit uel quamdiu
superstes quod filius nascatur mater interim non succedet immo
et si fuerit missa mulier in possessionem nomine uentris et postea nascatur fi
lius et decedat non nocet matri hoc et in bo. pos. acceptam no
mine furiosi si antequam decedat quam fiat sanus mittis quia mater
admittitur aliud est si tutor petierit nomine infantis quia tunc
matri nocet non autem si petierit carbonianam bonorum possessionem ut ff. e.
l. ii. § libri defuncti et si bonorum et § siquis ex liberis. Item fili
ita demum preferetur matri si heres extiterit certum si omit
tat matri non nocet non est debitum hoc in dubio nomine heredis sed
plenum iure ipsa adhuc ut mater excludatur. ut ff. e. l. ii.
§ libri. et § siquis ex liberis. ¶ Item ita demum succedit mater
filio si filius non fiat liber alienus nam si fiat seruus quia forte
fuit captus ab hostibus uel passus se uenundari ad preci
um participandum et postea fiet liber mater nunquam ei succedit ut
ff. e. l. ii. § si filius uel filia. ¶ Item demum succedit mater
si non patitur maximam capitis diminutionem propter est media
uel minima successio matri non aufertur et hoc est quod dicitur l. que uer
hereditas. i. que defertur agnatis ex l. xii. tab. illa per
capitis diminutionem et minima perit non sic. ut inst.
de cap. di. et C. de l. tuto. l. fin. noue uero hereditates
que ex lege prorsus uel institutione hodie uel que per se. c. defe
runtur capitis diminutionem minima et media non perimit
ut ff. e. l. ii. § capitis diminutio. et inst. ad se. c.
orficianum. Iuris autem se. c. ta. incipiet mater sic libellum.
Libellus Peto ego. ca. mater titii filii defuncti a sempronio
hereditatem que fuit ipsius mortui filii ab intestato per tertull.
s. c. successi. intendo petere hereditatem sed non institui certo de isto
libello quia sufficit si dicatur est ab intestato successi. et ce.
dic. ut ff. de pet. her. De se. c. orficiano.
Ut mater succedit filio per tertull. sic ex filius seu filia ma
tri succedit per orficianum. se. c. quod factum fuit temporibus diui
mar. orfito et ruffo consulibus. ut inst. e. t. sed adhuc
ut locum habeat istud se. c. tria sunt necessaria. ¶ In primis
quod illa fuerit mater filii sui mulier illa sit ingenua siue
libertina. ut dixi in suspicione se. c. siue filius sit legiti
mus et naturalis siue naturalis tantum. Immo et uulgo quesitus dummodo mulier
illa non sit illustris cum filius uulgo quesitus non succedet et hoc in

intelligas
quando solus superstes est filius ille uulgo quesitus. uerum si superstes filius le
gitimus et naturalis ille preferetur. ut in ff. e. t. et C. e. siquis illustris
et ff. e. l. ii. et j. aut. quibus modis naturales efficiuntur sui que est
in posita. C. de na. libris autem sed. ¶ Secundum est necessarium quod mater
illa moriatur ab intestato. ut inst. e. et C. e. t. l. i. ¶ Tertium
est quod filius illo tempore quando succedit inueniatur integri status
certum si inueniatur seruus licet postea non succedet licet in deportato sit
secus quia licet tempore illo quando deberet succedere sit deportatus postea
si restituatur succedit. ut ff. e. l. i. § filius et hoc sic breuiter
cum restitutionis quia quantum potuit nomine deportationis in
malo tantum prodest nomen restitutionis in bono. ut C. de sen. pas
sis et in integrum restitutionis. l. i. et ult. sed non sit deportatus
quia insula non fuit sibi assignata. ut ff. iii. de le. l. i. sed tamen sit
capitaliter dampnatus uel locauit operas suas ut pugnaret
cum bestiis licet de iuris rigore excluderetur tamen ex humana in
terpretatione admittitur. ut ff. e. t. l. i. § quod operas habet et filius
plus insuccessione matris quod si dicatur et se nolle adire
nichominus potuit postea usque ad annum et potest adire dum
modo alius agnatus non adierit et quia potest petere usque ad annum
ideo redditur quia uerba sunt extinsiua quando dicitur se nolle et quia
bonorum possessio filiis annalis est. ut ff. e. filius in hereditate paterna
repudiata filius auditur usque ad tempus dum modo aliquis
admitteretur de medio tempore non adiuit. ut C. de repud. her.
l. ult. et est ideo quia temporis plus accedit pro hereditate paterna.
quia ut dicunt doctores tantum hereditatis patris magis debetur filio
quam hereditas matris adeo quod intelligitur uiua patris. ut ff.
de lib. et post. l. in suis. sed quia plus hereditatis patris debetur filio
quam matris esse non uideo nisi quod placuit de iure positiuo legis
latoribus ita ampliare. sed est unum mirum quod dicitur in illa l. fi
li quod uerba illa nolle sunt extinsiua hoc non sunt. si ita in uer
ba scripta. sed quantum ad plures uerborum uulgarem platorum
qualiter filius possit preferre uerba quod uideretur extinsiua. nam si
filius dicat uolo hereditatem adire cum sit uerbum presentis temporis
quod extinsiue habet uerbum est infiniti modi. c. sic non est mirum cum
modus infinitus esse temporis presentis preteriti et futuri. Iuro. et in uulga
ri si filius dicat nolo adire nichominus habet illud uerbum extre
nsiue. q. d. uolo adire in postea adibo. hoc et idem hic est. in
uerbo uelle. nam et certis siquis promittat stichum aut pam
phylum quem uolo et si semel uult dare pamphylum potest
mutare uoluntatem et dare stichum licet si contineatur quem uolu
ero non potest postea uariare. ut ff. de. u. o. si ita stipl
atus et in assigno ideo predicta quia prima uerba sunt extinsiua et
tenuit signiferatorum apparentia indicatiuo quod extrinsecum habet et ideo
potest uariare at cum dico si uoluero illud subiunctiui
temporis signem aperte subiuncti et ideo uariare non potest.
In legatis autem secus quia sunt dicat testator lego stichum
aut pamphylum quem heres meus uolet sine dicat quem uoluerit ex
que semel elegerit uariare non potest et hoc ideo quia iam transiuit dominium
uero in legatarium. ut ff. iii. de le. fideicommissa. § si sic et hoc
notauit doctores nostri in predicta l. de u. o. si ita stipulatus.
Iuris autem s. c. incipiet filius sic libellum. Libellus Ago contra t.
qui possidet hereditatem que fuit bertie quondam matris mee cui
ab intestato per s. c. orficianum successi uti ab ipso
ipsam hereditatem peto sed ego sic recte componitur libellus
sic notaui. s. de pet. heredit. Rubrica de se. c. rubriano.
Quaeritur et quod dicunt senatus consulta quod sunt plurimis temporibus predicta et ideo
illa non omittam et sunt u. rubrianum. trebellianum. da
masianum. articulianum. et iunianum. et primo uideamus de
rubriano factum est istud s. c. temporibus diui traiani rubio

Gallo et prisone consulibus et sic a nullo uocatum est rubrum
continet locum quotiens fideicommissaria libertas relinquitur et ille qui
debet prestare latitat etc uocatus per pretorem et si uenit
prebet libertatem seruus ac si directo esset manumissus
ff. de fidei. liberta. l. generaliter. § subuentum. uii adhuc ut isto
se. con. locum habet tot sunt necessaria. ¶ In primis quod libertas fidei
commissaria relinquatur et ab eo qui relinquere potuit puta te
statore seruum habebit et fideicommissaria libertate relinquendo si
ue prestanda ab herede siue a legatario. ut ff. de fidei.
lib. l. cum non. § ult. Si autem sit relicta fideicommissaria
libertas seruo alieno tunc si legatarius fuit rogatus manu
mittere et agitur legatarium tunc illa libertate prestare si erat
dominus serui. si autem non erat dominus serui tamen tunc si dominus serui uult
seruum uendere. alioquin non; hec non legatarium appellatur ut quidam
optime distinguit. marcell. ff. de fidei. lib. l. generaliter.
§ si quis alienum. et c. e. t. l. debi. ¶ Secundum est necessarium quod te
stamentum illud non sit ruptum puta agnatione postumi. tunc enim nec
directe nec fidei. libertates debentur. ut. e. generali. § ex testo.
Si autem testamentum non sit ruptum ipso iure sed rumpendum puta per que
relam tunc fideicommissarie libertates nichilominus prestari debent
et si inter quinquennium dicitur de inofficioso testamento. xx. tamen
annis secundum quibus heredi prestandi sunt indirectis libertatibus sed
aliud quam ille non presumitur. ut ff. de inoff. t. eo. uetam
§ ult. et l. si autem. ¶ Sed quia alium in fideicommissarium quam in
directis. rursus quia fideicommissarie duos habent auctores. scilicet te
statorem et heredem directe unum tantum. scilicet testatorem. Tertium est
necessarium quod ille qui debebat prestare fideicommissaria sit absens
et latitet dum tamen. sed si sit absens ex iusta causa quia in dubio semper
presumitur non habet locum s. con. ut ff. e. l. cum non. § ult. et l. si cum
seruum. § si. et § si quis seruum. sed licet non latitet nec absens sit. sed
presens non uult tamen uenire. idem est ut in preced. l. si cum seruum. § si.
¶ Quartum quod seruus sit heredi cum rogatus est manumittere et sit
qui absens etiam si seruus non esset heredi non habet locum h. se.
con. si habet locum emulianum seu iuncianum. ut ff. e. l. si
cum. § si quis seruum. Quintum ut si ille qui debet a pretore denun
ciatoribus edictis et literis non intelligas quod omnia ista sunt
necessaria. scilicet quod fiat denunciatio una uoce. Item per edicta
et per literas publicatas et sic quod omnia ista tamen debent interuenire sufficit
sic aliquis exempli ut ita etiam et preceptione sicut in aliis cau
sis et sufficit eadem sed denunciatores missa ad domum
ut ff. de iudic. ad edictum. et ff. quod sine sui ap. resci.
l. i. et c. de a. ex. ut perfecti. et si non sit talis citatio non habet
locum se. con. rubrum. ut ff. de fidei. lib. l. cum non. § presti
tuit et l. si quis seruum. § si. ¶ Sextum quod illo citato non compa
rente causa cognita pretor pronunciet libertate debitam. ut ff.
l. cum non. § subuentum. ¶ Item locum habet h. se. con. siue fidei
commissaria libertas esset prestanda pure siue sub conditione
et conditio extiterit non habens preter impedimentum quo minus conditio
existat tunc enim seruus libertatem habebit et habens liberum amitteret
quamuis alio iure sit habiturus cum sic intellige quia si non prestitus
esset impedimentum ne conditio existeret ipse haberet eum libertum quoniam
ad omnia ac si ipse manumisisset cum non remanebit patronus
non ut filii de fuci. sed in hoc et alio puniatur quod si accusat libertum
pena capitis aut petat illum in seruitutem amittit bo. p.
contra ta. quam non amitteret alias sine prestitis impedimentum et si accusa
ret libertum. ut ff. e. si filius. § certi rubrum. Questio; nunc
quid sit aliqua pena nam hic est in cod. quod quicumque petit libertum in
seruitutem uel accusat cum pena capitis quod amittat bo. p.
contra ta. ut ff. de bon. liber. l. quod cum maior. xxo. alii pu
niuntur non eo quod accusant uel petunt in seruitutem. sed ita si
usque ad sententiam procedant ut in preced. l. quod cum maior. hec autem
puniuntur eo ipso quod petit uel accusat et si usque ad sententiam non
processit. contra ultra tamen sunt quod et si fideicommissaria libertate
prestare debeat tamen h. s. con. non complectitur sicut in statu liberi
omnes capti ab hostibus et multi alii de quibus habetur in titu. ff.
e. l. iii. sed tunc habebit locum s. con. damnisianum. ut in preced. l.
et dicemus. j. de illo. s. con. § penult. Questio Queritur tamen quoniam quae
sit dilatione digna. de quibus quere et in primis an necesse sit
libellus. exceptio illius qui petit libertatem et plusque quod sic ut
sic concipiatur. libellus Coram uobis domine pretor uel iudex uel
potius domine magister iustitiarie propono ego. r. quod cum
talis in testamento suo fideicommissaria libertate relinqueret;
uos et fecerunt citari. titius heredes ipsius quam in fideicommissa
ria libertate prestare debebit et non comparuit. peto a uobis
in libertate prestari uel pronunciari in libertate debita quod sic
recte concipiatur libellus dic. l. ff. e. l. cum non. ¶ Subuentum.
sed tamen in libello quod sine iudicis sic opportet quoniam peteret
audire libertas prestari uel debi. ¶ Item quoniam pronuncia
bit iudex libertate debita. nam non dicit aliquid et sic uidetur sententia
inepta. nam si dico seruus liber est et non dico aliquid esset ista con
stitutio nulla. ut in j. aut. cum de ap. cog. § ult. coll.
viii. et est posita in. C. de const. pec. Item sententia in causa omnes
nulla est ut in. C. de sent. quam sine certa quantitate pfe. tzo. habet est pe
tito sine dicas quod debeat fieri una uoce sine per libellum
non facio ibi maxima uim. scilicet quod dicit libellus nam ex quo
ad uersari non comparet quod preceptione citatur et. ut. s. dixi
iudex optime pronunciat libertate deberi non intelligas ase
non ab herede non respice tempus futurum. sed preteritum qui dicat ego
pronuncio istum liberum et libertate sed debita subaudi. ex
testo. scilicet a testatore et per modum habetur ac si esset directo ma
numissus. ut ff. e. l. cum non. § subuentum. et de hoc modo op
tima. l. dicit testator legatario uolo ut talem seruum
tu legatum manumittas et si non manumiseris uolo quod sit
liber in utili adiectio isto uolo. quod sit lib. quia ex primis
uerbis libertatem recipit ex testo. ut ff. e. l. tunc. § ult.
similiter hoc alias in aliis sunt nam si iudex pronunciat rem meam
esse dum agere rei uendicatione non dat mihi dominium. sed quod fuit
in dubio declaratur. ut ff. de rei uen. l. ex diuerso. § ii.
fundum. ¶ Item de in seruitutem si pro me pronunciat in confessoria
non constituit seruitutem. sed illam quae fuit in dubio declarat.
ut ff. de seruit. uen. l. sicuti. § distat. Illud autem no.
quod si libertas non fuit relicta et obreptum fuit pretori.
quod relicta esset et pretor pronunciauit libertatem debitam lib
ertas non operatur et sic non debet libertas ex sententia. sed ex testo
ut diui hoc scripserunt. ff. e. l. cum non. § subuentum. Questio sed op
ponitur nam si libertas prestita fuit quae quod sit debita ex
codicillis sed codicilli sit pronunciati falsi nichilominus prestita
tamen ualet non reuocatur. ut. C. de fidei. liberta. quamuis. hic de
hoc Ja. in iste. quam ma. p. uel non. quod si libertas sit prestita siue
uera siue falsa fuit causa non reuocatur. Item hic idem habes. ff. de ex
ceptione rei. iudi. l. i. ubi licet testamentum dicatur ruptum irritum
aut iniustum nichilominus peteret libertas quod plus est hic idem. C.
de inoff. t. l. cum duobus. sed contra ista insurgunt a uero quod
dicit quod libertas non debetur. Immo ipso iure non ualet si te
stamentum rescindatur per querelam. ut ff. de inof. t. l. contra uetani.
§ si ex causa hic idem in. C. anno obtineat ille qui agit peti
tionem hereditatis libertates euanescunt si autem post annum
te libertates et directe et fideicommissarie competunt non testam

hec. i. c. de pet. her. l. f. et
fin aut. li. additam di
stinctione temporis. ut si infra

flm qpp bet ad soluedu ista c̄tria diligent atted' lic;
inlita scripta sit adcetoriib; nisi q2 forte p̄s; ⁊ aliqs
bn ptr d'facili errare ⁊ inde colliget inq̄ casu qlib;
l. lacit lic; d' ead materia loq̄ inducimt dicimi ḡ q' sisit
obreptu ul' si testm sit flm ul' rupat p q̄rela q' li
bertates relicte n̄ ualet ista iura st ua ⁊ i mutabilia
n̄ obstat c̄tria. na q' leg' i inst. q ma. p. q' slm ua sui
fla fuit. i. iusta. q' libertas data n̄ reuocat aliq̄n si
eet fla ca reuocaret ut i pactis. l. sic ⁊ tnsacto ⁊ sua
reuocat ⁊ i testm q ex fls istit' ul' ex timore iures
supbuit. ut. C. d' tnsactoe. si ex fls. C. si ex fls instru
mitis fuit. inde. l. flaz. ff. d' hr. inst. l. pactu ei ⁊ at.
ff. d' execu. ff q testo. it. l. illa. C. d' fidic. lib' q̄ins.
n̄ obstat q2 l' libertas fuit data ab hoie ⁊ forte a lega
tario q fuit dns illi' manumissi leges iste loquunt. l. il
la d' inof. t. ⁊ d' pet. hrdit. d' libertate ipoenda p. l. q i
pedit si appar; flm testm seu i offosu ⁊ sic eius ipedit
fem leg' q fem min stri legis. ut. ar. ff. q sin ma. ad lib.
pue. l. i. ⁊ iii. na i si dat ut manumittas ⁊ me dante
penitear. p. l. libertas n̄ i ponit imo reuocat. uel si
manumisisti. ⁊ pt pniaz manumissio ten;. ut ⁊ al'. ff.
d' fuis. ex p. c̄stitu. it si libt alienat i fraude leg. l. ii
se mioze centenario faciat ipo iur. alienatio n̄ tenet
certum si i fraude hois. s. patrni alienatio ten; s; optet
q' reuocet ut ff. d' iur patr. si libt. it ⁊ si soluedi
pecunia dies ab arbitro n̄ apparet pena potit purgari.
si at dies apparet pena n̄ purgatur ut ff. d' arbitris. l. ipe
at. c̄ult. ⁊ l. cels' ⁊ i. l. illa ē uo. c̄ subuetu. qr libertas
n̄ ten; ⁊ si suffic obreptu p̄tor ⁊ uo. q2 h n̄ dat lib
tas a p̄tore s; a testatore. it in. l. illa q̄uis n̄ ē maxim
dapnu hrdis. q2 hebit. xx. aureos ab illo libto q fo
te cu fuit fu n̄ fuit dig maiori pcio. C it. l. illa de
except. rei iudicate n̄ obstat q2 in. l. illa n̄ fuit pnu
ciatu i offosu s; ruptu putat agnitoe postumi uiri
tu q2 n̄ fuit adita hrditas i iustu q2 sollepnitati
b; caruit ⁊ io inito legata debent at qn testm ē
flm nlm ē. ut ff. q ad m. t. ap. l. i. ⁊ ff. d' u. sig. pu
ill'. it qn rescidit p q̄rela. sile nlm fuisse fuisse.
ut ff. d' uulgari ⁊ pupill. sub. l. in substitue. ⁊ d' in
offo. t. l. cu q. c̄ult. ul' in. l. illa d' exceptoe rei iud' c
tigs q' hrs. s; legatarii. uni alius legatariis n̄ piudi
cat ⁊ h dic̄ pncipiu. l. illi'. ⁊ dic dns ius q' h soluto
equitate gaudet eu ē legatarii ex ceteris ab hrd' depe
det. ut ff. d' pig. si supat d' collusioe hrdis h opti
mu. at ff. d' leg. i. l. si fu pluu. it. l. illa. C. d' inof.
t. ē duob; n̄ obstat q2 i c̄tingit ppt duo ⁊ q2 p pte fu
it rescissu testm ⁊ p a pte n̄. un p illa pte p q n̄ fuit
rescissu deb; prari libertas ⁊ q2 res ē i diuidua opt;
q' i solid' pret soluta pte pcii illi fui q ceria hrt
illi cohrdi q obtinuit ab illo q libertate pret. ut ff.
ii. d' leg. l. cu fili. c̄u. q̄o s; oppoit rupto testo ag
itoe postumi fidicomissarie libertates debent n̄ locu
hre. s. c. rubriani. ut ff. d' fidic. lib. l. generalr. c̄ ex testo.
quo ḡ tu saltue legat. l. i. d' except rei iud' inq dr q'
si testm ruptu sit q' libertas peti pot ⁊ ⁊ alia legata
uo. opt; d' necitate q' i telligas ul' agente legatario
cu hrd. ut dic̄ pncipiu ⁊ finis. l. illi' ul' qn eg hrs
⁊ collusit. al'. fer. ut dixi. q̄o s; illd qr q dixi i libello
q' apponat cera qlib; indicet aliu libellu. uo. n̄ n̄ cera illo

q hrt cognitoe, meri ul' mixti ipu ⁊ ppea uba fact d' p̄to
re locuti ea in. l. illa ca uo. c̄ subuetu ea ē libal mag
ex posset. induc. ut. C. d' pedan. iudic. l. plac; magrat
municipales q d' h n̄ cogscet. ut ff. ad munic. l. ea q ⁊
l. magrat. ut si. h. se. c. uo. q sep inde deb; adicere
i illa sua snia qn pnuciat libertate debi utru ille q
fuit absens fuit abses iusta d' ca a ex uoluntaria ul' ex
malitia ut pp h. se. c. ē sit libt. s iste ē libertas ope
tet si ex iusta ca erit libt absentis si ex malitia erit libt
orcini. ac si eet in testo directo manumiss'. ut ff. e. si
legatario. c̄ult. De se. c. trantiliano.

ft ⁊ aliu se. c. q' uocat trisilianu q' fem ē tpib; diui
pu c̄sule existete trisilio aq cedo uocari, ⁊ d' noiari. se.
c. trisilianu. loc hrt h. se. c. quot pies hrs sunt i stituti
⁊ int illos ē uni d' hrdib; q fari n̄ poi q n̄ fuit rogat
manumitte. s; alii cohrdes rogati fuerunt q2 c̄tigebat
q d' difficultas ppt pte infantis q hebat i suo q uedere
n̄ poterat ⁊ sic i pediebat. libertas statuit. s. c. trisilian
⁊ h ē diui pi cassio suo decto rescripsit ut ptes fuor
q b; ē data libertas iusto pcio extimet ⁊ sic fu manu
mittit ab huis q rogati sunt illu manumitte ⁊ isti q ma
numittunt dabunt pte pcii illi i fati eor cohrdi. ⁊ alius
i suis cohrdib; ⁊ ita erunt obligati ⁊ ita agi potit cu
eis at si ageret ex ca iudicati ii. ff. e. l. qi. c̄ sup. plus. q̄o
ft loc ⁊ hr. se. c. ⁊ in aliis casib; i q b; i pediebant fuis li
fidicomissaria ei reliqrit puta qn hrs q debet manu
mitte erat furios' ul' sol' ul' si alios hebat hrdes q ro
gati erant manumitte furios' n̄ erat rogat manumitte
n̄ pt excusari si dnt nos sumi i tali c̄dit n̄ psumi
manumitte ppt furiosu cohrde uitm q mut ē surdus ē
ete i q b; istis casib; subuenit. s. c. trisilianu. ut sic pre
dant sunt diximi. C it subuenit p dcm. s. c. ⁊ i aliis casib;
puta qn rogat hrs manumitte ⁊ ille se ab hrditate ab
stinuit. C it ⁊ simile. xxv. a. fuit hrs q hunt ⁊ pea
abstinuit q rogat erat manumitte ⁊ sic i pediebat
libertas illi q debebat manumitti subuenit; scat trisi
lianu. s. c. ut iste fiat lib ⁊ p̄tor pnuciet n̄ erit li
hr illi' q debuit manumitte. s; erit libt orcini. ut ff.
d' fidic. libta. l. cu qi. c̄ si furiosi in casu tn excogita
to n̄ subuenit libertati p. s. c. trisillianu s; p rescptu
diuor marci ⁊ scuii. ubi gra duo fr i stituti hrs unus
morit sin hrd' alt abe ex iusta ca p in subuenerit ut
ille sit lib. ac si ille solus debuisset manumitte q ex iu
sta ca abe du tn hrs decedens n̄ sit ul' sit p delibadi
tuscat q forte delibare uult. ut ff. e. l. cu qi. c̄ult.
it ⁊ alii casus notant i q b; p. se. c. trisillianu subtetu ue
fidicomissarie libertati puta solus hrs ē q fari n̄ pot
q rogat erat manumitte ut pupill' hns tutore ⁊ tuto
n̄ uult manumitte in huis casib; ⁊ diui fres forte mac
⁊ seuus. d' q b; ppe diuini subuenerut ut p m sit lib. ac
si pupill' manumisisset tutore auctore. s; quo erit lib
h in adire p̄tore ⁊ p̄tor pnuciabit libertate debi adeo
si gra ex rogatus sit p̄sens alii latitat alii sit abse
tes iusta d' ca tp' i fant s' i ce dat ⁊ p̄sens se excusat
forte pp infantis pp absentes ⁊ latitantes optimu reme
diu adiuenit diui pi. ut lib iste efficiat ⁊ si libt i fant
⁊ absentiu. ex iusta ca ⁊ p̄sentiu. ut ff. t. l. cu qi. c̄ i. ⁊
ii. ⁊ uo. l. illa tota legit d' trisilliano. se. c. inh scat. c.
i tellig repertu ⁊ libellu ⁊ i ppa; snia; p̄toris ⁊ fere os

quod es[t] q[uo]d s[upra] in supiori notau[i]m[us] unu[m] no. q[uod] e[st] dignu[m] no. q[uia] o[mne]s socios co heredes dabit[ur] actio aliis coheredib[us] ad similitu dine[m] actionis infectu[m] q[uod] ou[m] certe iudicanda et eius ista si mile infectu[m]. uel directa et n[on] directa sic et al. C. de tut[oribus]. l. cu[m] mora. et ff. de pactis. l. iuris gentiu[m]. § si. s[ed] q[ua]liter extimabit[ur] seruus. pro. forte. s[upra]. l. illa. C. co[mmun]ia de legatis. si duob[us] uel fin alia. l. C. co[mmun]i. de seruo. ma. l. i. uel forte arbitrio iudicis. De se. c. damasiano.

Sed uetu[s] fuit et de su[m]ma necessitate aliud senatus consultu[m] q[uod] uocat[ur] damasianu[m] a damasio consule q[uod] factu[m] fuit t[em]p[or]ib[us] diui adriani ut puto. arg. l. ff. e. t. et fidiom[m]is. et loc[um] h[abe]t in his casib[us]. Certe rogat[us] erat q[ui]s manumittere suu[m] h[er]es suu[m] legatari[us] erat absens et de iusta de ca[usa] uel eo[m]i de absente iusta de ca[usa] procedi n[on] pot[erat] et si p[ro]cederet daret[ur] restitutio. ut ff. de da[m]pno infec. si finita. § si forte. Jt[em] in casu isto n[on] poterit dari rest[itutio]. ma[n]ifeste de libertate. ia[m] operet[ur] q[uia] n[on] minor restituit[ur] de lib[er]tate ia[m] operete. ut C. si aduersus lib. l. i. et ii. et ff. de do minio. l. tu[m] in his casu subueniet. s. c. damasianu[m] ut ille seru[us] p[ro]inde fiat lib[er]. ac si ipse manumisisset eu[m]. ut ff. de fidiom. liberta. l. n[on] tantu[m]. § sen[atus]. et § absen[s]. s[ed] cui erit lib[er]tus. absentis ex iusta ca[usa] q[ui]a n[on] deb[et] ei eripi lib[er]tus q[uia] fraude caret. ut ff. e. l. n[on]; infantes. § i. infi. S[ed] q[ui]d dic[it]. l. ff. e. l. in fidiomissariis. n[on] d[icitu]r q[uod] fiet lib[er]. et lib[er]tus defuncti. s[ed] intelligo. l. illa meo q[uod] n[on] e[st] absens ex iusta ca[usa] s[ed] ex uo lu[n]taria. Jt[em] in aliis et casib[us] loc[um] h[abe]t h[oc] se. c. puta si e[st] in fans q[ui] debuit manumittere furiosus ab hostib[us] captus uel ille q[ui] tam ca[usa] religionis aut alia honesta et uenire n[on] pot[est].

Jtem si aliq[ua] calamitas uel infamiliaris aut captus aut p[re]clin[us] fame aut simul[iter] ca[usa] mortis. Jt[em] si e[st] pupill[us] qui tutores n[on] h[abe]t aut h[abe]t et forte aliq[ui]s de ill[is] ca[usa]s tenet[ur] tu tores uel forte p[er] malitia[m] s[un]t absentes. Jn o[mn]ib[us] istis casib[us] h[abe]t loc[um] senat[us] c. damasianu[m] et forte ill[i] lib[er]tus n[on] eripiet[ur]. ut ff. e. l. n[on]; infantes et in h[oc] differt istud se. c. a sup[ri] ori q[uia] e[st] de infante et furioso loq[ui]t[ur] q[uia] illud loq[ui]t[ur] q[uando] illi cu[m] aliis s[un]t adimpleti et q[ui] n[on] erant rogati manumittere sic i[n] ex[em]p[l]o i. l. si [...] aliq[ua] casu[m] concedat n[on] e[st] absonu[m]. Jll[ud] aut[em] no. q[uod] si aliq[ui]s p[er] peruitate defecerit uel ex iusta ca[usa] abe[sse] et eo lib[er]tus ei n[on] eripiet[ur] q[uia] dicat p[ro]u[in]ciab[us] lib. ille seru[us] uinttu[m] erit lib[er]tus illi q[ui] defecerit. De se. c. artificiano.

Vero de senat[us] c. artificiliano. uidimi[us] istud se. c. factu[m] fuit ut puto t[em]p[or]e diui adri. q[ui]a ex[em]p[l]i c[ausa] t[em]p[or]e fuit factu[m] no[n] iuuentim[us] ao d[iu]i[n]e de no[m]i[n]at[ur] ab artificilio et o[mn]ia [...] ut loc[um] q[ui]b[us] d[i]c[t]u[m] i[n] p[re]d[ic]tis senatus c. p[ro]p[ter] unu[m] t[ame]n fuit factu[m] h[abe]t senat[us]. Certe aliq[ui]s rogat[us] erat manumittere h[er]es uel lega tari[us] q[ui] n[on] sub erat illi p[re]sidi i[n] c[uius] p[ro]uincia fuit testator uel de q[ui]b[us] p[ro]uincia e[st] seru[us] ille q[ui] lib[er]tate[m] petit et sic n[on] poterat co[m]pellere illu[m] q[ui] debebat manumittere q[ui]a ex t[er]ritoriu[m] i[n] di cen[dum] i[m]pune n[on] paret. ut ff. de iur. di. o. iudi. l. ult. et sic de iur[e] co[mmun]i i[m]pediebat[ur] lib[er]tas. subueniet istud se. c. ut fauore libertatis cognoscat p[re]sides et de libertate p[ro]nu[n]ciet l[icet] h[er]es n[on] sit de sua p[ro]uincia. ut ff. de fidiom[m]issis lib. l. n[on] tantu[m] artificiliano. De se. c. iunciano.

St[atim] et aliud se. c. q[uod] uocat[ur] iuncianu[m] et factu[m] e[st] forte t[em]p[or]ib[us] diui piu[s] q[ui]a q[uo] t[em]p[or]e factu[m] fuit n[on] i[n]uenim[us] u[bi] factu[m] fuit e[m]ilio iunco et iulio seuo co[n]sulib[us] et sic a iunco uocatu[m] e[st] iuncianu[m] et h[abe]t loc[um] quo[tiens] q[ui]s relinq[ui]t fidiom[m]is saria[m] libertate[m] seruo q[ui] n[on] erat suus ut suu[m] h[er]es suu[m] le gatari[us] q[ui] rogat[us] e[st] manumittere sit p[rese]ns et nolit ma

numittere [...] sit absens ex iusta ca[usa] s[ed] latitet q[ui]a q[uia] p[rese]ns e[st] et n[on] uult manumittere p[ro] absente h[abe]t[ur] sic h[oc] p[ro]bat[ur]. ut ff. [de fi]dio. liberta. l. si cu[m] seruu[m]. et l. n[on] t[ame]n. s[ed] et si n[on] [...] illud aut[em] no. q[uod] q[ui]s d[icitu]r ex ca[usa] iusta abe[sse] si e[st] ap[ud] ede[m] sua[m] et domiciliu[m] et s[em]p[er] p[re]sumit[ur] q[uod] s ex iusta ca[usa] abe[sse] n[on] p[ro]bet[ur] co[n]tra. ut ff. de fidio. lib. l. si cu[m] seruu[m]. § si q[ui]s seruu[m] c[on]sult[us] et o[mn]ia fere q[ue] dic[t]a s[un]t i[n] supiorib[us] senatus co[n]sultis p[ro]mus h[oc] i[n] telligant[ur] repetita. De constitutionib[us] q[ui]b[us] eripiunt[ur] seru[i] in

Jte[m] ista q[ue] s[unt] se. c. libertati subueniet. [libertate p[ro] constitutione iustiniani.] ita et subuenient. vii. constitutiones i[m]p[er]ator[um] et unu[m] aliu[d] senat[us] co[n]sultu[m] c[uius] nom[en] n[on] h[abe]m[us] p[er] q[ue] q[ui]s ad lib[er]tate[m] p[er]ueniet sine manumissione. p[rim]a e[st] constitutio diui iustiniani. Se cunda constitutio i[m]p[er]atoris diui adriani. Tercia e[st] constitutio duor[um] fr[atru]m marti et comodi s[cri]pta in semestri b[us]. Quarta c. duor[um] fr[atru]m marti et comodi missa ad aud[iu]m uictorinu[m]. Quinta c. duor[um] fr[atru]m se u[er]i et antonini missa ad urbiu[m] maximu[m]. Sexta e[st] eode[m] diui claudii. Septimu[m] e[st] eode[m] diui uespa siani. Octauu[m] e[st] senat[us] co[n]sultu[m] cui[us] nom[en] n[on] h[abe]m[us]. merito e[rgo] de his constitutionib[us] ita seru[us] ut sic p[ri]ma v. senat[us] co[n]sulta lib[er]i libertati subueniant s[ed] et ista vi dam[us] e[rgo] de singulis et p[ri]mo de constitutione iustiniani q[ue] loc[um] h[abe]t. loc[um] h[abe]t constitutio iustiniani i[n] m[u]ltis casib[us] qui nu[m]erant[ur] in constitutione ipi[us] iustiniani. C. de latina lib[er] tate toll[enda]. l. unica. p[ri]mu[s] mod[us] q[ua]n[do] d[omi]n[u]s seruu[m] egrotu[m] n[on] collocauit i[n] uenerabile senone n[ec] alii ei co[m]mendau[erunt] n[ec] solita solatia ei p[re]buit constitutio ipi[us] iustiniani [eius] ei eripi[t] eu[m] in libertate. ut i[n] p[re]d[ic]ta l. § h[oc] et sciam. Secu[n]d[us] mod[us] q[ua]n[do] ancillam alienauit ne prostituat[ur] et emptor p[ro]st[ituit] [prostituere p[er] l. iust.] p[ro]stituam i[n] libertate eripit[ur]. ut i[n] ead. l. § filii m. Ter ci[us] mod[us] e[st] q[ua]n[do] seru[us] pileat[us] an[te] cedit cadauer d[omi]ni uel cor[am] [domini] d[e]fu[n]cti uentilat. ut constitutione in libertate eripit[ur] uel [ut] i[n] ead. l. § h[oc] e[r]g[o] d[omi]n[u]s sciam. Quart[us] si testator ma numiserat seruu[m] i[n] testamento et adiciat illu[m] uelle esse latinu[m] supuacuerit illa adiectio et ipse erit lib[er]. ut i[n] e. l. § illo p[ro]cul dubio et sic sola adiectio uitiat[ur]. [ut s. ff. de v.] ut si e[a]de[m] v. ob q[ue] ex testamento et de aq[ua] con[tinuanda]. testi. § l. i. § it[em] labeo. Quint[us] mod[us] ut si d[omi]n[u]s supuit seruu[m] i[n] iudicio tali p[re]p[osi]to suo p[re]tiu[m] obtulit d[omi]no et d[omi]n[u]s re cepit i[n] co[n]tinenti sit seru[us] [ciuis] roman[us]. ut i[n] e. l. § c[um] illud et sat. Sext[us] ut si d[omi]n[u]s ancilla[m] sua[m] collocauit i[n] matrimonio alio lib[er]o et dotalia confecta s[un]t i[n] ista i[n] continenti ancilla libertate[m] co[n]seq[ui]t[ur]. ut ff. e. l. § s[ed] et si q[ui]s [aliam] h[ab]it bo. Septim[us] mod[us] ut si d[omi]n[u]s seruu[m] filiu[m] [filius a] no[m]i[n]au[it] p[ro]p[ter] acta i[n] continenti fit lib[er]. ut i[n] e. l. § si liq[ue] in. De constitutione

eod[em] e[st] constitutio diui adriani quot[iens] ancilla[m] [diui adriani] t[r]ad[it] uendo uel ex alio q[uo]q[ue] co[n]tractu [...] sub h[oc] pacto ne p[ro] stituat[ur] s[ed] illa[m] statim illa p[ro]stituta i[n] co[n]tinenti erit libera ipso iure n[on] libera[n]da p[er] sententia[m] adeo q[uod] si uenditor sua uit se man[us] i[n]iectio[n]e[m] et p[ost]ea p[ro]stituta co[n]sec[u]tam ni ch[il]ominus fiat libera. ut C. si ma[ncipium] ita uenie[rit] ne p[ro]stitu at. l. i. Jmo si s[er]uauit se man[us] i[n]iectio[nem] et si p[ro]stituta esset et illa p[ro]stituta man[us] i[n]iectio[nem] uendiderit ancilla erit libera. ut ff. q[ui] sin[e] ma[numissione] ad lib. p[er]u[eniunt]. l. i[m]perator. [ad] ad h[oc] e[st] libera ipso iure q[uod] et si u[er]ba appo[n]a[n]t[ur] ut si p[ro]stitu ta esset libera [esset] illa n[ihi]l ch[ominus] p[er] se ad libertate[m] o[b]tinenda[m]. ut et C. e. t. l. mulierem. q[uod] e[rgo] illa u[er]ba po[n]unt[ur] pro ea meliori intellect[us]. na[m] si n[on] apponant[ur] illa u[er]ba b[e]n[e] intel

ligutur. ut al. ff. de man. indic. l. manumissio pliniis. teres. s; qr supo uir e libi eu q pstituet qr ordinatur iudicium coram pfecto urbis. ut. i. l. c. si mac. uene pth. z qr ordinat iudicium. sic. in. l. u. z. isti pro. i. l. i. io adhibet cogtio no ut pnuciet ancilla liberam si pnuciabit libi. s; adh adhibet illa cogitio q ex alia pte negabit. ut sciat a dns q serua uir d man in ueteres osensit pstitutoi ut si osense sit n abducat si pnuciet ancilla libi. ſt adhibet z alia cogitio p aliud ut sciat a illa ancilla fuit p stituta. j. l. u. io adhibet cogitio q ex alia pte negabit ancilla uenditam sub tali pacto ne pstitueret n adh ut pnuciet libandi illd no. q ancilla q phibet pstitui n pot ee in tabna quia quot aliqd phibet z id uir ee phitu p q ueniit ad iectio. ut. C. e. l. ult. qr phibet ee in tabna to i loco illo du miscet uina i cetat luxia uista illd n lito i ebriari uino i q e luxia z adultia solet ex in sepi pstituto puenire. ut. C. d adult. tio. l. q adultium z ocipiet libllis sm qsca sic.

libll. Coram uob dne p. pono. Ego tal q cum titl dns ms uendidit me ancilla sua scio me ne pstitueret q sm me pstituit peto p uos libam pnuciari q sic recte ocipiat libllis dic. l. C. si mac. ita fu. al. ne pstituat. l. i. ul. qdam dnt q fiat ista petitio d q n cito mstiu z dic i supiori notam de se. o. tibano. De ostitutoe duor fcim

Tercia ostitutio succedit. s. duor marci z modi septa fcim marci z omodi septa insemstrib; q semstres sem stres io dicut q pcitoes in p. vi. mses dabat exam bllo z p. vi. dabit uicib; h ubu hes i inst. de excusat. tuto. § ſt diuus marc z loc h ostitutio quot. do. uedo ul ex alio ccu tedo t fuum ea. l. ut cu huit xv. anos sit lib. l; fcim manumittetis n ophendat tm exq oplebit quitu decim ans i oti neti ipo uir erit lib. ut. C. si mac. fu. ita alie. ut i al. l. uista z l; pca manumittat p hoiem nicho mini tm ipo uir liba fuit. un illa manumissio in nllo pudicat sic z al. natalib; n effic manumissio ut impdra. l. z inst. de inge. § ult. adeo q si post quindecimu anu nascat fili ancille q debuit manumitti igenui nascet. ut i pdca. l. uista ult. z sic ostitutio ista fac aliq libm ipo uir l; nlla manumissio sequat q cu addenator z uenditos fuos loc hat ostitutio pdca dic. l. i. C. si mac. ita fu. al. ut ma. z h ide cedo d oib; ostitutoib;. Et no. dinget q h ostitutio tuc loc ht ut diui. qn fcim manumissiois n ophedit ut posui exeplu. un si fcim manumissiois n ophedittur. ubi gra. do. ul tedo ul uedo t fuum ut eptor ipm manumittet tuc loc ht sequeles ostitutio. ut in ea notat z h e sola differecia int illas q lr ocipiat libllis dic ut supra. De ostitutoe duor fcim marci z omodi missa ad officiu uictorinu

Quarta ostitutio eorde fcim marci z omodi missa ad offi uictorinu succedit q ostitutio ht loc quot do t z trado uedo fuum ut manumittes suu manumisiti loc ht ostitutio duii marci z omodi missa ut ad offim uictorinu fac ipm ipo uir libu. ut C. si mac. ita fu. alie ut ma. l. u. si qrit qd differat ista ostitutio a supiori. ad uid q supior ht ipm fcim manumittetis n ophedit. ubi gra do t fuum ut cu huit an. x. uolo q sit lib. h aut ostitutio loc ht qn fcim manumittentis debeat intueri. ubi gra do t fuum ut manumittas sin manumittis ostitutio p sens z d hui duab; ostitutoib; loqt legis lator i duab; l. q uidet int se otrie ht. ff. q sin ma. ad lib. p. l. i. na in. l. illa loqr q si fuus sit uendit ut int ceu tpe manumittet z si eptor z uenditor sine hrd decedat uictorinu tn libtas fuo opetit z si uenditor mutauit uolutate. at in. e. t. l. iii. het q si uedo fuum ut infra ceu tpe manumittas tra demu libtas opetit ut si uenditor in ead uolutate pma sit. pro. ille due. l. loquut d istis duab; ostitutoib; s; d una. s. missa ad offm uictorinu q fcim manumittetis ophedebit inq g eam loqr. l. i. pr. l. i. loqr qn libtas fuit pstita ab hoie q debuit manumitte tuc pma uenditoris libtate amanumittere pstita n ipedit libtate aut pstita ui z bnficio legis ipedit z mh cau loqr. l. iii. z ille z fac phac solutoe. ff. d fuus eptor. qstitu. l. in. l. i. pma pus libtas opetit z pca mutauit uolutate in. l. iii. ee ul i pa. l. loqr qn sin hrd decessit tm uenditor q eptor z sic notat i dns ms s; po pensio melior. ¶ S; qd si ceu tpe n ophedat. i. q debebat manumitti qn dicim istu manumittete ee in mora. pro. optime distingut paul ff. sin ma. l. ult. ut i psete spaciu duor msium in absete. iiii. ¶ ſt illd no. q si aliqs debebat manumitte sub pca z incetu tpe l; n manumittat i pca n omittit z qr q lex repsetat fcim ei z fac eu libu sic eo pmittis n manumitte fuum z si manumisisses d ab. e. noie pene cete l; manumittas pca tn n omittet z qr q manumissio uir e dn cu n potuit manumitti pca omittit n. z C. si mac. ita fu. l. alie ut ma. ul. o. l. plr. z ult. De ostitutoe diuor fcim seui z antonini missa ad urbiu maximu

Quinta ostitutio succedit. s. duor fcim missa ad urbiu maximu q ostitutio n fac aliq libu ipo uir s; seui z antonini libando p smia; ut adh; ut loc hat h ostitutio tot ſt necia. ¶ Inprimis q as sit fu. ¶ Secdo q aliqs emat ipm adno ipi fui. ¶ Tercio q ille eptor sit ymaginari. i. q d suo pciu n soluat. ¶ Quarto q fu emat d suis nummis sicut dico q ad ou tia oclou. q. d. exq uido te re ali q exocul cogito q res illa sit tua sic intellig legis lator aliqn sistricte i tlligens n p; ee q ista ubi .i. meu tunc sum illi alteri ppetate respuit z dud dat actoez. ut ff. iii. d legis fuos z ff. d rei ue. l. solu. § meu. z ff. d relig. l. iii. § alti. z ff. ad trbll. l. si legatt. § sigs bon q oia i suo n cadut c fu nich hat n hre pstit q qadm pat. f. n ht peculiu ita si fu hou. ut ff. d v. si. l. pat. f. q nl possess ht q qsqs ht hreitta p se n psiar g nich. ¶ Ceterum ubi fuus nummis largissime intellig fu. aliqs amicus fui dedit fuu alus mois q nuamur. ff. d manumissio. l. ts q se suis nummis z itelligas ita suis du m n eptoris. ¶ Quintu ut ab initio i sit ud agat ut ymaginari. sit ille eptor. i. ut nomi fuu tm

accommodet et nichil de suo impendat adeo quod servum dicatur
quod eam manumittat servum non incommodum competit libertas.
¶ Sextum ut servus sit talis quod possit ad libertatem pervenire alias non
erit liber puta si ille servus debebat exportari vel prohibitus ma-
numitti. ¶ Septimum quod servus ille qui venditur fuerit totus ven-
ditoris alioquin si emptores fuerint domini pro parte vel quia habuit usum-
fructum licet emerit partem alterius tamen constitutio non habet locum et habet locum
constitutio si duo servi redempti erunt uno suo redempto ex
propriis nummis emptoris alio ex nummis servi ipsius. In primo non
habet locum constitutio in secundo sic sicut hec planius omnia. ff. de manu-
missionibus. l. is qui se suis nummis et hec est causa ubi servus in iudicio
per interdictum licet alias de iure communi sit contra. ut C. de iudiciis. l. servus hec est
causa ubi audiatur contra dominum. ut ff. de iudiciis. l. inter. § vii.
caveatur contra servum quod sinu plavit quod intendit in opus metalli
dabitur nisi dominus vellet ipsum sibi restitui. ut ff. de manumissio-
nibus. l. si quis dicat cum enim ex hac constitutione non fiat ser-
vus ipso iure sed sit per sententiam liberandus recte concipiet libellum contra
dominum suum illum emptorem sic. Co. libelli. Coram vobis domine iudex
propono ego T. ego servus dominum meum qui cum me emisset a domino
meo Sempronio pro x. que ego subministravi et sic fuit yma-
ginarius emptor peto ut a me manumittat et absque propo-
no constitutionem divorum fratrum seu antoninum missa ad ur-
bium maximum quod sic recte concipiatur libellus sic dicendo l. pre-
tor. al quod suis nummis. et ff. de iudiciis. inter ceteris ex causis iudi-
tum apponitur in libello et dicit sic propono ego T. contra seu
dominum meum qui cum me emeret pro x. a Sempronio domino meo quod
ego subministravi hec acto inter me et ipsum quod debet
me manumittere et non manumisit peto quod me manumittat
ad hec propono etc. ad praetorem. hic in libello continetur in una
parte. sed hec non dico nescio ponendum quia forte hoc non fuit ex-
pressum vel actum et quia et sine eo actum incommodum potest petere
quod manumittat. ut l. predicta in misericordia servum autem ex permutatione
sed huic libello sic opportet habere quod servus non habet cognitionem civilis
vel provincia edictum. ut ff. qui et a quibus ma. l. qui testamento § servum.
¶ Item quod ad civile servum habet pro mortuo. ut ff. de regulis iuris.
l. quod attinet. At constitutio predictorum fratrum est de iure civili
quo dabitur ei quod est iuris civilis in cognitione sic alias in querela inof-
ficiosi testamenti quod cum sit de iure civili non datur emancipato quod est
iuris civilis in cognitione ut notatur. s. de querela inoffi. testa. et de
bo. pos. contra tab. pro. quod opponis locum habet de iure communi
tamen casualiter inductus propter favorem libertatis favent priores.
enim libertatibus favent. ut ff. de alimentis. iudicio. mutatis fa-
l. quia et libertas res favorabilis est. ut ff. de regulis iuris. l.
libertas. et hec dicit l. illa de iudiciis. inter ceteris ex causis et sic per
ista soluta alia questio. quando servus audiatur contra dominum. Illud autem
no. quod locum habet predicta constitutio servum sive servum civitatis vel
privatorum cuiuscumque etatis sit masculus sit mulier sit mi-
nor sit pupillus quemcumque ut divi locum habet predicta constitu-
tio. ut ff. de manumissionibus. l. iii. § nichil autem interest.
¶ Item quod coram quo iudicio ista questio coram iudice quod habet cognitionem
meri vel mixti imperii ut Rome coram praefecto urbis in provinciis co-
ram iudicibus non ergo coram magistratibus municipalibus quia hec ca-
usa maiores iudices exposcit. ut ff. de manumissionibus.
l. si quis dicat. et ff. ad municipalem. l. eadem. et l. magistratus. et
C. de pedaneis iudicibus. l. placet. De edicto divi Claudii.
Contra beneficium videlicet divi Claudii succedit quod locum
habet si patronus seu dominus servum egrotum non aluit seu ipsum in
firmitate pro derelicto habuit quod ex edicto divi Claudii
competit ipso iure libertas. et ff. qui sine manumissione. l. servo

sed hec libertas sic contingebat. scilicet latina quod toto tempore erat
liber predicta vero in morte ipsius succedebat patronus quod hodie
emendatum est per Iustinianum ut ipso iure sit liber et civis
et in morte quia tale fuit illud edictum divi Claudii sicut eadem
latina libertate tollenda. l. unica. § sed cum scimus. alias si servus non sit egrotus
sed dominus non alat eum non fiet liber ipso iure sed dominus in quod habet a-
mittat. et hec quidem. p. l. ff. pro derelicto. Sempronius namque fuit de-
negata alimenta. Titio in Sempronio qui se dicebat patronum
et tamen Titius illa ancilla fuit predicta manumissa a Lucio Ti-
tio patre suo quod dedit alimenta Titio pretende dicit in quod te-
net manumissio si ergo fuisset liberta ipso iure manumitti non
potuisset sed omni optimo quod servus sit egrotus servum non habet et dominus
suum non exhibet in quod habet amittit sit liber. hoc idem in filio in
potestate constituto quod sit sui iuris et sic pater vel patre pa-
tris amittit et est ratio quia quod sum dicere potius quia manus
in ipsa protractive consuepsit. hec in affectione et colonarie condi-
tionis adeo quod si aliquis mittit eum et protestetur se habere velle
vel in illo non propterea vel aliquis vendicabit in illo. ut C. de in-
fan. expositis. l. ii. et l. ult. Idem in patrono qui libertum non
aluit et quia divi Claudii in dicit quod amittet in patronatus
et sequitur liberti libertas testamenti factionem. ut ff. de iure patro-
natus. et C. de infan. expos. l. iii quisque. et ff. de bonis liber. l.
si libertus non aluit. et ff. de libris agnoscendis. l. alimenta. Sed tamen
est in validis in dicatitibus. l. unica quia aut quod sit ... quia
servus sit liber ipso iure quod est predicto habet contra egroto alimenta
non dat et ille servus qui accusat crimine capitali si dominus eum
non defendat sed absolvatur propterea non sit liber. ut ff. de statu
ho. l. servi. ff. qui et a quibus ma. lib. non fiant. l. ille servus. § item
si ille. ff. de publicanis. l. sciendum. pro alimentis denega-
tis fuit hoc pietas denegata quod sit dominus punitur ut in. l.
predicta. Item conveniens propter maleficium quod dicebatur a suo commis-
sum sed domino permittatur defensio servi. ut C. de accusationibus. l. si
servum cum non dominus complevit tamen si dimittit eum fortune propterea
non fit liber ut servus caveat sibi ut non delinquat propter dampna spe
in defensione patroni vel si patroni non defendet et forte per in-
iuriam iudicis absolvet iam ... servi delicti consequentur
libertate quod voluit inveniri quod sit in predicta penitus. ut ar. ff.
soluto matrimonio. sit ab hostibus. De constitutione imperatorum Theodo-
sii et alia constitutio imperatorum Theodosii sui et Valentiniani.
et Valentiniani quod in mutabili causa subvenit ancillis et filiabus
in potestate constitutis quorum pater vel dominus in potest necessitate
peccandi lenonum quod eas supponunt tam filia quam ancilla
implorare potest suffragium episcopi ut ab omni miseriarum necessi-
tate absolvatur. ut C. de episcopali audientia. l. si lenones quod
constituto non fit ancilla libera ipso iure sed non filia sui iuris
ipso iure sed emancipanda. Sed ad quid l. illa si lenones. vii. multi
prudentes glosaverunt quod emancipanda a patre filia et manu-
mittenda ancilla a patrono et sic notatur unum de casibus quibus
liberi in quo pater compellitur emancipare filiam et dominus manumittere
ancillam alias non ut Iustinianus. q. in no. i. pr. pa. po. solvi. § sunt. et ff.
de adoptionibus. l. non pater. et C. de emancipatione. l. si avus. et hunc arg. pro se.
ff. si quis a parente fuerit manumissus. l. ult. aliud dicit et tamen glosaverunt quod
dominus episcopus iuvante preside filium sui iuris et ad ancillam liberam
et hoc dicit quia continet in l. quod liceat illis suffragio episcopi
defensorum quod impleto suffragio in sem miseriarum necessitate absol-
vi. Item continet in eadem l. quod non solum amittunt potestatem
quam habuerunt immo et si restituerint parentes seu domini in hoc defe-
sor implebit suffragium episcopi quod patietur penam exilii et
dampnabitur in metallum publicis. ut C. l. xi. de spectaculis.

lenonis et lenonibz. l. i. Si q absoluitur si amittit potestate et c. q non per emancipatione. s. per ini. pro. absol uitur emancipatione et sic potestate et pena et domica amit tet per emancipatione a se fcam et sit ut pa eque oppinio s. l. plees et dni pinant sic ut dixi qr amittit pa te q habebat i filias et ancillas et det i exiliu et i metal lum. ut dixi tn alii lenones capite puniunt. ut. j. aut de lenonibz. coll. iii. et sic sm uarietates sniarum diuiso in formabitur libelli sm pma opinione dicas sic. libellus peto Ego. R. filia titii aut dne ere qm ipm compel lauit titium patrem meu uel ego ancilla compellatis titium dnm meu q me i uite i posuit necessitate peccandi qr metalli supposuit et sic fuit leno ms q me emancipet et me manumittat ad h implozo suffragiu seu officiu urm sm aliorum sniam incipias sic. libellus peto Ego. R. filia uel ancilla titii aut dne ere liberari a patria pota te seu dnica cu ipse titi pat uel dns ms necessitate i uite m supposuit et me talli supposuit et sic fuit leno ms ad h i plozo suffragiu urm q sic recte concipiat libellus dicit uicta pdca. C. de epi. audi. l. si lenones. et c. l. xi. de spectacul. l. ult. De edicto diui uespasiani.

Eptimum succedit edicto diui uespasiani q locum ht qn aliqs uendit ancillam sub eo pacto ne prostituatur et sm dicta t q esset libera sui n statim ea prostituta fit libera. ut dixi s. de ostc. diui adriani uer. emptor iste uendidit aliu sui fili pacto pure ulla fca mentione dno prostituenda. ¶ Et si emptor tercio uel forte uendit ancilla usqz ad millesimu emptore nec emptor nouus prostituit constituto pdca diui adriani in casu isto n subuenit ancille prostitute io diui uespasiani i duce edictum suu ut pp primu pactu appositu si ancilla prostituatur nec ab isto ultimo fiet libera ipo iure et erit lib tas pacis benditoris q e mirabile q post lege appositum. ut ff. de uir part. l. diui uespasiani. C. si mancipiu ita. t. al ne pst. l. i. ff. de iudic. iur. ciuil. C. de latina. lib. toll. l. u nica et sic no. tum pp fauore libertatis. Imo pocius pp hodiu prostituentisqz pactu appositum n prostituendo ita re affic q pstati sit libera o fiat sic za pacta dno manumittendo qz pp hodiu sm ita re affic. q manumitti n pot. ut ff. de seruis. expor. l. si uenditor. De. se. c. sillaniano.

etauu brisin itue pur et sm noie si forte ps appllari sillanianu seu claudianu q tractat de n dicenda dmi nece. n diui. s. de. s. c. sillaniano h se. c. sulti loc ht quot sui istitue do accusatore iudicauit nece dni et si puntt fit malefactores q dmi occiderit ete sui iste mect pmiu libertatis n ipo iur l ipo fco s per sniam uni nece e q adeat pretore et ei sna libertate mereat. ut. C. p qbz eis sui pii lib acti. l. i. et h e im de caub; u sui i iudicio audiit. ut. C. de tpribz ipetitor of. l. i. et ff. de iudic. l. iur. ciuil. et ppoet forte libellum s. n mitu ciuo l uma nece e n hit adiusarium et dicet sic dne ptor aut peto m libertate prari e ego iudicaui nece dni mi qr interfectores suos accusaui et fuer per sniam condepnati et sic ptor pnaab ati libu du et libertate dabit h et contig i aliis tbz caub; q sui libertate dabit. s. n pserit consulto. s. per constitutiones. ¶ Ipo cau consti tutione constantini. s. si sui detulit i pii illos q adulterina mone ta excuit. ut. C. p qbz c. s. p. lib. ac. l. sui. ¶ Scds casus e per constitutione eid constantini si sui raptu uirginis detulit i pu et si ciat pacte remissu. ut. C. e. t. l. si qs sui. ¶ Tercius consti tutione gra. s. sui detulit i pu desertore militie. ut. C. e. t. l. si desertore. De. se. c. iuliano.

st et aliud se. c. q fcm fuit tpribz domiciani iuniano consti le q ipont pena colludenti et affic primo de te gerte collusione ubi grn gda erat sui pclamabat i ingenuitate dns suus patiebat et si fuit pnunciat ingenui p tale colludiu tn i te mitate eet sui. uolunt ipator domicianus et uoluit seni tr nemua i dulgenta dnor aplissimu ordine ignaret. q. d. itti am si sic remanet i genui pmouet ad dignita te et sic ignarit ordo aplissimi et io statuit pdcz i illug pnuciat e i genui ut sit sui sic et fuit et primo afficiat ille q detex collusione q ille fiat sui illi. ut ff. de collusione dete. l. i. et h id statuit i hoibz libertine conditionis io dico se qr liber n fiet sui s. remanebit liber n obstante sna lata p ingenuitate et forte ulli q collusione detex. ut. C. de col lusio dete. l. ult. Quos; i q erat pea sui uel liberi e et sui remaneat sic et fuit et liber sic et fuit. pro i h qr n sequit notu suu q fit i genui et reddit ad sua conditione q eni sit liber detegendis collusione. lr. ff. de i i uo l. ad optimu s ptimi. et sic no. q illa collusio debz detegi q de tectio de suo pot si infra qnqnniu continuu n forte differat isto pp etate illius de cui collusione tractat usqz in tpe puberta tis. ut ex a causa q qnqnniu ht qs ad incipienda eam n ad pficienda. ut ff. e. t. l. i. q sna simul pmittit tent tari. et n pluries. ut ff. e. l. ult. Illud aut no. q an q de tegatur collusio interi habebit loco i genui q ad oia usq sna de ingenuitate lata e. ut ff. e. l. si libertini collu sione aut detecta erit libertini sic et fuit s. alii de iter dixi et die h. z. l. pdca. si liber. Et no. q lz sna lata p i genuitate i genuu faciat illu pq lata e ap oes. ut ff. de statu. ho. l. ¶ Ingenuu tn si per collusione dec n pde e ut dem e. Et n pde si sit litigatum et sm collusione cu n iusto contradictore. ut ff. e. l. c. n iusto plibz tn concurre tibz ad detegenda collusione ille pfert q e maioris meri ti et magis int e. ut ff. e. t. l. ult. infi. De. se. c. scto tpribz cauet et q dd aliud senat consultu fcm tpribz diui marci. diui marci e nomi n heri q phibz ne qs actore suu uel suu alienu i spectaculo cedat et si fecerit illud habebit p infco. ut. C. q ma. n p. l. diuo marco subaudi qntu ad i qntu ad i fcm n pot hri p infco sed e talis i fce si n possit ullam tis constitutione. ut ff. de cap. et pt. l. i. j. i libello s fcis; oppont de sco pp q n p manumitti i spectaculo qr h e cu ego uideam q qs manumittere pot cora ptore i transitu uel cora eo eunte ad balneu. uel ad teatru. ut Inst. de libert. na manumissionibz n adtendit q fiat uidite sedete p tri bunali. ut i pdcto. t. de libtis. pro. senat et diui et marc phi bet illa manumissione s. in spectaculo. i. q sit ex aclama tione pli. q. d. i spectacul consueuit conuenire plis et clamat aliqn tanq insani manumittat tal ete si fiat manumis sio nulla erit. et q ita sit hs. ff. q et aq ma. libi n fiat l. si puat qlt. at fiat spectacla. lr. C. l. xi. de spectacul. l. i. et p totu i pont exeplu de ludis q fuit tre magone. ¶ Ceterum si aliqs n ad clamore pp s. de plano uenerit ad pto re stante i spectaculo et ulli cora eo manumittere uin p s; s. i ad clamore pp n qr uane uoces ppli n st audiende ut. C. de pen. l. decurionu. um iuste uoces eorum q rate st audiunt. ut. C. de offo. rec. pui. l. iustissimos. ¶ Et q de q dr de suo alieo q n p manumitti i spectacul. na ille et ali n p manumitti. ut. C. de his. q ano. do. ma. p totu pro. l. latere posuit illu casu p i dubitabili. q. d. q qs n suu ppu manumittere n p. sic n et alienu n i ttligo

No q vane voces populi no sunt audiende.

sic quidam simplices qui intelligunt de suo auctore qui quod alium suum possessor manumittere scilicet non est ita. Item est senatusconsultum inductum erat ut in. c. de re. xx. a. non possit manumittere et sic servum fuit irritum constitutum ut. C. quando manu. non potest. l. si minor. licet hodie aliud sit sub latum quia hodie quilibet qui testari potest quod est cuique habet. xiiii. annorum et libertatem relinquere potest ut in autentico ut sponso. lar. spal. sit. est coll. viii. vetere. Et aliud senatusconsultum quod volusian. De senatusconsulto volusiano. et locum habet frequenter hodie propter malitiam hominum qui multi in simul se per se in lite aliena movenda ut quodque ex dampnatione in rem ipsi redactum fuerit inter eos communicaretur. licet tale accidit in senatusconsultum volusianum. ut. l. nulla de iu. peculium teneatur ut. ff. ad. l. iul. de vi. p. l. ex senatusconsulto. quia lex imponit penam tertie partis bonorum. ut. ff. ad. l. iul. de vi. priva. l. ult. inst. de pub. iudic. et ff. de action. l. hos. § omnibus quod penam imponit preter rei restitutionem nam res sic extorta tenetur restituere. ut. ff. de concussionibus. l. i. nam et isti tales crimen concussionis committunt. ut. ff. de concussionibus. l. ult. quod enim penam extraordinariam imponit quia pena ordinaria non est statuta. ut. ff. de effractoribus et expi. l. i. tenetur enim falsi. ut. ff. ad. l. de fal. l. i. § i. quod criminaliter imponit penam deportationis et publicationis omnium bonorum. civiliter penam dupli. ut. ff. ad. l. cor. de fal. l. i. § ult. et l. penult. § ult. quod si ille iuste moveat litem et tamen aliquid sic convenit ut quod habet locum pene predicte. Respondeo sic quia lex ita scripta est ut alibi ff. quod ma. et aq. lib. non fuit l. presbyteri. mihi autem accipere sic libellus. nobis domine. h. pusinor. patti expror. ergo. re. de talibus qui conveniunt cum tali ut in litem inferret ita ut quidquid ille exigeret totum inter eos esset commune. ut cum ille autem exegerit x. vel vendicaverit domum petro illa. x. vel domum illam ab illo. in reddi. et eos in in duplum condempnari quod sic recte accipiatur libellus si agatur civiliter dicitur. l. i. de concussionibus. ad. l. cor. de fal. l. § si autem criminaliter velles accusare recitata forma legis illius. et ff. de accusationibus libellorum. § notavi. qualiter accipiatur libelli potest quilibet de facili formare libellum et notabo dicta decem contra libellos de criminalibus quia dicta decem et tutta omnite opponi. De senatusconsulto tvetum est et aliud senatusconsultum quod vocatur. consultum libonianum. libonianum de quo habetur in toto in ipsa rubrica. ff. ad. l. cor. de fal. et de senatusconsulto liboniano quod senatusconsultum locum habet in multis casibus ut statim dicemus in uno notandum. ff. ad. l. cor. de fal. inveniunt multe leges que loquuntur de senatusconsulto et nomen senatusconsulti non ponitur. sed semper intelligas de senatusconsulto. libliano. hoc senatusconsultum. de notatur a nomine consulis sui libo fuit et locum habet hodie frequenter ubicumque quis aliquis recipit pecuniam propter advocationem instituendam. Item si sociatate fecerit ad obligationem incertum. ut dixi. s. de senatusconsulto volusiano et hoc senatusconsultum libonianum locum habet sive pecuniam acceperit sive pacti fuerint. ut. ff. ad. l. cor. de fal. l. i. § i. et sic. no. optima. l. pro eo quod cotidie quis dicit de facto volo probare testes pecunia corruptos. sufficit simpliciter solam promissionem puta probatur quod dixi testibus testificate pro me sit et ego promitto cuilibet vestrum. x. sit sola promissio inducit corruptelam et sic intelligitur. ff. de re. iudi. l. divi adrianus rescripsit. ut. ff. quod no. infa. l. furti. accipe. § pacto. ue. et l. quin et C. de abolitione. l. ii. in autentico ut lit. iuret. coll. viii. et est. C. de pen. iudic. qui ma. iudi. a novo iure. ut. ff. de testibus. l. testium in verbis illo nisi luce et ex eo. non videtur quod sola datio inducat corruptelam. nam. l. ult. repetendarum tenetur qui dum est in magistratu pecuniam recipit. ut. ff. ad. iul. repe. l. i. et l. lege iulia. l. e. l. et lex iulia. l. quod l. ult. nam in omnibus l. ille ubi accepit potest. idem. ff. ad. l. iul. de adult. l. mariti. § plectitur. ff. de iur. l. in fisci. ff. quod me ca. l. isti quidem. ff. de condict. ob turpem. causam. l. ii. § si dedi. et ff. de his quae no. infa.

l. furti accipe. § quin. ut ex ea mente intellectum debet assumi ut sola promissio inducat corruptelam per autenticum ut litigantes. videtur adhuc ut hodie tractatur homines ut corrumpantur et sic assumo hoc quod idem sit causa quod solvere. ut alibi in. C. ad. l. fal. l. ult. et ff. de condict. si partim licet conventum sit. arg. pro hodium eorum. ff. ad mac. l. ult. et ff. de condict. ob turpem causam. l. si ob turpem. Quidam tamen voluerunt notare ut sola promissio non inducat corruptelam quia cum ex tali promissione non possit agi nullum lucrum ut testes sentire quod si data sit pignora vel fideiussores testibus ut testificentur vel soluta pecunia quia dato fideiussore vel pignore pro solutione habetur. ut ff. de muni. et ho. l. rescripto. § debitores. magis enim pignoribus quam possident et detinent incumbit debitori licet data sit ex causa tempore melior est conditio possidentis. ut ff. de condict. ob turpem. causam. l. iii. In causa tamen isto non puto dictorum fideiussorum habere pro solutione cum sit causa odiosa et ex eo licet possit agi obstaret tamen exceptio testes tamen esse corruptum. quod si uno testi. Respondeo. corruptum reputo nam cum declinaverit in illam opinionem ut sola promissio inducat corruptelam multo plus fuit hoc satisfactum secundum magistrum est quod dicitur quod qui obinstituendam advocationem pecuniam recipit quod tenetur hoc. se. c. non ne tota die legum doctores et iuris periti receperunt salaria sua et faciunt allegationes et instruunt advocatos. mihi videretur sic et ego multotiens feci quod quosque puniendos. Respondeo. non loquitur senatusconsultum de instructione. utilis. sed de instructione secundum sicut faciunt quidam pessimi quod de facto instruunt et dicunt dicatis ita quod in rei veritate alium et sic senatusconsultum tale talis instructio falsum committat cum nichil aliud sit falsum quam immutatio veritatis. ut in autentico de fide instrumentorum. § i. coll. vi. Item locum habet senatusconsultum. si aliquis in testamento militis legatum sibi ascribit. ut ff. ad. l. cor. de fal. l. i. § ad testamentum dicitur aliquis ascribere sibi legatum quando aliquis scriptor vel notarius suus tabellio vocatur ad scribendum testamentum alicuius voluit lex cor. l. Item senatusconsultum dicit quod ille qui scribit aliorum negotia sibi legatum ascribit. sed licet hoc sit in scriptore in dictante testamentum communis est ut. C. de testis. l. dictantibus. et quod est id. Respondeo. tales dictantes testamentum per dicere ut legatum sibi scribatur quia alte loquitur audiente testatore et audientibus testibus et sic nulla fraus potest intervenire at ille qui scripsit cum illa que scribit nullus audit potest multotiens sibi legatum ascribere quod nunquam voluit testator sibi legare. quod si quid erit in casu isto ponamus quod testator dicat tibi tabellioni scribenti testamentum meum relinquo tale domum audientibus testibus nunc ille scriptor potest scribere quod ipsi scriptori fuit relictum tale legatum quod utrumque quod delictum esset quod fiet. s. de aqua manu scribit iam viciatur testamentum quia iam non esset in forma quantum ad litteram. Respondeo unicum in venit remedium refert quis est ille qui scribit testamentum aut est filius in potestate constitutus vel servus aut emancipatus vel extraneus in primo casu ut excuset a pena et possit capere legatum testator debet subscribere generaliter in fine testamenti. In secundo casu debet subscribere specialiter ut dicat testator. Ego lucius hoc testamentum feci per manum talis. subscribo pro legato quod talis sibi ascripsit me volente me sibi legante. ut ff. ad. l. cor. de fal. l. i. § sive filium. et l. divus. § item senatusconsultum. et l. filius licet in filio et servo suo et fuit sub scriptorem excusaret tamen penam legatum non consequeretur in predicta. l. filius in alio extraneo subscribere sicut esset de iussu testatoris quia hoc testes audierunt et hoc casu excusatur a pena legatum tamen amittit in predicta. l. filius. § ult. sed quod divi in dictante non posse opponi de eo quod lex. C. de his qui in testamento ascribunt. l. ii. sed quod in dicitur intelligere vel quando ille qui dictavit ipse id scripsit. vel quod dicit in dictasse in scripsisse et quod dixi de filio emancipato hodie iure C. loc.

Quia ad quos vult probare testes
corruptos pecunia

e. ut. C. d' his q's ascribunt in testo. l. i. et assignat i op
tima ro qr n puniat. imo hereditate debet cu sit fu
turus successor peredo. heredes p' pm het ac si manu patris
scpt fuiss; hic fructo pat dulci offo. s; oppontur
editor scbens se asscbat s debitu ul' si uxor scbes te
stm asscbat s dote q icdit in scatu q aut peter
et abstinet alegatto aut actione amittet. ut ff. ad l.
cor. d' fal. l. si qs legatu. § ult. qr g pnit editor et
mlr cu al' et recuparit sua. ideo. editor et uxor io pun
iunt q editor pot et uxor si mlr ad die debebat recipe
dote annua bima trima die. uni cu pure et an die asscri
bunt inito icdunt i scatu q i filio emancipato n e ca
si debitu eet pur. et i ontinetu restituendu et id dico de do
te q i ontineti erat restituenda pp pactu q n editore
n; editore n; muliere tnu. ¶ S; lic icdat i scatu hu
q's i testo asscbunt et i dutate testatore tn si p i
gnaria iuris et h e causa u ignatia iur excusat ad h
to et h otig et p fiteat ille q scpsit se allegato disce
de pena remittit. ut. C. d' his q's i ascbunt. l. scatu et si
G. nea petita h fac al' no ut ff. ad l. cor. d' fal. di
uus. § i. adh scatu si aliqs s asscbat n excusat q io
q mart io q miles ul' omulite n excusat si fuit
ascripta libtas. ut ff. d' his q s' iure asc. l. q testo.
et l. q adhi. et l. ult. It sic icdit et q ascbit hus
qs het inpotate. ut ff. ad l. cor. d' fal. l. d' eo. et l.
dui. § su. excusant tn mlti l; s asscbant pe q testm
n fuit pfectu l; n uir facere testatm forte q filin
nichomi het loc scatu osultu. ut ff. ad l. cor. d' fal.
ul' si qs legatu excusat et ille q legata asc testo di
ta manu sua codicill. admit. It et fili parut pat
et q mior e xxv. a. ut ff. ad l. cor. d' fica. l. scatu ex
cusat et mat e p fuu suu dicte an filio legatu e
asceptu. ¶ It excusat filia dictante matre legatu
s' asscpsit. ut ff. ad l. cor. d' fal. l. dui. § plr. excu
sat et fu si libtate g relicta asscbat cta si dus sub
scbat p se ul' palu q i libris ps n e mgl; nllm i
testatoz hunt. ut ff. e. l. dui. § It scatu qos s; n ne si
gne t legatu ascbat et subscbat pea testatore spalr
q ille gne n incidet i scatu. ut ff. e. l. i. § ini si
lui qr g dic leg lator q aliud i gnes e. ideo. io
aliud q i huis suffic sola subscpto gnal' i gneis
d; ee spal'. ut supi dui. et sic itllig. l. pcdu diuus.
§ It excusant et mlti icdt. ut i illa. l. i pube; et i
l. illa si qs legatu q si d' hac matia qn aliqs ascbit
in testo l' plene scire que i suma d' ini. i suma. C. d'
his q testo asscbunt h tn exepla sunt pscut q pti
ne ad scatu. c. libonianu. s; q ego dicas d' h scatu osu
lto h sciat q os ista q icidt i mh scatu osulto ita tene
t sic q icidt. in l. cor. d' fal. et adeo pununt n excu
sant p p ignorancia iuris. ut ff. e. l. dui. § u. d' eqtate
tn nea petita a pncipe et p fitentib; q allegato disce
dat pena remittit. ut C. d' his q's i testo asscbt. l.
scatu q itlligas gnu ad ista exepla qn s asscbt igh;
loc het. s. c. libonianu n i alus caub; ... pdcm scatu
osultu loc het. ut g. dui. Inh se. c. ps ocipi libells
et acctatori. ut dic l. illa. ff. d' accat. libllor. ut dicat.
libl' ego. p. accto. t. q h anno mse decebo i ciuitate
bnuetana i domo tali existete rectore dno. jo. d' in
dice regete dno. G. pp. et dno frederico ipatore ierlm

et sicilie rege s legatu scpsit. s. tale i testo titu q testa
scbat ipe uni peto ipm puni. l. cornelia d' fal. et p scatu
osultu libonianu q q libllm pfiteaor. ego. p. d' dicte
et subscto q si i pbatiom defecio me pena calupnie su
biturz q sic recte ocipiat libells dic l. illa. ff. d' accat.
libllor. ¶ S; illd qr a ista accato sit pu ul' puata
ideo dns ms nq admitit. l. cor d' fals ee pu n i duob;
caub; imo d' fla mocta. ut. C. d' fla. mo. l. i. et i alio
qn d' testo flo ag. ut inst. d' pu iudicus um si ista
accato e puata quo loc het subscpto. ideo bn n i oib;
puatis cau b; u ag cimialr opter q qs subscbat. ut ff.
d' puatis delic. l. ult n e qa qs subscbit io pu cm e.
ut ff. d' furt. l. ult. ¶ S; i g lex cor. d' fals n e pu accato
qr poni rubca i tractatu publicor iudicior. ideo. l; tre
qr in ucini na mucies eo ine accato d' sepl uiolato
e pu. ut ff. d' sepl. uio. l. sepulc. et tn poni i tractatu
puator delictor q sub rubca d' puatis delictis et n ne
sub titlo d' iu. et in. ac. poni. l. illa n fac q logr d' uia
turbatiua. It et si rubca. C. si pun ul' alio in abp. tur.
fur. poni l. i. q logr d' uia expulsiua. Quida forte
ebuit ad pu accatore qn qs indel; i testo ascbit qi
q ad eu ptineat testi. De. s. c. turpilliano.

ve d' scatu osulto turpilliano uidam q hodie fregt ex
curit e aut h scatu a oductore sic appllatu sic et
et loc het h scatu osultu cca mltos. ¶ S; adh ut logu
het tot fr necia. ¶ Pmus q aliqs intepret pu cm.
¶ Scdo q dato libllo accatorio fiat otestato litis ut
nom accati recipiat int eos. ¶ Tercu ut ille q acca
uit nlla i petita abolitoe desistat q tale appllam
tgi isatore qi itete tga h pbant. C. ad turpill. l.
i. § tgiusan. et l. qsitu. S; cta ista qda qunt. In
pmis qr poni d' pu cmie q si puatu cm i tepteru
et q accat et lite. c. ideo n s; offo iudicis ex ordine co
herceat p arbitro suo osidata oditoe p et q litate de
licti. ut ff. e. si qs. otellocat. et l. i puatis. et ff. d' ex
tratto. l. i. ¶ It qr dr d' lite o. n ne si tm. libllis det
et desistat. hebit loc scatu. c. dns ms notat i suma
q n. ut ff. e. qsitu. et l. ult. n e petiit s; pete uoluit
et sic n accauit s; accare uoluit. ut ff. in. ha. l. a
pli. It i. l. iulia d' adultis. ut. C. ad l. iul. d' adult.
l. sin metu. Ide i libto. ut caueet pena. l. aureor
ut ff. d' ii uoca. l. quis. et l. libt. et ff. d' adult. l. mi
les. § si sor. dno tn. jo. n. su e oui ut hat loc. s. c.
tur. et silis n sit otestata. s; tm libllis porrect et
pbat p talia uira. ff. e. l. i scatu § q pt i sceptoe; et
C. d' calupnia. l. fallacit. et a ff. iudicatu sol. cu
qrebat s; i argumtu ps; eo assu. et c. l. eqor et
hu manior ut illa suia ut d' in lite o. si qs d' sistat
q puniat turpilliano. na cu tterem d' pea sep illa mi
tigare debem. ut ff. d' peis. l. itptationi. nec obstat
l. illa i scatu § q p' q indut dns. jo. q in collig ar. a
oino scilu leg q ... ses n assunt p. l. q leges odicunt.
It. l. illa. C. d' calup. fallacit n odic q loc het i illo
q p calupnia cuidete accat et h e q in. l. illa legit
q n pstr illi pu ul' puata aboltio. i. su sit gnal'
ocessa a pncipe sui spalr a bito petit et narsid. ¶ S; dns. jo. l. i ductis apte alta ttreat sic. l. illa
qsitu q n obiec cm. s; dyr s; obiectur l; libllm d'
dils sic et al. ff. d' acct. int m. et yr. si marit n cm

no obtu. edit. s. erat omnimatu al. si obiectu eet ob
staret. in. l. illa. C. d ad ult. sui metu omnig pp pu'lu
p q marit d'au calupnia n qt. ut. j. dictu. s. d mi
noci. lib n obstat q2 p'tio n fuit dat libell s; pn
cipi seu psidi. qo. s. tio omnig q2 pna metu illo
admittit. ut i pfect. l. gnis. qo. s. qr dicit d abolitoe
rco. q2 si abolitio intueiat pea. s. o. turpillia cessit
vex ista abolitio duplex e gnial seu pu d q loquu
spal rcti. d gnali abolitoe in. C. q d pu. ut. C.
de calup. l. pt. e z abolitio spal siu puata d q loqr
l. pfecti. C. d calupia. z C. d abolition. pa concedit aio
lo pncipe eb; d caus ul ob die sig glosam pnta
natal sui ul ob pu gtulatoe; forte nat sit pnci
pi fili ul obre p spe gesta q2 uictoria buit d ini
micis. ut ff. e. l. sig repete. ult. z l. ult. puata
abolitio seu spal. abolitio dr q spal. petit ul apnci
pe. ul z apsid. ut ff. e. l. aut puati. z C. d abolitu
onib. l. u. e z tcia abolitio q h fi p lege pnta
accusatore ul accusato mortuo l alio in ipedito q ac
cusare n possit. ut ff. e. l. aut puati. z C. si re. ul ac
cusator mortu fuit z at. C. si pedut ap. mors i
tuc. pma h abolitio e tal ne q l; os accusatores sui
gnit abolite. j. at. si datte ul fatte n eent tn accu
tori si uult dat facultas repetedi reu. j. xxx. dies
rer utiles isti dies q2 n oputabut n icipiet cur
re n p illas ferias repetinas q sit iuoite apnci
pe pp illas tres caus z h s. ff. ex q cau ma. l. s; z si p
ptore. § s n oputabut u dies illi igb; accusator
potuit ad ire psides. ut ff. e. l. aut puati. § xxx. z
sic gnial abolitio l; aboleat accusatores ut dixi pst
tn pea repeti. jn spali aut abolitoe ipetita z concessa
nuq eni pea potit repeti n dnis ipator d nouo co
dat. ut. C. d abolitoib. l. i. qo. situ qrat q sit to di
uersitatis. rco. facil e q2 qn spalr ipetit at abolitio
s concedit nuq o fem tu u uices n pncipe concedere
at qn intueit gnial. abolitio tuc nllm fem intue
nit i illa abolitoe ipetenda z io si tuo ut repetis
i. xxx. dies accusatoez siu ipetitoe faciedi pncipi h d
uir pcedit z h unu dig notu q pp gnale abolitoe;
cimiatores z accusatores q incidut abolite pst repeti s;
n oi tpe. s; cohartat tpe. j. xxx. dies. ut dixi. qo. s;
uis qr a si libell accusatori dat sit tn z nom accusati
n du e receptor int eos scil. q2 lis n e d. ut ff. ad
l. iul d ad ult. si maritus septoes z pami q hodie
fuit dat iste libell cuius intueit abolitio gnial. sm
qd gnial abolitio ptineb ad ista accusatoe; i q dat
e tn libell ut illa aboleat z ui q n. na an let. otest
ta i ciuili q i cimiali de intelleg. ut jn aut d litig.
sli uo intu z i cimiali ur id. na abolitio gnial. no
ptin; ad h gen cimis. s. qn tn libell dat e. ut ff.
e. l. uti quo g abolitio pot abole illa accusatoe; q n
du nata e. at e ur q gnial. abolitio ptineat accu
toes ad illas igb; tn libellu dat e. ut. C. ad. l. cor. d
fal. si decuis. rco ofiteor d plano q abolitio ptinet
siu libell sit dat siu n. n obstat. l. ff. e. luci. q2 lex
illa ue sic itellr. na lex illa n dic. ut gnial abolitio
ptineat ad illas accusatoes igb; tn libell dat ul n s;
h dic z qrit a si datto libello i cime sli z pea gnial
abolitio intueit q substulit illa accusatoe; si accusato
no repetiit accusat. j. xxx. dies a accusatori icidat
i turpill. z p. z. modestin q n z h e q dixit ultia ubi
abolitio reor q pu abolet indulget ad h gen cri
min n ptin;. q. d. n puit q2 destituit pp abolitoe; ge
nale. q2 abolitio ad h ptin; ut cimium accusatores ex
tigat n ad h ut aliqs n psequs puiat q2 ia ead
lex idux q cimis accusato ur extincta z sic ille q ac
cusauit n cogeret i accusatoe; pcede z q2 n cogeret q
puiret q e p sit d siste. oppo. s. oppoit. lr. in. C. ad
senat. o. tur. l. i. q ille demu icidit i turpill q cu pu
cimis ordiata. s. i septoib; d potuis z dato fideisore
d ex treda lit psete accusato z sub eius tedia officiu fco
n ipetita abolitoe ab executoe cimis d sistit z sic in
dre incouenientia q2 e ex sola datoe libelli ur q s i
turpillianu icide z si ab accusatoe d sistat z sic fuit
ml eu p sma dm. jo. q. s. notauim. jn hac ead sent
o. s; q tenet otra oppinioe; rco. ut. q i. l. illa eat
ult pcessu. s. q2 lis erat otest. z sic supplet z hec
colligi ex fin. l. illi ab executoe cimis d sistit g erat
i cime pcessu. s. ur ali intellecti l. illi ut dicas q pp
sola datoe; libelli sigs d sistat n icidit i turpill.
s; si sit ult pcessu puta q fideisores sit dati ab
accusatore accusat sit detet i custodia z si lis n sit
o. sigs d sistat icidit i turpillianu z h forte io q2
het illd. p q lico. sic al. i ciuili sile i uen. C. ubi
i re acto. l. u. z aut i sigta q inpulcia. qo. s. qr
d eo q dic i. l. i. C. e. t. l. q ipetita abolitoe potit
qs siu pea rede n icidit i turpillianu nuq d g
potit ipetre abolitoe; i uito accusato ul eo uolete
q2 d spali ipetenda abolitoe legr. rco o sentiete illo
accusato deb; spal abolitio ipetri. si aut gnial. abo
litio intueiret i n eet nece q aduersari o seniret j
spali aut abolitoe petenda deb; aduersari ce pses
ut. C. d abolitoib. l. u. um aut accusat aut cri
dat fuit custodie z tc eo i uito ipetit abolitio au
forte accusat substinuit carcer; tormta uba ul ca
thnas tc n ipetrabit abolitio i uito accusato. Quom
qn accusat rdit e custodie. j. dies. xxx. accusator potit
pete abolitoe; i uito accusato pst illos dies nq peret
abolitoe; accusator i uito accusatore si n sit i accusatoe
pcessu. q testes sit inducti ul bib; tormtisq; ngra
ti q2 forte inueiebant uacillates tc z si utq; no
luit accusator z accusat abolitio n cocedet. s; i cime p
cedet. ut h oia legitur. C. d abolit. l. fallacem. vex cre
det aliqs q quib; pss ipetre abolitoe; q e accusator
z accusatoe d sistit. s; n e ita ist e dum ipetit abolitoe
q p errore aut temeritate aut callore aut accu
toe; psiluit. si at p calupnia ut corrupt pecunia z
ab aduersario d sistat iste tal n potit abolitoe; ipetre
ut. C. d abolit. l. u. z l. ult. z C. d calupnia. l. falla
cit z sic n pot ipetri abolitio pp uitiu p sic n p ipetre
pp magtudine cimiu puta. i. l. iulia maiestatis
s i pnta oppugtia pdcta. s i. l. iulia peclat z i sacri
tis d t tis q d i telligi d sacrilegis in ultie alii gnialr
d oib; sacritis pp p uitiu z i oib; cimib; u platoes ab
utq; pte requirant ut i cime fsi. ut. C. d abolit. l. ult.
sult. z ff. ad. l. cor. d fal. l. u s; h ua s d abolit. due
gada qn q s psequt accusatoe; cimis q ui d p io aliq
grneu uin si ille q accusauit psequt i uiria sua ul suor.

uel si non prosequitur accusat illos coegerit in his casibus: et in eo modo abolitionem petere per accusatorem. ut C. de abolit. l. ii. in fi. et facit hec iudicia propter dolorem et iusto sanguinis sic ad [illegible] iustum tempore dolorem. ut ff. ad l. iul. de adult. si ad ulterium. [illegible] qui esse ulcisci uoluit [illegible] nocetur. ut ff. de bonis libert. l. qui maior. nam et iusto dolore motum a pena homicidii liberati. ut C. ad l. iul. de adulteriis l. gracchus. ¶ Illud nota uero generalem abolitionem et specialem. nam post generalem abolitionem licet cum uidetur esse sopitum per tamen repeti [illegible] xxx. dies. ut [illegible]. ¶ Si autem specialiter impetratur abolitio tamen quod est sopitum repeti non [illegible] a principe fuit impetratum quod liceat eum repetere et sic uero impetrata abolitione abolitionis. ut C. de abolit. l. i. et sic nota quod non abolitionem generalem [illegible] per specialem [illegible] ipso iure extinguitur. sed quasi in exceptionem. nam si ipso iure [illegible] cum extinctum numquam postea possit resuscitari sicut non per [illegible] de peticione. ut ff. de pactis. l. [illegible] et pacta [illegible] et [illegible] numquam actio simul extincta numquam resuscitatur. ut ff. de solut. [illegible]. q̄o ¶ Illud quero quid [illegible] qui dicitur desistere ad hoc ut incidat in turpilianum. [illegible] [illegible] desistere qui ex toto deposuit animum agendi [illegible] qui distulit sed quasi renunciauit in totum. ut ff. de iudic. desistisse. [illegible] l. desistisse. et ff. ad turpill. l. destitisse. ¶ Illud autem nota quod omnes in turpilianum incidunt excepta muliere et minori non petentes abolitionem. ut ff. [illegible] l. i. [illegible] accusatore [illegible] l. [illegible]. oppo. [illegible] oportet in eo de misiere [illegible] quod mulier incidat in turpilianum si ab accusatione sine abolitione desistat. et si suam uel suorum iniuriam prosequitur. ut C. [illegible] l. si [illegible] l. illa loquitur quando mulier discessit ab accusatione pre[illegible] [illegible] recepta pecunia tamen sonat illa uerba. [illegible] [illegible] ut cum quis pacisceret pecunia data. ut ff. de his quae no. infa. l. quid. et l. furti. et sic hec mulier propter peccatum amittit [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] amittit priuilegium uelleiani in pecunia recepta [illegible]. ut C. ad uell. l. [illegible] alii intelligunt l. illa si [illegible] que dicit mulier quae incidit in [illegible] tpill. quando mulier pa[illegible] [illegible] i. quando transigit uel paciscetur super his criminibus super quibus non licet paciscere uel transigi. ut C. de transact. l. transigere. [illegible] expositio melior. oppo. [illegible] adhuc oportet quod mulier [illegible] et si desistat sine abolitione in turpilianum non incidit nam [illegible] ulli de quibus calumnia agi non permittitur in turpilianum non incidunt et si sine abolitione ab accusatione desistant. ut ff. [illegible] l. [illegible] [illegible] dicit quod [illegible] incidit in turpill. excepta minore et muliere. ut s. [illegible] [illegible] incidit in turpill. de quibus calumnia agi [illegible] excepta muliere et minore et illi de quibus calumnia agi non [illegible] in turpill. non incidunt. q̄o [illegible] quero quid illi. [illegible] pater si agat de morte filie. ut ff. de public. iudic. l. [illegible]. oppo. [illegible] ff. ad l. iul. de adult. pater [illegible] [illegible] l. illa pater non agebat de morte filie sed de adulterio accusabat ad ulterium. unde in illa accusatione non habet priuilegium sed habet maritus. ut ff. ad l. iul. de adult. l. ii. [illegible] quia iustiori et maiori dolore affligitur maritus quam pater in adulterio uxoris in morte autem si filia maritata dicatur [illegible] maiorem dolorem habet pater quam maritus et ideo pater accusat homicidium sine metu calumpnie quod in marito non ut accusetur occisorem uxoris sine metu calumpnie. ¶ Item accusat sine metu calump. ne de ipsius calumpnia agatur. item qui uulneratus fuit mortifere [illegible] talem uulnerantem se prosequitur sine calumpnia accusabit. ut C. de calump. l. [illegible] sine metu calumpnie accusat filius de morte patris. ut C. de calumpnia. l. calumpnie. item sine metu calumpnie accusat maritus quam accusat iure mariti [illegible] xl. dies.

aliequin si postea uir [illegible] pena calumpnie non euitat. ut C. ad l. iul. de adulterio. l. [illegible] mariti. et l. [illegible]. et ff. ad l. iul. de adult. l. ii. [illegible]. et C. ad l. iul. de adulteriis. l. [illegible]. ¶ Item sine metu calumpnie accusat forte patronus. ut ff. de obse. lib. [illegible] l. [illegible] et ff. de bonis lib. l. qui maior. q̄o [illegible] [illegible] quod incidit in turpilianum quod erat quando pena puniretur. [illegible] [illegible] librarum auri. ut ff. de preuaricatoribus. l. iii. in fi. et ap pellabitur [illegible] argenti [illegible] fisco [illegible] dicatur et sic intelligo l. C. de mo. [illegible] l. [illegible]. q̄o [illegible] quid a accusato de hec [illegible] [illegible] [illegible] accusato a preuaricata. [illegible] preuaricata ille est [illegible] [illegible] accusat [illegible] ab illo accusatore. ut ff. de preuaricato. l. preuaricatoris. [illegible] [illegible] [illegible] de quibus calumpnia non agitur tamen si preuaricatur [illegible] [illegible]. ut ff. de preuaricato. l. [illegible]. ¶ Item illud nota quod non [illegible] accusans desistens sine abolitione punitur. s. o. [illegible] turpilliano [illegible] punitur ille qui accusatorem submittit aut instigat aut quia [illegible] [illegible] ad accusationem [illegible] capitale [illegible] [illegible] allegando accusatores puniuntur et accusator submissus [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] puniuntur si desistat et sine abolitione [illegible] [illegible] [illegible] puniuntur. ut ff. e. l. i. [illegible] [illegible] et l. [illegible] [illegible] [illegible] pecunia necessarium [illegible] expedit [illegible] [illegible]. ut ff. de [illegible] l. eum qui necesse. item [illegible] punitur ille qui desistat ante sententiam sine abolitione sicut et si desistet et post sententiam quae fuit per appellationem extincta. ff. e. l. i. [illegible]. q̄o [illegible] quod erat dubi[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa quae [illegible] sententia lata erat [illegible] uide[illegible] quod [illegible] accusator usque ad finem. sed non est ita quia [illegible] ap pello non [illegible] [illegible] habet et si sententia lata non esset et sic appellatio extinguit pronunciatum et omnia sunt in eo statu in quo fuerunt ante sententiam. ut C. de appellat. l. iii. [illegible] quia istud uerbum ualde examinatur et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] examinabo. [illegible] dicitur quod appellationis remedium pronunciatum extinguitur [illegible] i. suspenditur. ut C. de transact. l. si cau[illegible] [illegible] et [illegible] de necessitate [illegible] [illegible] [illegible] uarios intellectus sententia extinguitur et sententia suspenditur nam aut iudex appellationis pronunciat per [illegible] [illegible] [illegible] confirmat primam sententiam aut infirmat in utroque casu sententia prima extinguitur [illegible] quod [illegible] tamen agetur. ut ff. de re. iudi. l. ult. et ff. de his q. no. infa. l. furti. [illegible] et ff. ad trebell. [illegible] [illegible] [illegible] ad idem. ff. de inofficioso testamento. [illegible] [illegible]. Si autem ille qui appellat appellationem non prosequitur et sic [illegible] habet ac si non appellasset et sententia prima stat in suo statu et [illegible] agitur. ut C. de appellationibus [illegible] l. ult. [illegible] et C. de re. iudi. l. ad solutionem et sic propter istos duos effectus sententia dicitur aliquando extingui aliquando suspendi et in optimum [illegible] [illegible] uel legatum ab ad dita hereditate acquiritur ignoranti. ut ff. de furt. [illegible]. ff. ii. de legatis. ff. quae de [illegible] [illegible] [illegible] si [illegible] [illegible] [illegible] est si uult legatarius habere legatum aliquin si repudiat fingitur a principio non acquisitum. ut ff. de his quae [illegible] l. i. [illegible] i. calump. [illegible] idem in contractu mutui [illegible] l. optime notatur exempla [illegible] in mutuo quam in legato. ff. si certum pe. l. [illegible] et ad idem [illegible] [illegible] l. furti [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] fere ad idem [illegible] et glosam in titulo. ad turpill. l. i. in fi. super illo uerbo appellationis remedio pronunciatum extinguitur [illegible] extinguitur i. suspe[illegible] [illegible] quia cum impedita sit a sententia confirmetur uel infirmetur [illegible] [illegible] sententiam [illegible] [illegible] dicatur ipso iure nulla [illegible] est ut dicatur [illegible] confirmari quod nichil est. Item [illegible] quod preuaricatum appellationis [illegible] non [illegible] actione iudicati [illegible] [illegible] [illegible] non est ipso iure nulla sententia et si sententia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ut s. de his q. no. infa. [illegible]. ¶ Item cum sententia prolata est actio iudicati nata est [illegible] late sententie et res iudicata ab eo tempore dicitur. ut ff. de re. iudi. l. i. si ita quod ipso iure fit nulla postea non renasceretur nam ob ligatio simul extincta numquam postea renascetur. ut ff. de solut. qui res. [illegible]

arca. nos aut dicim. dic dns z pceptor ms. h. q quo ad
unis effectu ptinz ipo iur fit nulla snia. cofirmari tn pot p
snias seqr. na z ue dicto dolo inita ipo iur nulla e cofirma
ri tn p. ut ff. de dolo elegant z cu flo pcuratore iudicium
nullu n cotulisse aliq dici solet. ut c. de iudic. l. z tn cofirma
e tm habitoe. ut ff. de iudic. l. z ar. ff. re. ra. ha. l. paul.
Ite testm pmu rupit p scdm tn si sui tablis q icidit pme
qrupte fuer uires sumut z ualebit. ut c. de testis hac co
sulutia. Inst. q mo. t. i. sfin. z ff. de bo. p. s. ta. l. plr. Ite
pscpto lrrs. c. irrupit si tn actor desistat uires assumut
ac si lis c. n eet. ut ff. de iur. z ipa pscpt. int quor. Ite
testm rupit p captoes testatoris tn si reuertat pt lim.
testm uires assum z si moriat i silr uires assum fiction.
leg cornelie. ut ff. de iusto irrito testo sigs exhredato
sequis e z ubi qb. mo. t. i. sfin. sic applo effectum sinie ipo iur
tollit si tn appllator desistat effcs sinie q fuit ipo iur nulls
remanz. ut c. de tpr appll. l. ult. Ite q aut applaton se
cuta sit ipo iur nulla snia n alr i suspeso ex eo pbat q
aligs accusat z codepnat i crime capitali statu sit re poe
z ei stat p capitis diminutoe i mittat ita q testm pu
rupit z aliud de nouo code n p n stat ei pedet. ut ff. de
iusto irrito testo sigs exhredato. s hu aut q l. statu exq
dapnat z ciuitate z libtate amisit. ut ff. de pen. qda
z l. quit. Sicubi aut i uenit snia p appllatoes suspedi. J
tlli deb; i spectio sim z extu na applle interpoita oia de
beret ee i eo statu pstito. ut ff. nich. inno. ap. pedo l. i. z
c. de applo. l. iii. un osequis e ut snia n sit i pedeti cu oia
qsta eu hnt n dicat i pedeti. h. Inst. aut scdm c. n ocip.
actor sic libllm. libls ora uob dne pses dne mag iusti
tiarie qpoit ro fres c. c. q eu accusass; ul ult. d ui. pu. z
lec. c. ab accusatoe sin abolitoe dicessit z sic i cpill. s. c. i
cadit c e pea. v. librar auri pit ipm s i pdca pea codep
nari p uos z illa pena g dari z solui q sit recte ocipiat
libllo debet uita. c. ad tpull. l. i. ff. de puaricato. l. pua
ricatois sic ocipies libllm si es i ea opinioe ut lex hat.
s. c. qui qs ab accusatoe n discedat sin abolit pt. lec. ocess.
Cetm si es i opinioe dni. jo. ut solo acto libllo qs i cadat
de lectis otestatoe i libllo n adicies. libllo; huic libllo sic
oppoit n ur q pea recte petat accusatori solui. s fisco
na militar seuera opedia fisco applicari d beni. ut c.
de mo. multa. l. multar z sic nili poit i libllo peto ipm
i. v. lib auri codepnari oppo; huic libllo mag oppur z si
sic dicis ur libllo pscpt q nescit e qs sit codepnado. oppo
Ite sic oppur peto ipm fisco codepnari n ur q admittat
q n pcurator fisci. Rso. bn stat i libllo q accusator pe
tat s illa pena dns z solui. sep e h admitto. ut pea pe
cuniaria soluat i iniriato. na h eet ualde dur. si tu q me
accusabas z fuiss; i accusatoe ptestm ego finisse puit n accu
to ua fuiss; z in accusator desistit, inq eet q pea daret
i pu. z sic dacet fisco bn e admitto. v pea aliq statuitur
i iure z agat ex illo electoe pplari ita te sit agetis n qui
uni d pp te pea. si dat fisco sustinu. p uno aliqn dimidia
e te fiscu z agete z aliqn i ueniunt uita q dnt tota illa
pena ptinci ageti z n fisco. ut ff. ad sill. l. lege. na i. v.
aurei dat accusatori. Ite lex dic aliq q illa pea i solid det
fisco. na l. aurei q i ponunt p. l. agria dat i pu. ut ff. de
termo. mo. l. diuis. z multar seua copedia fisco applicari
iubem. ut c. de mo. multa. l. multar. z tali dic. l. q dimidia
fisc dimidia spoliat accipiat. na ablata i ciuilit agsili

tus z assessoribus in qdruplu restituunt. e qdrupli dimi
dia recip spoliat z dimidia fisc. ut c. de assessoribz. l.
cosiliarios i qre ista uaria notauer doctores. na qdi uo
luer q iste tales mlte seu pene pecuniarie diuidat p
illa. l. cosiliarios z ad silitudine thesauri i alieo i uen
ut ff. de iur. fisci n utilit. c. ult. z mihi opinioe fuit
dns ex pan dnis ex dat tot accusatori seu ageti n leges
in qb; ca caib; aliud dicat. z dic sic n ne i accusatoe ppla
ri ille dr editor q illa intetat. ut ff. de v. si. l. sicut.
si gen e editor g s det omnes accusatois si obstat de truo
mo. l. diu. q q i dic q dat i pu. ita expoit. i. cuilib;
ageti de pp z sic s pdca i oib; accusatoib; q mlta i poni
t ut sit pplares ps; h qo notatu de qb; siglant pcedenti
sunt i suis tpris. fit mh eod ope. z i ductu. ar. p dno. ot.
n ne i accusatoe finti. iii. bo. rup. i ducit l mlcte z tn
dat fisco s; ageti ex accusatoib; al. Ite illos infra no. q ille
ur e destitisse q. j. tps audite statutu i accusatoe no
pcessit. ut ff. ad tpil. l. ab accusatoe q destitisse. z c. q
accu. n p. l. si ea q cu. z ar. ff. de op. leg. z mancipior.
Ite ille e ur q destitisse q. j. tps pfinitu a lege i accu
toe n pcessit. s. j. biemu q pontu e ad finiedam crmina
le accusatoes l; tenui sit statutu i istantia ciuili. ut c.
ut. j. cu tps e qo. c. l. ii. z iii. z c. de iudic. ppdu. unu tn
ur mir q l; certu sit q puit q destitit pea. v. librar
auri tn ur q z alia pea i ponit. na l. i. C. ut j. cu tps
dic q mutet i cetra pte. boz. l. ii. eid titli dic q de
bet dari i exiliu z sic qr a q iste pene i poit q eet
dur ul q mag i poet. Rso. de iur z gnali pea tpillai
i poit accusato. s. v. librar auri aliqn tn dari q accusare
pcedit z n i poit in d illa pea s; maiore puta qn mltis
gsilatib; op e exeplo ut pea uni sit metu es mltor ul
forte q ille q in destitit osueuerat mltos accusare z ho
supstitiose erat i qb; casib; uider maiore pea i poit.
z i pone pot. ut ff. de pen. a. sorte. s pli. z ff. de crimi. ex
pi. tco dni. z c. ad l. iul. repe. l. i. z ff. de pen. l. hodie.
z l. i fiuor z sic i poet pea qte pns boz n i telligas
q utriq; i peat pea; aut exilu te i poit qn ille accusato
erat ho leuis e dapnu fame n sit i uria te i poit pea
exilu retetis ill. s. qn mltis gsilatib; z c. ut. C. ut. j. cu
tps. l. pit. h de tpillao tetasse sufficiat. De. s. c. largiao.
vt z qda a scat osultu q hodie lex n hnt. q sublata
ff s; ut nich antiqtatis peit igret. ut Inst. de testis co di
la i sui e e largianu scat osultu q lex hebat qn
latina libtas lex hebat ubi gnt aligs toto tpr uite
sue lib tpr mortis erat su z sic q dns accipiebat oia
bona ipi z te eod tpr ocurrebat mors z fuit oia ista ho
die sublata fit z ipm z s. osultu largianu z sblatu
e z exq aligs lib e stat ciuis roan z sit lib z uita
z i morte. ut c. de latia. lib. tol. l. unica. s i. z s ult. de
ista aut materia qr fit i h. e. ope de ostitutoe cuiutem.
n de h plene notaui. de h z scat. c. largiao. z tollacco
sic hodiose hs. j. aut ut libri de octo. coll. vi. s i. De. s. c. sa
binat z aliud scat. c. q uocabat sabinianu q biniano.
hodie sblatu e z merito hebat e lex cta filios adoptiuos.
ad optados p mattes mares z illos eosde emacipados p
tres emacipattoes z duas manumissioes. s; l; n sit utile bn
e tn q sciat qlr fiebat adoptio p tres mares h in ego ad
optaba istu filiu z tu itez adoptabas z pea uedebat ad
tem q eu uolebat hre filiu adoptiuu z ipe adoptabat

Rca. de se. c. sabiniano.

& sic uidebatur q' patri potius patris g'nalis e' sublata ex
q' pte mari adoptio ia pcessit sibi fiebat & emancipa
tores illi filiu adoptiu & due manumissiones s; hodie oia
ista sublata sut & io i mortem nolo & suffic. uincta
adoptio & uincta emancipatio. ut. C. de adoptio. l. cu i
adoptiis. & l. ult. & de lib. ne forte isti sabiani fuit d'
lata qd ad iustinianu. C. aeq. p. l. ult. D. s. c. claudiano
&c. & aliud s. c. q' uocabitur claudianu q' & hodie
sublatu e' & habebat locu quotiens aliq mulier ingenua cupi
dine fca capta alie' servi ul' asceptitiu re' cu eo habet
ul' d' fcto cu eo conuenit cotubernium seu consortium h' tal' mulier
missa fiebat p. s. c. claudianu. q' hodie locu n' hz
ni q e' ppea mulier fiet ancilla. ut. C. de se. c. claudi. tol.
l. uincta. & C. de libu. cu l. liba sic n' e q lib hs n' fit
servus si sercitat contubernium ancille. ut. C. de libu. cu l. sub
hs. ¶ Servu tn ille ul' asceptiti castigabitur a dno &
siu castigab. ipm dus dapnu senciet q2 fiet servus ul'
asceptiti fisci ut locu hat. infra. ab indigno aufert fisco
applicatur ut ff. de mor. c. pp. & de dcur. ut uiru & uxe.
cum h' stat cca fine & h' qde & male. Immo h' dapnu
senciet dus & amittet dnium illi servi. q2 fiet lib & h'
n' pp hodiu servi ipi. s; pp hodiu dni q ul' pmisit
ipm conhe' tunq lib'm. ul' sciu & n' cohiu' ul' ipe dns fec
h' coiu & libi nati er' legitti. cbiu. ext ut illos iaut
d' nupt. coll. iu. ¶ siuu dctiu. ¶ siuu ab iuto. D. s. c. de
dctu e' s. c. tertullio & clemente ... seu tertulliano
consulib; tpe i patoris seuu & oto fuit recitata i senatu
illo d' q dicemi. vii p' uocari isto' seat. c. ut tertullianu
ul' clementianu. vocem g' isto' se. c. clementianu l; plerig
uocant tertull. ad differe; alteri' senat consulti tertullani d' q
supi' tctaumi &c. ualde utile cca pdia pupillor mi
nor n' alienada & loqbatur seat d' pdiis tm rusticis &
sub urbanis ut uedi n' plet atutoib; seu curatorib;
sin decto n' pp es alienu. ut ff. d' reb; eo q subtut.
ul' cura. l. i. ¶ si. n' testator cauit i testo ul' codicill'
q' pdia illor uederet. ut i pdca. l. i pn. pt fuit
fca constituto constantino q' phibuit & pdia urbu uedi
& & mobilia n' supflua & q' consuado consuari n' plet
ut. C. d' ad tuto. lex q tutores. & C. de pdiis mio. l. ob
es q' seat consultu. ¶ adoh ut locu hat tot sint neccia.
In pmis q' as sit pupill' ul' mior. xxv. a. ¶ Scdo q'
ille pupill' ul' mior hat pdiu rusticu urbanu ul'
sub urbanu ul' res aliq sit. mobilis corpal. ¶ s; qr
qd si pupill' hat usu. ul' usufr. ul' suitute. ut hat
i' uir. sic ephyteota seu supficiari nuqd i huis
seat i loc. ppo. bt. s; n' exuberis; s; exsnia. ut ff. d' reb;
eo. l. s; & si peca. ¶ si i hat pupill' & ¶ n' usus. & ¶
ult. & l. seqti. & l. mag. i pn. ¶ qd si creditor sit pu
pill' ul' mior & hat ul' pig conuencionale ul' ptoriu nu
qd potit res illa uedi q' obligata & n' intueunt decto.
ppo. sic l; e' pig remittatur nech' i mittatur d' obligatione
pncipali sile & i muliere q' & costante mrio pot remit
te y pothecas n' hz locu auxiliu uelleiani. ut. C. d' ull.
l. & si aut hat i' dnu & sic mior fcs e' dus. tc hz locu
oro. ut ff. d' reb; eor q subtut. ul'. tu. l. magos. ¶
si fud. ¶ It e' si fud' hunt pupill' cptu bo fid' p' q
s; conpetet publitia ad. ... n' ptm; oro. ut i pdca.
l. mag. ¶ i. ¶ qd d' dicis i iurib; q' conpetut mioi mi
qd i huis loc hz seat. ppo. n' illa e' alienari & uitfferi
pst sin decto. ut ff. d' ced successorio. l. i. ¶ ciuto.
si e' loc hat seat nuq ps; mior iurib; renunciare sin
decto sic dcm e' & dicemi. ¶ Tertiu e' necciu adh; ut alie
nato teneat q' debitu subsit. ut. C. d' pdiis mio. l. ob
es alienu & c' i tm q' q dei sic strete i telligitur. i. q' pp es
alienu psit alienato fi & n' pp aliud aliu i telligitur & p
sikb; causis puta p dotada sorore nati ex eod' pat s; h
e' loco eris alieni q2 ipas dotare tur. ut ff. d' ad mi. tuto.
l. cu plures. ¶ cu tutor. It admittitur p necitate famis
n' hz pupill' qd manduc ete h' admittere q2 e' plus
q' es alien uedit q' dt. l. illa ob es alienu cu exepli
poc & illd tm n' deciat pcedes. s. ob es alienu tm. s;
subseqns. s. tm cu cogta. s. q' cae cogito debat uit
neire q aut sit cae cogito h. ff. d' reb; q subtut.
ul' cura. ¶ l. mag. & l. si fud' & fere protu titlin. s; du
tu e' & simili' m calictiue. na i. l. illa ob es pur ubu
tm ob es alienu. It i istis ubis ordinis sic hz q' si
es alienu tm er tc uedicio pmittetur. ut ff. d' reb;
eo q subtut. uut. l. i. ¶ si. It m. e. t. i. l. mag sic hz q' s;
si es alienu. q' ita dum alienato pdu mioris pmittit
si es alienu i nueat & h' e' adeo uex si obreptu sit pto
ri d' ere alieo q' subest. & n' sube & fiat uedicio i re in
tate ipo ure nulla e' adeo q' mior potit re illa actione
directa uedicare & hre act. ple tutele c' tutore ut
i pdca. l. mag. ¶ ple. Quartu e' neciu qn deb; si ue
dicio & pp es alienu. ut sit tutor pses & q' i tuitate sit
tutor. It sit pses tutor seu pses & n' i telligas q' alt
tm sufficiat. ut. C. si pp publicas psetatones. l. ult.
& ff. d' reb; eo subtu. l' cu. q n;. It sin i telligas q'
sufficiat auctoritas c' lib; iudicis municipal. ut al'
s; optet q' auctoritas illi' iudicis intueiat q' hat co
gtoez iuxti ul' mi ipi q2 impone dctu & auctorita
te cca uedicioez pdii mioris e' d'mieto i pio ut no
taui i pncipio libelli in pca illa q' pst ee iudices
ordiariu &c. alii e' iudices n' psunt dectu inpoere. un
pca inlti qn i petrat offm iudicatur a dno ppa. ul' a dno
i patore faciunt appoi q' psit d' c. i tpone i uedicoib; ta
lib; & talite fatiunt q2 al' n' plet. ut ff. ad muic. l. ca q
& l. magistr i solue cu facieda a debitore mioi suffic so
li ptoris aut seu tutoris ut inst. qb; alie. li. ul' n'. ut ff.
d' min. l. aut ptor &c. a aliud i q2 c' uedicoez restitur
si pbauit se lesu c' soloez fcaz a debitore cu tutoris ul'
ptoris auc n' restitut. ut. C. si adul' uedicoez. & i pdca.
l. aut p. ¶ qd; qr q sit rō diuisitatis imutq. ppo. sic as
signat pceptores nri q' solo fit ab iuto & ex necitate
cptō aut fit ex uolutate & io si restitutur mior & si
maior sollepnitas i tuenit. tc n' e' mir & adducut
ar. ff. d' v. si. debitor. ff. in. del'. fidi comissa. ¶ si de
bitor. ff. d' min. q' si mior. ¶ s; opptr es sic n' ne
iudiciu reddit i tutu. ff. d' v. o. l. int stiplante. & si.
j. colup. cte sic qr g' mior restitur c' re iudicata.
ut. C. si ad u re iudicata c' soloez n' restitutur fcaz ad
bitore g. l; ipe restituat c' soloez fcaz ale alii. ut. C.
si ad u soloez. ppo i iudicio l; reddat i tutu qr dat
restituto. rō e' q2 pot ee q' minor omisit allega
toes conpetetes & io restitur n' i eo restitur q' ille ad
uesari i ure queiet at i solue fca minori a debitore
& cum tutore se ptore no posset minor ledi i quia
recipiendo a debitore pecunia utit i re coi & sic n' ut.

ricea. d' se. c. clementiano seu tertulliano.

cui scptu. ut. C. de in. re. l. non ur. et sic non restituit si ipm
amittat si re restituit. qr q legittie feme non deb;
aliqui euctu sr uenire pro resiscitaui. ut. C. de ad. uit
seini et non euet dapni s; mosulta facilitas restitutione;
idulget. ut. ff. de min. l. uer. ¶ Quintu q inueniat cute
ecgito q hec in. l. illa mag. p toto. l. et in. l. illa eide
titi si tud. ¶ Sextu q pecunia illa pq uedit pdiu q
i utitate soluat creditori et pp h dat uator q remi
ciet ptori solutam ee. ut i pdca. l. mag. gullo qri pot
¶ Septimu q non sit obreptu ptori in aliq de qb; madat
oro aliqn uedito rescindet. ut in pdca. l. mag. s pla.
et l. quis. ¶ Octauu q pdiu illud sit in solid minoris seu
ee no cuno. ut ff. de reb; eo q sub. t. l. q nz. s ult. s; h
io dico qr si pdiu sit ee p idiuiso tcu maiore alie
nari psit maiore puocante admissioe;. ut. C. de pdiis
min. l. mt [illegible] et in pdca. l. mag. s ult. et h e qe q di
cit qda ubi obscura q ponit in pdco. t. l. q nz. s ult.
na q exceptio oro. s. ut possit si diuisio pdior maio
re socio puocante. pp h excip coio pmat diuisioe se
cuta non s; augeat difficultas coris mg ageret cte mh
qr ia nece hre pdiu ee cu cditore cu q opetit coi
diuidendo et opetit et cu debitore. ut ff. coi. diui. l. coi
diuidu. ¶ Sextu h breuit sui psecuti. ad h seat o. ad no
titia ipi qr utile ceta copiose que jnfirma dni mi.
C. de pdiis. min. et C. si adu. uedit uiri uiui non omitto
qr hodie p ostitutioe; dni fredrici si minor iurat et
uedit nq pea audit sin inueniat curator sui ptor
sui non et h e ua sina l; hic non tenuit. b. ut dic ostitutio
sacrita pubu et l sic glosauit sacrito inueniente
antecedete de cto non ute de cto non [illegible] cuo iur
ure ptor e non i tui s; sui denegat auxiliu. s; sina. b.
loc huit an ostitutioe; p. l. 1. C. si adu uedit idem
s; cu ostitutio illa sacrita pubu hodie de nono sit
sca uedito a minore et iurat q teneat non aliq in
ouenire psit uer qr ostitutio illa e ualde utilis. jo ipa
mh ope inseda puidi. Ostitutio sacrita puberu.
Acrita qr d q sacrito loqr. pro. doctores q rellig
de sacrito corporali psito puta iurat minor sic ego
titi iuro corporalr ad sca dei euagelia me o hac uedition;
non uenturu. ut. C. si adu. ue. l. 1. et C. si mior se. ma. di.
l. iii. ut si. et pp h tota die tabelliones faci [illegible] oh etes
iurare corporalr ad sca dei euagelia. Qo q; qd si ubo
ten iurauit et dix ego titi iuro e pdm uiui q o hac
uedition; non uenia. pro. non ueniet o ure cuuli si iur ca
non [illegible] si o ubale sacritu non uenit mior. o non i iurito
casu qn iurat plare dniu p instru. s. se maiore lict
qn corporalr iurat nullo in ueniet o. ut. C. si mior se ma.
dixit. l. i. Qo qd si dedit osculu pacis. ¶ Quid si dedit
fide. ¶ Quid si iurauit sic iuuet dns. Quid si iurauit no
sic iuuat aia mea ul filia inuenerit. nuquid e iuratu. pro.
e iur canonico oib; pdcis modis et si dicat in ubo ui
tatis et si iuret p reliquias scor. ut in decret. xxii. q. i.
ca. et iurabit et c. [illegible] si aliq ca. et c. Rem. et c. si peccatu
et i ead ca. q. v. c. q [illegible] et i extra. c. titib;. de spo salib;.
[illegible] c. osuluit et c. ptea lobard. [illegible] j. fugas de
hoicidio. lib. ho. in ps dici q de iur canonico nulla sit
differentia int simplex ubu et sacritu. ut in decret. xxii. q.
v. c. iuramenti et q ee sacritu suadu sit non ugit nisi
tu salutis etne. ut ex. l. de iur iur. c. si u q mior no
deb; o uenire q sat ur pbabile l; qda de rigore
iuris ciuil nllo in excluda minore l; corporalr
iurate. et h et colligit ex ub ipi ostitutionis sacritu
ta pubu spote fca. i. psita. ¶ Pubu. i. q ompleuer
xiiii. a. ut inst. de tuto. et curato. l; ali dicantur
pubes apube uocati. j. apudeda corpis nucupati
qr po i illa pte lanugine ducut. ut ex. [illegible] de spo sat
impubu. c. pubes. Qo quid de i pube si iurat et uedit
sui dcto. nuqd potit uenire o. pro. plq; prudentes
admittut q psit uenire o non obstante illo sacrito
et h ex ub ipi ostitutionis colligit q dic sacrita pu
bu. q. d. i pubib; o e et e. ar. ad h. ff. de iudic. l. cu
ptor. jt hnt una alia pse [illegible] iuri canonico
q piu iurare an. xiiii. a. non cogit et si iurat non ten;
sacramitu. ut in decret. xxii. q. v. c. pueri. et. c. piu
in. c. ca. q. iii. [illegible] et i lub q lr qs se defe. de. l. ut i
fantes. et ff. de iur. iur. l. i iurado. s pupillo. ¶ Alii
distingut refert de q i pube loquitur. si de illo pupillo
q non sit doli capax loc hnt ura allegata qr ei etas
qd uidet ignit. ut. C. de fal. mo. l. i. ff. de iur. iur.
l. quintusse. Ceterum si pupillus sit doli capax sic in
iustis et qb; malitia supple etatem. ut. C. si minor
se. ma. di. l. iii. et l; iurare non cogat tn si iurauit
non uenit [illegible] o pp i iurado. non pp ostie. illa sacrita
pubu et h uc pbat isti pupillus doli capax scies ur
falle. ui si uenit o omitteret p iuriu cu i uetita q oe;
cui cadit i ps; pubis pt cui adulti seu fornicationis
tale e cui pt pubtate icip. ut ff. ad. l. iul. de
adult. si mior. jt [illegible] uido q pupillus pp suu male
ficiu de portat et sic tutela finit. ut inst. de qb; mo. tu.
finit. Jn casu tn i uenim q sacritu i pubis ten;
et e de doli capite i tellig qr talia sr si i pubes iu
rauit se dattur opas q iurare potuit q dabit
acto opar i ipm i pube ul extiplatu si pmisit
osdamit iurauit ul instru si fuit i scto. ul numula
tor al. dabit acto o ipm tem pube. ut. ff. de libi.
ca. l. ult. et ff. de op. lib. l. ut iuris iurandi et ille
e ratis solus i iur ciuli non ex iur iurado non delato
dat acto l; delato iur iurado de iur coi dat acto.
ut ff. de iur iur. l. na pea. s ult. et l. si duo. ¶ Spo
te io dic pp sequitia ubi q ponit in ead ostitutioe
p ui aut ul metu et c. pp istud ubu ponit tabel
liones i instruis suis tal sponte non ui. non coact non dolo
i duct. fca. j. psita. qr corporalr iurauit ul psti
ta. j. ubo ten. s q supi dixi. Qo q; nuqd pubes te
nebit suare sacritu suu spote pstitu i distincte
i oib; dicet aliqs q sic qr. l. ista indistincte dicit
qd g si cet sit tal q de iur non ual; i e sacritu int
potiu nullu. ut. C. de leg. et osti. non e dubiu. et ff. de
pact. l. iur gentiu. s si paciscar. et ff. de leg. l. si qs
i qliuos. et C. de nupt. aut. q eis. pro. non tenebat mh
casu suare qr qn mior et sic qdi in sacritu repse
tat ipm maiore non aut maior ps; uenire o et sim
ress; ut dixi qs u q tam ceptis h denegaret mi
nori cte ulls iam melioris odicois eet maior q mi
nor salus qdib; qs j. notabim. ¶ Sup ceterib; pmo
qr qd i telligas h noie cetui et de qb; cte si ubo uis
ad here ceru accipies. ui ult eciq; nascer obli
gatio. ut ff. de ubo. si labo. et sic i his q agut ul

Margin notes:
qo
– na legit
malo
qo
– iurat q non ueniet de tali
n. xxvi.

gerunt no ut q loc. q sunt illa q agunt ul' gerunt
dic. l. pacta. labo. Quod dicitur q dicentur d' dotatione . ex
una pte tm oritur obligo . ut Inst. d' dotationes . et C.
d' dotatione sacram. et l. si quis argentu. n q obligat ille
q recip dotatione ant dotata. ut ff. d' peti her. l. lege
omisso. consuluit. qd d' transactione ex q orit tm ex re
pto. ut C. d' transact. cu speciali. Quod d' qi contractib; q ex re
n sunt. ut Inst. d' oblig q ex qi contr. Quod d' actoib;
descendentib; ex maleficio. ul' qi q acto tollit p pactu
solu d' no petendo q p pactu resuscita
buntur. ut ff. d' pact. l. si uns ex argentariis. § pacta q
si g tollit p pactu nudu g et p i iurandu cu i oi iur
iurando sati pactu nudu inuenit. ut ff. d' iureiura
do. l. ult. certu e q ista n sunt cont. Item qd d' obligati
onib; descendentib; ex uariis figuris causar. f q sentu q cre
dit q aliq sit obligationes q ex uariis figuris causar
descendunt q n continuus. ut. no. s. d' odictione fur
tiua. Item qd sup actoib; realib; p rei uendica
tione ul publiciana certu e qn his actonib; agitur q nullo
iure obligatur e. ut Inst. d' actoib; circa principiu
et in d' mlt ps; qri q dicentur. Respo. h nom contractib; gna
lissime sumitur p oib; obligatoib; descendentib; ex contractu
ul' qi ex maleficio. ul' qi. et e p realib; siliter significa
tione h' d h ubo contr. C. d' fid. instro. l. contr siue et uald
accedit q hic. ff. d' iudic. l. oes obligationes siue
et in aut. q i prouincia q d' aliqd ul' d' q l. ic. re. sit et c.
Item qd si minor fec testam et iurauit se illd suaturu nu
qd potest mutare p sacramtu. Respo. et h dico p ea po
q nemo cauere pot. n e d legi uidicte ne leges i suo
testo loc habeant. ut ff. de l. i. l. nemo. ideo q ambulatoria
e ultima uoluntas. usq; ad supmu uite exitu. ut ff.
d' adim. uel trans. leg. l. cu h stat cu nich q mag hoi
b; debeatur q ut supme uoluntatis lib sit stilus et li
citu q tm n redit arbitriu. ut C. d' sacr. sa. ec. l. i.
Tercio q constitutio plenis loqt d' h'ul contractib; ex qb;
utriq; obligo orit. ul' saltim ex aliq pte tm. ut in
dotatione & transactione stipulatione at in testo ex nulla
pte obligo iducitur. Item Rer. h ubu ut gnale oms
i patos eloq. ut et al. ff. d' reb; cred. l. i. § rei. et
ultimo tantu et dicit sit gnale et ista una re i uulgari
suo l; ali nom rei scire potest. ut ff. d' rei ue. l. si i
re. et C. u i re acto ali aliqtulu large. ff. d' u. et
rer. significatione na i e in ipa re ea. potest
ficatib; et d' reb; significatis. Suar. Quod si sup ali
is reb; n sint puta si re alienā uendit ul' dat ul'
pmittat. ul' dat i dote. ul' in similib; nuqd ht loc
constitutio pa facie. n ut na ubu istd meu meu tuu
tuu ipi alti dno at attu. ut ff. d' rei ue. l. solu
§ meu. ff. iii. d' lg. fuos ff. ad trebll. l. si legat.
§ si qs bon. ff. d' relig. et sup. fu. l. u. § in loc. S;
i otrm ip'' et dicunt obligari minore sic et q l; ma
ior et q dic suar gnalit sunt ul' salti d' res sua.
q ad obligationes q se obligat sic et al' d' uider
fac lex sua q fuit aliea. s; d' fac sua. q deliqd
male suando. ut Inst. d' obligatoib; q ex de. nas. et
ff. d' iudic. l. si fili. uel d' salti res sua. i. ipi inoral
qtu ad i onmetia celoz. ut ff. d' man. hi q sius
minus et ali e h' sile lex cor. d' in iuris ht loc sigs
dicat domu sua ui. itt. s; accipit domu sua siu

locata seu conducta ul' gtis hita. ut ff. d' uit. l. lex
cor. § i. et ii. Quod d' actoib;. Respo. ide. ut ff. ad trebll.
l. si legat. § si qs bon. Quod p' tractadis ista uba qr ppont
n hic sufficiens; si dixisse sacramta pubu sponte fca sup
contractib; i uiolabilr custodiatur. ur g q te sacramta puber
fuerit qn iurat se n itriare cotu ut licta dic. Quod g
se aliqd daturu ul' facturu n ur q pubes obliget q n
iurauit ut constitutio dic. Respo. uba illa io ponunt q q
illa s fca sacramta q iurat minor q contu illu n retrac
tabit. i. n ueniet ō. jmo adiciet plus iuro me suaturu
et n retractaturu eo e ipo q iurat p consequentia se suaturu
na si retractet n suaret si suat no retractat et sic ex pstt
h pode et h; colligo insuib; fere ub na si i loco qda dem
gau seu suit debebat anuo ut i eo loco aliqd poitu
n hret gau recte agere aimis seu no ee cuius ita poi
tu hre et sic h negata uba ppont tn ul negatis ut
affirmatiua pponit. s. consessoria h e. e in iuste phibe
ut ff. si furt. un. l. si qn. § cu in domo. Item zq pmit
tit uacua pos. tdi n pmittit fcm nudu. s. solumo
tde pos. s; pmittit cu bo. sic fde ut po abeo
n auocet. ut ff. d' u. o. l. stipulationes. omodissimu. et ff.
d' ubo. signis. l. bo et sic q pmittit. et iurat q contu
n retractabit ut iurare q debebit suare. na et lex ul.
dr. d' ult. l. i. et l. recy. na et silia uba et itelligitur sub
negatis affirmata. et ego. lego illi. x. si te hres meis me
tuit. ut ff. iii. d' lg. l. fidicomissa. § si sic. et ff. d' fidi
comissa libta. l. fidicomissaria libtas et si phibeo tito
ut n inferat e uiolentia uolenti ingredi pone tm fidi
mdos re i pone i ducere. ut ff. d' acqr. p. l. pii deri.
§ ult. cia. qda ft arga. na si pmiciat te tua n ee nu
q ppea pmiciat re mea ee l; eo sit mm. ut ff. d' pcu
ratio. l. pop. et ff. d' except. rei iudicate. l. si mr me
et ff. d' uit. uit. l. s; et si possou. § i. et si pmiciat p aliq
q n sit sui petetis n ppea ur pnudiatu. ut sit lib.
ut ff. d' libi. ca. l. diui fin. § i. et ii. Inuiolabilr. s.
qtu ad actoes si contr fuit tal' q pareret actoes q
uestit fuit ul' qtu ad exceptoes si tm exceptio i duce
bat q erat pactu nudu. ut d' pact. iur gentiu. § i. et ii.
q e i uiolabilr custodiat qtu ad exceptoes qtu ad
actoes. dic unit. ff. famili. l. int coheredes. § i. ff. d'
acq. r. do. l. statuas. et ff. iii. d' lg. l. e qs decedes. §
nupta. Custodiat aq ul' aqb;. Respo. ab illo i pube
q sic iurauit ut n retractet ul' si uult retractare d' fco
uider i uiolabilr custodiat n audiendo minore. Item p iii. s.
cpssiua d' q tractat i titlo q met ca. Vi ul' metu. l. p z et
q. j. p metu d' tracta e hodie i tito. ut ff. q me. ca. l. i.
et q dic d' metu itelligas q cadit i constante. ut ff. d' tuts
act. int portas. et ff. q me. ca. l. otm; et l. metu. Cu
et a maiorib; neqtimonia maleficiou faciat omissoz.
de h pactis int e q h statutu na si stat pactu d' n age
do ipo iur sublate st ipe i turie adō q ulle relige rema
net adō q e p pactu d' petendo n resuscitat. ut ff. d' pact.
si uni ex arge. § pacta. q in g dic i licta seqti. ex toto
ulli sit momti. s. qtu ad effectu n itelligas ipo iur q
aliqn tollet ex toto iste titls. et ff. et C. q me. ca. si
dicis q ad effcm. q bnficiu ptoris pot actoes; pristina
d' maleficio ipo iur sublata restaurare. Respo. pot na
ea suppledo i' ciuile i' honorariu fuit i uetu. ut ff.
d' iust. et iur. l. i. at. ciuile e io dico ut tolla errore q pda

q ad effectu

q. dixit q. hodie p ista ostitutione, n hr loc titul' q. metu.
vn glosat q. nulli fuit monitu subauduit ipo iure expo
situ littā sedē qōes ex litteris uidimi. **qo** ut inspiciens ex
littera colligi q. sacramtu p ui z metu extortu alii sit q̄tu
ad effcm. ut in hac ostitutione z e ar. ex. j. de osto de lega
ti pueni ex. j. de huis q. met ca platu ex. j. de restitutione
spolia sollicite. ex. iii. q. me. ca. c. i. z ult. z m de. ca. xv.
q. vi. c. auct. otria tn fe ar. ex. j. de iureiur. c. si u ei det.
xii. q. v. opulsi. ex. j. de resti spolia. oq' b; ista. ut si
bn uidaut: n tacuit ad illō p q inducit̄ un tn dicat
dicebat. hug. cui opinioni sequir tancred' q. cum iu
se metu extortu nequaq obligat tanq oniā uox ptec
edixit q. met ca fcm e irritu n ho. ut ff. q. me. ca. l. i.
verum alan' z q̄da alii notaue q. si sit metu iuiure he
aimu. ad ipledi q. te obligat al' n. ar. ex. iii. de tempo
maiorel. ¶ Tertiu dixit q. sep e obligatoriu metu exto
tu q2 e uolūtariu lz metu pcedat ut xv. q. i. unico q
spotanea solo tollat pximā cū turpitudine ml. iii. c.
q. me. ca. l. iii. ¶ Q; pa sna mag plac; ut actimu metu
extortu obligatoriu. n sit dū n sit tal' met q cadat
i ostāte. ut. ex. j. de renunciatione cū uir p. Gualfredi z
ex. ii. de iur iura. uer z ex. j. de iur. iura. c. puen q lex
hrt i pmissoriis iuramtis sed in assertoriis ad q̄ ista su
ceda talis d; aliq oditione duci. ut. xii. q. v. tra ne ex.
iii. q. me. ca. sacis. i q cau mulie q. li. xxii. q. v. sigs eo
uict. xxv. q. i. unito. z c. filia i dect. illa dixit alexandri
de iur. iur. sui n uult dare maritā dicendi si pcese di
tet q. iuramtu metu extortu n obligaret. q2 psz ee
met uani. sic glosauit tācred' z sic e nota dignu q. ui
ramtu p ui z metu obligatorie n i due sic n i aliis cau
b; imo dr illicitu. po tp io. q. iurat q2 malu putat uita
uit q. nuq ad cocordiā ueniret. ut. xxii. q. iiii. c. q sacm
to. ¶ Scdo tp modu iurādi q2 temere q2 n hr tres comi
tes q̄s d; hre iuramtu. s. ueritate iusticia. z iudiciu.
ut. xxii. q. ii. aiaduertedu ul' qi male iurat n putans
h peccari. ¶ It si puer ul' puella i domo patrs iurauit.
patre odicete p q auduit. ut. xxvi. q. iii. c. th; ¶ Tertio
tp cāz ob q iurat q2 i tpis e ut de herod pomit q̄pluq
dedit tp i iuradu capd' Johis baptiste puelle saltanti.
ut. xxii. q. iiii. c. unqsq;. ul' si iurauis te facturu hoiciā
diu. ut. i. c. ca. q. iiii. c. q. dauid. z c. iuram. na i mal'
pmissis rescid fide i tpuioto inuta decretu q. i cautte
uouisti n facias. ipia e e pmissio q scele adipletur. ut
i ead ca. q. iiii. c. i. z i mal' pmissis. z ar. ad io. ff. de u.
ob. l. gnalit. z l. ult. ¶ Quarto tp io p q iurat ut si p flos
dos. ut. xxii. q. ii. c. mouet. ¶ Quinto tp tpo i q iurat
ut si i q̄dragesima. l; h de fco n suat. ut. xxii. q. v. c. dec
uit. ¶ Sexto tp pz ei o iurat ut sicut laico. s; h n ob
suat modo i cctib;. ut. xv. q. v. c. nlls ecclico. ¶ Sep
timo tp pz q iurat ut pupill. ut. xxii. q. v. c. pueri.
¶ Octauo tp zellu iurantis ut si iurat de i deputatione ani
electioez. ut. viii. q. iiii. talia. **qo** It qr poe q. mior aliqs
uedidit z i uedatoe fuit decept ult dimidia iustitie
eiz q. n ueiret o. nigd audit si uelit i teptate odicione
ex. l. illa. de maiorib. ro. p n obstate iuramto. nam
iuramtu adh pstat ut n ueiat o tanq mior z sic fac
eu maiore. vn cu maior psz hre bnficiu legis illi. si n
iurasss; ita. z mior si n iurass; z uedidisss; decept ult di
midia hre duo bnficia. na ptextu mioris etatis psz.
te uedicare. ut dixim supi. z posset

z de iur. ex. hre remediu. l. illi de maioris sacramtu g
impositu h expat ut bnficiu unis spal' amittat no
unis coīs z sit scā filia. ff. de odict. insti. l. q sub odict
s. sigs. sub unis una. z ff. de odic. z de mod. h sep
tuia z si due suitutes in opetat. i ult n tollas. z ut
stillicidia mea recipias l; ego remitta una suitute. s. q2
s. alti tolle inconmu alia uti psit i ut stillicidia
mea recipias. ut ff. de suit. ur. p. l. si domi z ad id. ff.
de suit. r. p. di. l. si m. **qo** It qr quo ipe mior ecet
maior z ipe ipe ueiet o cu aligs o fcm suu ueire no
psit. z si de iure n teneat. ut ff. de adopt. l. pt mte
z ff. de suit. r. p. l. pstidiu. ro. p z sibi ipi qi succe
dit. sic z al' ff. de edco. succe. l. i. ¶ It qd si mior fec
pactu de futura successioe z iurauit se n uetur o nigd
audiet. ¶ It qd si mior uedidit z ad illu cetu fuit dolo
i ductu z iurauit se n ueturu o nigd audiet. ¶ It qd si
fec pactu cu pre de bois patnis. ut n succedat z iuraui q
ut n ueiret o. nigd audiet. ro. in his oib; z silib;
z dico minore ee audiēdu neq; e maior audiret si
n iurass; i mior audit z si iurauit cu iuramtu n facia
at aliud n q2 fac cu maiore at glis; maior z si iurass
set i cctib; ilk ueiret o q2 cct illi aliīe replant. ut. c.
de pactis. l. de qōe tali. ut ff. de dolo eleganter z c. de iosso
t. si qui g z sacramtu q2 neq; cct aliīe replant z sacra
tu n ligat. ut. c. de lg. z ostitutione n e dubiu. n obstat.
l. ff. sigs apud fu. ma. l. i. s. plt. q2 lex illa corrig p. l.
illā. c. de iosso. t. sigs. ul' i otulit tn q̄tu sat ecit.
ul' loqr i pti pciscete z recipiete z n i filio. **qo** It qd
si mior re aliq uedidit z iurauit q2 hebit rata illa
uedītoe z os alias. z os cct alios q̄s z futurus e. nigd ue
niet o illos cct. ro. utiq; na istud sacramtu ad al' ps z
ad alios cct n porrig. ut ff. de pactis. si uni. z c. res inf alios
acta z n solz q̄s oblig absetī. ut ff. de fcessis. ctu et de m. act.
l. ult. z si mli i uno cetu renūciet ulleiano p aliis cctib;
n noc; s i aliis. ut. c. ad ulleianu. l. iubem. **qo** It qd si
mior suitute remisit z iurauit q. n ueiet o n nigd au
diet. ro. n l; sit decept. ar. q. suitutes n fr i bois cor
palib; ul' p se celeam fr tn in bois corpalib; z q. alius
adhereat z istud e ubi uez q. i ostitutione port. ubi gnalis
somu e. ut. s. dixi. ¶ It qd si mior pstitit libtate o. l. ex
ercēda z iurauit nigd ueiet o. ro. q2 dicto libtatis nulla g n
sacramtu. ut i stiq. ma. p. ul' no. **qo** It qr a hac loc ostitu
to sui e decto sui sin decto mior obtr. ro. z dico q. sic. na
l. antiq. c. si adu'. ue. l. i. loqbat qn e decto adh g ut
l. illa noua. aliqd adiciat. ut. ar. ff. i. de lg. si qu. z ff. ad
municipal. l. i. dicam q. ostitutio loc hat z qn mior obtr
sin decto z sin curatore suu hat pcuratore suu no z sic
q̄tu adh tp iuramtu. l. q e. i. c. de m. r. si curatore hns
ctr corrector. l; q̄da uoluit istu noua sz distictoē
illi. q2 n e nouu q. pceorel. l. ad pcos obtin. ut ff. de
lg. z ostit. n e nouu de hac qōe ut cu decto a sin ostituto
ista loqr. no. i fin suspicens. scit osulti. **qo** It qr poe q. mi
nor aligs iurat se aligd fcuz ul' dacturz ea uiuus cet n
pcedit. nigd obligat. ro. n z io n sin ea posuit leg lato
sup cctib; q. d. q cct sci ca d; pcede. aliogn ne dum mi
nor imo n maior obligaret z si ubi uestita inueniret. imo
obligoez odire p. caret. sin ca. ut ff. de odict. sin ca. l. q sin
z ageti ex illa obligoe obstaret doli exceptio. ut ff. de doli
ex. l. ii. in illo fcatr h n z mior e z nudu pactu ex solo e iur

obliget

7 innado. n delato 7 n. ut. s. dixi n certe acto s; tn pac
tu nudu intuerit. ut ff. d uir. inta. l. ult. ex q nudo
n obligat qs. ut p sic agi q cu l; tn natr. ut ff. d
pactis. l. iur. gentiu. h aut n natr n ciuilr obligat
q nuda io n fac aliq debitore. ut ff. d cert. nuda.
7 ff. d acq. r. do. nuq. Jt qr. aliqs minor uedidit
7 i uedidce illa e decept. n ult dimidia. s; min no
tn i minimo q te n daret restituto. ut ff. d m. r.
scio 7 iurauit q n ueniet q forte res ualebat. xx. ue
didit tam p. xv. nuqd si petit supplem iusti pciu
audiet ut q sit. p ar. l. ff. d iur. ptr. l. adiget. s
suplat e q e i potate queri solue pciu 7 sic minor
p iuriu n i curret. tm; 7 sic fuat sacntu q p h ur
rem bre certu q uim tn putat doctores uni q sic
sepe dem e sacntu replicat ipm maiore g e ma
ior n audiret si iste 7 mi fuit ... 7 itellect q
n h in ueniret cu pciu loco rei succeserit un petedo
suppli pciu ut q da in ... 7 sic ... spr
tam inte 7 selu q ubi. ut ff. d adm. leg. l. ii. 7 c.
d fidio. l. cu iur. q° Jt qr iurat minor q q illu certu
ullo iur ueniet. nuqd audite s. aliq iur uelit q uenire
ipo. n l; sit q. ar. ff. siqs ca. s; 7 siqs. s qsitu. uni tabl
heres uni tpus facuit spectificationes i istis 7 n ueniet
q ptextu minoris etatis. q° Jt si ulles dre q res cet
uedita mini dimidia 7c. 7 d sibi; 7 sic caute faciut.
q° Jt qr si minor iurauit potere curatore q ab eo
n exiget roez sic sepe d fio q uig nuqd ueiet q. ipo.
7 dico q sic q ipi n potuit obligari ipo auctore. ut
ff. d lib. ar. l. g. l. aureli. 7 l. aurelio. 7 l. n solu. 7 ff.
d pact. l. tres frs. 7 ff. d neg. g. pop. si negu. 7 ff. d
ma. l. editor. s luci. Jt qd si fec pactu cu frib; p
hereditate patris inuectis adhuc 7 iurauit nuqd ue
niet q. ipo. sic q q bonos mores. ut 7 c. d pact.
l. ult. 7 ff. d cert. q da. q° Jt qd si minor se iuratu
n subitur muna ciuitatis nuqd si e util admitter
ipo. hac qoez friuola reputo q minores n pst sub
ire muna ciuitatis 7 si uelit. ut ff. d decurio. l. spu
riu. s minores. 7 ff. d mun. 7 ho. l. ad re pu. i minore
tn e qo 7 dr s; duplice itellectu q ptce sol; ei face
gras uir uniadi. l. q n opllet ul si opllit fac ei
gras q n e p iur. ut ff. q sat da. co. l. ult. v. tio
qr an ista ostitutoez si mior uedebat sm decto
an diuu tusferet. ipo. 7 dico q n uno potat
minor uedicare directa rei uedicatoe 7 si dectu
cet nupotitu 7 n cetur om fuata. q in decto necia
fr 7 h actiones act. q tutore. ut ff. d reb; eo q
sub tu. ul cu. fr. l. mag. s ult. h taq ut illi ma. in
ostit. pleti tectare pundi a adecda studios 7 p spi
catib; delicq. d senat. q. cu nam n hem.
s Senat ostultu aliud i uei e nomi n inucio s; maxima
otinet equitate phib; qui inm. ohi. int pupilla 7
tutore 7 adultaz. 7 curatore. ut. C. d intdco mio
pupilla 7 tuto. l. i. 7 ult. 7 plr. 7 si ohr tale inm.
nllm e 7 filii 7 legitti n fr. ut i pdcis. l. 7 ff. d ritu.
nup. l. n e s; illd qr q sit io isti phitois. ipo. illa q
si inm. ohet cu pupilla sua. na pupilla illa n exig
7 roez amistratois 7 sic daret. maria male amistra
re. vn ne isto exiget io isto phibet. ut ff. d ritu.
nup. l. libtu. s seat. l. n solum. s s; 7 in dam. in ad

hut loc hat h. seat ostultu tot fr necia. In p mis q
illa sit pupilla. ul minor. xxv. a. ¶ Sed in q ille fuit
tutor legittimi testamentari. ul datiui ul 7 dat cu no
tutie n curo ul curator 7 si dat sit un t 7 sui ami
strec sui n sic d ul heti ff. d ritu. nup. l. siqs tutor p
tota. l. 7 l. n solu imo 7 tutor q se fuis excusatoib;
excusauit imo 7 i cam q tutor no e tn pictin ad eu
spectat puta pupilla nupta ab hostib; 7 tn phibet
inm. ohe pupilla pa reuerte. ut i pdca. l. siqs tutor
Cetm si aliqs n sit tutor s; curatore nega gessit. l. alia nego
ul fuit fidiussor tutoris ul forte fuit magistrat quo pupille
inauit tutore isti phr. hu ohe. ut. C. d intdco. mio. ulre gess
l. ult. 7 ff. d ritu. nupt. siqs tutor. q° s; qr cta illu
q pcuratore gessit ul i negoc gestor na n ur q
isti ps; ohe na h e io. phitois isti q u. ne forte cito
mio. n exigat io amistratois. ut ff. d ritu. nupt.
libtu. s seat. s; q pcuratore negoca gerit tur redde
roez amistratois. Jt tur 7 negoc gestor. ut ff. d eo = nego
q p tuto. l. i. 7 ff. d neg. g. l. cu pat. g cu ead io = sit
id i. ut. ar. c. d ostite pec. l. ult. 7 ff. d i iusto ritto.
t. l. iii. 7 ff. d fidio. lib. l. cu qi. s infimiosi. ps. notaui
px. h io origie pp hodiu hodiosu eni fuit isto seat q.
pp uos tutores 7 curatores sic macedonianu pp ues
editores. vn si restringi n e mir cu hodia sit restri
genda. ut d libis. 7 pt. l. e q da n i talib; pcedini de
silib; ad silia. ut ar. ff. d pcis. l. intptatioi ul roes
legu n sr sep sufficientes. ut h 7 al. ff. d h ius q no.
in fa. libor. q° Jt sic phib; seat. q. inm. ohi int
pupilla 7 tutore adultaz 7 curatore sic phib; 7
cu filio tutoris 7 curatoris. 7 cu nepotib; ipez 7 cu
ut ff. d ritu. nup. l. seat. ostulto tutor aut 7 cura
tor filia sua pupillo 7 adulto dare pt. ut. C. d
int. mio. l. curatore. 7 ff. d ritu. nup. l. libtu. s tuto.
q° s; qr q sit io ipo i pmitu e na qr phibet i pmo
cau roes assignu q io in so cau no ht loc. l; e pu
pill ul adult hat filia tutoris ul curatoris nuq
pp uxore dimittat qn exigat cautu. 7 si forte sit
aliqs martellus. q ado tn uxore q q ipi uolitate
nich facet sic scio d qb; da 7 ineis loc ht. aut pp
h derelinqd ho patre 7 matre adhebit uxori sue d
uir tn coi q; marit q e ue marit n timet uxore
sua s; ab uxore timetur. q° Jt q dico d filio tuto
ris 7 curatoris. n nepotib; ide intligas 7 d herede ge
neo. ut ff. d ritu. nup. l. libtu. s i. s; qd si fili. fr fuit
tutor. ul curator nuqd pupilla ul adulta ohet
cu patre tutoris. ul curatoris. ipo. n fit tn suo po
test nube. ut ff. d ritu. nup. l. n solu. s s; 7 si fili.
s; l; sic seat. q. phibeat. q u. i caib; tn h; seu
uii. q u. recte ohit qs notubim. s; unu nota q
ista phitio seat durat 7 pt. xxv. a. usq; don eo
pleat oli util an hoc otinuu qdieuu. ut. C. d int. mio.
d int. al m. r. l. si pus. fr e ca igb; q u certu ten;
pm qn tutor ul curator recepit roez amistra. tute
le. ul cure 7 sat sit an. xx. v. 7 7 otinuu qdie
nuu. ut. C. d int. mio. l. si patr s qu pat h uolut
q am q recedet dare uolut in uxore illi tutori
h 7 7 d alio q par effectois ca suspitoez fraudis co
mouet 7 sume aute effectois uirtutu hui nuptie
cocedede fr. ut ff. d ritu. nupt. l. n solu. s d illo. 7 c.

d incesto. C. eo. l. si patris. ite qui sque incesti. ut. C. de
inces nup. l. si tutor. et sic prohibet. item. sic et prohibet
sponsalia. ut ff. de ritu. nup. l. oratio. § quis. l. et domi.
sic contractu non teneat et libi sunt legitti. ut dixinus tamen et
patitur aliam penam. qr accusari pot de adulterio. ut ff.
ad. l. iul. de adult. q pupillam. Ad sen. c. amo
dein est et aliud senatus consultum ab amiano. seu pesiano
amola et pulla consulib; temporib; divi vespasiani q pro uia
ri amolanum seu pesianum q prohibet ne aliqs ea q sunt
edium qs uederit ul legauit ul distrahit causa negociandi
et pena ipote c facietis ne ille q emit cogit duplum qui
emit fisco inferre uenditorem inutia facta qui aduendi
ocasionem. na si precium dedit uenditori emptor ab illo recuperat
et loc hic sive domus fuit uendicis sive fuit aliena. ut ff. de
contr. empt. l. sent. et C. de edificus priuatis. l. negociandi. et ff.
. i. de leg. l. certa. § Jte h senatus c. hic loc sive in urbe romana.
sive in aliis ciuitatib;. ut ff. de leg. i. l. certa. § h senatus
Jte loc hic h. senatus c. non tam ad edes. si et ad balnea. l
ad aliud q ledificium medib; i tabernis. ul popinis ex
tendit. ut ff. i. de leg. i. l. certa. § h senatus c. non tam ad edes.
Jte de nudis reb; postea qui an possit uendi ul legari q sunt
i domib; puta de columpnis de marmorib; de tegul de
ligs de hostiis. de bibliotecis. i. loc ubi reponebat libri. uel
dr biblia uolum librorum. techa. i. portic de cancell oni
tenus. i. locis qb; tda et ca ... aqdu
et salitt ul ordinarius. i. tabul pictis. et de statuis na
aut adheret seu i fixa sunt edib; et tunc hic loc senatus c.
ne uendi ne legari possit. aut non adheret ne sunt affixa
et tunc uendi et legari possunt. ut ff. i. de leg. certa. in pn. et §.
Jte h prohibet legari. si licet ista sic prohibeant tamen si dns
i ead ciuitate de una domo in aliam uelit pedicta transferre
de una ciuitate in aliam. ut. C. de edificiis priuatis. l.
negociandi. et l. sigs post hanc. et ff. l. de leg. i. l. certa. §. si
et sigs ad op in finem. Sed huic opponit de eo q leg. C.
de opis pub. l. nemo. nam in de q non sit licitum aliem pedicta
facere sim consiliu principis et q contra fecerit puniet pena. vi. libr.
auri. tro. non obstat. qr l. illa loquitur non de reb; que
illi transferentur. s. de reb; q erant ciuitatis ul de reb; q
erant destinate alicui usui. qi h est intellect leg ille
fuit aliquod opus i ciuitate beneuentana puta theatrum
uolocenta illi grebe et facere aliud ul in ead ciuita
te ul i alia sive consiliu principis esse non pot. Sed licet de h
possit de una ciuitate in aliam ut dixi et possit legare ad
opus ciuitatis i cuius territorio non fuit nich legare possit. ut
ff. i. de leg. l. certa. § sigs ad op. Jte lz in adh acce
dat q possit grebe de una domo in aliam ut dixi legari
re tamen non possunt ut legatario sit licitum et qr sit eo as
signat qr non est legatarij utriusq; domini possessor futurum
Jte et si domum coiis leget utriq; alti domus aliq spal
non pot de cois transferre ad spalem marmora et de manda
to testatoris. uerum tamen extimatio prestabitur. ut ff. i
de leg. certa. §. Jte qui pot. et § si duob;. Jte sigs
de ciuitate uellet accipere marmora et ponere in pdio
rustico et facere magnum palatium puniretur qr loc ille pu.
ut. C. de edificiis priuatis. l. sigs post hac. Sed qr
ista prohibentur. pro. ne ruinis urb. ul loci puta ca
stri ul uille deformetur aspectus. ut. C. de edificiis priua
tis. l. negociandi. imo illi q hnt domos ruinosas
compelluntur per presides illas reficere. ut. C. de edificiis priua

tis. l. siglar. Ad senat. c. cui nom non
habemus. jmiss aliqs committit adulterium sic sepe
de ... potest de adulterio accusari et ut q isto crime
sit pu. ut inst. de pu. iud. et ff. de pu. iudiciis. l. i. uer
tamen se. c. cui nom non hemus statuit ut pro eo accusatio ma
rito suo detur post uiliens prescrti primo et quinto gener
aut pcul ab accusatore adulterium prohibet. ut. C. ad. l. iul.
de adult. l. i. et C. execut. sed lz quidam sic adiungunt q senatus c. sic
loquitur uerum tamen credo q senatus h tamen induuit q maritus et pater
a die diuorcii. lx. dies utiles prestit marito post pena pr
filia q i potestate hic accusare adulteram. et si ista illos dies utiles
non accusant ulterius non audientur. ut in pedicta. l. i. et C. et C. ad. l.
iul. de adult. l. abolitio. q aut de iure primo et quinto
cedo adiectus non est h senatus consultum. sed p constitutiones conditu
m. ut i pedicta. l. quis. q aut illi dies sint utiles. ut
ff. ad. l. iul. de adult. l. utiles. § lx. et C. ad. l. iul. de
adult. l. uir maritum. sed licet quidam notauerunt ut anus ad
ulterii accusatio detur tamen ceris prs. p. l. pedicta quis tamen ue
ri puto q et post illos quin admittatur tamen ul set sex
q est cum adulterium sit pu. pro omputer ill accusatio et q dic
tetur generos aut pcul an perpetui et C. intelligas itim
non tamen intelligas q nunqua admittantur. et sile hes alibi si aliqs
egit in. bo. rap. dr q denegatur ei accusatio legis iulie
de ui priuata sub auditur intelligitur ciuili priuata agentem ac
tores. in. bo. rap. et sic intelligimus l. ff. in. bo. rap. l. cum
precio. § h edicto. p. l. C. qui ciuil acto pudicia. c. l. uni
ca isto sufficiat tetigisse ad notitia isti. senatus c. Jte
de accusatore adulterii i libello accusatorio ... subin. et ut
i summa dicti. ad. l. iul. de adulterio. Ad senat. c.
Hucusq aliud se. c. cui nom non habemus.
nom non hemus. et est utile et hic loc frequenter ualet sunt hodie
ita faciles q qui aliquid dicunt ita ee et ex alia parte
negatur dicunt pena ut se ponam pignus q ita est et sic
ponunt et sic aliqui multa simplices multa admittunt
aliqui ut in dicitur sic contentes condempnatioi. senatus c.
prohibet pecunia ude i. ponere hinc pignus sive
pecunia sive qd aliud ut nom pecunie large sunt
ut et al. C. de consti. pec. l. ii. ad eo uetuit h senatus c.
ut non detur accusatio nec i duob; casib; qui causa uescendi tota
uirtutis contendere. ut ff. de aleatorib; l. ii. et l. qb;.
et l. q i conuiuio q exempla exceptiua quidam male i
telligunt et sic causa uescendi puta si dicit ego pono
x. sol. q ego comedo plus quam tu. iste intellectus malus qr
ia in uitaret hoies ad ingluuiem sed ita intelligas
causa uescendi. puta dico aliquid ee uerum tu negas
ponimus pignus ul. x. sol. ponimus et post comedendo qui que
obtinuerit isti. x. sol. ponit i conuiuio et h senatus ad
misit qr illa pecunia ponitur i conuiuio et h est i ductum
causa recreationis. Jte aliud exemplum satis leue pono
in. x. sol. q ego curro plus quam tu. q ego iacia pilum
plus quam tu. q ego te i saliendo ul luctando uincam et h
id ut hoies fiant strenui i predictis legib;. Ad se
c. cui nom non habemus
Jte et aliud s. c. est nom non hemus q utilitate continet
et loc hic prouisus fugitiuis. q. se. c. multa sunt predicta pri
ne fugitiuum recipiat ab aliquib; siue dnis predior siue
uillicis. ut sunt castaldiones siue procuratorib; possessionis
ut sunt baliui. Secundum q multa statuit i recipien
te. ut ff. de fugitiuis. l. i. §; q erit multa quidam glosat

- qui. et ff. de adult. et l. iul. ex prolixit

No qr pretermisit
et scripsit ...
senatus consultu ...
sic ... omittit